

**Kemijärven kaupungin
perusopetuksen
opetussuunnitelma 2016**

Nimi	Kemijärven kaupungin perusopetuksen opetussuunnitelma 2016
Kunta	Kemijärvi
Koulu	Isokylän koulu Särkelän koulu Hillatien koulu

SISÄLTÖ

1. Perusopetuksen arvoperusta.	1
2. Perusopetuksen oppimiskäsitys.	3
3. Paikallinen tuntijako.	4
4. Kieliohjelma.	5
4.1. Kemijärven kieliohjelma.	5
5. Opetuksen mahdolliset painotukset.	7
6. Perusopetuksen yhtenäisyys ja siirtymävaiheisiin liittyvä yhteistyö.	8
7. Opetussuunnitelmaa täydentävät suunnitelmat ja ohjelmat.	10
7.1. Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma.	10
8. Oppilaanohjauksen ohjaussuunnitelma.	12
8.1. Kemijärven kaupungin perusopetuksen ohjaussuunnitelma.	14
9. Yhteistyö kunnan sosiaali- ja terveydenhuollon viranomaisten kanssa.	17
10. Opetussuunnitelman seuranta, arviointi ja kehittäminen.	18
11. Perusopetuksen tehtävä.	19
12. Laaja-alainen osaaminen paikallisessa opetussuunnitelmassa.	20
13. Yhtenäisen perusopetuksen toimintakulttuuri.	25
14. Oppimisympäristöt.	28
15. Työtavat.	29
16. Opetuksen eheyttäminen ja monialaiset oppimiskokonaisuudet.	30
16.1. Monialaiset oppimiskokonaisuudet.	31
17. Yhteinen vastuu koulupäivästä ja yhteistyö.	32
17.1. Oppilaiden osallisuus.	33
17.2. Kodin ja koulun yhteistyö.	34
17.3. Koulun sisäinen yhteistyö ja yhteistyö muiden tahojen kanssa.	35
17.3.1. Luokanvalvojan tehtävät, OVTES (palkkausperuste).	35
18. Kasvatuskeskustelut ja kurinpidollisten keinojen käyttö.	37
18.1. Asiaton käyttäytyminen, työrauhan rikkominen.	38
18.2. Luvaton poissaolo.	39
18.3. Tupakointirikkeet.	39
18.4. Läksyjen unohtaminen.	40
18.5. Myöhästyminen oppitunnilta.	41
18.6. Vilpillinen menettely kokeessa, huoltajan nimen väärentäminen.	42
18.7. Väkivaltainen käytös.	43

18.8. Päihderikkeet.	43
18.9. Omaisuuden vahingoittaminen.	44
19. Etäyhteyksiä hyödyntävä opetus.	45
20. Vuosiluokkiin sitomaton opiskelu.	46
21. Yhdysluokkaopetus.	47
22. Joustava perusopetus.	48
23. Opetus erityisissä tilanteissa.	50
24. Opetuksen ja kasvatuksen tavoitteita tukeva muu toiminta.	51
25. Arviointikulttuurin paikalliset painotukset.	54
25.1. Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden 2014 muutokset. Uusi arviointiluku 6.	54
26. Päätösarvioinnin toteuttaminen.	75
26.1. Valinnaisaineiden arviointi päätösarvioinnissa.	77
27. Oppimisen ja koulunkäynnin tuen käytännön järjestämiseen liittyvät keskeiset linjaukset.	78
27.1. Yleinen tuki.	82
27.2. Tehostettu tuki.	83
27.3. Erityinen tuki.	85
27.4. Perusopetuslaissa säädetyt tukimuodot.	92
27.5. Tulkitsemis- ja avustajapalvelut.	95
28. Oppilashuollon paikallisen toteuttamisen tavoitteet ja toimintatavat.	96
28.1. Kemijärven kaupungin perusopetuksen oppilashuollon tavoitteet.	104
29. Kieleen ja kulttuuriin liittyvät erityiskysymykset.	105
30. Kaksikielisen opetuksen järjestäminen.	106
31. Erityiseen maailmankatsomukseen tai kasvatusopilliseen järjestelmään perustuva perusopetus.	108
32. Vuosiluokat 1-2.	109
32.1. Siirtymä esiopetuksesta perusopetukseen.	109
32.2. Koululaiseksi kasvaminen.	109
32.3. Vuosiluokkien 2 ja 3 välinen siirtymävaihe.	110
32.4. Laaja-alainen osaaminen vuosiluokilla 1-2.	111
32.5. Laaja-alaisen osaamisen alueet.	111
32.6. Oppiaineet.	114
32.6.1. Liikunta.	114
32.6.2. Vieraat kielet.	120
Englanti, A1-oppimäärä.	120

32.6.3. Ympäristöoppi.	126
32.6.4. Käsityö.	132
32.6.5. Kuvataide.	136
32.6.6. Matematiikka.	146
32.6.7. Uskonto.	157
Ortodoksinen uskonto.	159
Evangelisluterilainen uskonto.	163
32.6.8. Toinen kotimainen kieli.	168
32.6.9. Äidinkieli ja kirjallisuus.	169
Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus.	171
Suomen kieli ja kirjallisuus Kemijärvellä.	176
32.6.10. Musiikki.	182
32.6.11. Elämäkatsomustieto.	200
32.6.12. Oppilaanohjaus.	203
33. Vuosiluokat 3-6.	205
33.1. Vuosiluokkien 2 ja 3 välinen siirtymävaihe.	205
33.2. Oppijana kehittyminen.	205
33.3. Vuosiluokkien 6 ja 7 välinen siirtymävaihe.	206
33.4. Laaja-alainen osaaminen vuosiluokilla 3-6.	207
33.5. Laaja-alaisen osaamisen alueet.	207
33.6. Oppiaineet.	210
33.6.1. Ranskan valinnaiskurssi.	210
33.6.2. Käsityön valinnainen kurssi.	211
33.6.3. Liikunta.	213
33.6.4. Vieraat kielet.	230
Englanti, A1-oppimäärä.	230
33.6.5. Ympäristöoppi.	248
33.6.6. Käsityö.	307
33.6.7. Liikunnan valinnainen kurssi.	320
33.6.8. Kuvataide.	322
33.6.9. Yhteiskuntaoppi.	360
33.6.10. Matematiikka.	371
33.6.11. Uskonto.	410
Ortodoksinen uskonto.	412
Evangelisluterilainen uskonto.	426
33.6.12. Historia.	446
33.6.13. Toinen kotimainen kieli.	457
Ruotsin kieli, B1-oppimäärä.	458

33.6.14. Äidinkieli ja kirjallisuus.	463
Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus.	465
Suomen kieli ja kirjallisuus Kemijärvellä.	485
33.6.15. Tieto- ja viestintäteknikka.	504
33.6.16. Musiikki.	505
33.6.17. Elämäkatsomustieto.	549
33.6.18. Kotitalouden valinnainen kurssi.	562
33.6.19. Oppilaanohjaus.	564
34. Vuosiluokat 7-9.	566
34.1. Vuosiluokkien 6 ja 7 välinen siirtymävaihe.	566
34.2. Yhteisön jäsenenä kasvaminen.	566
34.3. Perusopetuksen päättäminen ja seuraavaan koulutusvaiheeseen siirtyminen.	567
34.4. Laaja-alainen osaaminen vuosiluokilla 7-9.	568
34.5. Laaja-alaisen osaamisen alueet.	568
34.6. Oppiaineet.	572
34.6.1. Maantieto.	572
34.6.2. Biologia.	589
34.6.3. Liikunta.	601
34.6.4. Vieraat kielet.	616
Ranska, B2-oppimäärä.	616
Englanti, A1-oppimäärä.	625
Saksa, B2-oppimäärä.	641
Venäjä, B2-oppimäärä.	650
34.6.5. Fysiikka.	658
34.6.6. Käsityö.	678
34.6.7. Kuvataide.	689
34.6.8. Yhteiskuntaoppi.	709
34.6.9. Matematiikka.	715
34.6.10. Uskonto.	751
Ortodoksinen uskonto.	752
Evangelisluterilainen uskonto.	763
34.6.11. Kuvataide.	776
34.6.12. Tekstiilikäsityö valinnainen.	777
34.6.13. Historia.	781
34.6.14. Tekninen käsityö valinnainen.	796
34.6.15. Kemia.	797
34.6.16. Ruotsi.	817

34.6.17. Valinnainen B2- ranska ja saksa.	817
34.6.18. Toinen kotimainen kieli.	817
Ruotsin kieli, B1-oppimäärä.	818
34.6.19. Äidinkieli ja kirjallisuus.	832
Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus.	835
Suomen kieli ja kirjallisuus Kemijärvellä.	845
34.6.20. Matematiikan valinnainen.	855
34.6.21. valinnainen liikunta.	856
34.6.22. Maantiedon valinnainen.	859
34.6.23. Musiikki.	859
34.6.24. Kemian valinnainen.	882
34.6.25. Kuvataide.	882
34.6.26. Elämäkatsomustieto.	884
34.6.27. Terveystieto.	894
34.6.28. Biologian valinnainen.	914
34.6.29. Tieto- ja viestintäteknologia, valinnainen.	914
34.6.30. Oppilaanohjaus.	914
34.6.31. Kotitalous valinnainen.	930
34.6.32. Kotitalous.	934

1. Perusopetuksen arvoperusta

Opetussuunnitelman perusteet on laadittu tässä esitetyn arvoperustan mukaisesti.

Oppilaan ainutlaatuisuus ja oikeus hyvään opetukseen

Perusopetus perustuu käsitykseen lapsuuden itseisarvoisesta merkityksestä. Jokainen oppilas on ainutlaatuinen ja arvokas juuri sellaisena kuin hän on. Jokaisella on oikeus kasvaa täyteen mittaansa ihmisenä ja yhteiskunnan jäsenenä. Tässä oppilas tarvitsee kannustusta ja yksilöllistä tukea sekä kokemusta siitä, että koulu yhteisössä häntä kuunnellaan ja arvostetaan ja että hänen oppimisestaan ja hyvinvoinnistaan välitetään. Yhtä tärkeä on kokemus osallisuudesta ja siitä, että voi yhdessä toisten kanssa rakentaa yhteisönsä toimintaa ja hyvinvointia.

Jokaisella oppilaalla on oikeus hyvään opetukseen ja onnistumiseen koulutyössä. Oppiessaan oppilas rakentaa identiteettiään, ihmiskäsitystään, maailmankuvaansa ja -katsomustaan sekä paikkaansa maailmassa. Samalla hän luo suhdetta itseensä, toisiin ihmisiin, yhteiskuntaan, luontoon ja eri kulttuureihin. Oppimisesta syrjäytyminen merkitsee sivistyksellisten oikeuksien toteutumatta jäämistä ja on uhka terveelle kasvulle ja kehitykselle. Perusopetus luo edellytyksiä elinikäiselle oppimiselle, joka on erottamaton osa hyvän elämän rakentamista.

Arvokasvatuksen merkitys korostuu maailmassa, jossa monimediainen tiedonvälitys, globaalit tietoverkot, sosiaalinen media ja vertaissuhteet muokkaavat lasten ja nuorten arvomaailmaa. Arvokeskustelu oppilaiden kanssa ohjaa oppilaita tunnistamaan ja nimeämään kohtaamiaan arvoja ja arvostuksia sekä pohtimaan niitä myös kriittisesti. Oppilaita tuetaan rakentamaan omaa arvoperustaansa. Koulun ja kotien yhteinen arvopohdinta ja siihen perustuva yhteistyö luovat turvallisuutta ja edistävät oppilaiden kokonaisvaltaista hyvinvointia. Henkilöstön avoin ja kunnioittava suhtautuminen kotien erilaisiin uskontoihin, katsomuksiin, perinteisiin ja kasvatusnäkömyksiin on rakentavan vuorovaikutuksen perusta.

Ihmisyys, sivistys, tasa-arvo ja demokratia

Perusopetus tukee oppilaan kasvua ihmisyyteen, jota kuvaa pyrkimys totuuteen, hyvyyteen ja kauneuteen sekä oikeudenmukaisuuteen ja rauhaan. Ihmisyyteen kasvussa jännitteet pyrkimysten ja vallitsevan todellisuuden välillä ovat väistämättömiä. Sivistykseen kuuluu taito käsitellä näitä ristiriitoja eettisesti ja myötätuntoisesti sekä rohkeus puolustaa hyvää. Sivistys merkitsee yksilöiden ja yhteisöjen taitoa tehdä ratkaisuja eettisen pohdinnan, toisen asemaan asettumisen ja tietoon perustuvan harkinnan perusteella. Eettisyyden ja esteettisyyden näkökulmat ohjaavat pohtimaan, mikä elämässä on arvokasta. Sivistys ilmenee tavassa suhtautua itseän, muihin ihmisiin, ympäristöön ja tietoon sekä tavassa ja tahdossa toimia. Sivistynyt ihminen pyrkii toimimaan oikein, itseään, toisia ihmisiä ja ympäristöä arvostaen. Hän osaa käyttää tietoa kriittisesti. Sivistykseen kuuluu myös pyrkimys itsesääteilyyn ja vastuunottoon omasta kehittämisestä ja hyvinvoinnista.

Perusopetus rakentuu elämän ja ihmisoikeuksien kunnioittamiselle. Se ohjaa niiden puolustamiseen ja ihmisarvon loukkaamattomuuteen. Perusopetus edistää hyvinvointia, demokratiaa ja aktiivista toimijuutta kansalaisyhteiskunnassa. Tasa-arvon tavoite ja laaja yhdenvertaisuusperiaate ohjaavat perusopetuksen kehittämistä. Opetus edistää osaltaan taloudellista, sosiaalista, alueellista ja sukupuolten tasa-arvoa. Opetus on oppilaita uskonnollisesti, katsomuksellisesti ja puoluepoliittisesti sitouttamaton. Koulua ja opetusta ei saa käyttää kaupallisen vaikuttamisen kanavana.

Kulttuurinen moninaisuus rikkautena

Perusopetus rakentuu moninaiselle suomalaiselle kulttuuriperinnölle. Se on muodostunut ja muotoutuu eri kulttuureiden vuorovaikutuksessa. Opetus tukee oppilaiden oman kulttuuri-identiteetin rakentamista ja kasvua aktiiviseksi toimijoiksi omassa kulttuurissaan ja yhteisössään sekä kiinnostusta muita kulttuureita kohtaan. Samalla opetus vahvistaa luovuutta ja kulttuurisen moninaisuuden kunnioitusta, edistää vuorovaikutusta kulttuurien sisällä ja niiden välillä ja luo siten pohjaa kulttuurisesti kestäväälle kehitykselle.

Eri kulttuuri- ja kielitaustoista tulevat ihmiset kohtaavat toisensa perusopetuksessa ja tutustuvat monenlaisiin tapoihin, yhteisöllisiin käytäntöihin ja katsomuksiin. Asioita opitaan näkemään toisten elämäntilanteista ja olosuhteista käsin. Oppiminen yhdessä yli kieli-, kulttuuri-, uskonto- ja katsomusrajojen luo edellytyksiä aidolle vuorovaikutukselle ja yhteisöllisyydelle. Perusopetus antaa perustan ihmisoikeuksia kunnioittavaan maailmankansalaisuuteen ja rohkaisee toimimaan myönteisten muutosten puolesta.

Kestävän elämäntavan välttämättömyys

Ihminen on osa luontoa ja täysin riippuvainen ekosysteemien elinvoimaisuudesta. Tämän ymmärtäminen on keskeistä ihmisenä kasvussa. Perusopetuksessa tunnistetaan kestävän kehityksen ja ekososiaalisen sivistyksen välttämättömyys, toimitaan sen mukaisesti ja ohjataan oppilaita kestävän elämäntavan omaksumiseen. Kestävän kehityksen ja elämäntavan ulottuvuudet ovat ekologinen ja taloudellinen sekä sosiaalinen ja kulttuurinen. Ekososiaalisen sivistyksen johtajatuksena on luoda elämäntapaa ja kulttuuria, joka vaalii ihmisarvon loukkaamattomuutta, ekosysteemien monimuotoisuutta ja uusiutumiskykyä sekä samalla rakentaa osaamis pohjaa luonnonvarojen kestäväälle käytölle perustuvalla kiertotaloudelle. Ekososiaalinen sivistys merkitsee ymmärrystä erityisesti ilmastonmuutoksen vakavuudesta sekä pyrkimystä toimia kestävästi.

Ihminen kehittää ja käyttää teknologiaa sekä tekee teknologiaa koskevia päätöksiä arvojen pohjalta. Hänellä on vastuu teknologian ohjaamisesta suuntaan, joka varmistaa ihmisen ja luonnon tulevaisuuden. Perusopetuksessa pohditaan kulutus- ja tuotantotavoissa ilmeneviä ristiriitoja suhteessa kestävään tulevaisuuteen sekä etsitään ja toteutetaan yhteistoimin ja pitkäjänteisesti elämäntapaamme korjaavia ratkaisuja. Oppilaita ohjataan tuntemaan myös kehitykseen vaikuttavia yhteiskunnallisia rakenteita ja ratkaisuja ja vaikuttamaan niihin. Perusopetus avaa näköalaa sukupolvien yli ulottuvaan globaaliin vastuuseen.

Paikallinen opetussuunnitelma

Kemijärven koulujen arvokeskustelua on käyty huoltajien kyselyn, oppilaiden "Unelmakouluni"-kirjoituskilpailun ja opettajakunnan koulutuspäivän kautta. Vuosittainen arvojen tarkistus tapahtuu samalla, kun opetussuunnitelmaosuus tarkistetaan laatukriteerien päivityksessä (vähintään kerran lukuvuodessa). Vuosittain tehtävät mitä sinulle kuulu-kyselyt oppilaille ja huoltajille toteutetaan joka koululla. Tätä palautetta hyödynnetään arvojen tarkistuksessa ja toimintaa arvioitaessa. Muuta arvokeskustelupalautetta saadaan vanhempainyhdistyksiltä ja oppilaskunnilta sekä yhteistyökumppaneilta oppilashuollon ohjausryhmien kokoontumisista.

Paikallisena arvoperustana ja oppimiskäsitystä täydentävinä paikallisina painotuksina oppilaiden mielestä korostuvat oppimisen kiireettömyys, turvallisuus ja kiusaamattomuus sekä oman ja muiden työn arvostaminen. Huoltajien painotuksina ovat oikean ja väärän erottamisen taidot, elämänhallintataidot, erilaisuuden hyväksyminen, pettymisen sietäminen ja vastuunottamisen taidot. Opettajilla paikallisina arvoina koulutyössä korostuvat oikeudenmukaisuus, toisten kunnioittaminen ja huomioonottaminen, rehellisyys ja vastuullisuus.

Koulukohtaiset täydennykset kirjataan koulukohtaisiin lukuvuosisuunnitelmiin.

2. Perusopetuksen oppimiskäsitys

Opetussuunnitelman perusteet on laadittu perustuen oppimiskäsitykseen, jonka mukaan oppilas on aktiivinen toimija. Hän oppii asettamaan tavoitteita ja ratkaisemaan ongelmia sekä itsenäisesti että yhdessä muiden kanssa. Oppiminen on erottamaton osa yksilön ihmisenä kasvua ja yhteisön hyvän elämän rakentamista. Kieli, kehollisuus ja eri aistien käyttö ovat ajattelun ja oppimisen kannalta olennaisia. Uusien tietojen ja taitojen oppimisen rinnalla oppilas oppii reflektoidaan oppimistaan, kokemuksiaan ja tunteitaan. Myönteiset tunnekokemukset, oppimisen ilo ja uutta luova toiminta edistävät oppimista ja innostavat kehittämään omaa osaamista.

Oppiminen tapahtuu vuorovaikutuksessa toisten oppilaiden, opettajien ja muiden aikuisten sekä eri yhteisöjen ja oppimisympäristöjen kanssa. Se on yksin ja yhdessä tekemistä, ajattelemista, suunnittelua, tutkimista ja näiden prosessien monipuolista arvioimista. Siksi oppimisprosessissa on olennaista oppilaiden tahto ja kehittyvä taito toimia ja oppia yhdessä. Oppilaita ohjataan myös ottamaan huomioon toimintansa seuraukset ja vaikutukset muihin ihmisiin ja ympäristöön. Yhdessä oppiminen edistää oppilaiden luovan ja kriittisen ajattelun ja ongelmanratkaisun taitoja sekä kykyä ymmärtää erilaisia näkökulmia. Se myös tukee oppilaiden kiinnostuksen kohteiden laajentumista. Oppiminen on monimuotoista ja sidoksissa opittavaan asiaan, aikaan ja paikkaan.

Oppimaan oppimisen taitojen kehittyminen on perusta tavoitteelliselle ja elinikäiselle oppimiselle. Siksi oppilasta ohjataan tiedostamaan omat tapansa oppia ja käyttämään tätä tietoa oppimisensa edistämiseen. Oppimisprosessistaan tietoinen ja vastuullinen oppilas oppii toimimaan yhä itseohjautuvammin. Oppimisprosessin aikana hän oppii työskentely- ja ajattelutaitoja sekä ennakoimaan ja suunnittelemaan oppimisen eri vaiheita. Jotta oppilas voisi oppia uusia käsitteitä ja syventää ymmärrystä opittavista asioista, häntä ohjataan liittämään opittavat asiat ja uudet käsitteet aikaisemmin oppimaansa. Tietojen ja taitojen oppiminen on kumuloituvaa ja se vaatii usein pitkäaikaista ja sinnikästä harjoittelua.

Oppilaan kiinnostuksen kohteet, arvostukset, työskentelytavat ja tunteet sekä kokemukset ja käsitykset itsestä oppijana ohjaavat oppimisprosessia ja motivaatiota. Oppilaan minäkuva sekä pystyvyyden tunne ja itsetunto vaikuttavat siihen, millaisia tavoitteita oppilas asettaa toiminnalleen. Oppimisprosessin aikana saatava rohkaiseva ohjaus vahvistaa oppilaan luottamusta omiin mahdollisuuksiinsa. Monipuolisen myönteisen ja realistisen palautteen antaminen ja saaminen ovat keskeinen osa sekä oppimista tukevaa että kiinnostuksen kohteita laajentavaa vuorovaikutusta.

Paikallinen opetussuunnitelma

Kemijärven paikallisena oppimiskäsitystä täydentävänä painotuksena oppilaiden mielestä korostuvat oppimisen kiireettömyys, turvallisuus ja kiusaamattomuus sekä oman ja muiden työn arvostaminen. Huoltajien painoituksina ovat oikean ja väärän erottamisen taidot, elämänhallintataidot, erilaisuuden hyväksyminen, pettymisen sietäminen ja vastuunottamisen taidot. Opettajilla paikallisina arvoina koulutyössä korostuvat oikeudenmukaisuus, toisten kunnioittaminen ja huomioonottaminen, rehellisyys ja vastuullisuus. Huomiota kiinnitetään oppilaiden toiminnan ohjauksen kehittämiseen ja kehittämiseen alaluokilta lähtien.

Koulukohtaiset täydennykset kirjataan koulukohtaisiin lukuvuosisuunnitelmiin. Vuosittainen tarkistus tapahtuu samalla, kun opetussuunnitelmaosuus tarkistetaan laatukriteerien päivityksessä (vähintään kerran lukuvuodessa).

3. Paikallinen tuntijako

Valtioneuvoston asetus perusopetuslaissa tarkoitetun opetuksen valtakunnallisista tavoitteista ja perusopetuksen tuntijaosta

Paikallinen tuntijako

Paikallisessa tuntijaossa (Perusopetuksen uuden opetussuunnitelman 2016 tuntijako <http://paatokset.kemijarvi.fi/kokous/20202105-6-1.PDF>) jaetaan vuosiluokittain yhteisten oppiaineiden taide- ja taitoaineiden valinnaisten tuntien sekä oppilaalle valinnaisten aineiden kesken.

4. Kieliohjelma

Paikallinen kieliohjelma

Englannin kielen opiskelu alkaa ensimmäiseltä luokalta lähtien, ruotsin kielen opiskelu alkaa kuudennella luokalla. Lisäksi vieraita kieliä on mahdollista valita valinnaisaineeksi paikallisen tuntijaon mukaan.

4.1. Kemijärven kieliohjelma

KEMIJÄRVEN KIELIOHJELMA

A1-kieli on Kemijärvellä yhteinen englannin kieli, jonka opetus aloitetaan ensimmäisellä vuosiluokalla.

B1-kieli on 6. vuosiluokalla alkava yhteinen kieli, joka on ruotsin kieli.

B2-kieli on 8. vuosiluokalla alkava valinnainen kieli, joka on ranskan tai saksan kieli.

1.lk	2.lk	3. lk	4. lk	5. lk	6. lk	7. lk	8. lk	9. lk
A1 englanti 1 vvt	A1 englanti 1 vvt	A1 englanti 2 vvt	A1 englanti 2 vvt	A1 englanti 3 vvt	A1 englanti 2 vvt	A1 englanti 2 vvt	A1 englanti 2 vvt	A1 englanti 3 vvt
					B1 ruotsi 2 vvt	B1 ruotsi 2 vvt	B1 ruotsi 1 vvt	B1 ruotsi 1 vvt**
							B2 ranska/ saksa 2 vvt	B2 ranska/ saksa 1-2 vvt

** 9. vuosiluokalla tarjotaan lisäksi 1 vvt:n laajuinen syventävä ruotsin kielen valinnaiskurssi.

B2-kielten opetuksen aloittamisen edellytyksenä on opetusryhmän minimikoko, jonka tulee olla vähintään kahdeksan oppilasta. Sivistyslautakunta voi päättää ryhmäkoon suuruudesta ja opetusta antavasta koulusta.

Kielten valinnaiskurssit (Valinnainen 2)

Kemijärvellä tarjotaan 5.-6. vuosiluokalla ranskan tai saksan valinnaiskurssi vuorovuosin ja 8. vuosiluokalla soveltava kielikurssi. 9. vuosiluokalla tarjotaan syventävä ruotsin kielen valinnaiskurssi.

5.-6. lk	8. lk	9. lk
Ranskan/saksan valinnaiskurssi 1 vvt	Soveltava valinnaiskurssi 1 vvt	Ruotsin kielen syventävä valinnaiskurssi 1 vvt

Ranskan/saksan valinnaiskurssi (5.-6. lk)

Valinnaiskurssilla perehdytään ranskan/saksan kielen alkeisiin. Arviointi: hyväksytyt/hylätyt.

Kielikurssi (8.-9. lk)

8. vuosiluokalla tarjotaan 1 vvt:n laajuinen kielten soveltava valinnaiskurssi. Kurssin tavoitteena on kehittää ja syventää laaja-alaisen osaamisen osa-alueita sekä oppilaan omia kielten opiskelutaitoja. Sisältöä ja teemoja valitaan osallistujien mielenkiinnon kohteiden mukaan. Arviointi: hyväksytyt/hylätyt.

Ruotsin kielen syventävä valinnaiskurssi (9. lk)

Kemijärven painotuksen mukaan 9. vuosiluokalla tarjotaan ruotsin kielen 1 vvt:n laajuinen syventävä valinnaiskurssi, jolla kerrataan ruotsin kielen keskeinen sanasto ja rakenteet. Kurssin voi valita, vaikka ei olisi osallistunut 8. vuosiluokalla kielikurssille (Valinnainen 2). Arviointi: sisältyy oppiaineen arviointiin.

5. Opetuksen mahdolliset painotukset

Paikallinen opetussuunnitelma

Paikalliset erityispiirteet ja painotukset on kirjattu opetussuunnitelman lukujen sisälle oppiainekohtaisesti. Lisäksi koulujen painotukset kirjataan koulukohtaisiin lukuvuosisuunnitelmiin.

6. Perusopetuksen yhtenäisyys ja siirtymävaiheisiin liittyvä yhteistyö

Perusopetusta kehitetään opetussuunnitelmallisesti ja pedagogisesti yhtenäisenä kokonaisuutena. Perusopetus jäsenyy valtionneuvoston asetuksen mukaisesti vuosiluokkien 1–2, 3–6 sekä 7–9 muodostamiin jaksoihin. Vuosiluokat muodostavat opetuksellisesti eheän ja kasvatuksellisesti johdonmukaisen jatkumon. Yhteistyö esiopetuksen kanssa vahvistaa työn pitkäjänteisyyttä. Opetuksen järjestäjä huolehtii yhteistyöstä ja opetuksen yhtenäisyydestä riippumatta siitä, toimivatko esiopetus ja perusopetus tai perusopetuksen eri luokka-asteet hallinnollisesti eri yksiköissä tai eri rakennuksissa. Yhteistyötä tehdään mahdollisuuksien mukaan myös seuraavan koulutusvaiheen oppilaitosten kanssa.

Toimintakulttuurilla on keskeinen merkitys perusopetuksen yhtenäisyyden toteuttamisessa. Se vaikuttaa aina oppilaan kohtaaman koulutyön laatuun. Yhteisen toimintakulttuuri on sen historiallisesti ja kulttuurisesti muotoutuva tapa toimia. Toimintakulttuuria voidaan kehittää ja muuttaa. Se on kokonaisuus, joka rakentuu

- työtä ohjaavien normien ja toiminnan tavoitteiden tulkinnasta
- johtamisesta sekä työn organisoinnista, suunnittelusta, toteuttamisesta ja arvioinnista
- yhteisön osaamisesta ja kehittämisestä
- pedagogiikasta ja ammatillisuudesta
- vuorovaikutuksesta, ilmapiiristä, arkikäytännöistä ja oppimisympäristöistä.

Toimintakulttuuria muovaavat sekä tiedostetut että tiedostamattomat tekijät. Toimintakulttuuri vaikuttaa sen piirissä oleviin riippumatta siitä, tunnustetaanko sen merkitys ja vaikutukset vai ei. Aikuisten tapa toimia välittyy oppilaille, jotka omaksuvat kouluyhteisön arvoja, asenteita ja tapoja. Esimerkiksi vuorovaikutuksen ja kielenkäytön mallit sekä sukupuoliroolit siirtyvät oppilaille. Toimintakulttuurin vaikutusten pohdinta ja sen ei-toivottujen piirteiden tunnistaminen ja korjaaminen ovat tärkeä osa toimintakulttuurin kehittämistä.

Toimintakulttuuri ilmenee selvimmin yhteisön käytännöissä. Perusopetuksessa kaikki käytännöt rakennetaan tukemaan opetus- ja kasvatustyölle asetettuja tavoitteita. Toimintakulttuurin tulee tukea tavoitteisiin sitoutumista ja edistää yhteisen arvoperustan ja oppimiskäsityksen toteutumista koulutyössä. Toimintakulttuuriin kehittämisen perusedellytys on toisia arvostava, avoin ja vuorovaikutteinen sekä kaikkia yhteisön jäseniä osallistava ja luottamusta rakentava keskustelu.

Paikallinen opetussuunnitelma

Siirtymävaiheisiin liittyvä yhteistyö on kirjattu Kemijärven perusopetuksen oppilashuoltosuunnitelmaan (1/2015)

Siirtyminen esikoulusta 1. luokalle. Oppilaaksi ottaminen ja ilmoittautuminen ovat kouluissa helmi-maaliskuussa. Lapset tulevat huoltajiensa kanssa ilmoittautumaan koululle lehdessä ilmoitettuna päivänä.

Esikouluvuoden alussa kummiluokan opettaja yhteistyössä esikoulun opettajan kanssa kutsuu koolle suunnittelupalaverin, johon heidän lisäksi kuuluu erityislastentarhanopettaja, laaja-alaisen erityisopettaja, rehtori/koulunjohtaja sekä alkuopetuksen opettaja. Kokouksessa päätetään koulun ja esiopetuksen yhteistyön teemoista ja muodoista esim. yhteiset tapahtumat, teemat, oppilasvierailut, kummitoiminta.

Esikoululaisilla on esikouluvuoden aikana kouluun tutustumisjaksoja, jolloin esiopetus järjestetään koulun tiloissa. Kummiluokan opettaja oppilaineen tutustuvat esikoululaisiin lukuvuoden aikana. He käyvät mm. lukemassa ja leikkimässä esikoululaisien kanssa.

Kevään aikana pidetään siirtopalavereja, jossa esikoululaisten tietoja siirretään opettajille vanhempien luvalla. Siirtopalavereissa ovat mukana esikoulun opettaja, erityislastentarhanopettaja, tuleva opettaja, erityisopettaja, kouluterveydenhoitaja, kuraattori ja

koulun rehtori/koulunjohtaja. Tiedonsiirtopalavereja voidaan järjestää myös yksittäisen oppilaan asiassa. Kevään aikana on tulevien ekaluokkalaisten tutustumispäivä, jossa he tapaavat tulevan opettajan.

Alakoulusta yläkouluun: Tiedonsiirtopalavereja järjestetään oppilashuoltoryhmien kesken. Tiedonsiirtopalavereja voidaan järjestää myös yksittäisen oppilaan asiassa. Kaikille kuutosille järjestetään yläkouluun tutustumispäivä.

Yläkoulusta toiselle asteelle: Yhdeksännellä luokalla oppilaat tutustuvat toisen asteen opintoihin. Oppilaanohjaaja esittelee oppilaanohjauksen luokkatunneilla jatko-opintomahdollisuudet. Oppilaat vierailevat ja tutustuvat erilaisiin jatkokoulutuspaikkoihin. Tavoitteena on saada kaikki oppilaat hakemaan mieluisaan jatkokoulutuspaikkaan.

Tarvittava tiedonsiirto oppilaasta toiselle asteelle järjestetään syyslukukauden alussa. Automaattisesti ja ilman oppilaan (huoltajan) suostumusta ei esimerkiksi tietoa tukiopetuksen tarpeesta voida peruskoulusta luovuttaa. Oppilas- ja opiskelijahuoltolain mukaan oppilaan siirtyessä toisen koulutuksen järjestäjän koulutukseen, aikaisemman koulutuksen järjestäjän on pyydettävä oppilaan taikka, jollei hänellä ole edellytyksiä arvioida annettavan suostumuksen merkitystä, hänen huoltajansa tai muun laillisen edustajan suostumus siihen, että uudelle koulutuksen järjestäjälle voidaan siirtää opiskeluhuollon asiakasrekisteristä sellaiset salassa pidettävät tiedot, jotka ovat tarpeellisia opiskeluhuollon jatkuvuuden kannalta.

7. Opetussuunnitelmaa täydentävät suunnitelmat ja ohjelmat

Opetussuunnitelman tehtävänä on edistää opetuksen laadun jatkuvaa kehittämistä ja vahvistaa koulutuksellista jatkumoa. Se luo perustan esiopetuksesta perusopetukseen ja perusopetuksesta seuraavaan koulutusvaiheeseen siirtymiselle. Laadinnassa otetaan huomioon muut paikalliset suunnitelmat kuten

- mahdollinen varhaiskasvatuksen suunnitelma
- esiopetuksen opetussuunnitelma
- mahdollinen perusopetukseen valmistavan opetuksen suunnitelma
- mahdollinen aamu- ja iltapäivätoiminnan suunnitelma
- lastensuojelulain mukainen lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma
- yhdenvertaisuuslain mukainen yhdenvertaisuussuunnitelma
- mahdollinen kestävän kehityksen tai kulttuurikasvatuksen suunnitelma sekä muut opetuksen järjestäjän tekemät, erityisesti koulutusta, lapsia, nuoria ja perheitä koskevat suunnitelmat ja päätökset.

Paikallinen opetussuunnitelma

Kemijärven kaupungin perusopetuksen käytössä olevat suunnitelmat:

- varhaiskasvatuksen suunnitelma
- esiopetuksen opetussuunnitelma
- oppilashuoltosuunnitelma
- perusopetukseen valmistavan opetuksen suunnitelma
- aamu- ja iltapäivätoiminnan suunnitelma
- lastensuojelulain mukainen lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma

Edellä mainitut suunnitelmat löytyvät Kemijärven kaupungin kotisivuilla ja kouluilta.

- tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma (omana alalukuna opetussuunnitelmassa)

7.1. Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma

Yleistä

- Kemijärven kaupungin perusopetuksen koulutuksen tavoitteena on kohdella oppilaita tasa-arvoisesti ja yhdenvertaisesti, eli perusopetuksessa toteutetaan sukupuolten tasa-arvoisuutta, uskonnon ja vakaumuksen vapautta, monikulttuurisuutta, vammaisuuden huomioonottamista, osallisuutta, syrjinnän kitkemistä, kiusaamisen ehkäisemistä ja kaveruuden huomioonottamista. Tasa-arvolain mukaan sukupuolten tasa-arvoa tulee edistää kaikessa opetuksessa ja koulutuksessa. Tasa-arvolain edistämiseksi perusopetusta järjestettävissä kouluissa on laadittava tasa-arvosuunnitelma. Jokaisella oppilaalla on opiskelijana oikeus tuntea olevansa kouluyhteisössään tasa-arvoinen, yhdenvertainen ja hyväksytyt jäsen. Tasa-arvolain mukaan tasa-arvon on näytävä opiskelijavalinnoissa, opetuksen järjestämisessä, opintosuoritusten arvioinnissa sekä häirintää ehkäisevissä ja poistavissa toimenpiteissä.
- Tasa-arvo ja yhdenvertaisuus opetuksessa, oppimateriaaleissa ja arvioinnissa
- Tasa-arvolain mukaan "oppilaitosten sekä muiden koulutusta ja opetusta järjestävien yhteisöjen on huolehdittava siitä, että naisilla ja miehillä on samat mahdollisuudet koulutukseen ja ammatilliseen kehitykseen sekä että opetus, tutkimus ja oppiaineisto tukevat tämän lain tarkoituksen toteutumista." (Laki 609/1986, 5§) Tasa-arvoaltuutetun mukaan oppiaineistojen on tuettava tasa-arvoa; "opetusta tai oppimateriaalia ei saa käyttää ennakkoluulojen tai kaavamaisten perhe- ja työelämää koskevien sukupuoliroolien ja -jakojen luomiseen tai ylläpitämiseen."

Tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden toteuttaminen käytännön työssä

- Kiusaamiseen puututaan heti, ja sen ehkäisemiseen on laadittu suunnitelma. Yksi tähän liittyvä asia on järjestyssääntöjen läpikäyminen lukuvuoden alussa. Sosiaalisia taitoja opetetaan ja niiden käyttöä tuetaan. Oppilaita kannustetaan rikkomaan luokkarajoja leikeissä. Kemijärven kaupungin perusopetuksen kouluilla toimivat KiVa-tiimit, jotka ratkaisevat koulukiusaamistapauksia. 1., 4. ja 7.-luokilla käydään läpi KiVa-materiaalia.
- 8.-luokan keväällä yläkoulun oppilaista valitaan uudet tukioppilaat. He toimivat erilaisissa tehtävissä koululla, muun muassa kiusaamisen ehkäisemisessä. Lisäksi yhtenäiskoulun puitteissa järjestetään ala- ja yläkoulun yhteistä tekemistä kummitoiminnan muodossa. Kaikki perusopetuksen oppilaat osallistetaan oppilaskunnan toimintaan.
- Syksyn vanhempainillassa avataan huoltajille perusopetuksen arvoja, odotuksia ja tavoitteita ja keinoja miten niihin päästään. Oppilaille ja vanhemmille tehdään kysely koulun toimivuudesta. Erikseen järjestetään yläkoulun vanhemmille vanhempainilta, jossa käydään läpi eri oppiaineiden oppimisstrategioita.
- Opettajat suunnittelevat lukukauden alussa vuosikellon, johon kirjataan lukuvuoden juhlapäivät, teemat ja liputuspäivät. Lisäksi opettejat suunnittelevat yhdenvertaisuuteen liittyviä oppitunteja (sukupuoli, uskonto/vakaumus, kiusaaminen).
- Päämääränä on kaikille turvallinen ja toimiva lähikoulu, jossa otetaan toiset huomioon, käyttäydytään asiallisesti, opitaan hyväksymään erilaisuutta ja kaikkia kohdellaan yhdenvertaisesti ja tasa-arvoisesti.
- Oppilaiden osallisuutta vahvistetaan muun muassa oppilaskunnan toiminnan muodossa.
- Perusopetuksen kouluissa on aloitettu vertaistiedottajakoulutus, joka edesauttaa monipuolista tiedottamista koulun sisällä ja paikallisissa tiedotusvälineissä.
- Peruskouluilla on yhteistyötahoja, jotka järjestävät kouluilla kerhotoimintaa tai muita aktiviteetteja. Näihin toimintoihin on kaikilla yhtäläinen osallistumismahdollisuus. Kerhoja järjestetään sekä tytöille että pojille.
- Koulussa tehtyjä toimenpiteitä tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämiseksi arvioidaan lukuvuosittain koulun toiminnan laatukriteerien arvioinnin yhteydessä.

8. Oppilaanohjauksen ohjaussuunnitelma

Oppilaanohjauksella on keskeinen merkitys sekä oppilaiden, koulun että yhteiskunnan näkökulmasta. Ohjaustoiminnan tulee muodostaa koko perusopetuksen ajan kestävä, perusopetuksen jälkeisiin opintoihin ulottuva jatkumo. Oppilaanohjauksella edistetään oppilaiden koulutyön onnistumista, opintojen sujumista sekä koulutuksen tuloksellisuutta ja vaikuttavuutta.

Oppilaanohjauksen tehtävänä on edistää oppilaiden kasvua ja kehitystä siten, että jokainen oppilas pystyy kehittämään opiskeluvälmiuksiaan ja vuorovaikutustaitojaan sekä oppimaan elämässä tarvittavia tietoja ja taitoja. Oppilaanohjaus tukee oppilaita tekemään omiin valmiuksiinsa, arvoihinsa ja lähtökohtiinsa sekä kiinnostukseensa perustuvia arkielämää, opiskelua, jatko-opintoja sekä tulevaisuutta koskevia päätöksiä ja valintoja. Ohjauksen avulla oppilaat oppivat tiedostamaan mahdollisuutensa vaikuttaa oman elämänsä suunnitteluun ja päätöksentekoon. Oppilaita kannustetaan pohtimaan ja kyseenalaistamaan koulutukseen ja ammatteihin liittyviä ennakkokäsityksiä ja tekemään valintansa omia vahvuuksiaan ja kiinnostuksen kohteitaan vastaten. Oppilaanohjausta toteutetaan yhteistyössä huoltajien kanssa.

Koulun ohjaussuunnitelmassa kuvataan oppilaanohjauksen järjestämisen rakenteet, toimintatavat, työn- ja vastuunjako sekä monialaiset verkostot, joita tarvitaan ohjauksen tavoitteiden toteutumiseksi. Suunnitelmassa kuvataan myös kodin ja koulun ohjausyhteistyö, koulun työelämäyhteistyö sekä työelämään tutustumisen järjestelyt. Ohjaussuunnitelman tavoitteiden toteutumista arvioidaan systemaattisesti. Oppilaiden opintojen sujuvuutta nivelvaiheissa edistetään perusopetuksen aikana ja jatko-opintoihin siirryttäessä opettajien välisellä ja opinto-ohjaajien keskinäisellä sekä tarvittaessa moniammatillisella yhteistyöllä. Opettajat hyödyntävät työssään ajantasaista tietoa jatko-opinnoista, työelämästä ja työtehtävistä sekä niissä tapahtuvista muutoksista.

Oppilaanohjaus yhdistää koulua yhteiskuntaan ja työelämään. Sen avulla edistetään oikeudenmukaisuuden, yhdenvertaisuuden, tasa-arvon ja osallisuuden toteutumista sekä ehkäistään syrjäytymistä koulutuksesta ja työelämästä. Oppilaanohjauksessa kehittyvät tiedot ja taidot edistävät osaltaan osaavan työvoiman saatavuutta sekä osaamisen kysynnän ja tarjonnan yhteensovittamista tulevaisuuden työelämässä.

Vuosiluokilla 1-2 oppilaanohjaus toteutuu kiinteänä osana muuta opetusta ja koulun toimintaa. Oppilaanohjauksesta vastaa luokanopettaja yhdessä muiden opettajien kanssa. Ohjauksella edistetään oppilaiden opiskeluvälmiuksien ja -taitojen kehittymistä sekä tuetaan vähitellen kasvavaa vastuunottoa koulutyöstä sekä omista tehtävistä ja tavaroista. Oppilaiden tulee saada ohjausta tavoitteiden asettamisessa sekä kannustavaa ja ohjaavaa palautetta tavoitteiden saavuttamisesta siten, että oppimaan oppimisen taidot vahvistuvat. Oppilaanohjauksen tavoitteiden kannalta on tärkeä valita työtapoja ja palautteen antamisen tapoja, jotka mahdollistavat oppilaiden myönteisen käsityksen muodostumisen itsestään oppijoina ja ryhmän jäseninä. Oppilaita ohjataan vuorovaikutustaitojen harjoitteluun ja ryhmässä toimimiseen. Heitä kannustetaan myös osallisuuteen omassa lähiympäristössään.

Perusopetuksen alkuvaiheessa luodaan pohja kodin ja koulun yhteistyölle oppilaan ohjauksessa. Oppilaanohjauksella tuetaan oppilaita ja huoltajia tekemään ensimmäisiä koulutukseen liittyviä valintoja ja näkemään valintojen merkityksen tulevien opintojen kannalta. Ammatteihin ja työelämään tutustuminen aloitetaan luokan tai koulun sisäisistä tehtävistä sekä oppilaan lähipiirin ammateista.

Vuosiluokilla 3-6 oppilaanohjaus toteutuu pääasiassa eri oppiaineiden opetuksen ja koulun muun toiminnan yhteydessä. Oppilaanohjaukseen voidaan myös varata oppitunteja opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla. Oppilaanohjauksesta vastaa luokanopettaja yhdessä muiden opettajien kanssa. Oppimisympäristönä oman kouluyhteisön ja lähiympäristön lisäksi voivat toimia lähiseudun yritykset ja muut yhteistyötahot.

Oppilaanohjauksella tuetaan oppilaita opiskelustrategioidensa tunnistamisessa ja kehittämisessä, vahvistetaan kykyä asettaa itselle tavoitteita ja arvioida tavoitteiden saavuttamista sekä edistetään oppimaan oppimisen taitojen kehittymistä. Ohjaus auttaa oppilaita omaksumaan erilaisia opiskelussa tarvittavia oppimisen, työskentelyn, tiedon omaksumisen sekä tiedonhallinnan taitoja ja menetelmiä, tunnistamaan oppiaineiden ominaispiirteitä sekä valitsemaan kuhunkin oppiaineeseen soveltuvia opiskelumenetelmiä. Ohjauksella tuetaan sosiaalisten taitojen ja ryhmässä toimimisen taitojen kehittymistä.

Oppilaanohjauksen tuella oppilaat kehittävät elämässä tarvittavia taitoja ja vahvistavat myönteistä käsitystä itsestään oppijana. Oppilaita ohjataan tunnistamaan ja arvostamaan sekä omia että toisten vahvuuksia, kykyjä ja taitoja. Heidä tuetaan ottamaan vastuuta elämästään, opiskelustaan, valinnoistaan sekä toiminnastaan ryhmän ja lähiyhteisönsä aktiivisena jäsenenä ja toimijana. Oppilaille tarjotaan mahdollisuuksia osallisuuteen ja vaikuttamiseen omassa kouluyhteisössä ja lähiympäristössä, jolloin heidän käsityksensä yhteiskunnallisista vaikutusmahdollisuuksista alkaa muotoutua.

Oppilaanohjauksen kautta oppilaat tutustuvat lähiseudun ammatteihin, työpaikkoihin ja elinkeinoelämään. Mahdollisten tutustumiskäyntien ja vierailujen yhtenä tehtävänä on esitellä oppilaille työelämää, yrittäjyyttä ja erilaisia ammatteja. Niillä myös edistetään oppilaiden ammatillisen kiinnostuksen heräämistä.

Oppilaanohjaus tukee oppilaita ja huoltajia opiskeluun liittyvässä tiedonsaannissa ja valinnoissa. Heille järjestetään mahdollisuuksia henkilökohtaiseen ohjauskeskusteluun oppilaan opiskelun ja valintojen tukemiseksi sekä erilaisissa oppimiseen ja koulunkäyntiin liittyvissä kysymyksissä.

Vuosiluokilla 7-9 oppilaanohjauksen tehtävänä on tukea oppilaiden siirtymistä vuosiluokkien 7-9 oppimisympäristöön ja työskentelytapoihin. Vuosiluokkien 7-9 aikana jokaista oppilasta ohjataan edelleen kehittämään oppimaan oppimisen taitojaan ja opiskeluvaihtoehtojaan. Oppilaita autetaan hahmottamaan valintojen vaikutusta opintoihin ja tulevaisuuteen. Oppilaanohjauksen tehtävänä yhdessä muiden oppiaineiden kanssa on selkeyttää opiskeltavien oppiaineiden merkitystä jatko-opintojen ja työelämätaitojen kannalta sekä laajentaa oppilaiden käsityksiä työelämästä, työtehtävistä, yrittäjyydestä ja tulevaisuuden osaamistarpeista. Päävastuu oppilaanohjauksen toteuttamisesta on opinto-ohjaajalla.

Oppilaanohjauksen tehtävänä on kehittää oppilaiden valmiuksia selviytyä muuttuvissa elämäntilanteissa, opintojen nivelvaiheissa sekä työuran siirtymissä. Oppilaat oppivat käyttämään ja hyödyntämään erilaisia tieto-, neuvonta- ja ohjauspalveluita. Ohjauksella vahvistetaan oppilaiden toimijuutta ja oma-aloitteisuutta koulutus- ja uravalintoihin koskevassa päätöksenteossa. Oppilaanohjaus tarjoaa oppilaille tietoa ja tutustumismahdollisuuksia peruskoulun jälkeisiin koulutus- ja opiskeluvaihtoehtoihin yhteistyössä vastaanottavan oppilaitoksen sekä huoltajien kanssa. Ohjauksen tehtävänä on edistää opintojen loppuun saattamista sekä yhteishaun yhteydessä tehtävän jatkosuunnittelun avulla tukea siirtymistä perusopetuksen jälkeisiin opintoihin.

Paikallinen Opetussuunnitelma

Kouluissamme ohjauksesta vastaavat vuosiluokilla 1-6 luokanopettaja ja vuosiluokilla 7-9 luokanvalvoja ja oppilaanohjaaja yhdessä aineenopettajien sekä oppilashuoltohenkilöstön kanssa. Työelämään tutustuminen tapahtuu 8. ja 9. luokilla syksyllä tai keväällä vuosittain työsuunnitelmassa määrättyllä tavalla.

Kaikkien opettajien tehtävä on ohjata oppilasta oppiaineiden opiskelussa sekä auttaa häntä opiskelutaitojen kehittämisessä ja pyrkiä ennaltaehkäisemään opintoihin liittyvien ongelmien syntymisessä. Lisäksi jokaisen opettajan tehtävänä on oppilaiden persoonallisen kasvun, kehityksen ja osallisuuden tukeminen.

Perusopetuksessa toteutettavan ohjauksen ja oppilashuoltotyön yksi keskeisistä tavoitteista on tukea niitä oppilaita, joilla on opiskelussaan vaikeuksia tai jotka ovat vaarassa jäädä koulutuksen tai työelämän ulkopuolelle. Oppilaita tuetaan myös silloin, kun he siirtyvät kouluasteelta toiselle. Siirtymiin liittyy erityisesti sosiaalisen tuen tarve ja tiedon kulun haasteet. Ohjauksen tulee jatkua

yhtenäisesti koko perusopetuksen ajan siten, että kaikki opettajat toimivat yhteistyössä oppilaan opinpolun aikana ja opiskelun nivelvaiheissa (esikoulusta kouluun, alakoulusta yläkouluun ja yläkouluusta toiselle asteelle). Muita siirtymävaiheita ovat mm. tehostetun ja erityisen tuen tuomat muutokset, kun oppilas muuttaa kunnan sisällä koulusta toiseen, sairaalaopetuksen ja oman koulun välillä, siirtyminen kuntien välillä ja siirtyminen kotiopetukseen.

8.1. Kemijärven kaupungin perusopetuksen ohjaussuunnitelma

Tässä ohjaussuunnitelmassa on määritelty ohjauksen tavoitteet, toimintatavat, työn- ja vastuunjako sekä yhteistyö eri toimijoiden ja kodin kanssa. Tämä ohjaussuunnitelma koskee kaikkia Kemijärven kaupungin peruskouluja.

1. OPPILAANOHJAUKSEN RAKENTEET JA TOIMINTATAVAT

Oppilaanohjauksen tehtävänä on auttaa oppilasta suoriutumaan peruskoulusta mahdollisimman hyvin oppilaan henkilökohtaiset tarpeet huomioiden. Ohjaustyö on luottamuksellista ja siinä kunnioitetaan ohjattavan yksilöllisyyttä. Ohjauksessa pyritään hyvään vuorovaikutukseen ja otetaan huomioon jokainen oppilas yksilönä. Ohjauksella edistetään opiskelutaitojen kehittymistä ja opintojen sujumista. Ohjaustyöllä tulee luoda edellytykset sille, että oppilas osaa tehdä elämäänsä, koulutukseensa ja uraansa koskevia valintoja. Ohjauksen tavoitteena on tukea oppilaan kasvua vastuulliseksi kansalaiseksi koulussa sekä myöhemmin työelämässä. Ohjauksen tavoitteena tulee myös ennaltaehkäistä syrjäytymistä. Ohjausta tulee olla koko perusopetuksen ajan, jotta opintopolku olisi mahdollisimman sujuva. Erityisesti nivelvaiheen yhteistyöhön tulee kiinnittää erityinen huomio. Ohjaustoiminnan jatkuvuuden varmistamiseksi koko opettajakunta osallistuu ohjaustyöhön aina esiopetuksesta peruskoulun päättöluokkaan saakka. Oppilaanohjausta toteutetaan yhteistyössä huoltajien kanssa.

2. OPPIMISEN OHJAUS

2.1 Oppimisen ohjaus alakoulussa

Alakoulussa ohjaus on osana muuta opetusta ja siitä vastaa luokanopettajat. Alkuopetuksessa oppilas luo pohjan ja edellytyksen koko perusopetuksenaikaisen koulupolun varalle. Keskeiset oppimisen tuentarpeet liittyvät usein äidinkielen ja matematiikan oppisisältöjen hallintaan. Oppimisen ohjaus keskittyy kuitenkin pääasiassa oppimistaitojen kehittämiseen ja pitkäjänteisen ja säännöllisen työskentelytavan rakentamiseen. Samalla oppilasta kannustetaan asettamaan konkreettisia tavoitteita itselleen. Oppilas oppii tunnistamaan omat vahvuutensa ja heikkoutensa sekä valitsee itselleen sopivimmat tavat oppia. Oppimaan ohjaaminen on jokaisen opettajan tehtävä. Oppimisen ohjauksessa keskiössä on oma luokanopettaja, jolla on tukenaan koulun erityisopetuksen ja ohjaajien resurssi. Perusopetuksen alkuvaiheessa luodaan pohja kodin ja koulun yhteistyölle oppilaan ohjauksessa. Alkuopetuksen jälkeen oppimisen ohjaus painottuu yhä enemmän oppiaineiden sisältöön ja myös uusien vieraiden kielten (englanti, ruotsi)opetuksen tukemiseen. Aiempaa enemmän korostuu oppilaan yksilökohtaisten vahvuuksien hyödyntäminen sekä haasteiden tukeminen. Alkuopetuksen jälkeen oppimisen ohjaus painottuu yhä enemmän oppiaineiden sisältöön ja myös uusien vieraiden kielten opetuksen tukemiseen. Aiempaa enemmän oppimisen ohjauksessa korostuu oppilaan yksilökohtaisten vahvuuksien hyödyntäminen, haasteiden tukeminen sekä ryhmässä oppimisen taitojen kehittäminen. Oppimisen ohjauksen rinnalla tuetaan itsetuntemuksen kehittymistä yhä enemmän, luokan ja erityisopettajien tueksi ohjaukseen siirtyvät mahdollisesti myös aineenopettajat sekä oppilashuollon muut toimijat. Oppilaan ohjauksen merkitys korostuu alakoulussa valintatilanteissa joissa päätetään 5-6- luokkien valinnaisaineista. Siirtymävaiheissa, esikoulusta alakouluun ja alakoulusta yläkouluun, oppimisen ohjauksen kannalta on olennaisinta kokonaisvaltainen näkemys oppilaan arjen sujumisesta ja tarvittavista tukitoimista niin oppimisen kuin koko koulupäivän hallinnan kannalta.

2.2 Oppimisen ohjaus yläkoulussa

Perusopetuksen 7.-9. vuosiluokilla ohjauksen vastuu siirtyy aineenopetuksen puolelle ja keskiöön nousee aineen- ja erityisopettajien rinnalle luokanvalvoja, jolla tulee olla luokkansa jokaisesta oppilaasta kokonaisvaltainen kuva. Luokanvalvojan rooli ohjauksessa on koordinoiva, joten ohjaaminen vaatii yhteistyötä eri toimijoiden kanssa. Yläkoulussa ohjauksen päävastuu on oppilaanohjaajalla. Oppilaanohjauksesta tulee uusi oppiaine yläkouluun siirtyville oppilaille. Ohjaus on koko henkilökunnan yhteistä työtä. Aineenopettajat, oppilashuollon toimijat ja huoltajat tekevät yhteistyötä oppilaanohjaajan kanssa. Oppilaanohjauksessa järjestetään mahdollisuuksien mukaan vierailuja, tutustumiskäyntejä ja pyydetään vierailijoita koululle. Työelämään tutustumisjaksot (TET) ovat myös osa ohjausta yläkoulun aikana. Ohjauksella pyritään siihen, että oppilas hakee jatko-opintoihin ja saisi mieluisen jatkoopiskelupaikan. Oppilaanohjaaja huolehtii jälkiohjauksesta, joka tarkoittaa yhteishaun jälkeistä ohjausta ilman opiskelupaikkaa jääneille. Yläkoulussa oppilaanohjausta toteutetaan luokka-, pienryhmä- ja yksilöohjauksena.

- Luokkamuotoinen ohjaus

Oppilaanohjaus painottuu 7. luokalla yläkoulun perehdyttämiseen, opiskelutaitojen, itsetuntemuksen ja opiskelutekniikoiden kehittämiseen sekä valinnaisaineiden valitsemiseen. 8.-9.luokilla oppilaan ohjauksessa painotetaan ammatti-, koulutus- ja työelämä tietoutta. Lisäksi kartoitetaan omia jatko-opintomahdollisuuksia, tehdään päätös jatko-opinnoista ja hakeudutaan koulutukseen.

- Henkilökohtainen ohjaus ja pienryhmäohjaus

Henkilökohtaista ohjausta annetaan etenkin oppilaan urasuunnittelussa, oman opiskeluohjelman laatimisessa sekä henkilökohtaiseen kasvuun ja kehitykseen tai oppimisvaikeuksiin liittyvissä kysymyksissä tarpeen mukaan. Huomiota kiinnitetään erityisesti sellaisiin nuoriin, jotka ovat vaarassa jäädä ilman jatko-opiskelupaikkaa tai joiden kohdalla ennuste jatkosta on huono. Opinto-ohjausta annetaan myös pienryhmämuotoisena tarpeen mukaan.

3. YHTEISTYÖ, VASTUUT JA TYÖNJAKO

3.1. Työnjako koulussa

Oppilasta opettavien aineenopettajien tehtävänä on ohjata oppilasta oman oppiaineen opiskelussa, kehittämään oppimaan oppimisen taitoja ainekohtaisesti sekä ennaltaehkäistä oppimiseen liittyviä vaikeuksia. Jokaisen opettajan tehtävänä on oppilaan yksilöllisen kehityksen ja osallisuuden tukeminen. Ohjaustyöhön osallistuvat myös koulukuraattori, -terveydenhoitaja ja koulunkäynninohjaajat omien toimenkuvien mukaisesti. Terveystietäjä tapaa oppilaan säännöllisissä terveystarkastuksissa ja auttaa akuuteissa terveydellisissä ongelmissa. Koulukuraattori auttaa nuorta hänen kasvuunsa ja sosiaalisiin vaikeuksiin liittyvissä asioissa yhteistyössä koulun henkilökunnan, perheiden ja muiden viranomaisten kanssa. Koulunkäynninohjaajat osallistuvat ohjaustyöhön opettajien tukena. Oppilaanohjauksen tukena ovat erityisopettajat koko kouluajan, erityisesti nivelvaiheissa. Luokanvalvoja seuraa ja huolehtii säännöllisestä koulunkäynnistä ja on yhteydessä tarvittaessa kotiin. Luokanopettaja on mukana nivelvaiheen palavereissa, tekee yhteistyötä huoltajien sekä muiden toimijoiden kanssa. Koulusihteeri tekee opiskelijatodistukset, tiedonsiirrot ja huolehtii hallintojärjestelmistä. Rehtori vastaa oppilaan opiskeluun ja koulunkäyntiin liittyvät hallinnollisista päätöksistä. Ohjauksessa tehdään yhteistyötä koulun ulkopuolisten asiantuntijoiden kanssa tarpeen mukaan. Tarvittaessa voidaan käyttää myös perhe- ja mielenterveysklinikon psykologin palveluita sekä sosiaalityön yksikön palveluita. Tapauskohteisesti ammatinvalinta-asioissa on mahdollisuus käyttää myös Lapin Työ- ja Elinkeinotoimiston ammatinvalintapsykologin palveluita.

3.2. Yhteistyö koulujen ja oppilaitosten kanssa

Yhteistyötä tehdään erityisesti lähioppilaitosten kanssa. Kemijärven nuoret hakeutuvat toisen asteen opintoihin pääasiassa kahteen oppilaitokseen Kemijärven lukioon ja Lapin ammattiopistoon. Lapin ammattiopistolla on useita toimipisteitä eri paikkakunnilla ja Kemijärveltä hakeudutaan lähinnä Kemijärven ja Rovaniemen toimipisteisiin. Oppilaitosten edustajat

mahdollisuuksien mukaan vierailevat oppitunneilla esittelemässä koulutustarjontaansa ja järjestävät tapahtumia. Oppilaat, lähinnä päättöluokkalaiset, käyvät tutustumassa toisen asteen opintoihin Lapin ammattiopistossa ja Kemijärven lukiossa. Perinteisesti 9. luokkalaisille on järjestetty tutustumisretki myös vieraalle paikkakunnalle koulutusmessuille ja/tai avoimien ovien päiville. Myös yksittäistä opiskelijaa koskevat tutustumiskäynnit ovat mahdollisia ja TET-jaksoa voidaan hyödyntää näissä tilanteissa. 6 Tarvittaessa järjestetään koulutuskokeiluja oppilaitoksiin niille oppilaille, jotka tarvitsevat erityistä tukea ammatinvalinnassa ja mahdollinen koulutuspaikka on kaukana kotiseudulta. Muun muassa erityisopetuksena järjestettävä toisen asteen koulutustarjonta on vieraalla paikkakunnalla. Siirryttäessä perusasteelta toiselle asteelle opinto-ohjaaja ja erityisopettaja huolehtivat tietojen siirrosta seuraavaan kouluun.

3.3. Yhteistyö paikallisen työ- ja elinkeinoelämän sekä muiden toimijoiden kanssa

Työelämäyhteistyötä toteutetaan mahdollisuuksien mukaan, esimerkiksi vierailamalla yrityksissä tai pyytämällä yritysten edustajia vierailulle koululle. Asiantuntijoiden ja yritysten edustajien vierailuja pyritään järjestämään myös vanhempainiltoihin. Tärkeä osa yhteistyössä on työelämään tutustumisjakso 8.-9.luokilla. Oppilaat hankkivat itse työpaikat ja saavat näin ensikosketuksen työnhakuun. Työpaikalla oppilas tutustuu erilaisiin työtehtäviin ja arvioi samalla omaa soveltuvuuttaan alalle. TET-jaksoon sisältyy tehtäviä, jotka tukevat oppilaan ja työelämän välistä toimintaa ja tutustumisjaksoihin sisältyy myös työnantajan palaute sekä arviointi jakson onnistumisesta. Kemijärven kaupungin koulut tekevät yhteistyötä yhdistysten, urheiluseurojen ja viranomaisten kanssa, esimerkiksi poliisin, seurakunnan, nuorisotoimen, etsivän nuorisotyön ja Mannerheimin lastensuojeluyhdistyksen kanssa.

9. Yhteistyö kunnan sosiaali- ja terveydenhuollon viranomaisten kanssa

Yhteistyö koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa rikastaa koulutyötä ja liittää sen ympäröivän yhteisön elämään. Perusopetuslaki velvoittaa laatimaan opetussuunnitelman oppilashuoltoa sekä kodin ja koulun yhteistyötä koskevilta osin yhteistyössä kunnan sosiaali- ja terveydenhuollon tehtäviä hoitavien viranomaisten kanssa. Yhteistyötä tarvitaan myös muiden hallintokuntien kanssa, jotta kaikkien oppilaiden koulunkäynnistä, turvallisuudesta ja hyvinvoinnista voidaan huolehtia. Muidenkin organisaatioiden ja eri asiantuntijoiden kanssa tehtävä yhteistyö parantaa suunnitelmien ja koulutyön laatua.

Paikallinen opetussuunnitelma

Sosiaali- ja terveydenhuollon viranomaiset osallistuvat opetussuunnitelmaprosessiin oppilashuollon ohjausryhmän toiminnan kautta. Hyvinvointipalveluiden palvelualuejohtaja kutsuu ryhmän koolle. Oppilashuoltotyössä huolehditaan oppilashuoltoa sekä kodin ja koulun yhteistyötä käsittelevät osuudet. Sosiaali- ja terveydenhuollon viranomaiset osallistuvat tarpeen mukaan oppilaskohtaisiin oppilashuollon toimenpiteisiin. Oppilashuolto täydentää paikallista opetussuunnitelmaa.

Etsivä nuorisotyö Kemijärvellä

- Etsivä nuorisotyön ryhmäytämiset osaksi koulun toimintaa ympäri vuoden (ennalta ehkäisevä nuorisotyö) sekä koulun oppilaiden me- hengen parantaminen sekä sosiaalisuuden vahvistaminen.
- Etsivä tarvittaessa oppilashuoltoryhmään, jos oppilas on asiakkuudessa etsivässä nuorisotyössä.
- Koulukäynti motivaation parantaminen/ylläpito. Esim. keskustelemalla koulun, vanhempien, opettajien sekä oppilaan kanssa pelisäännöt, joita etsivä lähtee toteuttamaan, kulkemalla nuoren rinnalla. (esim. kotoa herättely ja vapaa- aika).

10. Opetussuunnitelman seuranta, arviointi ja kehittäminen

Opetuksen järjestäjän tehtävänä on arvioida antamaansa koulutusta ja sen vaikuttavuutta sekä osallistua toimintansa ulkopuoliseen arviointiin. Arvioinnin tarkoitus on koulutuksen kehittäminen ja oppimisen edellytysten parantaminen. Paikallisen opetussuunnitelman ja lukuvuosisuunnitelman toteutumisen seuranta, säännöllinen arviointi ja kehittäminen ovat osa tätä tehtävää.

Opetuksen järjestäjän ja koulujen itsearvioinnissa voidaan hyödyntää kansallisten arviointien ja kehittämishankkeiden tuloksia sekä perusopetuksen valtakunnallisia laatukriteereitä. Yhteistyö oppilaiden, huoltajien ja muiden toimijoiden kanssa edistää avointa ja rakentavaa itsearviointia.

Muutokset opetussuunnitelman perusteissa edellyttävät vastaavien muutosten tekemistä paikalliseen opetussuunnitelmaan ja viemistä käytäntöön. Opetuksen järjestäjä voi tarkistaa opetussuunnitelmaansa ja parantaa sen laatua ja toimivuutta myös paikallisista tarpeista lähtien ja kehittämistyön tuloksia hyödyntäen.

Paikallinen opetussuunnitelma

Koulujen opetushenkilöstö tarkistaa kerran vuodessa laatukriteerien päivityksen yhteydessä paikallisen opetussuunnitelman päivitystarpeen. Oppilaiden palaute saadaan koulujen oppilaskuntien kautta sekä huoltajien osallistaminen toteutetaan vanhempainyhdistysten toimesta. Lisäksi kouluilla voidaan järjestää vanhempainiltoja. Saadun palautteen perusteella voidaan paikalliseen opetussuunnitelmaan tehdä muutoksia tai täydennyksiä.

11. Perusopetuksen tehtävä

Perusopetus on koulutusjärjestelmän kivijalka ja samalla osa esiopetuksesta alkavaa koulutusjatkumoa. Perusopetus tarjoaa oppilaille mahdollisuuden laajan yleissivistyksen perustan muodostamiseen ja oppivelvollisuuden suorittamiseen. Se antaa valmiudet ja kelpoisuuden toisen asteen opintoihin. Se ohjaa oppilaita löytämään omat vahvuutensa ja rakentamaan tulevaisuutta oppimisen keinoin.

Perusopetuksen tehtävää voidaan tarkastella sen opetus- ja kasvatustehtävän, yhteiskunnallisen tehtävän, kulttuuritehtävän sekä tulevaisuustehtävän näkökulmasta. Perusopetusta kehitetään inklusioperiaatteen mukaisesti. Opetuksen saavutettavuudesta ja esteettömyydestä pidetään huoli.

Jokaisella perusopetusta antavalla koululla on opetus- ja kasvatustehtävä. Tämä tarkoittaa oppilaiden oppimisen, kehityksen ja hyvinvoinnin tukemista yhteistyössä kotien kanssa. Perusopetus tarjoaa oppilaille mahdollisuuden osaamisen monipuoliseen kehittämiseen. Se rakentaa oppilaiden myönteistä identiteettiä ihmisinä, oppijoina ja yhteisön jäseninä. Opetus edistää osallisuutta ja kestävästä elämäntapaa sekä kasvua demokraattisen yhteiskunnan jäsenyyteen. Perusopetus kasvattaa oppilaita ihmisoikeuksien tuntemiseen, kunnioittamiseen ja puolustamiseen.

Perusopetuksen yhteiskunnallisena tehtävänä on edistää tasa-arvoa, yhdenvertaisuutta ja oikeudenmukaisuutta. Perusopetus kartuttaa sosiaalista pääomaa koostuu osaamisesta ja sosiaalinen pääoma ihmisten välisistä yhteyksistä, vuorovaikutuksesta ja luottamuksesta. Yhdessä ne edistävät yksilöllistä ja yhteiskunnallista hyvinvointia ja kehitystä. Perusopetuksen tehtävänä on osaltaan ehkäistä eriarvoistumista ja syrjäytymistä sekä edistää sukupuolten tasa-arvoa. Perusopetus kannustaa yhdenvertaisesti tyttöjä ja poikia eri oppiaineiden opinnoissa sekä lisää tietoa ja ymmärrystä sukupuolen moninaisuudesta. Jokaista oppilasta autetaan tunnistamaan omat mahdollisuutensa ja rakentamaan oppimispolkunsaa ilman sukupuoleen sidottuja roolimalleja.

Perusopetuksen kulttuuritehtävänä on edistää monipuolista kulttuurista osaamista ja kulttuuriperinnön arvostamista sekä tukea oppilaita oman kulttuuri-identiteetin ja kulttuurisen pääoman rakentamisessa. Opetus lisää ymmärrystä kulttuureiden moninaisuudesta ja auttaa hahmottamaan kulttuureita menneisyyden, nykyisyyden ja tulevaisuuden jatkumoina, joissa jokainen voi itse olla toimijana.

Koulua ympäröivän maailman muutos vaikuttaa väistämättä oppilaiden kehitykseen ja hyvinvointiin sekä koulun toimintaan. Perusopetuksessa opitaan kohtaamaan muutostarpeita avoimesti, arvioimaan niitä kriittisesti ja ottamaan vastuuta tulevaisuutta rakentavista valinnoista. Perusopetuksen globaalikasvatus luo osaltaan edellytyksiä oikeudenmukaiselle ja kestäväälle kehitykselle YK:n asettamien kehitystavoitteiden suuntaisesti. Työtä tehdään mahdollisuuksien mukaan yhdessä muissa maissa toimivien koulujen ja opetuksen kehittäjien kanssa. Perusopetus vaikuttaa myönteisenä ja yhteiskuntaa rakentavana muutosvoimana kansallisesti ja kansainvälisesti.

Paikallinen opetussuunnitelma

Hyvinvointipalveluiden perustehtävä on tukea ja ohjata inhimillistä kasvua ja hyvinvointia, sivistymistä ja elinikäistä oppimista.

12. Laaja-alainen osaaminen paikallisessa opetussuunnitelmassa

Laaja-alaisella osaamisella tarkoitetaan tietojen, taitojen, arvojen, asenteiden ja tahdon muodostamaa kokonaisuutta. Osaaminen tarkoittaa myös kykyä käyttää tietoja ja taitoja tilanteen edellyttämällä tavalla. Siihen, miten oppilaat käyttävät tietojaan ja taitojaan, vaikuttavat oppilaiden omaksumat arvot ja asenteet sekä tahto toimia. Laaja-alaisen osaamisen lisääntyneen tarpeen nousee ympäröivän maailman muutoksista. Ihmisenä kasvaminen, opiskelu, työnteko sekä kansalaisena toimiminen nyt ja tulevaisuudessa edellyttävät tiedon- ja taidonalat ylittävää ja yhdistävää osaamista.

Arvot, oppimiskäsitys ja toimintakulttuuri luovat perustan osaamisen kehittymiselle. Kukin oppiaine rakentaa osaamista oman tiedon- ja taidonalansa sisältöjä ja menetelmiä hyödyntäen. Osaamisen kehittymiseen vaikuttavat sekä ne sisällöt, joiden parissa työskennellään, että erityisesti se, miten työskennellään ja miten oppijan ja ympäristön vuorovaikutus toimii. Oppilaille annettava palaute sekä oppimisen ohjaus ja tuki vaikuttavat etenkin asenteisiin, motivaatioon ja tahtoon toimia.

Seuraavassa kuvataan seitsemän laaja-alaista osaamiskokonaisuutta ja perustellaan niiden merkitys. Kokonaisuuksilla on useita liittymäkohtia toisiinsa. Niiden yhteisenä tavoitteena on perusopetuksen tehtävän mukaisesti ja oppilaiden ikäkauden huomioon ottaen tukea ihmisenä kasvamista sekä edistää demokraattisen yhteiskunnan jäsenyyden ja kestävän elämäntavan edellyttämää osaamista. Erityisen tärkeitä on rohkaista oppilaita tunnistamaan oma erityislaatunsa, omat vahvuutensa ja kehittymismahdollisuutensa sekä arvostamaan itseään.

Tavoitteet on otettu huomioon oppiaineiden tavoitteiden ja keskeisten sisältöalueiden määrittelyssä. Oppiainekuvauksissa osoitetaan oppiaineiden tavoitteiden yhteys laaja-alaiseen osaamiseen.

Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1)

Ajattelun ja oppimisen taidot luovat perustaa muun osaamisen kehittymiselle ja elinikäiselle oppimiselle. Ajatteluun ja oppimiseen vaikuttaa se, miten oppilaat hahmottavat itsensä oppijoina ja ovat vuorovaikutuksessa ympäristönsä kanssa. Olennaista on myös, miten he oppivat tekemään havaintoja ja hakemaan, arvioimaan, muokkaamaan, tuottamaan sekä jakamaan tietoa ja ideoita. Oppilaita ohjataan huomaamaan, että tieto voi rakentua monella tavalla, esimerkiksi tietoisesti päättelemällä tai intuitiivisesti, omaan kokemukseen perustuen. Tutkiva ja luova työskentelyote, yhdessä tekeminen sekä mahdollisuus syventymiseen ja keskittymiseen edistävät ajattelun ja oppimaan oppimisen kehittymistä.

Opettajien on tärkeä rohkaista oppilaita luottamaan itseensä ja näkemyksiinsä ja olemaan samalla avoimia uusille ratkaisuille. Rohkaisua tarvitaan myös epäselvän ja ristiriitaisen tiedon äärellä olemiseen. Oppilaita ohjataan pohtimaan asioita eri näkökulmista, hakemaan uutta tietoa ja siltä pohjalta tarkastelemaan ajattelutapojaan. Heidän kysymyksilleen annetaan tilaa ja heitä innostetaan etsimään vastauksia, kuuntelemaan toisten näkemyksiä sekä samalla pohtimaan myös omaa sisäistä tietoaan. Heitä rohkaistaan rakentamaan uutta tietoa ja näkemystä. Koulun muodostaman oppivan yhteisön jäsenenä oppilaat saavat tukea ja kannustusta ideoilleen ja aloitteilleen, jolloin heidän toimijuutensa voi vahvistua.

Oppilaita ohjataan käyttämään tietoa itsenäisesti ja vuorovaikutuksessa toisten kanssa ongelmanratkaisuun, argumentointiin, päättelyyn ja johtopäätösten tekemiseen sekä uuden keksimiseen. Oppilailla tulee olla mahdollisuus analysoida käsillä olevaa asiaa kriittisesti eri näkökulmista. Innovatiivisten ratkaisujen löytäminen edellyttää, että oppilaat oppivat näkemään vaihtoehtoja ja yhdistelemään näkökulmia ennakkoluulottomasti ja voivat käyttää kuvittelukykyään olemassa olevien rajojen ylittämiseen. Leikit, pelillisuus, fyysinen aktiivisuus, kokeellisuus ja muut toiminnalliset työtavat sekä taiteen eri muodot edistävät oppimisen iloa ja vahvistavat edellytyksiä luovaan ajatteluun ja oivaltamiseen. Valmiudet systeemiseen ja eettiseen ajatteluun kehittyvät vähitellen, kun oppilaat oppivat näkemään asioiden välisiä vuorovaikutussuhteita ja keskinäisiä yhteyksiä sekä hahmottamaan kokonaisuuksia.

Jokaista oppilasta autetaan tunnistamaan oma tapansa oppia ja kehittämään oppimisstrategioitaan. Oppimaan oppimisen taidot karttavat, kun oppilaita ohjataan ikäkaudelleen sopivalla tavalla asettamaan tavoitteita, suunnittelemaan työtään, arvioimaan edistymistään sekä hyödyntämään teknologisia ja muita apuvälineitä opiskelussaan. Oppilaita tuetaan rakentamaan perusopetuksen aikana hyvä tiedollinen ja taidollinen perusta sekä kestävä motivaatio jatko-opinnoille ja elinikäiselle oppimiselle.

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2)

Oppilaat kasvavat maailmaan, joka on kulttuurisesti, kielellisesti, uskonnollisesti ja katsomuksellisesti moninainen. Kulttuurisesti kestävä elämäntapa ja monimuotoisessa ympäristössä toimiminen edellyttävät ihmisoikeuksien kunnioittamiselle perustuvaa kulttuurista osaamista, arvostavan vuorovaikutuksen taitoja ja keinoja ilmaista itseään ja näkemyksiään.

Perusopetuksessa oppilaita ohjataan ympäristön kulttuuristen merkitysten tunnistamiseen ja arvostamiseen sekä oman kulttuuri-identiteetin ja myönteisen ympäristösuhteen rakentamiseen. Oppilaat oppivat tuntemaan ja arvostamaan elinympäristöään ja sen kulttuuriperintöä sekä omia sosiaalisia, kulttuurisia, uskonnollisia, katsomuksellisia ja kielellisiä juuriaan. Heitä kannustetaan pohtimaan oman taustansa merkitystä ja paikkaansa sukupolvien ketjussa. Oppilaita ohjataan näkemään kulttuurinen moninaisuus lähtökohtaisesti myönteisenä voimavarana. Samalla heitä ohjataan tunnistamaan, miten kulttuurit, uskonnot ja katsomukset vaikuttavat yhteiskunnassa ja arjessa, miten media muokkaa kulttuuria sekä pohtimaan myös, millaisia asioita ei voida ihmisoikeuksien vastaisena hyväksyä. Kouluyhteisössä ja koulun ulkopuolella tehtävässä yhteistyössä oppilaat oppivat havaitsemaan kulttuurisia erityispiirteitä ja toimimaan joustavasti eri ympäristöissä. Heitä kasvatetaan kohtaamaan arvostavasti muita ihmisiä sekä noudattamaan hyviä tapoja. Oppilaat saavat mahdollisuuksia kokea ja tulkita taidetta, kulttuuria ja kulttuuriperintöä. He oppivat myös välittämään, muokkaamaan ja luomaan kulttuuria ja perinteitä ja huomaamaan niiden merkityksen hyvinvoinnille.

Koulutyöhön sisällytetään runsaasti tilaisuuksia harjaantua esittämään mielipiteensä rakentavasti ja toimimaan eettisesti. Oppilaita ohjataan asettumaan toisen asemaan ja tarkastelemaan asioita ja tilanteita eri näkökulmista. Koulutyössä edistetään suunnitelmallisesti ihmisoikeuksien, erityisesti lapsen oikeuksien tuntemista ja arvostamista sekä niiden mukaista toimintaa. Kunnioitusta ja luottamusta muita ihmisryhmiä ja kansoja kohtaan vahvistetaan kaikessa toiminnassa, myös kansainvälistä yhteistyötä tehden.

Kouluyhteisössä oppilaat saavat kokemuksia vuorovaikutuksen merkityksestä myös omalle kehitykselle. He kehittävät sosiaalisia taitojaan, oppivat ilmaisemaan itseään eri tavoin ja esiintymään eri tilanteissa. Opetuksessa tuetaan oppilaiden kasvua monipuolisiksi ja taitaviksi kielenkäyttäjiksi sekä äidinkielellään että muilla kielillä. Oppilaita rohkaistaan vuorovaikutukseen ja itsensä ilmaisemiseen vähäiselläkin kielitaidolla. Yhtä tärkeitä on oppia käyttämään matemaattisia symboleita, kuvia ja muuta visuaalista ilmaisua, draamaa sekä musiikkia ja liikettä vuorovaikutuksen ja ilmaisun välineinä. Koulutyöhön sisältyy myös monipuolisia mahdollisuuksia käsillä tekemiseen. Oppilaita ohjataan arvostamaan ja hallitsemaan omaa kehoaan ja käyttämään sitä tunteiden ja näkemysten, ajatusten ja ideoiden ilmaisemiseen. Koulutyössä rohkaistaan mielikuvituksen käyttöön ja kekseliäisyyteen. Oppilaita ohjataan edistämään toiminnallaan esteettisyyttä ja nauttimaan sen eri ilmenemismuodoista.

Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot (L3)

Elämässä ja arjessa selviäminen edellyttää yhä moninaisempia taitoja. Kyse on terveydestä, turvallisuudesta ja ihmissuhteista, liikkumisesta ja liikenteestä, teknologisoituneessa arjessa toimimisesta sekä oman talouden hallinnasta ja kuluttamisesta, jotka kaikki vaikuttavat kestäväan elämäntapaan. Perusopetuksessa tuetaan oppilaiden luottavaista suhtautumista tulevaisuuteen.

Kouluyhteisö ohjaa ymmärtämään, että jokainen vaikuttaa toiminnallaan niin omaan kuin toistenkin hyvinvointiin, terveyteen ja turvallisuuteen. Oppilaita kannustetaan huolehtimaan itsestä ja toisista, harjoittelemaan oman elämän ja arjen kannalta tärkeitä taitoja sekä lisäämään ympäristönsä hyvinvointia. Oppilaat oppivat perusopetuksen aikana tuntemaan ja ymmärtämään hyvinvointia ja terveyttä edistävien ja sitä haittaavien tekijöiden sekä turvallisuuden merkityksen ja hakemaan niihin liittyvää tietoa. He saavat mahdollisuuden kantaa vastuuta omasta ja yhteisestä

työstä sekä kehittää tunnetaitojaan ja sosiaalisia taitojaan. Oppilaat kasvavat huomaamaan ihmissuhteiden ja keskinäisen huolenpidon tärkeyden. He oppivat myös ajanhallintaa, joka on tärkeä osa arjenhallintaa ja itsesäättelyä. Oppilaat saavat tilaisuuksia harjoitella toimimaan omasta ja muiden turvallisuudesta huolehtien eri tilanteissa, myös liikenteessä. Heitä ohjataan ennakoimaan vaaratilanteita ja toimimaan niissä tarkoituksenmukaisesti. Heitä opetetaan tunnistamaan keskeiset turvallisuuteen liittyvät symbolit sekä suojaamaan yksityisyyttään ja henkilökohtaisia rajojaan.

Oppilaat tarvitsevat perustietoa teknologiasta ja sen kehityksestä sekä vaikutuksista eri elämänalueilla ja ympäristössä. He tarvitsevat myös opastusta järkeviin teknologisiin valintoihin. Opetuksessa tarkastellaan teknologian monimuotoisuutta ja ohjataan ymmärtämään sen toimintaperiaatteita ja kustannusten muodostumista. Perusopetuksessa oppilaita ohjataan teknologian vastuulliseen käyttöön ja pohditaan siihen liittyviä eettisiä kysymyksiä.

Oppilaita opastetaan kehittämään kuluttajataitojaan sekä edellytyksiään omasta taloudesta huolehtimiseen ja talouden suunnitteluun. Oppilaat saavat ohjausta kuluttajana toimimiseen, mainonnan kriittiseen tarkasteluun sekä omien oikeuksien ja vastuiden tuntemiseen ja eettiseen käyttöön. Heitä kannustetaan kohtuullisuuteen, jakamiseen ja säästäväisyyteen. Perusopetuksen aikana oppilaat harjaantuvat kestävän elämäntavan mukaisiin valintoihin ja toimintatapoihin.

Monilukutaito (L4)

Monilukutaidolla tarkoitetaan erilaisten tekstien tulkitsemisen, tuottamisen ja arvottamisen taitoja, jotka auttavat oppilaita ymmärtämään monimuotoisia kulttuurisia viestinnän muotoja sekä rakentamaan omaa identiteettiään. Monilukutaito perustuu laaja-alaiseen käsitykseen tekstistä. Teksteillä tarkoitetaan tässä sanallisten, kuvallisten, auditiivisten, numeeristen ja kinesteettisten symbolijärjestelmien sekä näiden yhdistelmien avulla ilmaistua tietoa. Tekstejä voidaan tulkita ja tuottaa esimerkiksi kirjoitetussa, puhutussa, painetussa, audiovisuaalisessa tai digitaalisessa muodossa.

Oppilaat tarvitsevat monilukutaitoa osatakseen tulkita maailmaa ympärillään ja hahmottaa sen kulttuurista monimuotoisuutta. Monilukutaito merkitsee taitoa hankkia, yhdistää, muokata, tuottaa, esittää ja arvioida tietoa eri muodoissa, eri ympäristöissä ja tilanteissa sekä erilaisten välineiden avulla. Monilukutaito tukee kriittisen ajattelun ja oppimisen taitojen kehittymistä. Sitä kehitettäessä tarkastellaan ja pohditaan myös eettisiä ja esteettisiä kysymyksiä. Monilukutaitoon sisältyy monia erilaisia lukutaitoja, joita kehitetään kaikessa opetuksessa. Oppilaiden tulee voida harjoittaa taitojaan sekä perinteisissä että monimediaisissa, teknologiaa eri tavoin hyödyntävissä oppimisympäristöissä.

Oppilaiden monilukutaitoa kehitetään kaikissa oppiaineissa arkikielestä kohti eri tiedonalojen kielen ja esitystapojen hallintaa. Osaamisen kehittyminen edellyttää rikasta tekstiympäristöä, sitä hyödyntävää pedagogiikkaa sekä oppiaineiden välistä ja muiden toimijoiden kanssa tehtävää yhteistyötä. Opetus tarjoaa mahdollisuuksia erilaisista teksteistä nauttimiseen. Oppimistilanteissa oppilaat käyttävät, tulkitsevat ja tuottavat erilaisia tekstejä sekä yksin että yhdessä muiden kanssa. Oppimateriaalina hyödynnetään ilmaisultaan monimuotoisia tekstejä ja mahdollistetaan niiden kulttuuristen yhteyksien ymmärtäminen. Opetuksessa tarkastellaan oppilaille merkityksellisiä, autenttisia tekstejä sekä niistä nousevia tulkintoja maailmasta. Näin oppilaat voivat hyödyntää opiskelussa vahvuuksiaan ja itseään kiinnostavia sisältöjä ja käyttää niitä myös osallistumisessa ja vaikuttamisessa.

Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5)

Tieto- ja viestintäteknologinen (tvt) osaaminen on tärkeä kansalaistaito sekä itsessään että osana monilukutaitoa. Se on oppimisen kohde ja väline. Perusopetuksessa huolehditaan siitä, että kaikilla oppilailla on mahdollisuudet tieto- ja viestintäteknologisen osaamisen kehittämiseen. Tieto- ja viestintäteknologiaa hyödynnetään suunnitelmallisesti perusopetuksen kaikilla vuosiluokilla, eri oppiaineissa ja monialaisissa oppimiskokonaisuuksissa sekä muussa koulutyössä.

Tieto- ja viestintäteknologista osaamista kehitetään neljällä pääalueella 1) Oppilaita ohjataan ymmärtämään tieto- ja viestintäteknologian käyttö- ja toimintaperiaatteita ja keskeisiä käsitteitä sekä kehittämään käytännön tvt-taitojaan omien tuotosten laadinnassa. 2) Oppilaita opastetaan

käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa vastuullisesti, turvallisesti ja ergonomisesti. 3) Oppilaita opetetaan käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedonhallinnassa sekä tutkivassa ja luovassa työskentelyssä. 4) Oppilaat saavat kokemuksia ja harjoittelevat tv:n käyttämistä vuorovaikutuksessa ja verkostoitumisessa. Kaikilla näillä alueilla tärkeitä on oppilaiden oma aktiivisuus ja mahdollisuus luovuuteen sekä itselle sopivien työskentelytapojen ja oppimispolkujen löytämiseen. Tärkeitä on myös yhdessä tekemisen ja oivaltamisen ilo, mikä vaikuttaa opiskelumotivaatioon. Tieto- ja viestintäteknologia tarjoaa välineitä tehdä omia ajatuksia ja ideoita näkyväksi monin eri tavoin ja siten se myös kehittää ajattelun ja oppimisen taitoja.

Oppilaita opastetaan tuntemaan tv:n erilaisia sovelluksia ja käyttötarkoituksia sekä huomaamaan niiden merkitys arjessa, ja ihmisten välisessä vuorovaikutuksessa ja vaikuttamisen keinona. Yhdessä pohditaan, miksi tieto- ja viestintäteknologiaa tarvitaan opiskelussa, työssä ja yhteiskunnassa ja miten näistä taidoista on tullut osa yleisiä työelämätaitoja. Tieto- ja viestintäteknologian vaikutusta opitaan arvioimaan kestävän kehityksen näkökulmasta ja toimimaan vastuullisina kuluttajina. Oppilaat saavat perusopetuksen aikana kokemuksia tv:n käytöstä myös kansainvälisessä vuorovaikutuksessa. He oppivat hahmottamaan sen merkitystä, mahdollisuuksia ja riskejä globaalissa maailmassa.

Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6)

Työelämä, ammatit ja työn luonne muuttuvat mm. teknologisen kehityksen ja talouden globalisoitumisen seurauksena. Työn vaatimusten ennakointi on vaikeampaa kuin ennen. Oppilaiden tulee perusopetuksessa saada yleisiä valmiuksia, jotka edistävät kiinnostusta ja myönteistä asennetta työtä ja työelämää kohtaan. Oppilaiden on tärkeä saada kokemuksia, jotka auttavat oivaltamaan työn ja yritteliäisyyden merkityksen, yrittäjyyden mahdollisuudet sekä oman vastuun yhteisön ja yhteiskunnan jäsenenä. Koulutyö järjestetään niin, että oppilaat voivat kartuttaa työelämäntuntemustaan, oppia yrittäjämäistä toimintatapaa ja oivaltaa koulussa ja vapaa-ajalla hankitun osaamisen merkityksen oman työuran kannalta.

Oppilaita opetetaan tuntemaan lähialueen elinkeinoelämän erityispiirteitä ja keskeisiä toimialoja. Perusopetuksen aikana oppilaat tutustuvat työelämään ja saavat kokemuksia työnteosta sekä yhteistyöstä koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa. Tällöin harjoitellaan työelämässä tarvittavaa asianmukaista käyttäytymistä ja yhteistyötaitoja sekä huomataan kielitaidon ja vuorovaikutustaitojen merkitys. Itsensä työllistämisen taidot ja yrittäjyys sekä riskien arviointi ja hallittu ottaminen tulevat tutuiksi myös erilaisten projektien kautta. Koulutyössä opitaan ryhmätoimintaa, projektityöskentelyä ja verkostoitumista.

Koulussa harjaannutaan työskentelemään itsenäisesti ja yhdessä toisten kanssa sekä toimimaan järjestelmällisesti ja pitkäjänteisesti. Yhteisessä työssä jokainen oppilas voi hahmottaa oman tehtävänsä osana kokonaisuutta. Siinä opitaan myös vastavuoroisuutta ja ponnistelua yhteisen tavoitteen saavuttamiseksi. Toiminnallisissa opiskelutilanteissa oppilaat voivat oppia suunnittelemaan työprosesseja, asettamaan hypoteeseja, kokeilemaan erilaisia vaihtoehtoja ja tekemään johtopäätöksiä. He harjoittelevat työhön tarvittavan ajan arviointia ja muita työn edellytyksiä sekä uusia ratkaisujen löytämistä olosuhteiden muuttuessa. Samalla on tilaisuus oppia ennakoimaan työskentelyn mahdollisia vaikeuksia ja kohtaamaan myös epäonnistumisia ja pettymyksiä. Oppilaita kannustetaan sisukkuuteen työn loppuunsaattamisessa sekä työn ja sen tulosten arvostamiseen.

Oppilaita rohkaistaan suhtautumaan uusiin mahdollisuuksiin avoimesti ja toimimaan muutostilanteissa joustavasti ja luovasti. Heitä ohjataan tarttumaan asioihin aloitteellisesti ja etsimään erilaisia vaihtoehtoja. Oppilaita tuetaan tunnistamaan ammatillisia kiinnostuksen kohteita sekä tekemään jatko-opintovalintansa perustellusti ja omista lähtökohdistaan, perinteisten sukupuoliroolien ja muiden roolimallien vaikutukset tiedostaen.

Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen (L7)

Yhteiskunnalliseen toimintaan osallistuminen on demokratian toimivuuden perusedellytys. Osallistumisen ja vaikuttamisen taitoja sekä vastuullista suhtautumista tulevaisuuteen voi oppia vain harjoittelemalla. Kouluyhteisö tarjoaa tähän turvalliset puitteet. Samalla perusopetus luo osaamisperustaa oppilaiden kasvuun demokraattisia oikeuksia ja vapauksia vastuullisesti käyttäviksi, aktiivisiksi kansalaisiksi. Koulun tehtävänä on vahvistaa jokaisen oppilaan osallisuutta.

Perusopetuksessa luodaan edellytykset oppilaiden kiinnostukselle kouluyhteisön ja yhteiskunnan asioita kohtaan. Koulussa kunnioitetaan heidän oikeuttaan osallistua päätöksentekoon ikänsä ja kehitystasonsa mukaisesti. Oppilaat osallistuvat oman opiskelunsa, yhteisen koulutyön ja oppimisympäristön suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin. He saavat tietoja ja kokemuksia kansalaisyhteiskunnan osallistumis- ja vaikuttamisjärjestelmistä ja keinoista sekä yhteisöllisestä työskentelystä koulun ulkopuolella. Ympäristön suojelemisen merkitys avautuu omakohtaisen luontosuhteen kautta. Oppilaat oppivat arvioimaan median vaikutuksia ja käyttämään sen mahdollisuuksia. Kokemusten kautta oppilaat oppivat vaikuttamista, päätöksentekoa ja vastuullisuutta. Samalla he oppivat hahmottamaan sääntöjen ja sopimusten sekä luottamuksen merkityksen. Osallistuessaan sekä koulussa että sen ulkopuolella oppilaat oppivat ilmaisemaan omia näkemyksiään rakentavasti. He oppivat työskentelemään yhdessä ja saavat tilaisuuksia harjoitella neuvottelemista, sovittelemista ja ristiriitojen ratkaisemista sekä asioiden kriittistä tarkastelua. Oppilaita kannustetaan pohtimaan ehdotuksiaan eri osapuolten yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon sekä oikeudenmukaisen kohtelun ja kestävä elämäntavan näkökulmista.

Perusopetuksen aikana oppilaat pohtivat menneisyyden, nykyisyyden ja tulevaisuuden välisiä yhteyksiä sekä erilaisia tulevaisuusvaihtoehtoja. Heitä ohjataan ymmärtämään omien valintojen, elämäntapojen ja tekojen merkitys paitsi itselle, myös lähiyhteisöille, yhteiskunnalle ja luonnolle. Oppilaat saavat valmiuksia sekä omien että yhteisön ja yhteiskunnan toimintatapojen ja -rakenteiden arviointiin ja muuttamiseen kestävää tulevaisuutta rakentaviksi.

Paikallinen opetussuunnitelma

Lukuvuosisuunnitelmassa määritellään laaja-alaisen osaamisen teemat, tavoitteet ja niiden arviointitapa. Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet huomioidaan oppiaineiden tavoitteissa. Lukuvuosisuunnitelmassa tarkennetaan yhteistyö kirjasto- ja kulttuuritoimen sekä nuoriso- ja liikuntatoimen kanssa sekä muiden yhteistyötahojen kanssa.

13. Yhtenäisen perusopetuksen toimintakulttuuri

Perusopetuksen toimintakulttuurin periaatteiden tehtävänä on tukea opetuksen järjestäjiä ja kouluja toimintansa suuntaamisessa. Periaatteet on kuvattu ajatellen erityisesti koulun toimintaa. Opetuksen järjestäjän tehtävänä on luoda edellytykset periaatteiden toteutumiselle kouluissa ja kehittää omaa toimintakulttuuriaan samassa suunnassa. Tavoitteena on luoda toimintakulttuuria, joka edistää oppimista, osallisuutta, hyvinvointia ja kestäväää elämäntapaa. Periaatteiden toteuttamiseksi tarvitaan paikallisten tarpeiden ja mahdollisuuksien huomioon ottamista, yhteistyötä huoltajien ja muiden yhteistyökumppaneiden kanssa sekä oppilaiden aitoa mukanaoloa yhteisön kehittämisessä.

Oppiva yhteisö toimintakulttuurin ytimenä

Koulu toimii oppivana yhteisönä ja kannustaa kaikkia jäseniään oppimiseen. Oppiva yhteisö kehittyy dialogin avulla. Yhdessä tekeminen ja osallisuuden kokemukset vahvistavat yhteisöä. Tavoitteiden pohdinta, oman työn säännöllinen arviointi ja kiireettömyys edistävät yhteisön oppimista. Sitä tukee kodeilta ja muilta yhteistyökumppaneilta saatu palaute. Oppimista edistää myös kehittämistyöstä, arvioinneista ja tutkimuksesta saadun tiedon hyödyntäminen. Pedagogisen ja jaetun johtamisen merkitys korostuu, ja johtaminen kohdistuu erityisesti oppimisen edellytyksistä huolehtimiseen.

Oppiva yhteisö luo edellytyksiä yhdessä ja toinen toisiltaan oppimiseen. Se luo edellytyksiä myös tutkimiseen ja kokeilemiseen sekä innostumisen ja onnistumisen kokemuksiin. Yhteisö rohkaisee jokaista jäsentään yrittämään ja oppimaan myös virheistä. Se antaa sopivia haasteita ja tukee vahvuuksien löytämistä ja hyödyntämistä. Yhteisön jäsenenä oppilaat voivat luoda myönteisen ja realistisen käsityksen itsestään ja kehittää luontaista kokeilun ja tutkimisen haluaan. Oppivassa yhteisössä ymmärretään fyysisen aktiivisuuden merkitys oppimiselle ja irrottaudutaan istuvasta elämäntavasta. Siinä arvostetaan työhön syventymistä, oppimisessa tarvittavaa ponnistelua ja työn loppuunsaattamista.

Hyvinvointi ja turvallinen arki

Oppivan yhteisön rakenteet ja käytännöt edistävät hyvinvointia ja turvallisuutta ja luovat siten edellytyksiä oppimiselle. Nämä näkökulmat ulottuvat kaikkeen koulutyöhön ja ohjaavat jokaisen työskentelyä. Toiminnassa otetaan huomioon yhteisön jäsenten yksilöllisyys ja tasa-arvoisuus sekä yhteisön tarpeet. Koulun käytännöt ovat joustavia ja mahdollistavat monipuolisen toiminnan. Liikkuminen sekä mielen hyvinvointia edistävät yhteiset toiminnot ovat luonteva osa jokaista koulupäivää. Yhteisöllinen oppilashuolto on tärkeä osa toimintakulttuuria.

Oppilaille on yhdenvertainen mahdollisuus saada ohjausta sekä tukea kehitykseensä ja oppimiseensa sekä yksilöinä että ryhmän jäsenenä. Yhteisössä arvostetaan hyväntahtoisuutta ja ystävällisyyttä. Kiusaamista, väkivaltaa, rasismia tai muuta syrjintää ei hyväksytä ja epäasialliseen käytökseen puututaan. Koulutyössä pyritään arjen ennakoitavuuteen ja kiireettömyyteen. Kuulluksi tuleminen ja oikeudenmukaisuuden kokemus rakentavat luottamusta. Rauhallinen ja hyväksyvä ilmapiiri, hyvät sosiaaliset suhteet sekä ympäristön viihtyisyys edistävät työrauhaa.

Vuorovaikutus ja monipuolinen työskentely

Vuorovaikutus, yhteistyö ja monipuolinen työskentely ovat yhteisön kaikkien jäsenten oppimista ja hyvinvointia edistäviä tekijöitä. Oppiva yhteisö tunnistaa oppimisen ja tiedon rakentamisen moninaisuuden ja toimii joustavasti. Se rohkaisee kokeilemiseen ja antaa tilaa eri ikäkausille ja oppijoille tunnusomaiselle toiminnallisuudelle, luovalle työskentelylle, liikkumiselle, leikille ja elämyksille.

Koulutyössä hyödynnetään suunnitelmallisesti eri työtapoja ja oppimisympäristöjä ja työskentelyä pyritään säännöllisesti viemään ulos luokkahuoneesta. Luodaan mahdollisuuksia projektimaiseen työskentelyyn ja kokonaisuuksien opiskeluun sekä yhteistyöhön koulun sisällä ja koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa. Koulun aikuisten keskinäinen yhteistyö sekä vuorovaikutus

ympäröivän yhteiskunnan kanssa tukevat oppilaiden kasvua hyvään vuorovaikutukseen ja yhteistyöhön. Yhdessä tekeminen edistää oman erityislaadun tunnistamista ja taitoa työskennellä rakentavasti monenlaisten ihmisten kanssa. Tieto- ja viestintäteknologiaa käytetään edistämään vuorovaikutusta sekä työskentelyn moniaistisuutta ja monikanavaisuutta.

Kulttuurinen moninaisuus ja kielitietoisuus

Koulu oppivana yhteisönä on osa kulttuurisesti muuttuvaa ja monimuotoista yhteiskuntaa, jossa paikallinen ja globaali limittyvät. Erilaiset identiteetit, kielet, uskonnot ja katsomukset elävät rinnakkain ja ovat vuorovaikutuksessa keskenään. Oppivassa yhteisössä kotikansainvälisyys on tärkeä voimavara. Yhteisö arvostaa ja hyödyntää maan kulttuuriperintöä ja kansalliskieliä sekä omaa ja ympäristön kulttuurista, kielellistä, uskonnollista ja katsomuksellista monimuotoisuutta. Se tuo esiin saamelaiskulttuurin ja eri vähemmistöjen merkityksen Suomessa. Se kehittää yksilöiden ja ryhmien välistä ymmärrystä ja kunnioitusta sekä vastuullista toimintaa. Yhteisössä tunnustetaan, että oikeus omaan kieleen ja kulttuuriin on perusoikeus. Kulttuuritraditioihin tutustutaan, erilaisista ajattelu- ja toimintatavoista keskustellaan rakentavasti ja luodaan uusia tapoja toimia yhdessä.

Yksi kulttuurisen moninaisuuden ilmentymä on monikielisyys. Jokainen yhteisö ja yhteisön jäsen on monikielinen. Eri kielten käyttö rinnakkain koulun arjessa nähdään luontevana ja kieliä arvostetaan. Kielitietoisessa yhteisössä keskustellaan kieliin ja kieliyhteisöihin kohdistuvista asenteista ja ymmärretään kielen keskeinen merkitys oppimisessa, vuorovaikutuksessa ja yhteistyössä sekä identiteettien rakentumisessa ja yhteiskuntaan sosiaalistumisessa. Jokaisella oppiaineella on oma kielensä, tekstikäytäntönsä ja käsitteistönsä. Eri tiedonalojen kielet ja symbolijärjestelmät avaavat samaan ilmiöön eri näkökulmia. Opetuksessa edetään arkikielestä käsitteellisen ajattelun kieleen. Kielitietoisessa koulussa jokainen aikuinen on kielellinen malli ja myös opettamansa oppiaineen kielen opettaja.

Osallisuus ja demokraattinen toiminta

Oppivan yhteisön toimintatavat rakennetaan yhdessä. Osallisuutta edistävä, ihmisoikeuksia toteuttava ja demokraattinen toimintakulttuuri luo perustan oppilaiden kasvulle aktiivisiksi kansalaisiksi.

Oppilaat osallistuvat oman kehitysvaiheensa mukaisesti toiminnan suunnitteluun, kehittämiseen ja arviointiin. He saavat kokemuksia kuulluiksi ja arvostetuiksi tulemisesta yhteisön jäsenenä. Yhteisö kannustaa demokraattiseen vuoropuheluun ja osallistumiseen sekä luo niille toimintatapoja ja rakenteita. Oppilaskuntatoiminta tarjoaa yhden tärkeän väylän oppilaiden osallistumiselle. Muut toimintamuodot kuten tukioppilas- ja kummitoiminta, vapaaehtoistyö tai erilaiset kestävä kehityksen toiminnat täydentävät sitä. Samalla ne vahvistavat yhteistyötä ja vuorovaikutusta koko koulu yhteisössä. Yhteistyö eri hallinnonalojen, seurakuntien, järjestöjen, yritysten ja muiden toimijoiden kanssa syventää käsityksiä yhteiskunnasta ja kansalaisyhteiskunnassa toimimisesta. Yhteydet eri maissa toimivien koulujen kanssa lisäävät globalisoituneessa maailmassa toimimisen taitoja.

Yhdenvertaisuus ja tasa-arvo

Oppiva yhteisö edistää yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa. Yhteisön jäsenet tulevat kohdatuiksi ja kohdelluiksi samanarvoisina riippumatta mistään henkilöön liittyvästä tekijästä. Samanarvoisuus ei merkitse samanlaisuutta. Yhdenvertainen kohtelu edellyttää sekä perusoikeuksien ja osallistumisen mahdollisuuksien turvaamista kaikille että yksilöllisten tarpeiden huomioon ottamista.

Peruskoulu aikana oppilaiden käsitys omasta sukupuoli-identiteetistä ja seksuaalisuudesta kehittyä. Oppiva yhteisö edistää arvoillaan ja käytänteillään sukupuolten tasa-arvoa ja tukee oppilaita oman identiteetin rakentumisessa. Opetus on lähestymistavaltaan sukupuolitietoista. Yhteisö rohkaisee oppilaita tunnistamaan omat mahdollisuutensa sekä suhtautumaan eri oppiaineisiin, tekemään valintoja ja sitoutumaan opiskeluun ilman sukupuoleen sidottuja roolimalleja. Oppimisympäristöjä, työtapoja ja opetusmateriaaleja valitsemalla ja kehittämällä luodaan näkyvyyttä inhimillisen moninaisuuden arvostamiselle.

Vastuu ympäristöstä ja kestävään tulevaisuuteen suuntautuminen

Oppiva yhteisö ottaa kaikessa toiminnassaan huomioon kestävän elämäntavan välttämättömyyden. Arjen valinnoillaan ja toimillaan koulu ilmentää vastuullista suhtautumista ympäristöön. Raaka-aineita, energiaa ja luonnon monimuotoisuutta tuhlaavia materiaalivalintoja ja toimintatapoja muutetaan kestäviksi. Kestävän elämäntavan aineettomien tekijöiden merkitystä hyvinvoinnille korostetaan ja niille annetaan aikaa ja näkyvyyttä päivittäisessä koulutyössä. Oppilaat ovat mukana suunnittelemassa ja toteuttamassa kestävää arkea.

Oppiva yhteisö rakentaa toivoa hyvästä tulevaisuudesta luomalla osaamisperustaa ekososiaaliselle sivistykselle. Realistinen ja käytännöllinen asenne hyvän tulevaisuuden edellytysten muovaamiseen vahvistaa kasvamista vastuullisuuteen yhteisön jäsenenä, kuntalaisina ja kansalaisina. Se rohkaisee oppilaita kohtaamaan avoimesti ja uteliaasti maailman moninaisuutta sekä toimimaan oikeudenmukaisemman ja kestävämmän tulevaisuuden puolesta.

Paikallinen opetussuunnitelma

Kemijärven kaupungin perusopetuksen koulutuksen tavoitteena on kohdella oppilaita tasa-arvoisesti ja yhdenvertaisesti, eli perusopetuksessa toteutetaan sukupuolten tasa-arvoisuutta, uskonnon ja vakaumuksen vapautta, vammaisuuden huomioonottamista, osallisuutta, syrjinnän kitkemistä, kiusaamisen ehkäisemistä, kaveruuden huomioonottamista ja kunnioitetaan monikulttuurisuutta.

Kiusaamiseen puututaan heti, ja sen ehkäisemiseen on laadittu suunnitelma. Yksi tähän liittyvä asia on järjestyssääntöjen läpikäyminen lukukauden alussa. Sosiaalisia taitoja opetetaan ja niiden käyttöä tuetaan. Oppilaita kannustetaan rikkomaan rajoja leikeissä. Kemijärven perusopetuksen kouluissa toimivat KiVa-tiimit, jotka ratkaisevat koulukiusaamistapauksia. 1., 4. ja 7.-luokilla käydään läpi KiVa-materiaalia.

8.-luokan keväällä yläkoulun oppilaista valitaan uudet tukioppilaat. He toimivat erilaisissa tehtävissä koulussa, muun muassa kiusaamisen ehkäisemisessä. Lisäksi järjestetään yhteistä tekemistä kummitoiminnan muodossa. Kaikki perusopetuksen oppilaat osallistutaan oppilaskunnan toimintaan.

Syksyn vanhempainillassa avataan vanhemmille perusopetuksen arvoja, odotuksia ja tavoitteita ja miten näihin päästään. Lukuvuoden aika oppilaille ja vanhemmille tehdään kysely koulun toimivuudesta. Erikseen järjestetään yläkoulun oppilaiden vanhemmille vanhempainilta, jossa käydään läpi eri oppiaineiden oppimisstrategioita.

Opettajat suunnittelevat lukuvuoden alussa vuosikellon, johon kirjoitetaan lukuvuoden juhlapäivät, teemat ja liputuspäivät. Lisäksi opettajat suunnittelevat yhdenvertaisuuteen liittyviä oppitunteja (sukupuoli, uskonto/vakaumus, kiusaaminen).

Päämääränä on kaikille turvallinen ja toimiva koulu, jossa otetaan toiset huomioon, käyttäydytään asiallisesti, opitaan hyväksymään erilaisuutta ja kaikkia kohdellaan yhdenvertaisesti ja tasa-arvoisesti.

Kouluilla järjestetään yhteisiä teema- ja toimintapäiviä, retkiä, juhlia, projekteja ja tapahtumia. Näillä on vaikutus paitsi oppilaiden, myös koulun aikuisten yhteisöllisyyden voimistumiseen. Toimintaa järjestetään yli luokkarajojen arjessa (myös teemapäivien ulkopuolella). Oppilaiden kyvyt ja taidot sekä vahvuudet saadaan erilaisilla toiminnoilla esiin, myös toimintojen suunnittelussa. Laaditaan pelisäännöt ja tavoitteet yhteiselle toiminnalle. Näin myös jokaisen vastuu omasta toiminnasta korostuu. Näiden pohjalta voidaan tehdä myös arviointia. Yhteistyötä toteutetaan myös koulujen välillä. Toimintakulttuurin myötä hyödynnetään työpari-toimintaa, mikä sisältää yhteissuunnittelua ja kollegiaalista arviointia. Liikkumisen läsnäoloa itsestäänselvytenä arjessa korostetaan (muulloinkin kuin liikuntatunneilla) liikkuvan koulun periaatteiden mukaisesti.

Yrittäjyyskasvatusta osana oppiaineita jalkautetaan koulun toiminta-arkeen. Mahdollisuuksien mukaan toteutetaan yritysvierailuja. Toimintakulttuurissa hyödynnetään myös paikallisia osaajia ja eri kulttuureja. Hyödynnetään kolmannen sektorin toimijoita koulun arjen rikastuttajina.

14. Oppimisympäristöt

Oppimisympäristöillä tarkoitetaan tiloja ja paikkoja sekä yhteisöjä ja toimintakäytäntöjä, joissa opiskelu ja oppiminen tapahtuvat. Oppimisympäristöön kuuluvat myös välineet, palvelut ja materiaalit, joita opiskelussa käytetään. Oppimisympäristöjen tulee tukea yksilön ja yhteisön kasvua, oppimista ja vuorovaikutusta. Kaikki yhteisön jäsenet vaikuttavat toiminnallaan oppimisympäristöihin. Hyvin toimivat oppimisympäristöt edistävät vuorovaikutusta, osallistumista ja yhteisöllistä tiedon rakentamista. Ne myös mahdollistavat aktiivisen yhteistyön koulun ulkopuolisten yhteisöjen tai asiantuntijoiden kanssa.

Oppimisympäristöjen kehittämisen tavoitteena on, että oppimisympäristöt muodostavat pedagogisesti monipuolisen ja joustavan kokonaisuuden. Kehittämisessä otetaan huomioon eri oppiaineiden erityistarpeet. Oppimisympäristöjen tulee tarjota mahdollisuuksia luoviin ratkaisuihin sekä asioiden tarkasteluun ja tutkimiseen eri näkökulmista. Lisäksi oppimisympäristöjen kehittämisessä ja valinnassa otetaan huomioon, että oppilaat oppivat uusia tietoja ja taitoja myös koulun ulkopuolella.

Perusopetuksen tilaratkaisujen kehittämisessä, suunnittelussa, toteutuksessa ja käytössä otetaan huomioon ergonomia, ekologisuus, esteettisyys, esteettömyys ja akustiset olosuhteet sekä tilojen valaistus, sisäilman laatu, viihtyisyys, järjestys ja siisteys. Koulun tilaratkaisulla kalusteineen, varusteineen ja välineineen on mahdollista tukea opetuksen pedagogista kehittämistä ja oppilaiden aktiivista osallistumista. Tilat, välineet ja materiaalit sekä kirjastopalvelut pyritään saamaan oppilaan käyttöön niin, että ne antavat mahdollisuuden myös itsenäiseen opiskeluun. Koulun sisä- ja ulkotilojen lisäksi eri oppiaineiden opetuksessa hyödynnetään luontoa ja rakennettua ympäristöä. Kirjastot, liikunta-, taide- ja luontokeskukset, museot ja monet muut yhteistyötahot tarjoavat monimuotoisia oppimisympäristöjä.

Tieto- ja viestintäteknologia on olennainen osa monipuolisia oppimisympäristöjä. Sen avulla vahvistetaan oppilaiden osallisuutta ja yhteisöllisen työskentelyn taitoja sekä tuetaan oppilaiden henkilökohtaisia oppimispolkuja. Oppimisympäristöjen kehittämisessä otetaan huomioon monimuotoinen mediakulttuuri. Uusia tieto- ja viestintäteknologisia ratkaisuja otetaan käyttöön oppimisen edistämiseksi ja tukemiseksi. Oppilaiden omia tietoteknisiä laitteita voidaan käyttää oppimisen tukena huoltajien kanssa sovittavilla tavoilla. Samalla varmistetaan, että kaikilla oppilailla on mahdollisuus tieto- ja viestintäteknologian käyttöön.

Onnistumisen kokemukset ja elämykset erilaisissa ympäristöissä ja oppimistilanteissa innostavat oppilaita oman osaamisensa kehittämiseen. Oppilaat osallistuvat oppimisympäristöjen kehittämiseen. Oppimisympäristöjen suunnittelussa otetaan huomioon oppilaiden yksilölliset tarpeet. Näin voidaan ehkäistä oppimisen ja koulunkäynnin tuen tarvetta. Tuen tarpeen mukaan räätälöidyt oppimisympäristöt voivat olla osa oppilaan suunnitelmallista tukea.

Oppimisympäristöjen kehittämisessä otetaan huomioon kouluyhteisön ja jokaisen oppilaan kokonaisvaltainen hyvinvointi. Ympäristöjen tulee olla turvallisia ja terveellisiä ja edistää oppilaiden ikäkauden ja edellytysten mukaista tervettä kasvua ja kehitystä. Oppilaita ohjataan vastuulliseen ja turvalliseen toimintaan kaikissa oppimisympäristöissä. Hyvä työrauha sekä ystävällinen ja kiireetön ilmapiiri tukevat oppimista

Paikallinen opetussuunnitelma

Kemijärvellä opitaan mahdollisimman paljon aidoissa ja toiminnallisissa ympäristöissä. Pyritään käyttämään lähiympäristöä ja luontoa hyväksi. Käytetään eri tavoin tietotekniikkaa opetuksessa. Järjestetään koulun tilat viihtyisäksi ja toimiviksi. Pääpaino on koulun lähiympäristön tarjoamissa mahdollisuuksissa. Koulun sisäisestä oppimisympäristöstä tehdään mahdollisuuksien mukaan monipuolinen ja eri oppijoita palveleva. Oppilaat otetaan mukaan oppimisympäristöjen suunnitteluun. Toiminnan lähtökohta on turvallinen oppimisympäristö.

15. Työtavat

Työtapojen valinnan lähtökohtana ovat opetukselle ja oppimiselle asetetut tavoitteet sekä oppilaiden tarpeet, edellytykset ja kiinnostuksen kohteet. Työtapojen vaihtelu tukee ja ohjaa koko opetusryhmän ja jokaisen oppilaan oppimista. Opetuksessa käytetään eri ikäkausiin sekä erilaisiin oppimistilanteisiin soveltuvia työtapoja. Työtapojen ja arviointimenetelmien monipuolisuus antaa oppilaalle mahdollisuuden osoittaa osaamistaan eri tavoin. Työtapojen valinnassa kiinnitetään huomiota myös sukupuolittuneiden asenteiden ja käytänteiden tunnistamiseen ja muuttamiseen.

Monipuoliset työtavat tuovat oppimiseen iloa ja onnistumisen kokemuksia sekä tukevat eri ikäkausille ominaista luovaa toimintaa. Kokemukselliset ja toiminnalliset työtavat sekä eri aistien käyttö ja liikkuminen lisäävät oppimisen elämyksellisyyttä ja vahvistavat motivaatiota. Motivaatiota vahvistavat myös työtavat, jotka tukevat itseohjautuvuutta ja ryhmään kuulumisen tunnetta. Draamatoiminta sekä muut taiteelliset ilmaisukeinot edistävät oppilaiden kasvua itsensä tunteviksi, itsetunnon terveiksi ja luoviksi ihmisiksi. Tällöin oppilaat pystyvät ilmaisemaan itseään monipuolisesti ja toimimaan rakentavassa vuorovaikutuksessa erilaisten ihmisten ja ryhmien kanssa. Työtapojen valinnalla voidaan tukea myös yhteisöllistä oppimista, jossa osaamista ja ymmärrystä rakennetaan vuorovaikutuksessa toisten kanssa. Oppilaita ohjataan toimimaan erilaisissa rooleissa, jakamaan tehtäviä keskenään ja olemaan vastuussa sekä henkilökohtaisista että yhteisistä tavoitteista.

Työtapojen valinnassa otetaan huomioon eri oppiaineiden ominaispiirteet sekä laaja-alaisen osaamisen kehittäminen. Oppiaineille ominaisten työtapojen käyttö edistää sekä jäsenytenneiden tietorakenteiden muodostumista että taitojen omaksumista. Oppimisen kannalta tärkeitä ovat tiedon hankkimisen, käsittelyn, analysoimisen, esittämisen, soveltamisen, yhdistelemisen, arvioinnin ja luomisen taidot. Tutkiva ja ongelmalähtöinen työskentely, leikki, mielikuvituksen käyttö ja taiteellinen toiminta edistävät käsitteellistä ja menetelmällistä osaamista, kriittistä ja luovaa ajattelua sekä taitoa soveltaa osaamista.

Opetuksen eriyttäminen ohjaa työtapojen valintaa. Eriyttäminen perustuu oppilaantuntemukseen ja on kaiken opetuksen pedagoginen lähtökohta. Se koskee opiskelun laajuutta ja syvyyttä, työskentelyn rytmiiä ja etenemistä sekä oppilaiden erilaisia tapoja oppia. Eriyttäminen perustuu oppilaan tarpeille ja mahdollisuuksille suunnitella itse opiskeluaan, valita erilaisia työtapoja ja edetä yksilöllisesti. Työtapojen valinnassa otetaan huomioon myös oppilaiden väliset yksilölliset ja kehitykselliset erot. Eriyttämällä tuetaan oppilaan itsetuntoa ja motivaatiota sekä turvataan oppimisen rauhaa. Eriyttämällä myös ehkäistään tuen tarpeen syntyä.

Myös opetuksen eheyttäminen ohjaa työtapojen valintaa.

Monipuolinen ja tarkoituksenmukainen tieto- ja viestintäteknologian käyttö lisää oppilaiden mahdollisuuksia kehittää työskentelyään ja verkostoitumistaitojaan. Siten valmiudet tiedon omatoimiseen, vuorovaikutteiseen ja kriittiseen hankintaan, käsittelyyn ja luovaan tuottamiseen karttavat. Työtapojen valinnassa hyödynnetään pelien ja pelillisyyden tarjoamat mahdollisuudet.

Opettaja valitsee työtavat vuorovaikutuksessa oppilaiden kanssa ja ohjaa oppilaita erityisesti uusien työtapojen käytössä itseohjautuvuutta vahvistaen. Oppimaan oppimisen taidot kehittyvät parhaiten silloin, kun opettaja ohjaa oppilaita myös suunnittelemaan ja arvioimaan työskentelytapojaan. Tämä motivoi ja auttaa oppilaita ottamaan vastuuta oppimisesta ja työskentelystä koulu yhteisössä. Yhteinen tavoitteiden ja arviointiperusteiden pohdinta sitouttaa tavoitteiden mukaiseen työskentelyyn.

Paikallinen opetussuunnitelma

Kemijärven painotuksena työtapojen valinnassa on vuodenaikojen suomat mahdollisuudet, pääpainona talven lumi- ja jääelementti.

Kaikissa oppiaineissa toteutetaan itsearviointia koko oppimisprosessin ajan, suunnittelusta loppuarviointiin asti.

16. Opetuksen eheyttäminen ja monialaiset oppimiskokonaisuudet

Opetuksen eheyttäminen on tärkeä osa perusopetuksen yhtenäisyyttä tukevaa toimintakulttuuria. Eheyttämisen tavoitteena on tehdä mahdolliseksi opiskeltavien asioiden välisten suhteiden ja keskinäisten riippuvuuksien ymmärtäminen. Se auttaa oppilaita yhdistämään eri tiedonalojen tietoja ja taitoja sekä jäsentämään niitä mielekkäiksi kokonaisuuksiksi vuorovaikutuksessa toisten kanssa. Kokonaisuuksien tarkastelu ja tiedonaloja yhdistelevät, tutkivat työskentelyjaksot ohjaavat oppilaita soveltamaan tietojaan ja tuottavat kokemuksia osallistumisesta tiedon yhteisölliseen rakentamiseen. Oppilaat voivat näin hahmottaa koulussa opiskeltavien asioiden merkitystä oman elämän ja yhteisön sekä yhteiskunnan ja ihmiskunnan kannalta. Samalla he saavat aineksia maailmankuvansa laajentamiseen ja jäsentämiseen.

Opetuksen eheyttäminen edellyttää sekä opetuksen sisältöä että työtapoja koskevaa pedagogista lähestymistapaa, jossa kunkin oppiaineen opetuksessa ja erityisesti oppiainerajat ylittäen tarkastellaan todellisen maailman ilmiöitä tai teemoja kokonaisuuksina. Eheyttämisen tapa ja kesto voi vaihdella oppilaiden tarpeista ja opetuksen tavoitteista riippuen. Eheyttämistä voidaan toteuttaa mm:

- rinnastamalla eli opiskelemalla samaa teemaa kahdessa tai useammassa oppiaineessa samanaikaisesti
- jaksottamalla eli järjestämällä samaan teemaan liittyvät asiat peräkkäin opiskeltaviksi
- toteuttamalla toiminnallisia aktiviteetteja kuten teemapäiviä, erilaisia tapahtumia, kampanjoita, opintokäyntejä ja leirikouluja
- suunnitteleamalla monialaisia, pitempikestoisia oppimiskokonaisuuksia, joiden toteuttamiseen osallistuu useampia oppiaineita ja joihin voi sisältyä edellä mainittuja eheyttämistapoja
- muodostamalla oppiaineista integroituja kokonaisuuksia
- kokonaisopetuksena, jossa kaikki opetus toteutetaan eheyttynä kuten esiopetuksessa.

Jotta voidaan turvata kaikkien oppilaiden mahdollisuus kokonaisuuksien tarkasteluun ja oppilaita kiinnostavaan tutkivaan työskentelyyn, opetuksen järjestäjä huolehtii siitä, että oppilaiden opintoihin sisältyy vähintään yksi monialainen oppimiskokonaisuus lukuvuodessa. Monialaisten oppimis-kokonaisuuksien tavoitteet, sisällöt ja toteuttamistavat päätetään paikallisessa opetussuunnitelmassa ja ne täsmennetään koulujen lukuvuosisuunnitelmissa. Oppimiskokonaisuudet suunnitellaan riittävän pitkäkestoisiksi siten, että oppilailla on aikaa syventyä oppimiskokonaisuuden sisältöön ja työskennellä tavoitteellisesti, monipuolisesti ja pitkäjänteisesti. Paikallisessa opetussuunnitelmassa ja lukuvuosisuunnitelmassa voidaan päättää myös muista opetuksen eheyttämistavoista.

Monialaiset oppimiskokonaisuudet edistävät perusopetukselle asetettujen tavoitteiden saavuttamista ja erityisesti laaja-alaisen osaamisen kehittymistä. Oppimiskokonaisuuksien aiheet suunnitellaan paikallisesti ilmentämään perusteessa kuvattuja toimintakulttuurin periaatteita.

Monialaisten oppimiskokonaisuuksien suunnittelussa ja toteuttamisessa hyödynnetään paikallisia voimavaroja ja mahdollisuuksia. Oppimiskokonaisuudet tarjoavat hyvän tilaisuuden koulun ja muun yhteiskunnan väliselle yhteistyölle. Käsiteltävien asioiden paikallisuus, ajankohtaisuus ja yhteiskunnallinen merkittävyys luovat lisämotivaatiota sekä opettajille että oppilaille. Oppilaiden osallistuminen suunnitteluun on välttämätöntä. Oppimiskokonaisuuksien tarkoituksena on käsitellä toiminnallisesti oppilaiden kokemusmaailmaan kuuluvia ja sitä avartavia asioita, jolloin tavoitteena on

- vahvistaa oppilaiden osallisuutta ja tarjota mahdollisuuksia olla mukana opiskelun tavoitteiden, sisältöjen ja työskentelytapojen suunnittelussa
- nostaa esiin oppilaiden merkityksellisiksi kokemia kysymyksiä sekä luoda tilaisuuksia niiden käsittelyyn ja edistämiseen
- lisätä mahdollisuuksia opiskella erilaisissa ja eri-ikäisten oppilaiden ryhmissä ja työskennellä useiden eri aikuisten kanssa

- tarjota mahdollisuuksia yhdistää koulun ulkopuolinen oppiminen koulutyöhön
- antaa tilaa älylliselle uteliaisuudelle, elämyksille ja luovuudelle sekä haastaa monenlaisiin vuorovaikutus- ja kielenkäyttötilanteisiin
- vahvistaa tietojen ja taitojen soveltamista käytäntöön sekä harjaannuttaa kestävän elämäntavan mukaista toimijuutta
- innostaa oppilaita toimimaan yhteisöä ja yhteiskuntaa rakentavalla tavalla.

Monialaisten oppimiskokonaisuuksien suunnittelu ja toteuttaminen edellyttävät yhteistyötä eri lähestymistapoja edustavien oppiaineiden kesken sekä koulun muun toiminnan hyödyntämistä. Kaikki oppiaineet ovat vuorollaan mukana oppimiskokonaisuuksien toteuttamisessa kulloisenkin kokonaisuuden edellyttämällä tavalla. Oppimiskokonaisuuksien sisällöiksi etsitään toimintakulttuurin periaatteiden mukaisia, oppilaita kiinnostavia sekä oppiaineiden ja opettajien väliseen yhteistyöhön soveltuvia teemoja. Niiden opiskelussa käytetään eri oppiaineille ominaisia tarkastelutapoja, käsitteitä ja menetelmiä.

Oppilaille annetaan palautetta työskentelystään oppimiskokonaisuuden aikana ja oppilaan osoittama osaaminen otetaan huomioon oppiaineissa annettavaa sanallista arviota tai arvosanaa muodostettaessa.

16.1. Monialaiset oppimiskokonaisuudet

Paikallinen opetussuunnitelma

Kemijärvellä monialaisia oppimiskokonaisuuksia toteutetaan vähintään kerran lukuvuodessa. Toteutetaan siten, että jokaisella oppilaalla on vähintään yksi oppimiskokonaisuus lukuvuodessa, kestoaltaan vähintään oppilaan yhden viikon tuntimäärä, joka toteutetaan teemapäivinä tai isompina kokonaisuuksina. Kehittämissuunnitelma suunnittelee ja esittelee suunnitelman opetushenkilöstölle. Koulujen kehittämissuunnitelmat valmistelevat teemat ja niiden ajankohdat. Oppilaskunnalla on tulella olla mahdollisuus vaikuttaa teemoihin. Tavoite ja sisältö määräytyvät teemojen mukaan. Tämän jälkeen suunnitelma kirjataan lukuvuosisuunnitelmaan. Koulun tasolla huolehditaan, että oppiaineet vaihtelevat eri vuosina toteutuksissa. Suunnitelma monialaisista esitellään vanhemmille lukuvuosiedotteessa. Pyritään luokkarajat ylittävään yhteistyöhön. Teemoiksi voidaan valita esimerkiksi juhluvuositeemoja. Voidaan hyödyntää koulun ulkopuolisia yhteistyökumppaneita. Oppilaan koko oppimisprosessi on arvioinnin kohteena. Arvioinnin toteuttavat prosessissa mukana olevat opettajat. Oppilas arvioi myös itseään ja oppilaat tekevät myös vertaisarviointia. Teemojen ajankohta on vuoroin syys-, vuoroin kevätlukukaudella. Toteutuksen arvioinnin suorittaa kehittämissuunnitelma.

17. Yhteinen vastuu koulupäivästä ja yhteistyö

Arvoperusta, oppimiskäsitys ja toimintakulttuuri ilmenevät koulutyön käytännön järjestämisessä. Järjestämisen tulee edistää kasvatukselle ja opetukselle asetettujen tavoitteiden saavuttamista ja perusopetuksen tehtävän toteuttamista. Järjestämisellä luodaan edellytykset oppilaiden hyvinvoinnille, kehitykselle ja oppimiselle sekä huolehditaan kouluyhteisön sujuvasta toiminnasta ja yhteistyöstä. Koulutyön käytännöt edistävät myös kestävästä elämäntapaa.

Lähtökohtana on yhteinen vastuu ja huolenpito jokaisen hyvästä ja turvallisesta koulupäivästä. Kasvatustyö ja hyvinvoinnin edistäminen kuuluu koulun kaikille aikuisille tehtävästä riippumatta. Koulutyön järjestämisessä otetaan huomioon kaikkien oppilaiden tarpeet, edellytykset ja vahvuudet. Huoltajien ja muiden tahojen kanssa tehtävä yhteistyö tukee tässä onnistumista.

Opetussuunnitelman mukainen opetus, ohjaus, oppilashuolto ja tuki kaikkina koulupäivinä sekä turvallinen oppimisympäristö ovat jokaisen oppilaan oikeus. Opetuksen järjestäjä vastaa siitä, että oppilaan oikeudet toteutuvat ja huolehtii edellytysten luomisesta tätä edistävälle koulutyölle. Koulun johdolla on käytännön vastuu opetuksen, ohjaukseen, oppilashuollon ja tuen järjestämiseen liittyvistä ratkaisuksista kouluyhteisössä, kaikilla vuosiluokilla ja kaikissa oppiaineissa. Tähän sisältyy myös ongelmien ennaltaehkäisy sekä kasvun ja oppimisen esteiden tunnistaminen ja poistaminen koulun toimintatavoista. Jokaisella opettajalla on vastuu opetusryhmänsä toiminnasta, oppimisesta ja hyvinvoinnista. Opettajat vaikuttavat näihin pedagogisilla ratkaisuillaan ja ohjausotteellaan. Opettajan tehtävään kuuluu oppilaiden oppimisen, työskentelyn ja hyvinvoinnin seuraaminen ja edistäminen, jokaisen oppilaan arvostaminen ja oikeudenmukainen kohtelu, mahdollisten vaikeuksien varhainen tunnistaminen sekä oppilaiden ohjaaminen ja tukeminen. Opettaja huolehtii osaltaan siitä, että oppilaiden oikeus ohjaukseen sekä opetukselliseen ja oppilashuollolliseen tukeen toteutuu. Tämä edellyttää vuorovaikutusta oppilaiden ja huoltajien kanssa, opettajien keskinäistä yhteistyötä ja erityisesti oppilashuollon henkilöstön kanssa tehtävää yhteistyötä.

Oppilailla on kouluyhteisön jäsenenä oma vastuunsa. Se ilmenee säännöllisenä osallistumisena koulutyöhön, reiluna ja arvostavana suhtautumisena koulutovereihin ja koulun aikuisiin sekä yhteisten sääntöjen noudattamisena. Toisten ihmisten loukkaamattomuuden sekä työn ja työrauhan kunnioittaminen ja sovituista tehtävistä huolehtiminen on koulutyössä välttämätöntä. Laki velvoittaa oppilaan osallistumaan perusopetukseen ja suorittamaan tehtävänsä tunnollisesti ja käyttäytymään asiallisesti. Vapautus opetukseen osallistumisesta voidaan myöntää oppilaalle vain tilapäisesti erityisestä syystä. Koti ja koulu yhdessä ohjaavat oppilaita toimimaan lain edellyttämällä tavalla ja tukevat oppilaita näiden ponnisteluisissa. Koulun tehtävänä on puuttua poissaoloihin ja auttaa oppilaita onnistumaan koulutyössään.

Paikallinen opetussuunnitelma

Kemijärven perusopetuksen kouluissa toimii aktiiviset oppilaskunnat. Oppilaskuntaan kuuluvat kaikki koulun oppilaat. Seurannan ja kehittämisen välineenä on lukuvuoden loppupuolella toteutettava kysely koskien koulutyön käytännön järjestämistä. Kyselyyn vastaavat sekä oppilaat että huoltajat. Koulun ja kodin yhteistyön kanavana on vanhempainyhdistykset.

Perusopetuslain 29§ mukaan opetukseen osallistuvalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön. Oppilaan terveyden edistämiseksi seurataan myös kouluyhteisön ja opiskeluympäristön terveyttä ja turvallisuutta. Turvalliseen opiskeluympäristöön kuuluu fyysinen, psyykinen ja sosiaalinen turvallisuus. Opetuksen järjestämisen lähtökohtana on oppilaiden ja koulun henkilökunnan turvallisuuden takaaminen kaikissa tilanteissa. Kouluille on laadittu turvallisuussuunnitelmat, jotka sisältävät toimintaohjeet erilaisissa turvallisuuteen liittyvissä tilanteissa. Turvallisuussuunnitelmat sisältävät mm. kriisisuunnitelman ja pelastussuunnitelman.

Ympäristöterveydenhuollon terveydensuojelulain (763/94) 45§ perusteella kouluissa tehdään tarkastukset kolmen vuoden välein. Poistumisharjoituksia tehdään 1-2 kertaa lukuvuodessa ja

tarvittaessa yhteistyössä palo- ja pelastustoimen kanssa. Palotarkastajan tarkastus tehdään kerran vuodessa.

Koulun arkipäivässä oppilaiden turvallisuudesta huolehditaan monin tavoin. Tärkeitä ovat yhteiset säännöt ja välituntivalvonta. Turvallisuutta tuovat kaikista välittäminen, riittävä tiedonkulku, järjestyssääntöjen noudattaminen ja koulun ja kodin yhteistyö. Tärkeä osa kouluturvallisuutta ovat turvalliset koulumatkat. Koulumatkoja ohjaavat koulukuljetusohjeet.

Koulujen terveysneuvontaa toteutetaan yhteisöllisesti, yksilöllisesti ja ryhmässä. Neuvontatyöhön osallistuvat kouluterveydenhuolto, koulun terveystiedon opettajat ja muut yhteistyötahot sopimuksen mukaan. Yhteistyötä tehdään terveysneuvonnan ja terveystiedon opetuksen välillä monipuolisesti lukuvuoden aikana mm. hammashoitolan henkilökunnan tunnit ”hammasvalistuksesta”.

Luokanvalvojan ja luokanopettajan tehtävä on seurata oppilaan koulunkäyntiä:

1. Oppilaan havainnointi:

- muutokset motivaatiossa ja opiskelumenestyksessä.
- Wilma-merkintöjen seuranta: myöhästymiset ja poissaolot, tuntikäyttäytyminen, tuntihäirintä sekä mahdolliset rangaistukset.
- Lv/lo järjestää vanhempainvartit ja mahdolliset vanhempainillat

2. Kolmesta negatiivisesta merkinnästä tai muun huolen herätessä oppilaasta, lv/lo keskusteleo oppilaan kanssa ja kirjaa tiedon esim. päiväkirjaan.

3. Lv/lo on yhteydessä huoltajaan puhelimitse, Wilman kautta tai järjestää vanhempainvartin.

4. Lv/lo kokoaa tarvittaessa monialaisen asiantuntijaryhmän tai oppimisen tuen ryhmän. Huoltajalta on pyydettävä lupa monialaisen asiantuntijaryhmän kokoonpanosta kulloisenkin tarpeen mukaan.

5. Lv/lo kerää kaikilta oppilasta opettavilta opettajilta heidän huomionsa ja kokoaa tiedon mahdollista oppimisen tuen tai monialaisen asiantuntijaryhmän kokoontumista varten.

On tärkeää, että lv/lo kirjaa asiat ja käydyt keskustelut päiväkirjaansa sekä Wilmaan. Lv/lo voi koko prosessin ajan konsultoida oppilashuollon työntekijää.

17.1. Oppilaiden osallisuus

Koulutyö järjestetään siten, että sen perustana on oppilaiden osallisuus ja kuulluksi tuleminen. Huolehditaan siitä, että oppilaat saavat kokemuksia yhteistyöstä ja demokraattisesta toiminnasta omassa opetusryhmässä, koulussa ja sen lähiympäristössä sekä erilaisissa verkostoissa.

Oppilaiden osallistuminen oman koulutyönsä ja ryhmänsä toiminnan suunnitteluun on luonteva tapa vahvistaa osallisuutta. Monialaisten oppimiskokonaisuuksien suunnittelussa oppilaiden osuus on tärkeä. Lisäksi oppilaita rohkaistaan vaikuttamaan myös koulun yhteisen toiminnan ja oppimisympäristön suunnitteluun ja kehittämiseen. Oppilaille tulee järjestää mahdollisuus osallistua opetussuunnitelman ja siihen liittyvien suunnitelmien sekä koulun järjestyssäännön valmisteluun. Oppilaat ovat myös mukana arvioimassa ja kehittämässä yhteistyötä.

Perusopetuslain mukaan koululla tulee olla sen oppilaista muodostuva oppilaskunta. Oppilaskunnan ja sen toimielinten tehtävänä on edistää oppilaiden yhteistoimintaa, vaikutusmahdollisuuksia ja osallistumista. Se innostaa oppilaita esittämään näkemyksiään, toimimaan ja vaikuttamaan omiin ja yhteisiin asioihin. Oppilaskunta sekä koulun ja kunnan muut osallisuutta tukevat rakenteet ja toimintatavat tarjoavat tilaisuuksia harjoitella demokratiataitoja käytännössä.

Paikallinen opetussuunnitelma

Kemijärven perusopetuksen kouluissa toimii aktiiviset oppilaskunnat. Oppilaskuntaan kuuluvat kaikki koulun oppilaat. Seurannan ja kehittämisen välineenä on lukuvuoden loppupuolella

toteutettava kysely koskien koulutyön käytännön järjestämistä. Kyselyyn vastaavat sekä oppilaat että huoltajat. Oppilaskunnan hallituksessa, jossa on edustus joka luokka-asteelta, käsitellään koulun toimintaan liittyviä yhteisiä asioita. Lisäksi kaupungissa on nuorisoneuvosto, johon koulujen oppilaskunnat nimeävät edustajansa.

17.2. Kodin ja koulun yhteistyö

Perusopetuslain mukaan opetuksessa tulee olla yhteistyössä kotien kanssa. Yhteistyöllä tuetaan kasvatuksen ja opetuksen järjestämistä siten, että jokainen oppilas saa oman kehitystasonsa ja tarpeidensa mukaista opetusta, ohjausta ja tukea. Yhteistyö edistää oppilaiden tervettä kasvua ja kehitystä. Huoltajien osallisuus sekä mahdollisuus olla mukana koulutyössä ja sen kehittämisessä on keskeinen osa koulun toimintakulttuuria. Kodin ja koulun kasvatusyhteistyö lisää oppilaan, luokan ja koko kouluyhteisön hyvinvointia ja turvallisuutta.

Huoltajalla on ensisijainen vastuu lapsensa kasvatuksesta. Hänen on myös huolehdittava siitä, että oppivelvollisuus tulee suoritettua. Perusopetuslain mukaan oppivelvollisuuden voi suorittaa joko siten, että oppilas osallistuu opetukseen tai saa muulla tavalla perusopetuksen oppimäärää vastaavat tiedot. Koulu tukee kotien kasvatustehtävää ja vastaa oppilaan opetuksesta ja kasvatuksesta kouluyhteisön jäsenenä.

Vastuu kodin ja koulun yhteistyön edellytysten kehittämisestä on opetuksen järjestäjällä. Yhteistyön lähtökohtana on luottamuksen rakentaminen, tasavertaisuus ja keskinäinen kunnioitus. Yhteistyössä otetaan huomioon perheiden moninaisuus sekä tiedon ja tuen tarpeet. Yhteistyön onnistumiseksi tarvitaan koulun henkilöstön aloitteellisuutta ja henkilökohtaista vuorovaikutusta huoltajien kanssa sekä muutoin monipuolista viestintää. Kodin ja koulun yhteistyötä toteutetaan sekä yhteisö- että yksilötasolla.

Voidakseen huolehtia kasvatustehtävästään huoltajan tulee saada tietoa lapsensa oppimisen ja kasvun edistymisestä sekä mahdollisista poissaoloista. Lisäksi huoltajan kanssa keskustellaan opetuksen järjestämisen keskeisistä asioista, kuten opetussuunnitelmasta, oppimisen tavoitteista, oppimisympäristöistä ja työtavoista, oppimisen tuesta ja oppilashuollosta, arvioinnista ja todistuksista sekä opiskeluun liittyvistä valinnoista ja lukuvuoden erilaisista tapahtumista. Kannustavat ja oppilaan oppimista ja kehitystä myönteisesti kuvaavat viestit ovat tärkeitä. Säännöllisen palautteen avulla huoltaja voi osaltaan tukea lapsensa tavoitteellista oppimista ja koulunkäyntiä. Erityisen tärkeää yhteistyö on oppilaan koulupolun nivelvaiheissa sekä oppimisen ja koulunkäynnin tukea suunniteltaessa ja toteutettaessa. Henkilökohtaisten ja ryhmätapaamisten lisäksi yhteistyössä hyödynnetään tieto- ja viestintäteknologiaa.

Huoltajille tarjotaan mahdollisuuksia tutustua koulun arkeen ja osallistua koulun toiminnan ja kasvatustyön tavoitteiden suunnitteluun, arviointiin ja kehittämiseen yhdessä koulun henkilöstön ja oppilaiden kanssa. Yhteinen arvopohdinta luo perustaa yhteiselle kasvatustyölle. Kodin ja koulun yhteistyössä edistetään myös huoltajien keskinäistä vuorovaikutusta ja luodaan pohjaa vanhempainyhdistystoiminnalle. Vanhempain verkostoituminen ja yhteinen toiminta vahvistavat yhteisöllisyyttä ja antavat tukea opettajien ja koulun työlle.

Paikallinen opetussuunnitelma

Opetus ja kasvattaminen tehdään yhteistyössä vanhempain kanssa. Yhteistyön muotoja ovat henkilökohtaiset vanhempainvarit ja vanhempainillat, joita järjestetään jokaiselle luokka-asteelle tarvittaessa. Yhteistyömuodot käsitellään lukuvuoden alussa koulun suunnittelukokouksessa ja ne kirjataan toimintasuunnitelmaan. Kemijärven perusopetuksen koulujen vanhempainyhdistykset suunnittelevat ja järjestävät lukuvuosittain yhteistä toimintaa vuorovaikutuksessa kodin ja koulun kanssa.

Koulun ja kodin välisessä tiedottamisessa käytetään kirjallista lukuvuositetiedotetta, Wilmaviestejä, puhelinkeskusteluja, väliarviointeja ja koulujen kotisivuja. Oppimisen polun siirtymävaiheissa kiinnitetään erityistä huomiota yhteistyöhön huoltajien kanssa, esimerkiksi vanhempainilloissa.

Kemijärven perusopetuksen oppilashuoltosuunnitelmassa käsitellään kodin ja koulun yhteistyötä oppilashuollon näkökulmasta.

17.3. Koulun sisäinen yhteistyö ja yhteistyö muiden tahojen kanssa

Opetustoimi ja koulu tekevät monipuolista yhteistyötä perusopetuksen yhtenäisyyden, eheyden ja laadun varmistamiseksi, toiminnan avoimuuden lisäämiseksi sekä oppilaiden oppimisen ja kasvun tukemiseksi. Yhteistyötä tarvitaan myös oppimisympäristöjen monipuolisuuden ja turvallisuuden sekä koulu yhteisön hyvinvoinnin turvaamiseksi. Yhteistyö on suunnitelmallista ja sen toteutumista arvioidaan yhdessä yhteistyökumppaneiden kanssa.

Henkilöstön tiivis yhteistyö edesauttaa koulun kasvatus- ja opetustavoitteiden toteuttamista. Koulutyö järjestetään tarkoituksenmukaisesti ja joustavasti yhdessä toimien ja työtä jakaen. Aikuisten yhteistyö, kuten samanaikaisopettajuus, mallintaa koulun toimintaa oppivana yhteisönä myös oppilaille. Yhteistyötä tarvitaan erityisesti monialaisten oppimiskokonaisuuksien suunnittelussa ja toteuttamisessa, oppimisen arvioinnissa ja tuessa sekä oppilashuollon toteuttamisessa.

Koulut tekevät myös keskinäistä yhteistyötä. Tavoitteena on edistää opetuksen kehittämistä ja yhtenäisyyttä sekä vahvistaa henkilöstön osaamista. Yhteistyötä tarvitaan perusopetuksen nivelvaiheissa ja oppilaiden siirtyessä koulusta toiseen. Usein myös eri kieli- ja kulttuuriryhmien opetuksen, oppimisen tuen sekä oppilashuollon sujuva järjestäminen edellyttää hyvää koulujen välistä yhteistyötä. Toiminta paikallisissa, kansallisissa ja kansainvälisissä verkostoissa edistää pedagogiikan kehittämistä.

Eheän oppimispolun varmistamiseksi koulu toimii yhteistyössä varhaiskasvatuksen, esiopetuksen sekä lukioiden ja ammatillisten oppilaitosten kanssa. Hyvä yhteistyö kerho- sekä aamu- ja iltapäivätoiminnan kanssa edistää oppilaiden hyvinvointia. Yhteistyö nuoriso-, kirjasto-, liikunta- ja kulttuuritoimen, poliisin sekä seurakuntien, järjestöjen, yritysten ja muiden lähiympäristön toimijoiden kuten luontokoulujen, museoiden ja nuorisokeskusten kanssa lisää oppimisympäristöjen monipuolisuutta ja tukee koulun kasvatustehtävää.

Paikallinen opetussuunnitelma

Yhteistyö nuoriso-, kirjasto-, liikunta- ja kulttuuritoimen, poliisin sekä seurakuntien, järjestöjen, yritysten ja muiden lähialueen toimijoiden kanssa tapahtuu teemapäivien, tapahtumien, vierailujen ja opetustuokioiden muodossa. Koulujen rehtorit/koulunjohtaja organisoivat yhteistyötä koulujen kehittämisyöryhmien kanssa. Lisäksi kaikkia kouluja yhteisesti koskevista tapahtumista sovitaan koulunjohtajien kokouksissa.

Koulujen välinen yhteistyö on monipuolista ja siihen kannustetaan. Koulut järjestävät mm. yhteisiä liikunta- ja kulttuuritapahtumia.

17.3.1. Luokanvalvojan tehtävät, OVTES (palkkausperuste)

14 § Luokanvalvontatyö (OSIO B Liite 1 Peruskoulu Työaika)

Luokanvalvojan tehtävät hoitamaan määrätulle opettajanviran haltijalle (lehtori/luokanopettaja) maksetaan luokanopettajan (4 03 04 03 0) vuosiviikkoylituntipalkkiota vastaava korvaus seuraavasti:

- vuosiluokkien 7–9 luokanvalvoja 1,4 vuosiviikkotuntia
- vuosiluokan 6 luokanvalvoja 1,0 vuosiviikkotuntia

Soveltamisohje

Luokanvalvojan tehtävänä on huolehtia hänelle määrätyn luokan oppilaiden kasvatuksellista asioista. Tehtävä edellyttää yhteistyötä toisten opettajien ja koulun muun henkilökunnan kesken sekä koulun ja kodin välillä. Tärkeitä on myös luottamuksellisten suhteiden aikaansaaminen luokan oppilaiden kanssa. Luokanvalvoja on oman luokkansa oppilaiden edustaja opetusta ja järjestyksenpitoa koskevissa asioissa. Luokanvalvojan tulee tutustua luokan oppilaisiin ja mahdollisuuksien mukaan heidän kasvuympäristöönsä ottaen erityisesti huomioon oppilaan persoonallisuuden kehittymiseen ja koulukäyntimotivaatioon sekä oppimisvaikeuksiin vaikuttavat tekijät, neuvotella tarvittaessa oppilaiden ja heidän huoltajiensa kanssa koulunkäyntiä koskevista asioista, osallistua luokan yhteisten tilaisuuksien järjestelyihin ja olla niissä mukana, esittää tarvittaessa rehtorille neuvottelu yms. tilaisuuksien järjestämistä luokan toisten opettajien ja muiden oppilaita koulussa ohjaavien henkilöiden kanssa ja osallistua niiden järjestelyihin, osallistua oppilashuoltotoimintaan, tarkkailla luokan oppilaiden poissaoloja ja niiden syitä sekä ryhtyä tarvittaessa toimenpiteisiin ym.

18. Kasvatuskeskustelut ja kurinpidollisten keinojen käyttö

Opetukseen osallistuvalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön, jossa työrauha ja opiskelun esteetön sujuminen on varmistettu. Työrauhaan voidaan vaikuttaa monilla koulun keinoilla, joista keskeisiä ovat opettajan antama ohjaus ja palaute, yhteistyö sekä yhteinen vastuunotto ja huolenpito. Pedagogisia ratkaisuja kehittämällä sekä luottamuksen ja välittämisen ilmapiiriä vahvistamalla luodaan edellytykset hyvän työrauhan rakentumiselle. Opetuksen järjestäjällä on oikeus käyttää työrauhan turvaamiseksi ja epäasialliseen käyttäytymiseen puuttumiseksi myös kasvatuskeskustelua ja erilaisia kurinpitokeinoja. Kasvatuskeskustelussa ja kurinpitoasioissa noudatettavasta menettelystä säädetään perusopetuslaissa.

Kasvatuskeskustelu on ensisijainen tapa puuttua oppilaan epäasialliseen käyttäytymiseen. Keskustelun tarkoituksena on yhdessä oppilaan kanssa yksilöidä toimenpiteeseen johtanut teko tai laiminlyönti, kuulla oppilasta, selvittää laajemmin käyttäytymisen syyt ja seuraukset sekä pohtia keinot tilanteen korjaamiseksi. Menettelyn tavoitteena on löytää myönteisiä keinoja koulussa käyttäytymisen ja oppilaan hyvinvoinnin parantamiseksi. Opetuksen järjestäjä päättää, millaisissa tapauksissa kasvatuskeskustelua käytetään.

Kurinpidollisia keinoja ovat perusopetuslain mukaan jälki-istunto, kirjallinen varoitus ja määräaikainen erottaminen. Opetusta häiritsevä oppilas voidaan määrätä poistumaan luokkahuoneesta tai muusta tilasta, jossa opetusta annetaan, taikka koulun tilaisuudesta. Lisäksi työrauhan turvaamiseksi oppilaan oikeus osallistua opetukseen voidaan evätä enintään jäljellä olevan työpäivän ajaksi, jos on olemassa vaara, että toisen oppilaan tai muun henkilön turvallisuus kärsii oppilaan väkivaltaisen tai uhkaavan käyttäytymisen vuoksi taikka opetus tai siihen liittyvä toiminta vaikeutuu kohtuuttomasti oppilaan häiritsevän käyttäytymisen vuoksi.

Perusopetuslaki velvoittaa opetuksen järjestäjän laatimaan ja ohjeistamaan opetussuunnitelman yhteydessä suunnitelman kasvatuskeskustelujen ja kurinpidollisten keinojen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelytavoista. Suunnittelun tarkoituksena on varmistaa toimintatapojen laillisuus ja yhdenmukaisuus sekä oppilaiden yhdenvertainen kohtelu. Suunnittelu tukee myös koulun järjestyssääntöjen toteutumista.

Opetuksen järjestäjä huolehtii siitä, että jokaisella sen alaisella koululla on käytössään kasvatuskeskustelujen ja kurinpitomenettelyjen toteuttamista koskeva suunnitelma. Suunnitelma voidaan laatia osana opetussuunnitelmaa tai erillisenä. Se voidaan laatia kokonaisuudessaan koulujen yhteisenä tai siten, että suunnitelman rakenne ja keskeiset toimintatapalinjaukset ovat yhteisiä ja suunnitelma täsmennetään koulukohtaisesti.

Suunnitelman laadinnassa on otettava huomioon, että kurinpidossa ja työrauhan turvaamisessa voidaan käyttää vain laissa mainittuja keinoja ja että näitä keinoja käytettäessä noudatetaan hallinnon yleisiä oikeusturvaperiaatteita. Keinojen käytön tulee perustua asiallisiin, yleisesti hyväksyttäviin ja objektiivisiin syihin. Samanlaisista teoista tulee tekijästä riippumatta määrätä samanlainen seuraamus, kuitenkin siten, että tekojen toistuminen voidaan ottaa huomioon raskauttavana tekijänä. Kurinpitoseuraamusten tulee olla suhteessa tekoon. Myös oppilaan ikä ja kehitysvaihe otetaan huomioon. Kurinpidollisia keinoja ei saa käyttää oppilaita häpäisevällä tai loukkaavalla tavalla.

Opetuksen järjestäjä päättää suunnitelman laatimisesta ja valmisteluun osallistuvista tahoista. Oppilaille tulee lain mukaan järjestää mahdollisuus osallistua suunnitelman valmisteluun. Yhteistyö huoltajien ja muun muassa sosiaali- ja terveydenhuollon edustajien kanssa tukee suunnitelman toteutumista. Henkilöstöä ja oppilaskuntaa tulee kuulla ennen suunnitelman hyväksymistä tai päivittämistä.

Paikallinen opetussuunnitelma

Kurinpitotoimet ja turvaamistoimenpiteet perusopetuksessa

Kemijärven kaupungin perusopetuksen paikalliset painotukset ja ohjeet (8/2020)

SEURAAMUKSET JÄRJESTYSSÄÄNTÖJEN RIKKOMISESTA

Seuraamustaulukko on tämän luvun alalukuina. Päivitetty kevät/syky 2020. Hyvinvointilautakuntaan 12/2020

Rangaistusta määrättäessä (mm. jälki-istunnon pituus) opettajan on huomioitava lapsen ikä ja kehitystaso. Seuraamuksia määrättäessä on arvioitava teon tahallisuus ja toistuvuus.

Oppilaita kohtaan voidaan käyttää vain perusopetuslaissa säädettyjä turvaamistoimenpiteitä.

18.1. Asiaton käyttäytyminen, työrauhan rikkominen

TEKO	SEURAAMUS
Asiaton käyttäytyminen Työrauhan rikkominen	<ol style="list-style-type: none"> 1. kerta: opettaja puhuttelee oppilasta ja voi harkintansa mukaan määrätä oppilaalle jälki-istuntoa, ilmoitus huoltajille 2. kerta: kts. ed. 3. kerta: kasvatuskeskustelu*, voidaan harkinnan mukaan määrätä oppilaalle jälki-istuntoa, ilmoitus huoltajille 4. kerta: jälki-istuntoa 1-2 tuntia 5. kerta: huoltajapalaveri, tarvittaessa monialainen asiantuntijaryhmä 6. kerta: rehtorin/koulunjohtajan kirjallinen varoitus 7. kerta: harkitaan esitystä määräaikaista erottamisesta koulusta <p>Teko kirjataan Wilmaan.</p> <ul style="list-style-type: none"> • *Kasvatuskeskustelu kirjataan aina Wilmasta löytyvään erilliseen lomakkeeseen:<ul style="list-style-type: none"> • Oma etusivu>Opiskelijat>Koulun nimi>luokka>oppilaan nimi>Tuki>Toimenpiteet> + Lisää uusi>Kasvatuskeskustelu • Täytä lomake, vaikka samaan aikaan kasvatuskeskustelun yhteydessä • Muista tallentaa täytetty lomake <p>Jälki-istunnon pituutta määrätessä opettajan on huomioitava lapsen ikä ja kehitystaso.</p> <p>Seuraamuksia määrättäessä on arvioitava teon tahallisuus ja oppilaan kehitystaso.</p>

18.2. Luvaton poissaolo

Luvaton poissaolo	<ol style="list-style-type: none"> 1. kerta: opettaja puhuttelee oppilasta ja ilmoitus huoltajille 2. kerta: kasvatuskeskustelu* (luokanopettaja/luokanvalvoja) ja ilmoitus kasvatuskeskustelusta huoltajille 3. kerta: koulupalaveri, jossa sovitaan jatkotoimet 4. perustetaan monialainen asiantuntijaryhmä <p>Teko kirjataan Wilmaan.</p> <ul style="list-style-type: none"> • *Kasvatuskeskustelu kirjataan aina Wilmasta löytyvään erilliseen lomakkeeseen:<ul style="list-style-type: none"> • Oma etusivu>Opiskelijat>Koulun nimi>luokka>oppilaan nimi>Tuki>Toimenpiteet> + Lisää uusi>Kasvatuskeskustelu • Täytä lomake, vaikka samaan aikaan kasvatuskeskustelun yhteydessä • Muista tallentaa täytetty lomake <p>Jälki-istunnon pituutta määrätessä opettajan on huomioitava lapsen ikä ja kehitystaso.</p>
-------------------	---

18.3. Tupakointirikkeet

Tupakointi ja nuuskaaminen, hallussapito	<ol style="list-style-type: none"> 1. kerta: tieto kotiin ja terveydenhoitajalle sekä jälki-istunto 2. kerta: kts. ed. 3. kerta: tieto lastensuojeluun ja poliisille sekä perustetaan monialainen asiantuntijaryhmä, jossa sovitaan jatkotoimet <p>Teko kirjataan Wilmaan.</p> <p>Jälki-istunnon pituutta määrätessä opettajan on huomioitava lapsen ikä ja kehitystaso.</p>
--	---

18.4. Läksyjen unohtaminen

Läksyjen unohtaminen	<ol style="list-style-type: none"> 1. kerta: opettaja puhuttelee oppilasta ja määrää läksyt kotona tehtäväksi tai koulussa max. 1 tunti/päivä (ns. laiskanläksy) 2. kerta: kts. ed. 3. kerta: kasvatuskeskustelu* (luokanopettaja/luokanvalvoja) ja ilmoitus kasvatuskeskustelusta huoltajille 4. kerta: koulupalaveri, jossa sovitaan jatkotoimet 5. kerta: perustetaan monialainen asiantuntijaryhmä <ul style="list-style-type: none"> • *Kasvatuskeskustelu kirjataan aina Wilmasta löytyvään erilliseen lomakkeeseen:<ul style="list-style-type: none"> • Oma etusivu>Opiskelijat>Koulun nimi>luokka>oppilaan nimi>Tuki>Toimenpiteet> + Lisää uusi>Kasvatuskeskustelu • Täytä lomake, vaikka samaan aikaan kasvatuskeskustelun yhteydessä • Muista tallentaa täytetty lomake <p>Läksyjen unohtamiset kirjataan Wilmaan.</p>
----------------------	---

18.5. Myöhästyminen oppitunnilta

Myöhästyminen oppitunnilta	<ol style="list-style-type: none"> 1. kerta: opettaja puhuttelee oppilasta ja voi harkintansa mukaan istuttaa oppilaalla myöhästymisminuutit 2. kerta: kts. ed. 3. kerta: kasvatuskeskustelu* (luokanopettaja/luokanvalvoja) ja ilmoitus kasvatuskeskustelusta huoltajille 4. kerta: jälki-istunto 5. kerta: koulupalaveri, jossa sovitaan jatkotoimet <p>Teko kirjataan Wilmaan*.</p> <ul style="list-style-type: none"> • *Kasvatuskeskustelu kirjataan aina Wilmasta löytyvään erilliseen lomakkeeseen:<ul style="list-style-type: none"> • Oma etusivu>Opiskelijat>Koulun nimi>luokka>oppilaan nimi>Tuki>Toimenpiteet> + Lisää uusi>Kasvatuskeskustelu • Täytä lomake, vaikka samaan aikaan kasvatuskeskustelun yhteydessä • Muista tallentaa täytetty lomake <p>Myöhästymiset ja läksyjen unohtamiset kirjataan Wilmaan.</p> <p>Jälki-istunnon pituutta määrätessä opettajan on huomioitava lapsen ikä ja kehitystaso.</p>
----------------------------	--

18.6. Vilpillinen menettely kokeessa, huoltajan nimen väärentäminen

<p>Vilpillinen menettely kokeessa, Huoltajan nimen väärentäminen</p>	<p>Vilpillinen menettely kokeessa/tehtävissä</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. kerta: suorituksen hylkääminen ja ilmoitus huoltajille 2. kerta: kts. ed. 3. kerta: huoltajapalaveri (tarvittaessa monialainen asiantuntijaryhmä) 4. kerta: rehtorin/koulunjohtajan kirjallinen varoitus 5. kerta: harkitaan esitystä määräaikaisesta erottamisesta koulusta <p>Teko kirjataan Wilmaan.</p> <p>Huoltajan nimen väärentäminen</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. kerta: ilmoitus kotiin ja jälki-istunto (asiakirjarikkomus) <p>Teko kirjataan Wilmaan.</p> <p>Jälki-istunnon pituutta määrätessä opettajan on huomioitava lapsen ikä ja kehitystaso.</p>
--	--

18.7. Väkivaltainen käytös

Väkivaltainen käytös	<ol style="list-style-type: none"> 1. kerta: tilanteen tarkka selvittäminen, ilmoitus kotiin, huoltajapalaveri tarvittaessa ja vähintään jälki-istunto 1 tunti 2. kerta: tilanteen tarkka selvittäminen, monialainen asiantuntijaryhmä ja jälki-istunto 1-2 tuntia 3. kerta: rehtorin/koulunjohtajan antama kirjallinen varoitus 4. kerta: harkitaan esitystä määräaikaisesta erottamisesta koulusta <p>Teko kirjataan Wilmaan. Vakavissa tapauksissa tehdään lastensuojeluilmoitus, ilmoitus poliisille ja kirjallinen varoitus. Henkilökuntaan kohdistuvissa sekä aikuisen oppilaaseen kohdistamasta väkivallasta täytetään väkivaltatilanteen ilmoituslomake ja asiasta tiedotetaan esimiestä ja esimiehen esimiestä. Väkivaltatapauksien jälkeen on syytä käydä näyttämässä vammat sairaalassa ja kirjauttaa ne terveydenhuollon järjestelmään.</p> <p>Jälki-istunnon pituutta määrätessä opettajan on huomioitava lapsen ikä ja kehitystaso.</p>
----------------------	--

18.8. Päihderikkeet

Päihteiden vaikutuksen alaisena olo koulussa tai päihteiden hallussapito	<p>Ensisijainen toiminta tapauksen tullessa esiin/selville</p> <p>Evätään mahdollisuus osallistua opetukseen, pyyntö kotiin lapsen hakemisesta koulusta, ilmoitus terveydenhoitajalle/sairaalaan, poliisille ja päivystävälle sosiaalityöntekijälle. Tarvittaessa soitto hätänumeroon. Oppilasta ei saa jättää ilman valvontaa koulussa. Annetaan kirjallinen varoitus.</p> <p>Jälkihoito/seuranta: teko kirjataan Wilmaan.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. kerta: tilanteen tarkka selvittäminen ja seuraaminen. Perustetaan tarvittaessa monialainen asiantuntijaryhmä 2. kerta: harkitaan esitystä määräaikaisesta erottamisesta koulusta
--	---

18.9. Omaisuuden vahingoittaminen

<p>Koulun tai toisen oppilaan omaisuuden tahallinen vahingoittaminen</p>	<p>1. kerta: kasvatuskeskustelu*, ilmoitus huoltajille ja rehtorille. Vahingonkorvaus ja/tai rikotun omaisuuden korjaaminen ja tahallisesti aiheutetun sotkun siivoaminen</p> <p>Kasvatuskeskustelu ja yhteys huoltajiin ja koulun johtoon, vahingonkorvaus ja/tai rikotun omaisuuden korjaaminen ja tahallisesti aiheutetun sotkun siivoaminen.</p> <ul style="list-style-type: none"> • *Kasvatuskeskustelu kirjataan aina Wilmasta löytyvään erilliseen lomakkeeseen:<ul style="list-style-type: none"> • Oma etusivu>Opiskelijat>Koulun nimi>luokka>oppilaan nimi>Tuki>Toimenpiteet> + Lisää uusi>Kasvatuskeskustelu • Täytä lomake, vaikka samaan aikaan kasvatuskeskustelun yhteydessä • Muista tallentaa täytetty lomake <p>Teko kirjataan Wilmaan.</p>
--	--

19. Etäyhteyksiä hyödyntävä opetus

Perusopetuksessa voidaan hyödyntää etäyhteyden kautta tapahtuvaa opetusta ja näin täydentää opetusta sekä tarjota monipuolisia opiskelumahdollisuuksia eri oppiaineisiin. Etäyhteyden kautta annettavasta opetuksesta vastaa aina perusopetuksen järjestämisluvan saanut opetuksen järjestäjä. Opetustavan soveltuvuutta pohditaan erityisesti oppilaiden iän ja edellytysten näkökulmasta.

Etäyhteyksillä voidaan tukea erityisesti harvemmin opiskeltujen kielten ja uskontojen sekä valinnaisten aineiden opetusta. Etäyhteyksiä hyödyntävällä opetuksella edistetään oppilaiden yhdenvertaisia mahdollisuuksia monipuoliseen ja laadukkaaseen perusopetukseen koulun koosta ja sijainnista riippumatta. Etäyhteyksien käyttö lisää osaltaan koulun toiminnan ekologista kestävyyttä.

Etäyhteyksiä hyödyntämällä opetusta voidaan sekä eriyttää että eheyttää. Opetuksella voidaan vastata oppilaiden yksilöllisiin tarpeisiin - tarjota erityislahjakkuuden kehittymistä tukevaa opetusta, syventää koulun tarjoamaa oppimisen ja koulunkäynnin tukea tai huolehtia opetuksesta joissakin poikkeustilanteissa, esimerkiksi oppilaan pitkän sairausjakson aikana. Etäyhteyksien ja erilaisten opetusteknologioiden käyttö monipuolistavat oppimisympäristöjä. Tällöin voidaan käyttää eri opettajien osaamista sekä koulun yhteistyökumppaneiden ja mahdollisten kansainvälisten verkostojen asiantuntemusta oppilaiden tarpeiden ja opetuksen tavoitteiden mukaisesti.

Oppimisympäristön turvallisuudesta sekä oppilaiden valvonnasta ja ohjauksesta huolehditaan samojen periaatteiden mukaisesti kuin muissakin opetustilanteissa. Opetusryhmällä tulee olla turvallisuudesta ja hyvinvoinnista vastaava opettaja ja oppilaiden mahdollisuudet oppimista edistävään vuorovaikutukseen tulee turvata. Oppilaiden tarpeet huomioonottavalla ja opetusteknologian mahdollisuuksia hyödyntävällä pedagogisella suunnittelulla varmistetaan opetuksen laadukas toteuttaminen. Tekijänoikeuksia koskevan lainsäädännön toteutumiseen kiinnitetään erityistä huomiota.

Paikallinen opetussuunnitelma

Opetustarjontaa laajentaakseen koulut voivat hyödyntää myös etäyhteyksin toteutettavaa opetusta, esim. valinnaisaineissa.

20. Vuosiluokkiin sitomaton opiskelu

Uusi arviointiluku 6 (voimaan 1.8.2020 alkaen).

6.6.2 Eteneminen oman opinto-ohjelman mukaan

Oppilas voi edetä opinnoissa vuosiluokkiin jaetun oppimäärän sijaan **vuosiluokkiin sitomattomasti** oman opinto-ohjelman mukaisesti. Paikallisessa opetussuunnitelmassa määrätään opintokokonaisuuksista, joiden suorittaminen hyväksytysti on edellytyksenä opinnoissa etenemiseen asianomaisessa oppiaineessa. Oman opinto-ohjelman mukaan opiskeleva oppilas saa lukuvuoden päätteeksi lukuvuositoludistuksen kyseisenä lukuvuonna hyväksytysti suorittamistaan opinnoista ja siirtyä lukuvuoden koulutyön päätyttyä opinnoissaan eteenpäin.[1]

Oman opinto-ohjelman mukaisella etenemisellä voidaan tarvittaessa välttää luokalle jättäminen, jonka myötä oppilaan kaikki opinnot kyseiseltä vuosiluokalta raukeaisivat. Oman opinto-ohjelman mukaisesti etenevä oppilas voidaan jättää vuosiluokalle vain yleisen heikon koulumenestyksen perusteella. Yhdeksännellä vuosiluokalla oleva oppilas luetaan tämän vuosiluokan oppilaaksi, kunnes hän suorittaa perusopetuksen koko oppimäärän ja saa päättötodistuksen tai eroaa koulusta. [2]

---

[1] Perusopetusasetus 11 § 3 mom.

[2] Perusopetusasetus 11 § 3 mom.

Paikallinen opetussuunnitelma

Opetushallitus ohjeistaa: Vuosiluokkiin sitomaton opetus ja opetuksen tuntimäärät perusopetuksessa (<https://www.oph.fi/fi/usein-kysyttya/vuosiluokkiin-sitomaton-opetus-ja-opetuksen-tuntimaarat-perusopetuksessa>)

"Perusopetusasetuksen mukainen vuosiluokkiin sitomaton opetus edellyttää, että siitä on maininta kunnan/koulun opetussuunnitelmassa. Vuosiluokkiin sitomattomaan opetukseen osallistuville oppilaille tulee laatia oma opinto-ohjelma, jonka mukaan opetus toteutetaan.

Opetus voidaan eri aineissa hajauttaa tai keskittää tietyille vuosiluokille, kunhan tuntijaon mukainen vähimmäistuntimäärä täyttyy tuntijakoasetukseen pystyviivoin merkityissä nivelkohdissa, kuten 9. vuosiluokan päättyessä. Myös perusopetusasetuksen mukaisen keskimääräisen vuosittaisen vähimmäistuntimäärän tulee täyttyä kullakin vuosiluokalla (esim. 7. ja 8. keskimäärin vähintään 29 ja 9. keskimäärin vähintään 30 tuntia työviikossa).

Vuosiluokkiin sitomattomassa opetuksessa lukuvuositoludistukseen merkitään ko. lukuvuoden suoritukset ja maininta siitä, että oppilas opiskelee perusopetusasetuksen mukaisen oman opinto-ohjelman mukaisesti. Opinto-ohjelma voidaan liittää todistukseen. "

Kemijärven perusopetuksessa on yksittäisen oppilaan mahdollista edetä vuosiluokkiin jaetun oppimäärän sijaan oman opinto-ohjelman mukaisesti. Asia päätetään oppilaskohtaisesti. Oppilaalle laaditaan oppimissuunnitelma omaa opinto-ohjelmaa varten. Siinä mainitaan ne opintokokonaisuudet, jotka sisältyvät oppilaan opinto-ohjelmaan sekä määritellään niiden suorittamisjärjestys, aikataulu ja mahdolliset erityistavoitteet. Oman opinto-ohjelman mukaisella etenemisellä voidaan tarvittaessa välttää luokalle jättäminen, jonka myötä oppilaan kaikki opinnot kyseiseltä vuosiluokalta raukeaisivat. Yhdeksännellä vuosiluokalla oleva oppilas luetaan tämän vuosiluokan oppilaaksi, kunnes hän suorittaa perusopetuksen koko oppimäärän ja saa päättötodistuksen tai eroaa koulusta.

21. Yhdysluokkaopetus

Yhdysluokalla tarkoitetaan opetusryhmää, jossa opiskelee eri vuosiluokilla olevia tai vuosiluokkiin sitomattomasti edettäessä eri-ikäisiä oppilaita. Yhdysluokka voidaan perustaa joko oppilasmäärän pienuuden vuoksi tai pedagogisista syistä. Opetus yhdysluokassa voidaan toteuttaa kokonaan oppilaiden vuosiluokkien mukaisesti tai osittain vuorokurssiperiaatetta noudattaen. Vuorokurssittain opiskeltaessa tulee huolehtia opiskeltavien sisältöjen jatkuvuudesta ja johdonmukaisesta etenemisestä. Erityisesti on huolehdittava oppilaiden opiskelutaitojen kehittymisestä. Mikäli yhdysluokan eri vuosiluokilla on joissakin oppiaineissa erilaiset viikkotuntimäärät, oppiaineiden vuosiviikkotunnit voidaan myös jakaa osiin ja siten tasata oppiaineiden opetustunnit. Oppiaineiden opetustunteja tasattaessa tulee aina turvata oppilaan oikeus opetussuunnitelmassa määriteltyyn kokonaistuntimäärään. Mikäli oppilas siirtyy vuorokurssiperiaatteen mukaisesta opiskelusta vuosiluokittain etenevään opiskeluryhmään, oppilaan opetus järjestetään yksilöllisesti mahdollisen puuttuvan oppimäärän tai sen osan suorittamiseksi.

Opiskelu yhdysluokassa voidaan toteuttaa myös vuosiluokkiin sitomattomana perusopetusasetuksen mukaisesti. Tällöin oppimäärä määritellään opetussuunnitelmassa opintokokonaisuuksina jakamatta sitä vuosiluokkiin. Vuosiluokkiin sitomaton opiskelu voi koskea kaikkia koulun oppilaita, tiettyä yhdysluokkaa tai yksittäisiä oppilaita.

Yhdysluokkaopetuksessa on hyvät edellytykset edistää opetuksen eheyttämistä ja käyttää monialaisia oppimiskokonaisuuksia. Yhdysluokkaopetuksessa hyödynnetään erityisesti vertais- ja mallioppimisen mahdollisuuksia. Yhdysluokissa lähiopetusta voidaan tukea ja rikastaa myös etäyhteyksiä hyödyntäen.

Opetussuunnitelmaa laadittaessa tulee ottaa huomioon, että se soveltuu myös yhdysluokkaopetukseen ja pienille kouluille. Toinen vaihtoehto on sisällyttää opetussuunnitelmaan pienten koulujen opetuksen ja yhdysluokkaopetuksen järjestelyjä koskeva osio.

Paikallinen opetussuunnitelma

Tällä hetkellä Kemijärven kouluissa ei ole yhdysluokkaopetusta. Mikäli tulevaisuudessa yhdysluokkaopetus otetaan käyttöön, paikallista opetussuunnitelmaa päivitetään alla olevan ohjeistuksen mukaisesti.

Ohjeistus

Mikäli opetus järjestetään yhdysluokissa, tulee opetuksen järjestäjän päättää ja kuvata opetussuunnitelmassa:

- miten yhdysluokkaopetus järjestetään ja mitkä ovat siinä noudatettavat keskeiset toimintatavat
- miten eri oppiaineiden vuosiviikkotunnit jaetaan vuosiluokille valtioneuvoston asetuksen määrittelemien nivelvaiheiden mukaisesti tai miten oppimäärä jaetaan opintokokonaisuuksiin, jos käytetään vuosiluokkiin sitomatonta opetusta.

22. Joustava perusopetus

Perusopetuslain mukaan kunta voi järjestää päättämässään laajuudessa perusopetuksen 7–9 vuosiluokkien yhteydessä annettavaa joustavan perusopetuksen toimintaa. Tässä käytetään joustavan perusopetuksen toiminnasta nimitystä joustava perusopetus. Opetus toteutetaan perusopetusta koskevien säädösten ja opetussuunnitelman perusteiden mukaisesti.

Joustavalla perusopetuksella pyritään vähentämään perusopetuksen keskeyttämistä ja ehkäisemään syrjäytymistä. Tavoitteena on vahvistaa oppilaiden opiskelumotivaatiota ja elämänhallintaa. Perusopetuksen oppimäärän suorittamisen lisäksi oppilaita tuetaan, kun he siirtyvät seuraavaan koulutusvaiheeseen ja edistetään heidän valmiuksiaan menestyä opiskelussa.

Joustava perusopetus on tarkoitettu niille 7–9-luokkien oppilaille, joilla on alisuoriutumista ja heikko opiskelumotivaatio sekä oppilaille, joiden arvioidaan olevan vaarassa syrjäytyä jatkokoulutuksesta ja työelämästä. Opetuksessa korostuu moniammatillinen sekä eri hallintokuntien ja organisaatioiden välinen yhteistyö. Yhteistyöhön voivat osallistua myös ammatilliset oppilaitokset ja lukiot, vapaan sivistystyön oppilaitokset sekä nuorten työpajat. Joustavaa perusopetusta suunnittelemaan ja organisoimaan voidaan muodostaa ohjausryhmä.

Koulun toimintatapoja ja opetusmenetelmiä kehitetään niin, että ne vastaavat joustavaan perusopetukseen valittujen oppilaiden yksilöllisiä tarpeita. Erityistä huomiota kiinnitetään työmuotoihin, joilla lisätään oppilaiden osallisuutta ja yhteenkuuluvuutta kouluyhteisössä sekä vahvistetaan huoltajien ja kaikkien joustavassa perusopetuksessa työskentelevien yhteistä kasvatustyötä. Opetuksessa painotetaan toiminnallisia ja työpainotteisia opiskelumenetelmiä.

Joustava perusopetus järjestetään pienryhmämuotoisesti koulussa, työpaikoilla ja muissa oppimisympäristöissä moniammatillista yhteistyötä sekä tuki- ja neuvontapalveluita käyttäen. Opettajan lisäksi toimintaan osallistuu nuorten sosiaalisen kasvun tukemiseen, perheiden kanssa tehtävään yhteistyöhön sekä muuhun tuki- ja neuvontatyöhön perehtynyt, opetuksen järjestäjän nimeämä ammattilainen. Opetusta voidaan tarvittaessa antaa osittain myös muun opetusryhmän yhteydessä.

Opetus toteutetaan lähiopetuksena koulussa sekä ohjattuna opiskeluna työpaikoilla ja muissa oppimisympäristöissä. Opiskelu koulun ulkopuolella on oleellinen osa joustavaa perusopetusta. Näiden jaksojen aikana oppilailla on oikeus opettajan antamaan ohjaukseen ja opetukseen. Oppilaille annetaan opetussuunnitelman mukaisia oppimistehtäviä. Suoriutuminen oppimistehtävistä otetaan huomioon oppilaan arvioinnissa. Työpaikoilla ja muissa oppimisympäristöissä oppilaiden kanssa työskentelevä henkilöstö tulee perehdyttää työturvallisuuteen, tietosuojaan ja salassapitoon liittyviin sekä muihin tarvittaviin säädöksiin.

Oppilas valitaan joustavaan perusopetukseen oppilaan tai huoltajan hakemuksesta. Oppilaita valittaessa heihin on sovellettava yhdenvertaisia valintaperusteita. Opetuksen järjestäjä päättää oppilasvalinnan perusteista ja valintamenettelystä. Oppilasvalinnasta tehdään hallintopäätös joka valmistellaan moniammatillisesti. Jos yksittäinen oppilas siirtyy pois joustavasta perusopetuksesta ennen perusopetuksen päättymistä, tehdään joustavan perusopetuksen päättymisestä hallintopäätös.

Joustavan perusopetuksen oppilaalla on oikeus säädösten mukaiseen oppimisen ja koulunkäynnin tukeen, ohjaukseen ja oppilashuoltoon. Oppilas voi tarvitessaan saada yleistä tai tehostettua tukea. Poikkeuksellisesti joustavaan perusopetukseen voidaan ottaa myös erityistä tukea saava oppilas, mikäli oppilas kykenee noudattamaan opetuksessa käytettävää opetussuunnitelmaa ja järjestelyä voidaan pitää oppilaan edun mukaisena.

Joustavan perusopetuksen oppilaalle laaditaan oppimissuunnitelma tai tarkistetaan hänelle jo aiemmin laadittua oppimissuunnitelmaa. Suunnitelma laaditaan yhteistyössä oppilaan ja huoltajan kanssa. Se sisältää soveltuvin osin samoja osa-alueita kuin tehostetun tuen aikana laadittava oppimissuunnitelma. Lisäksi oppimissuunnitelmassa kuvataan oppilaan joustavan perusopetukseen liittyvät erityispiirteet, kuten opetuksen järjestäminen koulun ulkopuolisissa oppimisympäristöissä. Mikäli oppilas saa erityistä tukea, joustava perusopetus kuvataan

vastaavalla tavalla henkilökohtaisessa opetuksen järjestämistä koskevassa suunnitelmassa eli HOJKSissa.

Paikallinen opetussuunnitelma

Joustavan perusopetuksen järjestäminen

- Joustavaa perusopetusta tarjotaan 7-9 –luokkien oppilaille
- Opetus toteutetaan perusopetusta koskevien säädösten ja opetussuunnitelman perusteiden mukaisesti
- Opetus järjestetään pienryhmämuotoisesti koulussa, työpaikoilla ja muissa oppimisympäristöissä moniammatillisia yhteistyötä, sekä tuki- ja neuvontapalveluja käyttäen
- Toimintatapoja ja opetusmenetelmiä valitaan vastaamaan joustavaan perusopetukseen valittujen oppilaiden yksilölliset tarpeet huomioiden

Joustavan perusopetuksen keskeiset toimintatavat

- Opetus toteutetaan lähiopetuksena koulussa sekä ohjattuna opiskeluna työpaikoilla ja muissa oppimisympäristöissä
- Opiskelu koulun ulkopuolella on keskeinen osa joustavaa perusopetusta
- Keskimääräisesti työpaikalla opiskelu järjestetään kahdessa jaksossa kahtena päivänä viikossa ja lähiopetus koulussa kolmessa jaksossa
- Oppilaalle annetaan koulun ulkopuolisiin oppimisympäristöihin opetussuunnitelman mukaisia oppimistehtäviä, jotka otetaan huomioon arvioinnissa
- Opiskelua ohjaa viikoittainen opettajan laatima henkilökohtainen suunnitelma
- Oppilaalle laaditaan oppimissuunnitelma

Oppilasvalinta joustavaan perusopetukseen

- Joustava perusopetus on tarkoitettu oppilaille joilla on alisuoriutumista, heikkoa opiskelumotivaatiota tai vaaraa syrjäytyä jatkokoulutuksesta ja työelämästä
- Opiskelijan tulee sitoutua joustavan perusopetuksen toimintatapoihin (koulun ulkopuolella järjestettävä opetus)
- Opiskelijavalinta on kolmivaiheinen:
  - huoltaja tai oppilas hakee hakemuksella joustavaan perusopetukseen
  - nuori ja huoltaja haastatellaan moniammatillisesti hakemusten perusteella
  - kuullaan moniammatillista oppimisen tuen ryhmää oppilasvalinnoissa
  - tehdään hallinnollinen päätös siirtymisestä joustavaan perusopetukseen

Vastuunjako joustavassa perusopetuksessa

Opettajan lisäksi toimintaan osallistuu nuorten sosiaalisen kasvun tukemiseen, perheiden kanssa tehtävään yhteistyöhön sekä muuhun tuki- ja neuvontatyöhön perehtynyt, opetuksen järjestäjän nimeämä ammattilainen.

23. Opetus erityisissä tilanteissa

Oppilaan opetuksen järjestäminen ja oppilaan tarvitsema tuki edellyttää erityistä pohdintaa esimerkiksi oppilaan sairastuessa vakavasti tai vaikeassa elämäntilanteessa. Perusopetusta voidaan tällöin järjestää muun muassa sairaalaopetuksena, koulukodissa, vastaanottokodissa tai -keskuksessa taikka vankilassa tai muussa rangaistuslaitoksessa annettavana opetuksena.

Sairaalan sijaintikunta on velvollinen järjestämään sairaalassa potilaana olevalle oppilaalle opetusta siinä määrin kuin se oppilaan terveys huomioon ottaen on mahdollista. Hoidosta vastaavan sairaalan sijaintikunta on velvollinen järjestämään myös muulle erikoissairaanhoidossa olevalle oppivelvolliselle oppilaalle opetusta ja tukea siinä määrin kuin se hänen terveytensä, pedagogiset erityistarpeensa ja erikoissairaanhoidon hoidolliset ja kuntoutukselliset toimenpiteet huomioon ottaen on perusteltua, jos opetuksen järjestäminen muutoin ei ole perusopetuslain tai muun lain mukaisista tukitoimista huolimatta oppilaan edun mukaista. Myös kunta, jossa on erikoissairaanhoidon muu toimintayksikkö, voi järjestää opetusta erikoissairaanhoidossa olevalle oppilaalle. Erikoissairaanhoidossa olevan oppilaan opetuksessa yhdistyvät oppimista ja koulunkäyntiä ylläpitävä sekä oppilaan hoitotavoitteita tukeva kokonaiskuntoutuksellinen tavoite. Oppilaan opetuksen järjestäjä ja sairaalan sijaintikunta sopivat ja järjestävät moniammatillisessa yhteistyössä siirtymisen kannalta välttämättömän tuen sairaalaopetukseen tai sieltä takaisin omaan kouluun siirtyvälle oppilaalle. Sairaalaopetuksessa voidaan hyödyntää myös etäyhteyksien kautta tapahtuvaa opetusta. Oppilaan kotikunta on velvollinen maksamaan kotikuntakorvauksen sairaalakoulussa olevista oppilaista.

Kodin ulkopuolelle sijoitettujen lasten opetuksesta vastaa se kunta, johon lapsi on sijoitettu. Lastensuojelulaitokseen sijoitetun oppilaan opetuksesta vastaa laitoksessa toimiva koulu, jos laitoksella on opetuksen järjestämislupa. Lastensuojelulain perusteella sijoitettujen oppilaiden kotikunnalle on säädetty velvollisuus maksaa kotikuntakorvaus. Oppivelvollisuusikäisten vankilaopetuksesta vastaa se kunta, jossa vankila sijaitsee.

Kunta voi osoittaa oppilaan lähikouluksi sopimuksen mukaisesti oman kunnan koulun sijasta myös toisen kunnan koulun, sellaisen yksityisen yhteisön tai säätiön ylläpitämän koulun, jolla on opetuksen järjestämislupa, tai valtion koulun.

Paikallinen opetussuunnitelma

Erityisissä tilanteissa tapahtuvan opetuksen nivelvaiheissa toiminta pyritään järjestämään yhteistyössä asianomaisten kanssa. Lapsen osallisuutta prosessissa pyritään edistämään kaikin mahdollisin keinoin. Joustava tiedonkulku yksiköstä toiseen mahdollistaa parhaan lopputuloksen lapsen kannalta.

24. Opetuksen ja kasvatuksen tavoitteita tukeva muu toiminta

Perusopetuksen yhteydessä voidaan oppilaille järjestää kirjastotoimintaa, kerhotoimintaa ja muuta opetukseen läheisesti liittyvää toimintaa. Opetuksen järjestäjä päättää toiminnan järjestämisestä ja laajuudesta. Myös kouluruokailu, välituntitoiminta sekä koulun päivänavaukset, juhlat, retket, opintokäynnit ja leirikoulut sekä mahdollisuuksien mukaan koulumatkat järjestetään siten, että ne tukevat oppilaiden oppimiselle, monipuoliselle kehitymiselle ja hyvinvoinnille asetettuja tavoitteita. Ne myös osaltaan vahvistavat kokemusta hyvästä ja turvallisesta koulupäivästä ja tekevät mahdolliseksi oppilaiden näkökulmasta eheän, vireyttä vahvistavan ja vaihtelevan päivän. Paikallisessa opetussuunnitelmassa määritellään toimintaa ohjaavat tavoitteet ja järjestämisen periaatteet. Koulukohtaisesta järjestämisestä päätetään lukuvuosisuunnitelmassa.

Koulun kerhotoiminta

Kerhotoiminta on oppituntien ulkopuolista toimintaa, jonka lähtökohtana ovat koulun kasvatukselliset, opetukselliset ja ohjaukselliset tavoitteet. Se on osa maksutonta perusopetusta ja rakentaa omalta osaltaan toiminnan yhteisöllisyyttä ja rikastuttaa koulun toimintakulttuuria. Kerhotoiminnan tehtävä on tukea oppilaiden monipuolista kasvua ja kehitystä. Kerhot tarjoavat oppilaille mahdollisuuksia tutustua erilaisiin harrastuksiin. Tavoitteena on lisätä harrastuneisuutta sekä tuottaa yhdessä tekemisen, osaamisen, onnistumisen ja ilon kokemuksia. Kerhotoiminnassa oppilaat saavat tilaisuuksia koulussa opitun soveltamiseen, luovaan toimintaan ja monimuotoiseen vuorovaikutukseen aikuisten ja toisten oppilaiden kanssa. Kerhot voivat lisätä oppilaiden osallisuutta ja vaikutusmahdollisuuksia sekä arjen hallintaa ja turvallisuutta.

Joustavilla kerhotoiminnan ratkaisuilla tuetaan oppilaan päivän kokonaisuutta. Kerhotoiminnan järjestämis- ja toteuttamistapoja kehitetään ja oppimisympäristöä muokataan harrastuneisuutta tukeväksi. Oppilaiden osuutta kerhotoiminnan suunnittelussa lisätään. Kerhotoiminnan järjestäminen tarjoaa mahdollisuuden vahvistaa myös kodin ja koulun kasvatusyhteistyötä sekä yhteistyötä ympäröivän yhteiskunnan kanssa. Koulut voivat hyödyntää kerhotoiminnan järjestämisessä eri hallintokuntien, yhteisöjen, yritysten ja järjestöjen sekä koulun muiden sidosryhmien osaamista.

Koulun kirjastotoiminta

Koulun kasvatus- ja opetustyön tukemiseksi voidaan järjestää koulukirjastotoimintaa ja toteuttaa sitä yhteistyössä lähikirjaston ja muiden kirjastojen kanssa. Kirjastotoiminnalla vahvistetaan oppilaiden yleissivistyksen ja maailmankuvan laajenemista ja avartumista. Monimuotoinen koulukirjastotoiminta tukee oppimiskäsityksen toteutumista aidoissa oppimistilanteissa ja luo oppilaille mahdollisuuksia monenlaisten vastuutehtävien hoitamiseen. Koulun kirjasto ja muut kirjastot tarjoavat aktiivisia ja virikkeisiä oppimisympäristöjä sekä monipuolisia työtapoja. Kirjastotoiminnan tehtävänä on kannustaa oppilaita omaehtoiseen lukemiseen ja omiin lukuvalintoihin, tyydyttää heidän tiedonhaluaan, kannustaa hakemaan tietoa eri lähteistä ja arvioimaan tietolähteitä. Toiminta lisää mahdollisuuksia opetuksen eriyttämiseen, oppilaiden yksilöllisten kiinnostusten mukaiseen työskentelyyn sekä yhteistyöhön kotien kanssa. Yhdessä koulu ja kirjasto ohjaavat elinikäiseen oppimiseen ja aktiiviseen kansalaisuuteen.

Kouluruokailu

Kouluruokailun tehtävänä on oppilaiden terveen kasvun ja kehityksen, opiskelukyvyn sekä ruokaosaamisen tukeminen. Opetukseen osallistuvalla on annettava jokaisena työpäivänä täysipainoinen maksuton ateria. Ateria nautitaan tarkoituksenmukaisesti järjestettynä ja ohjattuna ruokailuna. Kouluruokailun järjestämisessä otetaan huomioon ruokailun terveydellinen, sosiaalinen ja kulttuurinen merkitys. Ruokailuhetkillä on tärkeä virkistystehtävä ja niillä edistetään kestävää elämäntapaa, kulttuurista osaamista sekä ruoka- ja tapakasvatuksen tavoitteita. Oikea-aikainen ja kiireetön ruokailu ja mahdolliset välipalat varmistavat jaksamisen koulupäivän aikana. Viihtyisä ruokailuhetki lisää hyvinvointia koko kouluyhteisössä.

Kouluruokailu on oppilaille tärkeä osa koulupäivää. Oppilaita kannustetaan osallistumaan kouluruokailun ja etenkin ruokailuhetkien suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin. Opettajat huolehtivat ruokailun yhteydessä annettavasta ohjauksesta ja kasvatuksesta yhdessä koulun muiden aikuisten kanssa. Kouluruokailun tavoitteista ja järjestämisestä keskustellaan kotien kanssa ja yhdessä tuetaan oppilaiden kehitystä. Kouluruokailuun osallistumista sekä ruoan ja ruokailutilanteen laatua seurataan ja arvioidaan säännöllisesti.

Opetushenkilöstö ja ruokailusta vastaava henkilöstö tekevät yhteistyötä kouluruokailun järjestämisessä ja toiminnan kehittämisessä. Mikäli oppilaalla on yksilöllisiä ravitsemukseen sekä terveyden tai sairauden hoitoon liittyviä tarpeita, tulee oppilaan, huoltajan, ruokailusta vastaavan henkilöstön ja kouluterveydenhuollon sopia yhdessä ruokailuun liittyvistä tukitoimista ja seurannasta.

Välitunnit, päivänavaukset ja muut koulun yhteiset tapahtumat

Perusopetusasetuksen mukaan opetukseen tulee käyttää tuntia kohti vähintään 45 minuuttia ja opetukseen käytettävä aika jaetaan tarkoituksenmukaisiksi opetusjaksoiksi. Osa työajasta voidaan käyttää työelämään tutustuttamiseen sekä lukuvuoden päättäjäisiin ja muihin yhteisiin tapahtumiin. Säännös luo edellytykset koulupäivän monenlaiseen rytmittämiseen sekä välituntien järjestämiseen oppilaiden hyvinvointia edistävällä tavalla. Yhteisiä tapahtumia voivat olla muun muassa koulun juhlat, teemapäivät ja retket. Opintokäynnit ja leirikoulut voivat koskea koko kouluyhteisöä tai vain joitakin tai jotakin opetusryhmää. Myös niissä hyödynnetään perusopetusasetuksen mukaista koulutyön joustavan järjestämisen mahdollisuutta. Päivän työ aloitetaan lyhyellä päivänavauksella.

Koulun yhteisöllisyyden ja oppilaiden terveen kehityksen, sosiaalisten suhteiden sekä opiskelussa jaksamisen kannalta välitunnit, päivänavaukset ja monenlaiset yhteiset tapahtumat ovat tärkeitä. Niitä hyödynnetään myös osana monialaisia oppimiskokonaisuuksia. Ne vahvistavat oppilaiden laaja-alaista osaamista ja tekevät näkyväksi koulun kulttuurista ja kielellistä monimuotoisuutta. Opintokäynnit ja leirikoulut puolestaan tarjoavat mahdollisuuksia oppimisympäristön laajentamiseen ja oppimiseen autenttisissa tilanteissa sekä yhteistyöhön eri toimijoiden kanssa.

Opetuksen järjestäjällä on paljon harkintavaltaa sen suhteen, miten koulupäivä jaetaan opetusjaksoihin ja välitunteihin, mitä muuta toimintaa koulupäiviin sisältyy ja millaisia toimintamuotoja käytetään. Ratkaisut muokkaavat koulun toimintakulttuuria. Niitä tehtäessä otetaan huomioon perusopetuksen toimintakulttuurin kehittämisen periaatteet.

Koulumatkat ja koulukuljetukset

Oppilaita kannustetaan kulkemaan koulumatkat terveyttä ja kuntoa edistävällä tavalla. Heitä opastetaan sekä itsenäisesti että koulukuljetuksin liikuttaessa huolehtimaan omasta ja muiden turvallisuudesta ja käyttäytymään matkaa tehdessään hyvin.

Koulukuljetuksen odotusaikojen valvonnasta ja ohjatusta toiminnasta sekä matkojen aikaisesta turvallisuudesta huolehditaan sopimalla menettelytavoista ja vastuuhenkilöistä. Niistä sekä kuljetusjärjestelyistä tiedotetaan oppilaille ja huoltajille. Koulun tulee ilmoittaa tietoonsa tulleesta, koulumatkalla tapahtuneesta kiusaamisesta, väkivallasta tai häirinnästä tekoihin syyllistyneiden sekä niiden kohteina olleiden oppilaiden huoltajille ja tarvittaessa tukea huoltajia asian selvittämisessä.

Paikallinen opetussuunnitelma

Kerhotoiminta

Kerhotoiminta tukee koulun kasvatustavoitteita. Kerhoja pidetään yhteistyössä nuorisoi-, kulttuuri-, kirjasto- ja liikuntatoimen, vapaan sivistystyön sekä koulun ulkopuolisten tahojen kanssa. Suunnittelussa otetaan huomioon myös oppilaiden toiveet.

Kirjastotoiminta

Kirjaston tarjoamaa oppimisympäristöä hyödynnetään: vierailijat, kirjastovierailut, kirjastoauto, kirjavinkkaukset ja muut mahdolliset yhteistyömuodot.

Kouluruokailu

Kouluruokailussa ohjataan oppilaita terveelliseen ja monipuoliseen ruokavalioon ja hyviin ruokailutapoihin. Huoltaja ilmoittaa oppilaiden ruokailuun liittyvät erityistarpeet terveydenhoitajalle ja terveydenhoitaja eteenpäin keittiölle.

Välitunnit, päivänavaukset ja muut koulun yhteiset tapahtumat

Välituntikäytännöt sovitaan koulukohtaisesti. Päivänavauksia pidetään luokkakohtaisesti ja ajoittain myös koko koulun yhteisiä. Yhteiset tapahtumat tukevat opetussuunnitelman toteutumista.

Koulumatkat

Sivistyslautakunnan hyväksymät koulukuljetusohjeet ohjaavat koulumatkojen kulkemista. Turvallisesta koulumatkakulkemisesta keskustellaan oppitunneilla.

Aamu- ja iltapäivätoiminta

Aamu- ja iltapäivätoimintaa järjestetään tarvittaessa. Toimintaa ohjaa lukuvuosittain laadittava suunnitelma.

25. Arviointikulttuurin paikalliset painotukset

Uusi arviointiluku 6 ja paikallinen opetussuunnitelma

Opetushallitus on tehnyt alla olevan määräyksen mukaisesti muutoksen koskien perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden (2014) arviointilukua 6.

Opetushallitus on julkaissut 10.2.2020 kokonaan uuden arviointiluvun 6.

MÄÄRÄYS

OPETUSHALLITUS	velvoittavana noudatettava
UTBILDNINGSSTYRELSEN	10.2.2020 OPH-281-2020
Perusopetuksen järjestäjät	Voimassaoloaika 1.3.2020 alkaen toistaiseksi

Säännökset, joihin toimivalta määräyksen antamiseen perustuu:

Perusopetuslaki (628/1998) 14 § (muutettu 477/2003)

Valtioneuvoston asetus (422/2012) 6 § (muutettu 793/2018)

Muuttaa määräystä nro 104/011/2014

Muutosmääräys/perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden 2014 muutokset ja täydennykset lukuun 6 Oppimisen arviointi

Opetushallitus on tänään päättänyt muuttaa ja täydentää Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden 2014 luvun 6 Oppimisen arviointi liitteen mukaisesti.

Paikallinen oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointia koskeva opetussuunnitelman osa tulee ottaa käyttöön viimeistään 1.8.2020. Uusien perusteiden mukaan laadittujen paikallisten opetussuunnitelmien käyttöönottoon saakka noudatetaan nykyisten perusteiden mukaan laadittuja suunnitelmia.

Perusopetuksen järjestäjä ei voi jättää noudattamatta tätä määräystä tai poiketa siitä.

Pääjohtaja Olli-Pekka Heinonen

Opetusneuvos Marjo Rissanen

Saamiemme ohjeiden mukaisesti uusi arviointiluku 6 paikallisine painotuksineen julkaistaan tässä ePeruste-työkalussa kohdassa (aliotsikko): "Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden 2014 muutokset. Uusi arviointiluku 6"

25.1. Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden 2014 muutokset. Uusi arviointiluku 6

Oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi perusopetuksessa

PERUSOPETUKSEN OPETUSSUUNNITELMAN PERUSTEIDEN 2014 MUUTOKSET

Sisällysluettelo

6. Oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi perusopetuksessa.

6.1 Arvioinnin tehtävät perusopetuksessa.

6.1.1 Formatiivinen arviointi

6.1.2 Summatiivinen arviointi

6.2 Arvioinnin yleiset periaatteet

6.3 Oppimisen ja osaamisen arviointi

6.4 Työskentelyn arviointi

6.5 Käyttäytymisen arviointi

6.6 Opinnoissa eteneminen perusopetuksen aikana.

6.6.1 Opinnoissa eteneminen vuosiluokittain.

6.6.2 Eteneminen oman opinto-ohjelman mukaan.

6.7 Lukuvuoden päätteeksi arvioitavat yhteiset oppiaineet ja valinnaiset aineet

6.8 Perusopetuksen päättöarviointi

6.8.1 Päättöarvosanan muodostaminen.

6.8.2 Erityistä tukea saavan oppilaan päättöarviointi

6.8.3. Arvioitavat yhteiset oppiaineet päättöarvioinnissa.

6.8.4 Taide- ja taitoaineiden oppimäärien arviointi päättöarvioinnissa.

6.8.5 Valinnaisten aineiden arviointi päättöarvioinnissa.

6.8.6 Johonkin oppiaineeseen painottuva opetus ja päättöarviointi

6.9 Poissaolojen vaikutukset arviointiin.

6.10 Arvioinnin uusiminen ja oikaisu.

6.11 Todistukset

6.11.1 Sanalliset arviot ja numeroarvosanat todistuksissa.

6.11.2 Lukuvuositolidistus.

6.11.3 Välitolidistus.

6.11.4 Erotodistus.

6.11.5 Perusopetuksen päättötolidistus.

6.12 Erityinen tutkinto ja siitä annettavat todistukset

6.13 Paikallisesti päätettävät asiat

6.13 Paikallisesti päätettävät asiat /Kemijärven kaupunki, perusopetus.

1. Yhteistyö huoltajien kanssa arvioinnin osalta.

2.Arvioinnista tiedottamisen muodot

3.Käyttötymisen arviointi ja sen perustana olevat tavoitteet

3.1.Käyttötymisen arvioinnin kriteerit (todistukset)

4.Valinnaisten aineiden arviointi sen mukaan, miten opetuksen järjestäjä niitä tarjoaa.

5.Opinnoissa etenemisen, vuosiluokalta siirtymisen ja vuosiluokalle jättämisen periaatteet ja käytännöt

6.Sanallisen arvion ja numeroarvosanan antaminen todistuksissa eri oppiaineissa, sekä käyttötymisen arvioinnissa.

7.Kuvaus valinnaisten aineiden arvioinnista ja päättöarviointista sen mukaan, miten opetuksen järjestäjä niitä tarjoaa.

8.Välitodistukset

9.Erityisen tutkinnon suorittamisen mahdollisuudet ja ajankohdat

10.Muuta paikallista arviointia, työskentelyn arviointi

6. Oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi perusopetuksessa

6.1 Arvioinnin tehtävät perusopetuksessa

Perusopetuslain[1] ja -asetuksen[2] mukaan perusopetuksen oppilaan arvioinnilla on kaksi toisiaan tukevaa tehtävää. Arvioinnin tehtävänä on

- ohjata ja kannustaa opiskelua sekä kehittää oppilaiden itsearviointitaitoja (formatiivinen arviointi).
- määrittää, missä määrin oppilas on saavuttanut oppiaineille asetetut tavoitteet (summatiivinen arviointi).

Perusopetuksessa arviointi kohdistuu oppimiseen, osaamiseen, työskentelyyn ja käyttötymiseen. Opiskelun ohjaaminen ja kannustaminen sekä itsearviointitaitojen kehittäminen toteutuvat formatiivisen arvioinnin avulla. Summatiivisesti arvioidaan sitä, miten oppilas on saavuttanut eri oppiaineille asetetut tavoitteet.

Arvioinnin tehtävien toteuttamisessa tulee noudattaa arvioinnin yleisiä periaatteita. Kouluissa tulee olla yhtenäiset arvioinnin periaatteet ja käytännöt, jotka ilmenevät koulun arviointikulttuurissa. Opetuksen järjestäjä seuraa arvioinnin periaatteiden toteutumista kouluissa ja tukee yhtenäisen arviointikulttuurin kehittymistä.

6.1.1 Formatiivinen arviointi

Formatiivisen arvioinnin tehtävänä on ohjata oppilaan opintojen edistymistä suhteessa asetettuihin tavoitteisiin. Formatiivinen arviointi auttaa oppilasta ymmärtämään omaa oppimistaan, tunnistamaan vahvuuksiaan ja kehittämään työskentelyään oppiaineille asetettujen tavoitteiden saavuttamiseksi. Formatiivinen arviointi on osa opetusta.

Formatiivinen arviointi on oppimista tukevaa ja ohjaavaa palautetta. Palautteen tulee auttaa oppilasta ymmärtämään oppiaineen tavoitteet, hahmottamaan oma edistymisensä suhteessa asetettuihin tavoitteisiin sekä se, miten voi parantaa suoriutumistaan suhteessa tavoitteisiin ja arviointikriteereihin.

Itsearviointi ja vertaispalaute ovat osa formatiivista arviointia. Oppilaat harjoittelevat opettajan ohjaamana itsearviointitaitojen ja vertaispalautteen antamisen ja vastaanottamisen taitoja. Niitä tulee harjoitella osana kaikkien oppiaineiden opiskelua. Itsearviointi ja vertaispalaute eivät vaikuta oppiaineesta saatavaan arvosanaan tai sanalliseen arvioon.

Oppilaille on selvitettävä oppiaineiden tavoitteet sekä arvioinnin periaatteet ikäkaudelle tarkoituksenmukaisella tavalla. Jokaisen oppilaan tulee saada käsitys siitä, mitä hänen on

tarkoitus oppia ja miten hänen suoriutumistaan arvioidaan. Oppilaalle ja hänen huoltajalleen annetaan lukuvuoden aikana tietoa oppilaan opintojen edistymisestä, työskentelystä ja käyttäytymisestä.[3]

Formatiivista arviointia tehdään aina perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa asetettujen ja paikallisessa opetussuunnitelmassa täsmennettyjen oppiaineiden tavoitteiden saavuttamiseksi.

Formatiivinen arviointi ei edellytä dokumentointia.

6.1.2 Summatiivinen arviointi

Summatiivisen arvioinnin tehtävänä on kuvata, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on saavuttanut opetussuunnitelmassa oppiaineille asetetut tavoitteet.

Summatiivinen arviointi tehdään vähintään jokaisen lukuvuoden päätteeksi sekä perusopetuksen päättyessä. Oppilaalle ja hänen huoltajalleen annetaan kuitenkin myös lukuvuoden aikana tietoa oppilaan opintojen edistymisestä, työskentelystä ja käyttäytymisestä.[4] Kunkin lukuvuoden päättyessä oppilaalle annetaan lukuvuositorjunta, jota varten tehdään summatiivinen arviointi siitä, miten oppilas on kyseisenä lukuvuonna saavuttanut tavoitteet opinto-ohjelmaansa kuuluvissa oppiaineissa. Lukuvuositorjuntaan sisältyy myös käyttäytymisen arviointi.[5]

Summatiivinen arviointi tehdään suhteessa perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa asetettuihin ja niiden pohjalta paikallisessa opetussuunnitelmassa vuosiluokittain tarkennettuihin oppiaineiden tavoitteisiin. Lukuvuoden päätteeksi tehtävä arviointi on summatiivinen kokonaisarviointi oppilaan koko lukuvuoden suoriutumisesta. Päättöarviointi kohdistuu oppiaineille asetettuihin tavoitteisiin perusopetuksen oppimäärän päättyessä.

Oppilaille on selvitettävä oppiaineiden tavoitteet sekä arvioinnin periaatteet ikäkaudelle tarkoituksenmukaisella tavalla. Jokaisen oppilaan tulee saada käsitys siitä, mitä hänen on tarkoitus oppia ja miten hänen suoriutumistaan arvioidaan. Summatiivisen arvioinnin tekee aina oppilasta opettanut opettaja, tai jos opettajia on useita, opettajat yhdessä.[6] Opettajan tulee dokumentoida arvioinnit niistä näytöistä, jotka vaikuttavat oppilaan summatiiviseen arviointiin.

6.2 Arvioinnin yleiset periaatteet

Arvioinnissa tulee noudattaa seuraavia periaatteita jokaisella vuosiluokalla.

Arviointi on yhdenvertaista

Arviointi perustuu kaikilla vuosiluokilla oppilaiden yhdenvertaiseen kohteluun. Vuosiluokkien 1–8 päätteeksi annetun lukuvuosiarvioinnin ja perusopetuksen päättöarvioinnin tulee perustua perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa asetettuihin ja paikallisessa opetussuunnitelmassa täsmennettyihin tavoitteisiin. Jokaisen oppilaan tulee saada tietää, mitä on tarkoitus oppia ja miten oppimista, osaamista, työskentelyä ja käyttäytymistä arvioidaan. Päättöarvosanat muodostetaan valtakunnallisesti yhdenvertaisin perustein.

Arviointi edellyttää avoimuutta, yhteistyötä ja osallisuutta

Arvioinnin tehtävänä on auttaa oppilasta hahmottamaan opintojensa etenemistä. Tämä edellyttää vuorovaikutusta opettajan ja oppilaan välillä sekä palautteen antamista tavoitteiden saavuttamisen edistämiseksi. Arvioinnin toteuttamiseen liittyy oppilaiden osallisuuden mahdollistaminen, vahvuuksien tunnistaminen ja kannustaminen.

Arvioinnin toteuttaminen edellyttää yhteistyötä sekä koulussa että kotien kanssa. Yhteistyön tarkoituksena on selkiyttää huoltajille arvioinnin periaatteita ja käytänteitä. Oppilaan ja huoltajan tulee saada riittävästi tietoa oppilaan oppimisesta, osaamisesta, työskentelystä ja käyttäytymisestä. [7] Oppilaalla ja huoltajalla on oikeus saada tieto arvioinnin perusteista ja siitä, miten niitä on sovellettu oppilaan arviointiin. [8]

Arviointi on suunnitelmallista ja johdonmukaista

Arviointikäytänteet on suunniteltava johdonmukaiseksi kokonaisuudeksi ja varmistettava arviointiperiaatteiden yhtenäisyys koulussa. Arviointia toteutetaan sekä lukuvuoden aikana että sen päättyessä. Arvioinnin tulee kohdistua vain siihen, mitä paikallisessa opetussuunnitelmassa on asetettu tavoitteeksi. Opettaja toteuttaa arvioinnin näyttöihin perustuen.

Oppilaiden suorituksia ei verrata toisiinsa. Arviointi ei kohdistu oppilaiden persoonaan, temperamenttiin tai muihin henkilökohtaisiin ominaisuuksiin.

Arvioinnin avulla saatu tieto auttaa opettajia suuntaamaan opetustaan oppilaiden tarpeiden mukaisesti. Arviointi toimii myös tärkeänä välineenä oppilaan mahdollisten tuen tarpeiden tunnistamisessa. Opettajien yhteistyö kouluyhteisössä on välttämätöntä arvioinnin johdonmukaisuuden toteutumiseksi.

Arviointi on monipuolista

Oppilaiden oppimista, osaamista, työskentelyä ja käyttäytymistä arvioidaan monipuolisesti. [9] Monipuolinen arviointi perustuu eri menetelmin kerättyihin näyttöihin. Opettaja valitsee arviointimenetelmät arvioinnin tehtävien ja oppiaineen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisella tavalla. Oppilaalle tulee tarjota mahdollisuuksia osoittaa oppimistaan ja osaamistaan eri tavoin ja tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisin keinoin. Arviointimenetelmien valinnassa on otettava huomioon, että vain yhden arviointimenetelmän avulla ei voida arvioida kaikkia oppiaineille asetettuja tavoitteita.

Arviointi perustuu tavoitteisiin ja kriteereihin

Oppimisen, osaamisen ja työskentelyn arvioinnin tulee perustua perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa asetettuihin ja paikallisessa opetussuunnitelmassa vuosiluokittain tarkennettuihin oppiaineiden tavoitteisiin. Käyttäytymistä arvioidaan suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa käyttäytymiselle asetettuihin tavoitteisiin.

Oppilaan osaamisen arvioinnissa käytetään perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määriteltyjä, oppiaineiden tavoitteista johdettuja arviointikriteereitä. Arviointikriteerit on laadittu eri vuosiluokkien päätteeksi annettavaan arviointiin ja päättöarviointiin. Kriteerit eivät ole oppilaille asetettuja tavoitteita, vaan ne määrittelevät eri arvosanoihin vaadittavan osaamisen tason.

Jos erityistä tukea saava oppilas opiskelee oppiaineen yleisen oppimäärän mukaisesti, hänen suorituksiaan arvioidaan suhteessa yleisen oppimäärän yhteisiin tavoitteisiin edellä mainittuja arviointikriteerejä käyttäen.

Yksilöllistetyn oppimäärän mukaan yhdessä tai useammassa oppiaineessa opiskelevien oppilaiden suorituksia arvioidaan näissä oppiaineissa suhteessa henkilökohtaisessa opetuksen järjestämisestä koskevassa suunnitelmassa (HOJKS) määriteltyihin hänelle yksilöllisesti asetettuihin tavoitteisiin. Osaamisen tason määrittelyssä ei käytetä edellä mainittuja arviointikriteerejä. Oppimäärä yksilöllistetään vasta, kun oppilas ei tuetustikaan näytä saavuttavan arvosanan 5 edellyttämää osaamisen tasoa.

Toiminta-alueittain opiskelevan oppilaan suorituksia arvioidaan suhteessa toiminta-alueittain määriteltyihin tavoitteisiin.

Jos oppilas on opiskellut oppimissuunnitelmassa määriteltyjen oppiaineen erityisten painoalueiden mukaisesti, hänen suorituksensa arvioidaan suhteessa yleisen oppimäärän tavoitteisiin perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määriteltyjä arviointikriteereitä käyttäen.

Arvioinnissa otetaan huomioon oppilaiden ikäkausi ja edellytykset

Arviointikäytänteet suunnitellaan ja toteutetaan oppilaiden ikäkauden ja edellytysten mukaisesti. Oppilaiden erilaiset tavat oppia ja työskennellä otetaan huomioon ja huolehditaan siitä, ettei osaamisen osoittamiselle ole esteitä.

Arvioinnissa tulee ottaa huomioon oppilaan terveydentila ja erityistarpeet. Oppimisen tuen tarpeet sekä muut osaamisen osoittamista vaikeuttavat syyt tulee ottaa arviointikäytänteissä huomioon.

siten, että oppilaalla on mahdollisuus erityisjärjestelyihin ja vaihtoehtoisin tapoihin osoittaa osaamisensa.

Maahanmuuttajataustaisten ja vieraskielisten oppilaiden arvioinnissa tulee ottaa huomioon oppilaan kielitaidon taso koulun opetuskielessä sekä arvioinnin kohteena olevan oppiaineen tiedonalan kielessä

6.3 Oppimisen ja osaamisen arviointi

Perusopetuksessa arviointi kohdistuu oppilaan oppimiseen ja osaamiseen. Oppimisen arviointi liittyy oppimisprosessin ohjaamiseen ja siitä annettavaan palautteeseen. Osaamisen arviointi puolestaan kohdistuu oppilaan tiedollisen ja taidollisen osaamisen tasoon. Oppilaan oppimista ohjataan ja osaamista arvioidaan aina suhteessa perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa eri oppiaineille määriteltyihin ja paikallisessa opetussuunnitelmassa vuosiluokittain täsmennettyihin tavoitteisiin.

Oppilaan osaamisen arvioinnissa käytetään perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määriteltyjä, tavoitteista johdettuja arviointikriteereitä eri vuosiluokkien päätteeksi annettavassa arvioinnissa ja päättöarvioinnissa.

Laaja-alaisen osaamisen tavoitteiden saavuttamista ei arvioida oppiaineista erillisinä. Kun opettaja toteuttaa arvioinnin oppiaineiden tavoitteiden ja kriteereiden mukaisesti, tulevat myös laaja-alaisen osaamisen tavoitealueet arvioiduiksi.

Jos erityistä tukea saava oppilas opiskelee oppiaineen yleisen oppimäärän mukaisesti, oppilaan suorituksia arvioidaan suhteessa yleisen oppimäärän tavoitteisiin perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määriteltyjä arviointikriteerejä käyttäen.

Yksilöllistetyn oppimäärän mukaan yhdessä tai useammassa oppiaineessa opiskelevien oppilaiden suorituksia arvioidaan näissä oppiaineissa suhteessa henkilökohtaisessa opetuksen järjestämistä koskevassa suunnitelmassa (HOJKS) määriteltyihin hänelle yksilöllisesti asetettuihin tavoitteisiin eikä osaamisen tason määrittelyssä käytetä perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määriteltyjä arviointikriteerejä.

6.4 Työskentelyn arviointi

Työskentelyn arviointi on osa oppiaineen arviointia. Työskentelyä ei siis arvioida oppiaineista erillisinä. Työskentelyn arviointi perustuu perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määriteltyihin ja paikallisessa opetussuunnitelmassa vuosiluokittain täsmennettyihin oppiaineiden tavoitteiden sisältämiin työskentelytaitojen tavoitteisiin. Kun opettaja toteuttaa arvioinnin oppiaineiden tavoitteiden ja kriteerien mukaisesti, tulee myös työskentely arvioiduksi.

Työskentelytaidoilla tarkoitetaan perusopetuksen aikana kehittyvää taitoa työskennellä itsenäisesti ja yhdessä, taitoa suunnitella ja arvioida omaa työskentelyään, taitoa toimia vastuullisesti ja parhaansa yrittäen sekä taitoa toimia rakentavasti vuorovaikutuksessa.

Oppilaan työskentelyyn liittyviä erityistarpeita tulee tarvittaessa kirjata oppimissuunnitelmaan tai henkilökohtaiseen opetuksen järjestämistä koskevaan suunnitelmaan (HOJKS), jotta ne voidaan ottaa huomioon työskentelyn arvioinnin suunnittelussa ja toteutuksessa.

6.5 Käyttäytymisen arviointi

Käyttäytymistä arvioidaan suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa käyttäytymiselle asetettuihin tavoitteisiin ja niiden saavuttamiseen. Käyttäytymiselle asetetut tavoitteet perustuvat koulun toimintatapoihin ja järjestyssääntöihin. Käyttäytyminen arvioidaan todistuksissa omana kokonaisuutena, eikä siitä saatu arvosana tai sanallinen arvio vaikuta oppiaineesta saatavaan arvosanaan tai sanalliseen arvioon.

Oppilaan käyttäytymiseen liittyvät erityistarpeet tulee tarvittaessa kirjata oppimissuunnitelmaan tai henkilökohtaiseen opetuksen järjestämistä koskevaan suunnitelmaan (HOJKS), jotta ne voidaan ottaa huomioon käyttäytymisen arvioinnin suunnittelussa ja toteutuksessa.

6.6 Opinnoissa eteneminen perusopetuksen aikana

6.6.1 Opinnoissa eteneminen vuosiluokittain

Oppilas siirtyy seuraavalle vuosiluokalle, jos hän on saanut vuosiluokan oppimäärään sisältyvissä oppiaineissa vähintään välttäviä tietoja ja taitoja osoittavan numeron tai vastaavan sanallisen arvion.^[10]

Oppilas voi myös siirtyä seuraavalle vuosiluokalle, vaikka hänen vuosiluokan suorituksensa jossakin oppiaineessa olisi hylätty, jos arvioidaan, että hän kykenee selviytymään seuraavan vuosiluokan opinnoista hyväksytysti. Oppilas voidaan jättää vuosiluokalle, jos hänen lukuvuotta koskeva suorituksensa yhdessä tai useammassa vuosiluokan oppimäärään kuuluvassa oppiaineessa on tukitoimista huolimatta hylätty.

Mikäli oppilaan koko vuosiluokan suoritus jossakin oppiaineessa on vaarassa tulla hylätyksi, tulee siitä tiedottaa lukuvuoden aikana oppilasta ja huoltajaa sekä sopia toimenpiteistä oppimisen tukemiseksi. Ennen luokalle jättämistä oppilalle tulee varata mahdollisuus opetukseen osallistumatta osoittaa saavuttaneensa asianomaisessa oppiaineessa hyväksyttävät tiedot ja taidot erillisessä näytössä.^[11] Mahdollisuuksia voidaan antaa paikallisessa opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla yksi tai useampia lukuvuoden aikana tai lukuvuoden koulutyön päätyttyä. Erillinen näyttö voi sisältää monipuolisesti erilaisia suullisia, kirjallisia ja muita suorituksia, joilla oppilas parhaiten kykenee osoittamaan osaamisensa.

Jos suoritusmahdollisuus annetaan lukuvuoden koulutyön päätyttyä, vuosiluokalle jättämisestä voidaan koulutyön päättyessä tehdä lukuvuositodistukseen ehdollinen päätös. Päätöksessä mainitaan ne vuosiluokan oppimäärän osa-alueet, joiden hyväksytyt suorittaminen erillisessä näytössä on vuosiluokalta siirtymisen edellytys.

Oppilas voidaan myös jättää vuosiluokalle, vaikka hänellä ei ole hylättyjä suorituksia, jos se katsotaan hänen yleisen koulumenestyksensä vuoksi tarkoituksenmukaiseksi. Oppilalle ja hänen huoltajalleen tulee tällöin varata mahdollisuus tulla kuulluksi ennen päätöksen tekemistä.

Vuosiluokalle jäävän oppilaan suoritukset asianomaiselta luokalta raukeavat.^[12]

6.6.2 Eteneminen oman opinto-ohjelman mukaan

Oppilas voi edetä opinnoissa vuosiluokkiin jaetun oppimäärän sijaan vuosiluokkiin sitomattomasti oman opinto-ohjelman mukaisesti. Paikallisessa opetussuunnitelmassa määrätään opintokokonaisuuksista, joiden suorittaminen hyväksytysti on edellytyksenä opinnoissa etenemiseen asianomaisessa oppiaineessa. Oman opinto-ohjelman mukaan opiskeleva oppilas saa lukuvuoden päätteeksi lukuvuositodistuksen kyseisenä lukuvuonna hyväksytysti suorittamista opinnoista ja siirtyä lukuvuoden koulutyön päätyttyä opinnoissaan eteenpäin.^[13]

Oman opinto-ohjelman mukaisella etenemisellä voidaan tarvittaessa välttää luokalle jättäminen, jonka myötä oppilaan kaikki opinnot kyseiseltä vuosiluokalta raukeaisivat. Oman opinto-ohjelman mukaisesti etenevä oppilas voidaan jättää vuosiluokalle vain yleisen heikon koulumenestyksen perusteella. Yhdeksännellä vuosiluokalla oleva oppilas luetaan tämän vuosiluokan oppilaaksi, kunnes hän suorittaa perusopetuksen koko oppimäärän ja saa päättötodistuksen tai eroaa koulusta.^[14]

6.7 Lukuvuoden päätteeksi arvioitavat yhteiset oppiaineet ja valinnaiset aineet

Perusopetuksessa kaikki oppilaan opinto-ohjelmaan kuuluvat yhteiset oppiaineet arvioidaan kunkin lukuvuoden päätteeksi erillisinä.^[15] Arvioitavat yhteiset oppiaineet ovat äidinkieli ja kirjallisuus, toinen kotimainen kieli, vieraat kielet, matematiikka, ympäristöoppi, fysiikka, kemia, biologia, maantieto, terveystieto, uskonto tai elämänskatsomustieto, historia, yhteiskuntaoppi, musiikki, kuvataide, käsityö, liikunta sekä kotitalous. Lukuvuositodistukseen merkitään sanallinen arvio tai arvosana siitä, miten oppilas on saavuttanut opinto-ohjelmaansa kuuluneiden oppiaineiden tavoitteet lukuvuoden aikana.

Taide- ja taitoaineiden valinnaiset tunnit ovat osa yhteisinä oppiaineina opettavien taide- ja taitoaineiden oppimääriä, jolloin oppilas saa yhden sanallisen arvion tai arvosanan kustakin taide- ja taitoaineesta kaikilla niillä vuosiluokilla, joilla hän niitä opiskelee. Taide- ja taitoaineiden valinnaisina tunteina tarjotuista ja suoritetuista opinnoista ei anneta todistuksiin erillistä sanallista arviota tai arvosanaa.

Monialaisissa oppimiskokonaisuuksissa opiskellut oppiaineiden tavoitteet ja sisällöt sekä monialaisten oppimiskokonaisuuksien opiskelun yhteydessä annetut näytöt otetaan huomioon kunkin oppiaineen arvosanaa muodostettaessa. Oppiainekohtainen arviointi tulee suunnitella ja olla oppilaiden tiedossa jo oppimiskokonaisuuden alkaessa. Monialaisista oppimiskokonaisuuksista ei anneta erillisiä sanallisia arvioita tai arvosanoja.

Ne valinnaiset aineet, jotka muodostavat yhtenäisen, vähintään kahden vuosiviikkotunnin oppimäärän, arvioidaan numeroin. Oppimäärältään alle kaksi vuosiviikkotuntia käsittävät valinnaiset aineet ja tällaisista oppimääristä koostuvat kokonaisuudet arvioidaan sanallisesti hyväksyty- merkinnällä.

Perusopetuksen tuntijaon mukaiset valinnaiset aineet arvioidaan vuosiluokilla 1–3 opetuksen järjestäjän päätöksen mukaisesti joko sanallisesti tai numeroin. Vuosiluokilla 4–9 vähintään 2 vuosiviikkotunnin laajuisista valinnaisista aineista annetaan numeroarvosana.

6.8 Perusopetuksen päättöarviointi

Päättöarvioinnin tehtävänä on määrittää, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on saavuttanut perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa oppiaineille asetetut tavoitteet perusopetuksen päättyessä. Päättöarvioinnissa annettava numeroarvosana tai sanallinen arvio kuvaa oppilaan osaamisen tasoa suhteessa kunkin oppiaineen oppimäärän tavoitteisiin ja päättöarvioinnin kriteereihin. Päättötodistus annetaan perusopetuksen päättyessä oppilaalle, joka on saavuttanut perusopetuksen koko oppimäärän tavoitteet vähintään arvosanan 5 edellyttämän osaamisen mukaisesti.

Päättöarviointi tehdään vuosiluokkien 7–9 aikana osoitetun osaamisen perusteella suhteessa oppiaineen oppimäärän tavoitteisiin käyttäen perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määriteltyjä päättöarvioinnin kriteereitä.

6.8.1 Päättöarvosanan muodostaminen

Päättöarvosanan muodostaminen perustuu oppilaan osoittaman osaamisen tasoon suhteessa oppiaineen oppimäärän tavoitteisiin ja päättöarvioinnin kriteereihin. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määritellyt oppiaineen oppimäärän tavoitteet ja niihin liittyvät päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle 7, 8 tai 9 yksittäinen tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Niiden oppiaineiden tavoitteiden, joiden osalta osaaminen on osoitettu vuosiluokilla 7 ja 8, arviointi otetaan huomioon päättöarviointia tehtäessä. Näihin tavoitteisiin perustuva osaamisen taso tulee arvioida käyttäen päättöarvioinnin kriteereitä.

Päättöarvosana on oppiaineen tavoitteiden ja kriteerien perusteella muodostettu kokonaisarviointi. Paremman osaamisen tason saavuttaminen jonkin tavoitteen osalta voi kompensoida hylätyn tai heikomman suoriutumisen jonkin muun tavoitteen osalta.

Työskentelyn arviointi sisältyy oppiaineen arvosanaan myös päättöarvioinnissa.

6.8.2 Erityistä tukea saavan oppilaan päättöarviointi

Jos erityistä tukea saava oppilas opiskelee oppiaineen yleisen oppimäärän mukaisesti, hänen suoriutumistaan arvioidaan suhteessa yleisen oppimäärän tavoitteisiin käyttäen päättöarvioinnin kriteereitä. Jos oppilas opiskelee yksilöllistetyn oppimäärän mukaan yhdessä tai useammassa oppiaineessa, arvioidaan oppilaan suoriutumista näissä oppiaineissa henkilökohtaisessa opetuksen järjestämisestä koskevassa suunnitelmassa (HOJKS) suhteessa hänelle määriteltyihin, yksilöllisesti asetettuihin tavoitteisiin ja sisältöihin, ei päättöarvioinnin kriteereihin.

Yksilöllistettyjen oppimäärien mukaisesti opiskeltujen oppiaineiden arvioinnissa voidaan antaa numeroarvosanan sijaan sanallinen arvio myös päättöarvioinnissa. Oppimäärän yksilöllistäminen tehdään vasta silloin, kun oppilas ei annetusta tuesta huolimatta näytä saavuttavan arvosanan 5 edellyttämää osaamisen tasoa.

Pidennetyt oppivelvollisuuden piirissä olevan oppilaan päättöarviointi perustuu perusopetuksen oppiaineiden yleisiin oppimääriin tai yksilöllistettyihin oppimääriin sen mukaan, mitä oppilaan erityistä tukea koskevassa päätöksessä on päätetty. Jos pidennetyt oppivelvollisuuden piirissä oleva oppilas opiskelee opintokokonaisuuksia, annetaan arviointi todistuksessa kuitenkin oppiaineittain.

Jos oppilaan opiskelu on järjestetty toiminta-alueittain, päättöarviointi perustuu oppilaan henkilökohtaisessa opetuksen järjestämistä koskevassa suunnitelmassa (HOJKS) asetettuihin tavoitteisiin, ja jokaisesta toiminta-alueesta annetaan sanallinen arvio.

6.8.3. Arvioitavat yhteiset oppiaineet päättöarvioinnissa

Perusopetuksen päättöarvioinnissa numeroin arvioitavat yhteiset oppiaineet ovat äidinkieli ja kirjallisuus, toinen kotimainen kieli, vieraat kielet, matematiikka, fysiikka, kemia, biologia, maantieto, terveystieto, uskonto tai elämäntutkimustieto, historia, yhteiskuntaoppi, musiikki, kuvataide, käsityö, liikunta sekä kotitalous. Päättöarvioinnin kriteerit määrittelevät numeroarvosanoihin 5, 7, 8 ja 9 vaadittavan osaamisen tason kussakin oppiaineessa.

Äidinkielessä ja kirjallisuudessa oppilas on voinut opiskella kahta tähän oppiaineeseen määriteltyä eri kielen oppimäärää. Tällöin arvioidaan molemmat oppilaan suorittamat äidinkieli ja kirjallisuus-oppiaineen oppimäärät.

Jos oppilas on vaihtanut äidinkielen ja kirjallisuuden, toisen kotimaisen tai vieraiden kielten oppimäärää, arvioidaan päättöarvioinnissa se oppimäärä, jota hän on viimeksi opiskellut. Samoin menetellään, jos oppilas on vaihtanut katsomusaineesta tai sen oppimäärästä toiseen.

Mikäli oppilas on perusopetuslain 18 §:ssä^[16] tarkoitetulla päätöksellä vapautettu kokonaan jonkin perusopetuksen oppimäärään kuuluvan oppiaineen opiskelusta, ei tätä oppiainetta arvioida. Oppiaineen opiskelusta vapauttamiseen tulee olla erityisen painavat syyt ja sen tulee perustua jokaisen oppilaan osalta yksilölliseen ratkaisuun.

6.8.4 Taide- ja taitoaineiden oppimäärien arviointi päättöarvioinnissa

Kaikille oppilaille yhteisiä taide- ja taitoaineita ovat musiikki, kuvataide, käsityö, liikunta ja kotitalous. Paikallinen tuntijako ja mahdolliset oppilaiden omat valinnat vaikuttavat siihen, milloin oppilaille annetaan päättötodistukseen tuleva arvosana eri taide- ja taitoaineissa.

Taide- ja taitoaineiden valinnaiset tunnit ovat osa yhteisinä oppiaineina opettavien taide- ja taitoaineiden oppimääriä, jolloin oppilas saa yhden arvosanan kustakin taide- ja taitoaineesta päättötodistukseen. Taide- ja taitoaineiden valinnaisina tunteina tarjotuista ja suoritetuista opinnoista ei anneta päättötodistukseen erillistä arvosanaa.

Päättöarvosanaa muodostettaessa käytetään näihin oppiaineisiin perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määriteltyjä päättöarvioinnin kriteereitä. Päättöarviointi tehdään siinä vaiheessa, kun kunkin taide- ja taitoaineen koko oppimäärä, sisältäen myös mahdolliset valinnaiset taide- ja taitoaineiden tunnit, on opiskeltu. Kunkin taide- ja taitoaineen osalta päättötodistukseen merkitään oppilaan opiskelemaan oppimäärän laajuus.

6.8.5 Valinnaisten aineiden arviointi päättöarvioinnissa

Ne valinnaiset aineet, jotka muodostavat yhtenäisen, vähintään kahden vuosiviikkotunnin oppimäärän, arvioidaan numeroin. Oppimäärältään alle kaksi vuosiviikkotuntia käsittävät valinnaiset aineet ja tällaisista oppimääristä koostuvat kokonaisuudet arvioidaan sanallisesti hyväksyty- merkinnällä. Yhteiseen oppiaineeseen liittyvässä sanallisesti arvioitavassa

valinnaisessa aineessa osoitettu osaaminen voi korottaa kyseisen oppiaineen päättöarvosanaa. Tämä korottamisen periaate tulee kirjata paikalliseen opetussuunnitelmaan.

6.8.6 Johonkin oppiaineeseen painottuva opetus ja päättöarviointi

Mikäli koulu painottaa opetussuunnitelmassaan jotakin oppiainetta tai oppiainekokonaisuutta tai toteuttaa kaksikielistä opetusta, ovat opetuksen koulukohtaiset tavoitteet tässä oppiaineessa tai kielessä yleensä korkeammat kuin perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa asetetut tavoitteet. Oppilaiden yhdenvertaisuuden vuoksi myös painotetussa opetuksessa tai kaksikielisessä opetuksessa tulee oppilaiden suoriutumista kuitenkin arvioida perusopetuksen päättyessä suhteessa oppiaineiden tavoitteisiin. Osaamisen tason määrittämisessä käytetään perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määriteltyjä päättöarvioinnin kriteerejä.

Jos painotettu opetus toteutetaan käyttäen valinnaisten aineiden vuosiviikkotunteja, arviointi suoritetaan näiden tuntien osalta valinnaisten aineiden arvioinnin periaatteita noudattaen. Kaksikielisessä opetuksessa oppilaan opiskelemaan kohde- tai kielikylpykielen osaaminen arvioidaan vieraiden kielten tai toisen kotimaisen kielen A-oppimäärän tavoitteiden ja kriteerien mukaan.

Painotetusta opetuksesta ja oppilaan suoriutumisesta siinä voidaan tarvittaessa antaa lisätietoja erillisellä todistuksen liitteellä.

6.9 Poissaolojen vaikutukset arviointiin

Oppilaan tulee osallistua opetukseen, ellei hänelle ole sairaudesta tai muusta erityisestä syystä tilapäisesti myönnetty siitä vapautusta.[17] Oppilaan opiskelu ja siihen perustuva arviointi voidaan järjestää osittain toisin, jos se on perusteltua oppilaan terveydentilaan liittyvistä syistä.[18]

Jos oppilas on luvattomasti poissa eikä osallistu opetukseen, kokeisiin eikä muihinkaan hänelle tarjottuihin näyttömahdollisuuksiin, eikä hänellä ole hyväksytyjä suorituksia suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa määriteltyihin oppiaineen tavoitteisiin, hän voi saada oppiaineesta hylätyn arvosanan lukuvuositolodistukseen.

6.10 Arvioinnin uusiminen ja oikaisu

Mahdollisuus arvioinnin uusimiseen ja oikaisuun koskee päättöarviointia sekä opinnoissa etenemistä ja vuosiluokalle jättämistä koskevaa päätöstä. Pyyntö arvioinnin uusimisesta osoitetaan koululle ja huoltajan on tehtävä se kahden kuukauden kuluessa tiedon saamisesta. Uudesta arvioinnista päättävät koulun rehtori ja oppilaan opettajat yhdessä.[19]

6.11 Todistukset

Perusopetuksessa käytettävät todistukset ovat

1. lukuvuositolodistus
2. välitolodistus
3. erotodistus
4. päättötodistus.

Opetuksen järjestäjä päättää todistusten ulkoasusta.

6.11.1 Sanalliset arviot ja numeroarvosanat todistuksissa

Vuosiluokilla 1–3 arviointi lukuvuositolodistuksiin ja mahdollisiin välitolodistuksiin annetaan sanallinen arvio tai numeroarvosana opetuksen järjestäjän päätöksen mukaisesti. Mikäli annetaan sanallinen arvio, todistuksesta tulee ilmetä, onko oppilaan suoritus hyväksytty vai hylätty.

Vuosiluokkien 4–8 lukuvuositolodistuksissa ja mahdollisissa välitolodistuksissa annetaan numeroarvosanat. Päättötodistuksessa ja mahdollisessa 9. vuosiluokan välitolodistuksessa annetaan numeroarvosanat. Numeroarvosanaa voidaan täydentää kuvailevalla sanallisella arviolla, joka annetaan todistuksen liitteenä.

Käyttäytymisestä annetaan numeroarvosana lukuvuositodistuksissa ja mahdollisissa välitodistuksissa vuosiluokilla 4–8. Jos käyttäytymisestä annetaan vuosiluokilla 1–3 sanallinen arvio, se annetaan todistuksen liitteellä. Myös numeroarvosanaa täydentävä sanallinen käyttäytymisen arvio annetaan todistuksen liitteenä. Käyttäytymisen sanallista arviota koskevasta liitteestä merkitään tieto todistuksen lisätietoihin.

Sanallista arviota voidaan käyttää päättöarviointia lukuun ottamatta myös niiden oppilaiden arvioinnissa, joiden äidinkieli on muu kuin opetuksessa käytettävä kieli.[20] Yksilöllistetyistä oppimääristä annetaan sanallinen arvio tai numeroarvosana opetuksen järjestäjän päättämällä tavalla. Toiminta-alueittain annettavassa opetuksessa käytetään sanallista arviota.

6.11.2 Lukuvuositodistus

Oppilaalle tulee antaa lukuvuositodistus lukuvuoden päättyessä jokaisella vuosiluokalla lukuun ottamatta vuosiluokkaa 9, jolloin oppilas saa päättötodistuksen. Lukuvuositodistukseen merkitään oppilaan opinto-ohjelma ja oppiaineittain sanallinen arvio tai numeroarvosana siitä, missä määrin oppilas on saavuttanut asetetut tavoitteet lukuvuoden aikana. Lukuvuositodistus on päätös oppilaan siirtymisestä seuraavalle luokalle tai hänen jättämisestään luokalle.

Kun todistuksessa käytetään numeroarvosanaa, todistukseen merkitään myös arviointiasteikko[21].

Sanallista arviota voidaan käyttää lukuvuositodistuksissa vuosiluokilla 1–3. Sanallisistakin arvioista tulee käydä ilmi, onko oppilas suoriutunut hyväksytysti lukuvuoden opinnoista kussakin opinto-ohjelmaansa kuuluvassa oppiaineessa.

Lukuvuositodistuksissa ja mahdollisissa välitodistuksissa käyttäytymisen numeroarvosana merkitään todistukseen. Silloin kun käyttäytymisestä kirjoitetaan sanallinen arvio, se annetaan todistuksen liitteenä.

Uskonnon ja elämäntiedon sanallinen arvio tai numeroarvosana merkitään lukuvuositodistukseen ja mahdollisiin välitodistuksiin muodossa ”uskonto/elämäntieto” erittelemättä sitä, kumpaa oppiainetta oppilas on opiskellut. Oppilaan opiskelemaa uskonnon oppimäärää ei merkitä todistuksiin. Jos oppilas saa oman uskonnon opetusta, hänen saamansa sanallinen arvio tai numeroarvosana merkitään todistukseen, mikäli kyseinen opetus on perusopetuksen järjestäjän antamaa. Uskonnollisen yhdyskunnan antamasta opetuksesta mahdollisesti saatua sanallista arviota tai numeroarvosanaa ei merkitä todistukseen.

Jos oppilas on opiskellut kaksikielisessä opetuksessa, lukuvuositodistukseen merkitään oppilaan opiskelema kohde- tai kielikykykieli.

Jos erityistä tukea saava oppilas opiskelee yhdessä tai useammassa oppiaineessa yksilöllistetyn oppimäärän mukaan, lisätään numeroarvosanan tai sanallisen arvion perään tähti (*). Todistuksen lisätietoja-kohdassa mainitaan, että oppilas on opiskellut nämä oppiaineet yksilöllistetyn oppimäärän mukaan.

Lukuvuositodistukseen merkitään

- todistuksen nimi
- opetuksen järjestäjän ja koulun nimi
- koulun opetuskieli
- oppilaan nimi ja syntymäaika
- todistuksen antamispäivä
- opetusryhmästä vastaavan opettajan tai rehtorin allekirjoitus
- oppilaan opinto-ohjelma ja sanalliset arviot tai numeroarvosanat siitä, miten oppilas on saavuttanut tavoitteet
- opintojen laajuus vuosiviikkotunteina kyseisellä vuosiluokalla jokaisessa yhteisessä oppiaineessa sekä valinnaisessa aineessa
- arvio oppilaan käyttäytymisestä
- oppilaan opiskelema oppimäärä tai oppimäärät seuraavista oppiaineista: äidinkieli ja kirjallisuus, toinen kotimainen kieli ja vieraat kielet
- luokalta siirtyminen tai mahdollinen luokalle jättäminen

- perusopetusasetuksen 10 §:n mukainen arviointiasteikko, jos todistukseen merkitään numeroita
- merkintä, että todistus on Opetushallituksen 10.2.2020 hyväksymien perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden mukainen.

6.11.3 Välitodistus

Opetuksen järjestäjä päättää mahdollisten välitodistusten antamisesta. Välitodistus annetaan samoin perusteiden kuin lukuvuositodistus.

Erillinen välitodistus tulee tarvittaessa antaa yhdeksännen luokan oppilaalle jatko-opintoihin hakeutumista varten.

Välitodistukseen merkitään

- todistuksen nimi
- opetuksen järjestäjän ja koulun nimi
- koulun opetuskieli
- oppilaan nimi ja syntymäaika
- todistuksen antamispäivä
- opetusryhmästä vastaavan opettajan tai rehtorin allekirjoitus
- oppilaan opinto-ohjelma ja sanalliset arviot tai numeroarvosanat siitä, miten oppilas on saavuttanut tavoitteet
- opintojen laajuus vuosiviikkotunteina kyseisellä vuosiluokalla jokaisessa yhteisessä oppiaineessa sekä valinnaisessa aineessa
- oppilaan opiskelema oppimäärä tai oppimäärät seuraavista oppiaineista: äidinkieli ja kirjallisuus, toinen kotimainen kieli ja vieraat kielet
- arvio oppilaan käyttäytymisestä (lukuun ottamatta 9. luokalla jatko-opintoihin hakeutumista varten annettavaa välitodistusta)
- perusopetusasetuksen 10 §:n mukainen arviointiasteikko, jos todistukseen merkitään numeroita
- maininta siitä, että todistus on Opetushallituksen 10.2.2020 hyväksymien perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden mukainen.

6.11.4 Erotodistus

Erotodistus annetaan oppilaalle, joka vaihtaa toiseen kouluun, eroaa kesken perusopetuksen oppimäärän suorittamista koulusta[22] tai ei ole saanut oppivelvollisuutta suoritetuksi oppivelvollisuutensa aikana. Erotodistuksen liitteenä tulee olla koulussa noudatettu tuntijako sekä selvitys opetuksen mahdollisista painotuksista. Erillistä erotodistusta ei tarvitse antaa, jos oppilas siirtyy saman opetuksen järjestäjän ylläpitämään toiseen kouluun.

Erotodistus annetaan samoin periaattein kuin lukuvuositodistus. Erotodistukseen ei merkitä käyttäytymisen arvioita.

Erotodistukseen merkitään

- todistuksen nimi
- opetuksen järjestäjän ja koulun nimi
- koulun opetuskieli
- oppilaan nimi ja syntymäaika
- todistuksen antamispäivä
- rehtorin allekirjoitus
- oppilaan opinto-ohjelma ja sanalliset arviot tai numeroarvosanat siitä, miten oppilas on saavuttanut tavoitteet
- opintojen laajuus vuosiviikkotunteina kyseisellä vuosiluokalla jokaisessa yhteisessä oppiaineessa sekä valinnaisessa aineessa
- oppilaan opiskelema oppimäärä tai oppimäärät seuraavista oppiaineista: äidinkieli ja kirjallisuus, toinen kotimainen kieli ja vieraat kielet

- perusopetusasetuksen 10 §:n mukainen arviointiasteikko, jos todistukseen merkitään numeroita
- maininta siitä, että todistus on Opetushallituksen 10.2.2020 hyväksymien opetussuunnitelman perusteiden mukainen.

6.11.5 Perusopetuksen päättötodistus

Perusopetuksen päättötodistus annetaan 9. vuosiluokan koulutyön päättyessä oppilaalle, jonka suoriutuminen suhteessa oppiaineiden oppimäärien tavoitteisiin on hyväksytty kaikissa hänen opinto-ohjelmaansa kuuluvissa oppiaineissa. Numeroarvosanoja käytettäessä tämä merkitsee vähintään todistusarvosanaa viisi (5) ja sanallisesti arvioitavissa oppiaineissa arviota ”hyväksytty”.

Päättötodistukseen merkitään

- todistuksen nimi
- opetuksen järjestäjän ja koulun nimi
- koulun opetuskieli
- oppilaan koko nimi ja henkilötunnus
- todistuksen antamispäivä
- rehtorin allekirjoitus
- yhteisten oppiaineiden ja numeroin arvioitavien valinnaisten aineiden arviointi numeroin (5–10) ja sanoin (välttävä–erinomainen)
- opintojen laajuus vuosiluokilla 7–9 jokaisessa yhteisessä oppiaineessa sekä valinnaisessa aineessa
- suoritettu oppimäärä tai oppimäärät seuraavista oppiaineista: äidinkieli ja kirjallisuus, toinen kotimainen kieli ja vieraat kielet
- maininta siitä, että oppilaan opinto-ohjelmaan on kuulunut oppilaanohjausta ja työelämään tutustumista
- perusopetusasetuksen 10 §:n mukainen arviointiasteikko
- maininta siitä, että todistus on Opetushallituksen 10.2.2020 hyväksymien perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden mukainen
- maininta siitä, että perusopetuksen oppimäärä sijoittuu tasolle kaksi kansallisessa tutkintojen ja muiden osaamiskokonaisuuksien viitekehyksessä ja eurooppalaisessa tutkintojen viitekehyksessä.

Arviota oppilaan käyttäytymisestä ei merkitä päättötodistukseen.

Vuosiluokilla 7–9 oppilaan opiskelemien yhteisen oppiaineiden ja valinnaisten aineiden laajuus merkitään päättötodistukseen vuosiviikkotunteina.

Jos oppilas on opiskellut kaksikielisessä opetuksessa, päättötodistukseen merkitään oppilaan opiskelema kohde- tai kielikylypykieli.

Uskonnon ja elämäntutkimustiedon numeroarvosana merkitään päättötodistukseen muodossa ”uskonto/elämäntutkimustieto” erittelemättä sitä, kumpaa oppiainetta oppilas on opiskellut. Oppilaan opiskelemaa uskonnon oppimäärää ei merkitä päättötodistukseen. Jos oppilas saa oman uskonnon opetusta, hänen saamansa numeroarvosana merkitään päättötodistukseen, mikäli kyseinen opetus on perusopetuksen järjestäjän antamaa. Uskonnollisen yhdiskunnan antamasta opetuksesta mahdollisesti saatua numeroarvosanaa ei merkitä päättötodistukseen.

Oppilaan oman äidinkielen opetuksesta mahdollisesti saatua sanallista arviota tai numeroarvosanaa ei merkitä päättötodistukseen.

Jos oppilas on opiskellut yhdessä tai useammassa oppiaineessa yksilöllistetyn oppimäärän mukaan, myös päättöarviointi voi näissä aineissa olla sanallinen. Päättötodistuksessa voidaan käyttää näissä oppiaineissa myös numeroarviointia. Sekä numeroarvosana että sanallinen arvio varustetaan tähdellä (*). Todistuksen lisätietoja-kohtaan tulee merkintä siitä, että oppilas on opiskellut tähdellä (*) merkityt oppiaineet yksilöllistetyn oppimäärän mukaan.

Oppilaan, jonka opetus on järjestetty toiminta-alueittain, päättötodistus on sanallinen.

Päättötodistukseen merkitään arvosanat niistä erityisessä tutkinnossa suoritetuista oppiaineista, jotka on suoritettu ennen päättötodistuksen antamista.

Päättötodistukseen voi kuulua liitteitä, esimerkiksi arvio oppilaan käyttäytymisestä sekä sanallinen liite alle kaksi vuosiviikkotuntia käsittävistä valinnaisista aineista. Jokaisesta liitteestä tulee ilmetä oppilaan tunnistetiedot. Päättötodistuksen liitteistä ei tule mainintaa päättötodistukseen.

Niistä valinnaisista aineista, jotka muodostavat yhtenäisen, vähintään kahden vuosiviikkotunnin oppimäärän, merkitään päättötodistukseen numeroarvosana. Yhteisiin oppiaineisiin liittyvistä syventävistä numeroin arvioitavista valinnaisista aineista merkitään päättötodistukseen yhteisen oppiaineen nimen alle valinnaisen aineen nimi, vuosiviikkotuntimäärä ja annettu arvosana. Kaikki yhteisiin oppiaineisiin liittyvät oppilaan suorittamat syventävät valinnaiset aineet merkitään päättötodistukseen välittömästi kyseisen oppiaineen alle. Oppimäärältään alle kaksi vuosiviikkotuntia käsittävistä syventävistä valinnaisista aineista ja tällaisista oppimääristä koostuvista kokonaisuuksista merkitään todistukseen sanallinen arvio. Sanallisesti arvioitavan valinnaisen oppiaineen nimen alle merkitään valinnaisen aineen nimi, vuosiviikkotuntimäärä ja merkintä ”hyväksytty”.

Ne valinnaiset aineet, jotka eivät liity mihinkään yhteiseen oppiaineeseen merkitään päättötodistukseen otsikon ”soveltavat valinnaiset aineet” alle. Aineesta mainitaan nimi, vuosiviikkotuntimäärä sekä arvio joko numeroarvosanana tai merkinnällä ”hyväksytty”.

Mikäli oppilas vaihtaa valinnaisen aineen toiseen joko omassa koulussaan tai koulun vaihdon yhteydessä, päättötodistukseen merkitään molempien valinnaisaineiden nimet. Kesken jäänyt valinnaisaine arvioidaan numeroin, mikäli oppilas on ehtinyt suorittaa kyseisestä aineesta vähintään kahden vuosiviikkotunnin laajuisen osuuden. Mikäli osuus on alle kaksi vuosiviikkotuntia, kesken jääneen valinnaisaineen kohdalle tulee merkintä ”osallistunut”. Kesken jääneestä valinnaisesta aineesta merkitään todistukseen myös oppilaan suorittama tuntimäärä. Uudesta valinnaisesta aineesta tulee todistukseen joko numeroarvosana tai sanallinen arvio ”hyväksytty” suoritetusta vuosiviikkotuntimäärästä riippuen.

Mikäli oppilaan huoltaja pyytää kirjallisesti, ettei oppilaan päättötodistukseen merkitä numeroarvosanaa valinnaisena aineena opiskeltavasta A2- tai B2- kielestä, arvosana jätetään pois ja päättötodistukseen tulee merkintä ”hyväksytty”. Toista kotimaista kieltä opetetaan kuitenkin yhteisenä oppiaineena ja siitä annetaan numeroarvosana.

Koulu ei voi muuttaa tai korjata jälkikäteen jo saatuun päättötodistukseen kirjattuja arvosanoja lisänäyttöjen perusteella. Oppilaan on hankittava uusi, erillinen todistus mahdollisesta parantuneesta osaamisesta. Uuden todistuksen voi saada joko osoittamalla osaamisensa erityisessä tutkinnossa[23] tai opiskelemalla perusopetuksen lisäopetuksessa tai aikuisten perusopetuksessa.

6.12 Erityinen tutkinto ja siitä annettavat todistukset

Perusopetuksen oppimäärä tai sen osa voidaan suorittaa perusopetuslaissa ja -asetuksessa tarkoitetussa erityisessä tutkinnossa[24]. Erityisen tutkinnon voi järjestää se, jolla on lupa järjestää perusopetusta. Erityiseen tutkintoon osallistuvan tulee osoittaa, että hänen tietonsa ja taitonsa vastaavat perusopetuksen eri oppiaineiden yleisen oppimäärän mukaisia tietoja ja taitoja.

Erityisessä tutkinnossa käytettävät todistukset ovat

1. todistus perusopetuksen oppiaineen oppimäärän suorittamisesta
2. todistus osittain suoritetusta perusopetuksen oppimäärästä
3. todistus perusopetuksen koko oppimäärän suorittamisesta

Jos oppilas tai muu henkilö suorittaa perusopetuksen jonkin oppiaineen oppimäärän erityisessä tutkinnossa, hänelle annetaan todistus perusopetuksen oppiaineen oppimäärän suorittamisesta. Todistuksesta tulee käydä ilmi suoritettu oppiaine ja oppimäärä. Samaan todistukseen voidaan merkitä useamman oppiaineen suoritukset. Vain osan perusopetuksen oppimäärästä, kuten

vuosiluokan oppimäärän, suorittaneelle annetaan todistus osittain suoritetusta perusopetuksen oppimäärästä.

Jos perusopetuksen koko oppimäärä on suoritettu erityisessä tutkinnossa, annetaan todistus perusopetuksen koko oppimäärän suorittamisesta.

Todistuksiin merkitään samat yleistiedot kuin päättötodistukseen. Suoritetuista oppiaineista merkitään oppiaineen nimi, oppimäärä sekä arvosana.

Oppivelvollisen on suoritettava hyväksytysti kaikki perusopetuksen oppimäärään kuuluvat yhteiset oppiaineet saadakseen todistuksen perusopetuksen koko oppimäärän suorittamisesta.

6.13 Paikallisesti päätettävät asiat

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määritellyt arvioinnin linjaukset siirretään paikalliseen opetussuunnitelmaan sellaisenaan noudatettaviksi. Myös valtakunnalliset arviointikriteerit 6. vuosiluokan loppuun sekä päättöarvioinnin kriteerit siirretään perusopetuksen opetussuunnitelman perusteista paikalliseen opetussuunnitelmaan sellaisenaan noudatettaviksi.

Lisäksi opetuksen järjestäjä täsmentää paikallisessa opetussuunnitelmassa seuraavat asiat

- yhteistyö huoltajien kanssa arvioinnin osalta
- arvioinnista tiedottamisen muodot
- käyttäytymisen arviointi ja sen perustana olevat tavoitteet
- valinnaisten aineiden arviointi sen mukaan, miten opetuksen järjestäjä niitä tarjoaa
- opinnoissa etenemisen, vuosiluokalta siirtymisen ja vuosiluokalle jättämisen periaatteet ja käytännöt
- sanallisen arvion ja numeroarvosanan antaminen todistuksissa eri oppiaineissa sekä käyttäytymisen arvioinnissa
- valinnaisten aineiden arviointi päättöarvioinnissa sen mukaan, miten opetuksen järjestäjä niitä tarjoaa
- välitodistukset, mikäli opetuksen järjestäjä niitä päättää antaa
- erityisen tutkinnon suorittamisen mahdollisuudet ja ajankohdat.

6.13 Paikallisesti päätettävät asiat /Kemijärven kaupunki, perusopetus

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määritellyt arvioinnin linjaukset siirretään paikalliseen opetussuunnitelmaan sellaisenaan noudatettaviksi. Myös valtakunnalliset arviointikriteerit 6. vuosiluokan loppuun sekä päättöarvioinnin kriteerit siirretään perusopetuksen opetussuunnitelman perusteista paikalliseen opetussuunnitelmaan sellaisenaan noudatettaviksi.

Lisäksi opetuksen järjestäjä täsmentää paikallisessa opetussuunnitelmassa seuraavat asiat:

1. Yhteistyö huoltajien kanssa arvioinnin osalta
2. Arvioinnista tiedottamisen muodot
3. Käyttäytymisen arviointi ja sen perustana olevat tavoitteet
4. Valinnaisten aineiden arviointi sen mukaan, miten opetuksen järjestäjä niitä tarjoaa
5. Opinnoissa etenemisen, vuosiluokalta siirtymisen ja vuosiluokalle jättämisen periaatteet ja käytännöt
6. Sanallisen arvion ja numeroarvosanan antaminen todistuksissa eri oppiaineissa sekä käyttäytymisen arvioinnissa
7. Valinnaisten aineiden arviointi päättöarvioinnissa sen mukaan, miten opetuksen järjestäjä niitä tarjoaa
8. Välitodistukset, mikäli opetuksen järjestäjä niitä päättää antaa
9. Erityisen tutkinnon suorittamisen mahdollisuudet ja ajankohdat.

1. Yhteistyö huoltajien kanssa arvioinnin osalta

Oppilaalla ja huoltajalla on oikeus saada tietoa arvioinnin perusteista ja siitä, miten niitä on sovellettu oppilaan arviointiin. Varmistetaan, että huoltaja saa lukuvuoden aikana riittävästi tietoa arvioinnin perusteista. Luokanopettajat ja luokanvalvojat pitävät oppilailleen ja oppilaiden huoltajille vanhempainvartteja, jonka yhteydessä keskustellaan ja tuodaan esiin myös arviointiin liittyviä asioita (oppiminen, työskentelytaidot ja käyttäytyminen). Kemijärvellä toteutetaan lukuvuosittain ”Koulunkäynnin tuen kysely”, jossa on myös arviointiin liittyviä osa-alueita. Kyselyyn vastaa sekä oppilaat että huoltajat.

2. Arvioinnista tiedottamisen muodot

Opettaja käy opettamiensa oppiaineiden osalta säännöllisesti oppilaiden kanssa läpi oppimisen tavoitteet ja arvioinnin periaatteet. Oppimisen tavoitteista ja arvioinnin periaatteista kerrotaan myös huoltajille, esimerkiksi vanhempainilloissa, vanhempainvarteissa ja henkilökohtaisesti viestimällä. Opetussuunnitelmasta on luettavissa oppimisen ja osaamisen tavoitteet ja se on huoltajien luettavissa kaupungin www.sivuilla ja Wilmassa.

Mikäli oppilaan koko vuosiluokan suoritus jossakin oppiaineessa on vaarassa tulla hylätyksi, tulee siitä tiedottaa lukuvuoden aikana oppilasta ja huoltajaa sekä sopia toimenpiteistä oppimisen tukemiseksi. Oppilaalle ja huoltajalle tiedotetaan mahdollisesta hylätystä arvosanasta viimeistään viisi viikkoa ennen lukukauden päätöstä. Tämän ns. Nelosvaroituksen jälkeen oppilaalla tulee olla mahdollisuus osoittaa osaamisensa erilaisin näytöin ennen arviointia.

Ennen luokalle jättämistä oppilaalle tulee varata mahdollisuus opetukseen osallistumatta osoittaa saavuttaneensa asianomaisessa oppiaineessa hyväksyttävät tiedot ja taidot erillisessä näytössä (ehdot).

3. Käyttäytymisen arviointi ja sen perustana olevat tavoitteet

Käyttäytymisen arviointi annetaan vuosiluokilla 1 - 2 sanallisen todistuksen yhteydessä erillisellä liitteellä. Vuosiluokilla 3- 9 käyttäytymisestä annetaan numero. Perusopetuksen päättöarvioinnissa käytösarvosana annetaan paikallisella erillisellä liitteellä. Käyttäytyminen ei vaikuta oppiaineesta saatavaan arvosanaan tai sanalliseen arvioon.

Käyttäytymisen arviointi kohdistuu siihen, miten oppilas ottaa huomioon muut ihmiset ja ympäristön, arvostaa työtä ja noudattaa koulun sääntöjä. Tällä tarkoitetaan oppilaan kykyä ja halua ymmärtää, arvostaa ja tukea toisia ihmisiä sekä vaalia ympäristöä. Työn arvostaminen koskee sekä omaa että toisten tekemää työtä. Sääntöjen noudattamisessa otetaan huomioon se, miten oppilas tuntee säännöt ja sitoutuu niihin. Käyttäytymisen arvioinnissa otetaan huomioon koulun arvopohja ja käyttäytymiselle asetetut tavoitteet. Hyvään käyttäytymiseen ohjaaminen tukee kasvua ihmisyyteen ja eettisesti vastuukykyiseen yhteiskunnan jäsenyyteen. Käyttäytyminen arvioidaan luokilla 1 - 2 sanallisesti ja luokilla 3 - 9 numeroin. Sanallinen arviointi ja numeroarvostelu merkitään oppilaan todistukseen. Numeroarvostelua voidaan tarkentaa sanallisesti todistuksen lisätietoja -kohtaan. Käyttäytymisen arviointia ei merkitä erotodistukseen. Käyttäytymisen arviointi on jatkuvaa, ja siinä pyritään totuudenmukaisuuteen ja monipuolisuuteen. Oppilaan käyttäytymistä arvioivat kaikki oppilasta opettavat opettajat. Käyttäytyminen arvioidaan todistukseen kaksi kertaa lukuvuodessa.

3.1. Käyttäytymisen arvioinnin kriteerit (todistukset)

Käyttäytymisen arvioinnin kriteerit vuosiluokkia 1 – 2 varten:

<i>Erittäin hyvä</i>	Noudatat koulun sääntöjä, käyttäydyt kohteliaasti, ystävällisesti ja auttavaisesti muita kohtaan. Sopeudut työhön erilaisissa ryhmissä ja edistät yhteistä työskentelyä. Annat toisille työrauhan ja kielenkäyttösi on asiallista. Pidät aktiivisesti huolta työympäristöstäsi.
<i>Hyvä</i>	Noudatat yleensä koulun sääntöjä ja olet rehellinen. Käyttäydyt ystävällisesti muita kohtaan. Sopeudut yleensä työhön erilaisissa ryhmissä sekä annat toisille useimmiten työrauhan. Kielenkäyttösi on asiallista. Huolehdit työympäristöstäsi.
<i>Melko hyvä</i>	Tunnet koulun säännöt, mutta niiden noudattamisessa on vielä opettelemista. Sinulla on toisinaan vaikeuksia ottaa toiset huomioon ja jonkin verran ongelmia sopeutua työhön erilaisissa ryhmissä. Häiritset joskus työrauhaa. Kielenkäyttösi on yleensä asiallista ja huolehdit useimmiten työympäristöstäsi.
<i>Kohtalainen</i>	Sinulla on vaikeuksia koulun sääntöjen noudattamisessa. Sinulla on usein vaikeuksia toisten huomioon ottamisessa sekä ongelmia sopeutua työhön erilaisissa ryhmissä. Häiritset toistuvasti työrauhaa ja kielenkäyttösi vaatii usein ohjausta. Et huomioi työympäristöäsi.
<i>Heikko</i>	Et noudata koulun sääntöjä etkä osaa ottaa toisia huomioon. Et sopeudu työhön erilaisissa ryhmissä etkä anna toisille työrauhaa. Kielenkäyttösi on asiatonta.

Käyttäytymisen arvioinnin kriteerit vuosiluokkia 3 – 9 varten:

<i>Erinomainen</i>	10	Olet aidosti kohtelias, otat huomioon toiset ja pidät aktiivisesti huolta työympäristöstäsi. Olet rehellinen, oma-aloitteinen ja luotettava. Luot toiminnallasi hyvää yhteishenkeä ja olet sisäistänyt yhteisön säännöt.
<i>Kiitettävä</i>	9	Olet kohtelias ja rehellinen. Otat huomioon toiset etkä häiritse tunneilla. Asenteesi koulutyöhön on myönteinen. Huolehdit omalta osaltasi työympäristön siisteydestä ja viihtyisyydestä. Noudatat yhteisön sääntöjä.
<i>Hyvä</i>	8	Käyttäydyt rehellisesti ja yleensä asiallisesti. Asenteesi kouluyhteisön jäseniin ja koulutyöhön on myönteinen. Huolehdit työympäristöstäsi ja noudatat useimmiten koulun sääntöjä.
<i>Tyydyttävä</i>	7	Käyttäytymisessäsi ilmenee joskus puutteita. Sinulla on parannettavaa rehellisyydessä ja työnarvostuksessa. Et aina ota huomioon kouluyhteisön jäseniä etkä työympäristöäsi. Tunnet säännöt, mutta niiden noudattamisessa on puutteita.
<i>Kohtalainen</i>	6	Suhtaudut koulun käyntiin välinpitämättömästi ja kouluyhteisön jäseniin epäystävällisesti. Et ota vastuuta työympäristöstäsi. Saatat tärvellä ja rikkoa tavaroita sekä yhteistä omaisuutta. Rikot toistuvasti sääntöjä.
<i>Välttävä</i>	5	Sinulla on vakavia puutteita monilla käyttäytymisen alueilla ja paljon koulun antamia rangaistuksia. Saatat olla aggressiivinen. Olet epärehellinen eikä sinuun voi luottaa.
<i>Hylätty</i>	4	Sinulla on jatkuvasti käytöshäiriöitä ja käyttäytymisesi on röyhkeää tai väkivaltaista ja omaisuutta

vahingoittavaa. Asenteesi koulunkäyntiin on kielteinen ja olet piittaamaton koulun järjestyssäännöistä tai turvallisuusohjeista. Käytöstäsi ja asennettasi ei ole saatu muuttumaan koulun keinoin.

4. Valinnaisten aineiden arviointi sen mukaan, miten opetuksen järjestäjä niitä tarjoaa

VUOSILUOKAT 5-6

Luokilla 5 ja 6 valinnaisaineita on 1vvt ja ne arvioidaan sanallisesti, hyväksyty/hylätty -merkinnällä.

VUOSILUOKAT 7-9

Kemijärven kaupungin perusopetuksessa taide- ja taitoaineiden valinnaiset arvioidaan osana aineiden yhteistä oppimäärää numeerisesti. Muut valinnaisaineet arvioidaan numeerisesti, mikäli valinnaisaineen laajuus on kaksi (2) vvt ja mikäli laajuus on 1 vvt, arvioidaan sanallisesti hyväksyty tai hylätty.

5. Opinnoissa etenemisen, vuosiluokalta siirtymisen ja vuosiluokalle jättämisen periaatteet ja käytännöt

Kemijärvellä perusopetus järjestetään pääosin vuosiluokkiin sidotusti. Oppilaan siirtymisestä seuraavalle vuosiluokalle päätetään lukuvuositodistuksen yhteydessä. Oppilas voi myös opiskella vuosiluokkiin sitomattomasti, jolloin hän siirtyy lukuvuoden koulutyön päätyttyä opinnoissaan eteenpäin. Oppilaan opiskellessa vuosiluokkiin sitomattomasti, hänen opinto-ohjelmassaan määritellään ne kokonaisuudet, joiden suorittaminen on edellytyksenä opinnoissa etenemiseksi. Opettaja on vastuussa oppilaan opintojen edistymisen seuraamisesta. Luokanvalvoja/luokanopettaja seuraa opintojen edistymistä yhteistyössä oppilasta opettavien kanssa.

Tilanteessa, jossa opintojen hyväksytysti suorittaminen näyttää olevan vaarassa, tulee asia ottaa esille riittävän varhain oppilaan ja hänen huoltajiensa kanssa. Opettajan on oltava myös ajoissa yhteydessä oman koulun oppimisen tuen ja/tai oppilashuollon asiantuntijoihin, jotta oppilaalle pystytään tarjoamaan hänen tarvitsemansa tuki opinnoissa edistymiseksi. Mikäli oppilas on tukitoimista huolimatta vaarassa jäädä luokalleen, hänelle tulee antaa mahdollisuus opetukseen osallistumatta osoittaa saavuttaneensa ne opetukselle asetut tavoitteet, joiden suorittaminen on edellytyksenä seuraavalle vuosiluokalle siirtymiseksi. Tilaisuuksia tarjotaan sekä lukuvuoden aikana että sen päätyttyä. Arvioinnista vastaava opettaja määrittelee tarvittavat näytöt, joiden tulee olla riittävän monipuolisia ja joiden avulla voidaan mitata arvioinnin kohteena olevaa osaamista. Näytöistä ja aikatauluista tiedotetaan huoltajille. Opettajan tulee näytöistä sovittaessa ottaa huomioon oppilaan tuen tarpeet ja mahdollisuudet monipuolisten näyttöjen antamiseen.

Mikäli oppilas ei lukuvuoden aikana pysty antamaan tarvittavia näyttöjä, oppilaalle tulee tarjota mahdollisuus osallistua lukuvuoden päätyttyä kesäkuussa erilliseen kokeeseen, jossa hän voi osoittaa saavuttaneensa hyväksyttävästi tarvittavat tiedot ja taidot. Kesäkuussa järjestettävä koe on aina viimeisin vaihtoehto tilanteen ratkaisemiseksi. Mahdollisuudesta jäädä luokalleen tulee olla heti tilanteen selvittyä yhteydessä huoltajiin. Myös tarvittavista näytöistä ja aikatauluista ollaan yhteydessä oppilaan huoltajiin heti kun mahdollista.

6. Sanallisen arvion ja numeroarvosanan antaminen todistuksissa eri oppiaineissa, sekä käyttäytymisen arvioinnissa

Lukuvuositodistus on sanallinen vuosiluokilla 1–2 ja numeerinen vuosiluokilla 3–9. Numeerisen todistuksen liitteenä annetaan sanallinen arviointi työskentelytaidoista luokille 1-6 ja käyttäytymisestä luokille 1-9 erillisellä todistuksen liitteellä. Sanallisen liitteen voi antaa oppilaalle

tilanteessa, jossa oppilaan arviointi on näyttöjen vähäisyyden tai esimerkiksi puutteellisen kielitaidon vuoksi vähäistä. Kaikki koulut käyttävät samoja todistus pohjia. Todistuksiin tulee merkintä, että ne ovat Opetushallituksen hyväksymiä ja kulloinkin voimassa olevan opetussuunnitelman perusteiden mukaisia.

7. Kuvaus valinnaisten aineiden arvioinnista ja päättöarvioinnista sen mukaan, miten opetuksen järjestäjä niitä tarjoaa

Opetushallituksen 10.2.2020 määräyksessä (Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden 2014 muutokset) koskien arvioinnin muutoksia perusopetuksessa, päättöarviointi toteutetaan valinnaisarvioinnin osalta perusteiden mukaisesti. Sanallisesti arvioitu valinnainen aine voi korottaa yhteisen oppiaineen arvosanaa, mikäli se katsotaan kyseisen oppiaineen syventäväksi opinnoiksi.

8. Välitodistukset

Kemijärven kaupungin perusopetuksessa annetaan välitodistus syyslukukauden päätteeksi. Välitodistuksen antamatta jättämisestä tulee keskustella oppilaan huoltajien kanssa ja se kirjataan joko HOJKSiin tai oppimissuunnitelmaan. Asia voidaan kirjata myös erityiset opetusjärjestelyistä tehtävään hallintopäätökseen (Pol 18§).

9. Erityisen tutkinnon suorittamisen mahdollisuudet ja ajankohdat

Erityisen tutkinnon suorittamisesta sovitaan tapauskohtaisesti.

10. Muuta paikallista arviointia, työskentelyn arviointi

Työskentelyn arviointi on osa oppilaan oppimistaitojen arviointia. Työskentelyn arvioinnin pohjana ovat työskentelylle eri oppiaineissa asetetut tavoitteet. Työskentelyn arviointi kohdistuu oppilaan taitoon suunnitella, säädellä, toteuttaa ja arvioida omaa työtään. Arvioinnissa otetaan huomioon myös, miten vastuullisesti oppilas työskentelee ja miten hän toimii yhteistyössä toisten kanssa. Työskentelyn arviointi on osa oppiaineen arviointia. Työskentelytaitoja arvioidaan vuosiluokilla 1 – 6 sanallisesti.

TYÖSKENTELYTAIDOT (1. - 2.Ik)

Asteikko: taito alullaan / tyydyttävä taito / hyvä taito / kiitettävä taito

Osaat kuunnella opettajaa ja luokkakavereita

Osaat toimia annettujen ohjeiden mukaan

Annat muille työrauhan

Osaat toimia yhteistyössä kaikkien kanssa

Työskentelet keskittyneesti

Osaat odottaa vuoroasi

Huolehdi työskentelyvälineistä

Huolehdi kotitehtävistä

TYÖSKENTELYTAIDOT (3. - 6.Ik)

Asteikko: tavoite saavuttamatta / tyydyttävä taito / hyvä taito / kiitettävä taito

Osaat kuunnella opettajaa ja luokkakavereita

Käyttäydyt oppitunneilla asianmukaisesti

Osaat tehdä yhteistyötä erilaisissa oppimistilanteissa

Työskentelet tavoitteellisesti

Otat vastuuta omasta oppimisestasi

Huolehdit työskentelyvälineistä

Huolehdit kotitehtävistä

-
- [1] Perusopetuslaki (628/1998) 22 § 1 mom.
  - [2] Perusopetusasetus (852/1998) 10 § 2 mom.
  - [3] Perusopetusasetus 10 §
  - [4] Perusopetusasetus 10 §
  - [5] Perusopetusasetus 10 § 2 mom.
  - [6] Perusopetusasetus 13 § 1 mom.
  - [7] Perusopetusasetus 10 § 1 mom.
  - [8] Perusopetusasetus 13 § 2 mom.
  - [9] Perusopetuslaki 22 § 1 mom.
  - [10] Perusopetusasetus 11 § 1 mom.
  - [11] Perusopetusasetus 11 § 1 ja 2 mom.
  - [12] Perusopetusasetus 11 § 2 mom.
  - [13] Perusopetusasetus 11 § 3 mom.
  - [14] Perusopetusasetus 11 § 3 mom.
  - [15] Perusopetusasetus 10 § 2 mom.
  - [16] Perusopetuslaki 18 § 1 mom.
  - [17] Perusopetuslaki 35 §
  - [18] Perusopetuslaki 18 § 1 mom.
  - [19] Perusopetusasetus 19 §
  - [20] Perusopetusasetus 10 § 4 mom.
  - [21] Perusopetusasetus 10 § 3 mom.
  - [22] Perusopetusasetus 12 § 1 mom.
  - [23] Perusopetuslaki 38 §, perusopetusasetus 23 §
  - [24] Perusopetuslaki 38 §, perusopetusasetus 23 §

26. Päätöarvioinnin toteuttaminen

Uusi arviointiluku 6 ja paikallinen opetussuunnitelma

Opetushallitus on tehnyt alla olevan määräyksen mukaisesti muutoksen koskien perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden (2014) arviointilukua 6.

Opetushallitus on julkaissut 10.2.2020 kokonaan uuden arviointiluvun 6.

Uusi arviointiluku 6

Uusi arviointi luku 6 (kokonaisuudessaan) sisältäen Kemijärven kaupungin paikallisen perusopetuksen opetussuunnitelman, löytyy kohdasta "Arvioinnin paikalliset painotukset - Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden 2014 muutokset. Uusi arviointiluku 6."

6.8 Perusopetuksen päätöarviointi

Päätöarvioinnin tehtävänä on määrittää, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on saavuttanut perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa oppiaineille asetetut tavoitteet perusopetuksen päättyessä. Päätöarvioinnissa annettava numeroarvosana tai sanallinen arvio kuvaa oppilaan osaamisen tasoa suhteessa kunkin oppiaineen oppimäärän tavoitteisiin ja päätöarvioinnin kriteereihin. Päätötodistus annetaan perusopetuksen päättyessä oppilaalle, joka on saavuttanut perusopetuksen koko oppimäärän tavoitteet vähintään arvosanan 5 edellyttämän osaamisen mukaisesti.

Päätöarviointi tehdään vuosiluokkien 7–9 aikana osoitetun osaamisen perusteella suhteessa oppiaineen oppimäärän tavoitteisiin käyttäen perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määriteltyjä päätöarvioinnin kriteereitä.

6.8.1 Päätöarvosanan muodostaminen

Päätöarvosanan muodostaminen perustuu oppilaan osoittaman osaamisen tasoon suhteessa oppiaineen oppimäärän tavoitteisiin ja päätöarvioinnin kriteereihin. Päätöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määritellyt oppiaineen oppimäärän tavoitteet ja niihin liittyvät päätöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle 7, 8 tai 9 yksittäinen tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Niiden oppiaineiden tavoitteiden, joiden osalta osaaminen on osoitettu vuosiluokilla 7 ja 8, arviointi otetaan huomioon päätöarviointia tehtäessä. Näihin tavoitteisiin perustuva osaamisen taso tulee arvioida käyttäen päätöarvioinnin kriteereitä.

Päätöarvosana on oppiaineen tavoitteiden ja kriteerien perusteella muodostettu kokonaisarviointi. Paremman osaamisen tason saavuttaminen jonkin tavoitteen osalta voi kompensoida hylätyn tai heikomman suoriutumisen jonkin muun tavoitteen osalta.

Työskentelyn arviointi sisältyy oppiaineen arvosanaan myös päätöarvioinnissa.

6.8.2 Erityistä tukea saavan oppilaan päätöarviointi

Jos erityistä tukea saava oppilas opiskelee oppiaineen yleisen oppimäärän mukaisesti, hänen suoriutumistaan arvioidaan suhteessa yleisen oppimäärän tavoitteisiin käyttäen päätöarvioinnin kriteereitä. Jos oppilas opiskelee yksilöllistetyn oppimäärän mukaan yhdessä tai useammassa oppiaineessa, arvioidaan oppilaan suoriutumista näissä oppiaineissa henkilökohtaisessa opetuksen järjestämisestä koskevassa suunnitelmassa (HOJKS) suhteessa hänelle määriteltyihin, yksilöllisesti asetettuihin tavoitteisiin ja sisältöihin, ei päätöarvioinnin kriteereihin.

Yksilöllistettyjen oppimäärien mukaisesti opiskeltujen oppiaineiden arvioinnissa voidaan antaa numeroarvosanan sijaan sanallinen arvio myös päätöarvioinnissa. Oppimäärän yksilöllistäminen tehdään vasta silloin, kun oppilas ei annetusta tuesta huolimatta näytä saavuttavan arvosanan 5 edellyttämää osaamisen tasoa.

Pidennetyin oppivelvollisuuden piirissä olevan oppilaan päätöarviointi perustuu perusopetuksen oppiaineiden yleisiin oppimääriin tai yksilöllistettyihin oppimääriin sen mukaan, mitä oppilaan erityistä tukea koskevassa päätöksessä on päätetty. Jos pidennetyin oppivelvollisuuden piirissä oleva oppilas opiskelee opintokokonaisuuksia, annetaan arviointi todistuksessa kuitenkin oppiaineittain.

Jos oppilaan opiskelu on järjestetty toiminta-alueittain, päätöarviointi perustuu oppilaan henkilökohtaisessa opetuksen järjestämisestä koskevassa suunnitelmassa (HOJKS) asetettuihin tavoitteisiin, ja jokaisesta toiminta-alueesta annetaan sanallinen arvio.

6.8.3. Arvioitavat yhteiset oppiaineet päätöarvioinnissa

Perusopetuksen päätöarvioinnissa numeroin arvioitavat yhteiset oppiaineet ovat äidinkieli ja kirjallisuus, toinen kotimainen kieli, vieraat kielet, matematiikka, fysiikka, kemia, biologia, maantieto, terveystieto, uskonto tai elämäntutkimustieto, historia, yhteiskuntaoppi, musiikki, kuvataide, käsityö, liikunta sekä kotitalous. Päätöarvioinnin kriteerit määrittelevät numeroarvosanoihin 5, 7, 8 ja 9 vaadittavan osaamisen tason kussakin oppiaineessa.

Äidinkielellä ja kirjallisuudessa oppilas on voinut opiskella kahta tähän oppiaineeseen määriteltyä eri kielen oppimäärää. Tällöin arvioidaan molemmat oppilaan suorittamat äidinkieli ja kirjallisuus-oppiaineen oppimäärät.

Jos oppilas on vaihtanut äidinkielen ja kirjallisuuden, toisen kotimaisen tai vieraiden kielten oppimäärää, arvioidaan päätöarvioinnissa se oppimäärä, jota hän on viimeksi opiskellut. Samoin menetellään, jos oppilas on vaihtanut katsomusaineesta tai sen oppimäärästä toiseen.

Mikäli oppilas on perusopetuslain 18 §:ssä^[1] tarkoitetulla päätöksellä vapautettu kokonaan jonkin perusopetuksen oppimäärään kuuluvan oppiaineen opiskelusta, ei tätä oppiainetta arvioida. Oppiaineen opiskelusta vapauttamiseen tulee olla erityisen painavat syyt ja sen tulee perustua jokaisen oppilaan osalta yksilölliseen ratkaisuun.

6.8.4 Taide- ja taitoaineiden oppimäärien arviointi päätöarvioinnissa

Kaikille oppilaille yhteisiä taide- ja taitoaineita ovat musiikki, kuvataide, käsityö, liikunta ja kotitalous. Paikallinen tuntijako ja mahdolliset oppilaiden omat valinnat vaikuttavat siihen, milloin oppilaille annetaan päätöarvioinnin tuleva arvosana eri taide- ja taitoaineissa.

Taide- ja taitoaineiden valinnaiset tunnit ovat osa yhteisinä oppiaineina opettavien taide- ja taitoaineiden oppimääriä, jolloin oppilas saa yhden arvosanan kustakin taide- ja taitoaineesta päätöarvioinnin tulevaan todistukseen. Taide- ja taitoaineiden valinnaisina tunteina tarjotuista ja suoritetuista opinnoista ei anneta päätöarvioinnin erillistä arvosanaa.

Päätöarvosanaa muodostettaessa käytetään näihin oppiaineisiin perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määriteltyjä päätöarvioinnin kriteereitä. Päätöarviointi tehdään siinä vaiheessa, kun kunkin taide- ja taitoaineen koko oppimäärä, sisältäen myös mahdolliset valinnaiset taide- ja taitoaineiden tunnit, on opiskeltu. Kunkin taide- ja taitoaineen osalta päätöarvioinnin tulevaan todistukseen merkitään oppilaan opiskelemaan oppimäärän laajuus.

6.8.5 Valinnaisten aineiden arviointi päätöarvioinnissa

Ne valinnaiset aineet, jotka muodostavat yhtenäisen, vähintään kahden vuosiviikkotunnin oppimäärän, arvioidaan numeroin. Oppimäärältään alle kaksi vuosiviikkotuntia käsittävät valinnaiset aineet ja tällaisista oppimäärästä koostuvat kokonaisuudet arvioidaan sanallisesti hyväksyty- merkinnällä. Yhteiseen oppiaineeseen liittyvässä sanallisesti arvioitavassa

valinnaisessa aineessa osoitettu osaaminen voi korottaa kyseisen oppiaineen päättöarvosanaa. Tämä korottamisen periaate tulee kirjata paikalliseen opetussuunnitelmaan.

6.8.6 Johonkin oppiaineeseen painottuva opetus ja päättöarviointi

Mikäli koulu painottaa opetussuunnitelmassaan jotakin oppiainetta tai oppiainekokonaisuutta tai toteuttaa kaksikielistä opetusta, ovat opetuksen koulukohtaiset tavoitteet tässä oppiaineessa tai kielessä yleensä korkeammat kuin perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa asetetut tavoitteet. Oppilaiden yhdenvertaisuuden vuoksi myös painotetussa opetuksessa tai kaksikielisessä opetuksessa tulee oppilaiden suoriutumista kuitenkin arvioida perusopetuksen päättyessä suhteessa oppiaineiden tavoitteisiin. Osaamisen tason määrittämisessä käytetään perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määriteltyjä päättöarvioinnin kriteerejä.

Jos painotettu opetus toteutetaan käyttäen valinnaisten aineiden vuosiviikkotunteja, arviointi suoritetaan näiden tuntien osalta valinnaisten aineiden arvioinnin periaatteita noudattaen. Kaksikielisessä opetuksessa oppilaan opiskelemaan kohde- tai kielikylypykielen osaaminen arvioidaan vieraiden kielten tai toisen kotimaisen kielen A-oppimäärän tavoitteiden ja kriteerien mukaan.

Painotetusta opetuksesta ja oppilaan suoriutumisesta siinä voidaan tarvittaessa antaa lisätietoja erillisellä todistuksen liitteellä.

---

[1] Perusopetuslaki 18 § 1 mom.

Paikallinen opetussuunnitelma

KUVAUS VALINNAISTEN AINEIDEN ARVIOINNISTA JA PÄÄTTÖARVIOINNISSA SEN MUKAAN, MITEN OPETUKSEN JÄRJESTÄJÄ NIITÄ TARJOAA

Opetushallituksen 10.2.2020 määräyksessä (Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden 2014 muutokset) koskien arvioinnin muutoksia perusopetuksessa, päättöarviointi toteutetaan valinnaisarvioinnin osalta perusteiden mukaisesti. Sanallisesti arvioitu valinnainen aine voi korottaa yhteisen oppiaineen arvosanaa, mikäli se katsotaan kyseisen oppiaineen syventäväksi opinnoiksi.

26.1. Valinnaisaineiden arviointi päättöarvioinnissa

Ne valinnaiset aineet, jotka muodostavat yhtenäisen, vähintään kahden vuosiviikkotunnin oppimäärän, arvioidaan numeroin. Oppimäärältään alle kaksi vuosiviikkotuntia käsittävät valinnaiset aineet ja tällaisista oppimääristä koostuvat kokonaisuudet arvioidaan sanallisesti. Mikäli sanallisesti arvioitu valinnainen aine katsotaan jonkin yhteisen aineen syventäväksi opinnoiksi, sen suoritus voi korottaa kyseisen oppiaineen arvosanaa.

Paikallinen opetussuunnitelma

VUOSILUOKAT 7-9

Kemijärven kaupungin perusopetuksessa taide- ja taitoaineiden valinnaiset arvioidaan osana aineiden yhteistä oppimäärää numeerisesti. Muut valinnaisaineet arvioidaan numeerisesti mikäli valinnaisaineen laajuus on kaksi (2) vvt ja mikäli laajuus on 1 vvt, arvioidaan sanallisesti hyväksytty tai hylätty.

27. Oppimisen ja koulunkäynnin tuen käytännön järjestämiseen liittyvät keskeiset linjaukset

Paikallinen opetussuunnitelma

Tuen järjestämistä ohjaavat periaatteet

Oppimisen ja koulunkäynnin tuen kolme tasoa ovat yleinen, tehostettu ja erityinen tuki. Näistä oppilas voi saada kerrallaan vain yhden tasoista tukea. Perusopetuslaissa säädettyjä tukimuotoja ovat esimerkiksi tukiopetus, osa-aikainen erityisopetus, tulkitsemis- ja avustajapalvelut sekä erityiset apuvälineet. Näitä tukimuotoja voi käyttää kaikilla kolmella tuen tasolla sekä yksittäin että samanaikaisesti toisiaan täydentävinä. Oppilaan saaman tuen tulee olla joustavaa, pitkäjänteisesti suunniteltua ja tuen tarpeen mukaan muuttuvaa. Tukea annetaan niin kauan sekä sen tasoisena ja muotoisena kuin se on tarpeellista.

Opetuksen ja tuen järjestämisen lähtökohtana ovat sekä kunkin oppilaan että opetusryhmän vahvuudet ja oppimis- ja kehitystarpeet. Huomiota tulee kiinnittää oppimisen esteettömyyteen sekä oppimisvaikeuksien ennaltaehkäisyyn ja varhaiseen tunnistamiseen. Oppimisen ja koulunkäynnin tukeminen merkitsee yhteisöllisiä ja oppimisympäristöön liittyviä ratkaisuja sekä oppilaiden yksilöllisiin tarpeisiin vastaamista. Opetusta ja tukea suunniteltaessa on otettava huomioon, että tuen tarve voi vaihdella tilapäisestä jatkuvaan, vähäisestä vahvempaan tai yhden tukimuodon tarpeesta useamman tukimuodon tarpeeseen.

Tuen tehtävänä on ehkäistä ongelmien monimuotoistumista ja syvenemistä sekä pitkäaikaisvaikutuksia. On huolehdittava oppilaan mahdollisuuksista saada onnistumisen kokemuksia oppimisessa ja ryhmän jäsenenä toimimisessa sekä tuettava oppilaan myönteistä käsitystä itsestään ja koulutyöstä. Pedagoginen asiantuntemus ja opettajien sekä muiden tuen ammattihenkilöiden monialainen yhteistyö tuen tarpeen havaitsemisessa, arvioinnissa sekä tuen suunnittelussa ja toteuttamisessa on tärkeää. Yhteistyöhön kulloinkin osallistuvat ammattihenkilöt harkitaan tapauskohtaisesti.

Perusopetuslain mukaan opetukseen osallistuvalla on oikeus saada riittävää oppimisen ja koulunkäynnin tukea heti tuen tarpeen ilmetessä. Tuen tarpeen varhaiseksi havaitsemiseksi oppilaiden oppimisen edistymistä ja koulunkäynnin tilannetta tulee arvioida jatkuvasti. Ensimmäiseksi tarkastellaan koulussa käytössä olevia toimintatapoja, opetusjärjestelyjä ja oppimisympäristöjä sekä niiden soveltuvuutta oppilaalle. Tarkastelun pohjalta arvioidaan, voidaanko näitä muuttamalla toteuttaa oppilaalle aikaisempaa paremmin sopivia pedagogisia ratkaisuja. Arvioinnissa ja tuen suunnittelussa hyödynnetään mahdollisten muiden arviointien tuloksia ja otetaan huomioon oppilaalle aiemmin annettu tuki.

Tuki annetaan oppilaalle ensisijaisesti omassa opetusryhmässä ja koulussa erilaisin joustavin järjestelyin, ellei oppilaan etu tuen antamiseksi välttämättä edellytä oppilaan siirtämistä toiseen opetusryhmään tai kouluun. Erityisesti huolehditaan tuen jatkumisesta lapsen siirtyessä esiopetuksesta perusopetukseen, perusopetuksen sisällä sekä oppilaan siirtyessä perusopetuksesta toiselle asteelle.

Ohjaus tuen aikana

Jokaisen opettajan tehtävänä on ohjata tukea tarvitsevaa oppilasta koulunkäynnissä ja eri oppiaineiden opiskelussa. Ohjaus liittyy kaikkiin opetustilanteisiin, oppiaineisiin ja oppilaalle annettavaan arviointipalautteeseen. Ohjauksen tavoitteena on, että tukea tarvitsevan oppilaan itseluottamus, itsearviointi- ja oppimaan oppimisen taidot sekä kyky suunnitella tulevaisuuttaan vahvistuvat. Huomiota kiinnitetään oppilaan arjenhallinnassa, opintojen suunnittelu- ja opiskelutaidoissa tai yhteistyötilanteissa mahdollisesti ilmeneviin tuen tarpeisiin. Näitä taitoja vahvistetaan tarkoituksenmukaisilla ohjauksellisilla toimintatavoilla. Ohjauksella pyritään siihen, että oppilas oppii asettamaan tavoitteita oppimiselleen ja ottamaan vastuuta opiskelustaan.

Ohjauksen näkökulma otetaan huomioon arvioitaessa oppilaan tarvetta sekä tehostettuun että erityiseen tukeen. Osana pedagogista arviota tai pedagogista selvitystä arvioidaan oppilaan aikaisemmin saaman ohjauksen riittävyys ja vaikutus sekä oppilaan tarpeet ohjaukseen jatkossa. Oppimissuunnitelmaan tai HOJKSiin kirjataan myös oppilaan ohjaukseen liittyvät tavoitteet ja toimenpiteet. Ohjauksellista tukea suunniteltaessa tehdään tiivistä yhteistyötä oppilaan ja huoltajan kanssa sekä hyödynnetään myös oppilashuollon ja oppilasta mahdollisesti avustavan henkilöstön asiantuntemusta.

Päättövaiheen ohjauksessa etsitään yhdessä oppilaalle soveltuvia jatko-opintomahdollisuuksia ja selvitetään oppilaan tarvitseman tuen jatkuminen toisella asteella. Perusopetuksen päättövaiheessa tukea tarvitsevalle oppilaalle ja hänen huoltajalleen tulee antaa tietoa ja mahdollisuus keskustella oppilaanohjaajan ja oppilashuollon eri asiantuntijoiden kanssa oppilaan jatkokoulutukseen liittyvistä erityisistä kysymyksistä.

Kodin ja koulun yhteistyö tuen aikana

Opetus ja kasvatus tulee järjestää yhteistyössä huoltajien kanssa siten, että jokainen oppilas saa oman kehitystasonsa ja tarpeidensa mukaista opetusta, ohjausta ja tukea. Kun oppilaalla on tuen tarvetta, kodin ja koulun yhteistyön merkitys korostuu. Yhteistyötapoja ja toimintamalleja kehitetään koko perusopetuksen ajalle ja koulunkäynnin nivelvaiheisiin. Koulun henkilöstön tulee tuntee säädökset ja määräykset, jotka liittyvät huoltajan kanssa tehtävään yhteistyöhön oppilaan tukeen liittyvissä asioissa. Huoltajalle annetaan tietoa niiden soveltamisesta koulun arjessa, esimerkiksi oppilasta koskevien asioiden käsittelystä, tietojensaannista ja niiden luovuttamisesta sekä salassapidosta. Koulun henkilöstön on tärkeää olla yhteydessä kotiin heti, kun oppilaalla ilmenee oppimisen tai koulunkäynnin ongelmia tai hänen hyvinvointinsa on vaarantumassa.

Oppilaille ja huoltajille annetaan tietoa tuen saannin mahdollisuuksista, tuen kolmiportaisuudesta sekä käytettävissä olevista tukimuodoista. Huoltajia kannustetaan tukemaan osaltaan lapsensa tavoitteellista oppimista ja koulunkäyntiä. Oppilaan edistymisen ja tuen tarpeen arviointi sekä tuen suunnittelu on osa kodin ja koulun säännöllistä yhteistyötä. Tavoitteena on toimia yhteisymmärryksessä oppilaan ja huoltajan kanssa. Oppilas tai huoltaja ei voi kuitenkaan kieltäytyä perusopetuslaissa säädetyn tuen vastaanottamisesta. Oppilas voi tarvita myös yksilökohtaisen oppilashuollon tukea. Yksilökohtaisen oppilashuollon tuki perustuu vapaaehtoisuuteen ja edellyttää oppilaan tai tarvittaessa huoltajan suostumusta.

Yhteistyö kotien kanssa

Koti ja koulu nähdään *kasvatuskumppaneina* oppilaiden koulunkäynnin ja oppimisen kysymyksissä. Kodin merkitys oppilaan hyvän koulutien turvaajana ja mahdollistajana on ensiarvoisen tärkeä. Huoltajat tukevat oppilaan koulunkäyntiä ja oppimista huolehtimalla riittävästä levosta ja ravinnosta sekä seuraavat kotitehtävien tekemistä ja kokeisiin valmistautumista ja koulunkäyntiä yleisesti oppilaan kehitystason mukaan. Oppilaan tuen tarpeen lisääntyessä kodin ja koulun yhteistyön merkitys vahvistuu.

Yhteistyötä kotien kanssa tehdään monin eri tavoin. Vanhempainiltojen lisäksi järjestetään *vanhempainvartteja joka luokka-asteella vähintään kerran lukuvuodessa*. Vanhempainvartit ovat erityisen tärkeitä opettajan vaihtuessa. Lisäksi pidetään tarpeen mukaan yhteisiä keskusteluhetkiä ja koulupalavereja. Yhteyttä pidetään myös eri viestimin (Wilma, puhelin). Viimeistään vuosittain järjestettävien *koulunkäynnin tuen kyselyn* myötä vanhemmat saavat kertoa näkemyksensä oppilaan koulunkäynnin ja oppimisen sujumisesta.

Huoltajia kannustetaan ja kouluja veloitetaan olemaan yhteydessä toisiinsa heti, kun oppilaalla ilmenee oppimisen tai koulunkäynnin ongelmia tai hänen hyvinvointinsa on vaarantumassa. Tavoitteena on vastata oppilaan tuen tarpeeseen mahdollisimman varhain.

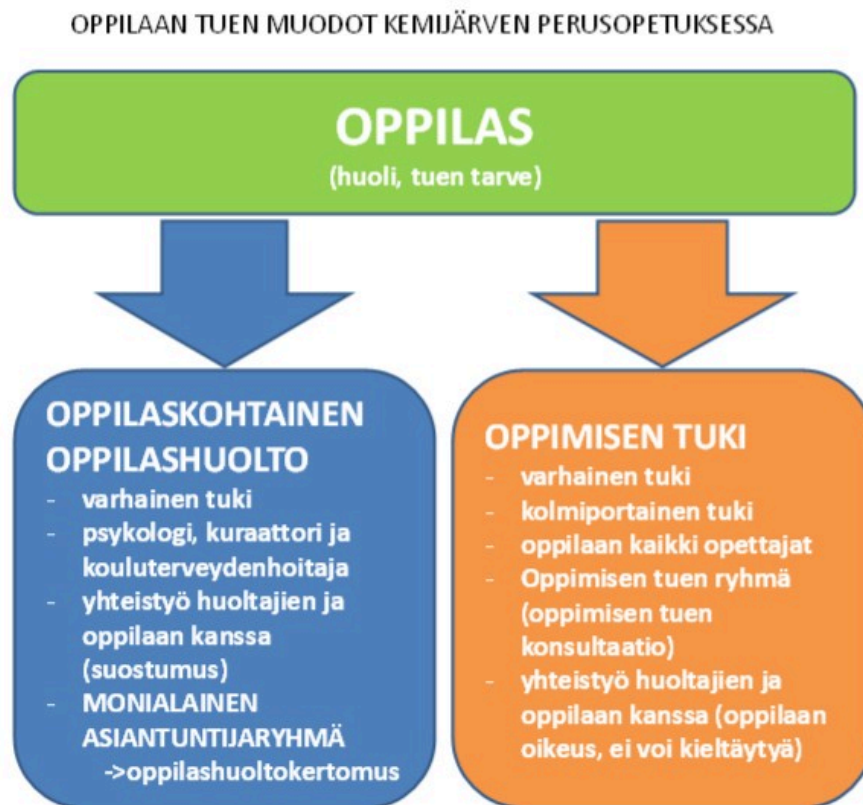
Ennaltaehkäisy ja varhainen tuki

Oppimisen ja koulunkäynnin tuen tehtävänä on ehkäistä ongelmien ja vaikeuksien monimuotoistumista ja pitkittymistä ja *antaa tukea heti, kun tuen tarve ilmenee*. Tuen tarpeen havaitsemiseksi tarvitaan monialaista yhteistyötä. *Luokanopettaja ja luokanvalvoja vastaavat*

oppilaan oppimisen ja koulunkäynnin kokonaisuuden seurannasta ja arvioinnista. Tätä jatkuvaa arviointia toteutetaan säännöllisillä Wilma-merkintöjen seuraamisella (poissaolot, tuntimerkinnät, kokeet), keskusteluilla oppilaan kanssa sekä yhteistyöllä kodin kanssa. Aineenopettajat vastaavat oppilaan oppimisen ja koulunkäynnin seurannasta, arvioinnista ja tuen suunnittelusta ja toteuttamisesta omassa oppiaineessaan. Luokanopettajan/valvojan sekä aineenopettajien *jatkuva havainnointi ja arviointi sekä tuen tarpeeseen välitön reagointi* ovat avainasemassa. Laaja-alaiset erityisopettajat antavat osa-aikaista erityisopetusta samanaikais-, pienryhmä- tai yksilöopetuksena. Lisäksi he *konsultoivat* opettajia ja tekevät koko ikäluokalle *seulovia testejä sekä tarpeen mukaan oppilaskohtaisia testejä*. Erityisopettajien pitämien testien lisäksi tuen tarvetta arvioitaessa hyödynnetään terveydenhoitajien ja kuraattorin *kyselyjä ja havaintoja*. Koulut tekevät yhteistyötä myös Kemijärven perhe- ja mielenterveysklinikan sekä Lapin keskussairaalan kanssa oppimisen ja koulunkäynnin tuen tarpeen arvioimisessa ja suunnittelussa.

Oppimisen tuen ryhmä

Uudistunut lainsäädäntö erottaa toisistaan oppilas- ja opiskeluhuoltolaissa säädetyn *oppilashuollon* ja perusopetuslaissa säädetyn *oppimisen ja koulunkäynnin tuen*. Edellä mainitut tuen muodot ovat juridiselta statukseltaan erilaisia.

Oppilaan oppimisen tuen (kolmiportainen tuki) järjestäminen tapahtuu Perusopetuslain 642/2010 ja opetussuunnitelman perusteiden (50/011/2010) mukaisesti. Kemijärven kaupungissa toimivat koulukohtaiset *oppimisen tuen ryhmät*, johon voivat kuulua rehtori, luokanopettaja/-valvoja, erityisopettaja, kuraattori, terveydenhoitaja ja yhtenäiskoulussa oppilaanohjaaja. Oppilas tai huoltaja ei voi kieltäytyä perusopetuslaissa säädetyn tuen vastaanottamisesta. Sen sijaan oppilas- ja opiskelijahuoltolain mukainen oppilashuolto ja sen palvelujen vastaanottaminen on oppilaalle ja huoltajalle vapaaehtoista sekä suostumukseen perustuvaa. Oppimisen tuen ryhmä käsittelee pedagogiset arviot ja osallistuu pedagogisten selvitysten laadintaan.

Koulunkäynnin tuen kysely

Luokanopettaja ja luokanvalvoja teettävät lukuvuosittain omaa luokkaansa koskevan koulunkäynnin tuen kyselyn.

- Kysely tehdään syyslukukauden aikana 2., 3., 4., 6., 7. ja 9. luokkien oppilaille. Luokkien 1., 5. ja 8. oppilaille tehdään laajat terveystarkastukset. Koulunkäynnin tuen kysely toimii Kemijärven perusopetuksen koulujen toimintamallina, jonka tavoitteena on koulunkäynnin ja oppimisen vaikeuksien ennaltaehkäisy sekä riittävä ja varhainen tuki. Oppilailta ja huoltajilta saadun palautteen mukaisesti luokanopettaja ja luokanvalvoja ryhtyvät tarvittaviin tukitoimiin.
- Lisäksi järjestetään ns. luokittainen palautekeskustelu (pilottivaihe lukuvuosi 2020-2021). Palautekeskustelussa ovat läsnä yläluokilla rehtori, oppilaanohjaaja ja erityisopettaja, alaluokilla rehtori ja erityisopettaja. Palautekeskustelussa keskustellaan luokan ja oppilaiden koulunkäynnin ja oppimisen sujumisesta ja koulunkäynnin tuen tarpeesta.
- Mikäli kyselyssä tai palautekeskustelussa ilmenee oppilashuollollisia asioita, etenee niiden hoito oppilas- ja opiskelijahuoltolain mukaisesti (monialainen asiantuntijaryhmä).

Nivelvaiheyhteistyö

Kemijärvellä oppimisen ja koulunkäynnin tuen järjestämisen yhtenä painopisteenä on laadukas nivelvaiheyhteistyö kaikissa nivelvaiheissa. Riittävän varhainen tiedonsiirto oppilaiden tuen tarpeesta antaa opetuksen järjestäjälle arvokasta tietoa opetuksen järjestämiseksi (resurssit, jakotunnit, ryhmäkoot, erityisopetus) sekä takaa oppimisen ja koulunkäynnin tuen jatkumisen. Laadukas nivelvaiheyhteistyö madaltaa oppilaan kynnystä astua uuteen vaiheeseen koulutiellä.

Siirtymistä esiopetuksesta perusopetukseen valmistellaan oppilaiden tutustumiskäynneillä tulevaan kouluun. Yhteistyömuotoja ovat kouluvierailut, kouluviikot, yhteiset teemapäivät ja kummioppilastoiminta. Tiedonsiirtopalaverit pidetään esikouluvuoden kevätlukukauden lopulla. Palaveriin osallistuvat esikoulun opettaja, erityislastentarhanopettaja, kouluterveydenhoitaja, tuleva luokanopettaja, erityisopettaja, rehtori ja kuraattori. Vanhempien näkemys lapsensa koulunkäynnin ja oppimisen tuen tarpeesta tulee esiin esikoulussa yhdessä vanhempien kanssa tehtävän arvioinnin kautta. Lisäksi käytössä ovat tarpeen mukaan oppilaskohtaiset tiedonsiirtopalaverit oppimisen ja koulunkäynnin tuen järjestämiseksi.

Alakoulusta yläkouluun siirryttäessä oppilaat käyvät kuudennen luokan kevätlukukauden lopussa tutustumassa tulevaan yläkouluun ja luokanvalvojaan sekä tuleviin luokkakavereihinsa ja tukioppilaihinsa. Tiedonsiirtopalaveri pidetään kuudennen luokan kevätlukukauden lopussa. Tähän palaveriin osallistuvat alakoulusta luokanopettaja, rehtori ja erityisopettaja, yläkouluun luokanvalvoja, rehtori, oppilaanohjaaja ja erityisopettaja sekä kuraattori ja terveydenhoitaja(t). Lisäksi pidetään tarvittaessa oppilaskohtaisia tiedonsiirtopalavereja oppimisen ja koulunkäynnin tuen järjestämiseksi. Tehostetun ja erityisen tuen oppilaista pidetään syyslukukauden alussa erityisopettajien kesken tarkempi tiedonsiirtopalaveri.

Siirryttäessä perusopetuksesta *toiselle asteelle* vanhemmilta pyydetään pedagogisten asiakirjojen, muiden tarvittavien lausuntojen sekä muiden oppilaan oppimisen ja koulunkäynnin kannalta tarpeellisten tietojen luovuttamiseen kirjallinen tiedonsiirtolupa. Nämä tiedot käsitellään opintojen alkuvaiheessa syksyllä tiedonsiirtopalaverissa. Läsnä palaverissa ovat yläkouluun oppilaanohjaaja, kuraattori ja erityisopettaja sekä toisen asteen oppilaitoksesta opinto-ohjaaja, kuraattori ja erityisopettaja.

Moniammatillinen yhteistyö

Oppilaan oppimista ja koulunkäyntiä seurataan ja arvioidaan sekä tukea suunnitellaan ja toteutetaan monialaisesti. Oppimisen tuen ryhmän jäsenet voivat konsultoida opettajia oppilas- ja / tai luokkakohtaisissa kysymyksissä ja osallistuvat tarvittaessa oppimisen ja koulunkäynnin tuen arviointiin, suunnitteluun, toteuttamiseen ja seurantaan. Yhteistyötä oppimisen ja koulunkäynnin kysymyksissä tehdään myös Perhe- ja mielenterveysklinikalla ja Lapin keskusairaalan kanssa.

27.1. Yleinen tuki

Laadukas perusopetus on perusta oppilaan oppimiselle ja hyvinvoinnille. Oppimisen ja koulunkäynnin vaikeuksia ehkäistään ennakolta esimerkiksi opetusta eriyttämällä, opettajien keskinäisellä sekä muun henkilöstön yhteistyöllä, ohjauksella sekä opetusryhmiä joustavasti muuntelemalla. Opetuksessa otetaan huomioon sekä ryhmän että yksittäisen oppilaan tarpeet.

Yleinen tuki on ensimmäinen keino vastata oppilaan tuen tarpeeseen. Tämä tarkoittaa yleensä yksittäisiä pedagogisia ratkaisuja sekä ohjaus- ja tukitoimia, joilla tilanteeseen vaikutetaan mahdollisimman varhaisessa vaiheessa osana koulun arkea. Yleistä tukea annetaan heti tuen tarpeen ilmetessä, eikä tuen aloittaminen edellytä erityisiä tutkimuksia tai päätöksiä.

Tuen tarpeiden arviointi ja tarvittavan tuen antaminen kuuluvat kaikkiin kasvatus- ja opetustilanteisiin. Tuki järjestetään opettajien ja muun henkilöstön yhteistyönä. Oppilaan ja huoltajan kanssa tehdään tiivistä yhteistyötä. Yleisen tuen aikana voidaan käyttää kaikkia perusopetuksen tukimuotoja lukuun ottamatta erityisen tuen päätöksen perusteella annettavaa erityisopetusta ja oppiaineiden oppimäärien yksilöllistämistä. Oppilaan tuen tarpeisiin vastataan esimerkiksi tukiopetuksella, osa-aikaisella erityisopetuksella tai ohjauksen keinoin.

Oppimissuunnitelmaa voidaan tarvittaessa käyttää osana yleistä tukea. Tällöin oppimissuunnitelma sisältää soveltuvin osin samoja osa-alueita kuin tehostettua tukea varten laadittava oppimissuunnitelma. Pidemmälle edistyneen oppilaan opiskelua voidaan syventää ja laajentaa oppimissuunnitelman avulla

Paikallinen opetussuunnitelma

Yleisen tuen järjestäminen

Kemijärven kouluissa yleisen tuen oppilaita voidaan tukea esimerkiksi seuraavilla tukimuodoilla:

- Eriyttäminen
- Oppimisympäristöön liittyvät järjestelyt
- Opetustilanteen järjestelyt
- Opetusmenetelmät
- Materiaalit
- Välineet
- Koetilanteet
- Käyttäytymisen ja tunne-elämän tukeminen
- Kodin tuki
- Läksyihin liittyvät järjestelyt
- Tukiopetus
- Osa-aikainen erityisopetus
- Avustajapalvelut

Yhteistyö, vastuut ja työnjako eri toimijoiden kesken

Yleinen tuki kuuluu kaikille: kaikki oppilat kuuluvat yleisen tuen piiriin. Tukimuotoja oppilaalle tarjoavat ja toteutuksesta vastaavat luokanopettaja/aineenopettaja, erityisopettaja, kuraattori, koulunkäynninohjaaja, oppilaan huoltajat. Aloitteen tuen järjestämiselle voi tehdä luokanopettaja/aineenopettaja, oppilas tai huoltaja. Toteutuksesta tiedottaminen tapahtuu tarvittaessa (esim. tukiopetus ja osa-aikainen erityisopetus) Wisman kautta. Kemijärvellä toteutetaan opettajien ja huoltajien yhteistyönä oppimisen ja koulunkäynnin tuen kartointu kerran lukuvuodessa (ks. Tuen järjestämistä ohjaavat periaatteet).

Yhteistyö oppilaan ja huoltajan kanssa

Kemijärvellä opettaja tarjoaa huoltajalle ja oppilaalle lukuvuosittain mahdollisuuden koululla käytävään tai puhelimitse toteutettavaan vanhempainvartiin, jossa keskustellaan oppilaan oppimiseen ja koulunkäyntiin liittyvistä asioista. Vanhempainvartit ovat tärkeitä erityisesti opettajan vaihtuessa ja kaikissa nivelvaiheissa.

27.2. Tehostettu tuki

Oppilaalle, joka tarvitsee oppimisessaan tai koulunkäynnissään säännöllistä tukea tai samanaikaisesti useita tukimuotoja, on pedagogiseen arvioon perustuen annettava tehostettua tukea hänelle tehdyn oppimissuunnitelman mukaisesti. Tehostettu tuki tulee järjestää laadultaan ja määrältään oppilaan yksilöllisten tarpeiden mukaisesti. Tehostettua tukea annetaan silloin, kun yleinen tuki ei riitä, ja niin kauan kun oppilas sitä tarvitsee. Oppilaan tehostettu tuki suunnitellaan kokonaisuutena. Se on luonteeltaan vahvempaa ja pitkäjänteisempää kuin yleinen tuki. Oppilas tarvitsee yleensä myös useampia tukimuotoja. Tehostettu tuki annetaan muun opetuksen yhteydessä joustavin opetusjärjestelyin.

Tehostetun tuen aikana voidaan käyttää kaikkia perusopetuksen tukimuotoja, lukuun ottamatta erityisen tuen päätöksen perusteella annettavaa erityisopetusta ja oppiaineiden oppimäärien yksilöllistämistä. Esimerkiksi osa-aikaisen erityisopetuksen, opintojen yksilöllisen ohjauksen ja kodin kanssa tehtävän yhteistyön merkitys korostuu tehostetun tuen aikana. Myös oppilashuollon osuutta oppilaan hyvinvoinnin edistäjänä ja ylläpitäjänä vahvistetaan.

Tuki järjestetään opettajien ja muun henkilöstön yhteistyönä. Tehostetun tuen aikana annettava tuki kirjataan oppimissuunnitelmaan. Oppilaan ja huoltajan kanssa tehtävän yhteistyön merkitys korostuu. Oppilaan oppimista ja koulunkäyntiä tulee seurata ja arvioida säännöllisesti tehostetun tuen aikana. Mikäli arvioinnin perusteella todetaan tuen tarpeen muuttuneen tai annettu tuki ei hyödytä oppilasta, päivitetään oppimissuunnitelma vastaamaan uutta tilannetta.

Pedagoginen arvio

Tehostetun tuen aloittaminen perustuu pedagogiseen arvioon. Kirjallisessa pedagogisessa arvioissa kuvataan

- oppilaan oppimisen ja koulunkäynnin kokonaistilanne koulun, oppilaan sekä huoltajan näkökulmista
- oppilaan saama yleinen tuki ja arvio eri tukimuotojen vaikutuksista
- oppilaan vahvuudet ja kiinnostuksen kohteet, oppimisvalmiudet sekä oppimiseen ja koulunkäyntiin liittyvät erityistarpeet
- arvio siitä, millaisilla pedagogisilla, oppimisympäristöön liittyvillä, ohjauksellisilla, oppilashuollollisilla tai muilla tukijärjestelyillä oppilasta voidaan tukea
- arvio tehostetun tuen tarpeesta.

Yhteistyö oppilaan ja huoltajan kanssa on tärkeää sekä tarpeiden selvittämisen että tuen suunnittelun ja onnistuneen toteuttamisen kannalta. Oppilaan opettaja tai opettajat yhdessä laativat kirjallisen pedagogisen arvion. Tarvittaessa arvion laatimisessa käytetään myös muita asiantuntijoita. Pedagogisen arvion laatimisessa hyödynnetään oppilaalle jo mahdollisesti osana yleistä tukea laadittua oppimissuunnitelmaa. Mikäli oppilaalla on kuntoutussuunnitelma tai muita suunnitelmia, hyödynnetään niitä huoltajan luvalla.

Tehostetun tuen aloittaminen, järjestäminen ja tarvittaessa palaaminen takaisin yleisen tuen piiriin käsitellään pedagogiseen arvioon perustuen moniammatillisesti yhteistyössä oppilashuollon ammattihenkilöiden kanssa. Käsiteltävä koskevat tiedot kirjataan opetuksen järjestäjän päättämällä tavalla, esimerkiksi kirjallisesti laadittuun pedagogiseen arvioon.

Oppimissuunnitelma tehostetun tuen aikana

Tehostetun tuen aikana oppilaalle järjestettävä tuki kirjataan oppimissuunnitelmaan. Oppimissuunnitelma on opetussuunnitelmaan perustuva kirjallinen suunnitelma oppilaan oppimisen ja koulunkäynnin tavoitteista, tarvittavista opetusjärjestelyistä sekä oppilaan tarvitsemasta tuesta ja ohjauksesta.

Tavoitteena on turvata oppilaalle edellytykset edetä opinnoissaan ja edistää hänen hyvinvointiaan. Oppimissuunnitelma tukee kunkin opettajan oman työn suunnittelua ja opettajien keskinäistä sekä kodin kanssa tehtävää yhteistyötä. Oppimissuunnitelmasta huoltaja saa itselleen tietoa ja voi siten paremmin tukea lastaan. Suunnitelma antaa pohjan oppilaan edistymisen arvioinnille.

Tehostettua tukea varten tehtävä oppimissuunnitelma perustuu pedagogisessa arvioissa tuotettuun tietoon. Oppimissuunnitelma on laadittava, ellei siihen ole ilmeistä estettä, yhteistyössä oppilaan ja huoltajan kanssa. Laatimiseen osallistuvat tarvittaessa myös muut asiantuntijat. Oppilaan osuus suunnittelussa kasvaa siirryttäessä perusopetuksen ylemmille luokille. Mikäli oppilaalla on kuntoutussuunnitelma tai muita suunnitelmia, niitä voidaan hyödyntää huoltajan luvalla. Oppimissuunnitelman laatimisen yhteydessä sovitaan tavoitteiden toteutumisen seurannasta ja suunnitelman tarkistamisen aikataulusta. Lisäksi oppimissuunnitelma tarkistetaan vastaamaan tuen tarvetta aina oppilaan tilanteen muuttuessa.

Tehostettua tukea varten laadittavan oppimissuunnitelman tulee sisältää seuraavat tiedot sen mukaan kuin oppilaan opetuksen ja tuen järjestäminen edellyttää:

Oppilaskohtaiset tavoitteet

- oppilaan näkemys tavoitteistaan ja kiinnostuksen kohteistaan
- oppilaan oppimiseen ja koulunkäyntiin liittyvät vahvuudet, oppimisvalmiudet sekä erityistarpeet
- oppilaan oppimiseen, työskentely- ja vuorovaikutustaitoihin sekä koulunkäyntiin liittyvät tavoitteet

Pedagogiset ratkaisut

- oppimisympäristöihin liittyvät ratkaisut
- oppilaan tukeen liittyvät ratkaisut, kuten joustavat ryhmittelyt, samanaikaisopetus, opetusmenetelmät, opiskelustrategiat, työskentelytavat ja kommunikointitavat
- oppilaalle annettava tukiopeutus ja osa-aikainen erityisopetus
- opiskelun erityiset painoalueet eri oppiaineissa
- oppilaan ohjaukseen liittyvät tavoitteet ja toimenpiteet

Tuen edellyttämä yhteistyö ja palvelut

- oppilashuollon ja muiden asiantuntijoiden antama tuki ja eri toimijoiden vastuunjako
- opetukseen osallistumisen edellyttämien perusopetuslain mukaisten tulkitsemis- ja avustajapalveluiden, muiden opetuspalveluiden, apuvälineiden ja kuntoutuspalveluiden järjestäminen sekä eri toimijoiden vastuunjako
- yhteistyön toteuttaminen oppilaan ja huoltajan kanssa, huoltajan tarjoama tuki

Tuen seuranta ja arviointi

- oppimissuunnitelman tavoitteiden toteutumisen seuranta, toimenpiteiden vaikuttavuuden arviointi sekä arviointiajankohdat
- oppilaan ja huoltajan kanssa tehtävä arviointi oppilaan oppimisen ja koulunkäynnin kokonaistilanteesta sekä oppilaan itsearviointi
- arvioinnissa käytettävät menetelmät joiden avulla oppilas voi osoittaa osaamistaan hänelle sopivin tavoin
- oppimissuunnitelman tarkistaminen ja sen ajankohta
- suunnitelman laatimiseen osallistuneet henkilöt

Oppimissuunnitelmassa ei kuvata oppilaan henkilökohtaisia ominaisuuksia.

Oppimissuunnitelma muissa tilanteissa

Oppimissuunnitelmaa käytetään vaikka oppilas ei saisi tehostettua tukea, mikäli

- oppilas etenee eri oppiaineiden opinnoissa vuosiluokkiin jaetun oppimäärän sijasta oman opinto-ohjelman mukaisesti
- opetus järjestetään erityisin opetusjärjestelyin
- perusopetuksen 7-9 vuosiluokkien oppilas on otettu joustavan perusopetuksen toimintaan.

Näissä tilanteissa laadittava oppimissuunnitelma sisältää soveltuvin osin samoja osa-alueita kuin tehostettua tukea varten laadittava oppimissuunnitelma

Paikallinen opetussuunnitelma

Tehostetun tuen käytännön järjestäminen

Siirtyminen tehostettuun tukeen tapahtuu sen jälkeen, kun yleisen tuen tukimuodot sellaisenaan eivät ole enää riittäviä tai tukimuotoja on käytössä säännöllisesti useita. Ennen tehostettuun tukeen siirtymistä oppilaalle laaditaan pedagoginen arvio. Luokanopettaja/luokanvalvoja laatii tai tarkistaa oppimissuunnitelman yhteistyössä aineenopettajien, erityisopettajan, huoltajien ja oppilaan kanssa. Tuen toteuttamisesta ovat vastuussa kaikki oppilasta opettavat opettajat. Tavoitteet, toteutus ja lukuvuosittain tehtävä arviointi löytyvät kyseisten opettajien kirjaamina oppimissuunnitelmasta.

Pedagogisen arvion laadintaan liittyvät käytänteet

Pedagogisen arvion laatii luokanopettaja/aineenopettaja yhteistyössä muiden oppilasta opettavien opettajien kanssa erityisopettajaa konsultoiden yhteistyössä oppilaan ja huoltajan kanssa. Pedagoginen arvio käsitellään monialaisesti Oppimisen tuen ryhmässä. Rehtori/koulunjohtaja tekee päätöksen tehostetun tuen aloittamisesta.

Toimintatavat oppilaan tehostetun tuen aloittamisessa, toteuttamisessa ja päättämisessä

Oppilaan siirtyessä tehostettuun tukeen oppilaalle laaditaan oppimissuunnitelma yllämainituin käytännönjärjestelyin. Tehostettua tukea toteutetaan kaikilla asiakirjaan kirjatulla tukimuodoilla, joiden avulla pyritään saavuttamaan oppilaan opetukselle oppimissuunnitelmaan asetetut tavoitteet. Tukimuotojen toteuttamisesta vastaavat kaikki oppilaan opetuksesta vastaavat opettajat. Siirtyminen tehostetusta tuesta takaisin yleiseen tukeen tapahtuu laatimalla oppilaalle yllämainituin tavoin pedagoginen arvio uudelleen.

Oppimissuunnitelman laadintaan, arviointiin ja tarkistamiseen liittyvät käytänteet

Oppimissuunnitelman laatimisesta vastaa luokanopettaja/luokanvalvoja, joka laatii sen yhteistyössä muiden oppilasta opettavien opettajien kanssa erityisopettajaa konsultoiden. Oppilas ja huoltaja osallistuvat oppimissuunnitelman laadintaan. Oppimissuunnitelman laatimisen yhteydessä sovitaan tavoitteiden toteutumisen seurannasta ja suunnitelman tarkistamisen aikatauluista. Oppimissuunnitelma tarkistetaan kuitenkin vastaamaan tuen tarvetta aina, kun oppilaan tilanne muuttuu. Oppimissuunnitelma on tarvittaessa mahdollista tarkistaa joka lukuvuosi, jolloin oppilaalle asetetaan uudet oppimistavoitteet meneillään olevalle lukuvuodelle. Oppimissuunnitelmaan asetettujen tavoitteiden toteutumisen arvioidaan loppukeväästä. Tämä arvio toimii pohjana seuraavan syksyn opetuksen toteuttamiselle. Oppimissuunnitelman tarkistamisesta ja arvioinnista vastaa luokanopettaja/luokanvalvoja ja siihen osallistuvat asiakirjaan nimetyt muut opettajat omien tavoitteidensa osalta yhteistyössä huoltajien ja oppilaan kanssa.

27.3. Erityinen tuki

Erityistä tukea annetaan niille oppilaille, joiden kasvun, kehityksen tai oppimisen tavoitteiden saavuttaminen ei toteudu riittävästi muuten. Erityisen tuen tehtävänä on antaa oppilaalle kokonaisvaltaista ja suunnitelmallista tukea niin, että oppilas voi suorittaa oppivelvollisuutensa ja saa pohjan opintojen jatkamiselle peruskoulun jälkeen. Oppilaan itsetuntoa, opiskelumotivaatiota ja mahdollisuutta kokea onnistumisen ja oppimisen iloa vahvistetaan. Samoin tuetaan oppilaan osallisuutta ja vastuunottoa opiskelusta.

Eryitynen tuki muodostuu erityisopetuksesta ja muusta oppilaan tarvitsemasta, perusopetuslain mukaan annettavasta tuesta. Erytisopetus ja oppilaan saama muu tuki muodostavat järjestelmällisen kokonaisuuden. Käytettävissä ovat kaikki perusopetuslain mukaiset tukimuodot. Eryitynen tuki järjestetään joko yleisen tai pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä. Eryitystä tukea saava oppilas opiskelee joko oppiaineittain tai toiminta-alueittain. Mikäli oppilas opiskelee oppiaineittain, hän opiskelee eri oppiaineissa joko yleisen tai yksilöllistetyn oppimäärän mukaisesti.

Sellaiselle oppilaalle, jolle on tehty erityisen tuen päätös, annetaan erityisopetusta hänelle laaditun henkilökohtaisen opetuksen järjestämistä koskevan suunnitelman mukaisesti. Erytisopetukseen sisältyvillä pedagogisilla ratkaisulla pyritään ensisijaisesti turvaamaan oppilaan oppiminen. Pedagogiset ratkaisut voivat liittyä esimerkiksi opetukseen ja työtapoihin tai valittaviin materiaaleihin ja välineisiin. Nämä vaihtelevat oppimisen tavoitteiden ja sisältöjen sekä oppilaan henkilökohtaisten tarpeiden mukaisesti. Oppilaalla on perusopetuslain mukaan oikeus saada oppimisensa tueksi tukiovetusta ja osa-aikaista erityisopetusta myös osana erityisopetusta.

Oppimista tukevien erityisopetuksen pedagogisten ratkaisujen lisäksi erityistä tukea saavalla oppilaalla on oikeus myös muuhun tukeen. Tällaista muuta tukea ovat esimerkiksi ohjaus, yksilökohtainen oppilashuolto, tulkitsemis- ja avustajapalvelut sekä erityiset apuvälineet.

Pedagoginen selvitys

Ennen erityistä tukea koskevan päätöksen tekemistä opetuksen järjestäjän on tehtävä oppilaasta pedagoginen selvitys. Yhteistyö oppilaan ja huoltajan kanssa on tärkeää sekä tuen tarpeiden selvittämisen että tuen suunnittelun ja onnistuneen toteuttamisen kannalta. Opetuksen järjestäjän päättämä toimitelin, viranhaltija tai työntekijä hankkii

- oppilaan opetuksesta vastaavilta opettajilta kirjallisen selvityksen oppilaan oppimisen etenemisestä
- oppilashuollon ammattihenkilöiden kanssa moniammatillisena yhteistyönä tehdyn kirjallisen selvityksen oppilaan saamasta tehostetusta tai erityisestä tuesta ja oppilaan kokonaistilanteesta.

Näiden kahden selvityksen perusteella opetuksen järjestäjä tekee kirjallisen arvion oppilaan erityisen tuen tarpeesta. Selvitysten ja niiden pohjalta laaditun arvion muodostamaa kokonaisuutta kutsutaan pedagogiseksi selvitykseksi.

Kirjallisessa pedagogisessa selvityksessä kuvataan

- oppilaan oppimisen eteneminen
- oppilaan oppimisen ja koulunkäynnin kokonaistilanne koulun, oppilaan sekä huoltajan näkökulmista
- oppilaan saama tehostettu tai erityinen tuki ja arvio eri tukimuotojen vaikutuksista
- oppilaan vahvuudet ja kiinnostuksen kohteet, oppimisvalmiudet sekä oppimiseen ja koulunkäyntiin liittyvät erityistarpeet
- arvio siitä, millaisilla pedagogisilla, oppimisympäristöön liittyvillä, ohjauksellisilla, oppilashuollollisilla tai muilla tukijärjestelyillä oppilasta voidaan tukea
- arvio erityisen tuen tarpeesta
- arvio ja perustelut sille, tarvitseeko oppilas yhdessä tai useammassa oppiaineessa yksilöllistetyn oppimäärän.

Pedagogisen selvityksen laatimisessa hyödynnetään oppilaasta aiemmin laadittua pedagogista arviota ja oppilaan oppimissuunnitelmaa. Jos oppilas on jo saanut erityistä tukea, hyödynnetään aiemmin laadittua pedagogista selvitystä ja HOJKSia. Pedagogisen selvityksen lisäksi erityisen tuen päätöksen valmistelemiseksi tulee tarvittaessa hankkia muita lausuntoja, kuten psykologinen tai lääketieteellinen lausunto tai vastaava sosiaalinen selvitys. Mikäli oppilaalla on kuntoutussuunnitelma tai muita suunnitelmia, myös niitä voidaan hyödyntää huoltajan luvalla.

Eryitysen tuen päätös

Erityisen tuen antamiseksi opetuksen järjestäjän tulee tehdä kirjallinen päätös. Ennen erityistä tukea koskevan päätöksen tekemistä opetuksen järjestäjän on kuultava oppilasta ja tämän huoltajaa tai laillista edustajaa. Päätös erityisestä tuesta tehdään hallintolain mukaisesti. Erityisen tuen päätöksessä tulee päättää oppilaan pääsääntöinen opetusryhmä, mahdolliset tulkittamis- ja avustajapalvelut sekä muut tarvittavat palvelut sekä tarvittaessa oppilaan opetuksen poikkeava järjestäminen. Päätökseen on liitettävä valitusosoitus, sillä huoltajat voivat hakea siihen muutosta valittamalla. Päätös on aina perusteltava. Päätöksen perustelut sisältyvät pedagogiseen selvitykseen ja mahdollisiin lausuntoihin.

Yleensä erityisen tuen päätös tehdään, jos todetaan, ettei oppilaan saama tehostettu tuki ole riittänyt. Erityisen tuen päätös voidaan tehdä myös ennen esi- tai perusopetuksen alkamista tai esi- tai perusopetuksen aikana ilman sitä edeltävää pedagogista selvitystä ja oppimisen tehostetun tuen antamista, jos psykologisen tai lääketieteellisen arvion perusteella ilmenee, että oppilaan opetusta ei vamma, sairauden, kehityksessä viivästyminen tai tunne-elämän häiriön taikka muun vastaavan erityisen syyn vuoksi voida antaa muuten. Jos erityisen tuen päätös tehdään perusopetuksen aikana ilman tehostetun tuen antamista, tulee sen perustua oppilaan tilanteen uudelleen arviointiin esimerkiksi onnettomuuden tai vakavan sairauden seurauksena.

Erityisen tuen tarpeellisuus tulee tarkistaa toisen vuosiluokan jälkeen sekä ennen seitsemännelle vuosiluokalle siirtymistä. Päätös tulee tarkistaa myös aina oppilaan tuen tarpeen muuttuessa sellaisissa asioissa, joista päätetään erityisen tuen päätöksessä. Tarkistamista varten oppilaasta tehdään uusi pedagoginen selvitys. Mikäli tarpeen todetaan jatkuvan, erityisestä tuesta tehdään uusi päätös. Mikäli katsotaan, että oppilas ei enää tarvitse erityistä tukea, tulee tuen lopettamisesta tehdä päätös. Tällöin oppilaalle ryhdytään antamaan tehostettua tukea.

Henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma

Erityistä tukea koskevan päätöksen toimeenpanemiseksi oppilaalle on laadittava henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma (HOJKS). Suunnitelmasta tulee ilmetä oppilaan erityistä tukea koskevan päätöksen mukaisen opetuksen ja muun tuen antaminen. Kaikki erityistä tukea saavan oppilaan tuki kirjataan HOJKSiin. Se on kirjallinen suunnitelma oppilaan oppimisen ja koulunkäynnin tavoitteista, sisällöistä, käytettävistä opetusjärjestelyistä, pedagogisista menetelmistä ja oppilaan tarvitsemasta tuesta ja ohjauksesta.

Erityistä tukea varten tehtävä HOJKS perustuu pedagogisessa selvityksessä tuotettuun tietoon ja erityisen tuen päätöksen sisältöön. HOJKSin laatimisessa voidaan hyödyntää oppilaalle osana tehostettua tukea tehtyä oppimissuunnitelmaa. Jos oppilas on jo saanut erityistä tukea, hyödynnetään aiemmin laadittua pedagogista selvitystä ja HOJKSia. Mikäli oppilaalla on kuntoutussuunnitelma tai muita suunnitelmia, niitä voidaan hyödyntää huoltajan luvalla. Oppilaan opettajat laativat suunnitelman yhteistyössä oppilaan ja huoltajan kanssa, ellei siihen ole ilmeistä estettä. Laatimiseen osallistuvat tarvittaessa myös muut asiantuntijat.

Erityistä tukea varten laadittavan HOJKSin tulee sisältää seuraavat tiedot sen mukaan kuin oppilaan opetuksen ja tuen järjestäminen edellyttää:

Oppilaskohtaiset tavoitteet

- oppilaan näkemys tavoitteistaan ja kiinnostuksen kohteistaan
- oppilaan oppimiseen ja koulunkäyntiin liittyvät vahvuudet, oppimisvalmiudet sekä erityistarpeet
- oppilaan oppimiseen, työskentelytaitoihin sekä koulunkäyntiin liittyvät tavoitteet
- oppilaan kehitykseen, kuten sosioemotionaalisiin tai motorisiin taitoihin liittyvät tavoitteet
- oppiaineet ja aineryhmät sekä valinnaiset opinnot, joita oppilas opiskelee sekä oppiaineiden vuosiviikkotuntimäärät

Pedagogiset ratkaisut

- oppimisympäristöihin liittyvät ratkaisut
- oppilaan tukeen liittyvät ratkaisut, kuten joustavat ryhmittelyt, samanaikaisopetus, opetusmenetelmät, opiskelustrategiat, työskentelytavat ja kommunikointitavat
- oppilaalle annettava tukiovetus ja osa-aikainen erityisopetus

- opiskelun erityiset painoalueet eri oppiaineissa
- oppilaan ohjaukseen liittyvät tavoitteet ja toimenpiteet

Opetuksen järjestäminen

- oppilaan opetuksen järjestäminen muun opetuksen yhteydessä ja/tai erityisluokalla
- muun opetuksen yhteydessä opiskelevalle oppilaalle samanaikaisopetuksena, pienryhmässä tai yksilöopetuksena annettava erityisopetus
- erityisluokalla opiskelevalle oppilaalle nimetty yleisopetuksen yhteistyöluokka ja suunnitelma oppilaan opiskelusta tässä luokassa
- oppilaan koulukuljetusten järjestelyt ja vastuut sekä suunnitelma kuljetusta odottavan oppilaan ohjatusta toiminnasta ja valvonnasta

Tuen edellyttämä yhteistyö ja palvelut

- oppilashuollon ja muiden asiantuntijoiden antama tuki ja eri toimijoiden vastuunjako
- erityistä tukea koskevan päätöksen mukaisten tulkittamis- ja avustajapalveluiden, muiden opetuspalveluiden, apuvälineiden ja kuntoutuspalveluiden järjestäminen sekä eri toimijoiden vastuunjako
- yhteistyön toteuttaminen oppilaan ja huoltajan kanssa, huoltajan tarjoama tuki
- oppilaan mahdollinen osallistuminen aamu- ja iltapäivätoimintaan ja kuvaus yhteistyöstä toiminnan järjestäjän kanssa

Tuen seuranta ja arviointi

- HOJKSin tavoitteiden toteutumisen seuranta, toimenpiteiden vaikuttavuuden arviointi sekä arviointiajankohdat
- oppilaan ja huoltajan kanssa tehtävä arviointi oppilaan oppimisen ja koulunkäynnin kokonaistilanteesta sekä oppilaan itsearviointi
- oppimisen arvioinnissa käytettävät menetelmät joiden avulla oppilas voi osoittaa osaamistaan hänelle sopivin tavoin
- HOJKSin tarkistaminen ja sen ajankohta
- suunnitelman laatimiseen osallistuneet henkilöt

Mikäli oppilas opiskelee yhdessä tai useammassa oppiaineessa yksilöllistetyn oppimäärän mukaan, HOJKSiin kirjataan edellä mainittujen yleisten kohtien lisäksi

- luettelo niistä oppiaineista, joissa oppilaalla on yksilöllistetty oppimäärä
- yksilöllistettyjen oppiaineiden tavoitteet ja keskeiset sisällöt
- yksilöllistettyjen oppimäärien mukaisesti opiskeltavien oppiaineiden arviointi suhteessa HOJKSissa määriteltyihin tavoitteisiin ja sisältöihin

Mikäli oppilas opiskelee toiminta-alueittain, HOJKSiin kirjataan edellä mainittujen yleisten kohtien lisäksi

- toiminta-alueittain opiskelevan oppilaan yksilölliset tavoitteet ja keskeiset sisällöt toiminta-alueittain
- oppilaan edistymisen arviointi suhteessa HOJKSissa hänelle määriteltyihin tavoitteisiin ja sisältöihin toiminta-alueittain

Henkilökohtaisessa opetuksen järjestämisestä koskevassa suunnitelmassa ei kuvata oppilaan henkilökohtaisia ominaisuuksia. HOJKSiin voidaan liittää huoltajan antamat yksilöidyt tiedonsiirtoluvat.

HOJKS tulee tarkistaa tarvittaessa, kuitenkin vähintään kerran lukuvuodessa, oppilaan tarpeiden mukaiseksi. Sitä muutetaan aina oppilaan tuen tarpeen tai opetuksen tavoitteiden muuttuessa. Jos erityisen tuen antaminen päätetään lopettaa, oppilaalle laaditaan oppimissuunnitelma tehostetun tuen antamiseksi.

Oppiaineen oppimäärän yksilöllistäminen ja opetuksesta vapauttaminen

Opetus järjestetään ottaen huomioon oppilaiden edellytykset ja se voi perustua erilaajuisiin oppimääriin. Ensisijaisena tavoitteena on tukea oppilaan opiskelua siten, että yleisen oppimäärän mukaiset tavoitteet on mahdollista saavuttaa kaikissa oppiaineissa.

Eri oppiaineissa ilmeneviä vaikeuksia voidaan ennaltaehkäistä ja oppimista tukea erilaisilla eriyttämisen keinoilla ja perusopetuslaissa säädetyillä tukimuodoilla. Jos oppilaalle määritellään opiskelun erityiset painoalueet jossakin oppiaineessa, hän voi keskittyä opiskelussa tämän oppiaineen keskeisiin sisältöihin. Tällöin oppilas opiskelee oppiainetta vielä yleisten tavoitteiden mukaisesti ja hänen suorituksensa arvioidaan suhteessa yleiseen oppimäärään. Mikäli edes oppiaineen keskeisiin sisältöihin liittyvien tavoitteiden saavuttaminen hyväksytysti ei tuesta huolimatta ole oppilaalle mahdollista, oppiaineen oppimäärä voidaan yksilöllistää. Esimerkiksi kieli- ja kulttuuritausta, poissaolot, motivaation puute, puutteellinen opiskeluteknikka tai käyttäytymisen haasteet eivät sellaisenaan voi olla syynä oppimäärän yksilöllistämiseen, vaan oppilasta tulee tukea näissä asioissa.

Oppiaineen oppimäärän yksilöllistäminen merkitsee oppilaan oppimiselle asetettavan tavoitetaso määrittelemistä hänen edellytystensä mukaiseksi. Tavoitteiden tulee kuitenkin olla oppilaalle riittävän haasteellisia. Oppimäärän yksilöllistämistä määrätään erityisen tuen päätöksessä. Pedagoginen selvitys sisältää erilliset perustelut yksilöllistämiseksi kussakin oppiaineessa. Jokaisen oppiaineen kohdalla arvioidaan erikseen, voiko oppilas opiskella oppiainetta yleisen oppimäärän mukaan vai tuleeko oppiaineen oppimäärä yksilöllistää. Jos yksilöllistettyjen oppiaineiden määrää on tarpeen myöhemmin lisätä tai vähentää, tehdään uusi pedagoginen selvitys ja sen pohjalta uusi erityisen tuen päätös.

Yksilöllistetyn oppimäärän tavoitteet ja sisällöt johdetaan oppiaineen luokka-asteen yleisistä tavoitteista ja sisällöistä, myös alempien luokkien tavoitteita ja sisältöjä voidaan soveltaa. Ne kuvataan riittävän selkeästi ja yksityiskohtaisesti oppilaan HOJKSissa. Tämä on tärkeää, koska oppilaan opetus ja arviointi toteutetaan HOJKSiin kirjatun perusteella kyseisessä oppiaineessa. Oppilaan suorituksia arvioidaan suhteessa HOJKSissa määriteltyihin, hänelle yksilöllisesti asetettuihin tavoitteisiin. Oppilaan opiskelua tuetaan lisäksi erilaisilla pedagogisilla järjestelyillä ja tarvittaessa eri tukimuodoilla. Kunkin oppiaineen opetuksesta vastaava opettaja, tai jos opettajia on useita, opettajat yhdessä, laativat edellä mainitut HOJKSin sisällöt.

Jos oppilas opiskelee yksilöllistetyn oppimäärän mukaan, varustetaan kyseisen oppiaineen numeroarvosana ja sanallinen arvio tähdellä (*) sekä opintojen aikaisessa että päättöarvioinnissa. Todistuksen lisätietoja -kohtaan tulee maininta siitä, että oppilas on opiskellut tähdellä merkityt oppiaineet yksilöllistetyn oppimäärän mukaan. Sanallista arviointia voidaan käyttää numeroarvioinnin sijasta kaikilla vuosiluokilla ja myös päättötodistuksessa.

Oppimäärän yksilöllistäminen on ensisijainen vaihtoehto ennen oppilaan vapauttamista oppimäärän suorittamisesta. Vapauttamiseen oppimäärän opiskelusta tulee olla erityisen painavat syyt ja se perustuu jokaisen oppilaan kohdalla yksilölliseen harkintaan. Vapauttamisesta oppiaineen opiskelusta tehdään hallintopäätös perusopetuslain 18 §:n perusteella. Jos oppilaalla on erityisen tuen päätös, vapauttamisesta päätetään erityisen tuen päätöksessä. Pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevien oppilaiden oppiaineiden opiskelusta vapauttamisesta on säädetty erityissäännöksissä. Oppilaalle, joka on muutoin kuin tilapäisesti vapautettu jonkin aineen opiskelusta, tulee järjestää vastaavasti muuta opetusta tai ohjattua toimintaa.

Oppiaineen oppimäärien yksilöllistäminen ja oppiaineesta vapauttaminen tehdään yhteistyössä oppilaan ja huoltajan kanssa. Heille tulee selvittää näiden toimenpiteiden vaikutukset jatkoopintoihin.

Pidennetty oppivelvollisuus

Jos perusopetukselle säädettyjä tavoitteita ei lapsen vammaisuuden tai sairauden vuoksi ilmeisesti ole mahdollista saavuttaa yhdeksässä vuodessa, alkaa oppivelvollisuus vuotta perusopetuslaissa säädettyä aikaisemmin. Oppivelvollisuus päättyy, kun perusopetuksen oppimäärä on suoritettu tai kun pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevan oppilaan oppivelvollisuuden alkamisesta on kulunut 11 vuotta. Esiopetus voi pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä oleville oppilaille annettavassa erityisopetuksessa kestää yhden tai kaksi vuotta. Tarkoitus

on vahvistaa oppilaan valmiuksia niin, että hän selviytyisi opiskelustaan perusopetuksessa mahdollisimman hyvin.

Pidennetyn oppivelvollisuuden piiriin kuuluvat vaikeasti vammaiset lapset. Myös vaikea sairaus voi olla syynä pidennettyyn oppivelvollisuuteen. Päätös pidennetystä oppivelvollisuudesta tehdään pääsääntöisesti ennen oppivelvollisuuden alkamista. Lapselle tehdään tällöin myös päätös erityisestä tuesta. Lapselle laaditaan HOJKS esiopetuksen alkaessa. Lapsella on oppivelvollisuuden alkamista edeltävänä vuonna oikeus saada esiopetusta. Pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevalla lapsella tämä oikeus alkaa sen vuoden syyslukukauden alussa, jolloin lapsi täyttää viisi vuotta. Päätös oppivelvollisuuden pidentämisestä tarvitaan ennen esiopetuksen alkua, jotta oikeus siihen voi toteutua.

Lapsen ohjautuminen riittävän varhain tuen piiriin edellyttää yhteistyötä eri hallintokuntien välillä. Lapsen huoltajalle tulee antaa ajoissa tietoa pidennetyn oppivelvollisuuden eri vaihtoehdoista ja valinnan vaikutuksista. Huoltaja päättää, osallistuuko lapsi oppivelvollisuutta edeltävään esiopetukseen. Esiopetuksen kesto ja perusopetuksen aloittaminen tulee suunnitella lapsen edistymisen, tuen tarpeen ja kokonaistilanteen perusteella.

Pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevien oppilaiden opetus voidaan järjestää vaihtoehtoisesti kolmella eri tavalla:

- Lapsi aloittaa oppivelvollisuutta edeltävässä esiopetuksessa sinä vuonna, kun hän täyttää viisi vuotta, jatkaa toisen vuoden oppivelvollisuuden suorittamiseen kuuluvassa esiopetuksessa ja aloittaa tämän jälkeen perusopetuksen.
- Lapsi aloittaa pidennettyyn oppivelvollisuuteen kuuluvan esiopetuksen sinä vuonna, kun hän täyttää kuusi vuotta ja opiskelee esiopetuksessa yhden vuoden, minkä jälkeen hän aloittaa perusopetuksen.
- Lapsi aloittaa pidennettyyn oppivelvollisuuteen kuuluvan esiopetuksen sinä vuonna, kun hän täyttää kuusi vuotta ja opiskelee esiopetuksessa kaksi vuotta. Tällöin lapsi aloittaa perusopetuksen vuotta säädettyä myöhemmin eli sinä vuonna, kun hän täyttää kahdeksan vuotta. Perusopetuksen myöhemmästä aloittamisesta on tehtävä erillinen hallintopäätös.

Oppilaan tarve pidennettyyn oppivelvollisuuteen arvioidaan erityisen tuen päätöksen tarkistamisen yhteydessä. Jos todetaan, ettei oppilas enää kuulu pidennetyn oppivelvollisuuden piiriin, tehdään päätös pidennetyn oppivelvollisuuden päättämisestä, jonka jälkeen oppilas kuuluu yleisen oppivelvollisuuden piiriin. Tarvittaessa oppilaalle voidaan edelleen antaa erityistä tukea.

Toiminta-alueittain järjestettävä opetus

Vaikeimmin kehitysvammaisten oppilaiden opetus voidaan järjestää oppiainejaon sijasta toiminta-alueittain. Myös muulla tavoin vammaisen tai vakavasti sairaan oppilaan opetus voi olla oppilaan terveydentilaan liittyvistä syistä perusteltua järjestää toiminta-alueittain. Opetuksen järjestämisestä oppiainejaon sijasta toiminta-alueittain päätetään erityisen tuen päätöksessä. Opetus järjestetään toiminta-alueittain vain kun todetaan, ettei oppilas kykene opiskelemaan edes oppiaineiden yksilöllistettyjä oppimääriä. Toiminta-alueet ovat motoriset taidot, kieli ja kommunikaatio, sosiaaliset taidot, päivittäisten toimintojen taidot ja kognitiiviset taidot.

Toiminta-alueittain järjestävän opetuksen tavoitteena on antaa oppilaalle tietoja ja taitoja, joiden avulla hän suoriutuu mahdollisimman itsenäisesti elämässään. Opetuksen suunnittelun lähtökohdaksi ovat oppilaan vahvuudet. Koulupäivän eri tilanteita hyödynnetään oppimisessa, ja oppimisympäristöä kehitetään toimivaksi ja oppilasta motivoivaksi. Oppilaan yksilölliset tavoitteet ja keskeiset sisällöt sekä oppilaan edistymisen arviointi kuvataan HOJKSissa kullekin toiminta-alueelle. Tavoitteet asetetaan siten, että ne ovat saavutettavissa olevia ja oppilaalle mielekkäitä.

Toiminta-alueet voivat sisältää jonkin yksittäisen oppiaineen tavoitteita ja sisältöjä, jos oppilaalla on vahvuuksia tässä oppiaineessa. Opetuksen toteuttamisessa eri toiminta-alueiden sisältöjä voidaan yhdistää. Toiminta-alueittain järjestetyssä opetuksessa tuetaan oppilaan kokonaiskehitystä sekä edistetään ja ylläpidetään oppilaan toimintakykyä. Opetus suunnitellaan ja toteutetaan yhteistyössä oppilaan ja huoltajan kanssa. Lisäksi tehdään opettajien keskinäistä sekä muun henkilöstön ja eri asiantuntijoiden välistä yhteistyötä.

Motoristen taitojen oppimisen tavoitteena on vahvistaa oppilaan kehon hahmotusta, edistää kokonais- ja hienomotoristen taitojen kehittymistä sekä antaa mahdollisuuksia monipuolisesti harjoitella taitoja arjen eri tilanteissa. Motoristen taitojen opetuksen tulee sisältää motoristen toimintojen suunnittelun ja ohjauksen, tasapainon, koordinaation, rytmin, kestävyuden ja lihasvoiman kehittämiseen liittyviä osa-alueita.

Kommunikaatiotaitojen oppimisen lähtökohtana on vuorovaikutuksen muodostuminen ja sen pohjalle rakentuva kommunikoinnin ymmärtämisen ja tuottamisen harjoittelu. Tavoitteena on, että oppilas on vuorovaikutuksessa ympäristönsä kanssa, tulee ymmärretyksi ja ymmärtää itsekkin muita ryhmän oppilaita ja aikuisia. Oppilaalle turvataan mahdollisuus käyttää itselleen tarkoituksenmukaisia tapoja kommunikoida. Oppilaalla tulee olla tarvittaessa käytettävissään vaihtoehtoisia kommunikaatiokeinoja. Kielen ja kommunikaation opetus sisältää kielellistä tietoisuutta, ilmaisua, käsite- ja sanavarastoa, viittomien, merkkien, symbolien, kirjainten ja sanojen tunnistamista ja käyttöä sekä ajattelua kehittäviä osa-alueita. Kommunikaatiotaitoja harjoitellaan eri tilanteissa koulupäivän aikana.

Sosiaalisten taitojen oppimisen tavoitteena on oppilaan ryhmässä toimimisen taitojen ja osallisuuden kehittyminen. Opetuksen tulee sisältää erilaisissa ympäristöissä toimimista sekä vuorovaikutus- ja tunnetaitojen harjoittelua tukevia osa-alueita. Oppilaan itsetuntemusta ja oppimismotivaatiota tuetaan luomalla edellytykset onnistumisen kokemuksiin ja vahvistamalla myönteistä sosiaalisen oppimisen ilmapiiriä.

Kognitiivisten taitojen oppimisen tavoitteena on, että oppilas aktivoituu ja oppii käyttämään aistejaan ympäröivän todellisuuden hahmottamiseen. Opetuksen tulee tukea oppimiseen, muistamiseen ja ajattelemiseen liittyvien prosessien kehittymistä. Kognitiivisten taitojen oppimisen tulee sisältää aistien stimulointia ja harjoittamista, valinnan, luokittelun, ongelmanratkaisun ja päätöksenteon sekä syy-seuraussuhteen oppimista edistäviä osa-alueita. Oppimisen tavoitteena on kehittää lukemisen, kirjoittamisen ja matemaattisten taitojen perusvalmiuksia. Oppiaineiden sisällöistä voidaan saada aineistoa kognitiivisten taitojen oppimiseen.

Päivittäisten taitojen oppimisen tavoitteena on lisätä oppilaan aktiivista osallistumista ympäristönsä toimintaan sekä edistää omatoimisuutta ja itsenäistymistä. Opetuksen tulee sisältää terveyttä ja turvallisuutta, arjen taitoja, asumista ja ympäristössä liikkumista sekä vapaa-ajan viettoa käsitteleviä osa-alueita. Päivittäisten taitojen harjoittelu luo mahdollisuuksia motoristen taitojen, kielen ja kommunikaation, tieto- ja viestintäteknologisten taitojen, sosiaalisten sekä kognitiivisten taitojen kehittymiselle ja harjoittelulle. Ne puolestaan vahvistavat päivittäisten taitojen hallintaa.

Toiminta-alueittain järjestetyssä opetuksessa arviointi tapahtuu toiminta-alueittain. Arviointi annetaan aina sanallisena. Mikäli jokin toiminta-alue sisältää yksittäisen oppiaineen tavoitteita ja sisältöjä, tämä voidaan kuvata osana sanallista arviointia tai todistuksen liitteessä

Paikallinen opetussuunnitelma

Kemijärven kaupungissa erityistä tukea annetaan kaikissa perusopetuksen kouluissa (Hillatien koulu, Isokylän koulu ja Särkelän koulu). Oppilas voi saada erityistä tukea yleisopetuksen luokassa tai erityisluokassa.

Luokkamuotoinen erityisopetus

Tällä hetkellä luokkamuotoista erityisopetusta annetaan Särkelän koulussa. Yhdessä ryhmässä opiskelevat opinnoissaan toiminta-alueittain etenevät oppilaat. Kaikki pienryhmät ovat keskittyneet oppilaisiin, joilla haasteet ovat pääsääntöisesti oppimisen alueella. Erityisluokan oppilaille tulee tehdä suunnitelma (kirjataan HOJKSiin) , josta käy ilmi oppilaalle nimetty yleisopetuksen yhteistyöluokka ja suunnitelma oppilaan opiskelusta tässä luokassa. Suunnitelma tehdään yhteistyössä erityisluokanopettajan, tulevien luokanopettajien/aineenopettajien sekä vanhempien kanssa.

Pedagoginen selvitys

Luokanopettaja/luokanvalvoja vastaa pedagogisen selvityksen tekemisestä. Hän laatii selvityksen yhdessä aineenopettajien ja erityisopettajan kanssa. Luokanopettaja/luokanvalvoja kerää tietoa oppilaan koulunkäynnin ja oppimisen tilasta kaikilta oppilasta opettavilta opettajilta. Luokanopettaja/luokanvalvoja tekee tiivistä yhteistyötä oppilaan huoltajien sekä oppilaan kanssa. Luokanopettaja/luokanvalvoja tuo selvityksen moniammatilliseen Oppimisen tuen ryhmään.

Erityisen tuen päätös

Erityisen tuen aloittamisesta ja lopettamisesta päätöksen tekee Kemijärven kaupungissa rehtori/koulunjohtaja.

Henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma

HOJKS tarkistetaan vähintään kerran lukuvuodessa, mutta kuitenkin aina, kun oppilaan tuen tarve tai opetuksen tavoitteet muuttuvat. HOJKSin laadinnasta, tarkistamisesta ja aikatauluista vastaavat luokanopettaja/luokanvalvoja. HOJKS laaditaan yhteistyössä muiden oppilasta opettavien opettajien kanssa. Laadinnassa ovat mukana myös oppilaan huoltajat ja oppilas itse (ikätasoa mukaan). Aineenopettaja kirjaa HOJKS:iin oman oppiaineensa tuen ja toteuttaa suunniteltua tukea omassa oppiaineessaan. Hän myös seuraa ja arvioi tuen sopivuutta ja riittävyttä omassa oppiaineessaan. Erityisopettaja kirjaa HOJKSiin osa-aikaisen erityisopetuksen tukitoimet, antaa osa-aikaista erityisopetusta, konsultoi opettajia ja tekee tarvittavia testejä. HOJKS tarkistetaan vuosittain. Tarkistamisesta vastaa luokanopettaja/luokanvalvoja.

HOJKS:n laadinnan apuna käytetään eri asiantuntijoiden lapsesta laatimia lausuntoja. Kemijärven kaupungissa koulun yhteistyökumppaneina toimivat Perhe- ja mielenterveysklinikka Lapponia (PEMI) sekä Lapin Keskussairaala (LKS). Tarvittaessa eri yhteistyötahojen kanssa järjestetään yhteistyöpalavereja.

Pidennetty oppivelvollisuus

Pidennetyn oppivelvollisuuden oppilas voi saada opetusta joko yleisopetuksessa tai erityisluokassa. Sivustysjohtaja tekee päätöksen erityisestä tuesta, jolloin oppilaalle laaditaan HOJKS esiopetuksen alkaessa. Ennen perusopetukseen siirtymistä järjestetään moniammatillinen siirtopalaveri, jossa mukana ovat huoltajien lisäksi päiväkotia, neuvola, tuleva koulu ja mahdolliset muut yhteistyökumppanit.

Toiminta-alueittain järjestettävä opetus

Päätöksen oppilaan opiskelusta toiminta-alueittain tekee rehtori/koulunjohtaja erityisen tuen päätöksessä. Toiminta-alueittain järjestettävä opetus tapahtuu Särkelän koulussa.

27.4. Perusopetuslaissa säädetyt tukimuodot

Tukiopetus

Oppilaalla, joka on tilapäisesti jäänyt jälkeen opinnoissaan tai muutoin tarvitsee oppimisessaan lyhytaikaista tukea, on oikeus saada tukiopetusta. Tukiopetus tulee aloittaa heti, kun oppimiseen tai koulunkäyntiin liittyvät vaikeudet on havaittu, jotta oppilas ei jäisi pysyvästi jälkeen opinnoissaan. Tukiopetuksella voidaan ehkäistä vaikeuksia ennakolta. Tukiopetusta tulee järjestää suunnitelmallisesti sekä niin usein kuin on tarpeen.

Tukiopetukselle on ominaista yksilöllisesti suunnitellut tehtävät, ajankäyttö ja ohjaus. Tukiopetuksen järjestämisessä tulee käyttää monipuolisia menetelmiä ja materiaaleja, joiden avulla voidaan löytää uusia tapoja lähestyä opittavaa asiaa. Ennakoivassa tukiopetuksessa uusiin opittaviin asioihin perehdytään jo etukäteen. Tukiopetuksella voidaan vastata myös poissaoloista johtuviin tuen tarpeisiin.

Koulutyö tulee suunnitella siten, että jokaisella oppilaalla on tarvittaessa mahdollisuus osallistua tukiopetukseen. Tukiopetusta annetaan joko oppilaan työjärjestyksen mukaisten, sellaisten

oppituntien aikana, joihin tuen tarve liittyy, tai oppituntien ulkopuolella. Erilaisia joustavia ryhmittelyjä voidaan käyttää tukiopetuksen toteuttamisessa.

Aloitteen tukiopetuksen antamisesta oppilaalle tekee ensisijaisesti opettaja, sen voi tehdä myös oppilas tai huoltaja. Jokaisen opettajan tehtävänä on seurata oppilaan oppimista ja kasvua sekä mahdollista tuen tarpeen ilmenemistä. Tukiopetusta pyritään järjestämään yhteisymmärryksessä oppilaan ja huoltajan kanssa. Heille annetaan tietoa tukiopetuksen toteuttamistavoista ja merkityksestä oppimiselle ja koulunkäynnille, sekä oppilaan velvollisuudesta osallistua hänelle järjestettyyn tukiopetukseen.

Tukiopetusta voidaan antaa tuen kaikilla tasoilla. Osana pedagogista arviota ja selvitystä arvioidaan oppilaan aikaisemmin saaman tukiopetuksen riittävyys ja vaikutus sekä oppilaan tarpeet tukiopetukseen jatkossa. Oppimissuunnitelmaan ja HOJKSiin kirjataan myös tukiopetuksen tavoitteet ja antaminen.

Osa-aikainen erityisopetus

Oppilaalla, jolla on vaikeuksia oppimisessaan tai koulunkäynnissään, on oikeus saada osa-aikaista erityisopetusta muun opetuksen ohessa. Osa-aikaista erityisopetusta annetaan oppilaille, joilla on esimerkiksi kielellisiä tai matemaattisiin taitoihin liittyviä vaikeuksia, oppimisvaikeuksia yksittäisissä oppiaineissa, vaikeuksia opiskelutaidoissa, vuorovaikutustaidoissa tai koulunkäynnissä. Osa-aikaisen erityisopetuksen tavoitteena on vahvistaa oppilaan oppimisedellytyksiä ja ehkäistä oppimisen ja koulunkäynnin vaikeuksia.

Osa-aikaista erityisopetusta annetaan joustavin järjestelyin samanaikaisopetuksena, pienryhmässä tai yksilöopetuksena. Osa-aikaisen erityisopetuksen tavoitteet ja sisällöt nivelletään oppilaan saamaan muuhun opetukseen. Osa-aikaisen erityisopetuksen toteuttamista suunnitellaan, sen tarvetta ja vaikutuksia arvioidaan opettajien keskinäisenä yhteistyönä sekä yhdessä oppilaan ja huoltajan kanssa.

Osa-aikaisen erityisopetuksen toteuttamistavoista tiedotetaan oppilaille ja huoltajille. Osa-aikaista erityisopetusta pyritään järjestämään yhteisymmärryksessä oppilaan ja huoltajan kanssa. Heille annetaan tietoa sen merkityksestä oppimiselle ja koulunkäynnille, sekä oppilaan velvollisuudesta osallistua siihen.

Osa-aikaista erityisopetusta annetaan kaikilla tuen tasoilla. Tehostetun tuen aikana osa-aikaisen erityisopetuksen merkitys tukimuotona yleensä vahvistuu. Oppilas voi saada osa-aikaista erityisopetusta myös erityisen tuen aikana ja opiskellessaan erityisluokassa. Osana pedagogista arviota ja selvitystä arvioidaan oppilaan aikaisemmin saaman osa-aikaisen erityisopetuksen riittävyys ja vaikutus sekä oppilaan tarpeet osa-aikaiseen erityisopetukseen jatkossa. Oppimissuunnitelmaan ja HOJKSiin kirjataan myös osa-aikaisen erityisopetuksen tavoitteet ja antaminen.

Opetukseen osallistumisen edellyttämät palvelut ja apuvälineet

Oppilaalla on oikeus saada maksutta opetukseen osallistumisen edellyttämät tulkitsemis- ja avustajapalvelut, muut opetuspalvelut sekä erityiset apuvälineet kaikilla tuen tasoilla. Tarkoituksena on turvata oppilaalle oppimisen ja koulunkäynnin perusedellytykset, esteettömyys ja mahdollisuus vuorovaikutukseen kaikkina koulupäivinä.

Oppilaalle järjestetään tarvittaessa tulkitsemista esimerkiksi kuulovamman tai kielellisen erityisvaikeuden takia. Hän voi tarvita myös puhetta tukevia ja korvaavia kommunikaatiokeinoja, kuten erilaisia symbolijärjestelmiä. Viittomakieltä käyttävien oppilaiden kommunikaation tukena voidaan tarvittaessa käyttää viittomakielen tulkkiä tai viittomakielentaitoista avustajaa. Eriasteisesti kuulovammaisten oppilaiden kohdalla tulkkauksen menetelmä saattaa olla myös jokin muu kuin viittomakielen tulkkaus. Oppilaan kielellisen erityisvaikeuden takia käytetään puhevammaisten tulkkiä tai puhetta tukevia ja korvaavia menetelmiä hallitsevaa avustajaa. Myös opettaja voi tukea oppilaita kommunikoinnissa viittomien tai muiden symbolien avulla.

Opettajan tehtävänä on suunnitella, opettaa, antaa tukea sekä arvioida oppilaan ja koko ryhmän oppimista ja työskentelyä. Avustaja ohjaa ja tukee oppilasta päivittäisissä tilanteissa oppimiseen

ja koulunkäyntiin liittyvien tehtävien suorittamisessa opettajan tai muiden tuen ammattihenkilöiden ohjeiden mukaisesti. Opettajat ja avustajat suunnittelevat ja arvioivat työtään yhdessä sekä tarvittaessa muun henkilöstön kanssa. On tärkeää, että työn- ja vastuunjako on selkeä.

Avustajan antama tuki edistää oppilaan itsenäistä selviytymistä ja omatoimisuutta sekä myönteisen itsetunnon kehittymistä. Avustajapalvelun tavoitteena on tukea yksittäistä oppilasta siten, että hän kykenee ottamaan yhä enemmän itse vastuuta oppimisestaan ja koulunkäynnistään. Avustajan antama tuki voidaan suunnata yksittäiselle oppilaalle tai koko opetusryhmälle.

Erytisten apuvälineiden tarve voi liittyä näkemiseen, kuulemiseen, liikkumiseen tai muuhun fyysiseen tarpeeseen. Se voi liittyä myös oppimisen erityistarpeisiin. Tällöin käytetään esimerkiksi erilaisia tietoteknisiä sovelluksia, äänikirjoja, matematiikan havainnollistamisen välineitä tai keskittymistä tukevia apuvälineitä. Oppilaan kanssa työskentelevät perehtyvät riittävästi opetukseen osallistumisen edellyttämien apuvälineiden käyttöön sekä ohjaavat oppilasta ja huoltajaa näiden käytössä yhteistyössä tuen muiden ammattihenkilöiden kanssa. Apuvälineitä käytetään suunnitelmallisesti ja niiden käyttöä ja tarvetta arvioidaan säännöllisesti.

Oppilaan kanssa työskentelevät suunnittelevat yhdessä opetukseen osallistumisen edellyttämien palvelujen ja apuvälineiden käytön eri oppimistilanteissa hyödyntäen tarvittaessa muita asiantuntijoita. Oppilaan tukeminen voi edellyttää erityisosaamista, jota oman koulun henkilöstöllä ei ole riittävästi. Tällöin hyödynnetään esimerkiksi oppimis- ja ohjauskeskusten oppilaille tarjoamia palveluja ja henkilöstölle suunnattua koulutusta ja konsultaatiota.

Opetuksen järjestäjä päättää tulkitsemis- ja avustajapalveluista sekä muista opetuspalveluista ja erityisistä apuvälineistä. Palveluiden ja apuvälineiden tarve ja määrä arvioidaan moniammatillisena yhteistyönä hyödyntäen oppilaan ja huoltajan antamia tietoja ja mahdollisten koulun ulkopuolisten asiantuntijoiden lausuntoja. Tehostettua tukea saavan oppilaan palveluiden ja apuvälineiden tarve arvioidaan pedagogisessa arvioissa. Erytistä tukea saavan oppilaan palveluiden ja erityisten apuvälineiden tarve arvioidaan pedagogisessa selvityksessä ja niistä päätetään erityisen tuen päätöksessä. Yleistä ja tehostettua tukea saavalle oppilaalle mahdollisista palveluista ja erityisistä apuvälineistä tehdään hallintopäätös. Palveluiden ja apuvälineiden käyttö kuvataan oppimissuunnitelmassa tai HOJKSissa.

Paikallinen opetussuunnitelma

Tukiopetus

Käytännön järjestäminen, yhteistyö, vastuut ja työnjako eri toimijoiden kesken

Tukiopetusta oppilaan tarvitsemassa oppiaineessa antaa kyseisen aineen opettaja tai joku muu koulun opettajista. Luokanopettajan/aineenopettajan nähdessä oppilaalla tarpeen tukiopetukseen tai sen ollessa kirjattuna yhtenä tukimuotona oppilaalle laadittuun asiakirjaan on oppilaalla velvollisuus siihen osallistua. Opettajan kaikille oppilailleen avoimesti tarjoamaan tukiopetukseen on oppilailta, jotka sen itselleen tarpelliseksi kokevat, mahdollisuus siihen osallistua.

Oppilaalle ja huoltajille tiedottamiseen ja oppilaan ja huoltajan kanssa tehtävään yhteistyöhön liittyvät toimintatavat

Annetusta tukiopetuksesta vanhempia tiedotetaan Wilmassa. Oppilaalla ja vanhemmalla on mahdollisuus pyytää tukiopetusta tarvittaessa.

Osa-aikainen erityisopetus

Osa-aikainen erityisopetus on yksi tuen muodoista, jota annetaan kaikilla kolmella tuen portaalla. Osa-aikaista erityisopetusta antaa laaja-alainen erityisopettaja oppimisvaikeuksien ennaltaehkäisyyn ja oppimisen tukeen sekä koulunkäynnin haasteisiin. Osa-aikaista erityisopetusta annetaan samanaikaisopetuksena, pienryhmässä tai yksilöopetuksena. Luokanopettaja/aineenopettaja tekevät yhteistyötä erityisopettajan kanssa ja he osallistuvat opetuksen suunnitteluun ja arviointiin. Luokanopettajan/aineenopettajan nähdessä oppilaalla tarpeen osa-aikaiseen erityisopetukseen tai sen ollessa kirjattuna yhtenä tukimuotona oppilaalle laadittuun asiakirjaan on oppilaalla velvollisuus siihen osallistua. Annetusta osa-

aikaisesta erityisopetuksesta vanhempia tiedotetaan Wilmassa. Laaja-alainen erityisopettaja tekee tarvittaessa luokka- tai oppilaskohtaisia testauksia.

27.5. Tulkitsemis- ja avustajapalvelut

Paikallinen opetussuunnitelma

Hallinnolliset päätökset tekee koulunjohtajan/rehtorin esityksestä hyvinvointipalveluiden palvelualuejohtaja.

28. Oppilashuollon paikallisen toteuttamisen tavoitteet ja toimintatavat

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa käytetään oppilas- ja opiskelijahuoltolain käsitteistön sijasta perusopetuksen opiskeluhuollosta nimitystä oppilashuolto, opiskelijasta käsitettä oppilas ja oppilaitoksesta nimitystä koulu. Koulutuksen järjestäjään viitataan käsitteellä opetuksen järjestäjä.

Lasten ja nuorten kehitysympäristön ja koulun toimintaympäristön muuttuessa oppilashuollosta on tullut yhä tärkeämpi osa koulun perustoimintaa. Oppilashuolto liittyy läheisesti koulun kasvatus- ja opetustehtävään. Oppilashuoltotyössä otetaan huomioon lapsen edun ensisijaisuus.

Oppilaalla on oikeus saada maksutta sellainen oppilashuolto, jota opetukseen osallistuminen edellyttää. Oppilashuollolla tarkoitetaan oppilaan hyvän oppimisen, hyvän psyykkisen ja fyysisen terveyden sekä sosiaalisen hyvinvoinnin edistämistä ja ylläpitämistä sekä niiden edellytyksiä lisäävää toimintaa kouluyhteisössä. Oppilashuoltoa toteutetaan ensisijaisesti ennaltaehkäisevänä ja koko kouluyhteisöä tukevana yhteisöllisenä oppilashuoltona. Tämän lisäksi oppilailla on lakisääteinen oikeus yksilökohtaiseen oppilashuoltoon. Monialainen yhteistyö on oppilashuollossa keskeistä. Oppilashuoltotyötä ohjaavat luottamuksellisuus, kunnioittava suhtautuminen oppilaaseen ja huoltajaan sekä heidän osallisuutensa tukeminen.

Perusopetuksen oppilashuollosta ja siihen liittyvistä suunnitelmista säädetään oppilas- ja opiskelijahuoltolaissa. Tässä luvussa määrätään oppilashuollon keskeisistä periaatteista, opetustoimeen kuuluvan oppilashuollon tavoitteista sekä paikallisen opetussuunnitelman ja koulukohtaisen oppilashuoltosuunnitelman laatimisesta. Opetuksen toteuttamiseen kuuluvasta oppimisen ja koulunkäynnin tuesta määrätään omassa osiossaan.

Monialainen oppilashuollon yhteistyö

Oppilashuolto järjestetään monialaisessa yhteistyössä opetustoimen ja sosiaali- ja terveystoimen kanssa siten, että siitä muodostuu toimiva ja yhtenäinen kokonaisuus. Oppilashuoltoa toteutetaan yhteistyössä oppilaan ja hänen huoltajansa kanssa ottaen huomioon oppilaan ikä ja edellytykset. Tarvittaessa yhteistyötä tehdään myös muiden toimijoiden kanssa. Kouluyhteisön tai oppilaiden hyvinvoinnissa havaittuihin huolenaiheisiin etsitään ratkaisuja yhdessä oppilaiden ja huoltajien kanssa.

Koulussa oppilashuolto on kaikkien kouluyhteisössä työskentelevien ja oppilashuoltopalveluista vastaavien työntekijöiden tehtävä. Ensisijainen vastuu kouluyhteisön hyvinvoinnista on koulun henkilökunnalla. Oppilashuollon palveluja ovat psykologi- ja kuraattoripalvelut sekä kouluterveydenhuollon palvelut. Näiden asiantuntijoiden tehtävät liittyvät niin yksilöön, yhteisöön kuin yhteistyöhön. Palveluja tarjotaan oppilaille ja huoltajille siten, että ne ovat helposti saatavilla. Palvelut järjestetään lain edellyttämässä määrääjassa.

Oppilaille ja heidän huoltajilleen annetaan tieto käytettävissä olevasta oppilashuollosta ja heitä ohjataan hakemaan tarvitsemiaan oppilashuollon palveluja. Oppilaan ja huoltajan osallisuus oppilashuollossa, suunnitelmallinen yhteistyö ja oppilashuollosta tiedottaminen lisää oppilashuollon tuntemusta ja edesauttaa palveluihin hakeutumista. Eri ammattiryhmiin kuuluvien työntekijöiden keskinäinen konsultaatio on tärkeä työmenetelmä oppilashuollossa.

Oppilashuollon tavoitteet, tehtävät ja toteuttamisen periaatteet muodostavat esiopetuksesta toisen asteen koulutukseen ulottuvan jatkumon. Eri koulutusasteiden vuorovaikutus on tärkeää pohdittaessa oppilashuollon toimintaa kokonaisuutena. Yhtenäiset käytännöt tukevat eri kehitysvaiheissa oppilaan terveyttä, hyvinvointia ja oppimista. Oppilashuollon monialaisen yhteistyön rakenteita, muotoja ja toimintatapoja kehitetään kouluyhteisössä ja eri yhteistyötahojen kanssa. Kehittämistyö edellyttää oppilashuollon suunnitelmallista arviointia.

Oppilashuoltoryhmät

Opetuksen järjestäjä asettaa oppilashuollon ohjausryhmän ja koulukohtaiset oppilashuoltoryhmät. Yksittäistä oppilasta koskevat asiat käsitellään tapauskohtaisesti koottavassa asiantuntijaryhmässä. Jokaisella kolmella ryhmällä on omat tehtävät ja niiden perusteella määräytyvä kokoonpano. Kaikki oppilashuoltoryhmät ovat monialaisia, mikä tarkoittaa että ryhmässä on opetushenkilöstön lisäksi kouluterveydenhuoltoa sekä psykologi- ja kuraattoripalveluja edustavia jäseniä sen mukaan kun käsiteltävä asia edellyttää.

Oppilashuollon ohjausryhmä vastaa opetuksen järjestäjäkohtaisen oppilashuollon yleisestä suunnittelusta, kehittämisestä, ohjauksesta ja arvioinnista. Sille asetetut tehtävät voi hoitaa myös muu tehtävään soveltuva ryhmä. Ohjausryhmä voi olla kahden tai useamman opetuksen järjestäjän yhteinen. Sama ryhmä voi olla myös useamman koulutusmuodon yhteinen, jolloin ryhmästä on perusteltua käyttää nimitystä opiskeluhuollon ohjausryhmä.

Koulukohtainen oppilashuoltoryhmä vastaa koulun oppilashuollon suunnittelusta, kehittämisestä, toteuttamisesta ja arvioinnista. Sitä johtaa opetuksen järjestäjän nimeämä edustaja. Opetuksen järjestäjä ja oppilashuollon palveluja tuottavat tahot päättävät yhdessä ryhmän kokoonpanosta, tehtävistä ja toimintatavoista. Oppilashuoltoryhmä voi tarvittaessa kuulla asiantuntijoita. Ryhmän keskeinen tehtävä on yhteisön hyvinvoinnin ja turvallisuuden edistäminen sekä muun yhteisöllisen oppilashuollon toteuttaminen ja kehittäminen.

Asiantuntijaryhmä kootaan yksittäisen oppilaan tai oppilasryhmän tuen tarpeen selvittämiseksi ja oppilashuollon palvelujen järjestämiseksi. Ryhmän kokoaa se opetushenkilöstön tai oppilashuollon palveluiden edustaja, jolle asia työtehtävien perusteella kuuluu. Ryhmän monialainen kokoonpano perustuu tapauskohtaiseen harkintaan ja käsiteltävään asiaan. Ryhmä nimeää keskuudestaan vastuuhenkilön. Asiantuntijoiden nimeäminen ryhmän jäseniksi ja muiden yhteistyötahojen tai oppilaiden läheisten osallistuminen ryhmän työskentelyyn edellyttää oppilaan tai huoltajan suostumusta.

Yhteisöllinen oppilashuolto

Oppilashuolto on tärkeä osa perusopetuksen toimintakulttuuria. Yhteisöllisessä oppilashuoltotyössä seurataan, arvioidaan ja kehitetään koulu yhteisön ja oppilasryhmien hyvinvointia. Lisäksi huolehditaan koulu ympäristön terveellisyydestä, turvallisuudesta ja esteettömyydestä. Yhteisöllisten toimintatapojen kehittämisessä tehdään yhteistyötä oppilaiden, huoltajien sekä muiden lasten ja nuorten hyvinvointia edistävien viranomaisten ja toimijoiden kanssa.

Oppilaiden ja huoltajien osallisuus ja kuulluksi tuleminen on yhteisöllisessä oppilashuollossa tärkeää ja hyvinvointia vahvistavaa. Oppilaiden osallisuuden edistäminen on opetuksen järjestäjän tehtävä. Oppilashuolto luo koulu yhteisössä edellytyksiä yhteenkuuluvuudelle, huolenpidolle ja avoimelle vuorovaikutukselle. Osallisuutta lisäävät toimintatavat edesauttavat myös ongelmien ennalta ehkäisyä, niiden varhaista tunnistamista ja tarvittavan tuen järjestämistä.

Oppilaalla on oikeus turvalliseen opiskelu ympäristöön. Siihen kuuluu fyysinen, psyykinen ja sosiaalinen turvallisuus. Opetuksen järjestämisen lähtökohtana on oppilaiden ja henkilökunnan turvallisuuden varmistaminen kaikissa tilanteissa. Rauhallinen ilmapiiri edistää työrauhaa. Koulun järjestyssäännöt lisäävät koulu yhteisön turvallisuutta, viihtyisyyttä ja sisäistä järjestystä. Opetuksen järjestäjä laatii suunnitelman oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä osana koulukohtaista oppilashuoltosuunnitelmaa. Opettaja tai rehtori ilmoittaa koulussa tai koulumatkalla tapahtuneesta häirinnästä, kiusaamisesta tai väkivallasta tilanteeseen osallistuneiden huoltajille.

Koulurakennuksesta sekä opetustiloista ja -välineistä huolehtiminen ylläpitää ympäristön terveellisyyttä ja turvallisuutta. Koulu yhteisöllä on yhtenäiset toimintatavat eri oppimisympäristöissä tapahtuvaa opetusta ja välitunteja varten. Eri oppiaineiden opetukseen laadittuja turvallisuusohjeita noudatetaan. Opetuksen järjestäjä varmistaa, että oppilaan oppimisympäristö työelämään tutustumisen aikana on turvallinen. Koulu ympäristön terveellisyyttä ja turvallisuutta sekä koulu yhteisön hyvinvointia edistetään ja seurataan jatkuvasti. Niitä arvioidaan kolmen vuoden välein toteutettavissa tarkastuksissa. Turvallisuuden edistämiseen

kuuluvat myös koulukuljetuksia, tapaturmien ennaltaehkäisyä ja tietoturvallisuutta koskevat toimintatavat.

Yksilökohtainen oppilashuolto

Yksilökohtaisella oppilashuollolla tarkoitetaan oppilaalle annettavia kouluterveydenhuollon palveluja, oppilashuollon psykologi- ja kuraattoripalveluja sekä yksittäistä oppilasta koskevaa monialaista oppilashuoltoa. Kouluterveydenhuollossa toteutettavat laajat terveystarkastukset sekä muut määräaikaistarkastukset ovat osa yksilökohtaista oppilashuoltoa ja niistä tehtävät yhteenvedot tuottavat tietoa myös yhteisöllisen oppilashuollon toteuttamiseen.

Yksilökohtaisen oppilashuollon tavoitteena on seurata ja edistää oppilaan kokonaisvaltaista kehitystä, terveyttä, hyvinvointia ja oppimista. Tärkeätä on myös varhaisen tuen turvaaminen ja ongelmien ehkäisy. Oppilaiden yksilölliset edellytykset, voimavarat ja tarpeet otetaan huomioon sekä oppilashuollon tuen rakentamisessa että koulun arjessa.

Yksilökohtainen oppilashuolto perustuu aina oppilaan sekä tarpeen niin vaatiessa huoltajan suostumukseen. Oppilaan osallisuus, omat toivomukset ja mielipiteet otetaan huomioon häntä koskevissa toimenpiteissä ja ratkaisuissa hänen ikänsä, kehitystasonsa ja muiden henkilökohtaisten edellytystensä mukaisesti. Vuorovaikutus on avointa, kunnioittavaa ja luottamuksellista. Työ järjestetään niin, että oppilas voi kokea tilanteen kiireettömänä ja hän tulee kuulluksi. Oppilashuoltotyössä noudatetaan tietojen luovuttamista ja salassapitoa koskevia säännöksiä.

Asian käsittely myös yksittäisen oppilaan tueksi koottavassa asiantuntijaryhmässä ja ryhmän kokoonpano perustuu oppilaan tai tarvittaessa huoltajan suostumukseen. Oppilaan tai huoltajan yksilöidyllä kirjallisella suostumuksella asian käsittelyyn voi osallistua tarvittavia oppilashuollon yhteistyötahoja tai oppilaan läheisiä. Ryhmän jäsenillä on lisäksi oikeus pyytää neuvoa oppilaan asiassa tarpeelliseksi katsomiltaan asiantuntijoilta.

Yksittäistä oppilasta koskevan asian käsittelystä asiantuntijaryhmässä laaditaan oppilashuoltokertomus. Ryhmän vastuhenkilö kirjaa yksilökohtaisen oppilashuollon järjestämiseksi ja toteuttamiseksi välttämättömät tiedot oppilashuoltokertomukseen. Kirjauksia voivat tehdä myös muut asiantuntijaryhmän jäsenet. Kertomus laaditaan jatkuvaan muotoon, joka etenee aikajärjestyksessä. Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki edellyttää, että kertomukseen kirjataan seuraavat asiat:

- yksittäisen oppilaan nimi, henkilötunnus, kotikunta ja yhteystiedot sekä alaikäisen oppilaan huoltajan tai muun laillisen edustajan nimi ja yhteystiedot
- kirjauksen päivämäärä sekä kirjauksen tekijä ja hänen ammatti- tai virka-asemansa
- kokoukseen osallistuneet henkilöt ja heidän asemansa
- asian aihe ja vireille panija
- oppilaan tilanteen selvittämisen aikana toteutetut toimenpiteet kuten arviot, tutkimukset ja selvitykset
- toteutetut toimenpiteet kuten yhteistyö eri tahojen kanssa sekä aiemmat ja nykyiset tukitoimet
- tiedot asian käsittelystä ryhmän kokouksessa, tehdyt päätökset ja niiden toteuttamissuunnitelma
- toteuttamisesta ja seurannasta vastaavat tahot.

Jos sivulliselle annetaan oppilashuoltokertomukseen sisältyviä tietoja, asiakirjaan on lisäksi merkittävä mitä tietoja, kenelle sivulliselle ja millä perusteella tietoja on luovutettu.

Oppilashuoltokertomukset sekä muut oppilashuollon tehtävissä laaditut tai saadut yksittäistä oppilasta koskevat asiakirjat tallennetaan oppilashuoltorekisteriin. Opetuksen järjestäjä vastaa henkilötietojen käsittelystä ja ylläpitää edellä mainittua rekisteriä. Oppilashuoltorekisteriin tallennetut tiedot, jotka koskevat yksittäistä oppilasta taikka muuta yksityistä henkilöä, ovat salassa pidettäviä.

Kouluterveydenhuollon henkilöstö ja psykologit kirjaavat yksilökohtaisen oppilashuoltotyön säädetyksi potilaskertomukseen ja muihin potilasasiakirjoihin. Vastaavasti oppilashuollon kuraattorit kirjaavat asiakastiedot kuraattorin asiakaskertomukseen.

Oppilaan yksilökohtaisen oppilashuollon järjestämiseen ja toteuttamiseen osallistuvilla on salassapitovelvollisuuden estämättä oikeus saada toisiltaan ja luovuttaa toisilleen sekä oppilashuollosta vastaavalle viranomaiselle sellaiset tiedot, jotka ovat välttämättömiä yksilökohtaisen oppilashuollon järjestämiseksi ja toteuttamiseksi. Lisäksi heillä on oikeus saada ja luovuttaa toisilleen sekä oppilaan opettajalle, rehtorille ja opetuksen järjestäjälle oppilaan opetuksen asianmukaisen järjestämisen edellyttämät välttämättömät tiedot. Tiedon luovuttaja joutuu harkitsemaan esimerkiksi sitä, onko kysymys sellaisesta tiedosta, joka on välttämätön oppilaan tai muiden oppilaiden turvallisuuden varmistamiseksi. Luovutettava tieto voi koskea muun muassa sellaista oppilaan sairautta, joka tulee ottaa opetustilanteissa huomioon. Vaikka tiedon luovuttamiselle olisikin edellä todettu lain tarkoittama peruste, yhteistyön ja luottamuksen turvaamiseksi pyritään aina ensisijaisesti hankkimaan oppilaan tai huoltajan suostumus salassa pidettävän tiedon luovuttamiseen.

Jos oppilas siirtyy toisen opetuksen tai koulutuksen järjestäjän opetukseen tai koulutukseen, aikaisemman opetuksen järjestäjän on pyydettävä oppilaan tai tarvittaessa hänen huoltajansa suostumus siihen, että uudelle opetuksen järjestäjälle voidaan siirtää oppilashuollon asiakasrekisteristä sellaiset salassa pidettävät tiedot, jotka ovat tarpeellisia oppilashuollon jatkuvuuden kannalta. Sen sijaan opetuksen järjestämisen kannalta välttämättömät tiedot toimitetaan salassapidon estämättä viipymättä toiselle opetuksen järjestäjälle tai lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen järjestäjälle. Vastaavat tiedot voidaan antaa myös uuden opetuksen tai koulutuksen järjestäjän pyynnöstä.

Oppilashuoltosuunnitelmat

Opetussuunnitelma tulee oppilashuollon osalta laatia yhteistyössä kunnan sosiaali- ja terveydenhuollon tehtäviä hoitavien viranomaisten kanssa. Oppilaille järjestetään mahdollisuus osallistua opetussuunnitelman ja siihen liittyvien suunnitelmien sekä koulun järjestyssäännön valmisteluun. Koulun oppilaskuntaa kuullaan ennen näiden suunnitelmien ja määräysten vahvistamista. Valmistelutyössä tehdään yhteistyötä huoltajien ja tarvittaessa myös muiden viranomaisten ja yhteistyökumppaneiden kanssa.

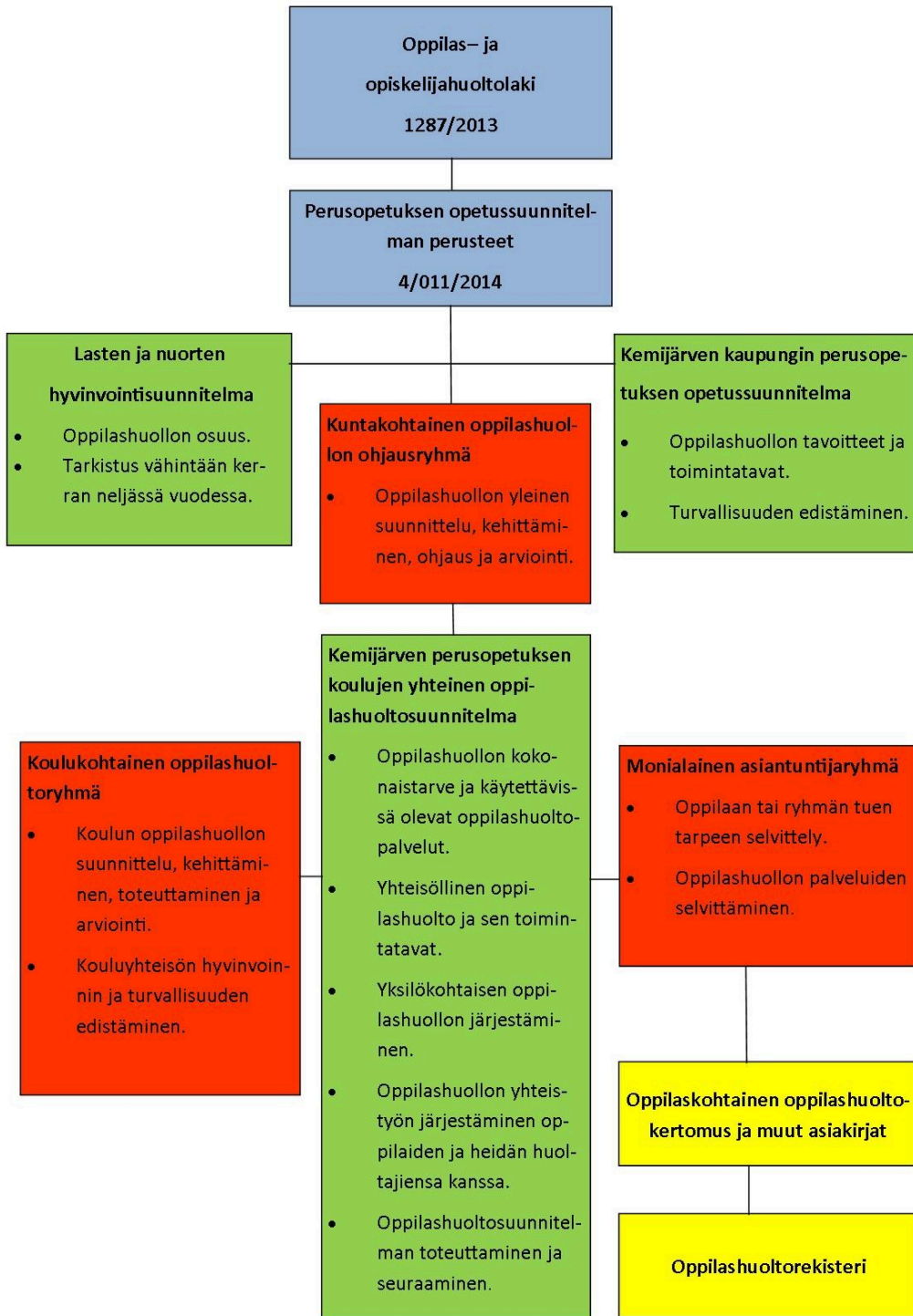
Paikallisella tasolla oppilashuollon suunnitelmien kokonaisuus muodostuu kolmesta suunnitelmasta, jotka yhdessä ohjaavat oppilashuollon suunnittelua ja toteutusta. Suunnitelmat valmistellaan monialaisessa yhteistyössä. Suunnitelmat ovat:

- lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma, johon kirjataan oppilashuoltoa koskeva osuus
- paikalliseen opetussuunnitelmaan sisältyvä kuvaus oppilashuollosta
- koulukohtainen oppilashuoltosuunnitelma.

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma sekä muut kunnan lasten ja nuorten hyvinvointia ja turvallisuutta koskevat linjaukset otetaan huomioon valmisteltaessa paikallisen opetussuunnitelman oppilashuoltoa koskevaa osuutta sekä koulukohtaisia oppilashuoltosuunnitelmia.

Kemijärven kaupungin perusopetuksen oppilashuolto

OPPILASHUOLLON TOIMINTAKAAVIO 1.8.2014 ALKAEN (Kemijärven kaupunki/perusopetus)

Oppilashuollon tavoitteet

- terveen ja turvallisen kasvuympäristön luominen
- mielenterveyden suojaaminen
- syrjäytymisen ehkäiseminen
- kouluyhteisön hyvinvoinnin edistäminen
- hyvinvointia tukevan oppimisympäristön kehittäminen

- koulun yhteisöllisen toimintatavan vahvistaminen
- kasvun ja oppimisen esteiden, oppimisvaikeuksien sekä muiden ongelmien ennaltaehkäisy, varhainen tunnistaminen ja poistaminen
- huoltajien ja oppilaiden osallisuuden vahvistaminen yhteisöllisessä oppilashuollossa

Oppilashuoltoryhmät

Paikallistasolla **oppilashuollon ohjausryhmään** kuuluvat Kemijärvellä esiopetuksen ja perusopetuksen ja lukion oppilas- ja opiskelijahuoltoryhmien jäsenet, ja hyvinvointilautakunnan edustaja. Ohjausryhmän koollekutsujana toimii vastuualueen esimies, joka laatii myös esityslistan. Ohjausryhmä voi tarvittaessa kutsua kokouksiin edustajia sosiaali- ja terveyspalveluista, poliisista, nuorisopalveluista, seurakunnasta sekä lasten ja nuorten parissa toimivista järjestöistä. Ohjausryhmä nimeää keskuudestaan kokouskohtaisen sihteerin. Kokousmuistio toimitetaan ohjausryhmän jäsenille, koulukohtaisille hyvinvointiryhmille sekä vanhempainneuvostoille.

Kemijärvellä toimii **koulukohtainen hyvinvointiryhmä** jokaisessa perusasteen koulussa. Rehtori tai koulunjohtaja johtaa koulukohtaista hyvinvointiryhmää. Koulukohtaiset hyvinvointiryhmät kokoontuvat säännöllisesti sovittuina ajankohtina, vähintään kerran kuukaudessa. Ryhmään kuuluu rehtori/koulunjohtaja, erityisopettaja/erityisluokanopettaja, opinto-ohjaaja (yhtenäiskouluissa), kouluterveydenhoitaja ja koulukuraattori. Koulut voivat itsenäisesti päättää, nimitäänkö vararehtori koulukohtaisen hyvinvointiryhmän vakituiseksi jäseneksi. Hyvinvointiryhmää nimeää keskuudestaan kokouskohtaisen sihteerin. Kokousmuistio toimitetaan vanhempainneuvostolle ja koulun henkilökunnalle tiedoksi.

Kemijärven kaupungin perusopetuksessa yksittäisen oppilaan tai tietyn oppilasryhmän tuen tarpeen selvittämiseen ja oppilashuollon palvelujen järjestämiseen liittyvien asioiden käsittelemistä varten kootaan tapauskohtaisesti **monialainen asiantuntijaryhmä**. Yksilökohtaisen oppilashuollon järjestämisessä korostuu erityisesti, ryhmän ohjaajan (luokanopettaja, luokanvalvoja tai erityisluokanopettaja) rooli, sillä hän on oppilaan lähiohjaaja, joka tuntee oppilaan kokonaisvaltaisesti. Hän seuraa luokan ja yksittäisen oppilaan opintojen edistymistä ja kehittymistä.

Monialaisen asiantuntijaryhmän jäsenillä on lisäksi oikeus pyytää neuvoa tarpeelliseksi katsomiltaan asiantuntijoilta. Konsultaatiota pyytävä saa ilmaista salassa pidettäviä tietoja. Tietoja, jotka ovat välttämättömiä virka-aputehtävän, toimeksiannon tai omaan lukuun muutoin, saa antaa suoritettavan tehtävän suorittamiseksi. Muitakin tietoja saa antaa, jos niiden poistaminen suuren määrän tai verrattavan syyn vuoksi ei ole tarkoituksenmukaista. Annettujen tietojen salassapidosta ja suojaamisesta on varmistuttava asianmukaisesti. (Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden muutos / luku 5.4.3)

Oppilaan omat toivomukset on otettava huomioon häntä koskevissa toimenpiteissä ja ratkaisuihin hänen ikänsä, kehitystasonsa ja muiden henkilökohtaisten ominaisuuksiensa mukaisesti. Alaikäisellä ja vajaavaltaisella on oikeus kieltää huoltajaa tai muuta laillista edustajaa osallistumasta itseään koskevan asian käsittelyyn ja saamasta häntä koskevia tietoja painavasta syystä, jos se ei ole selvästi vastoin hänen etuaan. Arvion edun vastaisuudesta tekee oppilashuollon henkilöstöön kuuluva sosiaali- tai terveydenhuollon ammattihenkilö. Huoltajalla ei ole oikeutta kieltää alaikäistä käyttämästä oppilashuollon palveluja. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013 18§)

Kemijärven perusopetuksessa oppilashuoltoasian käsittely monialaisessa asiantuntijaryhmässä perustuu aina huoltajan suostumukseen. Huoltajan yksilöidyllä kirjallisella suostumuksella hänen huollettavansa asian käsittelyyn voi osallistua tarvittavia oppilashuollon yhteistyötahoja tai oppilaan läheisiä. Mikäli oppilaalla on edellytykset arvioida itsenäisesti asian merkitystä, voi hän antaa suostumuksen asian käsittelyyn ja asiantuntijaryhmän kokoonpanoon.

Opetussuunnitelman yhteys lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan sekä lastensuojelusuunnitelmaan

Kemijärven lasten ja nuorten hyvinvointia tarkastellaan Kemijärven kaupungin hyvinvointikertomuksen 2012 sekä Lasten- ja nuorten hyvinvointisuunnitelman eli lastensuojelun suunnitelman pohjalta. Kunnan tai useamman kunnan yhdessä on laadittava lasten ja nuorten

hyvinvoinnin edistämiseksi sekä lastensuojelun järjestämiseksi ja kehittämiseksi kunnan tai kuntien toimintaa koskeva suunnitelma (lastensuojelulaki 12§). Suunnitelma on lakisääteinen väline ohjata, johtaa ja kehittää lasten ja nuorten hyvinvointityötä kunnassa. Se on jatkossa osa kunnan vakiintunutta toiminnan suunnittelun, toteuttamisen sekä arvioinnin vuosirytmää. Erityisesti lastensuojelun tarvetta sekä lastensuojeluun varattavia voimavaroja koskevat suunnitelman kohdat sisältävät kunnan talousarvion ja taloussuunnitelman laadinnan kannalta keskeistä tietoa. Suunnitelman sisältö tulee huomioida kunnan talousarviossa.

Lastensuojelun suunnitelman tavoitteena on kehittää lastensuojelua niin, että se vastaa paremmin kunnassa asuvien lasten ja nuorten tarpeita sekä tukee vanhempia, huoltajia ja muita lapsen hoidosta ja kasvatuksesta vastaavia henkilöitä lasten hoidossa ja kasvatuksessa. Suunnitelman on oltava lapsilähtöinen, eli toiminnan keskiössä on koko ajan oltava lapsen ja lapsiperheiden hyvinvoinnin lisääminen.

Kemijärven kaupungin lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmassa 2010 – 2014 on lasten ja nuorten hyvinvoinnin tavoitteita kuvattu seuraavasti:

Tavoitteina on, että Kemijärvi on paikka, jossa:

- Lapset ja nuoret saavat elää terveen ja turvallisen lapsuus- ja nuoruusajan arvostamallaan kotipaikkakunnalla.
- Lapset ja nuoret saavat riittävästi tukea vastuullisilta vanhemmilta ja aikuisilta.
- Lapsille turvataan virikkeinen ja turvallinen koti sekä kasvuympäristö.
- Lapset ja nuoret ovat asukkaina tasavertaisia muiden ikäryhmien kanssa.
- Lapsille ja nuorille suunnatut palvelut perustuvat heidän omiin tarpeisiinsa.
- Lapsille ja nuorille turvataan peruskoulutus ja opiskelumahdollisuudet kotipaikkakunnalla.
- Lasten ja nuorten näkökulma otetaan läpikäyvänä periaatteena huomioon kaikissa hallintokunnissa kaikilla tasoilla suunnittelussa ja päätöksenteossa.

Kemijärven lasten ja nuorten visio hyvinvointisuunnitelman mukaan on:

”Lapset ja nuoret varttuvat tasapainoisiksi aikuisiksi, joilla on hyvä itsetunto, tiedot ja taidot tehdä hyvinvointia edistäviä valintoja, usko tulevaisuuteen, kyky omaehtoisuuteen ja vastuulliseen elämään.” (Kemijärven kaupunki 2009.)

Monialainen oppilashuollon yhteistyö

Kemijärven perusopetuksen kouluissa oppilaat osallistuvat yhteisöllisen oppilashuoltotyön suunnitteluun ja toteuttamiseen oppilaskuntatyön, kummiluokkatoiminnan ja tukioppilastoiminnan kautta. Oppilaskunnan edustajat osallistuvat tarvittaessa koulukohtaisen oppilashuoltoryhmän toimintaan. Oppilashuollolliset näkökulmat, kuten hyvinvoinnin edistäminen sekä terveellisyydestä, turvallisuudesta ja esteettömyydestä huolehtiminen, otetaan huomioon opetusryhmissä ja opetusta suunniteltaessa.

Oppilaat arvioivat oppilashuoltotyötä antamalla palautetta oppilashuollon osa-alueista ja vastaamalla erilaisiin kyselyihin, esim. koulunkäynnin tuen -kyselyt, Kiva Koulu – kyselyt ja kouluruoka-kyselyt.

Huoltaja voi osallistua yhteisöllisen oppilashuoltotyön suunnitteluun ja toteuttamiseen vanhempainneuvoston kautta. Vanhempainneuvoston mielipiteitä ja näkemyksiä kysytään esim. järjestyssääntöjä laadittaessa, opetussuunnitelmatyössä ja vastaavissa hankkeissa. Luokkakohtaista oppilashuoltotyötä voidaan suunnitella esim. vanhempainilloissa. Huoltaja voi arvioida oppilashuoltotyötä antamalla palautetta eri oppilashuollon osa-alueista ja vastaamalla erilaisiin kyselyihin. Oppilashuollon ohjausryhmän ja koulukohtaisen hyvinvointiryhmän kokousmuistiot toimitetaan tiedoksi vanhempainneuvostolle. Oppilashuoltoasioista tiedotetaan myös lukuvuositiedotteessa ja Wilma-tiedotteissa.

Monialaista oppilashuollon yhteistyötä tehdään oppilaiden ja vanhempien lisäksi erialojen asiantuntijoiden, hankkeiden sekä lasten ja nuorten parissa toimivien tahojen kanssa. Yhteistyömuotoja ovat luennot, teemapäivät ja ohjelmalliset tempaukset.

Yhteisöllinen oppilashuolto

Yhteisöllisellä oppilashuollolla tarkoitetaan toimia, joilla koko koulu yhteisössä edistetään oppilaiden oppimista, hyvinvointia, terveyttä, sosiaalista vastuullisuutta, vuorovaikutusta ja osallisuutta sekä oppimisympäristön terveellisyyttä, turvallisuutta ja esteettömyyttä. Yhteisöllisen opiskeluhuollon edistäminen kuuluu kaikille koulu yhteisössä työskenteleville osana heidän päivittäistä toimintaansa. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013 4§).

Oppilashuollossa siirretään painopistettä ongelmien ratkaisemista ennaltaehkäisyyn suuntaan. Ennaltaehkäisyyn keinona on ennen muuta ns. yhteisöllinen oppilashuolto, jolla halutaan tukea koko koulu yhteisöä. Oppilashuollon päähuomio on yhteisöllisessä ennaltaehkäisevässä oppilashuollossa, johon kaikki koulun toimijat osallistuvat. Oppilashuoltotyötä ohjaavat luottamuksellisuus, kunnioittava suhtautuminen oppilaaseen ja huoltajaan sekä heidän osallisuutensa tukeminen. (Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden muutos / luku 5.4)

Kouluterveydenhuoltoon kuuluvat vuosittaiset terveystarkastukset, joista 1., 5. ja 8. luokkien terveystarkastukset ovat laajoja. Laajassa terveystarkastuksessa kerätään terveystarkastuksen ohella anonyymiä tietoa luokan ja koulun hyvinvointitilanteesta. Tätä tietoa hyödynnetään oppilashuollon yhteisöllisten toimenpiteiden suunnitteluun, oppilashuollon toimintasuunnitelman laadintaan ja kuntatason suunnittelutyöhön. Laajennetussa terveystarkastuksessa otetaan käyttöön THL:n lomake ”Oppilaan selviytyminen ja hyvinvointi koulussa”.

Yksilökohtainen oppilashuolto

Yksilökohtaisella oppilashuollolla tarkoitetaan oppilaalle annettavia kouluterveydenhuollon palveluja, oppilashuollon psykologi- ja kuraattoripalveluja sekä yksittäistä oppilasta koskevaa monialaista oppilashuoltoa. Yksilökohtaisen oppilashuollon tavoitteena on seurata ja edistää oppilaan kokonaisvaltaista kehitystä, terveyttä, hyvinvointia ja oppimista. (Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden muutos / luku 5.4.3)

Kemijärven kaupungissa psykologipalvelut järjestää Perhe- ja mielenterveysklinikka Lapponia. Lasten ja nuorten psykologipalveluihin kuuluvat mielenterveyspalvelut (asiakkaana koko perhe), tutkimukset oppimisen haasteiden ja kehityksen arvioinnissa sekä tuki vanhemmille kasvatuskysymyksissä ja vanhemmuudessa.

Kemijärven kaupungin perusopetuksessa toimii yksi kuraattori. Kuraattorilla on viikoittaiset päivystysajat kouluilla, jolloin kuraattoripalveluita saa ilman ajanvarausta. Muutoin palvelut ovat saatavilla ajanvarauksella. Mikäli oppilas haluaa käyttää vastuukuraattorin (sosiaalityöntekijä) palveluja, ne järjestetään Kemijärven kaupungin perhesosiaalityön kautta.

Oppilashuollon kuraattori on oppilaalle kuuntelija, tukija ja ohjaaja oppilasta koskevissa ongelmatilanteissa. Oppilaan vanhemmille hän toimii tukena kasvatuskysymyksissä ja yhteistyökumppanina kouluasioita selvitettäessä. Kuraattori toimii myös yhteistyössä oppilaan, hänen huoltajiensa, oppilasryhmien, opettajien, oppilashuollon asiantuntijoiden sekä muiden viranomaisten kanssa.

Oppilaalle on järjestettävä mahdollisuus keskustella henkilökohtaisesti oppilashuollon psykologin tai kuraattorin kanssa viimeistään seitsemäntenä koulun työpäivänä sen jälkeen kun oppilas on tätä pyytänyt. Terveystarkastajan työaika on järjestettävä siten, että oppilaalla on mahdollisuus päästä kouluterveydenhoitajan vastaanotolle ilman ajanvarausta. Oppilaalla on oltava mahdollisuus saatava arkipäivisin virka-aikana yhteys kouluterveydenhuoltoon. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 15 § ja 17 §)

Alaikäinen ja muu vajaavaltainen voi ottaen huomioon hänen ikänsä, kehitystasonsa ja muut henkilökohtaiset ominaisuutensa sekä asian laatu, painavasta syystä kieltää huoltajaansa tai muuta laillista edustajansa osallistumasta itseään koskevan opiskeluhuoltoasian käsittelyyn sekä antamasta itseään koskevia salassa pidettäviä opiskeluhuollon tietoja huoltajalleen tai muulle lailliselle edustajalleen, jollei se ole selvästi hänen etunsa vastaista. Arvion vajaavaltaisen edun toteutumisesta tekee opiskeluhuollon henkilöstöön kuuluva sosiaali- tai terveydenhuollon ammattihenkilö. Huoltajalla ei ole oikeutta kieltää alaikäistä käyttämästä opiskeluhuollon palveluja. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 18 § 1 mom.)

Oppilashuoltokertomus kirjataan Wilma -oppilashallinto-ohjelmaan, joka toimii myös oppilashuoltorekisterinä.

Oppilashuoltosuunnitelman laadintaa ohjaavat linjaukset

Kemijärven perusopetuksen kouluilla on yhteinen oppilashuoltosuunnitelma. Perusopetuksen koulujen yhteinen oppilashuoltosuunnitelma sisältää seuraavat asiat:

- Oppilashuollon kokonaistarve ja käytettävissä olevat oppilashuollon palvelut
- Yhteisöllinen oppilashuolto ja sen toimintatavat
- Yksilökohtaisen oppilashuollon järjestäminen
- Oppilashuollon yhteistyön järjestäminen oppilaiden ja heidän huoltajiensa kanssa
- Oppilashuoltosuunnitelman toteuttaminen ja seuraaminen

28.1. Kemijärven kaupungin perusopetuksen oppilashuollon tavoitteet

- terveen ja turvallisen kasvuympäristön luominen
- mielenterveyden suojaaminen
- syrjäytymisen ehkäiseminen
- kouluyhteisön hyvinvoinnin edistäminen
- hyvinvointia tukevan oppimisympäristön kehittäminen
- koulun yhteisöllisen toimintatavan vahvistaminen
- kasvun ja oppimisen esteiden, oppimisvaikeuksien sekä muiden ongelmien ennaltaehkäisy, varhainen tunnistaminen ja poistaminen
- huoltajien ja oppilaiden osallisuuden vahvistaminen yhteisöllisessä oppilashuollossa

29. Kieleen ja kulttuuriin liittyvät erityiskysymykset

Kaikkien oppilaiden opetuksessa noudatetaan yhteisiä, perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden mukaisia tavoitteita ja periaatteita. Oppilaiden kielelliset valmiudet sekä kulttuurista otetaan perusopetuksessa huomioon. Jokaisen oppilaan kieli- ja kulttuuri-identiteettiä tuetaan monipuolisesti. Oppilaita ohjataan tuntemaan, ymmärtämään ja kunnioittamaan jokaisen kansalaisen perustuslain mukaista oikeutta omaan kieleen ja kulttuuriin.

Tavoitteena on ohjata oppilaita arvostamaan eri kieliä ja kulttuureja sekä edistää kaksi- ja monikielisyyttä ja siten vahvistaa oppilaiden kielellistä tietoisuutta ja metalingvistisiä taitoja. Koulutyöhön voi sisältyä monikielisiä opetustilanteita, joissa opettajat ja oppilaat käyttävät kaikkia osaamiaan kieliä. Opetuksessa hyödynnetään oppilaiden ja heidän huoltajiensa ja yhteisönsä tietämystä oman kieli- ja kulttuurialueensa luonnosta, elämäntavoista, historiasta, kielistä ja kulttuureista. Kulttuurista monilukutaitoa voidaan vahvistaa mediakasvatuksella ja ottamalla huomioon oppilaiden ja heidän perheidensä mediakulttuuri.

Oppilaiden opintoja varten voidaan tarvittaessa laatia oppimissuunnitelma. Suunnitelma sisältää soveltuvien osien samoja osa-alueita kuin tehostettua tukea varten laadittava oppimissuunnitelma.

Perusopetuslain mukaan perusopetuksessa käytettävä kieli on suomi tai ruotsi. Opetuskielenä voi olla myös saame, romani tai viittomakieli. Opetuskielenä voidaan käyttää myös muita kieliä, kun se ei vaaranna opetussuunnitelman perusteissa asetettujen tavoitteiden saavuttamista.

30. Kaksikielisen opetuksen järjestäminen

Kaksikielisellä opetuksella pyritään saavuttamaan hyvä ja monipuolinen kielitaito sekä koulun opetuskielessä että kohdekielessä. Kaksikielisen opetuksen pitkántähtäimen tavoitteena on perustan luominen elinikäiselle kielten oppimiselle sekä kielten ja kulttuurien moninaisuuden arvostamiselle. Kaksikielisessä opetuksessa oppilaille tarjotaan autenttinen kielenkäyttöympäristö. Tavoitteeseen pyritään järjestämällä äidinkielen ja kirjallisuuden sekä kielikylpykielen/kohdekielen tuntien lisäksi eri oppiaineiden opetusta kummallakin kielellä ja hyödyntämällä molempia kieliä koulun arjessa myös opetuksen ulkopuolella. Opetuksen järjestäjä määrittelee paikallisesti kielikylpykielen/kohdekielen sisällöt ja tuntimäärän. Kielikylpykieli/kohdekieli on yleensä samalla oppilaan A1-kieli.

Kaikissa oppiaineissa tulee saavuttaa valtakunnallisen perusopetuksen opetussuunnitelman tavoitteet.

Kaksikielisessä opetuksessa painottuu luonnollinen viestintä ja vuorovaikutus, toiminnallisuus ja oppilaiden aktiivinen kielenkäyttö. Oppilaan mahdollisuuksia käyttää kieltä oppiainekohtaisesti sekä koulun opetuskielessä että kielikylpykielessä/kohdekielessä tuetaan tietoisesti. Koulun opetuskieli ja kielikylpykieli/kohdekieli muodostavat kokonaisuuden, ja molempien kielten oppimista tuetaan yhteistyössä kotien ja huoltajien kanssa. Kaksikielinen opetus heijastuu koko koulun toimintakulttuuriin. Opetuksen suunnittelu ja toteutus edellyttää systemaattista yhteistyötä ja vuoropuhelua sekä eri oppiaineita opettavien opettajien että myös koulun muun henkilöstön kesken.

Siirryttäessä opetuksessa luokanopetuksesta aineenopetukseen, on siirtymävaihe hyvä suunnitella opettajien välisenä yhteistyönä. Tällöin kaksikielisen opetuksen asettamat erityisvaatimukset voidaan ottaa suunnitelmallisesti huomioon.

Opetuksen jatkumon ja siirtymävaiheiden suunnittelu edellyttää yhteistyötä myös sidosryhmien kesken.

Kielikylpykielen/kohdekielen opetus

Opetuksen järjestäjä määrittelee paikallisesti kielikylpykielille/kohdekielille asetettavat tavoitteet ja sisällöt. Tavoitteiden asettamisessa voidaan hyödyntää esimerkiksi Kielitaidon tasojen kuvausasteikkoa. Kielikylpykielen/kohdekielen opetuksessa kehitetään oppilaiden kielitaitoa monipuolisesti ja samalla ottaen huomioon eri oppiaineiden asettamat vaatimukset kielitaidolle.

Oppiaineiden opetuksen muuttuessa käsitteellisemmäksi tarvitaan myös vaativamman asiatekstin tuottamis- ja ymmärtämistaitoja sekä taitoa keskustella vaativista aiheista. Myös oikeakielisyyteen kiinnitetään huomiota lisääntyvässä määrin. Kielikylpykielen/kohdekielen kehittymistä tuetaan ja seurataan.

Muiden oppiaineiden opetus kielikylpykielellä/kohdekielellä

Eri oppiaineiden opetus kielikylpykielellä/kohdekielellä edellyttää opettajalta kielitietoista ja kielipedagogista otetta sekä riittävää kielenhallintaa. Tarvitaan yhteistä pohdintaa siitä, millaiset kielenkäytön konventiot ja millaiset tekstit ovat millekin oppiaineelle tyypillisiä. Näin määritellään kielellisiä tavoitteita eri oppiaineissa. Opetuksessa korostuu havainnollisuus ja konkreettisuus, oppilaskeskeiset työtavat ja vuorovaikutteisuus. Oppilaita rohkaistaan käyttämään kielikylpykieltä/kohdekieltä eri oppiainesisältöjä opiskeltaessa. Tavoitteena on, että oppilaat ovat samanaikaisesti sekä kielen oppijoita että kielen käyttäjiä. Oppilaiden kielikylpykielen/kohdekielen tuottamista tuetaan opettajan ja muiden oppilaiden vertaistuellla.

Muiden oppiaineiden opetus koulun opetuskielellä

Opetuksessa varmennetaan, että oppilaiden äidinkielen käsitteiden hallinta sekä tekstien ymmärtäminen ja tuottaminen kehittyvät ikäkauden mukaiselle tasolle myös eri oppiaineiden opetuksessa. Myös koulun opetuskielellä annettavassa opetuksessa edellytetään opettajalta kielitietoista ja kielipedagogista otetta.

Seurannan ja arvioinnin erityispiirteet kaksikielisessä opetuksessa

Arvioinnin tulee antaa opettajalle, oppilaalle ja huoltajille monipuolisesti palautetta oppilaiden aineenhallinnan ja kielitaidon kehittymisestä suhteessa opetukselle määriteltyihin tavoitteisiin. Oppilaan kielitaidon kehittymistä molemmissa kielissä seurataan eri oppiaineissa sekä kaikkien opettajien yhteistyönä että oppilaiden itsearvioinnin ja vertaisarvioinnin avulla. Tässä voidaan hyödyntää esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua.

Eri oppiaineiden arvioinnissa noudatetaan perusopetuksen yleisiä arviointiperusteita riippumatta siitä, millä kielellä niitä on opetettu. Arvioinnissa huomioidaan myös oppiainekohtaisen kielen kehittyminen niiden kielellisten tavoitteiden osalta, jotka on paikalliseen opetussuunnitelmaan kirjattu.

Perusopetuksen päättöarvioinnissa kielikylpykielen tai kohdekielen tavoitteiden saavuttaminen arvioidaan A1-kielen päättöarvioinnin kriteereiden mukaisesti. Näin menetellään oppilaiden yhdenvertaisuuden turvaamiseksi toisen asteen opintoihin hakeuduttaessa. Mahdollisuuksien mukaan arviointi tehdään yhteistyössä eri oppiaineita opettavien opettajien kesken. Päättötodistuksen yhteydessä oppilaalle voidaan antaa liite kielikylpyyn tai muuhun kaksikieliseen opetukseen osallistumisesta.

Oppimisen ja koulunkäynnin tuki kaksikielisessä opetuksessa

Pedagogisissa arvioissa ja tukitoimissa huomioidaan kaksikielinen kielenkehitys ja pohditaan millä kielellä ja millaista tukea voidaan antaa. Perusopetuslain mukaan oppilaalla on oikeus saada ohjausta ja riittävää tukea oppimiseensa ja koulunkäyntiin heti, kun tarvetta ilmenee. Oppilaan tuen tarvetta seurataan säännöllisesti, ja tukea annetaan tarpeen mukaan. Tarkoitus on, että oppilas saa suunnitelmallista, jatkuvaa tukea heti tuen tarpeen ilmetessä. Oppimisen ja koulunkäynnin tuki suunnitellaan yhteistyössä opettajien, oppilaan ja oppilaan huoltajien sekä oppilashuollon kesken.

31. Erityiseen maailmankatsomukseen tai kasvatusopilliseen järjestelmään perustuva perusopetus

Valtioneuvosto voi myöntää rekisteröidylle yhdistykselle tai säätiölle luvan perusopetuksen järjestämiseen. Järjestämisluvassa opetuksen järjestäjälle voidaan määrätä erityiseen maailmankatsomukseen tai kasvatusopilliseen järjestelmään perustuva erityinen koulutustehtävä.

Erityiseen maailmankatsomukseen tai kasvatusopilliseen järjestelmään perustuvassa perusopetuksessa toiminnan, kasvatuksen ja opetuksen tulee noudattaa perusopetukselle asetettuja yleisiä kasvatustavoitteita ja opetukselle asetettuja tavoitteita. Opetuksessa noudatetaan näitä perusopetuksen opetussuunnitelman perusteita sitouttamatta oppilaita tiettyyn opetuksen taustalla olevaan maailmankatsomukseen tai kasvatusjärjestelmän taustalla olevaan arvo- tai kasvatustalofilosofiseen näkemykseen. Poikkeamista ja painotuksista määrätään järjestämisluvassa ja valtioneuvoston asetuksessa.

Paikallinen opetussuunnitelma

Minimissään kolmelle oppilaalle/kunta järjestetään elämäkatsomustietoa (oppilaista muodostetaan yksi ryhmä yhdelle koululle).

32. Vuosiluokat 1-2

32.1. Siirtymä esiopetuksesta perusopetukseen

Lapsen siirtyminen esiopetuksesta perusopetukseen edellyttää suunnitelmallista yhteistyötä esiopetuksen ja alkuopetuksen henkilöstön kesken. Tarvitaan oppimisympäristöjen, toimintatapojen ja ohjaavien asiakirjojen molemminpuolista tuntemista. Yhteistyö huoltajien kanssa ja keskinäisen luottamuksen rakentaminen on tärkeitä. Jokaisen lapsen tilanne, oppimisvalmiudet ja tarpeet otetaan huomioon. Lasten mahdollisesti tarvitsema oppimisen ja koulunkäynnin tuki turvataan koulun aloitusvaiheessa ja tarkistetaan aamu- ja iltapäivätoimintaan tai kerhotoimintaan osallistumisen tarpeet ja mahdollisuudet. Lapsia kannustetaan olemaan ylpeitä esiopetuksen aikana opituista taidoista. Heitä rohkaistaan liittymään uuteen ryhmään ja toimimaan uudessa ympäristössä kohtaamiensa aikuisten kanssa.

Oppilaille ja huoltajille annetaan tietoa koulun tarjoamasta kieliohjelmasta. Jo ennen kielen A1-oppimäärän opetuksen alkamista lapsia voidaan tutustuttaa alustavasti opetuksen järjestäjän tarjoamiin kieliin järjestämällä esimerkiksi kielisuihkuja esiopetuksessa tai syksyllä ensimmäisellä vuosiluokalla, jos opetus alkaa kevätlukukaudella. Kielisuihkuissa kieleen tai kieliin voidaan tutustua esimerkiksi laulaen, leikkien, pelaten ja liikkuen. Aiheet valitaan lapsia kiinnostavista asioista yhdessä lasten kanssa. Kielisuihkut voidaan toteuttaa muun toiminnan yhteydessä tai niille voidaan varata omia opetustuokioita.

Oppimisympäristö rakennetaan niin, että se mahdollistaa toiminnallisuuden, leikin ja pelillisyyden. Eriyttämistä varten tarvitaan väljyyttä ja rauhallista tilaa. Oppimisympäristössä on monipuolista välineistöä.

Paikallinen opetussuunnitelma

Suunnittelukokous pidetään syksyllä koulukohtaisesti alakoulun opettajien ja esikoulunopettajien kesken. Rehtori/koulunjohtaja toimii koollekutsujana.

Esikoululaisille tarjotaan mahdollisuutta tutustua kouluympäristöön (koulujaksot, tutustumispäivät).

Keväällä pidetään tiedonsiirtopalaveri, jossa Kohti koulua- kartoitukset toimitetaan tulevalle luokanopettajalle vanhempien suostumuksella. Ellei luokanopettaja ole tiedossa, kartoitukset luovutetaan rehtorille/koulunjohtajalle. Rehtori/koulunjohtaja toimii koollekutsujana. Eriyisläntentarhanopettaja kutsuu tarvittaessa koolle moniammatillisen työryhmän.

Kouluun ilmoittautumistilaisuus järjestetään koulutulokkaille ja heidän vanhemmilleen helmimaaliskuussa. Koulu toimii koollekutsujana. Tilaisuudessa ovat mukana luokanopettaja, esikoulunopettaja, erityisopettaja, rehtori/koulunjohtaja, terveydenhoitaja ja aamu- ja iltapäivätoiminnan ohjaaja (APIP). Tässä yhteydessä APIP-ohjaaja informoi APIP-toiminnasta. Koulun väki informoi Wilman käytöstä.

Kemijärvellä on yksi oppilaaksiottoalue. Oppilaaksi otosta tehdään hallinnollinen päätös.

Esikoulunopettaja on mukana koulussa ensimmäisinä koulupäivinä.

Kummioppilastoimintaa toteutetaan mahdollisuuksien mukaan.

32.2. Koululaiseksi kasvaminen

Perusopetuksen kullakin vuosiluokkakokonaisuudella on yhteisten tehtävien lisäksi oma erityinen tehtävänsä. Sen hoitaminen edellyttää oppilaiden ikäkauden ja kehitysvaiheen

huomioonottamista sekä huolenpitoa oppilaiden sujuvista ja turvallisista siirtymistä koulupolun nivelvaiheissa.

Vuosiluokkien 1-2 opetuksessa otetaan huomioon esiopetuksen ja sitä edeltäneen varhaiskasvatuksen antamat valmiudet. Vuosiluokkien 1-2 erityisenä tehtävänä on luoda perusta oppilaiden myönteiselle käsitykselle itsestä oppijana ja koululaisena sekä kehittää valmiuksia myöhempää työskentelyä ja oppimista varten. Perusopetuksen alussa jokaisen oppilaan edistymisen huolellinen seuranta on erityisen tärkeää, jotta voidaan huolehtia siitä, että oppilaalla on edellytykset opinnoissa etenemiseen.

On tärkeää, että jokainen oppilas saa rohkaisevaa palautetta ja tilaisuuksia uusien asioiden oppimisesta nouseville ilon ja onnistumisen kokemuksille. Oppilaita kannustetaan tuomaan esiin kiinnostuksen kohteensa ja löytämään uusia. Opetus suunnitellaan riittävän haasteelliseksi kunkin oppilaan tarpeita ajatellen. Koulussa ei sallita minkäänlaista kiusaamista eikä syrjivää käyttäytymistä. Oppilaita ohjataan yhdessä toimimiseen, omatoimisuuteen ja vastuunottoon omista koulutehtävistä. Kielellisten, sosiaalisten sekä motoristen taitojen ja muistin kehittymiseen samoin kuin kunkin omaan kehitysrytmiin kiinnitetään erityistä huomiota. Tavoitteena on, että kehitykseen ja oppimiseen liittyvät vaikeudet tunnistetaan varhain ja tuki annetaan oikea-aikaisesti. Työtavoissa korostuvat havainnollisuus ja toiminnallisuus, leikki ja pelillisuus sekä mielikuvitus ja tarinallisuus. Koulun aloitusta ja koululaiseksi kasvamista tuetaan yhdessä kotien kanssa.

Esiopetuksen oppimiskokonaisuudet muuttuvat vuosiluokilla 1-2 oppiaineiksi, mutta opetus voi olla edelleen pääosin eheytettyä. Oppilaiden omatoimisuutta, yhdessä tekemisen taitoja sekä asioiden välisten yhteyksien ymmärtämistä edistetään toteuttamalla monialaisia oppimiskokonaisuuksia. Tällöin tarjoutuu myös enemmän tilaisuuksia yhteistyöhön niin esiopetuksen kuin ylempien vuosiluokkien kanssa.

Oppimisympäristö rakennetaan niin, että se mahdollistaa toiminnallisuuden, leikin ja pelillisyyden. Eriyttämistä varten tarvitaan väljyyttä ja rauhallista tilaa. Oppimisympäristössä on monipuolista välineistöä.

32.3. Vuosiluokkien 2 ja 3 välinen siirtymävaihe

Siirtymävaiheessa on tärkeä varmistaa opiskelun edellyttämien perustaitojen hallinta ja tukea kunkin oppilaan itseluottamusta koululaisena. Oppilaita tuetaan erityisesti lukemisen, kirjoittamisen sekä matematiikan valmiuksissa ja opiskelutaidoissa. Myös itsenäisen ja ryhmässä työskentelyn taitojen vahvistaminen sekä vastuullisuuteen oppiminen tulevat entistä tärkeämmiksi. Oppilaille ja huoltajille annetaan tietoa koulun tarjoamasta kieliohjelmasta ja opintojen järjestelyistä, alkavista uusista oppiaineista sekä mahdollisista valinnaisista tai vapaaehtoisista opinnoista. Heidän kanssaan pohditaan opiskelun asettamia vaatimuksia ja mahdollisesti uuteen ryhmään liittymistä.

Lain edellyttämä erityisen tuen päätöksen tarkistaminen tehdään ennen kolmannen vuosiluokan opintojen alkamista.

Siirtymävaiheessa on tärkeä varmistaa opiskelun edellyttämien perustaitojen hallinta ja tukea kunkin oppilaan itseluottamusta koululaisena. Oppilaita tuetaan erityisesti lukemisen, kirjoittamisen sekä matematiikan valmiuksissa ja opiskelutaidoissa. Myös itsenäisen ja ryhmässä työskentelyn taitojen vahvistaminen sekä vastuullisuuteen oppiminen tulevat entistä tärkeämmiksi. Oppilaille ja huoltajille annetaan tietoa koulun tarjoamasta kieliohjelmasta ja opintojen järjestelyistä, alkavista uusista oppiaineista sekä mahdollisista valinnaisista tai vapaaehtoisista opinnoista. Heidän kanssaan pohditaan opiskelun asettamia vaatimuksia ja mahdollisesti uuteen ryhmään liittymistä.

Lain edellyttämä erityisen tuen päätöksen tarkistaminen tehdään ennen kolmannen vuosiluokan opintojen alkamista.

Paikallinen opetussuunnitelma

Pyritään siihen, että sama opettaja jatkaa ryhmän kanssa alkuopetuksesta kolmannelle luokalle. Hyvä oppilaantuntemus mahdollistaa siirtymävaiheessa yksilöllisen kasvun ja oppimisen tuen.

32.4. Laaja-alainen osaaminen vuosiluokilla 1-2

Laaja-alaisen osaamisen perusta luodaan esiopetuksessa ja sitä edeltävässä varhaiskasvatuksessa sekä perusopetuksen ensimmäisten vuosien aikana. Tavoitteena on, että oppilaan osaamisen kehittyminen vahvistaa edellytyksiä itsensä tuntemiseen ja arvostamiseen, oman identiteetin muotoutumiseen sekä kestäväan elämäntapaan. Alusta lähtien on tärkeitä, että koulu tarjoaa jokaiselle oppilaalle vuorovaikutteisen ja kannustavan yhteisön, jossa oppilas voi tuntea tulevaisuutensa kuulluksi, nähdyksi ja arvostetuksi. Kestäväan elämäntapaan koulu kasvattaa eniten omalla esimerkillään. Kestävän elämäntavan edistämiseksi korostuvat erityisesti yhdessä toimimisen taidot, lähiyhteisön kulttuurisen monimuotoisuuden havainnoiminen sekä luonnossa liikkuminen ja luontosuhteen vahvistaminen.

32.5. Laaja-alaisen osaamisen alueet

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

Työskentelyn lähtökohtana ovat oppilaiden omat kokemukset, havainnot ja kysymykset. Ihmettelylle, oivaltamiselle, uuden löytämiselle ja keksimiselle, mielikuvitukselle sekä oppimisen ilolle on tilaa. Oppilaita kannustetaan kysymään ja kuuntelemaan, tekemään tarkkoja havaintoja, etsimään tietoa sekä tuottamaan ja kehittämään yhdessä ideoita ja esittämään työnsä tuloksia. Ikäkaudelle sopivien ongelmanratkaisu- ja tutkimustehtävien avulla viritetään uteliaisuutta ja kiinnostusta ympäröivän maailman ilmiöitä kohtaan sekä vahvistetaan taitoa jäsentää, nimetä ja kuvailla ympäristöä. Oppilaita rohkaistaan myös kyseenalaistamaan havaitsemiaan asioita ja huomaamaan, että tieto voi olla joskus ristiriitaista ja epäselvää.

Oman ja yhteisen työn suunnittelemista, tavoitteiden asettamista ja työskentelyn arviointia harjoitellaan. Yhdessä pohditaan, milloin työssä on onnistuttu ja mistä sen tietää. Oppilaita ohjataan havaitsemaan edistymistään, tunnistamaan omat vahvuutensa oppijoina ja iloitsemaan onnistumisistaan. Heidän kanssaan keskustellaan opintoihin liittyvistä mahdollisista valinnoista ja autetaan ymmärtämään erilaisten vaihtoehtojen merkitys.

Monipuolinen liikkuminen ja motoriset harjoitukset tukevat ajattelun kehittymistä ja oppimista. Muistin, mielikuvituksen sekä eettisen ja esteettisen ajattelun kehittymistä tuetaan satujen ja tarinoiden, pelien, lorujen, laulujen ja leikkien, taiteen eri muotojen sekä monipuolisen vuorovaikutuksen avulla.

Työskentelyn lähtökohtana ovat oppilaiden omat kokemukset, havainnot ja kysymykset. Ihmettelylle, oivaltamiselle, uuden löytämiselle ja keksimiselle, mielikuvitukselle sekä oppimisen ilolle on tilaa. Oppilaita kannustetaan kysymään ja kuuntelemaan, tekemään tarkkoja havaintoja, etsimään tietoa sekä tuottamaan ja kehittämään yhdessä ideoita ja esittämään työnsä tuloksia. Ikäkaudelle sopivien ongelmanratkaisu- ja tutkimustehtävien avulla viritetään uteliaisuutta ja kiinnostusta ympäröivän maailman ilmiöitä kohtaan sekä vahvistetaan taitoa jäsentää, nimetä ja kuvailla ympäristöä. Oppilaita rohkaistaan myös kyseenalaistamaan havaitsemiaan asioita ja huomaamaan, että tieto voi olla joskus ristiriitaista ja epäselvää.

Oman ja yhteisen työn suunnittelemista, tavoitteiden asettamista ja työskentelyn arviointia harjoitellaan. Yhdessä pohditaan, milloin työssä on onnistuttu ja mistä sen tietää. Oppilaita ohjataan havaitsemaan edistymistään, tunnistamaan omat vahvuutensa oppijoina ja iloitsemaan onnistumisistaan. Heidän kanssaan keskustellaan opintoihin liittyvistä mahdollisista valinnoista ja autetaan ymmärtämään erilaisten vaihtoehtojen merkitys.

Monipuolinen liikkuminen ja motoriset harjoitukset tukevat ajattelun kehittymistä ja oppimista. Muistin, mielikuvituksen sekä eettisen ja esteettisen ajattelun kehittymistä tuetaan satujen ja tarinoiden, pelien, lorujen, laulujen ja leikkien, taiteen eri muotojen sekä monipuolisen vuorovaikutuksen avulla.

Paikallinen opetussuunnitelma

Hyödynnetään paikkakunnalla olevaa luonnon muovaamaa ja rakennettua ympäristöä.

Oppilailla on käytössään monipuolista välineistöä ja riittävästi tiloja, jotka mahdollistavat eriyttämisen.

Oppimisympäristö on virikkeellinen ja innostaa asioiden tutkimiseen.

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Oppilaita rohkaistaan ja ohjataan myönteiseen vuorovaikutukseen ja yhteistyöhön. Oppitunnit, juhlat, leikit, pelit, ruokailuhetket sekä yhteistyö koulussa ja koulun ulkopuolella tarjoavat tilaisuuksia harjoitella toimimista monenlaisten ihmisten kanssa. Oppilaita kohdellaan arvostavasti ja ohjataan ystävällisyyteen ja hyviin tapoihin.

Oppilaita ohjataan arvostamaan oman perheensä ja yhteisönsä sekä muiden perinteitä ja tapoja. Koulutyössä tutustutaan läheiseen kulttuuriympäristöön sekä sen kulttuuriseen monimuotoisuuteen. Oppilaille avataan mahdollisuuksia tutustua kulttuuriperintöön sekä taiteeseen ja muuhun kulttuuritarjontaan ja saada kokemuksia myös kansainvälisyydestä. Tärkeätä on pohtia yhdessä, miten omaan ympäristöön ja sen kulttuuriin voi vaikuttaa. Oppilaat oppivat tuntemaan Lapsen oikeuksien sopimuksen pääperiaatteet ja pohtivat, mitä ne tarkoittavat heidän elämässään ja toiminnassaan.

Koulutyössä oppilaat voivat ilmaista itseään ja itselleen merkityksellisiä asioita monipuolisia esittämisen tapoja käyttäen. Oppilaita kannustetaan nauttimaan käden ja koko kehon taitojen kehittymisestä ja harjoittelemaan monenlaista esiintymistä. Mielikuvitus, kekseliäisyys ja ilmaisutaidot kehittyvät muun muassa leikkien, seikkailujen, musiikin, draaman, saduttamisen, mediaesitysten, kuvallisen ja käsityöllisen ilmaisun sekä rakentelun ja muiden käden töiden keinoin.

Oppilaita rohkaistaan ja ohjataan myönteiseen vuorovaikutukseen ja yhteistyöhön. Oppitunnit, juhlat, leikit, pelit, ruokailuhetket sekä yhteistyö koulussa ja koulun ulkopuolella tarjoavat tilaisuuksia harjoitella toimimista monenlaisten ihmisten kanssa. Oppilaita kohdellaan arvostavasti ja ohjataan ystävällisyyteen ja hyviin tapoihin.

Oppilaita ohjataan arvostamaan oman perheensä ja yhteisönsä sekä muiden perinteitä ja tapoja. Koulutyössä tutustutaan läheiseen kulttuuriympäristöön sekä sen kulttuuriseen monimuotoisuuteen. Oppilaille avataan mahdollisuuksia tutustua kulttuuriperintöön sekä taiteeseen ja muuhun kulttuuritarjontaan ja saada kokemuksia myös kansainvälisyydestä. Tärkeätä on pohtia yhdessä, miten omaan ympäristöön ja sen kulttuuriin voi vaikuttaa. Oppilaat oppivat tuntemaan Lapsen oikeuksien sopimuksen pääperiaatteet ja pohtivat, mitä ne tarkoittavat heidän elämässään ja toiminnassaan.

Koulutyössä oppilaat voivat ilmaista itseään ja itselleen merkityksellisiä asioita monipuolisia esittämisen tapoja käyttäen. Oppilaita kannustetaan nauttimaan käden ja koko kehon taitojen kehittymisestä ja harjoittelemaan monenlaista esiintymistä. Mielikuvitus, kekseliäisyys ja ilmaisutaidot kehittyvät muun muassa leikkien, seikkailujen, musiikin, draaman, saduttamisen, mediaesitysten, kuvallisen ja käsityöllisen ilmaisun sekä rakentelun ja muiden käden töiden keinoin.

Paikallinen opetussuunnitelma

Osallistutaan paikallisiin kulttuuritapahtumiin.

Tehdään yhteistyötä mm. musiikkiopiston, kirjaston, liikuntatoimen, seurakunnan ja nuorisotoimen kanssa.

Vuodenajat teemoina erilaisin menetelmin.

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Koulun aloittaminen edellyttää uudenlaisia itsestä huolehtimisen taitoja ja itsenäisyyden lisääntymistä. Koulutyöhön kuuluu oppilaiden ikäkaudelle sopivista vastuutehtävistä huolehtiminen luokka- ja kouluyhteisössä. Yhteisten pelisääntöjen, hyvien tapojen sekä kannustavan palautteen merkitys korostuu. Oppilaita ohjataan hahmottamaan aikaa ja paikkaan liittyviä käsitteitä ja niiden käytännön merkitystä. He harjoittelevat omien tunteiden tunnistamista ja ilmaisemista ja esimerkiksi leikkien ja draaman avulla kehittävät tunnetaitojaan.

Koulussa opitaan omaan ja yhteiseen hyvinvointiin, turvallisuuteen ja arjen sujumiseen liittyviä perusasioita. Huomiota kiinnitetään itsenäiseen ja turvalliseen liikkumiseen lähiympäristössä, turva- ja suojavälineiden käyttöön sekä omien tietojen ja taitojen kehittämiseen kävelijänä ja pyöräilijänä. Myös erilaisissa vaaratilanteissa tarvittavan toiminnan ja avun hakemisen taitoja harjoitellaan. Oppilaiden kanssa tutkitaan arjen teknologiaa ja sen merkitystä päivittäisessä elämässä sekä opitaan, mitä teknisten laitteiden turvallinen käyttö edellyttää. Oppilaiden muotoutuvista kulutustottumuksista keskustellaan, opitaan tarkastelemaan mainontaa ja median vaikutuksia sekä pohditaan mahdollisuuksia oman rahankäytön suunnitteluun. Oppilaita ohjataan kriittiseen kuluttajuuteen ja mietitään, mitä taloudellisuus, kohtuullisuus ja ympäristön huomioon ottaminen tarkoittavat kuluttajan valinnoissa ja mitä ne merkitsevät omassa toiminnassa.

L4 Monilukutaito

Oppilaita ohjataan monilukutaitoisiksi, monenlaisten, ikäkaudelle ominaisten tekstien tulkitsijoiksi, tuottajiksi ja arvioijiksi. Teksteillä tarkoitetaan tässä sanallisten, kuvallisten, auditiivisten, numeeristen ja kinesteettisten symbolijärjestelmien sekä näiden yhdistelmien avulla ilmaistua tai ilmenevää tietoa. Monilukutaidon kehittymistä tuetaan perustamalla opetus moniaistisuudelle, kokonaisvaltaisuudelle ja ilmiökeskeisyydelle. Oppilaita kannustetaan käyttämään ja tuottamaan erilaisia tekstejä, nauttimaan niistä sekä ilmaisemaan itseään niiden avulla. Kirjoitettujen tekstien perusluku- ja kirjoitustaito kehittyy ja sujuvoituu. Samoin kehittyy taito käsitellä arkeen liittyen numeerista informaatiota, kuten lukumäärien eroja. Oppilaita ohjataan kehittämään kuvanlukutaitoa kokeilemalla kuvallisia ilmaisutapoja sekä tarkastelemaan visuaalisen vaikuttamisen keinoja lähiympäristössä.

Oppilaita ohjataan hankkimaan tietoa erilaisista lähteistä ja välittämään tietoa muille. Heitä ohjataan pohtimaan kuvitteellisen ja todellisen maailman suhdetta sekä myös sitä, että jokaisella tekstillä on tekijänsä ja tarkoituksensa. Näin opetuksessa tuetaan kriittisen ajattelun kehittymistä. Monilukutaitoiseksi kehittyäkseen oppilaat tarvitsevat sekä rikasta tekstiympäristöä että suojaavaa tukea median käytössä. Opetuksessa käytetään ikäkauden tarpeisiin soveltuvia tekstejä, kuten lehtiä, kirjoja, pelejä, elokuvia ja musiikkia sekä monimuotoisen ympäristön havainnointia ja oppilaiden tekemiä ja valitsemia sisältöjä. Tuottamisen taitoja kehitetään tulkittamisen ja arvottamisen taitojen rinnalla. Oppilaille luodaan runsaasti tilaisuuksia kysyä ja ihmetellä, kertoa tarinoita, esittää näkemyksiään ja jakaa kokemuksiaan monenlaisia välineitä ja ilmaisun keinoja käyttäen.

L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

Opetuksessa hyödynnetään esiopetuksen aikana ja koulun ulkopuolella oppilaille karttuneita tieto- ja viestintäteknologian (tv) tietoja ja taitoja. Leikkiin perustuva työskentely on edelleen keskeistä. Tieto- ja viestintäteknologian perustaitoja harjoitellaan ja opitaan käyttämään niitä opiskelun välineinä. Samalla opitaan keskeistä käsitteistöä. Oppilaat pohtivat myös, mihin tarkoituksiin tieto- ja viestintäteknologiaa käytetään lähiympäristössä ja mikä sen merkitys on arjessa.

Käytännön taidot ja oma tuottaminen: Koulutyössä harjoitellaan laitteiden, ohjelmistojen ja palveluiden käyttöä ja opetellaan niiden keskeisiä käyttö- ja toimintaperiaatteita. Samoin harjoitellaan näppäintaitoja sekä muita tekstin tuottamisen ja käsittelyn perustaitoja. Oppilaat saavat ja jakavat keskenään kokemuksia digitaalisen median parissa työskentelystä sekä ikäkaudelle sopivasta ohjelmoinnista. Pelillisyyttä hyödynnetään oppimisen edistäjänä.

Vastuullinen ja turvallinen toiminta: Oppilaiden kanssa keskustellaan ja luodaan yhdessä tv:t:n turvallisia käyttötapoja ja hyviä käytöstapoja. Huomiota kiinnitetään terveellisiin työasentoihin sekä sopivan pituisten työjaksojen merkitykseen hyvinvoinnille.

Tiedonhallinta sekä tutkiva ja luova työskentely: Oppilaita opastetaan käyttämään keskeisiä hakupalveluita, kokeilemaan eri työvälineitä ja tekemään pienimuotoisia tiedonhankintatehtäviä eri aihepiireistä ja itseä kiinnostavista asioista. Heitä kannustetaan toteuttamaan tv:t:n avulla ideoitaan yksin ja yhdessä toisten kanssa.

Vuorovaikutus ja verkostoituminen: Oppilaat saavat kokemuksia oppimista tukevien yhteisöllisten palveluiden käytöstä ja harjoittelevat käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa erilaisissa vuorovaikutustilanteissa.

L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys

Koulutyössä oppilaat saavat monimuotoisia tilaisuuksia oppia työskentelemään yksin ja yhdessä toisten kanssa. Heitä ohjataan harjoittelemaan ryhmässä toimimista ja yhteistyötä, omien ideoiden sovittamista yhteen toisten kanssa sekä ikäkaudelle sopivaa vastuunkantoa. Oppilaita kannustetaan tutkimaan uusia asioita ja miettimään, missä itse on erityisen hyvä ja mitä voisi tehdä toisten hyväksi koulussa ja kotona. Heitä rohkaistaan toimimaan uusissa tilanteissa itseensä luottaen. Oppilaita opastetaan tutustumaan eri ammatteihin koulussa ja koulun ulkopuolella ja ymmärtämään niiden ja yleensä työn merkitys yhteiskunnassa, erityisesti perheiden arjen ja toimeentulon kannalta. Yhteistyö huoltajien ja koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa rikastaa työskentelyä.

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen

Ensimmäisestä luokasta lähtien oppilaat ovat mukana pohtimassa ja suunnittelemassa omaa opiskeluaan ja oman ryhmänsä työn tavoitteita ja toimintatapoja, työskentelytilojen järjestämistä ja viihtyisyyttä sekä ruokailuun, välitunteihin, juhliin ja retkiin sekä koulun muihin tapahtumiin liittyviä asioita. Oppilaiden kanssa keskustellaan, mitä oikeudenmukaisuus, yhdenvertaisuus ja vastavuoroisuus merkitsevät. Omien kokemusten kautta oppilaat tutustuvat demokraattisen toiminnan sääntöihin ja toteutumiseen käytännössä. Oppilaat kuuluvat oppilaskuntaan ja voivat osallistua itseään koskevista asioista päättämiseen ikätasonsa ja edellytystensä mukaisesti. Oppilaiden kanssa pohditaan, mitä heille merkitsee oikeudenmukainen ja kestävä tulevaisuus omassa maassa ja maailmassa ja mitä he voivat itse tehdä sen puolesta.

32.6. Oppiaineet

32.6.1. Liikunta

Oppiaineen tehtävä

Liikunnan opetuksen tehtävänä on vaikuttaa oppilaiden hyvinvointiin tukemalla fyysistä, sosiaalista ja psyykkistä toimintakykyä sekä myönteistä suhtautumista omaan kehoon. Oppiaineessa tärkeitä ovat yksittäisiin liikuntatunteihin liittyvät positiiviset kokemukset ja liikunnallisen elämäntavan tukeminen. Oppitunneilla korostuvat kehoisuus, fyysinen aktiivisuus ja yhdessä tekeminen. Liikunnan avulla edistetään yhdenvertaisuutta, tasa-arvoa ja yhteisöllisyyttä sekä tuetaan kulttuurista moninaisuutta. Opetus on turvallista, ja se perustuu eri vuodenaikojen ja paikallisten olosuhteiden tarjoihin mahdollisuuksiin. Liikunnassa hyödynnetään koulun tiloja,

lähiliikuntapaikkoja ja luontoa monipuolisesti. Oppilaita ohjataan ja sitoutetaan turvalliseen ja eettisesti kestävään toimintaan ja oppimisilmapiiriin.

Liikunnassa oppilaat kasvavat liikkumaan ja liikunnan avulla. Liikkumaan kasvamisen osatekijöitä ovat oppilaiden ikä- ja kehitystason mukainen fyysisesti aktiivinen toiminta, motoristen perustaitojen oppiminen ja fyysisten ominaisuuksien harjoittelu. Oppilaat saavat tietoa ja taitoja erilaisissa liikuntatilanteissa toimimiseen. Liikunnan avulla kasvamiseen kuuluu toisia kunnioittava vuorovaikutus, vastuullisuus, pitkäjänteinen itsensä kehittäminen, tunteiden tunnistaminen ja säätely sekä myönteisen minäkäsityksen kehittyminen. Liikunta tarjoaa mahdollisuuksia iloon, keholliseen ilmaisuun, osallisuuteen, sosiaalisuuteen, rentoutumiseen, leikinomaiseen kisailuun ja ponnisteluun sekä toisten auttamiseen. Liikunnassa oppilas saa valmiuksia terveytensä edistämiseen.

Oppiaineen tehtävä vuosiluokilla 1-2

”Liikutaan yhdessä leikkien.”

Vuosiluokilla 1-2 opetuksen pääpaino on havaintomotoristen taitojen ja motoristen perustaitojen oppimisessa, yhdessä tekemisessä ja sosiaalisten taitojen kehittämisessä sekä liikuntaan liittyvien myönteisten kokemusten vahvistamisessa. Opetus tukee oppilaita auttamalla heitä kohtaamaan emotionaalisesti vaihtelevia tilanteita. Opetuksessa hyödynnetään oppilaiden mielikuvitusta ja omia oivalluksia.

Liikunnan oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 1-2

Liikunnan tehtävää ja tavoitteita toteutetaan opettamalla turvallisesti ja monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä sisä- ja ulkotiloissa oppilaita osallistaen. Opetuksessa otetaan huomioon vuodenajat, paikalliset olosuhteet sekä koulun ja ympäristön tarjoamat mahdollisuudet tarkoituksenmukaisella tavalla. Opetuksen yhteydessä korostetaan fyysistä aktiivisuutta ja yhteistoiminnallisuutta ylläpitäviä työtapoja, kannustavaa vuorovaikutusta ja toisten auttamista sekä henkisesti ja fyysisesti turvallista toimintaa. Koulun ulkopuolisille liikuntapaikoille siirtymisessä edistetään turvallista liikennekäyttäytymistä.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki liikunnassa vuosiluokilla 1-2

Kannustava ja hyväksyvä ilmapiiri on edellytys liikunnanopetuksen tavoitteiden saavuttamiselle. Toiminnan tulee antaa kaikille oppilaille mahdollisuus onnistumiseen ja osallistumiseen sekä tukea hyvinvoinnin kannalta riittävää toimintakykyä. Opetuksessa on keskeistä oppilaiden yksilöllisyyden huomioon ottaminen, turvallinen työskentelyilmapiiri sekä organisoiminen ja opetusviestinnän selkeys. Pätevyydenkokemuksia ja sosiaalista yhteenkuuluvuutta tuetaan oppilaslähtöisillä ja osallistavilla työtavoilla, sopivilla tehtävillä ja rohkaisevalla palautteella. Vuosiluokilla 1-2 on tärkeää tunnistaa sellaiset motorisen oppimisen vaikeudet, joilla voi olla yhteyttä muihin oppimisen ongelmiin.

Motoriset vaikeudet, joilla voi olla yhteyttä muihin oppimisen ongelmiin voivat ilmetä esimerkiksi vetäytymisenä ketteryyttä vaativista leikeistä, vaikeutena oppia uusia taitoja, vaikeutena vakioita suoritus, vaikeutena yhdistellä liikkeitä ja ylläpitää tasapainoa. Liikkuminen ja liikkeet saattavat olla kömpelöitä, hitaita ja kulmikkaita. Oman kehon asentojen tai tilan hahmottamisessa voi ilmaantua vaikeuksia.

Oppilaan oppimisen arviointi liikunnassa vuosiluokilla 1-2

Oppimisen arvioinnilla tuetaan oppilaiden kasvamista liikuntaan ja liikunnan avulla eli sen tarkoituksena on tukea fyysisen, sosiaalisen ja psyykkisen toimintakyvyn kehittymistä. Rakentava

ja kannustava palaute tukee oppilaan myönteistä käsitystä itsestä liikkujana. Arviointi perustuu monipuoliseen näyttöön oppilaiden oppimisesta, työskentelystä ja edistymisestä.

Arvioinnissa pyritään tunnistamaan oppilaiden yksilölliset vahvuudet ja kehittymistarpeet sekä tukemaan niitä. Liikunnan opetuksessa ja arvioinnissa tulee ottaa huomioon oppilaan terveydentila ja erityistarpeet. Arviointi toteutetaan oppilaiden toimintaa ja työskentelyä havainnoimalla sekä ohjaamalla oppilaita itsearviointiin.

Oppimisprosessin kannalta keskeisiä arvioinnin ja palautteen antamisen kohteita liikunnassa ovat

- edistyminen liikuntatilanteisiin sopivien ratkaisujen löytämisessä
- edistyminen motorisissa perustaidoissa ja niiden harjoittelemisessa
- edistyminen sovittuihin tehtäviin liittyvässä turvallisessa toiminnassa
- edistyminen yhdessä työskentelyn ja itsenäisen työskentelyn taidoissa.

Vuosiluokka 1

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Fyysinen toimintakyky

Opetukseen sisältyy runsaasti fyysisesti aktiivista toimintaa. Opetukseen valitaan leikkejä ja tehtäviä sekä liikuntamuotoja, joissa harjoitellaan tasapaino- ja liikkumistaitoja (kuten kiipeilyä, juoksua ja hyppyjä) ja välineenkäsittelytaitoja (kuten tehtäviä erilaisilla välineillä ja palloleikkejä) erilaisissa oppimisympäristöissä (kuten salissa, luonnossa, lumella ja jäällä). Kehonhallintaa edistetään käyttämällä tehtäviä (kuten voimistelu- ja musiikkileikkejä), joissa harjaannutetaan kehonhahmotusta, ilmaisua ja rytmin mukaan liikkumista.

Tutustutaan monipuolisiin ja turvallisiin tehtäviin liikkumiseen sisällä ja ulkona eri vuodenaikoina eri oppimisympäristöissä. Vesiliikunta ja uinti kuuluvat liikunnan opetukseen.

Kemijärvellä lumi- ja jääliikunnassa liikuntalajeina ovat hiihto ja luistelu. Näiden lisäksi opetuksessa voidaan käyttää muitakin talviliikuntalajeja.

S2 Sosiaalinen toimintakyky

Opetus sisältää yksinkertaisia liikunnallisia sääntöleikkejä, tehtäviä ja pelejä, joissa oppilaat toimivat yhteistyössä muiden kanssa ja saavat kokemuksia muiden auttamisesta.

S3 Psykyinen toimintakyky

Opetukseen valitaan iloa ja virkistystä tuottavia leikkejä ja tehtäviä, joissa koetaan onnistumisia sekä kohdataan tuetusti emotionaalisesti vaihtelevia tilanteita kuten leikeissä, kisailuissa tai peleissä koetut tilanteet.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1	L1, L3
T2	S1	L1, L3, L4
T3	S1	L3
T4	S1	L3
T5	S1	L3
T6	S1	L3, L6, L7
T7	S2	L2, L3, L6, L7
T8	S2	L2, L6, L7
T9	S3	L1, L2, L3
T10	S3	L1, L2

Vuosiluokan tavoitteet

T1 kannustaa oppilasta fyysiseen aktiivisuuteen, kokeilemaan itsenäisesti ja yhdessä uusia, erilaisia liikuntatehtäviä sekä rohkaista ilmaisemaan itseään liikunnan avulla

Kemijärvellä lumi- ja jääliikunnassa liikuntalajeina ovat hiihto ja luistelu. Näiden lisäksi opetuksessa voidaan käyttää muitakin talviliikuntalajeja.

T2 ohjata oppilasta harjaannuttamaan havaintomotorisia taitojaan eli havainnoimaan itseään ja ympäristöään aistien avulla sekä tekemään liikuntatilanteisiin sopivia ratkaisuja

Havaintomotoriikassa kehitetään näkö-, kuulo-, tunto-, lihas-liike-, sekä tasapainoaistia oman kehon sekä tilan hahmottamiseen.

Kemijärvellä lumi- ja jääliikunnassa liikuntalajeina ovat hiihto ja luistelu. Näiden lisäksi opetuksessa voidaan käyttää muitakin talviliikuntalajeja.

T3 vahvistaa motoristen perustaitojen (tasapaino-, liikkumis- ja välineenkäsittelytaidot) oppimista niin, että oppilas oppii soveltamaan niitä eri oppimisympäristöissä, eri tilanteissa ja eri vuodenaikoina

Tasapainotaitoja ovat mm. pyöriminen, heiluminen, tasapainoilu, taivuttaminen, ojentaminen, kieriminen, ylösalaiset asennot, alastulo, pysähtyminen sekä väistäminen.

Liikkumistaitoja ovat mm. käveleminen, juokseminen, hyppääminen, kinkkaaminen, hyppely, laukkaaminen, liukuminen, loikkaaminen ja kiipeäminen.

Välineenkäsittelytaitoja ovat mm. heittäminen, kiinnittäminen, työntäminen, potkaiseminen, iskeminen, pomputtelu, vierittäminen ja lyöminen.

Kemijärvellä lumi- ja jääliikunnassa liikuntalajeina ovat hiihto ja luistelu. Näiden lisäksi opetuksessa voidaan käyttää muitakin talviliikuntalajeja.

T4 harjaannuttaa oppilasta liikkumaan turvallisesti erilaisissa ympäristöissä, erilaisilla välineillä ja telineillä

Kemijärvellä lumi- ja jääliikunnassa liikuntalajeina ovat hiihto ja luistelu. Näiden lisäksi opetuksessa voidaan käyttää muitakin talviliikuntalajeja.

T5 tutustuttaa oppilas vesiliikuntaan ja varmistaa alkeisuimataito

Kemijärvellä lumi- ja jääliikunnassa liikuntalajeina ovat hiihto ja luistelu. Näiden lisäksi opetuksessa voidaan käyttää muitakin talviliikuntalajeja.

T6 ohjata oppilasta turvalliseen ja asialliseen toimintaan liikuntatunneilla

Kemijärvellä lumi- ja jääliikunnassa liikuntalajeina ovat hiihto ja luistelu. Näiden lisäksi opetuksessa voidaan käyttää muitakin talviliikuntalajeja.

T7 ohjata oppilasta säätelemään toimintaansa ja tunneilmaisuaan vuorovaikutuksellisissa liikuntatilanteissa

T8 tukea yhdessä työskentelyn taitoja, kuten yhdessä sovittujen sääntöjen noudattamista, ohjaamalla oppilasta ottamaan vastuuta yhteispelien ja -leikkien onnistumisesta

T9 tukea oppilaan myönteisen minäkäsityksen vahvistumista, ohjata itsenäiseen työskentelyyn sekä itsensä monipuoliseen ilmaisemiseen.

T10 varmistaa myönteisten liikunnallisten kokemusten saaminen ja rohkaista oppilasta kokeilemaan oman toimintakykynsä rajoja

Vuosiluokka 2

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Fyysinen toimintakyky

Opetukseen sisältyy runsaasti fyysisesti aktiivista toimintaa. Opetukseen valitaan leikkejä ja tehtäviä sekä liikuntamuotoja, joissa harjoitellaan tasapaino- ja liikkumistaitoja (kuten kiipeilyä, juoksua ja hyppyä) ja välineenkäsittelytaitoja (kuten tehtäviä erilaisilla välineillä ja palloleikkejä) erilaisissa oppimisympäristöissä (kuten salissa, luonnossa, lumella ja jäällä). Kehonhallintaa edistetään käyttämällä tehtäviä (kuten voimistelu- ja musiikkileikkejä), joissa harjaannutetaan kehonhahmotusta, ilmaisua ja rytmin mukaan liikkumista.

Tutustutaan monipuolisiin ja turvallisiin tehtäviin liikkumiseen sisällä ja ulkona eri vuodenaikoina eri oppimisympäristöissä. Vesiliikunta ja uinti kuuluvat liikunnan opetukseen.

Kemijärvellä lumi- ja jääliikunnassa liikuntalajeina ovat hiihto ja luistelu. Näiden lisäksi opetuksessa voidaan käyttää muitakin talviliikuntalajeja

S2 Sosiaalinen toimintakyky

Opetus sisältää yksinkertaisia liikunnallisia sääntöleikkejä, tehtäviä ja pelejä, joissa oppilaat toimivat yhteistyössä muiden kanssa ja saavat kokemuksia muiden auttamisesta.

S3 Psyykinen toimintakyky

Opetukseen valitaan iloa ja virkistystä tuottavia leikkejä ja tehtäviä, joissa koetaan onnistumisia sekä kohdataan tuetusti emotionaalisesti vaihtelevia tilanteita kuten leikeissä, kisailuissa tai peleissä koetut tilanteet.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1	L1, L3
T2	S1	L1, L3, L4
T3	S1	L3
T4	S1	L3
T5	S1	L3
T6	S1	L3, L6, L7
T7	S2	L2, L3, L6, L7
T8	S2	L2, L6, L7
T9	S3	L1, L2, L3
T10	S3	L1, L2

Vuosiluokan tavoitteet

T1 kannustaa oppilasta fyysiseen aktiivisuuteen, kokeilemaan itsenäisesti ja yhdessä uusia, erilaisia liikuntatehtäviä sekä rohkaista ilmaisemaan itseään liikunnan avulla

Kemijärvellä lumi- ja jääliikunnassa liikuntalajeina ovat hiihto ja luistelu. Näiden lisäksi opetuksessa voidaan käyttää muitakin talviliikuntalajeja

T2 ohjata oppilasta harjaannuttamaan havaintomotorisia taitojaan eli havainnoimaan itseään ja ympäristöään aistien avulla sekä tekemään liikuntatilanteisiin sopivia ratkaisuja

Havaintomotoriikassa kehitetään näkö-, kuulo-, tunto-, lihas-liike-, sekä tasapainoaistia oman kehon sekä tilan hahmottamiseen.

Kemijärvellä lumi- ja jääliikunnassa liikuntalajeina ovat hiihto ja luistelu. Näiden lisäksi opetuksessa voidaan käyttää muitakin talviliikuntalajeja

T3 vahvistaa motoristen perustaitojen (tasapaino-, liikkumis- ja välineenkäsittelytaidot) oppimista niin, että oppilas oppii soveltamaan niitä eri oppimisympäristöissä, eri tilanteissa ja eri vuodenaikoina

Tasapainotaitoja ovat mm. pyöriminen, heiluminen, tasapainoilu, taivuttaminen, ojentaminen, kieriminen, ylösalaiset asennot, alastulo, pysähtyminen sekä väistäminen.

Liikkumistaitoja ovat mm. käveleminen, juokseminen, hyppääminen, kinkkaaminen, hyppely, laukkaaminen, liukuminen, loikkaaminen ja kiipeäminen.

Välineenkäsittelytaitoja ovat mm. heittäminen, kiinnittäminen, työntäminen, potkaiseminen, iskeminen, pomputtelu, vierittäminen ja lyöminen.

Kemijärvellä lumi- ja jääliikunnassa liikuntalajeina ovat hiihto ja luistelu. Näiden lisäksi opetuksessa voidaan käyttää muitakin talviliikuntalajeja

T4 harjaannuttaa oppilasta liikkumaan turvallisesti erilaisissa ympäristöissä, erilaisilla välineillä ja telineillä

Kemijärvellä lumi- ja jääliikunnassa liikuntalajeina ovat hiihto ja luistelu. Näiden lisäksi opetuksessa voidaan käyttää muitakin talviliikuntalajeja

T5 tutustuttaa oppilas vesiliikuntaan ja varmistaa alkeisuimataito

Kemijärvellä lumi- ja jääliikunnassa liikuntalajeina ovat hiihto ja luistelu. Näiden lisäksi opetuksessa voidaan käyttää muitakin talviliikuntalajeja

T6 ohjata oppilasta turvalliseen ja asialliseen toimintaan liikuntatunneilla

Kemijärvellä lumi- ja jääliikunnassa liikuntalajeina ovat hiihto ja luistelu. Näiden lisäksi opetuksessa voidaan käyttää muitakin talviliikuntalajeja

T7 ohjata oppilasta säätelemään toimintaansa ja tunneilmaisuaan vuorovaikutuksellisissa liikuntatilanteissa

T8 tukea yhdessä työskentelyn taitoja, kuten yhdessä sovittujen sääntöjen noudattamista, ohjaamalla oppilasta ottamaan vastuuta yhteispelien ja -leikkien onnistumisesta

T9 tukea oppilaan myönteisen minäkäsityksen vahvistumista, ohjata itsenäiseen työskentelyyn sekä itsensä monipuoliseen ilmaisemiseen.

T10 varmistaa myönteisten liikunnallisten kokemusten saaminen ja rohkaista oppilasta kokeilemaan oman toimintakykynsä rajoja

32.6.2. Vieraat kielet

Englanti, A1-oppimäärä

Oppiaineen tehtävä

Kieli on oppimisen ja ajattelun edellytys. Kieli on mukana kaikessa koulun toiminnassa, ja jokainen opettaja on kielen opettaja. Kielten opiskelu edistää ajattelutaitojen kehittymistä. Se antaa aineksia monikielisen ja -kulttuurisen identiteetin muodostumiselle ja arvostamiselle. Sanavaraston ja rakenteiden karttuessa myös vuorovaikutus- ja tiedonhankintataidot kehittyvät. Kielten opiskelussa on runsaasti sijaa ilolle, leikillisyydelle ja luovuudelle.

Kieltenopetus on osa kielikasvatusta ja johdatusta kielitietoisuuteen. Oppilaissa herätetään kiinnostus kouluyhteisön ja ympäröivän maailman kielelliseen ja kulttuuriseen moninaisuuteen ja heitä rohkaistaan viestimään autenttisisissa ympäristöissä. Koulussa ohjataan arvostamaan eri kieliä, niiden puhujia ja erilaisia kulttuureita. Sukupuolten tasa-arvoa kielivalinnoissa ja kielten opiskelussa vahvistetaan erilaisia oppilaita kiinnostavalla kielivalintatiedotuksella, rohkaisemalla oppilaita tekemään aidosti itseään kiinnostavia valintoja sukupuolesta riippumatta, käsittelemällä opetuksessa monipuolisesti erilaisia aiheita sekä käyttämällä vaihtelevia ja toiminnallisia työtapoja.

Kielten opiskelu valmistaa oppilaita suunnitelmalliseen ja luovaan työskentelyyn erilaisissa kokoonpanoissa. Oppilaille ja oppilasryhmille luodaan mahdollisuuksia verkostoitumiseen ja yhteydenpitoon ihmisten kanssa myös eri puolilla maailmaa. Tieto- ja viestintäteknologia tarjoaa yhden luontevan mahdollisuuden toteuttaa kieltenopetusta autenttisista tilanteista ja oppilaiden viestintätarpeista lähtien. Opetus antaa myös valmiuksia osallisuuteen ja aktiiviseen vaikuttamiseen kansainvälisessä maailmassa.

Opetus vahvistaa oppilaiden luottamusta omiin kykyihinsä oppia kieliä ja käyttää niitä rohkeasti. Oppilaille annetaan mahdollisuus edetä yksilöllisesti ja saada tarpeen mukaan

tukea oppimiselleen. Opetus järjestetään niin, että myös muita nopeammin etenevät tai kieltä entuudestaan osaavat voivat edistyä.

Huom! ePerustetyökälussa olevan teknisen virheen vuoksi, kopioituu alla oleva teksti vuosiluokkien 1.-2. vieraan kielen (A1) kohdalta myös 3.-6- vuosiluokkien kohdalle. Tekstiä ei voi poistaa.

Oppiaineen tehtävä

Kieli on oppimisen ja ajattelun edellytys. Kieli on mukana kaikessa koulun toiminnassa, ja jokainen opettaja on kielen opettaja. Kielten opiskelu edistää ajattelutaitojen kehittymistä. Se antaa aineksia monikielisen ja -kulttuurisen identiteetin muodostumiselle ja arvostamiselle. Sanavaraston ja rakenteiden karttuessa myös vuorovaikutus- ja tiedonhankintataidot kehittyvät. Kielten opiskelussa on runsaasti sijaa ilolle, leikkisyydelle ja luovuudelle.

Kieltenopetus on osa kielikasvatusta ja johdatusta kielitietoisuuteen. Oppilaissa herätetään kiinnostus kouluyhteisön ja ympäröivän maailman kielelliseen ja kulttuuriseen moninaisuuteen ja heitä rohkaistaan viestimään autenttisissa ympäristöissä. Koulussa ohjataan arvostamaan eri kieliä, niiden puhujia ja erilaisia kulttuureita. Sukupuolten tasa-arvoa kielivalinnoissa ja kielten opiskelussa vahvistetaan erilaisia oppilaita kiinnostavalla kielivalintatiedotuksella, rohkaisemalla oppilaita tekemään aidosti itseään kiinnostavia valintoja sukupuolesta riippumatta, käsittelemällä opetuksessa monipuolisesti erilaisia aiheita sekä käyttämällä vaihtelevia ja toiminnallisia työtapoja.

Kielten opiskelu valmistaa oppilaita suunnitelmalliseen ja luovaan työskentelyyn erilaisissa kokoonpanoissa. Oppilaille ja oppilasryhmille luodaan mahdollisuuksia verkostoitumiseen ja yhteydenpitoon ihmisten kanssa myös eri puolilla maailmaa. Tieto- ja viestintäteknologia tarjoaa yhden luontevan mahdollisuuden toteuttaa kieltenopetusta autenttisista tilanteista ja oppilaiden viestintätarpeista lähtien. Opetus antaa myös valmiuksia osallisuuteen ja aktiiviseen vaikuttamiseen kansainvälisessä maailmassa.

Opetus vahvistaa oppilaiden luottamusta omiin kykyihinsä oppia kieliä ja käyttää niitä rohkeasti. Oppilaille annetaan mahdollisuus edetä yksilöllisesti ja saada tarpeen mukaan tukea oppimiselleen. Opetus järjestetään niin, että myös muita nopeammin etenevät tai kieltä entuudestaan osaavat voivat edistyä.

Opetussuunnitelman teksti

Oppiaineen tehtävä

Vuosiluokilla 1–2 vieraan kielen ja saamen kielen opetuksen erityisenä tehtävänä on herättää oppilaiden myönteinen asenne kielenoppimiseen sekä vahvistaa oppilaiden luottamusta omiin kykyihinsä oppia kieliä ja käyttää vähäistäkin kielitaitoa rohkeasti. Opetus herättelee oppilaiden uteliaisuutta kieliin. Opetus tukee oppilaan kykyä havainnoida ja hyödyntää ympäröivässä maailmassa olevia kielellisiä ja kulttuurisia virikkeitä. Opetuksessa tarjotaan monipuolisia kokemuksia vieraasta kielestä tai saamen kielestä sekä niihin liittyvistä kulttuureista. Opetuksessa korostuu oppimisen ilo, vaihtelevat työtavat, toiminnallisuus ja suullinen vuorovaikutus arkeen liittyvissä tilanteissa. Käsiteltävät aihepiirit valitaan yhdessä oppilaiden kanssa heitä aidosti itseään kiinnostavista asioista. Opetuksessa käsitellään monipuolisesti erilaisia aiheita. Opetuksen alussa oppilaalta ei edellytetä luku- ja kirjoitustaitoa. Oppilaan kiinnostusta suullista ja kirjoitettua kieltä kohtaan herätellään ja lisätään. Vähitellen lisätään myös oppilaan kiinnostusta lukemista ja kirjoittamista kohtaan.

Kemijärven paikallinen opetussuunnitelma (Työryhmä: Eija Rae lehtori, Niina Tikkanen luokanopettaja, Kristiina Heiskanen luokanopettaja, Tiina Välikangas luokanopettaja, Tommi Kannianen erityisopettaja (työryhmän pj ja sihteeri)

Kemijärven kaupungin perusopetuksessa A1-kieli on englanti. A1-kielen opetus alkaa ensimmäisen vuosiluokan syksyllä. A1- kielen laajuus on 1 vvt ensimmäisellä ja 1 vvt toisella

vuosiluokalla. Vieraan kielen oppiminen aloitetaan kielisuihku-tyyppisesti. Aihealueiden käsittelyä syvennetään taitojen karttuessa.

Kemijärven kaupungin perusopetuksessa vuosiluokilla 1-2 englannin kielen opetuksessa korostuu leikillisuus. Opetus vahvistaa oppilaiden luottamusta omiin taitoihin ja kykyihinsä oppia kieliä ja ilmaista itseään rohkeasti. Opetuksessa herätellään kielellistä ja kulttuurista uteliaisuutta. Opetuksen lähtökohtana on kielitietoisuus, joka ohjaa arvostamaan monikulttuurista ympäristöä.

Oppimisympäristöt ja työtavat

Työtapojen valinnassa tulee ottaa huomioon erilaiset ja eri taustoista tulevat oppijat sekä oppilaiden ikäkausi ja kehitysvaihe. Työtapojen tulee olla monipuolisia, oppilaslähtöisiä ja oppilaita osallistavia. Työtapoja valittaessa lähtökohtana ovat toiminnallisuus ja tutkiva oppiminen. Opetusta voidaan eheyttää niin, että kohdekielen taitojen oppiminen nivotaan muiden oppiaineiden opetukseen.

Työtavoilla ohjataan oppilaita monipuoliseen vuorovaikutukseen, yhteiseen pohtimiseen, kielelliseen uteliaisuuteen ja päättelyyn sekä yhteistyötaitojen kehittämiseen. Työtavoissa yhdistyy leikinomaisuus, musiikki, draama, pelit ja liike sekä eri aistien hyödyntäminen. Oppilaille tarjotaan suullisen vuorovaikutuksen lisäksi mahdollisuuksia tutustua kohdekielen ja oppia sitä myös kirjoitetun kielen kautta. Oppilaita ohjataan pohtimaan kielen oppimistaan esimerkiksi eurooppalaisen kielisalkun tai vastaavan työväliseen avulla sekä vähitellen ottamaan vastuuta omasta oppimisestaan.

Opetuksessa voidaan hyödyntää koko koulua ja koulun lähiympäristöä oppimisympäristöinä. Monikielisyys, kulttuurinen moninaisuus ja kielitietoisuus ovat näkyvissä oppimisympäristöissä. Kohdekieli kuuluu ja näkyy oppimistilanteissa ja oppilaalle tutuissa vuorovaikutustilanteissa. Oppimisympäristöjä voidaan muuttaa erilaisiin kielenoppimistilanteisiin sopiviksi ja siten mahdollistaa monipuoliset työtavat sekä työskentely ryhmässä ja itsenäisesti. Oppimisympäristöjä suunnitellaan yhdessä oppilaiden kanssa. Oppimisympäristöt tukevat oppilaan luontaista uteliaisuutta ja kokeilunhalua sekä leikillisyyttä ja mielikuvitusta, jotta oppilas rohkaistuu käyttämään vähäistäkin kielitaitoaan alusta asti. Oppimisympäristöjen avulla vahvistetaan oppilaiden monilukutaidon kehittymistä hyödyntämällä opetuksessa esimerkiksi kuvia, liikettä, ääntä ja erilaisia didaktisia välineitä. Opetuksessa tarjotaan oppilaille mahdollisuuksia tutustua kohdekielen ja kohdekielen liittyvään kulttuuriin hyödyntämällä erilaisia oppimisympäristöjä sekä mahdollisuuksien mukaan esimerkiksi verkkoyhteyksiä muiden kohdekieltä puhuvien kanssa.

Kemijärven paikallinen opetussuunnitelma

*Kemijärven kaupungin perusopetuksessa käytetään monipuolisia työtapoja ja huomioidaan oppilaiden osallistaminen. Vierasta kieltä voidaan käyttää ja oppia niin **englannin kuin muidenkin oppiaineiden yhteydessä**. Opetuksessa käytetään vaihtelevia toiminnallisia työtapoja esimerkiksi lauluja, leikkejä, draamaa, pelejä ja liikkumista. Opetuksen tukena voidaan käyttää verkkomateriaaleja ja mahdollisuuksien mukaan internetissä olevia erilaisia oppimisympäristöjä/ oppimispelejä. Pääpaino on suullisen kieli- ja viestintätaidon sekä laaja-alaisen osaamisen kehittämisessä. Lisäksi kieltä kuullaan, toistetaan ja se tehdään oppimisympäristössä näkyväksi. Näin tuetaan oppilaan oppimista ja kiinnostuksen heräämistä kieltä kohtaan.*

Ohjaus ja tuki

Oppilaita ohjataan käyttämään kielitaitoaan rohkeasti. Rungas viestinnällinen harjoittelu, kielenopiskelutaitojen vahvistaminen sekä toiminnalliset, luovuutta ja osallisuutta edistävät työtavat tukevat oppilaiden kielitaidon kehittymistä. Oppilaille tarjotaan tilaisuuksia tutustua myös muihin koulun tarjoamiin kieliin. Heille kerrotaan monipuolisen kielitaidon merkityksestä ja heitä kannustetaan opiskelemaan monipuolisesti kieliä.

Opetus tulee järjestää oppilaiden lähtökohdat huomioon ottaen ja opetusta tulee tarvittaessa eriyttää. Oppilaalla on oikeus saada oppimisen tukea tuen tarpeen ilmetessä. Oppilaan vapauttamiseen kielen opiskelusta tulee olla erityisen painavat syyt ja sen tulee perustua jokaisen oppilaan osalta yksilölliseen harkintaan. Oppimisen ja koulunkäynnin tuesta määrätään

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden 2014 luvussa 7. Opetus suunnitellaan niin, että se tarjoaa haasteita myös muita nopeammin edistyville tai kohdekieltä entuudestaan osaaville oppilaille. Oppilaita ohjataan löytämään itselleen sopivaa ja kiinnostavaa oppimista edistävää aineistoa esimerkiksi verkosta tai kirjastosta.

Oppilaan oppimisen arviointi

Lukuvuoden aikana toteutettavan arvioinnin ensisijainen tehtävä on ohjata oppimista kannustavan palautteen avulla. Opettajan antama palaute antaa oppilaille mahdollisuuden tulla tietoisiksi oppimisen tavoitteista sekä omista taidoista ja niiden kehittamisestä. Opintoissa edistymisen kannalta on keskeistä, että opettaja antaa oppilaille mahdollisuuksia osoittaa osaamistaan eri tavoin. Oppilaat harjoittelevat opettajan ohjaamana itse- ja vertaisarvioinnin taitoja osana kielten opiskelua.

Lukuvuoden päätteeksi A1-kielen sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi tekemiensä havaintojen perusteella oppilaiden osaamista suhteessa kaikkiin opetussuunnitelman perusteissa oppimiselle asetettuihin tavoitteisiin. Opettajan arvioidessa oppilaan oppimista on huolehdittava siitä, että oppilaat voivat osoittaa osaamistaan eri tavoin.

Kemijärven paikallinen opetussuunnitelma

Kemijärven kaupungin perusopetuksessa huomioidaan oppilas yksilönä. Englannin oppimisen arvioinnin tavoitteena on vahvistaa oppilaan myönteistä minäkuvaa kielenoppijana. Opetuksessa annetaan jatkuvaa ja kannustavaa palautetta. Arvioinnissa annetaan oppilaalle mahdollisuus ilmaista osaamistaan monin tavoin ja harjoitellaan itse- ja vertaisarviointia.

*Lukuvuoden päätteeksi A1-kielen arviointi annetaan vuosiluokilla 1-2 sanallisesti muodossa **Hyväksytty tai Hylätty**.*

Englannin kielen A-oppimäärän opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 1-2

Koulussa ensimmäinen vieras kieli tai toinen kotimainen kieli alkaa useimmiten 3. vuosiluokalla. A-oppimäärän opetus voidaan kuitenkin aloittaa jo ennen 3. vuosiluokkaa. Tällöin noudatetaan A-oppimäärän opetussuunnitelman perusteita ottaen huomioon oppilaiden ikä.

Jo ennen A-oppimäärän opetuksen alkamista voidaan oppilaita tutustuttaa alustavasti joihinkin kieliin, kuten englantiin, saameen tai muuhun kieleen. Tällaista toimintaa kutsutaan kielisuihkuksi. Kielen tai kielten alkeita opitaan siinä laulaen, leikkien, pelaten ja liikkuen. Aiheet valitaan oppilaita kiinnostavista asioista yhdessä oppilaiden kanssa. Opetus voidaan toteuttaa muiden oppituntien yhteydessä, osana monialaisia oppimiskokonaisuuksia tai sille voidaan varata omia oppitunteja tai opetustuokioita. Kielisuihkua voidaan järjestää myös ylempillä vuosiluokilla.

Vieras kieli/saamen kieli, A1-oppimäärä vuosiluokilla 1-2

VIERAAN KIELEN/SAAMEN KIELEN A1-OPPIMÄÄRÄN OPETUKSEN TAVOITTEET VUOSILUOKILLA 1-2

Opetuksen tavoitteet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen			
T1 tutustutaan, mitä kieliä ja kulttuureita koulussa, lähiympäristössä ja Suomessa on. Ohjata oppilasta tunnistamaan kohdekieli muista kielistä.	Oppilas oppii tiedostamaan kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta arjessaan sekä tunnistamaan kohdekielen muista osaamistaan kielistä.	S1 Pohditaan yhdessä, mitä kieliä koulussa, lähiympäristössä ja Suomessa puhutaan ja tutustutaan niissä esiintyviin kulttuureihin. Keskustellaan eri kielten yhtäläisyyksistä ja eroista.	L1, L2, L5, L7
(tavoitetta ei arvioida)			
T2 ohjata oppilasta arvostamaan omaa kielitaustaansa sekä kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta	Oppilas oppii arvostamaan omaa kielitaustaansa sekä eri kieliä ja kulttuureja.	S1 Pohditaan yhdessä kielilisen ja kulttuurisen moninaisuuden merkitystä ja arvoa eri yhteisöille.	L1, L2
(tavoitetta ei arvioida)			
Kielenopiskelutaidot			
T3 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia tehdä yhteistyötä muiden kanssa ja toimia ryhmässä	Oppilas oppii yhteistyö- ja ryhmätöitä.	S2 Harjoitellaan tekemään yhteistyötä ja työskentelemään pareittain ja ryhmissä.	L1, L2, L6
T4 ohjata oppilasta tekemään havaintoja kielestä ja kielenkäytöstä sekä kehittämään kielellistä päättelykykyä	Oppilas oppii arvaamaan ja päättämään sanojen ja ilmausten merkityksiä sekä tekemään havaintoja kielestä ja kielenkäytöstä.	S2 Havainnoidaan pääsääntöisesti puhuttua kieltä. Harjoitellaan sanojen merkitysten päätelyä asiayhteyden, yleistiedon tai muiden kielten osaamisen perusteella.	L1, L4, L5
(tavoitetta ei arvioida)			
T5 tutustutaan yhdessä erilaisiin tapoihin oppia kieliä ja kokeillaan, millaiset tavat oppia kieliä sopivat oppilaalle parhaiten. Harjoitellaan yhdessä asettamaan tavoitteita kielen opiskelulle.	Oppilas oppii tunnistamaan, kokeilemaan, harjoittelemaan ja käyttämään erilaisia kielenopiskelutaitoja.	S2 Pohditaan, miten kieliä opitaan ja miten kieliä voi oppia. Harjoitellaan erilaisia tapoja opiskella kieltä. Harjoitellaan arvioimaan omaa kielitaitoa itse- ja vertaisarviointin keinoin käyttämällä esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua.	L1, L7

Opetuksen tavoitteet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa			
T6 rohkaista oppilasta käyttämään kieltä monipuolisesti erilaisissa vuorovaikutustilanteissa	Oppilas oppii käyttämään kieltä viestintäkumppanin tukena muutamissa yleisimmin toistuvissa viestintätilanteissa.	S3 Sisältöjen valinnan lähtökohtana ovat oppilaiden arki ja kiinnostuksen kohteet. Sisältöjä valitaan yhdessä oppilaiden kanssa. Keskeisiä sisältöjä ovat eri kielenkäyttötarkoituksiin liittyvät tilanteet, kuten tervehtiminen, hyvästely, omasta itsestä kertominen ja arkeen liittyvät kielenkäyttötilanteet. Opetuksessa harjoitellaan kohteliasta kielenkäyttöä vuorovaikutustilanteissa. Osana vuorovaikutusta harjoitellaan sanastoa ja rakenteita fraaseina esimerkiksi laulujen, leikkien, draaman ja pelillistämisen avulla.	L1, L2, L4, L6, L7
T7 ohjata oppilasta hyödyntämään non-verbaalisia keinoja ja käyttämään erilaisia keinoja päätellä sanojen merkityksiä. Rohkaista oppilasta ilmaisemaan omia oivalluksiaan sekä viestin ymmärtämiseen liittyviä vaikeuksia.	Oppilas oppii hyödyntämään erilaisia apukeinoja kuten eleitä, ilmeitä, sanastoja ja TVT-taitoja selviytyäkseen vuorovaikutustilanteista. Oppilas oppii arvaamaan tai pääättelemään yksittäisten sanojen merkityksiä. Oppilas oppii ilmaisemaan, onko ymmärtänyt kuulemansa. Oppilas oppii tuomaan esille omia oivalluksiaan.	S3 Pohditaan, miten voi toimia, jos osaa kieltä vain vähän. Harjoitellaan erilaisten viestinnässä tarvittavien apukeinojen, kuten eleiden ja piirtämisen käyttöä. Harjoitellaan sanojen merkitysten päättelyä asiayhteyden, yleistiedon tai muiden kielten osaamisen perusteella. Harjoitellaan ilmaisuja, joita tarvitaan, kun viestin ymmärtämisessä on vaikeuksia.	L1, L2, L3, L4, L5, L7
T8 rohkaista oppilasta käyttämään kieltä viestintätilanteeseen ja kulttuuriin sopivalla tavalla	Oppilas oppii käyttämään joitakin kielelle ja kulttuurille tyypillisiä kohteliaisuuden ilmauksia	S3 Totutellaan käyttämään kielelle ja kulttuurille tyypillisiä kohteliaisuuden ilmauksia arjen tervehtiminen, hyvästely, kiittäminen ja avun pyytäminen. Harjoitellaan luontevaa reagoitua vuorovaikutustilanteissa.	L2, L4, L6, L7

Opetuksen tavoitteet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä			
T9 ohjata oppilasta ymmärtämään kohdekielen tavallisimpia sanoja ja ilmauksia oppilaille tutuissa tilanteissa	Oppilas oppii ymmärtämään muutamia kuulemiaan ja näkemään sanoja ja ilmauksia.	S3 Sisältöjen valinnan lähtökohtana ovat oppilaiden arki ja kiinnostuksen kohteet. Sisältöjä valitaan yhdessä oppilaiden kanssa. Oppilas tutustuu ensisijaisesti puhuttuihin teksteihin ja vähitellen myös kirjoitettuihin teksteihin sekä arjessa kuuluvaan ja näkyvään kieleen. Kuunnellaan ja havainnoidaan kohdekielen ääntämistä sekä sana- ja lausepainoa, puherytimiä ja intonaatiota. Ymmärtämistä harjoitellaan esimerkiksi laulujen, leikkien, lorujen, tarinoiden ja kuvien avulla.	L1, L2, L3, L4, L5, L7
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä			
T10 ohjata oppilasta käyttämään kohdekielen tavallisimpia sanoja ja ilmauksia oppilaille tutuissa tilanteissa erityisesti puheessa ja harjoitteluun ääntämistä	Oppilas oppii käyttämään tavallisimpia sanoja ja ilmauksia puheessa sekä ääntämään niitä ymmärrettävästi.	S3 Sisältöjen valinnan lähtökohtana ovat oppilaiden arki ja kiinnostuksen kohteet. Sisältöjä valitaan yhdessä oppilaiden kanssa. Harjoitellaan runsaasti ja monipuolisesti kohdekielen ääntämistä sekä sana- ja lausepainoa, puherytimiä ja intonaatiota. Sanastoa ja rakenteita harjoitellaan osana vuorovaikutusta erilaisissa oppilaille tutuissa tilanteissa sekä esimerkiksi kuvien, laulujen, leikkien, lorujen, tarinoiden, draaman ja pelillistämisen avulla. Tarjotaan mahdollisuuksia tutustua vähitellen kirjoittamiseen.	L1, L2, L3, L4, L5, L7

Samat tavoitteet/sisällöt toistuvat molemmilla vuosiluokilla syventyen 2. luokalla. Aihepiireinä esimerkiksi värit, numerot (0-20), esittäytyminen, tervehtiminen, perhe, viikonpäivät, eläimiä, ruokia ym. Vieraan kielen äänne maailmaan tutustuminen.

32.6.3. Ympäristööppi

Oppiaineen tehtävä

Ympäristööppi on biologian, maantiedon, fysiikan, kemian ja terveystiedon tiedonaloista koostuva integroitu oppiaine, jonka opetukseen sisältyy kestävän kehityksen näkökulma. Ympäristööpissa yhdistyy sekä luonnon- että ihmistieteellisiä näkökulmia. Ympäristööpissa oppilaat nähdään osana ympäristöä, jossa he elävät. Lähtökohtana on luonnon kunnioittaminen ja ihmisoikeuksien mukainen arvokas elämä.

Ympäristööpin opetus tukee oppilaiden ympäristösuhteen rakentumista, maailmankuvan kehittymistä sekä kasvua ihmisenä. Ympäristööpin opetuksen tavoitteena on ohjata oppilaita tuntemaan ja ymmärtämään luontoa ja rakennettua ympäristöä, niiden ilmiöitä, itseään ja muita ihmisiä sekä terveyden ja hyvinvoinnin merkitystä. Ympäristööpin monitieteinen perusta edellyttää, että oppilaat harjaantuvat hankkimaan, käsittelemään, tuottamaan, esittämään, arvioimaan ja arvottamaan tietoa erilaisissa tilanteissa. Tieteellistä tietoa käytetään opetuksen perustana ja kriittisen ajattelun kehittämiseen kiinnitetään huomiota. Ympäristööpissa kiinnitetään huomiota kestävän kehityksen ekologiseen, kulttuuriseen, sosiaaliseen ja taloudelliseen ulottuvuuteen. Ympäristööpin keskeisenä tavoitteena on ohjata ymmärtämään ihmisten tekemien valintojen vaikutuksia elämälle ja ympäristölle nyt sekä tulevaisuudessa.

Ympäristööpissa rakennetaan perustaa ympäristööpin eri tiedonalojen osaamiselle. Tavoitteena on tunnistaa niiden merkitys ympäristössä, teknologiassa, jokapäiväisessä elämässä, ihmisessä ja ihmisen toiminnassa. Biologian kannalta keskeistä on oppia tuntemaan ja ymmärtämään luonnonympäristöä, ihmistä, elämää, sen kehittymistä ja reunaehtoja maapallolla. Maantiedon kannalta keskeistä on tutkia omaa lähiympäristöä sekä ymmärtää erilaisia alueita maapallolla, niillä esiintyviä ilmiöitä ja alueilla asuvien ihmisten elämää. Fysiikan kannalta keskeistä on ymmärtää luonnon perusrakenteita ja ilmiöitä, ja selittää näitä ilmiöitä käyttäen myös omissa tutkimuksissa saatavaa tietoa. Kemian kannalta keskeistä on havaita erilaisia aineita ympärillämme sekä tutkia, kuvailla ja selittää niiden ominaisuuksia, rakenteita ja niissä tapahtuvia muutoksia. Terveystiedon kannalta keskeistä on oppia ymmärtämään terveyttä tukevia ja suojaavia tekijöitä ympäristössä ja ihmisten toiminnassa, ja edistää terveyttä, hyvinvointia ja turvallisuutta tukevaa osaamista.

Opetuksen tavoitteena on herättää ja syventää oppilaiden kiinnostusta ympäristööpin eri tiedonaloja kohtaan. Yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa edistetään tarjoamalla jokaiselle oppilaalle mahdollisuuksia tutustua monipuolisesti kaikkiin ympäristööpin tiedonaloihin sekä niihin liittyvään teknologiaan ja koulutuspolkuihin.

Oppiaineen tehtävä vuosiluokilla 1-2

Vuosiluokilla 1-2 ympäristööpin opetus jäsennetään kokonaisuuksiksi, joissa tarkastellaan oppilaiden omaa ympäristöä sekä oppilaita ja heidän toimintaansa yhteisön jäsenenä. Leikkiin perustuvien ongelmanratkaisu- ja tutkimustehtävien avulla viritetään uteliaisuutta ja kiinnostusta ympäristön ilmiöitä kohtaan. Lisäksi harjoitellaan ympäristön jäsentämistä ja nimeämistä sekä omaan hyvinvointiin ja turvallisuuteen liittyviä asioita.

Ympäristöopin oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 1-2

Työtapojen ja oppimisympäristöjen valinnan lähtökohtana ovat oppilaiden omat kokemukset ihmiseen, ympäristöön, ihmisen toimintaan ja arkeen liittyvistä asioista, ilmiöistä ja tapahtumista. Oppimisympäristöjä ja työtapoja valitessa otetaan huomioon toiminnallisuus, kokemuksellisuus, elämyksellisyys, draaman ja tarinoiden käyttö sekä ympäristöopin monitieteinen perusta. Ympäristöopin eri tiedonalojen ilmiöitä pyritään tutkimaan luonnollisissa tilanteissa ja ympäristöissä. Oppimisympäristöinä käytetään koulun tilojen ja opetusryhmän lisäksi monipuolisesti lähiluontoa ja rakennettua ympäristöä, erilaisia yhteisöjä ja vuorovaikutustilanteita, tieto- ja viestintäteknologioita ympäristöjä sekä paikallisia mahdollisuuksia kuten yhteistyötä luontokoulujen, museoiden, yritysten, kansalaisjärjestöjen, luonto- ja tiedekeskusten kanssa. Tavoitteiden kannalta keskeistä on oppilaiden osallisuus ja vuorovaikutus yksinkertaisten tutkimusten suunnittelussa ja toteuttamisessa sekä erilaisten näkökulmien ja ratkaisujen pohtimisessa. Oppilaiden aktiivinen työskentely opiskeltavan ilmiön, teeman tai ajankohtaisen ongelman parissa tukee ympäristöopin tavoitteiden mukaista oppimista.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki ympäristöopissa vuosiluokilla 1-2

Ympäristöopin tavoitteiden kannalta keskeistä on ohjata oppilaita käyttämään monipuolisesti erilaisia opiskelutapoja. Ohjausta tarvitaan erityisesti turvalliseen ja muut huomioivaan toimimiseen eri oppimisympäristöissä. Opetuksessa ja työtapojen valinnassa otetaan huomioon oppilaiden aikaisemmat tiedot ja taidot sekä kehitykseen, elämäntilanteeseen ja kulttuuriin liittyvät erityistarpeet. Oppilaita ohjataan kunnioittamaan jokaisen oikeutta yksityisyyteen itseään koskevilla henkilökohtaisissa asioissa. Tutkimuksellinen työskentely ja eri ajattelutaitojen tasoilla olevat harjoitukset voivat tukea eriyttämistä yksilöllisten tarpeiden mukaan. Yhteisönä toimiminen tukee yhdessä oppimista ja erilaisten vahvuuksien hyödyntämistä. Ohjaus ja tuki, työtapojen valinta sekä onnistumisen kokemukset tukevat oppilaiden oppijaminäkuvan vahvistumista ympäristöopissa. Oppilaille annetaan mahdollisuus myös syventymiseen ja rauhoittumiseen.

Oppilaan oppimisen arviointi ympäristöopissa vuosiluokilla 1-2

Opittavien asioiden jakaminen kokonaisuuksiksi, joilla on omat tavoitteensa ja arviointiperusteensa, tukee monipuolista arviointia. Työskentelyn etenemistä ohjataan rakentavan palautteen, kysymysten ja konkreettisten kehittämissuositusten avulla. Myönteinen palaute ja kannustaminen tukevat erityisesti tutkimisen taitojen ja motivaation kehittymistä. Oppilaat voivat ilmaista osaamistaan kirjoitetun tekstin sijaan myös toimintana ja muuna ilmaisuna, joten oppilaille tarjotaan monipuolisia mahdollisuuksia osoittaa oppimistaan. Kokonaisuuksien lopussa arvioidaan sovittujen tavoitteiden saavuttamista. Oppilaat harjoittelevat tunnistamaan omaa oppimistaan ja toimintaansa. Arvioinnin kohteena eivät ole oppilaiden arvot, asenteet, terveyskäyttäytyminen, sosiaalisuus, temperamentti tai muut henkilökohtaiset ominaisuudet.

Oppimisprosessin kannalta keskeisiä arvioinnin ja palautteen antamisen kohteita ympäristöopissa ovat

- edistyminen lähiympäristössä tutkimisessa sekä toimimisessa ja liikkumisessa*
- edistyminen havaintojen tekemisessä*
- edistyminen turvallisen toimimisen taidoissa*
- edistyminen ryhmässä toimimisen taidoissa.*

Vuosiluokka 1

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Kasvu ja kehitys

Sisältöjä valitaan siten, että oppilaalle muodostuu ymmärrys ihmisen kehon osista ja elintoiminnoista sekä elämäntavasta ja oman ikäkauden kasvusta ja kehityksestä pääpiirteissään. Harjoitellaan tunteita ja mielen hyvinvoinnin edistämistä kuten itsensä ja muiden arvostamista ikäkauden mukaisesti.

S2 Kotona ja koulussa toimiminen

Oppimistehtäviä ja sisältöjä valitaan siten, että ne liittyvät kotona ja koulussa toimimiseen. Havainnoidaan oppimisympäristöjä turvallisuuden kannalta. Harjoitellaan turvallista toimimista lähiympäristössä ja liikenteessä. Perehdytään turvataitoihin sekä turvallisuusohjeisiin ja niiden perusteluihin. Käytetään ympäristöopin eri tiedonalojen käsitteitä kuvaamaan ilmiöitä ja teknologiaa sekä arjen tilanteita ja toimintaa kuten säänmukaista pukeutumista. Harjoitellaan yhteistyötaitoja ja erilaisissa ryhmissä toimimista. Lisäksi harjoitellaan arjen käyttäytymistapoja erilaisissa tilanteissa, fyysisen koskemattomuuden kunnioittamista, kiusaamisen ehkäisyä, arjen pieniä itsehoitotaitoja ja avun hakemista.

S3 Lähiympäristön ja sen muutosten havainnointi

Havainnointia ja luonnossa tutkimisen ja toimimisen taitoja harjoitellaan koulun lähellä erilaisissa luonnonympäristöissä ja rakennetuissa ympäristöissä. Tunnistetaan maastossa yleisimpiä eliölajeja ja niiden elinympäristöjä sekä rakennetun ympäristön kohteita. Havainnoidaan luonnon ominaispiirteitä, ilmiöitä ja ominaisuuksia kaikkina vuodenaikoina. Ympäristöä ja sen ilmiöitä kuten säätä kuvataan ympäristöopin eri tiedonalojen käsitteiden avulla. Harjoitellaan pihakartan laatimista tutusta ympäristöstä sekä opitaan ymmärtämään kartan idea.

S4 Tutkiminen ja kokeileminen

Sisällöksi valitaan luontoon, rakennettuun ympäristöön, arjen ilmiöihin ja teknologiaan sekä ihmiseen ja ihmisen toimintaan liittyviä ongelmanratkaisu- ja tutkimustehtäviä. Tehtävien avulla harjoitellaan tutkimuksen tekemisen eri vaiheita. Arjen pulmiin kokeillaan ja keksitään yhdessä vaihtoehtoja ja ratkaisuja. Havainnoidaan liikettä ja pohditaan syitä liikkeen muutoksiin. Pienimuotoisia kokeiluja ja tutkimuksia tehdään myös lähiympäristössä sekä kasveja kasvattamalla.

S5 Elämän perusedellytysten pohtiminen

Perehdytään elämän perusedellytyksiin ravinnon, veden, ilman, lämmön ja huolenpidon osalta. Tutustutaan ravinnontuotantoon ja juomaveden alkuperään. Perehdytään arjen terveystottumuksiin ja harjoitellaan niihin liittyviä taitoja. Pohditaan, mitkä asiat tuottavat ihmiselle hyvää mieltä ja iloa. Koulupäivän toimintatapoja kehitetään yhdessä terveyden, hyvinvoinnin ja oppimisen kannalta.

S6 Kestävän elämäntavan harjoittelu

Sisältöjä valitaan monipuolisesti kestävän kehityksen eri osa-alueilta. Omista ja yhteisistä tavaroista huolehtimista harjoitellaan. Omalla toiminnalla vähennetään syntyvää jätettä sekä opitaan kierrättämään tavaroita ja lajittelemaan jätteitä. Tutustutaan omaan kotiseutuun ja sen merkitykseen. Osallistutaan oman lähiympäristön tilan sekä kouluyhteisön hyvinvoinnin edistämiseen. Pohditaan omien tekojen merkitystä itselle, muille ihmisille sekä omalle lähiympäristölle.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1, S2, S3, S4, S5, S6	
T2	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L6
T3	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L3, L7
T4	S2, S3, S4, S6	L3
T5	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L7
T8	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L3
T10	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L2, L3
T13	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L4

Vuosiluokan tavoitteet

T1 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia toteuttaa luontaista uteliaisuuttaan ja auttaa oppilasta kokemaan ympäristöopin asiat merkitykselliseksi itselleen

- Tutkitaan ihmisen elämänkaarta. Pohditaan ravinnon ja liikunnan merkitystä

T2 kannustaa oppilasta iloitsemaan ympäristöopin oppimisesta, omasta osaamisesta ja uusista haasteista sekä harjoittelemaan pitkäjänteistä työskentelyä

T3 tukea oppilaan ympäristöherkkyyden kehittymistä ja ohjata oppilasta toimimaan kestäväällä tavalla lähiympäristössä ja koulu yhteisössä

T4 ohjata oppilasta tutkimaan ja toimimaan sekä liikkumaan ja retkeilemään lähiympäristössään

-Tehdään retkiä lähiympäristöön

T5 kannustaa oppilasta ihmettelemään ja kyselemään sekä käyttämään yhteisiä pohdintoja pienten tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohtana

- Tehdään pienimuotoisia kokeiluja luokassa ja lähiympäristössä

- Tutustutaan metsän eläimiin ja marjoihin

T8 opastaa oppilasta toimimaan turvallisesti, noudattamaan annettuja ohjeita ja hahmottamaan niiden perusteluita

- Harjoitellaan oppilaan lähiympäristön liikennekäyttäytymistä ja liikenneturvallisuutta

T10 ohjata oppilasta harjoittelemaan ryhmässä toimimisen taitoja ja tunnetaitoja sekä vahvistamaan itsensä ja muiden arvostamista

T13 ohjata oppilasta ymmärtämään yksinkertaisia kuvia, malleja ja karttoja ympäristön kuvaajina

Vuosiluokka 2

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Kasvu ja kehitys

Sisältöjä valitaan siten, että oppilaalle muodostuu ymmärrys ihmisen kehon osista ja elintoiminnoista sekä elämäntilanteesta ja oman ikäkauden kasvusta ja kehityksestä pääpiirteissään. Harjoitellaan tunnetaitoja ja mielen hyvinvoinnin edistämistä kuten itsensä ja muiden arvostamista ikäkauden mukaisesti.

S2 Kotona ja koulussa toimiminen

Oppimistehtäviä ja sisältöjä valitaan siten, että ne liittyvät kotona ja koulussa toimimiseen. Havainnoidaan oppimisympäristöjä turvallisuuden kannalta. Harjoitellaan turvallista toimimista lähiympäristössä ja liikenteessä. Perehdytään turvataitoihin sekä turvallisuusohjeisiin ja niiden perusteluihin. Käytetään ympäristöopin eri tiedonalojen käsitteitä kuvaamaan ilmiöitä ja teknologiaa sekä arjen tilanteita ja toimintaa kuten säänmukaista pukeutumista. Harjoitellaan yhteistyötaitoja ja erilaisissa ryhmissä toimimista. Lisäksi harjoitellaan arjen käyttäytymistapoja erilaisissa tilanteissa, fyysisen koskemattomuuden kunnioittamista, kiusaamisen ehkäisyä, arjen pieniä itsehoitotaitoja ja avun hakemista.

S3 Lähiympäristön ja sen muutosten havainnointi

Havainnointia ja luonnossa tutkimisen ja toimimisen taitoja harjoitellaan koulun lähellä erilaisissa luonnonympäristöissä ja rakennetuissa ympäristöissä. Tunnistetaan maastossa yleisimpiä eliölajeja ja niiden elinympäristöjä sekä rakennetun ympäristön kohteita. Havainnoidaan luonnon ominaispiirteitä, ilmiöitä ja ominaisuuksia kaikkina vuodenaikoina. Ympäristöä ja sen ilmiöitä kuten säätä kuvataan ympäristöopin eri tiedonalojen käsitteiden avulla. Harjoitellaan pihakartan laatimista tutusta ympäristöstä sekä opitaan ymmärtämään kartan idea.

S4 Tutkiminen ja kokeileminen

Sisällöksi valitaan luontoon, rakennettuun ympäristöön, arjen ilmiöihin ja teknologiaan sekä ihmiseen ja ihmisen toimintaan liittyviä ongelmanratkaisu- ja tutkimustehtäviä. Tehtävien avulla harjoitellaan tutkimuksen tekemisen eri vaiheita. Arjen pulmiin kokeillaan ja keksitään yhdessä vaihtoehtoja ja ratkaisuja. Havainnoidaan liikettä ja pohditaan syitä liikkeen muutoksiin. Pienimuotoisia kokeiluja ja tutkimuksia tehdään myös lähiympäristössä sekä kasveja kasvattamalla.

S5 Elämän perusedellytysten pohtiminen

Perehdytään elämän perusedellytyksiin ravinnon, veden, ilman, lämmön ja huolenpidon osalta. Tutustutaan ravinnontuotantoon ja juomaveden alkuperään. Perehdytään arjen terveystottumuksiin ja harjoitellaan niihin liittyviä taitoja. Pohditaan, mitkä asiat tuottavat ihmiselle hyvää mieltä ja iloa. Koulupäivän toimintatapoja kehitetään yhdessä terveyden, hyvinvoinnin ja oppimisen kannalta.

S6 Kestävän elämäntavan harjoittelu

Sisältöjä valitaan monipuolisesti kestävän kehityksen eri osa-alueilta. Omista ja yhteisistä tavaroista huolehtimista harjoitellaan. Omalla toiminnalla vähennetään syntyvää jätettä sekä opitaan kierrättämään tavaroita ja lajittelemaan jätteitä. Tutustutaan omaan kotiseutuun ja sen merkitykseen. Osallistutaan oman lähiympäristön tilan sekä kouluyhteisön hyvinvoinnin edistämiseen. Pohditaan omien tekojen merkitystä itselle, muille ihmisille sekä omalle lähiympäristölle.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1, S2, S3, S4, S5, S6	
T2	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L6
T3	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L3, L7
T4	S2, S3, S4, S6	L3
T5	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L7
T6	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L4
T7	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L4
T8	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L3
T9	S2, S4, S6	L1, L3
T10	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L2, L3
T11	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L4, L5
T12	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1
T13	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L4
T14	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L2, L4
T15	S1, S5	L3

Vuosiluokan tavoitteet

T1 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia toteuttaa luontaista uteliaisuuttaan ja auttaa oppilasta kokemaan ympäristöopin asiat merkitykselliseksi itselleen

T2 kannustaa oppilasta iloitsemaan ympäristöopin oppimisesta, omasta osaamisesta ja uusista haasteista sekä harjoittelemaan pitkäjänteistä työskentelyä

T3 tukea oppilaan ympäristöherkkyyden kehittymistä ja ohjata oppilasta toimimaan kestäväällä tavalla lähiympäristössä ja kouluyhteisössä

T4 ohjata oppilasta tutkimaan ja toimimaan sekä liikkumaan ja retkeilemään lähiympäristössään

- Syksyn satoa

T5 kannustaa oppilasta ihmettelemään ja kyselemään sekä käyttämään yhteisiä pohdintoja pienten tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohtana

- Aika ja avaruus

T6 ohjata oppilasta tekemään havaintoja ja kokeiluja koulussa ja lähiympäristössä eri aisteja ja yksinkertaisia tutkimusvälineitä käyttäen sekä esittelemään tuloksiaan eri tavoin

T7 ohjata oppilasta kuvailemaan, vertailemaan ja luokittelemaan monipuolisesti eliöitä, elinympäristöjä, ilmiöitä, materiaaleja ja tilanteita sekä nimeämään niitä

- Talvihorros, talviuni

- Kotiseudun paikka- ja muuttolinnut

T8 opastaa oppilasta toimimaan turvallisesti, noudattamaan annettuja ohjeita ja hahmottamaan niiden perusteluita

T9 ohjata oppilasta tutustumaan monipuolisesti arjen teknologiaan sekä innostaa oppilaita kokeilemaan, keksimään, rakentamaan ja luomaan uutta yhdessä toimien

T10 ohjata oppilasta harjoittelemaan ryhmässä toimimisen taitoja ja tunnetaitoja sekä vahvistamaan itsensä ja muiden arvostamista

T11 ohjata oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon hankkimisessa sekä havaintojen taltioimisessa ja esittämisessä

T12 ohjata oppilasta jäsentämään ympäristöä, ihmisten toimintaa ja niihin liittyviä ilmiöitä ympäristöopin eri tiedonalojen käsitteiden avulla

T13 ohjata oppilasta ymmärtämään yksinkertaisia kuvia, malleja ja karttoja ympäristön kuvaajina

T14 rohkaista oppilasta ilmaisemaan itseään ja harjoittelemaan näkemystensä perustelemista

T15 ohjata oppilasta pohtimaan kasvua ja kehitystä, terveyttä ja hyvinvointia tukevia tekijöitä sekä elämän perusedellytyksiä

32.6.4. Käsiyö

Oppiaineen tehtävä

Käsiyön oppiaineen tehtävänä on ohjata oppilaita kokonaiseen käsiyöprosessin hallintaan. Käsiyö on monimateriaalinen oppiaine, jossa toteutetaan käsiyöilmaisuun, muotoiluun ja teknologiaan perustuvaa toimintaa. Tähän kuuluu tuotteen tai teoksen itsenäinen tai yhteisöllinen suunnittelu, valmistus ja oman tai yhteisen käsiyöprosessin arviointi. Käsiyön tekeminen on tutkivaa, keksivää ja kokeilevaa toimintaa ja siinä toteutetaan ennakkoluulottomasti erilaisia visuaalisia, materiaalisia, teknisiä sekä valmistusmenetelmällisiä ratkaisuja. Käsiyössä opetellaan ymmärtämään, arvioimaan ja kehittämään erilaisia teknologisia sovelluksia sekä käyttämään opittuja tietoja ja taitoja arjessa. Käsiyössä kehitetään oppilaiden avaruudellista hahmottamista, tuntoaistia ja käsillä tekemistä, jotka edistävät motorisia taitoja, luovuutta ja suunnitteluosaamista. Opetuksella vahvistetaan edellytyksiä monipuoliseen työskentelyyn. Käsiyön merkitys on pitkäjänteisessä ja innovatiivisessa työskentelyprosessissa sekä itsetuntoa vahvistavassa, mielihyvää tuottavassa kokemuksessa.

Opetuksessa painotetaan oppilaiden erilaisia kiinnostuksen kohteita ja korostetaan yhteisöllistä toimintaa. Käsiyössä lähtökohtana on erilaisten laaja-alaisten teemojen kokonaisvaltainen tarkastelu oppiainerajat luontevasti ylittäen. Ympäriöivän materiaalisesta maailman tuntemus luo perustaa kestäväälle elämäntavalle ja kehitykselle. Tähän sisältyy myös oppilaiden oma elämämpiiri, paikallinen kulttuuriperintö sekä yhteisön kulttuurinen moninaisuus. Käsiyö kasvattaa eettisiä, tiedostavia, osallistuvia sekä osaavia ja yritteliäitä kansalaisia, jotka arvostavat itseään tekijöinä ja joilla on taito käsiyöilmaisuun sekä halu ylläpitää ja kehittää käsiyökulttuuria.

Oppiaineen tehtävä vuosiluokilla 1-2

Vuosiluokilla 1-2 käsityön tehtävänä on mahdollistaa oppilaiden käsityön ilmaisun, suunnittelun ja tekemisen tietojen ja taitojen kehittyminen sekä kokemusten karttuminen. Oppilaita rohkaistaan ja ohjataan toimimaan käsityön suunnittelijoina ja valmistajina sekä käyttämään siinä erilaisia materiaaleja. Käsityö kehittää keskittymiskykyä ja aloitteellisuutta. Se kannustaa arvostamaan ja arvioimaan omaa ja toisten työtä ja työskentelyä. Käsityön kasvatustehtävänä on ohjata oppilaita ymmärtämään kulttuurien moninaisuutta ja yhdenvertaisuutta.

Käsityön oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 1-2

Oppimisympäristö tukee käsityön toiminnallisuutta ja vuorovaikutusta opettajan, vertaisryhmän sekä koulun ulkopuolisten tahojen kanssa. Asianmukaiset ja turvalliset tilat, työvälineet ja materiaalit edistävät tavoitteiden saavuttamista. Oppilaita innostetaan havainnoimaan ja käyttämään havaintojaan käsityötaitojen osana sekä vaikuttamaan ympäristöönsä. Työtapojen valinnoilla oppilaita kannustetaan osallisuuteen, aktiivisuuteen ja itseohjautuvuuteen. Ohjatun suunnittelun ja tekemisen tukena hyödynnetään mielikuvitusta, tarinoita, draamaa, leikkiä, pelejä sekä luonnon- ja rakennettua ympäristöä. Opetuksessa käytetään teknisen työn ja tekstiilityön työtapoja.

Oppimisympäristö tukee käsityön toiminnallisuutta ja vuorovaikutusta opettajan, vertaisryhmän sekä koulun ulkopuolisten tahojen kanssa. Asianmukaiset ja turvalliset tilat, työvälineet ja materiaalit edistävät tavoitteiden saavuttamista. Oppilaita innostetaan havainnoimaan ja käyttämään havaintojaan käsityötaitojen osana sekä vaikuttamaan ympäristöönsä. Työtapojen valinnoilla oppilaita kannustetaan osallisuuteen, aktiivisuuteen ja itseohjautuvuuteen. Ohjatun suunnittelun ja tekemisen tukena hyödynnetään mielikuvitusta, tarinoita, draamaa, leikkiä, pelejä sekä luonnon- ja rakennettua ympäristöä. Opetuksessa käytetään teknisen työn ja tekstiilityön työtapoja.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki käsityössä vuosiluokilla 1-2

Oppiaineen tavoitteiden kannalta keskeistä on luoda pedagogisesti erilaisia työtapoja ja vuorovaikutustilanteita, joilla tuetaan sekä yksilöllistä käsityötaitojen oppimista ja suunnittelua että yhteisöllistä työskentelyä. Opetuksessa otetaan huomioon oppilaiden erilaiset edellytykset ja tarpeet sekä tehdään sen mukaisia eriytettyjä ratkaisuja esimerkiksi käytettävien materiaalien, työtapojen ja oppimistehtävien valinnassa. Käsityön toiminnallinen oppiminen edellyttää riittävästi aikaa, tilaa ja ohjausta.

Oppilaan oppimisen arviointi käsityössä vuosiluokilla 1-2

Oppimisen arvioinnissa kiinnitetään huomiota myönteisen palautteen antamiseen ja kannustamiseen sekä työskentelyn aikana että prosessin lopussa. Monipuolisella arvioinnilla ja palautteella tuetaan laaja-alaisen käsityötiedon ja -taidon kehittymistä. Oppilaille annetaan erilaisia tapoja osoittaa edistymistään ja kannustetaan omien vahvuuksien ylläpitämiseen sekä kehittymässä olevien taitojen harjoitteluun. Ryhmän työskentelyä ja tuotosta voidaan esitellä ja arvioida yhdessä, jolloin oppilaat oppivat esiintymistä ja toisten työskentelyn arvostamista.

Arviointi kohdistuu kokonaiseen käsityöprosessiin ja eri vaiheiden dokumentointi toimii arvioinnin välineenä, joka todentaa oppilaiden edistymistä ja käsityöllisen osaamisen tasoa. Oppilaita ohjataan arvioimaan omaa oppimistaan ja tarjotaan erilaisia tapoja tehdä itse- ja vertaisarviointia.

Oppimisprosessin kannalta keskeisiä arvioinnin ja palautteen antamisen kohteita käsityössä ovat

- edistyminen työskentelyn sujuvuudessa
- edistyminen suunnittelun, tekemisen ja arvioinnin taidoissa

- edistyminen tavoitteellisessa toiminnassa
- edistyminen kekseliäiden ratkaisujen tuottamisessa.

Vuosiluokka 1

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Ideointi

Suunnittelun lähtökohtana hyödynnetään omia tunteita, tarinoita ja mielikuvitusympäristöä, rakennettua ja luonnonympäristöä sekä apuna käytetään erilaisia visuaalisia ja materiaalisia menetelmiä. Harjoitellaan kehittämään käsityölle muoto, väri ja pinta. Tutkitaan liikettä ja tasapainoa. Pohditaan säilyttämistä ja suojautumista käsityön avulla.

S2 Kokeilu

Tarjotaan mahdollisuuksia monimuotoiseen materiaalliseen ja teknologiseen ympäristöön tutustumiseen. Kokeillaan erilaisia materiaaleja kuten esimerkiksi puuta, metallia, muovia, kuituja, lankaa ja kangasta. Kokeilujen pohjalta ideoidaan ja työstetään tuotetta tai teosta eteenpäin.

S3 Suunnittelu

Työskennellään kokonaisen käsityöprosessin mukaisesti. Harjoitellaan prosessin ja tuotteen kuvailun taitoja.

S4 Tekeminen

Valmistetaan omien tai yhteisöllisten suunnitelmien pohjalta käsityötuotteita tai teoksia. Käytetään erilaisia käsityövälineitä ja laitteita, joilla leikataan, liitetään, yhdistetään, muokataan ja työstetään materiaaleja tarkoituksenmukaisella tavalla.

S5 Dokumentointi

Tieto- ja viestintätekniikan käyttöön tutustutaan ideoinnin, suunnittelun ja dokumentoinnin osana.

S6 Arviointi

Tarjotaan erilaisia tapoja tehdä itse- ja vertaisarviointia prosessin edetessä. Opetellaan antamaan palautetta toisille oppilaille.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1, S2, S3, S4	L1, L2
T4	S2, S3, S4	L4, L6
T5	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L3

Vuosiluokan tavoitteet

T1 rohkaista oppilasta kiinnostumaan ja innostumaan käsin tekemisestä sekä herättää uteliaisuutta keksivään ja kokeilevaan käsityöhön

T4 opastaa oppilasta tutustumaan moniin erilaisiin materiaaleihin ja niiden työstämiseen sekä ohjata toimimaan vastuuntuntoisesti ja turvallisesti

T5 tukea oppilaan itsetunnon kehittymistä käsityössä onnistumisen, oivaltamisen ja keksimisen kokemusten kautta

Vuosiluokka 2

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Ideointi

Suunnittelun lähtökohtana hyödynnetään omia tunteita, tarinoita ja mielikuvitusympäristöä, rakennettua ja luonnonympäristöä sekä apuna käytetään erilaisia visuaalisia ja materiaalisia menetelmiä. Harjoitellaan kehittämään käsityölle muoto, väri ja pinta. Tutkitaan liikettä ja tasapainoa. Pohditaan säilyttämistä ja suojautumista käsityön avulla.

S2 Kokeilu

Tarjotaan mahdollisuuksia monimuotoiseen materiaaliseen ja teknologiseen ympäristöön tutustumiseen. Kokeillaan erilaisia materiaaleja kuten esimerkiksi puuta, metallia, muovia, kuituja, lankaa ja kangasta. Kokeilujen pohjalta ideoidaan ja työstetään tuotetta tai teosta eteenpäin.

S3 Suunnittelu

Työskennellään kokonaisen käsityöprosessin mukaisesti. Harjoitellaan prosessin ja tuotteen kuvailun taitoja.

S4 Tekeminen

Valmistetaan omien tai yhteisöllisten suunnitelmien pohjalta käsityötuotteita tai teoksia. Käytetään erilaisia käsityövälineitä ja laitteita, joilla leikataan, liitetään, yhdistetään, muokataan ja työstetään materiaaleja tarkoituksenmukaisella tavalla.

S5 Dokumentointi

Tieto- ja viestintätekniikan käyttöön tutustutaan ideoinnin, suunnittelun ja dokumentoinnin osana.

S6 Arviointi

Tarjotaan erilaisia tapoja tehdä itse- ja vertaisarviointia prosessin edetessä. Opetellaan antamaan palautetta toisille oppilaille.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1, S2, S3, S4	L1, L2
T2	S1, S2, S3	L1, L4, L5
T3	S1, S2, S3, S4, S5	L1, L7
T4	S2, S3, S4	L4, L6
T5	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L3

Vuosiluokan tavoitteet

T1 rohkaista oppilasta kiinnostumaan ja innostumaan käsin tekemisestä sekä herättää uteliaisuutta keksivään ja kokeilevaan käsityöhön

T2 ohjata oppilas kokonaiseen käsityöprosessiin ja esittämään omia ideoitaan kuvallisesti sekä kertomaan käsityön tekemisestä ja valmiista tuotteesta

T3 ohjata oppilasta suunnittelemaan ja valmistamaan käsityötuotteita tai teoksia luottaen omiin esteettisiin ja teknisiin ratkaisuihinsa

T4 opastaa oppilasta tutustumaan moniin erilaisiin materiaaleihin ja niiden työstämiseen sekä ohjata toimimaan vastuuntuntoisesti ja turvallisesti

T5 tukea oppilaan itsetunnon kehittymistä käsityössä onnistumisen, oivaltamisen ja keksimisen kokemusten kautta

32.6.5. Kuvataide

Oppiaineen tehtävä

Kuvataiteen opetuksen tehtävä on ohjata oppilaita tutkimaan ja ilmaisemaan kulttuurisesti moninaista todellisuutta taiteen keinoin. Oppilaiden identiteettien rakentumista, kulttuurista osaamista ja yhteisöllisyyttä vahvistetaan kuvia tuottamalla ja tulkitsemalla. Oppilaiden omat kokemukset, mielikuvitus ja kokeileminen luovat perustan opetukselle. Kuvataiteen opetus kehittää kykyä ymmärtää taiteen, ympäristön ja muun visuaalisen kulttuurin ilmiöitä. Oppilaille tarjotaan tapoja arvottaa todellisuutta ja vaikuttaa siihen. Kulttuuriperinnön tuntemusta vahvistamalla tuetaan traditioiden välittymistä ja uudistumista. Opetus tukee oppilaiden kriittisen ajattelun kehittymistä sekä kannustaa heitä vaikuttamaan omaan elinympäristöön ja yhteiskuntaan. Kuvataiteen opetuksessa luodaan perustaa oppilaiden paikalliselle ja globaalille toimijuudelle.

Taiteelle ominainen työskentely harjaannuttaa kokemukselliseen, moniaistiseen ja toiminnalliseen oppimiseen. Oppilaat tarkastelevat kuvataidetta ja muuta visuaalista kulttuuria historiallisista ja kulttuurisista näkökulmista. Opetuksessa tutustutaan erilaisiin näkemyksiin taiteen tehtävistä. Oppilaita ohjataan käyttämään monipuolisesti erilaisia välineitä, materiaaleja, teknologioita ja ilmaisun keinoja. Opetuksessa kannustetaan monilukutaidon kehittämiseen hyödyntämällä visuaalisuutta sekä muita tiedon tuottamisen ja esittämisen tapoja. Oppilaille tarjotaan mahdollisuuksia monialaisiin oppimiskokonaisuuksiin yhteistyössä muun opetuksen ja koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa. Opetuksessa tutustutaan museoihin ja muihin kulttuurikohteisiin sekä tarkastellaan kuvataiteen harrastusmahdollisuuksia.

Oppiaineen tehtävä vuosiluokilla 1-2

Vuosiluokilla 1-2 luodaan perustaa oppilaiden omakohtaiselle suhteelle kuvataiteeseen ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin. Ilmaisun taitojen ja esteettisten valmiuksien kehittymistä tuetaan

eri aistien ja koko kehon yhteistyöllä. Oppilaita ohjataan käyttämään mielikuvia, kuvataiteen käsitteistöä ja kuvallisen tuottamisen keinoja. Opetuksessa hyödynnetään toiminnallisuutta ja leikinomaisuutta. Oppilaita kannustetaan pitkäjänteiseen taideoppimiseen. Kuvien tuottamista ja tulkintaa harjoitellaan myös tieto- ja viestintäteknologian ja verkkoympäristöjen avulla. Opetuksessa rohkaistaan toimimaan yhdessä, jakamaan kokemuksia sekä vastaanottamaan ja antamaan palautetta kuvallisesta työskentelystä.

Oppiaineen tehtävä on perusteellisesti selvitetty ja kuvattu valtakunnallisessa opetussuunnitelman perusteissa.

Kuvataiteen oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 1-2

Tavoitteena on tarjota oppimisympäristöjä ja työtapoja, joilla mahdollistetaan monipuolinen materiaalien, teknologioiden ja ilmaisukeinojen käyttäminen sekä niiden luova soveltaminen. Opetustilanteissa luodaan aktiiviseen kokeilemiseen ja harjoitteluun rohkaiseva ilmapiiri. Pedagogisilla ratkaisuilla tuetaan moniaistista havainnointia, pitkäjänteistä työskentelyä sekä tutkivaa ja tavoitteellista taideoppimista. Opetuksessa otetaan huomioon yksilölliset kuvailmaisun tarpeet ja mahdollistetaan tarkoituksenmukainen työskentely yksin ja ryhmässä. Tavoitteena on luoda oppimiseen ja vuorovaikutukseen kannustava toimintakulttuuri sekä koulussa että koulun ulkopuolisissa ympäristöissä. Vuosiluokilla 1-2 innostetaan leikinomaiseen kokeiluun, tieto- ja viestintäteknologian käyttöön sekä taiteidenväliseen toimintaan. Opetustilanteet toteutetaan kouluympäristön lisäksi erilaisissa rakennetuissa ympäristöissä, luonnon ympäristöissä ja verkkoympäristöissä.

Kuvataiteen oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet on selitetty ja kuvattu valtakunnallisessa opetussuunnitelman perusteissa.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki kuvataiteessa vuosiluokilla 1-2

Tavoitteena ohjauksen, eriyttämisen ja tuen järjestämisessä on oppilaiden sosiaalisten, psyykkisten ja motoristen lähtökohtien ja taitojen huomioon ottaminen. Taideoppimisen yksilöllinen ja yhteisöllinen luonne tukee oppilaan identiteettien rakentumista, osallisuutta ja hyvinvointia. Opetuksessa otetaan huomioon oppilaiden yksilölliset ohjauksen tarpeet. Opetusta eriytetään tarvittaessa esimerkiksi ilmaisukeinojen, työtapojen ja oppimisympäristöjen valinnoilla. Opetustilanteissa oppilaat voivat hyödyntää vahvuuksiaan, soveltaa erilaisia työtapoja ja käyttää vaihtoehtoisia lähestymistapoja. Taideoppimiselle luodaan turvallinen, moninaisuutta kunnioittava ja itseilmaisuuksiin rohkaiseva ilmapiiri, jossa oppilaat saavat henkilökohtaista ohjausta ja tukea. Vaihtoehtoisia pedagogisia lähestymistapoja voidaan tarvita erityisesti havaintojen ja tunteiden visuaalisessa ilmaisussa sekä motoristen taitojen kehittämisessä. Ohjauksen, eriyttämisen ja tuen järjestämisessä voidaan hyödyntää esimerkiksi leikinomaisuutta, pelejä ja eri aistialueisiin liittyviä kokemuksia.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki on kuvattu valtakunnallisessa opetussuunnitelman perusteissa.

Oppilaan oppimisen arviointi kuvataiteessa vuosiluokilla 1-2

Oppimisen arviointi kuvataiteessa on luonteeltaan kannustavaa, ohjaavaa ja oppilaiden yksilöllisen edistymisen huomioivaa. Arvioinnilla tuetaan kuvan tuottamisen ja tulkinnan taitojen, taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin tuntemuksen, pitkäjänteisten työtapojen sekä itsearviointitaitojen kehittymistä. Palaute on monipuolista ja rohkaisee oppilaita omien ajatusten ilmaisemiseen ja toisten näkemysten arvostamiseen. Oppilaat saavat palautetta kaikilla tavoitteissa määritellyillä taideoppimisen alueilla.

Oppimisprosessin kannalta keskeisiä arvioinnin ja palautteen antamisen kohteita kuvataiteessa ovat

- edistyminen tavoitteiden asettamisessa omalle toiminnalle
- edistyminen materiaalien kokeilemisessa ja tekniikoiden harjoittelussa
- edistyminen kuvataiteen ilmaisukeinojen käyttämisessä ja niistä keskustelemisessä
- edistyminen omista ja muiden kuvista keskustelemisessä.

Arvioinnin perusteet on kuvattu valtakunnallisessa opetussuunnitelman perusteissa.

Vuosiluokka 1

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Omat kuvakulttuurit

Opetuksen sisällöiksi valitaan oppilaiden tekemiä kuvia ja kuvakulttuureja, joihin he osallistuvat omaehtoisesti. Oppilaita rohkaistaan tutustumaan toistensa kuvakulttuureihin. Omia kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään omien kuvakulttuurien merkitystä oppilaiden arjessa, lähiympäristössä ja vuorovaikutuksessa.

Omien kuvakulttuurien käyttäminen työskentelyn lähtökohtana. Omat kuvat, pelit, valokuvat, videot, animaatiot, mediakuvat, piirustukset, maalaukset ja rakennelmat. Oppilas oppii kuvataiteen perustekniikoita. Oppilas oppii käyttämään tarkoituksenmukaisia välineitä ja materiaaleja monipuolisesti.

S2 Ympäristön kuvakulttuurit

Opetuksen sisällöt valitaan erilaisista ympäristöistä, esineistä, mediakulttuureista ja virtuaalimaailmoista. Sisältöjä valitaan monipuolisesti rakennetuista ja luonnon ympäristöistä sekä mediasta. Ympäristön kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa keskitytään oppilaiden lähiympäristön ja sen medioiden käsittelyyn.

Kotiseudun yhteisöjen ja yksilöiden omaehtoinen taide ja muu visuaalinen kulttuuri. Tutustutaan paikallisiin kulttuurikohteisiin, esitellään kuvataiteen harrastusmahdollisuuksia ja innostetaan osallistumaan lastenkulttuureihin.

S3 Taiteen maailmat

Opetuksen sisällöt valitaan eri aikoina, eri ympäristöissä ja eri kulttuureissa tuotetusta kuvataiteesta. Oppilaat tutustuvat kuvataiteen maailmaan tarkastelemalla erilaisia teoksia, aihepiirejä ja ilmiöitä. Taideteoksia käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään taideteoksiin ja niiden kokemiseen liittyvää kulttuurista moninaisuutta.

Opetuksen sisällöt ja aiheet voidaan valita erilaisista taideteoksista eri aikakausilta ja eri kulttuureista. Huomioidaan opetuksen sisällössä oppilaiden lähiympäristö.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1, S2, S3	L1, L3, L4, L5
T2	S1, S2, S3	L2, L4, L5, L6
T3	S1, S2, S3	L2, L3, L4, L5
T4	S1, S2, S3	L2, L3, L5, L6
T5	S1, S2, S3	L1, L2, L3, L5
T6	S1, S2, S3	L1, L2, L4, L7

Vuosiluokan tavoitteet

T1 kannustaa oppilasta havainnoimaan taidetta, ympäristöä ja muuta visuaalista kulttuuria moniaistisesti ja kuvia tekemällä

S1 Omat kuvakulttuurit

Omien kuvakulttuurien käyttäminen työskentelyn lähtökohtana esimerkiksi omat kuvat, pelit, valokuvat, videot, animaatiot, mediakuvat, piirustukset, maalaukset ja rakennelmat. Oppilas oppii kuvataiteen perustekniikoita. Oppilas oppii käyttämään tarkoituksenmukaisia välineitä ja materiaaleja monipuolisesti.

Omien kuvakulttuurien käyttäminen työskentelyn lähtökohtana. Omat kuvat, pelit, valokuvat, videot, animaatiot, mediakuvat, piirustukset, maalaukset ja rakennelmat. Oppilas oppii kuvataiteen perustekniikoita. Oppilas oppii käyttämään tarkoituksenmukaisia välineitä ja materiaaleja monipuolisesti.

Kotiseudun yhteisöjen ja yksilöiden omaehtoinen taide ja muu visuaalinen kulttuuri. Tutustutaan paikallisiin kulttuurikohteisiin, esitellään kuvataiteen harrastusmahdollisuuksia ja innostetaan osallistumaan lastenkulttuureihin.

Opetuksen sisällöt ja aiheet voidaan valita erilaisista taideteoksista eri aikakausilta ja eri kulttuureista. Huomioidaan opetuksen sisällössä oppilaiden lähiympäristö.

T2 rohkaista oppilasta keskustelemaan havainnoistaan ja ajatuksistaan

Oppilas oppii tarkastelemaan omia ja toisten töitä. Oppilas oppii tekemään erilaisia huomioita omista ja toisten töistä sekä oppii sanoittamaan omia huomioitaan.

Omien kuvakulttuurien käyttäminen työskentelyn lähtökohtana. Omat kuvat, pelit, valokuvat, videot, animaatiot, mediakuvat, piirustukset, maalaukset ja rakennelmat. Oppilas oppii kuvataiteen perustekniikoita. Oppilas oppii käyttämään tarkoituksenmukaisia välineitä ja materiaaleja monipuolisesti.

Kotiseudun yhteisöjen ja yksilöiden omaehtoinen taide ja muu visuaalinen kulttuuri. Tutustutaan paikallisiin kulttuurikohteisiin, esitellään kuvataiteen harrastusmahdollisuuksia ja innostetaan osallistumaan lastenkulttuureihin.

Opetuksen sisällöt ja aiheet voidaan valita erilaisista taideteoksista eri aikakausilta ja eri kulttuureista. Huomioidaan opetuksen sisällössä oppilaiden lähiympäristö.

T3 innostaa oppilasta ilmaisemaan havaintojaan ja ajatuksiaan erilaisten kuvallisten tuottamisen tapojen avulla

Omien kuvakulttuurien käyttäminen työskentelyn lähtökohtana. Omat kuvat, pelit, valokuvat, videot, animaatiot, mediakuvat, piirustukset, maalaukset ja rakennelmat. Oppilas oppii kuvataiteen perustekniikoita. Oppilas oppii käyttämään tarkoituksenmukaisia välineitä ja materiaaleja monipuolisesti.

Kotiseudun yhteisöjen ja yksilöiden omaehtoinen taide ja muu visuaalinen kulttuuri. Tutustutaan paikallisiin kulttuurikohteisiin, esitellään kuvataiteen harrastusmahdollisuuksia ja innostetaan osallistumaan lastenkulttuureihin.

Opetuksen sisällöt ja aiheet voidaan valita erilaisista taideteoksista eri aikakausilta ja eri kulttuureista. Huomioidaan opetuksen sisällössä oppilaiden lähiympäristö.

T4 innostaa oppilasta kokeilemaan erilaisia materiaaleja ja tekniikoita sekä harjoittelemaan kuvallisia ilmaisutapoja

Opetuksessa käytetään monipuolisesti eri tekniikoita ja materiaaleja.

Esimerkiksi: vahaliidut, vesivärit, pullopeitevärit, tussit, puuvärit, akvarellit, paperin repiminen ja leikkaaminen, muotoilu (das-massa, taikataikina, savi, selluvilla), silkkipaperi ym. erilaiset paperit, kierrätysmateriaalit

Oppilas oppii käyttämään luovuuttaan ja rohkenee tekemään eri aihealueista oman näköisiä töitä.

Omien kuvakulttuurien käyttäminen työskentelyn lähtökohtana. Omat kuvat, pelit, valokuvat, videot, animaatiot, mediakuvat, piirustukset, maalaukset ja rakennelmat. Oppilas oppii kuvataiteen perustekniikoita. Oppilas oppii käyttämään tarkoituksenmukaisia välineitä ja materiaaleja monipuolisesti.

Kotiseudun yhteisöjen ja yksilöiden omaehtoinen taide ja muu visuaalinen kulttuuri. Tutustutaan paikallisiin kulttuurikohteisiin, esitellään kuvataiteen harrastusmahdollisuuksia ja innostetaan osallistumaan lastenkulttuureihin.

Opetuksen sisällöt ja aiheet voidaan valita erilaisista taideteoksista eri aikakausilta ja eri kulttuureista. Huomioidaan opetuksen sisällössä oppilaiden lähiympäristö.

T5 kannustaa oppilasta pitkäjänteiseen kuvalliseen työskentelyyn yksin ja yhdessä muiden kanssa

Oppilas osaa laittaa nimen omaan työhön oikeaan alakulmaan. Osaa huolehtia omista työvälineistään koko prosessin ajan. Oppilas oppii arvostamaan omaa ja toisten tekemää työtä.

Omien kuvakulttuurien käyttäminen työskentelyn lähtökohtana. Omat kuvat, pelit, valokuvat, videot, animaatiot, mediakuvat, piirustukset, maalaukset ja rakennelmat. Oppilas oppii kuvataiteen perustekniikoita. Oppilas oppii käyttämään tarkoituksenmukaisia välineitä ja materiaaleja monipuolisesti.

Kotiseudun yhteisöjen ja yksilöiden omaehtoinen taide ja muu visuaalinen kulttuuri. Tutustutaan paikallisiin kulttuurikohteisiin, esitellään kuvataiteen harrastusmahdollisuuksia ja innostetaan osallistumaan lastenkulttuureihin.

Opetuksen sisällöt ja aiheet voidaan valita erilaisista taideteoksista eri aikakausilta ja eri kulttuureista. Huomioidaan opetuksen sisällössä oppilaiden lähiympäristö.

T6 kannustaa oppilasta tarkastelemaan kuvallisen vaikuttamisen keinoja omissa ja muiden kuvissa

Alkuopetuksessa kuvataide nivoutuu muihin oppiaineisiin ja niiden sisältöihin sekä erilaisten kausien ja juhlapäivien teemoihin. Kuvataide on luonteva monialaisten oppimiskokonaisuuksien oppiaine.

Omien kuvakulttuurien käyttäminen työskentelyn lähtökohtana. Omat kuvat, pelit, valokuvat, videot, animaatiot, mediakuvat, piirustukset, maalaukset ja rakennelmat. Oppilas oppii kuvataiteen perustekniikoita. Oppilas oppii käyttämään tarkoituksenmukaisia välineitä ja materiaaleja monipuolisesti.

Kotiseudun yhteisöjen ja yksilöiden omaehtoinen taide ja muu visuaalinen kulttuuri. Tutustutaan paikallisiin kulttuurikohteisiin, esitellään kuvataiteen harrastusmahdollisuuksia ja innostetaan osallistumaan lastenkulttuureihin.

Opetuksen sisällöt ja aiheet voidaan valita erilaisista taideteoksista eri aikakausilta ja eri kulttuureista. Huomioidaan opetuksen sisällössä oppilaiden lähiympäristö.

Vuosiluokka 2

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Omat kuvakulttuurit

Opetuksen sisällöiksi valitaan oppilaiden tekemiä kuvia ja kuvakulttuureja, joihin he osallistuvat omaehtoisesti. Oppilaita rohkaistaan tutustumaan toistensa kuvakulttuureihin. Omia kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään omien kuvakulttuurien merkitystä oppilaiden arjessa, lähiympäristössä ja vuorovaikutuksessa.

Omien kuvakulttuurien käyttäminen työskentelyn lähtökohtana. Omat kuvat, pelit, valokuvat, videot, animaatiot, mediakuvat, piirustukset, maalaukset ja rakennelmat. Oppilas oppii kuvataiteen perustekniikoita. Oppilas oppii käyttämään tarkoituksenmukaisia välineitä ja materiaaleja monipuolisesti.

S2 Ympäristön kuvakulttuurit

Opetuksen sisällöt valitaan erilaisista ympäristöistä, esineistä, mediakulttuureista ja virtuaalimaailmoista. Sisältöjä valitaan monipuolisesti rakennetuista ja luonnon ympäristöistä sekä mediasta. Ympäristön kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa keskitytään oppilaiden lähiympäristön ja sen medioiden käsittelyyn.

Kotiseudun yhteisöjen ja yksilöiden omaehtoinen taide ja muu visuaalinen kulttuuri. Tutustutaan paikallisiin kulttuurikohteisiin, esitellään kuvataiteen harrastusmahdollisuuksia ja innostetaan osallistumaan lastenkulttuureihin.

S3 Taiteen maailmat

Opetuksen sisällöt valitaan eri aikoina, eri ympäristöissä ja eri kulttuureissa tuotetusta kuvataiteesta. Oppilaat tutustuvat kuvataiteen maailmaan tarkastelemalla erilaisia teoksia,

aihepiirejä ja ilmiöitä. Taideteoksia käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään taideteoksiin ja niiden kokemiseen liittyvää kulttuurista moninaisuutta.

Opetuksen sisällöt ja aiheet voidaan valita erilaisista taideteoksista eri aikakausilta ja eri kulttuureista. Huomioidaan opetuksen sisällössä oppilaiden lähiympäristö.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1, S2, S3	L1, L3, L4, L5
T2	S1, S2, S3	L2, L4, L5, L6
T3	S1, S2, S3	L2, L3, L4, L5
T4	S1, S2, S3	L2, L3, L5, L6
T5	S1, S2, S3	L1, L2, L3, L5
T6	S1, S2, S3	L1, L2, L4, L7
T7	S1, S2, S3	L1, L4, L5, L6
T8	S1, S2, S3	L2, L3, L6, L7
T9	S1, S2, S3	L1, L2, L5, L6
T10	S1, S2, S3	L2, L3, L6, L7
T11	S1, S2, S3	L1, L2, L4, L7

Vuosiluokan tavoitteet

T1 kannustaa oppilasta havainnoimaan taidetta, ympäristöä ja muuta visuaalista kulttuuria moniaistisesti ja kuvia tekemällä

Omien kuvakulttuurien käyttäminen työskentelyn lähtökohtana. Omat kuvat, pelit, valokuvat, videot, animaatiot, mediakuvat, piirustukset, maalaukset ja rakennelmat. Oppilas oppii kuvataiteen perustekniikoita. Oppilas oppii käyttämään tarkoituksenmukaisia välineitä ja materiaaleja monipuolisesti.

Kotiseudun yhteisöjen ja yksilöiden omaehtoinen taide ja muu visuaalinen kulttuuri. Tutustutaan paikallisiin kulttuurikohteisiin, esitellään kuvataiteen harrastusmahdollisuuksia ja innostetaan osallistumaan lastenkulttuureihin.

Opetuksen sisällöt ja aiheet voidaan valita erilaisista taideteoksista eri aikakausilta ja eri kulttuureista. Huomioidaan opetuksen sisällössä oppilaiden lähiympäristö.

T2 rohkaista oppilasta keskustelemaan havainnoistaan ja ajatuksistaan

Oppilas oppii tarkastelemaan omia ja toisten töitä. Oppilas oppii tekemään erilaisia huomioita omista ja toisten töistä sekä oppii sanoittamaan omia huomioitaan.

Omien kuvakulttuurien käyttäminen työskentelyn lähtökohtana. Omat kuvat, pelit, valokuvat, videot, animaatiot, mediakuvat, piirustukset, maalaukset ja rakennelmat. Oppilas oppii kuvataiteen perustekniikoita. Oppilas oppii käyttämään tarkoituksenmukaisia välineitä ja materiaaleja monipuolisesti.

Kotiseudun yhteisöjen ja yksilöiden omaehtoinen taide ja muu visuaalinen kulttuuri. Tutustutaan paikallisiin kulttuurikohteisiin, esitellään kuvataiteen harrastusmahdollisuuksia ja innostetaan osallistumaan lastenkulttuureihin.

Opetuksen sisällöt ja aiheet voidaan valita erilaisista taideteoksista eri aikakausilta ja eri kulttuureista. Huomioidaan opetuksen sisällössä oppilaiden lähiympäristö.

T3 innostaa oppilasta ilmaisemaan havaintojaan ja ajatuksiaan erilaisten kuvallisten tuottamisen tapojen avulla

Omien kuvakulttuurien käyttäminen työskentelyn lähtökohtana. Omat kuvat, pelit, valokuvat, videot, animaatiot, mediakuvat, piirustukset, maalaukset ja rakennelmat. Oppilas oppii kuvataiteen perustekniikoita. Oppilas oppii käyttämään tarkoituksenmukaisia välineitä ja materiaaleja monipuolisesti.

Kotiseudun yhteisöjen ja yksilöiden omaehtoinen taide ja muu visuaalinen kulttuuri. Tutustutaan paikallisiin kulttuurikohteisiin, esitellään kuvataiteen harrastusmahdollisuuksia ja innostetaan osallistumaan lastenkulttuureihin.

Opetuksen sisällöt ja aiheet voidaan valita erilaisista taideteoksista eri aikakausilta ja eri kulttuureista. Huomioidaan opetuksen sisällössä oppilaiden lähiympäristö.

T4 innostaa oppilasta kokeilemaan erilaisia materiaaleja ja tekniikoita sekä harjoittelemaan kuvallisia ilmaisutapoja

Opetuksessa käytetään monipuolisesti eri tekniikoita ja materiaaleja.

Esimerkiksi: vahaliidut, vesivärit, pullopeitevärit, tussit, puuvärit, akvarellit, paperin repiminen ja leikkaaminen, muotoilu (das-massa, taikataikina, savi, selluvilla), silkkipaperi ym. erilaiset paperit, kierrätysmateriaalit

Oppilas oppii käyttämään luovuuttaan ja rohkenee tekemään eri aihealueista oman näköisiä töitä.

Omien kuvakulttuurien käyttäminen työskentelyn lähtökohtana. Omat kuvat, pelit, valokuvat, videot, animaatiot, mediakuvat, piirustukset, maalaukset ja rakennelmat. Oppilas oppii kuvataiteen perustekniikoita. Oppilas oppii käyttämään tarkoituksenmukaisia välineitä ja materiaaleja monipuolisesti.

Kotiseudun yhteisöjen ja yksilöiden omaehtoinen taide ja muu visuaalinen kulttuuri. Tutustutaan paikallisiin kulttuurikohteisiin, esitellään kuvataiteen harrastusmahdollisuuksia ja innostetaan osallistumaan lastenkulttuureihin.

Opetuksen sisällöt ja aiheet voidaan valita erilaisista taideteoksista eri aikakausilta ja eri kulttuureista. Huomioidaan opetuksen sisällössä oppilaiden lähiympäristö.

T5 kannustaa oppilasta pitkäjänteiseen kuvalliseen työskentelyyn yksin ja yhdessä muiden kanssa

Oppilas osaa laittaa nimen omaan työhön oikeaan alakulmaan. Osaa huolehtia omista työvälineistään koko prosessin ajan. Oppilas oppii arvostamaan omaa ja toisten tekemää työtä.

Omien kuvakulttuurien käyttäminen työskentelyn lähtökohtana. Omat kuvat, pelit, valokuvat, videot, animaatiot, mediakuvat, piirustukset, maalaukset ja rakennelmat. Oppilas oppii kuvataiteen

perustekniikoita. Oppilas oppii käyttämään tarkoituksenmukaisia välineitä ja materiaaleja monipuolisesti.

Kotiseudun yhteisöjen ja yksilöiden omaehtoinen taide ja muu visuaalinen kulttuuri. Tutustutaan paikallisiin kulttuurikohteisiin, esitellään kuvataiteen harrastusmahdollisuuksia ja innostetaan osallistumaan lastenkulttuureihin.

Opetuksen sisällöt ja aiheet voidaan valita erilaisista taideteoksista eri aikakausilta ja eri kulttuureista. Huomioidaan opetuksen sisällössä oppilaiden lähiympäristö.

T6 kannustaa oppilasta tarkastelemaan kuvallisen vaikuttamisen keinoja omissa ja muiden kuvissa

Omien kuvakulttuurien käyttäminen työskentelyn lähtökohtana. Omat kuvat, pelit, valokuvat, videot, animaatiot, mediakuvat, piirustukset, maalaukset ja rakennelmat. Oppilas oppii kuvataiteen perustekniikoita. Oppilas oppii käyttämään tarkoituksenmukaisia välineitä ja materiaaleja monipuolisesti.

Kotiseudun yhteisöjen ja yksilöiden omaehtoinen taide ja muu visuaalinen kulttuuri. Tutustutaan paikallisiin kulttuurikohteisiin, esitellään kuvataiteen harrastusmahdollisuuksia ja innostetaan osallistumaan lastenkulttuureihin.

Opetuksen sisällöt ja aiheet voidaan valita erilaisista taideteoksista eri aikakausilta ja eri kulttuureista. Huomioidaan opetuksen sisällössä oppilaiden lähiympäristö.

T7 ohjata oppilasta käyttämään kuvataiteen käsitteistöä sekä tarkastelemaan erilaisia kuvatyyppejä

Esimerkiksi:

Kokokuva, lähikuva, puolivartalokuva, maisema, kuvakulmat.

Valokuva, erilaiset piirrokset, maalaukset, tietotekniset kuvat.

Omien kuvakulttuurien käyttäminen työskentelyn lähtökohtana. Omat kuvat, pelit, valokuvat, videot, animaatiot, mediakuvat, piirustukset, maalaukset ja rakennelmat. Oppilas oppii kuvataiteen perustekniikoita. Oppilas oppii käyttämään tarkoituksenmukaisia välineitä ja materiaaleja monipuolisesti.

Kotiseudun yhteisöjen ja yksilöiden omaehtoinen taide ja muu visuaalinen kulttuuri. Tutustutaan paikallisiin kulttuurikohteisiin, esitellään kuvataiteen harrastusmahdollisuuksia ja innostetaan osallistumaan lastenkulttuureihin.

Opetuksen sisällöt ja aiheet voidaan valita erilaisista taideteoksista eri aikakausilta ja eri kulttuureista. Huomioidaan opetuksen sisällössä oppilaiden lähiympäristö.

T8 kannustaa oppilasta tunnistamaan erilaisia taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin tuotteita lähiympäristössään

Omien kuvakulttuurien käyttäminen työskentelyn lähtökohtana. Omat kuvat, pelit, valokuvat, videot, animaatiot, mediakuvat, piirustukset, maalaukset ja rakennelmat. Oppilas oppii kuvataiteen perustekniikoita. Oppilas oppii käyttämään tarkoituksenmukaisia välineitä ja materiaaleja monipuolisesti.

Kotiseudun yhteisöjen ja yksilöiden omaehtoinen taide ja muu visuaalinen kulttuuri. Tutustutaan paikallisiin kulttuurikohteisiin, esitellään kuvataiteen harrastusmahdollisuuksia ja innostetaan osallistumaan lastenkulttuureihin.

Opetuksen sisällöt ja aiheet voidaan valita erilaisista taideteoksista eri aikakausilta ja eri kulttuureista. Huomioidaan opetuksen sisällössä oppilaiden lähiympäristö.

T9 innostaa oppilasta tekemään kuvia oman elinympäristön, eri aikojen ja eri kulttuurien tarkastelun pohjalta

Alkuopetuksessa kuvataide nivoutuu muihin oppiaineisiin ja niiden sisältöihin sekä erilaisten kausien ja juhlapäivien teemoihin. Kuvataide on luonteva monialaisten oppimiskokonaisuuksien oppiaine.

Omien kuvakulttuurien käyttäminen työskentelyn lähtökohtana. Omat kuvat, pelit, valokuvat, videot, animaatiot, mediakuvat, piirustukset, maalaukset ja rakennelmat. Oppilas oppii kuvataiteen perustekniikoita. Oppilas oppii käyttämään tarkoituksenmukaisia välineitä ja materiaaleja monipuolisesti.

Kotiseudun yhteisöjen ja yksilöiden omaehtoinen taide ja muu visuaalinen kulttuuri. Tutustutaan paikallisiin kulttuurikohteisiin, esitellään kuvataiteen harrastusmahdollisuuksia ja innostetaan osallistumaan lastenkulttuureihin.

Opetuksen sisällöt ja aiheet voidaan valita erilaisista taideteoksista eri aikakausilta ja eri kulttuureista. Huomioidaan opetuksen sisällössä oppilaiden lähiympäristö.

T10 ohjata oppilasta tunnistamaan taiteessa, ympäristössä ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmeneviä arvoja

Omien kuvakulttuurien käyttäminen työskentelyn lähtökohtana. Omat kuvat, pelit, valokuvat, videot, animaatiot, mediakuvat, piirustukset, maalaukset ja rakennelmat. Oppilas oppii kuvataiteen perustekniikoita. Oppilas oppii käyttämään tarkoituksenmukaisia välineitä ja materiaaleja monipuolisesti.

Kotiseudun yhteisöjen ja yksilöiden omaehtoinen taide ja muu visuaalinen kulttuuri. Tutustutaan paikallisiin kulttuurikohteisiin, esitellään kuvataiteen harrastusmahdollisuuksia ja innostetaan osallistumaan lastenkulttuureihin.

Opetuksen sisällöt ja aiheet voidaan valita erilaisista taideteoksista eri aikakausilta ja eri kulttuureista. Huomioidaan opetuksen sisällössä oppilaiden lähiympäristö.

T11 kannustaa oppilasta ottamaan kuvailmaisussaan huomioon kulttuurinen moninaisuus ja kestävä kehitys

Kierrätysmateriaalien käyttö.

Otetaan sisältöihin näkökulmia myös muista kulttuureista.

Omien kuvakulttuurien käyttäminen työskentelyn lähtökohtana. Omat kuvat, pelit, valokuvat, videot, animaatiot, mediakuvat, piirustukset, maalaukset ja rakennelmat. Oppilas oppii kuvataiteen perustekniikoita. Oppilas oppii käyttämään tarkoituksenmukaisia välineitä ja materiaaleja monipuolisesti.

Kotiseudun yhteisöjen ja yksilöiden omaehtoinen taide ja muu visuaalinen kulttuuri. Tutustutaan paikallisiin kulttuurikohteisiin, esitellään kuvataiteen harrastusmahdollisuuksia ja innostetaan osallistumaan lastenkulttuureihin.

Opetuksen sisällöt ja aiheet voidaan valita erilaisista taideteoksista eri aikakausilta ja eri kulttuureista. Huomioidaan opetuksen sisällössä oppilaiden lähiympäristö.

32.6.6. Matematiikka

Matematiikan tehtävä

Matematiikan opetuksen tehtävänä on kehittää oppilaiden loogista, täsmällistä ja luovaa matemaattista ajattelua. Opetus luo pohjan matemaattisten käsitteiden ja rakenteiden ymmärtämiselle sekä kehittää oppilaiden kykyä käsitellä tietoa ja ratkaista ongelmia. Matematiikan kumulatiivisesta luonteesta johtuen opetus etenee systemaattisesti. Konkretia ja toiminnallisuus ovat keskeinen osa matematiikan opetusta ja opiskelua. Oppimista tuetaan hyödyntämällä tieto- ja viestintäteknologiaa.

Matematiikan opetus tukee oppilaiden myönteistä asennetta matematiikkaa kohtaan sekä positiivista minäkuvaa matematiikan oppijoina. Se kehittää myös viestintä-, vuorovaikutus- ja yhteistyötaitoja. Matematiikan opiskelu on tavoitteellista ja pitkäjänteistä toimintaa, jossa oppilaat ottavat vastuuta omasta oppimisestaan.

Opetus ohjaa oppilaita ymmärtämään matematiikan hyödyllisyyden omassa elämässään ja laajemmin yhteiskunnassa. Opetus kehittää oppilaiden kykyä käyttää ja soveltaa matematiikkaa monipuolisesti.

Oppiaineen tehtävä vuosiluokilla 1-2

Vuosiluokkien 1–2 matematiikan opetuksessa oppilaille tarjotaan monipuolisia kokemuksia matemaattisten käsitteiden ja rakenteiden muodostumisen perustaksi. Opetuksessa hyödynnetään eri aisteja. Opetus kehittää oppilaiden kykyä ilmaista matemaattista ajatteluaan konkreettisin välinein, suullisesti, kirjallisesti ja piirtäen sekä tulkiten kuvia. Matematiikan opetus luo vahvan pohjan lukukäsitteen ja kymmenjärjestelmän ymmärtämiseksi sekä laskutaidolle.

Matematiikan oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 1-2

Opetuksen lähtökohtana käytetään oppilaille tuttuja ja kiinnostavia aiheita ja ongelmia. Tavoitteena on luoda oppimisympäristö, jossa matematiikkaa opiskellaan toiminnallisesti ja välineiden avulla. Opetuksessa käytetään vaihtelevia työtapoja. Oppilaat tottuvat työskentelemään sekä itsenäisesti että yhdessä. Pedagogisesti ohjatut leikit ja pelit ovat yksi tärkeä työtapo. Opetuksessa ja opiskelussa käytetään tieto- ja viestintäteknologiaa.

Luokassa on paikka, josta oppilas saa käyttöönsä tarvittavia havainnollistamis- ja oppimisvälineitä esimerkiksi kymmenjärjestelmävälineet, geometrian havainnollistamisvälineitä sekä erilaisia mittausvälineitä mm. pituuden, massan ja tilavuuden mittaamista varten. Tieto- ja viestintäteknologiassa käytetään alkuopetukseen soveltuvia sovelluksia.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki matematiikassa vuosiluokilla 1-2

Koulun alkaessa selvitetään, mitä oppilaat jo osaavat ja millaisia eroja osaamisessa on. Kumulatiivisena oppiaineena matematiikan perusasioiden hallinta on välttämätön edellytys uusien sisältöjen oppimiselle. Oppilaille tarjotaan tukea puutteellisten, aiemmin opittujen tietojen ja taitojen täydentämiseen sekä uusien sisältöjen oppimiseen. Matematiikan oppimisen valmiuksien

kehittämiselle ja matematiikan oppimiselle varataan riittävästi aikaa ja tuetaan oppimista systemaattisesti. Oppilaiden matematiikan osaamista ja taitojen kehittymistä seurataan jatkuvasti. Tarjottava tuki antaa oppilaille mahdollisuuden kehittää taitojaan niin, että oppimisen ja osaamisen ilo säilyvät. Oppilaille tarjotaan sopivia välineitä oppimisen tueksi ja luodaan mahdollisuuksia oivaltaa ja ymmärtää itse. Oppilaille turvataan mahdollisuus riittävään harjoitteluun.

Taitaville oppilaille tarjotaan mahdollisuus syventää vuosiluokkien 1-2 sisältöjen ymmärtämistä. Sisältöalueita voivat olla esimerkiksi luonnollisten lukujen ominaisuudet, erilaiset lukujonot, geometria, luova ongelmanratkaisu ja vaativimmat peruslaskutoimitusten sovellukset.

Oppilaan oppimisen arviointi matematiikassa vuosiluokilla 1-2

Vuosiluokilla 1-2 oppimisen arvioinnin päätehtävänä lukuvuoden aikana on tukea ja edistää oppilaiden matemaattisen ajattelun ja osaamisen kehittymistä kaikilla tavoitealueilla. Matematiikan oppimisen arviointi ja palaute on kannustavaa. Oppilaita rohkaistaan vahvuuksien ylläpitämiseen ja kehittymässä olevien taitojen harjoitteluun. Oppilaita ohjataan huomaamaan oman oppimisensa eteneminen.

Oppilaiden matematiikan ymmärtämisen ja osaamisen tasoa voidaan selvittää puheen, välineiden, piirtämisen tai kirjallisen työskentelyn avulla. Oppilaille tulee olla mahdollisuus osoittaa edistymistään eri tavoin. On tärkeää arvioida ratkaisujen oikeellisuuden lisäksi tekemisen tapaa ja sujuvuutta.

Oppimisprosessin kannalta keskeisiä arvioinnin ja palautteen antamisen kohteita matematiikassa ovat

- edistyminen lukukäsitteen ymmärtämisessä ja lukujonotaidoissa
- edistyminen kymmenjärjestelmän ymmärtämisessä
- edistyminen laskutaidon sujuvuudessa
- edistyminen kappaleiden ja kuvioiden luokittelun taidoissa
- edistyminen matematiikan käyttämisessä ongelmanratkaisussa.

Vuosiluokka 1

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Ajattelun taidot

Oppilaille tarjotaan mahdollisuuksia löytää yhtäläisyyksiä, eroja ja säännönmukaisuuksia. Vertaillaan, luokitellaan ja asetetaan järjestykseen sekä havaitaan syy- ja seuraussuhteita. Harjoitellaan tarkastelemaan matemaattisia tilanteita eri näkökulmista. Tutustuminen ohjelmoinnin alkeisiin alkaa laatimalla vaiheittaisia toimintaohjeita, joita myös testataan.

S2 Luvut ja laskutoimitukset

Laskutoimituksissa käytetään luonnollisia lukuja. Varmistetaan, että oppilaat hallitsevat lukumäärän, lukusanan ja numeromerkinnän välisen yhteyden. Ymmärrystä luvuista laajennetaan laskemalla, hahmottamalla ja arvioimalla lukumääriä. Harjoitellaan lukujonotaitoja sekä taitoa vertailla ja asettaa lukuja järjestykseen. Tutkitaan lukujen ominaisuuksia kuten parillisuutta, monikertoja ja puolittamista. Perehdytään lukujen 1 – 10 hajotelmiin.

Ohjataan oppilaita käyttämään lukuja tarkoituksenmukaisella tavalla eri tilanteissa, lukumäärän, järjestyksen ja mittaustuloksen ilmaisemisessa sekä laskutoimituksissa.

Perehdytään kymmenjärjestelmän periaatteeseen konkreettisten mallien avulla.

Kehitetään oppilaiden yhteen- ja vähennyslaskutaitoja ensin lukualueella 0 – 20 ja sitten lukualueella 0 – 100. Harjoitellaan erilaisia päässä-laskustrategioita laskutaidon sujuvoittamiseksi.

Yhteen- ja vähennyslaskut konkretisoidaan erilaisissa sovellustilanteissa. Opitaan hyödyntämään vaihdannaisuutta ja liitännäisyyttä yhteenlaskussa.

Ohjataan oppilaita ymmärtämään kertolaskun käsite konkretian avulla ja opetellaan kertotaulut 1-5 ja 10. Luodaan pohja ymmärtää jakolasku sekä kerto- ja jakolaskun yhteys. Hyödynnetään vaihdannaisuutta kertolaskussa ja tutustutaan kertolaskun liitännäisyyteen.

Pohjustetaan murtoluvun käsitettä jakamalla kokonainen yhtä suuriin osiin.

Keskeiset sisällöt:

- painotetaan lukualuetta 0-20
- kymmenylitys yhteenlaskussa ja kymmenalitus vähennyslaskussa
- yhteen- ja vähennyslasku
- merkit +, -, <, >, =
- raha: €
- lukusuora ja lukujen hajottaminen

S3 Geometria ja mittaaminen

Kehitetään oppilaiden taitoa hahmottaa kolmiulotteista ympäristöä ja havaita siinä tason geometriaa. Harjoitellaan suunta- ja sijaintikäsitteiden käyttöä.

Tutkitaan yhdessä kappaleita ja tasokuvioita. Tunnistamisen lisäksi rakennetaan ja piirretään. Ohjataan oppilaita löytämään ja nimeämään ominaisuuksia, joiden mukaan kappaleita ja tasokuvioita myös luokitellaan.

Harjoitellaan mittaamista ja ohjataan oppilaita oivaltamaan mittaamisen periaate. Käsitellään suureita pituus, massa, tilavuus ja aika sekä harjoitellaan niihin liittyvien mittayksiköiden käyttöä. Keskeisiä mittayksiköitä ovat metri ja senttimetri, kilogramma ja gramma sekä litra ja desilitra. Harjoitellaan kellonaikoja ja ajanyksiköitä.

Keskeiset sisällöt:

- mittayksiköt: senttimetri
- kellonajat: tasatunnit ja puolet tunnit

S4 Tietojenkäsittely ja tilastot

Pohjustetaan oppilaiden taitoja kerätä ja tallentaa tietoja kiinnostavista aihepiireistä. Laaditaan ja tulkitaan yksinkertaisia taulukoita ja pylväsdiagrammeja.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1, S2, S3, S4	L1, L3, L5
T2	S1, S2, S3, S4	L4
T3	S1, S2, S3, S4	L2, L4, L5
T4	S1, S2, S3, S4	L1, L4, L6
T5	S1, S2, S3, S4	L1, L4
T6	S2	L1, L4
T7	S2	L1, L4
T8	S2	L1, L4
T9	S3	L1, L4, L5
T10	S3	L1, L4
T11	S4	L4, L5
T12	S1	L1, L2, L4, L5

Vuosiluokan tavoitteet

T1 tukea oppilaan innostusta ja kiinnostusta matematiikkaa kohtaan sekä myönteisen minäkuvan ja itseluottamuksen kehittymistä

Keskeiset sisällöt:

- painotetaan lukualuetta 0-20
- kymmenylitys yhteenlaskussa ja kymmenalitus vähennyslaskussa
- yhteen- ja vähennyslasku
- merkit +, -, <, >, =
- raha: €
- lukusuora ja lukujen hajottaminen

Keskeiset sisällöt:

- mittayksiköt: senttimetri
- kellonajat: tasatunnit ja puolet tunnit

T2 ohjata oppilasta kehittämään taitoaan tehdä havaintoja matematiikan näkökulmasta sekä tulkita ja hyödyntää niitä eri tilanteissa

Keskeiset sisällöt:

- painotetaan lukualuetta 0-20
- kymmenylitys yhteenlaskussa ja kymmenalitus vähennyslaskussa
- yhteen- ja vähennyslasku
- merkit +, -, <, >, =
- raha: €

- lukusuora ja lukujen hajottaminen

Keskeiset sisällöt:

- mittayksiköt: senttimetri
- kellonajat: tasatunnit ja puolet tunnit

T3 kannustaa oppilasta esittämään ratkaisujaan ja päätelmiään konkreettisin välinein, piirroksin, suullisesti ja kirjallisesti myös tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen

Keskeiset sisällöt:

- painotetaan lukualuetta 0-20
- kymmenylitys yhteenlaskussa ja kymmenalitus vähennyslaskussa
- yhteen- ja vähennyslasku
- merkit +, -, <, >, =
- raha: €
- lukusuora ja lukujen hajottaminen

Keskeiset sisällöt:

- mittayksiköt: senttimetri
- kellonajat: tasatunnit ja puolet tunnit

T4 ohjata oppilasta kehittämään päättely- ja ongelmanratkaisutaitojaan

Keskeiset sisällöt:

- painotetaan lukualuetta 0-20
- kymmenylitys yhteenlaskussa ja kymmenalitus vähennyslaskussa
- yhteen- ja vähennyslasku
- merkit +, -, <, >, =
- raha: €
- lukusuora ja lukujen hajottaminen

Keskeiset sisällöt:

- mittayksiköt: senttimetri
- kellonajat: tasatunnit ja puolet tunnit

T5 ohjata oppilasta ymmärtämään matemaattisia käsitteitä ja merkintätapoja

Keskeiset sisällöt:

- painotetaan lukualuetta 0-20
- kymmenylitys yhteenlaskussa ja kymmenalitus vähennyslaskussa
- yhteen- ja vähennyslasku
- merkit +, -, <, >, =

- raha: €
- lukusuora ja lukujen hajottaminen

Keskeiset sisällöt:

- mittayksiköt: senttimetri
- kellonajat: tasatunnit ja puolet tunnit

T6 tukea oppilasta lukukäsitteen kehittämisessä ja kymmenjärjestelmän periaatteen ymmärtämisessä

Keskeiset sisällöt:

- painotetaan lukualuetta 0-20
- kymmenylitys yhteenlaskussa ja kymmenalitus vähennyslaskussa
- yhteen- ja vähennyslasku
- merkit +, -, <, >, =
- raha: €
- lukusuora ja lukujen hajottaminen

T7 perehdyttää oppilasta peruslaskutoimitusten periaatteisiin ja tutustuttaa niiden ominaisuuksiin

Keskeiset sisällöt:

- painotetaan lukualuetta 0-20
- kymmenylitys yhteenlaskussa ja kymmenalitus vähennyslaskussa
- yhteen- ja vähennyslasku
- merkit +, -, <, >, =
- raha: €
- lukusuora ja lukujen hajottaminen

T8 ohjata oppilasta kehittämään sujuvaa peruslaskutaitoa luonnollisilla luvuilla ja käyttämään erilaisia päässäälaskustrategioita

Keskeiset sisällöt:

- painotetaan lukualuetta 0-20
- kymmenylitys yhteenlaskussa ja kymmenalitus vähennyslaskussa
- yhteen- ja vähennyslasku
- merkit +, -, <, >, =
- raha: €
- lukusuora ja lukujen hajottaminen

T9 tutustuttaa oppilas geometrisiin muotoihin ja ohjata havainnoimaan niiden ominaisuuksia

Keskeiset sisällöt:

- mittayksiköt: senttimetri
- kellonajat: tasatunnit ja puolet tunnit

T10 ohjata oppilasta ymmärtämään mittaamisen periaate

Keskeiset sisällöt:

- mittayksiköt: senttimetri
- kellonajat: tasatunnit ja puolet tunnit

T11 tutustuttaa oppilas taulukoihin ja diagrammeihin

T12 harjaannuttaa oppilasta laatimaan vaiheittaisia toimintaohjeita ja toimimaan ohjeen mukaan

Vuosiluokka 2

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Ajattelun taidot

Oppilaille tarjotaan mahdollisuuksia löytää yhtäläisyyksiä, eroja ja säännönmukaisuuksia. Vertaillaan, luokitellaan ja asetetaan järjestykseen sekä havaitaan syy- ja seuraussuhteita. Harjoitellaan tarkastelemaan matemaattisia tilanteita eri näkökulmista. Tutustuminen ohjelmoinnin alkeisiin alkaa laatimalla vaiheittaisia toimintaohjeita, joita myös testataan.

S2 Luvut ja laskutoimitukset

Laskutoimituksissa käytetään luonnollisia lukuja. Varmistetaan, että oppilaat hallitsevat lukumäärän, lukusanan ja numeromerkinnän välisen yhteyden. Ymmärrystä luvuista laajennetaan laskemalla, hahmottamalla ja arvioimalla lukumääriä. Harjoitellaan lukujonotaitoja sekä taitoa vertailla ja asettaa lukuja järjestykseen. Tutkitaan lukujen ominaisuuksia kuten parillisuutta, monikertoja ja puolittamista. Perehdytään lukujen 1 – 10 hajotelmiin.

Ohjataan oppilaita käyttämään lukuja tarkoituksenmukaisella tavalla eri tilanteissa, lukumäärän, järjestyksen ja mittaustuloksen ilmaisemisessa sekä laskutoimituksissa.

Perehdytään kymmenjärjestelmän periaatteeseen konkreettisten mallien avulla.

Kehitetään oppilaiden yhteen- ja vähennyslaskutaitoja ensin lukualueella 0 – 20 ja sitten lukualueella 0 – 100. Harjoitellaan erilaisia päässä-laskustrategioita laskutaidon sujuvoittamiseksi. Yhteen- ja vähennyslaskut konkretisoidaan erilaisissa sovellustilanteissa. Opitaan hyödyntämään vaihdannaisuutta ja liitännäisyyttä yhteenlaskussa.

Ohjataan oppilaita ymmärtämään kertolaskun käsite konkretian avulla ja opetellaan kertotaulut 1-5 ja 10. Luodaan pohja ymmärtää jakolasku sekä kerto- ja jakolaskun yhteys. Hyödynnetään vaihdannaisuutta kertolaskussa ja tutustutaan kertolaskun liitännäisyyteen.

Pohjustetaan murtoluvun käsitettä jakamalla kokonainen yhtä suuriin osiin.

Keskeiset sisällöt:

- painotetaan lukualuetta 0-100

- parilliset ja parittomat luvut
- kymmenylitys yhteen- ja vähennyslaskussa
- kertotaulut: 1-5 ja 10
- yksinkertaisia jakolaskuja ja murtoluvun käsite
- yksinkertaisia allekkainlaskuja
- lukusuora ja lukujen hajottaminen

S3 Geometria ja mittaaminen

Kehitetään oppilaiden taitoa hahmottaa kolmiulotteista ympäristöä ja havaita siinä tason geometriaa. Harjoitellaan suunta- ja sijaintikäsitteiden käyttöä.

Tutkitaan yhdessä kappaleita ja tasokuvioita. Tunnistamisen lisäksi rakennetaan ja piirretään. Ohjataan oppilaita löytämään ja nimeämään ominaisuuksia, joiden mukaan kappaleita ja tasokuvioita myös luokitellaan.

Harjoitellaan mittaamista ja ohjataan oppilaita oivaltamaan mittaamisen periaate. Käsitellään suureita pituus, massa, tilavuus ja aika sekä harjoitellaan niihin liittyvien mittayksiköiden käyttöä. Keskeisiä mittayksiköitä ovat metri ja senttimetri, kilogramma ja gramma sekä litra ja desilitra. Harjoitellaan kellonaikoja ja ajanyksiköitä.

Keskeiset sisällöt:

- kappaleita, tasokuvioita, kolmio, nelikulmio, monikulmio
- mittayksiköt: senttimetri, metri, gramma, kilogramma, litra, desilitra
- kellonajat: tasatunnit, puolet tunnit, varttia yli, varttia vaille

S4 Tietojenkäsittely ja tilastot

Pohjustetaan oppilaiden taitoja kerätä ja tallentaa tietoja kiinnostavista aihepiireistä. Laaditaan ja tulkitaan yksinkertaisia taulukoita ja pylväsdiagrammeja.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1, S2, S3, S4	L1, L3, L5
T2	S1, S2, S3, S4	L4
T3	S1, S2, S3, S4	L2, L4, L5
T4	S1, S2, S3, S4	L1, L4, L6
T5	S1, S2, S3, S4	L1, L4
T6	S2	L1, L4
T7	S2	L1, L4
T8	S2	L1, L4
T9	S3	L1, L4, L5
T10	S3	L1, L4
T11	S4	L4, L5
T12	S1	L1, L2, L4, L5

Vuosiluokan tavoitteet

T1 tukea oppilaan innostusta ja kiinnostusta matematiikkaa kohtaan sekä myönteisen minäkuvan ja itseluottamuksen kehittymistä

Keskeiset sisällöt:

- painotetaan lukualuetta 0-100
- parilliset ja parittomat luvut
- kymmenylitys yhteen- ja vähennyslaskussa
- kertotaulut: 1-5 ja 10
- yksinkertaisia jakolaskuja ja murtoluvun käsite
- yksinkertaisia allekkainlaskuja
- lukusuora ja lukujen hajottaminen

Keskeiset sisällöt:

- kappaleita, tasokuvioita, kolmio, nelikulmio, monikulmio
- mittayksiköt: senttimetri, metri, gramma, kilogramma, litra, desilitra
- kellonajat: tasatunnit, puolet tunnit, varttia yli, varttia vaille

T2 ohjata oppilasta kehittämään taitoaan tehdä havaintoja matematiikan näkökulmasta sekä tulkita ja hyödyntää niitä eri tilanteissa

Keskeiset sisällöt:

- painotetaan lukualuetta 0-100
- parilliset ja parittomat luvut
- kymmenylitys yhteen- ja vähennyslaskussa

- kertotaulut: 1-5 ja 10
- yksinkertaisia jakolaskuja ja murtoluvun käsite
- yksinkertaisia allekkainlaskuja
- lukusuora ja lukujen hajottaminen

Keskeiset sisällöt:

- kappaleita, tasokuvioita, kolmio, nelikulmio, monikulmio
- mittayksiköt: senttimetri, metri, gramma, kilogramma, litra, desilitra
- kellonajat: tasatunnit, puolet tunnit, varttia yli, varttia vaille

T3 kannustaa oppilasta esittämään ratkaisujaan ja päätelmiään konkreettisin välinein, piirroksin, suullisesti ja kirjallisesti myös tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen

Keskeiset sisällöt:

- painotetaan lukualuetta 0-100
- parilliset ja parittomat luvut
- kymmenylitys yhteen- ja vähennyslaskussa
- kertotaulut: 1-5 ja 10
- yksinkertaisia jakolaskuja ja murtoluvun käsite
- yksinkertaisia allekkainlaskuja
- lukusuora ja lukujen hajottaminen

Keskeiset sisällöt:

- kappaleita, tasokuvioita, kolmio, nelikulmio, monikulmio
- mittayksiköt: senttimetri, metri, gramma, kilogramma, litra, desilitra
- kellonajat: tasatunnit, puolet tunnit, varttia yli, varttia vaille

T4 ohjata oppilasta kehittämään päättely- ja ongelmanratkaisutaitojaan

Keskeiset sisällöt:

- painotetaan lukualuetta 0-100
- parilliset ja parittomat luvut
- kymmenylitys yhteen- ja vähennyslaskussa
- kertotaulut: 1-5 ja 10
- yksinkertaisia jakolaskuja ja murtoluvun käsite
- yksinkertaisia allekkainlaskuja
- lukusuora ja lukujen hajottaminen

Keskeiset sisällöt:

- kappaleita, tasokuvioita, kolmio, nelikulmio, monikulmio

- mittayksiköt: senttimetri, metri, gramma, kilogramma, litra, desilitra
- kellonajat: tasatunnit, puolet tunnit, varttia yli, varttia vaille

T5 ohjata oppilasta ymmärtämään matemaattisia käsitteitä ja merkintätapoja

Keskeiset sisällöt:

- painotetaan lukualuetta 0-100
- parilliset ja parittomat luvut
- kymmenylitys yhteen- ja vähennyslaskussa
- kertotaulut: 1-5 ja 10
- yksinkertaisia jakolaskuja ja murtoluvun käsite
- yksinkertaisia allekkainlaskuja
- lukusuora ja lukujen hajottaminen

Keskeiset sisällöt:

- kappaleita, tasokuvioita, kolmio, nelikulmio, monikulmio
- mittayksiköt: senttimetri, metri, gramma, kilogramma, litra, desilitra
- kellonajat: tasatunnit, puolet tunnit, varttia yli, varttia vaille

T6 tukea oppilasta lukukäsitteen kehittymisessä ja kymmenjärjestelmän periaatteen ymmärtämisessä

Keskeiset sisällöt:

- painotetaan lukualuetta 0-100
- parilliset ja parittomat luvut
- kymmenylitys yhteen- ja vähennyslaskussa
- kertotaulut: 1-5 ja 10
- yksinkertaisia jakolaskuja ja murtoluvun käsite
- yksinkertaisia allekkainlaskuja
- lukusuora ja lukujen hajottaminen

T7 perehdyttää oppilasta peruslaskutoimitusten periaatteisiin ja tutustuttaa niiden ominaisuuksiin

Keskeiset sisällöt:

- painotetaan lukualuetta 0-100
- parilliset ja parittomat luvut
- kymmenylitys yhteen- ja vähennyslaskussa
- kertotaulut: 1-5 ja 10
- yksinkertaisia jakolaskuja ja murtoluvun käsite
- yksinkertaisia allekkainlaskuja

- lukusuora ja lukujen hajottaminen

T8 ohjata oppilasta kehittämään sujuvaa peruslaskutaitoa luonnollisilla luvuilla ja käyttämään erilaisia päässä-laskustrategioita

Keskeiset sisällöt:

- painotetaan lukualuetta 0-100
- parilliset ja parittomat luvut
- kymmenylitys yhteen- ja vähennyslaskussa
- kertotaulut: 1-5 ja 10
- yksinkertaisia jakolaskuja ja murtoluvun käsite
- yksinkertaisia allekkainlaskuja
- lukusuora ja lukujen hajottaminen

T9 tutustuttaa oppilas geometrisiin muotoihin ja ohjata havainnoimaan niiden ominaisuuksia

Keskeiset sisällöt:

- kappaleita, tasokuviota, kolmio, nelikulmio, monikulmio
- mittayksiköt: senttimetri, metri, gramma, kilogramma, litra, desilitra
- kellonajat: tasatunnit, puolet tunnit, varttia yli, varttia vaille

T10 ohjata oppilasta ymmärtämään mittaamisen periaate

Keskeiset sisällöt:

- kappaleita, tasokuviota, kolmio, nelikulmio, monikulmio
- mittayksiköt: senttimetri, metri, gramma, kilogramma, litra, desilitra
- kellonajat: tasatunnit, puolet tunnit, varttia yli, varttia vaille

T11 tutustuttaa oppilas taulukoihin ja diagrammeihin

T12 harjaannuttaa oppilasta laatimaan vaiheittaisia toimintaohjeita ja toimimaan ohjeen mukaan

32.6.7. Uskonto

Oppiaineen tehtävä

Uskonnon opetuksen tehtävänä on antaa oppilaille laaja uskonnollinen ja katsomuksellinen yleissivistys. Opetus perehdyttää oppilaita opiskeltavaan uskontoon ja sen monimuotoisuuteen. Se tutustuttaa uskonto- ja katsomusperinteisiin Suomessa sekä uskontoihin ja katsomuksiin muualla maailmassa. Oppiaine edistää uskonnon ja kulttuurin välisen suhteen ymmärtämistä sekä uskontojen ja katsomusten monilukutaitoa. Opetus antaa monipuolista tietoa uskonnoista ja auttaa ymmärtämään niistä käytävää keskustelua. Oppilaita ohjataan kriittiseen ajatteluun sekä tarkastelemaan uskontoja ja katsomuksia eri näkökulmista. Opetuksessa pohditaan uskon ja tiedon suhdetta sekä uskonnoille ominaista kieltä, symboliikkaa ja käsitteistöä. Uskonnon opetus antaa valmiuksia uskontojen ja katsomusten dialogiin, jota käydään sekä katsomusten sisällä että

niiden välillä. Opetus kannustaa oppilaita kunnioittamaan elämää, ihmisarvoa sekä omaa ja toisen pyhää.

Opetuksessa tutustutaan opiskeltavan uskonnon ja muiden uskontojen sekä katsomusten eettiseen ajatteluun ja rohkaistaan oppilaita pohtimaan omakohtaisesti eettisiä kysymyksiä. Opetus tukee oppilaan itsetuntemusta, itsensä arvostamista ja elämönhallintataitojen kehittymistä koko perusopetuksen ajan. Opetus antaa oppilaalle aineksia oman identiteetin, elämäkatsomuksen ja maailmankatsomuksen rakentamiseen ja arviointiin. Uskonnon opetus tukee oppilaan kasvua yhteisön ja demokraattisen yhteiskunnan vastuulliseksi jäseneksi ja maailmankansalaiseksi.

Oppiaineen tehtävä vuosiluokilla 1-2

Vuosiluokilla 1-2 uskonnon opetuksen tehtävänä on ohjata oppilaita tuntemaan ja arvostamaan omaa uskonnollista ja katsomuksellista taustaansa sekä kohtaamaan arvostavasti uskonnollista ja katsomuksellista moninaisuutta omassa luokassa ja koulussa sekä lähiympäristössä. Tähän opetus antaa perustietoja ja -taitoja sekä ajattelun välineitä. Oppilaita rohkaistaan tunnistamaan ja ilmaisemaan tunteitaan ja omia mielipiteitään sekä harjaantumaan toisten tunteiden tunnistamisessa ja mielipiteiden huomioon ottamisessa. Oppilaita kannustetaan ihmettelemään, kyselemään ja osallistumaan keskusteluun. Oppilaita ohjataan toimimaan vastuullisesti ja oikeudenmukaisesti.

Uskonnon eri oppimäärät vuosiluokilla 1-2

Perusopetuslain 11§:n mukaan perusopetuksessa oppiaineena on uskonto tai elämäkatsomustieto. Uskonto toteutetaan saman lain 13§:n mukaan oppilaiden uskonnollisen yhdyskunnan mukaisesti oman uskonnon opetuksena erillisten oppimäärien mukaan. Oppiaineen yhtenäisyyden takaamiseksi kaikille oman uskonnon opetuksen muodoille on laadittu yhteiset tavoitteet ja keskeiset sisällöt.

Eri uskontojen oppimääräkuvauksissa tarkennetaan kaikille yhteisiä sisältöjä oppilaan oman uskonnon luonteen mukaisesti. Paikalliset opetussuunnitelmat laaditaan perusteiden yhteisten tavoitteiden, sisältökuvausten ja eri uskontojen tarkennettujen oppimääräkuvausten pohjalta.

Uskonnon oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 1-2

Opetuksessa pyritään kiireettömyyteen ja avoimen, luottamuksellisen keskusteluilmapiiirin luomiseen. Opetuksessa on tärkeää, että jokainen oppilas tulee kuulluksi omine havaintoineen ja kokemuksineen. Oppilaita rohkaistaan vuorovaikutukselliseen oppimiseen, keskusteluun ja omien mielipiteiden perusteluun sekä erilaisuuden hyväksymiseen. Opetuksessa keskeistä on oppilaslähtöisyys ja oppilaan oman kokemusmaailman kunnioittaminen etenkin eettisiä kysymyksiä tarkasteltaessa. Luovat, toiminnalliset ja elämykselliset menetelmät, projektit ja keskustelut tukevat oppilasta kokonaisvaltaisena, kaikkia aistejaan oppimisessa hyödyntävänä vuorovaikutustaitoisena ja aktiivisena oppijana. Opetuksessa voidaan toteuttaa yksilö- tai ryhmäprojekteja myös oppiaineen eri oppimäärien kesken sekä oppiainerajat ylittäen. Opetuksessa hyödynnetään monipuolisesti ja vuorovaikutteisesti tieto- ja viestintäteknologiaa. Kertomuksia, musiikkia, kuvataidetta, leikkiä, draamaa sekä vierailijoita ja vierailuja eri kohteisiin käytetään tukemaan monipuolista työskentelyä ja oppimisen iloa.

Tuetaan tutustumista ja yhteistyötä paikallisen seurakunnan kanssa. Oppilas oppii kunnioittamaan erialaisuutta ja arvostamaan luontoa.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki uskonnossa vuosiluokilla 1-2

Uskonnon eri oppimäärien opetuksessa otetaan huomioon oppilaiden erilaiset tarpeet ja taustat kuten kielitaito ja kulttuuritausta. Keskeisiä käsitteitä pohditaan ja avataan niin, että niiden

ymmärtäminen on mahdollista kaikille oppilaille. Käytettävät työtavat sovitetaan ikäkauteen. Opetuksessa luodaan oppimista ja osallisuutta edistäviä yhteisiä tilanteita sekä ohjataan ja vahvistetaan oppilaan opiskelutaitoja ja oma-aloitteisuutta.

Paikallisella tasolla tuetaan oppilasta pohtimaan omaa maailmankatsomustaan samalla erilaisia uskonnollisia näkemyksiä.

Oppilaan oppimisen arviointi uskonnossa vuosiluokilla 1-2

Oppimisen arviointi on oppilaita ohjaavaa ja kannustavaa. Monipuolinen palaute rakentuu osaksi työskentelyä ja yhteisiä keskusteluja. Palaute ohjaa oppilaita yhteistyötaidoissa ja rohkaisee ilmaisemaan ajatuksiaan. Opetuksessa annetaan tilaa ja oppilaita kannustetaan ihmettelyyn, kysymiseen sekä omien mielipiteiden perusteluun ja toisten näkemysten kuunteluun. Monipuoliset työtavat luovat oppilaille mahdollisuuksia osoittaa ja itse huomata edistymistään ja osaamistaan.

Oppimisprosessin kannalta keskeisiä arvioinnin ja palautteen antamisen kohteita uskonnossa ovat:

- edistyminen lähiympäristön katsomuksellisten ilmiöiden tunnistamisessa ja nimeämisessä
- edistyminen ryhmässä toimimisen taidoissa
- edistymien ajatusten ilmaisemisessa ja toisten kuuntelemisessa.

Paikallisesti noudatetaan yleisiä arviointiperiaatteita.

Ortodoksinen uskonto

Oppimäärän tehtävä vuosiluokilla 1-2

Vuosiluokilla 1-2 uskonnon opetuksen tehtävänä on ohjata oppilaita tuntemaan ja arvostamaan omaa uskonnollista ja katsomuksellista taustaansa sekä kohtaamaan arvostavasti uskonnollista ja katsomuksellista moninaisuutta omassa luokassa ja koulussa sekä lähiympäristössä. Tähän opetus antaa perustietoja ja -taitoja sekä ajattelun välineitä. Oppilaita rohkaistaan tunnistamaan ja ilmaisemaan tunteitaan ja omia mielipiteitään sekä harjaantumaan toisten tunteiden tunnistamisessa ja mielipiteiden huomioon ottamisessa. Oppilaita kannustetaan ihmettelemään, kyselemään ja osallistumaan keskusteluun. Oppilaita ohjataan toimimaan vastuullisesti ja oikeudenmukaisesti.

Uskonnon eri oppimäärät vuosiluokilla 1-2

Perusopetuslain 11§:n mukaan perusopetuksessa oppiaineena on uskonto tai elämänkatsomustieto. Uskonto toteutetaan saman lain 13§:n mukaan oppilaiden uskonnollisen yhdyskunnan mukaisesti oman uskonnon opetuksena erillisten oppimäärien mukaan. Oppiaineen yhtenäisyyden takaamiseksi kaikille oman uskonnon opetuksen muodoille on laadittu yhteiset tavoitteet ja keskeiset sisällöt.

Eri uskontojen oppimääräkuvauksissa tarkennetaan kaikille yhteisiä sisältöjä oppilaan oman uskonnon luonteen mukaisesti. Paikalliset opetussuunnitelmat laaditaan perusteiden yhteisten tavoitteiden, sisältökuvausten ja eri uskontojen tarkennettujen oppimääräkuvausten pohjalta.

Vuosiluokka 1

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Suhde omaan uskontoon

Opetuksessa otetaan huomioon perheiden erilaisuus, yhteys ortodoksisuuteen ja muihin kirkkoihin tai katsomuksiin. Opetuksessa aloitetaan mysteerioiden tarkastelu osana perheen ja lapsen omaa elämää. Tutustutaan alustavasti oman uskonnon piirteisiin ja kirkon keskeisiin käsitteisiin, sanastoon ja symboleihin sekä erilaisiin jumalanpalveluksiin. Tutkitaan kirkkoa rakennuksena. Tutustutaan omaan seurakuntaan sekä ortodoksisen kirkkovuoden keskeisiin juhliin vuoden kristillisen juhlakierron mukaisesti. Tarkastelussa otetaan huomioon kirkkovuoden juhlien perinteet ja tavat sekä joitakin niihin liittyviä pyhiä ihmisiä. Tutustutaan oppilaan omaan nimikkopyhään.

Tutustutaan ortodoksisten suurten juhlien (joulun, pääsiäisen, teofanian, helluntain) perinteisiin ja tapoihin.

S2 Uskontojen maailma

Tutustutaan oman luokan oppilaiden, koulun ja lähiympäristön uskontoihin, katsomuksiin ja uskonnottomuuteen koulun arjen tapahtumien ja juhlien yhteydessä. Opetuksessa huomioidaan juhlien sisällöissä tai kirkollisissa tapahtumissa mahdollinen ortodoksinen näkökulma. Tutustutaan oppilaan ortodoksiseseen perinnetaustaan osana monikulttuurista ortodoksisuutta.

S3 Hyvä elämä

Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon ortodoksisen ihmiskäsitykseen liittyvä opetus vapaudesta ja vastuusta sekä ihmisen kokonaisvaltainen hyvinvointi. Perehdytään vastuuseen ympäristöstä ja luonnosta sekä tunnistetaan elämän ainutkertaisuus. Pyritään eläytymään toisen asemaan ja pohditaan ihmiselämään liittyviä kysymyksiä kuten toisesta välittäminen, anteeksiantaminen, rehellisyys, huolenpito, rakkaus niin perheessä kuin kouluyhteisössäkin. Selvitetään YK:n Lapsen oikeuksien sopimuksen merkitystä oppilaan omassa elämässä. Tarkastellaan elämää ja kuolemaa sekä eettisiä kysymyksiä Vanhan ja Uuden Testamentin kertomusten ja arjen esimerkkien avulla.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1, S2, S3	L2, L4
T2	S1	L1
T3	S1	L2, L3, L7
T4	S2	L2, L3, L7
T5	S1, S3	L2, L6, L7
T6	S1, S2, S3	L2, L6, L7
T7	S3	L3, L7
T8	S1, S3	L1, L5, L6, L7

Vuosiluokan tavoitteet

T1 herättää oppilaassa mielenkiinto uskonnon opiskelua kohtaan ja opastaa tuntemaan oman perheen uskonnollista ja katsomuksellista taustaa

Tutustutaan ortodoksiseen kirkolliseen perinteeseen, kuten ikoni, ristinmerkki, ruoka- ja iltarukoukset, kaste ja nimenanto, kodin ja koulun siunaaminen, ehtoollinen

Tutustutaan ortodoksisten suurten juhlien (joulun, pääsiäisen, teofanian, helluntain) perinteisiin ja tapoihin.

T2 ohjata oppilasta tutustumaan opiskeltavan uskonnon keskeisiin käsitteisiin, kertomuksiin ja symboleihin

Tutustutaan ortodoksisten suurten juhlien (joulun, pääsiäisen, teofanian, helluntain) perinteisiin ja tapoihin.

T3 ohjata oppilasta tutustumaan opiskeltavan uskonnon vuodenkiertoon, juhliin ja tapoihin

Tutustutaan ortodoksisten suurten juhlien (joulun, pääsiäisen, teofanian, helluntain) perinteisiin ja tapoihin.

T4 kannustaa oppilasta tutustumaan luokan, koulun ja lähiympäristön uskontojen ja katsomusten tapoihin ja juhlaperinteisiin

T5 rohkaista oppilasta tunnistamaan ja ilmaisemaan omia ajatuksiaan ja tunteitaan

Tutustutaan ortodoksisten suurten juhlien (joulun, pääsiäisen, teofanian, helluntain) perinteisiin ja tapoihin.

T6 ohjata oppilasta toimimaan oikeudenmukaisesti, eläytymään toisen asemaan sekä kunnioittamaan toisen ihmisen ajatuksia ja vakaumusta sekä ihmisoikeuksia

Tutustutaan ortodoksisten suurten juhlien (joulun, pääsiäisen, teofanian, helluntain) perinteisiin ja tapoihin.

T7 ohjata oppilaita eettiseen pohdintaan sekä hahmottamaan, mitä tarkoittaa vastuu itsestä, yhteisöstä, ympäristöstä ja luonnosta

T8 luoda oppilaalle tilaisuuksia harjoitella omien mielipiteiden esittämistä ja perustelemista sekä erilaisten mielipiteiden kuuntelemista ja ymmärtämistä

Tutustutaan ortodoksisten suurten juhlien (joulun, pääsiäisen, teofanian, helluntain) perinteisiin ja tapoihin.

Vuosiluokka 2

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Suhde omaan uskontoon

Opetuksessa otetaan huomioon perheiden erilaisuus, yhteys ortodoksisuuteen ja muihin kirkkoihin tai katsomuksiin. Opetuksessa aloitetaan mysteerioiden tarkastelu osana perheen ja lapsen omaa elämää. Tutustutaan alustavasti oman uskonnon piirteisiin ja kirkon keskeisiin käsitteisiin, sanastoon ja symboleihin sekä erilaisiin jumalanpalveluksiin. Tutkitaan kirkkoa

rakennuksena. Tutustutaan omaan seurakuntaan sekä ortodoksisen kirkkovuoden keskeisiin juhliin vuoden kristillisen juhla-kierron mukaisesti. Tarkastelussa otetaan huomioon kirkkovuoden juhlien perinteet ja tavat sekä joitakin niihin liittyviä pyhiä ihmisiä. Tutustutaan oppilaan omaan nimikkopyhään.

Tutustutaan ikonitaiteeseen ja ikoni-liittyviin juhliin.

S2 Uskontojen maailma

Tutustutaan oman luokan oppilaiden, koulun ja lähiympäristön uskontoihin, katsomuksiin ja uskonnottomuuteen koulun arjen tapahtumien ja juhlien yhteydessä. Opetuksessa huomioidaan juhlien sisällöissä tai kirkollisissa tapahtumissa mahdollinen ortodoksinen näkökulma. Tutustutaan oppilaan ortodoksisen perinnetaustaan osana monikulttuurista ortodoksisuutta.

S3 Hyvä elämä

Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon ortodoksisen ihmiskäsitykseen liittyvä opetus vapaudesta ja vastuusta sekä ihmisen kokonaisvaltainen hyvinvointi. Perehdytään vastuuseen ympäristöstä ja luonnosta sekä tunnustetaan elämän ainutkertaisuus. Pyritään eläytymään toisen asemaan ja pohditaan ihmiselämään liittyviä kysymyksiä kuten toisesta välittäminen, anteeksiantaminen, rehellisyys, huolenpito, rakkaus niin perheessä kuin kouluyhteisössäkin. Selvitetään YK:n Lapsen oikeuksien sopimuksen merkitystä oppilaan omassa elämässä. Tarkastellaan elämää ja kuolemaa sekä eettisiä kysymyksiä Vanhan ja Uuden Testamentin kertomusten ja arjen esimerkkien avulla.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1, S2, S3	L2, L4
T2	S1	L1
T3	S1	L2, L3, L7
T4	S2	L2, L3, L7
T5	S1, S3	L2, L6, L7
T6	S1, S2, S3	L2, L6, L7
T7	S3	L3, L7
T8	S1, S3	L1, L5, L6, L7

Vuosiluokan tavoitteet

T1 herättää oppilaassa mielenkiinto uskonnon opiskelua kohtaan ja opastaa tuntemaan oman perheen uskonnollista ja katsomuksellista taustaa

Tutustutaan ikonitaiteeseen ja ikoni-liittyviin juhliin.

T2 ohjata oppilasta tutustumaan opiskeltavan uskonnon keskeisiin käsitteisiin, kertomuksiin ja symboleihin

Tutustutaan ikonitaiteeseen ja ikoni-liittyviin juhliin.

T3 ohjata oppilasta tutustumaan opiskeltavan uskonnon vuodenkiertoon, juhliin ja tapoihin

Tutustutaan ikonitaiteeseen ja ikoni-liittyviin juhliin.

T4 kannustaa oppilasta tutustumaan luokan, koulun ja lähiympäristön uskontojen ja katsomusten tapoihin ja juhlaperinteisiin

T5 rohkaista oppilasta tunnistamaan ja ilmaisemaan omia ajatuksiaan ja tunteitaan

Tutustutaan ikonitaiteeseen ja ikoni-liittyviin juhliin.

T6 ohjata oppilasta toimimaan oikeudenmukaisesti, eläytymään toisen asemaan sekä kunnioittamaan toisen ihmisen ajatuksia ja vakaumusta sekä ihmisoikeuksia

Tutustutaan ikonitaiteeseen ja ikoni-liittyviin juhliin.

T7 ohjata oppilaita eettiseen pohdintaan sekä hahmottamaan, mitä tarkoittaa vastuu itsestä, yhteisöstä, ympäristöstä ja luonnosta

T8 luoda oppilaalle tilaisuuksia harjoitella omien mielipiteiden esittämistä ja perustelemista sekä erilaisten mielipiteiden kuuntelemista ja ymmärtämistä

Tutustutaan ikonitaiteeseen ja ikoni-liittyviin juhliin.

Evangelisluterilainen uskonto

Oppimäärän tehtävä vuosiluokilla 1-2

Vuosiluokilla 1-2 uskonnon opetuksen tehtävänä on ohjata oppilaita tuntemaan ja arvostamaan omaa uskonnollista ja katsomuksellista taustaansa sekä kohtaamaan arvostavasti uskonnollista ja katsomuksellista moninaisuutta omassa luokassa ja koulussa sekä lähiympäristössä. Tähän opetus antaa perustietoja ja -taitoja sekä ajattelun välineitä. Oppilaita rohkaistaan tunnistamaan ja ilmaisemaan tunteitaan ja omia mielipiteitään sekä harjaantumaan toisten tunteiden tunnistamisessa ja mielipiteiden huomioon ottamisessa. Oppilaita kannustetaan ihmettelemään, kyselemään ja osallistumaan keskusteluun. Oppilaita ohjataan toimimaan vastuullisesti ja oikeudenmukaisesti.

Uskonnon eri oppimäärät vuosiluokilla 1-2

Perusopetuslain 11§:n mukaan perusopetuksessa oppiaineena on uskonto tai elämäkatsomustieto. Uskonto toteutetaan saman lain 13§:n mukaan oppilaiden uskonnollisen yhdyskunnan mukaisesti oman uskonnon opetuksena erillisten oppimäärien mukaan. Oppiaineen yhtenäisyyden takaamiseksi kaikille oman uskonnon opetuksen muodoille on laadittu yhteiset tavoitteet ja keskeiset sisällöt.

Eri uskontojen oppimääräkuvauksissa tarkennetaan kaikille yhteisiä sisältöjä oppilaan oman uskonnon luonteen mukaisesti. Paikalliset opetussuunnitelmat laaditaan perusteiden yhteisten tavoitteiden, sisältökuvauksen ja eri uskontojen tarkennettujen oppimääräkuvauksen pohjalta.

Vuosiluokka 1

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Suhde omaan uskontoon

Opetuksessa lähdetään liikkeelle oppilaan perheen ja suvun historiasta, uskonnoista ja katsomuksista. Opetuksessa huomioidaan erilaiset perhemuodot. Tutustutaan kirkkovuoden

keskeisiin juhliin jouluun ja pääsiäiseen sekä niihin liittyviin Raamatun kertomuksiin ja perinteisiin. Opetuksessa käsitellään myös kristilliseen elämäntapaan liittyviä juhlia, niiden sisältöä ja merkitystä. Tarkastellaan perheiden erilaisia tapoja viettää vuodenvuorokierroon ja elämäntapaan liittyviä juhlia. Opiskellaan kirkkovuoteen ja lapsuuteen liittyviä virsiä ja musiikkia. Tutustutaan kristinuskoon ja seurakuntaan liittyviin keskeisiin käsitteisiin ja symboleihin. Tutustutaan kristilliseen jumalakäsitykseen ja kirkkorakennukseen.

Oppilas tutustuu kalenteri- ja kirkkovuoden juhliin, siihen miten ja miksi niitä vietetään, erityisesti jouluun ja pääsiäiseen.

Vahvistetaan suomalaisten juhlaperinteiden tuntemusta.

Pohditaan perheen ja suvun arvoja ja perinteitä.

S2 Uskontojen maailma

Tutustutaan kouluyhteisössä ja koulun lähiympäristössä läsnä oleviin uskontoihin, niiden keskeisiin juhliin ja tapoihin. Otetaan huomioon myös kristinuskon monimuotoisuus sekä uskonnottomuus.

Yhteistyö paikallisseurakunnan kanssa.

Paikallisen uskonnollisen ympäristön tiedostaminen.

Tutustutaan paikallisseurakunnan keskeisiin toimintamuotoihin.

S3 Hyvä elämä

Opetuksessa käsitellään elämän kunnioittamisen, ihmisarvon ja lasten oikeuksien merkitystä. Opetuksessa aloitetaan oppilaan elämäntapaan pohdinta ja avataan kristillistä näkökulmaa niihin. Keskeisiä sisältöjä ovat eettinen pohdinta, YK:n Lapsen oikeuksien sopimus ja Kultainen sääntö. Pohditaan oppilaiden arjesta nousevia kysymyksiä ja yhdistetään niitä valittuihin Raamatun kertomuksiin. Rohkaistaan oppilasta tunnistamaan ja ilmaisemaan tunteitaan sekä eläytymään toisen asemaan ja hyväksymään erilaisuutta. Pohditaan omia tekoja ja niiden seurauksia sekä vastuuta toisista ihmisistä, ympäristöstä ja luonnosta.

Oppilas oppii erottamaan oikean ja väärän. Oppilas oppii kunnioittamaan erilaisuutta.

Harjoitellaan omien näkemysten esittämistä ja perustelemista rakentavasti erilaisissa vuorovaikutustilanteissa.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1, S2, S3	L2, L4
T2	S1	L1
T3	S1	L2, L7
T4	S2	L2, L3, L7
T5	S1, S3	L2, L6, L7
T6	S1, S2, S3	L2, L6, L7
T7	S3	L3, L7
T8	S1, S3	L1, L5, L6, L7

Vuosiluokan tavoitteet

T1 herättää oppilaassa mielenkiinto uskonnon opiskelua kohtaan ja opastaa tuntemaan oman perheen uskonnollista ja katsomuksellista taustaa

Oppilas tutustuu kalenteri- ja kirkkovuoden juhliin, siihen miten ja miksi niitä vietetään, erityisesti jouluun ja pääsiäiseen.

Vahvistetaan suomalaisten juhlaperinteiden tuntemusta.

Pohditaan perheen ja suvun arvoja ja perinteitä.

Yhteistyö paikallisseurakunnan kanssa.

Paikallisen uskonnollisen ympäristön tiedostaminen.

Tutustutaan paikallisseurakunnan keskeisiin toimintamuotoihin.

Oppilas oppii erottamaan oikean ja väärän. Oppilas oppii kunnioittamaan erilaisuutta.

Harjoitellaan omien näkemysten esittämistä ja perustelemista rakentavasti erilaisissa vuorovaikutustilanteissa.

T2 ohjata oppilasta tutustumaan opiskeltavan uskonnon keskeisiin käsitteisiin, kertomuksiin ja symboleihin

Oppilas tutustuu kalenteri- ja kirkkovuoden juhliin, siihen miten ja miksi niitä vietetään, erityisesti jouluun ja pääsiäiseen.

Vahvistetaan suomalaisten juhlaperinteiden tuntemusta.

Pohditaan perheen ja suvun arvoja ja perinteitä.

T3 ohjata oppilasta tutustumaan opiskeltavan uskonnon vuodenkiertoon, juhliin ja tapoihin

Oppilas tutustuu kalenteri- ja kirkkovuoden juhliin, siihen miten ja miksi niitä vietetään, erityisesti jouluun ja pääsiäiseen.

Vahvistetaan suomalaisten juhlaperinteiden tuntemusta.

Pohditaan perheen ja suvun arvoja ja perinteitä.

T4 kannustaa oppilasta tutustumaan luokan, koulun ja lähiympäristön uskontojen ja katsomusten tapoihin ja juhlaperinteisiin

Yhteistyö paikallisseurakunnan kanssa.

Paikallisen uskonnollisen ympäristön tiedostaminen.

Tutustutaan paikallisseurakunnan keskeisiin toimintamuotoihin.

T5 rohkaista oppilasta tunnistamaan ja ilmaisemaan omia ajatuksiaan ja tunteitaan

Oppilas tutustuu kalenteri- ja kirkkovuoden juhliin, siihen miten ja miksi niitä vietetään, erityisesti jouluun ja pääsiäiseen.

Vahvistetaan suomalaisten juhlaperinteiden tuntemusta.

Pohditaan perheen ja suvun arvoja ja perinteitä.

Oppilas oppii erottamaan oikean ja väärän. Oppilas oppii kunnioittamaan erilaisuutta.

Harjoitellaan omien näkemysten esittämistä ja perustelemista rakentavasti erilaisissa vuorovaikutustilanteissa.

T6 ohjata oppilasta toimimaan oikeudenmukaisesti, eläytymään toisen asemaan sekä kunnioittamaan toisen ihmisen ajatuksia ja vakaumusta sekä ihmisoikeuksia

Tuetaan oppilaan eettistä kasvua ja vastuullisuutta.

Oppilas tutustuu kalenteri- ja kirkkovuoden juhliin, siihen miten ja miksi niitä vietetään, erityisesti joulun ja pääsiäiseen.

Vahvistetaan suomalaisten juhlaperinteiden tuntemusta.

Pohditaan perheen ja suvun arvoja ja perinteitä.

Yhteistyö paikallisseurakunnan kanssa.

Paikallisen uskonnollisen ympäristön tiedostaminen.

Tutustutaan paikallisseurakunnan keskeisiin toimintamuotoihin.

Oppilas oppii erottamaan oikean ja väärän. Oppilas oppii kunnioittamaan erilaisuutta.

Harjoitellaan omien näkemysten esittämistä ja perustelemista rakentavasti erilaisissa vuorovaikutustilanteissa.

T7 ohjata oppilaita eettiseen pohdintaan sekä hahmottamaan, mitä tarkoittaa vastuu itsestä, yhteisöstä, ympäristöstä ja luonnosta

Vahvistetaan sääntöjen ja sopimusten tuntemista ja sisäistämistä, esim. oman luokan ja koulun säännöt.

Oppilas oppii erottamaan oikean ja väärän. Oppilas oppii kunnioittamaan erilaisuutta.

Harjoitellaan omien näkemysten esittämistä ja perustelemista rakentavasti erilaisissa vuorovaikutustilanteissa.

T8 luoda oppilaalle tilaisuuksia harjoitella omien mielipiteiden esittämistä ja perustelemista sekä erilaisten mielipiteiden kuuntelemista ja ymmärtämistä

Oppilas tutustuu kalenteri- ja kirkkovuoden juhliin, siihen miten ja miksi niitä vietetään, erityisesti joulun ja pääsiäiseen.

Vahvistetaan suomalaisten juhlaperinteiden tuntemusta.

Pohditaan perheen ja suvun arvoja ja perinteitä.

Oppilas oppii erottamaan oikean ja väärän. Oppilas oppii kunnioittamaan erilaisuutta.

Harjoitellaan omien näkemysten esittämistä ja perustelemista rakentavasti erilaisissa vuorovaikutustilanteissa.

Vuosiluokka 2

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Suhde omaan uskontoon

Opetuksessa lähdetään liikkeelle oppilaan perheen ja suvun historiasta, uskonnoista ja katsomuksista. Opetuksessa huomioidaan erilaiset perhemuodot. Tutustutaan kirkkovuoden keskeisiin juhliin jouluuun ja pääsiäiseen sekä niihin liittyviin Raamatun kertomuksiin ja perinteisiin. Opetuksessa käsitellään myös kristilliseen elämäntapaan liittyviä juhlia, niiden sisältöä ja merkitystä. Tarkastellaan perheiden erilaisia tapoja viettää vuodenvuorokierroon ja elämäntapaan liittyviä juhlia. Opiskellaan kirkkovuoden ja lapsuuteen liittyviä virsiä ja musiikkia. Tutustutaan kristinuskoon ja seurakuntaan liittyviin keskeisiin käsitteisiin ja symboleihin. Tutustutaan kristilliseen jumalakäsitykseen ja kirkkorakennukseen.

S2 Uskontojen maailma

Tutustutaan kouluyhteisössä ja koulun lähiympäristössä läsnä oleviin uskontoihin, niiden keskeisiin juhliin ja tapoihin. Otetaan huomioon myös kristinuskon monimuotoisuus sekä uskonnottomuus.

S3 Hyvä elämä

Opetuksessa käsitellään elämän kunnioittamisen, ihmisarvon ja lasten oikeuksien merkitystä. Opetuksessa aloitetaan oppilaan elämäntapaan pohdinta ja avataan kristillistä näkökulmaa niihin. Keskeisiä sisältöjä ovat eettinen pohdinta, YK:n Lapsen oikeuksien sopimus ja Kultainen sääntö. Pohditaan oppilaiden arjesta nousevia kysymyksiä ja yhdistetään niitä valittuihin Raamatun kertomuksiin. Rohkaistaan oppilasta tunnistamaan ja ilmaisemaan tunteitaan sekä eläytymään toisen asemaan ja hyväksymään erilaisuutta. Pohditaan omia tekoja ja niiden seurauksia sekä vastuuta toisista ihmisistä, ympäristöstä ja luonnosta.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1, S2, S3	L2, L4
T2	S1	L1
T3	S1	L2, L7
T4	S2	L2, L3, L7
T5	S1, S3	L2, L6, L7
T6	S1, S2, S3	L2, L6, L7
T7	S3	L3, L7
T8	S1, S3	L1, L5, L6, L7

Vuosiluokan tavoitteet

T1 herättää oppilaassa mielenkiinto uskonnon opiskelua kohtaan ja opastaa tuntemaan oman perheen uskonnollista ja katsomuksellista taustaa

T2 ohjata oppilasta tutustumaan opiskeltavan uskonnon keskeisiin käsitteisiin, kertomuksiin ja symboleihin

T3 ohjata oppilasta tutustumaan opiskeltavan uskonnon vuodenkiertoon, juhliin ja tapoihin

T4 kannustaa oppilasta tutustumaan luokan, koulun ja lähiympäristön uskontojen ja katsomusten tapoihin ja juhlaperinteisiin

T5 rohkaista oppilasta tunnistamaan ja ilmaisemaan omia ajatuksiaan ja tunteitaan

T6 ohjata oppilasta toimimaan oikeudenmukaisesti, eläytymään toisen asemaan sekä kunnioittamaan toisen ihmisen ajatuksia ja vakaumusta sekä ihmisoikeuksia

T7 ohjata oppilaita eettiseen pohdintaan sekä hahmottamaan, mitä tarkoittaa vastuu itsestä, yhteisöstä, ympäristöstä ja luonnosta

T8 luoda oppilaalle tilaisuuksia harjoitella omien mielipiteiden esittämistä ja perustelemista sekä erilaisten mielipiteiden kuuntelemista ja ymmärtämistä

32.6.8. Toinen kotimainen kieli

Oppiaineen tehtävä

Kieli on oppimisen ja ajattelun edellytys. Kieli on mukana kaikessa koulun toiminnassa, ja jokainen opettaja on kielen opettaja. Kielten opiskelu edistää ajattelutaitojen kehittymistä. Se antaa aineksia monikielisen ja -kulttuurisen identiteetin muodostumiselle ja arvostamiselle. Sanavaraston ja rakenteiden karttuessa myös vuorovaikutus- ja tiedonhankintataidot kehittyvät. Kielten opiskelussa on runsaasti sijaa ilolle, leikillisyydelle ja luovuudelle.

Toisen kotimaisen kielen opetus on osa kielikasvatusta ja johdatusta kielitietoisuuteen. Oppilaissa herätetään kiinnostus kouluyhteisön ja ympäröivän maailman kielelliseen ja kulttuuriseen moninaisuuteen ja heitä rohkaistaan viestimään autenttisissa kieliympäristöissä. Koulussa ohjataan arvostamaan eri kieliä, niiden puhujia ja erilaisia kulttuureita. Sukupuolten tasa-arvoa kielivalinnoissa ja kielten opiskelussa vahvistetaan erilaisia oppilaita kiinnostavalla kielivalintatiedotuksella, rohkaisemalla oppilaita tekemään aidosti itseään kiinnostavia valintoja sukupuolesta riippumatta, käsittelemällä opetuksessa monipuolisesti erilaisia aiheita sekä käyttämällä vaihtelevia ja toiminnallisia työtapoja.

Toisen kotimaisen kielen opiskelu valmistaa oppilaita suunnitelmalliseen ja luovaan työskentelyyn erilaisissa kokoonpanoissa. Oppilaille ja oppilasryhmille luodaan mahdollisuuksia verkostoitumiseen ja yhteydenpitoon ihmisten kanssa myös eri puolilla Pohjoismaita. Tieto- ja viestintäteknologia tarjoaa yhden luontevan mahdollisuuden toteuttaa kieltenopetusta autenttisista tilanteista ja oppilaiden viestintätarpeista lähtien. Opetus antaa myös valmiuksia osallisuuteen ja aktiiviseen vaikuttamiseen.

Opetus vahvistaa oppilaiden luottamusta omiin kykyihinsä oppia kieliä ja käyttää niitä rohkeasti. Oppilaille annetaan mahdollisuus edetä yksilöllisesti ja saada tarpeen mukaan tukea oppimiselleen. Opetus järjestetään niin, että myös muita nopeammin etenevät tai kieltä entuudestaan osaavat voivat edistyä.

Kielten opetuksessa kehitetään monilukutaitoa ja käsitellään erilaisia tekstejä. Lasten ja nuorten erilaiset kiinnostuksen kohteet otetaan huomioon tekstien valinnassa. Opetuksessa luodaan siltoja myös eri kielten välille sekä oppilaiden vapaa-ajan kielenkäyttöön. Oppilaita ohjataan hakemaan osaamillaan kielillä tietoa.

Oppiaineen tehtävä

Vuosiluokilla 1–2 toisen kotimaisen kielen opetuksen erityisenä tehtävänä on herättää oppilaiden myönteinen asenne ruotsin tai suomen kielen oppimiseen sekä vahvistaa oppilaiden luottamusta omiin kykyihinsä oppia kieliä ja käyttää vähäistäkin kielitaitoa rohkeasti. Opetus herättelee oppilaiden uteliaisuutta kieliin ja se tukee oppilaan kykyä havainnoida ja hyödyntää ympäröivässä maailmassa olevia kielellisiä ja kulttuurisia virikkeitä. Opetuksessa tarjotaan monipuolisia kokemuksia ruotsin tai suomen kielestä sekä ruotsin tai suomen kieleen liittyvistä kulttuureista. **Äidinkielenomaisessa ruotsin tai suomen kielen** opetuksessa kaksikieliset oppilaat saavat mahdollisuuden pohtia ja syventää ruotsin tai suomen kielen taitoaan ja ruotsin- tai suomenkielisen kulttuurin erityispiirteiden tuntemustaan. Toisen kotimaisen kielen opetuksessa korostuu oppimisen ilo, vaihtelevat työtavat, toiminnallisuus ja suullinen vuorovaikutus arkeen liittyvissä tilanteissa. Käsiteltävät aihepiirit valitaan yhdessä oppilaiden kanssa heitä itseään kiinnostavista aiheista ja niitä käsitellään monipuolisesti. Opetuksen alussa oppilaalta ei edellytetä luku- ja kirjoitustaitoa. Oppilaan kiinnostusta suullista ja kirjoitettua kieltä kohtaan herätellään ja lisätään. Vähitellen lisätään myös oppilaan kiinnostusta lukemista ja kirjoittamista kohtaan.

32.6.9. Äidinkieli ja kirjallisuus

Oppiaineen tehtävä

Tehtäväkuvaus, oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet sekä ohjaus, eriyttäminen ja tuki sekä oppilaan oppimisen arviointi koskevat kaikkia äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen oppimääriä.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksen tehtävänä on kehittää oppilaiden kieli-, vuorovaikutus- ja tekstitaitoja ja ohjata heitä kiinnostumaan kielestä, kirjallisuudesta ja muusta kulttuurista ja tulemaan tietoiseksi itsestään viestijöinä ja kielenkäyttäjinä. Oppilaiden arjen kieli- ja tekstitaitoja laajennetaan niin, että he saavat valmiuksia havaintojen ja ilmiöiden käsitteellistämiseen, ajattelunsa kielentämiseen ja luovuutensa kehittämiseen.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opetus vastaa yhteistyössä muiden oppiaineiden ja kotien kanssa oppilaiden kielikasvatuksesta ja auttaa heitä rakentamaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiä monikulttuurisessa ja medioituneessa yhteiskunnassa. Äidinkieli ja kirjallisuus on monitieteinen taito-, tieto- ja kulttuuriaine. Opetus perustuu laajaan tekstikäsitteeseen. Keskeisiä ovat monimuotoisten tekstien tulkitsemisen ja tuottamisen sekä tiedon hankinnan ja jakamisen taidot. Ikäkaudelle ja kielitaidolle soveltuva kirjallisuus vahvistaa luovuuden ja mielikuvituksen monipuolista kehittymistä ja laajentaa oppilaiden käsitystä oman kielellisen ilmaisunsa mahdollisuuksista. Kirjallisuus yhdistää oppilaan kulttuuriinsa ja avartaa käsitystä muista kulttuureista.

Oppilaita rohkaistaan rakentamaan ja vastuulliseen vuorovaikutukseen erilaisissa viestintäympäristöissä. Osana eettistä kasvatusta oppilaita ohjataan ymmärtämään omien kielellisten ja viestinnällisten valintojen vaikutuksia toisiin ihmisiin. Metakognitiivisista taidoista äidinkielen opetuksessa painottuvat tekstien tulkitsemisen ja tuottamisen strategiset taidot. Kielitiedon opetuksen tehtävänä on tukea ja kehittää kielitietoisuutta ja kielen havainnoinnin taitoja. Opetus perustuu yhteisölliseen ja funktionaaliseen näkemykseen kielestä: kielen rakenteita opiskellaan ikäkaudelle tyypillisten kielenkäyttötilanteiden ja tekstilajien yhteydessä. Opetuksessa edetään portaittain oppilaiden kehitysvaiheen mukaan.

Opetus tutustuttaa moniin kulttuurisäilöihin, joista keskeisiä ovat sanataide, media, draama, teatteritaide sekä puhe- ja viestintäkulttuurit. Sanataiteeseen kuuluu kaunokirjallisten tekstien kirjoittaminen ja tulkitseminen. Kirjallisuuden opetuksen tehtävänä on lukemiseen innostaminen, elämysten saaminen ja jakaminen, kulttuurintuntemuksen syventäminen, eettisen kasvun tukeminen sekä oppilaiden kielen ja mielikuvituksen rikastaminen. Draama vahvistaa oppiaineen toiminnallista, kokemuksellista, elämyksellistä ja esteettistä luonnetta. Mediakasvatus tähtää mediasisältöjen tulkitsemiseen ja tuottamiseen ja niiden ymmärtämiseen kulttuurisena ilmiönä. Puhe- ja viestintäkulttuurien opetus vahvistaa vuorovaikutus- ja viestintätaitoja.

Keskeisiä motivaatiotekijöitä äidinkielen ja kirjallisuuden oppimisessa ovat opittavien asioiden merkityksellisyys oppilaille ja osallisuuden kokemukset. Oppilaiden kiinnostusta vahvistetaan luomalla mahdollisuuksia aktiiviseen toimijuuteen ja omiin valintoihin sekä ottamalla huomioon oppilaiden tekstimaailma ja kokemukset sekä laajentamalla niitä. Opetuksessa, oppimisympäristön luomisessa ja opetusmenetelmien valinnassa otetaan huomioon oppilaiden erilaisuus, yhdenvertaisuus ja sukupuolten tasa-arvo ja tuetaan niin edistyneitä kuin oppimisvaikeuksien kanssa ponnistelevia. Äidinkielen oppimäärät tekevät yhteistyötä.

Oppiaineen tehtävä vuosiluokilla 1-2

Vuosiluokilla 1–2 äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksen erityisenä tehtävänä on edistää oppilaiden yksilöllisten edellytysten pohjalta itsensä ilmaisemisen ja vuorovaikutuksen taitoja, kielellistä tietoisuutta sekä kehittää kuuntelemisen, puhumisen, lukemisen ja kirjoittamisen perustaitoja. Opetuksen tehtävänä on kiinnostuksen ja innostuksen vahvistaminen kielelliseen ilmaisuun, draamaan, kaunokirjallisuuteen ja monimuotoisten tekstien tulkitsemiseen ja tuottamiseen. Opetuksessa huolehditaan oppimisprosessin jatkumosta esiopetuksesta kouluun niin äidinkielen perustaitojen kuin laaja-alaisen osaamisen osalta.

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 1-2

Äidinkielen ja kirjallisuuden oppimisympäristö rakennetaan monipuoliseksi teksti- ja kieliympäristöksi. Saatavilla tulee olla paljon oppilaita kiinnostavaa kirjallisuutta ja monimuotoisia tekstejä. Tekstejä tuotetaan yksin ja yhdessä ja niitä julkaistaan luokassa ja lähipiirissä. Kieltä tutkitaan leikinomaisesti, esimerkiksi rooli-, draama- ja teatterileikin keinoin. Opetusta eheytetään niin, että äidinkielen taitojen oppiminen nivoutuu ilmiöiden kielelliseen hahmottamiseen eri oppiaineiden yhteydessä. Koulu- tai lähikirjaston toimintaan ja erilaisiin lasten kulttuuritapahtumiin tutustuminen laajentavat oppimisympäristöä luokan ulkopuolelle. Lisäksi hyödynnetään lähiympäristön ja median kulttuurista monimuotoisuutta. Opetuksessa korostuvat kokemusten ja elämysten jakaminen sekä taitojen harjoittelu yhdessä ja yksin, myös viestintäteknologiaa hyödyntäen. Draamaa integroidaan kirjallisuuteen ja muihin oppiaineisiin, esimerkiksi musiikkiin, liikuntaan ja ympäristöoppiin.

Hyödynnetään koulujen kerhotoimintaa draamakasvatuksessa.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa vuosiluokilla 1-2

Tavoitteena on tukea oppilaiden kielellistä kehitystä ja vuorovaikutustaitoja sekä luku- ja kirjoitustaidon oppimista yhteistyössä kotien kanssa. Kielellisiä vaikeuksia puheen, lukemisen ja kirjoittamisen alueella pyritään tunnistamaan mahdollisimman varhain. Opettaja mallintaa sanojen, virkkeiden ja tekstien lukemista ja ymmärtämistä sekä kirjoittamisen tapoja. Oppilaita ohjataan käyttämään mediavälineitä monipuolisesti ja turvallisesti. Kielellisesti taitavia oppilaita ohjataan haastavampien tehtävien, materiaalien ja tekstiympäristöjen pariin. Tekstit ja työtavat valitaan niin, että oppilaiden yhdenvertaisuus ja sukupuolten tasa-arvo toteutuu.

Pyritään antamaan ennaltaehkäisevää tukiopetusta. Yhteistyö erityisopettajan kanssa.

Oppilaan oppimisen arviointi äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa vuosiluokilla 1-2

Oppimisen arviointi on oppilaita ohjaavaa ja kannustavaa. Yhteisen pohdinnan sekä palautteen antamisen ja saamisen avulla opettaja ohjaa niin koko opetusryhmän kuin yksittäisen oppilaan oppimista ja edistymistä. Vuosiluokilla 1–2 oppimisen arvioinnin päätehtävänä on tukea ja edistää

oppilaiden kielellistä kehitystä kaikilla tavoitealueilla. Opettaja pyrkii saamaan kokonaiskuvan kunkin oppilaan kielellisestä kehityksen edistymisestä. Arviointiin perustuvan palautteen kautta oppilaat saavat tietoa kielitaitonsa vahvuuksista sekä edistymisestään opiskelemaisensa kielen oppijana. Oppilaat saavat myös monipuolisesti palautetta siitä, miten he ymmärtävät ja käyttävät kieltä, ilmaisevat itseään, osallistuvat yhteiseen keskusteluun sekä tuottavat ja tulkitsevat tekstejä. Laadukas ja kannustava palaute osaamisen eri alueilta on tärkeää. Se auttaa oppilaita huomaamaan onnistumisiaan ja edistymistään sekä motivoi suuntaamaan työskentelyään kielellisen kehityksen kannalta tarkoituksenmukaisella tavalla. Arviointi tuottaa tietoa myös opetuksen suunnittelua varten sekä auttaa havaitsemaan mahdollisia tuen tarpeita oppilaiden kielellisessä kehityksessä.

Oppimisprosessin kannalta keskeisiä arvioinnin ja palautteen antamisen kohteita äidinkielen ja kirjallisuuden eri oppimäärissä ovat

- edistyminen itsensä ilmaisemisessa ja vuorovaikutustaidoissa, sana- ja käsitevarannon karttuminen
- edistyminen lukutaidossa sekä tekstien ymmärtämisessä ja lukemisen harrastamisessa
- edistyminen tekstin tuottamisessa, erityisesti käsin kirjoittamisen ja näppäintaitojen kehittyminen
- edistyminen kielen ja kulttuurin ymmärtämisessä, erityisesti havaintojen tekeminen sanojen merkityksestä ja arjen kielenkäyttötilanteista.

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus

Oppimäärän erityinen tehtävä

Tuntijakoasetuksen mukaan koulun opetuskielen mukaan määräytyvän äidinkielen ja kirjallisuuden sijasta maahanmuuttajille voidaan opettaa joko kokonaan tai osittain suomen tai ruotsin kieltä erityisen maahanmuuttajille tarkoitetun oppimäärän mukaisesti. Tämän oppimäärän tehtävänä on tukea lapsen ja nuoren kasvua kieliyhteisön täysivaltaiseksi jäseneksi, jolla on kielelliset valmiudet jatko-opintoihin. Opetuksen avulla pyritään monilukutaitoon, jonka avulla oppilas osaa hakea tietoa sekä ymmärtää, tuottaa, arvioi ja analysoi erilaisia puhuttuja ja kirjoitettuja suomenkielisiä tekstejä päivittäisessä vuorovaikutuksessa, koulutyöskentelyssä ja yhteiskunnassa. Opetuksessa tuetaan kielitaidon eri osa-alueiden sekä eri tiedonalojen kielen kehittymistä.

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän erityisenä tehtävänä on tukea oppilaan monikielisyyden kehittymistä sekä herättää kiinnostus ja tarjota välineitä kielitaidon elinikäiseen kehittämiseen. Yhteistyössä kotien, oman äidinkielen opetuksen sekä muiden oppiaineiden kanssa suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -opetus auttaa oppilasta rakentamaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiään kulttuurisesti monimuotoisessa ja monimediaisessa yhteiskunnassa.

Suomen kielen oppiminen tukee kotoutumista suomalaiseen yhteiskuntaan. Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän opetuksen lähtökohtana ovat oppilaille merkitykselliset ja tarpeelliset tekstilajit ja kielenkäyttötilanteet, joiden avulla kielen muotoja, merkityksiä ja käyttöä tutkitaan ja opitaan analysoimaan. Kielitaitoa kehitetään kaikilla kielen käytön osa-alueilla, joita ovat kuullun ymmärtäminen, puhuminen, luetun ymmärtäminen ja kirjoittaminen. Ymmärtämis- ja tuottamistaitojen kehittyminen nivoutuvat toisiinsa. Oppilaiden kielen osaaminen laajenee arkielämän konkreettisesta kielestä käsitteellisen ajattelun kieleen. He saavat valmiudet havaintojen ja ilmiöiden sekä oman ajattelunsa, tunteidensa ja mielipiteidensä ilmaisemiseen tilanteeseen sopivalla tavalla. Opetuksessa arvostetaan ja hyödynnetään oppilaiden osaamia kieliä.

Kunkin oppilaan tarpeen suomi toisena kielenä -oppimäärään määrittävät oppilasta opettavat opettajat yhdessä. Oppilaan huoltaja päättää oppimääriä koskevista valinnoista. Koska opetus tulee järjestää oppilaiden ikäkauden ja edellytysten mukaisesti, oppimäärän valinnassa on keskeistä, että oppilas saa hänelle parhaiten soveltuvan oppimäärän mukaista opetusta. Oppilas voi opiskella suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärää, jos hänen äidinkieltensä ei

ole suomi, ruotsi tai saame tai hänellä on muutoin monikielinen tausta. Oppimäärän tarpeen selvittämisessä huomioidaan myös seuraavat näkökulmat:

- oppilaan suomen kielen peruskielitaidossa on puutteita jollakin tai joillakin kielitaidon osa-alueilla, jolloin oppilaan osaaminen ei anna vielä edellytyksiä yhdenvertaiseen kouluyhteisön jäsenenä toimimiseen päivittäisessä vuorovaikutuksessa ja koulutyöskentelyssä tai
- oppilaan suomen kielen taito ei anna vielä edellytyksiä suomen kieli ja kirjallisuus - oppimäärän opiskeluun.

Kun oppilas opiskelee suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän mukaan, hänelle opetetaan suomea tai ruotsia toisena kielenä joko kokonaan tai osittain suomen kielen ja kirjallisuuden opetuksen sijaan. Opetusjärjestelyiden lähtökohtana ovat oppilaan oppimistarpeet ja kielenoppimisen vaihe. Mikäli oppilaan oppimääräksi on valittu suomi toisena kielenä ja kirjallisuus, hänen edistymistään ja suoriutumistaan arvioidaan suhteessa tämän oppimäärän tavoitteisiin ja kriteereihin riippumatta siitä, minkä opetusryhmän yhteydessä kyseinen opetus on järjestetty. Tärkeää on, että oppilas tulee osalliseksi samoista teksteistä ja tekstilajeista kuin luokkatasonsa muutkin oppilaat. Kesken perusopetuksen Suomeen muuttaneiden oppilaiden opetuksen tavoitteiden asettamisessa ja sisältöjen valinnassa tulee ottaa huomioon oppilaan kielitaito sekä aiemmin opitut tiedot ja taidot. Tarvittaessa laaditaan oppimissuunnitelma. Opetuksessa hyödynnetään tavoitteellisesti erilaisia oppimisympäristöjä, jotka tukevat kielitaidon monipuolista kehittymistä sekä koulussa että sen ulkopuolella. Oppilas voi siirtyä opiskelemaan suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän mukaan, jos hänellä on riittävät edellytykset sen tavoitteiden mukaiseen opiskeluun.

Kieltä pyritään oppimaan luonnollisissa yhteyksissä.

Oppimäärän tehtävä vuosiluokilla 1-2

Vuosiluokilla 1-2 opetuksen painopiste on suomen kielen ja sen luku- ja kirjoitustaitojen perustan luomisessa sekä oppimaan oppimisen ja vuorovaikutuksen taitojen kehittämisessä. Opetuksen tehtävänä on herättää kiinnostusta kieleen ja ilmaisuun sekä erilaisten tekstien tuottamiseen ja tulkitsemiseen.

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 1-2

Äidinkielen ja kirjallisuuden oppimisympäristö rakennetaan monipuoliseksi teksti- ja kieliympäristöksi. Saatavilla tulee olla paljon oppilaita kiinnostavaa kirjallisuutta ja monimuotoisia tekstejä. Tekstejä tuotetaan yksin ja yhdessä ja niitä julkaistaan luokassa ja lähipiirissä. Kieltä tutkitaan leikinomaisesti, esimerkiksi rooli-, draama- ja teatterileikin keinoin. Opetusta eheytetään niin, että äidinkielen taitojen oppiminen nivoutuu ilmiöiden kielelliseen hahmottamiseen eri oppiaineiden yhteydessä. Koulu- tai lähikirjaston toimintaan ja erilaisiin lasten kulttuuritapahtumiin tutustuminen laajentavat oppimisympäristöä luokan ulkopuolelle. Lisäksi hyödynnetään lähiympäristön ja median kulttuurista monimuotoisuutta. Opetuksessa korostuvat kokemusten ja elämysten jakaminen sekä taitojen harjoittelu yhdessä ja yksin, myös viestintäteknologiaa hyödyntäen. Draamaa integroidaan kirjallisuuteen ja muihin oppiaineisiin, esimerkiksi musiikkiin, liikuntaan ja ympäristöoppiin.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki äidinkieli ja kirjallisuus-oppiaineessa vuosiluokilla 1-2

Tavoitteena on tukea oppilaiden kielellistä kehitystä ja vuorovaikutustaitoja sekä luku- ja kirjoitustaidon oppimista yhteistyössä kotien kanssa. Kielellisiä vaikeuksia puheen, lukemisen ja kirjoittamisen alueella pyritään tunnistamaan mahdollisimman varhain. Opettaja mallintaa sanojen, virkkeiden ja tekstien lukemista ja ymmärtämistä sekä kirjoittamisen tapoja. Oppilaita

ohjataan käyttämään mediavälineitä monipuolisesti ja turvallisesti. Kielellisesti taitavia oppilaita ohjataan haastavampien tehtävien, materiaalien ja tekstiympäristöjen pariin. Tekstit ja työtavat valitaan niin, että oppilaiden yhdenvertaisuus ja sukupuolten tasa-arvo toteutuu.

Oppilaan oppimisen arviointi äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa vuosiluokilla 1-2

Oppimisen arviointi on oppilaita ohjaavaa ja kannustavaa. Yhteisen pohdinnan sekä palautteen antamisen ja saamisen avulla opettaja ohjaa niin koko opetusryhmän kuin yksittäisen oppilaan oppimista ja edistymistä. Vuosiluokilla 1–2 oppimisen arvioinnin päätehtävänä on tukea ja edistää oppilaiden kielellistä kehitystä kaikilla tavoitealueilla. Opettaja pyrkii saamaan kokonaiskuvan kunkin oppilaan kielellisestä kehityksen edistymisestä. Arviointiin perustuvan palautteen kautta oppilaat saavat tietoa kielitaitonsa vahvuuksista sekä edistymisestään opiskelemaisensa kielen oppijana. Oppilaat saavat myös monipuolisesti palautetta siitä, miten he ymmärtävät ja käyttävät kieltä, ilmaisevat itseään, osallistuvat yhteiseen keskusteluun sekä tuottavat ja tulkitsevat tekstejä. Laadukas ja kannustava palaute osaamisen eri alueilta on tärkeää. Se auttaa oppilaita huomaamaan onnistumisiaan ja edistymistään sekä motivoi suuntaamaan työskentelyään kielellisen kehityksen kannalta tarkoituksenmukaisella tavalla. Arviointi tuottaa tietoa myös opetuksen suunnittelua varten sekä auttaa havaitsemaan mahdollisia tuen tarpeita oppilaiden kielellisessä kehityksessä.

Oppimisprosessin kannalta keskeisiä arvioinnin ja palautteen antamisen kohteita äidinkielen ja kirjallisuuden eri oppimäärissä ovat

- edistyminen itsensä ilmaisemisessa ja vuorovaikutustaidoissa, sana- ja käsitevarannon karttuminen
- edistyminen lukutaidossa sekä tekstien ymmärtämisessä ja lukemisen harrastamisessa
- edistyminen tekstin tuottamisessa, erityisesti käsin kirjoittamisen ja näppäintaitojen kehittyminen
- edistyminen kielen ja kulttuurin ymmärtämisessä, erityisesti havaintojen tekeminen sanojen merkityksestä ja arjen kielenkäyttötilanteista.

Vuosiluokka 1

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen

Harjoitellaan kohteliasta kielenkäyttöä, kysymistä, vastaamista, pyytämistä, kertomista, mielipiteen ilmaisua ja tunteista kertomista arjen ja koulun kielenkäyttötilanteissa. Opetellaan huomaamaan, miten kieli toimii eri tilanteissa: kohteliaat ilmaukset, mielipide- ja tunneilmaukset, kysymysten rakentaminen, nykyhetki ja mennyt aika kerronnassa. Harjoitellaan ääntämistä, kuullun ymmärtämistä, toisten kuuntelemista ja toisilta viestijöiltä oppimista. Hyödynnetään rooli- ja teatterileikkejä sekä muita vuorovaikutusharjoituksia satujen, tarinoiden, lorujen ja tietotekstien käsittelyssä.

S2 Tekstien tulkitseminen

Edistetään lukemaan oppimista ja tekstin merkitysten ymmärtämistä hyödyntäen käsitteitä teksti, kuva, otsikko, kappale, virke, lopetusmerkki, sana, tavu, kirjain ja äänne Harjoitellaan yhteisten ja oman kiinnostuksen mukaisten kaunokirjallisten ja tietotekstien lukemista, tutkitaan niiden merkityksiä ja rakenteita, luetun liittämistä omiin kokemuksiin sekä lukukokemusten jakamista. Työskennellään muun muassa kuvien, lastenkirjallisuuden, yksinkertaisten tietotekstien ja mediatekstien parissa. Tutustutaan erilaisiin tapoihin ilmaista aikaa, järjestystä ja paikkaa erityisesti kertovissa ja kuvaavissa teksteissä. Harjoitellaan tekstin ymmärtämisen strategioita, laajennetaan sana- ja käsitevarantoa sekä opitaan tunnistamaan kerronnan peruskäsitteitä (päähenkilö, tapahtumapaikka, -aika ja juoni).

S3 Tekstien tuottaminen

Tutustutaan eri tekstilajeihin ja niiden piirteisiin, kuten sanastoon ja fraseologiaan sekä kieliopillisiin rakenteisiin. Harjoitellaan erilaisten puhuttujen ja kirjoitettujen tekstilajien tuottamista yksin ja ryhmässä. Harjoitellaan käsin kirjoittamista ja näppäintaitoja.

S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen

Pohditaan kielen ja kulttuurin merkitystä erilaisissa koulun vuorovaikutustilanteissa ja monenlaisissa kuulluissa ja luetuissa teksteissä ja havainnoidaan eri kieliä ja puhetapoja koulussa, medioissa ja vapaa-ajan tilanteissa. Opiskellaan keskustelussa tarvittavia kielitiedon käsitteitä. Etsitään itseä kiinnostavaa luettavaa. Tutustutaan eri kulttuurien kertomuksiin, leikkeihin ja juhliin.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1	L2, L4
T2	S1	L1, L2, L7
T3	S1	L1, L2, L7
T4	S2	L1, L2, L4
T8	S3	L1, L4, L5
T9	S4	L4, L6, L7
T10	S4	L2, L4

Vuosiluokan tavoitteet

T1 rohkaista oppilasta harjoittamaan vuorovaikutus- ja yhteistyötaitoja erilaisissa koulun ja muun arjen vuorovaikutustilanteissa sekä vahvistamaan kuuntelun ja kuullun ymmärtämisen taitojaan

T2 harjaannuttaa ja rohkaista oppilasta kertomaan ajatuksistaan ja tunteistaan ja keskustelemaan erilaisista aiheista sekä vahvistamaan niissä tarvittavaa sanastoa ja ilmaisua

T3 kannustaa oppilasta vahvistamaan kielellistä ja kehollista ilmaisurohkeutta ja mielikuvitusta ohjaamalla oppilasta osallistumaan ja ilmaisemaan itseään kokonaisvaltaisesti, myös draaman keinoin

T4 innostaa ja ohjata oppilasta lukutaidon oppimiseen ja sana- ja käsitevarannon kartuttamiseen

T8 kannustaa oppilasta harjoittelemaan oikeinkirjoituksen perusasioita

T9 innostaa oppilasta edistämään kielitietoisuuttaan tekemällä havaintoja erilaisista puhetavoista omassa lähipiirissään sekä auttaa oppilasta huomaamaan, että omalla kielenkäytöllä on vaikutusta toisten kielelliseen käyttäytymiseen

T10 innostaa oppilasta kuuntelemaan ja lukemaan ikäkaudelle ja kielitaidolle sopivaa kirjallisuutta ja ohjata oppilasta valitsemaan häntä itseään kiinnostavaa luettavaa sekä opastaa kirjaston käyttöön ja lastenkulttuuriin tutustumiseen

Vuosiluokka 2

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S2 Tekstien tulkitseminen

Edistetään lukemaan oppimista ja tekstin merkitysten ymmärtämistä hyödyntäen käsitteitä teksti, kuva, otsikko, kappale, virke, lopetusmerkki, sana, tavu, kirjain ja äänne Harjoitellaan yhteisten ja oman kiinnostuksen mukaisten kaunokirjallisten ja tietotekstien lukemista, tutkitaan niiden merkityksiä ja rakenteita, luetun liittämistä omiin kokemuksiin sekä lukukokemusten jakamista. Työskennellään muun muassa kuvien, lastenkirjallisuuden, yksinkertaisten tietotekstien ja mediatekstien parissa. Tutustutaan erilaisiin tapoihin ilmaista aikaa, järjestystä ja paikkaa erityisesti kertovissa ja kuvaavissa teksteissä. Harjoitellaan tekstin ymmärtämisen strategioita, laajennetaan sana- ja käsitevarantoa sekä opitaan tunnistamaan kerronnan peruskäsitteitä (päähenkilö, tapahtumapaikka, -aika ja juoni).

S3 Tekstien tuottaminen

Tutustutaan eri tekstilajeihin ja niiden piirteisiin, kuten sanastoon ja fraseologiaan sekä kieliopillisiin rakenteisiin. Harjoitellaan erilaisten puhuttujen ja kirjoitettujen tekstilajien tuottamista yksin ja ryhmässä. Harjoitellaan käsin kirjoittamista ja näppäintaitoja.

S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen

Pohditaan kielen ja kulttuurin merkitystä erilaisissa koulun vuorovaikutustilanteissa ja monenlaisissa kuulluissa ja luetuissa teksteissä ja havainnoidaan eri kieliä ja puhetapoja koulussa, medioissa ja vapaa-ajan tilanteissa. Opiskellaan keskustelussa tarvittavia kielitiedon käsitteitä. Etsitään itseä kiinnostavaa luettavaa. Tutustutaan eri kulttuurien kertomuksiin, leikkeihin ja juhliin.

S5 Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena

Tarjotaan erilaisia malleja kouluun ja oppimiseen liittyvistä kielenkäyttötilanteista ja tutustutaan eri oppiaineiden teksteihin. Tehdään yksinkertaisia eri oppiaineisiin liittyviä tiedonhankintatehtäviä itsenäisesti ja ryhmässä tekemällä havaintoja ympäristöstä ja tulkitsemalla kuvia ja kirjoitettuja tekstejä sekä harjoitellaan tiedon kertomista toisille. Harjoitellaan tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämistä tiedonhankinnassa, oppimisessa ja oman oppimisen arvioinnissa. Hyödynnetään oppilaan oman äidinkielen taitoa oppimisen tukena.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T5	S2	L2, L4
T6	S3	L2, L4
T7	S3	L4, L5
T11	S4	L2
T12	S5	L1, L2, L4
T13	S5	L1, L2, L4
T14	S5	L1, L2, L4

Vuosiluokan tavoitteet

T5 kannustaa oppilasta lukemaan ikäkaudelle ja kielitaidolle sopivia tekstejä ja kirjallisuutta ja keskustelemaan lukemastaan

T6 ohjata oppilasta harjoittelemaan eri tekstilajien ja niissä tarvittavan sanaston ja kielipiillisten rakenteiden tuottamista

T7 ohjata oppilasta harjoittelemaan käsin kirjoittamisen taitoa ja näppäintaitoja sekä tekstien suunnittelun ja tuottamisen taitoja

T11 ohjata oppilasta tunnistamaan ja arvostamaan eri kieliä ja kulttuureita omassa ympäristössään ja eläytymään erilaisten ihmisten asemaan ja elämäntilanteisiin

T12 auttaa oppilasta rakentamaan myönteistä käsitystä itsestä viestijänä, lukijana, tekstien tuottajana sekä kielenoppijana

T13 ohjata oppilasta kehittämään kielitaitoaan eri oppiaineissa ja perehtymään koulussa tärkeisiin tekstilajeihin ja niiden ominaispiirteisiin

T14 ohjata oppilasta havainnoimaan itseään kielenkäyttäjänä sekä arvioimaan omaa kielenoppimistaan

Suomen kieli ja kirjallisuus Kemijärvellä

Oppimäärän erityinen tehtävä

Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän erityisenä tehtävänä on kehittää oppilaiden suomen kielen, moniluku- sekä vuorovaikutustaitoja ja tutustuttaa kirjallisuuteen ja kulttuuriin. Opetus tukee oppilaiden monilukutaidon, kielitietoisuuden ja kielellisen identiteetin rakentumista. Opetuksessa ohjataan oppilaita ymmärtämään suomen kielen, kirjallisuuden ja muun kulttuurin merkitystä ja asemaa monikulttuurisessa ja monikielisessä yhteiskunnassa. Oppilaita ohjataan huomaamaan koulun ulkopuolella opitun kieli-, media- ja kulttuuritietouden merkitys suomen kielen oppimisen tukena.

Opetuksessa otetaan huomioon suomen ja ruotsin kielten asema kansalliskielinä ja suomen asema enemmistökielenä ja pääasiallisena opetuksen kielenä. Suomen kieli on paitsi opetuksen kohde myös väline muiden oppiaineiden opiskelussa, ja opetuksessa vahvistuvat keskeiset oppimaan oppimisen ja ajattelun taidot. Tehdään yhteistyötä suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän ja muiden äidinkieli ja kirjallisuus -oppimäärien kanssa.

Oppimäärän erityinen tehtävä vuosiluokilla 1-2

Vuosiluokilla 1–2 opetuksen painopiste on luku- ja kirjoitustaitojen perustan luomisessa sekä oppimaan oppimisen ja vuorovaikutuksen taitojen kehittämisessä. Opetuksen tehtävänä on herättää kiinnostusta kieleen, ilmaisuun ja erilaisten tekstien tuottamiseen ja tulkitsemiseen.

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 1-2

Äidinkielen ja kirjallisuuden oppimisympäristö rakennetaan monipuoliseksi teksti- ja kieliympäristöksi. Saatavilla tulee olla paljon oppilaita kiinnostavaa kirjallisuutta ja monimuotoisia tekstejä. Tekstejä tuotetaan yksin ja yhdessä ja niitä julkaistaan luokassa ja lähipiirissä. Kieltä tutkitaan leikinomaisesti, esimerkiksi rooli-, draama- ja teatterileikin keinoin. Opetusta eheytetään niin, että äidinkielen taitojen oppiminen nivoutuu ilmiöiden kielelliseen hahmottamiseen eri oppiaineiden yhteydessä. Koulu- tai lähikirjaston toimintaan ja erilaisiin lasten kulttuuritapahtumiin tutustuminen laajentavat oppimisympäristöä luokan ulkopuolelle. Lisäksi hyödynnetään lähiympäristön ja median kulttuurista monimuotoisuutta. Opetuksessa korostuvat kokemusten ja elämysten jakaminen sekä taitojen harjoittelu yhdessä ja yksin, myös viestintäteknologiaa hyödyntäen. Draamaa integroidaan kirjallisuuteen ja muihin oppiaineisiin, esimerkiksi musiikkiin, liikuntaan ja ympäristöoppiin.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki äidinkieli ja kirjallisuus-oppiaineessa vuosiluokilla 1-2

Tavoitteena on tukea oppilaiden kielellistä kehitystä ja vuorovaikutustaitoja sekä luku- ja kirjoitustaidon oppimista yhteistyössä kotien kanssa. Kielellisiä vaikeuksia puheen, lukemisen ja kirjoittamisen alueella pyritään tunnistamaan mahdollisimman varhain. Opettaja mallintaa sanojen, virkkeiden ja tekstien lukemista ja ymmärtämistä sekä kirjoittamisen tapoja. Oppilaita ohjataan käyttämään mediavälineitä monipuolisesti ja turvallisesti. Kielellisesti taitavia oppilaita ohjataan haastavampien tehtävien, materiaalien ja tekstiympäristöjen pariin. Tekstit ja työtavat valitaan niin, että oppilaiden yhdenvertaisuus ja sukupuolten tasa-arvo toteutuu.

Oppilaan oppimisen arviointi äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa vuosiluokilla 1-2

Oppimisen arviointi on oppilaita ohjaavaa ja kannustavaa. Yhteisen pohdinnan sekä palautteen antamisen ja saamisen avulla opettaja ohjaa niin koko opetusryhmän kuin yksittäisen oppilaan oppimista ja edistymistä. Vuosiluokilla 1–2 oppimisen arvioinnin päätehtävänä on tukea ja edistää oppilaiden kielellistä kehitystä kaikilla tavoitealueilla. Opettaja pyrkii saamaan kokonaiskuvan kunkin oppilaan kielellisestä kehityksen edistymisestä. Arviointiin perustuvan palautteen kautta oppilaat saavat tietoa kielitaitonsa vahvuuksista sekä edistymisestään opiskelemaisensa kielen oppijana. Oppilaat saavat myös monipuolisesti palautetta siitä, miten he ymmärtävät ja käyttävät kieltä, ilmaisevat itseään, osallistuvat yhteiseen keskusteluun sekä tuottavat ja tulkitsevat tekstejä. Laadukas ja kannustava palaute osaamisen eri alueilta on tärkeää. Se auttaa oppilaita huomaamaan onnistumisiaan ja edistymistään sekä motivoi suuntaamaan työskentelyään kielellisen kehityksen kannalta tarkoituksenmukaisella tavalla. Arviointi tuottaa tietoa myös opetuksen suunnittelua varten sekä auttaa havaitsemaan mahdollisia tuen tarpeita oppilaiden kielellisessä kehityksessä.

Oppimisprosessin kannalta keskeisiä arvioinnin ja palautteen antamisen kohteita äidinkielen ja kirjallisuuden eri oppimäärissä ovat

- edistyminen itsensä ilmaisemisessa ja vuorovaikutustaidoissa, sana- ja käsitevarannon karttuminen
- edistyminen lukutaidossa sekä tekstien ymmärtämisessä ja lukemisen harrastamisessa
- edistyminen tekstin tuottamisessa, erityisesti käsin kirjoittamisen ja näppäintaitojen kehittyminen
- edistyminen kielen ja kulttuurin ymmärtämisessä, erityisesti havaintojen tekeminen sanojen merkityksestä ja arjen kielenkäyttötilanteista.

Vuosiluokka 1

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen

Harjoitellaan ympäristön kielellistä jäsentämistä ja nimeämistä, kuuntelemista, kysymistä, vastaamista ja kertomista. Harjoitellaan ryhmäviestinnän käytänteitä erilaisissa kasvokkain tapahtuvissa vuorovaikutustilanteissa. Havainnoidaan erilaisia viestintätapoja. Käsitellään erilaisten vuorovaikutusharjoitusten, keskustelujen ja draaman avulla lastenkirjallisuutta, satuja, kertomuksia, loruja, tietotekstejä, mediatekstejä ja pelejä.

S2 Tekstien tulkitseminen

Opetellaan lukemaan ja harjoitellaan siinä tarvittavia käsitteitä äänne, kirjain, tavu, sana, virke, lopetusmerkki, otsikko, teksti ja kuva. Tuetaan tekstinymmärtämisen taitoja ja harjoitellaan tekstinymmärtämisen strategioita. Havainnoidaan ja tulkitaan monimuotoisia ympäristön tekstejä, niiden merkityksiä ja rakenteita sekä työskennellään muun muassa kuvien, lastenkirjallisuuden, yksinkertaisten tietotekstien ja mediatekstien parissa. Pohditaan sanojen ja sanontojen merkityksiä sekä sananvalintoja teksteissä ja laajennetaan käsitevarantoa. Tutustutaan erilaisiin tapoihin ilmaista aikaa, järjestystä ja paikkaa erityisesti kertovissa, kuvaavissa ja ohjaavissa teksteissä sekä opitaan käyttämään kerronnan peruskäsitteitä, kuten päähenkilö, tapahtumapaikka ja -aika ja juoni. Jaetaan lukukokemuksia eri tavoin, keskustellaan tekstien sisällöistä ja harjoitellaan tekstin kertomista omin sanoin. Harjoitellaan tiedon etsintää tekemällä havaintoja ympäristöstä ja tulkitsemalla kuvia ja kirjoitettuja tekstejä sekä harjoitellaan tiedon kertomista toisille.

S3 Tekstien tuottaminen

Harjoitellaan tuottamaan tekstejä, käyttämään mielikuvitusta, kertomaan tarinoita ja mielipiteitä sekä kuvaamaan omia kokemuksia, havaintoja ja ajatuksia puhumalla, kirjoittamalla ja kuvien avulla yksin ja yhdessä. Tarkastellaan puhutun kielen muuntamista kirjoitetuksi kieleksi ja harjoitellaan tekstin suunnittelua. Tutustutaan kertomiselle ja kuvaamiselle tyypillisiin tekstuaalisiin ja kielellisiin piirteisiin, esimerkiksi ajan ja paikan ilmaisutapoihin ja kertomuksen perusrakenteeseen, ja harjoitellaan niiden käyttämistä omissa teksteissä. Opetellaan isojen ja pienten tekstauskirjainten piirtämistä sekä niillä kirjoittamista ja näppäintaitoja. Tuetaan oikeinkirjoitustaidon kehittymistä fonologisen tietoisuuden harjoitteiden ja lukemisen avulla. Harjoitellaan käyttämään omissa teksteissä oikeinkirjoituksen perusasioita ja joitakin kirjoitettua kieltä koskevia sopimuksia, kuten sanaväli, tavutus, virke ja sen lopetusmerkit, iso alkukirjain virkkeen alussa ja tutuissa erisnimissä.

S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen

Vahvistetaan kielellistä tietoisuutta tekemällä havaintoja puhutusta kielestä ja tutustumalla kirjoitettuun kieleen kuunnellen ja lukien. Tehdään havaintoja eri puhetavoista, koulussa ja vapaa-ajalla esillä olevista kielistä sekä kielenkäytön vaikutuksesta muihin. Pohditaan yhdessä

sanoja, sanontoja ja ilmaisutapoja, leikitellään kielellä lorujen, runojen ja sanaleikkien avulla. Etsitään itseä kiinnostavaa luettavaa ja herätetään kiinnostusta lukuharrastukseen. Tutustutaan kuunnellen ja lukien monimuotoisiin teksteihin, kuten lapsille suunnattuun kirjallisuuteen ja mediateksteihin, ja käytetään niitä ilmaisun virikkeenä ja keskustellaan niiden merkityksestä omassa arjessa. Tutustutaan yhdessä kirjastoon ja sen käyttöön. Tutustutaan lastenkulttuuriin ja tapakulttuuriin omassa lähiympäristössä, juhlaperinteisiin sekä joihinkin kansanperinteen muotoihin ja osallistutaan yhdessä esitysten tai muiden kulttuurituotteiden tekemiseen.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1	L1, L2, L3
T2	S1	L1, L2, L7
T3	S1	L1, L2, L7
T5	S2	L1, L4, L5
T8	S2	L2, L4, L5
T9	S3	L1, L4, L5, L7
T10	S3	L2, L4, L5
T13	S4	L2, L3, L4

Vuosiluokan tavoitteet

T1 ohjata oppilasta vahvistamaan taitoaan toimia erilaisissa vuorovaikutustilanteissa

T2 opastaa oppilasta kehittämään kieltään ja mielikuvitustaan sekä vuorovaikutus- ja yhteistyötaitojaan tarjoamalla mahdollisuuksia osallistua erilaisiin ryhmäviestintätilanteisiin ja tutustua niiden käytänteisiin

T3 tukea oppilasta vahvistamaan ilmaisurohkeuttaan ja ohjata häntä ilmaisemaan itseään kokonaisvaltaisesti, myös draaman avulla

T5 ohjata ja innostaa oppilasta lukutaidon oppimisessa ja tekstien ymmärtämisen taitojen harjoittelussa sekä auttaa häntä tarkkailemaan omaa lukemistaan

T8 kannustaa oppilasta kiinnostumaan lastenkirjallisuudesta, mediateksteistä ja muista teksteistä luomalla myönteisiä lukukokemuksia ja elämyksiä sekä tarjoamalla mahdollisuuksia tiedonhalun tyydyttämiseen sekä lukukokemusten jakamiseen

T9 rohkaista ja innostaa oppilasta kertomaan tarinoita ja mielipiteitä sekä kuvaamaan kokemuksiaan puhumalla, kirjoittamalla ja kuvien avulla

T10 ohjata oppilasta tuottamaan yksinkertaisia kertovia, kuvaavia ja muita tekstejä, myös monimediaisissa ympäristöissä

T13 innostaa oppilasta kuuntelemaan ja lukemaan lapsille suunnattua kirjallisuutta ja valitsemaan itseään kiinnostavaa luettavaa, kehittämään lukuharrastustaan sekä ohjata oppilasta kirjaston käyttöön

Vuosiluokka 2

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen

Harjoitellaan ympäristön kielellistä jäsentämistä ja nimeämistä, kuuntelemista, kysymistä, vastaamista ja kertomista. Harjoitellaan ryhmäviestinnän käytänteitä erilaisissa kasvokkain tapahtuvissa vuorovaikutustilanteissa. Havainnoidaan erilaisia viestintätapoja. Käsitellään erilaisten vuorovaikutusharjoitusten, keskustelujen ja draaman avulla lastenkirjallisuutta, satuja, kertomuksia, loruja, tietotekstejä, mediatekstejä ja pelejä.

S2 Tekstien tulkitseminen

Opetellaan lukemaan ja harjoitellaan siinä tarvittavia käsitteitä äänne, kirjain, tavu, sana, virke, lopetusmerkki, otsikko, teksti ja kuva. Tuetaan tekstinymmärtämisen taitoja ja harjoitellaan tekstinymmärtämisen strategioita. Havainnoidaan ja tulkitaan monimuotoisia ympäristön tekstejä, niiden merkityksiä ja rakenteita sekä työskennellään muun muassa kuvien, lastenkirjallisuuden, yksinkertaisten tietotekstien ja mediatekstien parissa. Pohditaan sanojen ja sanontojen merkityksiä sekä sananvalintoja teksteissä ja laajennetaan käsitevarantoa. Tutustutaan erilaisiin tapoihin ilmaista aikaa, järjestystä ja paikkaa erityisesti kertovissa, kuvaavissa ja ohjaavissa teksteissä sekä opitaan käyttämään kerronnan peruskäsitteitä, kuten päähenkilö, tapahtumapaikka ja -aika ja juoni. Jaetaan lukukokemuksia eri tavoin, keskustellaan tekstien sisällöistä ja harjoitellaan tekstin kertomista omin sanoin. Harjoitellaan tiedon etsintää tekemällä havaintoja ympäristöstä ja tulkitsemalla kuvia ja kirjoitettuja tekstejä sekä harjoitellaan tiedon kertomista toisille.

S3 Tekstien tuottaminen

Harjoitellaan tuottamaan tekstejä, käyttämään mielikuvitusta, kertomaan tarinoita ja mielipiteitä sekä kuvaamaan omia kokemuksia, havaintoja ja ajatuksia puhumalla, kirjoittamalla ja kuvien

avulla yksin ja yhdessä. Tarkastellaan puhutun kielen muuntamista kirjoitetuksi kieleksi ja harjoitellaan tekstin suunnittelua. Tutustutaan kertomiselle ja kuvaamiselle tyypillisiin tekstuaalisiin ja kielellisiin piirteisiin, esimerkiksi ajan ja paikan ilmaisutapoihin ja kertomuksen perusrakenteeseen, ja harjoitellaan niiden käyttämistä omassa teksteissä. Opetellaan isojen ja pienten tekstauskirjainten piirtämistä sekä niillä kirjoittamista ja näppäintaitoja. Tuetaan oikeinkirjoitustaidon kehittymistä fonologisen tietoisuuden harjoitteiden ja lukemisen avulla. Harjoitellaan käyttämään omassa teksteissä oikeinkirjoituksen perusasioita ja joitakin kirjoitettua kieltä koskevia sopimuksia, kuten sanaväli, tavutus, virke ja sen lopetusmerkit, iso alkukirjain virkkeen alussa ja tutuissa erisnimissä.

S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen

Vahvistetaan kielellistä tietoisuutta tekemällä havaintoja puhutusta kielestä ja tutustumalla kirjoitettuun kieleen kuunnellen ja lukien. Tehdään havaintoja eri puhetavoista, koulussa ja vapaa-ajalla esillä olevista kielistä sekä kielenkäytön vaikutuksesta muihin. Pohditaan yhdessä sanoja, sanontoja ja ilmaisutapoja, leikitellään kielellä lorujen, runojen ja sanaleikkien avulla. Etsitään itseä kiinnostavaa luettavaa ja herätetään kiinnostusta lukuharrastukseen. Tutustutaan kuunnellen ja lukien monimuotoisiin teksteihin, kuten lapsille suunnattuun kirjallisuuteen ja mediateksteihin, ja käytetään niitä ilmaisun virkkeenä ja keskustellaan niiden merkityksestä omassa arjessa. Tutustutaan yhdessä kirjastoon ja sen käyttöön. Tutustutaan lastenkulttuuriin ja tapakulttuuriin omassa lähiympäristössä, juhlaperinteisiin sekä joihinkin kansanperinteen muotoihin ja osallistutaan yhdessä esitysten tai muiden kulttuurituotteiden tekemiseen.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T4	S1	L1, L2, L7
T6	S2	L1, L2, L4
T7	S2	L1, L4, L5
T11	S3	L1, L4, L5
T12	S4	L2, L4, L7
T14	S4	L2, L4, L7

Vuosiluokan tavoitteet

T4 ohjata oppilasta rakentamaan viestijäkuvaansa ja ymmärtämään, että ihmiset viestivät eri tavoin

T6 ohjata oppilasta tarkastelemaan monimuotoisten tekstien merkityksiä ja rakenteita sekä laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan tekstien tarkastelun yhteydessä

T7 ohjata oppilasta hakemaan tietoa eri tavoin

T11 opastaa oppilasta harjaannuttamaan käsinkirjoittamisen taitoa ja näppäintaitoja sekä ohjata oppilasta vähitellen tekstien suunnitteluun ja rakentamiseen sekä tuntemaan oikeinkirjoituksen perusasioita ja kirjoitettua kieltä koskevia sopimuksia

T12 kannustaa oppilasta kehittämään kielitietoisuuttaan ja kielen peruskäsitteiden tuntemusta sekä ohjata tekemään havaintoja puhutusta ja kirjoitetusta kielestä sekä auttaa huomaamaan, että omalla kielenkäytöllä on vaikutusta toisten käyttäytymiseen

T14 ohjata oppilasta arvostamaan omaa kieltään ja kulttuuriaan sekä kulttuurista moninaisuutta, tutustuttaa joihinkin lastenkulttuurin muotoihin ja innostaa niiden käyttäjäksi sekä kannustaa tuottamaan omaa kulttuuria yhdessä muiden kanssa

32.6.10. Musiikki

Oppiaineen tehtävä

Musiikin opetuksen tehtävänä on luoda edellytykset monipuoliseen musiikilliseen toimintaan ja aktiiviseen kulttuuriseen osallisuuteen. Opetus ohjaa oppilaita tulkitsemaan musiikin monia merkityksiä eri kulttuureissa sekä yksilöiden ja yhteisöjen toiminnoissa. Oppilaiden musiikillinen osaaminen laajenee, mikä vahvistaa myönteistä suhdetta musiikkiin ja luo pohjaa musiikin elinikäiselle harrastamiselle. Musiikin opetus rakentaa arvostavaa ja uteliasta suhtautumista musiikkiin ja kulttuuriseen monimuotoisuuteen.

Toiminnallinen musiikin opetus ja opiskelu edistävät oppilaiden musiikillisten taitojen ja ymmärryksen kehittymistä, kokonaisvaltaista kasvua ja kykyä toimia yhteistyössä muiden kanssa. Näitä vahvistetaan ottamalla musiikin opetuksessa huomioon oppilaiden musiikilliset kiinnostuksen kohteet, muut oppiaineet, eheyttävät teemat, koulun juhlat ja tapahtumat sekä koulun ulkopuolella tapahtuva toiminta. Oppilaiden ajattelua ja oivalluskykyä kehitetään tarjoamalla säännöllisesti mahdollisuuksia äänen ja musiikin parissa toimimiseen, säveltämiseen sekä muuhun luovaan tuottamiseen. Musiikin opetuksessa oppilaat opiskelevat musiikkia monipuolisesti, mikä edesauttaa heidän ilmaisutaitojensa kehittymistä.

Oppiaineen tehtävä vuosiluokilla 1-2

Vuosiluokkien 1-2 musiikin opetuksessa oppilaat voivat yhdessä havaita ja kokea, kuinka jokainen on musiikissa ainutlaatuinen ja kuinka musiikillinen toiminta luo parhaimmillaan iloa ja yhteenkuuluvuuden tunnetta. Musiikin opetus tukee kinesteettisen ja auditiivisen hahmottamiskyvyn, terveen äänenkäytön sekä myönteisen musiikkisuhteen kehittymistä. Musiikkikäsitteiden ja ilmaisukeinojen oppimisen perustana ovat laulamisen, soittamisen, säveltämisen, musiikkiliikunnan ja kuuntelun yhteydessä saadut kokemukset ja niistä keskusteleminen. Oppilaiden luovaa musiikillista ajattelua sekä esteettistä ja musiikillista ymmärrystä edistetään luomalla tilanteita, joissa oppilaat voivat suunnitella ja toteuttaa erilaisia äänikokonaisuuksia sekä käyttää mielikuvitustaan ja kekseliäisyyttään yksin tai yhdessä muiden kanssa. Musiikillinen toiminta liittyy luontevasti eheyttävään opiskeluun koulun arjessa ja juhlassa.

Musiikin opetuksessa lähtökohtana on AINA soittaminen, laulaminen ja kuunteleminen. Oppilas oppii tekemällä ja kokemalla. Kannustava ilmapiiri ja positiivinen palaute rohkaisevat oppilasta ilmaisemaan itseään vapautuneesti ja omana itsenään.

Tiedollinen aines opitaan musiikillisen kokemuksen yhteydessä ja sen kautta. Tieto on alisteista tekemiselle: Bach opitaan soittamalla Bachia.

Kuvionuotit nuotinkirjoitusmenetelmää käytetään jokaisella vuosiluokalla.

Tieto ja viestintäteknikkaa hyödynnetään oppimisessa.

Syventävinä työtapoina käytetään lisäksi liikettä, draamaa ja musiikillista keksimistä.

Musiikinopettaja osallistuu oppilaidensa musisointiin osana ryhmää. Toimintaa johdetaan keskeltä, ei korokkeelta. Opettaja on konserttimestari, ei kapellimestari.

Musiikillinen oppiminen on tavoitteellista toimintaa, jossa tavoitteita tärkeämpää on itse toiminta.

Musiikillinen perusturva: Kemijärven kaupungin opetussuunnitelmaan on kirjattu minimitalvoitteet ja minimisäällöt. Näitä voidaan laajentaa opetusryhmän taitojen ja kiinnostuksen mukaan. Näin taataan kaikille oppilaille musiikillisten tietojen ja taitojen jatkuvuus oppilaan siirtyessä koulusta toiseen.

Yhteistyö koulujen välillä: Laaditaan yhteinen "musiikin vuosikello" lukuvuoden alussa.

Musiikin oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 1-2

Tavoitteena on luoda pedagogisesti monipuolisia ja joustavia musiikin opiskelukokonaisuuksia, joissa musiikin opetuksen erilaiset työtavat ja vuorovaikutustilanteet sekä yhteismusisointi ja muu musiikillinen yhteistoiminta on mahdollista. Oppimisen ilo, luovaan ajatteluun rohkaiseva ilmapiiri sekä myönteiset musiikkikokemukset ja -elämykset innostavat oppilaita kehittämään musiikillisia taitojaan. Opetustilanteissa luodaan mahdollisuuksia tieto- ja viestintäteknologian käyttöön musiikillisessa toiminnassa. Opetuksessa hyödynnetään taide- ja kulttuurilaitosten sekä muiden yhteistyötahojen tarjoamia mahdollisuuksia.

Myönteiset musiikkikokemukset ja -elämykset syntyvät parhaiten turvallisessa oppimisympäristössä. Opetusryhmän koko ja oppimisympäristö muodostetaan sellaisiksi, että oppimisen ilo ja aktiivinen osallistuminen musiikilliseen toimintaan on mahdollista. Oppimisympäristössä on monipuolisesti soittimia ja musiikin laitteistoa.

Musiikin opetuksessa lähtökohtana on AINA soittaminen, laulaminen ja kuunteleminen. Oppilas oppii tekemällä ja kokemalla. Kannustava ilmapiiri ja psitiivinen palaute rohkaisevat oppilasta ilmaisemaan itseään vapautuneesti ja omana itsenään.

Tiedollinen aines opitaan musiikillisen kokemuksen yhteydessä ja sen kautta. Tieto on alisteista tekemiselle: Bach opitaan soittamalla Bachia.

Oppimisessa voidaan hyödyntää tieto- ja viestintäteknikkaa. Syventävinä työtapoina käytetään liikettä, draamaa ja musiikillista keksimistä.

Tutustutaan kuvionuottimenetelmän käyttöön musiikin oppimisessa.

Musiikin oppiminen on tavoitteellista toimintaa, jossa tavoitetta tärkeämpää on itse toiminta.

Kouluympäristön lisäksi oppimisympäristöjä voivat olla myös esim. :

Taidetapahtumat ja konsertit

Yhteistyö esim. Itä-Lapin Mediakeskuksen, kirjaston, musiikkiopiston ja seurakunnan kanssa

Esiintymiset koulun ulkopuolisissa tapahtumissa

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki musiikissa vuosiluokilla 1-2

Musiikin opetuksessa ja työskentelyn suunnittelussa otetaan huomioon oppilaiden erilaiset tarpeet, edellytykset ja kiinnostuksen kohteet. Niiden pohjalta tehdään muun muassa työtapoja, erilaisten välineiden käyttöä ja oppilaiden ryhmittelyä koskevat ratkaisut niin, että myös oppilaita kuullaan. Musiikin opetuksessa luodaan oppimista ja osallisuutta edistäviä yhteismusisoinnin tilanteita ja vahvistetaan näin oppilaan yhteistyötaitoja, itsetuntoa ja oma-aloitteisuutta.

Oppilasta ohjataan löytämään omat musiikilliset vahvuutensa sekä kannustetaan kokeilemaan uusia asioita ennakkoluulottomasti ja epäonnistumista pelkäämättä.

Eriyttäminen on osa musiikin tuntityöskentelyä: haastavampia tehtäviä voidaan antaa oppilaille, joiden valmiudet ovat pidemmällä. Oppilaalle tarjotaan omalle tasolleen sopivia haasteita, jotta hänelle muodostuisi positiivinen musiikillinen minäkuva yrittämisen ja onnistumisen kokemuksen kautta.

Oppilaan yksilölliset tarpeet otetaan huomioon riittävin tukitoimin, jotta musiikin oppiminen olisi mahdollista niin yksilölle kuin opetusryhmän muillekin jäsenille.

Oppiaineena musiikki soveltuu monipuolisuudessaan kaikkien oppiaineiden eheyttäviin monialaisiin oppimiskokonaisuuksiin.

Eriyttämisessä käytetään Kuvionuotit nuotinkirjoitusmenetelmää jokaisella vuosiluokalla.

Oppilaan oppimisen arviointi musiikissa vuosiluokilla 1-2

Oppimisen arviointi musiikissa on oppilaita ohjaavaa ja rohkaisevaa. Oppilaalle annetaan palautetta ja mahdollisuuksia oman ja ryhmän toiminnan arviointiin siten, että se kannustaa yrittämiseen ja opittavien taitojen harjoittamiseen. Erityistä huomiota arvioinnissa kiinnitetään musiikillisten yhteistyötaitojen ja musisointitaitojen edistymiseen. Oppilaan oppimisen arviointi perustuu monipuoliseen näyttöön.

Oppimisprosessin kannalta keskeisiä arvioinnin ja palautteen antamisen kohteita musiikissa ovat

- edistyminen musiikillisissa yhteistyötaidoissa, erityisesti toimiminen musiikillisen ryhmän jäsenenä
- edistyminen musiikin peruskäsitteiden hahmottamisessa musiikillisen toiminnan kautta.

Noudatetaan opetussuunnitelman yleisiä arviointikriteereitä.

Vuosiluokka 1

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Miten musiikissa toimitaan

Musisoinnissa kiinnitetään huomiota ryhmän jäsenenä toimimiseen ja myönteisen yhteishengen luomiseen. Keskeisenä sisältönä ovat ilmaisuun ja keksimiseen rohkaiseminen, luontevan hengityksen, äänenkäytön ja laulamisen harjoittaminen sekä käytössä olevien soittimien ja laitteiden tarkoituksenmukainen käsittely.

Huomioidaan se että jokaista ryhmän jäsentä tarvitaan yhteisessä musiikillisessa toiminnassa. Korostetaan jokaisen tuotoksen arvokkuutta ja ainutlaatuisuutta. Jokaisella on mahdollisuus yrittää. Kiinnitetään huomiota turvallisuuteen tilassa liikuttaessa ja musisoidessa. Käsitellään soittimia ja välineitä arvostaen.

S2 Mistä musiikki muodostuu

Opetuksessa keskitytään peruskäsitteiden taso, kesto, voima ja väri hahmottamiseen. Osaamisen kehittyessä käsitteistöä laajennetaan musiikkikäsitteisiin rytmi, melodia, dynamiikka, sointiväri, harmonia ja muoto.

Opetuksessa keskitytään peruskäsitteiden taso, kesto, voima ja väri hahmottamiseen. Peruskäsitteiden havainnollistaminen visuaalisesti ja liikkuen: korkea-matala, lyhyt-pitkä, piano-forte, hidas-nopea.

Sadutusta, rytmisoitinsatuja, laululeikkejä, musiikkiliikuntaa, bodyperkussioita, pelejä.

S3 Musiikki omassa elämässä, yhteisössä ja yhteiskunnassa

Musiikillisten tietojen ja taitojen lisäksi opetuksessa käsitellään oppilaiden kokemuksia ja havaintoja niin musiikista kuin arjen eri ääniympäristöistä. Pohditaan myös musiikin merkitystä omissa yhteisöissä.

Tutustutaan esimerkiksi kulttuuriperintöön, luontoon, omaan elämänpiiriin ja eri tilanteisiin kuuluvaan musiikkiin ikätasolle sopivasti.

Yhteistyö: oppilaitokset, musiikkiopisto, muusikot, seurakunta, orkesterit, kirjasto, oppilaiden vierailut.

S4 Musiikin opetuksen ohjelmisto

Musiikin opetuksessa käytetään lauluja, leikkejä, loruja, liikuntaa, soitto- ja kuuntelutehtäviä sekä luodaan tilaisuuksia luovaan toimintaan, jotka aihepiireiltään ja musiikillisilta ominaisuuksiltaan soveltuvat ikäkauteen ja koulun toimintakulttuuriin. Ohjelmiston suunnittelussa kiinnitetään huomiota myös oppilaiden omiin kulttuureihin ja kulttuuriperinnön vaalimiseen. Ohjelmistoon sisällytetään monipuolisesti erilaista musiikkia mukaan lukien lastenmusiikki sekä mahdolliset oppilaiden omat sävellykset ja musiikkikappaleet.

Ohjelmistossa tutustutaan pohjois-suomalaiseen musiikkiperinteeseen lauluin, leikein tai kuunnellen. Huomioidaan eri kulttuureista tulevien oppilaiden kokemuksia oman yhteisönsä musiikista. Tutustutaan mahdollisuuksien mukaan läsnäolevien kulttuurien musiikkiin ikäkaudelle sopivalla tavalla.

"Kuukauden klassikot" kuuntelulistan käyttö. Sama lista käytössä koko alakoulun ajan.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1, S2, S3, S4	L2, L7
T2	S1, S2, S3, S4	L1, L2, L4
T3	S1, S2, S3, S4	L1, L4
T4	S1, S2, S3, S4	L5, L6
T5	S1, S2, S3, S4	L2, L4
T6	S1, S2, S3, S4	L4
T8	S1, S2, S3, S4	L1

Vuosiluokan tavoitteet

T1 ohjata oppilasta toimimaan musiikillisen ryhmän jäsenenä oppilaan myönteistä minäkuvaan rakentaen

Musisoinnissa kiinnitetään huomiota ryhmän jäsenenä toimimiseen ja myönteisen yhteishengen luomiseen. Keskeisenä sisältönä ovat ilmaisuun ja keksimiseen rohkaiseminen, luontevan hengityksen, äänenkäytön ja laulamisen harjoittaminen sekä käytössä olevien soittimien ja laitteiden tarkoituksenmukainen käsittely.

Yhteinen perussyke pyritään löytämään eri työmuotoja käyttäen (laulaen, soittaen, taputtaen, kävellen, tömistäen). Erityisenä tutustumisen kohteena yhteismusisoinnissa ovat rytmisoittimet.

Musiikin opiskeluun kuuluu myös musiikillisten tuotosten tekeminen, harjoittaminen ja esittäminen - toiset huomioiden.

Itse laulaen ja soittaen keksitään myös omia lauluja, improvisoidaan ja luodaan äänimaisemia.

Huomioidaan se että jokaista ryhmän jäsentä tarvitaan yhteisessä musiikillisessa toiminnassa. Korostetaan jokaisen tuotoksen arvokkuutta ja ainutlaatuisuutta. Jokaisella on mahdollisuus yrittää. Kiinnitetään huomiota turvallisuuteen tilassa liikuttaessa ja musisoidessa. Käsitellään soittimia ja välineitä arvostaen.

Opetuksessa keskitytään peruskäsitteiden taso, kesto, voima ja väri hahmottamiseen. Peruskäsitteiden havainnollistaminen visuaalisesti ja liikkuen: korkea-matala, lyhyt-pitkä, piano-forse, hidas-nopea.

Sadutusta, rytmisoitinsatuja, laululeikkejä, musiikkiliikuntaa, bodyperkussioita, pelejä.

Tutustutaan esimerkiksi kulttuuriperintöön, luontoon, omaan elämänpiiriin ja eri tilanteisiin kuuluvaan musiikkiin ikätasolle sopivasti.

Yhteistyö: oppilaitokset, musiikkiopisto, muusikot, seurakunta, orkesterit, kirjasto, oppilaiden vierailut.

Ohjelmistossa tutustutaan pohjois-suomalaiseen musiikkiperinteeseen lauluin, leikein tai kuunnellen. Huomioidaan eri kulttuureista tulevien oppilaiden kokemuksia oman yhteisönsä musiikista. Tutustutaan mahdollisuuksien mukaan läsnäolevien kulttuurien musiikkiin ikäkaudelle sopivalla tavalla.

"Kuukauden klassikot" kuuntelulistan käyttö. Sama lista käytössä koko alakoulun ajan.

T2 ohjata oppilasta luontevaan äänenkäyttöön sekä laulamaan ja soittamaan ryhmän jäsenenä

Ohjataan oppilaita oman äänen löytämiseen, reippaaseen lauluun. Pyritään sovittamaan oma äänenkäyttö yhteiseen äänimaailmaan. Opetellaan kuuntelemaan muita ryhmän jäseniä yhteismusisoinnissa. Yhteisen perussykkeen hakemista ja vahvistamista.

S3 Musiikki omassa elämässä, yhteisössä ja yhteiskunnassa

Tutustutaan eri juhlapyhiin liittyvään ohjelmistoon. Tutustutaan musiikkisatuihin. Kuunnellaan eri musiikkityylejä.

S4 Musiikin opetuksen ohjelmisto

Tutustutaan pohjois-suomalaiseen musiikkiperinteeseen esimerkiksi kuuntelemalla, laulamalla ja leikkimällä.

Lauletaan ja soitetaan ikätasolle sopivia pieniä kappaleita.

Huomioidaan se että jokaista ryhmän jäsentä tarvitaan yhteisessä musiikillisessa toiminnassa. Korostetaan jokaisen tuotoksen arvokkuutta ja ainutlaatuisuutta. Jokaisella on mahdollisuus yrittää. Kiinnitetään huomiota turvallisuuteen tilassa liikkuttaessa ja musisoidessa. Käsitellään soittimia ja välineitä arvostaen.

Opetuksessa keskitytään peruskäsitteiden taso, kesto, voima ja väri hahmottamiseen. Peruskäsitteiden havainnollistaminen visuaalisesti ja liikkuen: korkea-matala, lyhyt-pitkä, piano-forte, hidas-nopea.

Sadutusta, rytmisoitinsatuja, laululeikkejä, musiikkiliikuntaa, bodyperkussioita, pelejä.

Tutustutaan esimerkiksi kulttuuriperintöön, luontoon, omaan elämänpiiriin ja eri tilanteisiin kuuluvaan musiikkiin ikätasolle sopivasti.

Yhteistyö: oppilaitokset, musiikkiopisto, muusikot, seurakunta, orkesterit, kirjasto, oppilaiden vierailut.

Ohjelmistossa tutustutaan pohjois-suomalaiseen musiikkiperinteeseen lauluin, leikein tai kuunnellen. Huomioidaan eri kulttuureista tulevien oppilaiden kokemuksia oman yhteisönsä musiikista. Tutustutaan mahdollisuuksien mukaan läsnäolevien kulttuurien musiikkiin ikäkaudelle sopivalla tavalla.

"Kuukauden klassikot" kuuntelulistan käyttö. Sama lista käytössä koko alakoulun ajan.

T3 kannustaa oppilasta kokemaan ja hahmottamaan ääniympäristöä, ääntä, musiikkia ja musiikkikäsitteitä liikkuen ja kuunnellen

Oppilas tutustuu musiikillisen maailman monimuotoisuuteen sekä saa kokemuksia eri musiikkityyleistä. Hän harjoittelee ilmaisemaan itseään liikkuen ja havainnoiden musiikkia.

Opetuksessa keskitytään peruskäsitteiden taso, kesto ja voima hahmottamiseen. Peruskäsitteiden havainnollistaminen visuaalisesti ja liikkuen: korkea-matala, lyhyt-pitkä, piano-forte, hidas-nopea.

Sadutusta, rytmisoitinsatuja, laululeikkejä, musiikkiliikuntaa, bodyperkussioita, pelejä.

S3 Musiikki omassa elämässä, yhteisössä ja yhteiskunnassa

Musiikinopetuksessa lähdetään liikkeelle oman alueen musiikkiperinteestä. Kootaan ohjelmistoa sekä vanhoista tutuista että aivan uusista teoksista. Tutustutaan vuodenaikojen, lapsen elämänpiiriin, merkkipäivien ja eri juhlapyhien ohjelmistoon ikäkaudelle sopivalla tavalla.

S4 Musiikin opetuksen ohjelmisto

Musiikinopetuksessa tutustutaan oman alueen musiikkiperinteeseen perinneleikein, laululeikein ja musiikkileikein. Voidaan käyttää roolileikkejä ja dramatisoida musiikkia. Käytetään ikäkaudelle sopivaa ohjelmistoa.

Huomioidaan se että jokaista ryhmän jäsentä tarvitaan yhteisessä musiikillisessa toiminnassa. Korostetaan jokaisen tuotoksen arvokkuutta ja ainutlaatuisuutta. Jokaisella on mahdollisuus yrittää. Kiinnitetään huomiota turvallisuuteen tilassa liikuttaessa ja musisoidessa. Käsitellään soittimia ja välineitä arvostaen.

Opetuksessa keskitytään peruskäsitteiden taso, kesto, voima ja väri hahmottamiseen. Peruskäsitteiden havainnollistaminen visuaalisesti ja liikkuen: korkea-matala, lyhyt-pitkä, piano-forte, hidas-nopea.

Sadutusta, rytmisoitinsatuja, laululeikkejä, musiikkiliikuntaa, bodyperkussioita, pelejä.

Tutustutaan esimerkiksi kulttuuriperintöön, luontoon, omaan elämänpiiriin ja eri tilanteisiin kuuluvaan musiikkiin ikätasolle sopivasti.

Yhteistyö: oppilaitokset, musiikkiopisto, muusikot, seurakunta, orkesterit, kirjasto, oppilaiden vierailut.

Ohjelmistossa tutustutaan pohjois-suomalaiseen musiikkiperinteeseen lauluin, leikein tai kuunnellen. Huomioidaan eri kulttuureista tulevien oppilaiden kokemuksia oman yhteisönsä musiikista. Tutustutaan mahdollisuuksien mukaan läsnäolevien kulttuurien musiikkiin ikäkaudelle sopivalla tavalla.

"Kuukauden klassikot" kuuntelulistat käyttöön. Sama lista käytössä koko alakoulun ajan.

T4 antaa tilaa oppilaiden omille musiikillisille ideoille ja improvisoinnille sekä ohjaa heitä suunnittelemaan ja toteuttamaan pienimuotoisia sävellyksiä tai muita kokonaisuuksia käyttäen äänellisiä, liikunnallisia, kuvallisia, teknologisia tai muita ilmaisukeinoja

Pyritään siihen että jokaisella oppilaalla olisi mahdollisuus oman pienenkin musiikillisen tuotoksen tekemiseen käyttäen monipuolisia ilmaisuharjoituksia, improvisointia, musiikkiliikuntaa, keho- ja rytmisoittimia, laulamista ryhmässä tai yksin.

Esimerkkejä:

Sadutusta, rytmisoitinsatuja

Tietokoneohjelmia

Omatekoiset soittimet ja niiden käyttö

Oman laulun tekeminen

S3 Musiikki omassa elämässä, yhteisössä ja yhteiskunnassa

Tutustutaan oman elämänpiiriin ja alueen musiikkiin, uuteen ja vanhaan ikäkaudelle kuuluvalla tavalla.

S4 Musiikin opetuksen ohjelmisto

Oppilaiden musiikillisia tuotoksia voidaan käyttää yhteisen ohjelmiston osana.

Huomioidaan se että jokaista ryhmän jäsentä tarvitaan yhteisessä musiikillisessa toiminnassa. Korostetaan jokaisen tuotoksen arvokkuutta ja ainutlaatuisuutta. Jokaisella on mahdollisuus yrittää. Kiinnitetään huomiota turvallisuuteen tilassa liikuttaessa ja musisoidessa. Käsitellään soittimia ja välineitä arvostaen.

Opetuksessa keskitytään peruskäsitteiden taso, kesto, voima ja väri hahmottamiseen. Peruskäsitteiden havainnollistaminen visuaalisesti ja liikkuen: korkea-matala, lyhyt-pitkä, piano-forte, hidas-nopea.

Sadutusta, rytmisoitinsatuja, laululeikkejä, musiikkiliikuntaa, bodyperkussioita, pelejä.

Tutustutaan esimerkiksi kulttuuriperintöön, luontoon, omaan elämänpiiriin ja eri tilanteisiin kuuluvaan musiikkiin ikätasolle sopivasti.

Yhteistyö: oppilaitokset, musiikkiopisto, muusikot, seurakunta, orkesterit, kirjasto, oppilaiden vierailut.

Ohjelmistossa tutustutaan pohjois-suomalaiseen musiikkiperinteeseen lauluin, leikein tai kuunnellen. Huomioidaan eri kulttuureista tulevien oppilaiden kokemuksia oman yhteisönsä musiikista. Tutustutaan mahdollisuuksien mukaan läsnäolevien kulttuurien musiikkiin ikäkaudelle sopivalla tavalla.

"Kuukauden klassikot" kuuntelulistan käyttö. Sama lista käytössä koko alakoulun ajan.

T5 innostaa oppilasta tutustumaan musiikilliseen kulttuuriperintöönsä leikkien, laulaen ja liikkuen sekä nauttimaan musiikin esteettisestä, kulttuurisesta ja historiallisesta monimuotoisuudesta

Musiikillisten tietojen ja taitojen lisäksi opetuksessa käsitellään oppilaiden kokemuksia ja havaintoja niin musiikista kuin arjen eri ääniympäristöistä. Pohditaan myös musiikin merkitystä omissa yhteisöissä.

Opetuksessa lähdetään liikkeelle oman alueen musiikkiperinteestä. Kootaan ohjelmistoa sekä vanhoista tutuista että aivan uusista teoksista, perinneleikkejä sekä laulu- ja musiikkileikkejä. Käsitellään oppitunneilla eri aikakausien lappilaista musiikkia eri tavoin. Kiinnitetään huomiota siihen että musiikki periytyy sukupolvelta toiselle ja muuttaa muotoaan.

Musiikkia integroidaan muiden oppiaineiden kanssa. Omaan ja vieraisiin kulttuureihin tutustutaan soittaen ja laulaen. Oppilaille pyritään tarjoamaan musiikkielämyksiä konserteissa sekä itse esittäen että yleisönä. Oppilaita rohkaistaan musisoimaan yhdessä ja yksin. Musiikin keskittynyttä kuuntelua harjoitellaan, ja oppilaat kertovat omista kuuntelukokemuksistaan. Kuulon suojaamiseen musisoidessa ja musiikkia kuunneltaessa kiinnitetään huomiota.

S3 Musiikki omassa elämässä, yhteisössä ja yhteiskunnassa

Tutustutaan esimerkiksi juhlapyhien, vuodenaikojen, ympäröivän luonnon ja lapsen elämänpiiriin innoittamiin aiheisiin musiikillisessa kulttuuriperinnössä.

Huomioidaan se että jokaista ryhmän jäsentä tarvitaan yhteisessä musiikillisessa toiminnassa. Korostetaan jokaisen tuotoksen arvokkuutta ja ainutlaatuisuutta. Jokaisella on mahdollisuus yrittää. Kiinnitetään huomiota turvallisuuteen tilassa liikuttaessa ja musisoidessa. Käsitellään soittimia ja välineitä arvostaen.

Opetuksessa keskitytään peruskäsitteiden taso, kesto, voima ja väri hahmottamiseen. Peruskäsitteiden havainnollistaminen visuaalisesti ja liikkuen: korkea-matala, lyhyt-pitkä, piano-forte, hidas-nopea.

Sadutusta, rytmisoitinsatuja, laululeikkejä, musiikkiliikuntaa, bodyperkussioita, pelejä.

Tutustutaan esimerkiksi kulttuuriperintöön, luontoon, omaan elämänpiiriin ja eri tilanteisiin kuuluvaan musiikkiin ikätasolle sopivasti.

Yhteistyö: oppilaitokset, musiikkiopisto, muusikot, seurakunta, orkesterit, kirjasto, oppilaiden vierailut.

Ohjelmistossa tutustutaan pohjois-suomalaiseen musiikkiperinteeseen lauluin, leikein tai kuunnellen. Huomioidaan eri kulttuureista tulevien oppilaiden kokemuksia oman yhteisönsä musiikista. Tutustutaan mahdollisuuksien mukaan läsnäolevien kulttuurien musiikkiin ikäkaudelle sopivalla tavalla.

"Kuukauden klassikot" kuuntelulistan käyttö. Sama lista käytössä koko alakoulun ajan.

T6 auttaa oppilasta ymmärtämään musiikin merkintätapojen peruseriaatteita musisoinnin yhteydessä

Opetuksessa keskitytään peruskäsitteiden taso, kesto, voima ja väri hahmottamiseen. Osaamisen kehittyessä käsitteistöä laajennetaan musiikkikäsitteisiin rytmi, melodia, dynamiikka, sointiväri, harmonia ja muoto ikätaso huomioiden.

Rytmi: TAA, TI-TI, TAUKO

Tasa- ja kolmijakoisuus: marssi ja valssi.

Nuottien piirtäminen esim. nuppi ja varsi.

Dynamiikka: hiljaa ja voimakkaasti

SOOLO-TUTTI

Tutustutaan merkintätapoihin:

-kuvionuotit

-kirjainsymbolit

-marjasymbolit viisikielisessä kanteleessa

S3 Musiikki omassa elämässä, yhteisössä ja yhteiskunnassa

Tutustutaan merkintätapoihin mahdollisuuksien mukaan kulloinkin käytettävässä ohjelmistossa.

S4 Musiikin opetuksen ohjelmisto

Ohjelmistossa käytetään ikäkaudelle sopivaa materiaalia.

Huomioidaan se että jokaista ryhmän jäsentä tarvitaan yhteisessä musiikillisessa toiminnassa. Korostetaan jokaisen tuotoksen arvokkuutta ja ainutlaatuisuutta. Jokaisella on mahdollisuus yrittää. Kiinnitetään huomiota turvallisuuteen tilassa liikuttaessa ja musisoidessa. Käsitellään soittimia ja välineitä arvostaen.

Opetuksessa keskitytään peruskäsitteiden taso, kesto, voima ja väri hahmottamiseen. Peruskäsitteiden havainnollistaminen visuaalisesti ja liikkuen: korkea-matala, lyhyt-pitkä, piano-forte, hidas-nopea.

Sadutusta, rytmisoitinsatuja, laululeikkejä, musiikkiliikuntaa, bodyperkussioita, pelejä.

Tutustutaan esimerkiksi kulttuuriperintöön, luontoon, omaan elämänpiiriin ja eri tilanteisiin kuuluvaan musiikkiin ikätasolle sopivasti.

Yhteistyö: oppilaitokset, musiikkiopisto, muusikot, seurakunta, orkesterit, kirjasto, oppilaiden vierailut.

Ohjelmistossa tutustutaan pohjois-suomalaiseen musiikkiperinteeseen lauluin, leikein tai kuunnellen. Huomioidaan eri kulttuureista tulevien oppilaiden kokemuksia oman yhteisönsä musiikista. Tutustutaan mahdollisuuksien mukaan läsnäolevien kulttuurien musiikkiin ikäkaudelle sopivalla tavalla.

"Kuukauden klassikot" kuuntelulistan käyttö. Sama lista käytössä koko alakoulun ajan.

T8 tarjota oppilaille kokemuksia tavoitteiden asettamisen ja yhteisen harjoittelun merkityksestä musiikin oppimisessa

Ohjataan oppilaita sopimaan yhdessä musiikillisista tavoitteista yhteismusisoinnissa. Yhteinen harjoittelu vahvistaa ryhmähenkeä ja yhteenkuuluvuuden tunnetta. Yhteisesti sovitut tavoitteet luovat motivaatiota.

Huomioidaan se että jokaista ryhmän jäsentä tarvitaan yhteisessä musiikillisessa toiminnassa. Korostetaan jokaisen tuotoksen arvokkuutta ja ainutlaatuisuutta. Jokaisella on mahdollisuus yrittää. Kiinnitetään huomiota turvallisuuteen tilassa liikuttaessa ja musisoidessa. Käsitellään soittimia ja välineitä arvostaen.

Opetuksessa keskitytään peruskäsitteiden taso, kesto, voima ja väri hahmottamiseen. Peruskäsitteiden havainnollistaminen visuaalisesti ja liikkuen: korkea-matala, lyhyt-pitkä, piano-forte, hidas-nopea.

Sadutusta, rytmisoitinsatuja, laululeikkejä, musiikkiliikuntaa, bodyperkussioita, pelejä.

Tutustutaan esimerkiksi kulttuuriperintöön, luontoon, omaan elämänpiiriin ja eri tilanteisiin kuuluvaan musiikkiin ikätasolle sopivasti.

Yhteistyö: oppilaitokset, musiikkiopisto, muusikot, seurakunta, orkesterit, kirjasto, oppilaiden vierailut.

Ohjelmistossa tutustutaan pohjois-suomalaiseen musiikkiperinteeseen lauluin, leikein tai kuunnellen. Huomioidaan eri kulttuureista tulevien oppilaiden kokemuksia oman yhteisönsä musiikista. Tutustutaan mahdollisuuksien mukaan läsnäolevien kulttuurien musiikkiin ikäkaudelle sopivalla tavalla.

"Kuukauden klassikot" kuuntelulistan käyttö. Sama lista käytössä koko alakoulun ajan.

Vuosiluokka 2

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Miten musiikissa toimitaan

Musisoinnissa kiinnitetään huomiota ryhmän jäsenenä toimimiseen ja myönteisen yhteishengen luomiseen. Keskeisenä sisältönä ovat ilmaisuun ja keksimiseen rohkaiseminen, luontevan hengityksen, äänenkäytön ja laulamisen harjoittaminen sekä käytössä olevien soittimien ja laitteiden tarkoituksenmukainen käsittely.

Yhteinen perussyke pyritään löytämään eri työmuotoja käyttäen (laulaen, soittaen, taputtaen, kävellen, tömistäen). Erityisenä tutustumisen kohteena yhteismusisoinnissa ovat rytmisoittimet. Musiikin opiskeluun kuuluu musiikillisten tuotosten tekeminen, harjoittaminen ja esittäminen-toiset

huomioiden. Itse laulaen ja soittaen keksitään myös omia lauluja, improvisoidaan ja luodaan äänimaisemia.

S2 Mistä musiikki muodostuu

Opetuksessa keskitytään peruskäsitteiden taso, kesto, voima ja väri hahmottamiseen. Osaamisen kehittyessä käsitteistöä laajennetaan musiikkikäsitteisiin rytmi, melodia, dynamiikka, sointiväri, harmonia ja muoto.

Peruskäsitteitä havainnollistetaan visuaalisesti ja liikkuen: korkea-matala, lyhyt-pitkä, hidas-nopea, piano-forte. Peruskäsitteen kesto opettelussa käytetään apuna kehorytmejä (taputus, napsutus, tömistys). Musiikin opetuksessa käytetään laululeikkejä, pelejä (myös esim. musiikkipelit) ja musiikkiliikuntaa. Taitojen kehittyessä tutustutaan visuaalisesti ja kirjoittaen helppoihin rytmikan käsitteisiin taa-aa, taa, ti-ti, 1/4 tauko. Kuvionuotteja ja rytmimerkkejä käytetään yhteisoiton apuna.

S3 Musiikki omassa elämässä, yhteisössä ja yhteiskunnassa

Musiikillisten tietojen ja taitojen lisäksi opetuksessa käsitellään oppilaiden kokemuksia ja havaintoja niin musiikista kuin arjen eri ääniympäristöistä. Pohditaan myös musiikin merkitystä omissa yhteisöissä.

Musiikkia integroidaan muiden oppiaineiden kanssa. Omaan ja vieraisiin kulttuureihin tutustutaan soittaen ja laulaen. Oppilaille pyritään tarjoamaan musiikkielämyksiä konserteissa sekä itse esittäen että yleisönä. Oppilaita rohkaistaan musisoimaan yhdessä ja yksin. Musiikin keskittyntä kuuntelua harjoitellaan kuuntelemalla musiikkia monipuolisesti, ja oppilaat kertovat omista kuuntelukokemuksistaan. Kuulon suojaamiseen musisoidessa ja musiikkia kuunneltaessa kiinnitetään huomiota.

S4 Musiikin opetuksen ohjelmisto

Musiikin opetuksessa käytetään lauluja, leikkejä, loruja, liikuntaa, soitto- ja kuuntelutehtäviä sekä luodaan tilaisuuksia luovaan toimintaan, jotka aihepiireiltään ja musiikillisilta ominaisuuksiltaan soveltuvat ikäkauteen ja koulun toimintakulttuuriin. Ohjelmiston suunnittelussa kiinnitetään huomiota myös oppilaiden omiin kulttuureihin ja kulttuuriperinnön vaalimiseen. Ohjelmistoon sisällytetään monipuolisesti erilaista musiikkia mukaan lukien lastenmusiikki sekä mahdolliset oppilaiden omat sävellykset ja musiikkikappaleet.

Ohjelmiston suunnittelu sa kiinnitetään huomiota oppilaiden omiin kulttuureihin, kulttuuriperinnön vaalimiseen ja kulttuurisen ymmärryksen avartamiseen. Ohjelmistoon sisällytetään monipuolisesti muun muassa lastenmusiikkia, eri kulttuurien musiikkia, taidemusiikkia, populaarimusiikkia ja kansanmusiikkia. Musisointitilanteissa syntyneet oppilaiden luovat tuotokset ja sävellykset sisältyvät myös ohjelmistoon.

Ohjelmistoa lauletaan niin omalla kuin vieraalla kielellä. Musisoinnissa soitetaan ja lauletaan eri vuodenaikoihin, teemoihin ja tapahtumiin liittyvää musiikkia. Tutustutaan johonkin taidemusiikin historian merkittävään säveltäjään (esim. Sibelius, Bach, Mozart) tiedollisesti ja kuunnellen, mutta mahdollisuuksien mukaan myös musisoiden. Ohjelmiston harjoittamisessa voidaan käyttää oppilaiden itse tekemiä soittimia sekä oppimispeljä.

"Kuukauden klassikot" kuuntelulistan käyttö. Sama lista käytössä koko alakoulun ajan.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1, S2, S3, S4	L2, L7
T2	S1, S2, S3, S4	L1, L2, L4
T3	S1, S2, S3, S4	L1, L4
T4	S1, S2, S3, S4	L5, L6
T5	S1, S2, S3, S4	L2, L4
T6	S1, S2, S3, S4	L4
T7	S1, S2, S3, S4	L7
T8	S1, S2, S3, S4	L1

Vuosiluokan tavoitteet

T1 ohjata oppilasta toimimaan musiikillisen ryhmän jäsenenä oppilaan myönteistä minäkuvaava rakentaen

Musisoinnissa kiinnitetään huomiota ryhmän jäsenenä toimimiseen ja myönteisen yhteishengen luomiseen. Keskeisenä sisältönä ovat ilmaisuun ja keksimiseen rohkaiseminen, luontevan hengityksen, äänenkäytön ja laulamisen harjoittaminen sekä käytössä olevien soittimien ja laitteiden tarkoituksenmukainen käsittely.

Yhteinen perussyke pyritään löytämään eri työmuotoja käyttäen (laulaen, soittaen, taputtaen, kävellen, tömistäen). Erityisenä tutustumisen kohteena yhteismusisoinnissa ovat laattasoittimet.

Musiikin opiskeluun kuuluu myös musiikillisten tuotosten tekeminen, harjoittaminen ja esittäminen - toiset huomioiden.

Itse laulaen ja soittaen keksitään myös omia lauluja, improvisoidaan ja luodaan äänimaisemia.

Yhteinen perussyke pyritään löytämään eri työmuotoja käyttäen (laulaen, soittaen, taputtaen, kävellen, tömistäen). Erityisenä tutustumisen kohteena yhteismusisoinnissa ovat rytmisoittimet. Musiikin opiskeluun kuuluu musiikillisten tuotosten tekeminen, harjoittaminen ja esittäminen-toiset huomioiden. Itse laulaen ja soittaen keksitään myös omia lauluja, improvisoidaan ja luodaan äänimaisemia.

Peruskäsitteitä havainnollistetaan visuaalisesti ja liikkuen: korkea-matala, lyhyt-pitkä, hidas-nopea, piano-forte. Peruskäsitteen kesto opettelussa käytetään apuna kehorytmejä (taputus, napsutus, tömistys). Musiikin opetuksessa käytetään laululeikkejä, pelejä (myös esim. musiikkipelit) ja musiikkiliikuntaa. Taitojen kehittyessä tutustutaan visuaalisesti ja kirjoittaen helppoihin rytmikan käsitteisiin taa-aa, taa, ti-ti, 1/4 tauko. Kuvionuotteja ja rytmimerkkejä käytetään yhteisoiton apuna.

Musiikkia integroidaan muiden oppiaineiden kanssa. Omaan ja vieraisiin kulttuureihin tutustutaan soittaen ja laulaen. Oppilaille pyritään tarjoamaan musiikkielämyksiä konserteissa sekä itse esittäen että yleisönä. Oppilaita rohkaistaan musisoimaan yhdessä ja yksin. Musiikin keskittynyttä kuuntelua harjoitellaan kuuntelemalla musiikkia monipuolisesti, ja oppilaat kertovat omista kuuntelukokemuksistaan. Kuulon suojaamiseen musisoidessa ja musiikkia kuunneltaessa kiinnitetään huomiota.

Ohjelmiston suunnittelu sa kiinnitetään huomiota oppilaiden omiin kulttuureihin, kulttuuriperinnön vaalimiseen ja kulttuurisen ymmärryksen avartamiseen. Ohjelmistoon sislytetään monipuolisesti

muun muassa lastenmusiikkia, eri kulttuurien musiikkia, taidemusiikkia, populaarimusiikkia ja kansanmusiikkia. Musisointitilanteissa syntyneet oppilaiden luovat tuotokset ja sävellykset sisältyvät myös ohjelmistoon.

Ohjelmistoa lauletaan niin omalla kuin vieraalla kielellä. Musisoinnissa soitetaan ja lauletaan eri vuodenaikoihin, teemoihin ja tapahtumiin liittyvää musiikkia. Tutustutaan johonkin taidemusiikin historian merkittävään säveltäjään (esim. Sibelius, Bach, Mozart) tiedollisesti ja kuunnellen, mutta mahdollisuuksien mukaan myös musisoiden. Ohjelmiston harjoittamisessa voidaan käyttää oppilaiden itse tekemiä soittimia sekä oppimispeljä.

"Kuukauden klassikot" kuuntelulistan käyttö. Sama lista käytössä koko alakoulun ajan.

T2 ohjata oppilasta luontevaan äänenkäyttöön sekä laulamaan ja soittamaan ryhmän jäsenenä

Ohjataan oppilaita oman äänen löytämiseen, reippaaseen lauluun. Pyritään sovittamaan oma äänenkäyttö yhteiseen äänimaailmaan. Opetellaan kuuntelemaan muita ryhmän jäseniä yhteismusisoinnissa.

Yhteisen perussykkeen hakemista ja vahvistamista.

Yhteinen perussyke pyritään löytämään eri työmuotoja käyttäen (laulaen, soittaen, taputtaen, kävellen, tömistäen). Erityisenä tutustumisen kohteena yhteismusisoinnissa ovat rytmisoittimet. Musiikin opiskeluun kuuluu musiikillisten tuotosten tekeminen, harjoittaminen ja esittäminen-toiset huomioiden. Itse laulaen ja soittaen keksitään myös omia lauluja, improvisoidaan ja luodaan äänimaisemia.

Peruskäsitteitä havainnollistetaan visuaalisesti ja liikkuen: korkea-matala, lyhyt-pitkä, hidas-nopea, piano-forte. Peruskäsitteen kesto opettelussa käytetään apuna kehorytmejä (taputus, napsutus, tömistys). Musiikin opetuksessa käytetään laululeikkejä, pelejä (myös esim. musiikkipelit) ja musiikkiliikuntaa. Taitojen kehittyessä tutustutaan visuaalisesti ja kirjoittaen helppoihin rytmikan käsitteisiin taa-aa, taa, ti-ti, 1/4 tauko. Kuvionuotteja ja rytmimerkkejä käytetään yhteisoiton apuna.

Musiikkia integroidaan muiden oppiaineiden kanssa. Omaan ja vieraisiin kulttuureihin tutustutaan soittaen ja laulaen. Oppilaille pyritään tarjoamaan musiikkielämyksiä konserteissa sekä itse esittäen että yleisönä. Oppilaita rohkaistaan musisoimaan yhdessä ja yksin. Musiikin keskittyntä kuuntelua harjoitellaan kuuntelemalla musiikkia monipuolisesti, ja oppilaat kertovat omista kuuntelukokemuksistaan. Kuulon suojaamiseen musisoidessa ja musiikkia kuunneltaessa kiinnitetään huomiota.

Ohjelmiston suunnittelu sa kiinnitetään huomiota oppilaiden omiin kulttuureihin, kulttuuriperinnön vaalimiseen ja kulttuurisen ymmärryksen avartamiseen. Ohjelmistoon sislytetään monipuolisesti muun muassa lastenmusiikkia, eri kulttuurien musiikkia, taidemusiikkia, populaarimusiikkia ja kansanmusiikkia. Musisointitilanteissa syntyneet oppilaiden luovat tuotokset ja sävellykset sisältyvät myös ohjelmistoon.

Ohjelmistoa lauletaan niin omalla kuin vieraalla kielellä. Musisoinnissa soitetaan ja lauletaan eri vuodenaikoihin, teemoihin ja tapahtumiin liittyvää musiikkia. Tutustutaan johonkin taidemusiikin historian merkittävään säveltäjään (esim. Sibelius, Bach, Mozart) tiedollisesti ja kuunnellen, mutta mahdollisuuksien mukaan myös musisoiden. Ohjelmiston harjoittamisessa voidaan käyttää oppilaiden itse tekemiä soittimia sekä oppimispeljä.

"Kuukauden klassikot" kuuntelulistan käyttö. Sama lista käytössä koko alakoulun ajan.

T3 kannustaa oppilasta kokemaan ja hahmottamaan ääniympäristöä, ääntä, musiikkia ja musiikkikäsitteitä liikkuen ja kuunnellen

Oppilas tutustuu musiikillisen maailman monimuotoisuuteen sekä saa kokemuksia eri musiikkityyleistä. Hän harjoittelee ilmaisemaan itseään liikkuen ja havainnoiden musiikkia.

Opetuksessa keskitytään peruskäsitteiden taso, kesto, voima ja väri hahmottamiseen. Peruskäsitteiden havainnollistaminen visuaalisesti ja liikkuen: korkea-matala, lyhyt-pitkä, piano-forte, hidas-nopea.

Sadutusta, rytmisoitinsatuja, laululeikkejä, musiikkiliikuntaa, bodyperkussioita, pelejä.

Yhteinen perussyke pyritään löytämään eri työmuotoja käyttäen (laulaen, soittaen, taputtaen, kävellen, tömistäen). Erityisenä tutustumisen kohteena yhteismusisoinnissa ovat rytmisoittimet. Musiikin opiskeluun kuuluu musiikillisten tuotosten tekeminen, harjoittaminen ja esittäminen-toiset huomioiden. Itse laulaen ja soittaen keksitään myös omia lauluja, improvisoidaan ja luodaan äänimaisemia.

Peruskäsitteitä havainnollistetaan visuaalisesti ja liikkuen: korkea-matala, lyhyt-pitkä, hidas-nopea, piano-forte. Peruskäsitteen kesto opettelussa käytetään apuna kehorytmejä (taputus, napsutus, tömistys). Musiikin opetuksessa käytetään laululeikkejä, pelejä (myös esim. musiikkipelit) ja musiikkiliikuntaa. Taitojen kehittyessä tutustutaan visuaalisesti ja kirjoittaen helppoihin rytmiiän käsitteisiin taa-aa, taa, ti-ti, 1/4 tauko. Kuvionuotteja ja rytmimerkkejä käytetään yhteisoiton apuna.

Musiikkia integroidaan muiden oppiaineiden kanssa. Omaan ja vieraisiin kulttuureihin tutustutaan soittaen ja laulaen. Oppilaille pyritään tarjoamaan musiikkielämyksiä konserteissa sekä itse esittäen että yleisönä. Oppilaita rohkaistaan musisoimaan yhdessä ja yksin. Musiikin keskittyntä kuuntelua harjoitellaan kuuntelemalla musiikkia monipuolisesti, ja oppilaat kertovat omista kuuntelukokemuksistaan. Kuulon suojaamiseen musisoidessa ja musiikkia kuunneltaessa kiinnitetään huomiota.

Ohjelmiston suunnittelu sa kiinnitetään huomiota oppilaiden omiin kulttuureihin, kulttuuriperinnön vaalimiseen ja kulttuurisen ymmärryksen avartamiseen. Ohjelmistoon sislytetään monipuolisesti muun muassa lastenmusiikkia, eri kulttuurien musiikkia, taidemusiikkia, populaarimusiikkia ja kansanmusiikkia. Musisointitilanteissa syntyneet oppilaiden luovat tuotokset ja sävellykset sisältyvät myös ohjelmistoon.

Ohjelmistoa lauletaan niin omalla kuin vieraalla kielellä. Musisoinnissa soitetaan ja lauletaan eri vuodenaikoihin, teemoihin ja tapahtumiin liittyvää musiikkia. Tutustutaan johonkin taidemusiikin historian merkittävään säveltäjään (esim. Sibelius, Bach, Mozart) tiedollisesti ja kuunnellen, mutta mahdollisuuksien mukaan myös musisoiden. Ohjelmiston harjoittamisessa voidaan käyttää oppilaiden itse tekemiä soittimia sekä oppimispeljä.

"Kuukauden klassikot" kuuntelulistan käyttö. Sama lista käytössä koko alakoulun ajan.

T4 antaa tilaa oppilaiden omille musiikillisille ideoille ja improvisoinnille sekä ohjaa heitä suunnittelemaan ja toteuttamaan pienimuotoisia sävellyksiä tai muita kokonaisuuksia käyttäen äänellisiä, liikkunnallisia, kuvallisia, teknologisia tai muita ilmaisukeinoja

Pyritään siihen että jokaisella oppilaalla olisi mahdollisuus oman pienenkin musiikillisen tuotoksen tekemiseen käyttäen monipuolisia ilmaisuharjoituksia, improvisointia, musiikkiliikuntaa, keho- ja rytmisoittimia, laulamista ryhmässä tai yksin.

Esimerkkejä:

- Erilaiset tietokoneohjelmat
- Omatekoiset soittimet ja niiden käyttö
- Oman laulun tekeminen
- Pienimuotoiset koreografiat

Yhteinen perussyke pyritään löytämään eri työmuotoja käyttäen (laulaen, soittaen, taputtaen, kävellen, tömistäen). Erityisenä tutustumisen kohteena yhteismusisoinnissa ovat rytmisoittimet. Musiikin opiskeluun kuuluu musiikillisten tuotosten tekeminen, harjoittaminen ja esittäminen-toiset huomioiden. Itse laulaen ja soittaen keksitään myös omia lauluja, improvisoidaan ja luodaan äänimaisemia.

Peruskäsitteitä havainnollistetaan visuaalisesti ja liikkuen: korkea-matala, lyhyt-pitkä, hidas-nopea, piano-forte. Peruskäsitteen kesto opettelussa käytetään apuna kehorytmejä (taputus, napsutus, tömistys). Musiikin opetuksessa käytetään laululeikkejä, pelejä (myös esim. musiikkipelit) ja musiikkiliikuntaa. Taitojen kehittyessä tutustutaan visuaalisesti ja kirjoittaen helppoihin rytmikan käsitteisiin taa-aa, taa, ti-ti, 1/4 tauko. Kuvionuotteja ja rytmimerkkejä käytetään yhteisoiton apuna.

Musiikkia integroidaan muiden oppiaineiden kanssa. Omaan ja vieraisiin kulttuureihin tutustutaan soittaen ja laulaen. Oppilaille pyritään tarjoamaan musiikkielämyksiä konserteissa sekä itse esittäen että yleisönä. Oppilaita rohkaistaan musisoimaan yhdessä ja yksin. Musiikin keskittyntä kuuntelua harjoitellaan kuuntelemalla musiikkia monipuolisesti, ja oppilaat kertovat omista kuuntelukokemuksistaan. Kuulon suojaamiseen musisoidessa ja musiikkia kuunneltaessa kiinnitetään huomiota.

Ohjelmiston suunnittelu sa kiinnitetään huomiota oppilaiden omiin kulttuureihin, kulttuuriperinnön vaalimiseen ja kulttuurisen ymmärryksen avartamiseen. Ohjelmistoon sislytetään monipuolisesti muun muassa lastenmusiikkia, eri kulttuurien musiikkia, taidemusiikkia, populaarimusiikkia ja kansanmusiikkia. Musisointitilanteissa syntyneet oppilaiden luovat tuotokset ja sävellykset sisältyvät myös ohjelmistoon.

Ohjelmistoa lauletaan niin omalla kuin vieraalla kielellä. Musisoinnissa soitetaan ja lauletaan eri vuodenaikoihin, teemoihin ja tapahtumiin liittyvää musiikkia. Tutustutaan johonkin taidemusiikin historian merkittävään säveltäjään (esim. Sibelius, Bach, Mozart) tiedollisesti ja kuunnellen, mutta mahdollisuuksien mukaan myös musisoiden. Ohjelmiston harjoittamisessa voidaan käyttää oppilaiden itse tekemiä soittimia sekä oppimispeljä.

"Kuukauden klassikot" kuuntelulistan käyttö. Sama lista käytössä koko alakoulun ajan.

T5 innostaa oppilasta tutustumaan musiikilliseen kulttuuriperintönsä leikkien, laulaen ja liikkuen sekä nauttimaan musiikin esteettisestä, kulttuurisesta ja historiallisesta monimuotoisuudesta

Musiikillisten tietojen ja taitojen lisäksi opetuksessa käsitellään oppilaiden kokemuksia ja havaintoja niin musiikista kuin arjen eri äänympäristöistä. Pohditaan myös musiikin merkitystä omassa yhteisöissä.

Opetuksessa lähdetään liikkeelle oman alueen musiikkiperinteestä. Kootaan ohjelmistoa sekä vanhoista tutuista että aivan uusista teoksista, perinneleikkejä sekä laulu- ja musiikkileikkejä. Käsitellään oppitunneilla eri aikakausien lappilaista musiikkia eri tavoin. Kiinnitetään huomiota siihen että musiikki periytyy sukupolvelta toiselle ja muuttaa muotoaan.

"Kuukauden klassikot" kuuntelulistan käyttö. Sama lista käytössä koko alakoulun ajan.

Musiikkia integroidaan muiden oppiaineiden kanssa. Omaan ja vieraisiin kulttuureihin tutustutaan soittaen ja laulaen. Oppilaille pyritään tarjoamaan musiikkielämyksiä konserteissa sekä itse esittäen että yleisönä. Oppilaita rohkaistaan musisoimaan yhdessä ja yksin. Musiikin keskittyntä kuuntelua harjoitellaan, ja oppilaat kertovat omista kuuntelukokemuksistaan. Kuulon suojaamiseen musisoidessa ja musiikkia kuunneltaessa kiinnitetään huomiota.

Yhteinen perussyke pyritään löytämään eri työmuotoja käyttäen (laulaen, soittaen, taputtaen, kävellen, tömistäen). Erityisenä tutustumisen kohteena yhteismusisoinnissa ovat rytmisoittimet. Musiikin opiskeluun kuuluu musiikillisten tuotosten tekeminen, harjoittaminen ja esittäminen-toiset huomioiden. Itse laulaen ja soittaen keksitään myös omia lauluja, improvisoidaan ja luodaan äänimaisemia.

Peruskäsitteitä havainnollistetaan visuaalisesti ja liikkuen: korkea-matala, lyhyt-pitkä, hidas-nopea, piano-forte. Peruskäsitteen kesto opettelussa käytetään apuna kehorytmejä (taputus, napsutus, tömistys). Musiikin opetuksessa käytetään laululeikkejä, pelejä (myös esim. musiikkipelit) ja musiikkiliikuntaa. Taitojen kehittyessä tutustutaan visuaalisesti ja kirjoittaen helppoihin rytmikan käsitteisiin taa-aa, taa, ti-ti, 1/4 tauko. Kuvionuotteja ja rytmimerkkejä käytetään yhteisoiton apuna.

Musiikkia integroidaan muiden oppiaineiden kanssa. Omaan ja vieraisiin kulttuureihin tutustutaan soittaen ja laulaen. Oppilaille pyritään tarjoamaan musiikkielämyksiä konserteissa sekä itse esittäen että yleisönä. Oppilaita rohkaistaan musisoimaan yhdessä ja yksin. Musiikin keskittyntä kuuntelua harjoitellaan kuuntelemalla musiikkia monipuolisesti, ja oppilaat kertovat omista kuuntelukokemuksistaan. Kuulon suojaamiseen musisoidessa ja musiikkia kuunneltaessa kiinnitetään huomiota.

Ohjelmiston suunnittelu sa kiinnitetään huomiota oppilaiden omiin kulttuureihin, kulttuuriperinnön vaalimiseen ja kulttuurisen ymmärryksen avartamiseen. Ohjelmistoon sislytetään monipuolisesti muun muassa lastenmusiikkia, eri kulttuurien musiikkia, taidemusiikkia, populaarimusiikkia ja kansanmusiikkia. Musisointitilanteissa syntyneet oppilaiden luovat tuotokset ja sävellykset sisältyvät myös ohjelmistoon.

Ohjelmistoa lauletaan niin omalla kuin vieraalla kielellä. Musisoinnissa soitetaan ja lauletaan eri vuodenaikoihin, teemoihin ja tapahtumiin liittyvää musiikkia. Tutustutaan johonkin taidemusiikin historian merkittävään säveltäjään (esim. Sibelius, Bach, Mozart) tiedollisesti ja kuunnellen, mutta mahdollisuuksien mukaan myös musisoiden. Ohjelmiston harjoittamisessa voidaan käyttää oppilaiden itse tekemiä soittimia sekä oppimispeljä.

"Kuukauden klassikot" kuuntelulistan käyttö. Sama lista käytössä koko alakoulun ajan.

T6 auttaa oppilasta ymmärtämään musiikin merkintätapojen peruseriaatteita musisoinnin yhteydessä

Opetuksessa keskitytään peruskäsitteiden taso, kesto, voima ja väri hahmottamiseen. Osaamisen kehittyessä käsitteistöä laajennetaan musiikkikäsitteisiin rytmi, melodia, dynamiikka, sointiväri, harmonia ja muoto ikätaso huomioiden.

Rytmi: TAA-AA, TAA, TI-TI, TAUKO

Dynamiikka: hiljentyen ja voimistuen

SOOLO-TUTTI

Eri merkintätapoja:

-kuvionuotit

-kirjainsymbolit

-marjasympolit viisikielisessä kanteleessa

Yhteinen perussyke pyritään löytämään eri työmuotoja käyttäen (laulaen, soittaen, taputtaen, kävellen, tömistäen). Erityisenä tutustumisen kohteena yhteismusisoinnissa ovat rytmisoittimet. Musiikin opiskeluun kuuluu musiikillisten tuotosten tekeminen, harjoittaminen ja esittäminen-toiset huomioiden. Itse laulaen ja soittaen keksitään myös omia lauluja, improvisoidaan ja luodaan äänimaisemia.

Peruskäsitteitä havainnollistetaan visuaalisesti ja liikkuen: korkea-matala, lyhyt-pitkä, hidas-nopea, piano-forte. Peruskäsitteen kesto opettelussa käytetään apuna kehorytmejä (taputus, napsutus, tömistys). Musiikin opetuksessa käytetään laululeikkejä, pelejä (myös esim. musiikkipelit) ja musiikkiliikuntaa. Taitojen kehittyessä tutustutaan visuaalisesti ja kirjoittaen helppoiin rytmiiän käsitteisiin taa-aa, taa, ti-ti, 1/4 tauko. Kuvionuotteja ja rytmimerkkejä käytetään yhteisoiton apuna.

Musiikkia integroidaan muiden oppiaineiden kanssa. Omaan ja vieraisiin kulttuureihin tutustutaan soittaen ja laulaen. Oppilaille pyritään tarjoamaan musiikkielämyksiä konserteissa sekä itse esittäen että yleisönä. Oppilaita rohkaistaan musisoimaan yhdessä ja yksin. Musiikin keskittyntä kuuntelua harjoitellaan kuuntelemalla musiikkia monipuolisesti, ja oppilaat kertovat omista kuuntelukokemuksistaan. Kuulon suojaamiseen musisoidessa ja musiikkia kuunneltaessa kiinnitetään huomiota.

Ohjelmiston suunnittelu sa kiinnitetään huomiota oppilaiden omiin kulttuureihin, kulttuuriperinnön vaalimiseen ja kulttuurisen ymmärryksen avartamiseen. Ohjelmistoon sislytetään monipuolisesti muun muassa lastenmusiikkia, eri kulttuurien musiikkia, taidemusiikkia, populaarimusiikkia ja kansanmusiikkia. Musisointitilanteissa syntyneet oppilaiden luovat tuotokset ja sävellykset sisältyvät myös ohjelmistoon.

Ohjelmistoa lauletaan niin omalla kuin vieraalla kielellä. Musisoinnissa soitetaan ja lauletaan eri vuodenaikoihin, teemoihin ja tapahtumiin liittyvää musiikkia. Tutustutaan johonkin taidemusiikin historian merkittävään säveltäjään (esim. Sibelius, Bach, Mozart) tiedollisesti ja kuunnellen, mutta mahdollisuuksien mukaan myös musisoiden. Ohjelmiston harjoittamisessa voidaan käyttää oppilaiden itse tekemiä soittimia sekä oppimispeljä.

"Kuukauden klassikot" kuuntelulistan käyttö. Sama lista käytössä koko alakoulun ajan.

T7 ohjata oppilasta toimimaan vastuullisesti musisoinnissa

Kiinnitetään huomiota rauhalliseen toimimiseen ja turvalliseen liikkumiseen opiskeluympäristössä. Opetellaan soittimien tarkoituksenmukainen käsittely. Otetaan huomioon mitä vaaroja opetustilassa ääntä käytettäessä, liikuttaessa ja soittaessa voi olla.

Yhteinen perussyke pyritään löytämään eri työmuotoja käyttäen (laulaen, soittaen, taputtaen, kävellen, tömistäen). Erityisenä tutustumisen kohteena yhteismusisoinnissa ovat rytmisoittimet. Musiikin opiskeluun kuuluu musiikillisten tuotosten tekeminen, harjoittaminen ja esittäminen-toiset huomioiden. Itse laulaen ja soittaen keksitään myös omia lauluja, improvisoidaan ja luodaan äänimaisemia.

Peruskäsitteitä havainnollistetaan visuaalisesti ja liikkuen: korkea-matala, lyhyt-pitkä, hidas-nopea, piano-forte. Peruskäsitteen kesto opettelussa käytetään apuna kehorytmejä (taputus, napsutus, tömistys). Musiikin opetuksessa käytetään laululeikkejä, pelejä (myös esim. musiikkipelit) ja musiikkiliikuntaa. Taitojen kehittyessä tutustutaan visuaalisesti ja kirjoittaen helppoiin rytmiiän käsitteisiin taa-aa, taa, ti-ti, 1/4 tauko. Kuvionuotteja ja rytmimerkkejä käytetään yhteisoiton apuna.

Musiikkia integroidaan muiden oppiaineiden kanssa. Omaan ja vieraisiin kulttuureihin tutustutaan soittaen ja laulaen. Oppilaille pyritään tarjoamaan musiikkielämyksiä konserteissa sekä itse esittäen että yleisönä. Oppilaita rohkaistaan musisoimaan yhdessä ja yksin. Musiikin keskittynyttä kuuntelua harjoitellaan kuuntelemalla musiikkia monipuolisesti, ja oppilaat kertovat omista kuuntelukokemuksistaan. Kuulon suojaamiseen musisoidessa ja musiikkia kuunneltaessa kiinnitetään huomiota.

Ohjelmiston suunnittelu sa kiinnitetään huomiota oppilaiden omiin kulttuureihin, kulttuuriperinnön vaalimiseen ja kulttuurisen ymmärryksen avartamiseen. Ohjelmistoon sisällytetään monipuolisesti muun muassa lastenmusiikkia, eri kulttuurien musiikkia, taidemusiikkia, populaarimusiikkia ja kansanmusiikkia. Musisointitilanteissa syntyneet oppilaiden luovat tuotokset ja sävellykset sisältyvät myös ohjelmistoon.

Ohjelmistoa lauletaan niin omalla kuin vieraalla kielellä. Musisoinnissa soitetaan ja lauletaan eri vuodenaikoihin, teemoihin ja tapahtumiin liittyvää musiikkia. Tutustutaan johonkin taidemusiikin historian merkittävään säveltäjään (esim. Sibelius, Bach, Mozart) tiedollisesti ja kuunnellen, mutta mahdollisuuksien mukaan myös musisoiden. Ohjelmiston harjoittamisessa voidaan käyttää oppilaiden itse tekemiä soittimia sekä oppimispeljä.

"Kuukauden klassikot" kuuntelulistan käyttö. Sama lista käytössä koko alakoulun ajan.

T8 tarjota oppilaille kokemuksia tavoitteiden asettamisen ja yhteisen harjoittelun merkityksestä musiikin oppimisessa

Ohjataan oppilaita sopimaan yhdessä musiikillisista tavoitteista yhteismusisoinnissa. Yhteinen harjoittelu vahvistaa ryhmähenkeä ja yhteenkuuluvuuden tunnetta. Yhteisesti sovitut tavoitteet luovat motivaatiota.

Yhteinen perussyke pyritään löytämään eri työmuotoja käyttäen (laulaen, soittaen, taputtaen, kävellen, tömistäen). Erityisenä tutustumisen kohteena yhteismusisoinnissa ovat rytmisoittimet. Musiikin opiskeluun kuuluu musiikillisten tuotosten tekeminen, harjoittaminen ja esittäminen-toiset huomioiden. Itse laulaen ja soittaen keksitään myös omia lauluja, improvisoidaan ja luodaan äänimaisemia.

Peruskäsitteitä havainnollistetaan visuaalisesti ja liikkuen: korkea-matala, lyhyt-pitkä, hidas-nopea, piano-forte. Peruskäsitteen kesto opettelussa käytetään apuna kehorytmejä (taputus, napsutus, tömistys). Musiikin opetuksessa käytetään laululeikkejä, pelejä (myös esim. musiikkipelit) ja musiikkiliikuntaa. Taitojen kehittyessä tutustutaan visuaalisesti ja kirjoittaen helppoihiin rytmiikan käsitteisiin taa-aa, taa, ti-ti, 1/4 tauko. Kuvionuotteja ja rytmimerkkejä käytetään yhteisoiton apuna.

Musiikkia integroidaan muiden oppiaineiden kanssa. Omaan ja vieraisiin kulttuureihin tutustutaan soittaen ja laulaen. Oppilaille pyritään tarjoamaan musiikkielämyksiä konserteissa sekä itse esittäen että yleisönä. Oppilaita rohkaistaan musisoimaan yhdessä ja yksin. Musiikin keskittynyttä kuuntelua harjoitellaan kuuntelemalla musiikkia monipuolisesti, ja oppilaat kertovat omista kuuntelukokemuksistaan. Kuulon suojaamiseen musisoidessa ja musiikkia kuunneltaessa kiinnitetään huomiota.

Ohjelmiston suunnittelu sa kiinnitetään huomiota oppilaiden omiin kulttuureihin, kulttuuriperinnön vaalimiseen ja kulttuurisen ymmärryksen avartamiseen. Ohjelmistoon sisällytetään monipuolisesti muun muassa lastenmusiikkia, eri kulttuurien musiikkia, taidemusiikkia, populaarimusiikkia ja kansanmusiikkia. Musisointitilanteissa syntyneet oppilaiden luovat tuotokset ja sävellykset sisältyvät myös ohjelmistoon.

Ohjelmistoa lauletaan niin omalla kuin vieraalla kielellä. Musisoinnissa soitetaan ja lauletaan eri vuodenaikoihin, teemoihin ja tapahtumiin liittyvää musiikkia. Tutustutaan johonkin taidemusiikin

historian merkittävään säveltäjään (esim. Sibelius, Bach, Mozart) tiedollisesti ja kuunnellen, mutta mahdollisuuksien mukaan myös musisoiden. Ohjelmiston harjoittamisessa voidaan käyttää oppilaiden itse tekemiä soittimia sekä oppimispeljä.

"Kuukauden klassikot" kuuntelulistan käyttö. Sama lista käytössä koko alakoulun ajan.

32.6.11. Elämänkatsomustieto

Elämänkatsomustiedon tehtävä

Elämänkatsomustiedon opetuksen ydintehtävänä on edistää oppilaiden kykyä etsiä hyvää elämää. Elämänkatsomustiedossa ihmiset ymmärretään kulttuuriaan uusintavina ja luovina toimijoina, jotka kokevat ja tuottavat merkityksiä keskinäisessä toiminnassaan ja kanssakäymisissä ympäröivän maailman kanssa. Katsomuksia, inhimillisiä käytäntöjä ja niitä koskevia merkityksiä pidetään yksilöiden, yhteisöjen ja kulttuuriperinnön vuorovaikutuksen tuloksina. Elämänkatsomustiedossa painotetaan ihmisten kykyä vaikuttaa aktiivisesti omaan ajatteluunsa ja toimintaansa. Tämä koskee myös oppilaiden opiskelua ja oppimista. Siksi on keskeistä sovittaa opetukseen ja opiskeluun oppilaan oma ajattelu- ja kokemusmaailma.

Elämänkatsomustiedon opetuksen tehtävänä on kehittää oppilaiden valmiuksia kasvaa itsenäiseksi, suvaitsevaiseksi, vastuulliseksi ja arvostelukykyiseksi yhteisönsä jäseneksi. Tavoitteena on täysivaltainen demokraattinen kansalaisuus globalisoituvassa ja nopeasti muuttuvassa maailmassa. Tämä edellyttää elämänkatsomustiedon opetukselta monipuolisen katsomuksellisen ja kulttuurisen yleissivistyksen kartuttamisen lisäksi eettisen ja kriittisen ajattelu- ja toimintakyvyn sekä oppimisen taitojen kehittämistä. Elämänkatsomustiedossa kriittinen ajattelu ymmärretään perusteita etsivänä, asiayhteydet hahmottavana ja tilannetaajuusena sekä itseään korjaavana. Siihen liittyy avoin ja pohdiskelleva asenne.

Elämänkatsomustieto tukee laaja-alaisen osaamisen kehittymistä, erityisesti ajattelun ja oppimaan oppimisen taitoja, kulttuurisen osaamisen, vuorovaikutuksen ja ilmaisun taitoja, itsestä huolehtimista ja arjentaitoja sekä osallistumista, vaikuttamista ja vastuullisuutta.

Elämänkatsomustiedon tehtävä vuosiluokilla 1-2

Vuosiluokilla 1-2 elämänkatsomustiedon opetuksen painopiste on oppilaiden yhteistyö- ja vuorovaikutustaitojen, ilmaisun sekä ajattelun ja oppimisen taitojen kehittämisessä. Oppilaan omaa ajattelua ja kokemuksia kuuntelemalla ja arvostamalla vaikutetaan terveen itsetunnon ja myönteisen minäkuvan rakentumiseen.

Elämänkatsomustiedon oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 1-2

Työtapojen valinnassa on oppiaineen tavoitteiden kannalta keskeistä luoda turvallinen ja avoin psyykkinen ja sosiaalinen oppimisympäristö, jossa oppilas kokee tulevaisuutensa kuulluksi ja arvostetuksi. Työskentelyssä tuetaan oppimisen itsesäätelytaitojen kehittymistä. Fyysistä oppimisympäristöä kehitetään erilaiset oppimisen ja työskentelemisen tavat huomioivaksi ja joustavasti muunneltavaksi. Yhteisiä, opettajan ohjaamia tutkimuskeskusteluja rikastetaan toiminnallisilla aktiviteeteilla, saduilla, kertomuksilla, leikeillä, musiikilla, kuvataiteella ja draamalla. Toiminnassa otetaan huomioon lasten elinympäristön digitalisoituminen.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki elämänkatsomustiedossa vuosiluokilla 1-2

Oppiaineen tavoitteiden kannalta keskeistä ohjauksen ja tuen järjestämisessä on vahvistaa oppilaan osallisuuden ja minäpystyvyyden kokemusta. Elämänkatsomustieto oppiaineena tukee oppilaan hyvinvointia, kehitystä ja oppimista tarjoamalla mahdollisuuksia ja käsitteellisiä välineitä tutkia, jäsentää ja rakentaa omaa katsomuksellista identiteettiä yhdessä muiden kanssa.

Ohjausta ja tukea tarvitaan erityisesti vuorovaikutus- ja ajattelutaitojen kehittymiseen. Oppilaiden yksilöllisen tuen tarpeet otetaan huomioon työtapojen valinnassa.

Oppilaan oppimisen arviointi elämäkatsomustiedossa vuosiluokilla 1-2

Oppimisen arviointi on oppilaita ohjaavaa ja kannustavaa. Monipuolinen palaute rakentuu osaksi työskentelyä ja yhteisiä keskusteluja. Se tukee ja vahvistaa oppilaiden osallisuuden ja minäpystyvyyden kokemusta. Palaute ohjaa oppilaita yhteistyötaitoissa ja rohkaisee ilmaisemaan ajatuksiaan. Opetuksessa annetaan tilaa ja oppilaita kannustetaan ihmettelyyn, kysymiseen sekä omien mielipiteiden perusteluun ja toisten näkemysten kuunteluun. Monipuoliset työtavat luovat oppilaille mahdollisuuksia osoittaa ja itse huomata edistymistään ja osaamistaan.

Oppimisprosessin kannalta keskeisiä arvioinnin ja palautteen antamisen kohteita elämäkatsomustiedossa ovat

- edistyminen lähiympäristön katsomuksellisten ilmiöiden tunnistamisessa ja nimeämisessä
- edistyminen ryhmässä toimimisen taidoissa
- edistymien ajatusten ilmaisemisessa ja toisten kuuntelemisessa.

Vuosiluokka 1

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Kasvaminen hyvään elämään

Harjoitetaan keskustelutaitoja opettelemalla kuuntelemaan toisia kunnioittavasti ja harjoittelemalla selkeää itseilmaisua. Pohditaan yhdessä hyvän, oikean ja väärän merkityksiä ja niiden erottamista sekä ihmisen hyvyttä. Tutkitaan ystävyyden sisältöä ja merkitystä lasten elämässä.

S2 Erilaisia elämäntapoja

Pohditaan kysymystä ”Kuka minä olen?” sekä erilaisia tapoja elää ja ajatella. Tutkitaan erilaisia elämäntapoja liittyen erityisesti oppilaan omaan koti- ja kulttuuritaustaan.

S3 Yhteiselämän perusteita

Perehdytään ihmisten yhteiselämän perusteisiin tutkimalla esimerkiksi säännön, luottamuksen, rehellisyyden ja reiluuden merkityksiä erilaisissa oppilaan elämään liittyvissä arkipäivän tilanteissa ja ympäristöissä. Tutustutaan alustavasti lapsen oikeuksiin ja lapsen asemaan erilaisissa yhteisöissä.

S4 Luonto ja kestävä tulevaisuus

Tutkitaan erilaisia elämänmuotoja maapallolla pohtien samalla elämän rajallisuutta. Perehdytään kertomuksiin maailman synnystä. Tutkitaan oppilaan omaa lähiympäristöä ja tarkastellaan omien valintojen ja toiminnan vaikutusta siihen. Etsitään luontoon liittyviä merkityksellisiä kokemuksia.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1, S2, S3, S4	L1, L2, L4
T2	S2	L1, L2, L7
T3	S1	L1, L2, L7
T4	S1, S2, S3, S4	L1, L2, L7
T5	S1, S2, S3, S4	L1, L3, L4
T6	S1, S2, S3, S4	L1, L3, L7
T7	S2	L2, L4
T8	S1, S2, S3, S4	L2, L3, L7
T9	S4	L3, L5, L7

Vuosiluokan tavoitteet

T1 ohjata oppilasta kuuntelemaan toisten oppilaiden mielipiteitä ja ajattelua

T2 rohkaista oppilasta ilmaisemaan omaa ajatteluaan ja tunteitaan eri tavoin

T3 ohjata oppilasta arvostamaan omaa ja muiden ajattelua

T4 edistää oppilaan taitoa tehdä kysymyksiä ja esittää perusteltuja väitteitä

T5 ohjata oppilasta tunnistamaan kokemiensa arkipäiväisten tilanteiden syitä ja seurauksia sekä eettisiä ulottuvuuksia

T6 rohkaista oppilasta pohtimaan oikean ja väärän eroa sekä hyvyyttä

T7 opastaa oppilasta tuntemaan lähiympäristön tapakulttuureja

T8 ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisten yhteiselämän perusteita

T9 ohjata oppilasta kunnioittamaan ja arvostamaan omaa ympäristöään ja luontoa

Vuosiluokka 2

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Kasvaminen hyvään elämään

Harjoitetaan keskustelutaitoja opettelemalla kuuntelemaan toisia kunnioittavasti ja harjoittelemalla selkeää itseilmaisua. Pohditaan yhdessä hyvän, oikean ja väärän merkityksiä ja niiden erottamista sekä ihmisen hyvyyttä. Tutkitaan ystävyyden sisältöä ja merkitystä lasten elämässä.

S2 Erilaisia elämäntapoja

Pohditaan kysymystä ”Kuka minä olen?” sekä erilaisia tapoja elää ja ajatella. Tutkitaan erilaisia elämäntapoja liittyen erityisesti oppilaan omaan koti- ja kulttuuritaustaan.

S3 Yhteiselämän perusteita

Perehdytään ihmisten yhteiselämän perusteisiin tutkimalla esimerkiksi säännön, luottamuksen, rehellisyyden ja reiluuden merkityksiä erilaisissa oppilaan elämään liittyvissä arkipäivän tilanteissa

ja ympäristöissä. Tutustutaan alustavasti lapsen oikeuksiin ja lapsen asemaan erilaisissa yhteisöissä.

S4 Luonto ja kestävä tulevaisuus

Tutkitaan erilaisia elämänmuotoja maapallolla pohtien samalla elämän rajallisuutta. Perehdytään kertomuksiin maailman synnystä. Tutkitaan oppilaan omaa lähiympäristöä ja tarkastellaan omien valintojen ja toiminnan vaikutusta siihen. Etsitään luontoon liittyviä merkityksellisiä kokemuksia.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1, S2, S3, S4	L1, L2, L4
T2	S2	L1, L2, L7
T3	S1	L1, L2, L7
T4	S1, S2, S3, S4	L1, L2, L7
T5	S1, S2, S3, S4	L1, L3, L4
T6	S1, S2, S3, S4	L1, L3, L7
T7	S2	L2, L4
T8	S1, S2, S3, S4	L2, L3, L7
T9	S4	L3, L5, L7

Vuosiluokan tavoitteet

T1 ohjata oppilasta kuuntelemaan toisten oppilaiden mielipiteitä ja ajattelua

T2 rohkaista oppilasta ilmaisemaan omaa ajatteluaan ja tunteitaan eri tavoin

T3 ohjata oppilasta arvostamaan omaa ja muiden ajattelua

T4 edistää oppilaan taitoa tehdä kysymyksiä ja esittää perusteltuja väitteitä

T5 ohjata oppilasta tunnistamaan kokemiensa arkipäiväisten tilanteiden syitä ja seurauksia sekä eettisiä ulottuvuuksia

T6 rohkaista oppilasta pohtimaan oikean ja väärän eroa sekä hyvyyttä

T7 opastaa oppilasta tuntemaan lähiympäristön tapakulttuureja

T8 ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisten yhteiselämän perusteita

T9 ohjata oppilasta kunnioittamaan ja arvostamaan omaa ympäristöään ja luontoa

32.6.12. Oppilaanohjaus

Oppiaineen tehtävä

Oppilaanohjauksella on keskeinen merkitys sekä oppilaiden, koulun että yhteiskunnan näkökulmasta. Ohjaustoiminnan tulee muodostaa koko perusopetuksen ajan kestävä, perusopetuksen jälkeisiin opintoihin ulottuva jatkumo. Oppilaanohjauksella edistetään oppilaiden koulutyön onnistumista, opintojen sujumista sekä koulutuksen tuloksellisuutta ja vaikuttavuutta.

Oppilaanohjauksen tehtävänä on edistää oppilaiden kasvua ja kehitystä siten, että jokainen oppilas pystyy kehittämään opiskelunvalmiuksiaan ja vuorovaikutustaitojaan sekä oppimaan

elämässä tarvittavia tietoja ja taitoja. Oppilaanohjaus tukee oppilaita tekemään omiin valmiuksiinsa, arvoihinsa ja lähtökohtiinsa sekä kiinnostukseensa perustuvia arkielämää, opiskelua, jatko-opintoja sekä tulevaisuutta koskevia päätöksiä ja valintoja. Ohjauksen avulla oppilaat oppivat tiedostamaan mahdollisuutensa vaikuttaa oman elämänsä suunnitteluun ja päätöksentekoon. Oppilaita kannustetaan pohtimaan ja kyseenalaistamaan koulutukseen ja ammatteihin liittyviä ennakkokäsityksiä ja tekemään valintansa omia vahvuuksiaan ja kiinnostuksen kohteitaan vastaten. Oppilaanohjausta toteutetaan yhteistyössä huoltajien kanssa.

Koulun ohjaussuunnitelmassa kuvataan oppilaanohjauksen järjestämisen rakenteet, toimintatavat, työn- ja vastuunjako sekä monialaiset verkostot, joita tarvitaan ohjauksen tavoitteiden toteutumiseksi. Suunnitelmassa kuvataan myös kodin ja koulun ohjausyhteistyö, koulun työelämäyhteistyö sekä työelämään tutustumisen järjestelyt. Ohjaussuunnitelman tavoitteiden toteutumista arvioidaan systemaattisesti. Oppilaiden opintojen sujuvuutta nivelvaiheissa edistetään perusopetuksen aikana ja jatko-opintoihin siirryttäessä opettajien välisellä ja opinto-ohjaajien keskinäisellä sekä tarvittaessa moniammatillisella yhteistyöllä. Opettajat hyödyntävät työssään ajantasaista tietoa jatko-opinnoista, työelämästä ja työtehtävistä sekä niissä tapahtuvista muutoksista.

Oppilaanohjaus yhdistää koulua yhteiskuntaan ja työelämään. Sen avulla edistetään oikeudenmukaisuuden, yhdenvertaisuuden, tasa-arvon ja osallisuuden toteutumista sekä ehkäistään syrjäytymistä koulutuksesta ja työelämästä. Oppilaanohjauksessa kehittyvät tiedot ja taidot edistävät osaltaan osaavan työvoiman saatavuutta sekä osaamisen kysynnän ja tarjonnan yhteensovittamista tulevaisuuden työelämässä.

Oppilaanohjaus vuosiluokilla 1-2

Vuosiluokilla 1-2 oppilaanohjaus toteutuu kiinteänä osana muuta opetusta ja koulun toimintaa. Oppilaanohjauksesta vastaa luokanopettaja yhdessä muiden opettajien kanssa. Ohjauksella edistetään oppilaiden opiskelunvalmiuksien ja -taitojen kehittymistä sekä tuetaan vähitellen kasvavaa vastuunottoa koulutyöstä sekä omista tehtävistä ja tavaroista. Oppilaiden tulee saada ohjausta tavoitteiden asettamisessa sekä kannustavaa ja ohjaavaa palautetta tavoitteiden saavuttamisesta siten, että oppimaan oppimisen taidot vahvistuvat. Oppilaanohjauksen tavoitteiden kannalta on tärkeä valita työtapoja ja palautteen antamisen tapoja, jotka mahdollistavat oppilaiden myönteisen käsityksen muodostumisen itsestään oppijoina ja ryhmän jäseninä. Oppilaita ohjataan vuorovaikutustaitojen harjoitteluun ja ryhmässä toimimiseen. Heitä kannustetaan myös osallisuuteen omassa lähiympäristössään.

Perusopetuksen alkuvaiheessa luodaan pohja kodin ja koulun yhteistyölle oppilaan ohjauksessa. Oppilaanohjauksella tuetaan oppilaita ja huoltajia tekemään ensimmäisiä koulutukseen liittyviä valintoja ja näkemään valintojen merkityksen tulevien opintojen kannalta. Ammatteihin ja työelämään tutustuminen aloitetaan luokan tai koulun sisäisistä tehtävistä sekä oppilaan lähipiirin ammateista.

33. Vuosiluokat 3-6

33.1. Vuosiluokkien 2 ja 3 välinen siirtymävaihe

Siirtymävaiheessa on tärkeä varmistaa opiskelun edellyttämien perustaitojen hallinta ja vahvistaa kunkin oppilaan itseluottamusta koululaisena. Oppilaita tuetaan erityisesti lukemisen, kirjoittamisen sekä matematiikan valmiuksissa ja opiskelutaidoissa. Myös itsenäisen ja ryhmässä työskentelyn taitojen kehittäminen sekä vastuullisuuteen oppiminen tulevat entistä tärkeämmiksi. Koulutyön onnistumista tuetaan yhdessä kotien kanssa. Oppilaille ja huoltajille annetaan tietoa opintojen järjestelyistä, alkavista uusista oppiaineista sekä mahdollisista valinnaisista tai vapaaehtoisista opinnoista. Heidän kanssaan pohditaan opiskelun asettamia vaatimuksia ja mahdollisesti uuteen ryhmään liittymistä.

Oppilaille ja huoltajille annetaan tietoa opetuksen järjestäjän tarjoamasta kieliohjelmasta. Oppilaita kannustetaan monipuoliseen kieltenopiskeluun. Ennen kieli valintojen tekemistä voidaan järjestää kielisuihkuja monipuolisten kielivalintojen toteutumiseksi. Kielisuihkuissa kieleen tai kieliin voidaan tutustua esimerkiksi laulaen, leikkien, pelaten ja liikkuen. Kielisuihkut voidaan toteuttaa muun toiminnan yhteydessä tai niille voidaan varata omia opetustuokioita.

Lain edellyttämä erityisen tuen päätöksen tarkistaminen tehdään ennen kolmannen vuosiluokan opintojen alkamista.

Siirryttäessä toiselta vuosiluokalta kolmannelle muuttuu opetus huomattavasti: tuntimäärät ja vaatimustaso kasvavat ja tulee uusia oppiaineita. Kirjoittamisen ja lukemisen tulisi olla jo oppimisen välineitä. Tämän vuoksi on tärkeä varmistaa opiskelun edellyttämien perustaitojen hallinta ja vahvistaa kunkin oppilaan itseluottamusta koululaisena. Lain edellyttämä erityisen tuen päätöksen tarkistaminen tehdään ennen kolmannen vuosiluokan opintojen alkamista. Keskeistä nivelvaiheessa on myös vanhempien informointi esimerkiksi uusista oppiaineista, opetusryhmästä tai opettajista.

Arvioidaan 2. luokan lopulla mahdollisten tukitoimien tarve ja riittävyys erityisesti matematiikassa ja äidinkielessä.

Matematiikka: peruslaskutoimitusten sujuvuus ja kymmenylitysten hallinta sekä kertotaulujen osaaminen.

Äidinkieli: mekaaninen lukutaito ja luetun ymmärtäminen, kirjoittaminen lausetasolla sekä selkeä käsiala.

Lisäksi tavoitteina ovat hyvät koululaistaidot:

- keskittyminen
- pitkäjänteinen opiskelu
- itsehillinnän ja pettymysten sietokyky
- omista välineistä ja koulutehtävistä huolehtiminen
- sosiaaliset taidot ja ryhmissä toimiminen, erityisesti toisen fyysisen koskemattomuuden kunnioittaminen
- tunnetaidot (empatia, moraali/etiikka)

33.2. Oppijana kehittyminen

Perusopetuksen kullakin vuosiluokkakokonaisuudella on yhteisten tehtävien lisäksi oma erityinen tehtävänsä. Sen hoitaminen edellyttää oppilaiden ikäkauden ja kehitysvaiheen huomioonottamista sekä huolenpitoa oppilaiden sujuvista siirtymistä koulupolun nivelvaiheissa.

Vuosiluokkien 3-6 erityisenä tehtävänä on oppimaan oppimisen taitojen kehittäminen sekä omien opiskelutapojen ja -taitojen tunnistaminen ja kehittäminen. Oppilaita rohkaistaan itsensä hyväksymiseen, omien rajojen ja oikeuksien tunnistamiseen ja puolustamiseen sekä omasta turvallisuudesta huolehtimiseen. Heitä ohjataan myös velvollisuuksiensa ja vastuunsa ymmärtämiseen sekä rakentavaan mielipiteiden ilmaisuun ja vuorovaikutukseen. Minkäänlaista kiusaamista tai syrjivää käyttäytymistä ei sallita. Oppilaiden kiinnostusta eettisiin ja moraalisiin kysymyksiin hyödynnetään luomalla tilaisuuksia keskusteluun ja pohdintaan sekä osallistumisen ja vastuun ottamisen harjoitteluun. Oppilaita kannustetaan tekemään valintoja omista lähtökohdistaan, sukupuolittuneita ratkaisuja välttäen. Erityistä huomiota kiinnitetään oppilaiden ohjauksen ja tuen tarpeisiin.

Vuosiluokkien 3-6 opetuksessa vahvistetaan ja täydennetään alemmilla vuosiluokilla hankittuja perustaitoja ja opitaan uusia asioita. Oppiaineiden määrä kasvaa. Opetuksessa pyritään löytämään luontevia tilanteita eheyttämiseen. Monialaisten oppimiskokonaisuuksien toteuttaminen vahvistaa oppiaineiden välistä yhteistyötä ja tarjoaa mahdollisuuksia oppilaiden ikäkaudelle tärkeiden kokemusten saamiseen. Oppimiskokonaisuuksilla voidaan lisätä työskentelyn toiminnallisuutta sekä tekemällä ja tutkimalla oppimista erilaisissa oppimisympäristöissä. Oppilaiden osuus suunnittelussa vahvistuu. Oppimiskokonaisuudet tarjoavat tilaisuuksia yhdessä tekemiseen, omaan ilmaisuun sekä yhteisön kannalta hyödylliseen toimintaan.

33.3. Vuosiluokkien 6 ja 7 välinen siirtymävaihe

Siirtyminen kuudennelta seitsemännelle luokalle edellyttää koulun tai koulujen henkilöstön suunnitelmallista yhteistyötä, opetuksen kannalta tarpeellisen tiedon siirtämistä sekä oppimisympäristöjen, toimintatapojen ja ohjaavien asiakirjojen tuntemista. Kodin ja koulun välisen vuorovaikutuksen merkitys korostuu siirtymävaiheessa. Siirtymä tarkoittaa oppilaille usein uuteen ryhmään sopeutumista, uusiin opettajiin ja ympäristöön tutustumista sekä uusien työskentelytapojen ja arviointikäytäntöjen kohtaamista. Tällöin on tärkeää, että kotona ja koulussa huolehditaan oppilaiden mahdollisuudesta tuntea olonsa turvalliseksi samalla kun heitä rohkaistaan uusien asioiden kohtaamiseen. Vastuu omasta opiskelusta lisääntyy ja monet tulevaisuuteen vaikuttavat valinnat tulevat ajankohtaisiksi. Oppilaiden kuunteleminen ja arvostaminen sekä heidän osallisuutensa omista asioista ja valinnoista päättämiseen on tärkeää.

Lain edellyttämä erityisen tuen päätöksen tarkistaminen tehdään ennen seitsemännelle luokalle siirtymistä.

- Kodin ja koulun välisen yhteistyön merkityksen korostaminen siirtymävaiheessa.
- Jo 6. lk:n aikana lisääntyvän vastuun harjoittelu omasta opiskelusta.
- Oppilaiden tukeminen uusien haasteiden edessä: uudentyyppinen opiskelu ja vastuu, vaihtuvat opettajat, kotiluokan puuttuminen, opiskelutekniikoiden oppiminen.
- Murrosiän merkityksen ja vaikutusten huomioiminen.
- Luokanvalvojalla oltava vastuu omien oppilaidensa koulunkäynnistä ja oppimisesta sekä sen seuraamisesta. Luokanvalvojalla tärkeä tehtävä syrjäytymisen ehkäisemisessä. Yhteistyö ja avoimuus kotien kanssa.
- Kaupunkiin yhtenäinen linjaus luokanvalvojan tehtävistä ja roolista. Tiedonkulku luokanvalvojille asti muilta opettajilta.
- Tiedonkulku siirtymävaiheessa alakoulun opettajilta yläkoulun opettajille.

33.4. Laaja-alainen osaaminen vuosiluokilla 3-6

Laaja-alaisen osaamisen kehittämistä jatketaan systemaattisesti. Tavoitteena on, että oppilaan osaamisen kehittyminen vahvistaa edellytyksiä itsensä tuntemiseen ja arvostamiseen sekä oman identiteetin muotoutumiseen. Identiteetti rakentuu vuorovaikutuksessa toisten ihmisten ja ympäristön kanssa. Ystävyyden ja hyväksytyksi tulemisen merkitys on suuri. Ikävuodet ovat erityisen otollisia myös kestävän elämäntavan omaksumiselle ja kestävän kehityksen tarpeen pohtimiselle.

33.5. Laaja-alaisen osaamisen alueet

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

Opetuksessa vahvistetaan taitoa asettaa kysymyksiä ja hakea niihin vastauksia itsenäisesti ja yhdessä toisten kanssa havaintoja tehden sekä erilaisia tietolähteitä ja apuvälineitä hyödyntäen. Samalla kehittyvät oppilaiden edellytykset tunnistaa pohdittavaan asiaan liittyviä erilaisia näkökulmia ja löytää uusia oivalluksia sekä harjaantua vähitellen asioiden kriittiseen tarkasteluun. Oppilaita ohjataan huomaamaan asioiden välisiä vuorovaikutussuhteita ja keskinäisiä yhteyksiä. Heitä kannustetaan kuuntelemaan toisten näkemyksiä ja samalla pohtimaan myös omaa sisäistä tietoaan. Oppilaita ohjataan huomaamaan, että tieto voi rakentua monella tavalla, esimerkiksi tietoisesti päättelämällä tai intuitiivisesti, omaan kokemukseen perustuen. Vertaisoppimista eli parin ja ryhmän kanssa työskentelyä ja oppimiseen tähtäävää vuorovaikutusta käytetään monipuolisesti ja vahvistetaan yhdessä työskentelyn taitoja. Ajattelun taitoja harjoitellaan ongelmanratkaisu- ja päättelytehtävin sekä uteliaisuutta, mielikuvitusta, kekseliäisyyttä ja toiminnallisuutta hyödyntävin ja edistävin työskentelytavoin. Oppilaita rohkaistaan käyttämään kuvittelukykyään luoviin ratkaisuihin ja olemassa olevien rajojen ylittämiseen.

Oppimaan oppimisen taitoja vahvistetaan kaikissa opiskelutilanteissa. Oppilaita ohjataan tunnistamaan itselle luontevimmat tavat oppia ja kiinnittämään huomiota omiin opiskelutapoihin. Työn suunnittelua, tavoitteiden asettamista sekä työskentelyn ja edistymisen arviointia harjoitellaan edelleen. Oppilaita opastetaan huomaamaan säännöllisesti suoritettujen tehtävien vaikutus edistymiseen sekä tunnistamaan vahvuutensa ja kehittämistarpeensa. Heitä autetaan hahmottamaan opintoihinsa liittyviä tavoitteita ja valintoja ja kannustetaan keskustelemaan niistä huoltajiensa kanssa.

Opetetaan oppilaille tiedonhaku- ja ajattelutaitoja sekä arvioimaan tiedon totuusarvoa (kriittisyys).

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Oppilaita ohjataan tuntemaan ja arvostamaan sosiaalisia, kulttuurisia, uskonnollisia, katsomuksellisia ja kielellisiä juuriaan sekä pohtimaan oman taustansa merkitystä ja paikkaansa sukupolvien ketjussa. Koulutyössä tutustutaan koulu yhteisön ja kotiseudun kulttuuriin ennen ja nyt sekä kulttuuriympäristöön ja sen muutokseen ja moninaisuuteen. Oppilaita ohjataan tuntemaan ja arvostamaan kulttuuriperintöä ja osallistumaan uuden kulttuurin luomiseen. Heille avataan mahdollisuuksia kokea ja tulkita taidetta ja kulttuuria. Mediakulttuurin analysointi ja median vaikutusten tunnistaminen ja pohdinta on näillä vuosiluokilla tärkeätä. Koulutyössä opitaan tuntemaan ihmisoikeuksia koskevien sopimusten merkitys yhteiskunnassa ja maailmassa; erityisesti perehdytään Lapsen oikeuksien sopimukseen. Oppilaita ohjataan ihmisoikeuksien kunnioittamiseen ja puolustamiseen.

Oppilaita kannustetaan kokeilemaan erilaisia ilmaisutapoja ja nauttimaan tekemisen ja ilmaisun ilosta. Heille järjestetään mahdollisuuksia kansainväliseen yhteistyöhön ja erilaisten toimintatapojen ja kulttuurien vertailuun. Opetuksessa tuetaan oppilaiden kasvua monipuolisiksi ja taitaviksi kielenkäyttäjiksi sekä äidinkiellään että muilla kielillä. Oppilaita rohkaistaan itsensä ilmaisemiseen vähäiselläkin kielitaidolla. Vuorovaikutusta, yhteistyötä ja hyvää käytöstä harjoitellaan monipuolisesti. Oppilaita ohjataan asettumaan toisen asemaan ja tarkastelemaan

asioita eri näkökulmista. Koulutyössä luodaan innostavia tilaisuuksia harjaannuttaa sosiaalisia taitoja, kekseliäisyyttä, suunnittelu- ja ilmaisutaitoja sekä käden taitoja. Oppilaita kannustetaan arvostamaan ja hallitsemaan omaa kehoa ja käyttämään sitä tunteiden ja näkemysten, ajatusten ja ideoiden ilmaisemiseen.

Paikallinen opetussuunnitelma

Paikallinen historia, kulttuuri ja tapahtumat sekä niiden seuraaminen ja niihin osallistuminen mahdollisuuksien mukaan, esimerkiksi kotiseutumuseon hyödyntäminen eri oppiaineissa (historia, käsityö, kuvataide).

Draamakasvatus osaksi opettajien täydennyskoulutusta ja äidinkielen opetusta kaikilla luokka-asteilla. Draamakasvatuksessa voidaan hyödyntää myös koulun omaa kerhotoimintaa ja tehdä yhteistyötä kolmannen sektorin kanssa. Lisäksi paikallisten osajien ja koulun ulkopuolisten tahojen hyödyntäminen opetuksessa (Lausujat, paikalliset kirjailijavierailijat, nuoriso- ja kulttuuritoimi).

Kansainvälisyyskasvatuksen kasvavan merkityksen huomioiminen. Kannustetaan ilmaisemaan itseä myös vieraalla kielellä. Ymmärryksen ja suvaitsevaisuuden lisääminen erilaisia kulttuureja kohtaan.

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Koulutyössä oppilailla on tilaisuuksia harjoitella ajanhallintaa, hyvää käytöstä sekä muita omaan ja yhteiseen hyvinvointiin ja turvallisuuteen vaikuttavia toimintatapoja. Oppilaita kannustetaan ottamaan vastuuta oppimisympäristön siisteydestä, viihtyisyydestä ja ilmapiiristä sekä osallistumaan kouluyhteisön yhteisten sääntöjen laadintaan ja toimintatapojen kehittämiseen. Yhteisessä työskentelyssä oppilaat voivat kehittää tunnetaitojaan ja sosiaalisia taitojaan. Pelien ja leikkien sekä yhteisten tehtävien yhteydessä opitaan ymmärtämään sääntöjen, sopimusten ja luottamuksen merkitys ja harjoitellaan päätöksentekoa. Tuetaan oppilaiden itsenäisen liikkumisen taitoja aiempaa laajemmalla alueella ja joukkoliikenteessä. Kiinnitetään huomiota erityisesti pyöräilykasvatukseen sekä omasta ja toisten turvallisuudesta huolehtimiseen liikenteessä. Oppilaita ohjataan asianmukaisten turva- ja suojavälineiden käyttöön ja opetetaan tuntemaan keskeiset turvallisuuteen liittyvät symbolit. Yhdessä keskustellaan yksityisyyden ja henkilökohtaisten rajojen suojaamisen merkityksestä ja opitaan siihen liittyviä toimintatapoja. Koulussa harjoitellaan tarkoituksenmukaista toimintaa erilaisissa vaaratilanteissa.

Opetuksessa tarkastellaan teknologian monimuotoisuutta ja merkitystä. Oppilaat hankkivat tietoa teknologian kehityksestä ja vaikutuksista eri elämänalueilla ja monenlaisissa ympäristöissä. Heitä opastetaan teknologian vastuulliseen ja turvalliseen käyttöön ja tarkastellaan siihen liittyviä eettisiä kysymyksiä. Oppilaat tutustuvat myös kestävän kuluttamisen käytäntöihin, tutkivat jakamisen, kohtuullisuuden ja säästäväisyyden sekä talouden suunnittelun merkitystä ja harjoittelevat niitä. He saavat ohjausta kuluttajana toimimiseen sekä mainonnan ja median vaikutusten kriittiseen tarkasteluun. Oppilaita ohjataan pohtimaan omia valintojaan kestävän tulevaisuuden kannalta.

L4 Monilukutaito

Oppilaita ohjataan kehittämään monilukutaitoaan ja tulkitsemaan, tuottamaan ja arvioimaan yhä moninaisempia tekstejä erilaisissa yhteyksissä ja ympäristöissä. Teksteillä tarkoitetaan tässä sanallisten, kuvallisten, auditiivisten, numeeristen ja kinesteettisten symbolijärjestelmien sekä näiden yhdistelmien avulla ilmaistua tai ilmenevää tietoa. Tähän liittyvää perustaitojen ja -tekniikoiden hallintaa syvennetään. Fiktio, faktan ja mielipiteen tarkastelua ja erottelua harjoitellaan. Oppilaita ohjataan havainnoimaan ja tulkitsemaan ympäristöön ja huomaamaan, että teksteillä on erilaisia tavoitteita ja että tavoitteet vaikuttavat siihen, millaisia keinoja teksteissä käytetään. Tekstit voivat esimerkiksi välittää tietoa, luoda mielikuvia tai houkuttaa ostamaan.

Monilukutaitoa vahvistetaan tarkastelemalla erilaisia tekstejä tekijän, katsojan sekä käyttöyhteyksien ja -tilanteiden näkökulmista. Oppilaita kannustetaan monipuolisille tiedon

lähteille kuten suullisten, audiovisuaalisten, painettujen ja sähköisten lähteiden sekä haku- ja kirjastopalveluiden käyttöön. Samalla oppilaita ohjataan vertailemaan ja arvioimaan hakemansa tiedon soveltuvuutta. Oppilaita ohjataan omakohtaiseen työskentelyyn eri medioiden parissa, jolla tehdään näkyväksi medioiden tuottamia merkityksiä ja välittämää todellisuutta. Kriittistä lukutaitoa kehitetään oppilaille merkityksellisissä kulttuurisissa yhteyksissä. Kertominen, kuvaaminen, vertailu ja selostaminen sekä erilaiset mediaesitykset ovat tässä vaiheessa ominaisia tiedon esittämisen tapoja. Erilaisten tekstien aktiivinen lukeminen ja tuottaminen koulutyössä ja vapaa-aikana sekä teksteistä nauttiminen - niin tulkitsijan kuin tuottajan roolissa - edistää monilukutaidon kehittymistä.

Monilukutaitoa opettaessa opetus integroidaan muihin oppiaineisiin. Oppilaiden aktiivista tekstien tuottamista ei saa unohtaa.

L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

Tieto- ja viestintäteknologiaa (tv) hyödynnetään monipuolisesti eri oppiaineissa ja muussa koulutyössä ja vahvistetaan yhteisöllistä oppimista. Samalla oppilaille luodaan mahdollisuuksia etsiä, kokeilla ja käyttää omaan oppimiseen ja työskentelyyn parhaiten sopivia työtapoja ja -välineitä. Koulussa tutkitaan tieto- ja viestintäteknologian vaikutusta arkeen ja otetaan selvää sen kestävästä käyttötavoista.

Käytännön taidot ja oma tuottaminen: Oppilaat oppivat käyttämään erilaisia laitteita, ohjelmistoja ja palveluita sekä ymmärtämään niiden käyttö- ja toimintalogiikkaa. He harjaantuvat sujuvaan tekstin tuottamiseen ja käsittelyyn eri välineillä ja oppivat myös kuvan, äänen, videon ja animaation tekemistä. Oppilaita kannustetaan toteuttamaan tv:n avulla ideoitaan yksin ja yhdessä toisten kanssa. Ohjelmointia kokeillessaan oppilaat saavat kokemuksia siitä, miten teknologian toiminta riippuu ihmisen tekemistä ratkaisuista. Vastuullinen ja turvallinen toiminta: Oppilaita ohjataan tv:n vastuulliseen ja turvalliseen käyttöön, hyviin käytöstapoihin sekä tekijänoikeuksien peruseränteiden tuntemiseen. Koulutyössä harjoitellaan eri viestintäjärjestelmien sekä opetuskäytössä olevien yhteisöllisten palvelujen käyttöä. Oppilaat saavat tietoa ja kokemusta hyvien työasentojen ja sopivan mittaisten työjaksojen merkityksestä terveydelle. Tiedonhallinta sekä tutkiva ja luova työskentely: Oppilaat harjoittelevat etsimään tietoa useammasta eri lähteestä hakupalveluiden avulla. Heitä ohjataan hyödyntämään lähteitä oman tiedon tuottamisessa ja harjoittelemaan tiedon kriittistä arviointia. Oppilaita kannustetaan etsimään itselle sopivia ilmaisutapoja ja käyttämään tv:tä työskentelyn ja tuotosten dokumentoinnissa ja arvioinnissa. Vuorovaikutus ja verkostoituminen: Oppilaita ohjataan toimimaan oman roolinsa ja välineen luonteen mukaisesti sekä ottamaan vastuuta viestinnästään. Heitä ohjataan tarkastelemaan ja arvioimaan tv:n roolia vaikuttamiskeinona. Oppilaat saavat kokemuksia tieto- ja viestintäteknologian käyttämisestä vuorovaikutuksessa koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa myös kansainvälisissä yhteyksissä.

L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys

Oppilaita ohjataan työskentelemään järjestelmällisesti ja pitkäjänteisesti ja ottamaan kasvavassa määrin vastuuta tekemisestään. Heitä rohkaistaan tunnistamaan vahvuuksiaan ja kiinnostumaan erilaisista asioista. Oppilaita kannustetaan sisukkuuteen työn loppuun saattamisessa ja työn tulosten arvostamiseen. Koulutyössä harjoitellaan projektien toteuttamista, ryhmässä toimimista sekä yhteistyötä koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa. Yhteisissä työskentelytilanteissa oppilaat saavat mahdollisuuden oppia vastavuoroisuutta, neuvottelutaitoja sekä ponnistelua yhteisen tavoitteen saavuttamiseksi. Oppilaita rohkaistaan tuomaan vapaa-ajalla oppimiaan taitoja koulutyöhön ja opettamaan niitä toisille oppilaille.

Koulutyöhön sisällytetään toimintaa, jossa oppilaat saavat kokemuksia työstä, eri ammasteista ja toisten hyväksi toimimisesta. Tällaista voi olla esimerkiksi koulun sisäinen työharjoittelu, yhteistyöhankkeet lähellä toimivien yritysten ja järjestöjen kanssa, kummitoiminta sekä vertaissovitteleva tai tukioppilana toimiminen. Oppilaita kannustetaan aloitteellisuuteen ja yritteliäisyyteen ja ohjataan näkemään työn ja yrittäjyyden merkitys elämässä ja yhteiskunnassa.

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Opetuksessa luodaan edellytykset oppilaiden kiinnostukselle kouluyhteisön ja yhteiskunnan asioita kohtaan. Oppilaiden kanssa tutkitaan kestävään kehitykseen, rauhaan, tasa-arvoon ja demokratiaan sekä ihmisoikeuksiin, erityisesti lasten oikeuksiin, liittyviä kysymyksiä ja tilanteita. Heidän kanssaan mietitään ja harjoitellaan käytännön tekoja, joilla itse voi vaikuttaa myönteisten muutosten puolesta. Oppilaita ohjataan näkemään median vaikutus yhteiskunnassa ja harjoittelemaan median käyttöä vaikuttamisen välineenä.

Oppilaat saavat tilaisuuksia harjoitella yhteistyötä, ristiriitojen käsittelyä ja ratkaisujen etsimistä sekä päätöksentekoa niin omassa luokkayhteisössä ja eri opiskelutilanteissa kuin koko kouluyhteisössäkin. Vaikuttaminen ja osallistuminen sekä niistä myönteisten kokemusten saaminen lisäävät yhteisöllisyyden kokemusta koulussa. Kokemukset yhdenvertaisuudesta, osallisuudesta ja yhteisöllisyydestä rakentavat luottamusta. Oppilaita innostetaan oppilaskuntatoimintaan, kerhotoimintaan ja esimerkiksi ympäristötoimintaan tai muihin koulun ja lähiyhteisön tarjoamiin toimintamuotoihin, joissa voi oppia osallistumisen ja vaikuttamisen taitoja ja kasvaa vähitellen vastuun kantamiseen. Ympäristön suojelemisen merkitys avautuu omakohtaisen luontosuhteen kautta. Oppilaita ohjataan ymmärtämään omien valintojen, elämäntapojen ja tekojen merkitys paitsi itselle, myös lähiyhteisöille, yhteiskunnalle ja luonnolle.

33.6. Oppiaineet

33.6.1. Ranskan valinnaiskurssi

Valinnaisen tehtävä

Johdatella ranskan kielen ja kulttuurin perusteisiin ja äänne maailmaan.

Oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät erityispiirteet

Tukeen ja ohjaukseen liittyvät erityispiirteet

Arviointi

Suoritusmerkintä

Vuosiluokka 5

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

Vuosiluokan tavoitteet

Valinnaiskurssilla perehdytään ranskan kielen alkeisiin.

Vuosiluokka 6

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

Vuosiluokan tavoitteet

Valinnaiskurssilla perehdytään ranskan kielen alkeisiin.

33.6.2. Käsityön valinnainen kurssi

Valinnaisen tehtävä

Oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät erityispiirteet

Tukeen ja ohjaukseen liittyvät erityispiirteet

Arviointi

Vuosiluokka 5

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

Vuosiluokan tavoitteet

Pehmeät ja kovat materiaalit

Otetaan huomioon paikalliset perinteet ja sovelletaan niitä pehmeiden ja kovien materiaalien käytössä.

Vierailut

Kutsutaan mahdollisuuksien mukaan paikallisia käsityöläisiä kertomaan ja esittelemään omista ammateistaan, töistään ja taidoista joita he tarvitsevat. Pyritään käymään vierailulla jonkun paikallisen käsityöläisen luona. Vierailun voisi tehdä myös kansalaisopiston käsityöpiireihin, joissa alan harrastajat voisivat jakaa oppejaan ja innostaa oppilaita käsitöiden tekemiseen.

Paikalliset materiaalit

Pyritään käyttämään opetuksessa mahdollisuuksien mukaaan paikallisia materiaaleja pääraaka-aineina, koristeluissa tai kuvioinneissa.

Töiden valinta

Pyritään töiden valinnassa ottamaan mukaan sekä tekstiilityön että teknisen työn materiaaleja ja mahdollisuuksien mukaan yhdistelemään niitä. Alkuopastuksen ja mahdollisten töiden tutustumisten jälkeen, työt valitaan ryhmäkohtaisesti yhdessä oppilaiden kanssa.

Työskentelymenetelmät

Työskentelymenetelminä käytetään käsityön oppitunneilla totuttuja tekstiilityön ja teknisen työn opetusmenetelmiä ja mahdollisten vierailujen kautta opittuja uusia työskentelytapoja. Opetus tapahtuu koulun käsityöluokissa.

Vuosiluokka 6

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

Vuosiluokan tavoitteet

Pehmeät ja kovat materiaalit

Otetaan huomioon paikalliset perinteet ja sovelletaan niitä pehmeiden ja kovien materiaalien käytössä.

Vierailut

Kutsutaan mahdollisuuksien mukaan paikallisia käsityöläisiä kertomaan ja esittelemään omista ammateistaan, töistään ja taidoista joita he tarvitsevat. Pyritään käymään vierailulla jonkun paikallisen käsityöläisen luona.

Paikalliset materiaalit

Pyritään käyttämään opetuksessa mahdollisuuksien mukanaan paikallisia materiaaleja pääraaka-aineina, koristeluisissa tai kuvioinneissa.

Töiden valinta

Pyritään töiden valinnassa ottamaan mukaan sekä tekstiilityön että teknisen työn materiaaleja ja mahdollisuuksien mukaan yhdistelemään niitä. Alkuopastuksen ja mahdollisten töiden tutustumisten jälkeen, työt valitaan ryhmäkohtaisesti yhdessä oppilaiden kanssa.

Työskentelymenetelmät

Työskentelymenetelminä käytetään käsityön oppitunneilla totuttuja tekstiilityön ja teknisen työn opetusmenetelmiä ja mahdollisten vierailujen kautta opittuja uusia työskentelytapoja. Opetus tapahtuu koulun käsityöluokissa.

33.6.3. Liikunta

Oppiaineen tehtävä

Liikunnan opetuksen tehtävänä on vaikuttaa oppilaiden hyvinvointiin tukemalla fyysistä, sosiaalista ja psyykkistä toimintakykyä sekä myönteistä suhtautumista omaan kehoon. Oppiaineessa tärkeitä ovat yksittäisiin liikuntatunteihin liittyvät positiiviset kokemukset ja liikunnallisen elämäntavan tukeminen. Oppitunneilla korostuvat kehollisuus, fyysinen aktiivisuus ja yhdessä tekeminen. Liikunnan avulla edistetään yhdenvertaisuutta, tasa-arvoa ja yhteisöllisyyttä sekä tuetaan kulttuurista moninaisuutta. Opetus on turvallista, ja se perustuu eri vuodenaikojen ja paikallisten olosuhteiden tarjoamiin mahdollisuuksiin. Liikunnassa hyödynnetään koulun tiloja, lähiliikuntapaikkoja ja luontoa monipuolisesti. Oppilaita ohjataan ja sitoutetaan turvalliseen ja eettisesti kestävään toimintaan ja oppimisilmapiiriin.

Liikunnassa oppilaat kasvavat liikkumaan ja liikunnan avulla. Liikkumaan kasvamisen osatekijöitä ovat oppilaiden ikä- ja kehitystason mukainen fyysisesti aktiivinen toiminta, motoristen perustaitojen oppiminen ja fyysisten ominaisuuksien harjoittelu. Oppilaat saavat tietoa ja taitoja erilaisissa liikuntatilanteissa toimimiseen. Liikunnan avulla kasvamiseen kuuluu toisia kunnioittava vuorovaikutus, vastuullisuus, pitkäjänteinen itsensä kehittäminen, tunteiden tunnistaminen ja säätely sekä myönteisen minäkäsityksen kehittyminen. Liikunta tarjoaa mahdollisuuksia iloon, keholliseen ilmaisuun, osallisuuteen, sosiaalisuuteen, rentoutumiseen, leikinomaiseen kisailuun ja ponnisteluun sekä toisten auttamiseen. Liikunnassa oppilas saa valmiuksia terveytensä edistämiseen.

Oppiaineen tehtävä vuosiluokilla 3-6

”Liikutaan yhdessä toimien ja taitoja harjoitellen.”

Vuosiluokilla 3-6 opetuksen pääpaino on motoristen perustaitojen vakiinnuttamisessa ja monipuolistamisessa sekä sosiaalisten taitojen vahvistamisessa. Monipuolinen ja vuorovaikutuksellinen opetus tukee taitojen oppimista, oppilaiden hyvinvointia, kasvua itsenäisyyteen ja osallisuuteen sekä luo valmiuksia liikunnalliseen elämäntapaan. Oppilaat osallistuvat kehitysvaiheensa mukaisesti toiminnan suunnitteluun ja vastuulliseen toteuttamiseen.

Liikunnan oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Liikunnan tehtävää ja tavoitteita toteutetaan opettamalla turvallisesti ja monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä sisä- ja ulkotiloissa oppilaita osallistaen. Liikunnan opetuksessa otetaan huomioon vuodenaajat, paikalliset olosuhteet sekä koulun ja ympäristön tarjoamat mahdollisuudet tarkoituksenmukaisella tavalla. Opetuksen yhteydessä korostetaan fyysistä aktiivisuutta ja yhteistoiminnallisuutta ylläpitäviä työtapoja, kannustavaa vuorovaikutusta ja toisten auttamista sekä henkisesti ja fyysisesti turvallista toimintaa. Liikuntateknologian hyödyntämisellä tuetaan liikunnanopetuksen tavoitteiden saavuttamista. Koulun ulkopuolisille liikuntapaikoille siirtymisessä edistetään turvallista liikennekäyttäytymistä.

Liikunnassa teknologian hyödyntämistä voi olla esimerkiksi sykemittarin tai aktiivisuusrannekkeen käyttäminen harjoittelun apuna tai suorituksen kuvaaminen tai siihen tutustuminen netistä. Pallon- tai oppilaan liikkumisen nopeutta voidaan mitata tutkalla. Erilaisia liikkumiseen ja kuntoiluun tehtyjä sovelluksia ja ohjelmia voidaan myös hyödyntää opetuksessa.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki liikunnassa vuosiluokilla 3-6

Kannustava ja hyväksyvä ilmapiiri on edellytys liikunnanopetuksen tavoitteiden saavuttamiselle. Toiminnan tulee antaa kaikille oppilaille mahdollisuus onnistumiseen ja osallistumiseen sekä tukea hyvinvoinnin kannalta riittävää toimintakykyä. Opetuksessa on keskeistä oppilaiden

yksilöllisyyden huomioon ottaminen, turvallinen työskentelyilmapiiri sekä organisoinnin ja opetusviestinnän selkeys. Pätevyydenkokemuksia ja sosiaalista yhteenkuuluvuutta tuetaan oppilaslähtöisillä ja osallistavilla työtavoilla, sopivilla tehtävillä ja rohkaisevalla palautteella. Vuosiluokilla 3-6 kiinnitetään huomiota sellaisten perustaitojen hallintaan, joilla on merkitystä yhteiseen toimintaan osallistumisessa.

Onnistumisen kokemukset voidaan taata tarjoamalla tehtävistä erilaisia versioita taito- ja kuntotaso huomioiden.

Oppilaan oppimisen arviointi liikunnassa vuosiluokilla 3-6

Oppilaiden kasvamista liikuntaan ja liikunnan avulla tuetaan monipuolisella, kannustavalla ja ohjaavalla palautteella ja arvioinnilla. Ne tukevat oppilaiden myönteistä käsitystä itsestä liikkujana. Arviointi perustuu monipuoliseen näyttöön oppilaan oppimisesta ja työskentelystä.

Palautteessa ja arvioinnissa otetaan huomioon oppilaiden yksilölliset vahvuudet sekä kehittymistarpeet ja tuetaan niitä. Liikunnan opetuksessa ja arvioinnissa tulee ottaa huomioon oppilaan terveydentila ja erityistarpeet. Arviointi toteutetaan oppilaan toimintaa ja työskentelyä havainnoimalla. Liikunnan arviointi perustuu fyysisen-, sosiaalisen ja psyykkisen toimintakyvyn tavoitteisiin. Arvioinnin kohteina ovat oppiminen (tavoitteet 2-6) ja työskentely (tavoitteet 1 ja 7-10), joten fyysisten kunto-ominaisuuksien tasoa ei käytetä arvioinnin perusteena. Move!-mittausten tuloksia ei käytetä oppilaan arvioinnin perusteina. Oppilaita ohjataan itsearviointiin.

Liikunnan sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaan osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttää liikunnan valtakunnallisia arviointikriteereitä.

Vuosiluokka 3

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Fyysinen toimintakyky

Opetukseen sisältyy runsaasti fyysisesti aktiivista toimintaa. Opetukseen valitaan sellaisia oppilaiden kehitysvaiheeseen soveltuvia turvallisia tehtäviä, joissa harjaannutetaan havainto- ja ratkaisuntekötaitoja liikuntatilanteisiin sovellettuina (esim. luontoliikunta ja palloilut) sekä tehtäviä, joissa eri vuodenaikoina ja erilaisissa oppimisympäristöissä vahvistetaan tasapaino-, liikkumis- ja välineenkäsittelytaitoja monipuolisten liikuntamuotojen (kuten jää-, lumi-, luonto-, perus-, musiikki- ja tanssiliikunta sekä palloilut ja voimistelut) ja eri liikuntalajien avulla. Liikunnan opetukseen kuuluu uinnin, vesiliikunnan ja vesipelastuksen opetusta. Oppilaille opetetaan liikkumiseen ja liikunnan harrastamiseen liittyviä tarpeellisia tietoja.

Valitaan tehtäviä, joilla opitaan harjaannuttamaan nopeutta, liikkuvuutta, kestävyyttä ja voimaa. Opetuksessa käytetään monipuolisesti leikkejä, harjoitteita ja pelejä, jotka mahdollistavat osallisuuden, pätevyyden, itsenäisyyden sekä ilmaisun ja esteettisyyden kokemuksia.

Liikunnan opetukseen valitaan tehtäviä, joiden avulla tutustutaan myös oman toimintakyvyn arviointiin. Valtakunnallisen fyysisen toimintakyvyn seurantajärjestelmä Move!-n mittaukset tehdään niin, että ne tukevat 5. vuosiluokalla koulussa järjestettäviä laajoja terveystarkastuksia.

Kemijärvellä lumi- ja jääliikunnassa liikkuntalajeina ovat hiihto ja luistelu. Näiden lisäksi opetuksessa voidaan käyttää muitakin talviliikuntalajeja.

S2 Sosiaalinen toimintakyky

Opetukseen valitaan myönteistä yhteisöllisyyttä lisääviä pari- ja ryhmätehtäviä, leikkejä, harjoituksia ja pelejä, joissa opitaan ottamaan toiset huomioon ja auttamaan muita sekä tehtäviä, joissa opitaan vastuun ottamista omasta toiminnasta, yhteisistä asioista ja säännöistä.

S3 Psyykinen toimintakyky

Opetuksessa käytetään tehtäviä, joissa opitaan pitkäjännitteisesti ponnistelemaan yksin ja yhdessä muiden kanssa tavoitteen saavuttamiseksi. Yhteisillä tehtävillä harjoitellaan vastuun ottamista. Iloa ja virkistystä tuottavilla liikuntatehtävillä autetaan myönteisten tunteiden kokemista, jotka vahvistavat pätevyyden kokemuksia ja myönteistä minäkäsitystä.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1	L1, L3
T2	S1	L1, L3, L4
T3	S1	L3
T4	S1	L3
T6	S1	L3
T7	S1	L3, L6, L7
T8	S2	L2, L3, L6, L7
T9	S2	L2, L6, L7
T10	S3	L1, L2, L3
T11	S3	L1, L2

Vuosiluokan tavoitteet

T1 kannustaa oppilaita fyysiseen aktiivisuuteen, kokeilemaan erilaisia liikuntatehtäviä ja harjoittelemaan parhaansa yrittäen.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Työskentely ja yrittäminen	Oppilas osallistuu liikuntatuntien toimintaan yleensä aktiivisesti kokeillen ja harjoitellen erilaisia liikuntatehtäviä.

Kemijärvellä lumi- ja jääliikunnassa liikuntalajeina ovat hiihto ja luistelu. Näiden lisäksi opetuksessa voidaan käyttää muitakin talviliikuntalajeja.

T2 ohjata oppilasta harjaannuttamaan havaintomotorisia taitojaan eli havainnoimaan itseään ja ympäristöään aistien avulla sekä tekemään liikuntatilanteisiin sopivia ratkaisuja.

Havaintomotoriikassa kehitetään näkö-, kuulo-, tunto-, lihas-liike-, sekä tasapainoaistia oman kehon sekä tilan hahmottamiseen.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ratkaisujen teko erilaisissa liikuntatilanteissa	Oppilas tekee eri liikuntatilanteissa, kuten leikeissä ja peleissä, useimmiten tarkoituksenmukaisia ratkaisuja.

Kemijärvellä lumi- ja jääliikunnassa liikuntalajeina ovat hiihto ja luistelu. Näiden lisäksi opetuksessa voidaan käyttää muitakin talviliikuntalajeja.

T3 ohjata oppilasta sekä vahvistamaan tasapaino- ja liikkumistaitojaan että soveltamaan niitä monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä, eri vuodenaikoina sekä eri tilanteissa.

Tasapainotaidot ovat mm. pyöriminen, heiluminen, tasapainoilu, taivuttaminen, ojentaminen, kieriminen, ylösalaiset asennot, alastulo, pysähtyminen sekä väistäminen.

Liikkumistaidot ovat mm. käveleminen, juokseminen, hyppääminen, kinkkaaminen, hyppely, laukkaaminen, liukuminen, loikkaaminen ja kiipeäminen.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Motoristen perustaitojen (tasapaino- ja liikkumistaidot) käyttäminen eri liikuntamuodoissa	Oppilas osaa tasapainoilla ja liikkua erilaisissa oppimisympäristöissä.

Kemijärvellä lumi- ja jääliikunnassa liikuntalajeina ovat hiihto ja luistelu. Näiden lisäksi opetuksessa voidaan käyttää muitakin talviliikuntalajeja.

T4 ohjata oppilasta sekä vahvistamaan että soveltamaan välineenkäsittelytaitojaan monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä käyttämällä erilaisia välineitä eri vuodenaikoina erilaisissa tilanteissa.

Välineenkäsittelytaidoita ovat mm. heittäminen, kiinniottaminen, työntäminen, potkaiseminen, iskeminen, pomputtelu, vierittäminen ja lyöminen.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Motoristen perustaitojen (välineenkäsittelytaidot) käyttäminen eri liikuntamuodoissa	Oppilas osaa käsitellä erilaisia liikuntavälineitä erilaisissa oppimisympäristöissä.

Kemijärvellä lumi- ja jääliikunnassa liikuntalajeina ovat hiihto ja luistelu. Näiden lisäksi opetuksessa voidaan käyttää muitakin talviliikuntalajeja.

T6 opettaa uimataito, jotta oppilas pystyy liikkumaan vedessä ja pelastautumaan vedestä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Uima- ja pelastautumistaidot	Oppilas on perusuimataitoinen (Osaa uida 50 metriä kahta uintitapaa käyttäen ja sukeltaa 5 metriä pinnan alla).

Kemijärvellä lumi- ja jääliikunnassa liikuntalajeina ovat hiihto ja luistelu. Näiden lisäksi opetuksessa voidaan käyttää muitakin talviliikuntalajeja.

T7 ohjata oppilasta turvalliseen ja asialliseen toimintaan liikuntatunneilla.

Oppilas toimii turvallisesti ja asiallisesti liikuntatunneilla ja niihin liittyvissä siirtymisissä.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Toiminta liikuntatunneilla	Oppilas osaa ottaa huomioon mahdolliset vaaratilanteet liikuntatunneilla sekä pyrkii toimimaan turvallisesti ja asiallisesti.

Kemijärvellä lumi- ja jääliikunnassa liikuntalajeina ovat hiihto ja luistelu. Näiden lisäksi opetuksessa voidaan käyttää muitakin talviliikuntalajeja.

T8 ohjata oppilasta työskentelemään kaikkien kanssa sekä säätelämään toimintaansa ja tunneilmaisuaan liikuntatilanteissa toiset huomioon ottaen.

Oppilas osaa toimia turvallisesti ja asiallisesti liikuntatunneilla ja niihin liittyvissä siirtymisissä.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Vuorovaikutus- ja työskentelytaidot	Oppilas osaa toimia eri liikuntatilanteissa yhteisesti sovitulla tavalla.

T9 ohjata oppilasta toimimaan reilun pelin periaatteella sekä kantamaan vastuuta yhteisistä oppimistilanteista.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Toiminta yhteisissä oppimistilanteissa	Oppilas noudattaa reilun pelin periaatteita ja osoittaa pyrkivänsä vastuullisuuteen yhteisissä oppimistilanteissa.

T10 kannustaa oppilasta ottamaan vastuuta omasta toiminnasta ja vahvistaa itsenäisen työskentelyn taitoja.

Oppilas varustautuu asianmukaisesti liikuntatunneille ja noudattaa sovittuja aikatauluja.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Työskentelytaidot	Oppilas osaa yleensä työskennellä vastuullisesti ja itsenäisesti.

T11 huolehtia siitä, että oppilaat saavat riittävästi myönteisiä kokemuksia omasta kehosta, pätevydestä ja yhteisöllisyydestä.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
	Ei vaikuta arvosanan muodostamiseen. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

Vuosiluokka 4

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Fyysinen toimintakyky

Opetukseen sisältyy runsaasti fyysisesti aktiivista toimintaa. Opetukseen valitaan sellaisia oppilaiden kehitysvaiheeseen soveltuvia turvallisia tehtäviä, joissa harjaannutetaan havainto- ja ratkaisuntekotoitoja liikuntatilanteisiin sovellettuina (esim. luontoliikunta ja palloilut) sekä tehtäviä, joissa eri vuodenaikoina ja erilaisissa oppimisympäristöissä vahvistetaan tasapaino-, liikumis- ja välineenkäsittelytaitoja monipuolisten liikuntamuotojen (kuten jää-, lumi-, luonto-, perus-, musiikki- ja tanssiliikunta sekä palloilut ja voimistelut) ja eri liikuntalajien avulla. Liikunnan opetukseen kuuluu uinnin, vesiliikunnan ja vesipelastuksen opetusta. Oppilaille opetetaan liikkumiseen ja liikunnan harrastamiseen liittyviä tarpeellisia tietoja.

Valitaan tehtäviä, joilla opitaan harjaannuttamaan nopeutta, liikkuvuutta, kestävyyttä ja voimaa. Opetuksessa käytetään monipuolisesti leikkejä, harjoitteita ja pelejä, jotka mahdollistavat osallisuuden, pätevyden, itsenäisyyden sekä ilmaisun ja esteettisyyden kokemuksia.

Liikunnan opetukseen valitaan tehtäviä, joiden avulla tutustutaan myös oman toimintakyvyn arviointiin. Valtakunnallisen fyysisen toimintakyvyn seurantajärjestelmä Move!n mittaukset tehdään niin, että ne tukevat 5. vuosiluokalla koulussa järjestettäviä laajoja terveystarkastuksia.

Kemijärvellä lumi- ja jääliikunnassa liikuntalajeina ovat hiihto ja luistelu. Näiden lisäksi opetuksessa voidaan käyttää muitakin talviliikuntalajeja

S2 Sosiaalinen toimintakyky

Opetukseen valitaan myönteistä yhteisöllisyyttä lisääviä pari- ja ryhmätehtäviä, leikkejä, harjoituksia ja pelejä, joissa opitaan ottamaan toiset huomioon ja auttamaan muita sekä tehtäviä, joissa opitaan vastuun ottamista omasta toiminnasta, yhteisistä asioista ja säännöistä.

S3 Psykkinen toimintakyky

Opetuksessa käytetään tehtäviä, joissa opitaan pitkäjännitteisesti ponnistelemaan yksin ja yhdessä muiden kanssa tavoitteen saavuttamiseksi. Yhteisillä tehtävillä harjoitellaan vastuun ottamista. Iloa ja virkistystä tuottavilla liikuntatehtävillä autetaan myönteisten tunteiden kokemista, jotka vahvistavat pätevyyskokemuksia ja myönteistä minäkäsitystä.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1	L1, L3
T2	S1	L1, L3, L4
T3	S1	L3
T4	S1	L3
T6	S1	L3
T7	S1	L3, L6, L7
T8	S2	L2, L3, L6, L7
T9	S2	L2, L6, L7
T10	S3	L1, L2, L3
T11	S3	L1, L2

Vuosiluokan tavoitteet

T1 kannustaa oppilaita fyysiseen aktiivisuuteen, kokeilemaan erilaisia liikuntatehtäviä ja harjoittelemaan parhaansa yrittäen.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Työskentely ja yrittäminen	Oppilas osallistuu liikuntatuntien toimintaan yleensä aktiivisesti kokeillen ja harjoitellen erilaisia liikuntatehtäviä.

Kemijärvellä lumi- ja jääliikunnassa liikuntalajeina ovat hiihto ja luistelu. Näiden lisäksi opetuksessa voidaan käyttää muitakin talviliikuntalajeja

T2 ohjata oppilasta harjaannuttamaan havaintomotorisia taitojaan eli havainnoimaan itseään ja ympäristöään aistien avulla sekä tekemään liikuntatilanteisiin sopivia ratkaisuja.

Havaintomotoriikassa kehitetään näkö-, kuulo-, tunto-, lihas-liike-, sekä tasapainoaistia oman kehon sekä tilan hahmottamiseen.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ratkaisujen teko erilaisissa liikuntatilanteissa	Oppilas tekee eri liikuntatilanteissa, kuten leikeissä ja peleissä, useimmiten tarkoituksenmukaisia ratkaisuja.

Kemijärvellä lumi- ja jääliikunnassa liikuntalajeina ovat hiihto ja luistelu. Näiden lisäksi opetuksessa voidaan käyttää muitakin talviliikuntalajeja

T3 ohjata oppilasta sekä vahvistamaan tasapaino- ja liikkumistaitojaan että soveltamaan niitä monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä, eri vuodenaikoina sekä eri tilanteissa.

Tasapainotaitoja ovat mm. pyöriminen, heiluminen, tasapainoilu, taivuttaminen, ojentaminen, kieriminen, ylösalaiset asennot, alastulo, pysähtyminen sekä väistäminen.

Liikkumistaitoja ovat mm. käveleminen, juokseminen, hyppääminen, kinkkaaminen, hyppely, laukkaaminen, liukuminen, loikkaaminen ja kiipeäminen.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Motoristen perustaitojen (tasapaino- ja liikkumistaidot) käyttäminen eri liikuntamuodoissa	Oppilas osaa tasapainoilla ja liikkua erilaisissa oppimisympäristöissä.

Kemijärvellä lumi- ja jääliikunnassa liikuntalajeina ovat hiihto ja luistelu. Näiden lisäksi opetuksessa voidaan käyttää muitakin talviliikuntalajeja

T4 ohjata oppilasta sekä vahvistamaan että soveltamaan välineenkäsittelytaitojaan monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä käyttämällä erilaisia välineitä eri vuodenaikoina erilaisissa tilanteissa.

Välineenkäsittelytaitoja ovat mm. heittäminen, kiinniottaminen, työntäminen, potkaiseminen, iskeminen, pomputtelu, vierittäminen ja lyöminen.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Motoristen perustaitojen (välineenkäsittelytaidot) käyttäminen eri liikuntamuodoissa	Oppilas osaa käsitellä erilaisia liikuntavälineitä erilaisissa oppimisympäristöissä.

Kemijärvellä lumi- ja jääliikunnassa liikuntalajeina ovat hiihto ja luistelu. Näiden lisäksi opetuksessa voidaan käyttää muitakin talviliikuntalajeja

T6 opettaa uimataito, jotta oppilas pystyy liikkumaan vedessä ja pelastautumaan vedestä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Uima- ja pelastautumistaidot	Oppilas on perusuimataitoinen (Osaa uida 50 metriä kahta uintitapaa käyttäen ja sukeltaa 5 metriä pinnan alla).

Kemijärvellä lumi- ja jääliikunnassa liikuntalajeina ovat hiihto ja luistelu. Näiden lisäksi opetuksessa voidaan käyttää muitakin talviliikuntalajeja

T7 ohjata oppilasta turvalliseen ja asialliseen toimintaan liikuntatunneilla.

Oppilas toimii turvallisesti ja asiallisesti liikuntatunneilla ja niihin liittyvissä siirtymisissä.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Toiminta liikuntatunneilla	Oppilas osaa ottaa huomioon mahdolliset vaaratilanteet liikuntatunneilla sekä pyrkii toimimaan turvallisesti ja asiallisesti.

Kemijärvellä lumi- ja jääliikunnassa liikuntalajeina ovat hiihto ja luistelu. Näiden lisäksi opetuksessa voidaan käyttää muitakin talviliikuntalajeja

T8 ohjata oppilasta työskentelemään kaikkien kanssa sekä säätelemään toimintaansa ja tunneilmaisuaan liikuntatilanteissa toiset huomioon ottaen.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Vuorovaikutus- ja työskentelytaidot	Oppilas osaa toimia eri liikuntatilanteissa yhteisesti sovitulla tavalla.

T9 ohjata oppilasta toimimaan reilun pelin periaatteella sekä kantamaan vastuuta yhteisistä oppimistilanteista.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Toiminta yhteisissä oppimistilanteissa	Oppilas noudattaa reilun pelin periaatteita ja osoittaa pyrkivänsä vastuullisuuteen yhteisissä oppimistilanteissa.

T10 kannustaa oppilasta ottamaan vastuuta omasta toiminnasta ja vahvistaa itsenäisen työskentelyn taitoja.

Oppilas varustautuu asianmukaisesti liikuntatunneille ja noudattaa sovittuja aikatauluja.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Työskentelytaidot	Oppilas osaa yleensä työskennellä vastuullisesti ja itsenäisesti.

T11 huolehtia siitä, että oppilaat saavat riittävästi myönteisiä kokemuksia omasta kehosta, pätevydestä ja yhteisöllisyydestä.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
	Ei vaikuta arvosanan muodostamiseen. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

Vuosiluokka 5

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Fyysinen toimintakyky

Opetukseen sisältyy runsaasti fyysisesti aktiivista toimintaa. Opetukseen valitaan sellaisia oppilaiden kehitysvaiheeseen soveltuvia turvallisia tehtäviä, joissa harjaannutetaan havainto- ja ratkaisuntekotoitoja liikuntatilanteisiin sovellettuina (esim. luontoliikunta ja palloilut) sekä tehtäviä, joissa eri vuodenaikoina ja erilaisissa oppimisympäristöissä vahvistetaan tasapaino-, liikkumis- ja välineenkäsittelytaitoja monipuolisten liikuntamuotojen (kuten jää-, lumi-, luonto-, perus-, musiikki- ja tanssiliikunta sekä palloilut ja voimistelut) ja eri liikuntalajien avulla. Liikunnan opetukseen kuuluu uinnin, vesiliikunnan ja vesipelastuksen opetusta. Oppilaille opetetaan liikkumiseen ja liikunnan harrastamiseen liittyviä tarpeellisia tietoja.

Valitaan tehtäviä, joilla opitaan harjaanuttamaan nopeutta, liikkuvuutta, kestävyyttä ja voimaa. Opetuksessa käytetään monipuolisesti leikkejä, harjoitteita ja pelejä, jotka mahdollistavat osallisuuden, pätevyden, itsenäisyyden sekä ilmaisun ja esteettisyyden kokemuksia.

Liikunnan opetukseen valitaan tehtäviä, joiden avulla tutustutaan myös oman toimintakyvyn arviointiin. Valtakunnallisen fyysisen toimintakyvyn seurantajärjestelmä Move!-n mittaukset tehdään niin, että ne tukevat 5. vuosiluokalla koulussa järjestettäviä laajoja terveystarkastuksia.

Kemijärvellä lumi- ja jääliikunnassa liikuntalajeina ovat hiihto ja luistelu. Näiden lisäksi opetuksessa voidaan käyttää muitakin talviliikuntalajeja.

S2 Sosiaalinen toimintakyky

Opetukseen valitaan myönteistä yhteisöllisyyttä lisääviä pari- ja ryhmätehtäviä, leikkejä, harjoituksia ja pelejä, joissa opitaan ottamaan toiset huomioon ja auttamaan muita sekä tehtäviä, joissa opitaan vastuun ottamista omasta toiminnasta, yhteisistä asioista ja säännöistä.

S3 Psykkinen toimintakyky

Opetuksessa käytetään tehtäviä, joissa opitaan pitkäjännitteisesti ponnistelemaan yksin ja yhdessä muiden kanssa tavoitteen saavuttamiseksi. Yhteisillä tehtävillä harjoitellaan vastuun ottamista. Iloa ja virkistystä tuottavilla liikuntatehtävillä autetaan myönteisten tunteiden kokemista, jotka vahvistavat pätevyyskokemuksia ja myönteistä minäkäsitystä.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1	L1, L3
T2	S1	L1, L3, L4
T3	S1	L3
T4	S1	L3
T5	S1	L3
T6	S1	L3
T7	S1	L3, L6, L7
T8	S2	L2, L3, L6, L7
T9	S2	L2, L6, L7
T10	S3	L1, L2, L3
T11	S3	L1, L2

Vuosiluokan tavoitteet

T1 kannustaa oppilaita fyysiseen aktiivisuuteen, kokeilemaan erilaisia liikuntatehtäviä ja harjoittelemaan parhaansa yrittäen.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Työskentely ja yrittäminen	Oppilas osallistuu liikuntatuntien toimintaan yleensä aktiivisesti kokeillen ja harjoitellen erilaisia liikuntatehtäviä.

Kemijärvellä lumi- ja jääliikunnassa liikuntalajeina ovat hiihto ja luistelu. Näiden lisäksi opetuksessa voidaan käyttää muitakin talviliikuntalajeja.

T2 ohjata oppilasta harjaannuttamaan havaintomotorisia taitojaan eli havainnoimaan itseään ja ympäristöään aistien avulla sekä tekemään liikuntatilanteisiin sopivia ratkaisuja.

Havaintomotoriikassa kehitetään näkö-, kuulo-, tunto-, lihas-liike-, sekä tasapainoaistia oman kehon sekä tilan hahmottamiseen.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ratkaisujen teko erilaisissa liikuntatilanteissa	Oppilas tekee eri liikuntatilanteissa, kuten leikeissä ja peleissä, useimmiten tarkoituksenmukaisia ratkaisuja.

Kemijärvellä lumi- ja jääliikunnassa liikuntalajeina ovat hiihto ja luistelu. Näiden lisäksi opetuksessa voidaan käyttää muitakin talviliikuntalajeja.

T3 ohjata oppilasta sekä vahvistamaan tasapaino- ja liikkumistaitojaan että soveltamaan niitä monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä, eri vuodenaikoina sekä eri tilanteissa.

Tasapainotaitoja ovat mm. pyöriminen, heiluminen, tasapainoilu, taivuttaminen, ojentaminen, kieriminen, ylösalaiset asennot, alastulo, pysähtyminen sekä väistäminen.

Liikkumistaitoja ovat mm. käveleminen, juokseminen, hyppääminen, kinkkaaminen, hyppely, laukkaaminen, liukuminen, loikkaaminen ja kiipeäminen.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Motoristen perustaitojen (tasapaino- ja liikkumistaidot) käyttäminen eri liikuntamuodoissa	Oppilas osaa tasapainoilla ja liikkua erilaisissa oppimisympäristöissä.

Kemijärvellä lumi- ja jääliikunnassa liikuntalajeina ovat hiihto ja luistelu. Näiden lisäksi opetuksessa voidaan käyttää muitakin talviliikuntalajeja.

T4 ohjata oppilasta sekä vahvistamaan että soveltamaan välineenkäsittelytaitojaan monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä käyttämällä erilaisia välineitä eri vuodenaikoina erilaisissa tilanteissa.

Välineenkäsittelytaitoja ovat mm. heittäminen, kiinniottaminen, työntäminen, potkaiseminen, iskeminen, pomputtelu, vierittäminen ja lyöminen.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Motoristen perustaitojen (välineenkäsittelytaidot) käyttäminen eri liikuntamuodoissa	Oppilas osaa käsitellä erilaisia liikuntavälineitä erilaisissa oppimisympäristöissä.

Kemijärvellä lumi- ja jääliikunnassa liikuntalajeina ovat hiihto ja luistelu. Näiden lisäksi opetuksessa voidaan käyttää muitakin talviliikuntalajeja.

T5 kannustaa ja ohjata oppilasta arvioimaan, ylläpitämään ja kehittämään fyysisiä ominaisuuksiaan: nopeutta, liikkuvuutta, kestävyyttä ja voimaa.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Fyysisten ominaisuuksien harjoittaminen	Oppilas osaa arvioida fyysisiä ominaisuuksiaan ja harjoittaa nopeutta, liikkuvuutta, kestävyyttä ja voimaa

Kemijärvellä lumi- ja jääliikunnassa liikuntalajeina ovat hiihto ja luistelu. Näiden lisäksi opetuksessa voidaan käyttää muitakin talviliikuntalajeja.

T6 opettaa uimataito, jotta oppilas pystyy liikkumaan vedessä ja pelastautumaan vedestä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Uima- ja pelastautumistaidot	Oppilas on perusuimataitoinen (Osaa uida 50 metriä kahta uintitapaa käyttäen ja sukeltaa 5 metriä pinnan alla).

Kemijärvellä lumi- ja jääliikunnassa liikuntalajeina ovat hiihto ja luistelu. Näiden lisäksi opetuksessa voidaan käyttää muitakin talviliikuntalajeja.

T7 ohjata oppilasta turvalliseen ja asialliseen toimintaan liikuntatunneilla.

Oppilas toimii turvallisesti ja asiallisesti liikuntatunneilla ja niihin liittyvissä siirtymisissä.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Toiminta liikuntatunneilla	Oppilas osaa ottaa huomioon mahdolliset vaaratilanteet liikuntatunneilla sekä pyrkii toimimaan turvallisesti ja asiallisesti.

Kemijärvellä lumi- ja jääliikunnassa liikuntalajeina ovat hiihto ja luistelu. Näiden lisäksi opetuksessa voidaan käyttää muitakin talviliikuntalajeja.

T8 ohjata oppilasta työskentelemään kaikkien kanssa sekä säätelämään toimintaansa ja tunneilmaisuaan liikuntatilanteissa toiset huomioon ottaen.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Vuorovaikutus- ja työskentelytaidot	Oppilas osaa toimia eri liikuntatilanteissa yhteisesti sovitulla tavalla.

T9 ohjata oppilasta toimimaan reilun pelin periaatteella sekä kantamaan vastuuta yhteisistä oppimistilanteista.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Toiminta yhteisissä oppimistilanteissa	Oppilas noudattaa reilun pelin periaatteita ja osoittaa pyrkivänsä vastuullisuuteen yhteisissä oppimistilanteissa.

T10 kannustaa oppilasta ottamaan vastuuta omasta toiminnasta ja vahvistaa itsenäisen työskentelytaitoja.

Oppilas varustautuu asianmukaisesti liikuntatunneille ja noudattaa sovittuja aikatauluja.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Työskentelytaidot	Oppilas osaa yleensä työskennellä vastuullisesti ja itsenäisesti.

T11 huolehtia siitä, että oppilaat saavat riittävästi myönteisiä kokemuksia omasta kehosta, pätevydestä ja yhteisöllisyydestä.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
	Ei vaikuta arvosanan muodostamiseen. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

Vuosiluokka 6

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Fyysinen toimintakyky

Opetukseen sisältyy runsaasti fyysisesti aktiivista toimintaa. Opetukseen valitaan sellaisia oppilaiden kehitysvaiheeseen soveltuvia turvallisia tehtäviä, joissa harjaannutetaan havainto- ja ratkaisuntekotoitoja liikuntatilanteisiin sovellettuina (esim. luontoliikunta ja palloilut) sekä tehtäviä, joissa eri vuodenaikoina ja erilaisissa oppimisympäristöissä vahvistetaan tasapaino-, liikkumis- ja välineenkäsittelytaitoja monipuolisten liikuntamuotojen (kuten jää-, lumi-, luonto-, perus-, musiikki- ja tanssiliikunta sekä palloilut ja voimistelut) ja eri liikuntalajien avulla. Liikunnan opetukseen kuuluu uinnin, vesiliikunnan ja vesipelastuksen opetusta. Oppilaille opetetaan liikkumiseen ja liikunnan harrastamiseen liittyviä tarpeellisia tietoja.

Valitaan tehtäviä, joilla opitaan harjaannuttamaan nopeutta, liikkuvuutta, kestävyyttä ja voimaa. Opetuksessa käytetään monipuolisesti leikkejä, harjoitteita ja pelejä, jotka mahdollistavat osallisuuden, pätevyden, itsenäisyyden sekä ilmaisun ja esteettisyyden kokemuksia.

Liikunnan opetukseen valitaan tehtäviä, joiden avulla tutustutaan myös oman toimintakyvyn arviointiin. Valtakunnallisen fyysisen toimintakyvyn seurantajärjestelmä Move!n mittaukset tehdään niin, että ne tukevat 5. vuosiluokalla koulussa järjestettäviä laajoja terveystarkastuksia.

Kemijärvellä lumi- ja jääliikunnassa liikuntalajeina ovat hiihto ja luistelu. Näiden lisäksi opetuksessa voidaan käyttää muitakin talviliikuntalajeja

S2 Sosiaalinen toimintakyky

Opetukseen valitaan myönteistä yhteisöllisyyttä lisääviä pari- ja ryhmätehtäviä, leikkejä, harjoituksia ja pelejä, joissa opitaan ottamaan toiset huomioon ja auttamaan muita sekä tehtäviä, joissa opitaan vastuun ottamista omasta toiminnasta, yhteisistä asioista ja säännöistä.

S3 Psykykinen toimintakyky

Opetuksessa käytetään tehtäviä, joissa opitaan pitkäjännitteisesti ponnistelemaan yksin ja yhdessä muiden kanssa tavoitteen saavuttamiseksi. Yhteisillä tehtävillä harjoitellaan vastuun ottamista. Iloa ja virkistystä tuottavilla liikuntatehtävillä autetaan myönteisten tunteiden kokemista, jotka vahvistavat pätevyiden kokemuksia ja myönteistä minäkäsitystä.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1	L1, L3
T2	S1	L1, L3, L4
T3	S1	L3
T4	S1	L3
T5	S1	L3
T6	S1	L3
T7	S1	L3, L6, L7
T8	S2	L2, L3, L6, L7
T9	S2	L2, L6, L7
T10	S3	L1, L2, L3
T11	S3	L1, L2

Vuosiluokan tavoitteet

T1 kannustaa oppilaita fyysiseen aktiivisuuteen, kokeilemaan erilaisia liikuntatehtäviä ja harjoittelemaan parhaansa yrittäen.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Työskentely ja yrittäminen	Oppilas osallistuu liikuntatuntien toimintaan yleensä aktiivisesti kokeillen ja harjoitellen erilaisia liikuntatehtäviä.

Kemijärvellä lumi- ja jääliikunnassa liikuntalajeina ovat hiihto ja luistelu. Näiden lisäksi opetuksessa voidaan käyttää muitakin talviliikuntalajeja

T2 ohjata oppilasta harjaannuttamaan havaintomotorisia taitojaan eli havainnoimaan itseään ja ympäristöään aistien avulla sekä tekemään liikuntatilanteisiin sopivia ratkaisuja.

Havaintomotoriikassa kehitetään näkö-, kuulo-, tunto-, lihas-liike-, sekä tasapainoaistia oman kehon sekä tilan hahmottamiseen.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ratkaisujen teko erilaisissa liikuntatilanteissa	Oppilas tekee eri liikuntatilanteissa, kuten leikeissä ja peleissä, useimmiten tarkoituksenmukaisia ratkaisuja.

Kemijärvellä lumi- ja jääliikunnassa liikuntalajeina ovat hiihto ja luistelu. Näiden lisäksi opetuksessa voidaan käyttää muitakin talviliikuntalajeja

T3 ohjata oppilasta sekä vahvistamaan tasapaino- ja liikkumistaitojaan että soveltamaan niitä monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä, eri vuodenaikoina sekä eri tilanteissa.

Tasapainotaitoja ovat mm. pyöriminen, heiluminen, tasapainoilu, taivuttaminen, ojentaminen, kieriminen, ylösalaiset asennot, alastulo, pysähtyminen sekä väistäminen.

Liikkumistaitoja ovat mm. käveleminen, juokseminen, hyppääminen, kinkkaaminen, hyppely, laukkaaminen, liukuminen, loikkaaminen ja kiipeäminen.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Motoristen perustaitojen (tasapaino- ja liikkumistaidot) käyttäminen eri liikuntamuodoissa	Oppilas osaa tasapainoilla ja liikkua erilaisissa oppimisympäristöissä.

Kemijärvellä lumi- ja jääliikunnassa liikuntalajeina ovat hiihto ja luistelu. Näiden lisäksi opetuksessa voidaan käyttää muitakin talviliikuntalajeja

T4 ohjata oppilasta sekä vahvistamaan että soveltamaan välineenkäsittelytaitojaan monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä käyttämällä erilaisia välineitä eri vuodenaikoina erilaisissa tilanteissa.

Välineenkäsittelytaitoja ovat mm. heittäminen, kiinniottaminen, työntäminen, potkaiseminen, iskeminen, pomputtelu, vierittäminen ja lyöminen.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Motoristen perustaitojen (välineenkäsittelytaidot) käyttäminen eri liikuntamuodoissa	Oppilas osaa käsitellä erilaisia liikuntavälineitä erilaisissa oppimisympäristöissä.

Kemijärvellä lumi- ja jääliikunnassa liikuntalajeina ovat hiihto ja luistelu. Näiden lisäksi opetuksessa voidaan käyttää muitakin talviliikuntalajeja

T5 kannustaa ja ohjata oppilasta arvioimaan, ylläpitämään ja kehittämään fyysisiä ominaisuuksiaan: nopeutta, liikkuvuutta, kestävyyttä ja voimaa.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Fyysisten ominaisuuksien harjoittaminen	Oppilas osaa arvioida fyysisiä ominaisuuksiaan ja harjoittaa nopeutta, liikkuvuutta, kestävyyttä ja voimaa

Kemijärvellä lumi- ja jääliikunnassa liikuntalajeina ovat hiihto ja luistelu. Näiden lisäksi opetuksessa voidaan käyttää muitakin talviliikuntalajeja

T6 opettaa uimataito, jotta oppilas pystyy liikkumaan vedessä ja pelastautumaan vedestä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Uima- ja pelastautumistaidot	Oppilas on perusuimataitoinen (Osaa uida 50 metriä kahta uintitapaa käyttäen ja sukeltaa 5 metriä pinnan alla).

Kemijärvellä lumi- ja jääliikunnassa liikuntalajeina ovat hiihto ja luistelu. Näiden lisäksi opetuksessa voidaan käyttää muitakin talviliikuntalajeja

T7 ohjata oppilasta turvalliseen ja asialliseen toimintaan liikuntatunneilla.

Oppilas toimii turvallisesti ja asiallisesti liikuntatunneilla ja niihin liittyvissä siirtymisissä.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Toiminta liikuntatunneilla	Oppilas osaa ottaa huomioon mahdolliset vaaratilanteet liikuntatunneilla sekä pyrkii toimimaan turvallisesti ja asiallisesti.

Kemijärvellä lumi- ja jääliikunnassa liikuntalajeina ovat hiihto ja luistelu. Näiden lisäksi opetuksessa voidaan käyttää muitakin talviliikuntalajeja

T8 ohjata oppilasta työskentelemään kaikkien kanssa sekä säätelämään toimintaansa ja tunneilmaisuaan liikuntatilanteissa toiset huomioon ottaen.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Vuorovaikutus- ja työskentelytaidot	Oppilas osaa toimia eri liikuntatilanteissa yhteisesti sovitulla tavalla.

T9 ohjata oppilasta toimimaan reilun pelin periaatteella sekä kantamaan vastuuta yhteisistä oppimistilanteista.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Toiminta yhteisissä oppimistilanteissa	Oppilas noudattaa reilun pelin periaatteita ja osoittaa pyrkivänsä vastuullisuuteen yhteisissä oppimistilanteissa.

T10 kannustaa oppilasta ottamaan vastuuta omasta toiminnasta ja vahvistaa itsenäisen työskentelytaitoja.

Oppilas varustautuu asianmukaisesti liikuntatunneille ja noudattaa sovittuja aikatauluja.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Työskentelytaidot	Oppilas osaa yleensä työskennellä vastuullisesti ja itsenäisesti.

T11 huolehtia siitä, että oppilaat saavat riittävästi myönteisiä kokemuksia omasta kehosta, pätevydestä ja yhteisöllisyydestä.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
	Ei vaikuta arvosanan muodostamiseen. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

33.6.4. Vieraat kielet

Englanti, A1-oppimäärä

Oppiaineen tehtävä

Kieli on oppimisen ja ajattelun edellytys. Kieli on mukana kaikessa koulun toiminnassa, ja jokainen opettaja on kielen opettaja. Kielten opiskelu edistää ajattelutaitojen kehittymistä. Se antaa aineksia monikielisen ja -kulttuurisen identiteetin muodostumiselle ja arvostamiselle. Sanavaraston ja rakenteiden karttuessa myös vuorovaikutus- ja tiedonhankintataidot kehittyvät. Kielten opiskelussa on runsaasti sijaa ilolle, leikillisyydelle ja luovuudelle.

Kieltenopetus on osa kielikasvatusta ja johdatusta kielitietoisuuteen. Oppilaissa herätetään kiinnostus kouluyhteisön ja ympäröivän maailman kielelliseen ja kulttuuriseen moninaisuuteen ja heitä rohkaistaan viestimään autenttisissa ympäristöissä. Koulussa ohjataan arvostamaan eri kieliä, niiden puhujia ja erilaisia kulttuureita. Sukupuolten tasa-arvoa kielivalinnoissa ja kielten opiskelussa vahvistetaan erilaisia oppilaita kiinnostavalla kielivalintatiedotuksella, rohkaisemalla oppilaita tekemään aidosti itseään kiinnostavia valintoja sukupuolesta riippumatta, käsittelemällä opetuksessa monipuolisesti erilaisia aiheita sekä käyttämällä vaihtelevia ja toiminnallisia työtapoja.

Kielten opiskelu valmistaa oppilaita suunnitelmalliseen ja luovaan työskentelyyn erilaisissa kokoonpanoissa. Oppilaille ja oppilasryhmille luodaan mahdollisuuksia verkostoitumiseen ja yhteydenpitoon ihmisten kanssa myös eri puolilla maailmaa. Tieto- ja viestintäteknologia tarjoaa yhden luontevan mahdollisuuden toteuttaa kieltenopetusta autenttisista tilanteista ja oppilaiden viestintätarpeista lähtien. Opetus antaa myös valmiuksia osallisuuteen ja aktiiviseen vaikuttamiseen kansainvälisessä maailmassa.

Opetus vahvistaa oppilaiden luottamusta omiin kykyihinsä oppia kieliä ja käyttää niitä rohkeasti. Oppilaille annetaan mahdollisuus edetä yksilöllisesti ja saada tarpeen mukaan tukea oppimiselleen. Opetus järjestetään niin, että myös muita nopeammin etenevät tai kieltä entuudestaan osaavat voivat edistyä.

Huom! ePerustetyökalussa olevan teknisen virheen vuoksi, kopioituu alla oleva teksti vuosiluokkien 1.-2. vieraan kielen (A1) kohdalta myös 3.-6- vuosiluokkien kohdalle. Tekstiä ei voi poistaa.

Oppiaineen tehtävä

Kieli on oppimisen ja ajattelun edellytys. Kieli on mukana kaikessa koulun toiminnassa, ja jokainen opettaja on kielen opettaja. Kielten opiskelu edistää ajattelutaitojen kehittymistä. Se antaa aineksia monikielisen ja -kulttuurisen identiteetin muodostumiselle ja arvostamiselle. Sanavaraston ja rakenteiden karttuessa myös vuorovaikutus- ja tiedonhankintataidot kehittyvät. Kielten opiskelussa on runsaasti sijaa ilolle, leikillisyydelle ja luovuudelle.

Kieltenopetus on osa kielikasvatusta ja johdatusta kielitietoisuuteen. Oppilaissa herätetään kiinnostus kouluyhteisön ja ympäröivän maailman kielelliseen ja kulttuuriseen moninaisuuteen ja heitä rohkaistaan viestimään autenttisissa ympäristöissä. Koulussa ohjataan arvostamaan eri

kieliä, niiden puhujia ja erilaisia kulttuureita. Sukupuolten tasa-arvoa kielivalinnoissa ja kielten opiskelussa vahvistetaan erilaisia oppilaita kiinnostavalla kielivalintatiedotuksella, rohkaisemalla oppilaita tekemään aidosti itseään kiinnostavia valintoja sukupuolesta riippumatta, käsittelemällä opetuksessa monipuolisesti erilaisia aiheita sekä käyttämällä vaihtelevia ja toiminnallisia työtapoja.

Kielten opiskelu valmistaa oppilaita suunnitelmalliseen ja luovaan työskentelyyn erilaisissa kokoonpanoissa. Oppilaille ja oppilasryhmille luodaan mahdollisuuksia verkostoitumiseen ja yhteydenpitoon ihmisten kanssa myös eri puolilla maailmaa. Tieto- ja viestintäteknologia tarjoaa yhden luontevan mahdollisuuden toteuttaa kieltenopetusta autenttisista tilanteista ja oppilaiden viestintätarpeista lähtien. Opetus antaa myös valmiuksia osallisuuteen ja aktiiviseen vaikuttamiseen kansainvälisessä maailmassa.

Opetus vahvistaa oppilaiden luottamusta omiin kykyihinsä oppia kieliä ja käyttää niitä rohkeasti. Oppilaille annetaan mahdollisuus edetä yksilöllisesti ja saada tarpeen mukaan tukea oppimiselleen. Opetus järjestetään niin, että myös muita nopeammin etenevät tai kieltä entuudestaan osaavat voivat edistyä.

Opetussuunnitelman teksti

Oppiaineen tehtävä

Vuosiluokilla 1–2 vieraan kielen ja saamen kielen opetuksen erityisenä tehtävänä on herättää oppilaiden myönteinen asenne kielenoppimiseen sekä vahvistaa oppilaiden luottamusta omiin kykyihinsä oppia kieliä ja käyttää vähäistäkin kielitaitoa rohkeasti. Opetus herättelee oppilaiden uteliaisuutta kieliin. Opetus tukee oppilaan kykyä havainnoida ja hyödyntää ympäröivässä maailmassa olevia kielellisiä ja kulttuurisia virikkeitä. Opetuksessa tarjotaan monipuolisia kokemuksia vieraasta kielestä tai saamen kielestä sekä niihin liittyvistä kulttuureista. Opetuksessa korostuu oppimisen ilo, vaihtelevat työtavat, toiminnallisuus ja suullinen vuorovaikutus arkeen liittyvissä tilanteissa. Käsiteltävät aihepiirit valitaan yhdessä oppilaiden kanssa heitä aidosti itseään kiinnostavista asioista. Opetuksessa käsitellään monipuolisesti erilaisia aiheita. Opetuksen alussa oppilaalta ei edellytetä luku- ja kirjoitustaitoa. Oppilaan kiinnostusta suullista ja kirjoitettua kieltä kohtaan herätellään ja lisätään. Vähitellen lisätään myös oppilaan kiinnostusta lukemista ja kirjoittamista kohtaan.

Kemijärven paikallinen opetussuunnitelma (Työryhmä: Eija Rae lehtori, Niina Tikkanen luokanopettaja, Kristiina Heiskanen luokanopettaja, Tiina Välikangas luokanopettaja, Tommi Kanniainen erityisopettaja (työryhmän pj ja sihteeri)

Kemijärven kaupungin perusopetuksessa A1-kieli on englanti. A1-kielen opetus alkaa ensimmäisen vuosiluokan syksyllä. A1-kielen laajuus on 1 vvt ensimmäisellä ja 1 vvt toisella vuosiluokalla. Vieraan kielen oppiminen aloitetaan kielisuihku-tyyppisesti. Aihealueiden käsittelyä syvennetään taitojen karttuessa.

Kemijärven kaupungin perusopetuksessa vuosiluokilla 1-2 englannin kielen opetuksessa korostuu leikillisuus. Opetus vahvistaa oppilaiden luottamusta omiin taitoihin ja kykyihinsä oppia kieliä ja ilmaista itseään rohkeasti. Opetuksessa herätellään kielellistä ja kulttuurista uteliaisuutta. Opetuksen lähtökohtana on kielitietoisuus, joka ohjaa arvostamaan monikulttuurista ympäristöä.

Oppimisympäristöt ja työtavat

Työtapojen valinnassa tulee ottaa huomioon erilaiset ja eri taustoista tulevat oppijat sekä oppilaiden ikäkausi ja kehitysvaihe. Työtapojen tulee olla monipuolisia, oppilaslähtöisiä ja oppilaita osallistavia. Työtapoja valittaessa lähtökohtana ovat toiminnallisuus ja tutkiva oppiminen. Opetusta voidaan eheyttää niin, että kohdekielen taitojen oppiminen nivotaan muiden oppiaineiden opetukseen.

Työtavoilla ohjataan oppilaita monipuoliseen vuorovaikutukseen, yhteiseen pohtimiseen, kielelliseen uteliaisuuteen ja päättelyyn sekä yhteistyötaitojen kehittämiseen. Työtavoissa yhdistyy leikinomaisuus, musiikki, draama, pelit ja liike sekä eri aistien hyödyntäminen. Oppilaille tarjotaan suullisen vuorovaikutuksen lisäksi mahdollisuuksia tutustua kohdekieleen ja oppia sitä myös kirjoitetun kielen kautta. Oppilaita ohjataan pohtimaan kielen oppimistaan esimerkiksi

eurooppalaisen kielisalkun tai vastaavan työväliseen avulla sekä vähitellen ottamaan vastuuta omasta oppimisestaan.

Opetuksessa voidaan hyödyntää koko koulua ja koulun lähiympäristöä oppimisympäristöinä. Monikielisyys, kulttuurinen moninaisuus ja kielitietoisuus ovat näkyvissä oppimisympäristöissä. Kohdekieli kuuluu ja näkyy oppimistilanteissa ja oppilaalle tutuissa vuorovaikutustilanteissa. Oppimisympäristöjä voidaan muuttaa erilaisiin kielenoppimistilanteisiin sopiviksi ja siten mahdollistaa monipuoliset työtavat sekä työskentely ryhmässä ja itsenäisesti. Oppimisympäristöjä suunnitellaan yhdessä oppilaiden kanssa. Oppimisympäristöt tukevat oppilaan luontaista uteliaisuutta ja kokeilunhalua sekä leikkisyyttä ja mielikuvitusta, jotta oppilas rohkaistuu käyttämään vähäistäkin kielitaitoaan alusta asti. Oppimisympäristöjen avulla vahvistetaan oppilaiden monilukutaidon kehittymistä hyödyntämällä opetuksessa esimerkiksi kuvia, liikettä, ääntä ja erilaisia didaktisia välineitä. Opetuksessa tarjotaan oppilaille mahdollisuuksia tutustua kohdekieleen ja kohdekieleen liittyvään kulttuuriin hyödyntämällä erilaisia oppimisympäristöjä sekä mahdollisuuksien mukaan esimerkiksi verkko-yhteyksiä muiden kohdekieltä puhuvien kanssa.

Kemijärven paikallinen opetussuunnitelma

*Kemijärven kaupungin perusopetuksessa käytetään monipuolisia työtapoja ja huomioidaan oppilaiden osallistaminen. Vierasta kieltä voidaan käyttää ja oppia niin **englannin kuin muidenkin oppiaineiden yhteydessä**. Opetuksessa käytetään vaihtelevia toiminnallisia työtapoja esimerkiksi lauluja, leikkejä, draamaa, pelejä ja liikumista. Opetuksen tukena voidaan käyttää verkkomateriaaleja ja mahdollisuuksien mukaan internetissä olevia erilaisia oppimisympäristöjä/ oppimispelejä. Pääpaino on suullisen kieli- ja viestintätaidon sekä laaja-alaisen osaamisen kehittämisessä. Lisäksi kieltä kuullaan, toistetaan ja se tehdään oppimisympäristössä näkyväksi. Näin tuetaan oppilaan oppimista ja kiinnostuksen heräämistä kieltä kohtaan.*

Ohjaus ja tuki

Oppilaita ohjataan käyttämään kielitaitoaan rohkeasti. Rungas viestinnällinen harjoittelu, kielenopiskelutaitojen vahvistaminen sekä toiminnalliset, luovuutta ja osallisuutta edistävät työtavat tukevat oppilaiden kielitaidon kehittymistä. Oppilaille tarjotaan tilaisuuksia tutustua myös muihin koulun tarjoamiin kieliin. Heille kerrotaan monipuolisen kielitaidon merkityksestä ja heitä kannustetaan opiskelemaan monipuolisesti kieliä.

Opetus tulee järjestää oppilaiden lähtökohdat huomioon ottaen ja opetusta tulee tarvittaessa eriyttää. Oppilaalla on oikeus saada oppimisen tukea tuen tarpeen ilmetessä. Oppilaan vapauttamiseen kielen opiskelusta tulee olla erityisen painavat syyt ja sen tulee perustua jokaisen oppilaan osalta yksilölliseen harkintaan. Oppimisen ja koulunkäynnin tuesta määrätään Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden 2014 luvussa 7. Opetus suunnitellaan niin, että se tarjoaa haasteita myös muita nopeammin edistyvälle tai kohdekieltä entuudestaan osaaville oppilaille. Oppilaita ohjataan löytämään itselleen sopivaa ja kiinnostavaa oppimista edistävää aineistoa esimerkiksi verkosta tai kirjastosta.

Oppilaan oppimisen arviointi

Lukuvuoden aikana toteutettavan arvioinnin ensisijainen tehtävä on ohjata oppimista kannustavan palautteen avulla. Opettajan antama palaute antaa oppilaille mahdollisuuden tulla tietoisiksi oppimisen tavoitteista sekä omista taidoista ja niiden kehittämisestä. Opinnoissa edistymisen kannalta on keskeistä, että opettaja antaa oppilaille mahdollisuuksia osoittaa osaamistaan eri tavoin. Oppilaat harjoittelevat opettajan ohjaamana itse- ja vertaisarviointin taitoja osana kielen opiskelua.

Lukuvuoden päätteeksi A1-kielen sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi tekemiensä havaintojen perusteella oppilaiden osaamista suhteessa kaikkiin opetussuunnitelman perusteissa oppimiselle asetettuihin tavoitteisiin. Opettajan arvioidessa oppilaan oppimista on huolehdittava siitä, että oppilaat voivat osoittaa osaamistaan eri tavoin.

Kemijärven paikallinen opetussuunnitelma

Kemijärven kaupungin perusopetuksessa huomioidaan oppilas yksilönä. Englannin oppimisen arvioinnin tavoitteena on vahvistaa oppilaan myönteistä minäkuvaa kielenoppijana. Opetuksessa annetaan jatkuvaa ja kannustavaa palautetta. Arvioinnissa annetaan oppilaalle mahdollisuus ilmaista osaamistaan monin tavoin ja harjoitellaan itse- ja vertaisarviointia.

Lukuvuoden päätteeksi A1-kielen arviointi annetaan vuosiluokilla 1-2 sanallisesti muodossa **Hyväksytty tai Hylätty**.

Englannin A-oppimäärä vuosiluokilla 3-6

Vuosiluokilla 3 – 6 kaikilla oppilailla on äidinkielen lisäksi opetusta vähintään kahdessa muussa kielessä: yhteisessä A1-kielessä sekä B1- kielessä ja mahdollisesti myös A2-kielessä, joka on A-kielen valinnainen oppimäärä.

Useat oppilaat käyttävät englantia kasvavassa määrin vapaa-aikanaan. Tämä oppilaiden informaalin oppimisen kautta hankkima taito otetaan huomioon opetuksen suunnittelussa ja sisältöjä valittaessa.

Kemijärven paikallinen opetussuunnitelma

Syvennetään 1.-2.-luokkien aihepiirejä ja lisätään kirjallisen tuottamisen osuutta vähitellen. Laajennetaan aiemmin opituista sanoista yksinkertaisiin lauserakenteisiin. Tavoitteena on, että A1-kielen opiskelu muodostaa jatkumon oppilaan edetessä vuosiluokalta toiselle.

Englannin A-oppimäärän oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Tavoitteena on, että kielenkäyttö olisi mahdollisimman asianmukaista, luonnollista ja oppilaille merkityksellistä. Työskentelyssä korostuu pari- ja pienryhmätyö sekä yhdessä oppiminen erityyppisissä oppimisympäristöissä. Monikielisyys- ja kielikasvatuksen tavoitteiden saavuttamiseksi tarvitaan opettajien yhteistyötä. Leikin, laulun, pelillisyyden ja draaman avulla oppilaat saavat mahdollisuuden kokeilla kasvavaa kielitaitoaan ja käsitellä myös asenteita. Opetuksessa käytetään monipuolisesti eri viestintäkanavia ja -välineitä. Oppilaita ohjataan aktiiviseen toimijuuteen ja itsenäiseen vastuun ottoon omasta oppimisestaan Eurooppalaisen kielisalkun tai vastaavan työvälineen avulla. Oppilaat tutustuvat ympäröivän yhteisön monikielisyyteen ja -kulttuurisuuteen kotikansainvälisyyden avulla. Heille tarjotaan myös mahdollisuuksia harjoitella kansainvälistä yhteydenpitoa. Englantia käytetään aina kun se on mahdollista.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki englannin A-oppimäärässä vuosiluokilla 3-6

Oppilaita ohjataan käyttämään kielitaitoaan rohkeasti. Runsas viestinnällinen harjoittelu tukee oppilaiden kielitaidon kehittymistä. Oppilaita kannustetaan opiskelemaan myös muita koulun tarjoamia kieliä. Oppilaille, joilla on kieliin liittyviä oppimisvaikeuksia, tarjotaan tukea. Opetus suunnitellaan niin, että se tarjoaa haasteita myös muita nopeammin edistyville tai englannin kieltä entuudestaan osaaville oppilaille.

Oppilaan oppimisen arviointi englannin A-oppimäärässä vuosiluokilla 3-6

Arviointi on luonteeltaan kannustavaa ja antaa oppilaille mahdollisuuden tulla tietoisiksi omista taidoistaan, kehittää niitä ja painottaa itselleen luontevia ilmaisumuotoja. Monipuolinen arviointi tarjoaa mahdollisuuksia osoittaa osaamistaan myös oppilaille, joilla on kieleen liittyviä oppimisvaikeuksia tai joilla on muulla tavoin kielellisesti erilaiset lähtökohdat. Arvioinnissa välineenä voidaan käyttää esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua.

Englannin sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaiden osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuosittodistusta varten opettaja käyttää englannin A-oppimäärän valtakunnallisia arviointikriteereitä. Opinnoissa edistymisen kannalta on keskeistä, että oppimista arvioidaan monin eri tavoin myös itse- ja vertaisarviointin keinoin ja että arviointi kohdistuu kaikkiin arvioitaviin tavoitteisiin. Arvioinnissa otetaan huomioon kaikki kielitaidon osa-alueet. Niiden arviointi perustuu Eurooppalaiseen viitekehykseen ja sen pohjalta laadittuun suomalaiseen sovellukseen.

Kemijärven paikallinen opetussuunnitelma

Kemijärvellä arvioidaan vuosiluokat 3.-6. numeroarvosanoin. Arvioinnin perusteena käytetään monipuolisia näyttöjä ja arviointimenetelmiä. Erityisesti jatkuva näyttö (kotitehtävät, oppituntien kirjalliset- ja suulliset tehtävät) ja kokeet sekä testit tukevat vieraan kielen oppimista.

Vuosiluokka 3

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen

Tutustutaan kielten ja kulttuurien moninaisuuteen sekä englannin levinneisyyteen mm. internetissä. Pohditaan omaa kieli- ja kulttuuritaustaa. Hankitaan tietoa kielen ja kulttuurin merkityksestä yksilölle ja yhteisölle. Harjoitellaan arvostavaa kielenkäyttöä vuorovaikutustilanteissa. Kuunnellaan eri kieliä, katsellaan eri tapoja kirjoittaa, tehdään havaintoja sanojen lainautumisesta kielestä toiseen. Pohditaan, miten voi toimia, jos osaa kieltä vain vähän.

S2 Kielenopiskelutaidot

Opetellaan suunnittelemaan toimintaa yhdessä, antamaan ja ottamaan vastaan palautetta ja ottamaan vastuuta. Opetellaan tehokkaita kielenopiskelutapoja, kuten uusien sanojen ja rakenteiden aktiivista käyttöä omissa ilmaisuihin, muistiinpainamiskeinoja, tuntemattoman sanan merkityksen pääättelemistä asiayhteydestä. Totutellaan arvioimaan omaa kielitaitoa esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua käyttäen.

Opetellaan huolellista vihkotyöskentelyä oppimisen apuna, esim. sanojen kirjoittamista vihkoon.

S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä

Opetellaan kuulemaan, puhumaan, lukemaan ja kirjoittamaan englantia monenlaisista aiheista. Keskeisiä aiheita ovat minä itse, perheeni, ystäväni, koulu, harrastukset ja vapaa-ajan vietto sekä elämä ja toiminta englanninkielisessä ympäristössä. Lisäksi valitaan aiheita yhdessä. Sisältöjen valinnassa lähtökohtana on oppilaiden jokapäiväinen elämänpiiri, kiinnostuksen kohteet sekä ajankohtaisuus, näkökulmana minä, me ja maailma. Valitaan erilaisia kielenkäyttötarkoituksia, kuten esimerkiksi tervehtiminen, avun pyytäminen tai mielipiteen ilmaiseminen. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisten tekstien, kuten pienten tarinoiden, näytelmien, haastattelujen ja sanoitusten yhteydessä. Tarjotaan mahdollisuuksia harjoitella vaativampia kielenkäyttötilanteita. Opetellaan löytämään englanninkielistä aineistoa esimerkiksi ympäristöstä, verkosta ja kirjastosta. Valittaessa tekstejä ja aiheita otetaan huomioon englannin kielen levinneisyys ja asema globaalissa kommunikaation kielenä. Havainnoidaan ja harjoitellaan runsaasti ääntämistä sekä sana- ja lausepainoa, puherytmiä ja intonaatiota. Harjoitellaan tunnistamaan englannin kielen foneettisen tarkekirjoituksen merkkejä.

Keskeiset sisällöt: Laajennetaan 1.-2. vuosiluokkien keskeisten sisältöjen käsittelyä/oppimista. Toiminnallisia työtapoja jatketaan. Vieraan kielen kirjalliseen ilmaisuun tutustutaan ja sitä harjoitellaan. Tervehdykset, lukusanat 1-100, värit, koulusanoja, perhesanoja, eläimiä, ruokia, juomia, kehonosat, vaatteet, perusadjektiiveja ja -verbejä.

Keskeiset rakenteet: Olla-verbit (be ja have), yleispreesens, käskyt ja kiellot, yksikkö ja monikko, prepositioita, can-apuverbi, like-verbi, kysymyssanoja

Työtavat: Harjoitellaan omaa osaamista (itseisarviointia). Toiminnallisia työtapoja jatketaan (esim. pelit, leikit ja laulut). Sanastoa, sanontoja ja rakenteita opetellaan monipuolisesti.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1	L2
T2	S1	L1, L2
T5	S2	L1, L3
T6	S2	L1, L4, L5, L6
T11	S3	L3, L4, L5, L7

Vuosiluokan tavoitteet

T1 ohjata oppilasta havaitsemaan lähiympäristön ja maailman kielellinen ja kulttuurinen runsaus sekä englannin asema globaalin viestinnän kielenä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kielellisen ympäristön hahmottaminen	Oppilas osaa kuvata pääpiirteissään, millaisia kieliä on hänen lähiympäristössään, mitkä ovat maailman eniten puhutut kielet ja miten laajalti levinnyt englannin kieli on.

T2 motivoida oppilasta arvostamaan omaa kieli- ja kulttuuritaustansa sekä maailman kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta ja kohtaamaan ihmisiä ilman arvottavia ennakkoletuksia

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
	Ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

T5 tutustua yhdessä opetuksen tavoitteisiin ja luoda salliva opiskeluilmapiiri, jossa tärkeintä on viestin välittyminen sekä kannustava yhdessä oppiminen

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tietoisuus tavoitteista ja toiminta ryhmässä	Oppilas osaa kuvata opiskelun tavoitteita ja osallistuu ryhmän yhteisten tehtävien tekoon.

Opetellaan huolellista vihkytyöskentelyä oppimisen apuna, esim. sanojen kirjoittamista vihkoon.

T6 ohjata oppilasta ottamaan vastuuta omasta kielenopiskelustaan ja kannustaa harjaannuttamaan kielitaitoaan rohkeasti ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen sekä kokeilemaan, millaiset tavat oppia kieliä sopivat hänelle parhaiten

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kielenopiskelutavoitteiden asettaminen ja löytäminen	Oppilas asettaa tavoitteita kielenopiskelulleen, harjoittelee erilaisia tapoja opiskella kieliä käyttäen myös tieto- ja viestintäteknologiaa, harjaannuttaa ja arvioi taitojaan

Opetellaan huolellista vihkytyöskentelyä oppimisen apuna, esim. sanojen kirjoittamista vihkoon.

T11 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia tuottaa puhetta ja kirjoitusta aihepiirejä laajentaen sekä kiinnittäen huomiota myös keskeisiin rakenteisiin ja ääntämisen perussääntöihin

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tekstien tuottamistaidot	Taitotasoa A2.1: Oppilas pystyy kertomaan jokapäiväisistä ja konkreettisista sekä itselleen tärkeistä asioista käyttäen yksinkertaisia lauseita ja konkreettista sanastoa. Oppilas osaa helposti ennakoitavan perussanaston ja monia keskeisimpiä rakenteita. Oppilas osaa soveltaa joitakin ääntämisen perussääntöjä muissakin kuin harjoitelluissa ilmauksissa.

Keskeiset sisällöt: Laajennetaan 1.-2. vuosiluokkien keskeisten sisältöjen käsittelyä/oppimista. Toiminnallisia työtapoja jatketaan. Vieraan kielen kirjalliseen ilmaisuun tutustutaan ja sitä harjoitellaan. Tervehdykset, lukusanat 1-100, värit, koulusanoja, perhesanoja, eläimiä, ruokia, juomia, kehonosat, vaatteet, perusadjektiiveja ja -verbejä.

Keskeiset rakenteet: Olla-verbit (be ja have), yleispreesens, käskyt ja kiellot, yksikkö ja monikko, prepositioita, can-apuverbi, like-verbi, kysymyssanoja

Työtavat: Harjoitellaan omaa osaamista (itseisarviointia). Toiminnallisia työtapoja jatketaan (esim. pelit, leikit ja laulut). Sanastoa, sanontoja ja rakenteita opetellaan monipuolisesti.

Vuosiluokka 4

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen

Tutustutaan kielten ja kulttuurien moninaisuuteen sekä englannin levinneisyyteen mm. internetissä. Pohditaan omaa kieli- ja kulttuuritaustaa. Hankitaan tietoa kielen ja kulttuurin merkityksestä yksilölle ja yhteisölle. Harjoitellaan arvostavaa kielenkäyttöä vuorovaikutustilanteissa. Kuunnellaan eri kieliä, katsellaan eri tapoja kirjoittaa, tehdään havaintoja sanojen lainautumisesta kielestä toiseen. Pohditaan, miten voi toimia, jos osaa kieltä vain vähän.

S2 Kielenopiskelutaidot

Opetellaan suunnittelemaan toimintaa yhdessä, antamaan ja ottamaan vastaan palautetta ja ottamaan vastuuta. Opetellaan tehokkaita kielenopiskelutapoja, kuten uusien sanojen ja rakenteiden aktiivista käyttöä omissa ilmaisuihissa, muistiinpainamiskeinoja, tuntemattoman sanan merkityksen pääättelemistä asiayhteydestä. Totutellaan arvioimaan omaa kielitaitoa esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua käyttäen.

S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä

Opetellaan kuulemaan, puhumaan, lukemaan ja kirjoittamaan englantia monenlaisista aiheista. Keskeisiä aiheita ovat minä itse, perheeni, ystäväni, koulu, harrastukset ja vapaa-ajan vietto sekä elämä ja toiminta englanninkielisessä ympäristössä. Lisäksi valitaan aiheita yhdessä. Sisältöjen valinnassa lähtökohtana on oppilaiden jokapäiväinen elämänpiiri, kiinnostuksen kohteet sekä ajankohtaisuus, näkökulmana minä, me ja maailma. Valitaan erilaisia kielenkäyttötarkoituksia, kuten esimerkiksi tervehtiminen, avun pyytäminen tai mielipiteen ilmaiseminen. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisten tekstien, kuten pienten tarinoiden, näytelmien, haastattelujen ja sanoitusten yhteydessä. Tarjotaan mahdollisuuksia harjoitella vaativampia kielenkäyttötilanteita. Opetellaan löytämään englanninkielistä aineistoa esimerkiksi ympäristöstä, verkosta ja kirjastosta. Valittaessa tekstejä ja aiheita otetaan huomioon englannin kielen levinneisyys ja asema globaalissa kommunikaation kielenä. Havainnoidaan ja harjoitellaan runsaasti ääntämistä sekä sana- ja lausepainoa, puherytimiä ja intonaatiota. Harjoitellaan tunnistamaan englannin kielen foneettisen tarkekirjoituksen merkkejä.

Keskeiset sisällöt: Laajennetaan aikaisempien vuosiluokkien (1.-3. vuosiluokat) keskeisten sisältöjen käsittelyä/oppimista. Aika, koulusanastoa, lukusanoja, ihmisvartalon eri osat, ruokia, juomia, luonto- ja sääsanoja, kuukaudet ja vuodenaajat, ammatteja, kulkuneuvoja, arkipäivän verbejä ja adjektiiveja, rakennuksia ja paikkoja sekä maita ja kieliä.

Keskeiset rakenteet: yleispreesens (yksikön 3. persoona), kestopreesens, kysymyssanoja, epä säännöllinen monikko, ajan ja paikan prepositioita, there is, there are ja artikkelit. Lyhyet adjektiivit ja niiden vertailu.

Työtavat: Toiminnallisia työtapoja jatketaan. Sanastoa, sanontoja ja rakenteita opetellaan monipuolisesti.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1	L2
T2	S1	L1, L2
T5	S2	L1, L3
T6	S2	L1, L4, L5, L6
T11	S3	L3, L4, L5, L7

Vuosiluokan tavoitteet

T1 ohjata oppilasta havaitsemaan lähiympäristön ja maailman kielellinen ja kulttuurinen runsaus sekä englannin asema globaalissa viestinnän kielenä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kielellisen ympäristön hahmottaminen	Oppilas osaa kuvata pääpiirteissään, millaisia kieliä on hänen lähiympäristössään, mitkä ovat maailman eniten puhutut kielet ja miten laajalti levinnyt englannin kieli on.

T2 motivoida oppilasta arvostamaan omaa kieli- ja kulttuuritaustaansa sekä maailman kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta ja kohtaamaan ihmisiä ilman arvottavia ennakkoletuksia

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
	Ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

T5 tutustua yhdessä opetuksen tavoitteisiin ja luoda salliva opiskeluilmapiiri, jossa tärkeintä on viestin välittyminen sekä kannustava yhdessä oppiminen

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tietoisuus tavoitteista ja toiminta ryhmässä	Oppilas osaa kuvata opiskelun tavoitteita ja osallistuu ryhmän yhteisten tehtävien tekoon.

T6 ohjata oppilasta ottamaan vastuuta omasta kielenopiskelustaan ja kannustaa harjaannuttamaan kielitaitoaan rohkeasti ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen sekä kokeilemaan, millaiset tavat oppia kieliä sopivat hänelle parhaiten

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kielenopiskelutavoitteiden asettaminen ja löytäminen	Oppilas asettaa tavoitteita kielenopiskelulle, harjoittelee erilaisia tapoja opiskella kieliä käyttäen myös tieto- ja viestintäteknologiaa, harjaannuttaa ja arvioi taitojaan

T11 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia tuottaa puhetta ja kirjoitusta aihepiirejä laajentaen sekä kiinnittäen huomiota myös keskeisiin rakenteisiin ja ääntämisen perussääntöihin

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tekstien tuottamistaidot	Taitotaso A2.1: Oppilas pystyy kertomaan jokapäiväisistä ja konkreettisista sekä itselleen tärkeistä asioista käyttäen yksinkertaisia lauseita ja konkreettista sanastoa. Oppilas osaa helposti ennakoitavan perussanaston ja monia keskeisimpiä rakenteita. Oppilas osaa soveltaa joitakin ääntämisen perussääntöjä muissakin kuin harjoitelluissa ilmauksissa.

Keskeiset sisällöt: Laajennetaan aikaisempien vuosiluokkien (1.-3. vuosiluokat) keskeisten sisältöjen käsittelyä/oppimista. Aika, koulusanasto, lukusanoja, ihmisvartalon eri osat, ruokia, juomia, luonto- ja sääsanoja, kuukaudet ja vuodenaajat, ammatteja, kulkuneuvoja, arkipäivän verbejä ja adjektiiveja, rakennuksia ja paikkoja sekä maita ja kieliä.

Keskeiset rakenteet: yleispreesens (yksikön 3. persoona), kestopreesens, kysymyssanoja, epäsäännöllinen monikko, ajan ja paikan prepositioita, there is, there are ja artikkelit. Lyhyet adjektiivit ja niiden vertailu.

Työtavat: Toiminnallisia työtapoja jatketaan. Sanastoa, sanontoja ja rakenteita opetellaan monipuolisesti.

Vuosiluokka 5

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen

Tutustutaan kielten ja kulttuurien moninaisuuteen sekä englannin levinneisyyteen mm. internetissä. Pohditaan omaa kieli- ja kulttuuritaustaa. Hankitaan tietoa kielen ja kulttuurin merkityksestä yksilölle ja yhteisölle. Harjoitellaan arvostavaa kielenkäyttöä vuorovaikutustilanteissa. Kuunnellaan eri kieliä, katsellaan eri tapoja kirjoittaa, tehdään havaintoja sanojen lainautumisesta kielestä toiseen. Pohditaan, miten voi toimia, jos osaa kieltä vain vähän.

S2 Kielenopiskelutaidot

Opetellaan suunnittelemaan toimintaa yhdessä, antamaan ja ottamaan vastaan palautetta ja ottamaan vastuuta. Opetellaan tehokkaita kielenopiskelutapoja, kuten uusien sanojen ja rakenteiden aktiivista käyttöä omissa ilmaisuisissa, muistiinpainamiskeinoja, tuntemattoman sanan merkityksen päättelemistä asiayhteydestä. Totutellaan arvioimaan omaa kielitaitoa esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua käyttäen.

S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä

Opetellaan kuulemaan, puhumaan, lukemaan ja kirjoittamaan englantia monenlaisista aiheista. Keskeisiä aiheita ovat minä itse, perheeni, ystäväni, koulu, harrastukset ja vapaa-ajan vietto sekä elämä ja toiminta englanninkielisessä ympäristössä. Lisäksi valitaan aiheita yhdessä. Sisältöjen valinnassa lähtökohtana on oppilaiden jokapäiväinen elämänpiiri, kiinnostuksen kohteet sekä ajankohtaisuus, näkökulmana minä, me ja maailma. Valitaan erilaisia kielenkäyttötarkoituksia, kuten esimerkiksi tervehtiminen, avun pyytäminen tai mielipiteen ilmaiseminen. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisten tekstien, kuten pienten tarinoiden, näytelmien, haastattelujen ja sanoitusten yhteydessä. Tarjotaan mahdollisuuksia harjoitella vaativampia kielenkäyttötilanteita. Opetellaan löytämään englanninkielistä aineistoa esimerkiksi ympäristöstä, verkosta ja kirjastosta. Valittaessa tekstejä ja aiheita otetaan huomioon englannin kielen levinneisyys ja asema globaalin kommunikaation kielenä. Havainnoidaan ja harjoitellaan runsaasti ääntämistä sekä sana- ja lausepainoa, puherytimiä ja intonaatiota. Harjoitellaan tunnistamaan englannin kielen foneettisen tarkekirjoituksen merkkejä.

Keskeiset sisällöt: Syvennetään aikaisempien vuosiluokkien (1.-4. vuosiluokat) keskeisten sisältöjen käsittelyä/oppimista. Maita, harrastuksia, luonto- ja retkeily sanoja, vaatteita, tietokonesanastoa, musiikki ja urheilusanastoa.

Keskeiset rakenteet: Yleis- ja kestopreesens kerrataan, yleisimperfekti, persoonapronominit ja niiden objektimuodot, genetiiviin tutustuminen, lyhyet ja pitkät adjektiivit (ja niiden vertailu) ja järjestysluvut.

Työtavat: Harjoitellaan itseis- ja vertaisarviointia. Monipuoliset ja toiminnalliset työtavat jatkuvat (mm. tiedonhaku Internetistä).

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1	L2
T2	S1	L1, L2
T3	S1	L1, L2
T4	S1	L2, L3
T5	S2	L1, L3
T6	S2	L1, L4, L5, L6
T7	S3	L2, L4, L5, L7
T8	S3	L4
T9	S3	L2, L4
T11	S3	L3, L4, L5, L7

Vuosiluokan tavoitteet

T1 ohjata oppilasta havaitsemaan lähiympäristön ja maailman kielellinen ja kulttuurinen runsaus sekä englannin asema globaalin viestinnän kielenä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kielellisen ympäristön hahmottaminen	Oppilas osaa kuvata pääpiirteissään, millaisia kieliä on hänen lähiympäristössään, mitkä ovat maailman eniten puhutut kielet ja miten laajalti levinnyt englannin kieli on.

T2 motivoida oppilasta arvostamaan omaa kieli- ja kulttuuritaustansa sekä maailman kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta ja kohtaamaan ihmisiä ilman arvottavia ennakkoletuksia

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
	Ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

T3 ohjata oppilasta havaitsemaan kieliä yhdistäviä ja erottavia ilmiöitä sekä tukea oppilaan kielellisen päättelykyvyn kehittymistä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kielellinen päättely	Oppilas osaa tehdä havaintoja englannin kielen ja äidinkieltensä tai muun osaamansa kielen rakenteellisista, sanastollisista tai muista eroista ja yhtäläisyyksistä.

T4 ohjata oppilasta ymmärtämään, että englanniksi on saatavilla runsaasti aineistoa ja valitsemaan niistä omaa oppimistaan edistävää, sisällöltään ja vaikeustasoltaan sopivaa aineistoa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Englanninkielisen aineiston löytäminen	Oppilas osaa kertoa, millaista englanninkielistä hänen omaa oppimistaan edistävää aineistoa on saatavilla.

T5 tutustua yhdessä opetuksen tavoitteisiin ja luoda salliva opiskeluilmapiiiri, jossa tärkeintä on viestin välittyminen sekä kannustava yhdessä oppiminen

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tietoisuus tavoitteista ja toiminta ryhmässä	Oppilas osaa kuvata opiskelun tavoitteita ja osallistuu ryhmän yhteisten tehtävien tekoon.

T6 ohjata oppilasta ottamaan vastuuta omasta kielenopiskelustaan ja kannustaa harjaannuttamaan kielitaitoaan rohkeasti ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen sekä kokeilemaan, millaiset tavat oppia kieliä sopivat hänelle parhaiten

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kielenopiskelutavoitteiden asettaminen ja löytäminen	Oppilas asettaa tavoitteita kielenopiskelulle, harjoittelee erilaisia tapoja opiskella kieliä käyttäen myös tieto- ja viestintäteknologiaa, harjaannuttaa ja arvioi taitojaan

T7 ohjata oppilasta harjoittelemaan vuorovaikutusta aihepiiriltään monenlaisissa tilanteissa rohkaisten viestinnän jatkumiseen mahdollisista katkoksista huolimatta

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa	Taitotaso A2.1: Oppilas pystyy vaihtamaan ajatuksia tai tietoja tutuissa ja jokapäiväisissä tilanteissa sekä toisinaan ylläpitämään viestintätilannetta.

Keskeiset sisällöt: Syvennetään aikaisempien vuosiluokkien (1.-4. vuosiluokat) keskeisten sisältöjen käsittelyä/oppimista. Maita, harrastuksia, luonto- ja retkeilyseurueita, vaatteita, tietokonesanastoa, musiikki ja urheilusanastoa.

Keskeiset rakenteet: Yleis- ja kestopreesens kerrataan, yleisimperfekti, persoonapronominit ja niiden objektimuodot, genetiiviin tutustuminen, lyhyet ja pitkät adjektiivit (ja niiden vertailu) ja järjestysluvut.

Työtavat: Harjoitellaan itseis- ja vertaisarviointia. Monipuoliset ja toiminnalliset työtavat jatkuvat (mm. tiedonhaku Internetistä).

T8 rohkaista oppilasta pitämään yllä viestintätilannetta käyttäen monenlaisia viestinnän jatkamisen keinoja

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Viestintästrategioiden käyttö	Taitotaso A2.1: Oppilas osallistuu enenevässä määrin viestintään. Oppilas turvautuu harvemmin ei-kielellisiin ilmaisuihin. Oppilas joutuu pyytämään toistoa tai selvennystä melko usein. Oppilas osaa jonkin verran soveltaa viestintäkumppanin ilmaisuja omassa viestinnässään.

Keskeiset sisällöt: Syvennetään aikaisempien vuosiluokkien (1.-4. vuosiluokat) keskeisten sisältöjen käsittelyä/oppimista. Maita, harrastuksia, luonto- ja retkeilyseurueita, vaatteita, tietokonesanastoa, musiikki ja urheiluseurueita.

Keskeiset rakenteet: Yleis- ja kestopreesens kerrataan, yleisimperfekti, persoonapronominit ja niiden objektimuodot, genetiiviin tutustuminen, lyhyet ja pitkät adjektiivit (ja niiden vertailu) ja järjestysluvut.

Työtavat: Harjoitellaan itseis- ja vertaisarviointia. Monipuoliset ja toiminnalliset työtavat jatkuvat (mm. tiedonhaku Internetistä).

T9 tukea oppilaan viestinnän kulttuurista sopivuutta tarjoamalla mahdollisuuksia harjoitella monipuolisia sosiaalisia tilanteita

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Viestinnän kulttuurinen sopivuus	Taitotaso A2.1: Oppilas selviytyy lyhyistä sosiaalisista tilanteista. Oppilas osaa käyttää yleisimpiä kohteliaita tervehdyksiä ja puhuttelumuotoja sekä esittää kohteliaasti esimerkiksi pyyntöjä, kutsuja, ehdotuksia ja anteeksipyyntöjä ja vastata sellaisiin.

Keskeiset sisällöt: Syvennetään aikaisempien vuosiluokkien (1.-4. vuosiluokat) keskeisten sisältöjen käsittelyä/oppimista. Maita, harrastuksia, luonto- ja retkeilyseurueita, vaatteita, tietokonesanastoa, musiikki ja urheiluseurueita.

Keskeiset rakenteet: Yleis- ja kestopreesens kerrataan, yleisimperfekti, persoonapronominit ja niiden objektimuodot, genetiiviin tutustuminen, lyhyet ja pitkät adjektiivit (ja niiden vertailu) ja järjestysluvut.

Työtavat: Harjoitellaan itseis- ja vertaisarviointia. Monipuoliset ja toiminnalliset työtavat jatkuvat (mm. tiedonhaku Internetistä).

T11 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia tuottaa puhetta ja kirjoitusta aihepiirejä laajentaen sekä kiinnittäen huomiota myös keskeisiin rakenteisiin ja ääntämisen perussääntöihin

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tekstien tuottamistaidot	Taitotaso A2.1: Oppilas pystyy kertomaan jokapäiväisistä ja konkreettisista sekä itselleen tärkeistä asioista käyttäen yksinkertaisia lauseita ja konkreettista sanastoa. Oppilas osaa helposti ennakoitavan perussanaston ja monia keskeisimpiä rakenteita. Oppilas osaa soveltaa joitakin ääntämisen perussääntöjä muissakin kuin harjoitelluissa ilmauksissa.

Keskeiset sisällöt: Syvennetään aikaisempien vuosiluokkien (1.-4. vuosiluokat) keskeisten sisältöjen käsittelyä/oppimista. Maita, harrastuksia, luonto- ja retkeilyseurueita, vaatteita, tietokonesanastoa, musiikki ja urheilusanastoa.

Keskeiset rakenteet: Yleis- ja kestopreesens kerrataan, yleisimperfekti, persoonapronominit ja niiden objektimuodot, genetiiviin tutustuminen, lyhyet ja pitkät adjektiivit (ja niiden vertailu) ja järjestysluvut.

Työtavat: Harjoitellaan itseis- ja vertaisarviointia. Monipuoliset ja toiminnalliset työtavat jatkuvat (mm. tiedonhaku Internetistä).

Vuosiluokka 6

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen

Tutustutaan kielten ja kulttuurien moninaisuuteen sekä englannin levinneisyyteen mm. internetissä. Pohditaan omaa kieli- ja kulttuuritaustaa. Hankitaan tietoa kielen ja kulttuurin merkityksestä yksilölle ja yhteisölle. Harjoitellaan arvostavaa kielenkäyttöä vuorovaikutustilanteissa. Kuunnellaan eri kieliä, katsellaan eri tapoja kirjoittaa, tehdään havaintoja sanojen lainautumisesta kielestä toiseen. Pohditaan, miten voi toimia, jos osaa kieltä vain vähän.

S2 Kielenopiskelutaidot

Opetellaan suunnittelemaan toimintaa yhdessä, antamaan ja ottamaan vastaan palautetta ja ottamaan vastuuta. Opetellaan tehokkaita kielenopiskelutapoja, kuten uusien sanojen ja rakenteiden aktiivista käyttöä omissa ilmaisissa, muistiinpainamiskeinoja, tuntemattoman sanan merkityksen päättelystä asiayhteydestä. Totutellaan arvioimaan omaa kielitaitoa esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua käyttäen.

S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä

Opetellaan kuulemaan, puhumaan, lukemaan ja kirjoittamaan englantia monenlaisista aiheista. Keskeisiä aiheita ovat minä itse, perheeni, ystäväni, koulu, harrastukset ja vapaa-ajan vietto sekä elämä ja toiminta englanninkielisessä ympäristössä. Lisäksi valitaan aiheita yhdessä. Sisältöjen valinnassa lähtökohtana on oppilaiden jokapäiväinen elämänpiiri, kiinnostuksen kohteet sekä ajankohtaisuus, näkökulmana minä, me ja maailma. Valitaan erilaisia kielenkäyttötarkoituksia, kuten esimerkiksi tervehtiminen, avun pyytäminen tai mielipiteen ilmaiseminen. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisten tekstien, kuten pienten tarinoiden, näytelmien, haastattelujen ja sanoitusten yhteydessä. Tarjotaan mahdollisuuksia harjoitella vaativampia

kielenkäyttötilanteita. Opetellaan löytämään englanninkielistä aineistoa esimerkiksi ympäristöstä, verkosta ja kirjastosta. Valittaessa tekstejä ja aiheita otetaan huomioon englannin kielen levinneisyys ja asema globaalin kommunikaation kielenä. Havainnoidaan ja harjoitellaan runsaasti ääntämistä sekä sana- ja lausepainoa, puherytimiä ja intonaatiota. Harjoitellaan tunnistamaan englannin kielen foneettisen tarkekirjoituksen merkkejä.

Keskeiset sisällöt: Syvennetään aikaisempien vuosiluokkien (1.-5. vuosiluokat) keskeisten sisältöjen käsittelyä/oppimista. Ammatteja, adverbejä, tunnesanoja, verbejä, ostostilanteet, kodinhoito, adjektiiveja (lyhyt ja pitkä), ajan määreitä, sääilmiöt.

Keskeiset rakenteet: Kerrataan aiempien vuosiluokkien rakenteita. Imperfektin syventäminen, prepositioilmauksiin tutustuminen, adjektiivien vertailu, futuuri ja perfekti alustavasti, genetiivi.

Työtavat: Harjoitellaan itseis- ja vertaisarviointia. Monipuoliset ja toiminnalliset mm. teknologiaa hyödyntävät työtavat jatkuvat.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1	L2
T2	S1	L1, L2
T3	S1	L1, L2
T4	S1	L2, L3
T5	S2	L1, L3
T6	S2	L1, L4, L5, L6
T7	S3	L2, L4, L5, L7
T8	S3	L4
T9	S3	L2, L4
T10	S3	L4
T11	S3	L3, L4, L5, L7

Vuosiluokan tavoitteet

T1 ohjata oppilasta havaitsemaan lähiympäristön ja maailman kielellinen ja kulttuurinen runsaus sekä englannin asema globaalin viestinnän kielenä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kielellisen ympäristön hahmottaminen	Oppilas osaa kuvata pääpiirteissään, millaisia kieliä on hänen lähiympäristössään, mitkä ovat maailman eniten puhutut kielet ja miten laajalti levinnyt englannin kieli on.

T2 motivoida oppilasta arvostamaan omaa kieli- ja kulttuuritaustansa sekä maailman kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta ja kohtaamaan ihmisiä ilman arvottavia ennakkoletuksia

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
	Ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

T3 ohjata oppilasta havaitsemaan kieliä yhdistäviä ja erottavia ilmiöitä sekä tukea oppilaan kielellisen päättelykyvyn kehittymistä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kielellinen päättely	Oppilas osaa tehdä havaintoja englannin kielen ja äidinkiелensä tai muun osaamansa kielen rakenteellisista, sanastollisista tai muista eroista ja yhtäläisyyksistä.

T4 ohjata oppilasta ymmärtämään, että englanniksi on saatavilla runsaasti aineistoa ja valitsemaan niistä omaa oppimistaan edistävää, sisällöltään ja vaikeustasoltaan sopivaa aineistoa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Englanninkielisen aineiston löytäminen	Oppilas osaa kertoa, millaista englanninkielistä hänen omaa oppimistaan edistävää aineistoa on saatavilla.

T5 tutustua yhdessä opetuksen tavoitteisiin ja luoda salliva opiskeluilmapiiiri, jossa tärkeintä on viestin välittyminen sekä kannustava yhdessä oppiminen

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tietoisuus tavoitteista ja toiminta ryhmässä	Oppilas osaa kuvata opiskelun tavoitteita ja osallistuu ryhmän yhteisten tehtävien tekoon.

T6 ohjata oppilasta ottamaan vastuuta omasta kielenopiskelustaan ja kannustaa harjaannuttamaan kielitaitoaan rohkeasti ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen sekä kokeilemaan, millaiset tavat oppia kieliä sopivat hänelle parhaiten

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kielenopiskelutavoitteiden asettaminen ja löytäminen	Oppilas asettaa tavoitteita kielenopiskelulle, harjoittelee erilaisia tapoja opiskella kieliä käyttäen myös tieto- ja viestintäteknologiaa, harjaannuttaa ja arvioi taitojaan

T7 ohjata oppilasta harjoittelemaan vuorovaikutusta aihepiiriltään monenlaisissa tilanteissa rohkaisten viestinnän jatkumiseen mahdollisista katkoksista huolimatta

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa	Taitotaso A2.1: Oppilas pystyy vaihtamaan ajatuksia tai tietoja tutuissa ja jokapäiväisissä tilanteissa sekä toisinaan ylläpitämään viestintätilannetta.

Keskeiset sisällöt: Syvennetään aikaisempien vuosiluokkien (1.-5. vuosiluokat) keskeisten sisältöjen käsittelyä/oppimista. Ammatteja, adverbejä, tunnesanoja, verbejä, ostostilanteet, kodinhoito, adjektiiveja (lyhyt ja pitkä), ajan määreitä, sääilmiöt.

Keskeiset rakenteet: Kerrataan aiempien vuosiluokkien rakenteita. Imperfektin syventäminen, prepositioilmauksiin tutustuminen, adjektiivien vertailu, futuuri ja perfekti alustavasti, genetiivi.

Työtavat: Harjoitellaan itseis- ja vertaisarviointia. Monipuoliset ja toiminnalliset mm. teknologiaa hyödyntävät työtavat jatkuvat.

T8 rohkaista oppilasta pitämään yllä viestintätilannetta käyttäen monenlaisia viestinnän jatkamisen keinoja

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Viestintästrategioiden käyttö	Taitotaso A2.1: Oppilas osallistuu enenevässä määrin viestintään. Oppilas turvautuu harvemmin ei-kielellisiin ilmaisuihin. Oppilas joutuu pyytämään toistoa tai selvennystä melko usein. Oppilas osaa jonkin verran soveltaa viestintäkumppanin ilmaisuja omassa viestinnässään.

Keskeiset sisällöt: Syvennetään aikaisempien vuosiluokkien (1.-5. vuosiluokat) keskeisten sisältöjen käsittelyä/oppimista. Ammatteja, adverbejä, tunnesanoja, verbejä, ostostilanteet, kodinhoito, adjektiiveja (lyhyt ja pitkä), ajan määreitä, sääilmiöt.

Keskeiset rakenteet: Kerrataan aiempien vuosiluokkien rakenteita. Imperfektin syventäminen, prepositioilmauksiin tutustuminen, adjektiivien vertailu, futuuri ja perfekti alustavasti, genetiivi.

Työtavat: Harjoitellaan itseis- ja vertaisarviointia. Monipuoliset ja toiminnalliset mm. teknologiaa hyödyntävät työtavat jatkuvat.

T9 tukea oppilaan viestinnän kulttuurista sopivuutta tarjoamalla mahdollisuuksia harjoitella monipuolisia sosiaalisia tilanteita

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Viestinnän kulttuurinen sopivuus	Taitotaso A2.1: Oppilas selviytyy lyhyistä sosiaalisista tilanteista. Oppilas osaa käyttää yleisimpiä kohteliaita tervehdyksiä ja puhuttelumuotoja sekä esittää kohteliaasti esimerkiksi pyyntöjä, kutsuja, ehdotuksia ja anteeksipyyntöjä ja vastata sellaisiin.

Keskeiset sisällöt: Syvennetään aikaisempien vuosiluokkien (1.-5. vuosiluokat) keskeisten sisältöjen käsittelyä/oppimista. Ammatteja, adverbejä, tunnesanoja, verbejä, ostostilanteet, kodinhoito, adjektiiveja (lyhyt ja pitkä), ajan määreitä, sääilmiöt.

Keskeiset rakenteet: Kerrataan aiempien vuosiluokkien rakenteita. Imperfektin syventäminen, prepositioilmauksiin tutustuminen, adjektiivien vertailu, futuuri ja perfekti alustavasti, genetiivi.

Työtavat: Harjoitellaan itseis- ja vertaisarviointia. Monipuoliset ja toiminnalliset mm. teknologiaa hyödyntävät työtavat jatkuvat.

T10 ohjata oppilasta työskentelemään vaatavuudeltaan monentasoisten puhuttujen ja kirjoitettujen tekstien parissa käyttäen erilaisia ymmärtämisstrategioita

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tekstien tulkintataidot	Taitotaso A2.1: Oppilas ymmärtää helppoja, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sekä selkeää puhetta sisältäviä tekstejä. Oppilas ymmärtää lyhyiden, yksinkertaisten, itseään kiinnostavien viestien ydinsisällön ja tekstin pääajatuksen tuttua sanastoa sisältävästä, ennakoitavasta tekstistä. Oppilas pystyy hyvin yksinkertaiseen päättelyyn asiayhteyden tukemana.

Keskeiset sisällöt: Syvennetään aikaisempien vuosiluokkien (1.-5. vuosiluokat) keskeisten sisältöjen käsittelyä/oppimista. Ammatteja, adverbejä, tunnesanoja, verbejä, ostostilanteet, kodinhoito, adjektiiveja (lyhyt ja pitkä), ajan määreitä, sääilmiöt.

Keskeiset rakenteet: Kerrataan aiempien vuosiluokkien rakenteita. Imperfektin syventäminen, prepositioilmauksiin tutustuminen, adjektiivien vertailu, futuuri ja perfekti alustavasti, genetiivi.

Työtavat: Harjoitellaan itseis- ja vertaisarviointia. Monipuoliset ja toiminnalliset mm. teknologiaa hyödyntävät työtavat jatkuvat.

T11 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia tuottaa puhetta ja kirjoitusta aihepiirejä laajentaen sekä kiinnittäen huomiota myös keskeisiin rakenteisiin ja ääntämisen perussääntöihin

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tekstien tuottamistaidot	Taitotaso A2.1: Oppilas pystyy kertomaan jokapäiväisistä ja konkreettisista sekä itselleen tärkeistä asioista käyttäen yksinkertaisia lauseita ja konkreettista sanastoa. Oppilas osaa helposti ennakoitavan perussanaston ja monia keskeisimpiä rakenteita. Oppilas osaa soveltaa joitakin ääntämisen perussääntöjä muissakin kuin harjoitelluissa ilmauksissa.

Keskeiset sisällöt: Syvennetään aikaisempien vuosiluokkien (1.-5. vuosiluokat) keskeisten sisältöjen käsittelyä/oppimista. Ammatteja, adverbejä, tunnesanoja, verbejä, ostostilanteet, kodinhoito, adjektiiveja (lyhyt ja pitkä), ajan määreitä, sääilmiöt.

Keskeiset rakenteet: Kerrataan aiempien vuosiluokkien rakenteita. Imperfektin syventäminen, prepositioilmauksiin tutustuminen, adjektiivien vertailu, futuuri ja perfekti alustavasti, genetiivi.

Työtävät: Harjoitellaan itseis- ja vertaisarviointia. Monipuoliset ja toiminnalliset mm. teknologiaa hyödyntävät työtävät jatkuvat.

33.6.5. Ympäristöoppi

Oppiaineen tehtävä

Ympäristöoppi on biologian, maantiedon, fysiikan, kemian ja terveystiedon tiedonaloista koostuva integroitu oppiaine, jonka opetukseen sisältyy kestävän kehityksen näkökulma. Ympäristöopissa yhdistyy sekä luonnon- että ihmistieteellisiä näkökulmia. Ympäristöopissa oppilaat nähdään osana ympäristöä, jossa he elävät. Lähtökohtana on luonnon kunnioittaminen ja ihmisoikeuksien mukainen arvokas elämä.

Ympäristöopin opetus tukee oppilaiden ympäristösuhteen rakentumista, maailmankuvan kehittymistä sekä kasvua ihmisenä. Ympäristöopin opetuksen tavoitteena on ohjata oppilaita tuntemaan ja ymmärtämään luontoa ja rakennettua ympäristöä, niiden ilmiöitä, itseään ja muita ihmisiä sekä terveyden ja hyvinvoinnin merkitystä. Ympäristöopin monitieteinen perusta edellyttää, että oppilaat harjaantuvat hankkimaan, käsittelemään, tuottamaan, esittämään, arvioimaan ja arvottamaan tietoa erilaisissa tilanteissa. Tieteellistä tietoa käytetään opetuksen perustana ja kriittisen ajattelun kehittämiseen kiinnitetään huomiota. Ympäristöopissa kiinnitetään huomiota kestävän kehityksen ekologiseen, kulttuuriseen, sosiaaliseen ja taloudelliseen ulottuvuuteen. Ympäristöopin keskeisenä tavoitteena on ohjata ymmärtämään ihmisten tekemien valintojen vaikutuksia elämälle ja ympäristölle nyt sekä tulevaisuudessa.

Ympäristöopissa rakennetaan perustaa ympäristöopin eri tiedonalojen osaamiselle. Tavoitteena on tunnistaa niiden merkitys ympäristössä, teknologiassa, jokapäiväisessä elämässä, ihmisessä ja ihmisen toiminnassa. Biologian kannalta keskeistä on oppia tuntemaan ja ymmärtämään luonnonympäristöä, ihmistä, elämää, sen kehittymistä ja reunaehtoja maapallolla. Maantiedon kannalta keskeistä on tutkia omaa lähiympäristöä sekä ymmärtää erilaisia alueita maapallolla, niillä esiintyviä ilmiöitä ja alueilla asuvien ihmisten elämää. Fysiikan kannalta keskeistä on ymmärtää luonnon perusrakenteita ja ilmiöitä, ja selittää näitä ilmiöitä käyttäen myös omissa tutkimuksissa saatavaa tietoa. Kemian kannalta keskeistä on havaita erilaisia aineita ympärillämme sekä tutkia, kuvailla ja selittää niiden ominaisuuksia, rakenteita ja niissä tapahtuvia muutoksia. Terveystiedon kannalta keskeistä on oppia ymmärtämään terveyttä tukevia ja suojaavia tekijöitä ympäristössä ja ihmisten toiminnassa, ja edistää terveyttä, hyvinvointia ja turvallisuutta tukevaa osaamista.

Opetuksen tavoitteena on herättää ja syventää oppilaiden kiinnostusta ympäristöopin eri tiedonaloja kohtaan. Yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa edistetään tarjoamalla jokaiselle oppilaalle mahdollisuuksia tutustua monipuolisesti kaikkiin ympäristöopin tiedonaloihin sekä niihin liittyvään teknologiaan ja koulutuspolkuihin.

Oppiaineen tehtävä vuosiluokilla 3-6

Vuosiluokilla 3-6 ympäristöopin opetus voidaan jäsentää kokonaisuuksiksi, joissa tarkastellaan ympäröivää maailmaa sekä oppilaita ja heidän toimintaansa yhteisön jäsenenä. Oppilaita ohjataan tunnistamaan omaa kasvuaan ja kehitystään. Ongelmanratkaisu- ja tutkimustehtävien avulla syvennetään kiinnostusta ympäristön ilmiöitä kohtaan. Vuosiluokkakokonaisuuden loppupuolella pohditaan myös eri tiedonalojen ominaispiirteitä.

4. vuosiluokka ympäristöoppi (tämä osuus on liitetty tähän kohtaan, koska ohjelmointivirheen vuoksi vuosiluokkaista tavoitteet- listasta puuttuu 4. vuosiluokka.)

Ympäristöopin opetuksen tavoitteet vuosiluokalla 4 ovat samat kuin vuosiluokkien 3, 5 ja 6 tavoitteet eli T1-T19.

Ympäristöopin tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokalla 4:

S1

- erilaisuuden kunnioittaminen
- hyvä itsetunto
- tunnetaidot ja vahvuudet
- terveelliset elämäntavat: uni, liikunta, hygienia
- hyvinvointi oppimisen edellytyksenä

S2

- ensiapu
- erilaisissa ympäristöissä toimiminen
- arjen terveet valinnat
- kodin turvallisuus
- sähkö
- oikeudet ja velvollisuudet

S3

- Pohjoismaat ja Baltia
- Itämeri
- fyysinen kartta
- väestökartta

S4

- tutkimisessa painotetaan omia havaintoja lähiympäristössä
- viljelykasvit ja maatilan eläimet
- kasvien kasvun kokeellinen tutkiminen
- veden ja rantojen elämää

S5

- ravinnontuotanto, ruuan elinkaari
- lemmikkieläimet

S6

Kestävä kehitys ja kierrätys

Ympäristöopin oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Työtapojen ja oppimisympäristöjen valinnan lähtökohtana ovat oppilaiden omat kokemukset ihmiseen, ympäristöön, ihmisen toimintaan ja arkeen liittyvistä asioista, ilmiöistä ja tapahtumista. Oppimisympäristöjä ja työtapoja valitessa otetaan huomioon toiminnallisuus, kokemuksellisuus, elämyksellisyys, draaman ja tarinoiden käyttö sekä ympäristöopin monitieteinen perusta. Ympäristöopin eri tiedonalojen ilmiöitä pyritään tutkimaan luonnollisissa tilanteissa ja ympäristöissä. Oppimisympäristöinä käytetään koulun tilojen ja opetusryhmän lisäksi monipuolisesti lähiluontoa ja rakennettua ympäristöä, erilaisia yhteisöjä ja vuorovaikutustilanteita, tieto- ja viestintäteknologisia ympäristöjä sekä paikallisia mahdollisuuksia kuten yhteistyötä luontokoulujen, museoiden, yritysten, kansalaisjärjestöjen, luonto- ja tiedekeskusten kanssa. Tavoitteiden kannalta keskeistä on oppilaiden osallisuus ja vuorovaikutus yksinkertaisten tutkimusten suunnittelussa ja toteuttamisessa sekä erilaisten näkökulmien ja ratkaisujen

pohtimisessa. Oppilaiden aktiivinen työskentely opiskeltavan ilmiön, teeman tai ajankohtaisen ongelman parissa tukee ympäristöopin tavoitteiden mukaista oppimista.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki ympäristöopissa vuosiluokilla 3-6

Ympäristöopin tavoitteiden kannalta keskeistä on ohjata oppilaita käyttämään monipuolisesti erilaisia opiskelutapoja. Ohjausta tarvitaan erityisesti turvalliseen ja muut huomioivaan toimimiseen eri oppimisympäristöissä. Opetuksessa ja työtapojen valinnassa otetaan huomioon oppilaiden aikaisemmat tiedot ja taidot sekä kehitykseen, elämäntilanteeseen ja kulttuuriin liittyvät erityistarpeet. Oppilaita ohjataan kunnioittamaan jokaisen oikeutta yksityisyyteen itseään koskevissa henkilökohtaisissa asioissa. Tutkimuksellinen työskentely ja eri ajattelutaitojen tasoilla olevat harjoitukset voivat tukea eriyttämistä yksilöllisten tarpeiden mukaan. Yhteisönä toimiminen tukee yhdessä oppimista ja erilaisten vahvuuksien hyödyntämistä. Ohjaus ja tuki, työtapojen valinta sekä onnistumisen kokemukset tukevat oppilaiden oppijaminäkuvan vahvistumista ympäristöopissa. Oppilaille annetaan mahdollisuus myös syventymiseen ja rauhoittumiseen.

Oppilaan oppimisen arviointi ympäristöopissa vuosiluokilla 3-6

Työskentelyn jäsentäminen kokonaisuuksiksi, joilla on omat tavoitteensa ja arviointiperusteensa, tukee monipuolista arviointia. Tutkimuksissa ja projekteissa keskitytään arvioimaan vain muutamaa osa-aluetta asetettujen tavoitteiden mukaisesti. Oppilaita ohjataan tunnistamaan omia ennakkotietojaan, -taitojaan ja -käsityksiään. Työskentelyn etenemistä ohjataan rakentavan palautteen, kysymysten ja konkreettisten kehittämissuositusten avulla. Myönteinen palaute ja kannustaminen tukevat erityisesti tutkimisen taitojen ja motivaation kehittymistä. Oppilaille tarjotaan monipuolisia mahdollisuuksia osoittaa oppimistaan. Arviointi perustuu monimuotoisten tuotosten lisäksi oppilaiden työskentelyn havainnointiin ja keskusteluihin. Sisällön lisäksi arvioidaan olennaisen hahmottamista, tiedonhakua ja ilmaisun selkeyttä. Kokonaisuuksien lopussa arvioidaan asetettujen tavoitteiden saavuttamista. Oppilaat harjoittelevat omien vahvuuksien ja kehittämistarpeiden tunnistamista sekä kannustamaan toisiaan oppimisessa. Arvioinnin kohteena eivät ole oppilaiden arvot, asenteet, terveyskäyttäytyminen, sosiaalisuus, temperamentti tai muut henkilökohtaiset ominaisuudet.

Ympäristöopin sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaan osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuosittodistusta varten opettaja käyttää ympäristöopin valtakunnallisia arviointikriteereitä. Opinnoissa edistymisen kannalta on keskeistä tutkimisen ja toimimisen taitojen lisäksi tiedonalojen osaaminen.

Vuosiluokka 3

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Minä ihmisenä

Sisältöjä valitaan siten, että ne liittyvät ihmisen rakenteeseen ja keskeisiin elintoimintoihin sekä ihmisen kasvun ja kehityksen eri vaiheisiin. Sisällöissä kiinnitetään huomiota kehityksen ajankohtaisiin muutoksiin ja niiden yksilöllisen luonteen ymmärtämiseen. Käsitellään ikäkauden mukaisesti seksuaalista kehitystä ja ihmisen lisääntymistä. Harjoitellaan tunnistamaan oman kehon ja mielen viestejä ja tiedostamaan omia ajatuksia, tarpeita, asenteita ja arvoja. Perehdytään terveyden osa-alueisiin ja voimavaroihin, arjen terveystottumuksiin, mielenterveystaitoihin, sairauksien ehkäisyyn ja itsehoitotaitoihin. Lisäksi harjoitellaan tunteiden tunnistamista, ilmaisua ja säätelyä. Tunnistetaan omaa oppimista tukevia asioita.

- terveelliset elämäntavat, oma terveys
- yhdessä toimiminen

S2 Arjen tilanteissa ja yhteisöissä toimiminen

Oppimistehtäviä ja sisältöjä valitaan siten, että ne liittyvät arjen tilanteissa ja yhteisöissä toimimiseen. Harjoitellaan selittämään arjen tilanteita, ilmiöitä ja teknologiaa eri tiedonalojen käsitteillä ja malleilla. Tutkitaan laitteiden toimintaperiaatteita ja erilaisia rakenteita. Harjoitellaan turvallisuuden edistämistä ja turvatoimia esimerkiksi seuraavilla osa-alueilla: liikenne-, palo-, sähköturvallisuus, tapaturmat, myrkytykset, päihitteet, kiusaamisen ehkäisy, fyysinen ja henkinen koskemattomuus sekä toiminta ensiapu- ja vaaratilanteissa. Harjoitellaan toimimista erilaisissa yhteisöissä sekä pohditaan erilaisten vuorovaikutustilanteiden ja yhteisöjen merkitystä hyvinvoinnille.

- turvallisesti liikenteessä
- kaveritaidot, kiusaamisen ehkäisy

S3 Löytöretkelle monimuotoiseen maailmaan

Monipuolisten alueellisten esimerkkien ja ajankohtaisten uutisten avulla hahmotetaan Suomen, Pohjoismaiden, Euroopan ja muiden maanosien luonnonympäristöä ja ihmisen toimintaa. Keskeisiä näkökulmia ovat luonnon ja kulttuurien moninaisuuden arvostaminen sekä globaalin ymmärryksen vahvistaminen. Maailmankuvan ja sen alueellisen viitekehyksen rakentamisessa käytetään monipuolisesti karttoja ja muuta geomediala.

- pihapiirin kasvit ja eläimet
- jokamiehen oikeudet
- kotiseutu
- Suomen alueet, kaupungit ja maaseutu
- kartan käyttö, opaskartta ja suunnistuskartta

S4 Ympäristön tutkiminen

Sisällöiksi valitaan omaan elinympäristöön liittyviä tutkimustehtäviä. Elinympäristössä kiinnitetään huomiota elolliseen ja elottomaan luontoon, rakennettuun ja sosiaaliseen ympäristöön sekä ympäristön ilmiöihin, materiaaleihin ja teknologisiin sovelluksiin. Tehtävien avulla harjoitellaan tutkimuksen tekemisen eri vaiheita. Tutkitaan säätä sekä maa- ja kallioperää. Tutkimalla kappaleiden liikkeiden muutoksia tutustutaan voiman käsitteeseen. Tunnistetaan eliöitä ja elinympäristöjä, laaditaan kasvio ohjatusti sekä tutkitaan kokeellisesti kasvien kasvua. Kotiseudun erilaisten ympäristöjen merkitystä havainnoidaan myös hyvinvoinnin näkökulmasta. Tutustutaan ympäristössä toimimisen oikeuksiin ja velvollisuuksiin.

Tutkimisessa painotetaan omia havaintoja.

- sään tutkiminen
- veden kierto kulku
- ravintoketju
- kotiseudun kasveihin tutustuminen ja niiden tunnistaminen

S5 Luonnon rakenteet, periaatteet ja kiertokulut

Erilaisten materiaalien ja aineiden avulla tarkastellaan olomuotoja ja aineiden ominaisuuksia. Palaminen, yhteyttäminen ja veden kiertokulku muodostavat pohjan aineen muutosten ja aineen säilymisen periaatteen hahmottamiselle. Lämpötilan mittaamisen, lämpöenergiaan perehtymisen ja energialajien muuntumisen avulla tutustutaan energian säilymisen periaatteeseen. Tutkitaan ääni- ja valoilmioita. Perehdytään lähiavaruuteen, vuodenaikoihin, päivän ja yön vaihteluun sekä maapallon rakenteeseen. Tutkitaan eliöiden ja niiden elinympäristöjen sekä ihmisen toiminnan vuorovaikutussuhteita. Tutustutaan ravintoketjuihin, eläinten ja kasvien lisääntymiseen, ravinnon tuotantoon ja ruoan reitteihin sekä metsien hyötykäyttöön.

- veden olomuodot ja kiertokulku
- sää ja kylmältä suojautuminen
- lämpötila ja lämpömittari
- kasvin osat ja niiden tehtävät

S6 Kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Sisältöjä valittaessa otetaan huomioon luonnon monimuotoisuuden vaaliminen, ilmastonmuutos ja sen hillitseminen, luonnonvarojen kestävä käyttö, terveyden edistäminen, oman kulttuuriperinnön vaaliminen, monikulttuurisessa maailmassa eläminen sekä ihmiskunnan globaali hyvinvointi nyt ja tulevaisuudessa. Pohditaan oman toiminnan vaikutuksia itselle, toisiin ihmisiin, eläinten hyvinvointiin, luontoon ja yhteiskuntaan. Harjoitellaan ympäristövastuullista toimintaa omassa lähiympäristössä sekä toisista huolehtimista. Toteutetaan yhteinen vaikuttamisprojekti, jossa harjoitellaan osallistumista ja vaikuttamista paikallisella tai globaalilla tasolla.

- kierrätys

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1, S2, S3, S4, S5, S6	
T2	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L7
T3	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L3, L7
T4	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L7
T5	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L5
T6	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L2, L5
T7	S2, S3, S4, S5, S6	L2, L3, L5
T8	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L3
T9	S2, S3, S4, S5, S6	L3
T10	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L2, L3
T11	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L4, L5
T12	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1
T13	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L5
T14	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L2, L4, L5
T15	S1, S3, S4, S5, S6	L1
T16	S3, S4, S5, S6	L1, L5
T17	S2, S4, S5, S6	L1
T18	S2, S4, S5, S6	L1
T19	S1, S2, S3, S6	L1, L3

Vuosiluokan tavoitteet

T1 synnyttää ja ylläpitää oppilaan kiinnostusta ympäristöön ja ympäristöopin opiskeluun sekä auttaa oppilasta kokemaan kaikki ympäristöopin tiedonalat merkitykselliseksi itselleen

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ympäristöopin merkityksen hahmottaminen	Oppilas osaa antaa esimerkkejä ympäristöopin tiedonalojen merkityksestä.

- terveelliset elämäntavat, oma terveys
- yhdessä toimiminen
- turvallisesti liikenteessä
- kaveritaidot, kiusaamisen ehkäisy

- pihapiirin kasvit ja eläimet
- jokamiehen oikeudet
- kotiseutu
- Suomen alueet, kaupungit ja maaseutu
- kartan käyttö, opaskartta ja suunnistuskartta

Tutkimisessa painotetaan omia havaintoja.

- sään tutkiminen
- veden kiertokulku
- ravintoketju
- kotiseudun kasveihin tutustuminen ja niiden tunnistaminen
- veden olomuodot ja kiertokulku
- sää ja kylmältä suojautuminen
- lämpötila ja lämpömittari
- kasvin osat ja niiden tehtävät
- kierrätys

T2 ohjata ja kannustaa oppilasta asettamaan omia opiskelutavoitteita ja työskentelemään pitkäjänteisesti niiden saavuttamiseksi sekä tunnistamaan omaa ympäristöopin osaamistaan

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tavoitteellinen työskentely ja oppimaan oppiminen	Oppilas osaa asettaa omia tavoitteita pienille kokonaisuuksille ja työskennellä yhteisten tavoitteiden saavuttamiseksi.

- terveelliset elämäntavat, oma terveys
- yhdessä toimiminen
- turvallisesti liikenteessä
- kaveritaidot, kiusaamisen ehkäisy

- pihapiirin kasvit ja eläimet
- jokamiehen oikeudet
- kotiseutu
- Suomen alueet, kaupungit ja maaseutu

- kartan käyttö, opaskartta ja suunnistuskartta

Tutkimisessa painotetaan omia havaintoja.

- sään tutkiminen
- veden kiertokulku
- ravintoketju
- kotiseudun kasveihin tutustuminen ja niiden tunnistaminen
- veden olomuodot ja kiertokulku
- sää ja kylmältä suojautuminen
- lämpötila ja lämpömittari
- kasvin osat ja niiden tehtävät
- kierrätys

T3 tukea oppilaan ympäristötietoisuuden kehittymistä sekä ohjata oppilasta toimimaan ja vaikuttamaan lähiympäristössään ja -yhteisöissään kestävän kehityksen edistämiseksi ja arvostamaan kestävän kehityksen merkitystä itselle ja maailmalle

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kestävän kehityksen tiedot ja taidot	Oppilas osaa kuvata esimerkkien avulla kestävän tulevaisuuden rakentamista tukevia ja uhkaavia tekijöitä. Oppilas osaa kuvata erilaisia keinoja lähiympäristön ja -yhteisöjen vaalimiseen, kehittämiseen ja niihin vaikuttamiseen sekä toimia ohjatusti yhteisessä vaikuttamisprojektissa.

- terveelliset elämäntavat, oma terveys
- yhdessä toimiminen
- turvallisesti liikenteessä
- kaveritaidot, kiusaamisen ehkäisy
- pihapiirin kasvit ja eläimet
- jokamiehen oikeudet
- kotiseutu
- Suomen alueet, kaupungit ja maaseutu
- kartan käyttö, opaskartta ja suunnistuskartta

Tutkimisessa painotetaan omia havaintoja.

- sään tutkiminen
- veden kiertokulku
- ravintoketju
- kotiseudun kasveihin tutustuminen ja niiden tunnistaminen

- veden olomuodot ja kiertokulku
- sää ja kylmältä suojautuminen
- lämpötila ja lämpömittari
- kasvin osat ja niiden tehtävät

- kierrätys

T4 rohkaista oppilasta muodostamaan kysymyksiä eri aihepiireistä sekä käyttämään niitä tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohdaksi

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kysymysten muodostaminen	Oppilas osaa muodostaa aiheeseen liittyviä kysymyksiä, joita voidaan yhdessä kehittää tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohdaksi.

- terveelliset elämäntavat, oma terveys
- yhdessä toimiminen

- turvallisesti liikenteessä
- kaveritaidot, kiusaamisen ehkäisy

- pihapiirin kasvit ja eläimet
- jokamiehen oikeudet
- kotiseutu
- Suomen alueet, kaupungit ja maaseutu
- kartan käyttö, opaskartta ja suunnistuskartta

Tutkimisessa painotetaan omia havaintoja.

- sään tutkiminen
- veden kiertokulku
- ravintoketju
- kotiseudun kasveihin tutustuminen ja niiden tunnistaminen

- veden olomuodot ja kiertokulku
- sää ja kylmältä suojautuminen
- lämpötila ja lämpömittari
- kasvin osat ja niiden tehtävät
- kierrätys

T5 ohjata oppilasta suunnittelemaan ja toteuttamaan pieniä tutkimuksia, tekemään havaintoja ja mittauksia monipuolisissa oppimisympäristöissä eri aisteja ja tutkimus- ja mittaavälineitä käyttäen

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tutkimisen taidot: suunnittelu, havainnointi ja mittaukset	Oppilas osaa toimia, havainnoida, mitata ja dokumentoida tuloksia ohjeiden mukaisesti. Oppilas osaa suunnitella pieniä tutkimuksia yksin tai yhdessä muiden kanssa.

- terveelliset elämäntavat, oma terveys
- yhdessä toimiminen
- turvallisesti liikenteessä
- kaveritaidot, kiusaamisen ehkäisy

- pihapiirin kasvit ja eläimet
- jokamiehen oikeudet
- kotiseutu
- Suomen alueet, kaupungit ja maaseutu
- kartan käyttö, opaskartta ja suunnistuskartta

Tutkimisessa painotetaan omia havaintoja.

- sään tutkiminen
- veden kiertokulku
- ravintoketju
- kotiseudun kasveihin tutustuminen ja niiden tunnistaminen
- veden olomuodot ja kiertokulku
- sää ja kylmältä suojautuminen
- lämpötila ja lämpömittari

- kasvin osat ja niiden tehtävät

- kierrätys

T6 ohjata oppilasta tunnistamaan syy-seuraussuhteita, tekemään johtopäätöksiä tuloksistaan sekä esittämään tuloksiaan ja tutkimuksiaan eri tavoin

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tutkimisen taidot: johtopäätösten tekeminen ja tulosten esittäminen	Oppilas harjoittelee ohjatusti syy-seuraussuhteiden tunnistamista ja osaa tehdä yksinkertaisia johtopäätöksiä tuloksista. Oppilas osaa esittää tuloksiaan selkeästi.

- terveelliset elämäntavat, oma terveys

- yhdessä toimiminen

- turvallisesti liikenteessä

- kaveritaidot, kiusaamisen ehkäisy

- pihapiirin kasvit ja eläimet

- jokamiehen oikeudet

- kotiseutu

- Suomen alueet, kaupungit ja maaseutu

- kartan käyttö, opaskartta ja suunnistuskartta

Tutkimisessa painotetaan omia havaintoja.

- sään tutkiminen

- veden kiertokulku

- ravintoketju

- kotiseudun kasveihin tutustuminen ja niiden tunnistaminen

- veden olomuodot ja kiertokulku

- sää ja kylmältä suojautuminen

- lämpötila ja lämpömittari

- kasvin osat ja niiden tehtävät

- kierrätys

T7 ohjata oppilasta ymmärtämään arjen teknologisten sovellusten käyttöä, merkitystä ja toimintaperiaatteita sekä innostaa oppilaita kokeilemaan, keksimään ja luomaan uutta yhdessä toimien

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Teknologinen osaaminen ja yhteistyö teknologisessa ongelmanratkaisussa	Oppilas osaa kuvata joidenkin arjen teknologisten sovellusten toimintaperiaatteita ja antaa esimerkkejä niiden merkityksestä. Oppilas osaa työskennellä kokeiluissa ja keksimisessä yhdessä toimien.

- turvallisesti liikenteessä
- kaveritaidot, kiusaamisen ehkäisy

- pihapiirin kasvit ja eläimet
- jokamiehen oikeudet
- kotiseutu
- Suomen alueet, kaupungit ja maaseutu
- kartan käyttö, opaskartta ja suunnistuskartta

Tutkimisessa painotetaan omia havaintoja.

- sään tutkiminen
- veden kiertokulku
- ravintoketju
- kotiseudun kasveihin tutustuminen ja niiden tunnistaminen

- veden olomuodot ja kiertokulku
- sää ja kylmältä suojautuminen
- lämpötila ja lämpömittari
- kasvin osat ja niiden tehtävät

- kierrätys

T8 kannustaa oppilasta edistämään hyvinvointia ja turvallisuutta toiminnassaan ja lähiympäristössään ja ohjata oppilasta toimimaan turvallisesti, tarkoituksenmukaisesti, vastuullisesti ja itseään suojellen

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Turvallisuuden edistäminen ja turvataidot	Oppilas osaa esitellä keskeisiä hyvinvointiin ja turvallisuuteen liittyviä tekijöitä esimerkkien avulla. Oppilas osaa kuvata turvallisuusohjeita ja toimintatapoja erilaisissa vaara- ja ensiaputilanteissa, osaa käyttää niitä oppimistilanteissa sekä harjoittelee niiden perustelemista ympäristöopin eri tiedonalojen avulla.

- terveelliset elämäntavat, oma terveys
- yhdessä toimiminen

- turvallisesti liikenteessä
- kaveritaidot, kiusaamisen ehkäisy

- pihapiirin kasvit ja eläimet
- jokamiehen oikeudet
- kotiseutu
- Suomen alueet, kaupungit ja maaseutu
- kartan käyttö, opaskartta ja suunnistuskartta

Tutkimisessa painotetaan omia havaintoja.

- sään tutkiminen
- veden kiertokulku
- ravintoketju
- kotiseudun kasveihin tutustuminen ja niiden tunnistaminen

- veden olomuodot ja kiertokulku
- sää ja kylmältä suojautuminen
- lämpötila ja lämpömittari
- kasvin osat ja niiden tehtävät

- kierrätys

T9 ohjata oppilasta tutkimaan ja toimimaan sekä liikkumaan ja retkeilemään luonnossa ja rakennetussa ympäristössä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ympäristössä toimiminen ja tutkiminen	Oppilas osaa toimia, liikkua ja retkeillä luonnossa ja rakennetussa ympäristössä ohjeiden mukaisesti. Oppilas osaa tehdä tutkimuksia ympäristössä ohjatusti sekä yksin että ryhmän jäsenenä.

- turvallisesti liikenteessä
- kaveritaidot, kiusaamisen ehkäisy

- pihapiirin kasvit ja eläimet
- jokamiehen oikeudet
- kotiseutu
- Suomen alueet, kaupungit ja maaseutu
- kartan käyttö, opaskartta ja suunnistuskartta

Tutkimisessa painotetaan omia havaintoja.

- sään tutkiminen
- veden kiertokulku
- ravintoketju
- kotiseudun kasveihin tutustuminen ja niiden tunnistaminen

- veden olomuodot ja kiertokulku
- sää ja kylmältä suojautuminen
- lämpötila ja lämpömittari
- kasvin osat ja niiden tehtävät

- kierrätys

T10 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia harjoitella ryhmässä toimimista erilaisissa rooleissa ja vuorovaikutustilanteissa, innostaa oppilasta ilmaisemaan itseään ja kuuntelemaan muita sekä tukea oppilaan valmiuksia tunnistaa, ilmaista ja säädellä tunteitaan

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Vuorovaikutuksen taitojen kehittäminen sekä tunteiden tunnistaminen ja säätely	Oppilas osaa kuvata esimerkkien avulla ryhmässä toimimiseen, kohteliaaseen käytökseen sekä tunteiden ilmaisuun ja niiden säätelyyn liittyviä toimintamalleja ja harjoittelee niiden soveltamista eri rooleissa.

- terveelliset elämäntavat, oma terveys
- yhdessä toimiminen

- turvallisesti liikenteessä
- kaveritaidot, kiusaamisen ehkäisy

- pihapiirin kasvit ja eläimet
- jokamiehen oikeudet
- kotiseutu
- Suomen alueet, kaupungit ja maaseutu
- kartan käyttö, opaskartta ja suunnistuskartta

Tutkimisessa painotetaan omia havaintoja.

- sään tutkiminen
- veden kiertokulku
- ravintoketju
- kotiseudun kasveihin tutustuminen ja niiden tunnistaminen
- veden olomuodot ja kiertokulku
- sää ja kylmältä suojautuminen
- lämpötila ja lämpömittari
- kasvin osat ja niiden tehtävät
- kierrätys

T11 ohjata oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon hankinnassa, käsittelyssä ja esittämisessä sekä vuorovaikutuksen välineenä vastuullisesti, turvallisesti ja ergonomisesti

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tieto- ja viestintäteknologian käyttäminen	Oppilas osaa käyttää tieto- viestintäteknologiaa tutkimusprosessin eri vaiheissa ja vuorovaikutuksen välineenä. Oppilas osaa kuvata tieto- ja viestintäteknologian vastuullista, turvallista ja ergonomista käyttöä.

- terveelliset elämäntavat, oma terveys
- yhdessä toimiminen

- turvallisesti liikenteessä
- kaveritaidot, kiusaamisen ehkäisy

- pihapiirin kasvit ja eläimet
- jokamiehen oikeudet
- kotiseutu
- Suomen alueet, kaupungit ja maaseutu
- kartan käyttö, opaskartta ja suunnistuskartta

Tutkimisessa painotetaan omia havaintoja.

- sään tutkiminen
- veden kiertokulku
- ravintoketju
- kotiseudun kasveihin tutustuminen ja niiden tunnistaminen
- veden olomuodot ja kiertokulku
- sää ja kylmältä suojautuminen
- lämpötila ja lämpömittari
- kasvin osat ja niiden tehtävät
- kierrätys

T12 ohjata oppilasta hahmottamaan ympäristöä, ihmisten toimintaa ja niihin liittyviä ilmiöitä ympäristöopin käsitteiden avulla sekä kehittämään käsiterakenteitaan ennakkokäsityksistä kohti käsitteiden täsmällistä käyttöä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Käsitteiden käyttö	Oppilas osaa kuvata ympäristöä, ihmisen toimintaa ja niihin liittyviä ilmiöitä ympäristöopin tiedonalojen keskeisillä käsitteillä ja omin sanoin. Oppilas osaa yhdistää käsitteitä loogisesti toisiinsa.

- terveelliset elämäntavat, oma terveys
- yhdessä toimiminen
- turvallisesti liikenteessä
- kaveritaidot, kiusaamisen ehkäisy

- pihapiirin kasvit ja eläimet
- jokamiehen oikeudet
- kotiseutu
- Suomen alueet, kaupungit ja maaseutu
- kartan käyttö, opaskartta ja suunnistuskartta

Tutkimisessa painotetaan omia havaintoja.

- sään tutkiminen
- veden kiertokulku
- ravintoketju
- kotiseudun kasveihin tutustuminen ja niiden tunnistaminen
- veden olomuodot ja kiertokulku
- sää ja kylmältä suojautuminen
- lämpötila ja lämpömittari
- kasvin osat ja niiden tehtävät
- kierrätys

T13 ohjata oppilasta ymmärtämään, käyttämään ja tekemään erilaisia malleja, joiden avulla voidaan tulkita ja selittää ihmistä, ympäristöä ja niiden ilmiöitä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Mallien käyttäminen	Oppilas osaa käyttää ja tulkita erilaisia konkreettisia malleja. Oppilas harjoittelee abstraktien mallien käyttöä.

- terveelliset elämäntavat, oma terveys
- yhdessä toimiminen
- turvallisesti liikenteessä
- kaveritaidot, kiusaamisen ehkäisy

- pihapiirin kasvit ja eläimet
- jokamiehen oikeudet
- kotiseutu

- Suomen alueet, kaupungit ja maaseutu
- kartan käyttö, opaskartta ja suunnistuskartta

Tutkimisessa painotetaan omia havaintoja.

- sään tutkiminen
- veden kiertokulku
- ravintoketju
- kotiseudun kasveihin tutustuminen ja niiden tunnistaminen
- veden olomuodot ja kiertokulku
- sää ja kylmältä suojautuminen
- lämpötila ja lämpömittari
- kasvin osat ja niiden tehtävät
- kierrätys

T14 ohjata oppilasta hankkimaan luotettavaa tietoa, ilmaisemaan perustellen erilaisia näkemyksiä sekä tulkitsemaan ja arvioimaan kriittisesti tietolähteitä ja näkökulmia

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Näkemyksien ilmaiseminen ja kriittinen lukutaito	Oppilas osaa hakea tietoa erilaisista tietolähteistä ja valita joitakin luotettavia tietolähteitä. Oppilas harjoittelee erilaisten näkemysten perustelemista ja osaa nimetä eroja eri näkökulmissa.

- terveelliset elämäntavat, oma terveys
- yhdessä toimiminen
- turvallisesti liikenteessä
- kaveritaidot, kiusaamisen ehkäisy
- pihapiirin kasvit ja eläimet
- jokamiehen oikeudet
- kotiseutu
- Suomen alueet, kaupungit ja maaseutu
- kartan käyttö, opaskartta ja suunnistuskartta

Tutkimisessa painotetaan omia havaintoja.

- sään tutkiminen
- veden kiertokulku
- ravintoketju
- kotiseudun kasveihin tutustuminen ja niiden tunnistaminen
- veden olomuodot ja kiertokulku
- sää ja kylmältä suojautuminen
- lämpötila ja lämpömittari
- kasvin osat ja niiden tehtävät
- kierrätys

T15 ohjata oppilasta luonnon tutkimiseen, eliöiden ja elinympäristöjen tunnistamiseen ja ekologiseen ajatteluun sekä ohjata oppilasta ihmisen rakenteen, elintoimintojen ja kehityksen ymmärtämiseen

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Biologian tiedonala: Luonnon tutkiminen, eliöiden ja elinympäristöjen tunnistaminen, ihmisen rakenne, elintoiminnot ja kehitys	Oppilas osaa havainnoida luontoa, tunnistaa yleisimpiä kasvilajeja ja niiden tunnusomaisia elinympäristöjä. Oppilas laatii ohjatusti pienen kasvion, osaa tutkia kokeellisesti kasvien kasvua yksin ja yhdessä muiden kanssa sekä osaa pääpiirteittäin kuvata ihmisen rakenteen, elintoiminnot ja kehityksen.

- terveelliset elämäntavat, oma terveys
- yhdessä toimiminen
- pihapiirin kasvit ja eläimet
- jokamiehen oikeudet
- kotiseutu
- Suomen alueet, kaupungit ja maaseutu
- kartan käyttö, opaskartta ja suunnistuskartta

Tutkimisessa painotetaan omia havaintoja.

- sään tutkiminen
- veden kiertokulku
- ravintoketju
- kotiseudun kasveihin tutustuminen ja niiden tunnistaminen
- veden olomuodot ja kiertokulku

- sää ja kylmältä suojautuminen
- lämpötila ja lämpömittari
- kasvin osat ja niiden tehtävät

- kierrätys

T16 ohjata oppilasta maantieteelliseen ajatteluun, hahmottamaan omaa ympäristöä ja koko maailmaa sekä harjaannuttamaan kartankäyttö- ja muita geomediataitoja

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Maantiedon tiedonala: Maapallon hahmottaminen, kartta- ja muut geomediataidot	Oppilas osaa tunnistaa eri aluetasot, jäsentää omaa ympäristöään, hahmottaa opiskelemissään alueita ja koko maapallon karttakuvaa sekä osaa kuvata alueellista monimuotoisuutta maapallolla. Oppilas osaa käyttää karttoja ja muita geomedialähteitä tiedonhaussa ja esittämisessä.

- pihapiirin kasvit ja eläimet
- jokamiehen oikeudet
- kotiseutu
- Suomen alueet, kaupungit ja maaseutu
- kartan käyttö, opaskartta ja suunnistuskartta

Tutkimisessa painotetaan omia havaintoja.

- sään tutkiminen
- veden kiertokulku
- ravintoketju
- kotiseudun kasveihin tutustuminen ja niiden tunnistaminen

- veden olomuodot ja kiertokulku
- sää ja kylmältä suojautuminen
- lämpötila ja lämpömittari
- kasvin osat ja niiden tehtävät

- kierrätys

T17 ohjata oppilasta tutkimaan, kuvaamaan ja selittämään fysikaalisia ilmiöitä arjessa, luonnossa ja teknologiassa sekä rakentamaan perustaa energian säilymisen periaatteen ymmärtämiselle

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Fysiikan tiedonala: Fysikaalisten ilmiöiden tutkiminen, kuvaaminen ja selittäminen	Oppilas osaa havainnoida ja kuvata yksinkertaisia fysikaalisia ilmiöitä arjessa, luonnossa ja teknologiassa sekä harjoittelee niihin liittyviä selityksiä. Oppilas osaa käyttää energia-, voima- ja liikekäsitteitä arkisissa tilanteissa ja osaa antaa esimerkkejä energian säilymisen periaatteesta.

- turvallisesti liikenteessä
- kaveritaidot, kiusaamisen ehkäisy

Tutkimisessa painotetaan omia havaintoja.

- sään tutkiminen
- veden kiertokulku
- ravintoketju
- kotiseudun kasveihin tutustuminen ja niiden tunnistaminen
- veden olomuodot ja kiertokulku
- sää ja kylmältä suojautuminen
- lämpötila ja lämpömittari
- kasvin osat ja niiden tehtävät
- kierrätys

T18 ohjata oppilasta tutkimaan, kuvaamaan ja selittämään kemiallisia ilmiöitä, aineiden ominaisuuksia ja muutoksia sekä rakentamaan perustaa aineen säilymisen periaatteen ymmärtämiselle

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kemian tiedonala: Kemiallisten ilmiöiden tutkiminen, kuvaaminen ja selittäminen	Oppilas osaa havainnoida ja kuvata olomuotoja ja tuttujen aineiden ominaisuuksia sekä harjoittelee niihin liittyviä selityksiä. Oppilas osaa selittää aineen säilymisen periaatteen avulla esimerkiksi veden kiertokulkua tai kierrätystä.

- turvallisesti liikenteessä
- kaveritaidot, kiusaamisen ehkäisy

Tutkimisessa painotetaan omia havaintoja.

- sään tutkiminen
- veden kiertokulku
- ravintoketju
- kotiseudun kasveihin tutustuminen ja niiden tunnistaminen

- veden olomuodot ja kiertokulku
- sää ja kylmältä suojautuminen
- lämpötila ja lämpömittari
- kasvin osat ja niiden tehtävät

- kierrätys

T19 ohjata oppilasta ymmärtämään terveyden osa-alueita, arjen terveystottumusten merkitystä sekä elämäntapaa, lapsuuden ja nuoruuden yksilöllistä kasvua ja kehitystä sekä rohkaista oppilasta harjoittelemaan ja soveltamaan terveysosaamistaan arjessa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Terveystiedon tiedonala: Terveiden osa-alueiden ja arjen terveystottumusten tuntemus sekä niiden merkityksen pohtiminen, ikäkauteen liittyvän kasvun ja kehityksen tunnistaminen ja kuvaaminen	Oppilas osaa kuvata terveyden osa-alueita ja antaa esimerkkejä siitä, miten terveyttä voidaan arjessa edistää. Oppilas osaa kuvata elämäntapaa eri vaiheita ja selittää murrosikään liittyviä keskeisiä kasvun ja kehityksen tunnuspiirteitä ja niiden yksilöllistä vaihtelua.

- terveelliset elämäntavat, oma terveys
- yhdessä toimiminen

- turvallisesti liikenteessä
- kaveritaidot, kiusaamisen ehkäisy

- pihapiirin kasvit ja eläimet
- jokamiehen oikeudet
- kotiseutu
- Suomen alueet, kaupungit ja maaseutu
- kartan käyttö, opaskartta ja suunnistuskartta

- kierrätys

Vuosiluokka 5

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Minä ihmisenä

Sisältöjä valitaan siten, että ne liittyvät ihmisen rakenteeseen ja keskeisiin elintoimintoihin sekä ihmisen kasvun ja kehityksen eri vaiheisiin. Sisällöissä kiinnitetään huomiota kehityksen ajankohtaisiin muutoksiin ja niiden yksilöllisen luonteen ymmärtämiseen. Käsitellään ikäkauden mukaisesti seksuaalista kehitystä ja ihmisen lisääntymistä. Harjoitellaan tunnistamaan oman kehon ja mielen viestejä ja tiedostamaan omia ajatuksia, tarpeita, asenteita ja arvoja. Perehdytään terveyden osa-alueisiin ja voimavaroihin, arjen terveystottumuksiin, mielenterveystaitoihin, sairauksien ehkäisyyn ja itsehoitotaitoihin. Lisäksi harjoitellaan tunteiden tunnistamista, ilmaisua ja säätelyä. Tunnistetaan omaa oppimista tukevia asioita.

- Ihmisen rakenne ja keskeiset elintoiminnot
- Kasvun ja kehityksen eri vaiheet
- Murrosiän muutokset
- Ikäkauden mukainen seksuaalinen kehitys
- Itsestä huolehtiminen ja arjen perustaidot

S2 Arjen tilanteissa ja yhteisöissä toimiminen

Oppimistehtäviä ja sisältöjä valitaan siten, että ne liittyvät arjen tilanteissa ja yhteisöissä toimimiseen. Harjoitellaan selittämään arjen tilanteita, ilmiöitä ja teknologiaa eri tiedonalojen käsitteillä ja malleilla. Tutkitaan laitteiden toimintaperiaatteita ja erilaisia rakenteita. Harjoitellaan turvallisuuden edistämistä ja turvataitoja esimerkiksi seuraavilla osa-alueilla: liikenne-, palo-, sähköturvallisuus, tapaturmat, myrkytykset, päihitteet, kiusaamisen ehkäisy, fyysinen ja henkinen koskemattomuus sekä toiminta ensiapu- ja vaaratilanteissa. Harjoitellaan toimimista erilaisissa yhteisöissä sekä pohditaan erilaisten vuorovaikutustilanteiden ja yhteisöjen merkitystä hyvinvoinnille.

- Kiusaamisen ehkäisy
- Palo- ja sähköturvallisuus
- Tapaturmat

S3 Löytöretkelle monimuotoiseen maailmaan

Monipuolisten alueellisten esimerkkien ja ajankohtaisten uutisten avulla hahmotetaan Suomen, Pohjoismaiden, Euroopan ja muiden maanosien luonnonympäristöä ja ihmisen toimintaa. Keskeisiä näkökulmia ovat luonnon ja kulttuurien moninaisuuden arvostaminen sekä globaalin ymmärryksen vahvistaminen. Maailmankuvan ja sen alueellisen viitekehyksen rakentamisessa käytetään monipuolisesti karttoja ja muuta geomediala.

- Kartan käyttö ja tulkinta
- Euroopan alueet
- Euroopan kasvillisuus, ilmasto ja eläimistö
- Euroopan keskeiset maat

S4 Ympäristön tutkiminen

Sisällöiksi valitaan omaan elinympäristöön liittyviä tutkimustehtäviä. Elinympäristössä kiinnitetään huomiota elolliseen ja elottomaan luontoon, rakennettuun ja sosiaaliseen ympäristöön sekä ympäristön ilmiöihin, materiaaleihin ja teknologisiin sovelluksiin. Tehtävien avulla harjoitellaan tutkimuksen tekemisen eri vaiheita. Tutkitaan säätä sekä maa- ja kallioperää. Tutkimalla kappaleiden liikkeen muutoksia tutustutaan voiman käsitteeseen. Tunnistetaan eliöitä ja elinympäristöjä, laaditaan kasvio ohjatuksi sekä tutkitaan kokeellisesti kasvien kasvua. Kotiseudun erilaisten ympäristöjen merkitystä havainnoidaan myös hyvinvoinnin näkökulmasta. Tutustutaan ympäristössä toimimisen oikeuksiin ja velvollisuuksiin.

- Kasvion tekeminen eri keinoin, vähintään 10 eri lajia (esim. harakankello, koiranputki, peltosaunio, siankärsämä, kannusruoho, pietaryrtti)

S5 Luonnon rakenteet, periaatteet ja kiertokulut

Erilaisten materiaalien ja aineiden avulla tarkastellaan olomuotoja ja aineiden ominaisuuksia. Palaminen, yhteyttäminen ja veden kiertokulku muodostavat pohjan aineen muutosten ja aineen säilymisen periaatteen hahmottamiselle. Lämpötilan mittaamisen, lämpöenergiaan perehtymisen ja energialajien muuntumisen avulla tutustutaan energian säilymisen periaatteeseen. Tutkitaan ääni- ja valoilmiöitä. Perehdytään lähiavaruuteen, vuodenaikoihin, päivän ja yön vaihteluun sekä maapallon rakenteeseen. Tutkitaan eliöiden ja niiden elinympäristöjen sekä ihmisen toiminnan vuorovaikutussuhteita. Tutustutaan ravintoketjuihin, eläinten ja kasvien lisääntymiseen, ravinnon tuotantoon ja ruoan reitteihin sekä metsien hyötykäyttöön.

- Kasvin rakenne, yhteyttäminen ja lisääntyminen
- Ravintoketjut
- Palaminen
- Ääni- ja valoilmiöt (aistien yhteydessä)
- Aika ja avaruus (vuosi, vuodenaikat, kuukausi, vuorokausi)

S6 Kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Sisältöjä valittaessa otetaan huomioon luonnon monimuotoisuuden vaaliminen, ilmastonmuutos ja sen hillitseminen, luonnonvarojen kestävä käyttö, terveyden edistäminen, oman kulttuuriperinnön vaaliminen, monikulttuurisessa maailmassa eläminen sekä ihmiskunnan globaali hyvinvointi nyt ja tulevaisuudessa. Pohditaan oman toiminnan vaikutuksia itselle, toisiin ihmisiin, eläinten hyvinvointiin, luontoon ja yhteiskuntaan. Harjoitellaan ympäristövastuullista toimintaa omassa lähiympäristössä sekä toisista huolehtimista. Toteutetaan yhteinen vaikuttamisprojekti, jossa harjoitellaan osallistumista ja vaikuttamista paikallisella tai globaalilla tasolla.

- Ilmastonmuutos
- Kestävä kehitys

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1, S2, S3, S4, S5, S6	
T2	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L7
T3	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L3, L7
T4	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L7
T5	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L5
T6	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L2, L5
T7	S2, S3, S4, S5, S6	L2, L3, L5
T8	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L3
T9	S2, S3, S4, S5, S6	L3
T10	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L2, L3
T11	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L4, L5
T12	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1
T13	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L5
T14	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L2, L4, L5
T15	S1, S3, S4, S5, S6	L1
T16	S3, S4, S5, S6	L1, L5
T17	S2, S4, S5, S6	L1
T18	S2, S4, S5, S6	L1
T19	S1, S2, S3, S6	L1, L3

Vuosiluokan tavoitteet

T1 synnyttää ja ylläpitää oppilaan kiinnostusta ympäristöön ja ympäristöopin opiskeluun sekä auttaa oppilasta kokemaan kaikki ympäristöopin tiedonalat merkitykselliseksi itselleen

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ympäristöopin merkityksen hahmottaminen	Oppilas osaa antaa esimerkkejä ympäristöopin tiedonalojen merkityksestä.

- Ihmisen rakenne ja keskeiset elintoiminnot
- Kasvun ja kehityksen eri vaiheet
- Murrosiän muutokset
- Ikäkauden mukainen seksuaalinen kehitys
- Itsestä huolehtiminen ja arjen perustaidot
- Kiusaamisen ehkäisy
- Palo- ja sähköturvallisuus

- Tapaturmat
- Kartan käyttö ja tulkinta
- Euroopan alueet
- Euroopan kasvillisuus, ilmasto ja eläimistö
- Euroopan keskeiset maat
- Kasvion tekeminen eri keinoin, vähintään 10 eri lajia (esim. harakankello, koiranputki, peltosaunio, siiankärsämö, kannusruoho, pietaryrtti)
- Kasvin rakenne, yhteyttäminen ja lisääntyminen
- Ravintoketjut
- Palaminen
- Ääni- ja valoilmiot (aistien yhteydessä)
- Aika ja avaruus (vuosi, vuodenaajat, kuukausi, vuorokausi)
- Ilmastonmuutos
- Kestävä kehitys

T2 ohjata ja kannustaa oppilasta asettamaan omia opiskelutavoitteita ja työskentelemään pitkäjänteisesti niiden saavuttamiseksi sekä tunnistamaan omaa ympäristöopin osaamistaan

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tavoitteellinen työskentely ja oppimaan oppiminen	Oppilas osaa asettaa omia tavoitteita pienille kokonaisuuksille ja työskennellä yhteisten tavoitteiden saavuttamiseksi.

- Ihmisen rakenne ja keskeiset elintoiminnot
- Kasvun ja kehityksen eri vaiheet
- Murrosiän muutokset
- Ikäkauden mukainen seksuaalinen kehitys
- Itsestä huolehtiminen ja arjen perustaidot
- Kiusaamisen ehkäisy
- Palo- ja sähköturvallisuus
- Tapaturmat
- Kartan käyttö ja tulkinta
- Euroopan alueet

- Euroopan kasvillisuus, ilmasto ja eläimistö
- Euroopan keskeiset maat
- Kasvion tekeminen eri keinoin, vähintään 10 eri lajia (esim. harakankello, koiranputki, peltosaunio, siankärsämä, kannusruoho, pietaryrtti)
- Kasvin rakenne, yhteyttäminen ja lisääntyminen
- Ravintoketjut
- Palaminen
- Ääni- ja valoilmiot (aistien yhteydessä)
- Aika ja avaruus (vuosi, vuodenaajat, kuukausi, vuorokausi)
- Ilmastonmuutos
- Kestävä kehitys

T3 tukea oppilaan ympäristötietoisuuden kehittymistä sekä ohjata oppilasta toimimaan ja vaikuttamaan lähiympäristössään ja -yhteisöissään kestävän kehityksen edistämiseksi ja arvostamaan kestävän kehityksen merkitystä itselle ja maailmalle

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kestävän kehityksen tiedot ja taidot	Oppilas osaa kuvata esimerkkien avulla kestävän tulevaisuuden rakentamista tukevia ja uhkaavia tekijöitä. Oppilas osaa kuvata erilaisia keinoja lähiympäristön ja -yhteisöjen vaalimiseen, kehittämiseen ja niihin vaikuttamiseen sekä toimia ohjatusti yhteisessä vaikuttamisprojektissa.

- Ihmisen rakenne ja keskeiset elintoiminnot
- Kasvun ja kehityksen eri vaiheet
- Murrosiän muutokset
- Ikäkauden mukainen seksuaalinen kehitys
- Itsestä huolehtiminen ja arjen perustaidot
- Kiusaamisen ehkäisy
- Palo- ja sähköturvallisuus
- Tapaturmat
- Kartan käyttö ja tulkinta
- Euroopan alueet
- Euroopan kasvillisuus, ilmasto ja eläimistö

- Euroopan keskeiset maat
- Kasvion tekeminen eri keinoin, vähintään 10 eri lajia (esim. harakankello, koiranputki, peltosaunio, siankärsämä, kannusruoho, pietaryrtti)
- Kasvin rakenne, yhteyttäminen ja lisääntyminen
- Ravintoketjut
- Palaminen
- Ääni- ja valoilmiot (aistien yhteydessä)
- Aika ja avaruus (vuosi, vuodenaajat, kuukausi, vuorokausi)
- Ilmastonmuutos
- Kestävä kehitys

T4 rohkaista oppilasta muodostamaan kysymyksiä eri aihepiireistä sekä käyttämään niitä tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohtana

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kysymysten muodostaminen	Oppilas osaa muodostaa aiheeseen liittyviä kysymyksiä, joita voidaan yhdessä kehittää tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohdaksi.

- Ihmisen rakenne ja keskeiset elintoiminnot
- Kasvun ja kehityksen eri vaiheet
- Murrosiän muutokset
- Ikäkauden mukainen seksuaalinen kehitys
- Itsestä huolehtiminen ja arjen perustaidot
- Kiusaamisen ehkäisy
- Palo- ja sähköturvallisuus
- Tapaturmat
- Kartan käyttö ja tulkinta
- Euroopan alueet
- Euroopan kasvillisuus, ilmasto ja eläimistö
- Euroopan keskeiset maat
- Kasvion tekeminen eri keinoin, vähintään 10 eri lajia (esim. harakankello, koiranputki, peltosaunio, siankärsämä, kannusruoho, pietaryrtti)

- Kasvin rakenne, yhteyttäminen ja lisääntyminen
- Ravintoketjut
- Palaminen
- Ääni- ja valoilmiot (aistien yhteydessä)
- Aika ja avaruus (vuosi, vuodenaajat, kuukausi, vuorokausi)
- Ilmastonmuutos
- Kestävä kehitys

T5 ohjata oppilasta suunnittelemaan ja toteuttamaan pieniä tutkimuksia, tekemään havaintoja ja mittauksia monipuolisissa oppimisympäristöissä eri aisteja ja tutkimus- ja mittausvälineitä käyttäen

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tutkimisen taidot: suunnittelu, havainnointi ja mittaukset	Oppilas osaa toimia, havainnoida, mitata ja dokumentoida tuloksia ohjeiden mukaisesti. Oppilas osaa suunnitella pieniä tutkimuksia yksin tai yhdessä muiden kanssa.

- Ihmisen rakenne ja keskeiset elintoiminnot
- Kasvun ja kehityksen eri vaiheet
- Murrosiän muutokset
- Ikäkauden mukainen seksuaalinen kehitys
- Itsestä huolehtiminen ja arjen perustaidot
- Kiusaamisen ehkäisy
- Palo- ja sähköturvallisuus
- Tapaturmat
- Kartan käyttö ja tulkinta
- Euroopan alueet
- Euroopan kasvillisuus, ilmasto ja eläimistö
- Euroopan keskeiset maat
- Kasvion tekeminen eri keinoin, vähintään 10 eri lajia (esim. harakankello, koiranputki, peltosaunio, siänkärsämö, kannusruoho, pietaryrtti)
- Kasvin rakenne, yhteyttäminen ja lisääntyminen
- Ravintoketjut
- Palaminen

- Ääni- ja valoilmiot (aistien yhteydessä)
- Aika ja avaruus (vuosi, vuodenaajat, kuukausi, vuorokausi)
- Ilmastonmuutos
- Kestävä kehitys

T6 ohjata oppilasta tunnistamaan syy-seuraussuhteita, tekemään johtopäätöksiä tuloksistaan sekä esittämään tuloksiaan ja tutkimuksiaan eri tavoin

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tutkimisen taidot: johtopäätösten tekeminen ja tulosten esittäminen	Oppilas harjoittelee ohjatusti syy-seuraussuhteiden tunnistamista ja osaa tehdä yksinkertaisia johtopäätöksiä tuloksista. Oppilas osaa esittää tuloksiaan selkeästi.

- Ihmisen rakenne ja keskeiset elintoiminnot
- Kasvun ja kehityksen eri vaiheet
- Murrosiän muutokset
- Ikäkauden mukainen seksuaalinen kehitys
- Itsestä huolehtiminen ja arjen perustaidot
- Kiusaamisen ehkäisy
- Palo- ja sähköturvallisuus
- Tapaturmat
- Kartan käyttö ja tulkinta
- Euroopan alueet
- Euroopan kasvillisuus, ilmasto ja eläimistö
- Euroopan keskeiset maat
- Kasvion tekeminen eri keinoin, vähintään 10 eri lajia (esim. harakankello, koiranputki, peltosaunio, siiankärsämö, kannusruoho, pietaryrtti)
- Kasvin rakenne, yhteyttäminen ja lisääntyminen
- Ravintoketjut
- Palaminen
- Ääni- ja valoilmiot (aistien yhteydessä)
- Aika ja avaruus (vuosi, vuodenaajat, kuukausi, vuorokausi)
- Ilmastonmuutos

- Kestävä kehitys

T7 ohjata oppilasta ymmärtämään arjen teknologisten sovellusten käyttöä, merkitystä ja toimintaperiaatteita sekä innostaa oppilaita kokeilemaan, keksimään ja luomaan uutta yhdessä toimien

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Teknologinen osaaminen ja yhteistyö teknologisessa ongelmanratkaisussa	Oppilas osaa kuvata joidenkin arjen teknologisten sovellusten toimintaperiaatteita ja antaa esimerkkejä niiden merkityksestä. Oppilas osaa työskennellä kokeiluissa ja keksimisessä yhdessä toimien.

- Kiusaamisen ehkäisy
- Palo- ja sähköturvallisuus
- Tapaturmat

- Kartan käyttö ja tulkinta
- Euroopan alueet
- Euroopan kasvillisuus, ilmasto ja eläimistö
- Euroopan keskeiset maat

- Kasvion tekeminen eri keinoin, vähintään 10 eri lajia (esim. harakankello, koiranputki, peltosaunio, siankärsämö, kannusruoho, pietaryrtti)

- Kasvin rakenne, yhteyttäminen ja lisääntyminen
- Ravintoketjut
- Palaminen
- Ääni- ja valoilmiot (aistien yhteydessä)
- Aika ja avaruus (vuosi, vuodenaajat, kuukausi, vuorokausi)

- Ilmastonmuutos
- Kestävä kehitys

T8 kannustaa oppilasta edistämään hyvinvointia ja turvallisuutta toiminnassaan ja lähiympäristössään ja ohjata oppilasta toimimaan turvallisesti, tarkoituksenmukaisesti, vastuullisesti ja itseään suojellen

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Turvallisuuden edistäminen ja turvataidot	Oppilas osaa esitellä keskeisiä hyvinvointiin ja turvallisuuteen liittyviä tekijöitä esimerkkien avulla. Oppilas osaa kuvata turvallisuusohjeita ja toimintatapoja erilaisissa vaara- ja ensiaputilanteissa, osaa käyttää niitä oppimistilanteissa sekä harjoittelee niiden perustelemista ympäristöopin eri tiedonalojen avulla.

- Ihmisen rakenne ja keskeiset elintoiminnot
- Kasvun ja kehityksen eri vaiheet
- Murrosiän muutokset
- Ikäkauden mukainen seksuaalinen kehitys
- Itsestä huolehtiminen ja arjen perustaidot

- Kiusaamisen ehkäisy
- Palo- ja sähköturvallisuus
- Tapaturmat

- Kartan käyttö ja tulkinta
- Euroopan alueet
- Euroopan kasvillisuus, ilmasto ja eläimistö
- Euroopan keskeiset maat

- Kasvion tekeminen eri keinoin, vähintään 10 eri lajia (esim. harakankello, koiranputki, peltosaunio, siankärsämä, kannusruoho, pietaryrtti)

- Kasvin rakenne, yhteyttäminen ja lisääntyminen
- Ravintoketjut
- Palaminen
- Ääni- ja valoilmiot (aistien yhteydessä)
- Aika ja avaruus (vuosi, vuodenajat, kuukausi, vuorokausi)

- Ilmastonmuutos
- Kestävä kehitys

T9 ohjata oppilasta tutkimaan ja toimimaan sekä liikkumaan ja retkeilemään luonnossa ja rakennetussa ympäristössä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ympäristössä toimiminen ja tutkiminen	Oppilas osaa toimia, liikkua ja retkeillä luonnossa ja rakennetussa ympäristössä ohjeiden mukaisesti. Oppilas osaa tehdä tutkimuksia ympäristössä ohjatusti sekä yksin että ryhmän jäsenenä.

- Kiusaamisen ehkäisy
- Palo- ja sähköturvallisuus
- Tapaturmat

- Kartan käyttö ja tulkinta
- Euroopan alueet
- Euroopan kasvillisuus, ilmasto ja eläimistö
- Euroopan keskeiset maat

- Kasvion tekeminen eri keinoin, vähintään 10 eri lajia (esim. harakankello, koiranputki, peltosaunio, siankärsämö, kannusruoho, pietaryrtti)

- Kasvin rakenne, yhteyttäminen ja lisääntyminen
- Ravintoketjut
- Palaminen
- Ääni- ja valoilmiot (aistien yhteydessä)
- Aika ja avaruus (vuosi, vuodenajat, kuukausi, vuorokausi)

- Ilmastonmuutos
- Kestävä kehitys

T10 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia harjoitella ryhmässä toimimista erilaisissa rooleissa ja vuorovaikutustilanteissa, innostaa oppilasta ilmaisemaan itseään ja kuuntelemaan muita sekä tukea oppilaan valmiuksia tunnistaa, ilmaista ja säädellä tunteitaan

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Vuorovaikutuksen taitojen kehittäminen sekä tunteiden tunnistaminen ja säätely	Oppilas osaa kuvata esimerkkien avulla ryhmässä toimimiseen, kohteliaaseen käytökseen sekä tunteiden ilmaisuun ja niiden säätelyyn liittyviä toimintamalleja ja harjoittelee niiden soveltamista eri rooleissa.

- Ihmisen rakenne ja keskeiset elintoiminnot
- Kasvun ja kehityksen eri vaiheet

- Murrosiän muutokset
- Ikäkauden mukainen seksuaalinen kehitys
- Itsestä huolehtiminen ja arjen perustaidot
- Kiusaamisen ehkäisy
- Palo- ja sähköturvallisuus
- Tapaturmat
- Kartan käyttö ja tulkinta
- Euroopan alueet
- Euroopan kasvillisuus, ilmasto ja eläimistö
- Euroopan keskeiset maat
- Kasvion tekeminen eri keinoin, vähintään 10 eri lajia (esim. harakankello, koiranputki, peltosaunio, siankärsämö, kannusruoho, pietaryrtti)
- Kasvin rakenne, yhteyttäminen ja lisääntyminen
- Ravintoketjut
- Palaminen
- Ääni- ja valoilmiot (aistien yhteydessä)
- Aika ja avaruus (vuosi, vuodenaikat, kuukausi, vuorokausi)
- Ilmastonmuutos
- Kestävä kehitys

T11 ohjata oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon hankinnassa, käsittelyssä ja esittämisessä sekä vuorovaikutuksen välineenä vastuullisesti, turvallisesti ja ergonomisesti

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tieto- ja viestintäteknologian käyttäminen	Oppilas osaa käyttää tieto- viestintäteknologiaa tutkimusprosessin eri vaiheissa ja vuorovaikutuksen välineenä. Oppilas osaa kuvata tieto- ja viestintäteknologian vastuullista, turvallista ja ergonomista käyttöä.

- Ihmisen rakenne ja keskeiset elintoiminnot
- Kasvun ja kehityksen eri vaiheet
- Murrosiän muutokset
- Ikäkauden mukainen seksuaalinen kehitys

- Itsestä huolehtiminen ja arjen perustaidot
- Kiusaamisen ehkäisy
- Palo- ja sähköturvallisuus
- Tapaturmat
- Kartan käyttö ja tulkinta
- Euroopan alueet
- Euroopan kasvillisuus, ilmasto ja eläimistö
- Euroopan keskeiset maat
- Kasvion tekeminen eri keinoin, vähintään 10 eri lajia (esim. harakankello, koiranputki, peltosaunio, siankärsämö, kannusruoho, pietaryrtti)
- Kasvin rakenne, yhteyttäminen ja lisääntyminen
- Ravintoketjut
- Palaminen
- Ääni- ja valoilmiot (aistien yhteydessä)
- Aika ja avaruus (vuosi, vuodenaikat, kuukausi, vuorokausi)
- Ilmastonmuutos
- Kestävä kehitys

T12 ohjata oppilasta hahmottamaan ympäristöä, ihmisten toimintaa ja niihin liittyviä ilmiöitä ympäristöopin käsitteiden avulla sekä kehittämään käsiterakenteitaan ennakkokäsityksistä kohti käsitteiden täsmällistä käyttöä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Käsitteiden käyttö	Oppilas osaa kuvata ympäristöä, ihmisen toimintaa ja niihin liittyviä ilmiöitä ympäristöopin tiedonalojen keskeisillä käsitteillä ja omin sanoin. Oppilas osaa yhdistää käsitteitä loogisesti toisiinsa.

- Ihmisen rakenne ja keskeiset elintoiminnot
- Kasvun ja kehityksen eri vaiheet
- Murrosiän muutokset
- Ikäkauden mukainen seksuaalinen kehitys
- Itsestä huolehtiminen ja arjen perustaidot
- Kiusaamisen ehkäisy

- Palo- ja sähköturvallisuus
- Tapaturmat
- Kartan käyttö ja tulkinta
- Euroopan alueet
- Euroopan kasvillisuus, ilmasto ja eläimistö
- Euroopan keskeiset maat
- Kasvion tekeminen eri keinoin, vähintään 10 eri lajia (esim. harakankello, koiranputki, peltosaunio, siankärsämä, kannusruoho, pietaryrtti)
- Kasvin rakenne, yhteyttäminen ja lisääntyminen
- Ravintoketjut
- Palaminen
- Ääni- ja valoilmiot (aistien yhteydessä)
- Aika ja avaruus (vuosi, vuodenajat, kuukausi, vuorokausi)
- Ilmastonmuutos
- Kestävä kehitys

T13 ohjata oppilasta ymmärtämään, käyttämään ja tekemään erilaisia malleja, joiden avulla voidaan tulkita ja selittää ihmistä, ympäristöä ja niiden ilmiöitä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Mallien käyttäminen	Oppilas osaa käyttää ja tulkita erilaisia konkreettisia malleja. Oppilas harjoittelee abstraktien mallien käyttöä.

- Ihmisen rakenne ja keskeiset elintoiminnot
- Kasvun ja kehityksen eri vaiheet
- Murrosiän muutokset
- Ikäkauden mukainen seksuaalinen kehitys
- Itsestä huolehtiminen ja arjen perustaidot
- Kiusaamisen ehkäisy
- Palo- ja sähköturvallisuus
- Tapaturmat
- Kartan käyttö ja tulkinta

- Euroopan alueet
- Euroopan kasvillisuus, ilmasto ja eläimistö
- Euroopan keskeiset maat

- Kasvion tekeminen eri keinoin, vähintään 10 eri lajia (esim. harakankello, koiranputki, peltosaunio, siankärsämä, kannusruoho, pietaryrtti)

- Kasvin rakenne, yhteyttäminen ja lisääntyminen
- Ravintoketjut
- Palaminen
- Ääni- ja valoilmiot (aistien yhteydessä)
- Aika ja avaruus (vuosi, vuodenaajat, kuukausi, vuorokausi)

- Ilmastonmuutos
- Kestävä kehitys

T14 ohjata oppilasta hankkimaan luotettavaa tietoa, ilmaisemaan perustellen erilaisia näkemyksiä sekä tulkitsemaan ja arvioimaan kriittisesti tietolähteitä ja näkökulmia

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Näkemyksien ilmaiseminen ja kriittinen lukutaito	Oppilas osaa hakea tietoa erilaisista tietolähteistä ja valita joitakin luotettavia tietolähteitä. Oppilas harjoittelee erilaisten näkemysten perustelemista ja osaa nimetä eroja eri näkökulmissa.

- Ihmisen rakenne ja keskeiset elintoiminnot
- Kasvun ja kehityksen eri vaiheet
- Murrosiän muutokset
- Ikäkauden mukainen seksuaalinen kehitys
- Itsestä huolehtiminen ja arjen perustaidot

- Kiusaamisen ehkäisy
- Palo- ja sähköturvallisuus
- Tapaturmat

- Kartan käyttö ja tulkinta
- Euroopan alueet
- Euroopan kasvillisuus, ilmasto ja eläimistö
- Euroopan keskeiset maat

- Kasvion tekeminen eri keinoin, vähintään 10 eri lajia (esim. harakankello, koiranputki, peltosaunio, siankärsämä, kannusruoho, pietaryrtti)
- Kasvin rakenne, yhteyttäminen ja lisääntyminen
- Ravintoketjut
- Palaminen
- Ääni- ja valoilmiot (aistien yhteydessä)
- Aika ja avaruus (vuosi, vuodenaikat, kuukausi, vuorokausi)
- Ilmastonmuutos
- Kestävä kehitys

T15 ohjata oppilasta luonnon tutkimiseen, eliöiden ja elinympäristöjen tunnistamiseen ja ekologiseen ajatteluun sekä ohjata oppilasta ihmisen rakenteen, elintoimintojen ja kehityksen ymmärtämiseen

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Biologian tiedonala: Luonnon tutkiminen, eliöiden ja elinympäristöjen tunnistaminen, ihmisen rakenne, elintoiminnot ja kehitys	Oppilas osaa havainnoida luontoa, tunnistaa yleisimpiä kasvilajeja ja niiden tunnusomaisia elinympäristöjä. Oppilas laatii ohjatusti pienen kasvion, osaa tutkia kokeellisesti kasvien kasvua yksin ja yhdessä muiden kanssa sekä osaa pääpiirteittäin kuvata ihmisen rakenteen, elintoiminnot ja kehityksen.

- Ihmisen rakenne ja keskeiset elintoiminnot
- Kasvun ja kehityksen eri vaiheet
- Murrosiän muutokset
- Ikäkauden mukainen seksuaalinen kehitys
- Itsestä huolehtiminen ja arjen perustaidot
- Kartan käyttö ja tulkinta
- Euroopan alueet
- Euroopan kasvillisuus, ilmasto ja eläimistö
- Euroopan keskeiset maat
- Kasvion tekeminen eri keinoin, vähintään 10 eri lajia (esim. harakankello, koiranputki, peltosaunio, siankärsämä, kannusruoho, pietaryrtti)
- Kasvin rakenne, yhteyttäminen ja lisääntyminen
- Ravintoketjut

- Palaminen
- Ääni- ja valoilmiot (aistien yhteydessä)
- Aika ja avaruus (vuosi, vuodenajat, kuukausi, vuorokausi)
- Ilmastonmuutos
- Kestävä kehitys

T16 ohjata oppilasta maantieteelliseen ajatteluun, hahmottamaan omaa ympäristöä ja koko maailmaa sekä harjaannuttamaan kartankäyttö- ja muita geomediataitoja

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Maantiedon tiedonala: Maapallon hahmottaminen, kartta- ja muut geomediataidot	Oppilas osaa tunnistaa eri aluetasot, jäsentää omaa ympäristöään, hahmottaa opiskelemissään alueita ja koko maapallon karttakuvaa sekä osaa kuvata alueellista monimuotoisuutta maapallolla. Oppilas osaa käyttää karttoja ja muita geomedialähteitä tiedonhaussa ja esittämisessä.

- Kartan käyttö ja tulkinta
- Euroopan alueet
- Euroopan kasvillisuus, ilmasto ja eläimistö
- Euroopan keskeiset maat
- Kasvion tekeminen eri keinoin, vähintään 10 eri lajia (esim. harakankello, koiranputki, peltosaunio, siiankärsämä, kannusruoho, pietaryrtti)
- Kasvin rakenne, yhteyttäminen ja lisääntyminen
- Ravintoketjut
- Palaminen
- Ääni- ja valoilmiot (aistien yhteydessä)
- Aika ja avaruus (vuosi, vuodenajat, kuukausi, vuorokausi)
- Ilmastonmuutos
- Kestävä kehitys

T17 ohjata oppilasta tutkimaan, kuvaamaan ja selittämään fyysisiä ilmiöitä arjessa, luonnossa ja teknologiassa sekä rakentamaan perustaa energian säilymisen periaatteen ymmärtämiselle

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Fysiikan tiedonala: Fysikaalisten ilmiöiden tutkiminen, kuvaaminen ja selittäminen	Oppilas osaa havainnoida ja kuvata yksinkertaisia fysikaalisia ilmiöitä arjessa, luonnossa ja teknologiassa sekä harjoittelee niihin liittyviä selityksiä. Oppilas osaa käyttää energia-, voima- ja liikekäsitteitä arkisissa tilanteissa ja osaa antaa esimerkkejä energian säilymisen periaatteesta.

- Kiusaamisen ehkäisy
- Palo- ja sähköturvallisuus
- Tapaturmat

- Kasvion tekeminen eri keinoin, vähintään 10 eri lajia (esim. harakankello, koiranputki, peltosaunio, siankärsämä, kannusruoho, pietaryrtti)

- Kasvin rakenne, yhteyttäminen ja lisääntyminen
- Ravintoketjut
- Palaminen
- Ääni- ja valoilmiot (aistien yhteydessä)
- Aika ja avaruus (vuosi, vuodenaikat, kuukausi, vuorokausi)

- Ilmastonmuutos
- Kestävä kehitys

T18 ohjata oppilasta tutkimaan, kuvaamaan ja selittämään kemiallisia ilmiöitä, aineiden ominaisuuksia ja muutoksia sekä rakentamaan perustaa aineen säilymisen periaatteen ymmärtämiselle

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kemian tiedonala: Kemiallisten ilmiöiden tutkiminen, kuvaaminen ja selittäminen	Oppilas osaa havainnoida ja kuvata olomuotoja ja tuttujen aineiden ominaisuuksia sekä harjoittelee niihin liittyviä selityksiä. Oppilas osaa selittää aineen säilymisen periaatteen avulla esimerkiksi veden kiertokulkua tai kierrätystä.

- Kiusaamisen ehkäisy
- Palo- ja sähköturvallisuus
- Tapaturmat

- Kasvion tekeminen eri keinoin, vähintään 10 eri lajia (esim. harakankello, koiranputki, peltosaunio, siankärsämä, kannusruoho, pietaryrtti)

- Kasvin rakenne, yhteyttäminen ja lisääntyminen
- Ravintoketjut
- Palaminen
- Ääni- ja valoilmiot (aistien yhteydessä)
- Aika ja avaruus (vuosi, vuodenaajat, kuukausi, vuorokausi)
- Ilmastonmuutos
- Kestävä kehitys

T19 ohjata oppilasta ymmärtämään terveyden osa-alueita, arjen terveystottumusten merkitystä sekä elämänkulkua, lapsuuden ja nuoruuden yksilöllistä kasvua ja kehitystä sekä rohkaista oppilasta harjoittelemaan ja soveltamaan terveystottumustaan arjessa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Terveystiedon tiedonala: Terveiden osa-alueiden ja arjen terveystottumusten tuntemus sekä niiden merkityksen pohtiminen, ikäkauteen liittyvän kasvun ja kehityksen tunnistaminen ja kuvaaminen	Oppilas osaa kuvata terveyden osa-alueita ja antaa esimerkkejä siitä, miten terveyttä voidaan arjessa edistää. Oppilas osaa kuvata elämänkulun eri vaiheita ja selittää murrosikään liittyviä keskeisiä kasvun ja kehityksen tunnuspiirteitä ja niiden yksilöllistä vaihtelua.

- Ihmisen rakenne ja keskeiset elintoiminnot
- Kasvun ja kehityksen eri vaiheet
- Murrosiän muutokset
- Ikäkauden mukainen seksuaalinen kehitys
- Itsestä huolehtiminen ja arjen perustaidot
- Kiusaamisen ehkäisy
- Palo- ja sähköturvallisuus
- Tapaturmat
- Kartan käyttö ja tulkinta
- Euroopan alueet
- Euroopan kasvillisuus, ilmasto ja eläimistö
- Euroopan keskeiset maat
- Ilmastonmuutos
- Kestävä kehitys

Vuosiluokka 6

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Minä ihmisenä

Sisältöjä valitaan siten, että ne liittyvät ihmisen rakenteeseen ja keskeisiin elintoimintoihin sekä ihmisen kasvun ja kehityksen eri vaiheisiin. Sisällöissä kiinnitetään huomiota kehityksen ajankohtaisiin muutoksiin ja niiden yksilöllisen luonteen ymmärtämiseen. Käsitellään ikäkauden mukaisesti seksuaalista kehitystä ja ihmisen lisääntymistä. Harjoitellaan tunnistamaan oman kehon ja mielen viestejä ja tiedostamaan omia ajatuksia, tarpeita, asenteita ja arvoja. Perehdytään terveyden osa-alueisiin ja voimavaroihin, arjen terveystottumuksiin, mielenterveystaitoihin, sairauksien ehkäisyyn ja itsehoitotaitoihin. Lisäksi harjoitellaan tunteiden tunnistamista, ilmaisua ja säätelyä. Tunnistetaan omaa oppimista tukevia asioita.

- Minä oppijana
- Tunnetaidot
- Seurustelu ja seksuaalisuus
- Fyysinen ja psyykkinen terveys
- Ensiavun alkeet

S2 Arjen tilanteissa ja yhteisöissä toimiminen

Oppimistehtäviä ja sisältöjä valitaan siten, että ne liittyvät arjen tilanteissa ja yhteisöissä toimimiseen. Harjoitellaan selittämään arjen tilanteita, ilmiöitä ja teknologiaa eri tiedonalojen käsitteillä ja malleilla. Tutkitaan laitteiden toimintaperiaatteita ja erilaisia rakenteita. Harjoitellaan turvallisuuden edistämistä ja turvatoimia esimerkiksi seuraavilla osa-alueilla: liikenne-, palo-, sähköturvallisuus, tapaturmat, myrkytykset, päihteet, kiusaamisen ehkäisy, fyysinen ja henkinen koskemattomuus sekä toiminta ensiapu- ja vaaratilanteissa. Harjoitellaan toimimista erilaisissa yhteisöissä sekä pohditaan erilaisten vuorovaikutustilanteiden ja yhteisöjen merkitystä hyvinvoinnille.

- Kiusaamisen ehkäisy
- Kasvun erot ja yksilöllisyyden kunnioittaminen
- Voima ja liike, koneiden merkitys arjessa
- Kitka ja sen merkitys

S3 Löytöretkelle monimuotoiseen maailmaan

Monipuolisten alueellisten esimerkkien ja ajankohtaisten uutisten avulla hahmotetaan Suomen, Pohjoismaiden, Euroopan ja muiden maanosien luonnonympäristöä ja ihmisen toimintaa. Keskeisiä näkökulmia ovat luonnon ja kulttuurien moninaisuuden arvostaminen sekä globaalin ymmärryksen vahvistaminen. Maailmankuvan ja sen alueellisen viitekehyksen rakentamisessa käytetään monipuolisesti kartoja ja muuta geomediala.

- Afrikan, Aasian ja Australian aluemaantietoa

S4 Ympäristön tutkiminen

Sisällöiksi valitaan omaan elinympäristöön liittyviä tutkimustehtäviä. Elinympäristössä kiinnitetään huomiota elolliseen ja elottomaan luontoon, rakennettuun ja sosiaaliseen ympäristöön sekä ympäristön ilmiöihin, materiaaleihin ja teknologisiin sovelluksiin. Tehtävien avulla harjoitellaan tutkimuksen tekemisen eri vaiheita. Tutkitaan säätä sekä maa- ja kallioperää. Tutkimalla kappaleiden liikkeiden muutoksia tutustutaan voiman käsitteeseen. Tunnistetaan eliöitä ja elinympäristöjä, laaditaan kasvio ohjatuksi sekä tutkitaan kokeellisesti kasvien kasvua. Kotiseudun erilaisten ympäristöjen merkitystä havainnoidaan myös hyvinvoinnin näkökulmasta. Tutustutaan ympäristössä toimimisen oikeuksiin ja velvollisuuksiin.

- Kasvion tekeminen eri keinoin, vähintään 10 eri lajia (esim. käenkaali, oravanmarja, metsätähti, vanamo, kanerva, kalliomarre)

S5 Luonnon rakenteet, periaatteet ja kiertokulut

Erilaisten materiaalien ja aineiden avulla tarkastellaan olomuotoja ja aineiden ominaisuuksia. Palaminen, yhteyttäminen ja veden kiertokulku muodostavat pohjan aineen muutosten ja aineen säilymisen periaatteen hahmottamiselle. Lämpötilan mittaamisen, lämpöenergiaan perehtymisen ja energialajien muuntumisen avulla tutustutaan energian säilymisen periaatteeseen. Tutkitaan ääni- ja valoilmioita. Perehdytään lähiavaruuteen, vuodenaikoihin, päivän ja yön vaihteluun sekä maapallon rakenteeseen. Tutkitaan eliöiden ja niiden elinympäristöjen sekä ihmisen toiminnan vuorovaikutussuhteita. Tutustutaan ravintoketjuihin, eläinten ja kasvien lisääntymiseen, ravinnon tuotantoon ja ruoan reitteihin sekä metsien hyötykäyttöön.

- Energiamuodot
- Energian muuttuminen ja energian säilymisen periaate
- Energialähteet ja -varat
- Veden ominaisuudet ja kiertokulku
- Avaruus ja aurinkokunta
- Maapallon rakenne

S6 Kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Sisältöjä valittaessa otetaan huomioon luonnon monimuotoisuuden vaaliminen, ilmastonmuutos ja sen hillitseminen, luonnonvarojen kestävä käyttö, terveyden edistäminen, oman kulttuuriperinnön vaaliminen, monikulttuurisessa maailmassa eläminen sekä ihmiskunnan globaali hyvinvointi nyt ja tulevaisuudessa. Pohditaan oman toiminnan vaikutuksia itselle, toisiin ihmisiin, eläinten hyvinvointiin, luontoon ja yhteiskuntaan. Harjoitellaan ympäristövastuullista toimintaa omassa lähiympäristössä sekä toisista huolehtimista. Toteutetaan yhteinen vaikuttamisprojekti, jossa harjoitellaan osallistumista ja vaikuttamista paikallisella tai globaalilla tasolla.

- Suunnitellaan ja toteutetaan kierrätykseen liittyvä projekti
- Monikulttuurisuus ja globaali hyvinvointi

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1, S2, S3, S4, S5, S6	
T2	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L7
T3	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L3, L7
T4	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L7
T5	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L5
T6	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L2, L5
T7	S2, S3, S4, S5, S6	L2, L3, L5
T8	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L3
T9	S2, S3, S4, S5, S6	L3
T10	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L2, L3
T11	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L4, L5
T12	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1
T13	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L5
T14	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L2, L4, L5
T15	S1, S3, S4, S5, S6	L1
T16	S3, S4, S5, S6	L1, L5
T17	S2, S4, S5, S6	L1
T18	S2, S4, S5, S6	L1
T19	S1, S2, S3, S6	L1, L3

Vuosiluokan tavoitteet

T1 synnyttää ja ylläpitää oppilaan kiinnostusta ympäristöön ja ympäristöopin opiskeluun sekä auttaa oppilasta kokemaan kaikki ympäristöopin tiedonalat merkitykselliseksi itselleen

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ympäristöopin merkityksen hahmottaminen	Oppilas osaa antaa esimerkkejä ympäristöopin tiedonalojen merkityksestä.

- Minä oppijana
- Tunnetaidot
- Seurustelu ja seksuaalisuus
- Fyysinen ja psyykinen terveys
- Ensiavun alkeet

- Kiusaamisen ehkäisy

- Kasvun erot ja yksilöllisyyden kunnioittaminen
- Voima ja liike, koneiden merkitys arjessa
- Kitka ja sen merkitys

- Afrikan, Aasian ja Australian aluemaantietoa

- Kasvion tekeminen eri keinoin, vähintään 10 eri lajia (esim. käenkaali, oravanmarja, metsätähti, vanamo, kanerva, kallioimarre)

- Energiamuodot
- Energian muuttuminen ja energian säilymisen periaate
- Energialähteet ja -varat
- Veden ominaisuudet ja kiertokulku
- Avaruus ja aurinkokunta
- Maapallon rakenne

- Suunnitellaan ja toteutetaan kierrätykseen liittyvä projekti
- Monikulttuurisuus ja globaali hyvinvointi

T2 ohjata ja kannustaa oppilasta asettamaan omia opiskelutavoitteita ja työskentelemään pitkäjänteisesti niiden saavuttamiseksi sekä tunnistamaan omaa ympäristöopin osaamistaan

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tavoitteellinen työskentely ja oppimaan oppiminen	Oppilas osaa asettaa omia tavoitteita pienille kokonaisuuksille ja työskennellä yhteisten tavoitteiden saavuttamiseksi.

- Minä oppijana
- Tunnetaidot
- Seurustelu ja seksuaalisuus
- Fyysinen ja psyykinen terveys
- Ensiavun alkeet

- Kiusaamisen ehkäisy
- Kasvun erot ja yksilöllisyyden kunnioittaminen
- Voima ja liike, koneiden merkitys arjessa
- Kitka ja sen merkitys

- Afrikan, Aasian ja Australian aluemaantietoa
- Kasvion tekeminen eri keinoin, vähintään 10 eri lajia (esim. käenkaali, oravanmarja, metsätähti, vanamo, kanerva, kallioimarre)
- Energiamuodot
- Energian muuttuminen ja energian säilymisen periaate
- Energialähteet ja -varat
- Veden ominaisuudet ja kiertokulku
- Avaruus ja aurinkokunta
- Maapallon rakenne
- Suunnitellaan ja toteutetaan kierrätykseen liittyvä projekti
- Monikulttuurisuus ja globaali hyvinvointi

T3 tukea oppilaan ympäristötietoisuuden kehittymistä sekä ohjata oppilasta toimimaan ja vaikuttamaan lähiympäristössään ja -yhteisöissään kestävä kehityksen edistämiseksi ja arvostamaan kestävä kehityksen merkitystä itselle ja maailmalle

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kestävä kehityksen tiedot ja taidot	Oppilas osaa kuvata esimerkkien avulla kestävä tulevaisuuden rakentamista tukevia ja uhkaavia tekijöitä. Oppilas osaa kuvata erilaisia keinoja lähiympäristön ja -yhteisöjen vaalimiseen, kehittämiseen ja niihin vaikuttamiseen sekä toimia ohjatusti yhteisessä vaikuttamisprojektissa.

- Minä oppijana
- Tunnetaidot
- Seurustelu ja seksuaalisuus
- Fyysinen ja psyykinen terveys
- Ensiavun alkeet
- Kiusaamisen ehkäisy
- Kasvun erot ja yksilöllisyyden kunnioittaminen
- Voima ja liike, koneiden merkitys arjessa
- Kitka ja sen merkitys
- Afrikan, Aasian ja Australian aluemaantietoa

- Kasvion tekeminen eri keinoin, vähintään 10 eri lajia (esim. käenkaali, oravanmarja, metsätähti, vanamo, kanerva, kallioimarre)
- Energiamuodot
- Energian muuttuminen ja energian säilymisen periaate
- Energialähteet ja -varat
- Veden ominaisuudet ja kiertokulku
- Avaruus ja aurinkokunta
- Maapallon rakenne
- Suunnitellaan ja toteutetaan kierrätykseen liittyvä projekti
- Monikulttuurisuus ja globaali hyvinvointi

T4 rohkaista oppilasta muodostamaan kysymyksiä eri aihepiireistä sekä käyttämään niitä tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohtana

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kysymysten muodostaminen	Oppilas osaa muodostaa aiheeseen liittyviä kysymyksiä, joita voidaan yhdessä kehittää tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohdaksi.

- Minä oppijana
- Tunnetaidot
- Seurustelu ja seksuaalisuus
- Fyysinen ja psyykinen terveys
- Ensiavun alkeet
- Kiusaamisen ehkäisy
- Kasvun erot ja yksilöllisyyden kunnioittaminen
- Voima ja liike, koneiden merkitys arjessa
- Kitka ja sen merkitys
- Afrikan, Aasian ja Australian aluemaantietoa
- Kasvion tekeminen eri keinoin, vähintään 10 eri lajia (esim. käenkaali, oravanmarja, metsätähti, vanamo, kanerva, kallioimarre)
- Energiamuodot
- Energian muuttuminen ja energian säilymisen periaate
- Energialähteet ja -varat

- Veden ominaisuudet ja kiertokulku
- Avaruus ja aurinkokunta
- Maapallon rakenne
- Suunnitellaan ja toteutetaan kierrätykseen liittyvä projekti
- Monikulttuurisuus ja globaali hyvinvointi

T5 ohjata oppilasta suunnittelemaan ja toteuttamaan pieniä tutkimuksia, tekemään havaintoja ja mittauksia monipuolisissa oppimisympäristöissä eri aisteja ja tutkimus- ja mittausvälineitä käyttäen

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tutkimisen taidot: suunnittelu, havainnointi ja mittaukset	Oppilas osaa toimia, havainnoida, mitata ja dokumentoida tuloksia ohjeiden mukaisesti. Oppilas osaa suunnitella pieniä tutkimuksia yksin tai yhdessä muiden kanssa.

- Minä oppijana
- Tunnetaidot
- Seurustelu ja seksuaalisuus
- Fyysinen ja psyykkinen terveys
- Ensiavun alkeet
- Kiusaamisen ehkäisy
- Kasvun erot ja yksilöllisyyden kunnioittaminen
- Voima ja liike, koneiden merkitys arjessa
- Kitka ja sen merkitys
- Afrikan, Aasian ja Australian aluemaantietoa
- Kasvion tekeminen eri keinoin, vähintään 10 eri lajia (esim. käenkaali, oravanmarja, metsätähti, vanamo, kanerva, kallioimarre)
- Energiamuodot
- Energian muuttuminen ja energian säilymisen periaate
- Energialähteet ja -varat
- Veden ominaisuudet ja kiertokulku
- Avaruus ja aurinkokunta
- Maapallon rakenne

- Suunnitellaan ja toteutetaan kierrätykseen liittyvä projekti
- Monikulttuurisuus ja globaali hyvinvointi

T6 ohjata oppilasta tunnistamaan syy-seuraussuhteita, tekemään johtopäätöksiä tuloksistaan sekä esittämään tuloksiaan ja tutkimuksiaan eri tavoin

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tutkimisen taidot: johtopäätösten tekeminen ja tulosten esittäminen	Oppilas harjoittelee ohjatusti syy-seuraussuhteiden tunnistamista ja osaa tehdä yksinkertaisia johtopäätöksiä tuloksista. Oppilas osaa esittää tuloksiaan selkeästi.

- Minä oppijana
- Tunnetaidot
- Seurustelu ja seksuaalisuus
- Fyysinen ja psyykinen terveys
- Ensiavun alkeet

- Kiusaamisen ehkäisy
- Kasvun erot ja yksilöllisyyden kunnioittaminen
- Voima ja liike, koneiden merkitys arjessa
- Kitka ja sen merkitys

- Afrikan, Aasian ja Australian aluemaantietoa

- Kasvion tekeminen eri keinoin, vähintään 10 eri lajia (esim. käenkaali, oravanmarja, metsätähti, vanamo, kanerva, kallioimarre)

- Energiamuodot
- Energian muuttuminen ja energian säilymisen periaate
- Energialähteet ja -varat
- Veden ominaisuudet ja kiertokulku
- Avaruus ja aurinkokunta
- Maapallon rakenne

- Suunnitellaan ja toteutetaan kierrätykseen liittyvä projekti
- Monikulttuurisuus ja globaali hyvinvointi

T7 ohjata oppilasta ymmärtämään arjen teknologisten sovellusten käyttöä, merkitystä ja toimintaperiaatteita sekä innostaa oppilaita kokeilemaan, keksimään ja luomaan uutta yhdessä toimien

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Teknologinen osaaminen ja yhteistyö teknologisessa ongelmanratkaisussa	Oppilas osaa kuvata joidenkin arjen teknologisten sovellusten toimintaperiaatteita ja antaa esimerkkejä niiden merkityksestä. Oppilas osaa työskennellä kokeiluissa ja keksimisessä yhdessä toimien.

- Kiusaamisen ehkäisy
- Kasvun erot ja yksilöllisyyden kunnioittaminen
- Voima ja liike, koneiden merkitys arjessa
- Kitka ja sen merkitys

- Afrikan, Aasian ja Australian aluemaantietoa

- Kasvion tekeminen eri keinoin, vähintään 10 eri lajia (esim. käenkaali, oravanmarja, metsätähti, vanamo, kanerva, kallioimarre)

- Energiamuodot
- Energian muuttuminen ja energian säilymisen periaate
- Energialähteet ja -varat
- Veden ominaisuudet ja kiertokulku
- Avaruus ja aurinkokunta
- Maapallon rakenne

- Suunnitellaan ja toteutetaan kierrätykseen liittyvä projekti
- Monikulttuurisuus ja globaali hyvinvointi

T8 kannustaa oppilasta edistämään hyvinvointia ja turvallisuutta toiminnassaan ja lähiympäristössään ja ohjata oppilasta toimimaan turvallisesti, tarkoituksenmukaisesti, vastuullisesti ja itseään suojellen

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Turvallisuuden edistäminen ja turvataidot	Oppilas osaa esitellä keskeisiä hyvinvointiin ja turvallisuuteen liittyviä tekijöitä esimerkkien avulla. Oppilas osaa kuvata turvallisuusohjeita ja toimintatapoja erilaisissa vaara- ja ensiaputilanteissa, osaa käyttää niitä oppimistilanteissa sekä harjoittelee niiden perustelemista ympäristöopin eri tiedonalojen avulla.

- Minä oppijana
- Tunnetaidot
- Seurustelu ja seksuaalisuus
- Fyysinen ja psyykkinen terveys
- Ensiavun alkeet

- Kiusaamisen ehkäisy
- Kasvun erot ja yksilöllisyyden kunnioittaminen
- Voima ja liike, koneiden merkitys arjessa
- Kitka ja sen merkitys

- Afrikan, Aasian ja Australian aluemaantietoa

- Kasvion tekeminen eri keinoin, vähintään 10 eri lajia (esim. käenkaali, oravanmarja, metsätähti, vanamo, kanerva, kallioimarre)

- Energiamuodot
- Energian muuttuminen ja energian säilymisen periaate
- Energialähteet ja -varat
- Veden ominaisuudet ja kiertokulku
- Avaruus ja aurinkokunta
- Maapallon rakenne

- Suunnitellaan ja toteutetaan kierrätykseen liittyvä projekti
- Monikulttuurisuus ja globaali hyvinvointi

T9 ohjata oppilasta tutkimaan ja toimimaan sekä liikkumaan ja retkeilemään luonnossa ja rakennetussa ympäristössä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ympäristössä toimiminen ja tutkiminen	Oppilas osaa toimia, liikkua ja retkeillä luonnossa ja rakennetussa ympäristössä ohjeiden mukaisesti. Oppilas osaa tehdä tutkimuksia ympäristössä ohjatusti sekä yksin että ryhmän jäsenenä.

- Kiusaamisen ehkäisy
- Kasvun erot ja yksilöllisyyden kunnioittaminen
- Voima ja liike, koneiden merkitys arjessa
- Kitka ja sen merkitys

- Afrikan, Aasian ja Australian aluemaantietoa

- Kasvion tekeminen eri keinoin, vähintään 10 eri lajia (esim. käenkaali, oravanmarja, metsätähti, vanamo, kanerva, kallioimarre)

- Energiamuodot
- Energian muuttuminen ja energian säilymisen periaate
- Energialähteet ja -varat
- Veden ominaisuudet ja kiertokulku
- Avaruus ja aurinkokunta
- Maapallon rakenne

- Suunnitellaan ja toteutetaan kierrätykseen liittyvä projekti
- Monikulttuurisuus ja globaali hyvinvointi

T10 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia harjoitella ryhmässä toimimista erilaisissa rooleissa ja vuorovaikutustilanteissa, innostaa oppilasta ilmaisemaan itseään ja kuuntelemaan muita sekä tukea oppilaan valmiuksia tunnistaa, ilmaista ja säädellä tunteitaan

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Vuorovaikutuksen taitojen kehittäminen sekä tunteiden tunnistaminen ja säätely	Oppilas osaa kuvata esimerkkien avulla ryhmässä toimimiseen, kohteliaaseen käytökseen sekä tunteiden ilmaisuun ja niiden säätelyyn liittyviä toimintamalleja ja harjoittelee niiden soveltamista eri rooleissa.

- Minä oppijana
- Tunnetaidot
- Seurustelu ja seksuaalisuus

- Fyysinen ja psyykkinen terveys
- Ensiavun alkeet
- Kiusaamisen ehkäisy
- Kasvun erot ja yksilöllisyyden kunnioittaminen
- Voima ja liike, koneiden merkitys arjessa
- Kitka ja sen merkitys
- Afrikan, Aasian ja Australian aluemaantietoa
- Kasvion tekeminen eri keinoin, vähintään 10 eri lajia (esim. käenkaali, oravanmarja, metsätähti, vanamo, kanerva, kallioimarre)
- Energiamuodot
- Energian muuttuminen ja energian säilymisen periaate
- Energialähteet ja -varat
- Veden ominaisuudet ja kiertokulku
- Avaruus ja aurinkokunta
- Maapallon rakenne
- Suunnitellaan ja toteutetaan kierrätykseen liittyvä projekti
- Monikulttuurisuus ja globaali hyvinvointi

T11 ohjata oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon hankinnassa, käsittelyssä ja esittämisessä sekä vuorovaikutuksen välineenä vastuullisesti, turvallisesti ja ergonomisesti

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tieto- ja viestintäteknologian käyttäminen	Oppilas osaa käyttää tieto- viestintäteknologiaa tutkimusprosessin eri vaiheissa ja vuorovaikutuksen välineenä. Oppilas osaa kuvata tieto- ja viestintäteknologian vastuullista, turvallista ja ergonomista käyttöä.

- Minä oppijana
- Tunnetaidot
- Seurustelu ja seksuaalisuus
- Fyysinen ja psyykkinen terveys
- Ensiavun alkeet

- Kiusaamisen ehkäisy
- Kasvun erot ja yksilöllisyyden kunnioittaminen
- Voima ja liike, koneiden merkitys arjessa
- Kitka ja sen merkitys

- Afrikan, Aasian ja Australian aluemaantietoa

- Kasvion tekeminen eri keinoin, vähintään 10 eri lajia (esim. käenkaali, oravanmarja, metsätähti, vanamo, kanerva, kallioimarre)

- Energiamuodot
- Energian muuttuminen ja energian säilymisen periaate
- Energialähteet ja -varat
- Veden ominaisuudet ja kiertokulku
- Avaruus ja aurinkokunta
- Maapallon rakenne

- Suunnitellaan ja toteutetaan kierrätykseen liittyvä projekti
- Monikulttuurisuus ja globaali hyvinvointi

T12 ohjata oppilasta hahmottamaan ympäristöä, ihmisten toimintaa ja niihin liittyviä ilmiöitä ympäristöopin käsitteiden avulla sekä kehittämään käsiterakenteitaan ennakkokäsityksistä kohti käsitteiden täsmällistä käyttöä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Käsitteiden käyttö	Oppilas osaa kuvata ympäristöä, ihmisen toimintaa ja niihin liittyviä ilmiöitä ympäristöopin tiedonalojen keskeisillä käsitteillä ja omin sanoin. Oppilas osaa yhdistää käsitteitä loogisesti toisiinsa.

- Minä oppijana
- Tunnetaidot
- Seurustelu ja seksuaalisuus
- Fyysinen ja psyykkinen terveys
- Ensiavun alkeet

- Kiusaamisen ehkäisy
- Kasvun erot ja yksilöllisyyden kunnioittaminen
- Voima ja liike, koneiden merkitys arjessa

- Kitka ja sen merkitys
- Afrikan, Aasian ja Australian aluemaantietoa
- Kasvion tekeminen eri keinoin, vähintään 10 eri lajia (esim. käenkaali, oravanmarja, metsätähti, vanamo, kanerva, kallioimarre)
- Energiamuodot
- Energian muuttuminen ja energian säilymisen periaate
- Energialähteet ja -varat
- Veden ominaisuudet ja kiertokulku
- Avaruus ja aurinkokunta
- Maapallon rakenne
- Suunnitellaan ja toteutetaan kierrätykseen liittyvä projekti
- Monikulttuurisuus ja globaali hyvinvointi

T13 ohjata oppilasta ymmärtämään, käyttämään ja tekemään erilaisia malleja, joiden avulla voidaan tulkita ja selittää ihmistä, ympäristöä ja niiden ilmiöitä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Mallien käyttäminen	Oppilas osaa käyttää ja tulkita erilaisia konkreettisia malleja. Oppilas harjoittelee abstraktien mallien käyttöä.

- Minä oppijana
- Tunnetaidot
- Seurustelu ja seksuaalisuus
- Fyysinen ja psyykinen terveys
- Ensiavun alkeet
- Kiusaamisen ehkäisy
- Kasvun erot ja yksilöllisyyden kunnioittaminen
- Voima ja liike, koneiden merkitys arjessa
- Kitka ja sen merkitys
- Afrikan, Aasian ja Australian aluemaantietoa

- Kasvion tekeminen eri keinoin, vähintään 10 eri lajia (esim. käenkaali, oravanmarja, metsätähti, vanamo, kanerva, kallioimarre)
- Energiamuodot
- Energian muuttuminen ja energian säilymisen periaate
- Energialähteet ja -varat
- Veden ominaisuudet ja kiertokulku
- Avaruus ja aurinkokunta
- Maapallon rakenne
- Suunnitellaan ja toteutetaan kierrätykseen liittyvä projekti
- Monikulttuurisuus ja globaali hyvinvointi

T14 ohjata oppilasta hankkimaan luotettavaa tietoa, ilmaisemaan perustellen erilaisia näkemyksiä sekä tulkitsemaan ja arvioimaan kriittisesti tietolähteitä ja näkökulmia

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Näkemyksien ilmaiseminen ja kriittinen lukutaito	Oppilas osaa hakea tietoa erilaisista tietolähteistä ja valita joitakin luotettavia tietolähteitä. Oppilas harjoittelee erilaisten näkemysten perustelemista ja osaa nimetä eroja eri näkökulmissa.

- Minä oppijana
- Tunnetaidot
- Seurustelu ja seksuaalisuus
- Fyysinen ja psyykinen terveys
- Ensiavun alkeet
- Kiusaamisen ehkäisy
- Kasvun erot ja yksilöllisyyden kunnioittaminen
- Voima ja liike, koneiden merkitys arjessa
- Kitka ja sen merkitys
- Afrikan, Aasian ja Australian aluemaantietoa
- Kasvion tekeminen eri keinoin, vähintään 10 eri lajia (esim. käenkaali, oravanmarja, metsätähti, vanamo, kanerva, kallioimarre)
- Energiamuodot

- Energian muuttuminen ja energian säilymisen periaate
- Energialähteet ja -varat
- Veden ominaisuudet ja kiertokulku
- Avaruus ja aurinkokunta
- Maapallon rakenne
- Suunnitellaan ja toteutetaan kierrätykseen liittyvä projekti
- Monikulttuurisuus ja globaali hyvinvointi

T15 ohjata oppilasta luonnon tutkimiseen, eliöiden ja elinympäristöjen tunnistamiseen ja ekologiseen ajatteluun sekä ohjata oppilasta ihmisen rakenteen, elintoimintojen ja kehityksen ymmärtämiseen

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Biologian tiedonala: Luonnon tutkiminen, eliöiden ja elinympäristöjen tunnistaminen, ihmisen rakenne, elintoiminnot ja kehitys	Oppilas osaa havainnoida luontoa, tunnistaa yleisimpiä kasvilajeja ja niiden tunnusomaisia elinympäristöjä. Oppilas laatii ohjatusti pienen kasvion, osaa tutkia kokeellisesti kasvien kasvua yksin ja yhdessä muiden kanssa sekä osaa pääpiirteittäin kuvata ihmisen rakenteen, elintoiminnot ja kehityksen.

- Minä oppijana
- Tunnetaidot
- Seurustelu ja seksuaalisuus
- Fyysinen ja psyykinen terveys
- Ensiavun alkeet
- Afrikan, Aasian ja Australian aluemaantietoa
- Kasvion tekeminen eri keinoin, vähintään 10 eri lajia (esim. käenkaali, oravanmarja, metsätähti, vanamo, kanerva, kallioimarre)
- Energiamuodot
- Energian muuttuminen ja energian säilymisen periaate
- Energialähteet ja -varat
- Veden ominaisuudet ja kiertokulku
- Avaruus ja aurinkokunta
- Maapallon rakenne
- Suunnitellaan ja toteutetaan kierrätykseen liittyvä projekti

- Monikulttuurisuus ja globaali hyvinvointi

T16 ohjata oppilasta maantieteelliseen ajatteluun, hahmottamaan omaa ympäristöä ja koko maailmaa sekä harjaannuttamaan kartankäyttö- ja muita geomediataitoja

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Maantiedon tiedonala: Maapallon hahmottaminen, kartta- ja muut geomediataidot	Oppilas osaa tunnistaa eri aluetasot, jäsentää omaa ympäristöään, hahmottaa opiskelemissään alueita ja koko maapallon karttakuvaa sekä osaa kuvata alueellista monimuotoisuutta maapallolla. Oppilas osaa käyttää karttoja ja muita geomedialähteitä tiedonhaussa ja esittämisessä.

- Afrikan, Aasian ja Australian aluemaantietoa

- Kasvion tekeminen eri keinoin, vähintään 10 eri lajia (esim. käenkaali, oravanmarja, metsätähti, vanamo, kanerva, kallioimarre)

- Energiamuodot
- Energian muuttuminen ja energian säilymisen periaate
- Energialähteet ja -varat
- Veden ominaisuudet ja kiertokulku
- Avaruus ja aurinkokunta
- Maapallon rakenne
- Suunnitellaan ja toteutetaan kierrätykseen liittyvä projekti
- Monikulttuurisuus ja globaali hyvinvointi

T17 ohjata oppilasta tutkimaan, kuvaamaan ja selittämään fysikaalisia ilmiöitä arjessa, luonnossa ja teknologiassa sekä rakentamaan perustaa energian säilymisen periaatteen ymmärtämiselle

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Fysiikan tiedonala: Fysikaalisten ilmiöiden tutkiminen, kuvaaminen ja selittäminen	Oppilas osaa havainnoida ja kuvata yksinkertaisia fysikaalisia ilmiöitä arjessa, luonnossa ja teknologiassa sekä harjoittelee niihin liittyviä selityksiä. Oppilas osaa käyttää energia-, voima- ja liikekäsitteitä arkisissa tilanteissa ja osaa antaa esimerkkejä energian säilymisen periaatteesta.

- Kiusaamisen ehkäisy
- Kasvun erot ja yksilöllisyyden kunnioittaminen

- Voima ja liike, koneiden merkitys arjessa
- Kitka ja sen merkitys

- Kasvion tekeminen eri keinoin, vähintään 10 eri lajia (esim. käenkaali, oravanmarja, metsätähti, vanamo, kanerva, kallioimarre)

- Energiamuodot
- Energian muuttuminen ja energian säilymisen periaate
- Energialähteet ja -varat
- Veden ominaisuudet ja kiertokulku
- Avaruus ja aurinkokunta
- Maapallon rakenne

- Suunnitellaan ja toteutetaan kierrätykseen liittyvä projekti
- Monikulttuurisuus ja globaali hyvinvointi

T18 ohjata oppilasta tutkimaan, kuvaamaan ja selittämään kemiallisia ilmiöitä, aineiden ominaisuuksia ja muutoksia sekä rakentamaan perustaa aineen säilymisen periaatteen ymmärtämiselle

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kemian tiedonala: Kemiallisten ilmiöiden tutkiminen, kuvaaminen ja selittäminen	Oppilas osaa havainnoida ja kuvata olomuotoja ja tuttujen aineiden ominaisuuksia sekä harjoittelee niihin liittyviä selityksiä. Oppilas osaa selittää aineen säilymisen periaatteen avulla esimerkiksi veden kiertokulkua tai kierrätystä.

- Kiusaamisen ehkäisy
- Kasvun erot ja yksilöllisyyden kunnioittaminen
- Voima ja liike, koneiden merkitys arjessa
- Kitka ja sen merkitys

- Kasvion tekeminen eri keinoin, vähintään 10 eri lajia (esim. käenkaali, oravanmarja, metsätähti, vanamo, kanerva, kallioimarre)

- Energiamuodot
- Energian muuttuminen ja energian säilymisen periaate
- Energialähteet ja -varat
- Veden ominaisuudet ja kiertokulku
- Avaruus ja aurinkokunta

- Maapallon rakenne
- Suunnitellaan ja toteutetaan kierrätykseen liittyvä projekti
- Monikulttuurisuus ja globaali hyvinvointi

T19 ohjata oppilasta ymmärtämään terveyden osa-alueita, arjen terveystottumusten merkitystä sekä elämänkulkua, lapsuuden ja nuoruuden yksilöllistä kasvua ja kehitystä sekä rohkaista oppilasta harjoittelemaan ja soveltamaan terveystottumustaan arjessa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Terveystiedon tiedonala: Terveyden osa-alueiden ja arjen terveystottumusten tuntemus sekä niiden merkityksen pohtiminen, ikäkauteen liittyvän kasvun ja kehityksen tunnistaminen ja kuvaaminen	Oppilas osaa kuvata terveyden osa-alueita ja antaa esimerkkejä siitä, miten terveyttä voidaan arjessa edistää. Oppilas osaa kuvata elämänkulun eri vaiheita ja selittää murrosikään liittyviä keskeisiä kasvun ja kehityksen tunnuspiirteitä ja niiden yksilöllistä vaihtelua.

- Minä oppijana
- Tunnetaidot
- Seurustelu ja seksuaalisuus
- Fyysinen ja psyykinen terveys
- Ensiavun alkeet
- Kiusaamisen ehkäisy
- Kasvun erot ja yksilöllisyyden kunnioittaminen
- Voima ja liike, koneiden merkitys arjessa
- Kitka ja sen merkitys
- Afrikan, Aasian ja Australian aluemaantietoa
- Suunnitellaan ja toteutetaan kierrätykseen liittyvä projekti
- Monikulttuurisuus ja globaali hyvinvointi

33.6.6. Käsiyö

Oppiaineen tehtävä

Käsiyön oppiaineen tehtävänä on ohjata oppilaita kokonaiseen käsiyöprosessin hallintaan. Käsiyö on monimateriaalinen oppiaine, jossa toteutetaan käsiyöilmaisuun, muotoiluun ja teknologiaan perustuvaa toimintaa. Tähän kuuluu tuotteen tai teoksen itsenäinen tai yhteisöllinen suunnittelu, valmistus ja oman tai yhteisen käsiyöprosessin arviointi. Käsiyön tekeminen on tutkivaa, keksivää ja kokeilevaa toimintaa ja siinä toteutetaan ennakkoluulottomasti

erilaisia visuaalisia, materiaalisia, teknisiä sekä valmistusmenetelmällisiä ratkaisuja. Käsityössä opetellaan ymmärtämään, arvioimaan ja kehittämään erilaisia teknologisia sovelluksia sekä käyttämään opittuja tietoja ja taitoja arjessa. Käsityössä kehitetään oppilaiden avaruudellista hahmottamista, tuntoaistia ja käsillä tekemistä, jotka edistävät motorisia taitoja, luovuutta ja suunnitteluosaamista. Opetuksella vahvistetaan edellytyksiä monipuoliseen työskentelyyn. Käsityön merkitys on pitkäjänteisessä ja innovatiivisessa työskentelyprosessissa sekä itsetuntoa vahvistavassa, mielihyvää tuottavassa kokemuksessa.

Opetuksessa painotetaan oppilaiden erilaisia kiinnostuksen kohteita ja korostetaan yhteisöllistä toimintaa. Käsityössä lähtökohtana on erilaisten laaja-alaisten teemojen kokonaisvaltainen tarkastelu oppiainerajat luontevasti ylittäen. Ympäröivän materiaalsen maailman tuntemus luo perustaa kestäväälle elämäntavalle ja kehitykselle. Tähän sisältyy myös oppilaiden oma elämämpiiri, paikallinen kulttuuriperintö sekä yhteisön kulttuurinen moninaisuus. Käsityö kasvattaa eettisiä, tiedostavia, osallistuvia sekä osaavia ja yritteliäitä kansalaisia, jotka arvostavat itseään tekijöinä ja joilla on taito käsityöilmaisuuksiin sekä halu ylläpitää ja kehittää käsityökulttuuria.

Oppiaineen tehtävä vuosiluokilla 3-6

Vuosiluokilla 3-6 käsityön tehtävänä on tukea ja vahvistaa oppilaiden kokonaisen käsityöprosessin hallintaa. Opetus edistää käsityöhön liittyvien käsitteiden, sanaston ja symbolien oppimista ja soveltamista. Materiaalien ominaisuuksiin tutustuminen edellyttää niiden käsityöllistä työstämistä, jonka myötä päästään kehittämään toimivia ratkaisuja. Oppilasta ohjataan tekemään valintoja työstämismenetelmien, työvälineiden, koneiden ja laitteiden välillä sekä työskentelemään niiden avulla. Käsityön kasvatustehtävänä on haastaa oppilaat tarkastelemaan ihmisten kulutus- ja tuotantotapoja kriittisesti oikeudenmukaisuuden, eettisyyden ja kestäväen kehityksen näkökulmista.

Käsityön oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Asianmukaiset ja turvalliset tilat, työvälineet, koneet, laitteet ja materiaalit muodostavat käsityön oppimista tukevan oppimisympäristön. Samalla ympäristö tukee käsityössä tarvittavan teknologian toimintaperiaatteiden ymmärtämistä. Tieto- ja viestintäteknologia tarjoaa mahdollisuuden käyttää erilaisia oppimateriaaleja, oppimisympäristöjä, piirto-ohjelmia, digitaalisten kuvien muokkausta sekä piirrosten ja mallien tekemistä oman ilmaisun ja suunnittelun tukena. Opetuksessa käytetään teknisen työn ja tekstiilityön työtapoja.

Toiminnallista oppimista tuetaan tutkivan oppimisen projekteilla oppiainerajat ylittäen ja yhteistyössä ulkopuolisten asiantuntijoiden ja yhteisöjen kanssa. Kansalliseen ja kansainväliseen kulttuuriin ja kulttuuriperintöön tutustutaan esimerkiksi virtuaalisesti sekä museo-, näyttely- ja kirjastokäynneillä. Näyttelyihin ja yrityksiin tehtävillä opintokäynneillä tuetaan ja vahvistetaan koulussa opittua ja käyntejä hyödynnetään oppimistehtävissä. Opetustilanteissa teknologioita ja verkkoympäristöjä käytetään monipuolisesti, vastuullisesti ja turvallisesti.

Pyritään siihen, että tuotoksissa yhdistetään sekä kovia että pehmeitä materiaaleja.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki käsityössä vuosiluokilla 3-6

Oppiaineen tavoitteiden kannalta keskeistä on ottaa huomioon oppilaiden erilaiset edellytykset ja tarpeet käsityön opiskeluun ja tehdään sen mukaisia eriytettyjä ratkaisuja esimerkiksi käytettävien oppimisympäristöjen, työtapojen ja oppimistehtävien valinnassa. Oppilasta tuetaan kehittämään käsityöllisiä taitojaan joustavasti itselleen sopivalla tavalla ja kannustetaan nauttimaan tekemisestään. Käsityössä tuetaan oppilaiden omia ratkaisuja sekä vahvistetaan uutta luovan tiedon rakentamista ja käyttöönottoa yksin tai yhdessä muiden kanssa. Ohjaukselle ja tuelle varataan riittävästi aikaa.

Oppilaan oppimisen arviointi käsityössä vuosiluokilla 3-6

Oppimisen arviointi ja siihen perustuva palaute on ohjaavaa ja kannustavaa, koko käsityöprosessia koskevaa. Eri vaiheiden dokumentointi toimii arvioinnin välineenä. Palautteen antamisessa korostetaan myönteisesti oppilaan kehittymistä ja kannustetaan osaamisen laajentamiseen ja syventämiseen. Keskeisten oppisisältöjen oppimisen ja omaksumisen rinnalla arvioidaan monipuolisesti laaja-alaisen käsityötaidon ja -tiedon kehittymistä. Arviointikeskustelussa ja muussa palautteessa osoitetaan kehittämiskohde ja ohjataan kehittämään suoritusta. Oppilaat osallistuvat arviointiin ja heille tarjotaan erilaisia tapoja tehdä itse- ja vertaisarviointia. Ryhmän työskentelyä ja tuotosta voidaan esitellä ja arvioida, jolloin oppilaat oppivat esiintymistä, asioiden selkeää ja jäsenneilyä esittämistä, toisten työskentelyn arvostamista ja rakentavaa palautteen antoa.

Käsityön sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaan osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttää käsityön valtakunnallisia arviointikriteereitä. Opinnoissa edistymisen kannalta on keskeistä havainnoida kokonaista käsityön prosessia, monimateriaalisen tekemisen tapoja, työskentelyn sujuvuutta ja tuotosten laatua sekä muissa oppiaineissa opitun soveltamista.

Vuosiluokka 3

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Ideointi

Suunnittelussa perehdytään erilaisiin lähtökohtiin ja hyödynnetään omia moniaistisia kokemuksia ja elämyksiä sekä havainnoidaan ja analysoidaan esineitä, rakennettua ja luonnon ympäristöä uusien ideoiden kehittämiseksi. Käsityössä yhdistetään värejä, kuviota, erilaisia pintoja, tyyleyä ja muotoja. Sovelletaan materiaalien lujus- ja taipumisominaisuuksia. Tutkitaan rakenteiden syntymistä ja energian käyttöä.

S2 Suunnittelu

Laaditaan omalle tuotteelle tai teokselle ja työskentelylle suunnitelma ja kehitetään sitä tarvittaessa. Kokeillaan erilaisia materiaaleja ja työskentelytekniikoita ideoiden kehittämiseksi tuotteeksi tai teokseksi. Harjoitellaan suunnitelman dokumentointia sanallisesti ja/tai visuaalisesti sekä numeerisesti käyttäen esimerkiksi mittoja, määriä ja mittakaavoja.

S3 Kokeilu

Tutkitaan materiaalien ominaisuuksia sekä käsityön tekemisessä tarvittavien tavallisimpien koneiden ja laitteiden toimintaperiaatteita. Sovelletaan näin hankittua tietoa omassa työssä. Kokeillaan monipuolisesti erilaisia materiaaleja kuten erilaisia puulajeja, metalleja, muoveja, kuituja, lankoja, kankaita ja kierrätysmateriaaleja. Harjoitellaan ohjelmoimalla aikaan saatuja toimintoja, joista esimerkkinä robotiikka ja automaatio. Kokeilujen pohjalta tuotetta tai teosta kehitetään vielä eteenpäin.

S4 Tekeminen

Valmistetaan erilaisia yksilöllisiä ja /tai yhteisöllisiä tuotteita ja teoksia, joiden toteuttamiseen käytetään monenlaisia käsityössä tarvittavia valmistustekniikoita, työvälineitä, koneita ja laitteita. Työskennellään itse tehdyn suunnitelman ohjaamana.

S5 Soveltaminen

Työskennellessä opitaan käyttämään alan peruskäsitteistöä ja tutustutaan turvallisiin materiaaleihin ja työtapoihin. Perehdytään laadukkaan tuotteen ominaisuuksiin ja turvalliseen työskentelykulttuuriin.

S6 Dokumentointi ja arviointi

Tieto- ja viestintäteknologiaa käytetään osana ideointia, suunnittelua ja dokumentointia. Tehdään käsityöprosessin itse- ja vertaisarviointia prosessin edetessä. Opetellaan antamaan yksilö- ja ryhmäpalautetta.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L2
T2	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L5
T3	S1, S2, S3, S4	L2, L4, L5
T4	S3, S5	L4, L6
T5	S1, S2, S3, S4, S5	L3, L6
T7	S6	L1, L4, L7

Vuosiluokan tavoitteet

T1 vahvistaa oppilaan kiinnostusta käsin tekemiseen sekä innostaa keksivään, kokeilevaan ja paikallisuutta hyödyntävään käsityöhön

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
	Ei vaikuta arvosanan muodostamiseen. Oppilaita ohjataan pohtimaan kokemuksia osana itsearviointia.

T2 ohjata oppilasta hahmottamaan ja hallitsemaan kokonainen käsityöprosessi ja sen dokumentointi

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Oman työn suunnittelu, valmistus, arviointi ja prosessin dokumentointi	Oppilas osaa toteuttaa kokonaisen käsityöprosessin ja tehdä dokumentointia prosessin eri vaiheista.

T3 opastaa oppilasta suunnittelemaan ja valmistamaan yksin tai yhdessä käsityötuote tai -teos luottaen omiin esteettisiin ja teknisiin ratkaisuihin

Painopistealue pehmeitten materiaalien puolella on koneompelu.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tuotteen valmistaminen	Oppilas osaa valmistaa omaan tai yhteiseen suunnitelmaansa perustuvan tuotteen tai teoksen, jossa on huomioitu esteettisyys ja toimivuus.

T4 ohjata oppilasta tunnistamaan käsitteistöä sekä tuntemaan monia erilaisia materiaaleja ja työstämään niitä tarkoituksenmukaisesti

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Käsityössä käytettävien materiaalien ja valmistustekniikoiden valinta, yhdistäminen ja työstäminen	Oppilas valitsee, yhdistää ja käyttää tarkoituksenmukaisesti eri materiaaleja ja valmistustekniikoita. Oppilas tuntee ja osaa käyttää käsityön käsitteistöä.

T5 kannustaa oppilasta toimimaan pitkäjänteisesti ja vastuuntuntoisesti, huolehtimaan turvallisesta työskentelystä sekä valitsemaan ja käyttämään työhön sopivaa välineistöä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Työskentelytaidot	Oppilas ottaa vastuuta omasta työstään ja toimii tavoitteellisesti. Oppilas osaa kuvata yksinkertaisten ja arkipäivään liittyvien laitteiden toimintaperiaatteita. Oppilas osaa käyttää asianmukaisia työvälineitä, koneita ja laitteita oikein, turvallisesti ja tarkoituksenmukaisesti.

T7 ohjata oppilasta arvioimaan, arvostamaan ja tarkastelemaan vuorovaikutteisesti omaa ja muiden kokonaisen käsityön prosessia

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Oman ja muiden työn arviointi, vertaispalautteen antaminen	Oppilas osallistuu rakentavasti oman ja toisten työn ja työskentelyn arviointiin ja vertaispalautteen antamiseen.

Vuosiluokka 4

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Ideointi

Suunnittelussa perehdytään erilaisiin lähtökohtiin ja hyödynnetään omia moniaistisia kokemuksia ja elämyksiä sekä havainnoidaan ja analysoidaan esineitä, rakennettua ja luonnon ympäristöä uusien ideoiden kehittämiseksi. Käsityössä yhdistetään värejä, kuviota, erilaisia pintoja, tyylejä ja muotoja. Sovelletaan materiaalien lujuus- ja taipumisominaisuuksia. Tutkitaan rakenteiden syntymistä ja energian käyttöä.

S2 Suunnittelu

Laaditaan omalle tuotteelle tai teokselle ja työskentelylle suunnitelma ja kehitetään sitä tarvittaessa. Kokeillaan erilaisia materiaaleja ja työskentelytekniikoita ideoiden kehittämiseksi tuotteeksi tai teokseksi. Harjoitellaan suunnitelman dokumentointia sanallisesti ja/tai visuaalisesti sekä numeerisesti käyttäen esimerkiksi mittoja, määriä ja mittakaavoja.

S3 Kokeilu

Tutkitaan materiaalien ominaisuuksia sekä käsityön tekemisessä tarvittavien tavallisimpien koneiden ja laitteiden toimintaperiaatteita. Sovelletaan näin hankittua tietoa omassa työssä. Kokeillaan monipuolisesti erilaisia materiaaleja kuten erilaisia puulajeja, metalleja, muoveja, kuituja, lankoja, kankaita ja kierrätysmateriaaleja. Harjoitellaan ohjelmoimalla aikaan saatuja toimintoja, joista esimerkkinä robotiikka ja automaatio. Kokeilujen pohjalta tuotetta tai teosta kehitetään vielä eteenpäin.

S4 Tekeminen

Valmistetaan erilaisia yksilöllisiä ja /tai yhteisöllisiä tuotteita ja teoksia, joiden toteuttamiseen käytetään monenlaisia käsityössä tarvittavia valmistustekniikoita, työvälineitä, koneita ja laitteita. Työskennellään itse tehdyn suunnitelman ohjaamana.

S5 Soveltaminen

Työskennellessä opitaan käyttämään alan peruskäsitteistöä ja tutustutaan turvallisiin materiaaleihin ja työtapoihin. Perehdytään laadukkaan tuotteen ominaisuuksiin ja turvalliseen työskentelykulttuuriin.

S6 Dokumentointi ja arviointi

Tieto- ja viestintäteknologiaa käytetään osana ideointia, suunnittelua ja dokumentointia. Tehdään käsityöprosessin itse- ja vertaisarviointia prosessin edetessä. Opetellaan antamaan yksilö- ja ryhmäpalautetta.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L2
T2	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L5
T3	S1, S2, S3, S4	L2, L4, L5
T4	S3, S5	L4, L6
T5	S1, S2, S3, S4, S5	L3, L6
T7	S6	L1, L4, L7

Vuosiluokan tavoitteet

T1 vahvistaa oppilaan kiinnostusta käsin tekemiseen sekä innostaa keksivään, kokeilevaan ja paikallisuutta hyödyntävään käsityöhön

Otetaan huomioon paikalliset perinteet ja sovelletaan niitä pehmeiden ja kovien materiaalien käytössä.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
	Ei vaikuta arvosanan muodostamiseen. Oppilaita ohjataan pohtimaan kokemuksia osana itsearviointia.

T2 ohjata oppilasta hahmottamaan ja hallitsemaan kokonainen käsityöprosessi ja sen dokumentointi

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Oman työn suunnittelu, valmistus, arviointi ja prosessin dokumentointi	Oppilas osaa toteuttaa kokonaisen käsityöprosessin ja tehdä dokumentointia prosessin eri vaiheista.

T3 opastaa oppilasta suunnittelemaan ja valmistamaan yksin tai yhdessä käsityötuote tai -teos luottaen omiin esteettisiin ja teknisiin ratkaisuihin

Painopistealue pehmeissä materiaaleissa on koneompelu ja neulonta.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tuotteen valmistaminen	Oppilas osaa valmistaa omaan tai yhteiseen suunnitelmaansa perustuvan tuotteen tai teoksen, jossa on huomioitu esteettisyys ja toimivuus.

T4 ohjata oppilasta tunnistamaan käsitteistöä sekä tuntemaan monia erilaisia materiaaleja ja työstämään niitä tarkoituksenmukaisesti

- oppii ottamaan vastuuta omasta esineympäristöstään ja ymmärtää, että tuotteilla on elinkaari
- oppii vähitellen hallitsemaan kokonaisen käsityöprosessin
- tutustuu arkielämään liittyvään teknologiaan
- oppii arvioimaan ja arvostamaan omaa ja muiden työtä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Käsityössä käytettävien materiaalien ja valmistustekniikoiden valinta, yhdistäminen ja työstäminen	Oppilas valitsee, yhdistää ja käyttää tarkoituksenmukaisesti eri materiaaleja ja valmistustekniikoita. Oppilas tuntee ja osaa käyttää käsityön käsitteistöä.

T5 kannustaa oppilasta toimimaan pitkäjänteisesti ja vastuuntuntoisesti, huolehtimaan turvallisesta työskentelystä sekä valitsemaan ja käyttämään työhön sopivaa välineistöä

Käsityöopetuksen tavoitteena on kehittää:

- kädentaitoja
- suunnittelukykyä
- työskentelyohjeiden seuraamista
- oma-aloitteisuutta
- ongelmanratkaisukykyä
- työnteon arvostusta
- yhteistyökykyä
- työturvallisuutta
- vastuullisuutta
- luovuutta
- työskentelyn ja työn tulosten arviointia

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Työskentelytaidot	Oppilas ottaa vastuuta omasta työstään ja toimii tavoitteellisesti. Oppilas osaa kuvata yksinkertaisten ja arkipäivään liittyvien laitteiden toimintaperiaatteita. Oppilas osaa käyttää asianmukaisia työvälineitä, koneita ja laitteita oikein, turvallisesti ja tarkoituksenmukaisesti.

T7 ohjata oppilasta arvioimaan, arvostamaan ja tarkastelemaan vuorovaikutteisesti omaa ja muiden kokonaisen käsityön prosessia

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Oman ja muiden työn arviointi, vertaispalautteen antaminen	Oppilas osallistuu rakentavasti oman ja toisten työn ja työskentelyn arviointiin ja vertaispalautteen antamiseen.

Vuosiluokka 5

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Ideointi

Suunnittelussa perehdytään erilaisiin lähtökohtiin ja hyödynnetään omia moniaistisia kokemuksia ja elämyksiä sekä havainnoidaan ja analysoidaan esineitä, rakennettua ja luonnon ympäristöä uusien ideoiden kehittämiseksi. Käsityössä yhdistetään värejä, kuviota, erilaisia pintoja, tyylejä ja muotoja. Sovelletaan materiaalien lujuus- ja taipumisominaisuuksia. Tutkitaan rakenteiden syntymistä ja energian käyttöä.

S2 Suunnittelu

Laaditaan omalle tuotteelle tai teokselle ja työskentelylle suunnitelma ja kehitetään sitä tarvittaessa. Kokeillaan erilaisia materiaaleja ja työskentelytekniikoita ideoiden kehittämiseksi

tuotteeksi tai teokseksi. Harjoitellaan suunnitelman dokumentointia sanallisesti ja/tai visuaalisesti sekä numeerisesti käyttäen esimerkiksi mittoja, määriä ja mittakaavoja.

S3 Kokeilu

Tutkitaan materiaalien ominaisuuksia sekä käsityön tekemisessä tarvittavien tavallisimpien koneiden ja laitteiden toimintaperiaatteita. Sovelletaan näin hankittua tietoa omassa työssä. Kokeillaan monipuolisesti erilaisia materiaaleja kuten erilaisia puulajeja, metalleja, muoveja, kuituja, lankoja, kankaita ja kierrätysmateriaaleja. Harjoitellaan ohjelmoimalla aikaan saatuja toimintoja, joista esimerkiksi robotiikka ja automaatio. Kokeilujen pohjalta tuotetta tai teosta kehitetään vielä eteenpäin.

S4 Tekeminen

Valmistetaan erilaisia yksilöllisiä ja /tai yhteisöllisiä tuotteita ja teoksia, joiden toteuttamiseen käytetään monenlaisia käsityössä tarvittavia valmistustekniikoita, työvälineitä, koneita ja laitteita. Työskennellään itse tehdyn suunnitelman ohjaamana.

S5 Soveltaminen

Työskennellessä opitaan käyttämään alan peruskäsitteistöä ja tutustutaan turvallisiin materiaaleihin ja työtapoihin. Perehdytään laadukkaan tuotteen ominaisuuksiin ja turvalliseen työskentelykulttuuriin.

S6 Dokumentointi ja arviointi

Tieto- ja viestintäteknologiaa käytetään osana ideointia, suunnittelua ja dokumentointia. Tehdään käsityöprosessin itse- ja vertaisarviointia prosessin edetessä. Opetellaan antamaan yksilö- ja ryhmäpalautetta.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L2
T2	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L5
T3	S1, S2, S3, S4	L2, L4, L5
T4	S3, S5	L4, L6
T5	S1, S2, S3, S4, S5	L3, L6
T6	S1, S2, S6	L5
T7	S6	L1, L4, L7
T8	S1, S2, S3, S5	L1, L3, L7

Vuosiluokan tavoitteet

T1 vahvistaa oppilaan kiinnostusta käsin tekemiseen sekä innostaa keksivään, kokeilevaan ja paikallisuutta hyödyntävään käsityöhön

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
	Ei vaikuta arvosanan muodostamiseen. Oppilaita ohjataan pohtimaan kokemuksia osana itsearviointia.

T2 ohjata oppilasta hahmottamaan ja hallitsemaan kokonainen käsityöprosessi ja sen dokumentointi

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Oman työn suunnittelu, valmistus, arviointi ja prosessin dokumentointi	Oppilas osaa toteuttaa kokonaisen käsityöprosessin ja tehdä dokumentointia prosessin eri vaiheista.

T3 opastaa oppilasta suunnittelemaan ja valmistamaan yksin tai yhdessä käsityötuote tai -teos luottaen omiin esteettisiin ja teknisiin ratkaisuihin

Painopistealue pehmeissä materiaaleissa on koneempelu ja virkkaus.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tuotteen valmistaminen	Oppilas osaa valmistaa omaan tai yhteiseen suunnitelmaansa perustuvan tuotteen tai teoksen, jossa on huomioitu esteettisyys ja toimivuus.

T4 ohjata oppilasta tunnistamaan käsitteistöä sekä tuntemaan monia erilaisia materiaaleja ja työstämään niitä tarkoituksenmukaisesti

Kutsutaan mahdollisuuksien mukaan paikallisia käsityöläisiä kertomaan ja esittelemään omista ammateistaan, töistään ja taidoista, joita he tarvitsevat.

Oppilaiden tuotoksissa käytetään mahdollisuuksien mukaan em. käsityöläisten käyttämiä materiaaleja ja työtapoja.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Käsityössä käytettävien materiaalien ja valmistustekniikoiden valinta, yhdistäminen ja työstäminen	Oppilas valitsee, yhdistää ja käyttää tarkoituksenmukaisesti eri materiaaleja ja valmistustekniikoita. Oppilas tuntee ja osaa käyttää käsityön käsitteistöä.

T5 kannustaa oppilasta toimimaan pitkäjänteisesti ja vastuuntuntoisesti, huolehtimaan turvallisesta työskentelystä sekä valitsemaan ja käyttämään työhön sopivaa välineistöä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Työskentelytaidot	Oppilas ottaa vastuuta omasta työstään ja toimii tavoitteellisesti. Oppilas osaa kuvata yksinkertaisten ja arkipäivään liittyvien laitteiden toimintaperiaatteita. Oppilas osaa käyttää asianmukaisia työvälineitä, koneita ja laitteita oikein, turvallisesti ja tarkoituksenmukaisesti.

T6 opastaa oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa käsityön suunnittelussa, valmistamisessa ja käsityöprosessin dokumentoinnissa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tieto- ja viestintäteknologian käyttäminen omassa työskentelyssä	Oppilas osaa käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa ohjatusti käsityön suunnittelussa, valmistuksessa ja käsityöprosessin dokumentoinnissa.

T7 ohjata oppilasta arvioimaan, arvostamaan ja tarkastelemaan vuorovaikutteisesti omaa ja muiden kokonaisen käsityön prosessia

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Oman ja muiden työn arviointi, vertaispalautteen antaminen	Oppilas osallistuu rakentavasti oman ja toisten työn ja työskentelyn arviointiin ja vertaispalautteen antamiseen.

T8 herättää oppilas arvioimaan kulutus- ja tuotantotapoja kriittisesti

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kulutus- ja tuotantotapojen pohdinta	Oppilas osaa ilmaista, miten kulutus- ja tuotantotavat vaikuttavat tuotteen elinkaaren.

Vuosiluokka 6

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Ideointi

Suunnittelussa perehdytään erilaisiin lähtökohtiin ja hyödynnetään omia moniaistisia kokemuksia ja elämyksiä sekä havainnoidaan ja analysoidaan esineitä, rakennettua ja luonnon ympäristöä uusien ideoiden kehittämiseksi. Käsityössä yhdistetään värefjä, kuviota, erilaisia pintoja, tyynejä ja muotoja. Sovelletaan materiaalien lujuus- ja taipumisominaisuuksia. Tutkitaan rakenteiden syntymistä ja energian käyttöä.

S2 Suunnittelu

Laaditaan omalle tuotteelle tai teokselle ja työskentelylle suunnitelma ja kehitetään sitä tarvittaessa. Kokeillaan erilaisia materiaaleja ja työskentelytekniikoita ideoiden kehittämiseksi

tuotteeksi tai teokseksi. Harjoitellaan suunnitelman dokumentointia sanallisesti ja/tai visuaalisesti sekä numeerisesti käyttäen esimerkiksi mittoja, määriä ja mittakaavoja.

S3 Kokeilu

Tutkitaan materiaalien ominaisuuksia sekä käsityön tekemisessä tarvittavien tavallisimpien koneiden ja laitteiden toimintaperiaatteita. Sovelletaan näin hankittua tietoa omassa työssä. Kokeillaan monipuolisesti erilaisia materiaaleja kuten erilaisia puulajeja, metalleja, muoveja, kuituja, lankoja, kankaita ja kierrätysmateriaaleja. Harjoitellaan ohjelmoimalla aikaan saatuja toimintoja, joista esimerkiksi robotiikka ja automaatio. Kokeilujen pohjalta tuotetta tai teosta kehitetään vielä eteenpäin.

S4 Tekeminen

Valmistetaan erilaisia yksilöllisiä ja /tai yhteisöllisiä tuotteita ja teoksia, joiden toteuttamiseen käytetään monenlaisia käsityössä tarvittavia valmistustekniikoita, työvälineitä, koneita ja laitteita. Työskennellään itse tehdyn suunnitelman ohjaamana.

S5 Soveltaminen

Työskennellessä opitaan käyttämään alan peruskäsitteistöä ja tutustutaan turvallisiin materiaaleihin ja työtapoihin. Perehdytään laadukkaan tuotteen ominaisuuksiin ja turvalliseen työskentelykulttuuriin.

S6 Dokumentointi ja arviointi

Tieto- ja viestintäteknologiaa käytetään osana ideointia, suunnittelua ja dokumentointia. Tehdään käsityöprosessin itse- ja vertaisarviointia prosessin edetessä. Opetellaan antamaan yksilö- ja ryhmäpalautetta.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L2
T2	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L5
T3	S1, S2, S3, S4	L2, L4, L5
T4	S3, S5	L4, L6
T5	S1, S2, S3, S4, S5	L3, L6
T6	S1, S2, S6	L5
T7	S6	L1, L4, L7
T8	S1, S2, S3, S5	L1, L3, L7

Vuosiluokan tavoitteet

T1 vahvistaa oppilaan kiinnostusta käsin tekemiseen sekä innostaa keksivään, kokeilevaan ja paikallisuutta hyödyntävään käsityöhön

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
	Ei vaikuta arvosanan muodostamiseen. Oppilaita ohjataan pohtimaan kokemuksia osana itsearviointia.

T2 ohjata oppilasta hahmottamaan ja hallitsemaan kokonainen käsityöprosessi ja sen dokumentointi

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Oman työn suunnittelu, valmistus, arviointi ja prosessin dokumentointi	Oppilas osaa toteuttaa kokonaisen käsityöprosessin ja tehdä dokumentointia prosessin eri vaiheista.

T3 opastaa oppilasta suunnittelemaan ja valmistamaan yksin tai yhdessä käsityötuote tai -teos luottaen omiin esteettisiin ja teknisiin ratkaisuihin

Painopistealue pehmeissä materiaaleissa on koneempelu ja vaativammat lankatyöt.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tuotteen valmistaminen	Oppilas osaa valmistaa omaan tai yhteiseen suunnitelmaansa perustuvan tuotteen tai teoksen, jossa on huomioitu esteettisyys ja toimivuus.

T4 ohjata oppilasta tunnistamaan käsitteistöä sekä tuntemaan monia erilaisia materiaaleja ja työstämään niitä tarkoituksenmukaisesti

Otetaan huomioon paikalliset perinteet ja sovelletaan niitä käytännössä.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Käsityössä käytettävien materiaalien ja valmistustekniikoiden valinta, yhdistäminen ja työstäminen	Oppilas valitsee, yhdistää ja käyttää tarkoituksenmukaisesti eri materiaaleja ja valmistustekniikoita. Oppilas tuntee ja osaa käyttää käsityön käsitteistöä.

T5 kannustaa oppilasta toimimaan pitkäjänteisesti ja vastuuntuntoisesti, huolehtimaan turvallisesta työskentelystä sekä valitsemaan ja käyttämään työhön sopivaa välineistöä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Työskentelytaidot	Oppilas ottaa vastuuta omasta työstään ja toimii tavoitteellisesti. Oppilas osaa kuvata yksinkertaisten ja arkipäivään liittyvien laitteiden toimintaperiaatteita. Oppilas osaa käyttää asianmukaisia työvälineitä, koneita ja laitteita oikein, turvallisesti ja tarkoituksenmukaisesti.

T6 opastaa oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa käsityön suunnittelussa, valmistamisessa ja käsityöprosessin dokumentoinnissa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tieto- ja viestintäteknologian käyttäminen omassa työskentelyssä	Oppilas osaa käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa ohjatusti käsityön suunnittelussa, valmistuksessa ja käsityöprosessin dokumentoinnissa.

T7 ohjata oppilasta arvioimaan, arvostamaan ja tarkastelemaan vuorovaikutteisesti omaa ja muiden kokonaisen käsityön prosessia

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Oman ja muiden työn arviointi, vertaispalautteen antaminen	Oppilas osallistuu rakentavasti oman ja toisten työn ja työskentelyn arviointiin ja vertaispalautteen antamiseen.

T8 herättää oppilas arvioimaan kulutus- ja tuotantotapoja kriittisesti

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kulutus- ja tuotantotapojen pohdinta	Oppilas osaa ilmaista, miten kulutus- ja tuotantotavat vaikuttavat tuotteen elinkaaren.

33.6.7. Liikunnan valinnainen kurssi

Valinnaisen tehtävä

Liikunnan valinnaisen oppiaineen tehtävänä on syventää liikunnassa läpikäytyjä tietoja ja taitoja, laajentaa opintoja, kehittää osaamistaan kiinnostuksensa suunnassa. Aineella on myös tärkeä tehtävä oppilaan viikottaisen liikkumisen lisääjänä. Valinnaisella liikunnalla myös tuetaan opiskelumotivaatiota.

Oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät erityispiirteet

Liikunnan tehtävää ja tavoitteita toteutetaan opettamalla turvallisesti ja monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä sisä- ja ulkotiloissa oppilaista osallistaen. Opetuksessa huomioidaan vuodenaajat, paikalliset olosuhteet sekä koulun ja ympäristön tarjoamat mahdollisuudet tarkoituksenmukaisella tavalla. Opetuksen yhteydessä korostetaan fyysistä aktiivisuutta ja yhteistoiminnallisuutta ylläpitäviä työtapoja, kannustavaa vuorovaikutusta, ja toisten auttamista

ja huomioimista. Oppilaille annetaan valinnaisessa liikunnassa myös mahdollisuuksia välillä olla mukana päätöksenteossa tuntien ohjelman suhteen, turvallisuus- sekä valvontanäkökohdat huomioiden.

Tukeen ja ohjaukseen liittyvät erityispiirteet

Kannustava ja hyväksyvä ilmapiiri on edellytys liikunnanopetuksen tavoitteiden saavuttamiselle. Toiminnan tulee antaa kaikille oppilaille mahdollisuus onnistumiseen ja osallistumiseen sekä tukea hyvinvoinnin kannalta riittävää toimintakykyä. Opetuksessa on keskeistä oppilaiden yksilöllisyyden huomioon ottaminen, turvallinen työskentelyilmapiiri sekä organisoinnin ja opetusviestinnän selkeys. Pätevyyskokemuksia ja sosiaalista yhteenkuuluvuutta tuetaan oppilaslähtöisillä ja osallistavilla työtavoilla, sopivilla tehtävillä ja rohkaisevalla palautteella. Opetusryhmät ovat sekaryhmiä, joka hyvä ennakoita tehtävien suunnittelussa.

Arviointi

Arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Vuosiluokka 5

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

Vuosiluokan tavoitteet

Fyysinen toimintakyky

Fyysinen toimintakyky

- ohjata oppilasta harjaannuttamaan havaintomotorisia taitojaan
- kannustaa oppilaita aktiivisuuteen ja harjoittelemaan parhaansa yrittäen.kannustaa oppilaita aktiivisuuteen ja harjoittelemaan parhaansa yrittäen
- vahvistaa oppilaiden liikkumis- ja välineidenkäsittelytaitoja
- ohjata oppilaita turvalliseen ja asialliseen toimintaan tunneilla

Sosiaalinen toimintakyky

Sosiaalinen toimintakyky

- ohjata oppilaita työskentelemään kaikkien kanssa ja hallitsemaan tunneilmaisuaan toiminnassa
- ohjata oppilaita reilun peli periaatteeseen sekä kantamaan yhteistä vastuuta

Psyykinen toimintakyky

Psyykinen toimintakyky

- oppilaat saavat riittävästi myönteisiä kokemuksia omasta kehosta, pätevydestä ja yhteisöllisyydestä

Sisältöalueet

Opetukseen valitaan sellaisia oppilaiden kehitysvaiheeseen soveltuvia turvallisia tehtäviä, joissa harjaannutetaan:

- havainto- ja ratkaisuntekotoitoja liikuntatilanteisiin sovellettuina sekä tehtäviä, joissa eri vuodenaikoina ja erilaisissa oppimisympäristöissä vahvistetaan
- tasapaino-, liikkumis- ja välineenkäsittelytaitoja monipuolisten liikuntamuotojen (kuten jää-, lumi-, luonto-, perus-, musiikki- ja tanssiliikunta sekä palloilut ja voimistelut) ja eri liikuntalajien avulla.

Vuosiluokka 6

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

Vuosiluokan tavoitteet

Fyysinen toimintakyky

Fyysinen toimintakyky

- ohjata oppilasta harjaannuttamaan havaintomotorisia taitojaan
- kannustaa oppilaita aktiivisuuteen ja harjoittelemaan parhaansa yrittäen
- kannustaa oppilaita aktiivisuuteen ja harjoittelemaan parhaansa yrittäen
- vahvistaa oppilaiden liikkumis- ja välineidenkäsittelytaitoja
- ohjata oppilaita turvalliseen ja asialliseen toimintaan tunteilla

Sosiaalinen toimintakyky

Sosiaalinen toimintakyky

- ohjata oppilaita työskentelemään kaikkien kanssa ja hallitsemaan tunneilmaisuaan toiminnassa
- ohjata oppilaita reilun peli periaatteeseen sekä kantamaan yhteistä vastuuta

Psyykinen toimintakyky

Psyykinen toimintakyky

- oppilaat saavat riittävästi myönteisiä kokemuksia omasta kehosta, pätevydestä ja yhteisöllisyydestä

33.6.8. Kuvataide

Oppiaineen tehtävä

Kuvataiteen opetuksen tehtävä on ohjata oppilaita tutkimaan ja ilmaisemaan kulttuurisesti moninaista todellisuutta taiteen keinoin. Oppilaiden identiteettien rakentumista, kulttuurista osaamista ja yhteisöllisyyttä vahvistetaan kuvia tuottamalla ja tulkitsemalla. Oppilaiden omat kokemukset, mielikuvitus ja kokeileminen luovat perustan opetukselle. Kuvataiteen opetus kehittää kykyä ymmärtää taiteen, ympäristön ja muun visuaalisen kulttuurin ilmiöitä. Oppilaille tarjotaan tapoja arvottaa todellisuutta ja vaikuttaa siihen. Kulttuuriperinnön tuntemusta

vahvistamalla tuetaan traditioiden välittymistä ja uudistumista. Opetus tukee oppilaiden kriittisen ajattelun kehittymistä sekä kannustaa heitä vaikuttamaan omaan elinympäristöön ja yhteiskuntaan. Kuvataiteen opetuksessa luodaan perustaa oppilaiden paikalliselle ja globaalille toimijuudelle.

Taiteelle ominainen työskentely harjaannuttaa kokemukselliseen, moniaistiseen ja toiminnalliseen oppimiseen. Oppilaat tarkastelevat kuvataidetta ja muuta visuaalista kulttuuria historiallisista ja kulttuurisista näkökulmista. Opetuksessa tutustutaan erilaisiin näkemyksiin taiteen tehtävistä. Oppilaita ohjataan käyttämään monipuolisesti erilaisia välineitä, materiaaleja, teknologioita ja ilmaisun keinoja. Opetuksessa kannustetaan monilukutaidon kehittämiseen hyödyntämällä visuaalisuutta sekä muita tiedon tuottamisen ja esittämisen tapoja. Oppilaille tarjotaan mahdollisuuksia monialaisiin oppimiskokonaisuuksiin yhteistyössä muun opetuksen ja koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa. Opetuksessa tutustutaan museoihin ja muihin kulttuurikohteisiin sekä tarkastellaan kuvataiteen harrastusmahdollisuuksia.

Oppiaineen tehtävä vuosiluokilla 3-6

Vuosiluokilla 3-6 oppilaat laajentavat omakohtaista suhdettaan kuvataiteeseen ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin. Oppilaita kannustetaan erilaisten kuvailmaisun keinojen kokeiluun ja harjoitteluun sekä kuvallisten taitojen tavoitteelliseen kehittämiseen. Opetuksessa tarkastellaan taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin vaikutuksia mielipiteisiin, asenteisiin ja toimintatapoihin oppilaiden omassa elinympäristössä ja yhteiskunnassa. Oppilaita ohjataan tutkimaan taiteilijoiden ja muun visuaalisen kulttuurin tekijöiden tavoitteita ja rooleja eri aikoina sekä erilaisissa kulttuurisissa yhteyksissä. Opetuksessa tuetaan oppilaiden yhdessä toimimisen edellytyksiä ja käytäntöjä. Kuvien tuottamisen ja tulkinnan taitoja syvennetään hyödyntämällä vastuullisesti tietoa- ja viestintäteknologiaa ja verkkoympäristöjä.

Oppiaineen tehtävä on selkeästi ja perusteellisesti selitetty ja kuvattu valtakunnallisen opetussuunnitelman perusteissa.

Kuvataiteen oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Tavoitteena on tarjota oppimisympäristöjä ja työtapoja, joilla mahdollistetaan monipuolinen materiaalien, teknologioiden ja ilmaisukeinojen käyttäminen sekä niiden luova soveltaminen. Opetustilanteissa luodaan aktiiviseen kokeilemiseen ja harjoitteluun rohkaiseva ilmapiiri. Pedagogisilla ratkaisuilla tuetaan moniaistista havainnointia, pitkäjänteistä työskentelyä sekä tutkivaa ja tavoitteellista taideoppimista. Opetuksessa otetaan huomioon yksilölliset kuvailmaisun tarpeet ja mahdollistetaan tarkoituksenmukainen työskentely yksin ja ryhmässä. Tavoitteena on luoda oppimiseen ja vuorovaikutukseen kannustava toimintakulttuuri sekä koulussa että koulun ulkopuolisissa ympäristöissä. Vuosiluokilla 3-6 tarkastellaan laajenevan elinpiirin ajankohtaisia taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin ilmiöitä. Opetuksessa ohjataan taiteidenväliseen ja temaattiseen lähestymistapaan. Oppilaita kannustetaan suhtautumaan kriittisesti eri tietolähteisiin. Opetustilanteissa teknologioita ja verkkoympäristöjä hyödynnetään monipuolisesti, vastuullisesti ja turvallisesti.

Oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet on kuvattu valtakunnallisen opetussuunnitelman perusteissa.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki kuvataiteessa vuosiluokilla 3-6

Tavoitteena ohjauksen, eriyttämisen ja tuen järjestämisessä on oppilaiden sosiaalisten, psyykkisten ja motoristen lähtökohtien ja taitojen huomioon ottaminen. Taideoppimisen yksilöllinen ja yhteisöllinen luonne tukee oppilaan identiteettien rakentumista, osallisuutta ja hyvinvointia. Opetuksessa otetaan huomioon oppilaiden yksilölliset ohjauksen tarpeet. Opetusta

eriytetään tarvittaessa esimerkiksi ilmaisukeinojen, työtapojen ja oppimisympäristöjen valinnoilla. Opetustilanteissa oppilaat voivat hyödyntää vahvuuksiaan, soveltaa erilaisia työtapoja ja käyttää vaihtoehtoisia lähestymistapoja. Taideoppimiselle luodaan turvallinen, moninaisuutta kunnioittava ja itseilmaisuuksiin rohkaiseva ilmapiiri, jossa oppilaat saavat henkilökohtaista ohjausta ja tukea. Vaihtoehtoisia pedagogisia lähestymistapoja voidaan tarvita erityisesti havaintojen ja tunteiden visuaalisessa ilmaisussa sekä motoristen taitojen kehittämisessä. Ohjauksen, eriyttämisen ja tuen järjestämisessä voidaan hyödyntää esimerkiksi leikinomaisuutta, pelejä ja eri aistialueisiin liittyviä kokemuksia.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki kuvataiteessa on selvitetty valtakunnallisen opetussuunnitelman perusteissa.

Oppilaan oppimisen arviointi kuvataiteessa vuosiluokilla 3-6

Oppimisen arviointi ja siihen perustuva palaute kuvataiteessa on luonteeltaan kannustavaa, ohjaavaa ja oppilaiden yksilöllisen edistymisen huomioivaa. Palautteella tuetaan kuvan tuottamisen ja tulkinnan taitojen, taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin tuntemuksen, pitkäjänteisten työtapojen sekä itsearviointitaitojen kehittymistä. Oppilasta ohjataan omien ajatusten ilmaisemiseen ja toisten näkemysten arvostamiseen. Oppimisen arviointi kohdistuu kaikkiin opetuksen tavoitteissa määriteltyihin taideoppimisen ulottuvuuksiin.

Antaessaan kuvataiteen sanallista arviota tai arvosanaa opettaja arvioi oppilaan osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttää kuvataiteen valtakunnallisia arviointikriteereitä. Opintoissa edistymisen kannalta on keskeistä havainnoida oppilaan edistymistä kuvien tuottamiseen, vastaanottamiseen ja tulkitsemiseen liittyvien taitojen kehittämisessä.

Oppilaan oppimisen arviointi kuvataiteessa on selitetty valtakunnallisen opetussuunnitelman perusteissa.

Vuosiluokka 3

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Omat kuvakulttuurit

S1 Omat kuvakulttuurit: Opetuksen sisällöiksi valitaan oppilaiden tekemiä kuvia ja kuvakulttuureja, joihin he osallistuvat omaehtoisesti. Oppilaiden kuvakulttuureja tarkastellaan suhteessa muihin kuvakulttuureihin. Omia kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään omien kuvakulttuurien merkitystä oppilaiden osallistumiselle eri yhteisöissä, ympäristöissä ja yhteyksissä.

Valitaan työskentelyn aiheita mahdollisuuksien mukaan oppilaan omasta kuvakulttuurista. Pohditaan miten kuvat näkyvät koulussa, kotona ja kaveripiirissä. Huomioidaan oppilaiden osallisuus kuvakulttuurin kautta koulussa, kotona ja kaveripiirissä. Muita kuvakulttuureita tarkastellaan suhteessa omaan kuvakulttuuriin.

S2 Ympäristön kuvakulttuurit

S2 Ympäristön kuvakulttuurit: Opetuksen sisällöt valitaan erilaisista ympäristöistä, esineistä, mediakulttuureista ja virtuaalimaailmoista. Sisältöjä valitaan monipuolisesti rakennetuista ja luonnon ympäristöistä sekä mediasta. Opetuksen sisältöjä valitaan myös vakiintuneita kuvakulttuureja uudistavista, erilaisten yhteisöjen ja ryhmien tuottamista kuvista ja visuaalisen

kulttuurin ilmiöistä. Ympäristön kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään oppilaiden laajenevaa elinpiiriä ja medioiden merkitystä yhteiskunnassa.

Opetuksen sisältöjä valitaan perinteisten kuvakulttuurien lisäksi myös uudemmissa visuaalisen kulttuurin ilmiöistä. Kuvallisen työskentelyn lähtökohtana käytetään ympäristön kuvakulttuureita. Tutustutaan paikalliseen luonnonympäristöön ja rakennettuun ympäristöön kuten koulun ympäristöön, Kemijärven merkittäviin rakennuksiin, ja museoihin sekä käydään paikallisissa taidenäyttelyissä mahdollisuuksien mukaan. Tutkitaan oppilaan lähiympäristössä olevia esineitä, mediakulttuuria sekä virtuaalimaailmoja.

Pohditaan lapsiin kohdistuvia mainoksia ja mediaa sekä oppilaiden laajenevaa elinpiiriä kuvakulttuurien kautta. Median ja mainonnan osalta keskitytään oppilaan elämää koskettaviin ja heitä kiinnostaviin medioihin ja mainoksiin. Pohditaan median merkitystä yhteiskunnassa (pääpaino kuvissa) oppilasta lähellä olevien näkökulmien kautta esim. tv, internet, some.

Keskustellaan taiteessa, ympäristössä ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmenevistä arvoista. Oppilas miettii, mikä on hänelle hyväksi ja mikä vahingoksi. Hän pohtii, miten voi suojella oman ympäristönsä viihtyisyyttä ja turvallisuutta.

S3 Taiteen maailmat:

***S3 Taiteen maailmat:** Opetuksen sisällöt valitaan eri aikoina, eri ympäristöissä ja eri kulttuureissa tuotetusta kuvataiteesta. Oppilaat perehtyvät taiteelle ominaisiin toimintatapoihin, taiteen eri lajeihin sekä erilaisiin käsityksiin taiteesta. Taideteoksia käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään kulttuuri-identiteetin vaikutusta taiteen tekemiseen ja vastaanottamiseen.*

Oppilas tutustuu eri aikakausina eri ympäristöissä ja eri kulttuureissa tuotettuun kuvataiteeseen ja sen eri muotoihin. Oppilas pohtii mm. mitä taide on, mikä taiteelle on ominaista, mitä taiteenlajeja on olemassa, kuinka taidetta tehdään sekä mitä ajatuksia taide eri ihmisissä herättää. Kuvallisen työskentelyn lähtökohtana käytetään taideteoksia. Oppilasta ohjataan pohtimaan kuinka eri kulttuuri-identiteetit vaikuttavat taiteen tekemiseen ja vastaanottamiseen.

Tutustutaan taiteilijan ammattiin ja joidenkin suomalaisten taiteilijoiden teoksiin. Mahdollisuuksien mukaan perehdytään johonkin teokseen syvällisemmin ja tehdään siitä oman tulkinta. Tutkitaan vieraiden kulttuurien visuaalista ilmaisua ja lähiympäristön rakennusperinnettä. Tarkastellaan esineiden materiaalia, muotoa ja käyttötarkoitusta. Opetellaan havaitsemaan ja tulkitsemaan erilaisia kuvatyyppejä.

Piirustus: lyijykynä- ja tussitekniikka

Grafiikka: materiaalipainannat

Värioppi: pää- ja välivärit

Mahdollisuuksien mukaan näyttelykäyntejä ja yhteistyötä paikallisten tahojen kanssa.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1, S2, S3	L1, L3, L4, L5
T2	S1, S2, S3	L2, L4, L5, L6
T3	S1, S2, S3	L2, L3, L4, L5
T4	S1, S2, S3	L2, L3, L5, L6
T5	S1, S2, S3	L1, L2, L3, L5
T6	S1, S2, S3	L1, L2, L4, L7
T7	S1, S2, S3	L1, L2, L4, L5
T10	S1, S2, S3	L3, L4, L6, L7
T11	S1, S2, S3	L1, L2, L4, L7

Vuosiluokan tavoitteet

T1 kannustaa oppilasta havainnoimaan taidetta, ympäristöä ja muuta visuaalista kulttuuria moniaistisesti ja erilaisia kuvallisia välineitä hyödyntäen

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Taiteen, ympäristön ja muun visuaalisen kulttuurin havainnoiminen	Oppilas osaa tehdä monipuolisia havaintoja ympäristöstä ja sen kuvista käyttämällä kuvallisia välineitä

Valitaan työskentelyn aiheita mahdollisuuksien mukaan oppilaan omasta kuvakulttuurista. Pohditaan miten kuvat näkyvät koulussa, kotona ja kaveripiirissä. Huomioidaan oppilaiden osallisuus kuvakulttuurin kautta koulussa, kotona ja kaveripiirissä. Muita kuvakulttuureita tarkastellaan suhteessa omaan kuvakulttuuriin.

Opetuksen sisältöjä valitaan perinteisten kuvakulttuurien lisäksi myös uudemmissa visuaalisen kulttuurin ilmiöistä. Kuvallisen työskentelyn lähtökohtana käytetään ympäristön kuvakulttuureita. Tutustutaan paikalliseen luonnonympäristöön ja rakennettuun ympäristöön kuten koulun ympäristöön, Kemijärven merkittäviin rakennuksiin, ja museoihin sekä käydään paikallisissa taidenäyttelyissä mahdollisuuksien mukaan. Tutkitaan oppilaan lähiympäristössä olevia esineitä, mediakulttuuria sekä virtuaalimaailmoja.

Pohditaan lapsiin kohdistuvia mainoksia ja mediaa sekä oppilaiden laajenevaa elinpiiriä kuvakulttuurien kautta. Median ja mainonnan osalta keskitytään oppilaan elämää koskettaviin ja heitä kiinnostaviin medioihin ja mainoksiin. Pohditaan median merkitystä yhteiskunnassa (pääpaino kuvissa) oppilasta lähellä olevien näkökulmien kautta esim. tv, internet, some.

Keskustellaan taiteessa, ympäristössä ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmenevistä arvoista. Oppilas miettii, mikä on hänelle hyväksi ja mikä vahingoksi. Hän pohtii, miten voi suojella oman ympäristönsä viihtyisyyttä ja turvallisuutta.

Oppilas tutustuu eri aikakausina eri ympäristöissä ja eri kulttuureissa tuotettuun kuvataiteeseen ja sen eri muotoihin. Oppilas pohtii mm. mitä taide on, mikä taiteelle on ominaista, mitä taiteenlajeja on olemassa, kuinka taidetta tehdään sekä mitä ajatuksia taide eri ihmisissä herättää. Kuvallisen työskentelyn lähtökohtana käytetään taideteoksia. Oppilasta ohjataan pohtimaan kuinka eri kulttuuri-identiteetit vaikuttavat taiteen tekemiseen ja vastaanottamiseen.

Tutustutaan taiteilijan ammattiin ja joidenkin suomalaisten taiteilijoiden teoksiin. Mahdollisuuksien mukaan perehdytään johonkin teokseen syvällisemmin ja tehdään siitä oman tulkinta. Tutkitaan vieraiden kulttuurien visuaalista ilmaisua ja lähiympäristön rakennusperinnettä. Tarkastellaan esineiden materiaalia, muotoa ja käyttötarkoitusta. Opetellaan havaitsemaan ja tulkitsemaan erilaisia kuvatyyppejä.

Piirustus: lyijykynä- ja tussitekniikka

Grafiikka: materiaalipainannat

Värioppi: pää- ja välivärit

Mahdollisuuksien mukaan näyttelykäyntejä ja yhteistyötä paikallisten tahojen kanssa.

T2 rohkaista oppilasta keskustelemaan havainnoistaan ja ajatuksistaan sekä harjoittelemaan näkemystensä perustelemista

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Havaintojen ja ajatusten sanallistaminen	Oppilas osaa kuvailla taiteeseen, ympäristöön ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin liittyviä havaintojaan ja perustella ajatuksiaan sanallisesti

Valitaan työskentelyn aiheita mahdollisuuksien mukaan oppilaan omasta kuvakulttuurista. Pohditaan miten kuvat näkyvät koulussa, kotona ja kaveripiirissä. Huomioidaan oppilaiden osallisuus kuvakulttuurin kautta koulussa, kotona ja kaveripiirissä. Muita kuvakulttuureita tarkastellaan suhteessa omaan kuvakulttuuriin.

Opetuksen sisältöjä valitaan perinteisten kuvakulttuurien lisäksi myös uudemmissa visuaalisen kulttuurin ilmiöistä. Kuvallisen työskentelyn lähtökohtana käytetään ympäristön kuvakulttuureita. Tutustutaan paikalliseen luonnonympäristöön ja rakennettuun ympäristöön kuten koulun ympäristöön, Kemijärven merkittäviin rakennuksiin, ja museoihin sekä käydään paikallisissa taidenäyttelyissä mahdollisuuksien mukaan. Tutkitaan oppilaan lähiympäristössä olevia esineitä, mediakulttuuria sekä virtuaalimaailmoja.

Pohditaan lapsiin kohdistuvia mainoksia ja mediaa sekä oppilaiden laajenevaa elinpiiriä kuvakulttuurien kautta. Median ja mainonnan osalta keskitytään oppilaan elämää koskettaviin ja heitä kiinnostaviin medioihin ja mainoksiin. Pohditaan median merkitystä yhteiskunnassa (pääpaino kuvissa) oppilasta lähellä olevien näkökulmien kautta esim. tv, internet, some.

Keskustellaan taiteessa, ympäristössä ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmenevistä arvoista. Oppilas miettii, mikä on hänelle hyväksi ja mikä vahingoksi. Hän pohtii, miten voi suojella oman ympäristönsä viihtyisyyttä ja turvallisuutta.

Oppilas tutustuu eri aikakausina eri ympäristöissä ja eri kulttuureissa tuotettuun kuvataiteeseen ja sen eri muotoihin. Oppilas pohtii mm. mitä taide on, mikä taiteelle on ominaista, mitä taiteenlajeja on olemassa, kuinka taidetta tehdään sekä mitä ajatuksia taide eri ihmisissä herättää. Kuvallisen työskentelyn lähtökohtana käytetään taideteoksia. Oppilasta ohjataan pohtimaan kuinka eri kulttuuri-identiteetit vaikuttavat taiteen tekemiseen ja vastaanottamiseen.

Tutustutaan taiteilijan ammattiin ja joidenkin suomalaisten taiteilijoiden teoksiin. Mahdollisuuksien mukaan perehdytään johonkin teokseen syvällisemmin ja tehdään siitä oman tulkinta. Tutkitaan vieraiden kulttuurien visuaalista ilmaisua ja lähiympäristön rakennusperinnettä. Tarkastellaan esineiden materiaalia, muotoa ja käyttötarkoitusta. Opetellaan havaitsemaan ja tulkitsemaan erilaisia kuvatyyppejä.

Piirustus: lyijykynä- ja tussitekniikka

Grafiikka: materiaalipainannat

Värioppi: pää- ja välivärit

Mahdollisuuksien mukaan näyttelykäyntejä ja yhteistyötä paikallisten tahojen kanssa.

T3 innostaa oppilasta ilmaisemaan havaintojaan ja ajatuksiaan kuvallisesti ja muita tiedon tuottamisen tapoja käyttäen

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Havaintojen ja ajatusten kuvallinen ilmaiseminen	Oppilas osaa ilmaista havaintojaan ja ajatuksiaan hyödyntämällä kuvien rinnalla myös muita tiedon tuottamisen tapoja

Valitaan työskentelyn aiheita mahdollisuuksien mukaan oppilaan omasta kuvakulttuurista. Pohditaan miten kuvat näkyvät koulussa, kotona ja kaveripiirissä. Huomioidaan oppilaiden osallisuus kuvakulttuurin kautta koulussa, kotona ja kaveripiirissä. Muita kuvakulttuureita tarkastellaan suhteessa omaan kuvakulttuuriin.

Opetuksen sisältöjä valitaan perinteisten kuvakulttuurien lisäksi myös uudemmissa visuaalisen kulttuurin ilmiöistä. Kuvallisen työskentelyn lähtökohtana käytetään ympäristön kuvakulttuureita. Tutustutaan paikalliseen luonnonympäristöön ja rakennettuun ympäristöön kuten koulun ympäristöön, Kemijärven merkittäviin rakennuksiin, ja museoihin sekä käydään paikallisissa taidenäyttelyissä mahdollisuuksien mukaan. Tutkitaan oppilaan lähiympäristössä olevia esineitä, mediakulttuuria sekä virtuaalimaailmoja.

Pohditaan lapsiin kohdistuvia mainoksia ja mediaa sekä oppilaiden laajenevaa elinpiiriä kuvakulttuurien kautta. Median ja mainonnan osalta keskitytään oppilaan elämää koskettaviin ja heitä kiinnostaviin medioihin ja mainoksiin. Pohditaan median merkitystä yhteiskunnassa (pääpaino kuvissa) oppilasta lähellä olevien näkökulmien kautta esim. tv, internet, some.

Keskustellaan taiteessa, ympäristössä ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmenevistä arvoista. Oppilas miettii, mikä on hänelle hyväksi ja mikä vahingoksi. Hän pohtii, miten voi suojella oman ympäristönsä viihtyisyyttä ja turvallisuutta.

Oppilas tutustuu eri aikakausina eri ympäristöissä ja eri kulttuureissa tuotettuun kuvataiteeseen ja sen eri muotoihin. Oppilas pohtii mm. mitä taide on, mikä taiteelle on ominaista, mitä taiteenlajeja on olemassa, kuinka taidetta tehdään sekä mitä ajatuksia taide eri ihmisissä herättää. Kuvallisen työskentelyn lähtökohtana käytetään taideteoksia. Oppilasta ohjataan pohtimaan kuinka eri kulttuuri-identiteetit vaikuttavat taiteen tekemiseen ja vastaanottamiseen.

Tutustutaan taiteilijan ammattiin ja joidenkin suomalaisten taiteilijoiden teoksiin. Mahdollisuuksien mukaan perehdytään johonkin teokseen syvällisemmin ja tehdään siitä oman tulkinta. Tutkitaan vieraiden kulttuurien visuaalista ilmaisua ja lähiympäristön rakennusperinnettä. Tarkastellaan esineiden materiaalia, muotoa ja käyttötarkoitusta. Opetellaan havaitsemaan ja tulkitsemaan erilaisia kuvatyyppejä.

Piirustus: lyijykynä- ja tussitekniikka

Grafiikka: materiaalipainannat

Värioppi: pää- ja välivärit

Mahdollisuuksien mukaan näyttelykäyntejä ja yhteistyötä paikallisten tahojen kanssa.

T4 ohjata oppilasta käyttämään monipuolisesti erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja ilmaisun keinoja sekä harjaannuttamaan kuvan tekemisen taitojaan

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kuvallisten ilmaisukeinojen käyttäminen	Oppilas osaa soveltaa erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja ilmaisukeinoja kuvallisessa tuottamisessaan

Valitaan työskentelyn aiheita mahdollisuuksien mukaan oppilaan omasta kuvakulttuurista. Pohditaan miten kuvat näkyvät koulussa, kotona ja kaveripiirissä. Huomioidaan oppilaiden osallisuus kuvakulttuurin kautta koulussa, kotona ja kaveripiirissä. Muita kuvakulttuureita tarkastellaan suhteessa omaan kuvakulttuuriin.

Opetuksen sisältöjä valitaan perinteisten kuvakulttuurien lisäksi myös uudemmissa visuaalisen kulttuurin ilmiöistä. Kuvallisen työskentelyn lähtökohtana käytetään ympäristön kuvakulttuureita. Tutustutaan paikalliseen luonnonympäristöön ja rakennettuun ympäristöön kuten koulun ympäristöön, Kemijärven merkittäviin rakennuksiin, ja museoihin sekä käydään paikallisissa taidenäyttelyissä mahdollisuuksien mukaan. Tutkitaan oppilaan lähiympäristössä olevia esineitä, mediakulttuuria sekä virtuaalimaailmoja.

Pohditaan lapsiin kohdistuvia mainoksia ja mediaa sekä oppilaiden laajenevaa elinpiiriä kuvakulttuurin kautta. Median ja mainonnan osalta keskitytään oppilaan elämää koskettaviin ja heitä kiinnostaviin medioihin ja mainoksiin. Pohditaan median merkitystä yhteiskunnassa (pääpaino kuvissa) oppilasta lähellä olevien näkökulmien kautta esim. tv, internet, some.

Keskustellaan taiteessa, ympäristössä ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmenevistä arvoista. Oppilas miettii, mikä on hänelle hyväksi ja mikä vahingoksi. Hän pohtii, miten voi suojella oman ympäristönsä viihtyisyyttä ja turvallisuutta.

Oppilas tutustuu eri aikakausina eri ympäristöissä ja eri kulttuureissa tuotettuun kuvataiteeseen ja sen eri muotoihin. Oppilas pohtii mm. mitä taide on, mikä taiteelle on ominaista, mitä taiteenlajeja on olemassa, kuinka taidetta tehdään sekä mitä ajatuksia taide eri ihmisissä herättää. Kuvallisen työskentelyn lähtökohtana käytetään taideteoksia. Oppilasta ohjataan pohtimaan kuinka eri kulttuuri-identiteetit vaikuttavat taiteen tekemiseen ja vastaanottamiseen.

Tutustutaan taiteilijan ammattiin ja joidenkin suomalaisten taiteilijoiden teoksiin. Mahdollisuuksien mukaan perehdytään johonkin teokseen syvällisemmin ja tehdään siitä oman tulkinta. Tutkitaan vieraiden kulttuurien visuaalista ilmaisua ja lähiympäristön rakennusperinnettä. Tarkastellaan esineiden materiaalia, muotoa ja käyttötarkoitusta. Opetellaan havaitsemaan ja tulkitsemaan erilaisia kuvatyyppejä.

Piirustus: lyijykynä- ja tussitekniikka

Grafiikka: materiaalipainannat

Värioppi: pää- ja välivärit

Mahdollisuuksien mukaan näyttelykäyntejä ja yhteistyötä paikallisten tahojen kanssa.

T5 ohjata oppilasta tavoitteelliseen kuvallisten taitojen kehittämiseen yksin ja yhteistyössä muiden kanssa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kuvailmaisun taitojen kehittäminen	Oppilas osaa asettaa tavoitteita ja pyrkii kehittämään kuvailmaisuaan yksin ja ryhmän jäsenenä

Valitaan työskentelyn aiheita mahdollisuuksien mukaan oppilaan omasta kuvakulttuurista. Pohditaan miten kuvat näkyvät koulussa, kotona ja kaveripiirissä. Huomioidaan oppilaiden osallisuus kuvakulttuurin kautta koulussa, kotona ja kaveripiirissä. Muita kuvakulttuureita tarkastellaan suhteessa omaan kuvakulttuuriin.

Opetuksen sisältöjä valitaan perinteisten kuvakulttuurien lisäksi myös uudemmissa visuaalisen kulttuurin ilmiöistä. Kuvallisen työskentelyn lähtökohtana käytetään ympäristön kuvakulttuureita. Tutustutaan paikalliseen luonnonympäristöön ja rakennettuun ympäristöön kuten koulun ympäristöön, Kemijärven merkittäviin rakennuksiin, ja museoihin sekä käydään paikallisissa taidenäyttelyissä mahdollisuuksien mukaan. Tutkitaan oppilaan lähiympäristössä olevia esineitä, mediakulttuuria sekä virtuaalimaailmoja.

Pohditaan lapsiin kohdistuvia mainoksia ja mediaa sekä oppilaiden laajenevaa elinpiiriä kuvakulttuurien kautta. Median ja mainonnan osalta keskitytään oppilaan elämää koskettaviin ja heitä kiinnostaviin medioihin ja mainoksiin. Pohditaan median merkitystä yhteiskunnassa (pääpaino kuvissa) oppilasta lähellä olevien näkökulmien kautta esim. tv, internet, some.

Keskustellaan taiteessa, ympäristössä ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmenevistä arvoista. Oppilas miettii, mikä on hänelle hyväksi ja mikä vahingoksi. Hän pohtii, miten voi suojella oman ympäristönsä viihtyisyyttä ja turvallisuutta.

Oppilas tutustuu eri aikakausina eri ympäristöissä ja eri kulttuureissa tuotettuun kuvataiteeseen ja sen eri muotoihin. Oppilas pohtii mm. mitä taide on, mikä taiteelle on ominaista, mitä taiteenlajeja on olemassa, kuinka taidetta tehdään sekä mitä ajatuksia taide eri ihmisissä herättää. Kuvallisen työskentelyn lähtökohtana käytetään taideteoksia. Oppilasta ohjataan pohtimaan kuinka eri kulttuuri-identiteetit vaikuttavat taiteen tekemiseen ja vastaanottamiseen.

Tutustutaan taiteilijan ammattiin ja joidenkin suomalaisten taiteilijoiden teoksiin. Mahdollisuuksien mukaan perehdytään johonkin teokseen syvällisemmin ja tehdään siitä oman tulkinta. Tutkitaan vieraiden kulttuurien visuaalista ilmaisua ja lähiympäristön rakennusperinnettä. Tarkastellaan esineiden materiaalia, muotoa ja käyttötarkoitusta. Opetellaan havaitsemaan ja tulkitsemaan erilaisia kuvatyyppejä.

Piirustus: lyijykynä- ja tussitekniikka

Grafiikka: materiaalipainannat

Värioppi: pää- ja välivärit

Mahdollisuuksien mukaan näyttelykäyntejä ja yhteistyötä paikallisten tahojen kanssa.

T6 ohjata oppilasta tutustumaan erilaisiin kuvallisen viestinnän tapoihin ja käyttämään kuvallisen vaikuttamisen keinoja omissa kuvissaan

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kuvien avulla vaikuttaminen ja osallistuminen	Oppilas osaa käyttää erilaisia kuvallisen vaikuttamisen keinoja ilmaistessaan mielipiteitään

Valitaan työskentelyn aiheita mahdollisuuksien mukaan oppilaan omasta kuvakulttuurista. Pohditaan miten kuvat näkyvät koulussa, kotona ja kaveripiirissä. Huomioidaan oppilaiden osallisuus kuvakulttuurin kautta koulussa, kotona ja kaveripiirissä. Muita kuvakulttuureita tarkastellaan suhteessa omaan kuvakulttuuriin.

Opetuksen sisältöjä valitaan perinteisten kuvakulttuurien lisäksi myös uudemmissa visuaalisen kulttuurin ilmiöistä. Kuvallisen työskentelyn lähtökohtana käytetään ympäristön kuvakulttuureita. Tutustutaan paikalliseen luonnonympäristöön ja rakennettuun ympäristöön kuten koulun ympäristöön, Kemijärven merkittäviin rakennuksiin, ja museoihin sekä käydään paikallisissa taidenäyttelyissä mahdollisuuksien mukaan. Tutkitaan oppilaan lähiympäristössä olevia esineitä, mediakulttuuria sekä virtuaalimaailmoja.

Pohditaan lapsiin kohdistuvia mainoksia ja mediaa sekä oppilaiden laajenevaa elinpiiriä kuvakulttuurien kautta. Median ja mainonnan osalta keskitytään oppilaan elämää koskettaviin ja heitä kiinnostaviin medioihin ja mainoksiin. Pohditaan median merkitystä yhteiskunnassa (pääpaino kuvissa) oppilasta lähellä olevien näkökulmien kautta esim. tv, internet, some.

Keskustellaan taiteessa, ympäristössä ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmenevistä arvoista. Oppilas miettii, mikä on hänelle hyväksi ja mikä vahingoksi. Hän pohtii, miten voi suojella oman ympäristönsä viihtyisyyttä ja turvallisuutta.

Oppilas tutustuu eri aikakausina eri ympäristöissä ja eri kulttuureissa tuotettuun kuvataiteeseen ja sen eri muotoihin. Oppilas pohtii mm. mitä taide on, mikä taiteelle on ominaista, mitä taiteenlajeja on olemassa, kuinka taidetta tehdään sekä mitä ajatuksia taide eri ihmisissä herättää. Kuvallisen työskentelyn lähtökohtana käytetään taideteoksia. Oppilasta ohjataan pohtimaan kuinka eri kulttuuri-identiteetit vaikuttavat taiteen tekemiseen ja vastaanottamiseen.

Tutustutaan taiteilijan ammattiin ja joidenkin suomalaisten taiteilijoiden teoksiin. Mahdollisuuksien mukaan perehdytään johonkin teokseen syvällisemmin ja tehdään siitä oman tulkinta. Tutkitaan vieraiden kulttuurien visuaalista ilmaisua ja lähiympäristön rakennusperinnettä. Tarkastellaan esineiden materiaalia, muotoa ja käyttötarkoitusta. Opetellaan havaitsemaan ja tulkitsemaan erilaisia kuvatyyppejä.

Piirustus: lyijykynä- ja tussitekniikka

Grafiikka: materiaalipainannat

Värioppi: pää- ja välivärit

Mahdollisuuksien mukaan näyttelykäyntejä ja yhteistyötä paikallisten tahojen kanssa.

T7 ohjata oppilasta tarkastelemaan kuvia eri lähtökohdista ja eri yhteyksissä sekä pohtimaan todellisuuden ja fiktion suhdetta

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kuvien tarkastelu	Oppilas osaa tarkastella sisällön, muodon ja asiayhteyden vaikutusta erilaisten kuvien tulkintaan

Valitaan työskentelyn aiheita mahdollisuuksien mukaan oppilaan omasta kuvakulttuurista. Pohditaan miten kuvat näkyvät koulussa, kotona ja kaveripiirissä. Huomioidaan oppilaiden osallisuus kuvakulttuurin kautta koulussa, kotona ja kaveripiirissä. Muita kuvakulttuureita tarkastellaan suhteessa omaan kuvakulttuuriin.

Opetuksen sisältöjä valitaan perinteisten kuvakulttuurien lisäksi myös uudemmissa visuaalisen kulttuurin ilmiöistä. Kuvallisen työskentelyn lähtökohtana käytetään ympäristön

kuvakulttuureita. Tutustutaan paikalliseen luonnonympäristöön ja rakennettuun ympäristöön kuten koulun ympäristöön, Kemijärven merkittäviin rakennuksiin, ja museoihin sekä käydään paikallisissa taidenäyttelyissä mahdollisuuksien mukaan. Tutkitaan oppilaan lähiympäristössä olevia esineitä, mediakulttuuria sekä virtuaalimaailmoja.

Pohditaan lapsiin kohdistuvia mainoksia ja mediaa sekä oppilaiden laajenevaa elinpiiriä kuvakulttuurien kautta. Median ja mainonnan osalta keskitytään oppilaan elämää koskettaviin ja heitä kiinnostaviin medioihin ja mainoksiin. Pohditaan median merkitystä yhteiskunnassa (pääpaino kuvissa) oppilasta lähellä olevien näkökulmien kautta esim. tv, internet, some.

Keskustellaan taiteessa, ympäristössä ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmenevistä arvoista. Oppilas miettii, mikä on hänelle hyväksi ja mikä vahingoksi. Hän pohtii, miten voi suojella oman ympäristönsä viihtyisyyttä ja turvallisuutta.

Oppilas tutustuu eri aikakausina eri ympäristöissä ja eri kulttuureissa tuotettuun kuvataiteeseen ja sen eri muotoihin. Oppilas pohtii mm. mitä taide on, mikä taiteelle on ominaista, mitä taiteenlajeja on olemassa, kuinka taidetta tehdään sekä mitä ajatuksia taide eri ihmisissä herättää. Kuvallisen työskentelyn lähtökohtana käytetään taideteoksia. Oppilasta ohjataan pohtimaan kuinka eri kulttuuri-identiteetit vaikuttavat taiteen tekemiseen ja vastaanottamiseen.

Tutustutaan taiteilijan ammattiin ja joidenkin suomalaisten taiteilijoiden teoksiin. Mahdollisuuksien mukaan perehdytään johonkin teokseen syvällisemmin ja tehdään siitä oman tulkinta. Tutkitaan vieraiden kulttuurien visuaalista ilmaisua ja lähiympäristön rakennusperinnettä. Tarkastellaan esineiden materiaalia, muotoa ja käyttötarkoitusta. Opetellaan havaitsemaan ja tulkitsemaan erilaisia kuvatyyppejä.

Piirustus: lyijykynä- ja tussitekniikka

Grafiikka: materiaalipainannat

Värioppi: pää- ja välivärit

Mahdollisuuksien mukaan näyttelykäyntejä ja yhteistyötä paikallisten tahojen kanssa.

T10 ohjata oppilasta keskustelemaan taiteessa, ympäristössä ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmenevistä arvoista

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Arvojen tarkasteleminen	Oppilas osaa ilmaista näkemyksiään taiteessa, ympäristössä ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmenevistä arvoista

Valitaan työskentelyn aiheita mahdollisuuksien mukaan oppilaan omasta kuvakulttuurista. Pohditaan miten kuvat näkyvät koulussa, kotona ja kaveripiirissä. Huomioidaan oppilaiden osallisuus kuvakulttuurin kautta koulussa, kotona ja kaveripiirissä. Muita kuvakulttuureita tarkastellaan suhteessa omaan kuvakulttuuriin.

Opetuksen sisältöjä valitaan perinteisten kuvakulttuurien lisäksi myös uudemmissa visuaalisen kulttuurin ilmiöistä. Kuvallisen työskentelyn lähtökohtana käytetään ympäristön kuvakulttuureita. Tutustutaan paikalliseen luonnonympäristöön ja rakennettuun ympäristöön kuten koulun ympäristöön, Kemijärven merkittäviin rakennuksiin, ja museoihin sekä käydään paikallisissa taidenäyttelyissä mahdollisuuksien mukaan. Tutkitaan oppilaan lähiympäristössä olevia esineitä, mediakulttuuria sekä virtuaalimaailmoja.

Pohditaan lapsiin kohdistuvia mainoksia ja mediaa sekä oppilaiden laajenevaa elinpiiriä kuvakulttuurien kautta. Median ja mainonnan osalta keskitytään oppilaan elämää koskettaviin

ja heitä kiinnostaviin medioihin ja mainoksiin. Pohditaan median merkitystä yhteiskunnassa (pääpaino kuvissa) oppilasta lähellä olevien näkökulmien kautta esim. tv, internet, some.

Keskustellaan taiteessa, ympäristössä ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmenevistä arvoista. Oppilas miettii, mikä on hänelle hyväksi ja mikä vahingoksi. Hän pohtii, miten voi suojella oman ympäristönsä viihtyisyyttä ja turvallisuutta.

Oppilas tutustuu eri aikakausina eri ympäristöissä ja eri kulttuureissa tuotettuun kuvataiteeseen ja sen eri muotoihin. Oppilas pohtii mm. mitä taide on, mikä taiteelle on ominaista, mitä taiteenlajeja on olemassa, kuinka taidetta tehdään sekä mitä ajatuksia taide eri ihmisissä herättää. Kuvallisen työskentelyn lähtökohtana käytetään taideteoksia. Oppilasta ohjataan pohtimaan kuinka eri kulttuuri-identiteetit vaikuttavat taiteen tekemiseen ja vastaanottamiseen.

Tutustutaan taiteilijan ammattiin ja joidenkin suomalaisten taiteilijoiden teoksiin. Mahdollisuuksien mukaan perehdytään johonkin teokseen syvällisemmin ja tehdään siitä oman tulkinta. Tutkitaan vieraiden kulttuurien visuaalista ilmaisua ja lähiympäristön rakennusperinnettä. Tarkastellaan esineiden materiaalia, muotoa ja käyttötarkoitusta. Opetellaan havaitsemaan ja tulkitsemaan erilaisia kuvatyyppejä.

Piirustus: lyijykynä- ja tussitekniikka

Grafiikka: materiaalipainannat

Värioppi: pää- ja välivärit

Mahdollisuuksien mukaan näyttelykäyntejä ja yhteistyötä paikallisten tahojen kanssa.

T11 kannustaa oppilasta ottamaan huomioon kulttuurinen moninaisuus ja kestävä kehitys kuvailmaisun sisältöjä ja toimintatapoja valitessaan

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kuvailmaisun sisältöjen ja toimintatapojen valinta	Oppilas ottaa kuvailmaisussaan huomioon kulttuurisen moninaisuuden ja kestävään kehitykseen liittyviä näkökulmia

Valitaan työskentelyn aiheita mahdollisuuksien mukaan oppilaan omasta kuvakulttuurista. Pohditaan miten kuvat näkyvät koulussa, kotona ja kaveripiirissä. Huomioidaan oppilaiden osallisuus kuvakulttuurin kautta koulussa, kotona ja kaveripiirissä. Muita kuvakulttuureita tarkastellaan suhteessa omaan kuvakulttuuriin.

Opetuksen sisältöjä valitaan perinteisten kuvakulttuurien lisäksi myös uudemmissa visuaalisen kulttuurin ilmiöistä. Kuvallisen työskentelyn lähtökohtana käytetään ympäristön kuvakulttuureita. Tutustutaan paikalliseen luonnonympäristöön ja rakennettuun ympäristöön kuten koulun ympäristöön, Kemijärven merkittäviin rakennuksiin, ja museoihin sekä käydään paikallisissa taidenäyttelyissä mahdollisuuksien mukaan. Tutkitaan oppilaan lähiympäristössä olevia esineitä, mediakulttuuria sekä virtuaalimaailmoja.

Pohditaan lapsiin kohdistuvia mainoksia ja mediaa sekä oppilaiden laajenevaa elinpiiriä kuvakulttuurien kautta. Median ja mainonnan osalta keskitytään oppilaan elämää koskettaviin ja heitä kiinnostaviin medioihin ja mainoksiin. Pohditaan median merkitystä yhteiskunnassa (pääpaino kuvissa) oppilasta lähellä olevien näkökulmien kautta esim. tv, internet, some.

Keskustellaan taiteessa, ympäristössä ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmenevistä arvoista. Oppilas miettii, mikä on hänelle hyväksi ja mikä vahingoksi. Hän pohtii, miten voi suojella oman ympäristönsä viihtyisyyttä ja turvallisuutta.

Oppilas tutustuu eri aikakausina eri ympäristöissä ja eri kulttuureissa tuotettuun kuvataiteeseen ja sen eri muotoihin. Oppilas pohtii mm. mitä taide on, mikä taiteelle on ominaista, mitä taiteenlajeja on olemassa, kuinka taidetta tehdään sekä mitä ajatuksia taide eri ihmisissä herättää. Kuvallisen työskentelyn lähtökohtana käytetään taideteoksia. Oppilasta ohjataan pohtimaan kuinka eri kulttuuri-identiteetit vaikuttavat taiteen tekemiseen ja vastaanottamiseen.

Tutustutaan taiteilijan ammattiin ja joidenkin suomalaisten taiteilijoiden teoksiin. Mahdollisuuksien mukaan perehdytään johonkin teokseen syvällisemmin ja tehdään siitä oman tulkinta. Tutkitaan vieraiden kulttuurien visuaalista ilmaisua ja lähiympäristön rakennusperinnettä. Tarkastellaan esineiden materiaalia, muotoa ja käyttötarkoitusta. Opetellaan havaitsemaan ja tulkitsemaan erilaisia kuvatyyppejä.

Piirustus: lyijykynä- ja tussiteknikka

Grafiikka: materiaalipainannat

Värioppi: pää- ja välivärit

Mahdollisuuksien mukaan näyttelykäyntejä ja yhteistyötä paikallisten tahojen kanssa.

Vuosiluokka 4

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Omat kuvakulttuurit

S1 Omat kuvakulttuurit: Opetuksen sisällöiksi valitaan oppilaiden tekemiä kuvia ja kuvakulttuureja, joihin he osallistuvat omaehtoisesti. Oppilaiden kuvakulttuureja tarkastellaan suhteessa muihin kuvakulttuureihin. Omia kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään omien kuvakulttuurien merkitystä oppilaiden osallistumiselle eri yhteisöissä, ympäristöissä ja yhteyksissä.

Oppilastöiden pohjana ja lähtökohtana pyritään mahdollisuuksien mukaan käyttämään oppilaan omaa kuvakulttuuria. Tarkastellaan, kuinka kuvakulttuurit näkyvät koulussa, kotona ja kaveripiirissä sekä tarkastellaan niitä suhteessa muihin kuvakulttuureihin.

S2 Ympäristön kuvakulttuurit

S2 Ympäristön kuvakulttuurit: Opetuksen sisällöt valitaan erilaisista ympäristöistä, esineistä, mediakulttuureista ja virtuaalimaailmoista. Sisältöjä valitaan monipuolisesti rakennetuista ja luonnon ympäristöistä sekä mediasta. Opetuksen sisältöjä valitaan myös vakiintuneita kuvakulttuureja uudistavista, erilaisten yhteisöjen ja ryhmien tuottamista kuvista ja visuaalisen kulttuurin ilmiöistä. Ympäristön kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään oppilaiden laajenevaa elinpiiriä ja medioiden merkitystä yhteiskunnassa.

Tutustutaan paikalliseen luonnonympäristöön ja rakennettuun ympäristöön, Kemijärven museoihin sekä käydään kirjaston taidenäyttelyissä mahdollisuuksien mukaan. Tutkitaan oppilaan lähiympäristössä olevia esineitä, mediakulttuuria sekä virtuaalimaailmoja. Opetuksen sisältöjä valitaan perinteisten kuvakulttuurien lisäksi myös uudemmissa visuaalisen kulttuurin ilmiöistä. Kuvallisen työskentelyn lähtökohtana käytetään ympäristön kuvakulttuureita. Oppilasta ohjataan pohtimaan median myötä laajenevaa elinpiiriään sekä median merkitystä yhteiskunnassa.

Keskustellaan taiteessa, ympäristössä ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmenevistä arvoista. Oppilas miettii, mikä on hänelle hyväksi ja mikä vahingoksi. Hän pohtii, miten voi suojella oman ympäristönsä viihtyisyyttä ja turvallisuutta.

Välineistä ja materiaaleista huolehtiminen kehittää arjen taitoja. Oppilasta kannustetaan ottamaan vastuuta oppimisympäristön siisteydestä ja viihtyisyydestä. Oppilasta ohjataan tuottamaan

kuvallisia tekstejä erilaisissa yhteyksissä ja ympäristöissä. Tieto- ja viestintätekniikan taitoja kehitetään.

S3 Taiteen maailmat:

S3 Taiteen maailmat: Opetuksen sisällöt valitaan eri aikoina, eri ympäristöissä ja eri kulttuureissa tuotetusta kuvataiteesta. Oppilaat perehtyvät taiteelle ominaisiin toimintatapoihin, taiteen eri lajeihin sekä erilaisiin käsityksiin taiteesta. Taideteoksia käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään kulttuuri-identiteetin vaikutusta taiteen tekemiseen ja vastaanottamiseen.

Pohjoismaiseen taiteeseen tutustuminen. Pohditaan miten pohjoismaisuus näkyy taiteen tekemisessä ja vastaanottamisessa ennen ja nykypäivänä. Vertaillaan oppilaiden tekemää taidetta ja Pohjoismaista taidetta etsien yhtäläisyyksiä ja eroja.

Oppilas tutustuu eri aikakausina eri ympäristöissä ja eri kulttuureissa tuotettuun kuvataiteeseen ja sen eri muotoihin. Oppilas pohtii mm. mitä taide on, mikä taiteelle on ominaista, mitä taiteenlajeja on olemassa, kuinka taidetta tehdään sekä mitä ajatuksia taide eri ihmisissä herättää. Kuvallisen työskentelyn lähtökohtana käytetään taideteoksia. Oppilasta ohjataan pohtimaan kuinka eri kulttuuri-identiteetit vaikuttavat taiteen tekemiseen ja vastaanottamiseen.

Tutustutaan taiteilijan ammattiin ja joidenkin suomalaisten taiteilijoiden teoksiin. Mahdollisuuksien mukaan perehdytään johonkin teokseen syvällisemmin ja tehdään siitä oman tulkinta. Tutkitaan vieraiden kulttuurien visuaalista ilmaisua ja lähiympäristön rakennusperinnettä. Tarkastellaan esineiden materiaalia, muotoa ja käyttötarkoitusta. Opetellaan havaitsemaan ja tulkitsemaan erilaisia kuvatyyppejä.

Piirustus: hiilipiirustus; valöörit piirtämisessä

Värioppi: kylmät ja lämpimät värit, vastaväriparit

Mahdollisuuksien mukaan näyttelykäyntejä ja yhteistyötä paikallisten tahojen kanssa.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1, S2, S3	L1, L3, L4, L5
T2	S1, S2, S3	L2, L4, L5, L6
T3	S1, S2, S3	L2, L3, L4, L5
T4	S1, S2, S3	L2, L3, L5, L6
T5	S1, S2, S3	L1, L2, L3, L5
T6	S1, S2, S3	L1, L2, L4, L7
T7	S1, S2, S3	L1, L2, L4, L5
T10	S1, S2, S3	L3, L4, L6, L7
T11	S1, S2, S3	L1, L2, L4, L7

Vuosiluokan tavoitteet

T1 kannustaa oppilasta havainnoimaan taidetta, ympäristöä ja muuta visuaalista kulttuuria moniaistisesti ja erilaisia kuvallisia välineitä hyödyntäen

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Taiteen, ympäristön ja muun visuaalisen kulttuurin havainnoiminen	Oppilas osaa tehdä monipuolisia havaintoja ympäristöstä ja sen kuvista käyttämällä kuvallisia välineitä

Oppilastöiden pohjana ja lähtökohtana pyritään mahdollisuuksien mukaan käyttämään oppilaan omaa kuvakulttuuria. Tarkastellaan, kuinka kuvakulttuurit näkyvät koulussa, kotona ja kaveripiirissä sekä tarkastellaan niitä suhteessa muihin kuvakulttuureihin.

Tutustutaan paikalliseen luonnonympäristöön ja rakennettuun ympäristöön, Kemijärven museoihin sekä käydään kirjaston taidenäyttelyissä mahdollisuuksien mukaan. Tutkitaan oppilaan lähiympäristössä olevia esineitä, mediakulttuuria sekä virtuaalimaailmoja. Opetuksen sisältöjä valitaan perinteisten kuvakulttuurien lisäksi myös uudemmissa visuaalisen kulttuurin ilmiöistä. Kuvallisen työskentelyn lähtökohtana käytetään ympäristön kuvakulttuureita. Oppilasta ohjataan pohtimaan median myötä laajenevaa elinpiiriään sekä median merkitystä yhteiskunnassa.

Keskustellaan taiteessa, ympäristössä ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmenevistä arvoista. Oppilas miettii, mikä on hänelle hyväksi ja mikä vahingoksi. Hän pohtii, miten voi suojella oman ympäristönsä viihtyisyyttä ja turvallisuutta.

Välineistä ja materiaaleista huolehtiminen kehittää arjen taitoja. Oppilasta kannustetaan ottamaan vastuuta oppimisympäristön siisteydestä ja viihtyisyydestä. Oppilasta ohjataan tuottamaan kuvallisia tekstejä erilaisissa yhteyksissä ja ympäristöissä. Tieto- ja viestintätekniikan taitoja kehitetään.

Pohjoismaiseen taiteeseen tutustuminen. Pohditaan miten pohjoismaisuus näkyy taiteen tekemisessä ja vastaanottamisessa ennen ja nykypäivänä. Vertaillaan oppilaiden tekemää taidetta ja Pohjoismaista taidetta etsien yhtäläisyyksiä ja eroja.

Oppilas tutustuu eri aikakausina eri ympäristöissä ja eri kulttuureissa tuotettuun kuvataiteeseen ja sen eri muotoihin. Oppilas pohtii mm. mitä taide on, mikä taiteelle on ominaista, mitä taiteenlajeja on olemassa, kuinka taidetta tehdään sekä mitä ajatuksia taide eri ihmisissä herättää. Kuvallisen työskentelyn lähtökohtana käytetään taideteoksia. Oppilasta ohjataan pohtimaan kuinka eri kulttuuri-identiteetit vaikuttavat taiteen tekemiseen ja vastaanottamiseen.

Tutustutaan taiteilijan ammattiin ja joidenkin suomalaisten taiteilijoiden teoksiin. Mahdollisuuksien mukaan perehdytään johonkin teokseen syvällisemmin ja tehdään siitä oman tulkinta. Tutkitaan vieraiden kulttuurien visuaalista ilmaisuja ja lähiympäristön rakennusperinnettä. Tarkastellaan esineiden materiaalia, muotoa ja käyttötarkoitusta. Opetellaan havaitsemaan ja tulkitsemaan erilaisia kuvatyyppejä.

Piirustus: hiilipiirustus; valöörit piirtämisessä

Värioppi: kylmät ja lämpimät värit, vastaväriparit

Mahdollisuuksien mukaan näyttelykäyntejä ja yhteistyötä paikallisten tahojen kanssa.

T2 rohkaista oppilasta keskustelemaan havainnoistaan ja ajatuksistaan sekä harjoittelemaan näkemystensä perustelemista

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Havaintojen ja ajatusten sanallistaminen	Oppilas osaa kuvailla taiteeseen, ympäristöön ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin liittyviä havaintojaan ja perustella ajatuksiaan sanallisesti

Oppilastöiden pohjana ja lähtökohtana pyritään mahdollisuuksien mukaan käyttämään oppilaan omaa kuvakulttuuria. Tarkastellaan, kuinka kuvakulttuurit näkyvät koulussa, kotona ja kaveripiirissä sekä tarkastellaan niitä suhteessa muihin kuvakulttuureihin.

Tutustutaan paikalliseen luonnonympäristöön ja rakennettuun ympäristöön, Kemijärven museoihin sekä käydään kirjaston taidenäyttelyissä mahdollisuuksien mukaan. Tutkitaan oppilaan lähiympäristössä olevia esineitä, mediakulttuuria sekä virtuaalimaailmoja. Opetuksen sisältöjä valitaan perinteisten kuvakulttuurien lisäksi myös uudemmissa visuaalisen kulttuurin ilmiöistä. Kuvallisen työskentelyn lähtökohtana käytetään ympäristön kuvakulttuureita. Oppilasta ohjataan pohtimaan median myötä laajenevaa elinpiiriään sekä median merkitystä yhteiskunnassa.

Keskustellaan taiteessa, ympäristössä ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmenevistä arvoista. Oppilas miettii, mikä on hänelle hyväksi ja mikä vahingoksi. Hän pohtii, miten voi suojella oman ympäristönsä viihtyisyyttä ja turvallisuutta.

Välineistä ja materiaaleista huolehtiminen kehittää arjen taitoja. Oppilasta kannustetaan ottamaan vastuuta oppimisympäristön siisteydestä ja viihtyisyydestä. Oppilasta ohjataan tuottamaan kuvallisia tekstejä erilaisissa yhteyksissä ja ympäristöissä. Tieto- ja viestintätekniikan taitoja kehitetään.

Pohjoismaiseen taiteeseen tutustuminen. Pohditaan miten pohjoismaisuus näkyy taiteen tekemisessä ja vastaanottamisessa ennen ja nykypäivänä. Vertaillaan oppilaiden tekemää taidetta ja Pohjoismaista taidetta etsien yhtäläisyyksiä ja eroja.

Oppilas tutustuu eri aikakausina eri ympäristöissä ja eri kulttuureissa tuotettuun kuvataiteeseen ja sen eri muotoihin. Oppilas pohtii mm. mitä taide on, mikä taiteelle on ominaista, mitä taiteenlajeja on olemassa, kuinka taidetta tehdään sekä mitä ajatuksia taide eri ihmisissä herättää. Kuvallisen työskentelyn lähtökohtana käytetään taideteoksia. Oppilasta ohjataan pohtimaan kuinka eri kulttuuri-identiteetit vaikuttavat taiteen tekemiseen ja vastaanottamiseen.

Tutustutaan taiteilijan ammattiin ja joidenkin suomalaisten taiteilijoiden teoksiin. Mahdollisuuksien mukaan perehdytään johonkin teokseen syvällisemmin ja tehdään siitä oman tulkinta. Tutkitaan vieraiden kulttuurien visuaalista ilmaisua ja lähiympäristön rakennusperinnettä. Tarkastellaan esineiden materiaalia, muotoa ja käyttötarkoitusta. Opetellaan havaitsemaan ja tulkitsemaan erilaisia kuvatyyppejä.

Piirustus: hiilipiirustus; valöörit piirtämisessä

Värioppi: kylmät ja lämpimät värit, vastaväriparit

Mahdollisuuksien mukaan näyttelykäyntejä ja yhteistyötä paikallisten tahojen kanssa.

T3 innostaa oppilasta ilmaisemaan havaintojaan ja ajatuksiaan kuvallisesti ja muita tiedon tuottamisen tapoja käyttäen

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Havaintojen ja ajatusten kuvallinen ilmaiseminen	Oppilas osaa ilmaista havaintojaan ja ajatuksiaan hyödyntämällä kuvien rinnalla myös muita tiedon tuottamisen tapoja

Oppilastöiden pohjana ja lähtökohtana pyritään mahdollisuuksien mukaan käyttämään oppilaan omaa kuvakulttuuria. Tarkastellaan, kuinka kuvakulttuurit näkyvät koulussa, kotona ja kaveripiirissä sekä tarkastellaan niitä suhteessa muihin kuvakulttuureihin.

Tutustutaan paikalliseen luonnonympäristöön ja rakennettuun ympäristöön, Kemijärven museoihin sekä käydään kirjaston taidenäyttelyissä mahdollisuuksien mukaan. Tutkitaan oppilaan

lähiympäristössä olevia esineitä, mediakulttuuria sekä virtuaalimaailmoja. Opetuksen sisältöjä valitaan perinteisten kuvakulttuurien lisäksi myös uudemmissa visuaalisen kulttuurin ilmiöistä. Kuvallisen työskentelyn lähtökohtana käytetään ympäristön kuvakulttuureita. Oppilasta ohjataan pohtimaan median myötä laajenevaa elinpiiriään sekä median merkitystä yhteiskunnassa.

Keskustellaan taiteessa, ympäristössä ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmenevistä arvoista. Oppilas miettii, mikä on hänelle hyväksi ja mikä vahingoksi. Hän pohtii, miten voi suojella oman ympäristönsä viihtyisyyttä ja turvallisuutta.

Välineistä ja materiaaleista huolehtiminen kehittää arjen taitoja. Oppilasta kannustetaan ottamaan vastuuta oppimisympäristön siisteydestä ja viihtyisyydestä. Oppilasta ohjataan tuottamaan kuvallisia tekstejä erilaisissa yhteyksissä ja ympäristöissä. Tieto- ja viestintätekniikan taitoja kehitetään.

Pohjoismaiseen taiteeseen tutustuminen. Pohditaan miten pohjoismaisuus näkyy taiteen tekemisessä ja vastaanottamisessa ennen ja nykypäivänä. Vertaillaan oppilaiden tekemää taidetta ja Pohjoismaista taidetta etsien yhtäläisyyksiä ja eroja.

Oppilas tutustuu eri aikakausina eri ympäristöissä ja eri kulttuureissa tuotettuun kuvataiteeseen ja sen eri muotoihin. Oppilas pohtii mm. mitä taide on, mikä taiteelle on ominaista, mitä taiteenlajeja on olemassa, kuinka taidetta tehdään sekä mitä ajatuksia taide eri ihmisissä herättää. Kuvallisen työskentelyn lähtökohtana käytetään taideteoksia. Oppilasta ohjataan pohtimaan kuinka eri kulttuuri-identiteetit vaikuttavat taiteen tekemiseen ja vastaanottamiseen.

Tutustutaan taiteilijan ammattiin ja joidenkin suomalaisten taiteilijoiden teoksiin. Mahdollisuuksien mukaan perehdytään johonkin teokseen syvällisemmin ja tehdään siitä oman tulkinta. Tutkitaan vieraiden kulttuurien visuaalista ilmaisua ja lähiympäristön rakennusperinnettä. Tarkastellaan esineiden materiaalia, muotoa ja käyttötarkoitusta. Opetellaan havaitsemaan ja tulkitsemaan erilaisia kuvatyyppejä.

Piirustus: hiilipiirustus; valöörit piirtämisessä

Värioppi: kylmät ja lämpimät värit, vastaväriparit

Mahdollisuuksien mukaan näyttelykäyntejä ja yhteistyötä paikallisten tahojen kanssa.

T4 ohjata oppilasta käyttämään monipuolisesti erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja ilmaisun keinoja sekä harjaannuttamaan kuvan tekemisen taitojaan

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kuvallisten ilmaisukeinojen käyttäminen	Oppilas osaa soveltaa erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja ilmaisukeinoja kuvallisessa tuottamisessaan

Oppilastöiden pohjana ja lähtökohtana pyritään mahdollisuuksien mukaan käyttämään oppilaan omaa kuvakulttuuria. Tarkastellaan, kuinka kuvakulttuurit näkyvät koulussa, kotona ja kaveripiirissä sekä tarkastellaan niitä suhteessa muihin kuvakulttuureihin.

Tutustutaan paikalliseen luonnonympäristöön ja rakennettuun ympäristöön, Kemijärven museoihin sekä käydään kirjaston taidenäyttelyissä mahdollisuuksien mukaan. Tutkitaan oppilaan lähiympäristössä olevia esineitä, mediakulttuuria sekä virtuaalimaailmoja. Opetuksen sisältöjä valitaan perinteisten kuvakulttuurien lisäksi myös uudemmissa visuaalisen kulttuurin ilmiöistä. Kuvallisen työskentelyn lähtökohtana käytetään ympäristön kuvakulttuureita. Oppilasta ohjataan pohtimaan median myötä laajenevaa elinpiiriään sekä median merkitystä yhteiskunnassa.

Keskustellaan taiteessa, ympäristössä ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmenevistä arvoista. Oppilas miettii, mikä on hänelle hyväksi ja mikä vahingoksi. Hän pohtii, miten voi suojella oman ympäristönsä viihtyisyyttä ja turvallisuutta.

Välineistä ja materiaaleista huolehtiminen kehittää arjen taitoja. Oppilasta kannustetaan ottamaan vastuuta oppimisympäristön siisteydestä ja viihtyisyydestä. Oppilasta ohjataan tuottamaan kuvallisia tekstejä erilaisissa yhteyksissä ja ympäristöissä. Tieto- ja viestintätekniikan taitoja kehitetään.

Pohjoismaiseen taiteeseen tutustuminen. Pohditaan miten pohjoismaisuus näkyy taiteen tekemisessä ja vastaanottamisessa ennen ja nykypäivänä. Vertaillaan oppilaiden tekemää taidetta ja Pohjoismaista taidetta etsien yhtäläisyyksiä ja eroja.

Oppilas tutustuu eri aikakausina eri ympäristöissä ja eri kulttuureissa tuotettuun kuvataiteeseen ja sen eri muotoihin. Oppilas pohtii mm. mitä taide on, mikä taiteelle on ominaista, mitä taiteenlajeja on olemassa, kuinka taidetta tehdään sekä mitä ajatuksia taide eri ihmisissä herättää. Kuvallisen työskentelyn lähtökohtana käytetään taideteoksia. Oppilasta ohjataan pohtimaan kuinka eri kulttuuri-identiteetit vaikuttavat taiteen tekemiseen ja vastaanottamiseen.

Tutustutaan taiteilijan ammattiin ja joidenkin suomalaisten taiteilijoiden teoksiin. Mahdollisuuksien mukaan perehdytään johonkin teokseen syvällisemmin ja tehdään siitä oman tulkinta. Tutkitaan vieraiden kulttuurien visuaalista ilmaisua ja lähiympäristön rakennusperinnettä. Tarkastellaan esineiden materiaalia, muotoa ja käyttötarkoitusta. Opetellaan havaitsemaan ja tulkitsemaan erilaisia kuvatyyppejä.

Piirustus: hiilipiirustus; valöörit piirtämisessä

Värioppi: kylmät ja lämpimät värit, vastaväriparit

Mahdollisuuksien mukaan näyttelykäyntejä ja yhteistyötä paikallisten tahojen kanssa.

T5 ohjata oppilasta tavoitteelliseen kuvallisten taitojen kehittämiseen yksin ja yhteistyössä muiden kanssa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kuvailmaisun taitojen kehittäminen	Oppilas osaa asettaa tavoitteita ja pyrkii kehittämään kuvailmaisuaan yksin ja ryhmän jäsenenä

Oppilastöiden pohjana ja lähtökohtana pyritään mahdollisuuksien mukaan käyttämään oppilaan omaa kuvakulttuuria. Tarkastellaan, kuinka kuvakulttuurit näkyvät koulussa, kotona ja kaveripiirissä sekä tarkastellaan niitä suhteessa muihin kuvakulttuureihin.

Tutustutaan paikalliseen luonnonympäristöön ja rakennettuun ympäristöön, Kemijärven museoihin sekä käydään kirjaston taidenäyttelyissä mahdollisuuksien mukaan. Tutkitaan oppilaan lähiympäristössä olevia esineitä, mediakulttuuria sekä virtuaalimaailmoja. Opetuksen sisältöjä valitaan perinteisten kuvakulttuurien lisäksi myös uudemmistä visuaalisen kulttuurin ilmiöistä. Kuvallisen työskentelyn lähtökohtana käytetään ympäristön kuvakulttuureita. Oppilasta ohjataan pohtimaan median myötä laajenevaa elinpiiriään sekä median merkitystä yhteiskunnassa.

Keskustellaan taiteessa, ympäristössä ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmenevistä arvoista. Oppilas miettii, mikä on hänelle hyväksi ja mikä vahingoksi. Hän pohtii, miten voi suojella oman ympäristönsä viihtyisyyttä ja turvallisuutta.

Välineistä ja materiaaleista huolehtiminen kehittää arjen taitoja. Oppilasta kannustetaan ottamaan vastuuta oppimisympäristön siisteydestä ja viihtyisyydestä. Oppilasta ohjataan tuottamaan

kuvallisia tekstejä erilaisissa yhteyksissä ja ympäristöissä. Tieto- ja viestintätekniikan taitoja kehitetään.

Pohjoismaiseen taiteeseen tutustuminen. Pohditaan miten pohjoismaisuus näkyy taiteen tekemisessä ja vastaanottamisessa ennen ja nykypäivänä. Vertaillaan oppilaiden tekemää taidetta ja Pohjoismaista taidetta etsien yhtäläisyyksiä ja eroja.

Oppilas tutustuu eri aikakausina eri ympäristöissä ja eri kulttuureissa tuotettuun kuvataiteeseen ja sen eri muotoihin. Oppilas pohtii mm. mitä taide on, mikä taiteelle on ominaista, mitä taiteenlajeja on olemassa, kuinka taidetta tehdään sekä mitä ajatuksia taide eri ihmisissä herättää. Kuvallisen työskentelyn lähtökohtana käytetään taideteoksia. Oppilasta ohjataan pohtimaan kuinka eri kulttuuri-identiteetit vaikuttavat taiteen tekemiseen ja vastaanottamiseen.

Tutustutaan taiteilijan ammattiin ja joidenkin suomalaisten taiteilijoiden teoksiin. Mahdollisuuksien mukaan perehdytään johonkin teokseen syvällisemmin ja tehdään siitä oman tulkinta. Tutkitaan vieraiden kulttuurien visuaalista ilmaisua ja lähiympäristön rakennusperinnettä. Tarkastellaan esineiden materiaalia, muotoa ja käyttötarkoitusta. Opetellaan havaitsemaan ja tulkitsemaan erilaisia kuvatyyppejä.

Piirustus: hiilipiirustus; valöörit piirtämisessä

Värioppi: kylmät ja lämpimät värit, vastaväriparit

Mahdollisuuksien mukaan näyttelykäyntejä ja yhteistyötä paikallisten tahojen kanssa.

T6 ohjata oppilasta tutustumaan erilaisiin kuvallisen viestinnän tapoihin ja käyttämään kuvallisen vaikuttamisen keinoja omassa kuvissaan

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kuvien avulla vaikuttaminen ja osallistuminen	Oppilas osaa käyttää erilaisia kuvallisen vaikuttamisen keinoja ilmaistessaan mielipiteitään

Oppilastöiden pohjana ja lähtökohtana pyritään mahdollisuuksien mukaan käyttämään oppilaan omaa kuvakulttuuria. Tarkastellaan, kuinka kuvakulttuurit näkyvät koulussa, kotona ja kaveripiirissä sekä tarkastellaan niitä suhteessa muihin kuvakulttuureihin.

Tutustutaan paikalliseen luonnonympäristöön ja rakennettuun ympäristöön, Kemijärven museoihin sekä käydään kirjaston taidenäyttelyissä mahdollisuuksien mukaan. Tutkitaan oppilaan lähiympäristössä olevia esineitä, mediakulttuuria sekä virtuaalimaailmoja. Opetuksen sisältöjä valitaan perinteisten kuvakulttuurien lisäksi myös uudemmissa visuaalisen kulttuurin ilmiöistä. Kuvallisen työskentelyn lähtökohtana käytetään ympäristön kuvakulttuureita. Oppilasta ohjataan pohtimaan median myötä laajenevaa elinpiiriään sekä median merkitystä yhteiskunnassa.

Keskustellaan taiteessa, ympäristössä ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmenevistä arvoista. Oppilas miettii, mikä on hänelle hyväksi ja mikä vahingoksi. Hän pohtii, miten voi suojella oman ympäristönsä viihtyisyyttä ja turvallisuutta.

Välineistä ja materiaaleista huolehtiminen kehittää arjen taitoja. Oppilasta kannustetaan ottamaan vastuuta oppimisympäristön siisteydestä ja viihtyisyydestä. Oppilasta ohjataan tuottamaan kuvallisia tekstejä erilaisissa yhteyksissä ja ympäristöissä. Tieto- ja viestintätekniikan taitoja kehitetään.

Pohjoismaiseen taiteeseen tutustuminen. Pohditaan miten pohjoismaisuus näkyy taiteen tekemisessä ja vastaanottamisessa ennen ja nykypäivänä. Vertaillaan oppilaiden tekemää taidetta ja Pohjoismaista taidetta etsien yhtäläisyyksiä ja eroja.

Oppilas tutustuu eri aikakausina eri ympäristöissä ja eri kulttuureissa tuotettuun kuvataiteeseen ja sen eri muotoihin. Oppilas pohtii mm. mitä taide on, mikä taiteelle on ominaista, mitä taiteenlajeja on olemassa, kuinka taidetta tehdään sekä mitä ajatuksia taide eri ihmisissä herättää. Kuvallisen työskentelyn lähtökohtana käytetään taideteoksia. Oppilasta ohjataan pohtimaan kuinka eri kulttuuri-identiteetit vaikuttavat taiteen tekemiseen ja vastaanottamiseen.

Tutustutaan taiteilijan ammattiin ja joidenkin suomalaisten taiteilijoiden teoksiin. Mahdollisuuksien mukaan perehdytään johonkin teokseen syvällisemmin ja tehdään siitä oman tulkinta. Tutkitaan vieraiden kulttuurien visuaalista ilmaisua ja lähiympäristön rakennusperinnettä. Tarkastellaan esineiden materiaalia, muotoa ja käyttötarkoitusta. Opetellaan havaitsemaan ja tulkitsemaan erilaisia kuvatyyppejä.

Piirustus: hiilipiirustus; valöörit piirtämisessä

Värioppi: kylmät ja lämpimät värit, vastaväriparit

Mahdollisuuksien mukaan näyttelykäyntejä ja yhteistyötä paikallisten tahojen kanssa.

T7 ohjata oppilasta tarkastelemaan kuvia eri lähtökohdista ja eri yhteyksissä sekä pohtimaan todellisuuden ja fiktion suhdetta

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kuvien tarkastelu	Oppilas osaa tarkastella sisällön, muodon ja asiayhteyden vaikutusta erilaisten kuvien tulkintaan

Oppilastöiden pohjana ja lähtökohtana pyritään mahdollisuuksien mukaan käyttämään oppilaan omaa kuvakulttuuria. Tarkastellaan, kuinka kuvakulttuurit näkyvät koulussa, kotona ja kaveripiirissä sekä tarkastellaan niitä suhteessa muihin kuvakulttuureihin.

Tutustutaan paikalliseen luonnonympäristöön ja rakennettuun ympäristöön, Kemijärven museoihin sekä käydään kirjaston taidenäyttelyissä mahdollisuuksien mukaan. Tutkitaan oppilaan lähiympäristössä olevia esineitä, mediakulttuuria sekä virtuaalimaailmoja. Opetuksen sisältöjä valitaan perinteisten kuvakulttuurien lisäksi myös uudemmissa visuaalisen kulttuurin ilmiöistä. Kuvallisen työskentelyn lähtökohtana käytetään ympäristön kuvakulttuureita. Oppilasta ohjataan pohtimaan median myötä laajenevaa elinpiiriään sekä median merkitystä yhteiskunnassa.

Keskustellaan taiteessa, ympäristössä ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmenevistä arvoista. Oppilas miettii, mikä on hänelle hyväksi ja mikä vahingoksi. Hän pohtii, miten voi suojella oman ympäristönsä viihtyisyyttä ja turvallisuutta.

Välineistä ja materiaaleista huolehtiminen kehittää arjen taitoja. Oppilasta kannustetaan ottamaan vastuuta oppimisympäristön siisteydestä ja viihtyisyydestä. Oppilasta ohjataan tuottamaan kuvallisia tekstejä erilaisissa yhteyksissä ja ympäristöissä. Tieto- ja viestintätekniikan taitoja kehitetään.

Pohjoismaiseen taiteeseen tutustuminen. Pohditaan miten pohjoismaisuus näkyy taiteen tekemisessä ja vastaanottamisessa ennen ja nykypäivänä. Vertaillaan oppilaiden tekemää taidetta ja Pohjoismaista taidetta etsien yhtäläisyyksiä ja eroja.

Oppilas tutustuu eri aikakausina eri ympäristöissä ja eri kulttuureissa tuotettuun kuvataiteeseen ja sen eri muotoihin. Oppilas pohtii mm. mitä taide on, mikä taiteelle on ominaista, mitä taiteenlajeja on olemassa, kuinka taidetta tehdään sekä mitä ajatuksia taide eri ihmisissä herättää. Kuvallisen työskentelyn lähtökohtana käytetään taideteoksia. Oppilasta ohjataan pohtimaan kuinka eri kulttuuri-identiteetit vaikuttavat taiteen tekemiseen ja vastaanottamiseen.

Tutustutaan taiteilijan ammattiin ja joidenkin suomalaisten taiteilijoiden teoksiin. Mahdollisuuksien mukaan perehdytään johonkin teokseen syvällisemmin ja tehdään siitä oman tulkinta. Tutkitaan vieraiden kulttuurien visuaalista ilmaisua ja lähiympäristön rakennusperinnettä. Tarkastellaan esineiden materiaalia, muotoa ja käyttötarkoitusta. Opetellaan havaitsemaan ja tulkitsemaan erilaisia kuvatyyppejä.

Piirustus: hiilipiirustus; valöörit piirtämisessä

Värioppi: kylmät ja lämpimät värit, vastaväriparit

Mahdollisuuksien mukaan näyttelykäyntejä ja yhteistyötä paikallisten tahojen kanssa.

T10 ohjata oppilasta keskustelemaan taiteessa, ympäristössä ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmenevistä arvoista

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Arvojen tarkasteleminen	Oppilas osaa ilmaista näkemyksiään taiteessa, ympäristössä ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmenevistä arvoista

Oppilastöiden pohjana ja lähtökohtana pyritään mahdollisuuksien mukaan käyttämään oppilaan omaa kuvakulttuuria. Tarkastellaan, kuinka kuvakulttuurit näkyvät koulussa, kotona ja kaveripiirissä sekä tarkastellaan niitä suhteessa muihin kuvakulttuureihin.

Tutustutaan paikalliseen luonnonympäristöön ja rakennettuun ympäristöön, Kemijärven museoihin sekä käydään kirjaston taidenäyttelyissä mahdollisuuksien mukaan. Tutkitaan oppilaan lähiympäristössä olevia esineitä, mediakulttuuria sekä virtuaalimaailmoja. Opetuksen sisältöjä valitaan perinteisten kuvakulttuurien lisäksi myös uudemmissa visuaalisen kulttuurin ilmiöistä. Kuvallisen työskentelyn lähtökohtana käytetään ympäristön kuvakulttuureita. Oppilasta ohjataan pohtimaan median myötä laajenevaa elinpiiriään sekä median merkitystä yhteiskunnassa.

Keskustellaan taiteessa, ympäristössä ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmenevistä arvoista. Oppilas miettii, mikä on hänelle hyväksi ja mikä vahingoksi. Hän pohtii, miten voi suojella oman ympäristönsä viihtyisyyttä ja turvallisuutta.

Välineistä ja materiaaleista huolehtiminen kehittää arjen taitoja. Oppilasta kannustetaan ottamaan vastuuta oppimisympäristön siisteydestä ja viihtyisyydestä. Oppilasta ohjataan tuottamaan kuvallisia tekstejä erilaisissa yhteyksissä ja ympäristöissä. Tieto- ja viestintätekniikan taitoja kehitetään.

Pohjoismaiseen taiteeseen tutustuminen. Pohditaan miten pohjoismaisuus näkyy taiteen tekemisessä ja vastaanottamisessa ennen ja nykypäivänä. Vertaillaan oppilaiden tekemää taidetta ja Pohjoismaista taidetta etsien yhtäläisyyksiä ja eroja.

Oppilas tutustuu eri aikakausina eri ympäristöissä ja eri kulttuureissa tuotettuun kuvataiteeseen ja sen eri muotoihin. Oppilas pohtii mm. mitä taide on, mikä taiteelle on ominaista, mitä taiteenlajeja on olemassa, kuinka taidetta tehdään sekä mitä ajatuksia taide eri ihmisissä herättää. Kuvallisen työskentelyn lähtökohtana käytetään taideteoksia. Oppilasta ohjataan pohtimaan kuinka eri kulttuuri-identiteetit vaikuttavat taiteen tekemiseen ja vastaanottamiseen.

Tutustutaan taiteilijan ammattiin ja joidenkin suomalaisten taiteilijoiden teoksiin. Mahdollisuuksien mukaan perehdytään johonkin teokseen syvällisemmin ja tehdään siitä oman tulkinta. Tutkitaan vieraiden kulttuurien visuaalista ilmaisua ja lähiympäristön rakennusperinnettä. Tarkastellaan esineiden materiaalia, muotoa ja käyttötarkoitusta. Opetellaan havaitsemaan ja tulkitsemaan erilaisia kuvatyyppejä.

Piirustus: hiilipiirustus; valöörit piirtämisessä

Värioppi: kylmät ja lämpimät värit, vastaväriparit

Mahdollisuuksien mukaan näyttelykäyntejä ja yhteistyötä paikallisten tahojen kanssa.

T11 kannustaa oppilasta ottamaan huomioon kulttuurinen moninaisuus ja kestävä kehitys kuvailmaisun sisältöjä ja toimintatapoja valitessaan

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kuvailmaisun sisältöjen ja toimintatapojen valinta	Oppilas ottaa kuvailmaisussaan huomioon kulttuurisen moninaisuuteen ja kestävään kehitykseen liittyviä näkökulmia

Oppilastöiden pohjana ja lähtökohtana pyritään mahdollisuuksien mukaan käyttämään oppilaan omaa kuvakulttuuria. Tarkastellaan, kuinka kuvakulttuurit näkyvät koulussa, kotona ja kaveripiirissä sekä tarkastellaan niitä suhteessa muihin kuvakulttuureihin.

Tutustutaan paikalliseen luonnonympäristöön ja rakennettuun ympäristöön, Kemijärven museoihin sekä käydään kirjaston taidenäyttelyissä mahdollisuuksien mukaan. Tutkitaan oppilaan lähiympäristössä olevia esineitä, mediakulttuuria sekä virtuaalimaailmoja. Opetuksen sisältöjä valitaan perinteisten kuvakulttuurien lisäksi myös uudemmissa visuaalisen kulttuurin ilmiöistä. Kuvallisen työskentelyn lähtökohtana käytetään ympäristön kuvakulttuureita. Oppilasta ohjataan pohtimaan median myötä laajenevaa elinpiiriään sekä median merkitystä yhteiskunnassa.

Keskustellaan taiteessa, ympäristössä ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmenevistä arvoista. Oppilas miettii, mikä on hänelle hyväksi ja mikä vahingoksi. Hän pohtii, miten voi suojella oman ympäristönsä viihtyisyyttä ja turvallisuutta.

Välineistä ja materiaaleista huolehtiminen kehittää arjen taitoja. Oppilasta kannustetaan ottamaan vastuuta oppimisympäristön siisteydestä ja viihtyisyydestä. Oppilasta ohjataan tuottamaan kuvallisia tekstejä erilaisissa yhteyksissä ja ympäristöissä. Tieto- ja viestintätekniikan taitoja kehitetään.

Pohjoismaiseen taiteeseen tutustuminen. Pohditaan miten pohjoismaisuus näkyy taiteen tekemisessä ja vastaanottamisessa ennen ja nykypäivänä. Vertaillaan oppilaiden tekemää taidetta ja Pohjoismaista taidetta etsien yhtäläisyyksiä ja eroja.

Oppilas tutustuu eri aikakausina eri ympäristöissä ja eri kulttuureissa tuotettuun kuvataiteeseen ja sen eri muotoihin. Oppilas pohtii mm. mitä taide on, mikä taiteelle on ominaista, mitä taiteenlajeja on olemassa, kuinka taidetta tehdään sekä mitä ajatuksia taide eri ihmisissä herättää. Kuvallisen työskentelyn lähtökohtana käytetään taideteoksia. Oppilasta ohjataan pohtimaan kuinka eri kulttuuri-identiteetit vaikuttavat taiteen tekemiseen ja vastaanottamiseen.

Tutustutaan taiteilijan ammattiin ja joidenkin suomalaisten taiteilijoiden teoksiin. Mahdollisuuksien mukaan perehdytään johonkin teokseen syvällisemmin ja tehdään siitä oman tulkinta. Tutkitaan vieraiden kulttuurien visuaalista ilmaisua ja lähiympäristön rakennusperinnettä. Tarkastellaan esineiden materiaalia, muotoa ja käyttötarkoitusta. Opetellaan havaitsemaan ja tulkitsemaan erilaisia kuvatyyppejä.

Piirustus: hiilipiirustus; valöörit piirtämisessä

Värioppi: kylmät ja lämpimät värit, vastaväriparit

Mahdollisuuksien mukaan näyttelykäyntejä ja yhteistyötä paikallisten tahojen kanssa.

Vuosiluokka 5

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Omat kuvakulttuurit

S1 Omat kuvakulttuurit: Opetuksen sisällöiksi valitaan oppilaiden tekemiä kuvia ja kuvakulttuureja, joihin he osallistuvat omaehtoisesti. Oppilaiden kuvakulttuureja tarkastellaan suhteessa muihin kuvakulttuureihin. Omia kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään omien kuvakulttuurien merkitystä oppilaiden osallistumiselle eri yhteisöissä, ympäristöissä ja yhteyksissä.

Työskentelyn lähtökohdaksi valitaan aiheita oppilaan omasta kuvamaailmasta sekä koulussa että vapaa-ajalla. Omia kuvakulttuureita (mm. sarjakuvat, pelit, netti taide, nykykansantaide jne.) tarkastellaan suhteessa muihin kuvakulttuureihin. Pohditaan, tehdään havaintoja sekä muodostetaan käsityksiä kuvia tutkimalla, keskustelemalla ja kirjoittamalla.

S2 Ympäristön kuvakulttuurit

S2 Ympäristön kuvakulttuurit: Opetuksen sisällöt valitaan erilaisista ympäristöistä, esineistä, mediakulttuureista ja virtuaalimaailmoista. Sisältöjä valitaan monipuolisesti rakennetuista ja luonnon ympäristöistä sekä mediasta. Opetuksen sisältöjä valitaan myös vakiintuneita kuvakulttuureja uudistavista, erilaisten yhteisöjen ja ryhmien tuottamista kuvista ja visuaalisen kulttuurin ilmiöistä. Ympäristön kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään oppilaiden laajenevaa elinpiiriä ja medioiden merkitystä yhteiskunnassa.

Opetuksen sisältönä käytetään mahdollisuuksien mukaan Suomen ja Euroopan kuvakulttuureita ja merkittäviä rakennuksia, rakennettuja ympäristöjä sekä luonnonympäristöjä. Kuvan tai teoksen osana käytetään oppilaan valitsemia esineitä. Pohditaan oppilaiden laajenevaa elinpiiriä kuvakulttuurien kautta lähinnä eurooppalaisesta näkökulmasta.

Median ja mainonnan osalta keskitytään oppilaan elämää koskettaviin ja heitä kiinnostaviin medioihin ja mainoksiin. Pohditaan median merkitystä yhteiskunnassa (pääpaino kuvissa) oppilasta lähellä olevien näkökulmien kautta esimerkiksi paikallislehtien, tv:n, internetin ja somen kautta. Tarkastellaan myös kuinka Suomi ja Eurooppa näkyy medioissa ja mainonnassa.

S3 Taiteen maailmat:

S3 Taiteen maailmat: Opetuksen sisällöt valitaan eri aikoina, eri ympäristöissä ja eri kulttuureissa tuotetusta kuvataiteesta. Oppilaat perehtyvät taiteelle ominaisiin toimintatapoihin, taiteen eri lajeihin sekä erilaisiin käsityksiin taiteesta. Taideteoksia käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään kulttuuri-identiteetin vaikutusta taiteen tekemiseen ja vastaanottamiseen.

Euroopan taidehistorian keskeiset piirteet (esim. romantiikka, realismi, modernismi ja nykytaide).

Piirustus; yhtenä tutkimisen aiheena ihminen sekä valojen ja varjojen vaikutus muotoihin.

Värioppi; murrettut ja taitetut värit

Mahdollisuuksien mukaan näyttelykäyntejä lähiympäristössä.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1, S2, S3	L1, L3, L4, L5
T2	S1, S2, S3	L2, L4, L5, L6
T3	S1, S2, S3	L2, L3, L4, L5
T4	S1, S2, S3	L2, L3, L5, L6
T5	S1, S2, S3	L1, L2, L3, L5
T6	S1, S2, S3	L1, L2, L4, L7
T7	S1, S2, S3	L1, L2, L4, L5
T8	S1, S2, S3	L1, L4, L5, L6
T9	S1, S2, S3	L1, L2, L5, L6
T10	S1, S2, S3	L3, L4, L6, L7
T11	S1, S2, S3	L1, L2, L4, L7

Vuosiluokan tavoitteet

T1 kannustaa oppilasta havainnoimaan taidetta, ympäristöä ja muuta visuaalista kulttuuria moniaistisesti ja erilaisia kuvallisia välineitä hyödyntäen

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Taiteen, ympäristön ja muun visuaalisen kulttuurin havainnoiminen	Oppilas osaa tehdä monipuolisia havaintoja ympäristöstä ja sen kuvista käyttämällä kuvallisia välineitä

Työskentelyn lähtökohdaksi valitaan aiheita oppilaan omasta kuvamaailmasta sekä koulussa että vapaa-ajalla. Omia kuvakulttuureita (mm. sarjakuvat, pelit, nettitaide, nykykantsantaide jne.) tarkastellaan suhteessa muihin kuvakulttuureihin. Pohditaan, tehdään havaintoja sekä muodostetaan käsityksiä kuvia tutkimalla, keskustelemalla ja kirjoittamalla.

Opetuksen sisältönä käytetään mahdollisuuksien mukaan Suomen ja Euroopan kuvakulttuureita ja merkittäviä rakennuksia, rakennettuja ympäristöjä sekä luonnonympäristöjä. Kuvan tai teoksen osana käytetään oppilaan valitsemia esineitä. Pohditaan oppilaiden laajenevaa elinpiiriä kuvakulttuurien kautta lähinnä eurooppalaisesta näkökulmasta.

Median ja mainonnan osalta keskitytään oppilaan elämää koskettaviin ja heitä kiinnostaviin medioihin ja mainoksiin. Pohditaan median merkitystä yhteiskunnassa (pääpaino kuvissa) oppilasta lähellä olevien näkökulmien kautta esimerkiksi paikallislehtien, tv:n, internetin ja somen kautta. Tarkastellaan myös kuinka Suomi ja Eurooppa näkyvät medioissa ja mainonnassa.

Euroopan taidehistorian keskeiset piirteet (esim. romantiikka, realismi, modernismi ja nykytaide).

Piirustus; yhtenä tutkimisen aiheena ihminen sekä valojen ja varjojen vaikutus muotoihin.

Värioppi; murrettut ja taitetut värit

Mahdollisuuksien mukaan näyttelykäyntejä lähiympäristössä.

T2 rohkaista oppilasta keskustelemaan havainnoistaan ja ajatuksistaan sekä harjoittelemaan näkemystensä perustelemista

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Havaintojen ja ajatusten sanallistaminen	Oppilas osaa kuvailla taiteeseen, ympäristöön ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin liittyviä havaintojaan ja perustella ajatuksiaan sanallisesti

Työskentelyn lähtökohdaksi valitaan aiheita oppilaan omasta kuvamaailmasta sekä koulussa että vapaa-ajalla. Omia kuvakulttuureita (mm. sarjakuvat, pelit, nettitaide, nykykansantaide jne.) tarkastellaan suhteessa muihin kuvakulttuureihin. Pohditaan, tehdään havaintoja sekä muodostetaan käsityksiä kuvia tutkimalla, keskustelemalla ja kirjoittamalla.

Opetuksen sisältönä käytetään mahdollisuuksien mukaan Suomen ja Euroopan kuvakulttuureita ja merkittäviä rakennuksia, rakennettuja ympäristöjä sekä luonnonympäristöjä. Kuvan tai teoksen osana käytetään oppilaan valitsemia esineitä. Pohditaan oppilaiden laajenevaa elinpiiriä kuvakulttuurien kautta lähinnä eurooppalaisesta näkökulmasta.

Median ja mainonnan osalta keskitytään oppilaan elämää koskettaviin ja heitä kiinnostaviin medioihin ja mainoksiin. Pohditaan median merkitystä yhteiskunnassa (pääpaino kuvissa) oppilasta lähellä olevien näkökulmien kautta esimerkiksi paikallislehtien, tv:n, internetin ja somen kautta. Tarkastellaan myös kuinka Suomi ja Eurooppa näkyy medioissa ja mainonnassa.

Euroopan taidehistorian keskeiset piirteet (esim. romantiikka, realismi, modernismi ja nykytaide).

Piirustus; yhtenä tutkimisen aiheena ihminen sekä valojen ja varjojen vaikutus muotoihin.

Värioppi; murretut ja taitetut värit

Mahdollisuuksien mukaan näyttelykäyntejä lähiympäristössä.

T3 innostaa oppilasta ilmaisemaan havaintojaan ja ajatuksiaan kuvallisesti ja muita tiedon tuottamisen tapoja käyttäen

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Havaintojen ja ajatusten kuvallinen ilmaiseminen	Oppilas osaa ilmaista havaintojaan ja ajatuksiaan hyödyntämällä kuvien rinnalla myös muita tiedon tuottamisen tapoja

Työskentelyn lähtökohdaksi valitaan aiheita oppilaan omasta kuvamaailmasta sekä koulussa että vapaa-ajalla. Omia kuvakulttuureita (mm. sarjakuvat, pelit, nettitaide, nykykansantaide jne.) tarkastellaan suhteessa muihin kuvakulttuureihin. Pohditaan, tehdään havaintoja sekä muodostetaan käsityksiä kuvia tutkimalla, keskustelemalla ja kirjoittamalla.

Opetuksen sisältönä käytetään mahdollisuuksien mukaan Suomen ja Euroopan kuvakulttuureita ja merkittäviä rakennuksia, rakennettuja ympäristöjä sekä luonnonympäristöjä. Kuvan tai teoksen osana käytetään oppilaan valitsemia esineitä. Pohditaan oppilaiden laajenevaa elinpiiriä kuvakulttuurien kautta lähinnä eurooppalaisesta näkökulmasta.

Median ja mainonnan osalta keskitytään oppilaan elämää koskettaviin ja heitä kiinnostaviin medioihin ja mainoksiin. Pohditaan median merkitystä yhteiskunnassa (pääpaino kuvissa)

oppilasta lähellä olevien näkökulmien kautta esimerkiksi paikallislehtien, tv:n, internetin ja somen kautta. Tarkastellaan myös kuinka Suomi ja Eurooppa näkyy medioissa ja mainonnassa.

Euroopan taidehistorian keskeiset piirteet (esim. romantiikka, realismi, modernismi ja nykytaide).

Piirustus; yhtenä tutkimisen aiheena ihminen sekä valojen ja varjojen vaikutus muotoihin.

Värioppi; murretut ja taitetut värit

Mahdollisuuksien mukaan näyttelykäyntejä lähiympäristössä.

T4 ohjata oppilasta käyttämään monipuolisesti erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja ilmaisun keinoja sekä harjaannuttamaan kuvan tekemisen taitojaan

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kuvallisten ilmaisukeinojen käyttäminen	Oppilas osaa soveltaa erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja ilmaisukeinoja kuvallisessa tuottamisessaan

Työskentelyn lähtökohdaksi valitaan aiheita oppilaan omasta kuvamaailmasta sekä koulussa että vapaa-ajalla. Omia kuvakulttuureita (mm. sarjakuvat, pelit, nettitaide, nykykansantaide jne.) tarkastellaan suhteessa muihin kuvakulttuureihin. Pohditaan, tehdään havaintoja sekä muodostetaan käsityksiä kuvia tutkimalla, keskustelemalla ja kirjoittamalla.

Opetuksen sisältönä käytetään mahdollisuuksien mukaan Suomen ja Euroopan kuvakulttuureita ja merkittäviä rakennuksia, rakennettuja ympäristöjä sekä luonnonympäristöjä. Kuvan tai teoksen osana käytetään oppilaan valitsemia esineitä. Pohditaan oppilaiden laajenevaa elinpiiriä kuvakulttuurien kautta lähinnä eurooppalaisesta näkökulmasta.

Median ja mainonnan osalta keskitytään oppilaan elämää koskettaviin ja heitä kiinnostaviin medioihin ja mainoksiin. Pohditaan median merkitystä yhteiskunnassa (pääpaino kuvissa) oppilasta lähellä olevien näkökulmien kautta esimerkiksi paikallislehtien, tv:n, internetin ja somen kautta. Tarkastellaan myös kuinka Suomi ja Eurooppa näkyy medioissa ja mainonnassa.

Euroopan taidehistorian keskeiset piirteet (esim. romantiikka, realismi, modernismi ja nykytaide).

Piirustus; yhtenä tutkimisen aiheena ihminen sekä valojen ja varjojen vaikutus muotoihin.

Värioppi; murretut ja taitetut värit

Mahdollisuuksien mukaan näyttelykäyntejä lähiympäristössä.

T5 ohjata oppilasta tavoitteelliseen kuvallisten taitojen kehittämiseen yksin ja yhteistyössä muiden kanssa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kuvailmaisun taitojen kehittäminen	Oppilas osaa asettaa tavoitteita ja pyrkii kehittämään kuvailmaisuaan yksin ja ryhmän jäsenenä

Työskentelyn lähtökohdaksi valitaan aiheita oppilaan omasta kuvamaailmasta sekä koulussa että vapaa-ajalla. Omia kuvakulttuureita (mm. sarjakuvat, pelit, nettitaide, nykykansantaide jne.) tarkastellaan suhteessa muihin kuvakulttuureihin. Pohditaan, tehdään havaintoja sekä muodostetaan käsityksiä kuvia tutkimalla, keskustelemalla ja kirjoittamalla.

Opetuksen sisältönä käytetään mahdollisuuksien mukaan Suomen ja Euroopan kuvakulttuureita ja merkittäviä rakennuksia, rakennettuja ympäristöjä sekä luonnonympäristöjä. Kuvan tai teoksen osana käytetään oppilaan valitsemissa esineissä. Pohditaan oppilaiden laajenevaa elinpiiriä kuvakulttuurien kautta lähinnä eurooppalaisesta näkökulmasta.

Median ja mainonnan osalta keskitytään oppilaan elämää koskettaviin ja heitä kiinnostaviin medioihin ja mainoksiin. Pohditaan median merkitystä yhteiskunnassa (pääpaino kuvissa) oppilasta lähellä olevien näkökulmien kautta esimerkiksi paikallislehtien, tv:n, internetin ja somen kautta. Tarkastellaan myös kuinka Suomi ja Eurooppa näkyvät medioissa ja mainonnassa.

Euroopan taidehistorian keskeiset piirteet (esim. romantiikka, realismi, modernismi ja nykytaide).

Piirustus; yhtenä tutkimisen aiheena ihminen sekä valojen ja varjojen vaikutus muotoihin.

Värioppi; murretut ja taitetut värit

Mahdollisuuksien mukaan näyttelykäyntejä lähiympäristössä.

T6 ohjata oppilasta tutustumaan erilaisiin kuvallisen viestinnän tapoihin ja käyttämään kuvallisen vaikuttamisen keinoja omassa kuvissaan

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kuvien avulla vaikuttaminen ja osallistuminen	Oppilas osaa käyttää erilaisia kuvallisen vaikuttamisen keinoja ilmaistessaan mielipiteitään

Työskentelyn lähtökohdaksi valitaan aiheita oppilaan omasta kuvamaailmasta sekä koulussa että vapaa-ajalla. Omia kuvakulttuureita (mm. sarjakuvat, pelit, nettitaide, nykykansantaide jne.) tarkastellaan suhteessa muihin kuvakulttuureihin. Pohditaan, tehdään havaintoja sekä muodostetaan käsityksiä kuvia tutkimalla, keskustelemalla ja kirjoittamalla.

Opetuksen sisältönä käytetään mahdollisuuksien mukaan Suomen ja Euroopan kuvakulttuureita ja merkittäviä rakennuksia, rakennettuja ympäristöjä sekä luonnonympäristöjä. Kuvan tai teoksen osana käytetään oppilaan valitsemissa esineissä. Pohditaan oppilaiden laajenevaa elinpiiriä kuvakulttuurien kautta lähinnä eurooppalaisesta näkökulmasta.

Median ja mainonnan osalta keskitytään oppilaan elämää koskettaviin ja heitä kiinnostaviin medioihin ja mainoksiin. Pohditaan median merkitystä yhteiskunnassa (pääpaino kuvissa) oppilasta lähellä olevien näkökulmien kautta esimerkiksi paikallislehtien, tv:n, internetin ja somen kautta. Tarkastellaan myös kuinka Suomi ja Eurooppa näkyvät medioissa ja mainonnassa.

Euroopan taidehistorian keskeiset piirteet (esim. romantiikka, realismi, modernismi ja nykytaide).

Piirustus; yhtenä tutkimisen aiheena ihminen sekä valojen ja varjojen vaikutus muotoihin.

Värioppi; murretut ja taitetut värit

Mahdollisuuksien mukaan näyttelykäyntejä lähiympäristössä.

T7 ohjata oppilasta tarkastelemaan kuvia eri lähtökohdista ja eri yhteyksissä sekä pohtimaan todellisuuden ja fiktion suhdetta

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kuvien tarkastelu	Oppilas osaa tarkastella sisällön, muodon ja asiayhteyden vaikutusta erilaisten kuvien tulkintaan

Työskentelyn lähtökohdaksi valitaan aiheita oppilaan omasta kuvamaailmasta sekä koulussa että vapaa-ajalla. Omia kuvakulttuureita (mm. sarjakuvat, pelit, nettitaide, nykykansantaide jne.) tarkastellaan suhteessa muihin kuvakulttuureihin. Pohditaan, tehdään havaintoja sekä muodostetaan käsityksiä kuvia tutkimalla, keskustelemalla ja kirjoittamalla.

Opetuksen sisältönä käytetään mahdollisuuksien mukaan Suomen ja Euroopan kuvakulttuureita ja merkittäviä rakennuksia, rakennettuja ympäristöjä sekä luonnonympäristöjä. Kuvan tai teoksen osana käytetään oppilaan valitsemia esineitä. Pohditaan oppilaiden laajenevaa elinpiiriä kuvakulttuurien kautta lähinnä eurooppalaisesta näkökulmasta.

Median ja mainonnan osalta keskitytään oppilaan elämää koskettaviin ja heitä kiinnostaviin medioihin ja mainoksiin. Pohditaan median merkitystä yhteiskunnassa (pääpaino kuvissa) oppilasta lähellä olevien näkökulmien kautta esimerkiksi paikallislehtien, tv:n, internetin ja somen kautta. Tarkastellaan myös kuinka Suomi ja Eurooppa näkyy medioissa ja mainonnassa.

Euroopan taidehistorian keskeiset piirteet (esim. romantiikka, realismi, modernismi ja nykytaide).

Piirustus; yhtenä tutkimisen aiheena ihminen sekä valojen ja varjojen vaikutus muotoihin.

Värioppi; murretut ja taitetut värit

Mahdollisuuksien mukaan näyttelykäyntejä lähiympäristössä.

T8 ohjata oppilasta tarkastelemaan taidetta ja muuta visuaalista kulttuuria teoksen, tekijän ja katsojan näkökulmista sekä pohtimaan historiallisten ja kulttuuristen tekijöiden vaikutusta kuviin

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kuvatulkinnan menetelmien käyttäminen	Oppilas osaa tulkita kuvia teoksen, tekijän ja katsojan näkökulmista sekä hyödyntää tulkintojaan kuvista keskusteltaessa

Työskentelyn lähtökohdaksi valitaan aiheita oppilaan omasta kuvamaailmasta sekä koulussa että vapaa-ajalla. Omia kuvakulttuureita (mm. sarjakuvat, pelit, nettitaide, nykykansantaide jne.) tarkastellaan suhteessa muihin kuvakulttuureihin. Pohditaan, tehdään havaintoja sekä muodostetaan käsityksiä kuvia tutkimalla, keskustelemalla ja kirjoittamalla.

Opetuksen sisältönä käytetään mahdollisuuksien mukaan Suomen ja Euroopan kuvakulttuureita ja merkittäviä rakennuksia, rakennettuja ympäristöjä sekä luonnonympäristöjä. Kuvan tai teoksen osana käytetään oppilaan valitsemia esineitä. Pohditaan oppilaiden laajenevaa elinpiiriä kuvakulttuurien kautta lähinnä eurooppalaisesta näkökulmasta.

Median ja mainonnan osalta keskitytään oppilaan elämää koskettaviin ja heitä kiinnostaviin medioihin ja mainoksiin. Pohditaan median merkitystä yhteiskunnassa (pääpaino kuvissa)

oppilasta lähellä olevien näkökulmien kautta esimerkiksi paikallislehtien, tv:n, internetin ja somen kautta. Tarkastellaan myös kuinka Suomi ja Eurooppa näkyy medioissa ja mainonnassa.

Euroopan taidehistorian keskeiset piirteet (esim. romantiikka, realismi, modernismi ja nykytaide).

Piirustus; yhtenä tutkimisen aiheena ihminen sekä valojen ja varjojen vaikutus muotoihin.

Värioppi; murretut ja taitetut värit

Mahdollisuuksien mukaan näyttelykäyntejä lähiympäristössä.

T9 innostaa oppilasta kokeilemaan eri aikojen ja kulttuurien kuvailmaisun tapoja omista kuvissaan

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kuvailmaisun tapojen käyttäminen	Oppilas osaa hyödyntää erilaisia kuvailmaisun tapoja tarkastellessaan taidetta ja muuta visuaalista kulttuuria sekä tehdessään omia kuvia

Työskentelyn lähtökohdaksi valitaan aiheita oppilaan omasta kuvamaailmasta sekä koulussa että vapaa-ajalla. Omia kuvakulttuureita (mm. sarjakuvat, pelit, nettitaide, nykykansantaide jne.) tarkastellaan suhteessa muihin kuvakulttuureihin. Pohditaan, tehdään havaintoja sekä muodostetaan käsityksiä kuvia tutkimalla, keskustelemalla ja kirjoittamalla.

Opetuksen sisältönä käytetään mahdollisuuksien mukaan Suomen ja Euroopan kuvakulttuureita ja merkittäviä rakennuksia, rakennettuja ympäristöjä sekä luonnonympäristöjä. Kuvan tai teoksen osana käytetään oppilaan valitsemia esineitä. Pohditaan oppilaiden laajenevaa elinpiiriä kuvakulttuurien kautta lähinnä eurooppalaisesta näkökulmasta.

Median ja mainonnan osalta keskitytään oppilaan elämää koskettaviin ja heitä kiinnostaviin medioihin ja mainoksiin. Pohditaan median merkitystä yhteiskunnassa (pääpaino kuvissa) oppilasta lähellä olevien näkökulmien kautta esimerkiksi paikallislehtien, tv:n, internetin ja somen kautta. Tarkastellaan myös kuinka Suomi ja Eurooppa näkyy medioissa ja mainonnassa.

Euroopan taidehistorian keskeiset piirteet (esim. romantiikka, realismi, modernismi ja nykytaide).

Piirustus; yhtenä tutkimisen aiheena ihminen sekä valojen ja varjojen vaikutus muotoihin.

Värioppi; murretut ja taitetut värit

Mahdollisuuksien mukaan näyttelykäyntejä lähiympäristössä.

T10 ohjata oppilasta keskustelemaan taiteessa, ympäristössä ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmenevistä arvoista

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Arvojen tarkasteleminen	Oppilas osaa ilmaista näkemyksiään taiteessa, ympäristössä ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmenevistä arvoista

Työskentelyn lähtökohdaksi valitaan aiheita oppilaan omasta kuvamaailmasta sekä koulussa että vapaa-ajalla. Omia kuvakulttuureita (mm. sarjakuvat, pelit, netti- ja nykykansa- ja taide jne.) tarkastellaan suhteessa muihin kuvakulttuureihin. Pohditaan, tehdään havaintoja sekä muodostetaan käsityksiä kuvia tutkimalla, keskustelemalla ja kirjoittamalla.

Opetuksen sisältönä käytetään mahdollisuuksien mukaan Suomen ja Euroopan kuvakulttuureita ja merkittäviä rakennuksia, rakennettuja ympäristöjä sekä luonnonympäristöjä. Kuvan tai teoksen osana käytetään oppilaan valitsemissa esineissä. Pohditaan oppilaiden laajenevaa elinpiiriä kuvakulttuurien kautta lähinnä eurooppalaisesta näkökulmasta.

Median ja mainonnan osalta keskitytään oppilaan elämää koskettaviin ja heitä kiinnostaviin medioihin ja mainoksiin. Pohditaan median merkitystä yhteiskunnassa (pääpaino kuvissa) oppilasta lähellä olevien näkökulmien kautta esimerkiksi paikallislehtien, tv:n, internetin ja somen kautta. Tarkastellaan myös kuinka Suomi ja Eurooppa näkyvät medioissa ja mainonnassa.

Euroopan taidehistorian keskeiset piirteet (esim. romantiikka, realismi, modernismi ja nykytaide).

Piirustus; yhtenä tutkimisen aiheena ihminen sekä valojen ja varjojen vaikutus muotoihin.

Värioppi; murretut ja taitetut värit

Mahdollisuuksien mukaan näyttelykätejiä lähiympäristössä.

T11 kannustaa oppilasta ottamaan huomioon kulttuurinen moninaisuus ja kestävä kehitys kuvailmaisun sisältöjä ja toimintatapoja valitessaan

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kuvailmaisun sisältöjen ja toimintatapojen valinta	Oppilas ottaa kuvailmaisussaan huomioon kulttuurisen moninaisuuden ja kestävästi kehitykseen liittyviä näkökulmia

Työskentelyn lähtökohdaksi valitaan aiheita oppilaan omasta kuvamaailmasta sekä koulussa että vapaa-ajalla. Omia kuvakulttuureita (mm. sarjakuvat, pelit, netti- ja nykykansa- ja taide jne.) tarkastellaan suhteessa muihin kuvakulttuureihin. Pohditaan, tehdään havaintoja sekä muodostetaan käsityksiä kuvia tutkimalla, keskustelemalla ja kirjoittamalla.

Opetuksen sisältönä käytetään mahdollisuuksien mukaan Suomen ja Euroopan kuvakulttuureita ja merkittäviä rakennuksia, rakennettuja ympäristöjä sekä luonnonympäristöjä. Kuvan tai teoksen osana käytetään oppilaan valitsemissa esineissä. Pohditaan oppilaiden laajenevaa elinpiiriä kuvakulttuurien kautta lähinnä eurooppalaisesta näkökulmasta.

Median ja mainonnan osalta keskitytään oppilaan elämää koskettaviin ja heitä kiinnostaviin medioihin ja mainoksiin. Pohditaan median merkitystä yhteiskunnassa (pääpaino kuvissa) oppilasta lähellä olevien näkökulmien kautta esimerkiksi paikallislehtien, tv:n, internetin ja somen kautta. Tarkastellaan myös kuinka Suomi ja Eurooppa näkyvät medioissa ja mainonnassa.

Euroopan taidehistorian keskeiset piirteet (esim. romantiikka, realismi, modernismi ja nykytaide).

Piirustus; yhtenä tutkimisen aiheena ihminen sekä valojen ja varjojen vaikutus muotoihin.

Värioppi; murretut ja taitetut värit

Mahdollisuuksien mukaan näyttelykätejiä lähiympäristössä.

Vuosiluokka 6

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Omat kuvakulttuurit

S1 Omat kuvakulttuurit: Opetuksen sisällöiksi valitaan oppilaiden tekemiä kuvia ja kuvakulttuureja, joihin he osallistuvat omaehtoisesti. Oppilaiden kuvakulttuureja tarkastellaan suhteessa muihin kuvakulttuureihin. Omia kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään omien kuvakulttuurien merkitystä oppilaiden osallistumiselle eri yhteisöissä, ympäristöissä ja yhteyksissä.

Työskentelyn pohjana ja lähtökohtana pyritään mahdollisuuksien mukaan käyttämään oppilaan omaa kuvakulttuuria, joka näkyy koulussa ja vapaa-ajalla. Muita kuvakulttuureita tarkastellaan suhteessa oppilaan omaan kuvakulttuuriin.

S2 Ympäristön kuvakulttuurit

S2 Ympäristön kuvakulttuurit: Opetuksen sisällöt valitaan erilaisista ympäristöistä, esineistä, mediakulttuureista ja virtuaalimaailmoista. Sisältöjä valitaan monipuolisesti rakennetuista ja luonnon ympäristöistä sekä mediasta. Opetuksen sisältöjä valitaan myös vakiintuneita kuvakulttuureja uudistavista, erilaisten yhteisöjen ja ryhmien tuottamista kuvista ja visuaalisen kulttuurin ilmiöistä. Ympäristön kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään oppilaiden laajenevaa elinpiiriä ja medioiden merkitystä yhteiskunnassa.

Opetuksen sisältönä käytetään mahdollisuuksien mukaan Euroopan ulkopuolisten alueiden kuvakulttuureita sekä näiden merkittäviä rakennuksia, rakennettuja ympäristöjä ja luonnon ympäristöjä. Oppilaan omia esineitä ja oman ajan koriste-esineitä vertaillaan Euroopan ulkopuolisten kulttuurien samankaltaisiin esineisiin etsien yhtäläisyyksiä ja eroja. Pohditaan oppilaiden laajenevaa elinpiiriä kuvakulttuurien kautta maailmankansalaisen näkökulmasta.

Median ja mainonnan osalta keskitytään oppilaan elämää koskettaviin ja heitä kiinnostaviin medioihin ja mainontaan. Pohditaan median merkitystä yhteiskunnassa (pääpaino kuvissa) oppilasta lähellä olevien näkökulmien kautta esim. paikallislehdessä, Tv:ssä, internetissä tai somessa. Tutkitaan myös kuinka Euroopan ulkopuoliset alueet näkyvät mediassa ja mainonnassa.

S3 Taiteen maailmat:

S3 Taiteen maailmat: Opetuksen sisällöt valitaan eri aikoina, eri ympäristöissä ja eri kulttuureissa tuotetusta kuvataiteesta. Oppilaat perehtyvät taiteelle ominaisiin toimintatapoihin, taiteen eri lajeihin sekä erilaisiin käsityksiin taiteesta. Taideteoksia käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään kulttuuri-identiteetin vaikutusta taiteen tekemiseen ja vastaanottamiseen.

Euroopan ulkopuolisten alueiden taidetta ja arkkitehtuuria.

Sommittelu: kuvakulmat ja tilan kuvaaminen

Graafinen suunnittelu: kuva ja sana

Värioppi: värien vaikutus

Mahdollisuuksien mukaan näyttelykäyntejä ja yhteistyötä paikallisten tahojen kanssa.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1, S2, S3	L1, L3, L4, L5
T2	S1, S2, S3	L2, L4, L5, L6
T3	S1, S2, S3	L2, L3, L4, L5
T4	S1, S2, S3	L2, L3, L5, L6
T5	S1, S2, S3	L1, L2, L3, L5
T6	S1, S2, S3	L1, L2, L4, L7
T7	S1, S2, S3	L1, L2, L4, L5
T8	S1, S2, S3	L1, L4, L5, L6
T9	S1, S2, S3	L1, L2, L5, L6
T10	S1, S2, S3	L3, L4, L6, L7
T11	S1, S2, S3	L1, L2, L4, L7

Vuosiluokan tavoitteet

T1 kannustaa oppilasta havainnoimaan taidetta, ympäristöä ja muuta visuaalista kulttuuria moniaistisesti ja erilaisia kuvallisia välineitä hyödyntäen

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Taiteen, ympäristön ja muun visuaalisen kulttuurin havainnoiminen	Oppilas osaa tehdä monipuolisia havaintoja ympäristöstä ja sen kuvista käyttämällä kuvallisia välineitä

Työskentelyn pohjana ja lähtökohtana pyritään mahdollisuuksien mukaan käyttämään oppilaan omaa kuvakulttuuria, joka näkyy koulussa ja vapaa-ajalla. Muita kuvakulttuureita tarkastellaan suhteessa oppilaan omaan kuvakulttuuriin.

Opetuksen sisältönä käytetään mahdollisuuksien mukaan Euroopan ulkopuolisten alueiden kuvakulttuureita sekä näiden merkittäviä rakennuksia, rakennettuja ympäristöjä ja luonnon ympäristöjä. Oppilaan omia esineitä ja oman ajan koriste-esineitä vertaillaan Euroopan ulkopuolisten kulttuurien samankaltaisiin esineisiin etsien yhtäläisyyksiä ja eroja. Pohditaan oppilaiden laajenevaa elinpiiriä kuvakulttuurien kautta maailmankansalaisen näkökulmasta.

Median ja mainonnan osalta keskitytään oppilaan elämää koskettaviin ja heitä kiinnostaviin medioihin ja mainontaan. Pohditaan median merkitystä yhteiskunnassa (pääpaino kuvissa) oppilasta lähellä olevien näkökulmien kautta esim. paikallislehdessä, Tv:ssä, internetissä tai somessa. Tutkitaan myös kuinka Euroopan ulkopuoliset alueet näkyvät mediassa ja mainonnassa.

Euroopan ulkopuolisten alueiden taidetta ja arkkitehtuuria.

Sommittelu: kuvakulmat ja tilan kuvaaminen

Graafinen suunnittelu: kuva ja sana

Värioppi: värien vaikutus

Mahdollisuuksien mukaan näyttelykäyntejä ja yhteistyötä paikallisten tahojen kanssa.

T2 rohkaista oppilasta keskustelemaan havainnoistaan ja ajatuksistaan sekä harjoittelemaan näkemystensä perustelemista

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Havaintojen ja ajatusten sanallistaminen	Oppilas osaa kuvailla taiteeseen, ympäristöön ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin liittyviä havaintojaan ja perustella ajatuksiaan sanallisesti

Työskentelyn pohjana ja lähtökohtana pyritään mahdollisuuksien mukaan käyttämään oppilaan omaa kuvakulttuuria, joka näkyy koulussa ja vapaa-ajalla. Muita kuvakulttuureita tarkastellaan suhteessa oppilaan omaan kuvakulttuuriin.

Opetuksen sisältönä käytetään mahdollisuuksien mukaan Euroopan ulkopuolisten alueiden kuvakulttuureita sekä näiden merkittäviä rakennuksia, rakennettuja ympäristöjä ja luonnon ympäristöjä. Oppilaan omia esineitä ja oman ajan koriste-esineitä vertaillaan Euroopan ulkopuolisten kulttuurien samankaltaisiin esineisiin etsien yhtäläisyyksiä ja eroja. Pohditaan oppilaiden laajenevaa elinpiiriä kuvakulttuurien kautta maailmankansalaisen näkökulmasta.

Median ja mainonnan osalta keskitytään oppilaan elämää koskettaviin ja heitä kiinnostaviin medioihin ja mainontaan. Pohditaan median merkitystä yhteiskunnassa (pääpaino kuvissa) oppilasta lähellä olevien näkökulmien kautta esim. paikallislehdessä, Tv:ssä, internetissä tai somessa. Tutkitaan myös kuinka Euroopan ulkopuoliset alueet näkyvät mediassa ja mainonnassa.

Euroopan ulkopuolisten alueiden taidetta ja arkkitehtuuria.

Sommittelu: kuvakulmat ja tilan kuvaaminen

Graafinen suunnittelu: kuva ja sana

Värioppi: värien vaikutus

Mahdollisuuksien mukaan näyttelykäyntejä ja yhteistyötä paikallisten tahojen kanssa.

T3 innostaa oppilasta ilmaisemaan havaintojaan ja ajatuksiaan kuvallisesti ja muita tiedon tuottamisen tapoja käyttäen

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Havaintojen ja ajatusten kuvallinen ilmaiseminen	Oppilas osaa ilmaista havaintojaan ja ajatuksiaan hyödyntämällä kuvien rinnalla myös muita tiedon tuottamisen tapoja

Työskentelyn pohjana ja lähtökohtana pyritään mahdollisuuksien mukaan käyttämään oppilaan omaa kuvakulttuuria, joka näkyy koulussa ja vapaa-ajalla. Muita kuvakulttuureita tarkastellaan suhteessa oppilaan omaan kuvakulttuuriin.

Opetuksen sisältönä käytetään mahdollisuuksien mukaan Euroopan ulkopuolisten alueiden kuvakulttuureita sekä näiden merkittäviä rakennuksia, rakennettuja ympäristöjä ja luonnon ympäristöjä. Oppilaan omia esineitä ja oman ajan koriste-esineitä vertaillaan Euroopan ulkopuolisten kulttuurien samankaltaisiin esineisiin etsien yhtäläisyyksiä ja eroja. Pohditaan oppilaiden laajenevaa elinpiiriä kuvakulttuurien kautta maailmankansalaisen näkökulmasta.

Median ja mainonnan osalta keskitytään oppilaan elämää koskettaviin ja heitä kiinnostaviin medioihin ja mainontaan. Pohditaan median merkitystä yhteiskunnassa (pääpaino kuvissa) oppilasta lähellä olevien näkökulmien kautta esim. paikallislehdessä, Tv:ssä, internetissä tai somessa. Tutkitaan myös kuinka Euroopan ulkopuoliset alueet näkyvät mediassa ja mainonnassa.

Euroopan ulkopuolisten alueiden taidetta ja arkkitehtuuria.

Sommittelu: kuvakulmat ja tilan kuvaaminen

Graafinen suunnittelu: kuva ja sana

Värioppi: värien vaikutus

Mahdollisuuksien mukaan näyttelykäyntejä ja yhteistyötä paikallisten tahojen kanssa.

T4 ohjata oppilasta käyttämään monipuolisesti erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja ilmaisun keinoja sekä harjaannuttamaan kuvan tekemisen taitojaan

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kuvallisten ilmaisukeinojen käyttäminen	Oppilas osaa soveltaa erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja ilmaisukeinoja kuvallisessa tuottamisessaan

Työskentelyn pohjana ja lähtökohtana pyritään mahdollisuuksien mukaan käyttämään oppilaan omaa kuvakulttuuria, joka näkyy koulussa ja vapaa-ajalla. Muita kuvakulttuureita tarkastellaan suhteessa oppilaan omaan kuvakulttuuriin.

Opetuksen sisältönä käytetään mahdollisuuksien mukaan Euroopan ulkopuolisten alueiden kuvakulttuureita sekä näiden merkittäviä rakennuksia, rakennettuja ympäristöjä ja luonnon ympäristöjä. Oppilaan omia esineitä ja oman ajan koriste-esineitä vertaillaan Euroopan ulkopuolisten kulttuurien samankaltaisiin esineisiin etsien yhtäläisyyksiä ja eroja. Pohditaan oppilaiden laajenevaa elinpiiriä kuvakulttuurien kautta maailmankansalaisen näkökulmasta.

Median ja mainonnan osalta keskitytään oppilaan elämää koskettaviin ja heitä kiinnostaviin medioihin ja mainontaan. Pohditaan median merkitystä yhteiskunnassa (pääpaino kuvissa) oppilasta lähellä olevien näkökulmien kautta esim. paikallislehdessä, Tv:ssä, internetissä tai somessa. Tutkitaan myös kuinka Euroopan ulkopuoliset alueet näkyvät mediassa ja mainonnassa.

Euroopan ulkopuolisten alueiden taidetta ja arkkitehtuuria.

Sommittelu: kuvakulmat ja tilan kuvaaminen

Graafinen suunnittelu: kuva ja sana

Värioppi: värien vaikutus

Mahdollisuuksien mukaan näyttelykäyntejä ja yhteistyötä paikallisten tahojen kanssa.

T5 ohjata oppilasta tavoitteelliseen kuvallisten taitojen kehittämiseen yksin ja yhteistyössä muiden kanssa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kuvailmaisun taitojen kehittäminen	Oppilas osaa asettaa tavoitteita ja pyrkii kehittämään kuvailmaisuaan yksin ja ryhmän jäsenenä

Työskentelyn pohjana ja lähtökohtana pyritään mahdollisuuksien mukaan käyttämään oppilaan omaa kuvakulttuuria, joka näkyy koulussa ja vapaa-ajalla. Muita kuvakulttuureita tarkastellaan suhteessa oppilaan omaan kuvakulttuuriin.

Opetuksen sisältönä käytetään mahdollisuuksien mukaan Euroopan ulkopuolisten alueiden kuvakulttuureita sekä näiden merkittäviä rakennuksia, rakennettuja ympäristöjä ja luonnon ympäristöjä. Oppilaan omia esineitä ja oman ajan koriste-esineitä vertaillaan Euroopan ulkopuolisten kulttuurien samankaltaisiin esineisiin etsien yhtäläisyyksiä ja eroja. Pohditaan oppilaiden laajenevaa elinpiiriä kuvakulttuurien kautta maailmankansalaisen näkökulmasta.

Median ja mainonnan osalta keskitytään oppilaan elämää koskettaviin ja heitä kiinnostaviin medioihin ja mainontaan. Pohditaan median merkitystä yhteiskunnassa (pääpaino kuvissa) oppilasta lähellä olevien näkökulmien kautta esim. paikallislehdessä, Tv:ssä, internetissä tai somessa. Tutkitaan myös kuinka Euroopan ulkopuoliset alueet näkyvät mediassa ja mainonnassa.

Euroopan ulkopuolisten alueiden taidetta ja arkkitehtuuria.

Sommittelu: kuvakulmat ja tilan kuvaaminen

Graafinen suunnittelu: kuva ja sana

Värioppi: värien vaikutus

Mahdollisuuksien mukaan näyttelykäyntejä ja yhteistyötä paikallisten tahojen kanssa.

T6 ohjata oppilasta tutustumaan erilaisiin kuvallisen viestinnän tapoihin ja käyttämään kuvallisen vaikuttamisen keinoja omassa kuvissaan

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kuvien avulla vaikuttaminen ja osallistuminen	Oppilas osaa käyttää erilaisia kuvallisen vaikuttamisen keinoja ilmaistessaan mielipiteitään

Työskentelyn pohjana ja lähtökohtana pyritään mahdollisuuksien mukaan käyttämään oppilaan omaa kuvakulttuuria, joka näkyy koulussa ja vapaa-ajalla. Muita kuvakulttuureita tarkastellaan suhteessa oppilaan omaan kuvakulttuuriin.

Opetuksen sisältönä käytetään mahdollisuuksien mukaan Euroopan ulkopuolisten alueiden kuvakulttuureita sekä näiden merkittäviä rakennuksia, rakennettuja ympäristöjä ja luonnon ympäristöjä. Oppilaan omia esineitä ja oman ajan koriste-esineitä vertaillaan Euroopan ulkopuolisten kulttuurien samankaltaisiin esineisiin etsien yhtäläisyyksiä ja eroja. Pohditaan oppilaiden laajenevaa elinpiiriä kuvakulttuurien kautta maailmankansalaisen näkökulmasta.

Median ja mainonnan osalta keskitytään oppilaan elämää koskettaviin ja heitä kiinnostaviin medioihin ja mainontaan. Pohditaan median merkitystä yhteiskunnassa (pääpaino kuvissa) oppilasta lähellä olevien näkökulmien kautta esim. paikallislehdessä, Tv:ssä, internetissä

tai somessa. Tutkitaan myös kuinka Euroopan ulkopuoliset alueet näkyvät mediassa ja mainonnassa.

Euroopan ulkopuolisten alueiden taidetta ja arkkitehtuuria.

Sommittelu: kuvakulmat ja tilan kuvaaminen

Graafinen suunnittelu: kuva ja sana

Värioppi: värien vaikutus

Mahdollisuuksien mukaan näyttelykäyntejä ja yhteistyötä paikallisten tahojen kanssa.

T7 ohjata oppilasta tarkastelemaan kuvia eri lähtökohdista ja eri yhteyksissä sekä pohtimaan todellisuuden ja fiktion suhdetta

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kuvien tarkastelu	Oppilas osaa tarkastella sisällön, muodon ja asiayhteyden vaikutusta erilaisten kuvien tulkintaan

Työskentelyn pohjana ja lähtökohtana pyritään mahdollisuuksien mukaan käyttämään oppilaan omaa kuvakulttuuria, joka näkyy koulussa ja vapaa-ajalla. Muita kuvakulttuureita tarkastellaan suhteessa oppilaan omaan kuvakulttuuriin.

Opetuksen sisältönä käytetään mahdollisuuksien mukaan Euroopan ulkopuolisten alueiden kuvakulttuureita sekä näiden merkittäviä rakennuksia, rakennettuja ympäristöjä ja luonnon ympäristöjä. Oppilaan omia esineitä ja oman ajan koriste-esineitä vertaillaan Euroopan ulkopuolisten kulttuurien samankaltaisiin esineisiin etsien yhtäläisyyksiä ja eroja. Pohditaan oppilaiden laajenevaa elinpiiriä kuvakulttuurien kautta maailmankansalaisen näkökulmasta.

Median ja mainonnan osalta keskitytään oppilaan elämää koskettaviin ja heitä kiinnostaviin medioihin ja mainontaan. Pohditaan median merkitystä yhteiskunnassa (pääpaino kuvissa) oppilasta lähellä olevien näkökulmien kautta esim. paikallislehdessä, Tv:ssä, internetissä tai somessa. Tutkitaan myös kuinka Euroopan ulkopuoliset alueet näkyvät mediassa ja mainonnassa.

Euroopan ulkopuolisten alueiden taidetta ja arkkitehtuuria.

Sommittelu: kuvakulmat ja tilan kuvaaminen

Graafinen suunnittelu: kuva ja sana

Värioppi: värien vaikutus

Mahdollisuuksien mukaan näyttelykäyntejä ja yhteistyötä paikallisten tahojen kanssa.

T8 ohjata oppilasta tarkastelemaan taidetta ja muuta visuaalista kulttuuria teoksen, tekijän ja katsojan näkökulmista sekä pohtimaan historiallisten ja kulttuuristen tekijöiden vaikutusta kuviin

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kuvatulkinnan menetelmien käyttäminen	Oppilas osaa tulkita kuvia teoksen, tekijän ja katsojan näkökulmista sekä hyödyntää tulkintojaan kuvista keskusteltaessa

Työskentelyn pohjana ja lähtökohtana pyritään mahdollisuuksien mukaan käyttämään oppilaan omaa kuvakulttuuria, joka näkyy koulussa ja vapaa-ajalla. Muita kuvakulttuureita tarkastellaan suhteessa oppilaan omaan kuvakulttuuriin.

Opetuksen sisältönä käytetään mahdollisuuksien mukaan Euroopan ulkopuolisten alueiden kuvakulttuureita sekä näiden merkittäviä rakennuksia, rakennettuja ympäristöjä ja luonnon ympäristöjä. Oppilaan omia esineitä ja oman ajan koriste-esineitä vertaillaan Euroopan ulkopuolisten kulttuurien samankaltaisiin esineisiin etsien yhtäläisyyksiä ja eroja. Pohditaan oppilaiden laajenevaa elinpiiriä kuvakulttuurien kautta maailmankansalaisen näkökulmasta.

Median ja mainonnan osalta keskitytään oppilaan elämää koskettaviin ja heitä kiinnostaviin medioihin ja mainontaan. Pohditaan median merkitystä yhteiskunnassa (pääpaino kuvissa) oppilasta lähellä olevien näkökulmien kautta esim. paikallislehdessä, Tv:ssä, internetissä tai somessa. Tutkitaan myös kuinka Euroopan ulkopuoliset alueet näkyvät mediassa ja mainonnassa.

Euroopan ulkopuolisten alueiden taidetta ja arkkitehtuuria.

Sommittelu: kuvakulmat ja tilan kuvaaminen

Graafinen suunnittelu: kuva ja sana

Värioppi: värien vaikutus

Mahdollisuuksien mukaan näyttelykäyntejä ja yhteistyötä paikallisten tahojen kanssa.

T9 innostaa oppilasta kokeilemaan eri aikojen ja kulttuurien kuvailmaisun tapoja omista kuvissaan

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kuvailmaisun tapojen käyttäminen	Oppilas osaa hyödyntää erilaisia kuvailmaisun tapoja tarkastellessaan taidetta ja muuta visuaalista kulttuuria sekä tehdessään omia kuvia

Työskentelyn pohjana ja lähtökohtana pyritään mahdollisuuksien mukaan käyttämään oppilaan omaa kuvakulttuuria, joka näkyy koulussa ja vapaa-ajalla. Muita kuvakulttuureita tarkastellaan suhteessa oppilaan omaan kuvakulttuuriin.

Opetuksen sisältönä käytetään mahdollisuuksien mukaan Euroopan ulkopuolisten alueiden kuvakulttuureita sekä näiden merkittäviä rakennuksia, rakennettuja ympäristöjä ja luonnon ympäristöjä. Oppilaan omia esineitä ja oman ajan koriste-esineitä vertaillaan Euroopan ulkopuolisten kulttuurien samankaltaisiin esineisiin etsien yhtäläisyyksiä ja eroja. Pohditaan oppilaiden laajenevaa elinpiiriä kuvakulttuurien kautta maailmankansalaisen näkökulmasta.

Median ja mainonnan osalta keskitytään oppilaan elämää koskettaviin ja heitä kiinnostaviin medioihin ja mainontaan. Pohditaan median merkitystä yhteiskunnassa (pääpaino kuvissa) oppilasta lähellä olevien näkökulmien kautta esim. paikallislehdessä, Tv:ssä, internetissä

tai somessa. Tutkitaan myös kuinka Euroopan ulkopuoliset alueet näkyvät mediassa ja mainonnassa.

Euroopan ulkopuolisten alueiden taidetta ja arkkitehtuuria.

Sommittelu: kuvakulmat ja tilan kuvaaminen

Graafinen suunnittelu: kuva ja sana

Värioppi: värien vaikutus

Mahdollisuuksien mukaan näyttelykäyntejä ja yhteistyötä paikallisten tahojen kanssa.

T10 ohjata oppilasta keskustelemaan taiteessa, ympäristössä ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmenevistä arvoista

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Arvojen tarkasteleminen	Oppilas osaa ilmaista näkemyksiään taiteessa, ympäristössä ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmenevistä arvoista

Työskentelyn pohjana ja lähtökohtana pyritään mahdollisuuksien mukaan käyttämään oppilaan omaa kuvakulttuuria, joka näkyy koulussa ja vapaa-ajalla. Muita kuvakulttuureita tarkastellaan suhteessa oppilaan omaan kuvakulttuuriin.

Opetuksen sisältönä käytetään mahdollisuuksien mukaan Euroopan ulkopuolisten alueiden kuvakulttuureita sekä näiden merkittäviä rakennuksia, rakennettuja ympäristöjä ja luonnon ympäristöjä. Oppilaan omia esineitä ja oman ajan koriste-esineitä vertaillaan Euroopan ulkopuolisten kulttuurien samankaltaisiin esineisiin etsien yhtäläisyyksiä ja eroja. Pohditaan oppilaiden laajenevaa elinpiiriä kuvakulttuurien kautta maailmankansalaisen näkökulmasta.

Median ja mainonnan osalta keskitytään oppilaan elämää koskettaviin ja heitä kiinnostaviin medioihin ja mainontaan. Pohditaan median merkitystä yhteiskunnassa (pääpaino kuvissa) oppilasta lähellä olevien näkökulmien kautta esim. paikallislehdessä, Tv:ssä, internetissä tai somessa. Tutkitaan myös kuinka Euroopan ulkopuoliset alueet näkyvät mediassa ja mainonnassa.

Euroopan ulkopuolisten alueiden taidetta ja arkkitehtuuria.

Sommittelu: kuvakulmat ja tilan kuvaaminen

Graafinen suunnittelu: kuva ja sana

Värioppi: värien vaikutus

Mahdollisuuksien mukaan näyttelykäyntejä ja yhteistyötä paikallisten tahojen kanssa.

T11 kannustaa oppilasta ottamaan huomioon kulttuurinen moninaisuus ja kestävä kehitys kuvailmaisun sisältöjä ja toimintatapoja valitessaan

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kuvailmaisun sisältöjen ja toimintatapojen valinta	Oppilas ottaa kuvailmaisussaan huomioon kulttuurisen moninaisuuden ja kestävään kehitykseen liittyviä näkökulmia

Työskentelyn pohjana ja lähtökohtana pyritään mahdollisuuksien mukaan käyttämään oppilaan omaa kuvakulttuuria, joka näkyy koulussa ja vapaa-ajalla. Muita kuvakulttuureita tarkastellaan suhteessa oppilaan omaan kuvakulttuuriin.

Opetuksen sisältönä käytetään mahdollisuuksien mukaan Euroopan ulkopuolisten alueiden kuvakulttuureita sekä näiden merkittäviä rakennuksia, rakennettuja ympäristöjä ja luonnon ympäristöjä. Oppilaan omia esineitä ja oman ajan koriste-esineitä vertaillaan Euroopan ulkopuolisten kulttuurien samankaltaisiin esineisiin etsien yhtäläisyyksiä ja eroja. Pohditaan oppilaiden laajenevaa elinpiiriä kuvakulttuurien kautta maailmankansalaisen näkökulmasta.

Median ja mainonnan osalta keskitytään oppilaan elämää koskettaviin ja heitä kiinnostaviin medioihin ja mainontaan. Pohditaan median merkitystä yhteiskunnassa (pääpaino kuvissa) oppilasta lähellä olevien näkökulmien kautta esim. paikallislehdessä, Tv:ssä, internetissä tai somessa. Tutkitaan myös kuinka Euroopan ulkopuoliset alueet näkyvät mediassa ja mainonnassa.

Euroopan ulkopuolisten alueiden taidetta ja arkkitehtuuria.

Sommittelu: kuvakulmat ja tilan kuvaaminen

Graafinen suunnittelu: kuva ja sana

Värioppi: värien vaikutus

Mahdollisuuksien mukaan näyttelykäyntejä ja yhteistyötä paikallisten tahojen kanssa.

33.6.9. Yhteiskuntaoppi

Oppiaineen tehtävä

Yhteiskuntaopin opetuksen tehtävänä on tukea oppilaiden kasvua aktiiviseksi, vastuuntuntoiseksi ja yritteliäiseksi kansalaisiksi. Oppilaita ohjataan toimimaan erilaisuutta ymmärtävässä, ihmisoikeuksia ja tasa-arvoa kunnioittavassa moniarvoisessa yhteiskunnassa demokratian arvojen ja periaatteiden mukaan. Oppiaineen tehtävänä on antaa yhteiskunnan toiminnasta ja kansalaisen vaikutusmahdollisuuksista tiedollinen perusta sekä rohkaista oppilaita kehittymään oma-aloitteisiksi yhteiskunnallisiksi ja taloudellisiksi toimijoiksi.

Yhteiskuntaopin opetuksessa oppilaita ohjataan seuraamaan ajankohtaisia kysymyksiä ja tapahtumia sekä ymmärtämään niiden yhteyksiä omaan elämään. Keskeistä on oppia hankkimaan ja arvioimaan kriittisesti erityyppisten toimijoiden tuottamaa tietoa sekä soveltamaan sitä kohtaamissaan tilanteissa. Oppilaita kannustetaan osallistumaan sekä toimimaan aktiivisesti ja rakentavasti erilaisissa tilanteissa ja yhteisöissä. Heitä ohjataan ymmärtämään, että yhteiskunnallinen päätöksenteko perustuu valintoihin, joita tehdään vaihtoehtoisten mahdollisuuksien välillä pyrkimyksenä löytää yhteisymmärrys.

Yhteiskuntaopin tehtävä vuosiluokilla 4-6

Vuosiluokilla 4-6 yhteiskuntaopin opetuksen painopisteenä on perehtyminen yhteisölliseen elämään ja rakentavaan vuorovaikutukseen. Oppilaita rohkaistaan kuuntelemaan muita, ilmaisemaan mielipiteitään ja perustelemaan näkemyksiään sekä löytämään omat vahvuutensa. Oppilaat harjoittelevat päätöksentekoa ja vaikuttamisessa tarvittavia taitoja kouluyhteisössä sekä muiden lähiyhteisön toimijoiden kanssa. Opetus vahvistaa oppilaiden kiinnostusta työtä, työelämää ja yrittäjyyttä sekä eri ammatteja kohtaan. Oppilaat tutustuvat oman taloudenhoidon ja vastuullisen kuluttamisen perusasioihin.

Yhteiskuntaopin oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 4-6

Yhteiskuntaopin tavoitteiden kannalta on keskeistä käyttää vuorovaikutuksellisia, elämyksellisiä ja toiminnallisia työtapoja tiedon luomisessa, kuten simulaatioita, opetuskeskusteluja, väittelyitä ja draamaa. Niiden kautta harjoitellaan yhteistoimintaa, osallistumista ja vaikuttamista lähiyhteisössä. Oppilaiden arki harrastuksineen ja omat kokemukset sekä oma luokka, koulu ja oppilaskunta sekä muut lähiyhteisön toimijat ovat osallistumisen harjoittamisen kannalta erityisen tärkeitä. Tieto- ja viestintäteknologian käyttö tarjoaa luontevan keinon yhteiskuntaa koskevan tiedon etsimiseen ja osallistumiseen yksin ja yhdessä toisten kanssa.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki yhteiskuntaopissa vuosiluokilla 4-6

Oppiaineen tavoitteiden ja luonteen kannalta keskeistä on ohjata oppilaat näkemään itsensä yhteiskunnan jäsenenä, joilla on oikeuksia ja velvollisuuksia sekä tukea heidän kasvuaan yhteistyökykyisiksi erilaisten yhteisöjen jäseniksi. Oppilaita tuetaan erityisesti yhteiskuntaa ja taloutta koskevan tiedon etsimisessä, ymmärtämisessä ja soveltamisessa, jolla on merkitystä heidän oman elämänsä ja tulevaisuutensa kannalta. Oppilaita kannustetaan osallisuuteen ja keskusteluun. Oppiaineen käsitteellinen luonne otetaan huomioon avaamalla ja konkretisoimalla siinä käytettäviä keskeisiä käsitteitä.

Oppilaan oppimisen arviointi yhteiskuntaopissa vuosiluokilla 4-6

Yhteiskuntaopissa oppimisen arvioinnilla ja palautteella oppilaita ohjataan ja kannustetaan toimimaan aktiivisesti ja rakentavasti omissa lähiyhteisöissään ja soveltamaan käytännössä yhteiskunnasta oppimiaan tietoja ja taitoja. Arvioinnissa otetaan huomioon monipuolisesti erilaisia toiminnan ja tuottamisen tapoja. Huomiota kiinnitetään yhteiskunnallisten tietojen ja taitojen hallintaan.

Yhteiskuntaopin sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaan osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuositolustusta varten opettaja käyttää yhteiskuntaopin valtakunnallisia arviointikriteereitä. Opinnoissa edistymisen kannalta on keskeistä, että oppilas hahmottaa ympäröivän yhteiskunnan toimintaa sekä näkee itsensä osana kansalaisyhteiskuntaa omat vaikuttamismahdollisuutensa ja vastuunsa tiedostaan.

Vuosiluokka 4

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Arkielämä ja oman elämän hallinta

Tutustutaan yhteiskunnan toimintaan yksilön, perheen ja muiden lähiyhteisöjen näkökulmasta. Pohditaan, kuinka jokainen voi itse vaikuttaa lähiyhteisön turvallisuuteen ja viihtyisyyteen. Lisäksi perehdytään työntekoon, ammatteihin, omaan rahan käyttöön ja talouden hoitoon sekä vastuulliseen kuluttamiseen arjen tilanteissa.

Tarkastellaan omaa toimintaa erilaisten lähiyhteisöjen jäsenenä. Vierailaan yrityksissä ja eri työpaikoilla. Kutsutaan kouluun vierailijoita eri elämän alueilta

S2 Demokraattinen yhteiskunta

Perehdytään erilaisiin oppilasta lähellä oleviin yhteisöihin, niiden jäsenten oikeuksiin ja velvollisuuksiin, sekä harjoitellaan yhteistä päätöksentekoa. Opetuksessa tarkastellaan

demokraattisen toiminnan arvoja ja peruseriaatteita kuten ihmisoikeuksia, tasa-arvoa sekä yhdenvertaisuutta. Tutustutaan Suomen eri kulttuureihin ja vähemmistöryhmiin.

Tarkastellaan koulun järjestyssääntöjä. Tutustutaan koulun oppilaskunnan toimintaan. Pyydetään eri yhteisöistä vierailijoita koululle. Otetaan selvää Kemijärvellä vaikuttavista vähemmistöryhmistä tai eri kulttuureista.

S3 Aktiivinen kansalaisuus ja vaikuttaminen

Tarkastellaan ja harjoitellaan käytännössä demokraattisen vaikuttamisen ja yhteiskunnassa toimimisen taitoja, joita tarvitaan erilaisten yhteisöjen vastuullisena ja osallistuvana jäsenenä esimerkiksi luokassa, koulussa, erilaisissa harrastuksissa ja järjestöissä, mediassa sekä taloudellisessa toiminnassa. Harjoitellaan yhteistyötä lähiyhteisön toimijoiden kanssa.

Tarkastellaan koulun järjestyssääntöjä. Tutustutaan koulun oppilaskunnan toimintaan. Pyydetään eri yhteisöistä vierailijoita koululle. Otetaan selvää Kemijärvellä vaikuttavista vähemmistöryhmistä tai eri kulttuureista. Tarkastellaan mediaa kriittisesti. Tutkitaan sosiaalisen median vaikuttamismahdollisuuksia ja opetellaan vastuullista ja turvallista sosiaalisen median käyttöä.

S4 Taloudellinen toiminta

Tarkastellaan taloudellista toimintaa ja sen merkitystä. Perehdytään rahankäyttöön ja ansaitsemiseen, sekä säästämiseen ja kestäväan kuluttamiseen. Lisäksi tutustutaan käytännön tilanteiden kautta paikallisen talouden toimintaan, kuten lähiympäristön yrityksiin, työpaikkoihin ja palveluiden tuottajiin.

Tarkastellaan omaa ja perheen rahankäyttöä sekä kulutustottumuksia. Pohditaan mistä perhe saa rahaa ja millaisiin asioihin perheen rahat kuluvat. Opetellaan suunnittelemaan omaa rahankäyttöä.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1, S2, S3, S4	
T3	S1, S2, S3	L2, L3, L4, L7
T4	S1, S2, S3, S4	L2, L4, L5
T5	S1, S4	L3, L4, L6, L7
T7	S1, S2, S3	L2, L6, L7
T8	S1, S4	L3
T9	S1, S3	L3, L4, L5, L7

Vuosiluokan tavoitteet

T1 ohjata oppilasta kiinnostumaan ympäröivästä yhteiskunnasta ja yhteiskuntaopista tiedonalana

Tarkastellaan omaa toimintaa erilaisten lähiyhteisöjen jäsenenä. Vierailaan yrityksissä ja eri työpaikoilla. Kutsutaan kouluun vierailijoita eri elämän alueilta.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
	Motivaation kehittymistä ei käytetä arvosanan muodostamisessa. Oppilaita ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

Tarkastellaan omaa toimintaa erilaisten lähiyhteisöjen jäsenenä. Vierailaan yrityksissä ja eri työpaikoilla. Kutsutaan kouluun vierailijoita eri elämän alueilta

Tarkastellaan koulun järjestyssääntöjä. Tutustutaan koulun oppilaskunnan toimintaan. Pyydetään eri yhteisöistä vierailijoita koululle. Otetaan selvää Kemijärvellä vaikuttavista vähemmistöryhmistä tai eri kulttuureista.

Tarkastellaan koulun järjestyssääntöjä. Tutustutaan koulun oppilaskunnan toimintaan. Pyydetään eri yhteisöistä vierailijoita koululle. Otetaan selvää Kemijärvellä vaikuttavista vähemmistöryhmistä tai eri kulttuureista. Tarkastellaan mediaa kriittisesti. Tutkitaan sosiaalisen median vaikuttamismahdollisuuksia ja opetellaan vastuullista ja turvallista sosiaalisen median käyttöä.

Tarkastellaan omaa ja perheen rahankäyttöä sekä kulutustottumuksia. Pohditaan mistä perhe saa rahaa ja millaisiin asioihin perheen rahat kuluvat. Opetellaan suunnittelemaan omaa rahankäyttöä.

T3 ohjata oppilasta hahmottamaan itsensä yksilönä ja erilaisten yhteisöjen jäsenenä, ymmärtämään ihmisoikeuksien ja tasa-arvon merkityksen sekä hahmottamaan yhteiskunnan oikeudellisia periaatteita

Tarkastellaan koulun järjestyssääntöjä. Tutustutaan koulun oppilaskunnan toimintaan. Pyydetään eri yhteisöistä vierailijoita koululle. Otetaan selvää Kemijärvellä vaikuttavista vähemmistöryhmistä tai eri kulttuureista.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Yhteisten sääntöjen ja tasa-arvon periaatteiden tarkastelu	Oppilas osaa selittää yhteisten sääntöjen merkityksen ja toimia niiden mukaisesti. Oppilas osaa perustella, miksi ihmisoikeudet ovat tärkeitä ja mihin oikeusjärjestelmää tarvitaan.

Tarkastellaan omaa toimintaa erilaisten lähiyhteisöjen jäsenenä. Vierailaan yrityksissä ja eri työpaikoilla. Kutsutaan kouluun vierailijoita eri elämän alueilta

Tarkastellaan koulun järjestyssääntöjä. Tutustutaan koulun oppilaskunnan toimintaan. Pyydetään eri yhteisöistä vierailijoita koululle. Otetaan selvää Kemijärvellä vaikuttavista vähemmistöryhmistä tai eri kulttuureista.

Tarkastellaan koulun järjestyssääntöjä. Tutustutaan koulun oppilaskunnan toimintaan. Pyydetään eri yhteisöistä vierailijoita koululle. Otetaan selvää Kemijärvellä vaikuttavista vähemmistöryhmistä tai eri kulttuureista. Tarkastellaan mediaa kriittisesti. Tutkitaan sosiaalisen median vaikuttamismahdollisuuksia ja opetellaan vastuullista ja turvallista sosiaalisen median käyttöä.

T4 ohjata oppilasta tarkastelemaan median roolia ja merkitystä omassa arjessa ja yhteiskunnassa

Tarkastellaan median tuottamaa tietoa kriittisesti. Tutkitaan sosiaalisen median vaikuttamismahdollisuuksia ja opetellaan käyttämään somea harkiten ja turvallisella tavalla.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Median roolin tarkastelu	Oppilas osaa kuvailla, millainen merkitys medialla on hänen omassa elämässään ja miten erilaisia medioita voidaan käyttää vaikuttamisen välineenä.

Tarkastellaan omaa toimintaa erilaisten lähiyhteisöjen jäsenenä. Vierailaan yrityksissä ja eri työpaikoilla. Kutsutaan kouluun vierailijoita eri elämän alueilta

Tarkastellaan koulun järjestyssääntöjä. Tutustutaan koulun oppilaskunnan toimintaan. Pyydetään eri yhteisöistä vierailijoita koululle. Otetaan selvää Kemijärvellä vaikuttavista vähemmistöryhmistä tai eri kulttuureista.

Tarkastellaan koulun järjestyssääntöjä. Tutustutaan koulun oppilaskunnan toimintaan. Pyydetään eri yhteisöistä vierailijoita koululle. Otetaan selvää Kemijärvellä vaikuttavista vähemmistöryhmistä tai eri kulttuureista. Tarkastellaan mediaa kriittisesti. Tutkitaan sosiaalisen median vaikuttamismahdollisuuksia ja opetellaan vastuullista ja turvallista sosiaalisen median käyttöä.

Tarkastellaan omaa ja perheen rahankäyttöä sekä kulutustottumuksia. Pohditaan mistä perhe saa rahaa ja millaisiin asioihin perheen rahat kuluvat. Opetellaan suunnittelemaan omaa rahankäyttöä.

T5 ohjata oppilasta oivaltamaan työnteon ja yrittäjyyden merkityksen lähiyhteisössään

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Työnteon ja yrittäjyyden merkityksen tarkastelu	Oppilas osaa antaa esimerkkejä työnteon ja yrittäjyyden merkityksestä perheen toimeentulon lähteenä ja yhteiskunnan toimivuuden perustana.

Tarkastellaan omaa toimintaa erilaisten lähiyhteisöjen jäsenenä. Vierailaan yrityksissä ja eri työpaikoilla. Kutsutaan kouluun vierailijoita eri elämän alueilta

Tarkastellaan omaa ja perheen rahankäyttöä sekä kulutustottumuksia. Pohditaan mistä perhe saa rahaa ja millaisiin asioihin perheen rahat kuluvat. Opetellaan suunnittelemaan omaa rahankäyttöä.

T7 kannustaa oppilasta harjoittelemaan demokraattisen vaikuttamisen perustaitoja sekä keskustelemaan rakentavasti eri mielipiteistä

Osallistutaan aktiivisesti oppilaskunnan toimintaan. Harjoitellaan luokassa keskustelutaitoja ja oman mielipiteen ilmaisua, sekä yhteisistä asioista päättämistä.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Demokraattisen vaikuttamisen perustaitojen sekä yhteisössä toimimisen tietojen ja taitojen soveltaminen käytännössä	Oppilas osaa soveltaa demokraattisessa yhteisössä toimimisen periaatteita ja taitoja, kuten kuuntelemista, kantaa ottamista, sopeutumista enemmistöpäätöksiin sekä vaikuttamista lähiyhteisössä.

Tarkastellaan omaa toimintaa erilaisten lähiyhteisöjen jäsenenä. Vierailaan yrityksissä ja eri työpaikoilla. Kutsutaan kouluun vierailijoita eri elämän alueilta

Tarkastellaan koulun järjestyssääntöjä. Tutustutaan koulun oppilaskunnan toimintaan. Pyydetään eri yhteisöistä vierailijoita koululle. Otetaan selvää Kemijärvellä vaikuttavista vähemmistöryhmistä tai eri kulttuureista.

Tarkastellaan koulun järjestyssääntöjä. Tutustutaan koulun oppilaskunnan toimintaan. Pyydetään eri yhteisöistä vierailijoita koululle. Otetaan selvää Kemijärvellä vaikuttavista vähemmistöryhmistä tai eri kulttuureista. Tarkastellaan mediaa kriittisesti. Tutkitaan sosiaalisen median vaikuttamismahdollisuuksia ja opetellaan vastuullista ja turvallista sosiaalisen median käyttöä.

T8 tukea oppilasta ymmärtämään oman rahankäytön ja kulutusvalintojen perusteita sekä harjoittelemaan niihin liittyviä taitoja

Tarkastellaan omaa ja perheen rahankäyttöä sekä kulutustottumuksia.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Rahankäytön ja kulutusvalintojen perusteiden soveltaminen	Oppilas osaa perustella omaan rahankäyttöön sekä kuluttamiseen liittyviä ratkaisuja sekä pystyy kertomaan, millaisia muihin ihmisiin sekä ympäristöön ulottuvia vaikutuksia hänen kuluttamispäätöksillään on.

Tarkastellaan omaa toimintaa erilaisten lähiyhteisöjen jäsenenä. Vierailaan yrityksissä ja eri työpaikoilla. Kutsutaan kouluun vierailijoita eri elämän alueilta

Tarkastellaan omaa ja perheen rahankäyttöä sekä kulutustottumuksia. Pohditaan mistä perhe saa rahaa ja millaisiin asioihin perheen rahat kuluvat. Opetellaan suunnittelemaan omaa rahankäyttöä.

T9 kannustaa oppilasta osallistumaan erilaisten yhteisöjen toimintaan ja harjoittelemaan median käyttöä turvallisella ja yhteiskunnallisesti tiedostavalla tavalla

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Mediataidot	Oppilas osaa käyttää mediaa yhteiskunnallisen ajattelun ja toiminnan välineenä sekä pohtia sen käyttämiseen liittyviä turvallisuusnäkökulmia.

Tarkastellaan omaa toimintaa erilaisten lähiyhteisöjen jäsenenä. Vierailaan yrityksissä ja eri työpaikoilla. Kutsutaan kouluun vierailijoita eri elämän alueilta

Tarkastellaan koulun järjestyssääntöjä. Tutustutaan koulun oppilaskunnan toimintaan. Pyydetään eri yhteisöistä vierailijoita koululle. Otetaan selvää Kemijärvellä vaikuttavista vähemmistöryhmistä tai eri kulttuureista. Tarkastellaan mediaa kriittisesti. Tutkitaan sosiaalisen median vaikuttamismahdollisuuksia ja opetellaan vastuullista ja turvallista sosiaalisen median käyttöä.

Vuosiluokka 5

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Arkielämä ja oman elämän hallinta

Tutustutaan yhteiskunnan toimintaan yksilön, perheen ja muiden lähiyhteisöjen näkökulmasta. Pohditaan, kuinka jokainen voi itse vaikuttaa lähiyhteisön turvallisuuteen ja viihtyisyyteen. Lisäksi perehdytään työntekoon, ammatteihin, omaan rahan käyttöön ja talouden hoitoon sekä vastuulliseen kuluttamiseen arjen tilanteissa.

Tarkastellaan omaa toimintaa erilaisien lähiyhteisöjen jäsenenä. Vierailaan yrityksissä ja eri työpaikoilla. Kutsutaan kouluun vierailijoita eri elämän alueilta.

S2 Demokraattinen yhteiskunta

Perehdytään erilaisiin oppilasta lähellä oleviin yhteisöihin, niiden jäsenten oikeuksiin ja velvollisuuksiin, sekä harjoitellaan yhteistä päätöksentekoa. Opetuksessa tarkastellaan demokraattisen toiminnan arvoja ja perusperiaatteita kuten ihmisoikeuksia, tasa-arvoa sekä yhdenvertaisuutta. Tutustutaan Suomen eri kulttuureihin ja vähemmistöryhmiin.

Tutustutaan koulun oppilaskunnan toimintaan ja pyydetään eri yhteisöistä vierailijoita koululle. Otetaan selvää Kemijärvellä vaikuttavista vähemmistöryhmistä tai eri kulttuureista. Tutustutaan kansalaisen perusoikeuksiin ja lastenoikeuksiin. Tutustutaan oman kotikunnan päätöksentekojärjestelmään.

S3 Aktiivinen kansalaisuus ja vaikuttaminen

Tarkastellaan ja harjoitellaan käytännössä demokraattisen vaikuttamisen ja yhteiskunnassa toimimisen taitoja, joita tarvitaan erilaisten yhteisöjen vastuullisena ja osallistuvana jäsenenä esimerkiksi luokassa, koulussa, erilaisissa harrastuksissa ja järjestöissä, mediassa sekä taloudellisessa toiminnassa. Harjoitellaan yhteistyötä lähiyhteisön toimijoiden kanssa.

Osallistutaan aktiivisesti oppilaskunnan toimintaan. Harjoitellaan omassa luokassa yhteisistä asioista päättämistä ja oman mielipiteen ilmaisemista rakentavasti. Harjoitellaan mielipidekirjoituksen kirjoittamista ja muita tapoja vaikuttaa aktiivisesti jokapäiväisiin yhteisiin asioihin. Tarkastellaan mediaa kriittisesti. Tutkitaan sosiaalisen median vaikuttamismahdollisuuksia ja opetellaan vastuullista ja turvallista sosiaalisen median käyttöä.

S4 Taloudellinen toiminta

Tarkastellaan taloudellista toimintaa ja sen merkitystä. Perehdytään rahankäyttöön ja ansaitsemiseen, sekä säästämiseen ja kestäväan kuluttamiseen. Lisäksi tutustutaan käytännön

tilanteiden kautta paikallisen talouden toimintaan, kuten lähiympäristön yrityksiin, työpaikkoihin ja palveluiden tuottajiin.

Tarkastellaan omaa ja perheen rahankäyttöä sekä kulutustottumuksia. Vierailaan paikallisissa yrityksissä ja pyydetään koululle vierailijoita eri aloilta. Pienimuotoista yritystoimintaa voidaan harjoitella kartuttamalla luokkaretkirahastoa.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1, S2, S3, S4	
T2	S1, S2, S3, S4	
T3	S1, S2, S3	L2, L3, L4, L7
T4	S1, S2, S3, S4	L2, L4, L5
T5	S1, S4	L3, L4, L6, L7
T6	S1, S2, S3	L1, L2, L4
T7	S1, S2, S3	L2, L6, L7
T8	S1, S4	L3
T9	S1, S3	L3, L4, L5, L7

Vuosiluokan tavoitteet

T1 ohjata oppilasta kiinnostumaan ympäröivästä yhteiskunnasta ja yhteiskuntaopista tiedonalana

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
	Motivaation kehittymistä ei käytetä arvosanan muodostamisessa. Oppilaita ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

Tarkastellaan omaa toimintaa erilaisisten lähiyhteisöjen jäsenenä. Vierailaan yrityksissä ja eri työpaikoilla. Kutsutaan kouluun vierailijoita eri elämän alueilta.

Tutustutaan koulun oppilaskunnan toimintaan ja pyydetään eri yhteisöistä vierailijoita koululle. Otetaan selvää Kemijärvellä vaikuttavista vähemmistöryhmistä tai eri kulttuureista. Tutustutaan kansalaisen perusoikeuksiin ja lastenoikeuksiin. Tutustutaan oman kotikunnan päätöksentekojärjestelmään.

Osallistutaan aktiivisesti oppilaskunnan toimintaan. Harjoitellaan omassa luokassa yhteisistä asioista päättämistä ja oman mielipiteen ilmaisemista rakentavasti. Harjoitellaan mielipidekirjoituksen kirjoittamista ja muita tapoja vaikuttaa aktiivisesti jokapäiväisiin yhteisiin asioihin. Tarkastellaan mediaa kriittisesti. Tutkitaan sosiaalisen median vaikuttamismahdollisuuksia ja opetellaan vastuullista ja turvallista sosiaalisen median käyttöä.

Tarkastellaan omaa ja perheen rahankäyttöä sekä kulutustottumuksia. Vierailaan paikallisissa yrityksissä ja pyydetään koululle vierailijoita eri aloilta. Pienimuotoista yritystoimintaa voidaan harjoitella kartuttamalla luokkaretkirahastoa.

T2 tukea oppilasta harjaannuttamaan eettistä arviointikykyään liittyen erilaisiin inhimillisiin, yhteiskunnallisiin ja taloudellisiin kysymyksiin

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
	Eettistä arviointikykyä ei käytetä arvosanan muodostamisen periaatteena. Oppilaita ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

Tarkastellaan omaa toimintaa erilaisisten lähiyhteisöjen jäsenenä. Vierailaan yrityksissä ja eri työpaikoilla. Kutsutaan kouluun vierailijoita eri elämän alueilta.

Tutustutaan koulun oppilaskunnan toimintaan ja pyydetään eri yhteisöistä vierailijoita koululle. Otetaan selvää Kemijärvellä vaikuttavista vähemmistöryhmistä tai eri kulttuureista. Tutustutaan kansalaisen perusoikeuksiin ja lastenoikeuksiin. Tutustutaan oman kotikunnan päätöksentekojärjestelmään.

Osallistutaan aktiivisesti oppilaskunnan toimintaan. Harjoitellaan omassa luokassa yhteisistä asioista päättämistä ja oman mielipiteen ilmaisemista rakentavasti. Harjoitellaan mielipidekirjoituksen kirjoittamista ja muita tapoja vaikuttaa aktiivisesti jokapäiväisiin yhteisiin asioihin. Tarkastellaan mediaa kriittisesti. Tutkitaan sosiaalisen median vaikuttamismahdollisuuksia ja opetellaan vastuullista ja turvallista sosiaalisen median käyttöä.

Tarkastellaan omaa ja perheen rahankäyttöä sekä kulutustottumuksia. Vierailaan paikallisissa yrityksissä ja pyydetään koululle vierailijoita eri aloilta. Pienimuotoista yritystoimintaa voidaan harjoitella kartuttamalla luokkaretkirahastoa.

T3 ohjata oppilasta hahmottamaan itsensä yksilönä ja erilaisten yhteisöjen jäsenenä, ymmärtämään ihmisoikeuksien ja tasa-arvon merkityksen sekä hahmottamaan yhteiskunnan oikeudellisia periaatteita

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Yhteisten sääntöjen ja tasa-arvon periaatteiden tarkastelu	Oppilas osaa selittää yhteisten sääntöjen merkityksen ja toimia niiden mukaisesti. Oppilas osaa perustella, miksi ihmisoikeudet ovat tärkeitä ja mihin oikeusjärjestelmää tarvitaan.

Tarkastellaan omaa toimintaa erilaisisten lähiyhteisöjen jäsenenä. Vierailaan yrityksissä ja eri työpaikoilla. Kutsutaan kouluun vierailijoita eri elämän alueilta.

Tutustutaan koulun oppilaskunnan toimintaan ja pyydetään eri yhteisöistä vierailijoita koululle. Otetaan selvää Kemijärvellä vaikuttavista vähemmistöryhmistä tai eri kulttuureista.

Tutustutaan kansalaisen perusoikeuksiin ja lastenoikeuksiin. Tutustutaan oman kotikunnan päätöksentekojärjestelmään.

Osallistutaan aktiivisesti oppilaskunnan toimintaan. Harjoitellaan omassa luokassa yhteisistä asioista päättämistä ja oman mielipiteen ilmaisemista rakentavasti. Harjoitellaan mielipidekirjoituksen kirjoittamista ja muita tapoja vaikuttaa aktiivisesti jokapäiväisiin yhteisiin asioihin. Tarkastellaan mediaa kriittisesti. Tutkitaan sosiaalisen median vaikuttamismahdollisuuksia ja opetellaan vastuullista ja turvallista sosiaalisen median käyttöä.

T4 ohjata oppilasta tarkastelemaan median roolia ja merkitystä omassa arjessa ja yhteiskunnassa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Median roolin tarkastelu	Oppilas osaa kuvailla, millainen merkitys medialla on hänen omassa elämässään ja miten erilaisia medioita voidaan käyttää vaikuttamisen välineenä.

Tarkastellaan omaa toimintaa erilaisien lähiyhteisöjen jäsenenä. Vierailaan yrityksissä ja eri työpaikoilla. Kutsutaan kouluun vierailijoita eri elämän alueilta.

Tutustutaan koulun oppilaskunnan toimintaan ja pyydetään eri yhteisöistä vierailijoita koululle. Otetaan selvää Kemijärvellä vaikuttavista vähemmistöryhmistä tai eri kulttuureista. Tutustutaan kansalaisen perusoikeuksiin ja lastenoikeuksiin. Tutustutaan oman kotikunnan päätöksentekojärjestelmään.

Osallistutaan aktiivisesti oppilaskunnan toimintaan. Harjoitellaan omassa luokassa yhteisistä asioista päättämistä ja oman mielipiteen ilmaisemista rakentavasti. Harjoitellaan mielipidekirjoituksen kirjoittamista ja muita tapoja vaikuttaa aktiivisesti jokapäiväisiin yhteisiin asioihin. Tarkastellaan mediaa kriittisesti. Tutkitaan sosiaalisen median vaikuttamismahdollisuuksia ja opetellaan vastuullista ja turvallista sosiaalisen median käyttöä.

Tarkastellaan omaa ja perheen rahankäyttöä sekä kulutustottumuksia. Vierailaan paikallisissa yrityksissä ja pyydetään koululle vierailijoita eri aloilta. Pienimuotoista yritystoimintaa voidaan harjoitella kartuttamalla luokkaretkirahastoa.

T5 ohjata oppilasta oivaltamaan työnteon ja yrittäjyyden merkityksen lähiyhteisössään

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Työnteon ja yrittäjyyden merkityksen tarkastelu	Oppilas osaa antaa esimerkkejä työnteon ja yrittäjyyden merkityksestä perheen toimeentulon lähteenä ja yhteiskunnan toimivuuden perustana.

Tarkastellaan omaa toimintaa erilaisien lähiyhteisöjen jäsenenä. Vierailaan yrityksissä ja eri työpaikoilla. Kutsutaan kouluun vierailijoita eri elämän alueilta.

Tarkastellaan omaa ja perheen rahankäyttöä sekä kulutustottumuksia. Vierailaan paikallisissa yrityksissä ja pyydetään koululle vierailijoita eri aloilta. Pienimuotoista yritystoimintaa voidaan harjoitella kartuttamalla luokkaretkirahastoa.

T6 tukea oppilasta ymmärtämään, että eri toimijoiden tuottamaan yhteiskunnalliseen tietoon liittyy erilaisia arvoja, näkökulmia ja tarkoitusperiä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Erilaisten arvojen, näkökulmien ja tarkoitusperien hahmottaminen	Oppilas osaa selittää esimerkkien avulla, että eri toimijoiden tuottamaan yhteiskunnalliseen tietoon liittyy erilaisia arvoja, näkökulmia ja tarkoitusperiä.

Tarkastellaan omaa toimintaa erilaisisten lähiyhteisöjen jäsenenä. Vierailaan yrityksissä ja eri työpaikoilla. Kutsutaan kouluun vierailijoita eri elämän alueilta.

Tutustutaan koulun oppilaskunnan toimintaan ja pyydetään eri yhteisöistä vierailijoita koululle. Otetaan selvää Kemijärvellä vaikuttavista vähemmistöryhmistä tai eri kulttuureista. Tutustutaan kansalaisen perusoikeuksiin ja lastenoikeuksiin. Tutustutaan oman kotikunnan päätöksentekojärjestelmään.

Osallistutaan aktiivisesti oppilaskunnan toimintaan. Harjoitellaan omassa luokassa yhteisistä asioista päättämistä ja oman mielipiteen ilmaisemista rakentavasti. Harjoitellaan mielipidekirjoituksen kirjoittamista ja muita tapoja vaikuttaa aktiivisesti jokapäiväisiin yhteisiin asioihin. Tarkastellaan mediaa kriittisesti. Tutkitaan sosiaalisen median vaikuttamismahdollisuuksia ja opetellaan vastuullista ja turvallista sosiaalisen median käyttöä.

T7 kannustaa oppilasta harjoittelemaan demokraattisen vaikuttamisen perustaitoja sekä keskustelemaan rakentavasti eri mielipiteistä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Demokraattisen vaikuttamisen perustaitojen sekä yhteisössä toimimisen tietojen ja taitojen soveltaminen käytännössä	Oppilas osaa soveltaa demokraattisessa yhteisössä toimimisen periaatteita ja taitoja, kuten kuuntelemista, kantaa ottamista, sopeutumista enemmistöpäätöksiin sekä vaikuttamista lähiyhteisössä.

Tarkastellaan omaa toimintaa erilaisisten lähiyhteisöjen jäsenenä. Vierailaan yrityksissä ja eri työpaikoilla. Kutsutaan kouluun vierailijoita eri elämän alueilta.

Tutustutaan koulun oppilaskunnan toimintaan ja pyydetään eri yhteisöistä vierailijoita koululle. Otetaan selvää Kemijärvellä vaikuttavista vähemmistöryhmistä tai eri kulttuureista. Tutustutaan kansalaisen perusoikeuksiin ja lastenoikeuksiin. Tutustutaan oman kotikunnan päätöksentekojärjestelmään.

Osallistutaan aktiivisesti oppilaskunnan toimintaan. Harjoitellaan omassa luokassa yhteisistä asioista päättämistä ja oman mielipiteen ilmaisemista rakentavasti. Harjoitellaan mielipidekirjoituksen kirjoittamista ja muita tapoja vaikuttaa aktiivisesti jokapäiväisiin

yhteisiin asioihin. Tarkastellaan mediaa kriittisesti. Tutkitaan sosiaalisen median vaikuttamismahdollisuuksia ja opetellaan vastuullista ja turvallista sosiaalisen median käyttöä.

T8 tukea oppilasta ymmärtämään oman rahankäytön ja kulutusvalintojen perusteita sekä harjoittelemaan niihin liittyviä taitoja

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Rahankäytön ja kulutusvalintojen perusteiden soveltaminen	Oppilas osaa perustella omaan rahankäyttöönnsä sekä kuluttamiseen liittyviä ratkaisuja sekä pystyy kertomaan, millaisia muihin ihmisiin sekä ympäristöön ulottuvia vaikutuksia hänen kuluttamispäätöksillään on.

Tarkastellaan omaa toimintaa erilaisisten lähiyhteisöjen jäsenenä. Vierailaan yrityksissä ja eri työpaikoilla. Kutsutaan kouluun vierailijoita eri elämän alueilta.

Tarkastellaan omaa ja perheen rahankäyttöä sekä kulutustottumuksia. Vierailaan paikallisissa yrityksissä ja pyydetään koululle vierailijoita eri aloilta. Pienimuotoista yritystoimintaa voidaan harjoitella kartuttamalla luokkaretkirahastoa.

T9 kannustaa oppilasta osallistumaan erilaisten yhteisöjen toimintaan ja harjoittelemaan median käyttöä turvallisella ja yhteiskunnallisesti tiedostavalla tavalla

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Mediataidot	Oppilas osaa käyttää mediaa yhteiskunnallisen ajattelun ja toiminnan välineenä sekä pohtia sen käyttämiseen liittyviä turvallisuusnäkökulmia.

Tarkastellaan omaa toimintaa erilaisisten lähiyhteisöjen jäsenenä. Vierailaan yrityksissä ja eri työpaikoilla. Kutsutaan kouluun vierailijoita eri elämän alueilta.

Osallistutaan aktiivisesti oppilaskunnan toimintaan. Harjoitellaan omassa luokassa yhteisistä asioista päättämistä ja oman mielipiteen ilmaisemista rakentavasti. Harjoitellaan mielipidekirjoituksen kirjoittamista ja muita tapoja vaikuttaa aktiivisesti jokapäiväisiin yhteisiin asioihin. Tarkastellaan mediaa kriittisesti. Tutkitaan sosiaalisen median vaikuttamismahdollisuuksia ja opetellaan vastuullista ja turvallista sosiaalisen median käyttöä.

33.6.10. Matematiikka

Matematiikan tehtävä

Matematiikan opetuksen tehtävänä on kehittää oppilaiden loogista, täsmällistä ja luovaa matemaattista ajattelua. Opetus luo pohjan matemaattisten käsitteiden ja rakenteiden ymmärtämiselle sekä kehittää oppilaiden kykyä käsitellä tietoa ja ratkaista ongelmia. Matematiikan kumulatiivisesta luonteesta johtuen opetus etenee systemaattisesti. Konkretia ja toiminnallisuus ovat keskeinen osa matematiikan opetusta ja opiskelua. Oppimista tuetaan hyödyntämällä tietoa ja viestintäteknologiaa.

Matematiikan opetus tukee oppilaiden myönteistä asennetta matematiikkaa kohtaan sekä positiivista minäkuvaamatematiikan oppijoina. Se kehittää myös viestintä-, vuorovaikutus- ja yhteistyötaitoja. Matematiikan opiskelu on tavoitteellista ja pitkäjänteistä toimintaa, jossa oppilaat ottavat vastuuta omasta oppimisestaan.

Opetus ohjaa oppilaita ymmärtämään matematiikan hyödyllisyyden omassa elämässään ja laajemmin yhteiskunnassa. Opetus kehittää oppilaiden kykyä käyttää ja soveltaa matematiikkaa monipuolisesti.

Oppiaineen tehtävä vuosiluokilla 3-6

Vuosiluokkien 3–6 matematiikan opetuksessa tarjotaan kokemuksia, joita oppilaat hyödyntävät matemaattisten käsitteiden ja rakenteiden muodostamisessa. Opetus kehittää oppilaiden taitoja esittää matemaattista ajatteluaan ja ratkaisujaan eri tavoilla ja välineillä. Monipuolisten ongelmien ratkaisu yksin ja ryhmässä sekä erilaisten ratkaisutapojen vertailu ovat opetuksessa keskeistä. Matematiikan opetuksessa varmennetaan ja laajennetaan oppilaiden lukukäsitteen ja kymmenjärjestelmän ymmärtämistä. Lisäksi kehitetään laskutaidon sujuvuutta.

Matematiikan oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Opetuksen lähtökohtana käytetään oppilaille tuttuja ja kiinnostavia aiheita ja ongelmia. Matematiikkaa opiskellaan edelleen oppimisympäristössä, jossa konkretisointi ja välineet ovat keskeisessä asemassa. Välineet tulee olla helposti saatavilla. Opetuksessa käytetään vaihtelevia työtapoja. Oppilailla on mahdollisuus vaikuttaa työtapojen valintaan. Työskennellään sekä yhdessä että itsenäisesti. Oppimispelit ja -leikit ovat yksi tärkeä ja oppilaita motivoiva työtapo. Tieto- ja viestintäteknologiaa sekä laskinta hyödynnetään opetuksessa ja opiskelussa.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki matematiikassa vuosiluokilla 3-6

Jokaisella oppilaalla on mahdollisuus saada opetusta myös aiempien vuosiluokkien keskeisimmistä sisällöistä, jos hän ei hallitse niitä riittävästi. Lisäksi annetaan ennakoivaa tukea uusien sisältöjen oppimiseksi. Matematiikan oppimiselle on varattava riittävästi aikaa ja tuen on oltava systemaattista. Oppilaiden matematiikan osaamista ja taitojen kehittymistä seurataan jatkuvasti. Tarjottava tuki antaa oppilaille mahdollisuuden kehittää taitojaan niin, että myönteinen asenne ja kyvykkyyden tunne vahvistuvat. Oppilaille tarjotaan sopivia välineitä oppimisen tueksi ja heille tarjotaan mahdollisuuksia oivaltaa ja ymmärtää itse. Jokaiselle oppilaalle turvataan mahdollisuus riittävään harjoitteluun.

Taitavia oppilaita tuetaan tarjoamalla heille vaihtoehtoisia työskentelymuotoja ja rikastuttamalla käsiteltäviä sisältöjä. Sisältöalueita voivat olla esimerkiksi lukujen ominaisuudet, erilaiset lukujonot, geometria, luova ongelmanratkaisu ja matematiikan sovellukset.

Oppilaan oppimisen arviointi matematiikassa vuosiluokilla 3-6

Vuosiluokilla 3-6 oppimisen arvioinnin päätehtävänä lukuvuoden aikana on tukea ja edistää oppilaiden matemaattisen ajattelun ja osaamisen kehittymistä kaikilla tavoitealueilla. Arviointi on monipuolista ja palaute ohjaavaa ja rakentavaa. Ne tukevat oppilaiden matemaattisten taitojen kehittymistä ja rohkaisevat tarvittaessa uuteen yrittämiseen. Oppilaita ohjataan arvioimaan omaa oppimistaan ja tiedostamaan vahvuuksiaan. Palaute auttaa oppilaita ymmärtämään, mitä tietoja ja taitoja tulisi edelleen kehittää ja miten. Lisäksi oppilaita ohjataan kiinnittämään huomiota tapaansa työskennellä sekä tiedostamaan asennettaan matematiikan opiskelua kohtaan.

Oppilailta edellytetään aiempaa enemmän matemaattisen ajattelunsa esilletuomista puheen, välineiden, piirtämisen ja kirjallisen työskentelyn avulla. Arvioinnin kohteena ovat tekemisen tapa, ratkaisujen oikeellisuus sekä taito soveltaa opittua.

Yhdessä työskenneltäessä arvioidaan sekä ryhmän jäsenten että koko ryhmän toimintaa ja tuotosta. Palautteella ohjataan oppilaita ymmärtämään jokaisen ryhmän jäsenen työskentelyn ja kehittymisen merkitys. Oppilaita ohjataan tuotosten ja toiminnan arvioimiseen.

Vuosiluokka 3

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Ajattelun taidot

Kehitetään oppilaiden taitoja löytää yhtäläisyyksiä, eroja ja säännönmukaisuuksia. Syvennetään taitoa vertailla, luokitella ja asettaa järjestykseen, etsiä vaihtoehtoja systemaattisesti, havaita syy- ja seuraussuhteita sekä yhteyksiä matematiikassa. Suunnitellaan ja toteutetaan ohjelmia graafisessa ohjelmointiympäristössä.

Keskeiset sisällöt:

- syvennetään taitoja vertailla ja luokitella

S2 Luvut ja laskutoimitukset

Syvennetään ja varmennetaan oppilaiden ymmärrys kymmenjärjestelmästä. Käsitystä lukujen rakenteesta, yhteyksistä ja jaollisuudesta monipuolistetaan tutkimalla ja luokittelemalla lukuja.

Harjaannutetaan taitoa laskea peruslaskutoimituksia päässä. Harjoitellaan yhteen- ja vähennyslaskualgoritmeja sekä varmistetaan niiden osaaminen. Varmistetaan kertolaskun käsitteen ymmärtäminen ja opitaan kertotaulut 6-9. Varmistetaan kertotaulujen 1-10 osaaminen. Harjoitellaan kertolaskualgoritmia ja varmistetaan sen osaaminen. Opiskellaan jakolaskua sekä sisältö- että ositusjakotilanteissa. Harjoitellaan lukuyksiköittäin jakamista. Hyödynnetään laskutoimitusten ominaisuuksia ja niiden välisiä yhteyksiä.

Oppilaita ohjataan pyöristämään lukuja ja laskemaan likiarvoilla siten, että he oppivat arvioimaan tuloksen suuruusluokan. Kaikkia laskutoimituksia harjoitellaan monipuolisissa tilanteissa hyödyntäen tarvittavia välineitä.

Pohjustetaan negatiivisen luvun käsite ja laajennetaan lukualuetta negatiivisilla kokonaisluvuilla. Opitaan murtoluvun käsite ja harjoitellaan murtolukujen peruslaskutoimituksia eri tilanteissa. Kerto- ja jakolaskussa pitäydytään luonnollisella luvulla kertomisessa ja jakamisessa. Perehdytään desimaalilukuihin osana kymmenjärjestelmää ja harjoitellaan peruslaskutoimituksia desimaaliluvuilla. Perehdytään prosentin käsitteeseen. Pohjustetaan prosenttiluvun ja -arvon ymmärtämistä ja harjoitellaan niiden laskemista yksinkertaisissa tapauksissa. Hyödynnetään murtoluvun, desimaaliluvun ja prosentin välisiä yhteyksiä.

Keskeiset sisällöt:

- kymmenjärjestelmän varmentaminen
- lukualueen laajentaminen
- yhteen- ja vähennyslaskua: päässä laskua ja allekkainlaskua
- kertotaulut 6-9
- kertolaskun vaihdannaisuus
- kertolasku allekkain: yksinumeroinen kertoja
- sisältö- ja ositusjako
- murtoluvun käsite

- samannimisten murtolukujen yhteen- ja vähennyslasku
- lukujen pyöristäminen

S3 Algebra

Tutkitaan lukujonon säännön mukaisuutta sekä jatketaan lukujonoa säännön mukaan. Tutustutaan tuntemattoman käsitteeseen. Tutkitaan yhtälöä ja etsitään yhtälön ratkaisuja pääättelemällä ja kokeilemalla.

S4 Geometria ja mittaaminen

Rakennetaan, piirretään, tutkitaan ja luokitellaan kappaleita ja kuvioita. Luokitellaan kappaleet lieriöihin, kartioihin ja muihin kappaleisiin. Tutustutaan tarkemmin suorakulmaiseen särmiöön, ympyrälieriöön, ympyräpohjaiseen kartioon ja pyramidiin. Luokitellaan tasokuviot monikulmioihin ja muihin kuvioihin sekä tutkitaan niiden ominaisuuksia. Perehdytään tarkemmin kolmioihin, nelikulmioihin ja ympyrään. Perehdytään pisteen, janan, suoran ja kulman käsitteisiin. Harjoitellaan kulmien piirtämistä, mittaamista ja luokittelemista.

Tarkastellaan symmetriaa suoran suhteen. Ohjataan oppilaita havaitsemaan myös kierto- ja siirtosymmetrioita ympäristössä esimerkiksi osana taidetta.

Käsitellään koordinaatistosta ensin ensimmäinen neljännes ja laajennetaan sitten kaikkiin neljänneksiin.

Tutustutaan mittakaavan käsitteeseen ja käytetään sitä suurennoksissa ja pienennöksissä. Ohjataan oppilaita hyödyntämään mittakaavaa kartan käytössä.

Harjoitellaan mittaamista ja kiinnitetään huomiota mittaustarkkuuteen, mittaustuloksen arviointiin ja mittauksen tarkistamiseen. Mitataan ja lasketaan erimuotoisten kuvioiden piirejä ja pinta-aloja sekä suorakulmaisten särmiöiden tilavuuksia. Ohjataan oppilaita ymmärtämään, miten mittayksikköjärjestelmä rakentuu. Harjoitellaan yksikönmuunnoksia yleisimmin käytetyillä mittayksiköillä.

Keskeiset sisällöt:

- piste, suora, jana
- kulmat, monikulmiot, piiri ja pinta-ala
- kappaleiden tutkiminen ja luokittelu
- pituuden arviointi ja mittaaminen, pituuden yksiköt: mm, cm, m, km
- kellonajat: 0-24

S5 Tietojenkäsittely, tilastot ja todennäköisyys

Kehitetään oppilaiden taitoja kerätä tietoa järjestelmällisesti kiinnostavista aihepiireistä. Tallennetaan ja esitetään tietoa taulukoiden ja diagrammien avulla. Käsitellään tilastollisista tunnusluvuista suurin ja pienin arvo, keskiarvo ja tyyppiarvo.

Tutustutaan todennäköisyyteen arkitilanteiden perusteella pääättelemällä, onko tapahtuma mahdoton, mahdollinen vai varma.

Keskeiset sisällöt:

- taulukoiden ja diagrammien tulkinta
- yksinkertaisen diagrammin laadinta

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1, S2, S3, S4, S5	L1, L3, L5
T2	S1, S2, S3, S4, S5	L1, L4
T3	S1, S2, S3, S4, S5	L1, L3, L4, L5
T4	S1, S2, S3, S4, S5	L1, L2, L4, L5
T5	S1, S2, S3, S4, S5	L1, L4, L5
T6	S1, S2, S3, S4, S5	L1, L3
T7	S1, S2, S3, S4, S5	L1, L4
T8	S2	L1, L4
T10	S2	L1, L3, L6
T11	S4	L4, L5
T12	S4	L1, L3, L6
T13	S5	L4, L5

Vuosiluokan tavoitteet

T1 pitää yllä oppilaan innostusta ja kiinnostusta matematiikkaa kohtaan sekä tukea myönteistä minäkuvaa ja itseluottamusta

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
	Ei vaikuta arvion tai arvosanan muodostamiseen. Oppilaita ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia

Keskeiset sisällöt:

- syvennetään taitoja vertailla ja luokitella

Keskeiset sisällöt:

- kymmenjärjestelmän varmentaminen
- lukualueen laajentaminen
- yhteen- ja vähennyslaskua: päässälaskua ja allekkainlaskua
- kertotaulut 6-9
- kertolaskun vaihdannaisuus
- kertolasku allekkain: yksinumeroinen kertoja
- sisältö- ja ositusjako
- murtoluvun käsite
- samannimisten murtolukujen yhteen- ja vähennyslasku
- lukujen pyöristäminen

Keskeiset sisällöt:

- piste, suora, jana
- kulmat, monikulmiot, piiri ja pinta-ala
- kappaleiden tutkiminen ja luokittelu
- pituuden arviointi ja mittaaminen, pituuden yksiköt: mm, cm, m, km
- kellonajat: 0-24

Keskeiset sisällöt:

- taulukoiden ja diagrammien tulkinta
- yksinkertaisen diagrammin laadinta

T2 ohjata oppilasta havaitsemaan yhteyksiä oppimiensa asioiden välillä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Opittujen asioiden yhteydet	Oppilas tunnistaa ja antaa esimerkkejä oppimiensa asioiden välisistä yhteyksistä

Keskeiset sisällöt:

- syvennetään taitoja vertailla ja luokitella

Keskeiset sisällöt:

- kymmenjärjestelmän varmentaminen
- lukualueen laajentaminen
- yhteen- ja vähennyslaskua: päässä laskua ja allekkainlaskua
- kertotaulut 6-9
- kertolaskun vaihdannaisuus
- kertolasku allekkain: yksinumeroinen kertoja
- sisältö- ja ositusjako
- murtoluvun käsite
- samannimisten murtolukujen yhteen- ja vähennyslasku
- lukujen pyöristäminen

Keskeiset sisällöt:

- piste, suora, jana
- kulmat, monikulmiot, piiri ja pinta-ala
- kappaleiden tutkiminen ja luokittelu
- pituuden arviointi ja mittaaminen, pituuden yksiköt: mm, cm, m, km
- kellonajat: 0-24

Keskeiset sisällöt:

- taulukoiden ja diagrammien tulkinta
- yksinkertaisen diagrammin laadinta

T3 ohjata oppilasta kehittämään taitoaan esittää kysymyksiä ja tehdä perusteltuja päätelmiä havaintojensa pohjalta

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kysymysten esittäminen ja päättelytaidot	Oppilas osaa esittää matematiikan kannalta mielekkäitä kysymyksiä ja päätelmiä.

Keskeiset sisällöt:

- syvennetään taitoja vertailla ja luokitella

Keskeiset sisällöt:

- kymmenjärjestelmän varmentaminen
- lukualueen laajentaminen
- yhteen- ja vähennyslaskua: päässä laskua ja allekkainlaskua
- kertotaulut 6-9
- kertolaskun vaihdannaisuus
- kertolasku allekkain: yksinumeroinen kertoja
- sisältö- ja ositusjako
- murtoluvun käsite
- samannimisten murtolukujen yhteen- ja vähennyslasku
- lukujen pyöristäminen

Keskeiset sisällöt:

- piste, suora, jana
- kulmat, monikulmiot, piiri ja pinta-ala
- kappaleiden tutkiminen ja luokittelu
- pituuden arviointi ja mittaaminen, pituuden yksiköt: mm, cm, m, km
- kellonajat: 0-24

Keskeiset sisällöt:

- taulukoiden ja diagrammien tulkinta
- yksinkertaisen diagrammin laadinta

T4 kannustaa oppilasta esittämään päättelyään ja ratkaisujaan muille konkreettisin välinein, piirroksin, suullisesti ja kirjallisesti myös tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ratkaisujen ja päätelmien esittäminen	Oppilas esittää ratkaisujaan ja päätelmiään eri tavoin.

Keskeiset sisällöt:

- syvennetään taitoja vertailla ja luokitella

Keskeiset sisällöt:

- kymmenjärjestelmän varmentaminen
- lukualueen laajentaminen
- yhteen- ja vähennyslaskua: päässäalaskua ja allekkainlaskua
- kertotaulut 6-9
- kertolaskun vaihdannaisuus
- kertolasku allekkain: yksinumeroinen kertoja
- sisältö- ja ositusjako
- murtoluvun käsite
- samannimisten murtolukujen yhteen- ja vähennyslasku
- lukujen pyöristäminen

Keskeiset sisällöt:

- piste, suora, jana
- kulmat, monikulmiot, piiri ja pinta-ala
- kappaleiden tutkiminen ja luokittelu
- pituuden arviointi ja mittaaminen, pituuden yksiköt: mm, cm, m, km
- kellonajat: 0-24

Keskeiset sisällöt:

- taulukoiden ja diagrammien tulkinta
- yksinkertaisen diagrammin laadinta

T5 ohjata ja tukea oppilasta ongelmanratkaisutaitojen kehittämisessä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ongelmaratkaisutaidot	Oppilas käyttää ongelmanratkaisussaan erilaisia strategioita.

Keskeiset sisällöt:

- syvennetään taitoja vertailla ja luokitella

Keskeiset sisällöt:

- kymmenjärjestelmän varmentaminen
- lukualueen laajentaminen
- yhteen- ja vähennyslaskua: päässä laskua ja allekkainlaskua
- kertotaulut 6-9
- kertolaskun vaihdannaisuus
- kertolasku allekkain: yksinumeroinen kertoja
- sisältö- ja ositusjako
- murtoluvun käsite
- samannimisten murtolukujen yhteen- ja vähennyslasku
- lukujen pyöristäminen

Keskeiset sisällöt:

- piste, suora, jana
- kulmat, monikulmiot, piiri ja pinta-ala
- kappaleiden tutkiminen ja luokittelu
- pituuden arviointi ja mittaaminen, pituuden yksiköt: mm, cm, m, km
- kellonajat: 0-24

Keskeiset sisällöt:

- taulukoiden ja diagrammien tulkinta
- yksinkertaisen diagrammin laadinta

T6 ohjata oppilasta kehittämään taitoaan arvioida ratkaisun järkevyyttä ja tuloksen mielekkyyttä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Taito arvioida ratkaisua	Oppilas osaa pääsääntöisesti arvioida ratkaisun järkevyyttä ja tuloksen mielekkyyttä.

Keskeiset sisällöt:

- syvennetään taitoja vertailla ja luokitella

Keskeiset sisällöt:

- kymmenjärjestelmän varmentaminen
- lukualueen laajentaminen

- yhteen- ja vähennyslaskua: päässälaskua ja allekkainlaskua
- kertotaulut 6-9
- kertolaskun vaihdannaisuus
- kertolasku allekkain: yksinumeroinen kertoja
- sisältö- ja ositusjako
- murtoluvun käsite
- samannimisten murtolukujen yhteen- ja vähennyslasku
- lukujen pyöristäminen

Keskeiset sisällöt:

- piste, suora, jana
- kulmat, monikulmiot, piiri ja pinta-ala
- kappaleiden tutkiminen ja luokittelu
- pituuden arviointi ja mittaaminen, pituuden yksiköt: mm, cm, m, km
- kellonajat: 0-24

Keskeiset sisällöt:

- taulukoiden ja diagrammien tulkinta
- yksinkertaisen diagrammin laadinta

T7 ohjata oppilasta käyttämään ja ymmärtämään matemaattisia käsitteitä ja merkintöjä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Matemaattisten käsitteiden ymmärtäminen ja käyttö	Oppilas käyttää pääsääntöisesti oikeita käsitteitä ja merkintöjä.

Keskeiset sisällöt:

- syvennetään taitoja vertailla ja luokitella

Keskeiset sisällöt:

- kymmenjärjestelmän varmentaminen
- lukualueen laajentaminen
- yhteen- ja vähennyslaskua: päässälaskua ja allekkainlaskua
- kertotaulut 6-9
- kertolaskun vaihdannaisuus
- kertolasku allekkain: yksinumeroinen kertoja
- sisältö- ja ositusjako
- murtoluvun käsite

- samannimisten murtolukujen yhteen- ja vähennyslasku
- lukujen pyöristäminen

Keskeiset sisällöt:

- piste, suora, jana
- kulmat, monikulmiot, piiri ja pinta-ala
- kappaleiden tutkiminen ja luokittelu
- pituuden arviointi ja mittaaminen, pituuden yksiköt: mm, cm, m, km
- kellonajat: 0-24

Keskeiset sisällöt:

- taulukoiden ja diagrammien tulkinta
- yksinkertaisen diagrammin laadinta

T8 tukea ja ohjata oppilasta vahvistamaan ja laajentamaan ymmärrystään kymmenjärjestelmästä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kymmenjärjestelmän ymmärtäminen	Oppilas hallitsee kymmenjärjestelmän periaatteen, myös desimaalilukujen osalta.

Keskeiset sisällöt:

- kymmenjärjestelmän varmentaminen
- lukualueen laajentaminen
- yhteen- ja vähennyslaskua: päässä laskua ja allekkainlaskua
- kertotaulut 6-9
- kertolaskun vaihdannaisuus
- kertolasku allekkain: yksinumeroinen kertoja
- sisältö- ja ositusjako
- murtoluvun käsite
- samannimisten murtolukujen yhteen- ja vähennyslasku
- lukujen pyöristäminen

T10 opastaa oppilasta saavuttamaan sujuva laskutaito päässä ja kirjallisesti hyödyntäen laskutoimitusten ominaisuuksia

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Laskutaidot ja peruslaskutoimitusten ominaisuuksien hyödyntäminen	Oppilas laskee melko sujuvasti päässä ja kirjallisesti.

Keskeiset sisällöt:

- kymmenjärjestelmän varmentaminen
- lukualueen laajentaminen
- yhteen- ja vähennyslaskua: päässälaskua ja allekkainlaskua
- kertotaulut 6-9
- kertolaskun vaihdannaisuus
- kertolasku allekkain: yksinumeroinen kertoja
- sisältö- ja ositusjako
- murtoluvun käsite
- samannimisten murtolukujen yhteen- ja vähennyslasku
- lukujen pyöristäminen

T11 ohjata oppilasta havainnoimaan ja kuvailemaan kappaleiden ja kuvioiden geometrisia ominaisuuksia sekä tutustuttaa oppilas geometrisiin käsitteisiin

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Geometrian käsitteet ja geometrinen ominaisuuksien havainnointi	Oppilas osaa luokitella ja tunnistaa kappaleita ja kuvioita. Oppilas osaa käyttää mittakaavaa sekä tunnistaa suoran ja pisteen suhteen symmetrisiä kuvioita.

Keskeiset sisällöt:

- piste, suora, jana
- kulmat, monikulmiot, piiri ja pinta-ala
- kappaleiden tutkiminen ja luokittelu
- pituuden arviointi ja mittaaminen, pituuden yksiköt: mm, cm, m, km
- kellonajat: 0-24

T12 ohjata oppilasta arvioimaan mittauskohteen suuruutta ja valitsemaan mittaamiseen sopivan välineen ja mittayksikön sekä pohtimaan mittaustuloksen järkevyyttä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Mittaaminen	Oppilas osaa valita sopivan mittavälineen, mitata ja arvioida mittaustuloksen järkevyyttä. Oppilas osaa laskea pinta-aloja ja tilavuuksia. Hän hallitsee yleisimmät mittayksikkömuunnokset.

Keskeiset sisällöt:

- piste, suora, jana
- kulmat, monikulmiot, piiri ja pinta-ala

- kappaleiden tutkiminen ja luokittelu
- pituuden arviointi ja mittaaminen, pituuden yksiköt: mm, cm, m, km
- kellonajat: 0-24

T13 ohjata oppilasta laatimaan ja tulkitsemaan taulukoita ja diagrammeja sekä käyttämään tilastollisia tunnuslukuja sekä tarjota kokemuksia todennäköisyydestä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Taulukoiden ja diagrammien laatiminen ja tulkinta	Oppilas osaa laatia taulukon annetusta aineistosta sekä tulkita taulukoita ja diagrammeja. Oppilas osaa laskea keskiarvon ja määrittää tyyppiä.

Keskeiset sisällöt:

- taulukoiden ja diagrammien tulkinta
- yksinkertaisen diagrammin laadinta

Vuosiluokka 4

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Ajattelun taidot

Kehitetään oppilaiden taitoja löytää yhtäläisyyksiä, eroja ja säännönmukaisuuksia. Syvennetään taitoa vertailla, luokitella ja asettaa järjestykseen, etsiä vaihtoehtoja systemaattisesti, havaita syy- ja seuraussuhteita sekä yhteyksiä matematiikassa. Suunnitellaan ja toteutetaan ohjelmia graafisessa ohjelmointiympäristössä.

S2 Luvut ja laskutoimitukset

Syvennetään ja varmennetaan oppilaiden ymmärrys kymmenjärjestelmästä. Käsitystä lukujen rakenteesta, yhteyksistä ja jaollisuudesta monipuolistetaan tutkimalla ja luokittelemalla lukuja.

Harjaannutetaan taitoa laskea peruslaskutoimituksia päässä. Harjoitellaan yhteen- ja vähennyslaskualgoritmeja sekä varmistetaan niiden osaaminen. Varmistetaan kertolaskun käsitteen ymmärtäminen ja opitaan kertotaulut 6-9. Varmistetaan kertotaulujen 1-10 osaaminen. Harjoitellaan kertolaskualgoritmeja ja varmistetaan sen osaaminen. Opiskellaan jakolaskua sekä sisältö- että ositusjakotilanteissa. Harjoitellaan lukuyksiköittäin jakamista. Hyödynnetään laskutoimitusten ominaisuuksia ja niiden välisiä yhteyksiä.

Oppilaita ohjataan pyöristämään lukuja ja laskemaan likiarvoilla siten, että he oppivat arvioimaan tuloksen suuruusluokan. Kaikkia laskutoimituksia harjoitellaan monipuolisissa tilanteissa hyödyntäen tarvittavia välineitä.

Pohjustetaan negatiivisen luvun käsite ja laajennetaan lukualuetta negatiivisilla kokonaisluvuilla. Opitaan murtoluvun käsite ja harjoitellaan murtolukujen peruslaskutoimituksia eri tilanteissa. Kerto- ja jakolaskussa pitäydytään luonnollisella luvulla kertomisessa ja jakamisessa. Perehdytään desimaalilukuihin osana kymmenjärjestelmää ja harjoitellaan peruslaskutoimituksia desimaaliluvuilla. Perehdytään prosentin käsitteeseen. Pohjustetaan prosenttiluvun ja -arvon ymmärtämistä ja harjoitellaan niiden laskemista yksinkertaisissa tapauksissa. Hyödynnetään murtoluvun, desimaaliluvun ja prosentin välisiä yhteyksiä.

Keskeiset sisällöt:

- laskujärjestys
- kertotaulujen 2-10 kertaaminen
- allekkain kertominen, kaksinumeroinen kertoja
- jakolasku
- negatiiviset luvut: suuruusvertailu, laskutoimitukset
- desimaaliluvun käsite, desimaaliluvun ja murtoluvun välinen yhteys
- murtolukujen ja desimaalilukujen yhteen- ja vähennyslaskua
- sekaluvut

S3 Algebra

Tutkitaan lukujonon säännömukaisuutta sekä jatketaan lukujonoa säännön mukaan. Tutustutaan tuntemattoman käsitteeseen. Tutkitaan yhtälöä ja etsitään yhtälön ratkaisuja pääättelemällä ja kokeilemalla.

Keskeiset sisällöt:

- yksinkertaisia yhtälöitä

S4 Geometria ja mittaaminen

Rakennetaan, piirretään, tutkitaan ja luokitellaan kappaleita ja kuvioita. Luokitellaan kappaleet lieriöihin, kartioihin ja muihin kappaleisiin. Tutustutaan tarkemmin suorakulmaiseen särmiöön, ympyrälieriöön, ympyräpohjaiseen kartioon ja pyramidiin. Luokitellaan tasokuviot monikulmioihin ja muihin kuvioihin sekä tutkitaan niiden ominaisuuksia. Perehdytään tarkemmin kolmioihin, nelikulmioihin ja ympyrään. Perehdytään pisteen, janan, suoran ja kulman käsitteisiin. Harjoitellaan kulmien piirtämistä, mittaamista ja luokittelemista.

Tarkastellaan symmetriaa suoran suhteen. Ohjataan oppilaita havaitsemaan myös kierto- ja siirtosymmetrioita ympäristössä esimerkiksi osana taidetta.

Käsitellään koordinaatistosta ensin ensimmäinen neljännes ja laajennetaan sitten kaikkiin neljänneksiin.

Tutustutaan mittakaavan käsitteeseen ja käytetään sitä suurennoksissa ja pienennöksissä. Ohjataan oppilaita hyödyntämään mittakaavaa kartan käytössä.

Harjoitellaan mittaamista ja kiinnitetään huomiota mittaustarkkuuteen, mittaustuloksen arviointiin ja mittauksen tarkistamiseen. Mitataan ja lasketaan erimuotoisten kuvioiden piirejä ja pinta-aloja sekä suorakulmaisten särmiöiden tilavuuksia. Ohjataan oppilaita ymmärtämään, miten mittayksikköjärjestelmä rakentuu. Harjoitellaan yksikönmuunnoksia yleisimmin käytetyillä mittayksiköillä.

Keskeiset sisällöt:

- kulmien luokittelu ja piirtäminen
- kolmiot ja nelikulmiot
- symmetria ja peilaus
- koordinaatisto

- tärkeimpien mittayksiköiden käyttö: pituus, massa, tilavuus, aika

S5 Tietojenkäsittely, tilastot ja todennäköisyys

Kehitetään oppilaiden taitoja kerätä tietoa järjestelmällisesti kiinnostavista aihepiireistä. Tallennetaan ja esitetään tietoa taulukoiden ja diagrammien avulla. Käsitellään tilastollisista tunnusluvuista suurin ja pienin arvo, keskiarvo ja tyyppi-arvo.

Tutustutaan todennäköisyyteen arkitilanteiden perusteella päättämällä, onko tapahtuma mahdollon, mahdollinen vai varma.

Keskeiset sisällöt:

- taulukoiden ja diagrammien käytön harjaannuttaminen: tulkinta, omien diagrammien suunnittelu ja laadinta

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1, S2, S3, S4, S5	L1, L3, L5
T2	S1, S2, S3, S4, S5	L1, L4
T3	S1, S2, S3, S4, S5	L1, L3, L4, L5
T4	S1, S2, S3, S4, S5	L1, L2, L4, L5
T5	S1, S2, S3, S4, S5	L1, L4, L5
T6	S1, S2, S3, S4, S5	L1, L3
T7	S1, S2, S3, S4, S5	L1, L4
T8	S2	L1, L4
T9	S2	L1, L4
T10	S2	L1, L3, L6
T11	S4	L4, L5
T12	S4	L1, L3, L6
T13	S5	L4, L5
T14	S1	L1, L4, L5, L6

Vuosiluokan tavoitteet

T1 pitää yllä oppilaan innostusta ja kiinnostusta matematiikkaa kohtaan sekä tukea myönteistä minäkuvaa ja itseluottamusta

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
	Ei vaikuta arvion tai arvosanan muodostamiseen. Oppilaita ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia

Keskeiset sisällöt:

- laskujärjestys
- kertotaulujen 2-10 kertaaminen
- allekkain kertominen, kaksinumeroinen kertoja
- jakolasku
- negatiiviset luvut: suuruusvertailu, laskutoimitukset
- desimaaliluvun käsite, desimaaliluvun ja murtoluvun välinen yhteys
- murtolukujen ja desimaalilukujen yhteen- ja vähennyslaskua
- sekaluvut

Keskeiset sisällöt:

- yksinkertaisia yhtälöitä

Keskeiset sisällöt:

- kulmien luokittelu ja piirtäminen
- kolmiot ja nelikulmiot
- symmetria ja peilaus
- koordinaatisto
- tärkeimpien mittayksiköiden käyttö: pituus, massa, tilavuus, aika

Keskeiset sisällöt:

- taulukoiden ja diagrammien käytön harjaannuttaminen: tulkinta, omien diagrammien suunnittelu ja laadinta

T2 ohjata oppilasta havaitsemaan yhteyksiä oppimiensa asioiden välillä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Oppitujen asioiden yhteydet	Oppilas tunnistaa ja antaa esimerkkejä oppimiensa asioiden välisistä yhteyksistä

Keskeiset sisällöt:

- laskujärjestys
- kertotaulujen 2-10 kertaaminen
- allekkain kertominen, kaksinumeroinen kertoja
- jakolasku
- negatiiviset luvut: suuruusvertailu, laskutoimitukset
- desimaaliluvun käsite, desimaaliluvun ja murtoluvun välinen yhteys
- murtolukujen ja desimaalilukujen yhteen- ja vähennyslaskua

- sekaluvut

Keskeiset sisällöt:

- yksinkertaisia yhtälöitä

Keskeiset sisällöt:

- kulmien luokittelu ja piirtäminen
- kolmiot ja nelikulmiot
- symmetria ja peilaus
- koordinaatisto
- tärkeimpien mittayksiköiden käyttö: pituus, massa, tilavuus, aika

Keskeiset sisällöt:

- taulukoiden ja diagrammien käytön harjaannuttaminen: tulkinta, omien diagrammien suunnittelu ja laadinta

T3 ohjata oppilasta kehittämään taitoaan esittää kysymyksiä ja tehdä perusteltuja päätelmiä havaintojensa pohjalta

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kysymysten esittäminen ja päättelytaidot	Oppilas osaa esittää matematiikan kannalta mielekkäitä kysymyksiä ja päätelmiä.

Keskeiset sisällöt:

- laskujärjestys
- kertotaulujen 2-10 kertaaminen
- allekkain kertominen, kaksinumeroinen kertoja
- jakolasku
- negatiiviset luvut: suuruusvertailu, laskutoimitukset
- desimaaliluvun käsite, desimaaliluvun ja murtoluvun välinen yhteys
- murtolukujen ja desimaalilukujen yhteen- ja vähennyslaskua
- sekaluvut

Keskeiset sisällöt:

- yksinkertaisia yhtälöitä

Keskeiset sisällöt:

- kulmien luokittelu ja piirtäminen

- kolmiot ja nelikulmiot
- symmetria ja peilaus
- koordinaatisto
- tärkeimpien mittayksiköiden käyttö: pituus, massa, tilavuus, aika

Keskeiset sisällöt:

- taulukoiden ja diagrammien käytön harjaannuttaminen: tulkinta, omien diagrammien suunnittelu ja laadinta

T4 kannustaa oppilasta esittämään päättelyään ja ratkaisujaan muille konkreettisin välinein, piirroksin, suullisesti ja kirjallisesti myös tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ratkaisujen ja päätelmien esittäminen	Oppilas esittää ratkaisujaan ja päätelmiään eri tavoin.

Keskeiset sisällöt:

- laskujärjestys
- kertotaulujen 2-10 kertaaminen
- allekkain kertominen, kaksinumeroinen kertoja
- jakolasku
- negatiiviset luvut: suuruusvertailu, laskutoimitukset
- desimaaliluvun käsite, desimaaliluvun ja murtoluvun välinen yhteys
- murtolukujen ja desimaalilukujen yhteen- ja vähennyslaskua
- sekaluvut

Keskeiset sisällöt:

- yksinkertaisia yhtälöitä

Keskeiset sisällöt:

- kulmien luokittelu ja piirtäminen
- kolmiot ja nelikulmiot
- symmetria ja peilaus
- koordinaatisto
- tärkeimpien mittayksiköiden käyttö: pituus, massa, tilavuus, aika

Keskeiset sisällöt:

- taulukoiden ja diagrammien käytön harjaannuttaminen: tulkinta, omien diagrammien suunnittelu ja laadinta

T5 ohjata ja tukea oppilasta ongelmanratkaisutaitojen kehittämisessä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ongelmaratkaisutaidot	Oppilas käyttää ongelmanratkaisussaan erilaisia strategioita.

Keskeiset sisällöt:

- laskujärjestys
- kertotaulujen 2-10 kertaaminen
- allekkain kertominen, kaksinumeroinen kertoja
- jakolasku
- negatiiviset luvut: suuruusvertailu, laskutoimitukset
- desimaaliluvun käsite, desimaaliluvun ja murtoluvun välinen yhteys
- murtolukujen ja desimaalilukujen yhteen- ja vähennyslaskua
- sekaluvut

Keskeiset sisällöt:

- yksinkertaisia yhtälöitä

Keskeiset sisällöt:

- kulmien luokittelu ja piirtäminen
- kolmiot ja nelikulmiot
- symmetria ja peilaus
- koordinaatisto
- tärkeimpien mittayksiköiden käyttö: pituus, massa, tilavuus, aika

Keskeiset sisällöt:

- taulukoiden ja diagrammien käytön harjaannuttaminen: tulkinta, omien diagrammien suunnittelu ja laadinta

T6 ohjata oppilasta kehittämään taitoaan arvioida ratkaisun järkevyyttä ja tuloksen mielekkyyttä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Taito arvioida ratkaisua	Oppilas osaa pääsääntöisesti arvioida ratkaisun järkevyyttä ja tuloksen mielekkyyttä.

Keskeiset sisällöt:

- laskujärjestys
- kertotaulujen 2-10 kertaaminen
- allekkain kertominen, kaksinumeroinen kertoja
- jakolasku
- negatiiviset luvut: suuruusvertailu, laskutoimitukset
- desimaaliluvun käsite, desimaaliluvun ja murtoluvun välinen yhteys
- murtolukujen ja desimaalilukujen yhteen- ja vähennyslaskua
- sekaluvut

Keskeiset sisällöt:

- yksinkertaisia yhtälöitä

Keskeiset sisällöt:

- kulmien luokittelu ja piirtäminen
- kolmiot ja nelikulmiot
- symmetria ja peilaus
- koordinaatisto
- tärkeimpien mittayksiköiden käyttö: pituus, massa, tilavuus, aika

Keskeiset sisällöt:

- taulukoiden ja diagrammien käytön harjaannuttaminen: tulkinta, omien diagrammien suunnittelu ja laadinta

T7 ohjata oppilasta käyttämään ja ymmärtämään matemaattisia käsitteitä ja merkintöjä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Matemaattisten käsitteiden ymmärtäminen ja käyttö	Oppilas käyttää pääsääntöisesti oikeita käsitteitä ja merkintöjä.

Keskeiset sisällöt:

- laskujärjestys
- kertotaulujen 2-10 kertaaminen
- allekkain kertominen, kaksinumeroinen kertoja

- jakolasku
- negatiiviset luvut: suuruusvertailu, laskutoimitukset
- desimaaliluvun käsite, desimaaliluvun ja murtoluvun välinen yhteys
- murtolukujen ja desimaalilukujen yhteen- ja vähennyslaskua
- sekaluvut

Keskeiset sisällöt:

- yksinkertaisia yhtälöitä

Keskeiset sisällöt:

- kulmien luokittelu ja piirtäminen
- kolmiot ja nelikulmiot
- symmetria ja peilaus
- koordinaatisto
- tärkeimpien mittayksiköiden käyttö: pituus, massa, tilavuus, aika

Keskeiset sisällöt:

- taulukoiden ja diagrammien käytön harjaannuttaminen: tulkinta, omien diagrammien suunnittelu ja laadinta

T8 tukea ja ohjata oppilasta vahvistamaan ja laajentamaan ymmärrystään kymmenjärjestelmästä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kymmenjärjestelmän ymmärtäminen	Oppilas hallitsee kymmenjärjestelmän periaatteen, myös desimaalilukujen osalta.

Keskeiset sisällöt:

- laskujärjestys
- kertotaulujen 2-10 kertaaminen
- allekkain kertominen, kaksinumeroinen kertoja
- jakolasku
- negatiiviset luvut: suuruusvertailu, laskutoimitukset
- desimaaliluvun käsite, desimaaliluvun ja murtoluvun välinen yhteys
- murtolukujen ja desimaalilukujen yhteen- ja vähennyslaskua
- sekaluvut

T9 tukea oppilasta lukukäsitteen kehittymisessä positiivisiin rationaalilukuihin ja negatiivisiin kokonaislukuihin

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Lukukäsite	Oppilas osaa käyttää positiivisia rationaalilukuja ja negatiivisia kokonaislukuja.

Keskeiset sisällöt:

- laskujärjestys
- kertotaulujen 2-10 kertaaminen
- allekkain kertominen, kaksinumeroinen kertoja
- jakolasku
- negatiiviset luvut: suuruusvertailu, laskutoimitukset
- desimaaliluvun käsite, desimaaliluvun ja murtoluvun välinen yhteys
- murtolukujen ja desimaalilukujen yhteen- ja vähennyslaskua
- sekaluvut

T10 opastaa oppilasta saavuttamaan sujuva laskutaito päässä ja kirjallisesti hyödyntäen laskutoimitusten ominaisuuksia

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Laskutaidot ja peruslaskutoimitusten ominaisuuksien hyödyntäminen	Oppilas laskee melko sujuvasti päässä ja kirjallisesti.

Keskeiset sisällöt:

- laskujärjestys
- kertotaulujen 2-10 kertaaminen
- allekkain kertominen, kaksinumeroinen kertoja
- jakolasku
- negatiiviset luvut: suuruusvertailu, laskutoimitukset
- desimaaliluvun käsite, desimaaliluvun ja murtoluvun välinen yhteys
- murtolukujen ja desimaalilukujen yhteen- ja vähennyslaskua
- sekaluvut

T11 ohjata oppilasta havainnoimaan ja kuvailemaan kappaleiden ja kuvioiden geometrisia ominaisuuksia sekä tutustuttaa oppilas geometrisiin käsitteisiin

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Geometrian käsitteet ja geometrinen ominaisuuksien havainnointi	Oppilas osaa luokitella ja tunnistaa kappaleita ja kuvioita. Oppilas osaa käyttää mittakaavaa sekä tunnistaa suoran ja pisteen suhteen symmetrisiä kuvioita.

Keskeiset sisällöt:

- kulmien luokittelu ja piirtäminen
- kolmiot ja nelikulmiot
- symmetria ja peilaus
- koordinaatisto
- tärkeimpien mittayksiköiden käyttö: pituus, massa, tilavuus, aika

T12 ohjata oppilasta arvioimaan mittauskohteen suuruutta ja valitsemaan mittaamiseen sopivan välineen ja mittayksikön sekä pohtimaan mittaustuloksen järkevyyttä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Mittaaminen	Oppilas osaa valita sopivan mittavälineen, mitata ja arvioida mittaustuloksen järkevyyttä. Oppilas osaa laskea pinta-aloja ja tilavuuksia. Hän hallitsee yleisimmät mittayksikkömuunnokset.

Keskeiset sisällöt:

- kulmien luokittelu ja piirtäminen
- kolmiot ja nelikulmiot
- symmetria ja peilaus
- koordinaatisto
- tärkeimpien mittayksiköiden käyttö: pituus, massa, tilavuus, aika

T13 ohjata oppilasta laatimaan ja tulkitsemaan taulukoita ja diagrammeja sekä käyttämään tilastollisia tunnuslukuja sekä tarjota kokemuksia todennäköisyydestä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Taulukoiden ja diagrammien laatiminen ja tulkinta	Oppilas osaa laatia taulukon annetusta aineistosta sekä tulkita taulukoita ja diagrammeja. Oppilas osaa laskea keskiarvon ja määrittää tyyppiarvon.

Keskeiset sisällöt:

- taulukoiden ja diagrammien käytön harjaannuttaminen: tulkinta, omien diagrammien suunnittelu ja laadinta

T14 innostaa oppilasta laatimaan toimintaohjeita tietokoneohjelmina graafisessa ohjelmointiympäristössä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ohjelmointi graafisessa ohjelmointiympäristössä	Oppilas osaa ohjelmoida toimivan ohjelman graafisessa ohjelmointiympäristössä.

Vuosiluokka 5

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Ajattelun taidot

Kehitetään oppilaiden taitoja löytää yhtäläisyyksiä, eroja ja säännönmukaisuuksia. Syvennetään taitoa vertailla, luokitella ja asettaa järjestykseen, etsiä vaihtoehtoja systemaattisesti, havaita syy- ja seuraussuhteita sekä yhteyksiä matematiikassa. Suunnitellaan ja toteutetaan ohjelmia graafisessa ohjelmointiympäristössä.

S2 Luvut ja laskutoimitukset

Syvennetään ja varmennetaan oppilaiden ymmärrys kymmenjärjestelmästä. Käsitystä lukujen rakenteesta, yhteyksistä ja jaollisuudesta monipuolistetaan tutkimalla ja luokittelemalla lukuja.

Harjaannutetaan taitoa laskea peruslaskutoimituksia päässä. Harjoitellaan yhteen- ja vähennyslaskualgoritmeja sekä varmistetaan niiden osaaminen. Varmistetaan kertolaskun käsitteen ymmärtäminen ja opitaan kertotaulut 6-9. Varmistetaan kertotaulujen 1-10 osaaminen. Harjoitellaan kertolaskualgoritmia ja varmistetaan sen osaaminen. Opiskellaan jakolaskua sekä sisältö- että ositusjakotilanteissa. Harjoitellaan lukuyksiköittäin jakamista. Hyödynnetään laskutoimitusten ominaisuuksia ja niiden välisiä yhteyksiä.

Oppilaita ohjataan pyöristämään lukuja ja laskemaan likiarvoilla siten, että he oppivat arvioimaan tuloksen suuruusluokan. Kaikkia laskutoimituksia harjoitellaan monipuolisissa tilanteissa hyödyntäen tarvittavia välineitä.

Pohjustetaan negatiivisen luvun käsite ja laajennetaan lukualuetta negatiivisilla kokonaisluvuilla. Opitaan murtoluvun käsite ja harjoitellaan murtolukujen peruslaskutoimituksia eri tilanteissa. Kerto- ja jakolaskussa pitäydytään luonnollisella luvulla kertomisessa ja jakamisessa. Perehdytään desimaalilukuihin osana kymmenjärjestelmää ja harjoitellaan peruslaskutoimituksia desimaaliluvuilla. Perehdytään prosenttien käsitteeseen. Pohjustetaan prosenttiluvun ja -arvon ymmärtämistä ja harjoitellaan niiden laskemista yksinkertaisissa tapauksissa. Hyödynnetään murtoluvun, desimaaliluvun ja prosenttien välisiä yhteyksiä.

Keskeiset sisällöt:

- kokonaisluvut: yhteen- vähennys, jako- ja kertolaskut
- kertotaulujen varmistaminen
- murtolukujen ja desimaalilukujen yhteen- ja vähennyslasku
- murtolukujen ja desimaalilukujen kertominen ja jakaminen luonnollisella luvulla
- murtoluvun, desimaaliluvun ja prosenttien välinen yhteys

S3 Algebra

Tutkitaan lukujonon säännönmukaisuutta sekä jatketaan lukujonoa säännön mukaan. Tutustutaan tuntemattoman käsitteeseen. Tutkitaan yhtälöä ja etsitään yhtälön ratkaisuja pääättelemällä ja kokeilemalla.

Keskeiset sisällöt:

- ratkaistaan yksinkertaisia yhtälöitä

S4 Geometria ja mittaaminen

Rakennetaan, piirretään, tutkitaan ja luokitellaan kappaleita ja kuvioita. Luokitellaan kappaleet lieriöihin, kartioihin ja muihin kappaleisiin. Tutustutaan tarkemmin suorakulmaiseen särmiöön, ympyrälieriöön, ympyräpohjaiseen kartioon ja pyramidiin. Luokitellaan tasokuviot monikulmioihin ja muihin kuvioihin sekä tutkitaan niiden ominaisuuksia. Perehdytään tarkemmin kolmioihin, nelikulmioihin ja ympyrään. Perehdytään pisteen, janan, suoran ja kulman käsitteisiin. Harjoitellaan kulmien piirtämistä, mittaamista ja luokittelemista.

Tarkastellaan symmetriaa suoran suhteen. Ohjataan oppilaita havaitsemaan myös kierto- ja siirtosymmetrioita ympäristössä esimerkiksi osana taidetta.

Käsitellään koordinaatistosta ensin ensimmäinen neljännes ja laajennetaan sitten kaikkiin neljänneksiin.

Tutustutaan mittakaavan käsitteeseen ja käytetään sitä suurennoksissa ja pienennöksissä. Ohjataan oppilaita hyödyntämään mittakaavaa kartan käytössä.

Harjoitellaan mittaamista ja kiinnitetään huomiota mittaustarkkuuteen, mittaustuloksen arviointiin ja mittauksen tarkistamiseen. Mitataan ja lasketaan erimuotoisten kuvioiden piirejä ja pinta-aloja sekä suorakulmaisten särmiöiden tilavuuksia. Ohjataan oppilaita ymmärtämään, miten mittayksikköjärjestelmä rakentuu. Harjoitellaan yksikönmuunnoksia yleisimmin käytetyillä mittayksiköillä.

Keskeiset sisällöt:

- kulman mittaaminen ja piirtäminen
- pinta-ala: laskeminen ja yksiköitä
- ympyrä ja ympyrän osat
- mittakaavan käsite, suurennos ja pienennös

S5 Tietojenkäsittely, tilastot ja todennäköisyys

Kehitetään oppilaiden taitoja kerätä tietoa järjestelmällisesti kiinnostavista aihepiireistä. Tallennetaan ja esitetään tietoa taulukoiden ja diagrammien avulla. Käsitellään tilastollisista tunnusluvuista suurin ja pienin arvo, keskiarvo ja tyyppiarvo.

Tutustutaan todennäköisyyteen arkitilanteiden perusteella pääättelemällä, onko tapahtuma mahdollon, mahdollinen vai varma.

Keskeiset sisällöt:

- keskiarvon käsite ja laskeminen

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1, S2, S3, S4, S5	L1, L3, L5
T2	S1, S2, S3, S4, S5	L1, L4
T3	S1, S2, S3, S4, S5	L1, L3, L4, L5
T4	S1, S2, S3, S4, S5	L1, L2, L4, L5
T5	S1, S2, S3, S4, S5	L1, L4, L5
T6	S1, S2, S3, S4, S5	L1, L3
T7	S1, S2, S3, S4, S5	L1, L4
T8	S2	L1, L4
T9	S2	L1, L4
T10	S2	L1, L3, L6
T11	S4	L4, L5
T12	S4	L1, L3, L6
T13	S5	L4, L5
T14	S1	L1, L4, L5, L6

Vuosiluokan tavoitteet

T1 pitää yllä oppilaan innostusta ja kiinnostusta matematiikkaa kohtaan sekä tukea myönteistä minäkuvaa ja itseluottamusta

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
	Ei vaikuta arvion tai arvosanan muodostamiseen. Oppilaita ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia

Keskeiset sisällöt:

- kokonaisluvut: yhteen- vähennys, jako- ja kertolaskut
- kertotaulujen varmistaminen
- murtolukujen ja desimaalilukujen yhteen- ja vähennyslasku
- murtolukujen ja desimaalilukujen kertominen ja jakaminen luonnollisella luvulla
- murtoluvun, desimaaliluvun ja prosentin välinen yhteys

Keskeiset sisällöt:

- ratkaistaan yksinkertaisia yhtälöitä

Keskeiset sisällöt:

- kulman mittaaminen ja piirtäminen
- pinta-ala: laskeminen ja yksiköitä

- ympyrä ja ympyrän osat
- mittakaavan käsite, suurennos ja pienennös

Keskeiset sisällöt:

- keskiarvon käsite ja laskeminen

T2 ohjata oppilasta havaitsemaan yhteyksiä oppimiensa asioiden välillä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Opittujen asioiden yhteydet	Oppilas tunnistaa ja antaa esimerkkejä oppimiensa asioiden välisistä yhteyksistä

Keskeiset sisällöt:

- kokonaisluvut: yhteen- vähennys, jako- ja kertolaskut
- kertotaulujen varmistaminen
- murtolukujen ja desimaalilukujen yhteen- ja vähennyslasku
- murtolukujen ja desimaalilukujen kertominen ja jakaminen luonnollisella luvulla
- murtoluvun, desimaaliluvun ja prosentin välinen yhteys

Keskeiset sisällöt:

- ratkaistaan yksinkertaisia yhtälöitä

Keskeiset sisällöt:

- kulman mittaaminen ja piirtäminen
- pinta-ala: laskeminen ja yksiköitä
- ympyrä ja ympyrän osat
- mittakaavan käsite, suurennos ja pienennös

Keskeiset sisällöt:

- keskiarvon käsite ja laskeminen

T3 ohjata oppilasta kehittämään taitoaan esittää kysymyksiä ja tehdä perusteltuja päätelmiä havaintojensa pohjalta

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kysymysten esittäminen ja päättelytaidot	Oppilas osaa esittää matematiikan kannalta mielekkäitä kysymyksiä ja päätelmiä.

Keskeiset sisällöt:

- kokonaisluvut: yhteen- vähennys, jako- ja kertolaskut
- kertotaulujen varmistaminen
- murtolukujen ja desimaalilukujen yhteen- ja vähennyslasku
- murtolukujen ja desimaalilukujen kertominen ja jakaminen luonnollisella luvulla
- murtoluvun, desimaaliluvun ja prosenttien välinen yhteys

Keskeiset sisällöt:

- ratkaistaan yksinkertaisia yhtälöitä

Keskeiset sisällöt:

- kulman mittaaminen ja piirtäminen
- pinta-ala: laskeminen ja yksiköitä
- ympyrä ja ympyrän osat
- mittakaavan käsite, suurennos ja pienennös

Keskeiset sisällöt:

- keskiarvon käsite ja laskeminen

T4 kannustaa oppilasta esittämään päättelyään ja ratkaisujaan muille konkreettisin välinein, piirroksin, suullisesti ja kirjallisesti myös tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ratkaisujen ja päätelmien esittäminen	Oppilas esittää ratkaisujaan ja päätelmiään eri tavoin.

Keskeiset sisällöt:

- kokonaisluvut: yhteen- vähennys, jako- ja kertolaskut
- kertotaulujen varmistaminen
- murtolukujen ja desimaalilukujen yhteen- ja vähennyslasku
- murtolukujen ja desimaalilukujen kertominen ja jakaminen luonnollisella luvulla
- murtoluvun, desimaaliluvun ja prosenttien välinen yhteys

Keskeiset sisällöt:

- ratkaistaan yksinkertaisia yhtälöitä

Keskeiset sisällöt:

- kulman mittaaminen ja piirtäminen
- pinta-ala: laskeminen ja yksiköitä
- ympyrä ja ympyrän osat

- mittakaavan käsite, suurennos ja pienennös

Keskeiset sisällöt:

- keskiarvon käsite ja laskeminen

T5 ohjata ja tukea oppilasta ongelmanratkaisutaitojen kehittämisessä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ongelmaratkaisutaidot	Oppilas käyttää ongelmanratkaisussaan erilaisia strategioita.

Keskeiset sisällöt:

- kokonaisluvut: yhteen- vähennys, jako- ja kertolaskut
- kertotaulujen varmistaminen
- murtolukujen ja desimaalilukujen yhteen- ja vähennyslasku
- murtolukujen ja desimaalilukujen kertominen ja jakaminen luonnollisella luvulla
- murtoluvun, desimaaliluvun ja prosentin välinen yhteys

Keskeiset sisällöt:

- ratkaistaan yksinkertaisia yhtälöitä

Keskeiset sisällöt:

- kulman mittaaminen ja piirtäminen
- pinta-ala: laskeminen ja yksiköitä
- ympyrä ja ympyrän osat
- mittakaavan käsite, suurennos ja pienennös

Keskeiset sisällöt:

- keskiarvon käsite ja laskeminen

T6 ohjata oppilasta kehittämään taitoaan arvioida ratkaisun järkevyyttä ja tuloksen mielekkyyttä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Taito arvioida ratkaisua	Oppilas osaa pääsääntöisesti arvioida ratkaisun järkevyyttä ja tuloksen mielekkyyttä.

Keskeiset sisällöt:

- kokonaisluvut: yhteen- vähennys, jako- ja kertolaskut

- kertotaulujen varmistaminen
- murtolukujen ja desimaalilukujen yhteen- ja vähennyslasku
- murtolukujen ja desimaalilukujen kertominen ja jakaminen luonnollisella luvulla
- murtoluvun, desimaaliluvun ja prosentin välinen yhteys

Keskeiset sisällöt:

- ratkaistaan yksinkertaisia yhtälöitä

Keskeiset sisällöt:

- kulman mittaaminen ja piirtäminen
- pinta-ala: laskeminen ja yksiköitä
- ympyrä ja ympyrän osat
- mittakaavan käsite, suurennos ja pienennös

Keskeiset sisällöt:

- keskiarvon käsite ja laskeminen

T7 ohjata oppilasta käyttämään ja ymmärtämään matemaattisia käsitteitä ja merkintöjä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Matemaattisten käsitteiden ymmärtäminen ja käyttö	Oppilas käyttää pääsääntöisesti oikeita käsitteitä ja merkintöjä.

Keskeiset sisällöt:

- kokonaisluvut: yhteen- vähennys, jako- ja kertolaskut
- kertotaulujen varmistaminen
- murtolukujen ja desimaalilukujen yhteen- ja vähennyslasku
- murtolukujen ja desimaalilukujen kertominen ja jakaminen luonnollisella luvulla
- murtoluvun, desimaaliluvun ja prosentin välinen yhteys

Keskeiset sisällöt:

- ratkaistaan yksinkertaisia yhtälöitä

Keskeiset sisällöt:

- kulman mittaaminen ja piirtäminen
- pinta-ala: laskeminen ja yksiköitä
- ympyrä ja ympyrän osat
- mittakaavan käsite, suurennos ja pienennös

Keskeiset sisällöt:

- keskiarvon käsite ja laskeminen

T8 tukea ja ohjata oppilasta vahvistamaan ja laajentamaan ymmärrystään kymmenjärjestelmästä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kymmenjärjestelmän ymmärtäminen	Oppilas hallitsee kymmenjärjestelmän periaatteen, myös desimaalilukujen osalta.

Keskeiset sisällöt:

- kokonaisluvut: yhteen- vähennys, jako- ja kertolaskut
- kertotaulujen varmistaminen
- murtolukujen ja desimaalilukujen yhteen- ja vähennyslasku
- murtolukujen ja desimaalilukujen kertominen ja jakaminen luonnollisella luvulla
- murtoluvun, desimaaliluvun ja prosenttien välinen yhteys

T9 tukea oppilasta lukukäsitteen kehityksessä positiivisiin rationaalilukuihin ja negatiivisiin kokonaislukuihin

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Lukukäsite	Oppilas osaa käyttää positiivisia rationaalilukuja ja negatiivisia kokonaislukuja.

Keskeiset sisällöt:

- kokonaisluvut: yhteen- vähennys, jako- ja kertolaskut
- kertotaulujen varmistaminen
- murtolukujen ja desimaalilukujen yhteen- ja vähennyslasku
- murtolukujen ja desimaalilukujen kertominen ja jakaminen luonnollisella luvulla
- murtoluvun, desimaaliluvun ja prosenttien välinen yhteys

T10 opastaa oppilasta saavuttamaan sujuva laskutaito päässä ja kirjallisesti hyödyntäen laskutoimitusten ominaisuuksia

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Laskutaidot ja peruslaskutoimitusten ominaisuuksien hyödyntäminen	Oppilas laskee melko sujuvasti päässä ja kirjallisesti.

Keskeiset sisällöt:

- kokonaisluvut: yhteen- vähennys, jako- ja kertolaskut

- kertotaulujen varmistaminen
- murtolukujen ja desimaalilukujen yhteen- ja vähennyslasku
- murtolukujen ja desimaalilukujen kertominen ja jakaminen luonnollisella luvulla
- murtoluvun, desimaaliluvun ja prosentin välinen yhteys

T11 ohjata oppilasta havainnoimaan ja kuvailemaan kappaleiden ja kuvioiden geometrisia ominaisuuksia sekä tutustuttaa oppilas geometrisiin käsitteisiin

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Geometrian käsitteet ja geometrinen ominaisuuksien havainnointi	Oppilas osaa luokitella ja tunnistaa kappaleita ja kuvioita. Oppilas osaa käyttää mittakaavaa sekä tunnistaa suoran ja pisteen suhteen symmetrisiä kuvioita.

Keskeiset sisällöt:

- kulman mittaaminen ja piirtäminen
- pinta-ala: laskeminen ja yksiköitä
- ympyrä ja ympyrän osat
- mittakaavan käsite, suurenno ja pienennös

T12 ohjata oppilasta arvioimaan mittauskohteen suuruutta ja valitsemaan mittamiseen sopivan välineen ja mittayksikön sekä pohtimaan mittaustuloksen järkevyyttä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Mittaaminen	Oppilas osaa valita sopivan mittavälineen, mitata ja arvioida mittaustuloksen järkevyyttä. Oppilas osaa laskea pinta-aloja ja tilavuuksia. Hän hallitsee yleisimmät mittayksikkömuunnokset.

Keskeiset sisällöt:

- kulman mittaaminen ja piirtäminen
- pinta-ala: laskeminen ja yksiköitä
- ympyrä ja ympyrän osat
- mittakaavan käsite, suurenno ja pienennös

T13 ohjata oppilasta laatimaan ja tulkitsemaan taulukoita ja diagrammeja sekä käyttämään tilastollisia tunnuslukuja sekä tarjota kokemuksia todennäköisyydestä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Taulukoiden ja diagrammien laatiminen ja tulkinta	Oppilas osaa laatia taulukon annetusta aineistosta sekä tulkita taulukoita ja diagrammeja. Oppilas osaa laskea keskiarvon ja määrittää tyyppiä.

Keskeiset sisällöt:

- keskiarvon käsite ja laskeminen

T14 innostaa oppilasta laatimaan toimintaohjeita tietokoneohjelmina graafisessa ohjelmointiympäristössä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ohjelmointi graafisessa ohjelmointiympäristössä	Oppilas osaa ohjelmoida toimivan ohjelman graafisessa ohjelmointiympäristössä.

Vuosiluokka 6

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Ajattelun taidot

Kehitetään oppilaiden taitoja löytää yhtäläisyyksiä, eroja ja säännönmukaisuuksia. Syvennetään taitoa vertailla, luokitella ja asettaa järjestykseen, etsiä vaihtoehtoja systemaattisesti, havaita syy- ja seuraussuhteita sekä yhteyksiä matematiikassa. Suunnitellaan ja toteutetaan ohjelmia graafisessa ohjelmointiympäristössä.

S2 Luvut ja laskutoimitukset

Syvennetään ja varmennetaan oppilaiden ymmärrys kymmenjärjestelmästä. Käsitystä lukujen rakenteesta, yhteyksistä ja jaollisuudesta monipuolistetaan tutkimalla ja luokittelemalla lukuja.

Harjaannutetaan taitoa laskea peruslaskutoimituksia päässä. Harjoitellaan yhteen- ja vähennyslaskualgoritmeja sekä varmistetaan niiden osaaminen. Varmistetaan kertolaskun käsitteen ymmärtäminen ja opitaan kertotaulut 6-9. Varmistetaan kertotaulujen 1-10 osaaminen. Harjoitellaan kertolaskualgoritmeja ja varmistetaan sen osaaminen. Opiskellaan jakolaskua sekä sisältö- että ositusjakotilanteissa. Harjoitellaan lukuyksiköittäin jakamista. Hyödynnetään laskutoimitusten ominaisuuksia ja niiden välisiä yhteyksiä.

Oppilaita ohjataan pyöristämään lukuja ja laskemaan likiarvoilla siten, että he oppivat arvioimaan tuloksen suuruusluokan. Kaikkia laskutoimituksia harjoitellaan monipuolisissa tilanteissa hyödyntäen tarvittavia välineitä.

Pohjustetaan negatiivisen luvun käsite ja laajennetaan lukualuetta negatiivisilla kokonaisluvuilla. Opitaan murtoluvun käsite ja harjoitellaan murtolukujen peruslaskutoimituksia eri tilanteissa. Kerto- ja jakolaskussa pitäydytään luonnollisella luvulla kertomisessa ja jakamisessa. Perehdytään desimaalilukuihin osana kymmenjärjestelmää ja harjoitellaan peruslaskutoimituksia desimaaliluvuilla. Perehdytään prosentin käsitteeseen. Pohjustetaan prosenttiluvun ja -arvon ymmärtämistä ja harjoitellaan niiden laskemista yksinkertaisissa tapauksissa. Hyödynnetään murtoluvun, desimaaliluvun ja prosentin välisiä yhteyksiä.

Keskeiset sisällöt:

- desimaaliluvun kertominen ja jakaminen desimaaliluvulla
- erinimisten murtolukujen yhteen- ja vähennyslasku
- prosentin käsite ja prosenttiluvun laskeminen

S3 Algebra

Tutkitaan lukujonon säännönmukaisuutta sekä jatketaan lukujonoa säännön mukaan. Tutustutaan tuntemattoman käsitteeseen. Tutkitaan yhtälöä ja etsitään yhtälön ratkaisuja päättelemällä ja kokeilemalla.

S4 Geometria ja mittaaminen

Rakennetaan, piirretään, tutkitaan ja luokitellaan kappaleita ja kuvioita. Luokitellaan kappaleet lieriöihin, kartioihin ja muihin kappaleisiin. Tutustutaan tarkemmin suorakulmaiseen särmiöön, ympyrälieriöön, ympyräpohjaiseen kartioon ja pyramidiin. Luokitellaan tasokuviot monikulmioihin ja muihin kuvioihin sekä tutkitaan niiden ominaisuuksia. Perehdytään tarkemmin kolmioihin, nelikulmioihin ja ympyrään. Perehdytään pisteen, janan, suoran ja kulman käsitteisiin. Harjoitellaan kulmien piirtämistä, mittaamista ja luokittelemista.

Tarkastellaan symmetriaa suoran suhteen. Ohjataan oppilaita havaitsemaan myös kierto- ja siirtosymmetrioita ympäristössä esimerkiksi osana taidetta.

Käsitellään koordinaatistosta ensin ensimmäinen neljännes ja laajennetaan sitten kaikkiin neljänneksiin.

Tutustutaan mittakaavan käsitteeseen ja käytetään sitä suurennoksissa ja pienennöksissä. Ohjataan oppilaita hyödyntämään mittakaavaa kartan käytössä.

Harjoitellaan mittaamista ja kiinnitetään huomiota mittaustarkkuuteen, mittaustuloksen arviointiin ja mittauksen tarkistamiseen. Mitataan ja lasketaan erimuotoisten kuvioiden piirejä ja pinta-aloja sekä suorakulmaisten särmiöiden tilavuuksia. Ohjataan oppilaita ymmärtämään, miten mittayksiköjärjestelmä rakentuu. Harjoitellaan yksikönmuunnoksia yleisimmin käytetyillä mittayksiköillä.

Keskeiset sisällöt:

- geometrinen piirtäminen

S5 Tietojenkäsittely, tilastot ja todennäköisyys

Kehitetään oppilaiden taitoja kerätä tietoa järjestelmällisesti kiinnostavista aihepiireistä. Tallennetaan ja esitetään tietoa taulukoiden ja diagrammien avulla. Käsitellään tilastollisista tunnusluvuista suurin ja pienin arvo, keskiarvo ja tyyppiarvo.

Tutustutaan todennäköisyyteen arkitilanteiden perusteella päättelemällä, onko tapahtuma mahdoton, mahdollinen vai varma.

- taulukoiden teon konkreettista harjoittelua

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1, S2, S3, S4, S5	L1, L3, L5
T2	S1, S2, S3, S4, S5	L1, L4
T3	S1, S2, S3, S4, S5	L1, L3, L4, L5
T4	S1, S2, S3, S4, S5	L1, L2, L4, L5
T5	S1, S2, S3, S4, S5	L1, L4, L5
T6	S1, S2, S3, S4, S5	L1, L3
T7	S1, S2, S3, S4, S5	L1, L4
T8	S2	L1, L4
T9	S2	L1, L4
T10	S2	L1, L3, L6
T11	S4	L4, L5
T12	S4	L1, L3, L6
T13	S5	L4, L5
T14	S1	L1, L4, L5, L6

Vuosiluokan tavoitteet

T1 pitää yllä oppilaan innostusta ja kiinnostusta matematiikkaa kohtaan sekä tukea myönteistä minäkuvaa ja itseluottamusta

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
	Ei vaikuta arvion tai arvosanan muodostamiseen. Oppilaita ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia

Keskeiset sisällöt:

- desimaaliluvun kertominen ja jakaminen desimaaliluvulla
- erinimisten murtolukujen yhteen- ja vähennyslasku
- prosentin käsite ja prosenttiluvun laskeminen

Keskeiset sisällöt:

- geometrinen piirtäminen
- taulukoiden teon konkreettista harjoittelua

T2 ohjata oppilasta havaitsemaan yhteyksiä oppimiensa asioiden välillä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Opittujen asioiden yhteydet	Oppilas tunnistaa ja antaa esimerkkejä oppimiensa asioiden välisistä yhteyksistä

Keskeiset sisällöt:

- desimaaliluvun kertominen ja jakaminen desimaaliluvulla
- erinimisten murtolukujen yhteen- ja vähennyslasku
- prosentin käsite ja prosenttiluvun laskeminen

Keskeiset sisällöt:

- geometrinen piirtäminen
- taulukoiden teon konkreettista harjoittelua

T3 ohjata oppilasta kehittämään taitoaan esittää kysymyksiä ja tehdä perusteltuja päätelmiä havaintojensa pohjalta

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kysymysten esittäminen ja päättelytaidot	Oppilas osaa esittää matematiikan kannalta mielekkäitä kysymyksiä ja päätelmiä.

Keskeiset sisällöt:

- desimaaliluvun kertominen ja jakaminen desimaaliluvulla
- erinimisten murtolukujen yhteen- ja vähennyslasku
- prosentin käsite ja prosenttiluvun laskeminen

Keskeiset sisällöt:

- geometrinen piirtäminen
- taulukoiden teon konkreettista harjoittelua

T4 kannustaa oppilasta esittämään päättelyään ja ratkaisujaan muille konkreettisin välinein, piirroksin, suullisesti ja kirjallisesti myös tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ratkaisujen ja päätelmien esittäminen	Oppilas esittää ratkaisujaan ja päätelmiään eri tavoin.

Keskeiset sisällöt:

- desimaaliluvun kertominen ja jakaminen desimaaliluvulla
- erinimisten murtolukujen yhteen- ja vähennyslasku

- prosenttien käsite ja prosenttiluvun laskeminen

Keskeiset sisällöt:

- geometrinen piirtäminen
- taulukoiden teon konkreettista harjoittelua

T5 ohjata ja tukea oppilasta ongelmanratkaisutaitojen kehittämisessä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ongelmaratkaisutaidot	Oppilas käyttää ongelmanratkaisussaan erilaisia strategioita.

Keskeiset sisällöt:

- desimaaliluvun kertominen ja jakaminen desimaaliluvulla
- erinimisten murtolukujen yhteen- ja vähennyslasku
- prosenttien käsite ja prosenttiluvun laskeminen

Keskeiset sisällöt:

- geometrinen piirtäminen
- taulukoiden teon konkreettista harjoittelua

T6 ohjata oppilasta kehittämään taitoaan arvioida ratkaisun järkevyyttä ja tuloksen mielekkyyttä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Taito arvioida ratkaisua	Oppilas osaa pääsääntöisesti arvioida ratkaisun järkevyyttä ja tuloksen mielekkyyttä.

Keskeiset sisällöt:

- desimaaliluvun kertominen ja jakaminen desimaaliluvulla
- erinimisten murtolukujen yhteen- ja vähennyslasku
- prosenttien käsite ja prosenttiluvun laskeminen

Keskeiset sisällöt:

- geometrinen piirtäminen
- taulukoiden teon konkreettista harjoittelua

T7 ohjata oppilasta käyttämään ja ymmärtämään matemaattisia käsitteitä ja merkintöjä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Matemaattisten käsitteiden ymmärtäminen ja käyttö	Oppilas käyttää pääsääntöisesti oikeita käsitteitä ja merkintöjä.

Keskeiset sisällöt:

- desimaaliluvun kertominen ja jakaminen desimaaliluvulla
- erinimisten murtolukujen yhteen- ja vähennyslasku
- prosenttien käsite ja prosenttiluvun laskeminen

Keskeiset sisällöt:

- geometrinen piirtäminen
- taulukoiden teon konkreettista harjoittelua

T8 tukea ja ohjata oppilasta vahvistamaan ja laajentamaan ymmärrystään kymmenjärjestelmästä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kymmenjärjestelmän ymmärtäminen	Oppilas hallitsee kymmenjärjestelmän periaatteen, myös desimaalilukujen osalta.

Keskeiset sisällöt:

- desimaaliluvun kertominen ja jakaminen desimaaliluvulla
- erinimisten murtolukujen yhteen- ja vähennyslasku
- prosenttien käsite ja prosenttiluvun laskeminen

T9 tukea oppilasta lukukäsitteen kehittymisessä positiivisiin rationaalilukuihin ja negatiivisiin kokonaislukuihin

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Lukukäsite	Oppilas osaa käyttää positiivisia rationaalilukuja ja negatiivisia kokonaislukuja.

Keskeiset sisällöt:

- desimaaliluvun kertominen ja jakaminen desimaaliluvulla
- erinimisten murtolukujen yhteen- ja vähennyslasku
- prosenttien käsite ja prosenttiluvun laskeminen

T10 opastaa oppilasta saavuttamaan sujuva laskutaito päässä ja kirjallisesti hyödyntäen laskutoimitusten ominaisuuksia

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Laskutaidot ja peruslaskutoimitusten ominaisuuksien hyödyntäminen	Oppilas laskee melko sujuvasti päässä ja kirjallisesti.

Keskeiset sisällöt:

- desimaaliluvun kertominen ja jakaminen desimaaliluvulla
- erinimisten murtolukujen yhteen- ja vähennyslasku
- prosenttien käsite ja prosenttiluvun laskeminen

T11 ohjata oppilasta havainnoimaan ja kuvailemaan kappaleiden ja kuvioiden geometrisia ominaisuuksia sekä tutustuttaa oppilas geometrisiin käsitteisiin

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Geometrian käsitteet ja geometrinen ominaisuuksien havainnointi	Oppilas osaa luokitella ja tunnistaa kappaleita ja kuvia. Oppilas osaa käyttää mittakaavaa sekä tunnistaa suoran ja pisteen suhteen symmetrisiä kuvia.

Keskeiset sisällöt:

- geometrinen piirtäminen

T12 ohjata oppilasta arvioimaan mittauskohteen suuruutta ja valitsemaan mittaukseen sopivan välineen ja mittayksikön sekä pohtimaan mittaustuloksen järkevyyttä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Mittaaminen	Oppilas osaa valita sopivan mittavälineen, mitata ja arvioida mittaustuloksen järkevyyttä. Oppilas osaa laskea pinta-aloja ja tilavuuksia. Hän hallitsee yleisimmät mittayksikkömuunnokset.

Keskeiset sisällöt:

- geometrinen piirtäminen

T13 ohjata oppilasta laatimaan ja tulkitsemaan taulukoita ja diagrammeja sekä käyttämään tilastollisia tunnuslukuja sekä tarjota kokemuksia todennäköisyydestä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Taulukoiden ja diagrammien laatiminen ja tulkinta	Oppilas osaa laatia taulukon annetusta aineistosta sekä tulkita taulukoita ja diagrammeja. Oppilas osaa laskea keskiarvon ja määrittää tyyppiä.

- taulukoiden teon konkreettista harjoittelua

T14 innostaa oppilasta laatimaan toimintaohjeita tietokoneohjelmina graafisessa ohjelmointiympäristössä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ohjelmointi graafisessa ohjelmointiympäristössä	Oppilas osaa ohjelmoida toimivan ohjelman graafisessa ohjelmointiympäristössä.

33.6.11. Uskonto

Oppiaineen tehtävä

Uskonnon opetuksen tehtävänä on antaa oppilaille laaja uskonnollinen ja katsomuksellinen yleissivistys. Opetus perehdyttää oppilaita opiskeltavaan uskontoon ja sen monimuotoisuuteen. Se tutustuttaa uskonto- ja katsomuserinteisiin Suomessa sekä uskontoihin ja katsomuksiin muualla maailmassa. Oppiaine edistää uskonnon ja kulttuurin välisen suhteen ymmärtämistä sekä uskontojen ja katsomusten monilukutaitoa. Opetus antaa monipuolista tietoa uskonnoista ja auttaa ymmärtämään niistä käytävää keskustelua. Oppilaita ohjataan kriittiseen ajatteluun sekä tarkastelemaan uskontoja ja katsomuksia eri näkökulmista. Opetuksessa pohditaan uskon ja tiedon suhdetta sekä uskonnoille ominaista kieltä, symboliikkaa ja käsitteistöä. Uskonnon opetus antaa valmiuksia uskontojen ja katsomusten dialogiin, jota käydään sekä katsomusten sisällä että niiden välillä. Opetus kannustaa oppilaita kunnioittamaan elämää, ihmisarvoa sekä omaa ja toisen pyhää.

Opetuksessa tutustutaan opiskeltavan uskonnon ja muiden uskontojen sekä katsomusten eettiseen ajatteluun ja rohkaistaan oppilaita pohtimaan omakohtaisesti eettisiä kysymyksiä. Opetus tukee oppilaan itsetuntemusta, itsensä arvostamista ja elämänhallintataitojen kehittymistä koko perusopetuksen ajan. Opetus antaa oppilaalle aineksia oman identiteetin, elämäntutkimuksen ja maailmankatsomuksen rakentamiseen ja arviointiin. Uskonnon opetus tukee oppilaan kasvua yhteisön ja demokraattisen yhteiskunnan vastuulliseksi jäseneksi ja maailmankansalaiseksi.

Oppiaineen tehtävä vuosiluokilla 3-6

Vuosiluokilla 3-6 uskonnon opetuksessa laajennetaan ja syvennetään oman uskonnon perustietoja. Opetuksessa perehdytään opiskeltavan uskonnon pyhiin kirjoihin ja kertomuksiin sekä keskeiseen oppiin, eettisiin periaatteisiin, rituaaleihin ja tapoihin. Oppilaita kannustetaan ihmettelyyn ja kyselyyn. Opetuksessa tutustutaan Suomen ja Euroopan uskonnollisiin juuriin sekä uskonnolliseen ja katsomukselliseen elämään nyky-Suomessa ja Euroopassa. Oppilaat harjaannuttavat medialukutaitoaan ja heitä ohjataan arvioimaan ja käyttämään eri lähteistä etsimäänsä tietoa sekä hyödyntämään sitä eri tilanteissa.

Opetuksessa käsitellään lasten oikeuksia ja yksilön vastuuta omista teoistaan. Opetuksessa harjoitellaan tunne- ja vuorovaikutustaitoja sekä tuetaan oppilaita muodostamaan ja perustelemaan omia näkemyksiä. Oppilaita rohkaistaan ystävyteen, myönteisen luokka- ja kouluyhteisön rakentamiseen sekä toimimaan syrjintää vastaan.

Uskonnon eri oppimäärät vuosiluokilla 3-6

Perusopetuslain 11§:n mukaan perusopetuksessa oppiaineena on uskonto tai elämäntietä. Uskonto toteutetaan saman lain 13§:n mukaan oppilaiden uskonnollisen yhdyskunnan mukaisesti oman uskonnon opetuksena erillisten oppimäärien mukaan. Oppiaineen yhtenäisyyden takaamiseksi kaikille oman uskonnon opetuksen muodoille on laadittu yhteiset tavoitteet ja keskeiset sisällöt.

Eri uskontojen oppimääräkuvauksissa tarkennetaan kaikille yhteisiä sisältöjä oppilaan oman uskonnon luonteen mukaisesti. Paikalliset opetussuunnitelmat laaditaan perusteiden yhteisten tavoitteiden, sisältökuvausten ja eri uskontojen tarkennettujen oppimääräkuvausten pohjalta.

Uskonnon oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Asioita tarkastellaan kerronnallisuuden, draaman, kokemuksellisuuden, toiminnallisuuden ja yhteisöllisen oppimisen avulla. Keskeistä on opittavien asioiden alustava käsitteellistäminen. Uskonnon opetuksessa käytetään sisältöjen oppimista edistäviä tietoteknisiä sovelluksia siten, että oppilaiden oma aktiivisuus ja vuorovaikutus korostuvat. Opetuksessa korostetaan kiireettömyyttä ja keskustelua. Opetuksessa voidaan mahdollisuuksien mukaan hyödyntää vierailuja ja vierailijoita. Opetuksessa voidaan toteuttaa yksilö- tai ryhmäprojekteja myös oppiaineen eri oppimäärien kesken sekä oppiainerajat ylittäen. Tavoitteena on ilmentää koulussa edustettujen uskontojen ja katsomusten moninaisuutta kunnioittavasti.

Paikallisella tasolla keskitytään laaja-alaisemmin uskonnollisten ilmiöiden tarkasteluun ja ymmärtämiseen. Tutustutaan Suomen ja Euroopan uskonnollisiin juuriin ja nykytilanteeseen.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki uskonnossa vuosiluokilla 3-6

Oppimäärien toteutuksessa tehdään toimintaan ja opetukseen liittyvät ratkaisut huomioiden oppilaiden erilaiset uskonnolliset ja katsomukselliset taustat ja kehittyvä kielitaito. Keskeisten käsitteiden ymmärtämistä tuetaan. Opetuksessa luodaan oppimista ja osallisuutta edistäviä yhteisiä tilanteita sekä ohjataan ja vahvistetaan oppilaan opiskelutaitoja ja oma-aloitteisuutta.

Paikallisella tasolla toteutetaan valtakunnallisia periaatteita.

Oppilaan oppimisen arviointi uskonnossa vuosiluokilla 3-6

Uskonnon opetuksessa oppimisen arviointi on ohjaavaa ja kannustavaa. Palautteella pyritään rohkaisemaan oppilasta perehtymään ja tutkimaan uskontojen keskeisiä lähteitä ja piirteitä sekä tekemään asioista omia tulkintoja. Arvioinnissa otetaan huomioon monimuotoiset kirjallisen ja suullisen tuottamisen tavat sekä muun tekemisen ja ilmaisumuotojen kautta osoitettu osaaminen. Tärkeää on niiden kautta osoitettu taito ilmaista itseään ja ajatuksiaan. Yksityiskohtaisen muistamisen sijaan arvioinnissa kiinnitetään erityisesti huomiota tiedon soveltamiseen sekä ajattelun kehittämiseen.

Uskonnon sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaan osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttää uskonnon valtakunnallisia arviointikriteereitä.

Arvioinnissa huomioidaan jatkuva monipuolinen osaaminen.

Ortodoksinen uskonto

Oppimäärän tehtävä vuosiluokilla 3-6

Vuosiluokilla 3-6 uskonnon opetuksessa laajennetaan ja syvennetään oman uskonnon perustietoja. Opetuksessa perehdytään opiskeltavan uskonnon pyhiin kirjoihin ja kertomuksiin sekä keskeiseen oppiin, eettisiin periaatteisiin, rituaaleihin ja tapoihin. Oppilaita kannustetaan ihmettelyyn ja kyselyyn. Opetuksessa tutustutaan Suomen ja Euroopan uskonnollisiin juuriin sekä uskonnolliseen ja katsomukselliseen elämään nyky-Suomessa ja Euroopassa. Oppilaat harjaannuttavat medialukutaitoaan ja heitä ohjataan arvioimaan ja käyttämään eri lähteistä etsimäänsä tietoa sekä hyödyntämään sitä eri tilanteissa.

Opetuksessa käsitellään lasten oikeuksia ja yksilön vastuuta omista teoistaan. Opetuksessa harjoitellaan tunne- ja vuorovaikutustaitoja sekä tuetaan oppilaita muodostamaan ja perustelemaan omia näkemyksiä. Oppilaita rohkaistaan ystävyYTEEN, myönteisen luokka- ja kouluyhteisön rakentamiseen sekä toimimaan syrjintää vastaan.

Uskonnon eri oppimäärät vuosiluokilla 3-6

Perusopetuslain 11§:n mukaan perusopetuksessa oppiaineena on uskonto tai elämäkatsomustieto. Uskonto toteutetaan saman lain 13§:n mukaan oppilaiden uskonnollisen yhdyskunnan mukaisesti oman uskonnon opetuksena erillisten oppimäärien mukaan. Oppiaineen yhtenäisyyden takaamiseksi kaikille oman uskonnon opetuksen muodoille on laadittu yhteiset tavoitteet ja keskeiset sisällöt.

Eri uskontojen oppimääräkuvauksissa tarkennetaan kaikille yhteisiä sisältöjä oppilaan oman uskonnon luonteen mukaisesti. Paikalliset opetussuunnitelmat laaditaan perusteiden yhteisten tavoitteiden, sisältökuvausten ja eri uskontojen tarkennettujen oppimääräkuvauksen pohjalta.

Vuosiluokka 3

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Suhde omaan uskontoon

Opetuksessa paneudutaan ortodoksinen uskonopin lähteisiin ja peruskäsitteisiin. Keskeisiä sisältöjä ovat liturgisen elämän peruspiirteet, pyhät mysteerit ja kirkolliset toimitukset arjessa ja juhlassa. Perehdytään Vanhan Testamentin kirjallisuuteen ortodoksinen opetuksen näkökulmasta sekä Jeesuksen elämävaiheisiin ja opetukseen evankeliumeissa sekä kirkkovuoden tapahtumissa. Opetuksessa tarkastellaan kirkon syntyä sekä Paavalin ja muiden apostolien toimintaa. Tutkitaan Suomen ortodoksinen kirkon tunnuspiirteitä, kirkkoa uskonnollisena rakennuksena, kirkkoarkkitehtuuria ja siihen liittyvää symboliikkaa. Opetuksessa otetaan huomioon kirkkomusiikki, kirkkotaide sekä ortodoksisuuden vaikutus ja näkyminen medioissa kotimaassa ja maailmalla.

S2 Uskontojen maailma

Opetuksessa tarkastellaan mitä ovat pyhyys, juhlat ja erilaiset tavat, niiden arvostaminen sekä omassa että eri uskontojen kulttuureissa. Pohditaan ortodoksinen kirkon olemusta katolisena ja apostolisena, globaalina yhteisönä. Tutustutaan keskeisiin Euroopassa vaikuttaviin uskontoihin ja eurooppalaiseen uskontokarttaan. Perehdytään islamin ja juutalaisuuden yhteisiin piirteisiin ortodoksinen kristillisyyden kanssa. Tutkitaan koulun lähialueiden uskonnollisia yhteisöjä ja uskonnottomuutta elämäkatsomuksen muotona. Tutustutaan alustavasti ekumeniaan ja uskontodialogiin sekä ihmisoikeuksien ja uskonnon suhteeseen.

S3 Hyvä elämä

Keskeisinä sisältöinä opetuksessa ovat ortodoksisen kirkon opetus sekä Uuden Testamentin sanoma yksilön eettisten kysymysten ohjaajana ja tukijana omassa elämässä sekä vuorovaikutuksessa toisten kanssa. Perehdytään Kymmeneen käskyyn ja pohditaan omia eettisiä valintoja ja niiden seurauksia sekä vaikutuksia itsetuntemuksen, elämäntaitojen ja myönteisen elämännäkemyksen muodostamiseen. Opetuksessa otetaan huomioon toisen ihmisen arvostaminen, huolenpito ympäristöstä ja luonnosta sekä elämän kunnioittaminen ja kestävä tulevaisuus. Pohditaan osallistuvaa globaalia vastuun kantamista kirkon ja yksilön elämässä. Tutustutaan alustavasti eri uskontojen eettisten opetusten yhteisiin piirteisiin sekä eurooppalaisen ihmisoikeuskäsityksen ja kristillisten arvojen yhteisiin piirteisiin ja syvennetään käsitystä YK:n Lapsenoikeuksien sopimuksen merkityksestä.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1	L1
T2	S1	L1, L2
T3	S1, S2	L2, L3, L4
T4	S1, S2, S3	L4, L5, L6
T5	S1, S2	L1, L2
T6	S2, S3	L2
T7	S1, S2, S3	L2, L5, L6
T8	S1, S2, S3	L7
T9	S2, S3	L2
T10	S2, S3	L1, L3, L6
T11	S1, S2, S3	L1, L4, L6, L7
T12	S3	L1

Vuosiluokan tavoitteet

T1 ohjata oppilasta perehtymään opiskeltavan uskonnon pyhiin kirjoihin ja kertomuksiin sekä keskeisiin oppeihin

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Uskontoa koskevan tiedon hallitseminen, uskonnon monilukutaito	Oppilas osaa nimetä opiskeltavan uskonnon lähteitä ja tekstejä sekä kuvata niiden keskeisiä sisältöjä.

T2 ohjata oppilas tutustumaan opiskeltavan uskonnon rituaaleihin ja tapoihin sekä pyhiin paikkoihin ja rakennuksiin

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Uskontoa koskevan tiedon hallitseminen, uskonnon monilukutaito	Oppilas osaa kertoa esimerkkien avulla opiskeltavan uskonnon keskeisistä rituaaleista, tavoista ja pyhistä paikoista sekä kuvata niiden merkitystä.

T3 auttaa oppilasta tunnistamaan uskonnollisen kielen erityispiirteitä ja vertauskuvallisuutta

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
T3 auttaa oppilasta tunnistamaan uskonnollisen kielen erityispiirteitä ja vertauskuvallisuutta	Oppilas osaa antaa esimerkkejä uskonnollisesta kielestä ja sen vertauskuvallisuudesta

T4 ohjata oppilasta etsimään, arvioimaan ja käyttämään uskontoa koskevaa tietoa erilaisista lähteistä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Oppimaan oppimisen taidot uskonnon opiskelussa	Oppilas osaa hakea tietoa useasta lähteestä. Oppilas harjoittelee arvioimaan löytämänsä tiedon luotettavuutta ja objektiivisuutta.

T5 opastaa oppilasta perehtymään Suomen ja Euroopan uskonnollisiin ja katsomuksellisiin juuriin ja nykytilaan

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Uskontoa ja kulttuuria koskeva tieto	Oppilas tunnistaa uskontojen merkityksiä yhteiskuntien kehityksessä, kulttuurissa ja mediassa ja osaa antaa niistä esimerkkejä. Hän osaa kuvata suomalaisen ja eurooppalaisen uskonnollisuuden juuria pääpiirteissään.

T6 ohjata oppilas tutustumaan juutalaisuuteen, kristinuskoon ja islamiin ja niiden vaikutukseen ja historiaan Euroopassa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Uskontoa ja kulttuuria koskeva tieto	Oppilas osaa kuvata juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin pääpiirteet sekä niiden keskinäiset suhteet.

T7 kannustaa oppilasta kunnioittamaan omaa ja toisen pyhää sekä käyttäytymään asianmukaisesti erilaisissa uskonnollisissa tilaisuuksissa ja tilanteissa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Uskonnon monilukutaito	Oppilas tietää, miten toimitaan ja pyrkii toimimaan asianmukaisesti ja kunnioittavasti erilaisissa uskonnollisissa tilanteissa ja paikoissa.

T8 ohjata oppilas perehtymään opiskeltavan uskonnon eettisiin opetuksiin sekä eri uskontoja yhdistäviin eettisiin periaatteisiin

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Etiikkaa koskeva tieto	Oppilas tunnistaa ja osaa nimetä opiskeltavan uskonnon eettisiä opetuksia sekä uskontoja ja katsomuksia yhdistäviä eettisiä periaatteita.

T9 ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisoikeuksiin ja erityisesti YK:n Lapsen oikeuksien sopimukseen sisältyviä arvoja yksilön ja yhteisön näkökulmasta

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ihmisoikeusetiikka	Oppilas tietää YK:n Lapsen oikeuksien sopimuksen keskeisen sisällön ja osaa kertoa esimerkkejä ihmisoikeuksista.

T10 ohjata oppilasta arvioimaan tekemiään valintoja ja pohtimaan toiminnan taustalla vaikuttavia arvoja eettisten periaatteiden ja kestävän tulevaisuuden näkökulmasta

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Eettinen pohdinta	Oppilas osaa kertoa arjen esimerkkejä kestävän tulevaisuuden rakentamisesta. Hän osaa soveltaa opiskelemansa uskonnon eettisiä periaatteita omassa pohdinnassaan.

T11 luoda oppilaalle mahdollisuuksia keskustella eettisistä kysymyksistä, ilmaista rakentavasti ajatuksiaan ja tunteitaan sekä harjoitella perustelevaan omia näkemyksiään

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ajattelun ja vuorovaikutuksen taidot	Oppilas osallistuu yhteiseen keskusteluun, osaa kuunnella toisia ja ilmaista itseään.

T12 auttaa ja tukea oppilasta muodostamaan ja vahvistamaan myönteistä maailmankatsomusta, itsetuntoa ja luottamusta elämään

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
	Ei vaikuta arvosanan muodostumiseen. Oppilaita ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

Vuosiluokka 4

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Suhde omaan uskontoon

Opetuksessa paneudutaan ortodoksisen uskonopin lähteisiin ja peruskäsitteisiin. Keskeisiä sisältöjä ovat liturgisen elämän peruspiirteet, pyhät mysteerit ja kirkolliset toimitukset arjessa ja juhlassa. Perehdytään Vanhan Testamentin kirjallisuuteen ortodoksisen opetuksen näkökulmasta sekä Jeesuksen elämävaiheisiin ja opetukseen evankeliumeissa sekä kirkkovuoden tapahtumissa. Opetuksessa tarkastellaan kirkon syntyä sekä Paavalin ja muiden apostolien toimintaa. Tutkitaan Suomen ortodoksisen kirkon tunnuspiirteitä, kirkkoa uskonnollisena rakennuksena, kirkkoarkkitehtuuria ja siihen liittyvää symboliikkaa. Opetuksessa otetaan huomioon kirkkomusiikki, kirkkotaide sekä ortodoksisuuden vaikutus ja näkyminen medioissa kotimaassa ja maailmalla.

S2 Uskontojen maailma

Opetuksessa tarkastellaan mitä ovat pyhyys, juhlat ja erilaiset tavat, niiden arvostaminen sekä omassa että eri uskontojen kulttuureissa. Pohditaan ortodoksisen kirkon olemusta katolisena ja apostolisena, globaalina yhteisönä. Tutustutaan keskeisiin Euroopassa vaikuttaviin uskontoihin ja eurooppalaiseen uskontokarttaan. Perehdytään islamin ja juutalaisuuden yhteisiin piirteisiin ortodoksisen kristillisyyden kanssa. Tutkitaan koulun lähialueiden uskonnollisia yhteisöjä ja uskonnottomuutta elämäntutkimuksen muotona. Tutustutaan alustavasti ekumeniaan ja uskontodialogiin sekä ihmisoikeuksien ja uskonnon suhteeseen.

S3 Hyvä elämä

Keskeisinä sisältöinä opetuksessa ovat ortodoksisen kirkon opetus sekä Uuden Testamentin sanoma yksilön eettisten kysymysten ohjaajana ja tukijana omassa elämässä sekä vuorovaikutuksessa toisten kanssa. Perehdytään Kymmeneen käskyyn ja pohditaan omia eettisiä valintoja ja niiden seurauksia sekä vaikutuksia itsetuntemuksen, elämäntaitojen ja myönteisen elämäntutkimuksen muodostamiseen. Opetuksessa otetaan huomioon toisen ihmisen arvostaminen, huolenpito ympäristöstä ja luonnosta sekä elämän kunnioittaminen ja kestävä tulevaisuus. Pohditaan osallistuvaa globaalista vastuun kantamista kirkon ja yksilön elämässä. Tutustutaan alustavasti eri uskontojen eettisten opetusten yhteisiin piirteisiin sekä eurooppalaisen ihmisoikeuskäsityksen ja kristillisten arvojen yhteisiin piirteisiin ja syvennetään käsitystä YK:n Ihmisoikeuksien sopimuksen merkityksestä.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1	L1
T2	S1	L1, L2
T3	S1, S2	L2, L3, L4
T4	S1, S2, S3	L4, L5, L6
T5	S1, S2	L1, L2
T7	S1, S2, S3	L2, L5, L6
T8	S1, S2, S3	L7
T9	S2, S3	L2
T10	S2, S3	L1, L3, L6
T11	S1, S2, S3	L1, L4, L6, L7
T12	S3	L1

Vuosiluokan tavoitteet

T1 ohjata oppilasta perehtymään opiskeltavan uskonnon pyhiin kirjoihin ja kertomuksiin sekä keskeisiin oppeihin

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Uskontoa koskevan tiedon hallitseminen, uskonnon monilukutaito	Oppilas osaa nimetä opiskeltavan uskonnon lähteitä ja tekstejä sekä kuvata niiden keskeisiä sisältöjä.

T2 ohjata oppilas tutustumaan opiskeltavan uskonnon rituaaleihin ja tapoihin sekä pyhiin paikkoihin ja rakennuksiin

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Uskontoa koskevan tiedon hallitseminen, uskonnon monilukutaito	Oppilas osaa kertoa esimerkkien avulla opiskeltavan uskonnon keskeisistä rituaaleista, tavoista ja pyhistä paikoista sekä kuvata niiden merkitystä.

T3 auttaa oppilasta tunnistamaan uskonnollisen kielen erityispiirteitä ja vertauskuvallisuutta

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
T3 auttaa oppilasta tunnistamaan uskonnollisen kielen erityispiirteitä ja vertauskuvallisuutta	Oppilas osaa antaa esimerkkejä uskonnollisesta kielestä ja sen vertauskuvallisuudesta

T4 ohjata oppilasta etsimään, arvioimaan ja käyttämään uskontoa koskevaa tietoa erilaisista lähteistä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Oppimaan oppimisen taidot uskonnon opiskelussa	Oppilas osaa hakea tietoa useasta lähteestä. Oppilas harjoittelee arvioimaan löytämänsä tiedon luotettavuutta ja objektiivisuutta.

T5 opastaa oppilasta perehtymään Suomen ja Euroopan uskonnollisiin ja katsomuksellisiin juuriin ja nykytilaan

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Uskontoa ja kulttuuria koskeva tieto	Oppilas tunnistaa uskontojen merkityksiä yhteiskuntien kehityksessä, kulttuurissa ja mediassa ja osaa antaa niistä esimerkkejä. Hän osaa kuvata suomalaisen ja eurooppalaisen uskonnollisuuden juuria pääpiirteissään.

T7 kannustaa oppilasta kunnioittamaan omaa ja toisen pyhää sekä käyttäytymään asianmukaisesti erilaisissa uskonnollisissa tilaisuuksissa ja tilanteissa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Uskonnon monilukutaito	Oppilas tietää, miten toimitaan ja pyrkii toimimaan asianmukaisesti ja kunnioittavasti erilaisissa uskonnollisissa tilanteissa ja paikoissa.

T8 ohjata oppilas perehtymään opiskeltavan uskonnon eettisiin opetuksiin sekä eri uskontoja yhdistäviin eettisiin periaatteisiin

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Etiikkaa koskeva tieto	Oppilas tunnistaa ja osaa nimetä opiskeltavan uskonnon eettisiä opetuksia sekä uskontoja ja katsomuksia yhdistäviä eettisiä periaatteita.

T9 ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisoikeuksiin ja erityisesti YK:n Lapsen oikeuksien sopimukseen sisältyviä arvoja yksilön ja yhteisön näkökulmasta

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ihmisoikeusetiikka	Oppilas tietää YK:n Lapsen oikeuksien sopimuksen keskeisen sisällön ja osaa kertoa esimerkkejä ihmisoikeuksista.

T10 ohjata oppilasta arvioimaan tekemiään valintoja ja pohtimaan toiminnan taustalla vaikuttavia arvoja eettisten periaatteiden ja kestävän tulevaisuuden näkökulmasta

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Eettinen pohdinta	Oppilas osaa kertoa arjen esimerkkejä kestävän tulevaisuuden rakentamisesta. Hän osaa soveltaa opiskelemansa uskonnon eettisiä periaatteita omassa pohdinnassaan.

T11 luoda oppilaalle mahdollisuuksia keskustella eettisistä kysymyksistä, ilmaista rakentavasti ajatuksiaan ja tunteitaan sekä harjoitella perustelevaan omia näkemyksiään

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ajattelun ja vuorovaikutuksen taidot	Oppilas osallistuu yhteiseen keskusteluun, osaa kuunnella toisia ja ilmaista itseään.

T12 auttaa ja tukea oppilasta muodostamaan ja vahvistamaan myönteistä maailmankatsomusta, itsetuntoa ja luottamusta elämään

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
	Ei vaikuta arvosanan muodostumiseen. Oppilaita ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

Vuosiluokka 5

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Suhde omaan uskontoon

Opetuksessa paneudutaan ortodoksisen uskonopin lähteisiin ja peruskäsitteisiin. Keskeisiä sisältöjä ovat liturgisen elämän peruspiirteet, pyhät mysteerit ja kirkolliset toimitukset arjessa ja juhlassa. Perehdytään Vanhan Testamentin kirjallisuuteen ortodoksisen opetuksen näkökulmasta sekä Jeesuksen elämävaiheisiin ja opetukseen evankeliumeissa sekä kirkkovuoden tapahtumissa. Opetuksessa tarkastellaan kirkon syntyä sekä Paavalin ja muiden apostolien toimintaa. Tutkitaan Suomen ortodoksisen kirkon tunnuspiirteitä, kirkkoa uskonnollisena rakennuksena, kirkkoarkkitehtuuria ja siihen liittyvää symboliikkaa. Opetuksessa otetaan huomioon kirkkomusiikki, kirkkotaide sekä ortodoksisuuden vaikutus ja näkyminen medioissa kotimaassa ja maailmalla.

S2 Uskontojen maailma

Opetuksessa tarkastellaan mitä ovat pyhyys, juhlat ja erilaiset tavat, niiden arvostaminen sekä omassa että eri uskontojen kulttuureissa. Pohditaan ortodoksisen kirkon olemusta katolisena ja apostolisena, globaalina yhteisönä. Tutustutaan keskeisiin Euroopassa vaikuttaviin uskontoihin ja eurooppalaiseen uskontokarttaan. Perehdytään islamin ja juutalaisuuden yhteisiin piirteisiin ortodoksisen kristillisyyden kanssa. Tutkitaan koulun lähialueiden uskonnollisia yhteisöjä ja uskonnottomuutta elämänkatsomuksen muotona. Tutustutaan alustavasti ekumeniaan ja uskontodialogiin sekä ihmisoikeuksien ja uskonnon suhteeseen.

S3 Hyvä elämä

Keskeisinä sisältöinä opetuksessa ovat ortodoksisen kirkon opetus sekä Uuden Testamentin sanoma yksilön eettisten kysymysten ohjaajana ja tukijana omassa elämässä sekä vuorovaikutuksessa toisten kanssa. Perehdytään Kymmeneen käskyyn ja pohditaan omia eettisiä valintoja ja niiden seurauksia sekä vaikutuksia itsetuntemuksen, elämäntaitojen ja myönteisen elämännäkemyksen muodostamiseen. Opetuksessa otetaan huomioon toisen ihmisen arvostaminen, huolenpito ympäristöstä ja luonnosta sekä elämän kunnioittaminen ja kestävä tulevaisuus. Pohditaan osallistuvaa globaalia vastuun kantamista kirkon ja yksilön elämässä. Tutustutaan alustavasti eri uskontojen eettisten opetusten yhteisiin piirteisiin sekä eurooppalaisen ihmisoikeuskäsityksen ja kristillisten arvojen yhteisiin piirteisiin ja syvennetään käsitystä YK:n Lapsenoikeuksien sopimuksen merkityksestä.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1	L1
T2	S1	L1, L2
T3	S1, S2	L2, L3, L4
T4	S1, S2, S3	L4, L5, L6
T5	S1, S2	L1, L2
T6	S2, S3	L2
T7	S1, S2, S3	L2, L5, L6
T8	S1, S2, S3	L7
T9	S2, S3	L2
T10	S2, S3	L1, L3, L6
T11	S1, S2, S3	L1, L4, L6, L7
T12	S3	L1

Vuosiluokan tavoitteet

T1 ohjata oppilasta perehtymään opiskeltavan uskonnon pyhiin kirjoihin ja kertomuksiin sekä keskeisiin oppeihin

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Uskontoa koskevan tiedon hallitseminen, uskonnon monilukutaito	Oppilas osaa nimetä opiskeltavan uskonnon lähteitä ja tekstejä sekä kuvata niiden keskeisiä sisältöjä.

T2 ohjata oppilas tutustumaan opiskeltavan uskonnon rituaaleihin ja tapoihin sekä pyhiin paikkoihin ja rakennuksiin

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Uskontoa koskevan tiedon hallitseminen, uskonnon monilukutaito	Oppilas osaa kertoa esimerkkien avulla opiskeltavan uskonnon keskeisistä rituaaleista, tavoista ja pyhistä paikoista sekä kuvata niiden merkitystä.

T3 auttaa oppilasta tunnistamaan uskonnollisen kielen erityispiirteitä ja vertauskuvallisuutta

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
T3 auttaa oppilasta tunnistamaan uskonnollisen kielen erityispiirteitä ja vertauskuvallisuutta	Oppilas osaa antaa esimerkkejä uskonnollisesta kielestä ja sen vertauskuvallisuudesta

T4 ohjata oppilasta etsimään, arvioimaan ja käyttämään uskontoa koskevaa tietoa erilaisista lähteistä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Oppimaan oppimisen taidot uskonnon opiskelussa	Oppilas osaa hakea tietoa useasta lähteestä. Oppilas harjoittelee arvioimaan löytämänsä tiedon luotettavuutta ja objektiivisuutta.

T5 opastaa oppilasta perehtymään Suomen ja Euroopan uskonnollisiin ja katsomuksellisiin juuriin ja nykytilaan

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Uskontoa ja kulttuuria koskeva tieto	Oppilas tunnistaa uskontojen merkityksiä yhteiskuntien kehityksessä, kulttuurissa ja mediassa ja osaa antaa niistä esimerkkejä. Hän osaa kuvata suomalaisen ja eurooppalaisen uskonnollisuuden juuria pääpiirteissään.

T6 ohjata oppilas tutustumaan juutalaisuuteen, kristinuskoon ja islamiin ja niiden vaikutukseen ja historiaan Euroopassa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Uskontoa ja kulttuuria koskeva tieto	Oppilas osaa kuvata juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin pääpiirteet sekä niiden keskinäiset suhteet.

T7 kannustaa oppilasta kunnioittamaan omaa ja toisen pyhää sekä käyttäytymään asianmukaisesti erilaisissa uskonnollisissa tilaisuuksissa ja tilanteissa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Uskonnon monilukutaito	Oppilas tietää, miten toimitaan ja pyrkii toimimaan asianmukaisesti ja kunnioittavasti erilaisissa uskonnollisissa tilanteissa ja paikoissa.

T8 ohjata oppilas perehtymään opiskeltavan uskonnon eettisiin opetuksiin sekä eri uskontoja yhdistäviin eettisiin periaatteisiin

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Etiikkaa koskeva tieto	Oppilas tunnistaa ja osaa nimetä opiskeltavan uskonnon eettisiä opetuksia sekä uskontoja ja katsomuksia yhdistäviä eettisiä periaatteita.

T9 ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisoikeuksiin ja erityisesti YK:n Lapsen oikeuksien sopimukseen sisältyviä arvoja yksilön ja yhteisön näkökulmasta

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ihmisoikeusetiikka	Oppilas tietää YK:n Lapsen oikeuksien sopimuksen keskeisen sisällön ja osaa kertoa esimerkkejä ihmisoikeuksista.

T10 ohjata oppilasta arvioimaan tekemiään valintoja ja pohtimaan toiminnan taustalla vaikuttavia arvoja eettisten periaatteiden ja kestävän tulevaisuuden näkökulmasta

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Eettinen pohdinta	Oppilas osaa kertoa arjen esimerkkejä kestävän tulevaisuuden rakentamisesta. Hän osaa soveltaa opiskelemansa uskonnon eettisiä periaatteita omassa pohdinnassaan.

T11 luoda oppilaalle mahdollisuuksia keskustella eettisistä kysymyksistä, ilmaista rakentavasti ajatuksiaan ja tunteitaan sekä harjoitella perustelemaan omia näkemyksiään

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ajattelun ja vuorovaikutuksen taidot	Oppilas osallistuu yhteiseen keskusteluun, osaa kuunnella toisia ja ilmaista itseään.

T12 auttaa ja tukea oppilasta muodostamaan ja vahvistamaan myönteistä maailmankatsomusta, itsetuntoa ja luottamusta elämään

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
	Ei vaikuta arvosanan muodostumiseen. Oppilaita ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

Vuosiluokka 6

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Suhde omaan uskontoon

Opetuksessa paneudutaan ortodoksisen uskonopin lähteisiin ja peruskäsitteisiin. Keskeisiä sisältöjä ovat liturgisen elämän peruspiirteet, pyhät mysteerit ja kirkolliset toimitukset arjessa ja juhlassa. Perehdytään Vanhan Testamentin kirjallisuuteen ortodoksisen opetuksen näkökulmasta sekä Jeesuksen elämävaiheisiin ja opetukseen evankeliumeissa sekä kirkkovuoden tapahtumissa. Opetuksessa tarkastellaan kirkon syntyä sekä Paavalin ja muiden apostolien toimintaa. Tutkitaan Suomen ortodoksisen kirkon tunnuspiirteitä, kirkkoa uskonnollisena rakennuksena, kirkkoarkkitehtuuria ja siihen liittyvää symboliikkaa. Opetuksessa otetaan huomioon kirkkomusiikki, kirkkotaide sekä ortodoksisuuden vaikutus ja näkyminen medioissa kotimaassa ja maailmalla.

S2 Uskontojen maailma

Opetuksessa tarkastellaan mitä ovat pyhyys, juhlat ja erilaiset tavat, niiden arvostaminen sekä omassa että eri uskontojen kulttuureissa. Pohditaan ortodoksisen kirkon olemusta katolisena ja apostolisena, globaalina yhteisönä. Tutustutaan keskeisiin Euroopassa vaikuttaviin uskontoihin ja eurooppalaiseen uskontokarttaan. Perehdytään islamin ja juutalaisuuden yhteisiin piirteisiin ortodoksisen kristillisyyden kanssa. Tutkitaan koulun lähialueiden uskonnollisia yhteisöjä ja uskonnottomuutta elämäntutkimuksen muotona. Tutustutaan alustavasti ekumeniaan ja uskontodialogiin sekä ihmisoikeuksien ja uskonnon suhteeseen.

S3 Hyvä elämä

Keskeisinä sisältöinä opetuksessa ovat ortodoksisen kirkon opetus sekä Uuden Testamentin sanoma yksilön eettisten kysymysten ohjaajana ja tukijana omassa elämässä sekä vuorovaikutuksessa toisten kanssa. Perehdytään Kymmeneen käskyyn ja pohditaan omia eettisiä valintoja ja niiden seurauksia sekä vaikutuksia itsetuntemuksen, elämäntaitojen ja myönteisen elämäntutkimuksen muodostamiseen. Opetuksessa otetaan huomioon toisen ihmisen arvostaminen, huolenpito ympäristöstä ja luonnosta sekä elämän kunnioittaminen ja kestävä tulevaisuus. Pohditaan osallistuvaa globaalista vastuun kantamista kirkon ja yksilön elämässä. Tutustutaan alustavasti eri uskontojen eettisten opetusten yhteisiin piirteisiin sekä eurooppalaisen ihmisoikeuskäsityksen ja kristillisten arvojen yhteisiin piirteisiin ja syvennetään käsitystä YK:n Lapsoikeuksien sopimuksen merkityksestä.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1	L1
T2	S1	L1, L2
T3	S1, S2	L2, L3, L4
T4	S1, S2, S3	L4, L5, L6
T5	S1, S2	L1, L2
T6	S2, S3	L2
T7	S1, S2, S3	L2, L5, L6
T8	S1, S2, S3	L7
T9	S2, S3	L2
T10	S2, S3	L1, L3, L6
T11	S1, S2, S3	L1, L4, L6, L7
T12	S3	L1

Vuosiluokan tavoitteet

T1 ohjata oppilasta perehtymään opiskeltavan uskonnon pyhiin kirjoihin ja kertomuksiin sekä keskeisiin oppeihin

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Uskontoa koskevan tiedon hallitseminen, uskonnon monilukutaito	Oppilas osaa nimetä opiskeltavan uskonnon lähteitä ja tekstejä sekä kuvata niiden keskeisiä sisältöjä.

T2 ohjata oppilas tutustumaan opiskeltavan uskonnon rituaaleihin ja tapoihin sekä pyhiin paikkoihin ja rakennuksiin

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Uskontoa koskevan tiedon hallitseminen, uskonnon monilukutaito	Oppilas osaa kertoa esimerkkien avulla opiskeltavan uskonnon keskeisistä rituaaleista, tavoista ja pyhistä paikoista sekä kuvata niiden merkitystä.

T3 auttaa oppilasta tunnistamaan uskonnollisen kielen erityispiirteitä ja vertauskuvallisuutta

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
T3 auttaa oppilasta tunnistamaan uskonnollisen kielen erityispiirteitä ja vertauskuvallisuutta	Oppilas osaa antaa esimerkkejä uskonnollisesta kielestä ja sen vertauskuvallisuudesta

T4 ohjata oppilasta etsimään, arvioimaan ja käyttämään uskontoa koskevaa tietoa erilaisista lähteistä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Oppimaan oppimisen taidot uskonnon opiskelussa	Oppilas osaa hakea tietoa useasta lähteestä. Oppilas harjoittelee arvioimaan löytämänsä tiedon luotettavuutta ja objektiivisuutta.

T5 opastaa oppilasta perehtymään Suomen ja Euroopan uskonnollisiin ja katsomuksellisiin juuriin ja nykytilaan

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Uskontoa ja kulttuuria koskeva tieto	Oppilas tunnistaa uskontojen merkityksiä yhteiskuntien kehityksessä, kulttuurissa ja mediassa ja osaa antaa niistä esimerkkejä. Hän osaa kuvata suomalaisen ja eurooppalaisen uskonnollisuuden juuria pääpiirteissään.

T6 ohjata oppilas tutustumaan juutalaisuuteen, kristinuskoon ja islamiin ja niiden vaikutukseen ja historiaan Euroopassa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Uskontoa ja kulttuuria koskeva tieto	Oppilas osaa kuvata juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin pääpiirteet sekä niiden keskinäiset suhteet.

T7 kannustaa oppilasta kunnioittamaan omaa ja toisen pyhää sekä käyttäytymään asianmukaisesti erilaisissa uskonnollisissa tilaisuuksissa ja tilanteissa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Uskonnon monilukutaito	Oppilas tietää, miten toimitaan ja pyrkii toimimaan asianmukaisesti ja kunnioittavasti erilaisissa uskonnollisissa tilanteissa ja paikoissa.

T8 ohjata oppilas perehtymään opiskeltavan uskonnon eettisiin opetuksiin sekä eri uskontoja yhdistäviin eettisiin periaatteisiin

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Etiikkaa koskeva tieto	Oppilas tunnistaa ja osaa nimetä opiskeltavan uskonnon eettisiä opetuksia sekä uskontoja ja katsomuksia yhdistäviä eettisiä periaatteita.

T9 ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisoikeuksiin ja erityisesti YK:n Lapsen oikeuksien sopimukseen sisältyviä arvoja yksilön ja yhteisön näkökulmasta

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ihmisoikeusetiikka	Oppilas tietää YK:n Lapsen oikeuksien sopimuksen keskeisen sisällön ja osaa kertoa esimerkkejä ihmisoikeuksista.

T10 ohjata oppilasta arvioimaan tekemiään valintoja ja pohtimaan toiminnan taustalla vaikuttavia arvoja eettisten periaatteiden ja kestäväen tulevaisuuden näkökulmasta

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Eettinen pohdinta	Oppilas osaa kertoa arjen esimerkkejä kestäväen tulevaisuuden rakentamisesta. Hän osaa soveltaa opiskelemansa uskonnon eettisiä periaatteita omassa pohdinnassaan.

T11 luoda oppilaalle mahdollisuuksia keskustella eettisistä kysymyksistä, ilmaista rakentavasti ajatuksiaan ja tunteitaan sekä harjoitella perustelevaan omia näkemyksiään

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ajattelun ja vuorovaikutuksen taidot	Oppilas osallistuu yhteiseen keskusteluun, osaa kuunnella toisia ja ilmaista itseään.

T12 auttaa ja tukea oppilasta muodostamaan ja vahvistamaan myönteistä maailmankatsomusta, itsetuntoa ja luottamusta elämään

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
	Ei vaikuta arvosanan muodostumiseen. Oppilaita ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

Evangelisluterilainen uskonto

Oppimäärän tehtävä vuosiluokilla 3-6

Vuosiluokilla 3-6 uskonnon opetuksessa laajennetaan ja syvennetään oman uskonnon perustietoja. Opetuksessa perehdytään opiskeltavan uskonnon pyhiin kirjoihin ja kertomuksiin sekä keskeiseenoppiin, eettisiin periaatteisiin, rituaaleihin ja tapoihin. Oppilaita kannustetaan ihmettelyyn ja kyselyyn. Opetuksessa tutustutaan Suomen ja Euroopan uskonnollisiin juuriin sekä uskonnolliseen ja katsomukselliseen elämään nyky-Suomessa ja Euroopassa. Oppilaat harjaannuttavat medialukutaitoaan ja heitä ohjataan arvioimaan ja käyttämään eri lähteistä etsimäänsä tietoa sekä hyödyntämään sitä eri tilanteissa.

Opetuksessa käsitellään lasten oikeuksia ja yksilön vastuuta omista teoistaan. Opetuksessa harjoitellaan tunne- ja vuorovaikutustaitoja sekä tuetaan oppilaita muodostamaan ja perustelevaan omia näkemyksiä. Oppilaita rohkaistaan ystävyyyteen, myönteisen luokka- ja kouluyhteisön rakentamiseen sekä toimimaan syrjintää vastaan.

Uskonnon eri oppimäärät vuosiluokilla 3-6

Perusopetuslain 11§:n mukaan perusopetuksessa oppiaineena on uskonto tai elämänkatsomustieto. Uskonto toteutetaan saman lain 13§:n mukaan oppilaiden uskonnollisen yhdyskunnan mukaisesti oman uskonnon opetuksena erillisten oppimäärien mukaan. Oppiaineen yhtenäisyyden takaamiseksi kaikille oman uskonnon opetuksen muodoille on laadittu yhteiset tavoitteet ja keskeiset sisällöt.

Eri uskontojen oppimääräkuvauksissa tarkennetaan kaikille yhteisiä sisältöjä oppilaan oman uskonnon luonteen mukaisesti. Paikalliset opetussuunnitelmat laaditaan perusteiden yhteisten tavoitteiden, sisältökuvausten ja eri uskontojen tarkennettujen oppimääräkuvausten pohjalle.

Vuosiluokka 3

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Suhde omaan uskontoon

Opetuksessa tarkastellaan kristinuskon keskeisiä käsitteitä, symboleita ja oppia. Sisältöjen valinnassa huomioidaan kristinuskon moninaisuus ja erityisesti protestanttisuus osana kristinuskoa. Opetuksessa tutustutaan Martin Lutherin ja Mikael Agricolan merkitykseen uskonnon uudistajina. Perehdytään luterilaisuuden oppiin, sakramentteihin, rukouksiin, jumalanpalvelukseen ja seurakunnan toimintaan. Opetuksessa tarkastellaan Raamattua kirjana, sen erilaisia tyyllilajeja sekä uskonnollisen kielen erityispiirteitä ja vertauskuvallisuutta. Opetuksessa perehdytään Jeesuksen elämään, opetukseen ja merkitykseen kristinuskossa. Pohditaan Paavalin ja varhaisen kristillisyyden merkitystä kristinuskon kehittymiselle maailmanuskonnoksi. Tutustutaan Raamatun keskeisten kertomusten vuorovaikutukseen taiteen, tieteiden ja kulttuurin kanssa sekä tarkastellaan kristinuskon näkymistä populaarikulttuurissa. Opetuksessa syvennetään tietoja kirkkovoudesta, elämänkaaren kristillisistä rituaaleista sekä niihin liittyvästä moninaisesta tapakulttuurista. Tutustutaan syvällisemmin kirkkoon uskonnollisena rakennuksena, kirkkoarkkitehtuuriin ja siihen liittyvään symboliikkaan. Opetuksessa otetaan huomioon virret ja muu hengellinen musiikki.

Opetuksessa keskitytään Raamatun kertomuksiin ja opetuksiin.

S2 Uskontojen maailma

Opetuksessa tarkastellaan, mitä merkitsee pyhyys uskonnoissa, oma ja toisen pyhä. Tutustutaan alustavasti juutalaisuutta, kristinuskoa ja islamia yhdistäviin profeettoihin, pyhiin paikkoihin ja kertomuksiin sekä Jeesuksen asemaan näissä uskonnoissa. Tärkeinä tarkastelun kohteina ovat koulun lähialueilla vaikuttavat uskonnolliset yhteisöt. Opetuksessa tutkitaan Suomen ja Euroopan uskonnollista ja katsomuksellista nykytilaa ja sen taustaa sekä uskonnottomuutta. Alustavasti tutustutaan ekumeniaan ja uskontodialogiin sekä tarkastellaan uskontoja mediasta ja populaarikulttuurista otetuilla ajankohtaisilla esimerkeillä.

Tunneilla tutustaan alustavasti uskontoon ilmiönä painottaen Lähi-Idän uskontoja.

S3 Hyvä elämä

Opetuksessa tarkastellaan kristinuskon tärkeimpiä eettisiä ohjeita: Kulusta sääntöä, rakkauden kaksoiskäskyä ja kymmentä käskyä. Pohditaan Kultaisen säännön etiikkaa kristinuskossa ja eri uskonnoissa. Opetuksessa käsitellään keskeisiä elämänskysymyksiä, tunteita ja arvoja Vanhasta ja Uudesta Testamentista valittujen kertomusten avulla. Tärkeitä sisältöjä ovat ihmisoikeusetiikka, YK:n Lapsen oikeuksien sopimus sekä ihmisarvo, elämän kunnioittaminen ja luonnon vaaliminen. Pohditaan oppilaan omia valintoja ja hänen toimintansa taustalla vaikuttavia arvoja sekä globaalia vastuuta. Tärkeitä näkökulmia ovat elämäntaidot, itsetuntemus, tunnetaidot

ja kokonaisvaltainen hyvinvointi. Opetukseen valittujen sisältöjen tulee antaa oppilaalle välineitä eettiseen keskusteluun ja omien näkemysten perustelemiseen sekä uskonnoista käytävään keskusteluun.

Opetuksessa painotetaan Raamatun eettisiä ohjeita, esimerkiksi kultainen sääntö, kymmenen käskyä. Käsitellään myös ihmisoikeuksia, elämän ja luonnon kunnioittamista.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1	L1
T2	S1	L1, L2
T3	S1, S2	L2, L3, L4
T4	S1, S2, S3	L4, L5, L6
T7	S1, S2, S3	L2, L5, L6
T8	S1, S2, S3	L7
T9	S2, S3	L2
T11	S1, S2, S3	L1, L4, L6, L7
T12	S3	L1

Vuosiluokan tavoitteet

T1 ohjata oppilasta perehtymään opiskeltavan uskonnon pyhiin kirjoihin ja kertomuksiin sekä keskeisiin oppeihin

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Uskontoa koskevan tiedon hallitseminen, uskonnon monilukutaito	Oppilas osaa nimetä opiskeltavan uskonnon lähteitä ja tekstejä sekä kuvata niiden keskeisiä sisältöjä.

Opetuksessa keskitytään Raamatun kertomuksiin ja opetuksiin.

T2 ohjata oppilas tutustumaan opiskeltavan uskonnon rituaaleihin ja tapoihin sekä pyhiin paikkoihin ja rakennuksiin

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Uskontoa koskevan tiedon hallitseminen, uskonnon monilukutaito	Oppilas osaa kertoa esimerkkien avulla opiskeltavan uskonnon keskeisistä rituaaleista, tavoista ja pyhistä paikoista sekä kuvata niiden merkitystä.

Opetuksessa keskitytään Raamatun kertomuksiin ja opetuksiin.

T3 auttaa oppilasta tunnistamaan uskonnollisen kielen erityispiirteitä ja vertauskuvallisuutta

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Uskonnon kielen ja symbolien analysointi	Oppilas osaa hakea tietoa useasta lähteestä. Oppilas harjoittelee arvioimaan löytämänsä tiedon luotettavuutta ja objektiivisuutta.

Opetuksessa keskitytään Raamatun kertomuksiin ja opetuksiin.

Tunneilla tutustaan alustavasti uskontoon ilmiönä painottaen Lähi-Idän uskontoja.

T4 ohjata oppilasta etsimään, arvioimaan ja käyttämään uskontoa koskevaa tietoa erilaisista lähteistä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Oppimaan oppimisen taidot uskonnon opiskelussa	Oppilas osaa hakea tietoa useasta lähteestä. Oppilas harjoittelee arvioimaan löytämänsä tiedon luotettavuutta ja objektiivisuutta.

Opetuksessa keskitytään Raamatun kertomuksiin ja opetuksiin.

Tunneilla tutustaan alustavasti uskontoon ilmiönä painottaen Lähi-Idän uskontoja.

Opetuksessa painotetaan Raamatun eettisiä ohjeita, esimerkiksi kultainen sääntö, kymmenen käskyä. Käsitellään myös ihmisoikeuksia, elämän ja luonnon kunnioittamista.

T7 kannustaa oppilasta kunnioittamaan omaa ja toisen pyhää sekä käyttäytymään asianmukaisesti erilaisissa uskonnollisissa tilaisuuksissa ja tilanteissa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Uskonnon monilukutaito	Oppilas tietää, miten toimitaan ja pyrkii toimimaan asianmukaisesti ja kunnioittavasti erilaisissa uskonnollisissa tilanteissa ja paikoissa.

Opetuksessa keskitytään Raamatun kertomuksiin ja opetuksiin.

Tunneilla tutustaan alustavasti uskontoon ilmiönä painottaen Lähi-Idän uskontoja.

Opetuksessa painotetaan Raamatun eettisiä ohjeita, esimerkiksi kultainen sääntö, kymmenen käskyä. Käsitellään myös ihmisoikeuksia, elämän ja luonnon kunnioittamista.

T8 ohjata oppilas perehtymään opiskeltavan uskonnon eettisiin opetuksiin sekä eri uskontoja yhdistäviin eettisiin periaatteisiin

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Etiikkaa koskeva tieto	Oppilas tunnistaa ja osaa nimetä opiskeltavan uskonnon eettisiä opetuksia sekä uskontoja ja katsomuksia yhdistäviä eettisiä periaatteita.

Opetuksessa keskitytään Raamatun kertomuksiin ja opetuksiin.

Tunneilla tutustaan alustavasti uskontoon ilmiönä painottaen Lähi-Idän uskontoja.

Opetuksessa painotetaan Raamatun eettisiä ohjeita, esimerkiksi kultainen sääntö, kymmenen käskyä. Käsitellään myös ihmisoikeuksia, elämän ja luonnon kunnioittamista.

T9 ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisoikeuksiin ja erityisesti YK:n Lapsen oikeuksien sopimukseen sisältyviä arvoja yksilön ja yhteisön näkökulmasta

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ihmisoikeusetiikka	Oppilas tietää YK:n Lapsen oikeuksien sopimuksen keskeisen sisällön ja osaa kertoa esimerkkejä ihmisoikeuksista.

Tunneilla tutustaan alustavasti uskontoon ilmiönä painottaen Lähi-Idän uskontoja.

Opetuksessa painotetaan Raamatun eettisiä ohjeita, esimerkiksi kultainen sääntö, kymmenen käskyä. Käsitellään myös ihmisoikeuksia, elämän ja luonnon kunnioittamista.

T11 luoda oppilaalle mahdollisuuksia keskustella eettisistä kysymyksistä, ilmaista rakentavasti ajatuksiaan ja tunteitaan sekä harjoitella perustelemaan omia näkemyksiään

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ajattelun ja vuorovaikutuksen taidot	Oppilas osallistuu yhteiseen keskusteluun, osaa kuunnella toisia ja ilmaista itseään.

Opetuksessa keskitytään Raamatun kertomuksiin ja opetuksiin.

Tunneilla tutustaan alustavasti uskontoon ilmiönä painottaen Lähi-Idän uskontoja.

Opetuksessa painotetaan Raamatun eettisiä ohjeita, esimerkiksi kultainen sääntö, kymmenen käskyä. Käsitellään myös ihmisoikeuksia, elämän ja luonnon kunnioittamista.

T12 auttaa ja tukea oppilasta muodostamaan ja vahvistamaan myönteistä maailmankatsomusta, itsetuntoa ja luottamusta elämään

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
	Ei vaikuta arvosanan muodostumiseen. Oppilaita ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

Opetuksessa painotetaan Raamatun eettisiä ohjeita, esimerkiksi kultainen sääntö, kymmenen käskyä. Käsitellään myös ihmisoikeuksia, elämän ja luonnon kunnioittamista.

Vuosiluokka 4

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Suhde omaan uskontoon

Opetuksessa tarkastellaan kristinuskon keskeisiä käsitteitä, symboleita ja oppia. Sisältöjen valinnassa huomioidaan kristinuskon moninaisuus ja erityisesti protestanttisuus osana kristinuskoa. Opetuksessa tutustutaan Martin Lutherin ja Mikael Agricolan merkitykseen uskonnon uudistajina. Perehdytään luterilaisuuden oppiin, sakramentteihin, rukouksiin, jumalanpalvelukseen ja seurakunnan toimintaan. Opetuksessa tarkastellaan Raamattua kirjana, sen erilaisia tyyliä ja sekä uskonnollisen kielen erityispiirteitä ja vertauskuvallisuutta. Opetuksessa perehdytään Jeesuksen elämään, opetukseen ja merkitykseen kristinuskossa. Pohditaan Paavalin ja varhaisen kristillisyyden merkitystä kristinuskon kehittymiselle maailmanuskonnoksi. Tutustutaan Raamatun keskeisten kertomusten vuorovaikutukseen taiteen, tieteen ja kulttuurin kanssa sekä tarkastellaan kristinuskon näkymistä populaarikulttuurissa. Opetuksessa syvennetään tietoja kirkkovuodesta, elämänkaaren kristillisistä rituaaleista sekä niihin liittyvästä moninaisesta tapakulttuurista. Tutustutaan syvällisemmin kirkkoon uskonnollisena rakennuksena, kirkkoarkkitehtuuriin ja siihen liittyvään symboliikkaan. Opetuksessa otetaan huomioon virret ja muu hengellinen musiikki.

Opetuksessa keskitytään Raamatun kertomuksiin ja opetukseen sekä Jeesuksen elämäkertaan. Tutustutaan myös Isä meidän -rukoukseen. Tutustutaan luterilaisuuteen, esimerkiksi vieraillemalla omassa seurakunnassa.

S2 Uskontojen maailma

Opetuksessa tarkastellaan, mitä merkitsee pyhyys uskonnoissa, oma ja toisen pyhä. Tutustutaan alustavasti juutalaisuutta, kristinuskoa ja islamia yhdistäviin profeettoihin, pyhiin paikkoihin ja kertomuksiin sekä Jeesuksen asemaan näissä uskonnoissa. Tärkeinä tarkastelun kohteina ovat koulun lähialueilla vaikuttavat uskonnolliset yhteisöt. Opetuksessa tutkitaan Suomen ja Euroopan uskonnollista ja katsomuksellista nykytilaa ja sen taustaa sekä uskonnottomuutta. Alustavasti tutustutaan ekumeniaan ja uskontodialogiin sekä tarkastellaan uskontoja mediasta ja populaarikulttuurista otetuilla ajankohtaisilla esimerkeillä.

S3 Hyvä elämä

Opetuksessa tarkastellaan kristinuskon tärkeimpiä eettisiä ohjeita: Kulusta sääntöä, rakkauden kaksoiskäskyä ja kymmentä käskyä. Pohditaan Kultaisen säännön etiikkaa kristinuskossa ja eri uskonnoissa. Opetuksessa käsitellään keskeisiä elämänkysymyksiä, tunteita ja arvoja Vanhasta ja Uudesta Testamentista valittujen kertomusten avulla. Tärkeitä sisältöjä ovat ihmisoikeusetiikka, YK:n Lapsen oikeuksien sopimus sekä ihmisarvo, elämän kunnioittaminen ja luonnon vaaliminen. Pohditaan oppilaan omia valintoja ja hänen toimintansa taustalla vaikuttavia arvoja sekä globaalia vastuuta. Tärkeitä näkökulmia ovat elämäntaidot, itsetuntemus, tunteidot ja kokonaisvaltainen hyvinvointi. Opetukseen valittujen sisältöjen tulee antaa oppilaalle välineitä

eettiseen keskusteluun ja omien näkemysten perustelemiseen sekä uskonnoista käytävään keskusteluun.

Keskustellaan erilaisista eettistä periaatteista painottaen oikeiden ja väärin valintojen vaikutuksia elämään.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1	L1
T2	S1	L1, L2
T3	S1, S2	L2, L3, L4
T4	S1, S2, S3	L4, L5, L6
T6	S2, S3	L2
T7	S1, S2, S3	L2, L5, L6
T8	S1, S2, S3	L7
T9	S2, S3	L2
T10	S2, S3	L1, L3, L6
T11	S1, S2, S3	L1, L4, L6, L7
T12	S3	L1

Vuosiluokan tavoitteet

T1 ohjata oppilasta perehtymään opiskeltavan uskonnon pyhiin kirjoihin ja kertomuksiin sekä keskeisiin oppeihin

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Uskontoa koskevan tiedon hallitseminen, uskonnon monilukutaito	Oppilas osaa nimetä opiskeltavan uskonnon lähteitä ja tekstejä sekä kuvata niiden keskeisiä sisältöjä.

Opetuksessa keskitytään Raamatun kertomuksiin ja opetukseen sekä Jeesuksen elämäkertaan. Tutustutaan myös Isä meidän -rukoukseen. Tutustutaan luterilaisuuteen, esimerkiksi vierailemalla omassa seurakunnassa.

T2 ohjata oppilas tutustumaan opiskeltavan uskonnon rituaaleihin ja tapoihin sekä pyhiin paikkoihin ja rakennuksiin

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Uskontoa koskevan tiedon hallitseminen, uskonnon monilukutaito	Oppilas osaa kertoa esimerkkien avulla opiskeltavan uskonnon keskeisistä rituaaleista, tavoista ja pyhistä paikoista sekä kuvata niiden merkitystä.

Opetuksessa keskitytään Raamatun kertomuksiin ja opetukseen sekä Jeesuksen elämäkertaan. Tutustutaan myös Isä meidän -rukoukseen. Tutustutaan luterilaisuuteen, esimerkiksi vierailemalla omassa seurakunnassa.

T3 auttaa oppilasta tunnistamaan uskonnollisen kielen erityispiirteitä ja vertauskuvallisuutta

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Uskonnon kielen ja symbolien analysointi	Oppilas osaa hakea tietoa useasta lähteestä. Oppilas harjoittelee arvioimaan löytämänsä tiedon luotettavuutta ja objektiivisuutta.

Opetuksessa keskitytään Raamatun kertomuksiin ja opetukseen sekä Jeesuksen elämäkertaan. Tutustutaan myös Isä meidän -rukoukseen. Tutustutaan luterilaisuuteen, esimerkiksi vierailemalla omassa seurakunnassa.

T4 ohjata oppilasta etsimään, arvioimaan ja käyttämään uskontoa koskevaa tietoa erilaisista lähteistä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Oppimaan oppimisen taidot uskonnon opiskelussa	Oppilas osaa hakea tietoa useasta lähteestä. Oppilas harjoittelee arvioimaan löytämänsä tiedon luotettavuutta ja objektiivisuutta.

Opetuksessa keskitytään Raamatun kertomuksiin ja opetukseen sekä Jeesuksen elämäkertaan. Tutustutaan myös Isä meidän -rukoukseen. Tutustutaan luterilaisuuteen, esimerkiksi vierailemalla omassa seurakunnassa.

Keskustellaan erilaisista eettistä periaatteista painottaen oikeiden ja väärin valintojen vaikutuksia elämään.

T6 ohjata oppilas tutustumaan juutalaisuuteen, kristinuskoon ja islamiin ja niiden vaikutukseen ja historiaan Euroopassa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Uskontoa ja kulttuuria koskeva tieto	Oppilas osaa kuvata juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin pääpiirteet sekä niiden keskinäiset suhteet.

Keskustellaan erilaisista eettistä periaatteista painottaen oikeiden ja väärin valintojen vaikutuksia elämään.

T7 kannustaa oppilasta kunnioittamaan omaa ja toisen pyhää sekä käyttäytymään asianmukaisesti erilaisissa uskonnollisissa tilaisuuksissa ja tilanteissa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Uskonnon monilukutaito	Oppilas tietää, miten toimitaan ja pyrkii toimimaan asianmukaisesti ja kunnioittavasti erilaisissa uskonnollisissa tilanteissa ja paikoissa.

Opetuksessa keskitytään Raamatun kertomuksiin ja opetukseen sekä Jeesuksen elämäkertaan. Tutustutaan myös Isä meidän -rukoukseen. Tutustutaan luterilaisuuteen, esimerkiksi vierailemalla omassa seurakunnassa.

Keskustellaan erilaisista eettistä periaatteista painottaen oikeiden ja väärin valintojen vaikutuksia elämään.

T8 ohjata oppilas perehtymään opiskeltavan uskonnon eettisiin opetuksiin sekä eri uskontoja yhdistäviin eettisiin periaatteisiin

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Eetiikkaa koskeva tieto	Oppilas tunnistaa ja osaa nimetä opiskeltavan uskonnon eettisiä opetuksia sekä uskontoja ja katsomuksia yhdistäviä eettisiä periaatteita.

Opetuksessa keskitytään Raamatun kertomuksiin ja opetukseen sekä Jeesuksen elämäkertaan. Tutustutaan myös Isä meidän -rukoukseen. Tutustutaan luterilaisuuteen, esimerkiksi vierailemalla omassa seurakunnassa.

Keskustellaan erilaisista eettistä periaatteista painottaen oikeiden ja väärin valintojen vaikutuksia elämään.

T9 ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisoikeuksiin ja erityisesti YK:n Lapsen oikeuksien sopimukseen sisältyviä arvoja yksilön ja yhteisön näkökulmasta

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ihmisoikeusetiikka	Oppilas tietää YK:n Lapsen oikeuksien sopimuksen keskeisen sisällön ja osaa kertoa esimerkkejä ihmisoikeuksista.

Keskustellaan erilaisista eettistä periaatteista painottaen oikeiden ja väärin valintojen vaikutuksia elämään.

T10 ohjata oppilasta arvioimaan tekemiään valintoja ja pohtimaan toiminnan taustalla vaikuttavia arvoja eettisten periaatteiden ja kestävän tulevaisuuden näkökulmasta

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Eettinen pohdinta	Oppilas osaa kertoa arjen esimerkkejä kestävästä tulevaisuudesta rakentamisesta. Hän osaa soveltaa opiskelemaansa uskonnon eettisiä periaatteita omassa pohdinnassaan.

Keskustellaan erilaisista eettisistä periaatteista painottaen oikeiden ja väärin valintojen vaikutuksia elämään.

T11 luoda oppilaalle mahdollisuuksia keskustella eettisistä kysymyksistä, ilmaista rakentavasti ajatuksiaan ja tunteitaan sekä harjoitella perustelevaan omia näkemyksiään

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ajattelun ja vuorovaikutuksen taidot	Oppilas osallistuu yhteiseen keskusteluun, osaa kuunnella toisia ja ilmaista itseään.

Opetuksessa keskitytään Raamatun kertomuksiin ja opetukseen sekä Jeesuksen elämäkertaan. Tutustutaan myös Isä meidän -rukoukseen. Tutustutaan luterilaisuuteen, esimerkiksi vierailamalla omassa seurakunnassa.

Keskustellaan erilaisista eettisistä periaatteista painottaen oikeiden ja väärin valintojen vaikutuksia elämään.

T12 auttaa ja tukea oppilasta muodostamaan ja vahvistamaan myönteistä maailmankatsomusta, itsetuntoa ja luottamusta elämään

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
	Ei vaikuta arvosanan muodostumiseen. Oppilaita ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

Keskustellaan erilaisista eettisistä periaatteista painottaen oikeiden ja väärin valintojen vaikutuksia elämään.

Vuosiluokka 5

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Suhde omaan uskontoon

Opetuksessa tarkastellaan kristinuskon keskeisiä käsitteitä, symboleita ja oppia. Sisältöjen valinnassa huomioidaan kristinuskon moninaisuus ja erityisesti protestanttisuus osana kristinuskoa. Opetuksessa tutustutaan Martin Lutherin ja Mikael Agricolan merkitykseen uskonnon uudistajina. Perehdytään luterilaisuuden oppiin, sakramentteihin, rukouksiin, jumalanpalvelukseen ja seurakunnan toimintaan. Opetuksessa tarkastellaan Raamattua kirjana, sen erilaisia tyylilajeja sekä uskonnollisen kielen erityispiirteitä ja vertauskuvallisuutta. Opetuksessa perehdytään Jeesuksen elämään, opetukseen ja merkitykseen kristinuskossa. Pohditaan Paavalin ja varhaisen kristillisyyden merkitystä kristinuskon kehittymiselle maailmanuskonnoksi. Tutustutaan Raamatun keskeisten kertomusten vuorovaikutukseen taiteen,

tieteen ja kulttuurin kanssa sekä tarkastellaan kristinuskon näkymistä populaarikulttuurissa. Opetuksessa syvennetään tietoja kirkkovuodesta, elämänkaaren kristillisistä rituaaleista sekä niihin liittyvästä moninaisesta tapakulttuurista. Tutustutaan syvällisemmin kirkkoon uskonnollisena rakennuksena, kirkkoarkkitehtuuriin ja siihen liittyvään symboliikkaan. Opetuksessa otetaan huomioon virret ja muu hengellinen musiikki.

Käydään läpi erilaisia Raamatun kertomuksia ja Jeesuksen opetuksia.

S2 Uskontojen maailma

Opetuksessa tarkastellaan, mitä merkitsee pyhyys uskonnoissa, oma ja toisen pyhä. Tutustutaan alustavasti juutalaisuutta, kristinuskoa ja islamia yhdistäviin profeettoihin, pyhiin paikkoihin ja kertomuksiin sekä Jeesuksen asemaan näissä uskonnoissa. Tärkeinä tarkastelun kohteina ovat koulun lähialueilla vaikuttavat uskonnolliset yhteisöt. Opetuksessa tutkitaan Suomen ja Euroopan uskonnollista ja katsomuksellista nykytilaa ja sen taustaa sekä uskonnottomuutta. Alustavasti tutustutaan ekumeniaan ja uskontodialogiin sekä tarkastellaan uskontoja mediasta ja populaarikulttuurista otetuilla ajankohtaisilla esimerkeillä.

Tutustutaan oppilaita ympäröivään uskonnolliseen maailmaan.

S3 Hyvä elämä

Opetuksessa tarkastellaan kristinuskon tärkeimpiä eettisiä ohjeita: Kultaista sääntöä, rakkauden kaksoiskäskyä ja kymmentä käskyä. Pohditaan Kultaisen säännön etiikkaa kristinuskossa ja eri uskonnoissa. Opetuksessa käsitellään keskeisiä elämänkysymyksiä, tunteita ja arvoja Vanhasta ja Uudesta Testamentista valittujen kertomusten avulla. Tärkeitä sisältöjä ovat ihmisoikeusetiikka, YK:n Lapsen oikeuksien sopimus sekä ihmisarvo, elämän kunnioittaminen ja luonnon vaaliminen. Pohditaan oppilaan omia valintoja ja hänen toimintansa taustalla vaikuttavia arvoja sekä globaalia vastuuta. Tärkeitä näkökulmia ovat elämäntaidot, itsetuntemus, tunnetaidot ja kokonaisvaltainen hyvinvointi. Opetukseen valittujen sisältöjen tulee antaa oppilaalle välineitä eettiseen keskusteluun ja omien näkemysten perustelemiseen sekä uskonnoista käytävään keskusteluun.

Tuetaan kasvamista eettisyyteen ja vahvistetaan elämäntaitojen sisäistämistä.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1	L1
T2	S1	L1, L2
T3	S1, S2	L2, L3, L4
T4	S1, S2, S3	L4, L5, L6
T5	S1, S2	L1, L2
T6	S2, S3	L2
T7	S1, S2, S3	L2, L5, L6
T8	S1, S2, S3	L7
T9	S2, S3	L2
T10	S2, S3	L1, L3, L6
T11	S1, S2, S3	L1, L4, L6, L7
T12	S3	L1

Vuosiluokan tavoitteet

T1 ohjata oppilasta perehtymään opiskeltavan uskonnon pyhiin kirjoihin ja kertomuksiin sekä keskeisiin oppeihin

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Uskontoa koskevan tiedon hallitseminen, uskonnon monilukutaito	Oppilas osaa nimetä opiskeltavan uskonnon lähteitä ja tekstejä sekä kuvata niiden keskeisiä sisältöjä.

Käydään läpi erilaisia Raamatun kertomuksia ja Jeesuksen opetuksia.

T2 ohjata oppilas tutustumaan opiskeltavan uskonnon rituaaleihin ja tapoihin sekä pyhiin paikkoihin ja rakennuksiin

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Uskontoa koskevan tiedon hallitseminen, uskonnon monilukutaito	Oppilas osaa kertoa esimerkkien avulla opiskeltavan uskonnon keskeisistä rituaaleista, tavoista ja pyhistä paikoista sekä kuvata niiden merkitystä.

Käydään läpi erilaisia Raamatun kertomuksia ja Jeesuksen opetuksia.

T3 auttaa oppilasta tunnistamaan uskonnollisen kielen erityispiirteitä ja vertauskuvallisuutta

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Uskonnon kielen ja symbolien analysointi	Oppilas osaa hakea tietoa useasta lähteestä. Oppilas harjoittelee arvioimaan löytämänsä tiedon luotettavuutta ja objektiivisuutta.

Käydään läpi erilaisia Raamatun kertomuksia ja Jeesuksen opetuksia.

Tutustutaan oppilaita ympäröivään uskonnolliseen maailmaan.

T4 ohjata oppilasta etsimään, arvioimaan ja käyttämään uskontoa koskevaa tietoa erilaisista lähteistä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Oppimaan oppimisen taidot uskonnon opiskelussa	Oppilas osaa hakea tietoa useasta lähteestä. Oppilas harjoittelee arvioimaan löytämänsä tiedon luotettavuutta ja objektiivisuutta.

Käydään läpi erilaisia Raamatun kertomuksia ja Jeesuksen opetuksia.

Tutustutaan oppilaita ympäröivään uskonnolliseen maailmaan.

Tuetaan kasvamista eettisyyteen ja vahvistetaan elämäntaitojen sisäistämistä.

T5 opastaa oppilasta perehtymään Suomen ja Euroopan uskonnollisiin ja katsomuksellisiin juuriin ja nykytilaan

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Uskontoa ja kulttuuria koskeva tieto	Oppilas tunnistaa uskontojen merkityksiä yhteiskuntien kehityksessä, kulttuurissa ja mediassa ja osaa antaa niistä esimerkkejä. Hän osaa kuvata suomalaisen ja eurooppalaisen uskonnollisuuden juuria pääpiirteissään.

Käydään läpi erilaisia Raamatun kertomuksia ja Jeesuksen opetuksia.

Tutustutaan oppilaita ympäröivään uskonnolliseen maailmaan.

T6 ohjata oppilas tutustumaan juutalaisuuteen, kristinuskoon ja islamiin ja niiden vaikutukseen ja historiaan Euroopassa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Uskontoa ja kulttuuria koskeva tieto	Oppilas osaa kuvata juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin pääpiirteet sekä niiden keskinäiset suhteet.

Tutustutaan oppilaita ympäröivään uskonnolliseen maailmaan.

Tuetaan kasvamista eettisyyteen ja vahvistetaan elämäntaitojen sisäistämistä.

T7 kannustaa oppilasta kunnioittamaan omaa ja toisen pyhää sekä käyttäytymään asianmukaisesti erilaisissa uskonnollisissa tilaisuuksissa ja tilanteissa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Uskonnon monilukutaito	Oppilas tietää, miten toimitaan ja pyrkii toimimaan asianmukaisesti ja kunnioittavasti erilaisissa uskonnollisissa tilanteissa ja paikoissa.

Käydään läpi erilaisia Raamatun kertomuksia ja Jeesuksen opetuksia.

Tutustutaan oppilaita ympäröivään uskonnolliseen maailmaan.

Tuetaan kasvamista eettisyyteen ja vahvistetaan elämäntaitojen sisäistämistä.

T8 ohjata oppilas perehtymään opiskeltavan uskonnon eettisiin opetuksiin sekä eri uskontoja yhdistäviin eettisiin periaatteisiin

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Etiikkaa koskeva tieto	Oppilas tunnistaa ja osaa nimetä opiskeltavan uskonnon eettisiä opetuksia sekä uskontoja ja katsomuksia yhdistäviä eettisiä periaatteita.

Käydään läpi erilaisia Raamatun kertomuksia ja Jeesuksen opetuksia.

Tutustutaan oppilaita ympäröivään uskonnolliseen maailmaan.

Tuetaan kasvamista eettisyyteen ja vahvistetaan elämäntaitojen sisäistämistä.

T9 ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisoikeuksiin ja erityisesti YK:n Lapsen oikeuksien sopimukseen sisältyviä arvoja yksilön ja yhteisön näkökulmasta

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ihmisoikeusetiikka	Oppilas tietää YK:n Lapsen oikeuksien sopimuksen keskeisen sisällön ja osaa kertoa esimerkkejä ihmisoikeuksista.

Tutustutaan oppilaita ympäröivään uskonnolliseen maailmaan.

Tuetaan kasvamista eettisyyteen ja vahvistetaan elämäntaitojen sisäistämistä.

T10 ohjata oppilasta arvioimaan tekemiään valintoja ja pohtimaan toiminnan taustalla vaikuttavia arvoja eettisten periaatteiden ja kestävän tulevaisuuden näkökulmasta

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Eettinen pohdinta	Oppilas osaa kertoa arjen esimerkkejä kestävän tulevaisuuden rakentamisesta. Hän osaa soveltaa opiskelemansa uskonnon eettisiä periaatteita omassa pohdinnassaan.

Tutustutaan oppilaita ympäröivään uskonnolliseen maailmaan.

Tuetaan kasvamista eettisyyteen ja vahvistetaan elämäntaitojen sisäistämistä.

T11 luoda oppilaalle mahdollisuuksia keskustella eettisistä kysymyksistä, ilmaista rakentavasti ajatuksiaan ja tunteitaan sekä harjoitella perustelevaan omia näkemyksiään

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ajattelun ja vuorovaikutuksen taidot	Oppilas osallistuu yhteiseen keskusteluun, osaa kuunnella toisia ja ilmaista itseään.

Käydään läpi erilaisia Raamatun kertomuksia ja Jeesuksen opetuksia.

Tutustutaan oppilaita ympäröivään uskonnolliseen maailmaan.

Tuetaan kasvamista eettisyyteen ja vahvistetaan elämäntaitojen sisäistämistä.

T12 auttaa ja tukea oppilasta muodostamaan ja vahvistamaan myönteistä maailmankatsomusta, itsetuntoa ja luottamusta elämään

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
	Ei vaikuta arvosanan muodostumiseen. Oppilaita ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

Tuetaan kasvamista eettisyyteen ja vahvistetaan elämäntaitojen sisäistämistä.

Vuosiluokka 6

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Suhde omaan uskontoon

Opetuksessa tarkastellaan kristinuskon keskeisiä käsitteitä, symboleita ja oppia. Sisältöjen valinnassa huomioidaan kristinuskon moninaisuus ja erityisesti protestanttisuus osana kristinuskoa. Opetuksessa tutustutaan Martin Lutherin ja Mikael Agricolan merkitykseen uskonnon uudistajina. Perehdytään luterilaisuuden oppiin, sakramentteihin, rukouksiin, jumalanpalvelukseen ja seurakunnan toimintaan. Opetuksessa tarkastellaan Raamattua kirjana,

sen erilaisia tyyllilajeja sekä uskonnollisen kielen erityispiirteitä ja vertauskuvallisuutta. Opetuksessa perehdytään Jeesuksen elämään, opetukseen ja merkitykseen kristinuskossa. Pohditaan Paavalin ja varhaisen kristillisyyden merkitystä kristinuskon kehittymiselle maailmanuskonnoksi. Tutustutaan Raamatun keskeisten kertomusten vuorovaikutukseen taiteen, tieteen ja kulttuurin kanssa sekä tarkastellaan kristinuskon näkymistä populaarikulttuurissa. Opetuksessa syvennetään tietoja kirkkovuodesta, elämänkaaren kristillisistä rituaaleista sekä niihin liittyvästä moninaisesta tapakulttuurista. Tutustutaan syvällisemmin kirkkoon uskonnollisena rakennuksena, kirkkoarkkitehtuuriin ja siihen liittyvään symboliikkaan. Opetuksessa otetaan huomioon virret ja muu hengellinen musiikki.

Opetuksessa syvennyttään Raamatun tapahtumiin, erityisesti alkuseurakunnan elämään, Apostolien tekoihin ja apostoli Paavaliin henkilöä.

S2 Uskontojen maailma

Opetuksessa tarkastellaan, mitä merkitsee pyhyys uskonnoissa, oma ja toisen pyhä. Tutustutaan alustavasti juutalaisuutta, kristinuskoa ja islamia yhdistäviin profeettoihin, pyhiin paikkoihin ja kertomuksiin sekä Jeesuksen asemaan näissä uskonnoissa. Tärkeinä tarkastelun kohteina ovat koulun lähialueilla vaikuttavat uskonnolliset yhteisöt. Opetuksessa tutkitaan Suomen ja Euroopan uskonnollista ja katsomuksellista nykytilaa ja sen taustaa sekä uskonnottomuutta. Alustavasti tutustutaan ekumeniaan ja uskontodialogiin sekä tarkastellaan uskontoja mediasta ja populaarikulttuurista otetuilla ajankohtaisilla esimerkeillä.

Opetuksen keskeiset aihealueet ovat kirkko, kirkkovuoden juhlakalenteri, liturgiset värit ja kristilliset kirkkokunnat. Tarkastellaan alustavasti eurooppalaista uskonnollisuutta.

S3 Hyvä elämä

Opetuksessa tarkastellaan kristinuskon tärkeimpiä eettisiä ohjeita: Kulusta sääntöä, rakkauden kaksoiskäskyä ja kymmentä käskyä. Pohditaan Kulaisen säännön etiikkaa kristinuskossa ja eri uskonnoissa. Opetuksessa käsitellään keskeisiä elämänkysymyksiä, tunteita ja arvoja Vanhasta ja Uudesta Testamentista valittujen kertomusten avulla. Tärkeitä sisältöjä ovat ihmisoikeusetiikka, YK:n Lapsen oikeuksien sopimus sekä ihmisarvo, elämän kunnioittaminen ja luonnon vaaliminen. Pohditaan oppilaan omia valintoja ja hänen toimintansa taustalla vaikuttavia arvoja sekä globaalia vastuuta. Tärkeitä näkökulmia ovat elämäntaidot, itsetuntemus, tunnetaidot ja kokonaisvaltainen hyvinvointi. Opetukseen valittujen sisältöjen tulee antaa oppilaalle välineitä eettiseen keskusteluun ja omien näkemysten perustelemiseen sekä uskonnoista käytävään keskusteluun.

Tunneilla perehdytään kristinuskon vaikutukseen ihmisen ja kansojen elämään Raamatun esimerkkien avulla.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1	L1
T2	S1	L1, L2
T3	S1, S2	L2, L3, L4
T4	S1, S2, S3	L4, L5, L6
T5	S1, S2	L1, L2
T6	S2, S3	L2
T7	S1, S2, S3	L2, L5, L6
T8	S1, S2, S3	L7
T9	S2, S3	L2
T10	S2, S3	L1, L3, L6
T11	S1, S2, S3	L1, L4, L6, L7
T12	S3	L1

Vuosiluokan tavoitteet

T1 ohjata oppilasta perehtymään opiskeltavan uskonnon pyhiin kirjoihin ja kertomuksiin sekä keskeisiin oppeihin

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Uskontoa koskevan tiedon hallitseminen, uskonnon monilukutaito	Oppilas osaa nimetä opiskeltavan uskonnon lähteitä ja tekstejä sekä kuvata niiden keskeisiä sisältöjä.

Opetuksessa syvennyttään Raamatun tapahtumiin, erityisesti alkuseurakunnan elämään, Apostolien tekoihin ja apostoli Paavaliin henkilöä.

T2 ohjata oppilas tutustumaan opiskeltavan uskonnon rituaaleihin ja tapoihin sekä pyhiin paikkoihin ja rakennuksiin

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Uskontoa koskevan tiedon hallitseminen, uskonnon monilukutaito	Oppilas osaa kertoa esimerkkien avulla opiskeltavan uskonnon keskeisistä rituaaleista, tavoista ja pyhistä paikoista sekä kuvata niiden merkitystä.

Opetuksessa syvennyttään Raamatun tapahtumiin, erityisesti alkuseurakunnan elämään, Apostolien tekoihin ja apostoli Paavaliin henkilöä.

T3 auttaa oppilasta tunnistamaan uskonnollisen kielen erityispiirteitä ja vertauskuvallisuutta

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Uskonnon kielen ja symbolien analysointi	Oppilas osaa hakea tietoa useasta lähteestä. Oppilas harjoittelee arvioimaan löytämänsä tiedon luotettavuutta ja objektiivisuutta.

Opetuksessa syvennyttään Raamatun tapahtumiin, erityisesti alkuseurakunnan elämään, Apostolien tekoihin ja apostoli Paavaliin henkilönä.

Opetuksen keskeiset aihealueet ovat kirkko, kirkkovuoden juhlakalenteri, liturgiset värit ja kristilliset kirkkokunnat. Tarkastellaan alustavasti eurooppalaista uskonnollisuutta.

T4 ohjata oppilasta etsimään, arvioimaan ja käyttämään uskontoa koskevaa tietoa erilaisista lähteistä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Oppimaan oppimisen taidot uskonnon opiskelussa	Oppilas osaa hakea tietoa useasta lähteestä. Oppilas harjoittelee arvioimaan löytämänsä tiedon luotettavuutta ja objektiivisuutta.

Opetuksessa syvennyttään Raamatun tapahtumiin, erityisesti alkuseurakunnan elämään, Apostolien tekoihin ja apostoli Paavaliin henkilönä.

Opetuksen keskeiset aihealueet ovat kirkko, kirkkovuoden juhlakalenteri, liturgiset värit ja kristilliset kirkkokunnat. Tarkastellaan alustavasti eurooppalaista uskonnollisuutta.

Tunneilla perehdyttään kristinuskon vaikutukseen ihmisen ja kansojen elämään Raamatun esimerkkien avulla.

T5 opastaa oppilasta perehtymään Suomen ja Euroopan uskonnollisiin ja katsomuksellisiin juuriin ja nykytilaan

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Uskontoa ja kulttuuria koskeva tieto	Oppilas tunnistaa uskontojen merkityksiä yhteiskuntien kehityksessä, kulttuurissa ja mediassa ja osaa antaa niistä esimerkkejä. Hän osaa kuvata suomalaisen ja eurooppalaisen uskonnollisuuden juuria pääpiirteissään.

Opetuksessa syvennyttään Raamatun tapahtumiin, erityisesti alkuseurakunnan elämään, Apostolien tekoihin ja apostoli Paavaliin henkilönä.

Opetuksen keskeiset aihealueet ovat kirkko, kirkkovuoden juhlakalenteri, liturgiset värit ja kristilliset kirkkokunnat. Tarkastellaan alustavasti eurooppalaista uskonnollisuutta.

T6 ohjata oppilas tutustumaan juutalaisuuteen, kristinuskoon ja islamiin ja niiden vaikutukseen ja historiaan Euroopassa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Uskontoa ja kulttuuria koskeva tieto	Oppilas osaa kuvata juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin pääpiirteet sekä niiden keskinäiset suhteet.

Opetuksen keskeiset aihealueet ovat kirkko, kirkkovuoden juhlakalenteri, liturgiset värit ja kristilliset kirkkokunnat. Tarkastellaan alustavasti eurooppalaista uskonnollisuutta.

Tunneilla perehdytään kristinuskon vaikutukseen ihmisen ja kansojen elämään Raamatun esimerkkien avulla.

T7 kannustaa oppilasta kunnioittamaan omaa ja toisen pyhää sekä käyttäytymään asianmukaisesti erilaisissa uskonnollisissa tilaisuuksissa ja tilanteissa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Uskonnon monilukutaito	Oppilas tietää, miten toimitaan ja pyrkii toimimaan asianmukaisesti ja kunnioittavasti erilaisissa uskonnollisissa tilanteissa ja paikoissa.

Opetuksessa syvennyttään Raamatun tapahtumiin, erityisesti alkuseurakunnan elämään, Apostolien tekoihin ja apostoli Paavaliin henkilöä.

Opetuksen keskeiset aihealueet ovat kirkko, kirkkovuoden juhlakalenteri, liturgiset värit ja kristilliset kirkkokunnat. Tarkastellaan alustavasti eurooppalaista uskonnollisuutta.

Tunneilla perehdytään kristinuskon vaikutukseen ihmisen ja kansojen elämään Raamatun esimerkkien avulla.

T8 ohjata oppilas perehtymään opiskeltavan uskonnon eettisiin opetuksiin sekä eri uskontoja yhdistäviin eettisiin periaatteisiin

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Etiikkaa koskeva tieto	Oppilas tunnistaa ja osaa nimetä opiskeltavan uskonnon eettisiä opetuksia sekä uskontoja ja katsomuksia yhdistäviä eettisiä periaatteita.

Opetuksessa syvennyttään Raamatun tapahtumiin, erityisesti alkuseurakunnan elämään, Apostolien tekoihin ja apostoli Paavaliin henkilöä.

Opetuksen keskeiset aihealueet ovat kirkko, kirkkovuoden juhlakalenteri, liturgiset värit ja kristilliset kirkkokunnat. Tarkastellaan alustavasti eurooppalaista uskonnollisuutta.

Tunneilla perehdytään kristinuskon vaikutukseen ihmisen ja kansojen elämään Raamatun esimerkkien avulla.

T9 ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisoikeuksiin ja erityisesti YK:n Lapsen oikeuksien sopimukseen sisältyviä arvoja yksilön ja yhteisön näkökulmasta

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ihmisoikeusetiikka	Oppilas tietää YK:n Lapsen oikeuksien sopimuksen keskeisen sisällön ja osaa kertoa esimerkkejä ihmisoikeuksista.

Opetuksen keskeiset aihealueet ovat kirkko, kirkkovuoden juhlakalenteri, liturgiset värit ja kristilliset kirkkokunnat. Tarkastellaan alustavasti eurooppalaista uskonnollisuutta.

Tunneilla perehdytään kristinuskon vaikutukseen ihmisen ja kansojen elämään Raamatun esimerkkien avulla.

T10 ohjata oppilasta arvioimaan tekemiään valintoja ja pohtimaan toiminnan taustalla vaikuttavia arvoja eettisten periaatteiden ja kestävän tulevaisuuden näkökulmasta

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Eettinen pohdinta	Oppilas osaa kertoa arjen esimerkkejä kestävän tulevaisuuden rakentamisesta. Hän osaa soveltaa opiskelemansa uskonnon eettisiä periaatteita omassa pohdinnassaan.

Opetuksen keskeiset aihealueet ovat kirkko, kirkkovuoden juhlakalenteri, liturgiset värit ja kristilliset kirkkokunnat. Tarkastellaan alustavasti eurooppalaista uskonnollisuutta.

Tunneilla perehdytään kristinuskon vaikutukseen ihmisen ja kansojen elämään Raamatun esimerkkien avulla.

T11 luoda oppilaalle mahdollisuuksia keskustella eettisistä kysymyksistä, ilmaista rakentavasti ajatuksiaan ja tunteitaan sekä harjoitella perustelemaan omia näkemyksiään

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ajattelun ja vuorovaikutuksen taidot	Oppilas osallistuu yhteiseen keskusteluun, osaa kuunnella toisia ja ilmaista itseään.

Opetuksessa syvennyttään Raamatun tapahtumiin, erityisesti alkuseurakunnan elämään, Apostolien tekoihin ja apostoli Paavaliin henkilöönä.

Opetuksen keskeiset aihealueet ovat kirkko, kirkkovuoden juhlakalenteri, liturgiset värit ja kristilliset kirkkokunnat. Tarkastellaan alustavasti eurooppalaista uskonnollisuutta.

Tunneilla perehdytään kristinuskon vaikutukseen ihmisen ja kansojen elämään Raamatun esimerkkien avulla.

T12 auttaa ja tukea oppilasta muodostamaan ja vahvistamaan myönteistä maailmankatsomusta, itsetuntoa ja luottamusta elämään

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
	Ei vaikuta arvosanan muodostumiseen. Oppilaita ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

Tunneilla perehdytään kristinuskon vaikutukseen ihmisen ja kansojen elämään Raamatun esimerkkien avulla.

33.6.12. Historia

Oppiaineen tehtävä

Historian opetuksen tehtävänä on kehittää oppilaiden historiatietoisuutta ja kulttuurien tuntemusta sekä kannustaa heitä omaksumaan vastuullisen kansalaisuuden periaatteet. Menneisyyttä koskevan tiedon avulla oppilaita ohjataan ymmärtämään nykyisyyteen johtanutta kehitystä, henkisen ja aineellisen työn arvoa sekä pohtimaan tulevaisuuden valintoja. Oppilaita ohjataan näkemään yksilön merkitys historiallisena toimijana sekä oivaltamaan toiminnan taustalla esiintyviä tekijöitä ja ihmisten motiiveja. Tarkoituksena on tukea oppilaiden identiteetin rakentumista sekä edistää heidän kasvuaan aktiiviseksi ja erilaisuutta ymmärtäväksi yhteiskunnan jäseniksi.

Historianopetuksessa oppilaat paneutuvat erilaisten toimijoiden tuottaman tiedon kriittiseen käsittelyyn ja historiallisen lähdeaineiston ulottuvuuksiin. Opetuksessa syvennyttään lisäksi historiantutkimuksen lähtökohtaan, jonka mukaan menneestä pyritään muodostamaan mahdollisimman luotettava kuva saatavilla olevan todistusaineiston perusteella. Opetuksen tavoitteena on kehittää historian tekstitaitoja: taitoa lukea ja analysoida menneisyyden toimijoiden tuottamia lähteitä sekä tehdä päteviä tulkintoja niiden tarkoituksesta ja merkityksestä.

Oppilaita ohjataan ymmärtämään historiatiedon tulkinnallisuutta ja moniperspektiivisyyttä sekä selittämään historiallisessa kehityksessä ilmenevää muutosta ja jatkuvuutta. Historianopetus auttaa oppilaita tunnistamaan yhteiskunnassa olevia arvoja, arvojännitteitä ja niissä tapahtuneita muutoksia eri aikoina.

Oppiaineen tehtävä vuosiluokilla 4-6

Vuosiluokilla 4-6 historian opetuksen tehtävänä on perehdyttää oppilaat historiallisen tiedon luonteeseen, tiedon hankkimiseen sekä peruskäsitteisiin. Pyrkimyksenä on herättää oppilaiden kiinnostus menneestä ajasta, ihmisen toimintaa, sen merkitystä ja ymmärtämistä kohtaan. Perusteissa määriteltyjen sisältöjen opetuksessa korostetaan toiminnallisia ja elämyksellisiä työtapoja.

Historian oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 4-6

Oppiaineen tavoitteiden kannalta on tärkeä valita elämyksellisiä ja toiminnallisia työtapoja, esimerkiksi erilaisten lähteiden tutkimista, kerrontaa, draamaa, leikkiä ja pelejä. Tavoitteena on vahvistaa oppilaiden historian tekstien ja ympäristön lukutaitoa sekä harjoitella tulkintojen

tekemistä itsenäisesti ja toisten kanssa. Opiskelussa hankitaan ja käytetään historiallista tietoa erilaisissa oppimisympäristöissä tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen. Historia oppiaineena sopii hyvin integroitavaksi muiden oppiaineiden kanssa.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki historiassa vuosiluokilla 4-6

Historianopetuksessa oppilaita ohjataan tutkivaan opiskelutapaan ja heitä rohkaistaan tekemään tulkintoja, vertailemaan, tekemään johtopäätöksiä ja soveltamaan hankittua tietoa sekä suullisesti että kirjallisesti. Tekstien ymmärtämiseen ohjataan avaamalla teksteissä käytettyjä käsitteitä.

Oppilaan oppimisen arviointi historiassa vuosiluokilla 4-6

Historian opetuksessa oppimisen arviointi on oppilaita ohjaavaa ja kannustavaa. Palautteella pyritään rohkaisemaan oppilaita tutkimaan erilaisia historiallisia lähteitä ja tekemään niistä omia tulkintojaan. Arvioinnissa otetaan huomioon monimuotoiset kirjalliset ja suullisen tuottamisen tavat sekä muun tekemisen ja ilmaisumuotojen kautta osoitettu osaaminen. Sisältöjen muistamisen sijasta arvioinnissa kiinnitetään erityisesti huomiota tiedon soveltamiseen ja historiallisen ajattelun kehittymiseen.

Historian sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi kunkin oppilaan osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellessään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttää historian valtakunnallisia arviointikriteereitä. Opintojen edistymisen kannalta keskeistä on tutkimisen, toimimisen ja menneisyyteen eläytymisen ohella ankkuroituminen kulttuuriympäristöön, aikaperspektiivin hahmottaminen, ihmisen toimijuuden sekä historian merkityksen oivaltaminen ihmiskunnan ja oman elämän kannalta nyt ja tulevaisuudessa.

Vuosiluokka 5

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Esihistoriallinen aika ja sivilisaation synty

Perehdytään ihmisen elämiseen pienissä populaatioissa ja metsästyskulttuuriin sekä maanviljelykulttuurin murrokseen ja sivilisaation syntyyn.

Tutustutaan omiin juuriin osana historiallista tietoa. Oppilas hahmottaa historiallisen aikajanan ja tutustuu oman perheen ja kotiseudun historiaan, esim. Neitilän historiaan sekä paikallishistoriateoksiin (Kemijärven historia I ja II).

S2 Vanha aika ja antiikin perintö

Paneudutaan demokratian orastukseen Kreikassa ja roomalaiseen yhteiskuntaan. Aikakautta tarkastellaan lisäksi Pohjolan asuttamisen näkökulmasta.

Perehdytään lyhyesti Lapin ja Kemijärven asutushistoriaan.

S3 Keskiaika

Perehdytään keskiaikaiseen maailmankuvaan sekä idän ja lännen kulttuuriin yhtäläisyyksiin ja eroavaisuuksiin ja niiden vaikutuksiin eri ihmisryhmille. Käsitellään Suomen siirtyminen historialliseen aikaan ja Ruotsin yhteyteen.

Perehdytään keskiaikaan ja asutuksen syntyyn Kemijärvellä.

S4 Uuden ajan murrosvaihe

Tutustutaan tieteessä, taiteessa ja ihmisten uskomuksissa tapahtuneisiin muutoksiin.

Tarkastellaan noitien ja shamaanien osuutta lappilaisissa uskomuksissa ja kansanperinteessä.

S5 Suomi osana Ruotsia

Tarkastellaan kehitystä Suomessa 1600–1700-luvuilla

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1, S2, S3, S4, S5	L1, L2, L3, L4, L5, L6, L7
T2	S1, S2, S3, S4, S5	L1, L2, L4, L5, L7
T3	S1, S2, S3, S4, S5	L1, L2, L4, L5, L6, L7
T4	S1, S2, S3, S4, S5	L1, L2, L3
T5	S1, S2, S3, S4, S5	L1, L2, L3, L4, L6, L7
T6	S1, S2, S3, S4, S5	L2, L4, L7
T7	S1, S2, S3, S4, S5	L1, L2, L3, L4, L5, L6, L7
T8	S1, S2, S3, S4, S5	L1, L2, L4, L7
T9	S1, S2, S3, S4, S5	L1, L2, L4
T10	S1, S2, S3, S4, S5	L1, L2, L3, L4, L5, L6, L7
T11	S1, S2, S3, S4, S5	L1, L2, L3, L4, L6, L7

Vuosiluokan tavoitteet

T1 ohjata oppilasta kiinnostumaan historiasta tiedonalana ja identiteettiä rakentavana oppiaineena

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
	Motivaation kehittymistä ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilaita ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

Tutustutaan omiin juuriin osana historiallista tietoa. Oppilas hahmottaa historiallisen aikajanan ja tutustuu oman perheen ja kotiseudun historiaan, esim. Neitilän historiaan sekä paikallishistoriateoksiin (Kemijärven historia I ja II).

Perehdytään lyhyesti Lapin ja Kemijärven asutushistoriaan.

Perehdytään keskiaikaan ja asutuksen syntyyn Kemijärvellä.

Tarkastellaan noitien ja shamaanien osuutta lappilaisissa uskomuksissa ja kansanperinteessä.

T2 johdattaa oppilasta tunnistamaan erilaisia historian lähteitä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Historian tietolähteiden tunnistaminen	Oppilas osaa ohjatusti etsiä historiatietoa erilaisista tietolähteistä.

Tutustutaan omiin juuriin osana historiallista tietoa. Oppilas hahmottaa historiallisen aikajanan ja tutustuu oman perheen ja kotiseudun historiaan, esim. Neitilän historiaan sekä paikallishistoriateoksiin (Kemijärven historia I ja II).

Perehdytään lyhyesti Lapin ja Kemijärven asutushistoriaan.

Perehdytään keskiaikaan ja asutuksen syntyyn Kemijärvellä.

Tarkastellaan noitien ja shamaanien osuutta lappilaisissa uskomuksissa ja kansanperinteessä.

T3 ohjata oppilasta havaitsemaan historiatiedon tulkinnallisuuden

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Historiatiedon tulkinnallisuuden havaitseminen	Oppilas osaa erottaa toisistaan faktan ja tulkinnan.

Tutustutaan omiin juuriin osana historiallista tietoa. Oppilas hahmottaa historiallisen aikajanan ja tutustuu oman perheen ja kotiseudun historiaan, esim. Neitilän historiaan sekä paikallishistoriateoksiin (Kemijärven historia I ja II).

Perehdytään lyhyesti Lapin ja Kemijärven asutushistoriaan.

Perehdytään keskiaikaan ja asutuksen syntyyn Kemijärvellä.

Tarkastellaan noitien ja shamaanien osuutta lappilaisissa uskomuksissa ja kansanperinteessä.

T4 auttaa oppilasta ymmärtämään erilaisia tapoja jakaa historia aikakausiin sekä käyttämään niihin liittyviä historiallisia käsitteitä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kronologian ymmärrys	Oppilas tunnistaa keskeiset historiaan liittyvät ajan jäsentämismuodot ja osaa antaa esimerkkejä eri aikojen yhteiskunnille ja aikakausille ominaisista piirteistä.

Tutustutaan omiin juuriin osana historiallista tietoa. Oppilas hahmottaa historiallisen aikajanan ja tutustuu oman perheen ja kotiseudun historiaan, esim. Neitilän historiaan sekä paikallishistoriateoksiin (Kemijärven historia I ja II).

Perehdytään lyhyesti Lapin ja Kemijärven asutushistoriaan.

Perehdytään keskiaikaan ja asutuksen syntyyn Kemijärvellä.

Tarkastellaan noitien ja shamaanien osuutta lappilaisissa uskomuksissa ja kansanperinteessä.

T5 ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisen toiminnan motiiveja

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Historiallinen empatia	Oppilas pystyy eläytymään menneen ajan ihmisen asemaan ja nimeämään tämän toiminnan motiiveja.

Tutustutaan omiin juuriin osana historiallista tietoa. Oppilas hahmottaa historiallisen aikajanan ja tutustuu oman perheen ja kotiseudun historiaan, esim. Neitilän historiaan sekä paikallishistoriateoksiin (Kemijärven historia I ja II).

Perehdytään lyhyesti Lapin ja Kemijärven asutushistoriaan.

Perehdytään keskiaikaan ja asutuksen syntyyn Kemijärvellä.

Tarkastellaan noitien ja shamaanien osuutta lappilaisissa uskomuksissa ja kansanperinteessä.

T6 johdattaa oppilasta hahmottamaan erilaisia syitä ja seurauksia historian tapahtumille ja ilmiöille

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Syy- ja seuraussuhteiden hahmottaminen historiassa	Oppilas tunnistaa ja osaa antaa esimerkkejä historian ilmiöiden syy- ja seuraussuhteista.

Tutustutaan omiin juuriin osana historiallista tietoa. Oppilas hahmottaa historiallisen aikajanan ja tutustuu oman perheen ja kotiseudun historiaan, esim. Neitilän historiaan sekä paikallishistoriateoksiin (Kemijärven historia I ja II).

Perehdytään lyhyesti Lapin ja Kemijärven asutushistoriaan.

Perehdytään keskiaikaan ja asutuksen syntyyn Kemijärvellä.

Tarkastellaan noitien ja shamaanien osuutta lappilaisissa uskomuksissa ja kansanperinteessä.

T7 auttaa oppilasta tunnistamaan muutoksia oman perheen tai yhteisön historiassa sekä ymmärtämään, miten samat muutokset ovat voineet tarkoittaa eri asioita eri ihmisille

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Muutoksen hahmottaminen	Oppilas osaa kuvata muutoksia ja kertoa, miksi muutos ei ole sama kuin edistys. Oppilas osaa kuvata joidenkin esimerkkien avulla, miten muutos ei ole merkinnyt samaa eri ihmisten ja ryhmien näkökulmasta.

Tutustutaan omiin juuriin osana historiallista tietoa. Oppilas hahmottaa historiallisen aikajanan ja tutustuu oman perheen ja kotiseudun historiaan, esim. Neitilän historiaan sekä paikallishistoriateoksiin (Kemijärven historia I ja II).

Perehdytään lyhyesti Lapin ja Kemijärven asutushistoriaan.

Perehdytään keskiaikaan ja asutuksen syntyyn Kemijärvellä.

Tarkastellaan noitien ja shamaanien osuutta lappilaisissa uskomuksissa ja kansanperinteessä.

T8 harjaannuttaa oppilasta hahmottamaan jatkuvuuksia historiassa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Jatkuvuuden tunnistaminen	Oppilas osaa antaa esimerkkejä ilmiöiden jatkuvuudesta eri aikakaudesta toiseen.

Tutustutaan omiin juuriin osana historiallista tietoa. Oppilas hahmottaa historiallisen aikajanan ja tutustuu oman perheen ja kotiseudun historiaan, esim. Neitilän historiaan sekä paikallishistoriateoksiin (Kemijärven historia I ja II).

Perehdytään lyhyesti Lapin ja Kemijärven asutushistoriaan.

Perehdytään keskiaikaan ja asutuksen syntyyn Kemijärvellä.

Tarkastellaan noitien ja shamaanien osuutta lappilaisissa uskomuksissa ja kansanperinteessä.

T9 ohjata oppilasta esittämään muutoksille syitä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Syy- ja seuraus-suhteen kuvaileminen	Oppilas osaa kuvailla pääpiirteissään joidenkin historian ilmiöiden syy- ja seuraussuhteita.

Tutustutaan omiin juuriin osana historiallista tietoa. Oppilas hahmottaa historiallisen aikajanan ja tutustuu oman perheen ja kotiseudun historiaan, esim. Neitilän historiaan sekä paikallishistoriateoksiin (Kemijärven historia I ja II).

Perehdytään lyhyesti Lapin ja Kemijärven asutushistoriaan.

Perehdytään keskiaikaan ja asutuksen syntyyn Kemijärvellä.

Tarkastellaan noitien ja shamaanien osuutta lappilaisissa uskomuksissa ja kansanperinteessä.

T10 ohjata oppilasta selittämään, miten tulkinnat saattavat muuttua uusien lähteiden tai tarkastelutapojen myötä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tulkintojen selittäminen	Oppilas osaa selittää joidenkin esimerkkien avulla, miksi sama tapahtuma tai ilmiö voidaan tulkita eri tavoin.

Tutustutaan omiin juuriin osana historiallista tietoa. Oppilas hahmottaa historiallisen aikajanan ja tutustuu oman perheen ja kotiseudun historiaan, esim. Neitilän historiaan sekä paikallishistoriateoksiin (Kemijärven historia I ja II).

Perehdytään lyhyesti Lapin ja Kemijärven asutushistoriaan.

Perehdytään keskiaikaan ja asutuksen syntyyn Kemijärvellä.

Tarkastellaan noitien ja shamaanien osuutta lappilaisissa uskomuksissa ja kansanperinteessä.

T11 ohjata oppilasta selittämään ihmisen toimintaa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ihmisen toiminnan selittäminen	Oppilas osaa esittää käsiteltävästä asiasta kertomuksen siten, että hän selittää tapahtuman tai ilmiön eri toimijoiden kannalta.

Tutustutaan omiin juuriin osana historiallista tietoa. Oppilas hahmottaa historiallisen aikajanan ja tutustuu oman perheen ja kotiseudun historiaan, esim. Neitilän historiaan sekä paikallishistoriateoksiin (Kemijärven historia I ja II).

Perehdytään lyhyesti Lapin ja Kemijärven asutushistoriaan.

Perehdytään keskiaikaan ja asutuksen syntyyn Kemijärvellä.

Tarkastellaan noitien ja shamaanien osuutta lappilaisissa uskomuksissa ja kansanperinteessä.

Vuosiluokka 6

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Esihistoriallinen aika ja sivilisaation synty

Perehdytään ihmisen elämiseen pienissä populaatioissa ja metsästyskulttuuriin sekä maanviljelykulttuurin murrokseen ja sivilisaation syntyyn.

S2 Vanha aika ja antiikin perintö

Paneudutaan demokratian orastukseen Kreikassa ja roomalaiseen yhteiskuntaan. Aikakautta tarkastellaan lisäksi Pohjolan asuttamisen näkökulmasta.

S3 Keskiaika

Perehdytään keskiaikaiseen maailmankuvaan sekä idän ja lännen kulttuuriin yhtäläisyyksiin ja eroavaisuuksiin ja niiden vaikutuksiin eri ihmisryhmille. Käsitellään Suomen siirtyminen historialliseen aikaan ja Ruotsin yhteyteen.

Perehdytään keskiaikaan ja asutuksen syntyyn Kemijärvellä.

S4 Uuden ajan murrosvaihe

Tutustutaan tieteessä, taiteessa ja ihmisten uskomuksissa tapahtuneisiin muutoksiin.

Vieraillaan Kemijärven kotiseutumuseolla. Tehdään yhteistyötä Kemijärven seurakunnan kanssa. Tarkastellaan noitien ja shamaanien osuutta lappilaisissa uskomuksissa ja kansanperinteessä.

S5 Suomi osana Ruotsia

Tarkastellaan kehitystä Suomessa 1600–1700-luvuilla

Tutustutaan suomalaisasutuksen syntyyn Kemijärvellä.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1, S2, S3, S4, S5	L1, L2, L3, L4, L5, L6, L7
T2	S1, S2, S3, S4, S5	L1, L2, L4, L5, L7
T3	S1, S2, S3, S4, S5	L1, L2, L4, L5, L6, L7
T4	S1, S2, S3, S4, S5	L1, L2, L3
T5	S1, S2, S3, S4, S5	L1, L2, L3, L4, L6, L7
T6	S1, S2, S3, S4, S5	L2, L4, L7
T7	S1, S2, S3, S4, S5	L1, L2, L3, L4, L5, L6, L7
T8	S1, S2, S3, S4, S5	L1, L2, L4, L7
T9	S1, S2, S3, S4, S5	L1, L2, L4
T10	S1, S2, S3, S4, S5	L1, L2, L3, L4, L5, L6, L7
T11	S1, S2, S3, S4, S5	L1, L2, L3, L4, L6, L7

Vuosiluokan tavoitteet

T1 ohjata oppilasta kiinnostumaan historiasta tiedonalana ja identiteettiä rakentavana oppiaineena

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
	Motivaation kehittymistä ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilaita ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

Perehdytään keskiaikaan ja asutuksen syntyyn Kemijärvellä.

Vieraillaan Kemijärven kotiseutumuseolla. Tehdään yhteistyötä Kemijärven seurakunnan kanssa. Tarkastellaan noitien ja shamaanien osuutta lappilaisissa uskomuksissa ja kansanperinteessä.

Tutustutaan suomalaisasutuksen syntyyn Kemijärvellä.

T2 johdattaa oppilasta tunnistamaan erilaisia historian lähteitä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Historian tietolähteiden tunnistaminen	Oppilas osaa ohjatusti etsiä historiatietoa erilaisista tietolähteistä.

Perehdytään keskiaikaan ja asutuksen syntyyn Kemijärvellä.

Vieraillaan Kemijärven kotiseutumuseolla. Tehdään yhteistyötä Kemijärven seurakunnan kanssa. Tarkastellaan noitien ja shamaanien osuutta lappilaisissa uskomuksissa ja kansanperinteessä.

Tutustutaan suomalaisasutuksen syntyyn Kemijärvellä.

T3 ohjata oppilasta havaitsemaan historiatiedon tulkinnallisuuden

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Historiatiedon tulkinnallisuuden havaitseminen	Oppilas osaa erottaa toisistaan faktan ja tulkinnan.

Perehdytään keskiaikaan ja asutuksen syntyyn Kemijärvellä.

Vieraillaan Kemijärven kotiseutumuseolla. Tehdään yhteistyötä Kemijärven seurakunnan kanssa. Tarkastellaan noitien ja shamaanien osuutta lappilaisissa uskomuksissa ja kansanperinteessä.

Tutustutaan suomalaisasutuksen syntyyn Kemijärvellä.

T4 auttaa oppilasta ymmärtämään erilaisia tapoja jakaa historia aikakausiin sekä käyttämään niihin liittyviä historiallisia käsitteitä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kronologian ymmärrys	Oppilas tunnistaa keskeiset historiaan liittyvät ajan jäsentämis muodot ja osaa antaa esimerkkejä eri aikojen yhteiskunnille ja aikakausille ominaisista piirteistä.

Perehdytään keskiaikaan ja asutuksen syntyyn Kemijärvellä.

Vieraillaan Kemijärven kotiseutumuseolla. Tehdään yhteistyötä Kemijärven seurakunnan kanssa. Tarkastellaan noitien ja shamaanien osuutta lappilaisissa uskomuksissa ja kansanperinteessä.

Tutustutaan suomalaisasutuksen syntyyn Kemijärvellä.

T5 ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisen toiminnan motiiveja

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Historiallinen empatia	Oppilas pystyy eläytymään menneen ajan ihmisen asemaan ja nimeämään tämän toiminnan motiiveja.

Perehdytään keskiaikaan ja asutuksen syntyyn Kemijärvellä.

Vieraillaan Kemijärven kotiseutumuseolla. Tehdään yhteistyötä Kemijärven seurakunnan kanssa. Tarkastellaan noitien ja shamaanien osuutta lappilaisissa uskomuksissa ja kansanperinteessä.

Tutustutaan suomalaisasutuksen syntyyn Kemijärvellä.

T6 johdattaa oppilasta hahmottamaan erilaisia syitä ja seurauksia historian tapahtumille ja ilmiöille

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Syy- ja seuraussuhteiden hahmottaminen historiassa	Oppilas tunnistaa ja osaa antaa esimerkkejä historian ilmiöiden syy- ja seuraussuhteista.

Perehdytään keskiaikaan ja asutuksen syntyyn Kemijärvellä.

Vieraillaan Kemijärven kotiseutumuseolla. Tehdään yhteistyötä Kemijärven seurakunnan kanssa. Tarkastellaan noitien ja shamaanien osuutta lappilaisissa uskomuksissa ja kansanperinteessä.

Tutustutaan suomalaisasutuksen syntyyn Kemijärvellä.

T7 auttaa oppilasta tunnistamaan muutoksia oman perheen tai yhteisön historiassa sekä ymmärtämään, miten samat muutokset ovat voineet tarkoittaa eri asioita eri ihmisille

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Muutoksen hahmottaminen	Oppilas osaa kuvata muutoksia ja kertoa, miksi muutos ei ole sama kuin edistys. Oppilas osaa kuvata joidenkin esimerkkien avulla, miten muutos ei ole merkinnyt samaa eri ihmisten ja ryhmien näkökulmasta.

Perehdytään keskiaikaan ja asutuksen syntyyn Kemijärvellä.

Vieraillaan Kemijärven kotiseutumuseolla. Tehdään yhteistyötä Kemijärven seurakunnan kanssa. Tarkastellaan noitien ja shamaanien osuutta lappilaisissa uskomuksissa ja kansanperinteessä.

Tutustutaan suomalaisasutuksen syntyyn Kemijärvellä.

T8 harjaannuttaa oppilasta hahmottamaan jatkuvuuksia historiassa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Jatkuvuuden tunnistaminen	Oppilas osaa antaa esimerkkejä ilmiöiden jatkuvuudesta eri aikakaudesta toiseen.

Perehdytään keskiaikaan ja asutuksen syntyyn Kemijärvellä.

Vieraillaan Kemijärven kotiseutumuseolla. Tehdään yhteistyötä Kemijärven seurakunnan kanssa. Tarkastellaan noitien ja shamaanien osuutta lappilaisissa uskomuksissa ja kansanperinteessä.

Tutustutaan suomalaisasutuksen syntyyn Kemijärvellä.

T9 ohjata oppilasta esittämään muutoksille syitä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Syy- ja seuraus-suhteen kuvaileminen	Oppilas osaa kuvailla pääpiirteissään joidenkin historian ilmiöiden syy- ja seuraussuhteita.

Perehdytään keskiaikaan ja asutuksen syntyyn Kemijärvellä.

Vieraillaan Kemijärven kotiseutumuseolla. Tehdään yhteistyötä Kemijärven seurakunnan kanssa. Tarkastellaan noitien ja shamaanien osuutta lappilaisissa uskomuksissa ja kansanperinteessä.

Tutustutaan suomalaisasutuksen syntyyn Kemijärvellä.

T10 ohjata oppilasta selittämään, miten tulkinnat saattavat muuttua uusien lähteiden tai tarkastelutapojen myötä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tulkintojen selittäminen	Oppilas osaa selittää joidenkin esimerkkien avulla, miksi sama tapahtuma tai ilmiö voidaan tulkita eri tavoin.

Perehdytään keskiaikaan ja asutuksen syntyyn Kemijärvellä.

Vieraillaan Kemijärven kotiseutumuseolla. Tehdään yhteistyötä Kemijärven seurakunnan kanssa. Tarkastellaan noitien ja shamaanien osuutta lappilaisissa uskomuksissa ja kansanperinteessä.

Tutustutaan suomalaisasutuksen syntyyn Kemijärvellä.

T11 ohjata oppilasta selittämään ihmisen toimintaa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ihmisen toiminnan selittäminen	Oppilas osaa esittää käsiteltävästä asiasta kertomuksen siten, että hän selittää tapahtuman tai ilmiön eri toimijoiden kannalta.

Perehdytään keskiaikaan ja asutuksen syntyyn Kemijärvellä.

Vieraillaan Kemijärven kotiseutumuseolla. Tehdään yhteistyötä Kemijärven seurakunnan kanssa. Tarkastellaan noitien ja shamaanien osuutta lappilaisissa uskomuksissa ja kansanperinteessä.

Tutustutaan suomalaisasutuksen syntyyn Kemijärvellä.

33.6.13. Toinen kotimainen kieli

Oppiaineen tehtävä

Kieli on oppimisen ja ajattelun edellytys. Kieli on mukana kaikessa koulun toiminnassa, ja jokainen opettaja on kielen opettaja. Kielten opiskelu edistää ajattelutaitojen kehittymistä. Se antaa aineksia monikielisen ja -kulttuurisen identiteetin muodostumiselle ja arvostamiselle. Sanavaraston ja rakenteiden karttuessa myös vuorovaikutus- ja tiedonhankintataidot kehittyvät. Kielten opiskelussa on runsaasti sijaa ilolle, leikillisyydelle ja luovuudelle.

Toisen kotimaisen kielen opetus on osa kielikasvatusta ja johdatusta kielitietoisuuteen. Oppilaissa herätetään kiinnostus kouluyhteisön ja ympäröivän maailman kielelliseen ja kulttuuriseen moninaisuuteen ja heitä rohkaistaan viestimään autenttisissa kieliympäristöissä. Koulussa ohjataan arvostamaan eri kieliä, niiden puhujia ja erilaisia kulttuureita. Sukupuolten tasa-arvoa kielivalinnoissa ja kielten opiskelussa vahvistetaan erilaisia oppilaita kiinnostavalla kielivalintatiedotuksella, rohkaisemalla oppilaita tekemään aidosti itseään kiinnostavia valintoja sukupuolesta riippumatta, käsittelemällä opetuksessa monipuolisesti erilaisia aiheita sekä käyttämällä vaihtelevia ja toiminnallisia työtapoja.

Toisen kotimaisen kielen opiskelu valmistaa oppilaita suunnitelmalliseen ja luovaan työskentelyyn erilaisissa kokoonpanoissa. Oppilaille ja oppilasryhmille luodaan mahdollisuuksia verkostoitumiseen ja yhteydenpitoon ihmisten kanssa myös eri puolilla Pohjoismaita. Tieto- ja viestintäteknologia tarjoaa yhden luontevan mahdollisuuden toteuttaa kieltenopetusta

autenttisista tilanteista ja oppilaiden viestintätarpeista lähtien. Opetus antaa myös valmiuksia osallisuuteen ja aktiiviseen vaikuttamiseen.

Opetus vahvistaa oppilaiden luottamusta omiin kykyihinsä oppia kieliä ja käyttää niitä rohkeasti. Oppilaille annetaan mahdollisuus edetä yksilöllisesti ja saada tarpeen mukaan tukea oppimiselleen. Opetus järjestetään niin, että myös muita nopeammin etenevät tai kieltä entuudestaan osaavat voivat edistyä.

Kielten opetuksessa kehitetään monilukutaitoa ja käsitellään erilaisia tekstejä. Lasten ja nuorten erilaiset kiinnostuksen kohteet otetaan huomioon tekstien valinnassa. Opetuksessa luodaan siltoja myös eri kielten välille sekä oppilaiden vapaa-ajan kielenkäyttöön. Oppilaita ohjataan hakemaan osaamillaan kielillä tietoa.

Ruotsin kieli, B1-oppimäärä

Ruotsin kieli, B1-oppimäärä vuosiluokilla 3-6

Vuosiluokilla 3 – 6 kaikilla oppilailla on äidinkielen lisäksi opetusta vähintään kahdessa muussa kielessä: yhteisessä A1-kielessä sekä B1- kielessä ja mahdollisesti myös A2-kielessä, joka on A-kielen valinnainen oppimäärä.

Ruotsin kielen B1-oppimäärän oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Tavoitteena on, että kielenkäyttö olisi mahdollisimman asianmukaista, luonnollista ja oppilaille merkityksellistä. Työskentelyssä korostuu pari- ja pienryhmätyö sekä yhdessä oppiminen erityyppisissä oppimisympäristöissä. Monikielisyys- ja kielikasvatuksen tavoitteiden saavuttamiseksi tarvitaan opettajien yhteistyötä. Leikin, laulun, pelillisyyden ja draaman avulla oppilaat saavat mahdollisuuden kokeilla kasvavaa kielitaitoaan ja käsitellä myös asenteita. Opetuksessa käytetään monipuolisesti eri viestintäkanavia ja -välineitä. Oppilaita ohjataan aktiiviseen toimijuuteen ja itsenäiseen vastuun ottoon omasta oppimisestaan Eurooppalaisen kielisalkun tai vastaavan työvälineen avulla. Oppilaat tutustuvat ympäröivän yhteisön monikielisyteen ja -kulttuurisuuteen kotikansainvälisyyden avulla. Heille tarjotaan myös mahdollisuuksia harjoitella kansainvälistä yhteydenpitoa. Ruotsin kieltä käytetään aina kun se on mahdollista.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki ruotsin kielen B1-oppimäärässä vuosiluokilla 3-6

Oppilaita ohjataan käyttämään kielitaitoaan rohkeasti. Rungas viestinnällinen harjoittelu tukee oppilaiden kielitaidon kehittymistä. Oppilaita kannustetaan opiskelemaan myös muita koulun tarjoamia kieliä. Oppilaille, joilla on kieliin liittyviä oppimisvaikeuksia, tarjotaan tukea. Opetus suunnitellaan niin, että se tarjoaa haasteita myös muita nopeammin edistyville tai ruotsin kieltä entuudestaan osaaville oppilaille.

Oppilaan oppimisen arviointi ruotsin kielen B1-oppimäärässä vuosiluokilla 3-6

Arviointi ja palaute on luonteeltaan oppimista ohjaavaa ja kannustavaa ja antaa oppilaille mahdollisuuden painottaa itselleen luontevia ilmaisumuotoja. Monipuolinen arviointi tarjoaa mahdollisuuksia osoittaa osaamistaan myös oppilaille, joilla on kieleen liittyviä oppimisvaikeuksia tai joilla on muulla tavoin kielellisesti erilaiset lähtökohdat. Arvioinnissa välineenä voidaan käyttää esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua.

Ruotsin kielen sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaiden osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellään

osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttää ruotsin kielen B1-oppimäärän valtakunnallisia arviointikriteereitä. Opinnoissa edistymisen kannalta on keskeistä, että oppimista arvioidaan monin eri tavoin myös itse- ja vertaisarvioinnin keinoin ja että arviointi kohdistuu kaikkiin arvioitaviin tavoitteisiin. Arvioinnissa otetaan huomioon kaikki kielitaidon osa-alueet. Niiden arviointi perustuu Eurooppalaiseen viitekehukseen ja sen pohjalta laadittuun suomalaiseen sovellukseen.

Vuosiluokka 6

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen

Tarkastellaan ja verrataan ruotsin kielen ja entuudestaan tuttujen kielten tärkeimpiä yhtäläisyyksiä ja eroja.

Vertaillaan ruotsin kielen sanoja, lauseita ja lauserakenteita muihin oppilaiden osaamiin kieliin kirjoitusasun ja ääntämisen osalta.

S2 Kielenopiskelutaidot

Asetetaan tavoitteita ja suunnitellaan toimintaa yhdessä. Selvitetään, missä ruotsin taitoa tarvitaan ja missä sitä voi käyttää. Opetellaan huomaamaan, miten ruotsin kieli näkyy erilaisissa arkisissa yhteyksissä.

Tutustutaan kielenoppimisstrategioihin. Oppilaat asettavat omia tavoitteita ja suunnittelevat, kuinka ne saavutetaan. Tutkitaan, missä ruotsin kieltä esiintyy Suomessa ja samalla huomataan myös ruotsin kielen hyöty Pohjoismaissa.

S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä

Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisten aihepiirien yhteydessä, kuten minä itse, perheeni, koulu, harrastukset ja vapaa-ajan vietto. Lisäksi valitaan yhdessä kiinnostavia kielenkäytön aihepiirejä. Opetellaan ruotsin kielen tärkeimmät suomesta poikkeavat foneettiset merkit ja niiden luonteva ääntäminen. Harjoitellaan erilaisia vuorovaikutustilanteita.

Keskeiset sisällöt: Osataan kysyä ja vastata mm. seuraavista aihepiireistä: minä itse, koti, perheeni, harrastukset, ääntäminen.

Keskeiset rakenteet: Opetellaan verbin preesens, persoonapronominien subjekti- ja omistusmuodot, lukusanat, apuverbien käyttö, substantiivin ja adjektiivin taivutus sekä päälauseen sanajärjestys.

Sanastoa ja rakenteita harjoitellaan ja opetellaan monipuolisesti suullisten ja kirjallisten harjoitusten avulla. Kehitetään tvt-osaamista esim. tuotosten tallentamisen ja esittämisen välineenä.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1	L1, L2, L4
T2	S1	L2
T3	S2	L1, L3, L5
T4	S2	L3, L5
T5	S3	L4
T6	S3	L4
T7	S3	L4
T8	S3	L4
T9	S3	L4

Vuosiluokan tavoitteet

T1 auttaa oppilasta jäsentämään käsitystään kaikkien osaamiensa kielten keskinäisestä suhteesta

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kielten keskinäissuhteiden hahmottaminen	Oppilas osaa kuvata, mihin kielikuntiin hänen osaamansa ja opiskelemaisensa kielet kuuluvat.

Vertaillaan ruotsin kielen sanoja, lauseita ja lauserakenteita muihin oppilaiden osaamiin kieliin kirjoitusasun ja ääntämisen osalta.

T2 tutustuttaa oppilas suomen ja ruotsin asemaan kansalliskielinä sekä ruotsin kielen vaikutukseen suomen kieleen

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ruotsin kielen aseman ja merkityksen tunteminen Suomessa	Oppilas osaa nimetä syitä, joiden vuoksi Suomessa käytetään ruotsia ja mainita ruotsista suomeen lainautuneita sanoja.

Vertaillaan ruotsin kielen sanoja, lauseita ja lauserakenteita muihin oppilaiden osaamiin kieliin kirjoitusasun ja ääntämisen osalta.

T3 ohjata oppilasta harjaannuttamaan viestinnällisiä taitojaan sallivassa opiskeluilmapiiirissä ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen sekä ottamaan vastuuta opiskelustaan ja arvioimaan osaamistaan

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Toiminta opiskelutilanteessa	Oppilas harjaannuttaa ruotsin taitoaan ryhmässä myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen, huolehtii kotitehtävistään sekä osallistuu ryhmän työskentelyyn myönteisellä tavalla. Oppilas osaa arvioida ruotsin taitonsa kehittymistä suhteellisen realistisesti.

Tutustutaan kielenoppimisstrategioihin. Oppilaat asettavat omia tavoitteita ja suunnittelevat, kuinka ne saavutetaan. Tutkitaan, missä ruotsin kieltä esiintyy Suomessa ja samalla huomataan myös ruotsin kielen hyöty Pohjoismaissa.

T4 rohkaista oppilasta näkemään ruotsin taito tärkeänä osana elinikäistä oppimista ja oman kielivarannon karttumista ja rohkaista ruotsinkielisten oppimisympäristöjen löytämiseen ja hyödyntämiseen myös koulun ulkopuolella

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ruotsin kielen käyttöalueiden ja – mahdollisuuksien tunnistaminen omassa elämässä	Oppilas osaa mainita joitakin ruotsin kielen käyttöalueita ja -mahdollisuuksia.

Tutustutaan kielenoppimisstrategioihin. Oppilaat asettavat omia tavoitteita ja suunnittelevat, kuinka ne saavutetaan. Tutkitaan, missä ruotsin kieltä esiintyy Suomessa ja samalla huomataan myös ruotsin kielen hyöty Pohjoismaissa.

T5 ohjata oppilasta harjoittelemaan erilaisia, erityisesti suullisia viestintätilanteita

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa	Taitotasoa: A1.2: Oppilas selviytyy satunnaisesti yleisimmin toistuvista, rutiinimaisista viestintätilanteista tukeutuen vielä enimmäkseen viestintäkumppaniin.

Keskeiset sisällöt: Osataan kysyä ja vastata mm. seuraavista aihepiireistä: minä itse, koti, perheeni, harrastukset, ääntäminen.

Keskeiset rakenteet: Opetellaan verbin preesens, persoonapronominien subjekti- ja omistusmuodot, lukusanat, apuverbien käyttö, substantiivin ja adjektiivin taivutus sekä päälauseen sanajärjestys.

Sanastoa ja rakenteita harjoitellaan ja opetellaan monipuolisesti suullisten ja kirjallisten harjoitusten avulla. Kehitetään tv-osaamista esim. tuotosten tallentamisen ja esittämisen välineenä.

T6 rohkaista oppilasta käyttämään viestinsä perille saamiseksi monenlaisia, myös ei-kielillisiä keinoja ja pyytämään tarvittaessa toistoa ja hidastusta

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Viestintästrategioiden käyttö	Taitotaso: A1.2: Oppilas tukeutuu viestinnässään kaikkein keskeisiin sanoihin ja ilmauksiin. Oppilas tarvitsee paljon apukeinoja ja osaa pyytää toistamista tai hidastamista.

Keskeiset sisällöt: Osataan kysyä ja vastata mm. seuraavista aihepiireistä: minä itse, koti, perheeni, harrastukset, ääntäminen.

Keskeiset rakenteet: Opetellaan verbin preesens, persoonapronominien subjekti- ja omistusmuodot, lukusanat, apuverbien käyttö, substantiivin ja adjektiivin taivutus sekä päälauseen sanajärjestys.

Sanastoa ja rakenteita harjoitellaan ja opetellaan monipuolisesti suullisten ja kirjallisten harjoitusten avulla. Kehitetään tv-t-osaamista esim. tuotosten tallentamisen ja esittämisen välineenä.

T7 ohjata oppilasta harjoittelemaan erilaisia kohteliaisuuden ilmauksia

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Viestinnän kulttuurinen sopivuus	Taitotaso: A1.2: Oppilas osaa käyttää muutamia kaikkein yleisimpiä kielelle ominaisia kohteliaisuuden ilmauksia rutiininomaisissa sosiaalisissa kontakteissa.

Keskeiset sisällöt: Osataan kysyä ja vastata mm. seuraavista aihepiireistä: minä itse, koti, perheeni, harrastukset, ääntäminen.

Keskeiset rakenteet: Opetellaan verbin preesens, persoonapronominien subjekti- ja omistusmuodot, lukusanat, apuverbien käyttö, substantiivin ja adjektiivin taivutus sekä päälauseen sanajärjestys.

Sanastoa ja rakenteita harjoitellaan ja opetellaan monipuolisesti suullisten ja kirjallisten harjoitusten avulla. Kehitetään tv-t-osaamista esim. tuotosten tallentamisen ja esittämisen välineenä.

T8 rohkaista oppilasta ottamaan selvää tilaneyhteyden avulla helposti ennakoitavasta ja ikätasolleen sopivasta puheesta tai kirjoitetusta tekstistä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tekstien tulkintataidot	Taitotaso A1.1: Oppilas ymmärtää harjoiteltua, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sisältävää muutamien sanan mittaista kirjoitettua tekstiä ja hidasta puhetta. Oppilas tunnistaa tekstistä yksittäisiä tietoja.

Keskeiset sisällöt: Osataan kysyä ja vastata mm. seuraavista aihepiireistä: minä itse, koti, perheeni, harrastukset, ääntäminen.

Keskeiset rakenteet: Opetellaan verbin preesens, persoonapronominien subjekti- ja omistusmuodot, lukusanat, apuverbien käyttö, substantiivin ja adjektiivin taivutus sekä päälauseen sanajärjestys.

Sanastoa ja rakenteita harjoitellaan ja opetellaan monipuolisesti suullisten ja kirjallisten harjoitusten avulla. Kehitetään tvt-osaamista esim. tuotosten tallentamisen ja esittämisen välineenä.

T9 tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella ikätasolle sopivaa hyvin pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tekstien tuottamistaidot	Taitotasoa A1.1: Oppilas osaa ilmaista itseään puheessa hyvin suppeasti käyttäen harjoiteltuja sanoja ja opeteltuja vakioilmaisuja. Oppilas ääntää joitakin harjoiteltuja ilmauksia ymmärrettävästi. Oppilas osaa kirjoittaa joitakin erillisiä sanoja ja sanontoja.

Keskeiset sisällöt: Osataan kysyä ja vastata mm. seuraavista aihepiireistä: minä itse, koti, perheeni, harrastukset, ääntäminen.

Keskeiset rakenteet: Opetellaan verbin preesens, persoonapronominien subjekti- ja omistusmuodot, lukusanat, apuverbien käyttö, substantiivin ja adjektiivin taivutus sekä päälauseen sanajärjestys.

Sanastoa ja rakenteita harjoitellaan ja opetellaan monipuolisesti suullisten ja kirjallisten harjoitusten avulla. Kehitetään tvt-osaamista esim. tuotosten tallentamisen ja esittämisen välineenä.

33.6.14. Äidinkieli ja kirjallisuus

Oppiaineen tehtävä

Tehtäväkuvaus, oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet sekä ohjaus, eriyttäminen ja tuki sekä oppilaan oppimisen arviointi koskevat kaikkia äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen oppimääriä.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksen tehtävänä on kehittää oppilaiden kieli-, vuorovaikutus- ja tekstitaitoja ja ohjata heitä kiinnostumaan kielestä, kirjallisuudesta ja muusta kulttuurista ja tulemaan tietoisiksi itsestään viestijöinä ja kielenkäyttäjinä. Oppilaiden arjen kieli- ja tekstitaitoja laajennetaan niin, että he saavat valmiuksia havaintojen ja ilmiöiden käsitteellistämiseen, ajattelunsa kielentämiseen ja luovuutensa kehittämiseen.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opetus vastaa yhteistyössä muiden oppiaineiden ja kotien kanssa oppilaiden kielikasvatuksesta ja auttaa heitä rakentamaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiä monikulttuurisessa ja medioituneessa yhteiskunnassa. Äidinkieli ja kirjallisuus on monitieteinen taito-, tieto- ja kulttuurialue. Opetus perustuu laajaan tekstikäsitteeseen. Keskeisiä ovat monimuotoisten tekstien tulkitsemisen ja tuottamisen sekä tiedon hankinnan ja jakamisen taidot. Ikäkaudelle ja kielitaidolle soveltuva kirjallisuus vahvistaa luovuuden ja mielikuvituksen monipuolista kehittymistä ja laajentaa oppilaiden käsitystä oman kielellisen ilmaisunsa mahdollisuuksista. Kirjallisuus yhdistää oppilaan kulttuuriinsa ja avartaa käsitystä muista kulttuureista.

Oppilaita rohkaistaan rakentamaan ja vastuulliseen vuorovaikutukseen erilaisissa viestintäympäristöissä. Osana eettistä kasvatusta oppilaita ohjataan ymmärtämään omien kielellisten ja viestinnällisten valintojen vaikutuksia toisiin ihmisiin. Metakognitiivisista taidoista äidinkielen opetuksessa painottuvat tekstien tulkitsemisen ja tuottamisen strategiset taidot. Kielitiedon opetuksen tehtävänä on tukea ja kehittää kielitietoisuutta ja kielen havainnoinnin taitoja. Opetus perustuu yhteisölliseen ja funktionaaliseen näkemykseen kielestä: kielen rakenteita opiskellaan ikäkaudelle tyypillisten kielenkäyttötilanteiden ja tekstilajien yhteydessä. Opetuksessa edetään portaittain oppilaiden kehitysvaiheen mukaan.

Opetus tutustuttaa moniin kulttuurisisältöihin, joista keskeisiä ovat sanataide, media, draama, teatteritaide sekä puhe- ja viestintäkulttuurit. Sanataiteeseen kuuluu kaunokirjallisten tekstien kirjoittaminen ja tulkitseminen. Kirjallisuuden opetuksen tehtävänä on lukemiseen innostaminen, elämysten saaminen ja jakaminen, kulttuurintuntemuksen syventäminen, eettisen kasvun tukeminen sekä oppilaiden kielen ja mielikuvituksen rikastaminen. Draama vahvistaa oppiaineen toiminnallista, kokemuksellista, elämyksellistä ja esteettistä luonnetta. Mediakasvatus tähtää mediasisältöjen tulkitsemiseen ja tuottamiseen ja niiden ymmärtämiseen kulttuurisena ilmiönä. Puhe- ja viestintäkulttuurien opetus vahvistaa vuorovaikutus- ja viestintätaitoja.

Keskeisiä motivaatiotekijöitä äidinkielen ja kirjallisuuden oppimisessa ovat opittavien asioiden merkityksellisyys oppilaille ja osallisuuden kokemukset. Oppilaiden kiinnostusta vahvistetaan luomalla mahdollisuuksia aktiiviseen toimijuuteen ja omiin valintoihin sekä ottamalla huomioon oppilaiden tekstimaailma ja kokemukset sekä laajentamalla niitä. Opetuksessa, oppimisympäristön luomisessa ja opetusmenetelmien valinnassa otetaan huomioon oppilaiden erilaisuus, yhdenvertaisuus ja sukupuolten tasa-arvo ja tuetaan niin edistyneitä kuin oppimisvaikeuksien kanssa ponnistelevia. Äidinkielen oppimäärät tekevät yhteistyötä.

Oppiaineen tehtävä vuosiluokilla 3-6

Vuosiluokilla 3–6 opetuksen erityisenä tehtävänä on oppilaiden ilmaisu- ja vuorovaikutustaitojen sekä lukemisen ja tekstien tuottamisen taitojen ja strategioiden sujuvoittaminen ja tekstilajivalikoiman laajentaminen. Oppilaita ohjataan toimimaan tarkoituksenmukaisesti, turvallisesti ja vastuullisesti entistä monipuolisemmissa, myös monimediaisissa vuorovaikutustilanteissa, ja heitä ohjataan tulkitsemaan, tuottamaan ja arvioimaan yhä monimuotoisempia tekstejä osana oppimaan oppimista. Tietoa kielestä, kirjallisuudesta, mediasta ja muusta kulttuurista opitaan kielellisten taitojen kehittämisen ja tekstien merkitysten tarkastelun yhteydessä. Opetuksen tavoitteena on herättää kiinnostus ja antaa välineitä kielen havainnointiin, lukuharrastukseen ja monenlaiseen ilmaisuun sekä tarjota kieleen ja kirjallisuuteen liittyviä elämyksiä.

Opetuksessa hyödynnetään kirjastoa, paikallisia lausujia, näyttelijöitä ja kirjailijoita sekä paikallista sanomalehteä Koti-Lappia.

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Tavoitteena on kielellisesti virikkeinen ja yhteisöllinen oppimisympäristö, jossa oppilaiden näkemyksiä arvostetaan ja jossa on mahdollisuus tarkastella ja tuottaa tekstejä yksin ja yhdessä turvallisesti myös viestintäteknologian avulla. Opetuksessa hyödynnetään oppilaiden itse valitsemia ja heitä kiinnostavia kirjoja ja muita monimuotoisia tekstejä sekä laajennetaan oppilaiden lukukokemuksia. Äidinkielen oppimisympäristöön kuuluu myös koulun ulkopuolinen kulttuuri- ja mediatarjonta. Työtavat valitaan niin, että ne mahdollistavat yhdessä toimimisen ja kokemusten jakamisen sekä oppiaineen sisältöalueiden luontevan integroitumisen. Opetusta eheytetään prosessinomaisen opiskelun ja projektityöskentelyn avulla. Vuorovaikutus- ja draamataitoja syvennetään erilaisten harjoitusten avulla. Draamaa ja kirjallisuuden opetusta yhdistetään muiden oppiaineiden opetukseen.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa vuosiluokilla 3-6

Tavoitteena on tukea oppilaiden kielellistä kehitystä, sujuvan luku- ja kirjoitustaidon oppimista sekä lukutaidon syvenemistä ymmärtäväksi lukemiseksi. Oppilaita tuetaan sanavarannon laajentamisessa, käsitteiden oppimisessa sekä ajatusten kielentämisessä ja vuorovaikutustaidoissa. Jokaista oppilasta kannustetaan taitotasoaan vastaavan kirjallisuuden ja muiden tekstien lukemiseen ja ohjataan luetun ymmärtämisen strategioiden käyttöön sekä sopivien opiskelustrategioiden kehittämiseen ja omien vahvuuksien tunnistamiseen. Oppilaiden tekstien tuottamisen taitojen sekä oikeinkirjoituksen kehittämiseksi annetaan malleja sekä yhteisöllistä ja yksilöllistä tukea. Myös kielellisesti taitavia oppilaita tuetaan lukuhaasteiden ottamisessa, itselleen soveltuvien työtapojen löytämisessä ja tavoitteiden asettamisessa. Tekstit ja työtavat valitaan niin, että oppilaiden yhdenvertaisuus ja sukupuolten tasa-arvo toteutuu.

Oppilaan oppimisen arviointi äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa vuosiluokilla 3-6

Arviointi ja siihen perustuva palaute on monipuolista, konkreettista ja oppimisen taitoja kehittävää. Arviointi nivotaan kiinteäksi osaksi oppimisprosessia. Arviointi perustuu monipuoliseen dokumentointiin siitä, miten oppilaiden laajenevat kielelliset taidot ja tekstien tuottaminen sekä tulkinta kehittyvät ja mitkä ovat heidän tietonsa kielestä, kirjallisuudesta ja muusta kulttuurista.

Oppilaita ohjataan arvioimaan omaa ja muiden työskentelyä, ilmaisua ja tuotoksia. Oppimista tukevan, monipuolisen ja erittelevän arvioinnin ja palautteen avulla oppilaita autetaan tulemaan tietoisiksi omista taidoistaan, tiedoistaan ja työskentelyprosesseistaan ja he saavat välineitä niiden kehittämiseen. Omaehtoinen lukeminen on tärkeä tavoite, jota tuetaan ja arvioidaan suhteessa luku- ja kirjoitustaitoon.

Äidinkielen ja kirjallisuuden sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaiden osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuositolodistusta varten opettaja käyttää valtakunnallisia arviointikriteereitä. Oppimisen edistymisen kannalta keskeisiä ovat äidinkielen ja kirjallisuuden eri tavoitealueiden perustaidot ja niihin johtavat työskentelyprosessit ja oppimisstrategiat.

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus

Oppimäärän erityinen tehtävä

Tuntijakoasetuksen mukaan koulun opetuskielen mukaan määräytyvän äidinkielen ja kirjallisuuden sijasta maahanmuuttajille voidaan opettaa joko kokonaan tai osittain suomen tai ruotsin kieltä erityisen maahanmuuttajille tarkoitettun oppimäärän mukaisesti. Tämän oppimäärän tehtävänä on tukea lapsen ja nuoren kasvua kieliyhteisön täysivaltaiseksi jäseneksi, jolla on kielelliset valmiudet jatko-opintoihin. Opetuksen avulla pyritään monilukutaitoon, jonka avulla oppilas osaa hakea tietoa sekä ymmärtää, tuottaa, arvioi ja analysoi erilaisia puhuttuja ja kirjoitettuja suomenkielisiä tekstejä päivittäisessä vuorovaikutuksessa, koulutyöskentelyssä ja yhteiskunnassa. Opetuksessa tuetaan kielitaidon eri osa-alueiden sekä eri tiedonalojen kielen kehittymistä.

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän erityisenä tehtävänä on tukea oppilaan monikielisyiden kehittymistä sekä herättää kiinnostus ja tarjota välineitä kielitaidon elinikäiseen kehittämiseen. Yhteistyössä kotien, oman äidinkielen opetuksen sekä muiden oppiaineiden kanssa suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -opetus auttaa oppilasta rakentamaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiään kulttuurisesti monimuotoisessa ja monimediaisessa yhteiskunnassa.

Suomen kielen oppiminen tukee kotoutumista suomalaiseen yhteiskuntaan. Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän opetuksen lähtökohtana ovat oppilaille merkitykselliset ja tarpeelliset tekstilajit ja kielenkäyttötilanteet, joiden avulla kielen muotoja, merkityksiä ja

käyttöä tutkitaan ja opitaan analysoimaan. Kielitaitoa kehitetään kaikilla kielen käytön osa-alueilla, joita ovat kuullun ymmärtäminen, puhuminen, luetun ymmärtäminen ja kirjoittaminen. Ymmärtämis- ja tuottamistaitojen kehittyminen nivoutuvat toisiinsa. Oppilaiden kielen osaaminen laajenee arkielämän konkreettisesta kielestä käsitteellisen ajattelun kieleen. He saavat valmiudet havaintojen ja ilmiöiden sekä oman ajattelunsa, tunteidensa ja mielipiteidensä ilmaisemiseen tilanteeseen sopivalla tavalla. Opetuksessa arvostetaan ja hyödynnetään oppilaiden osaamia kieliä.

Kunkin oppilaan tarpeen suomi toisena kielenä -oppimäärään määrittävät oppilasta opettavat opettajat yhdessä. Oppilaan huoltaja päättää oppimääriä koskevista valinnoista. Koska opetus tulee järjestää oppilaiden ikäkauden ja edellytysten mukaisesti, oppimäärän valinnassa on keskeistä, että oppilas saa hänelle parhaiten soveltuvan oppimäärän mukaista opetusta. Oppilas voi opiskella suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärää, jos hänen äidinkieltensä ei ole suomi, ruotsi tai saame tai hänellä on muutoin monikielinen tausta. Oppimäärän tarpeen selvittämisessä huomioidaan myös seuraavat näkökulmat:

- oppilaan suomen kielen peruskielitaidossa on puutteita jollakin tai joillakin kielitaidon osa-alueilla, jolloin oppilaan osaaminen ei anna vielä edellytyksiä yhdenvertaiseen kouluyhteisön jäsenenä toimimiseen päivittäisessä vuorovaikutuksessa ja koulutyöskentelyssä tai
- oppilaan suomen kielen taito ei anna vielä edellytyksiä suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän opiskeluun.

Kun oppilas opiskelee suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän mukaan, hänelle opetetaan suomea tai ruotsia toisena kielenä joko kokonaan tai osittain suomen kielen ja kirjallisuuden opetuksen sijaan. Opetusjärjestelyiden lähtökohtana ovat oppilaan oppimistarpeet ja kielenoppimisen vaihe. Mikäli oppilaan oppimääräksi on valittu suomi toisena kielenä ja kirjallisuus, hänen edistymistään ja suoriutumistaan arvioidaan suhteessa tämän oppimäärän tavoitteisiin ja kriteereihin riippumatta siitä, minkä opetusryhmän yhteydessä kyseinen opetus on järjestetty. Tärkeää on, että oppilas tulee osalliseksi samoista teksteistä ja tekstilajeista kuin luokkatasonsa muutkin oppilaat. Kesken perusopetuksen Suomeen muuttaneiden oppilaiden opetuksen tavoitteiden asettamisessa ja sisältöjen valinnassa tulee ottaa huomioon oppilaan kielitaito sekä aiemmin opitut tiedot ja taidot. Tarvittaessa laaditaan oppimissuunnitelma. Opetuksessa hyödynnetään tavoitteellisesti erilaisia oppimisympäristöjä, jotka tukevat kielitaidon monipuolista kehittymistä sekä koulussa että sen ulkopuolella. Oppilas voi siirtyä opiskelemaan suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän mukaan, jos hänellä on riittävät edellytykset sen tavoitteiden mukaiseen opiskeluun.

Kieltä pyritään oppimaan luonnollisissa yhteyksissä.

Oppimäärän tehtävä vuosiluokilla 3-6

Vuosiluokilla 3–6 erityisenä tehtävänä on tukea suomen kielen taidon kehittymistä sekä luku- ja kirjoitustaidon ja vuorovaikutustaitojen sujuvoitumista ja monipuolistumista. Opetuksessa otetaan huomioon oppilaiden kielitaito ja vahvuudet. Tekstien tulkitsemisen ja tuottamisen yhteydessä harjaannutaan tarkastelemaan kielen piirteitä ja kirjallisuuden keinoja ja edetään laajempien tekstien lukemiseen ja lukukokemusten monipuoliseen jakamiseen.

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Tavoitteena on kielellisesti virikkeinen ja yhteisöllinen oppimisympäristö, jossa oppilaiden näkemyksiä arvostetaan ja jossa on mahdollisuus tarkastella ja tuottaa tekstejä yksin ja yhdessä turvallisesti myös viestintäteknologian avulla. Opetuksessa hyödynnetään oppilaiden itse valitsemia ja heitä kiinnostavia kirjoja ja muita monimuotoisia tekstejä sekä laajennetaan oppilaiden lukukokemuksia. **Äidinkielen** oppimisympäristöön kuuluu myös koulun ulkopuolinen kulttuuri- ja mediatarjonta. Työtavat valitaan niin, että ne mahdollistavat yhdessä toimimisen

ja kokemusten jakamisen sekä oppiaineen sisältöalueiden luontevan integroitumisen. Opetusta eheytetään prosessinomaisen opiskelun ja projektityöskentelyn avulla. Vuorovaikutus- ja draamataitoja syvennetään erilaisten harjoitusten avulla. Draamaa ja kirjallisuuden opetusta yhdistetään muiden oppiaineiden opetukseen.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa vuosiluokilla 3-6

Tavoitteena on tukea oppilaiden kielellistä kehitystä, sujuvan luku- ja kirjoitustaidon oppimista sekä lukutaidon syvenemistä ymmärtäväksi lukemiseksi. Oppilaita tuetaan sanavarannon laajentamisessa, käsitteiden oppimisessa sekä ajatusten kielentämisessä ja vuorovaikutustaidoissa. Jokaista oppilasta kannustetaan taitotasoaan vastaavan kirjallisuuden ja muiden tekstien lukemiseen ja ohjataan luetun ymmärtämisen strategioiden käyttöön sekä sopivien opiskelustrategioiden kehittämiseen ja omien vahvuuksien tunnistamiseen. Oppilaiden tekstien tuottamisen taitojen sekä oikeinkirjoituksen kehittämiseksi annetaan malleja sekä yhteisöllistä ja yksilöllistä tukea. Myös kielellisesti taitavia oppilaita tuetaan lukuhaasteiden ottamisessa, itselleen soveltuvien työtapojen löytämisessä ja tavoitteiden asettamisessa. Tekstit ja työtavat valitaan niin, että oppilaiden yhdenvertaisuus ja sukupuolten tasa-arvo toteutuu.

Oppilaan oppimisen arviointi äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa vuosiluokilla 3-6

Arviointi ja siihen perustuva palaute on monipuolista, konkreettista ja oppimisen taitoja kehittävä. Arviointi nivotaan kiinteäksi osaksi oppimisprosessia. Arviointi perustuu monipuoliseen dokumentointiin siitä, miten oppilaiden laajenevat kielelliset taidot ja tekstien tuottaminen sekä tulkinta kehittyvät ja mitkä ovat heidän tietonsa kielestä, kirjallisuudesta ja muusta kulttuurista.

Oppilaita ohjataan arvioimaan omaa ja muiden työskentelyä, ilmaisua ja tuotoksia. Oppimista tukevan, monipuolisen ja erittelevän arvioinnin ja palautteen avulla oppilaita autetaan tulemaan tietoisiksi omista taidoistaan, tiedoistaan ja työskentelyprosesseistaan ja he saavat välineitä niiden kehittämiseen. Omaehtoinen lukeminen on tärkeä tavoite, jota tuetaan ja arvioidaan suhteessa luku- ja kirjoitustaitoon.

Äidinkielen ja kirjallisuuden sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaiden osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellään osaamisen taso 6. vuosiluokan lukuvuositolodistusta varten opettaja käyttää valtakunnallisia arviointikriteereitä. Oppimisen edistymisen kannalta keskeisiä ovat äidinkielen ja kirjallisuuden eri tavoitealueiden perustaidot ja niihin johtavat työskentelyprosessit ja oppimisstrategiat.

Vuosiluokka 3

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen

Harjoitellaan kertomista, mielipiteen ilmaisua ja kuvailua yhteisöllisesti erilaisten aihepiirien ja tekstien pohjalta. Ohjataan kokonaisilmaisuuksiin ja hyödynnetään draamatyöskentelyä. Tutkitaan ja käytetään kieltä osana toimintaa (tilannesidonnaiset fraasit ja ilmaukset, ajan ilmaiseminen kerronnassa, modaalisuus, vertaaminen kuvailussa sekä epäsuora esitys ja toisen puheeseen viittaaminen). Harjoitellaan ääntämistä, kuuntelutaitoja ja kuullusta oppimisen taitoja. Osallistutaan oman luokan sekä koulu yhteisön vuorovaikutus- ja kulttuuritoimintaan, niiden suunnitteluun ja niiden toteuttamiseen.

S2 Tekstien tulkitseminen

Harjoitellaan kaunokirjallisuuden ja erilaisten tieto- ja mediatekstien sujuvaa lukemista sekä käyttämään tilanteeseen ja tavoitteeseen sopivia lukustrategioita. Edistetään tekstilajien piirteiden sekä kirjallisuuden peruskäsitteiden tuntemusta. Opitaan tunnistamaan kertovien, kuvaavien, ohjaavien ja yksinkertaisten kantaa ottavien tekstien kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä. Harjoitellaan mielipiteen ja arvottavien ilmausten erottamista teksteissä sekä selvittämään tiedon lähteen ja arvioimaan tiedon luotettavuutta. Harjoitellaan hahmottamaan virkkeen osien suhteita (lause, lausekkeen pääsanan ja määritteen suhde, lauseenvastike) tekstin ymmärtämisen tukena. Luokitellaan sanoja merkityksen ja muodon perusteella (sanaluokat). Pohditaan, millaisia merkityksiä eri sijamuodot sisältävät ja opitaan verbien taipuminen persoona- ja aikamuodoissa. Harjoitellaan selittämään, vertailemaan ja pohtimaan sanojen, niiden synonyymien, kielikuvien, sanontojen ja käsitteiden merkityksiä ja niiden hierarkioita. Harjaannutetaan havaitsemaan, miten persoonaa ja aikaa ilmaistaan tekstissä. Laajennetaan sana- ja käsitevarantoa.

S3 Tekstien tuottaminen

Harjoitellaan sujuvaa kirjoittamista, tekstien tuottamisen ja käsittelyn perustoimintoja ja yleiskielen normeja itsenäisesti ja ryhmässä. Tuotetaan ikäkaudelle sopivia kertovia, kuvaavia, ohjaavia ja yksinkertaisia kantaa ottavia tekstilajeja ja niissä käytettävää sanastoa ja fraseologiaa sekä kielipiillisiä rakenteita. Tutustutaan kirjoittamisprosessin vaiheisiin ja muokataan tekstejä palautteen perusteella.

S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen

Tutkitaan tilanteen ja aiheen mukaista kielen vaihtelua havainnoimalla koulun ja oppilaiden vapaa-ajan vuorovaikutustilanteita sekä moninaisia kuultuja ja luettuja tekstejä. Pohditaan sanojen, ilmausten ja tekstien ilmentämiä merkityksiä ja tapoja luokitella niitä. Tutustutaan puhutun ja kirjoitetun suomen piirteisiin. Opitaan päättelemään keskeisiä säännönmukaisuuksia (sanaluokat ja lausetyypit, nominien ja verbien taivutus, sanojen yhdistäminen ja johtaminen) ja tapoja luoda merkityksiä. Tutustutaan lapsille ja nuorille suunnattuun kauno- ja tietokirjallisuuteen, elokuvaan ja mediateksteihin sekä kirjastoon niitä tarjoavana resurssina. Perehdytään lasten ja nuorten maailmaan liittyviin kansanperinteen lajeihin ja nykyperinteeseen.

S5 Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena

Opitaan jäsentämään lukemisen, kirjoittamisen, kuuntelun ja puhumisen prosesseja pienempiin osiin ja harjoitellaan näitä osataitoja sekä erilaisia kirjoitus- ja kuuntelutekniikoita. Harjoitellaan eri oppiaineiden tärkeiden käsitteiden ja ilmausten tunnistamista ja niiden omaan käyttöön ottamista. Hyödynnetään tieto- ja viestintäteknologiaa apuna eri tiedonalojen tiedonhankinnassa, oppimisessa ja oman oppimisen arvioinnissa suhteessa tavoitteisiin. Oppilasta ohjataan toimimaan eettisesti tekijänoikeuksia ja yksityisyyttä kunnioittaen. Vahvistetaan oppilaan taitoa käyttää omaa äidinkieltään ja muita osaamiaan kieliä kaiken oppimisen tukena.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1	L1, L2, L4
T2	S1	L1, L2, L4
T3	S1	L2
T4	S2	L1, L4
T5	S2	L2, L4
T6	S2	L1, L2, L4
T7	S3	L1, L4, L5
T11	S4	L2
T12	S4	L2, L4
T13	S5	L1, L2, L7
T14	S5	L4, L7

Vuosiluokan tavoitteet

T1 ohjata oppilasta vahvistamaan ilmaisuvarantoaan ja taitoaan ilmaista mielipiteensä ja toimia rakentavasti koulun ja muun arjen vuorovaikutustilanteissa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Vuorovaikutustaidot ja ilmaisuvaranto	Oppilas osallistuu erilaisiin vuorovaikutustilanteisiin käyttäen ilmaisuvarantoaan sekä keskustelee ja työskentelee erilaisten aihepiirien ja tekstien pohjalta.

T2 innostaa oppilasta vahvistamaan kasvokkaisen vuorovaikutuksen, opetuspuheen ja kuultujen tekstien kuuntelu- ja ymmärtämistaitojaan

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tekstien ymmärtäminen ja vuorovaikutuksessa toimiminen	Oppilas ymmärtää opetuspuhetta ja muuta kuulemaansa, kun tilanne tai aihe on ennestään tuttu tai ymmärtämistä tuetaan. Oppilas osaa toimia kasvokkaisissa vuorovaikutustilanteissa.

T3 ohjata oppilasta ilmaisemaan itseään monipuolisesti sanallisia ja ei-sanallisia ilmaisukeinoja käyttäen sekä käyttämään luovuuttaan ja ottamaan huomioon myös muut osallistujat

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ilmaisu vuorovaikutustilanteissa	Oppilas ilmaisee itseään erilaisia ilmaisun keinoja käyttäen ja osaa ottaa huomioon puhekuumpaninsa.

T4 ohjata oppilasta sujuvoittamaan lukutaitoaan ja käyttämään tietoaan tekstilajeista tekstien erittelemisessä ja tiedon luotettavuuden arvioinnissa itsenäisesti ja ryhmässä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Lukutaidon sujuvuus ja tekstilajitaidot tekstin tulkinnassa	Oppilas lukee sujuvasti monimuotoisia tekstejä. Oppilas tunnistaa kertomuksen, tietotekstin ja arvioivan tekstin ja harjoittelee käyttämään tietoa tekstilajipiirteistä tekstien tulkinnassa ja arvioinnissa.

T5 kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan tulkita puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä erilaisissa tilanteissa tarkoituksenmukaisia luku- ja ymmärtämisstrategioita käyttäen

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tekstien tulkinta	Oppilas osallistuu erilaisiin kielenkäyttötilanteisiin ja osaa tulkita puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä.

T6 ohjata oppilasta päättelevään tekstien tulkintaan sekä laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Sana- ja käsitevarannon laajentuminen, päättelevä tekstien tulkinta	Oppilas hallitsee kohtuullisen sana- ja käsitevarannon sekä tunnistaa tekstistä merkityksiä, jotka vaativat päättelyä.

T7 innostaa oppilasta edistämään käsikirjoittamisen ja näppäintaitojen sujuvoitumista ja tuottamaan arjessa ja koulussa tarvittavia monimuotoisia tekstejä yksin ja ryhmässä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tekstilajitaidot tekstin tuottamisessa, käsikirjoittaminen ja näppäintaidot	Oppilas osaa ohjatusti käyttää kertomiselle, kuvaamiselle ja yksinkertaiselle kantaaottavalle tekstille tyypillistä kieltä. Oppilas osaa kirjoittaa suomea käsin ja hän on omaksunut tarvittavia näppäintaitoja.

T11 innostaa oppilasta tutustumaan monipuolisesti kirjallisuuteen ja kulttuuriin ja kannustaa lukemaan lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta sekä rohkaista lukuelämysten jakamiseen ja kirjaston aktiiviseen käyttöön

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kirjallisuuden ja kulttuurin tuntemus	Oppilas lukee lasten- ja nuortenkirjallisuutta ja pystyy kertomaan ajatuksiaan lukemastaan ja muusta lasten- ja nuortenkulttuurista.

T12 ohjata oppilasta havainnoimaan koulun ja muun ympäristön kulttuurista monimuotoisuutta sekä tukea oppilaan monikielistä ja -kulttuurista identiteettiä ja rohkaista hyödyntämään ja kehittämään omaa kielirepertuaaria

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kielellisen ja kulttuurisen monimuotoisuuden havainnointi	Oppilas osaa kuvailla omaa ja elinympäristönsä monikielisyttä sekä kulttuurista monimuotoisuutta.

T13 innostaa oppilasta vahvistamaan myönteistä käsitystä itsestään kielenkäyttäjänä ja kielenoppijana sekä asettamaan oppimistavoitteita

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Oppimistavoitteiden asettaminen	Oppilas osaa ohjatusti asettaa itselleen oppimistavoitteita.

T14 ohjata oppilasta havaitsemaan, miten kieltä käytetään eri oppiaineissa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Eri oppiaineiden kielen havainnointi	Oppilas lukee tuetusti eri oppiaineiden tekstejä tai niiden osia ja osaa kuvailla, millaisista osista tekstit rakentuvat.

Vuosiluokka 4

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen

Harjoitellaan kertomista, mielipiteen ilmaisua ja kuvailua yhteisöllisesti erilaisten aihepiirien ja tekstien pohjalta. Ohjataan kokonaisilmaisuuksiin ja hyödynnetään draamatyöskentelyä. Tutkitaan ja käytetään kieltä osana toimintaa (tilannesidonnaiset fraasit ja ilmaukset, ajan ilmaiseminen kerronnassa, modaalisuus, vertaaminen kuvailussa sekä epäsuora esitys ja toisen puheeseen viittaaminen). Harjoitellaan ääntämistä, kuuntelutaitoja ja kuullusta oppimisen taitoja. Osallistutaan oman luokan sekä kouluuyhteisön vuorovaikutus- ja kulttuuritoimintaan, niiden suunnitteluun ja niiden toteuttamiseen.

S2 Tekstien tulkitseminen

Harjoitellaan kaunokirjallisuuden ja erilaisten tieto- ja mediatekstien sujuvaa lukemista sekä käyttämään tilanteeseen ja tavoitteeseen sopivia lukustrategioita. Edistetään tekstilajien piirteiden sekä kirjallisuuden peruskäsitteiden tuntemusta. Opitaan tunnistamaan kertovien, kuvaavien, ohjaavien ja yksinkertaisten kantaa ottavien tekstien kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä.

Harjoitellaan mielipiteen ja arvottavien ilmausten erottamista teksteissä sekä selvittämään tiedon lähteen ja arvioimaan tiedon luotettavuutta. Harjoitellaan hahmottamaan virkkeen osien suhteita (lause, lausekkeen pääsanan ja määritteen suhde, lauseenvastike) tekstin ymmärtämisen tukena. Luokitellaan sanoja merkityksen ja muodon perusteella (sanaluokat). Pohditaan, millaisia merkityksiä eri sijamuodot sisältävät ja opitaan verbien taipuminen persoona- ja aikamuodoissa. Harjoitellaan selittämään, vertailemaan ja pohtimaan sanojen, niiden synonyymien, kielikuvien, sanontojen ja käsitteiden merkityksiä ja niiden hierarkioita. Harjaannutetaan havaitsemaan, miten persoonaa ja aikaa ilmaistaan tekstissä. Laajennetaan sana- ja käsitevarantoa.

S3 Tekstien tuottaminen

Harjoitellaan sujuvaa kirjoittamista, tekstien tuottamisen ja käsittelyn perustoimintoja ja yleiskielen normeja itsenäisesti ja ryhmässä. Tuotetaan ikäkaudelle sopivia kertovia, kuvaavia, ohjaavia ja yksinkertaisia kantaa ottavia tekstilajeja ja niissä käytettävää sanastoa ja fraseologiaa sekä kieliopillisia rakenteita. Tutustutaan kirjoittamisprosessin vaiheisiin ja muokataan tekstejä palautteen perusteella.

S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen

Tutkitaan tilanteen ja aiheen mukaista kielen vaihtelua havainnoimalla koulun ja oppilaiden vapaa-ajan vuorovaikutustilanteita sekä moninaisia kuultuja ja luettuja tekstejä. Pohditaan sanojen, ilmausten ja tekstien ilmentämiä merkityksiä ja tapoja luokitella niitä. Tutustutaan puhutun ja kirjoitetun suomen piirteisiin. Opitaan pääättelemään keskeisiä säännönmukaisuuksia (sanaluokat ja lausetyypit, nominien ja verbien taivutus, sanojen yhdistäminen ja johtaminen) ja tapoja luoda merkityksiä. Tutustutaan lapsille ja nuorille suunnattuun kauno- ja tietokirjallisuuteen, elokuvaan ja mediateksteihin sekä kirjastoon niitä tarjoavana resurssina. Perehdytään lasten ja nuorten maailmaan liittyviin kansanperinteen lajeihin ja nykyperinteeseen.

S5 Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena

Opitaan jäsentämään lukemisen, kirjoittamisen, kuuntelun ja puhumisen prosesseja pienempiin osiin ja harjoitellaan näitä osataitoja sekä erilaisia kirjoitus- ja kuuntelutekniikoita. Harjoitellaan eri oppiaineiden tärkeiden käsitteiden ja ilmausten tunnistamista ja niiden omaan käyttöön ottamista. Hyödynnetään tieto- ja viestintäteknologiaa apuna eri tiedonalojen tiedonhankinnassa, oppimisessa ja oman oppimisen arvioinnissa suhteessa tavoitteisiin. Oppilasta ohjataan toimimaan eettisesti tekijänoikeuksia ja yksityisyyttä kunnioittaen. Vahvistetaan oppilaan taitoa käyttää omaa äidinkieltään ja muita osaamiaan kieliä kaiken oppimisen tukena.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1	L1, L2, L4
T2	S1	L1, L2, L4
T3	S1	L2
T4	S2	L1, L4
T5	S2	L2, L4
T6	S2	L1, L2, L4
T7	S3	L1, L4, L5
T10	S4	L2, L4
T11	S4	L2
T12	S4	L2, L4
T13	S5	L1, L2, L7
T14	S5	L4, L7

Vuosiluokan tavoitteet

T1 ohjata oppilasta vahvistamaan ilmaisuvaramentoaan ja taitoaan ilmaista mielipiteensä ja toimia rakentavasti koulun ja muun arjen vuorovaikutustilanteissa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Vuorovaikutustaidot ja ilmaisuvaramento	Oppilas osallistuu erilaisiin vuorovaikutustilanteisiin käyttäen ilmaisuvaramentoaan sekä keskustelee ja työskentelee erilaisten aihepiirien ja tekstien pohjalta.

T2 innostaa oppilasta vahvistamaan kasvokkaisen vuorovaikutuksen, opetuspuheen ja kultujen tekstien kuuntelu- ja ymmärtämistaitojaan

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tekstien ymmärtäminen ja vuorovaikutuksessa toimiminen	Oppilas ymmärtää opetuspuhetta ja muuta kuulemaansa, kun tilanne tai aihe on ennestään tuttu tai ymmärtämistä tuetaan. Oppilas osaa toimia kasvokkaisissa vuorovaikutustilanteissa.

T3 ohjata oppilasta ilmaisemaan itseään monipuolisesti sanallisia ja ei-sanallisia ilmaisukeinoja käyttäen sekä käyttämään luovuuttaan ja ottamaan huomioon myös muut osallistujat

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ilmaisu vuorovaikutustilanteissa	Oppilas ilmaisee itseään erilaisia ilmaisun keinoja käyttäen ja osaa ottaa huomioon puhekumppaninsa.

T4 ohjata oppilasta sujuvoittamaan lukutaitoaan ja käyttämään tietoaan tekstilajeista tekstien erittelemisessä ja tiedon luotettavuuden arvioinnissa itsenäisesti ja ryhmässä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Lukutaidon sujuvuus ja tekstilajitaidot tekstin tulkinnassa	Oppilas lukee sujuvasti monimuotoisia tekstejä. Oppilas tunnistaa kertomuksen, tietotekstin ja arvioivan tekstin ja harjoittelee käyttämään tietoa tekstilajipiirteistä tekstien tulkinnassa ja arvioinnissa.

T5 kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan tulkita puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä erilaisissa tilanteissa tarkoituksenmukaisia luku- ja ymmärtämisstrategioita käyttäen

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tekstien tulkinta	Oppilas osallistuu erilaisiin kielenkäyttötilanteisiin ja osaa tulkita puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä.

T6 ohjata oppilasta päättelevään tekstien tulkintaan sekä laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Sana- ja käsitevarannon laajentuminen, päättelevä tekstien tulkinta	Oppilas hallitsee kohtuullisen sana- ja käsitevarannon sekä tunnistaa tekstistä merkityksiä, jotka vaativat päättelyä.

T7 innostaa oppilasta edistämään käsikirjoittamisen ja näppäintaitojen sujuvoitumista ja tuottamaan arjessa ja koulussa tarvittavia monimuotoisia tekstejä yksin ja ryhmässä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tekstilajitaidot tekstin tuottamisessa, käsikirjoittaminen ja näppäintaidot	Oppilas osaa ohjatusti käyttää kertomiselle, kuvaamiselle ja yksinkertaiselle kantaaottavalle tekstille tyypillistä kieltä. Oppilas osaa kirjoittaa suomea käsin ja hän on omaksunut tarvittavia näppäintaitoja.

T10 ohjata oppilasta vahvistamaan kielitietoisuuttaan ja havainnoimaan kielenkäytön tilanteista vaihtelua, eri kielten piirteitä ja puhutun ja kirjoitetun suomen säännönmukaisuuksia

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kielten ja kielenkäytön piirteiden havainnointi ja vertailu	Oppilas tunnistaa kielen rakenteen säännönmukaisuuksia ja kykenee kuvaamaan tavallisimpia peruskäsitteitä käyttäen, miten kielenkäyttö vaihtelee eri tilanteissa. Oppilas osaa antaa esimerkkejä ympäristönsä kielistä ja murteista.

T11 innostaa oppilasta tutustumaan monipuolisesti kirjallisuuteen ja kulttuuriin ja kannustaa lukemaan lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta sekä rohkaista lukuelämysten jakamiseen ja kirjaston aktiiviseen käyttöön

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kirjallisuuden ja kulttuurin tuntemus	Oppilas lukee lasten- ja nuortenkirjallisuutta ja pystyy kertomaan ajatuksiaan lukemastaan ja muusta lasten- ja nuortenkulttuurista.

T12 ohjata oppilasta havainnoimaan koulun ja muun ympäristön kulttuurista monimuotoisuutta sekä tukea oppilaan monikielistä ja -kulttuurista identiteettiä ja rohkaista hyödyntämään ja kehittämään omaa kielirepertuaaria

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kielellisen ja kulttuurisen monimuotoisuuden havainnointi	Oppilas osaa kuvailla omaa ja elinympäristönsä monikielisyyttä sekä kulttuurista monimuotoisuutta.

T13 innostaa oppilasta vahvistamaan myönteistä käsitystä itsestään kielenkäyttäjänä ja kielenoppijana sekä asettamaan oppimistavoitteita

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Oppimistavoitteiden asettaminen	Oppilas osaa ohjatusti asettaa itselleen oppimistavoitteita.

T14 ohjata oppilasta havaitsemaan, miten kieltä käytetään eri oppiaineissa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Eri oppiaineiden kielen havainnointi	Oppilas lukee tuetusti eri oppiaineiden tekstejä tai niiden osia ja osaa kuvailla, millaisista osista tekstit rakentuvat.

Vuosiluokka 5

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen

Harjoitellaan kertomista, mielipiteen ilmaisua ja kuvailua yhteisöllisesti erilaisten aihepiirien ja tekstien pohjalta. Ohjataan kokonaisilmaisuuksiin ja hyödynnetään draamatyöskentelyä. Tutkitaan ja käytetään kieltä osana toimintaa (tilannesidonnaiset fraasit ja ilmaukset, ajan ilmaiseminen kerronnassa, modaalisuus, vertaaminen kuvailussa sekä epäsuora esitys ja toisen puheeseen viittaaminen). Harjoitellaan ääntämistä, kuuntelutaitoja ja kuullusta oppimisen taitoja. Osallistutaan oman luokan sekä kouluuyhteisön vuorovaikutus- ja kulttuuritoimintaan, niiden suunnitteluun ja niiden toteuttamiseen.

S2 Tekstien tulkitseminen

Harjoitellaan kaunokirjallisuuden ja erilaisten tieto- ja mediatekstien sujuvaa lukemista sekä käyttämään tilanteeseen ja tavoitteeseen sopivia lukustrategioita. Edistetään tekstilajien piirteiden sekä kirjallisuuden peruskäsitteiden tuntemusta. Opitaan tunnistamaan kertovien, kuvaavien, ohjaavien ja yksinkertaisten kantaa ottavien tekstien kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä. Harjoitellaan mielipiteen ja arvottavien ilmausten erottamista teksteissä sekä selvittämään tiedon lähteen ja arvioimaan tiedon luotettavuutta. Harjoitellaan hahmottamaan virkkeen osien suhteita (lause, lausekkeen pääsanana ja määritteen suhde, lauseenvastike) tekstin ymmärtämisen tukena. Luokitellaan sanoja merkityksen ja muodon perusteella (sanaluokat). Pohditaan, millaisia merkityksiä eri sijamuodot sisältävät ja opitaan verbien taipuminen persoona- ja aikamuodoissa. Harjoitellaan selittämään, vertailemaan ja pohtimaan sanojen, niiden synonyymien, kielikuvien, sanontojen ja käsitteiden merkityksiä ja niiden hierarkioita. Harjaannutetaan havaitsemaan, miten persoonaa ja aikaa ilmaistaan tekstissä. Laajennetaan sana- ja käsitevarantoa.

S3 Tekstien tuottaminen

Harjoitellaan sujuvaa kirjoittamista, tekstien tuottamisen ja käsittelyn perustoimintoja ja yleiskielen normeja itsenäisesti ja ryhmässä. Tuotetaan ikäkaudelle sopivia kertovia, kuvaavia, ohjaavia ja yksinkertaisia kantaa ottavia tekstilajeja ja niissä käytettävää sanastoa ja fraseologiaa sekä kielipiillisiä rakenteita. Tutustutaan kirjoittamisprosessin vaiheisiin ja muokataan tekstejä palautteen perusteella.

S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen

Tutkitaan tilanteen ja aiheen mukaista kielen vaihtelua havainnoimalla koulun ja oppilaiden vapaa-ajan vuorovaikutustilanteita sekä moninaisia kuultuja ja luettuja tekstejä. Pohditaan sanojen, ilmausten ja tekstien ilmentämiä merkityksiä ja tapoja luokitella niitä. Tutustutaan puhutun ja kirjoitetun suomen piirteisiin. Opitaan pääättelemään keskeisiä säännönmukaisuuksia (sanaluokat ja lausetyypit, nominien ja verbien taivutus, sanojen yhdistäminen ja johtaminen) ja tapoja luoda merkityksiä. Tutustutaan lapsille ja nuorille suunnattuun kauno- ja tietokirjallisuuteen, elokuviin ja mediateksteihin sekä kirjastoon niitä tarjoavana resurssina. Perehdytään lasten ja nuorten maailmaan liittyviin kansanperinteen lajeihin ja nykyperinteeseen.

S5 Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena

Opitaan jäsentämään lukemisen, kirjoittamisen, kuuntelun ja puhumisen prosesseja pienempiin osiin ja harjoitellaan näitä osataitoja sekä erilaisia kirjoitus- ja kuuntelutekniikoita. Harjoitellaan eri oppiaineiden tärkeiden käsitteiden ja ilmausten tunnistamista ja niiden omaan käyttöön ottamista. Hyödynnetään tieto- ja viestintäteknologiaa apuna eri tiedonalojen tiedonhankinnassa, oppimisessa ja oman oppimisen arvioinnissa suhteessa tavoitteisiin. Oppilasta ohjataan

toimimaan eettisesti tekijänoikeuksia ja yksityisyyttä kunnioittaen. Vahvistetaan oppilaan taitoa käyttää omaa äidinkieltään ja muita osaamiaan kieliä kaiken oppimisen tukena.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1	L1, L2, L4
T2	S1	L1, L2, L4
T3	S1	L2
T4	S2	L1, L4
T5	S2	L2, L4
T6	S2	L1, L2, L4
T7	S3	L1, L4, L5
T8	S3	L1, L2, L4
T9	S3	L1, L2, L4
T10	S4	L2, L4
T11	S4	L2
T12	S4	L2, L4
T13	S5	L1, L2, L7
T14	S5	L4, L7
T15	S5	L1, L6, L7

Vuosiluokan tavoitteet

T1 ohjata oppilasta vahvistamaan ilmaisuvaramaahan ja taitoaan ilmaista mielipiteensä ja toimia rakentavasti koulun ja muun arjen vuorovaikutustilanteissa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Vuorovaikutustaidot ja ilmaisuvaramaanto	Oppilas osallistuu erilaisiin vuorovaikutustilanteisiin käyttäen ilmaisuvaramaantoaan sekä keskustelee ja työskentelee erilaisten aihepiirien ja tekstien pohjalta.

T2 innostaa oppilasta vahvistamaan kasvokkaisen vuorovaikutuksen, opetuspuheen ja kultujen tekstien kuuntelu- ja ymmärtämistaitojaan

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tekstien ymmärtäminen ja vuorovaikutuksessa toimiminen	Oppilas ymmärtää opetuspuhetta ja muuta kuulemaansa, kun tilanne tai aihe on ennestään tuttu tai ymmärtämistä tuetaan. Oppilas osaa toimia kasvokkaisissa vuorovaikutustilanteissa.

T3 ohjata oppilasta ilmaisemaan itseään monipuolisesti sanallisia ja ei-sanallisia ilmaisukeinoja käyttäen sekä käyttämään luovuuttaan ja ottamaan huomioon myös muut osallistujat

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ilmaisu vuorovaikutustilanteissa	Oppilas ilmaisee itseään erilaisia ilmaisun keinoja käyttäen ja osaa ottaa huomioon puhekuppaninsa.

T4 ohjata oppilasta sujuvoittamaan lukutaitoaan ja käyttämään tietoaan tekstilajeista tekstien erittelemisessä ja tiedon luotettavuuden arvioinnissa itsenäisesti ja ryhmässä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Lukutaidon sujuvuus ja tekstilajitaidot tekstin tulkinnassa	Oppilas lukee sujuvasti monimuotoisia tekstejä. Oppilas tunnistaa kertomuksen, tietotekstin ja arvioivan tekstin ja harjoittelee käyttämään tietoa tekstilajipiirteistä tekstien tulkinnassa ja arvioinnissa.

T5 kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan tulkita puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä erilaisissa tilanteissa tarkoituksenmukaisia luku- ja ymmärtämisstrategioita käyttäen

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tekstien tulkinta	Oppilas osallistuu erilaisiin kielenkäyttötilanteisiin ja osaa tulkita puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä.

T6 ohjata oppilasta päättelevään tekstien tulkintaan sekä laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Sana- ja käsitevarannon laajentuminen, päättelevä tekstien tulkinta	Oppilas hallitsee kohtuullisen sana- ja käsitevarannon sekä tunnistaa tekstistä merkityksiä, jotka vaativat päättelyä.

T7 innostaa oppilasta edistämään käsikirjoittamisen ja näppäintaitojen sujuvoitumista ja tuottamaan arjessa ja koulussa tarvittavia monimuotoisia tekstejä yksin ja ryhmässä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tekstilajitaidot tekstin tuottamisessa, käsikirjoittaminen ja näppäintaidot	Oppilas osaa ohjatusti käyttää kertomiselle, kuvaamiselle ja yksinkertaiselle kantaaottavalle tekstille tyypillistä kieltä. Oppilas osaa kirjoittaa suomea käsin ja hän on omaksunut tarvittavia näppäintaitoja.

T8 auttaa oppilasta syventämään taitoaan suunnitella ja tuottaa tekstejä itsenäisesti ja ryhmässä sekä käyttämään monipuolisesti niissä tarvittavaa sanastoa ja kieliopillisia rakenteita

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tekstien tuottaminen	Oppilas tuottaa kokonaisia tekstejä ja osoittaa niissä oikeinkirjoituksen tuntemusta. Oppilas osaa otsikoida tekstinsä, jakaa sen kappaleisiin ja kiinnittää huomiota sananvalintoihin.

T9 ohjata oppilasta tarkastelemaan ja arvioimaan omia tekstejään sekä kehittämään taitoa antaa ja vastaanottaa palautetta

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tekstien arviointi sekä palautteen antaminen ja vastaanottaminen	Oppilas osaa arvioida tuottamiaan tekstejä, tunnistaa omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan tekstin tuottajana sekä osaa antaa ja vastaanottaa palautetta.

T10 ohjata oppilasta vahvistamaan kielitietoisuuttaan ja havainnoimaan kielenkäytön tilanteista vaihtelua, eri kielten piirteitä ja puhutun ja kirjoitetun suomen säännönmukaisuuksia

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kielten ja kielenkäytön piirteiden havainnointi ja vertailu	Oppilas tunnistaa kielen rakenteen säännönmukaisuuksia ja kykenee kuvaamaan tavallisimpia peruskäsitteitä käyttäen, miten kielenkäyttö vaihtelee eri tilanteissa. Oppilas osaa antaa esimerkkejä ympäristönsä kielistä ja murteista.

T11 innostaa oppilasta tutustumaan monipuolisesti kirjallisuuteen ja kulttuuriin ja kannustaa lukemaan lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta sekä rohkaista lukuelämysten jakamiseen ja kirjaston aktiiviseen käyttöön

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kirjallisuuden ja kulttuurin tuntemus	Oppilas lukee lasten- ja nuortenkirjallisuutta ja pystyy kertomaan ajatuksiaan lukemastaan ja muusta lasten- ja nuortenkulttuurista.

T12 ohjata oppilasta havainnoimaan koulun ja muun ympäristön kulttuurista monimuotoisuutta sekä tukea oppilaan monikielistä ja -kulttuurista identiteettiä ja rohkaista hyödyntämään ja kehittämään omaa kielirepertuaaria

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kielellisen ja kulttuurisen monimuotoisuuden havainnointi	Oppilas osaa kuvailla omaa ja elinympäristönsä monikielisyyttä sekä kulttuurista monimuotoisuutta.

T13 innostaa oppilasta vahvistamaan myönteistä käsitystä itsestään kielenkäyttäjänä ja kielenoppijana sekä asettamaan oppimistavoitteita

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Oppimistavoitteiden asettaminen	Oppilas osaa ohjatusti asettaa itselleen oppimistavoitteita.

T14 ohjata oppilasta havaitsemaan, miten kieltä käytetään eri oppiaineissa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Eri oppiaineiden kielen havainnointi	Oppilas lukee tuetusti eri oppiaineiden tekstejä tai niiden osia ja osaa kuvailla, millaisista osista tekstit rakentuvat.

T15 kannustaa oppilasta kehittämään tietojaan ja kielellisiä keinojaan itseohjautuvaan työskentelyyn, tiedonhakuun ja tiedon jäsentämiseen itsenäisesti ja ryhmässä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tekstin rakentaminen ja tiedonhaku	Oppilas osaa tuottaa sovitusta aihepiiristä hankkimansa tiedon pohjalta jäsennellyn suullisen tai kirjallisen tekstin itsenäisesti tai ryhmässä. Oppilas osaa ohjatusti valita tilanteeseen ja aiheeseen sopivan tavan hankkia tietoa.

Vuosiluokka 6

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen

Harjoitellaan kertomista, mielipiteen ilmaisua ja kuvailua yhteisöllisesti erilaisten aihepiirien ja tekstien pohjalta. Ohjataan kokonaisilmaisuuksiin ja hyödynnetään draamatyöskentelyä. Tutkitaan ja käytetään kieltä osana toimintaa (tilannesidonnaiset fraasit ja ilmaukset, ajan ilmaiseminen kerronnassa, modaalisuus, vertaaminen kuvailussa sekä epäsuora esitys ja toisen puheeseen viittaaminen). Harjoitellaan ääntämistä, kuuntelutaitoja ja kuullusta oppimisen taitoja. Osallistutaan oman luokan sekä koulu yhteisön vuorovaikutus- ja kulttuuritoimintaan, niiden suunnitteluun ja niiden toteuttamiseen.

S2 Tekstien tulkitseminen

Harjoitellaan kaunokirjallisuuden ja erilaisten tieto- ja mediatekstien sujuvaa lukemista sekä käyttämään tilanteeseen ja tavoitteeseen sopivia lukustrategioita. Edistetään tekstilajien piirteiden

sekä kirjallisuuden peruskäsitteiden tuntemusta. Opitaan tunnistamaan kertovien, kuvaavien, ohjaavien ja yksinkertaisten kantaa ottavien tekstien kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä. Harjoitellaan mielipiteen ja arvottavien ilmausten erottamista teksteissä sekä selvittämään tiedon lähteen ja arvioimaan tiedon luotettavuutta. Harjoitellaan hahmottamaan virkkeen osien suhteita (lause, lausekkeen pääsanan ja määritteen suhde, lauseenvastike) tekstin ymmärtämisen tukena. Luokitellaan sanoja merkityksen ja muodon perusteella (sanaluokat). Pohditaan, millaisia merkityksiä eri sijamuodot sisältävät ja opitaan verbien taipuminen persoona- ja aikamuodoissa. Harjoitellaan selittämään, vertailemaan ja pohtimaan sanojen, niiden synonyymien, kielikuvien, sanontojen ja käsitteiden merkityksiä ja niiden hierarkioita. Harjaannutetaan havaitsemaan, miten persoonaa ja aikaa ilmaistaan tekstissä. Laajennetaan sana- ja käsitevarantoa.

S3 Tekstien tuottaminen

Harjoitellaan sujuvaa kirjoittamista, tekstien tuottamisen ja käsittelyn perustoimintoja ja yleiskielen normeja itsenäisesti ja ryhmässä. Tuotetaan ikäkaudelle sopivia kertovia, kuvaavia, ohjaavia ja yksinkertaisia kantaa ottavia tekstilajeja ja niissä käytettävää sanastoa ja fraseologiaa sekä kieliopillisia rakenteita. Tutustutaan kirjoittamisprosessin vaiheisiin ja muokataan tekstejä palautteen perusteella.

S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen

Tutkitaan tilanteen ja aiheen mukaista kielen vaihtelua havainnoimalla koulun ja oppilaiden vapaa-ajan vuorovaikutustilanteita sekä moninaisia kuultuja ja luettuja tekstejä. Pohditaan sanojen, ilmausten ja tekstien ilmentämiä merkityksiä ja tapoja luokitella niitä. Tutustutaan puhutun ja kirjoitetun suomen piirteisiin. Opitaan pääättelemään keskeisiä säännönmukaisuuksia (sanaluokat ja lausetyypit, nominien ja verbien taivutus, sanojen yhdistäminen ja johtaminen) ja tapoja luoda merkityksiä. Tutustutaan lapsille ja nuorille suunnattuun kauno- ja tietokirjallisuuteen, elokuvaan ja mediateksteihin sekä kirjastoon niitä tarjoavana resurssina. Perehdytään lasten ja nuorten maailmaan liittyviin kansanperinteen lajeihin ja nykyperinteeseen.

S5 Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena

Opitaan jäsentämään lukemisen, kirjoittamisen, kuuntelun ja puhumisen prosesseja pienempiin osiin ja harjoitellaan näitä osaitaitoja sekä erilaisia kirjoitus- ja kuuntelutekniikoita. Harjoitellaan eri oppiaineiden tärkeiden käsitteiden ja ilmausten tunnistamista ja niiden omaan käyttöön ottamista. Hyödynnetään tieto- ja viestintäteknologiaa apuna eri tiedonalojen tiedonhankinnassa, oppimisessa ja oman oppimisen arvioinnissa suhteessa tavoitteisiin. Oppilasta ohjataan toimimaan eettisesti tekijänoikeuksia ja yksityisyyttä kunnioittaen. Vahvistetaan oppilaan taitoa käyttää omaa äidinkieltään ja muita osaamiaan kieliä kaiken oppimisen tukena.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1	L1, L2, L4
T2	S1	L1, L2, L4
T3	S1	L2
T4	S2	L1, L4
T5	S2	L2, L4
T6	S2	L1, L2, L4
T7	S3	L1, L4, L5
T8	S3	L1, L2, L4
T9	S3	L1, L2, L4
T10	S4	L2, L4
T11	S4	L2
T12	S4	L2, L4
T13	S5	L1, L2, L7
T14	S5	L4, L7
T15	S5	L1, L6, L7

Vuosiluokan tavoitteet

T1 ohjata oppilasta vahvistamaan ilmaisuvaramentoaan ja taitoaan ilmaista mielipiteensä ja toimia rakentavasti koulun ja muun arjen vuorovaikutustilanteissa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Vuorovaikutustaidot ja ilmaisuvaramento	Oppilas osallistuu erilaisiin vuorovaikutustilanteisiin käyttäen ilmaisuvaramentoaan sekä keskustelee ja työskentelee erilaisten aihepiirien ja tekstien pohjalta.

T2 innostaa oppilasta vahvistamaan kasvokkaisen vuorovaikutuksen, opetuspuheen ja kultujen tekstien kuuntelu- ja ymmärtämistaitojaan

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tekstien ymmärtäminen ja vuorovaikutuksessa toimiminen	Oppilas ymmärtää opetuspuhetta ja muuta kuulemaansa, kun tilanne tai aihe on ennestään tuttu tai ymmärtämistä tuetaan. Oppilas osaa toimia kasvokkaisissa vuorovaikutustilanteissa.

T3 ohjata oppilasta ilmaisemaan itseään monipuolisesti sanallisia ja ei-sanallisia ilmaisukeinoja käyttäen sekä käyttämään luovuuttaan ja ottamaan huomioon myös muut osallistujat

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ilmaisu vuorovaikutustilanteissa	Oppilas ilmaisee itseään erilaisia ilmaisun keinoja käyttäen ja osaa ottaa huomioon puhekuppaninsa.

T4 ohjata oppilasta sujuvoittamaan lukutaitoaan ja käyttämään tietoaan tekstilajeista tekstien erittelemisessä ja tiedon luotettavuuden arvioinnissa itsenäisesti ja ryhmässä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Lukutaidon sujuvuus ja tekstilajitaidot tekstin tulkinnassa	Oppilas lukee sujuvasti monimuotoisia tekstejä. Oppilas tunnistaa kertomuksen, tietotekstin ja arvioivan tekstin ja harjoittelee käyttämään tietoa tekstilajipiirteistä tekstien tulkinnassa ja arvioinnissa.

T5 kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan tulkita puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä erilaisissa tilanteissa tarkoituksenmukaisia luku- ja ymmärtämisstrategioita käyttäen

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tekstien tulkinta	Oppilas osallistuu erilaisiin kielenkäyttötilanteisiin ja osaa tulkita puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä.

T6 ohjata oppilasta päättelevään tekstien tulkintaan sekä laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Sana- ja käsitevarannon laajentuminen, päättelevä tekstien tulkinta	Oppilas hallitsee kohtuullisen sana- ja käsitevarannon sekä tunnistaa tekstistä merkityksiä, jotka vaativat päättelyä.

T7 innostaa oppilasta edistämään käsikirjoittamisen ja näppäintaitojen sujuvoitumista ja tuottamaan arjessa ja koulussa tarvittavia monimuotoisia tekstejä yksin ja ryhmässä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tekstilajitaidot tekstin tuottamisessa, käsikirjoittaminen ja näppäintaidot	Oppilas osaa ohjatusti käyttää kertomiselle, kuvaamiselle ja yksinkertaiselle kantaaottavalle tekstille tyypillistä kieltä. Oppilas osaa kirjoittaa suomea käsin ja hän on omaksunut tarvittavia näppäintaitoja.

T8 auttaa oppilasta syventämään taitoaan suunnitella ja tuottaa tekstejä itsenäisesti ja ryhmässä sekä käyttämään monipuolisesti niissä tarvittavaa sanastoa ja kieliopillisia rakenteita

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tekstien tuottaminen	Oppilas tuottaa kokonaisia tekstejä ja osoittaa niissä oikeinkirjoituksen tuntemusta. Oppilas osaa otsikoida tekstinsä, jakaa sen kappaleisiin ja kiinnittää huomiota sananvalintoihin.

T9 ohjata oppilasta tarkastelemaan ja arvioimaan omia tekstejään sekä kehittämään taitoa antaa ja vastaanottaa palautetta

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tekstien arviointi sekä palautteen antaminen ja vastaanottaminen	Oppilas osaa arvioida tuottamiaan tekstejä, tunnistaa omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan tekstin tuottajana sekä osaa antaa ja vastaanottaa palautetta.

T10 ohjata oppilasta vahvistamaan kielitietoisuuttaan ja havainnoimaan kielenkäytön tilanteista vaihtelua, eri kielten piirteitä ja puhutun ja kirjoitetun suomen säännönmukaisuuksia

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kielten ja kielenkäytön piirteiden havainnointi ja vertailu	Oppilas tunnistaa kielen rakenteen säännönmukaisuuksia ja kykenee kuvaamaan tavallisimpia peruskäsitteitä käyttäen, miten kielenkäyttö vaihtelee eri tilanteissa. Oppilas osaa antaa esimerkkejä ympäristönsä kielistä ja murteista.

T11 innostaa oppilasta tutustumaan monipuolisesti kirjallisuuteen ja kulttuuriin ja kannustaa lukemaan lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta sekä rohkaista lukelämysten jakamiseen ja kirjaston aktiiviseen käyttöön

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kirjallisuuden ja kulttuurin tuntemus	Oppilas lukee lasten- ja nuortenkirjallisuutta ja pystyy kertomaan ajatuksiaan lukemastaan ja muusta lasten- ja nuortenkulttuurista.

T12 ohjata oppilasta havainnoimaan koulun ja muun ympäristön kulttuurista monimuotoisuutta sekä tukea oppilaan monikielistä ja -kulttuurista identiteettiä ja rohkaista hyödyntämään ja kehittämään omaa kielirepertuaaria

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kielellisen ja kulttuurisen monimuotoisuuden havainnointi	Oppilas osaa kuvailla omaa ja elinympäristönsä monikielisyttä sekä kulttuurista monimuotoisuutta.

T13 innostaa oppilasta vahvistamaan myönteistä käsitystä itsestään kielenkäyttäjänä ja kielenoppijana sekä asettamaan oppimistavoitteita

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Oppimistavoitteiden asettaminen	Oppilas osaa ohjatusti asettaa itselleen oppimistavoitteita.

T14 ohjata oppilasta havaitsemaan, miten kieltä käytetään eri oppiaineissa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Eri oppiaineiden kielen havainnointi	Oppilas lukee tuetusti eri oppiaineiden tekstejä tai niiden osia ja osaa kuvailla, millaisista osista tekstit rakentuvat.

T15 kannustaa oppilasta kehittämään tietojaan ja kielellisiä keinojaan itseohjautuvaan työskentelyyn, tiedonhakuun ja tiedon jäsentämiseen itsenäisesti ja ryhmässä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tekstin rakentaminen ja tiedonhaku	Oppilas osaa tuottaa sovitusta aihepiiristä hankkimansa tiedon pohjalta jäsenneilyn suullisen tai kirjallisen tekstin itsenäisesti tai ryhmässä. Oppilas osaa ohjatusti valita tilanteeseen ja aiheeseen sopivan tavan hankkia tietoa.

Suomen kieli ja kirjallisuus Kemijärvellä

Oppimäärän erityinen tehtävä

Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän erityisenä tehtävänä on kehittää oppilaiden suomen kielen, moniluku- sekä vuorovaikutustaitoja ja tutustuttaa kirjallisuuteen ja kulttuuriin. Opetus tukee oppilaiden monilukutaidon, kielitietoisuuden ja kielellisen identiteetin rakentumista. Opetuksessa ohjataan oppilaita ymmärtämään suomen kielen, kirjallisuuden ja muun kulttuurin merkitystä ja asemaa monikulttuurisessa ja monikielisessä yhteiskunnassa. Oppilaita ohjataan huomaamaan koulun ulkopuolella opitun kieli-, media- ja kulttuuritietouden merkitys suomen kielen oppimisen tukena.

Opetuksessa otetaan huomioon suomen ja ruotsin kielten asema kansalliskielinä ja suomen asema enemmistökielenä ja pääasiallisena opetuksen kielenä. Suomen kieli on paitsi opetuksen kohde myös väline muiden oppiaineiden opiskelussa, ja opetuksessa vahvistuvat keskeiset oppimaan oppimisen ja ajattelun taidot. Tehdään yhteistyötä suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän ja muiden äidinkieli ja kirjallisuus -oppimäärien kanssa.

Oppimäärän tehtävä vuosiluokilla 3-6

Vuosiluokilla 3–6 opetuksen painopiste on oppimaan oppimisen ja vuorovaikutuksen taitojen, lukuharrastuksen sekä sujuvan ja monipuolisen luku- ja kirjoitustaidon vakiinnuttamisessa. Tekstien tulkitsemisen ja tuottamisen yhteydessä harjaannutaan tarkastelemaan kielen piirteitä ja kirjallisuuden keinoja. Lyhyiden tekstien lukemisesta edetään kokonaisteosten lukemiseen ja lukukokemusten monipuoliseen jakamiseen.

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Tavoitteena on kielellisesti virikkeinen ja yhteisöllinen oppimisympäristö, jossa oppilaiden näkemyksiä arvostetaan ja jossa on mahdollisuus tarkastella ja tuottaa tekstejä yksin ja yhdessä turvallisesti myös viestintäteknologian avulla. Opetuksessa hyödynnetään oppilaiden itse valitsemia ja heitä kiinnostavia kirjoja ja muita monimuotoisia tekstejä sekä laajennetaan oppilaiden lukukokemuksia. Äidinkielen oppimisympäristöön kuuluu myös koulun ulkopuolinen kulttuuri- ja mediatarjonta. Työtavat valitaan niin, että ne mahdollistavat yhdessä toimimisen ja kokemusten jakamisen sekä oppiaineen sisältöalueiden luontevan integroitumisen. Opetusta eheytetään prosessinomaisen opiskelun ja projektityöskentelyn avulla. Vuorovaikutus- ja draamataitoja syvennetään erilaisten harjoitusten avulla. Draamaa ja kirjallisuuden opetusta yhdistetään muiden oppiaineiden opetukseen.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa vuosiluokilla 3-6

Tavoitteena on tukea oppilaiden kielellistä kehitystä, sujuvan luku- ja kirjoitustaidon oppimista sekä lukutaidon syvenemistä ymmärtäväksi lukemiseksi. Oppilaita tuetaan sanavarannon laajentamisessa, käsitteiden oppimisessa sekä ajatusten kielentämisessä ja vuorovaikutustaidoissa. Jokaista oppilasta kannustetaan taitotasoaan vastaavan kirjallisuuden ja muiden tekstien lukemiseen ja ohjataan luetun ymmärtämisen strategioiden käyttöön sekä sopivien opiskelustrategioiden kehittämiseen ja omien vahvuuksien tunnistamiseen. Oppilaiden tekstien tuottamisen taitojen sekä oikeinkirjoituksen kehittämiseksi annetaan malleja sekä yhteisöllistä ja yksilöllistä tukea. Myös kielellisesti taitavia oppilaita tuetaan lukuhaasteiden ottamisessa, itselleen soveltuvien työtapojen löytämisessä ja tavoitteiden asettamisessa. Tekstit ja työtavat valitaan niin, että oppilaiden yhdenvertaisuus ja sukupuolten tasa-arvo toteutuu.

Oppilaan oppimisen arviointi äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa vuosiluokilla 3-6

Arviointi ja siihen perustuva palaute on monipuolista, konkreettista ja oppimisen taitoja kehittävä. Arviointi nivotaan kiinteäksi osaksi oppimisprosessia. Arviointi perustuu monipuoliseen dokumentointiin siitä, miten oppilaiden laajenevat kielelliset taidot ja tekstien tuottaminen sekä tulkinta kehittyvät ja mitkä ovat heidän tietonsa kielestä, kirjallisuudesta ja muusta kulttuurista.

Oppilaita ohjataan arvioimaan omaa ja muiden työskentelyä, ilmaisua ja tuotoksia. Oppimista tukevan, monipuolisen ja erittelevän arvioinnin ja palautteen avulla oppilaita autetaan tulemaan tietoiseksi omista taidoistaan, tiedoistaan ja työskentelyprosessistaan ja he saavat välineitä niiden kehittämiseen. Omaehtoinen lukeminen on tärkeä tavoite, jota tuetaan ja arvioidaan suhteessa luku- ja kirjoitustaitoon.

Äidinkielen ja kirjallisuuden sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaiden osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttää valtakunnallisia arviointikriteereitä. Oppimisen edistymisen kannalta keskeisiä ovat äidinkielen ja kirjallisuuden eri tavoitealueiden perustaidot ja niihin johtavat työskentelyprosessit ja oppimisstrategiat.

Vuosiluokka 3

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen

Tarjotaan monipuolisia tilaisuuksia harjoitella omien kokemusten, ajatusten ja mielipiteiden jakamista, toisten kuuntelemista ja rakentavan palautteen antamista ja saamista eri viestintäympäristöissä. Harjoitellaan ja havainnoidaan omaa vuorovaikutusta erilaisissa viestintätilanteissa, esimerkiksi tapoja olla kohtelias, toimia tavoitteellisesti ja esittää oma mielipiteensä ja perustella se ottaen toiset huomioon. Harjoitellaan ilmaisukeinoja erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa. Ohjataan kokonaisilmaisuun, hyödynnetään draaman toimintamuotoja erilaisten ajankohtaisten aiheiden, teemojen ja kirjallisuuden käsittelyssä. Tarjotaan mahdollisuuksia osallistua oman luokan ja kouluyhteisön kulttuuritoiminnan suunnitteluun ja toteutukseen.

Pidetään oman luokan kokouksia.

S2 Tekstien tulkitseminen

Harjoitellaan erilaisten tekstien, kuten kaunokirjallisuuden, tietotekstien ja kuvaa ja tekstiä yhdistävien mediatekstien, sujuvaa lukemista ja käyttämään tilanteeseen ja tavoitteeseen sopivia tekstinymmärtämisen strategioita ja ajattelutaitoja. Tarkkaillaan ja arvioidaan omaa lukutaitoa. Syvennetään tekstin tulkinnan taitoja tutkimalla ja vertailemalla monimuotoisia tekstejä. Harjoitellaan selittämään, vertailemaan ja pohtimaan sanojen, niiden synonyymien, kielikuvien, sanontojen ja käsitteiden merkityksiä ja niiden hierarkioita. Opitaan tunnistamaan kertovien, kuvaavien, ohjaavien ja yksinkertaisten kantaa ottavien tekstien kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä. Laajennetaan oppilaiden tietoja kielen piirteistä tekstejä tutkimalla. Luokitellaan sanoja merkityksen ja muodon perusteella (sanaluokat). Pohditaan, millaisia merkityksiä eri sijamuodot sisältävät ja opitaan verbien taipuminen persoona- ja aikamuodoissa. Luetaan ja kuunnellaan yhteisesti ja itse valittua lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta, myös kokonaisia teoksia. Aiemmin opittujen käsitteiden lisäksi opitaan käyttämään käsitteitä kertoja, aihe ja teema. Etsitään tietoa eri lähteistä ja laajennetaan tietämystä luetun avulla. Harjoitellaan arvioimaan tekstien ja lähteiden luotettavuutta.

Teksteinä käytetään paikallisten kirjailijoiden tekstejä - unohtamatta murteita.

S3 Tekstien tuottaminen

Tuotetaan sekä fiktiivisiä että ei-fiktiivisiä monimuotoisia tekstejä omien kokemusten, havaintojen, ajatusten ja mielipiteiden sekä toisten tekstien pohjalta. Pohditaan kirjoittamisen tarkoitusta ja sitä, miten se näkyy kielellisissä valinnoissa. Sujuvoitetaan käsinkirjoittamista ja näppäintaitoja. Tutkitaan ja harjoitellaan käyttämään kertomiselle, kuvaamiselle, ohjaavalle ja kantaa ottavalle ilmaisulle tyypillisiä kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä. Harjoitellaan tekstien otsikointia, rakenteita ja kappalejakoja, sekä opitaan käyttämään niitä omissa teksteissä. Harjoitellaan tekstien elävöittämistä ja tarkastellaan sananvalintojen, sanontojen ja sanajärjestyksen yhteyttä tekstin merkityksiin. Kiinnitetään huomiota kirjoitetun ja puhutun kielen eroihin. Opitaan tunnistamaan tekstistä virke, päälause ja sivulauseiden selkeät perustyyppit sekä lauseen pääjäsenet ja käyttämään tietoa apuna oman tekstin tuottamisessa. Opitaan käyttämään persoona- ja aikamuotoja tekstien aikasuhteiden ilmaisussa. Harjoitellaan tekstin tuottamisen vaiheita, omien tekstien tarkastelua ja arviointia sekä palautteen antamista ja vastaanottamista. Opitaan käyttämään omissa teksteissä oikeinkirjoituksen perusasioita. Harjoitellaan opiskelussa tarvittavien tekstien tuottamisen taitoja, kuten muistiinpanojen tekemistä ja tiivistämistä, ja harjoitellaan lähteiden käyttöä ja merkintää sekä tiedostetaan, miten verkossa tulee toimia eettisesti yksityisyyttä kunnioittaen ja tekijänoikeuksia noudattaen.

Tekstien tuottamisessa hyödynnetään tietokonetta, jolloin tekstin korjaaminen ja muuttaminen on helppoa ja motivoivaa.

S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen

Tutkitaan kielen vaihtelua tilanteen ja aiheen mukaan ja pohditaan sanojen, ilmaisutapojen ja tekstien merkityksiä. Tutkitaan tekstienvälisyyttä monimuotoisissa teksteissä. Tutustutaan oppilaan omaan ja muihin kulttuureihin ja kieliin ja vertaillaan suomea muiden, oppilaille tuttuun kielten piirteisiin. Tutustutaan oppilaille läheisiin kansanperinteen lajeihin ja niiden jatkaajiin nykykulttuurissa. Hyödynnetään lapsille ja nuorille suunnattua media- ja kulttuuritarjontaa, esimerkiksi kirjastoa, elokuvia, teatteria ja museoita. Tarkastellaan mediakulttuurin ilmiöitä ja ikäkaudelle tarkoitettuja sisältöjä ja keskustellaan median roolista oppilaan arjessa. Suunnitellaan ja toteutetaan omia esityksiä. Kannustetaan ja tutustutaan kirjaston aktiiviseen ja monipuoliseen käyttöön, etsitään itseä kiinnostavaa luettavaa ja tuetaan omaehtoista lukemisen ja kirjoittamisen harrastamista. Luetaan koti- ja ulkomaista lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta nykykirjallisuudesta klassikoihin ja ikäkaudelle suunnattua tietokirjallisuutta ja pohditaan kirjallisuuden herättämiä kysymyksiä.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1	L1, L2, L7
T3	S1	L1, L2, L4, L7
T6	S2	L1, L2, L4, L5
T8	S2	L1, L4, L5
T9	S3	L1, L2, L4, L7
T10	S3	L1, L4, L5, L7
T14	S4	L2, L4, L5, L7

Vuosiluokan tavoitteet

T1 opastaa oppilasta vahvistamaan taitoaan toimia rakentavasti erilaisissa viestintäympäristöissä ja ilmaisemaan mielipiteensä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Puheviestintätilanteissa toimiminen	Oppilas esittää ajatuksiaan ja ilmaisee mielipiteensä itselleen tutuissa viestintäympäristöissä.

Pidetään oman luokan kokouksia.

T3 ohjata oppilasta käyttämään luovuuttaan ja ilmaisemaan itseään monipuolisesti erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa, myös draaman avulla

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ilmaisukeinojen käyttö	Oppilas osaa käyttää kokonaisilmaisun keinoja omien ideoidensa ja ajatustensa ilmaisemiseen ryhmässä, osaa pitää lyhyen valmistellun puheenvuoron tai esityksen sekä osallistuu draamatoimintaan.

Pidetään oman luokan kokouksia.

T6 opastaa oppilasta kehittämään monimuotoisten tekstien erittelyn, arvioinnin ja tulkitsemisen taitoja ja laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan sekä edistämään ajattelutaitojaan

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tekstien erittely ja tulkinta	Oppilas tunnistaa joitakin kertovien, kuvaavien, ohjaavien ja yksinkertaisten kantaa ottavien tekstien kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä. Oppilas osaa käyttää tekstien tulkintataitoja oman ajattelunsa sekä sana- ja käsitevarantonsa kehittämiseen.

Teksteinä käytetään paikallisten kirjailijoiden tekstejä - unohtamatta murteita.

T8 kannustaa oppilasta kehittämään kirjallisuudentuntemusta ja kiinnostustaan lapsille ja nuorille tarkoitettua kirjallisuutta, media- ja muita tekstejä kohtaan, luomalla mahdollisuuksia myönteisiin lukukokemuksiin ja -elämyksiin, tiedonhalun tyydyttämiseen sekä lukukokemusten jakamiseen, myös monimediaisissa ympäristöissä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Lapsille ja nuorille tarkoitetun kirjallisuuden ja tekstien tuntemus ja lukukokemusten jakaminen	Oppilas tuntee jonkin verran lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta, media- ja muita tekstejä ja osaa jakaa kokemuksiaan, myös monimediaisessa ympäristössä.

Teksteinä käytetään paikallisten kirjailijoiden tekstejä - unohtamatta murteita.

T9 rohkaista oppilasta ilmaisemaan kokemuksiaan, ajatuksiaan ja mielipiteitään ja vahvistamaan myönteistä kuvaa itsestään tekstien tuottajana

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kokemusten ja ajatusten ilmaiseminen	Oppilas ilmaisee kokemuksiaan ja ajatuksiaan monimuotoisten tekstien avulla.

Tekstien tuottamisessa hyödynnetään tietokonetta, jolloin tekstin korjaaminen ja muuttaminen on helppoa ja motivoivaa.

T10 kannustaa ja ohjata oppilasta kielentämään ajatuksiaan ja harjoittelemaan kertovien, kuvaavien, ohjaavien ja yksinkertaisten kantaa ottavien tekstien tuottamista, myös monimediaisissa ympäristöissä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Oman ajattelun kielentäminen ja eri tekstilajien käyttö	Oppilas osaa ohjatusti käyttää kertomiselle, kuvaamiselle ja yksinkertaiselle kantaaottavalle tekstille tyyppillistä kieltä. Oppilas osaa otsikoida tekstinsä, jakaa sen kappaleisiin ja kiinnittää huomiota sananvalintoihin.

Tekstien tuottamisessa hyödynnetään tietokonetta, jolloin tekstin korjaaminen ja muuttaminen on helppoa ja motivoivaa.

T14 kannustaa oppilasta laajentamaan tekstivalikoimaansa ja lukemaan lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta sekä rohkaista lukuharrastukseen ja lukuelämysten jakamiseen ja kirjaston aktiiviseen käyttöön

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kirjallisuuden tuntemus	Oppilas lukee sovitut lapsille ja nuorille suunnatut kirjat, keskustelee ja jakaa kokemuksiaan lukemistaan kirjoista.

Vuosiluokka 4

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen

Tarjotaan monipuolisia tilaisuuksia harjoitella omien kokemusten, ajatusten ja mielipiteiden jakamista, toisten kuuntelemista ja rakentavan palautteen antamista ja saamista eri viestintäympäristöissä. Harjoitellaan ja havainnoidaan omaa vuorovaikutusta erilaisissa viestintätilanteissa, esimerkiksi tapoja olla kohtelias, toimia tavoitteellisesti ja esittää oma mielipiteensä ja perustella se ottaen toiset huomioon. Harjoitellaan ilmaisukeinoja erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa. Ohjataan kokonaisilmaisuun, hyödynnetään draaman toimintamuotoja erilaisten ajankohtaisten aiheiden, teemojen ja kirjallisuuden käsittelyssä. Tarjotaan mahdollisuuksia osallistua oman luokan ja kouluyhteisön kulttuuritoiminnan suunnitteluun ja toteutukseen.

S2 Tekstien tulkitseminen

Harjoitellaan erilaisten tekstien, kuten kaunokirjallisuuden, tietotekstien ja kuvaa ja tekstiä yhdistävien mediatekstien, sujuvaa lukemista ja käyttämään tilanteeseen ja tavoitteeseen sopivia tekstinymmärtämisen strategioita ja ajattelutaitoja. Tarkkaillaan ja arvioidaan omaa lukutaitoa. Syvennetään tekstin tulkinnan taitoja tutkimalla ja vertailemalla monimuotoisia tekstejä. Harjoitellaan selittämään, vertailemaan ja pohtimaan sanojen, niiden synonyymien, kielikuvien, sanontojen ja käsitteiden merkityksiä ja niiden hierarkioita. Opitaan tunnistamaan kertovien, kuvaavien, ohjaavien ja yksinkertaisten kantaa ottavien tekstien kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä. Laajennetaan oppilaiden tietoja kielen piirteistä tekstejä tutkimalla. Luokitellaan sanoja merkityksen ja muodon perusteella (sanaluokat). Pohditaan, millaisia merkityksiä eri sijamuodot sisältävät ja opitaan verbien taipuminen persoona- ja aikamuodoissa. Luetaan ja kuunnellaan

yhteisesti ja itse valittua lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta, myös kokonaisia teoksia. Aiemmin opittujen käsitteiden lisäksi opitaan käyttämään käsitteitä kertoja, aihe ja teema. Etsitään tietoa eri lähteistä ja laajennetaan tietämystä luetun avulla. Harjoitellaan arvioimaan tekstien ja lähteiden luotettavuutta.

S3 Tekstien tuottaminen

Tuotetaan sekä fiktiivisiä että ei-fiktiivisiä monimuotoisia tekstejä omien kokemusten, havaintojen, ajatusten ja mielipiteiden sekä toisten tekstien pohjalta. Pohditaan kirjoittamisen tarkoitusta ja sitä, miten se näkyy kielellisissä valinnoissa. Sujuvoitetaan käsikirjoittamista ja näppäintaitoja. Tutkitaan ja harjoitellaan käyttämään kertomiselle, kuvaamiselle, ohjaavalle ja kantaa ottavalle ilmaisulle tyypillisiä kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä. Harjoitellaan tekstien otsikointia, rakenteita ja kappalejakoja, sekä opitaan käyttämään niitä omissa teksteissä. Harjoitellaan tekstien elävöittämistä ja tarkastellaan sananvalintojen, sanontojen ja sanajärjestyksen yhteyttä tekstin merkityksiin. Kiinnitetään huomiota kirjoitetun ja puhutun kielen eroihin. Opitaan tunnistamaan tekstistä virke, päälause ja sivulauseiden selkeät perustyyppit sekä lauseen pääjäsenet ja käyttämään tietoa apuna oman tekstin tuottamisessa. Opitaan käyttämään persoona- ja aikamuotoja tekstien aikasuhteiden ilmaisussa. Harjoitellaan tekstin tuottamisen vaiheita, omien tekstien tarkastelua ja arviointia sekä palautteen antamista ja vastaanottamista. Opitaan käyttämään omissa teksteissä oikeinkirjoituksen perusasioita. Harjoitellaan opiskelussa tarvittavien tekstien tuottamisen taitoja, kuten muistiinpanojen tekemistä ja tiivistämistä, ja harjoitellaan lähteiden käyttöä ja merkintää sekä tiedostetaan, miten verkossa tulee toimia eettisesti yksityisyyttä kunnioittaen ja tekijänoikeuksia noudattaen.

S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen

Tutkitaan kielen vaihtelua tilanteen ja aiheen mukaan ja pohditaan sanojen, ilmaisutapojen ja tekstien merkityksiä. Tutkitaan tekstienvälisyyttä monimuotoisissa teksteissä. Tutustutaan oppilaan omaan ja muihin kulttuureihin ja kieliin ja vertaillaan suomea muiden, oppilaille tuttuun kielten piirteisiin. Tutustutaan oppilaille läheisiin kansanperinteen lajeihin ja niiden jatkajiin nykykulttuurissa. Hyödynnetään lapsille ja nuorille suunnattua media- ja kulttuuritarjontaa, esimerkiksi kirjastoa, elokuvia, teatteria ja museoita. Tarkastellaan mediakulttuurin ilmiöitä ja ikäkaudelle tarkoitettuja sisältöjä ja keskustellaan median roolista oppilaan arjessa. Suunnitellaan ja toteutetaan omia esityksiä. Kannustetaan ja tutustutaan kirjaston aktiiviseen ja monipuoliseen käyttöön, etsitään itseä kiinnostavaa luettavaa ja tuetaan omaehtoista lukemisen ja kirjoittamisen harrastamista. Luetaan koti- ja ulkomaista lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta nykykirjallisuudesta klassikoihin ja ikäkaudelle suunnattua tietokirjallisuutta ja pohditaan kirjallisuuden herättämiä kysymyksiä.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1	L1, L2, L7
T3	S1	L1, L2, L4, L7
T6	S2	L1, L2, L4, L5
T8	S2	L1, L4, L5
T9	S3	L1, L2, L4, L7
T10	S3	L1, L4, L5, L7
T11	S3	L1, L4, L5
T14	S4	L2, L4, L5, L7

Vuosiluokan tavoitteet

T1 opastaa oppilasta vahvistamaan taitoaan toimia rakentavasti erilaisissa viestintäympäristöissä ja ilmaisemaan mielipiteensä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Puheviestintätilanteissa toimiminen	Oppilas esittää ajatuksiaan ja ilmaisee mielipiteensä itselleen tutuissa viestintäympäristöissä.

T3 ohjata oppilasta käyttämään luovuuttaan ja ilmaisemaan itseään monipuolisesti erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa, myös draaman avulla

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ilmaisukeinojen käyttö	Oppilas osaa käyttää kokonaisilmaisun keinoja omien ideoidensa ja ajatustensa ilmaisemiseen ryhmässä, osaa pitää lyhyen valmistellun puheenvuoron tai esityksen sekä osallistuu draamatoimintaan.

T6 opastaa oppilasta kehittämään monimuotoisten tekstien erittelyn, arvioinnin ja tulkitsemisen taitoja ja laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan sekä edistämään ajattelutaitojaan

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tekstien erittely ja tulkinta	Oppilas tunnistaa joitakin kertovien, kuvaavien, ohjaavien ja yksinkertaisten kantaa ottavien tekstien kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä. Oppilas osaa käyttää tekstien tulkintataitoja oman ajattelunsa sekä sana- ja käsitevarantonsa kehittämiseen.

T8 kannustaa oppilasta kehittämään kirjallisuudentuntemusta ja kiinnostustaan lapsille ja nuorille tarkoitettua kirjallisuutta, media- ja muita tekstejä kohtaan, luomalla mahdollisuuksia myönteisiin lukukokemuksiin ja -elämyksiin, tiedonhalun tyydyttämiseen sekä lukukokemusten jakamiseen, myös monimediaisissa ympäristöissä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Lapsille ja nuorille tarkoitetun kirjallisuuden ja tekstien tuntemus ja lukukokemusten jakaminen	Oppilas tuntee jonkin verran lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta, media- ja muita tekstejä ja osaa jakaa kokemuksiaan, myös monimediaisessa ympäristössä.

T9 rohkaista oppilasta ilmaisemaan kokemuksiaan, ajatuksiaan ja mielipiteitään ja vahvistamaan myönteistä kuvaa itsestään tekstien tuottajana

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kokemusten ja ajatusten ilmaiseminen	Oppilas ilmaisee kokemuksiaan ja ajatuksiaan monimuotoisten tekstien avulla.

T10 kannustaa ja ohjata oppilasta kielentämään ajatuksiaan ja harjoittelemaan kertovien, kuvaavien, ohjaavien ja yksinkertaisten kantaa ottavien tekstien tuottamista, myös monimediaisissa ympäristöissä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Oman ajattelun kielentäminen ja eri tekstilajien käyttö	Oppilas osaa ohjatusti käyttää kertomiselle, kuvaamiselle ja yksinkertaiselle kantaaottavalle tekstille tyypillistä kieltä. Oppilas osaa otsikoida tekstinsä, jakaa sen kappaleisiin ja kiinnittää huomiota sananvalintoihin.

T11 ohjata oppilasta edistämään käsinkirjoittamisen ja näppäintaitojen sujuvoitumista ja vahvistamaan kirjoitetun kielen, ja tekstien rakenteiden ja oikeinkirjoituksen hallintaa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kirjoitustaito ja kirjoitetun kielen hallinta	Oppilas kirjoittaa sujuvasti ja selkeästi käsin ja on omaksunut tarvittavia näppäintaitoja. Oppilas tuntee kirjoitetun kielen perusrakenteita ja oikeinkirjoituksen perusasioita ja käyttää niitä oman tekstinsä tuottamisessa.

T14 kannustaa oppilasta laajentamaan tekstivalikoimaansa ja lukemaan lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta sekä rohkaista lukuharrastukseen ja lukuelämysten jakamiseen ja kirjaston aktiiviseen käyttöön

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kirjallisuuden tuntemus	Oppilas lukee sovitut lapsille ja nuorille suunnatut kirjat, keskustelelee ja jakaa kokemuksiaan lukemistaan kirjoista.

Vuosiluokka 5

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen

Tarjotaan monipuolisia tilaisuuksia harjoitella omien kokemusten, ajatusten ja mielipiteiden jakamista, toisten kuuntelemista ja rakentavan palautteen antamista ja saamista eri viestintäympäristöissä. Harjoitellaan ja havainnoidaan omaa vuorovaikutusta erilaisissa viestintätilanteissa, esimerkiksi tapoja olla kohtelias, toimia tavoitteellisesti ja esittää oma mielipiteensä ja perustella se ottaen toiset huomioon. Harjoitellaan ilmaisukeinoja erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa. Ohjataan kokonaisilmaisuun, hyödynnetään draaman toimintamuotoja erilaisten ajankohtaisten aiheiden, teemojen ja kirjallisuuden käsittelyssä.

Tarjotaan mahdollisuuksia osallistua oman luokan ja kouluyhteisön kulttuuritoiminnan suunnitteluun ja toteutukseen.

Osallistutaan koulun juhlan suunnitteluun ja toteuttamiseen.

S2 Tekstien tulkitseminen

Harjoitellaan erilaisten tekstien, kuten kaunokirjallisuuden, tietotekstien ja kuvaa ja tekstiä yhdistävien mediatekstien, sujuvaa lukemista ja käyttämään tilanteeseen ja tavoitteeseen sopivia tekstinymmärtämisen strategioita ja ajattelutaitoja. Tarkkaillaan ja arvioidaan omaa lukutaitoa. Syvennetään tekstin tulkinnan taitoja tutkimalla ja vertailemalla monimuotoisia tekstejä. Harjoitellaan selittämään, vertailemaan ja pohtimaan sanojen, niiden synonyymien, kielikuvien, sanontojen ja käsitteiden merkityksiä ja niiden hierarkioita. Opitaan tunnistamaan kertovien, kuvaavien, ohjaavien ja yksinkertaisten kantaa ottavien tekstien kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä. Laajennetaan oppilaiden tietoja kielen piirteistä tekstejä tutkimalla. Luokitellaan sanoja merkityksen ja muodon perusteella (sanaluokat). Pohditaan, millaisia merkityksiä eri sijamuodot sisältävät ja opitaan verbien taipuminen persoona- ja aikamuodoissa. Luetaan ja kuunnellaan yhteisesti ja itse valittua lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta, myös kokonaisia teoksia. Aiemmin opittujen käsitteiden lisäksi opitaan käyttämään käsitteitä kertoja, aihe ja teema. Etsitään tietoa eri lähteistä ja laajennetaan tietämystä luetun avulla. Harjoitellaan arvioimaan tekstien ja lähteiden luotettavuutta.

Tehdään kirja-arvostelu.

S3 Tekstien tuottaminen

Tuotetaan sekä fiktiivisiä että ei-fiktiivisiä monimuotoisia tekstejä omien kokemusten, havaintojen, ajatusten ja mielipiteiden sekä toisten tekstien pohjalta. Pohditaan kirjoittamisen tarkoitusta ja sitä, miten se näkyy kielellisissä valinnoissa. Sujuvoitetaan käsinkirjoittamista ja näppäintaitoja. Tutkitaan ja harjoitellaan käyttämään kertomiselle, kuvaamiselle, ohjaavalle ja kantaa ottavalle ilmaisulle tyypillisiä kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä. Harjoitellaan tekstien otsikointia, rakenteita ja kappalejakoa, sekä opitaan käyttämään niitä omissa teksteissä. Harjoitellaan tekstien elävöittämistä ja tarkastellaan sananvalintojen, sanontojen ja sanajärjestyksen yhteyttä tekstin merkityksiin. Kiinnitetään huomiota kirjoitetun ja puhutun kielen eroihin. Opitaan tunnistamaan tekstistä virke, päälause ja sivulauseiden selkeät perustyyppit sekä lauseen pääjäsenet ja käyttämään tietoa apuna oman tekstin tuottamisessa. Opitaan käyttämään persoona- ja aikamuotoja tekstien aikasuhteiden ilmaisussa. Harjoitellaan tekstin tuottamisen vaiheita, omien tekstien tarkastelua ja arviointia sekä palautteen antamista ja vastaanottamista. Opitaan käyttämään omissa teksteissä oikeinkirjoituksen perusasioita. Harjoitellaan opiskelussa tarvittavien tekstien tuottamisen taitoja, kuten muistiinpanojen tekemistä ja tiivistämistä, ja harjoitellaan lähteiden käyttöä ja merkintää sekä tiedostetaan, miten verkossa tulee toimia eettisesti yksityisyyttä kunnioittaen ja tekijänoikeuksia noudattaen.

S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen

Tutkitaan kielen vaihtelua tilanteen ja aiheen mukaan ja pohditaan sanojen, ilmaisutapojen ja tekstien merkityksiä. Tutkitaan tekstienvälisyyttä monimuotoisissa teksteissä. Tutustutaan oppilaan omaan ja muihin kulttuureihin ja kieliin ja vertaillaan suomea muiden, oppilaille tuttuun kielten piirteisiin. Tutustutaan oppilaille läheisiin kansanperinteen lajeihin ja niiden jatkajiin nykykulttuurissa. Hyödynnetään lapsille ja nuorille suunnattua media- ja kulttuuritarjontaa, esimerkiksi kirjastoa, elokuvia, teatteria ja museoita. Tarkastellaan mediakulttuurin ilmiöitä ja ikäkaudelle tarkoitettuja sisältöjä ja keskustellaan median roolista oppilaan arjessa. Suunnitellaan ja toteutetaan omia esityksiä. Kannustetaan ja tutustutaan kirjaston aktiiviseen ja monipuoliseen käyttöön, etsitään itseä kiinnostavaa luettavaa ja tuetaan omaehtoista lukemista ja kirjoittamista harrastamista. Luetaan koti- ja ulkomaista lapsille ja nuorille suunnattua

kirjallisuutta nykykirjallisuudesta klassikoihin ja ikäkaudelle suunnattua tietokirjallisuutta ja pohditaan kirjallisuuden herättämiä kysymyksiä.

Tehdään kirjaesittelyjä.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1	L1, L2, L7
T2	S1	L1, L2, L3, L7
T3	S1	L1, L2, L4, L7
T4	S1	L1, L2, L3, L4
T5	S2	L1, L4, L5
T6	S2	L1, L2, L4, L5
T8	S2	L1, L4, L5
T9	S3	L1, L2, L4, L7
T10	S3	L1, L4, L5, L7
T11	S3	L1, L4, L5
T12	S3	L2, L4, L5, L6
T14	S4	L2, L4, L5, L7

Vuosiluokan tavoitteet

T1 opastaa oppilasta vahvistamaan taitoaan toimia rakentavasti erilaisissa viestintäympäristöissä ja ilmaisemaan mielipiteensä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Puheviestintätilanteissa toimiminen	Oppilas esittää ajatuksiaan ja ilmaisee mielipiteensä itselleen tutuissa viestintäympäristöissä.

Osallistutaan koulun juhlan suunnitteluun ja toteuttamiseen.

T2 ohjata oppilasta huomaamaan omien kielellisten ja viestinnällisten valintojensa vaikutuksia ja huomioimaan toisten tarpeita ryhmäviestintätilanteissa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Toiminta vuorovaikutustilanteissa	Oppilas hyödyntää äänenkäytön, viestien kohdentamisen ja kontaktinoton taitoja erilaisissa vuorovaikutustilanteissa, osaa muunnella viestintätapaansa tilanteen mukaan ja pyrkii ottamaan muiden näkökulmat huomioon.

Osallistutaan koulun juhlan suunnitteluun ja toteuttamiseen.

T3 ohjata oppilasta käyttämään luovuuttaan ja ilmaisemaan itseään monipuolisesti erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa, myös draaman avulla

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ilmaisukeinojen käyttö	Oppilas osaa käyttää kokonaisilmaisun keinoja omien ideoidensa ja ajatustensa ilmaisemiseen ryhmässä, osaa pitää lyhyen valmistellun puheenvuoron tai esityksen sekä osallistuu draamatoimintaan.

Osallistutaan koulun juhlan suunnitteluun ja toteuttamiseen.

T4 kannustaa oppilasta kehittämään myönteistä viestijäkuvaa sekä halua ja kykyä toimia erilaisissa, myös monimediaisissa vuorovaikutustilanteissa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Vuorovaikutustaitojen kehittyminen	Oppilas ottaa vastaan palautetta omasta toiminnastaan ja antaa palautetta muille.

Osallistutaan koulun juhlan suunnitteluun ja toteuttamiseen.

T5 ohjata oppilasta sujuvoittamaan lukutaitoaan ja käyttämään tekstin ymmärtämisen strategioita sekä tarkkailemaan ja arvioimaan omaa lukemistaan

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tekstinymmärtämisen perusstrategioiden hallinta	Oppilas lukee sujuvasti monimuotoisia tekstejä ja käyttää tekstinymmärtämisen perusstrategioita sekä osaa tarkkailla ja arvioida omaa lukemistaan.

Tehdään kirja-arvostelu.

T6 opastaa oppilasta kehittämään monimuotoisten tekstien erittelyn, arvioinnin ja tulkitsemisen taitoja ja laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan sekä edistämään ajattelutaitojaan

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tekstien erittely ja tulkinta	Oppilas tunnistaa joitakin kertovien, kuvaavien, ohjaavien ja yksinkertaisten kantaa ottavien tekstien kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä. Oppilas osaa käyttää tekstien tulkintataitoja oman ajattelunsa sekä sana- ja käsitevarantonsa kehittämiseen.

Tehdään kirja-arvostelu.

T8 kannustaa oppilasta kehittämään kirjallisuudentuntemusta ja kiinnostustaan lapsille ja nuorille tarkoitettua kirjallisuutta, media- ja muita tekstejä kohtaan, luomalla mahdollisuuksia myönteisiin lukukokemuksiin ja -elämyksiin, tiedonhalun tyydyttämiseen sekä lukukokemusten jakamiseen, myös monimediaisissa ympäristöissä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Lapsille ja nuorille tarkoitettun kirjallisuuden ja tekstien tuntemus ja lukukokemusten jakaminen	Oppilas tuntee jonkin verran lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta, media- ja muita tekstejä ja osaa jakaa kokemuksiaan, myös monimediaisessa ympäristössä.

Tehdään kirja-arvostelu.

T9 rohkaista oppilasta ilmaisemaan kokemuksiaan, ajatuksiaan ja mielipiteitään ja vahvistamaan myönteistä kuvaa itsestään tekstien tuottajana

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kokemusten ja ajatusten ilmaiseminen	Oppilas ilmaisee kokemuksiaan ja ajatuksiaan monimuotoisten tekstien avulla.

T10 kannustaa ja ohjata oppilasta kielentämään ajatuksiaan ja harjoittelemaan kertovien, kuvaavien, ohjaavien ja yksinkertaisten kantaa ottavien tekstien tuottamista, myös monimediaisissa ympäristöissä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Oman ajattelun kielentäminen ja eri tekstilajien käyttö	Oppilas osaa ohjatusti käyttää kertomiselle, kuvaamiselle ja yksinkertaiselle kantaaottavalle tekstille tyypillistä kieltä. Oppilas osaa otsikoida tekstinsä, jakaa sen kappaleisiin ja kiinnittää huomiota sananvalintoihin.

T11 ohjata oppilasta edistämään käsinkirjoittamisen ja näppäintaitojen sujuvoitumista ja vahvistamaan kirjoitetun kielen, ja tekstien rakenteiden ja oikeinkirjoituksen hallintaa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kirjoitustaito ja kirjoitetun kielen hallinta	Oppilas kirjoittaa sujuvasti ja selkeästi käsin ja on omaksunut tarvittavia näppäintaitoja. Oppilas tuntee kirjoitetun kielen perusrakenteita ja oikeinkirjoituksen perusasioita ja käyttää niitä oman tekstinsä tuottamisessa.

T12 kannustaa oppilasta kehittämään tekstin tuottamisen prosesseja ja taitoa arvioida omia tekstejä, tarjota mahdollisuuksia tekstien tuottamiseen yhdessä, rakentavan palautteen antamiseen ja saamiseen, ohjata ottamaan huomioon tekstin vastaanottaja sekä toimimaan eettisesti verkossa yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tekstien rakentaminen ja eettinen viestintä	Oppilas tuntee ja osaa kuvailla tekstien tuottamisen perusvaiheita, osaa arvioida omia tekstejään ja tuottaa tekstejä vaiheittain yksin ja muiden kanssa sekä antaa ja vastaanottaa palautetta. Oppilas osaa merkitä lähteet tekstin loppuun, ymmärtää, ettei saa esittää lainaamaansa tekstiä omanaan ja tietää verkossa toimimisen eettiset periaatteet.

T14 kannustaa oppilasta laajentamaan tekstivalikoimaansa ja lukemaan lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta sekä rohkaista lukuharrastukseen ja lukuelämysten jakamiseen ja kirjaston aktiiviseen käyttöön

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kirjallisuuden tuntemus	Oppilas lukee sovitut lapsille ja nuorille suunnatut kirjat, keskustelelee ja jakaa kokemuksiaan lukemistaan kirjoista.

Tehdään kirjaesittelyjä.

Vuosiluokka 6

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen

Tarjotaan monipuolisia tilaisuuksia harjoitella omien kokemusten, ajatusten ja mielipiteiden jakamista, toisten kuuntelemista ja rakentavan palautteen antamista ja saamista eri viestintäympäristöissä. Harjoitellaan ja havainnoidaan omaa vuorovaikutusta erilaisissa viestintätilanteissa, esimerkiksi tapoja olla kohtelias, toimia tavoitteellisesti ja esittää oma mielipiteensä ja perustella se ottaen toiset huomioon. Harjoitellaan ilmaisukeinoja erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa. Ohjataan kokonaisilmaisuun, hyödynnetään draaman toimintamuotoja erilaisten ajankohtaisten aiheiden, teemojen ja kirjallisuuden käsittelyssä. Tarjotaan mahdollisuuksia osallistua oman luokan ja kouluyhteisön kulttuuritoiminnan suunnitteluun ja toteutukseen.

Harjoitellaan kokouksiin osallistumista, puheiden ja esitelmien pitämistä ja muutenkin julkisiin puhetilanteisiin osallistumista.

S2 Tekstien tulkitseminen

Harjoitellaan erilaisten tekstien, kuten kaunokirjallisuuden, tietotekstien ja kuvaa ja tekstiä yhdistävien mediatekstien, sujuvaa lukemista ja käyttämään tilanteeseen ja tavoitteeseen sopivia tekstinymmärtämisen strategioita ja ajattelutaitoja. Tarkkaillaan ja arvioidaan omaa lukutaitoa. Syvennetään tekstin tulkinnan taitoja tutkimalla ja vertailemalla monimuotoisia tekstejä.

Harjoitellaan selittämään, vertailemaan ja pohtimaan sanojen, niiden synonyymien, kielikuvien, sanontojen ja käsitteiden merkityksiä ja niiden hierarkioita. Opitaan tunnistamaan kertovien, kuvaavien, ohjaavien ja yksinkertaisten kantaa ottavien tekstien kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä. Laajennetaan oppilaiden tietoja kielen piirteistä tekstejä tutkimalla. Luokitellaan sanoja merkityksen ja muodon perusteella (sanaluokat). Pohditaan, millaisia merkityksiä eri sijamuodot sisältävät ja opitaan verbien taipuminen persoona- ja aikamuodoissa. Luetaan ja kuunnellaan yhteisesti ja itse valittua lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta, myös kokonaisia teoksia. Aiemmin opittujen käsitteiden lisäksi opitaan käyttämään käsitteitä kertoja, aihe ja teema. Etsitään tietoa eri lähteistä ja laajennetaan tietämystä luetun avulla. Harjoitellaan arvioimaan tekstien ja lähteiden luotettavuutta.

S3 Tekstien tuottaminen

Tuotetaan sekä fiktiivisiä että ei-fiktiivisiä monimuotoisia tekstejä omien kokemusten, havaintojen, ajatusten ja mielipiteiden sekä toisten tekstien pohjalta. Pohditaan kirjoittamisen tarkoitusta ja sitä, miten se näkyy kielellisissä valinnoissa. Sujuvoitetaan käsinkirjoittamista ja näppäintaitoja. Tutkitaan ja harjoitellaan käyttämään kertomiselle, kuvaamiselle, ohjaavalle ja kantaa ottavalle ilmaisulle tyypillisiä kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä. Harjoitellaan tekstien otsikointia, rakenteita ja kappalejakoja, sekä opitaan käyttämään niitä omissa teksteissä. Harjoitellaan tekstien elävöittämistä ja tarkastellaan sananvalintojen, sanontojen ja sanajärjestyksen yhteyttä tekstin merkityksiin. Kiinnitetään huomiota kirjoitetun ja puhutun kielen eroihin. Opitaan tunnistamaan tekstistä virke, päälause ja sivulauseiden selkeät perustyytit sekä lauseen pääjäsenet ja käyttämään tietoa apuna oman tekstin tuottamisessa. Opitaan käyttämään persoona- ja aikamuotoja tekstien aikasuhteiden ilmaisussa. Harjoitellaan tekstin tuottamisen vaiheita, omien tekstien tarkastelua ja arviointia sekä palautteen antamista ja vastaanottamista. Opitaan käyttämään omista teksteistä oikeinkirjoituksen perusasioita. Harjoitellaan opiskelussa tarvittavien tekstien tuottamisen taitoja, kuten muistiinpanojen tekemistä ja tiivistämistä, ja harjoitellaan lähteiden käyttöä ja merkintää sekä tiedostetaan, miten verkossa tulee toimia eettisesti yksityisyyttä kunnioittaen ja tekijänoikeuksia noudattaen.

Mahdollisuuksien mukaan tehdään koulusivu Koti-Lappiin.

S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen

Tutkitaan kielen vaihtelua tilanteen ja aiheen mukaan ja pohditaan sanojen, ilmaisutapojen ja tekstien merkityksiä. Tutkitaan tekstienvälisyyttä monimuotoisissa teksteissä. Tutustutaan oppilaan omaan ja muihin kulttuureihin ja kieliin ja vertaillaan suomea muiden, oppilaille tuttuun kielten piirteisiin. Tutustutaan oppilaille läheisiin kansanperinteen lajeihin ja niiden jatkajiin nykyculttuurissa. Hyödynnetään lapsille ja nuorille suunnattua media- ja kulttuuritarjontaa, esimerkiksi kirjastoa, elokuvia, teatteria ja museoita. Tarkastellaan mediakulttuurin ilmiötä ja ikäkaudelle tarkoitettuja sisältöjä ja keskustellaan median roolista oppilaan arjessa. Suunnitellaan ja toteutetaan omia esityksiä. Kannustetaan ja tutustutaan kirjaston aktiiviseen ja monipuoliseen käyttöön, etsitään itseä kiinnostavaa luettavaa ja tuetaan omaehtoista lukemisen ja kirjoittamisen harrastamista. Luetaan koti- ja ulkomaista lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta nykkykirjallisuudesta klassikoihin ja ikäkaudelle suunnattua tietokirjallisuutta ja pohditaan kirjallisuuden herättämiä kysymyksiä.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1	L1, L2, L7
T2	S1	L1, L2, L3, L7
T3	S1	L1, L2, L4, L7
T4	S1	L1, L2, L3, L4
T5	S2	L1, L4, L5
T6	S2	L1, L2, L4, L5
T7	S2	L1, L4, L5
T8	S2	L1, L4, L5
T9	S3	L1, L2, L4, L7
T10	S3	L1, L4, L5, L7
T11	S3	L1, L4, L5
T12	S3	L2, L4, L5, L6
T13	S4	L1, L2, L4
T14	S4	L2, L4, L5, L7
T15	S4	L2, L4, L6, L7

Vuosiluokan tavoitteet

T1 opastaa oppilasta vahvistamaan taitoaan toimia rakentavasti erilaisissa viestintäympäristöissä ja ilmaisemaan mielipiteensä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Puheviestintätilanteissa toimiminen	Oppilas esittää ajatuksiaan ja ilmaisee mielipiteensä itselleen tutuissa viestintäympäristöissä.

Harjoitellaan kokouksiin osallistumista, puheiden ja esitelmien pitämistä ja muutenkin julkisiin puhetilanteisiin osallistumista.

T2 ohjata oppilasta huomaamaan omien kielellisten ja viestinnällisten valintojensa vaikutuksia ja huomioimaan toisten tarpeita ryhmäviestintätilanteissa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Toiminta vuorovaikutustilanteissa	Oppilas hyödyntää äänenkäytön, viestien kohdentamisen ja kontaktinoton taitoja erilaisissa vuorovaikutustilanteissa, osaa muunnella viestintätapaansa tilanteen mukaan ja pyrkii ottamaan muiden näkökulmat huomioon.

Harjoitellaan kokouksiin osallistumista, puheiden ja esitelmien pitämistä ja muutenkin julkisiin puhetilanteisiin osallistumista.

T3 ohjata oppilasta käyttämään luovuuttaan ja ilmaisemaan itseään monipuolisesti erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa, myös draaman avulla

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ilmaisukeinojen käyttö	Oppilas osaa käyttää kokonaisilmaisun keinoja omien ideoidensa ja ajatustensa ilmaisemiseen ryhmässä, osaa pitää lyhyen valmistellun puheenvuoron tai esityksen sekä osallistuu draamatoimintaan.

Harjoitellaan kokouksiin osallistumista, puheiden ja esitelmien pitämistä ja muutenkin julkisiin puhetilanteisiin osallistumista.

T4 kannustaa oppilasta kehittämään myönteistä viestijäkuvaa sekä halua ja kykyä toimia erilaisissa, myös monimediaisissa vuorovaikutustilanteissa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Vuorovaikutustaitojen kehittyminen	Oppilas ottaa vastaan palautetta omasta toiminnastaan ja antaa palautetta muille.

Harjoitellaan kokouksiin osallistumista, puheiden ja esitelmien pitämistä ja muutenkin julkisiin puhetilanteisiin osallistumista.

T5 ohjata oppilasta sujuvoittamaan lukutaitoaan ja käyttämään tekstin ymmärtämisen strategioita sekä tarkkailemaan ja arvioimaan omaa lukemistaan

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tekstinymmärtämisen perusstrategioiden hallinta	Oppilas lukee sujuvasti monimuotoisia tekstejä ja käyttää tekstinymmärtämisen perusstrategioita sekä osaa tarkkailla ja arvioida omaa lukemistaan.

T6 opastaa oppilasta kehittämään monimuotoisten tekstien erittelyn, arvioinnin ja tulkitsemisen taitoja ja laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan sekä edistämään ajattelutaitojaan

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tekstien erittely ja tulkinta	Oppilas tunnistaa joitakin kertovien, kuvaavien, ohjaavien ja yksinkertaisten kantaa ottavien tekstien kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä. Oppilas osaa käyttää tekstien tulkintataitoja oman ajattelunsa sekä sana- ja käsitevarantonsa kehittämiseen.

T7 ohjata oppilasta tiedonhankintaan, monipuolisten tiedonlähteiden käyttöön ja tiedon luotettavuuden arviointiin

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tiedonhankintataidot ja lähdekriittisyys	Oppilas käyttää tiedonhankinnassaan mediaa ja eri tekstiympäristöjä sekä tilanteeseen sopivia strategioita ja osaa jossain määrin arvioida tietolähteiden luotettavuutta.

T8 kannustaa oppilasta kehittämään kirjallisuudentuntemusta ja kiinnostustaan lapsille ja nuorille tarkoitettua kirjallisuutta, media- ja muita tekstejä kohtaan, luomalla mahdollisuuksia myönteisiin lukukokemuksiin ja -elämyksiin, tiedonhalun tyydyttämiseen sekä lukukokemusten jakamiseen, myös monimediaisissa ympäristöissä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Lapsille ja nuorille tarkoitetun kirjallisuuden ja tekstien tuntemus ja lukukokemusten jakaminen	Oppilas tuntee jonkin verran lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta, media- ja muita tekstejä ja osaa jakaa kokemuksiaan, myös monimediaisessa ympäristössä.

T9 rohkaista oppilasta ilmaisemaan kokemuksiaan, ajatuksiaan ja mielipiteitään ja vahvistamaan myönteistä kuvaa itsestään tekstien tuottajana

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kokemusten ja ajatusten ilmaiseminen	Oppilas ilmaisee kokemuksiaan ja ajatuksiaan monimuotoisten tekstien avulla.

Mahdollisuuksien mukaan tehdään koulusivu Koti-Lappiin.

T10 kannustaa ja ohjata oppilasta kielentämään ajatuksiaan ja harjoittelemaan kertovien, kuvaavien, ohjaavien ja yksinkertaisten kantaa ottavien tekstien tuottamista, myös monimediaisissa ympäristöissä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Oman ajattelun kielentäminen ja eri tekstilajien käyttö	Oppilas osaa ohjatusti käyttää kertomiselle, kuvaamiselle ja yksinkertaiselle kantaaottavalle tekstille tyypillistä kieltä. Oppilas osaa otsikoida tekstinsä, jakaa sen kappaleisiin ja kiinnittää huomiota sananvalintoihin.

Mahdollisuuksien mukaan tehdään koulusivu Koti-Lappiin.

T11 ohjata oppilasta edistämään käsinkirjoittamisen ja näppäintaitojen sujuvoitumista ja vahvistamaan kirjoitetun kielen, ja tekstien rakenteiden ja oikeinkirjoituksen hallintaa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kirjoitustaito ja kirjoitetun kielen hallinta	Oppilas kirjoittaa sujuvasti ja selkeästi käsin ja on omaksunut tarvittavia näppäintaitoja. Oppilas tuntee kirjoitetun kielen perusrakenteita ja oikeinkirjoituksen perusasioita ja käyttää niitä oman tekstinsä tuottamisessa.

Mahdollisuuksien mukaan tehdään koulusivu Koti-Lappiin.

T12 kannustaa oppilasta kehittämään tekstin tuottamisen prosesseja ja taitoa arvioida omia tekstejä, tarjota mahdollisuuksia tekstien tuottamiseen yhdessä, rakentavan palautteen antamiseen ja saamiseen, ohjata ottamaan huomioon tekstin vastaanottaja sekä toimimaan eettisesti verkossa yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tekstien rakentaminen ja eettinen viestintä	Oppilas tuntee ja osaa kuvailla tekstien tuottamisen perusvaiheita, osaa arvioida omia tekstejään ja tuottaa tekstejä vaiheittain yksin ja muiden kanssa sekä antaa ja vastaanottaa palautetta. Oppilas osaa merkitä lähteet tekstin loppuun, ymmärtää, ettei saa esittää lainaamaansa tekstiä omanaan ja tietää verkossa toimimisen eettiset periaatteet.

Mahdollisuuksien mukaan tehdään koulusivu Koti-Lappiin.

T13 ohjata oppilasta vahvistamaan kielitietoisuuttaan, innostaa häntä tutkimaan ja tarkkailemaan kieltä ja sen eri variantteja ja harjaannuttaa käyttämään käsitteitä, joiden avulla kielestä ja sen rakenteista puhutaan ja auttaa ymmärtämään kielellisten valintojen vaikutuksia

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kielen tarkastelun kehittyminen ja kielikäsitteiden hallinta	Oppilas tekee havaintoja ja osaa kuvailla tekstien kielellisiä piirteitä ja käyttää oppimiaan käsitteitä puhuessaan ja kirjoittaessaan niistä.

T14 kannustaa oppilasta laajentamaan tekstivalikoimaansa ja lukemaan lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta sekä rohkaista lukuharrastukseen ja lukuelämysten jakamiseen ja kirjaston aktiiviseen käyttöön

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kirjallisuuden tuntemus	Oppilas lukee sovitut lapsille ja nuorille suunnatut kirjat, keskustelelee ja jakaa kokemuksiaan lukemistaan kirjoista.

T15 tukea oppilasta kielellisen ja kulttuurisen identiteetin rakentamisessa ja ohjata arvostamaan eri kulttuureja ja kieliä sekä luoda oppilaalle mahdollisuuksia media- ja kulttuuritarjontaan tutustumiseen sekä oman kulttuurin tuottamiseen

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kielitietoisuuden ja kulttuurin tuntemuksen kehittyminen	Oppilas osaa kuvailla havaitsemiaan yhtäläisyyksiä ja eroja eri kielten ja kulttuurien välillä. Oppilas osaa kertoa itseään kiinnostavasta media- ja kulttuuritarjonnasta. Oppilas osallistuu omien esitysten suunnitteluun ja esittämiseen.

33.6.15. Tieto- ja viestintätekniikka

Valinnaisen tehtävä

Tavoitteet:

- Opetellaan tietokoneen käyttöä työvälineenä koulua ja työelämää ajatellen.

Keskeiset sisällöt:

- Kurssilla tutustutaan tietokoneen käyttöön ja ohjelmistojen toimintaan. Käydään läpi yleisimmät valmisohjelmat.
- Tutustutaan digitaalisen kuvan käsittelyyn ja piirto-ohjelmaan.
- Opetellaan tiedon hakua ja käyttöä sekä harjoitellaan esitystekniikan käyttöä.
- Oppilas suunnittelee ja valmistaa kotisivuja tms.
- Tietokonepelit ja pelaaminen (koodaaminen).

Oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät erityispiirteet

Tukeen ja ohjaukseen liittyvät erityispiirteet

Arviointi

Annetaan suoritusmerkintä.

Vuosiluokka 5

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

Vuosiluokan tavoitteet

Tavoitteet ja sisältö

Tavoitteet:

- Opetellaan tietokoneen käyttöä työvälineenä koulua ja työelämää ajatellen.

Keskeiset sisällöt:

- Kurssilla tutustutaan tietokoneen käyttöön ja ohjelmistojen toimintaan. Käydään läpi yleisimmät valmisohjelmat.

- Tutustutaan digitaalisen kuvan käsittelyyn ja piirto-ohjelmaan.
- Opetellaan tiedon hakua ja käyttöä sekä harjoitellaan esitystekniikan käyttöä.
- Oppilas suunnittelee ja valmistaa kotisivuja tms.
- Tietokonepelit ja pelaaminen (koodaaminen).

Vuosiluokka 6

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

Vuosiluokan tavoitteet

Tavoite ja sisältö

Tavoitteet:

- Opetellaan tietokoneen käyttöä työvälineenä koulua ja työelämää ajatellen.

Keskeiset sisällöt:

- Kurssilla tutustutaan tietokoneen käyttöön ja ohjelmistojen toimintaan. Käydään läpi yleisimmät valmisohjelmat.
- Tutustutaan digitaalisen kuvan käsittelyyn ja piirto-ohjelmaan.
- Opetellaan tiedon hakua ja käyttöä sekä harjoitellaan esitystekniikan käyttöä.
- Oppilas suunnittelee ja valmistaa kotisivuja tms.
- Tietokonepelit ja pelaaminen (koodaaminen).

33.6.16. Musiikki

Oppiaineen tehtävä

Musiikin opetuksen tehtävänä on luoda edellytykset monipuoliseen musiikilliseen toimintaan ja aktiiviseen kulttuuriseen osallisuuteen. Opetus ohjaa oppilaita tulkitsemaan musiikin monia merkityksiä eri kulttuureissa sekä yksilöiden ja yhteisöjen toiminnossa. Oppilaiden musiikillinen osaaminen laajenee, mikä vahvistaa myönteistä suhdetta musiikkiin ja luo pohjaa musiikin elinikäiselle harrastamiselle. Musiikin opetus rakentaa arvostavaa ja uteliasta suhtautumista musiikkiin ja kulttuuriseen monimuotoisuuteen.

Toiminnallinen musiikin opetus ja opiskelu edistävät oppilaiden musiikillisten taitojen ja ymmärryksen kehittymistä, kokonaisvaltaista kasvua ja kykyä toimia yhteistyössä muiden kanssa. Näitä vahvistetaan ottamalla musiikin opetuksessa huomioon oppilaiden musiikilliset kiinnostuksen kohteet, muut oppiaineet, eheyttävät teemat, koulun juhlat ja tapahtumat sekä koulun ulkopuolella tapahtuva toiminta. Oppilaiden ajattelua ja oivalluskykyä kehitetään tarjoamalla säännöllisesti mahdollisuuksia äänen ja musiikin parissa toimimiseen, säveltämiseen sekä muuhun luovaan tuottamiseen. Musiikin opetuksessa oppilaat opiskelevat musiikkia monipuolisesti, mikä edesauttaa heidän ilmaisutaitojensa kehittymistä.

Oppiaineen tehtävä vuosiluokilla 3-6

Vuosiluokkien 3-6 musiikin opetuksessa oppilaat oppivat suhtautumaan avoimesti ja kunnioittavasti toisten kokemuksiin sekä luomaan yhteenkuuluvuuden tunnetta ryhmässään. Samalla he tottuvat jäsentämään aiempaa tietoisemmin musiikillisia kokemuksia ja ilmiöitä sekä musiikkikulttuureja. Oppilaiden ymmärrys musiikkikäsitteistä ja ilmaisukeinoista syvenee

ja laajenee samalla, kun taidot laulaa, soittaa, säveltää, liikkua ja kuunnella kehittyvät. Ääniin ja musiikin ilmaisukeinoihin liittyvää luovaa ja esteettistä ajattelua edistetään luomalla tilanteita, joissa oppilaat voivat suunnitella ja toteuttaa erilaisia musiikillisia tai monitaiteellisia kokonaisuuksia. Näissä tehtävissä oppilaat käyttävät mielikuvitustaan ja kekseliäisyyttään yksin tai yhdessä muiden kanssa. Musiikillinen toiminta liittyy luontevasti eheyttävään opiskeluun koulun arjessa ja juhlassa. Oppilaiden käsitys itsestään musiikillisena toimijoina rakentuu myönteisten oppimiskokemusten kautta.

Musiikin opetuksessa lähtökohtana on AINA soittaminen, laulaminen ja kuunteleminen. Oppilas oppii tekemällä ja kokemalla. Kannustava ilmapiiri ja positiivinen palaute rohkaisevat oppilasta ilmaisemaan itseään vapautuneesti ja omana itsenään yhteisöllisyyden kasvaessa.

Tiedollinen aines opitaan musiikillisen kokemuksen yhteydessä ja sen kautta. Tieto on alisteista tekemiselle: Bach opitaan soittamalla Bachia.

Tutustutaan Kuvionuotti nuotinkirjoitusmenetelmään sekä muihin musiikin hahmottamista tukeviin symbolijärjitelmiin ikätaso huomioiden.

Tieto ja viestintätekniikkaa hyödynnetään oppimisessa.

Syventävinä työtapoina voidaan käyttää edellä mainittujen lisäksi liikettä, draamaa ja musiikillista keksimistä.

Musiikinopettaja osallistuu oppilaidensa musisointiin osana ryhmää. Toimintaa johdetaan keskeltä, ei korokkeelta. Opettaja on konserttimestari, ei kapellimestari.

Musiikillinen oppiminen on tavoitteellista toimintaa, jossa tavoitteita tärkeämpää on itse toiminta.

Musiikillinen perusturva: Kemijärven kaupungin opetussuunnitelmaan on kirjattu minimitalavoitteet ja minimisisällöt. Näitä voidaan laajentaa opetusryhmän taitojen ja kiinnostuksen mukaan. Näin taataan kaikille oppilaille musiikillisten tietojen ja taitojen jatkuvuus oppilaan siirtyessä koulusta toiseen.

Musiikin oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Tavoitteena on luoda pedagogisesti monipuolinen ja joustava musiikin opiskelukokonaisuus, jossa erilaiset musiikilliset työtavat ja vuorovaikutustilanteet sekä yhteismusisointi ja muu musiikillinen yhteistoiminta on mahdollista jokaiselle oppilaalle. Oppimisen ilo, luovaan ajatteluun rohkaiseva ennakkoluuloton ilmapiiri sekä myönteiset musiikkikokemukset ja -elämykset innostavat oppilaita kehittämään musiikillisia taitojaan. Opetustilanteissa luodaan mahdollisuuksia tieto- ja viestintäteknologian käyttöön musiikillisessa toiminnassa. Opetuksessa hyödynnetään taide- ja kulttuurilaitosten sekä muiden yhteistyötahojen tarjoamia mahdollisuuksia.

Myönteiset musiikkikokemukset ja -elämykset syntyvät parhaiten turvallisessa oppimisympäristössä. Opetusryhmän koko ja oppimisympäristö muodostetaan sellaisiksi, että oppimisen ilo ja aktiivinen osallistuminen musiikilliseen toimintaan on mahdollista.

Musiikin opetuksessa lähtökohtana on AINA soittaminen, laulaminen ja kuunteleminen. Oppilas oppii tekemällä ja kokemalla. Kannustava ilmapiiri ja positiivinen palaute rohkaisevat oppilasta ilmaisemaan itseään vapautuneesti ja omana itsenään. Tiedollinen aines opitaan musiikillisen kokemuksen yhteydessä ja sen kautta. Tieto on alisteista tekemiselle: Bach opitaan soittamalla Bachia.

Oppimisessa voidaan hyödyntää tieto- ja viestintätekniikkaa. Syventävinä työtapoina voidaan käyttää lisäksi liikettä, draamaa ja musiikillista keksimistä.

Musiikin oppiminen on tavoitteellista toimintaa, jossa tavoitetta tärkeämpää on itse toiminta.

Kouluympäristön lisäksi oppimisympäristöjä voivat olla myös esim.:

Taidetapahtumat ja konsertit

Yhteistyö esim. Itä-Lapin Mediapajan, kirjaston, musiikkiopiston ja seurakunnan kanssa

Esiintymiset koulun ulkopuolisissa tapahtumissa

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki musiikissa vuosiluokilla 3-6

Musiikin opetuksessa ja työskentelyn suunnittelussa otetaan huomioon oppilaiden erilaiset tarpeet, aikaisempi oppiminen ja kiinnostuksen kohteet. Niiden pohjalta tehdään muun muassa työtapoja, opetusvälineiden käyttöä ja ryhmätyöskentelyä koskevat ratkaisut niin, että myös oppilaita kuullaan. Ratkaisuilla luodaan oppimista edistäviä yhteismusisoinnin tilanteita sekä vahvistetaan jokaisen oppilaan opiskelutaitoja ja oma-aloitteisuutta.

Oppilasta ohjataan löytämään omat musiikilliset vahvuutensa sekä kannustetaan kokeilemaan uusia asioita ennakkoluulottomasti ja epäonnistumista pelkäämättä.

Eriyttäminen on osa musiikin tuntityöskentelyä: haastavampia tehtäviä voidaan antaa oppilaille, joiden valmiudet ovat pidemmällä. Oppilaalle tarjotaan omalle tasolleen sopivia haasteita, jotta hänelle muodostuisi positiivinen musiikillinen minäkuva yrittämisen ja onnistumisen kokemuksen kautta.

Oppilaan yksilölliset tarpeet otetaan huomioon riittävin tukitoimin, jotta musiikin oppiminen olisi mahdollista niin yksilölle kuin opetusryhmän muillekin jäsenille.

Oppiaineena musiikki soveltuu monipuolisuudessaan kaikkien oppiaineiden eheyttäviin monilaisiin oppimiskokonaisuuksiin.

Eriyttämisessä käytetään Kuvionuotit nuotinkirjoitusmenetelmää ja muita musiikin hahmottamista tukevia symboleja.

Oppilaan oppimisen arviointi musiikissa vuosiluokilla 3-6

Musiikin opetuksessa oppilaat tarvitsevat ohjaavaa ja rohkaisevaa palautetta erityisesti yhteistoiminnan ja musiikillisten taitojen harjoittelemisessa. Palaute ohjaa jokaista oppilasta hahmottamaan musiikkia ja musiikkikäsitteitä sekä kehittämään toimintaansa ryhmän jäsenenä suhteessa soivaan musiikilliseen kokonaisuuteen.

Antaessaan musiikin sanallista arviota tai arvosanaa opettaja arvioi oppilaan osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttää musiikin valtakunnallisia arviointikriteereitä. Opinnoissa edistymisen kannalta on keskeistä seurata erityisesti oppilaan yhteismusisointitaitojen, käsitteellisen ajattelun ja oppimaan oppimisen taitojen kehittymistä.

Noudatetaan opetussuunnitelman yleisiä arviointikriteereitä.

Vuosiluokka 3

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Miten musiikissa toimitaan

Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota musisoivan ryhmän jäsenenä toimimiseen. Luontevaa äänenkäyttöä ja laulamista, liikkumista sekä keho-, rytmi-, melodia- ja sointusoittimien perussoittotekniikoita harjoitellaan yhteismusisoinnissa. Opetuksessa on keskeistä ilmaisutaitojen ja kuvittelukyvyyn monipuolinen kehittäminen.

Laulusävelmistö harjoitellaan oppilaan luontaiselta sävelkorkeudelta äänialaa vähitellen laajentaen. Oppilaat tutustuvat moniääniseen laulamiseen (esim. kaanonit). Yhteinen perusyke pyritään löytämään eri työmuotoja käyttäen (laulaen, soittaen, taputtaen, tömistäen). Yhteismusisoinnissa kerrataan rytmisoittimien käyttöä sekä erityisesti tutustutaan melodiasoittamisen alkeisiin. Musiikin opiskeluun kuuluu musiikillisten tuotosten tekeminen, harjoittaminen ja esittäminen - toiset huomioiden. Itse laulaen ja soittaen keksitään myös omia lauluja, improvisoidaan ja luodaan äänimaisemia.

S2 Mistä musiikki muodostuu

Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota peruskäsitteiden lisäksi musiikkikäsitteiden rytmi, melodia, harmonia, muoto, sointiväri ja dynamiikka hahmottamiskyvyn kehittämiseen. Osaamisen kehittyessä käsitteitä nimitetään ja käytetään vakiintuneita tai omia symboleita kuvaamaan musiikillisia tapahtumia. Musiikillisessa toiminnassa kiinnitetään huomiota myös tulkintaan ja musiikin ilmaisullisiin keinoihin.

Musisoinnin yhteydessä tutustutaan helppoon notaatioon ja päällekkäisiin rytmeihin jo opitulla rytmiiikan merkeillä (taa-a, taa, ti-ti, 1/4 tauko). melodiasoiton yhteydessä opetellaan sävelnimet c1-c2. Oppimista tuetaan kuvionuotein. Muotorakenteisiin tutustutaan ja niiden hahmottamista harjoitellaan (rakenteet AB, ABB, ABA). Musiikkisanastoa: voimistuen-hiljentyen, kiihdyttäen-hidastaen.

S3 Musiikki omassa elämässä, yhteisössä ja yhteiskunnassa

Musiikillisten taitojen ja tietojen lisäksi opetuksessa käsitellään oppilaiden kokemuksia ja havaintoja musiikista ja musiikin tekemisestä eri ympäristöissä koulussa ja koulun ulkopuolella. Opetuksessa rakennetaan yhteyksiä muihin oppiaineisiin ja omiin yhteisöihin sekä pohditaan musiikin merkityksiä elämän eri tilanteissa eri aikoina ja aikakausina.

Musiikkia integroidaan muiden oppiaineiden, kuten äidinkielen ja ympäristötiedon kanssa. Omaan ja vieraisiin kulttuureihin tutustutaan soittaen ja laulaen. Oppilaille pyritään tarjoamaan musiikkielämyksiä konserteissa sekä itse esittäen että yleisönä. Oppilaita rohkaistaan musisoimaan yhdessä ja yksin. Musiikin keskittynyttä kuuntelua harjoitellaan kuuntelemalla musiikkia monipuolisesti, ja oppilaat kertovat omista kuuntelukokemuksistaan. Oppilas oppii analysoimaan kuulemaansa musiikkia (soittimet, tekstit, tunnetilat). Kuulon suojaamiseen musisoidessa ja musiikkia kuunneltaessa kiinnitetään huomiota.

S4 Ohjelmisto

Ohjelmiston suunnittelussa kiinnitetään huomiota oppilaiden omiin kulttuureihin, kulttuuriperinnön vaalimiseen ja kulttuurisen ymmärryksen avartamiseen. Ohjelmistoon sisällytetään monipuolisesti muun muassa lastenmusiikkia, eri kulttuurien musiikkia, taidemusiikkia, populaarimusiikkia ja kansanmusiikkia. Musisointitilanteissa syntyneet oppilaiden luovat tuotokset ja sävellykset sisältyvät myös ohjelmistoon.

Ohjelmiston suunnittelussa kiinnitetään huomiota oppilaiden omiin kulttuureihin, kulttuuriperinnön vaalimiseen ja kulttuurisen ymmärryksen avartamiseen. Ohjelmistoon sisällytetään monipuolisesti muun muassa lastenmusiikkia, eri kulttuurien musiikkia, taidemusiikkia, populaarimusiikkia ja kansanmusiikkia. Musisointitilanteissa syntyneet oppilaiden luovat tuotokset ja sävellykset sisältyvät myös ohjelmistoon.

Ohjelmistoa lauletaan niin omalla kuin vieraalla kielellä. Musisoinnissa soitetaan ja lauletaan eri vuodenaikoihin, teemoihin ja tapahtumiin liittyvää musiikkia. Tutustutaan johonkin taidemusiikin historian merkittävään säveltäjään (esim. Sibelius, Bach, Mozart) tiedollisesti ja kuunnellen,

mutta mahdollisuuksien mukaan myös musisoiden. Ohjelmiston harjoittamisessa voidaan käyttää oppilaiden itse tekemiä soittimia sekä oppimispeljä.

"Kuukauden klassikot" kuuntelulistan käyttö. Sama lista käytössä koko alakoulun ajan.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1, S2, S3, S4	L2, L6, L7
T2	S1, S2, S3, S4	L2
T3	S1, S2, S3, S4	L1, L2
T4	S1, S2, S3, S4	L2
T7	S1, S2, S3, S4	L4
T8	S1, S2, S3	L3
T9	S1, S2, S3, S4	L1

Vuosiluokan tavoitteet

T1 rohkaista oppilasta osallistumaan yhteismusisointiin ja rakentamaan myönteistä yhteishenkeä yhteisössään

Musiikki on joukkuepeli : "Kukaan ei ole niin hyvä kuin me kaikki yhdessä ".

Musiikki on jokaisen oikeus. Oppilaita ohjataan luokkakaverin auttamiseen yhteismusisoinnissa.

Oppilaita ohjataan ottamaan muut ryhmän jäsenet huomioon joka tilanteessa.

Rohkaistaan jokaista ilmaisemaan itseään laulaen, soittaen tai liikkuen mottona "tästä tulee vielä hyvä".

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Musiikilliset yhteistyötaidot	Oppilas ottaa huomioon ryhmän muut jäsenet yhteismusisoinnissa.

Laulusävelmistö harjoitellaan oppilaan luontaiselta sävelkorkeudelta äänialaa vähitellen laajentaen. Oppilaat tutustuvat moniääniseen laulamiseen (esim. kaanonit). Yhteinen perusyke pyritään löytämään eri työmuotoja käyttäen (laulaen, soittaen, taputtaen, tömistäen). Yhteismusisoinnissa kerrataan rytmisoittimien käyttöä sekä erityisesti tutustutaan melodiasoittamisen alkeisiin. Musiikin opiskeluun kuuluu musiikillisten tuotosten tekeminen, harjoittaminen ja esittäminen - toiset huomioiden. Itse laulaen ja soittaen keksitään myös omia lauluja, improvisoidaan ja luodaan äänimaisemia.

Musisoinnin yhteydessä tutustutaan helppoon notaatioon ja päällekkäisiin rytmeihin jo opitulla rytmiiikan merkeillä (taa-a, taa, ti-ti, 1/4 tauko). melodiasoiton yhteydessä opetellaan sävelnimet c1-c2. Oppimista tuetaan kuvionuotein. Muotorakenteisiin tutustutaan ja niiden hahmottamista harjoitellaan (rakenteet AB, ABB, ABA). Musiikkisanastoa: voimistuen-hiljentyen, kiihdyttäen-hidastaen.

Musiikkia integroidaan muiden oppiaineiden, kuten äidinkielen ja ympäristötiedon kanssa. Omaan ja vieraisiin kulttuureihin tutustutaan soittaen ja laulaen. Oppilaille pyritään tarjoamaan

musiikkielämyksiä konserteissa sekä itse esittäen että yleisönä. Oppilaita rohkaistaan musisoimaan yhdessä ja yksin. Musiikin keskittynyttä kuuntelua harjoitellaan kuuntelemalla musiikkia monipuolisesti, ja oppilaat kertovat omista kuuntelukokemuksistaan. Oppilas oppii analysoimaan kuulemaansa musiikkia (soittimet, tekstit, tunnetilat). Kuulon suojaamiseen musisoidessa ja musiikkia kuunneltaessa kiinnitetään huomiota.

Ohjelmiston suunnittelussa kiinnitetään huomiota oppilaiden omiin kulttuureihin, kulttuuriperinnön vaalimiseen ja kulttuurisen ymmärryksen avartamiseen. Ohjelmistoon sislytetään monipuolisesti muun muassa lastenmusiikkia, eri kulttuurien musiikkia, taidemusiikkia, populaarimusiikkia ja kansanmusiikkia. Musisointitilanteissa syntyneet oppilaiden luovat tuotokset ja sävellykset sisältyvät myös ohjelmistoon.

Ohjelmistoa lauletaan niin omalla kuin vieraalla kielellä. Musisoinnissa soitetaan ja lauletaan eri vuodenaikoihin, teemoihin ja tapahtumiin liittyvää musiikkia. Tutustutaan johonkin taidemusiikin historian merkittävään säveltäjään (esim. Sibelius, Bach, Mozart) tiedollisesti ja kuunnellen, mutta mahdollisuuksien mukaan myös musisoiden. Ohjelmiston harjoittamisessa voidaan käyttää oppilaiden itse tekemiä soittimia sekä oppimispeljä.

"Kuukauden klassikot" kuuntelulistat käyttöön. Sama lista käytössä koko alakoulun ajan.

T2 ohjata oppilasta luontevaan äänenkäyttöön ja laulamiseen sekä kehittämään keho-, rytmi-, melodia- ja sointusoittimien soittotaitoaan musisoivan ryhmän jäsenenä

Ohjataan oppilaita laulamaan luonnollisella, muut huomioivalla tavalla. Tavoitellaan rohkeaa äänen käyttöä laulettaessa. Pyritään sovittamaan oma äänenkäyttö yhteiseen äänimaailmaan. Opetellaan kuuntelemaan muita ryhmän jäseniä yhteismusisoinnissa. Vahvistetaan perussykkeessä soittamista monipuolisesti.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Laulaminen ja soittaminen ryhmän jäsenenä	Oppilas osallistuu yhteislauluun ja soittoon pyrkien sovittamaan osuutensa osaksi musiikillista kokonaisuutta.

Laulusävelmistö harjoitellaan oppilaan luontaiselta sävelkorkeudelta äänialaa vähitellen laajentaen. Oppilaat tutustuvat moniääniseen laulamiseen (esim. kaanonit). Yhteinen perusyke pyritään löytämään eri työmuotoja käyttäen (laulaen, soittaen, taputtaen, tömistäen). Yhteismusisoinnissa kerrataan rytmisoittimien käyttöä sekä erityisesti tutustutaan melodiasoitamisen alkeisiin. Musiikin opiskeluun kuuluu musiikillisten tuotosten tekeminen, harjoittaminen ja esittäminen - toiset huomioiden. Itse laulaen ja soittaen keksitään myös omia lauluja, improvisoidaan ja luodaan äänimaisemia.

Musisoinnin yhteydessä tutustutaan helppoon notaatioon ja päällekkäisiin rytmeihin jo opitulla rytmiiikan merkeillä (taa-a, taa, ti-ti, 1/4 tauko). melodiasoiton yhteydessä opetellaan sävelnimet c1-c2. Oppimista tuetaan kuvionuotein. Muotorakenteisiin tutustutaan ja niiden hahmottamista harjoitellaan (rakenteet AB, ABB, ABA). Musiikkisanastoa: voimistuen-hiljentyen, kiihdyttäen-hidastaen.

Musiikkia integroidaan muiden oppiaineiden, kuten äidinkielen ja ympäristötiedon kanssa. Omaan ja vieraisiin kulttuureihin tutustutaan soittaen ja laulaen. Oppilaille pyritään tarjoamaan musiikkielämyksiä konserteissa sekä itse esittäen että yleisönä. Oppilaita rohkaistaan musisoimaan yhdessä ja yksin. Musiikin keskittynyttä kuuntelua harjoitellaan kuuntelemalla musiikkia monipuolisesti, ja oppilaat kertovat omista kuuntelukokemuksistaan. Oppilas oppii

analysoimaan kuulemaansa musiikkia (soittimet, tekstit, tunnetilat). Kuulon suojaamiseen musisoidessa ja musiikkia kuunneltaessa kiinnitetään huomiota.

Ohjelmiston suunnittelussa kiinnitetään huomiota oppilaiden omiin kulttuureihin, kulttuuriperinnön vaalimiseen ja kulttuurisen ymmärryksen avartamiseen. Ohjelmistoon sislytetään monipuolisesti muun muassa lastenmusiikkia, eri kulttuurien musiikkia, taidemusiikkia, populaarimusiikkia ja kansanmusiikkia. Musisointitilanteissa syntyneet oppilaiden luovat tuotokset ja sävellykset sisältyvät myös ohjelmistoon.

Ohjelmistoa lauletaan niin omalla kuin vieraalla kielellä. Musisoinnissa soitetaan ja lauletaan eri vuodenaikoihin, teemoihin ja tapahtumiin liittyvää musiikkia. Tutustutaan johonkin taidemusiikin historian merkittävään säveltäjään (esim. Sibelius, Bach, Mozart) tiedollisesti ja kuunnellen, mutta mahdollisuuksien mukaan myös musisoiden. Ohjelmiston harjoittamisessa voidaan käyttää oppilaiden itse tekemiä soittimia sekä oppimispeljä.

"Kuukauden klassikot" kuuntelulistat käyttöön. Sama lista käytössä koko alakoulun ajan.

T3 kannustaa oppilasta keholliseen musiikin, kuvien, tarinoiden ja tunnetilojen ilmaisuun kokonaisvaltaisesti liikkuen

Oppilas tutustuu musiikillisen maailman monimuotoisuuteen. Hän harjoittelee ilmaisemaan itseään liikkuen ja havainnoiden musiikkia. "Liike on luonnollinen vastaus rytmiin" . Bodiperkussioharjoitusten kautta instrumentteihin.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Musiikkiliikunta	Oppilas liikkuu musiikin mukaan ja käyttää kehoaan musiikilliseen ilmaisuun.

Laulusävelmistö harjoitellaan oppilaan luontaiselta sävelkorkeudelta äänialaa vähitellen laajentaen. Oppilaat tutustuvat moniääniseen laulamiseen (esim. kaanonit). Yhteinen perusyke pyritään löytämään eri työmuotoja käyttäen (laulaen, soittaen, taputtaen, tömistäen). Yhteismusisoinnissa kerrataan rytmisoittimien käyttöä sekä erityisesti tutustutaan melodiasoitamisen alkeisiin. Musiikin opiskeluun kuuluu musiikillisten tuotosten tekeminen, harjoittaminen ja esittäminen - toiset huomioiden. Itse laulaen ja soittaen keksitään myös omia lauluja, improvisoidaan ja luodaan äänimaisemia.

Musisoinnin yhteydessä tutustutaan helppoon notaatioon ja päällekkäisiin rytmeihin jo opitulla rytmikan merkeillä (taa-a, taa, ti-ti, 1/4 tauko). melodiasoiton yhteydessä opetellaan sävelnimet c1-c2. Oppimista tuetaan kuvionuotein. Muotorakenteisiin tutustutaan ja niiden hahmottamista harjoitellaan (rakenteet AB, ABB, ABA). Musiikkisanastoa: voimistuen-hiljentyen, kiihdyttäen-hidastaen.

Musiikkia integroidaan muiden oppiaineiden, kuten äidinkielen ja ympäristötiedon kanssa. Omaan ja vieraisiin kulttuureihin tutustutaan soittaen ja laulaen. Oppilaille pyritään tarjoamaan musiikkielämyksiä konserteissa sekä itse esittäen että yleisönä. Oppilaita rohkaistaan musisoimaan yhdessä ja yksin. Musiikin keskittynyttä kuuntelua harjoitellaan kuuntelemalla musiikkia monipuolisesti, ja oppilaat kertovat omista kuuntelukokemuksistaan. Oppilas oppii analysoimaan kuulemaansa musiikkia (soittimet, tekstit, tunnetilat). Kuulon suojaamiseen musisoidessa ja musiikkia kuunneltaessa kiinnitetään huomiota.

Ohjelmiston suunnittelussa kiinnitetään huomiota oppilaiden omiin kulttuureihin, kulttuuriperinnön vaalimiseen ja kulttuurisen ymmärryksen avartamiseen. Ohjelmistoon sislytetään monipuolisesti

muun muassa lastenmusiikkia, eri kulttuurien musiikkia, taidemusiikkia, populaarimusiikkia ja kansanmusiikkia. Musisointitilanteissa syntyneet oppilaiden luovat tuotokset ja sävellykset sisältyvät myös ohjelmistoon.

Ohjelmistoa lauletaan niin omalla kuin vieraalla kielellä. Musisoinnissa soitetaan ja lauletaan eri vuodenaikoihin, teemoihin ja tapahtumiin liittyvää musiikkia. Tutustutaan johonkin taidemusiikin historian merkittävään säveltäjään (esim. Sibelius, Bach, Mozart) tiedollisesti ja kuunnellen, mutta mahdollisuuksien mukaan myös musisoiden. Ohjelmiston harjoittamisessa voidaan käyttää oppilaiden itse tekemiä soittimia sekä oppimispeljä.

"Kuukauden klassikot" kuuntelulistan käyttö. Sama lista käytössä koko alakoulun ajan.

T4 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia ääniympäristön ja musiikin elämykselliseen kuunteluun sekä ohjata häntä jäsentämään kuulemaansa sekä kertomaan siitä

Kuuntelutaidon kehittäminen erikseen ja osana ohjelmistoa. Muotorakenteiden ymmärtäminen.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Musiikin kuuntelu	Oppilas kuuntelee keskittyneesti musiikkia ja esittää näkemyksiään kuulemastaan.

Laulusävelmistö harjoitellaan oppilaan luontaiselta sävelkorkeudelta äänialaa vähitellen laajentaen. Oppilaat tutustuvat moniääniseen laulamiseen (esim. kaanonit). Yhteinen perusyke pyritään löytämään eri työmuotoja käyttäen (laulaen, soittaen, taputtaen, tömistäen). Yhteismusisoinnissa kerrataan rytmisoittimien käyttöä sekä erityisesti tutustutaan melodiasoittamisen alkeisiin. Musiikin opiskeluun kuuluu musiikillisten tuotosten tekeminen, harjoittaminen ja esittäminen - toiset huomioiden. Itse laulaen ja soittaen keksitään myös omia lauluja, improvisoidaan ja luodaan äänimaisemia.

Musisoinnin yhteydessä tutustutaan helppoon notaatioon ja päällekkäisiin rytmeihin jo opitulla rytmian merkellä (taa-a, taa, ti-ti, 1/4 tauko). melodiasoiton yhteydessä opetellaan sävelnimet c1-c2. Oppimista tuetaan kuvionuotein. Muotorakenteisiin tutustutaan ja niiden hahmottamista harjoitellaan (rakenteet AB, ABB, ABA). Musiikkisanastoa: voimistuen-hiljentyen, kiihdyttäen-hidastaen.

Musiikkia integroidaan muiden oppiaineiden, kuten äidinkielen ja ympäristötiedon kanssa. Omaan ja vieraisiin kulttuureihin tutustutaan soittaen ja laulaen. Oppilaille pyritään tarjoamaan musiikkielämyksiä konserteissa sekä itse esittäen että yleisönä. Oppilaita rohkaistaan musisoimaan yhdessä ja yksin. Musiikin keskittyntä kuuntelua harjoitellaan kuuntelemalla musiikkia monipuolisesti, ja oppilaat kertovat omista kuuntelukokemuksistaan. Oppilas oppii analysoimaan kuulemaansa musiikkia (soittimet, tekstit, tunnetilat). Kuulon suojaamiseen musisoidessa ja musiikkia kuunneltaessa kiinnitetään huomiota.

Ohjelmiston suunnittelussa kiinnitetään huomiota oppilaiden omiin kulttuureihin, kulttuuriperinnön vaalimiseen ja kulttuurisen ymmärryksen avartamiseen. Ohjelmistoon sisällytetään monipuolisesti muun muassa lastenmusiikkia, eri kulttuurien musiikkia, taidemusiikkia, populaarimusiikkia ja kansanmusiikkia. Musisointitilanteissa syntyneet oppilaiden luovat tuotokset ja sävellykset sisältyvät myös ohjelmistoon.

Ohjelmistoa lauletaan niin omalla kuin vieraalla kielellä. Musisoinnissa soitetaan ja lauletaan eri vuodenaikoihin, teemoihin ja tapahtumiin liittyvää musiikkia. Tutustutaan johonkin taidemusiikin historian merkittävään säveltäjään (esim. Sibelius, Bach, Mozart) tiedollisesti ja kuunnellen,

mutta mahdollisuuksien mukaan myös musisoiden. Ohjelmiston harjoittamisessa voidaan käyttää oppilaiden itse tekemiä soittimia sekä oppimispeljä.

"Kuukauden klassikot" kuuntelulistat käyttö. Sama lista käytössä koko alakoulun ajan.

T7 ohjata oppilasta ymmärtämään musiikkikäsitteitä ja musiikin merkintätapojen periaatteita musisoinnin yhteydessä

Nuotteihin tutustuminen. Muotorakenteiden ymmärtäminen.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Musiikin merkintätapojen ymmärtäminen	Oppilas toimii opiskeltujen musiikillisten merkintöjen mukaisesti musisoinnin yhteydessä.

Laulusävelmistö harjoitellaan oppilaan luontaiselta sävelkorkeudelta äänialaa vähitellen laajentaen. Oppilaat tutustuvat moniääniseen laulamiseen (esim. kaanonit). Yhteinen perusyke pyritään löytämään eri työmuotoja käyttäen (laulaen, soittaen, taputtaen, tömistäen). Yhteismusisoinnissa kerrataan rytmisoittimien käyttöä sekä erityisesti tutustutaan melodiasoittamisen alkeisiin. Musiikin opiskeluun kuuluu musiikillisten tuotosten tekeminen, harjoittaminen ja esittäminen - toiset huomioiden. Itse laulaen ja soittaen keksitään myös omia lauluja, improvisoidaan ja luodaan äänimaisemia.

Musisoinnin yhteydessä tutustutaan helppoon notaatioon ja päällekkäisiin rytmeihin jo opitulla rytmikan merkeillä (taa-a, taa, ti-ti, 1/4 tauko). melodiasoiton yhteydessä opetellaan sävelnimet c1-c2. Oppimista tuetaan kuvionuotein. Muotorakenteisiin tutustutaan ja niiden hahmottamista harjoitellaan (rakenteet AB, ABB, ABA). Musiikkisanastoa: voimistuen-hiljentyen, kiihdyttäen-hidastaen.

Musiikkia integroidaan muiden oppiaineiden, kuten äidinkielen ja ympäristötiedon kanssa. Omaan ja vieraisiin kulttuureihin tutustutaan soittaen ja laulaen. Oppilaille pyritään tarjoamaan musiikkielämyksiä konserteissa sekä itse esittäen että yleisönä. Oppilaita rohkaistaan musisoimaan yhdessä ja yksin. Musiikin keskittynyttä kuuntelua harjoitellaan kuuntelemalla musiikkia monipuolisesti, ja oppilaat kertovat omista kuuntelukokemuksistaan. Oppilas oppii analysoimaan kuulemaansa musiikkia (soittimet, tekstit, tunnetilat). Kuulon suojaamiseen musisoidessa ja musiikkia kuunneltaessa kiinnitetään huomiota.

Ohjelmiston suunnittelussa kiinnitetään huomiota oppilaiden omiin kulttuureihin, kulttuuriperinnön vaalimiseen ja kulttuurisen ymmärryksen avartamiseen. Ohjelmistoon sisällytetään monipuolisesti muun muassa lastenmusiikkia, eri kulttuurien musiikkia, taidemusiikkia, populaarimusiikkia ja kansanmusiikkia. Musisointitilanteissa syntyneet oppilaiden luovat tuotokset ja sävellykset sisältyvät myös ohjelmistoon.

Ohjelmistoa lauletaan niin omalla kuin vieraalla kielellä. Musisoinnissa soitetaan ja lauletaan eri vuodenaikoihin, teemoihin ja tapahtumiin liittyvää musiikkia. Tutustutaan johonkin taidemusiikin historian merkittävään säveltäjään (esim. Sibelius, Bach, Mozart) tiedollisesti ja kuunnellen, mutta mahdollisuuksien mukaan myös musisoiden. Ohjelmiston harjoittamisessa voidaan käyttää oppilaiden itse tekemiä soittimia sekä oppimispeljä.

"Kuukauden klassikot" kuuntelulistat käyttö. Sama lista käytössä koko alakoulun ajan.

T8 ohjata oppilasta tunnistamaan musiikin vaikutuksia hyvinvointiin sekä huolehtimaan musisointi- ja ääniympäristön turvallisuudesta

Kuulosta ja musiikkiympäristön turvallisuudesta huolehtien.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Välineiden ja laitteiden turvallinen käyttö	Oppilas käyttää laitteita ja soittimia ottaen huomioon muun muassa äänen ja musiikin voimakkuuteen liittyvät tekijät.

Laulusävelmistö harjoitellaan oppilaan luontaiselta sävelkorkeudelta äänialaa vähitellen laajentaen. Oppilaat tutustuvat moniääniseen laulamiseen (esim. kaanonit). Yhteinen perusyke pyritään löytämään eri työmuotoja käyttäen (laulaen, soittaen, taputtaen, tömistäen). Yhteismusisoinnissa kerrataan rytmisoittimien käyttöä sekä erityisesti tutustutaan melodiasoittamisen alkeisiin. Musiikin opiskeluun kuuluu musiikillisten tuotosten tekeminen, harjoittaminen ja esittäminen - toiset huomioiden. Itse laulaen ja soittaen keksitään myös omia lauluja, improvisoidaan ja luodaan äänimaisemia.

Musisoinnin yhteydessä tutustutaan helppoon notaatioon ja päällekkäisiin rytmeihin jo opitulla rytmikan merkeillä (taa-a, taa, ti-ti, 1/4 tauko). melodiasoiton yhteydessä opetellaan sävelnimet c1-c2. Oppimista tuetaan kuvionuotein. Muotorakenteisiin tutustutaan ja niiden hahmottamista harjoitellaan (rakenteet AB, ABB, ABA). Musiikkisanastoa: voimistuen-hiljentyen, kiihdyttäen-hidastaen.

Musiikkia integroidaan muiden oppiaineiden, kuten äidinkielen ja ympäristötiedon kanssa. Omaan ja vieraisiin kulttuureihin tutustutaan soittaen ja laulaen. Oppilaille pyritään tarjoamaan musiikkielämyksiä konserteissa sekä itse esittäen että yleisönä. Oppilaita rohkaistaan musisoimaan yhdessä ja yksin. Musiikin keskittynyttä kuuntelua harjoitellaan kuuntelemalla musiikkia monipuolisesti, ja oppilaat kertovat omista kuuntelukokemuksistaan. Oppilas oppii analysoimaan kuulemaansa musiikkia (soittimet, tekstit, tunnetilat). Kuulon suojaamiseen musisoidessa ja musiikkia kuunneltaessa kiinnitetään huomiota.

T9 ohjata oppilasta kehittämään musiikillista osaamistaan harjoittelun avulla, osallistumaan tavoitteiden asettamiseen ja arvioimaan edistymistään suhteessa tavoitteisiin

Ohjataan oppilaita sopimaan yhdessä musiikillisista tavoitteista yhteismusisoinnissa. Yhteinen harjoittelu vahvistaa ryhmähenkeä ja yhteenkuuluvuuden tunnetta. Yhteisesti sovitut tavoitteet luovat motivaatiota.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Oppimaan oppiminen ja työskentelytaidot	Oppilas asettaa tavoitteen musiikillisen osaamisensa kehittämiseksi ja toimii tavoitteen mukaisesti yhteismusisoinnissa.

Laulusävelmistö harjoitellaan oppilaan luontaiselta sävelkorkeudelta äänialaa vähitellen laajentaen. Oppilaat tutustuvat moniääniseen laulamiseen (esim. kaanonit). Yhteinen perusyke pyritään löytämään eri työmuotoja käyttäen (laulaen, soittaen, taputtaen, tömistäen). Yhteismusisoinnissa kerrataan rytmisoittimien käyttöä sekä erityisesti tutustutaan melodiasoittamisen alkeisiin. Musiikin opiskeluun kuuluu musiikillisten tuotosten tekeminen,

harjoittaminen ja esittäminen - toiset huomioiden. Itse laulaen ja soittaen keksitään myös omia lauluja, improvisoidaan ja luodaan äänimaisemia.

Musisoinnin yhteydessä tutustutaan helppoon notaatioon ja päällekkäisiin rytmeihin jo opitulla rytmikan merkeillä (taa-a, taa, ti-ti, 1/4 tauko). melodiasoiton yhteydessä opetellaan sävelnimet c1-c2. Oppimista tuetaan kuvionuotein. Muotorakenteisiin tutustutaan ja niiden hahmottamista harjoitellaan (rakenteet AB, ABB, ABA). Musiikkisanastoa: voimistuen-hiljentyen, kiihdyttäen-hidastaen.

Musiikkia integroidaan muiden oppiaineiden, kuten äidinkielen ja ympäristötiedon kanssa. Omaan ja vieraisiin kulttuureihin tutustutaan soittaen ja laulaen. Oppilaille pyritään tarjoamaan musiikkielämyksiä konserteissa sekä itse esittäen että yleisönä. Oppilaita rohkaistaan musisoimaan yhdessä ja yksin. Musiikin keskittynyttä kuuntelua harjoitellaan kuuntelemalla musiikkia monipuolisesti, ja oppilaat kertovat omista kuuntelukokemuksistaan. Oppilas oppii analysoimaan kuulemaansa musiikkia (soittimet, tekstit, tunnelit). Kuulon suojaamiseen musisoidessa ja musiikkia kuunneltaessa kiinnitetään huomiota.

Ohjelmiston suunnittelussa kiinnitetään huomiota oppilaiden omiin kulttuureihin, kulttuuriperinnön vaalimiseen ja kulttuurisen ymmärryksen avartamiseen. Ohjelmistoon sisällytetään monipuolisesti muun muassa lastenmusiikkia, eri kulttuurien musiikkia, taidemusiikkia, populaarimusiikkia ja kansanmusiikkia. Musisointitilanteissa syntyneet oppilaiden luovat tuotokset ja sävellykset sisältyvät myös ohjelmistoon.

Ohjelmistoa lauletaan niin omalla kuin vieraalla kielellä. Musisoinnissa soitetaan ja lauletaan eri vuodenaikoihin, teemoihin ja tapahtumiin liittyvää musiikkia. Tutustutaan johonkin taidemusiikin historian merkittävään säveltäjään (esim. Sibelius, Bach, Mozart) tiedollisesti ja kuunnellen, mutta mahdollisuuksien mukaan myös musisoiden. Ohjelmiston harjoittamisessa voidaan käyttää oppilaiden itse tekemiä soittimia sekä oppimispeljä.

"Kuukauden klassikot" kuuntelulistan käyttö. Sama lista käytössä koko alakoulun ajan.

Vuosiluokka 4

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Miten musiikissa toimitaan

Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota musisoivan ryhmän jäsenenä toimimiseen. Luontevaa äänenkäyttöä ja laulamista, liikkumista sekä keho-, rytm-, melodia- ja sointusoittimien perussoittotekniikoita harjoitellaan yhteismusisoinnissa. Opetuksessa on keskeistä ilmaisutaitojen ja kuvittelukyvyyn monipuolinen kehittäminen.

Laulusävelmistö harjoitellaan oppilaan luontaiselta sävelkorkeudelta äänialaa vähitellen laajentaen. oppilaat tutustuvat moniääniseen laulamiseen (esim. kaanonit ja helpot säestysmelodiat). Yhteinen perusyke pyritään löytämään eri työmuotoja käyttäen (laulaen, soittaen, taputtaen, tömistäen).

Melodiasoitamisen taidot laajenevat yhteissoiton osaksi. Yhteismusisoinnissa tutustutaan alustavasti säestyssoittimien alkeisiin ja bändisoittimista esim. bassoon ja rumpuihin.

Musiikin opiskeluun kuuluu musiikillisten tuotosten tekeminen, harjoittaminen ja esittäminen - toiset huomioiden. Oppilas oppii tekemään havaintoja toteutuksen aikana miltä musiikki tuntui ja mitä mielikuvia musiikki herätti.

Itse laulaen ja soittaen keksitään myös omia lauluja, improvisoidaan ja luodaan äänimaisemia.

S2 Mistä musiikki muodostuu

Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota peruskäsitteiden lisäksi musiikkikäsitteiden rytmi, melodia, harmonia, muoto, sointiväri ja dynamiikka hahmottamiskyvyn kehittämiseen. Osaamisen kehittyessä käsitteitä nimetään ja käytetään vakiintuneita tai omia symboleita kuvaamaan musiikillisia tapahtumia. Musiikillisessa toiminnassa kiinnitetään huomiota myös tulkintaan ja musiikin ilmaisullisiin keinoihin.

Oppilaat tutustuvat nuottikirjoitukseen (G-avain ja viivasto), c-duuri asteikon säveliin sekä nuottien aika-arvoihin. Kuvionuottimenetelmän käyttäminen perinteisen nuottikirjoituksen rinnalla. Yhteissoiton ja kuuntelun aikana kiinnitetään huomiota harmoniaan: duuri ja molli. Keskeisiin esitysmerkintöihin tutustutaan musisoinnin aikana. Muotorakenteisiin tutustutaan ja niiden hahmottamista harjoitellaan (rakenteet AB, ABB, ABA). Säestämistä helpoista komppilapuista sekä sointukierrosta kuvionuoteilla.

S3 Musiikki omassa elämässä, yhteisössä ja yhteiskunnassa

Musiikillisten taitojen ja tietojen lisäksi opetuksessa käsitellään oppilaiden kokemuksia ja havaintoja musiikista ja musiikin tekemisestä eri ympäristöissä koulussa ja koulun ulkopuolella. Opetuksessa rakennetaan yhteyksiä muihin oppiaineisiin ja omiin yhteisöihin sekä pohditaan musiikin merkityksiä elämän eri tilanteissa eri aikoina ja aikakausina.

Musiikkia integroidaan muiden oppiaineiden, kuten esim. äidinkielen, kuvataiteen ja ympäristötiedon kanssa. Omaan ja vieraisiin kulttuureihin tutustutaan soittaen ja laulaen. Oppilaille pyritään tarjoamaan musiikkielämyksiä konserteissa sekä itse esittäen että yleisönä. Oppilaita rohkaistaan musisoimaan yhdessä ja yksin. Musiikin keskittynyttä kuuntelua harjoitellaan kuuntelemalla monipuolisesti, ja oppilaat kertovat omista kuuntelukokemuksistaan. Oppilas oppii analysoimaan kuulemaansa musiikkia: kuuntelun aikana tunnistetaan soittimia, opitaan pohtimaan laulutekstejä sekä musiikin tunnetilaa. Kuulon suojaamiseen musisoidessa ja musiikkia kuunneltaessa kiinnitetään huomiota.

Tutustutaan lähialueella tarjolla oleviin musiikin harrastusmahdollisuuksiin: Musiikkiopistoon sekä kansalaisopiston musiikin opintopolkuihin.

S4 Ohjelmisto

Ohjelmiston suunnittelussa kiinnitetään huomiota oppilaiden omiin kulttuureihin, kulttuuriperinnön vaalimiseen ja kulttuurisen ymmärryksen avartamiseen. Ohjelmistoon sisällytetään monipuolisesti muun muassa lastenmusiikkia, eri kulttuurien musiikkia, taidemusiikkia, populaarimusiikkia ja kansanmusiikkia. Musisointitilanteissa syntyneet oppilaiden luovat tuotokset ja sävellykset sisältyvät myös ohjelmistoon.

Ohjelmistoa lauletaan niin omalla kuin vieraalla kielellä. Opetuksessa soitetaan ja lauletaan eri vuodenaikoihin, teemoihin ja tapahtumiin liittyvää musiikkia. Hyödynnetään pohjois-suomalaista musiikkiperinnettä. Ohjelmiston harjoittamisessa voidaan käyttää myös oppilaiden itse tekemiä soittimia sekä oppimislejää.

"Kuukauden klassikot" kuuntelulistat käyttö. Sama lista käytössä koko alakoulun ajan.

Musiikkivinkkejä kuuntelulistalle:

Mozart: Turkkilainen marssi, Yön kuningattaren aaria oopperasta Taikahuilu, 40. sinfonian teema

Smetana: Moldau

Merikanto: Valse lente, Kesäillan valssi, Romanssi

Beethoven: Für Elise, 5. sinfonia

Albinoni: Adagio

Järnefelt: Kehtolaulu

Chopin: Vallankumousetydi, Fantaisie-Impromptu op. 66

Hatshaturjan: Sapelitanssi

Melartin: Juhlamarssi näytelmästä Prinsessa Ruusunen

Grieg: Vuorenpeikkojen luolassa, Aamutunnelma

Sibelius: Miranda, Tuonelan Joutsen, Finlandia-hymni, Kuusi, Lemminkäisen kotiinpaluu

Tshaikovski: Pähkinänsärkijä

Brahms: Unkarilainen tanssi n:o 5 ja n:o 1

Vivaldi: Vuodenajat

Prokofjev: Pekka ja susi

Bach: Air

Camille Saint-Saens: Eläinten karnevaali

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1, S2, S3, S4	L2, L6, L7
T2	S1, S2, S3, S4	L2
T3	S1, S2, S3, S4	L1, L2
T4	S1, S2, S3, S4	L2
T5	S1, S2, S3, S4	L1, L2, L5, L6
T7	S1, S2, S3, S4	L4
T8	S1, S2, S3	L3
T9	S1, S2, S3, S4	L1

Vuosiluokan tavoitteet

T1 rohkaista oppilasta osallistumaan yhteismusisointiin ja rakentamaan myönteistä yhteishenkeä yhteisössään

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Musiikilliset yhteistyötaidot	Oppilas ottaa huomioon ryhmän muut jäsenet yhteismusisoinnissa.

Laulusävelmistö harjoitellaan oppilaan luontaiselta sävelkorkeudelta äänialaa vähitellen laajentaen. oppilaat tutustuvat moniääniseen laulamiseen (esim. kaanonit ja helpot säestysmelodiat). Yhteinen perusyke pyritään löytämään eri työmuotoja käyttäen (laulaen, soittaen, taputtaen, tömistäen).

Melodiasoitamisen taidot laajenevat yhteissoiton osaksi. Yhteismusisoinnissa tutustutaan alustavasti säestyssoittimien alkeisiin ja bändisoittimista esim. bassoon ja rumpuihin.

Musiikin opiskeluun kuuluu musiikillisten tuotosten tekeminen, harjoittaminen ja esittäminen - toiset huomioiden. Oppilas oppii tekemään havaintoja toteutuksen aikana miltä musiikki tuntui ja mitä mielikuvia musiikki herätti.

Itse laulaen ja soittaen keksitään myös omia lauluja, improvisoidaan ja luodaan äänimaisemia.

Oppilaat tutustuvat nuottikirjoitukseen (G-avain ja viivasto), c-duuri asteikon säveliin sekä nuottien aika-arvoihin. Kuvionuottimenetelmän käyttäminen perinteisen nuottikirjoituksen rinnalla. Yhteissoiton ja kuuntelun aikana kiinnitetään huomiota harmoniaan: duuri ja molli. Keskeisiin esitysmerkintöihin tutustutaan musisoinnin aikana. Muotorakenteisiin tutustutaan ja niiden hahmottamista harjoitellaan (rakenteet AB, ABB, ABA). Säestämistä helpoista komppilapuista sekä sointukierrosta kuvionuoteilla.

Musiikkia integroidaan muiden oppiaineiden, kuten esim. äidinkielen, kuvataiteen ja ympäristötiedon kanssa. Omaan ja vieraisiin kulttuureihin tutustutaan soittaen ja laulaen. Oppilaille pyritään tarjoamaan musiikkielämyksiä konserteissa sekä itse esittäen että yleisönä. Oppilaita rohkaistaan musisoimaan yhdessä ja yksin. Musiikin keskittynyttä kuuntelua harjoitellaan kuuntelemalla monipuolisesti, ja oppilaat kertovat omista kuuntelukokemuksistaan. Oppilas oppii analysoimaan kuulemaansa musiikkia: kuuntelun aikana tunnistetaan soittimia, opitaan pohtimaan laulutekstejä sekä musiikin tunnetilaa. Kuulon suojaamiseen musisoidessa ja musiikkia kuunneltaessa kiinnitetään huomiota.

Tutustutaan lähialueella tarjolla oleviin musiikin harrastusmahdollisuuksiin: Musiikkiopistoon sekä kansalaisopiston musiikin opintopolkuihin.

Ohjelmistoa lauletaan niin omalla kuin vieraalla kielellä. Opetuksessa soitetaan ja lauletaan eri vuodenaikoihin, teemoihin ja tapahtumiin liittyvää musiikkia. Hyödynnetään pohjois-suomalaista musiikkiperinnettä. Ohjelmiston harjoittamisessa voidaan käyttää myös oppilaiden itse tekemiä soittimia sekä oppimisperlejä.

"Kuukauden klassikot" kuuntelulistat käyttö. Sama lista käytössä koko alakoulun ajan.

Musiikkivinkkejä kuuntelulistalle:

Mozart: Turkkilainen marssi, Yön kuningattaren aaria oopperasta Taikahuilu, 40. sinfonian teema

Smetana: Moldau

Merikanto: Valse lente, Kesäillan valssi, Romanssi

Beethoven: Für Elise, 5. sinfonia

Albinoni: Adagio

Järnefelt: Kehtolaulu

Chopin: Vallankumousetydi, Fantaisie-Impromptu op. 66

Hatshaturjan: Sapelitanssi

Melartin: Juhlamarssi näytelmästä Prinsessa Ruusunen

Grieg: Vuorenpeikkojen luolassa, Aamutunnelma

Sibelius: Miranda, Tuonelan Joutsen, Finlandia-hymni, Kuusi, Lemminkäisen kotiinpaluu

Tshaikovski: Pähkinänsärkijä

Brahms: Unkarilainen tanssi n:o 5 ja n:o 1

Vivaldi: Vuodenajat

Prokofjev: Pekka ja susi

Bach: Air

Camille Saint-Saens: Eläinten karnevaali

T2 ohjata oppilasta luontevaan äänenkäyttöön ja laulamiseen sekä kehittämään keho-, rytmii-, melodia- ja soitusoitimien soittotaitoaan musisoivan ryhmän jäsenenä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Laulaminen ja soittaminen ryhmän jäsenenä	Oppilas osallistuu yhteislauluun ja soittoon pyrkien sovittamaan osuutensa osaksi musiikillista kokonaisuutta.

Laulusävelmistö harjoitellaan oppilaan luontaiselta sävelkorkeudelta äänialaa vähitellen laajentaen. oppilaat tutustuvat moniääniseen laulamiseen (esim. kaanonit ja helpot säestysmelodiat). Yhteinen perusyke pyritään löytämään eri työmuotoja käyttäen (laulaen, soittaen, taputtaen, tömistäen).

Melodiasoitamisen taidot laajenevat yhteissoiton osaksi. Yhteismusisoinnissa tutustutaan alustavasti säestyssoittimien alkeisiin ja bändisoittimista esim. bassoon ja rumpuihin.

Musiikin opiskeluun kuuluu musiikillisten tuotosten tekeminen, harjoittaminen ja esittäminen - toiset huomioiden. Oppilas oppii tekemään havaintoja toteutuksen aikana miltä musiikki tuntui ja mitä mielikuvia musiikki herätti.

Itse laulaen ja soittaen keksitään myös omia lauluja, improvisoidaan ja luodaan äänimaisemia.

Oppilaat tutustuvat nuottikirjoitukseen (G-avain ja viivasto), c-duuri asteikon säveliin sekä nuottien aika-arvoihin. Kuvionuottimenetelmän käyttäminen perinteisen nuottikirjoituksen rinnalla. Yhteissoiton ja kuuntelun aikana kiinnitetään huomiota harmoniaan: duuri ja molli. Keskeisiin esitysmerkintöihin tutustutaan musisoinnin aikana. Muotorakenteisiin tutustutaan ja niiden hahmottamista harjoitellaan (rakenteet AB, ABB, ABA). Säestämistä helpoista komppilapuista sekä soituskerrosta kuvionuoteilla.

Musiikkia integroidaan muiden oppiaineiden, kuten esim. äidinkielen, kuvataiteen ja ympäristötiedon kanssa. Omaan ja vieraisiin kulttuureihin tutustutaan soittaen ja laulaen. Oppilaille pyritään tarjoamaan musiikkielämyksiä konserteissa sekä itse esittäen että yleisönä. Oppilaita rohkaistaan musisoimaan yhdessä ja yksin. Musiikin keskittynyttä kuuntelua harjoitellaan kuuntelemalla monipuolisesti, ja oppilaat kertovat omista kuuntelukokemuksistaan. Oppilas oppii analysoimaan kuulemaansa musiikkia: kuuntelun aikana tunnistetaan soittimia, opitaan pohtimaan laulutekstejä sekä musiikin tunnetilaa. Kuulon suojaamiseen musisoidessa ja musiikkia kuunneltaessa kiinnitetään huomiota.

Tutustutaan lähialueella tarjolla oleviin musiikin harrastusmahdollisuuksiin: Musiikkiopistoon sekä kansalaisopiston musiikin opintopolkuihin.

Ohjelmistoa lauletaan niin omalla kuin vieraalla kielellä. Opetuksessa soitetaan ja lauletaan eri vuodenaikoihin, teemoihin ja tapahtumiin liittyvää musiikkia. Hyödynnetään pohjois-suomalaista musiikkiperinnettä. Ohjelmiston harjoittamisessa voidaan käyttää myös oppilaiden itse tekemiä soitimia sekä oppimispelejä.

"Kuukauden klassikot" kuuntelulistan käyttö. Sama lista käytössä koko alakoulun ajan.

Musiikkivinkkejä kuuntelulistalle:

Mozart: Turkkilainen marssi, Yön kuningattaren aaria oopperasta Taikahuilu, 40. sinfonian teema

Smetana: Moldau

Merikanto: Valse lente, Kesäillan valssi, Romanssi

Beethoven: Für Elise, 5. sinfonia

Albinoni: Adagio

Järnefelt: Kehtolaulu

Chopin: Vallankumousetydi, Fantaisie-Impromptu op. 66

Hatshaturjan: Sapelitanssi

Melartin: Juhlamarssi näytelmästä Prinsessa Ruusunen

Grieg: Vuorenpeikkojen luolassa, Aamutunnelma

Sibelius: Miranda, Tuonelan Joutsen, Finlandia-hymni, Kuusi, Lemminkäisen kotiinpaluu

Tshaikovski: Pähkinänsärkijä

Brahms: Unkarilainen tanssi n:o 5 ja n:o 1

Vivaldi: Vuodenajat

Prokofjev: Pekka ja susi

Bach: Air

Camille Saint-Saens: Eläinten karnevaali

T3 kannustaa oppilasta keholliseen musiikin, kuvien, tarinoiden ja tunnetilojen ilmaisuun kokonaisvaltaisesti liikkuen

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Musiikkiliikunta	Oppilas liikkuu musiikin mukaan ja käyttää kehoaan musiikilliseen ilmaisuun.

Laulusävelmistö harjoitellaan oppilaan luontaiselta sävelkorkeudelta äänialaa vähitellen laajentaen. oppilaat tutustuvat moniääniseen laulamiseen (esim. kaanonit ja helpot säestysmelodiat). Yhteinen perusyke pyritään löytämään eri työmuotoja käyttäen (laulaen, soittaen, taputtaen, tömistäen).

Melodiasoitamisen taidot laajenevat yhteissoiton osaksi. Yhteismusisoinnissa tutustutaan alustavasti säestyssoittimien alkeisiin ja bändisoittimista esim. bassoon ja rumpuihin.

Musiikin opiskeluun kuuluu musiikillisten tuotosten tekeminen, harjoittaminen ja esittäminen - toiset huomioiden. Oppilas oppii tekemään havaintoja toteutuksen aikana miltä musiikki tuntui ja mitä mielikuvia musiikki herätti.

Itse laulaen ja soittaen keksitään myös omia lauluja, improvisoidaan ja luodaan äänimaisemia.

Oppilaat tutustuvat nuottikirjoitukseen (G-avain ja viivasto), c-duuri asteikon säveliin sekä nuottien aika-arvoihin. Kuvionuottimenetelmän käyttäminen perinteisen nuottikirjoituksen rinnalla.

Yhteissoiton ja kuuntelun aikana kiinnitetään huomiota harmoniaan: duuri ja molli. Keskeisiin esitysmerkintöihin tutustutaan musisoinnin aikana. Muotorakenteisiin tutustutaan ja niiden hahmottamista harjoitellaan (rakenteet AB, ABB, ABA). Säestämistä helpoista komppilapuista sekä sointukierrosta kuvionuoteilla.

Musiikkia integroidaan muiden oppiaineiden, kuten esim. äidinkielen, kuvataiteen ja ympäristötiedon kanssa. Omaan ja vieraisiin kulttuureihin tutustutaan soittaen ja laulaen. Oppilaille pyritään tarjoamaan musiikkielämyksiä konserteissa sekä itse esittäen että yleisönä. Oppilaita rohkaistaan musisoimaan yhdessä ja yksin. Musiikin keskittynyttä kuuntelua harjoitellaan kuuntelemalla monipuolisesti, ja oppilaat kertovat omista kuuntelukokemuksistaan. Oppilas oppii analysoimaan kuulemaansa musiikkia: kuuntelun aikana tunnistetaan soittimia, opitaan pohtimaan laulutekstejä sekä musiikin tunnetilaa. Kuulon suojaamiseen musisoidessa ja musiikkia kuunneltaessa kiinnitetään huomiota.

Tutustutaan lähialueella tarjolla oleviin musiikin harrastusmahdollisuuksiin: Musiikkiopistoon sekä kansalaisopiston musiikin opintopolkuihin.

Ohjelmistoa lauletaan niin omalla kuin vieraalla kielellä. Opetuksessa soitetaan ja lauletaan eri vuodenaikoihin, teemoihin ja tapahtumiin liittyvää musiikkia. Hyödynnetään pohjois-suomalaista musiikkiperinnettä. Ohjelmiston harjoittamisessa voidaan käyttää myös oppilaiden itse tekemiä soittimia sekä oppimispelejä.

"Kuukauden klassikot" kuuntelulistan käyttö. Sama lista käytössä koko alakoulun ajan.

Musiikkivinkkejä kuuntelulistalle:

Mozart: Turkkilainen marssi, Yön kuningattaren aaria oopperasta Taikahuilu, 40. sinfonian teema

Smetana: Moldau

Merikanto: Valse lente, Kesäillan valssi, Romanssi

Beethoven: Für Elise, 5. sinfonia

Albinoni: Adagio

Järnefelt: Kehtolaulu

Chopin: Vallankumousetydi, Fantaisie-Impromptu op. 66

Hatshaturjan: Sapelitanssi

Melartin: Juhlamarssi näytelmästä Prinsessa Ruusunen

Grieg: Vuorenpeikkojen luolassa, Aamutunnelma

Sibelius: Miranda, Tuonelan Joutsen, Finlandia-hymni, Kuusi, Lemminkäisen kotiinpaluu

Tshaikovski: Pähkinänsärkijä

Brahms: Unkarilainen tanssi n:o 5 ja n:o 1

Vivaldi: Vuodenajat

Prokofjev: Pekka ja susi

Bach: Air

Camille Saint-Saens: Eläinten karnevaali

T4 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia ääniympäristön ja musiikin elämykselliseen kuunteluun sekä ohjata häntä jäsentämään kuulemaansa sekä kertomaan siitä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Musiikin kuuntelu	Oppilas kuuntelee keskittyneesti musiikkia ja esittää näkemyksiään kuulemastaan.

Laulusävelmistö harjoitellaan oppilaan luontaiselta sävelkorkeudelta äänialaa vähitellen laajentaen. oppilaat tutustuvat moniääniseen laulamiseen (esim. kaanonit ja helpot säestysmelodiat). Yhteinen perusyke pyritään löytämään eri työmuotoja käyttäen (laulaen, soittaen, taputtaen, tömistäen).

Melodiasoittamisen taidot laajenevat yhteissoiton osaksi. Yhteismusisoinnissa tutustutaan alustavasti säestyssoittimien alkeisiin ja bändisoittimista esim. bassoon ja rumpuihin.

Musiikin opiskeluun kuuluu musiikillisten tuotosten tekeminen, harjoittaminen ja esittäminen - toiset huomioiden. Oppilas oppii tekemään havaintoja toteutuksen aikana miltä musiikki tuntui ja mitä mielikuvia musiikki herätti.

Itse laulaen ja soittaen keksitään myös omia lauluja, improvisoidaan ja luodaan äänimaisemia.

Oppilaat tutustuvat nuottikirjoitukseen (G-avain ja viivasto), c-duuri asteikon säveliin sekä nuottien aika-arvoihin. Kuvionuottimenetelmän käyttäminen perinteisen nuottikirjoituksen rinnalla. Yhteissoiton ja kuuntelun aikana kiinnitetään huomiota harmoniaan: duuri ja molli. Keskeisiin esitysmerkintöihin tutustutaan musisoinnin aikana. Muotorakenteisiin tutustutaan ja niiden hahmottamista harjoitellaan (rakenteet AB, ABB, ABA). Säestämistä helpoista komppilapuista sekä sointukierrosta kuvionuoteilla.

Musiikkia integroidaan muiden oppiaineiden, kuten esim. äidinkielen, kuvataiteen ja ympäristötiedon kanssa. Omaan ja vieraisiin kulttuureihin tutustutaan soittaen ja laulaen. Oppilaille pyritään tarjoamaan musiikkielämyksiä konserteissa sekä itse esittäen että yleisönä. Oppilaita rohkaistaan musisoimaan yhdessä ja yksin. Musiikin keskittynyttä kuuntelua harjoitellaan kuuntelemalla monipuolisesti, ja oppilaat kertovat omista kuuntelukokemuksistaan. Oppilas oppii analysoimaan kuulemaansa musiikkia: kuuntelun aikana tunnistetaan soittimia, opitaan pohtimaan laulutekstejä sekä musiikin tunnetilaa. Kuulon suojaamiseen musisoidessa ja musiikkia kuunneltaessa kiinnitetään huomiota.

Tutustutaan lähialueella tarjolla oleviin musiikin harrastusmahdollisuuksiin: Musiikkiopistoon sekä kansalaisopiston musiikin opintopolkuihin.

Ohjelmistoa lauletaan niin omalla kuin vieraalla kielellä. Opetuksessa soitetaan ja lauletaan eri vuodenaikoihin, teemoihin ja tapahtumiin liittyvää musiikkia. Hyödynnetään pohjois-suomalaista musiikkiperinnettä. Ohjelmiston harjoittamisessa voidaan käyttää myös oppilaiden itse tekemiä soittimia sekä oppimispelejä.

"Kuukauden klassikot" kuuntelulistan käyttö. Sama lista käytössä koko alakoulun ajan.

Musiikkivinkkejä kuuntelulistalle:

Mozart: Turkkilainen marssi, Yön kuningattaren aaria oopperasta Taikahuilu, 40. sinfonian teema

Smetana: Moldau

Merikanto: Valse lente, Kesäillan valssi, Romanssi

Beethoven: Für Elise, 5. sinfonia

Albinoni: Adagio

Järnefelt: Kehtolaulu

Chopin: Vallankumousetydi, Fantaisie-Improptu op. 66

Hatshaturjan: Sapelitanssi

Melartin: Juhlamarssi näytelmästä Prinsessa Ruusunen

Grieg: Vuorenpaikkojen luolassa, Aamutunnelma

Sibelius: Miranda, Tuonelan Joutsen, Finlandia-hymni, Kuusi, Lemminkäisen kotiinpaluu

Tshaikovski: Pähkinänsärkijä

Brahms: Unkarilainen tanssi n:o 5 ja n:o 1

Vivaldi: Vuodenajat

Prokofjev: Pekka ja susi

Bach: Air

Camille Saint-Saens: Eläinten karnevaali

T5 rohkaista oppilasta improvisoimaan sekä suunnittelemaan ja toteuttamaan pienimuotoisia sävellyksiä tai monitaiteellisia kokonaisuuksia eri keinoin ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen

Tutustuminen musiikkiteknologiaan bändisoittimien ja bändissä laulamisen kautta. Laiteopintojen alkeiden harjoittaminen esim. piuhan laittaminen bassoon.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Luovan musiikillisen ajattelun ilmaiseminen eri keinoin	Oppilas keksii omia ratkaisuja käyttäen ääntä, musiikkia, kuvaa tai muita ilmaisutapoja ja osaa tarvittaessa ohjatusti hyödyntää musiikkiteknologian tarjoamia mahdollisuuksia.

Laulusävelmistö harjoitellaan oppilaan luontaiselta sävelkorkeudelta äänialaa vähitellen laajentaen. oppilaat tutustuvat moniääniseen laulamiseen (esim. kaanonit ja helpot säestysmelodiat). Yhteinen perusyke pyritään löytämään eri työmuotoja käyttäen (laulaen, soittaen, taputtaen, tömistäen).

Melodiasoittamisen taidot laajenevat yhteissoiton osaksi. Yhteismusisoinnissa tutustutaan alustavasti säestyssoittimien alkeisiin ja bändisoittimista esim. bassoon ja rumpuihin.

Musiikin opiskeluun kuuluu musiikillisten tuotosten tekeminen, harjoittaminen ja esittäminen - toiset huomioiden. Oppilas oppii tekemään havaintoja toteutuksen aikana miltä musiikki tuntui ja mitä mielikuvia musiikki herätti.

Itse laulaen ja soittaen keksitään myös omia lauluja, improvisoidaan ja luodaan äänimaisemia.

Oppilaat tutustuvat nuottikirjoitukseen (G-avain ja viivasto), c-duuri asteikon säveliin sekä nuottien aika-arvoihin. Kuvionuottimenetelmän käyttäminen perinteisen nuottikirjoituksen rinnalla. Yhteissoiton ja kuuntelun aikana kiinnitetään huomiota harmoniaan: duuri ja molli. Keskeisiin esitysmerkintöihin tutustutaan musisoinnin aikana. Muotorakenteisiin tutustutaan ja niiden

hahmottamista harjoitellaan (rakenteet AB, ABB, ABA). Säestämistä helpoista komppilapuista sekä sointukierrosta kuvionuoteilla.

Musiikkia integroidaan muiden oppiaineiden, kuten esim. äidinkielen, kuvataiteen ja ympäristötiedon kanssa. Omaan ja vieraisiin kulttuureihin tutustutaan soittaen ja laulaen. Oppilaille pyritään tarjoamaan musiikkielämyksiä konserteissa sekä itse esittäen että yleisönä. Oppilaita rohkaistaan musisoimaan yhdessä ja yksin. Musiikin keskittynyttä kuuntelua harjoitellaan kuuntelemalla monipuolisesti, ja oppilaat kertovat omista kuuntelukokemuksistaan. Oppilas oppii analysoimaan kuulemaansa musiikkia: kuuntelun aikana tunnistetaan soittimia, opitaan pohtimaan laulutekstejä sekä musiikin tunnetilaa. Kuulon suojaamiseen musisoidessa ja musiikkia kuunneltaessa kiinnitetään huomiota.

Tutustutaan lähialueella tarjolla oleviin musiikin harrastusmahdollisuuksiin: Musiikkiopistoon sekä kansalaisopiston musiikin opintopolkuihin.

Ohjelmistoa lauletaan niin omalla kuin vieraalla kielellä. Opetuksessa soitetaan ja lauletaan eri vuodenaikoihin, teemoihin ja tapahtumiin liittyvää musiikkia. Hyödynnetään pohjois-suomalaista musiikkiperinnettä. Ohjelmiston harjoittamisessa voidaan käyttää myös oppilaiden itse tekemiä soittimia sekä oppimispelejä.

"Kuukauden klassikot" kuuntelulistan käyttö. Sama lista käytössä koko alakoulun ajan.

Musiikkivinkkejä kuuntelulistalle:

Mozart: Turkkilainen marssi, Yön kuningattaren aaria oopperasta Taikahuilu, 40. sinfonian teema

Smetana: Moldau

Merikanto: Valse lente, Kesäillan valssi, Romanssi

Beethoven: Für Elise, 5. sinfonia

Albinoni: Adagio

Järnefelt: Kehtolaulu

Chopin: Vallankumousetydi, Fantaisie-Impromptu op. 66

Hatshaturjan: Sapelitanssi

Melartin: Juhlamarssi näytelmästä Prinsessa Ruusunen

Grieg: Vuorenpeikkojen luolassa, Aamutunnelma

Sibelius: Miranda, Tuonelan Joutsen, Finlandia-hymni, Kuusi, Lemminkäisen kotiinpaluu

Tshaikovski: Pähkinänsärkijä

Brahms: Unkarilainen tanssi n:o 5 ja n:o 1

Vivaldi: Vuodenajat

Prokofjev: Pekka ja susi

Bach: Air

Camille Saint-Saens: Eläinten karnevaali

T7 ohjata oppilasta ymmärtämään musiikkikäsitteitä ja musiikin merkintätapojen periaatteita musisoinnin yhteydessä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Musiikin merkintätapojen ymmärtäminen	Oppilas toimii opiskeltujen musiikillisten merkintöjen mukaisesti musisoinnin yhteydessä.

Laulusävelmistö harjoitellaan oppilaan luontaiselta sävelkorkeudelta äänialaa vähitellen laajentaen. oppilaat tutustuvat moniääniseen laulamiseen (esim. kaanonit ja helpot säestysmelodiat). Yhteinen perusyke pyritään löytämään eri työmuotoja käyttäen (laulaen, soittaen, taputtaen, tömistäen).

Melodiasoittamisen taidot laajenevat yhteissoiton osaksi. Yhteismusisoinnissa tutustutaan alustavasti säestyssoittimien alkeisiin ja bändisoittimista esim. bassoon ja rumpuihin.

Musiikin opiskeluun kuuluu musiikillisten tuotosten tekeminen, harjoittaminen ja esittäminen - toiset huomioiden. Oppilas oppii tekemään havaintoja toteutuksen aikana miltä musiikki tuntui ja mitä mielikuvia musiikki herätti.

Itse laulaen ja soittaen keksitään myös omia lauluja, improvisoidaan ja luodaan äänimaisemia.

Oppilaat tutustuvat nuottikirjoitukseen (G-avain ja viivasto), c-duuri asteikon säveliin sekä nuottien aika-arvoihin. Kuvionuottimenetelmän käyttäminen perinteisen nuottikirjoituksen rinnalla. Yhteissoiton ja kuuntelun aikana kiinnitetään huomiota harmoniaan: duuri ja molli. Keskeisiin esitysmerkintöihin tutustutaan musisoinnin aikana. Muotorakenteisiin tutustutaan ja niiden hahmottamista harjoitellaan (rakenteet AB, ABB, ABA). Säestämistä helpoista komppilapuista sekä sointukierrosta kuvionuoteilla.

Musiikkia integroidaan muiden oppiaineiden, kuten esim. äidinkielen, kuvataiteen ja ympäristötiedon kanssa. Omaan ja vieraisiin kulttuureihin tutustutaan soittaen ja laulaen. Oppilaille pyritään tarjoamaan musiikkielämyksiä konserteissa sekä itse esittäen että yleisönä. Oppilaita rohkaistaan musisoimaan yhdessä ja yksin. Musiikin keskittyntä kuuntelua harjoitellaan kuuntelemalla monipuolisesti, ja oppilaat kertovat omista kuuntelukokemuksistaan. Oppilas oppii analysoimaan kuulemaansa musiikkia: kuuntelun aikana tunnistetaan soittimia, opitaan pohtimaan laulutekstejä sekä musiikin tunnetilaa. Kuulon suojaamiseen musisoidessa ja musiikkia kuunneltaessa kiinnitetään huomiota.

Tutustutaan lähialueella tarjolla oleviin musiikin harrastusmahdollisuuksiin: Musiikkiopistoon sekä kansalaisopiston musiikin opintopolkuihin.

Ohjelmistoa lauletaan niin omalla kuin vieraalla kielellä. Opetuksessa soitetaan ja lauletaan eri vuodenaikoihin, teemoihin ja tapahtumiin liittyvää musiikkia. Hyödynnetään pohjois-suomalaista musiikkiperinnettä. Ohjelmiston harjoittamisessa voidaan käyttää myös oppilaiden itse tekemiä soittimia sekä oppimispelejä.

"Kuukauden klassikot" kuuntelulistan käyttö. Sama lista käytössä koko alakoulun ajan.

Musiikkivinkkejä kuuntelulistalle:

Mozart: Turkkilainen marssi, Yön kuningattaren aaria oopperasta Taikahuilu, 40. sinfonian teema

Smetana: Moldau

Merikanto: Valse lente, Kesäillan valssi, Romanssi

Beethoven: Für Elise, 5. sinfonia

Albinoni: Adagio

Järnefelt: Kehtolaulu

Chopin: Vallankumousetydi, Fantaisie-Impromptu op. 66

Hatshaturjan: Sapelitanssi

Melartin: Juhlararssi näytelmästä Prinsessa Ruusunen

Grieg: Vuorenpaikkojen luolassa, Aamutunnelma

Sibelius: Miranda, Tuonelan Joutsen, Finlandia-hymni, Kuusi, Lemminkäisen kotiinpaluu

Tshaikovski: Pähkinänsärkijä

Brahms: Unkarilainen tanssi n:o 5 ja n:o 1

Vivaldi: Vuodenajat

Prokofjev: Pekka ja susi

Bach: Air

Camille Saint-Saens: Eläinten karnevaali

T8 ohjata oppilasta tunnistamaan musiikin vaikutuksia hyvinvointiin sekä huolehtimaan musisointi- ja ääniympäristön turvallisuudesta

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Välineiden ja laitteiden turvallinen käyttö	Oppilas käyttää laitteita ja soittimia ottaen huomioon muun muassa äänen ja musiikin voimakkuuteen liittyvät tekijät.

Laulusävelmistö harjoitellaan oppilaan luontaiselta sävelkorkeudelta äänialaa vähitellen laajentaen. oppilaat tutustuvat moniääniseen laulamiseen (esim. kaanonit ja helpot säestysmelodiat). Yhteinen perusyke pyritään löytämään eri työmuotoja käyttäen (laulaen, soittaen, taputtaen, tömistäen).

Melodiasoitamisen taidot laajenevat yhteissoiton osaksi. Yhteismusisoinnissa tutustutaan alustavasti säestyssoittimien alkeisiin ja bändisoittimista esim. bassoon ja rumpuihin.

Musiikin opiskeluun kuuluu musiikillisten tuotosten tekeminen, harjoittaminen ja esittäminen - toiset huomioiden. Oppilas oppii tekemään havaintoja toteutuksen aikana miltä musiikki tuntui ja mitä mielikuvia musiikki herätti.

Itse laulaen ja soittaen keksitään myös omia lauluja, improvisoidaan ja luodaan äänimaisemia.

Oppilaat tutustuvat nuottikirjoitukseen (G-avain ja viivasto), c-duuri asteikon säveliin sekä nuottien aika-arvoihin. Kuvionuottimenetelmän käyttäminen perinteisen nuottikirjoituksen rinnalla. Yhteissoiton ja kuuntelun aikana kiinnitetään huomiota harmoniaan: duuri ja molli. Keskeisiin esitysmerkintöihin tutustutaan musisoinnin aikana. Muotorakenteisiin tutustutaan ja niiden hahmottamista harjoitellaan (rakenteet AB, ABB, ABA). Säestämistä helpoista komppilapuista sekä sointukierrosta kuvionuoteilla.

Musiikkia integroidaan muiden oppiaineiden, kuten esim. äidinkielen, kuvataiteen ja ympäristötiedon kanssa. Omaan ja vieraisiin kulttuureihin tutustutaan soittaen ja laulaen. Oppilaille pyritään tarjoamaan musiikkielämyksiä konserteissa sekä itse esittäen että yleisönä. Oppilaita rohkaistaan musisoimaan yhdessä ja yksin. Musiikin keskittynyttä kuuntelua harjoitellaan kuuntelemalla monipuolisesti, ja oppilaat kertovat omista kuuntelukokemuksistaan. Oppilas oppii analysoimaan kuulemaansa musiikkia: kuuntelun aikana tunnistetaan soittimia, opitaan

pohtimaan laulutekstejä sekä musiikin tunnetilaa. Kuulon suojaamiseen musisoidessa ja musiikkia kuunneltaessa kiinnitetään huomiota.

Tutustutaan lähialueella tarjolla oleviin musiikin harrastusmahdollisuuksiin: Musiikkiopistoon sekä kansalaisopiston musiikin opintopolkuihin.

T9 ohjata oppilasta kehittämään musiikillista osaamistaan harjoittelun avulla, osallistumaan tavoitteiden asettamiseen ja arvioimaan edistymistään suhteessa tavoitteisiin

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Oppimaan oppiminen ja työskentelytaidot	Oppilas asettaa tavoitteen musiikillisen osaamisensa kehittämiseksi ja toimii tavoitteen mukaisesti yhteismusisoinnissa.

Laulusävelmistö harjoitellaan oppilaan luontaiselta sävelkorkeudelta äänialaa vähitellen laajentaen. oppilaat tutustuvat moniääniseen laulamiseen (esim. kaanonit ja helpot säestysmelodiat). Yhteinen perusyke pyritään löytämään eri työmuotoja käyttäen (laulaen, soittaen, taputtaen, tömistäen).

Melodiasoittamisen taidot laajenevat yhteissoiton osaksi. Yhteismusisoinnissa tutustutaan alustavasti säestyssoittimien alkeisiin ja bändisoittimista esim. bassoon ja rumpuihin.

Musiikin opiskeluun kuuluu musiikillisten tuotosten tekeminen, harjoittaminen ja esittäminen - toiset huomioiden. Oppilas oppii tekemään havaintoja toteutuksen aikana miltä musiikki tuntui ja mitä mielikuvia musiikki herätti.

Itse laulaen ja soittaen keksitään myös omia lauluja, improvisoidaan ja luodaan äänimaisemia.

Oppilaat tutustuvat nuottikirjoitukseen (G-avain ja viivasto), c-duuri asteikon säveliin sekä nuottien aika-arvoihin. Kuvionuottimenetelmän käyttäminen perinteisen nuottikirjoituksen rinnalla. Yhteissoiton ja kuuntelun aikana kiinnitetään huomiota harmoniaan: duuri ja molli. Keskeisiin esitysmerkintöihin tutustutaan musisoinnin aikana. Muotorakenteisiin tutustutaan ja niiden hahmottamista harjoitellaan (rakenteet AB, ABB, ABA). Säestämistä helpoista komppilapuista sekä sointukierrosta kuvionuoteilla.

Musiikkia integroidaan muiden oppiaineiden, kuten esim. äidinkielen, kuvataiteen ja ympäristötiedon kanssa. Omaan ja vieraisiin kulttuureihin tutustutaan soittaen ja laulaen. Oppilaille pyritään tarjoamaan musiikkielämyksiä konserteissa sekä itse esittäen että yleisönä. Oppilaita rohkaistaan musisoimaan yhdessä ja yksin. Musiikin keskittynyttä kuuntelua harjoitellaan kuuntelemalla monipuolisesti, ja oppilaat kertovat omista kuuntelukokemuksistaan. Oppilas oppii analysoimaan kuulemaansa musiikkia: kuuntelun aikana tunnistetaan soittimia, opitaan pohtimaan laulutekstejä sekä musiikin tunnetilaa. Kuulon suojaamiseen musisoidessa ja musiikkia kuunneltaessa kiinnitetään huomiota.

Tutustutaan lähialueella tarjolla oleviin musiikin harrastusmahdollisuuksiin: Musiikkiopistoon sekä kansalaisopiston musiikin opintopolkuihin.

Ohjelmistoa lauletaan niin omalla kuin vieraalla kielellä. Opetuksessa soitetaan ja lauletaan eri vuodenaikoihin, teemoihin ja tapahtumiin liittyvää musiikkia. Hyödynnetään pohjois-suomalaista musiikkiperinnettä. Ohjelmiston harjoittamisessa voidaan käyttää myös oppilaiden itse tekemiä soittimia sekä oppimispelejä.

"Kuukauden klassikot" kuuntelulistan käyttö. Sama lista käytössä koko alakoulun ajan.

Musiikkivinkkejä kuuntelulistalle:

Mozart: Turkkilainen marssi, Yön kuningattaren aaria oopperasta Taikahuilu, 40. sinfonian teema

Smetana: Moldau

Merikanto: Valse lente, Kesäillan valssi, Romanssi

Beethoven: Für Elise, 5. sinfonia

Albinoni: Adagio

Järnefelt: Kehtolaulu

Chopin: Vallankumousetydi, Fantaisie-Improptu op. 66

Hatshaturjan: Sapelitanssi

Melartin: Juhlamarssi näytelmästä Prinsessa Ruusunen

Grieg: Vuorenpaikkojen luolassa, Aamutunnelma

Sibelius: Miranda, Tuonelan Joutsen, Finlandia-hymni, Kuusi, Lemminkäisen kotiinpaluu

Tshaikovski: Pähkinänsärkijä

Brahms: Unkarilainen tanssi n:o 5 ja n:o 1

Vivaldi: Vuodenajat

Prokofjev: Pekka ja susi

Bach: Air

Camille Saint-Saens: Eläinten karnevaali

Vuosiluokka 5

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Miten musiikissa toimitaan

Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota musisoivan ryhmän jäsenenä toimimiseen. Luontevaa äänenkäyttöä ja laulamista, liikkumista sekä keho-, rytm-, melodia- ja sointusoittimien perussoittotekniikoita harjoitellaan yhteismusisoinnissa. Opetuksessa on keskeistä ilmaisutaitojen ja kuvittelukyvyyn monipuolinen kehittäminen.

Laulusävelmistö harjoitellaan oppilaan luontaiselta sävelkorkeudelta äänialaa vähitellen laajentaen, äänenmurokseen valmistaudutaan. Oppilaat tutustuvat moniääniseen laulamiseen (esim. kaanonit ja helpot säestysmelodiat). Oppilaita rohkaistaan yksin ja yhdessä laulamiseen. Melodiasoittamisen taidot laajenevat yhteissoiton osaksi. Yhteismusisoinnissa tutustutaan keskeisiin bändisoittimiin ja niiden soittotekniikoihin. Tutustutaan musiikkiteknologiaan bändisoittimien ja bändissä laulamisen kautta. Musiikin opetukseen kuuluu myös musiikillisten tuotosten tekeminen, harjoittaminen ja esittäminen - toiset huomioiden. Oppilas oppii tekemään havaintoja toteutuksen aikana miltä musiikki tuntui ja mitä mielikuvia musiikki herätti. Musisoinnissa voidaan käyttää oppilaiden omia sävellyksiä, pelejä, leikkejä ja oppimispelejä.

S2 Mistä musiikki muodostuu

Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota peruskäsitteiden lisäksi musiikkikäsitteiden rytmi, melodia, harmonia, muoto, sointiväri ja dynamiikka hahmottamiskyvyn kehittämiseen. Osaamisen

kehittyessä käsitteitä nimetään ja käytetään vakiintuneita tai omia symboleita kuvaamaan musiikillisia tapahtumia. Musiikillisessa toiminnassa kiinnitetään huomiota myös tulkintaan ja musiikin ilmaisullisiin keinoihin.

Oppilaat kertaavat nuottikirjoituksessa aiemmin oppimaansa sekä tutustuvat etumerkkeihin: korotus, alennus ja palautus, kuvionuottimenetelmä perinteisen rinnalla. Yhteissoitossa säästämistä komppilapuista ja sointumerkeistä. Yhteissoiton aikana kiinnitetään huomiota harmoniaan: duuri, molli ja duuriseptimisointu. Jo opitut muotorakenteet ja esitysmerkinnät kerrataan. Vieraiden maiden musiikkikulttuureihin tutustuessa opitaan alueen melodiakieltä, rytmikkaa ja tekstejä, jolloin oma kielitaito kehittyy. Havainnoidaan rytmikkaa eri musiikin lajeissa soittaen, laulaen ja liikkuen.

S3 Musiikki omassa elämässä, yhteisössä ja yhteiskunnassa

Musiikillisten taitojen ja tietojen lisäksi opetuksessa käsitellään oppilaiden kokemuksia ja havaintoja musiikista ja musiikin tekemisestä eri ympäristöissä koulussa ja koulun ulkopuolella. Opetuksessa rakennetaan yhteyksiä muihin oppiaineisiin ja omiin yhteisöihin sekä pohditaan musiikin merkityksiä elämän eri tilanteissa eri aikoina ja aikakausina.

Musiikkia integroidaan mukaan eri oppiaineisiin, kuten äidinkieleen, historiaan, kuvataiteeseen ja ympäristötietoon. Omaan ja vieraisiin kulttuureihin tutustutaan soittaen, laulaen ja kuunnellen. Oppilaille pyritään tarjoamaan musiikkielämyksiä konserteissa sekä itse esittäen että yleisönä. Musiikkiesityksissä harjoitellaan yhteisen työskentelyn suunnittelua, esityksen harjoittamista ja valmiin tuotoksen esittämistä: yhdessä arvioidaan työskentelyn onnistumista. Tutustutaan musiikin tallentamiseen yhteismusisoinnin yhteydessä. Musiikin tuottamia elämyksiä opitaan kuvaamaan sanallisesti, liikkuen ja piirtäen. Oppilaita ohjataan yhteismusisoinnissa soittimien ja äänentoistolaitteiden turvalliseen käyttöön. Kuulon suojaamiseen musisoidessa ja musiikkia kuunneltaessa kiinnitetään huomiota. Kehitetään kykyä arvioida omaa musiikin osaamista. Pyritään herättämään oppilaan mielenkiinto musiikin harrastamiseen.

Hyödynnetään musiikkiopiston fyysistä läheisyyttä yhteistyössä: rakennetaan siltaa oppilaan koulumusiikin ja koulun ulkopuolisen harrastustoiminnan välille.

S4 Ohjelmisto

Ohjelmiston suunnittelussa kiinnitetään huomiota oppilaiden omiin kulttuureihin, kulttuuriperinnön vaalimiseen ja kulttuurisen ymmärryksen avartamiseen. Ohjelmistoon sisällytetään monipuolisesti muun muassa lastenmusiikkia, eri kulttuurien musiikkia, taidemusiikkia, populaarimusiikkia ja kansanmusiikkia. Musisointitilanteissa syntyneet oppilaiden luovat tuotokset ja sävellykset sisältyvät myös ohjelmistoon.

Ylläpidetään ohjelmistossa pohjois-suomalaiseen kulttuuriperintöön kuuluvia kappaleita ikätasolle sopien. Ohjelmistona lauletaan oppilaiden ikäkauteen sopivia lauluja omalla ja vieraalla kielellä. Opetuksessa soitetaan ja lauletaan musiikkityyleihin, vuodenaikoihin, teemoihin ja tapahtumiin liittyvää musiikkia. Musiikin keskittynyttä kuuntelutaitoa kehitetään kuuntelemalla analyyttisesti ja tyyllisesti monipuolisesti. kuuntelukasvatuksessa tutustutaan orkesterin soittimiin. Musiikin opetuksessa tutustutaan keskeisiin länsimaisen taidemusiikin säveltäjiin oppilaan kokemusmaailman ja musiikin aikakausien mukaan.

"Kuukauden klassikot" kuuntelulistan käyttö. Sama lista käytössä koko alakoulun ajan.

Ks. musiikkivinkit 4. lk:n kohdalta.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1, S2, S3, S4	L2, L6, L7
T2	S1, S2, S3, S4	L2
T3	S1, S2, S3, S4	L1, L2
T4	S1, S2, S3, S4	L2
T5	S1, S2, S3, S4	L1, L2, L5, L6
T6	S1, S2, S3, S4	L2
T7	S1, S2, S3, S4	L4
T8	S1, S2, S3	L3
T9	S1, S2, S3, S4	L1

Vuosiluokan tavoitteet

T1 rohkaista oppilasta osallistumaan yhteismusisointiin ja rakentamaan myönteistä yhteishenkeä yhteisössään

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Musiikilliset yhteistyötaidot	Oppilas ottaa huomioon ryhmän muut jäsenet yhteismusisoinnissa.

Laulusävelmistö harjoitellaan oppilaan luontaiselta sävelkorkeudelta äänialaa vähitellen laajentaen, äänenmurrokseen valmistaudutaan. Oppilaat tutustuvat moniääniseen laulamiseen (esim. kaanonit ja helpot säestysmelodiat). Oppilaita rohkaistaan yksin ja yhdessä laulamiseen. Melodiasoittamisen taidot laajenevat yhteissoiton osaksi. Yhteismusisoinnissa tutustutaan keskeisiin bändisoittimiin ja niiden soittotekniikoihin. Tutustutaan musiikkiteknologiaan bändisoittimien ja bändissä laulamisen kautta. Musiikin opetukseen kuuluu myös musiikillisten tuotosten tekeminen, harjoittaminen ja esittäminen - toiset huomioiden. Oppilas oppii tekemään havaintoja toteutuksen aikana miltä musiikki tuntui ja mitä mielikuvia musiikki herätti. Musisoinnissa voidaan käyttää oppilaiden omia sävellyksiä, pelejä, leikkejä ja oppimispelejä.

Oppilaat kertaavat nuottikirjoituksessa aiemmin oppimaansa sekä tutustuvat etumerkkeihin: korotus, alennus ja palautus, kuvionuottimenetelmä perinteisen rinnalla. Yhteissoitossa säestämistä komppilapuista ja sointumerkeistä. Yhteissoiton aikana kiinnitetään huomiota harmoniaan: duuri, molli ja duuriseptimisointu. Jo opitut muotorakenteet ja esitysmarkinnat kerrataan. Vieraiden maiden musiikkikulttuureihin tutustuessa opitaan alueen melodiakieltä, rytmikkaa ja tekstejä, jolloin oma kielitaito kehittyy. Havainnoidaan rytmikkaa eri musiikin lajeissa soittaen, laulaen ja liikkuen.

Musiikkia integroidaan mukaan eri oppiaineisiin, kuten äidinkieleen, historiaan, kuvataiteeseen ja ympäristötietoon. Omaan ja vieraisiin kulttuureihin tutustutaan soittaen, laulaen ja kuunnellen. Oppilaille pyritään tarjoamaan musiikkilämyksiä konserteissa sekä itse esittäen että yleisönä. Musiikkiesityksissä harjoitellaan yhteisen työskentelyn suunnittelua, esityksen harjoittamista ja valmiin tuotoksen esittämistä: yhdessä arvioidaan työskentelyn onnistumista. Tutustutaan musiikin tallentamiseen yhteismusisoinnin yhteydessä. Musiikin tuottamia elämyksiä opitaan kuvaamaan sanallisesti, liikkuen ja piirtäen. Oppilaita ohjataan yhteismusisoinnissa soittimien ja äänentoistolaitteiden turvalliseen käyttöön. Kuulon suojaamiseen musisoidessa ja musiikkia

kuunneltaessa kiinnitetään huomiota. Kehitetään kykyä arvioida omaa musiikin osaamista. Pyritään herättämään oppilaan mielenkiinto musiikin harrastamiseen.

Hyödynnetään musiikkiopiston fyysistä läheisyyttä yhteistyössä: rakennetaan siltaa oppilaan koulumusiikin ja koulun ulkopuolisen harrastustoiminnan välille.

Ylläpidetään ohjelmistossa pohjois-suomalaiseen kulttuuriperintöön kuuluvia kappaleita ikätasolle sopien. Ohjelmistona lauletaan oppilaiden ikäkauteen sopivia lauluja omalla ja vieraalla kielellä. Opetuksessa soitetaan ja lauletaan musiikkityyleihin, vuodenaikoihin, teemoihin ja tapahtumiin liittyvää musiikkia. Musiikin keskittynyttä kuuntelutaitoa kehitetään kuuntelemalla analyttisesti ja tyyllisesti monipuolisesti. Kuuntelukasvatuksessa tutustutaan orkesterin soittimiin. Musiikin opetuksessa tutustutaan keskeisiin länsimaisen taidemusiikin säveltäjiin oppilaan kokemusmaailman ja musiikin aikakausien mukaan.

"Kuukauden klassikot" kuuntelulistan käyttö. Sama lista käytössä koko alakoulun ajan.

Ks. musiikkivinkit 4. lk:n kohdalta.

T2 ohjata oppilasta luontevaan äänenkäyttöön ja laulamiseen sekä kehittämään keho-, rytmii-, melodia- ja sointusoittimien soittotaitoaan musisoivan ryhmän jäsenenä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Laulaminen ja soittaminen ryhmän jäsenenä	Oppilas osallistuu yhteislauluun ja soittoon pyrkien sovittamaan osuutensa osaksi musiikillista kokonaisuutta.

Laulusävelmistö harjoitellaan oppilaan luontaiselta sävelkorkeudelta äänialaa vähitellen laajentaen, äänenmurrokseen valmistaudutaan. Oppilaat tutustuvat moniääniseen laulamiseen (esim. kaanonit ja helpot säestysmelodiat). Oppilaita rohkaistaan yksin ja yhdessä laulamiseen. Melodiasoittamisen taidot laajenevat yhteissoiton osaksi. Yhteismusisoinnissa tutustutaan keskeisiin bändisoittimiin ja niiden soittotekniikoihin. Tutustutaan musiikkitekologiaan bändisoittimien ja bändissä laulamisen kautta. Musiikin opetukseen kuuluu myös musiikillisten tuotosten tekeminen, harjoittaminen ja esittäminen - toiset huomioiden. Oppilas oppii tekemään havaintoja toteutuksen aikana miltä musiikki tuntui ja mitä mielikuvia musiikki herätti. Musisoinnissa voidaan käyttää oppilaiden omia sävellyksiä, pelejä, leikkejä ja oppimispelejä.

Oppilaat kertaavat nuottikirjoituksessa aiemmin oppimaansa sekä tutustuvat etumerkkeihin: korotus, alennus ja palautus, kuvionuottimenetelmä perinteisen rinnalla. Yhteissoitossa säestämistä komppilapuista ja sointumerkeistä. Yhteissoiton aikana kiinnitetään huomiota harmoniaan: duuri, molli ja duuriseptimisointu. Jo opitut muotorakenteet ja esitysmerkinnät kerrataan. Vieraiden maiden musiikkikulttuureihin tutustuessa opitaan alueen melodiakieltä, rytmikkaa ja tekstejä, jolloin oma kielitaito kehittyy. Havainnoidaan rytmikkaa eri musiikin lajeissa soittaen, laulaen ja liikkuen.

Musiikkia integroidaan mukaan eri oppiaineisiin, kuten äidinkieleen, historiaan, kuvataiteeseen ja ympäristötietoon. Omaan ja vieraisiin kulttuureihin tutustutaan soittaen, laulaen ja kuunnellen. Oppilaille pyritään tarjoamaan musiikkielämyksiä konserteissa sekä itse esittäen että yleisönä. Musiikkiesityksissä harjoitellaan yhteisen työskentelyn suunnittelua, esityksen harjoittamista ja valmiin tuotoksen esittämistä: yhdessä arvioidaan työskentelyn onnistumista. Tutustutaan musiikin tallentamiseen yhteismusisoinnin yhteydessä. Musiikin tuottamia elämyksiä opitaan kuvaamaan sanallisesti, liikkuen ja piirtäen. Oppilaita ohjataan yhteismusisoinnissa soittimien ja äänentoistolaitteiden turvalliseen käyttöön. Kuulon suojaamiseen musisoidessa ja musiikkia kuunneltaessa kiinnitetään huomiota. Kehitetään kykyä arvioida omaa musiikin osaamista. Pyritään herättämään oppilaan mielenkiinto musiikin harrastamiseen.

Hyödynnetään musiikkiopiston fyysistä läheisyyttä yhteistyössä: rakennetaan siltaa oppilaan koulumusiikin ja koulun ulkopuolisen harrastustoiminnan välille.

Ylläpidetään ohjelmistossa pohjois-suomalaiseen kulttuuriperintöön kuuluvia kappaleita ikätasolle sopien. Ohjelmistona lauletaan oppilaiden ikäkauteen sopivia lauluja omalla ja vieraalla kielellä. Opetuksessa soitetaan ja lauletaan musiikkityyleihin, vuodenaikoihin, teemoihin ja tapahtumiin liittyvää musiikkia. Musiikin keskittynyttä kuuntelutaitoa kehitetään kuuntelemalla analyttisesti ja tyyllisesti monipuolisesti. kuuntelukasvatuksessa tutustutaan orkesterin soittimiin. Musiikin opetuksessa tutustutaan keskeisiin länsimaisen taidemusiikin säveltäjiin oppilaan kokemusmaailman ja musiikin aikakausien mukaan.

"Kuukauden klassikot" kuuntelulistan käyttö. Sama lista käytössä koko alakoulun ajan.

Ks. musiikkivinkit 4. lk:n kohdalta.

T3 kannustaa oppilasta keholliseen musiikin, kuvien, tarinoiden ja tunnetilojen ilmaisuun kokonaisvaltaisesti liikkuen

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Musiikkiliikunta	Oppilas liikkuu musiikin mukaan ja käyttää kehoaan musiikilliseen ilmaisuun.

Laulusävelmistö harjoitellaan oppilaan luontaiselta sävelkorkeudelta äänialaa vähitellen laajentaen, äänenmurrokseen valmistaudutaan. Oppilaat tutustuvat moniääniseen laulamiseen (esim. kaanonit ja helpot säestysmelodiat). Oppilaita rohkaistaan yksin ja yhdessä laulamiseen. Melodiasoittamisen taidot laajenevat yhteissoiton osaksi. Yhteismusisoinnissa tutustutaan keskeisiin bändisoittimiin ja niiden soittotekniikoihin. Tutustutaan musiikkitekologiaan bändisoittimien ja bändissä laulamisen kautta. Musiikin opetukseen kuuluu myös musiikillisten tuotosten tekeminen, harjoittaminen ja esittäminen - toiset huomioiden. Oppilas oppii tekemään havaintoja toteutuksen aikana miltä musiikki tuntui ja mitä mielikuvia musiikki herätti. Musisoinnissa voidaan käyttää oppilaiden omia sävellyksiä, pelejä, leikkejä ja oppimispelejä.

Oppilaat kertaavat nuottikirjoituksessa aiemmin oppimaansa sekä tutustuvat etumerkkeihin: korotus, alennus ja palautus, kuvionuottimenetelmä perinteisen rinnalla. Yhteissoitossa säestämistä komppilapuista ja sointumerkeistä. Yhteissoiton aikana kiinnitetään huomiota harmoniaan: duuri, molli ja duuriseptimisointu. Jo opitut muotorakenteet ja esityserkinnät kerrataan. Vieraiden maiden musiikkikulttuureihin tutustuessa opitaan alueen melodiakieltä, rytmikkaa ja tekstejä, jolloin oma kielitaito kehittyy. Havainnoidaan rytmikkaa eri musiikin lajeissa soittaen, laulaen ja liikkuen.

Musiikkia integroidaan mukaan eri oppiaineisiin, kuten äidinkieleen, historiaan, kuvataiteeseen ja ympäristötietoon. Omaan ja vieraisiin kulttuureihin tutustutaan soittaen, laulaen ja kuunnellen. Oppilaille pyritään tarjoamaan musiikkielämyksiä konserteissa sekä itse esittäen että yleisönä. Musiikkiesityksissä harjoitellaan yhteisen työskentelyn suunnittelua, esityksen harjoittamista ja valmiin tuotoksen esittämistä: yhdessä arvioidaan työskentelyn onnistumista. Tutustutaan musiikin tallentamiseen yhteismusisoinnin yhteydessä. Musiikin tuottamia elämyksiä opitaan kuvaamaan sanallisesti, liikkuen ja piirtäen. Oppilaita ohjataan yhteismusisoinnissa soittimien ja äänentoistolaitteiden turvalliseen käyttöön. Kuulon suojaamiseen musisoidessa ja musiikkia kuunneltaessa kiinnitetään huomiota. Kehitetään kykyä arvioida omaa musiikin osaamista. Pyritään herättämään oppilaan mielenkiinto musiikin harrastamiseen.

Hyödynnetään musiikkiopiston fyysistä läheisyyttä yhteistyössä: rakennetaan siltaa oppilaan koulumusiikin ja koulun ulkopuolisen harrastustoiminnan välille.

Ylläpidetään ohjelmistossa pohjois-suomalaiseen kulttuuriperintöön kuuluvia kappaleita ikätasolle sopien. Ohjelmistona lauletaan oppilaiden ikäkauteen sopivia lauluja omalla ja vieraalla kielellä. Opetuksessa soitetaan ja lauletaan musiikkityyleihin, vuodenaikoihin, teemoihin ja tapahtumiin liittyvää musiikkia. Musiikin keskittyneitä kuuntelutaitoa kehitetään kuuntelemalla analyttisesti ja tyyllisesti monipuolisesti. Kuuntelukasvatuksessa tutustutaan orkesterin soittimiin. Musiikin opetuksessa tutustutaan keskeisiin länsimaisen taidemusiikin säveltäjiin oppilaan kokemusmaailman ja musiikin aikakausien mukaan.

"Kuukauden klassikot" kuuntelulistan käyttö. Sama lista käytössä koko alakoulun ajan.

Ks. musiikkivinkit 4. lk:n kohdalta.

T4 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia ääniympäristön ja musiikin elämykselliseen kuunteluun sekä ohjata häntä jäsentämään kuulemaansa sekä kertomaan siitä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Musiikin kuuntelu	Oppilas kuuntelee keskittyneesti musiikkia ja esittää näkemyksiään kuulemastaan.

Laulusävelmistö harjoitellaan oppilaan luontaiselta sävelkorkeudelta äänialaa vähitellen laajentaen, äänenmurrokseen valmistaudutaan. Oppilaat tutustuvat moniääniseen laulamiseen (esim. kaanonit ja helpot säestymelodiat). Oppilaita rohkaistaan yksin ja yhdessä laulamiseen. Melodiasoitamisen taidot laajenevat yhteissoiton osaksi. Yhteismusisoinnissa tutustutaan keskeisiin bändisoittimiin ja niiden soittotekniikoihin. Tutustutaan musiikkiteknologiaan bändisoittimien ja bändissä laulamisen kautta. Musiikin opetukseen kuuluu myös musiikillisten tuotosten tekeminen, harjoittaminen ja esittäminen - toiset huomioiden. Oppilas oppii tekemään havaintoja toteutuksen aikana miltä musiikki tuntui ja mitä mielikuvia musiikki herätti. Musisoinnissa voidaan käyttää oppilaiden omia sävellyksiä, pelejä, leikkejä ja oppimispelejä.

Oppilaat kertaavat nuottikirjoituksessa aiemmin oppimaansa sekä tutustuvat etumerkkeihin: korotus, alennus ja palautus, kuvionuottimenetelmä perinteisen rinnalla. Yhteissoitossa säestämistä komppilapuista ja sointumerkeistä. Yhteissoiton aikana kiinnitetään huomiota harmoniaan: duuri, molli ja duuriseptimisointu. Jo opitut muotorakenteet ja esitysmerkinnät kerrataan. Vieraiden maiden musiikkikulttuureihin tutustuessa opitaan alueen melodiakieltä, rytmikkaa ja tekstejä, jolloin oma kielitaito kehittyy. Havainnoidaan rytmikkaa eri musiikin lajeissa soittaen, laulaen ja liikkuen.

Musiikkia integroidaan mukaan eri oppiaineisiin, kuten äidinkieleen, historiaan, kuvataiteeseen ja ympäristötietoon. Omaan ja vieraisiin kulttuureihin tutustutaan soittaen, laulaen ja kuunnellen. Oppilaille pyritään tarjoamaan musiikkielämyksiä konserteissa sekä itse esittäen että yleisönä. Musiikkiesityksissä harjoitellaan yhteisen työskentelyn suunnittelua, esityksen harjoittamista ja valmiin tuotoksen esittämistä: yhdessä arvioidaan työskentelyn onnistumista. Tutustutaan musiikin tallentamiseen yhteismusisoinnin yhteydessä. Musiikin tuottamia elämyksiä opitaan kuvaamaan sanallisesti, liikkuen ja piirtäen. Oppilaita ohjataan yhteismusisoinnissa soittimien ja äänentoistolaitteiden turvalliseen käyttöön. Kuulon suojaamiseen musisoidessa ja musiikkia kuunneltaessa kiinnitetään huomiota. Kehitetään kykyä arvioida omaa musiikin osaamista. Pyritään herättämään oppilaan mielenkiinto musiikin harrastamiseen.

Hyödynnetään musiikkiopiston fyysistä läheisyyttä yhteistyössä: rakennetaan siltaa oppilaan koulumusiikin ja koulun ulkopuolisen harrastustoiminnan välille.

Ylläpidetään ohjelmistossa pohjois-suomalaiseen kulttuuriperintöön kuuluvia kappaleita ikätasolle sopien. Ohjelmistona lauletaan oppilaiden ikäkauteen sopivia lauluja omalla ja vieraalla kielellä. Opetuksessa soitetaan ja lauletaan musiikkityyleihin, vuodenaikoihin, teemoihin ja

tapahtumiin liittyvää musiikkia. Musiikin keskittynyttä kuuntelutaitoa kehitetään kuuntelemalla analyttisesti ja tyyllisesti monipuolisesti. kuuntelukasvatuksessa tutustutaan orkesterin soittimiin. Musiikin opetuksessa tutustutaan keskeisiin länsimaisen taidemusiikin säveltäjiin oppilaan kokemusmaailman ja musiikin aikakausien mukaan.

"Kuukauden klassikot" kuuntelulistan käyttö. Sama lista käytössä koko alakoulun ajan.

Ks. musiikkivinkit 4. lk:n kohdalta.

T5 rohkaista oppilasta improvisoimaan sekä suunnittelemaan ja toteuttamaan pienimuotoisia sävellyksiä tai monitaiteellisia kokonaisuuksia eri keinoin ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Luovan musiikillisen ajattelun ilmaiseminen eri keinoin	Oppilas keksii omia ratkaisuja käyttäen ääntä, musiikkia, kuvaa tai muita ilmaisutapoja ja osaa tarvittaessa ohjatusti hyödyntää musiikkiteknologian tarjoamia mahdollisuuksia.

Laulusävelmistö harjoitellaan oppilaan luontaiselta sävelkorkeudelta äänialaa vähitellen laajentaen, äänenmurrokseen valmistaudutaan. Oppilaat tutustuvat moniääniseen laulamiseen (esim. kaanonit ja helpot säestymelodiat). Oppilaita rohkaistaan yksin ja yhdessä laulamiseen. Melodiasoittamisen taidot laajenevat yhteissoiton osaksi. Yhteismusisoinnissa tutustutaan keskeisiin bändisoittimiin ja niiden soittotekniikoihin. Tutustutaan musiikkiteknologiaan bändisoittimien ja bändissä laulamisen kautta. Musiikin opetukseen kuuluu myös musiikillisten tuotosten tekeminen, harjoittaminen ja esittäminen - toiset huomioiden. Oppilas oppii tekemään havaintoja toteutuksen aikana miltä musiikki tuntui ja mitä mielikuvia musiikki herätti. Musisoinnissa voidaan käyttää oppilaiden omia sävellyksiä, pelejä, leikkejä ja oppimispelejä.

Oppilaat kertaavat nuottikirjoituksessa aiemmin oppimaansa sekä tutustuvat etumerkkeihin: korotus, alennus ja palautus, kuvionuottimenetelmä perinteisen rinnalla. Yhteissoitossa säestämistä komppilapuista ja sointumerkeistä. Yhteissoiton aikana kiinnitetään huomiota harmoniaan: duuri, molli ja duuriseptimisointu. Jo opitut muotorakenteet ja esitysmerkinnät kerrataan. Vieraiden maiden musiikkikulttuureihin tutustuessa opitaan alueen melodiakieltä, rytmikkaa ja tekstejä, jolloin oma kielitaito kehittyy. Havainnoidaan rytmikkaa eri musiikin lajeissa soittaen, laulaen ja liikkuen.

Musiikkia integroidaan mukaan eri oppiaineisiin, kuten äidinkieleen, historiaan, kuvataiteeseen ja ympäristötietoon. Omaan ja vieraisiin kulttuureihin tutustutaan soittaen, laulaen ja kuunnellen. Oppilaille pyritään tarjoamaan musiikkielämyksiä konserteissa sekä itse esittäen että yleisönä. Musiikkiesityksissä harjoitellaan yhteisen työskentelyn suunnittelua, esityksen harjoittamista ja valmiin tuotoksen esittämistä: yhdessä arvioidaan työskentelyn onnistumista. Tutustutaan musiikin tallentamiseen yhteismusisoinnin yhteydessä. Musiikin tuottamia elämyksiä opitaan kuvaamaan sanallisesti, liikkuen ja piirtäen. Oppilaita ohjataan yhteismusisoinnissa soittimien ja äänentoistolaitteiden turvalliseen käyttöön. Kuulon suojaamiseen musisoidessa ja musiikkia kuunneltaessa kiinnitetään huomiota. Kehitetään kykyä arvioida omaa musiikin osaamista. Pyritään herättämään oppilaan mielenkiinto musiikin harrastamiseen.

Hyödynnetään musiikkiopiston fyysistä läheisyyttä yhteistyössä: rakennetaan siltaa oppilaan koulumusiikin ja koulun ulkopuolisen harrastustoiminnan välille.

Ylläpidetään ohjelmistossa pohjois-suomalaiseen kulttuuriperintöön kuuluvia kappaleita ikätasolle sopien. Ohjelmistona lauletaan oppilaiden ikäkauteen sopivia lauluja omalla ja vieraalla

kielellä. Opetuksessa soitetaan ja lauletaan musiikkityyleihin, vuodenaikoihin, teemoihin ja tapahtumiin liittyvää musiikkia. Musiikin keskittynyttä kuuntelutaitoa kehitetään kuuntelemalla analyttisesti ja tyyllisesti monipuolisesti. Kuuntelukasvatuksessa tutustutaan orkesterin soittimiin. Musiikin opetuksessa tutustutaan keskeisiin länsimaisen taidemusiikin säveltäjiin oppilaan kokemusmaailman ja musiikin aikakausien mukaan.

"Kuukauden klassikot" kuuntelulistan käyttö. Sama lista käytössä koko alakoulun ajan.

Ks. musiikkivinkit 4. lk:n kohdalta.

T6 ohjata oppilasta tarkastelemaan musiikillisia kokemuksiaan ja musiikillisen maailman esteettistä, kulttuurista ja historiallista monimuotoisuutta

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Musiikin merkitysten havainnointi	Oppilas esittää näkemyksiä musiikilliseen toimintaan liittyvistä havainnoistaan ja kokemuksistaan.

Laulusävelmistö harjoitellaan oppilaan luontaiselta sävelkorkeudelta äänialaa vähitellen laajentaen, äänenmurrokseen valmistaudutaan. Oppilaat tutustuvat moniääniseen laulamiseen (esim. kaanonit ja helpot säestymelodiat). Oppilaita rohkaistaan yksin ja yhdessä laulamiseen. Melodiasoittamisen taidot laajenevat yhteissoiton osaksi. Yhteismusisoinnissa tutustutaan keskeisiin bändisoittimiin ja niiden soittotekniikoihin. Tutustutaan musiikkitekologiaan bändisoittimien ja bändissä laulamisen kautta. Musiikin opetukseen kuuluu myös musiikillisten tuotosten tekeminen, harjoittaminen ja esittäminen - toiset huomioiden. Oppilas oppii tekemään havaintoja toteutuksen aikana miltä musiikki tuntui ja mitä mielikuvia musiikki herätti. Musisoinnissa voidaan käyttää oppilaiden omia sävellyksiä, pelejä, leikkejä ja oppimispelejä.

Oppilaat kertaavat nuottikirjoituksessa aiemmin oppimaansa sekä tutustuvat etumerkkeihin: korotus, alennus ja palautus, kuvionuottimenetelmä perinteisen rinnalla. Yhteissoitossa säestämistä komppilapuista ja sointumerkeistä. Yhteissoiton aikana kiinnitetään huomiota harmoniaan: duuri, molli ja duuriseptimisointu. Jo opitut muotorakenteet ja esitysmerkinnät kerrataan. Vieraiden maiden musiikkikulttuureihin tutustuessa opitaan alueen melodiakieltä, rytmikkaa ja tekstejä, jolloin oma kielitaito kehittyy. Havainnoidaan rytmikkaa eri musiikin lajeissa soittaen, laulaen ja liikkuen.

Musiikkia integroidaan mukaan eri oppiaineisiin, kuten äidinkieleen, historiaan, kuvataiteeseen ja ympäristötietoon. Omaan ja vieraisiin kulttuureihin tutustutaan soittaen, laulaen ja kuunnellen. Oppilaille pyritään tarjoamaan musiikkielämyksiä konserteissa sekä itse esittäen että yleisönä. Musiikkiesityksissä harjoitellaan yhteisen työskentelyn suunnittelua, esityksen harjoittamista ja valmiin tuotoksen esittämistä: yhdessä arvioidaan työskentelyn onnistumista. Tutustutaan musiikin tallentamiseen yhteismusisoinnin yhteydessä. Musiikin tuottamia elämyksiä opitaan kuvaamaan sanallisesti, liikkuen ja piirtäen. Oppilaita ohjataan yhteismusisoinnissa soittimien ja äänentoistolaitteiden turvalliseen käyttöön. Kuulon suojaamiseen musisoidessa ja musiikkia kuunneltaessa kiinnitetään huomiota. Kehitetään kykyä arvioida omaa musiikin osaamista. Pyritään herättämään oppilaan mielenkiinto musiikin harrastamiseen.

Hyödynnetään musiikkiopiston fyysistä läheisyyttä yhteistyössä: rakennetaan siltaa oppilaan koulumusiikin ja koulun ulkopuolisen harrastustoiminnan välille.

Ylläpidetään ohjelmistossa pohjois-suomalaiseen kulttuuriperintöön kuuluvia kappaleita ikätasolle sopien. Ohjelmistona lauletaan oppilaiden ikäkauteen sopivia lauluja omalla ja vieraalla kielellä. Opetuksessa soitetaan ja lauletaan musiikkityyleihin, vuodenaikoihin, teemoihin ja tapahtumiin liittyvää musiikkia. Musiikin keskittynyttä kuuntelutaitoa kehitetään kuuntelemalla

analyttisesti ja tyyllisesti monipuolisesti. kuuntelukasvatuksessa tutustutaan orkesterin soittimiin. Musiikin opetuksessa tutustutaan keskeisiin länsimaisen taidemusiikin säveltäjiin oppilaan kokemusmaailman ja musiikin aikakausien mukaan.

"Kuukauden klassikot" kuuntelulistan käyttö. Sama lista käytössä koko alakoulun ajan.

Ks. musiikkivinkit 4. lk:n kohdalta.

T7 ohjata oppilasta ymmärtämään musiikkikäsitteitä ja musiikin merkintätapojen periaatteita musisoinnin yhteydessä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Musiikin merkintätapojen ymmärtäminen	Oppilas toimii opiskeltujen musiikillisten merkintöjen mukaisesti musisoinnin yhteydessä.

Laulusävelmistö harjoitellaan oppilaan luontaiselta sävelkorkeudelta äänialaa vähitellen laajentaen, äänenmurrokseen valmistaudutaan. Oppilaat tutustuvat moniääniseen laulamiseen (esim. kaanonit ja helpot säestysmelodiat). Oppilaita rohkaistaan yksin ja yhdessä laulamiseen. Melodiasoittamisen taidot laajenevat yhteissoiton osaksi. Yhteismusisoinnissa tutustutaan keskeisiin bändisoittimiin ja niiden soittotekniikoihin. Tutustutaan musiikkitekologiaan bändisoittimien ja bändissä laulamisen kautta. Musiikin opetukseen kuuluu myös musiikillisten tuotosten tekeminen, harjoittaminen ja esittäminen - toiset huomioiden. Oppilas oppii tekemään havaintoja toteutuksen aikana miltä musiikki tuntui ja mitä mielikuvia musiikki herätti. Musisoinnissa voidaan käyttää oppilaiden omia sävellyksiä, pelejä, leikkejä ja oppimispelejä.

Oppilaat kertaavat nuottikirjoituksessa aiemmin oppimaansa sekä tutustuvat etumerkkeihin: korotus, alennus ja palautus, kuvionuottimenetelmä perinteisen rinnalla. Yhteissoitossa säestämistä komppilapuista ja sointumerkeistä. Yhteissoiton aikana kiinnitetään huomiota harmoniaan: duuri, molli ja duuriseptimisointu. Jo opitut muotorakenteet ja esitysmerkinnät kerrataan. Vieraiden maiden musiikkikulttuureihin tutustuessa opitaan alueen melodiakieltä, rytmikkaa ja tekstejä, jolloin oma kielitaito kehittyy. Havainnoidaan rytmikkaa eri musiikin lajeissa soittaen, laulaen ja liikkuen.

Musiikkia integroidaan mukaan eri oppiaineisiin, kuten äidinkieleen, historiaan, kuvataiteeseen ja ympäristötietoon. Omaan ja vieraisiin kulttuureihin tutustutaan soittaen, laulaen ja kuunnellen. Oppilaille pyritään tarjoamaan musiikkielämyksiä konserteissa sekä itse esittäen että yleisönä. Musiikkiesityksissä harjoitellaan yhteisen työskentelyn suunnittelua, esityksen harjoittamista ja valmiin tuotoksen esittämistä: yhdessä arvioidaan työskentelyn onnistumista. Tutustutaan musiikin tallentamiseen yhteismusisoinnin yhteydessä. Musiikin tuottamia elämyksiä opitaan kuvaamaan sanallisesti, liikkuen ja piirtäen. Oppilaita ohjataan yhteismusisoinnissa soittimien ja äänentoistolaitteiden turvalliseen käyttöön. Kuulon suojaamiseen musisoidessa ja musiikkia kuunneltaessa kiinnitetään huomiota. Kehitetään kykyä arvioida omaa musiikin osaamista. Pyritään herättämään oppilaan mielenkiinto musiikin harrastamiseen.

Hyödynnetään musiikkiopiston fyysistä läheisyyttä yhteistyössä: rakennetaan siltaa oppilaan koulumusiikin ja koulun ulkopuolisen harrastustoiminnan välille.

Ylläpidetään ohjelmistossa pohjois-suomalaiseen kulttuuriperintöön kuuluvia kappaleita ikätasolle sopien. Ohjelmistona lauletaan oppilaiden ikäkauteen sopivia lauluja omalla ja vieraalla kielellä. Opetuksessa soitetaan ja lauletaan musiikkityyleihin, vuodenaikoihin, teemoihin ja tapahtumiin liittyvää musiikkia. Musiikin keskittynyttä kuuntelutaitoa kehitetään kuuntelemalla analyttisesti ja tyyllisesti monipuolisesti. kuuntelukasvatuksessa tutustutaan orkesterin

soittimiin. Musiikin opetuksessa tutustutaan keskeisiin länsimaisen taidemusiikin säveltäjiin oppilaan kokemusmaailman ja musiikin aikakausien mukaan.

"Kuukauden klassikot" kuuntelulistan käyttö. Sama lista käytössä koko alakoulun ajan.

Ks. musiikkivinkit 4. lk:n kohdalta.

T8 ohjata oppilasta tunnistamaan musiikin vaikutuksia hyvinvointiin sekä huolehtimaan musisointi- ja ääniympäristön turvallisuudesta

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Välineiden ja laitteiden turvallinen käyttö	Oppilas käyttää laitteita ja soittimia ottaen huomioon muun muassa äänen ja musiikin voimakkuuteen liittyvät tekijät.

Laulusävelmistö harjoitellaan oppilaan luontaiselta sävelkorkeudelta äänialaa vähitellen laajentaen, äänenmurrokseen valmistaudutaan. Oppilaat tutustuvat moniääniseen laulamiseen (esim. kaanonit ja helpot säestysmelodiat). Oppilaita rohkaistaan yksin ja yhdessä laulamiseen. Melodiasoittamisen taidot laajenevat yhteissoiton osaksi. Yhteismusisoinnissa tutustutaan keskeisiin bändisoittimiin ja niiden soittotekniikoihin. Tutustutaan musiikkitekologiaan bändisoittimien ja bändissä laulamisen kautta. Musiikin opetukseen kuuluu myös musiikillisten tuotosten tekeminen, harjoittaminen ja esittäminen - toiset huomioiden. Oppilas oppii tekemään havaintoja toteutuksen aikana miltä musiikki tuntui ja mitä mielikuvia musiikki herätti. Musisoinnissa voidaan käyttää oppilaiden omia sävellyksiä, pelejä, leikkejä ja oppimispelejä.

Oppilaat kertaavat nuottikirjoituksessa aiemmin oppimaansa sekä tutustuvat etumerkkeihin: korotus, alennus ja palautus, kuvionuottimenetelmä perinteisen rinnalla. Yhteissoitossa säestämistä komppilapuista ja sointumerkeistä. Yhteissoiton aikana kiinnitetään huomiota harmoniaan: duuri, molli ja duuriseptimisointu. Jo opitut muotorakenteet ja esitysmerkinnät kerrataan. Vieraiden maiden musiikkikulttuureihin tutustuessa opitaan alueen melodiakieltä, rytmikkaa ja tekstejä, jolloin oma kielitaito kehittyy. Havainnoidaan rytmikkaa eri musiikin lajeissa soittaen, laulaen ja liikkuen.

Musiikkia integroidaan mukaan eri oppiaineisiin, kuten äidinkieleen, historiaan, kuvataiteeseen ja ympäristötietoon. Omaan ja vieraisiin kulttuureihin tutustutaan soittaen, laulaen ja kuunnellen. Oppilaille pyritään tarjoamaan musiikkielämyksiä konserteissa sekä itse esittäen että yleisönä. Musiikkiesityksissä harjoitellaan yhteisen työskentelyn suunnittelua, esityksen harjoittamista ja valmiin tuotoksen esittämistä: yhdessä arvioidaan työskentelyn onnistumista. Tutustutaan musiikin tallentamiseen yhteismusisoinnin yhteydessä. Musiikin tuottamia elämyksiä opitaan kuvaamaan sanallisesti, liikkuen ja piirtäen. Oppilaita ohjataan yhteismusisoinnissa soittimien ja äänentoistolaitteiden turvalliseen käyttöön. Kuulon suojaamiseen musisoidessa ja musiikkia kuunneltaessa kiinnitetään huomiota. Kehitetään kykyä arvioida omaa musiikin osaamista. Pyritään herättämään oppilaan mielenkiinto musiikin harrastamiseen.

Hyödynnetään musiikkiopiston fyysistä läheisyyttä yhteistyössä: rakennetaan siltaa oppilaan koulumusiikin ja koulun ulkopuolisen harrastustoiminnan välille.

T9 ohjata oppilasta kehittämään musiikillista osaamistaan harjoittelun avulla, osallistumaan tavoitteiden asettamiseen ja arvioimaan edistymistään suhteessa tavoitteisiin

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Oppimaan oppiminen ja työskentelytaidot	Oppilas asettaa tavoitteen musiikillisen osaamisensa kehittämiseksi ja toimii tavoitteen mukaisesti yhteismusisoinnissa.

Laulusävelmistö harjoitellaan oppilaan luontaiselta sävelkorkeudelta äänialaa vähitellen laajentaen, äänenmurrokseen valmistaudutaan. Oppilaat tutustuvat moniääniseen laulamiseen (esim. kaanonit ja helpot säestysmelodiat). Oppilaita rohkaistaan yksin ja yhdessä laulamiseen. Melodiasoitamisen taidot laajenevat yhteissoiton osaksi. Yhteismusisoinnissa tutustutaan keskeisiin bändisoittimiin ja niiden soittotekniikoihin. Tutustutaan musiikkiteknologiaan bändisoittimien ja bändissä laulamisen kautta. Musiikin opetukseen kuuluu myös musiikillisten tuotosten tekeminen, harjoittaminen ja esittäminen - toiset huomioiden. Oppilas oppii tekemään havaintoja toteutuksen aikana miltä musiikki tuntui ja mitä mielikuvia musiikki herätti. Musisoinnissa voidaan käyttää oppilaiden omia sävellyksiä, pelejä, leikkejä ja oppimispelejä.

Oppilaat kertaavat nuottikirjoituksessa aiemmin oppimaansa sekä tutustuvat etumerkkeihin: korotus, alennus ja palautus, kuvionuottimenetelmä perinteisen rinnalla. Yhteissoitossa säestämistä komppilapuista ja sointumerkeistä. Yhteissoiton aikana kiinnitetään huomiota harmoniaan: duuri, molli ja duuriseptimisointu. Jo opitut muotorakenteet ja esitysmerkinnät kerrataan. Vieraiden maiden musiikkikulttuureihin tutustuessa opitaan alueen melodiakieltä, rytmikkaa ja tekstejä, jolloin oma kielitaito kehittyy. Havainnoidaan rytmikkaa eri musiikin lajeissa soittaen, laulaen ja liikkuen.

Musiikkia integroidaan mukaan eri oppiaineisiin, kuten äidinkieleen, historiaan, kuvataiteeseen ja ympäristötietoon. Omaan ja vieraisiin kulttuureihin tutustutaan soittaen, laulaen ja kuunnellen. Oppilaille pyritään tarjoamaan musiikkilämyksiä konserteissa sekä itse esittäen että yleisönä. Musiikkiesityksissä harjoitellaan yhteisen työskentelyn suunnittelua, esityksen harjoittamista ja valmiin tuotoksen esittämistä: yhdessä arvioidaan työskentelyn onnistumista. Tutustutaan musiikin tallentamiseen yhteismusisoinnin yhteydessä. Musiikin tuottamia elämyksiä opitaan kuvaamaan sanallisesti, liikkuen ja piirtäen. Oppilaita ohjataan yhteismusisoinnissa soittimien ja äänentoistolaitteiden turvalliseen käyttöön. Kuulon suojaamiseen musisoidessa ja musiikkia kuunneltaessa kiinnitetään huomiota. Kehitetään kykyä arvioida omaa musiikin osaamista. Pyritään herättämään oppilaan mielenkiinto musiikin harrastamiseen.

Hyödynnetään musiikkiopiston fyysistä läheisyyttä yhteistyössä: rakennetaan siltaa oppilaan koulumusiikin ja koulun ulkopuolisen harrastustoiminnan välille.

Ylläpidetään ohjelmistossa pohjois-suomalaiseen kulttuuriperintöön kuuluvia kappaleita ikätasolle sopien. Ohjelmistona lauletaan oppilaiden ikäkauteen sopivia lauluja omalla ja vieraalla kielellä. Opetuksessa soitetaan ja lauletaan musiikkityyleihin, vuodenaikoihin, teemoihin ja tapahtumiin liittyvää musiikkia. Musiikin keskittynyttä kuuntelutaitoa kehitetään kuuntelemalla analyyttisesti ja tyyllisesti monipuolisesti. kuuntelukasvatuksessa tutustutaan orkesterin soittimiin. Musiikin opetuksessa tutustutaan keskeisiin länsimaisen taidemusiikin säveltäjiin oppilaan kokemusmaailman ja musiikin aikakausten mukaan.

"Kuukauden klassikot" kuuntelulistan käyttö. Sama lista käytössä koko alakoulun ajan.

Ks. musiikkivinkit 4. lk:n kohdalta.

Vuosiluokka 6

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Miten musiikissa toimitaan

Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota musisoivan ryhmän jäsenenä toimimiseen. Luontevaa äänenkäyttöä ja laulamista, liikkumista sekä keho-, rytm-, melodia- ja sointusoittimien perussoittotekniikoita harjoitellaan yhteismusisoinnissa. Opetuksessa on keskeistä ilmaisutaitojen ja kuvittelukykyyn monipuolinen kehittäminen.

Laulusävelmistö harjoitellaan oppilaan luontaiselta sävelkorkeudelta. Otetaan huomioon monella oppilaalla jo alkanut äänenmurros. Oppilaat harjoittelevat mahdollisuuksien mukaan moniäänistä laulamista (esim. helpot kaksiaäniset laulut, kaanonit ja helpot säestysmelodiat). Oppilaita rohkaistaan yksin ja yhdessä laulamiseen. Melodiasoittamisen taitoja kehitetään yhteissoitossa. Yhteismusisoinnissa käytetään keskeisiä bändisoittimia ja harjoitellaan soittotekniikan alkeita. Tutustutaan musiikkitekologiaan bändisoittimien ja bändissä laulamisen kautta. Musiikin opetukseen kuuluu myös musiikillisten tuotosten tekeminen, harjoittaminen ja esittäminen - toiset huomioiden. Oppilas oppii tekemään havaintoja toteutuksen aikana miltä musiikki tuntui ja mitä mielikuvia musiikki herätti. Musisoinnissa voidaan käyttää oppilaiden omia sävellyksiä, pelejä, leikkejä ja oppimispelejä.

S2 Mistä musiikki muodostuu

Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota peruskäsitteiden lisäksi musiikkikäsitteiden rytm-, melodia-, harmonia-, muoto-, sointiväri- ja dynamiikka-hahmottamiskyvyn kehittämiseen. Osaamisen kehittyessä käsitteitä nimetään ja käytetään vakiintuneita tai omia symboleita kuvaamaan musiikillisia tapahtumia. Musiikillisessa toiminnassa kiinnitetään huomiota myös tulkintaan ja musiikin ilmaisullisiin keinoihin.

Oppilaat kertaavat nuottikirjoituksessa aiemmin oppimaansa. Kuvionuottimenetelmä perinteisen rinnalla. Tutustutaan eri oktaavialoihin. Yhteissoitossa säestämistä komppilapuista ja sointumerkeistä. Pyritään edelleen kiinnittämään huomiota harmoniaan yhteissoitossa: duuri, molli, septimi. Jo opitut muotorakenteet ja esitysmerkinnät kerrataan. Tutustutaan "nuottisuunnistukseen": intro, pomppa, segno, fine, coda. Havainnoidaan rytmiiikkaa eri musiikin lajeissa soittaen, laulaen ja liikkuen. Valssi, humppa, beat, blues.

S3 Musiikki omassa elämässä, yhteisössä ja yhteiskunnassa

Musiikillisten taitojen ja tietojen lisäksi opetuksessa käsitellään oppilaiden kokemuksia ja havaintoja musiikista ja musiikin tekemisestä eri ympäristöissä koulussa ja koulun ulkopuolella. Opetuksessa rakennetaan yhteyksiä muihin oppiaineisiin ja omiin yhteisöihin sekä pohditaan musiikin merkityksiä elämän eri tilanteissa eri aikoina ja aikakausina.

Musiikkia integroidaan mukaan eri oppiaineisiin, kuten äidinkieleen, historiaan, kuvataiteeseen ja ympäristötietoon. Omaan ja vieraisiin kulttuureihin tutustutaan soittaen, laulaen ja kuunnellen. Oppilaille pyritään tarjoamaan musiikkielämyksiä konserteissa sekä itse esittäen että yleisönä. Musiikkiesityksissä harjoitellaan yhteisen työskentelyn suunnittelua, esityksen harjoittamista ja valmiin tuotoksen esittämistä: yhdessä arvioidaan työskentelyn onnistumista. Tutustutaan musiikin tallentamiseen yhteismusisoinnin yhteydessä. Musiikin tuottamia elämyksiä opitaan kuvaamaan sanallisesti, liikkuen ja piirtäen. Oppilaita ohjataan yhteismusisoinnissa soittimien ja äänentoistolaitteiden turvalliseen käyttöön. Kuulon suojaamiseen musisoidessa ja musiikkia kuunneltaessa kiinnitetään huomiota. Kehitetään kykyä arvioida omaa musiikin osaamista. Pyritään herättämään oppilaan mielenkiinto musiikin harrastamiseen.

Hyödynnetään musiikkiopiston fyysistä läheisyyttä yhteistyössä: rakennetaan siltaa oppilaan koulumusiikin ja koulun ulkopuolisen harrastustoiminnan välille.

S4 Ohjelmisto

Ohjelmiston suunnittelussa kiinnitetään huomiota oppilaiden omiin kulttuureihin, kulttuuriperinnön vaalimiseen ja kulttuurisen ymmärryksen avartamiseen. Ohjelmistoon sisällytetään monipuolisesti muun muassa lastenmusiikkia, eri kulttuurien musiikkia, taidemusiikkia, populaarimusiikkia ja kansanmusiikkia. Musisointitilanteissa syntyneet oppilaiden luovat tuotokset ja sävellykset sisältyvät myös ohjelmistoon.

Ylläpidetään ohjelmistossa pohjois-suomalaiseen kulttuuriperintöön kuuluvia kappaleita. Harjoitellaan laulusävelmistöä myös vieraalla kielellä. Vieraiden maiden musiikkikulttuureihin tutustuessa opitaan alueen melodiakieltä, rytmikkaa ja tekstejä, jolloin oma kielitaito kehittyy. Opetuksessa soitetaan ja lauletaan musiikkityyleihin, vuodenaikoihin, teemoihin ja tapahtumiin liittyvää musiikkia. Musiikin keskittynyttä kuuntelutaitoa kehitetään kuuntelemalla analyttisesti ja tyyllillisesti monipuolisesti. Kuuntelukasvatuksessa jatketaan tutustumista sinfoniaorkesterin soittimiin. Musiikinopetuksessa perehdytään keskeisiin länsimaisen taidemusiikin säveltäjiin oppilaan kokemusmaailman ja musiikin aikakausien mukaan.

"Kaukauden klassikot" kuuntelulistan käyttö. Sama lista käytössä koko alakoulun ajan.

Ks. musiikkivinkit 4. lk:n kohdalta.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1, S2, S3, S4	L2, L6, L7
T2	S1, S2, S3, S4	L2
T3	S1, S2, S3, S4	L1, L2
T4	S1, S2, S3, S4	L2
T5	S1, S2, S3, S4	L1, L2, L5, L6
T6	S1, S2, S3, S4	L2
T7	S1, S2, S3, S4	L4
T8	S1, S2, S3	L3
T9	S1, S2, S3, S4	L1

Vuosiluokan tavoitteet

T1 rohkaista oppilasta osallistumaan yhteismusisointiin ja rakentamaan myönteistä yhteishenkeä yhteisössään

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Musiikilliset yhteistyötaidot	Oppilas ottaa huomioon ryhmän muut jäsenet yhteismusisoinnissa.

Laulusävelmistö harjoitellaan oppilaan luontaiselta sävelkorkeudelta. Otetaan huomioon monella oppilaalla jo alkanut äänenmurros. Oppilaat harjoittelevat mahdollisuuksien mukaan moniäänistä laulamista (esim. helpot kaksiaäniset laulut, kaanonit ja helpot säestysmelodiat). Oppilaita

rohkaistaan yksin ja yhdessä laulamiseen. Melodiasoitamisen taitoja kehitetään yhteissoitossa. Yhteismusisoinnissa käytetään keskeisiä bändisoittimia ja harjoitellaan soittotekniikan alkeita. Tutustutaan musiikkitekologiaan bändisoittimien ja bändissä laulamisen kautta. Musiikin opetukseen kuuluu myös musiikillisten tuotosten tekeminen, harjoittaminen ja esittäminen - toiset huomioiden. Oppilas oppii tekemään havaintoja toteutuksen aikana miltä musiikki tuntui ja mitä mielikuvia musiikki herätti. Musisoinnissa voidaan käyttää oppilaiden omia sävellyksiä, pelejä, leikkejä ja oppimispelejä.

Oppilaat kertaavat nuottikirjoituksessa aiemmin oppimaansa. Kuvionuottimenetelmä perinteisen rinnalla. Tutustutaan eri oktaavialoihin. Yhteissoitossa säestämistä komppilapuista ja sointumerkeistä. Pyritään edelleen kiinnittämään huomiota harmoniaan yhteissoitossa: duuri, molli, septimi. Jo opitut muotorakenteet ja esityserkinnät kerrataan. Tutustutaan "nuottisuunnistukseen": intro, pomppa, segno, fine, coda. Havainnoidaan rytmikkaa eri musiikin lajeissa soittaen, laulaen ja liikkuen. Valsi, humppa, beat, blues.

Musiikkia integroidaan mukaan eri oppiaineisiin, kuten äidinkieleen, historiaan, kuvataiteeseen ja ympäristötietoon. Omaan ja vieraisiin kulttuureihin tutustutaan soittaen, laulaen ja kuunnellen. Oppilaille pyritään tarjoamaan musiikkielämyksiä konserteissa sekä itse esittäen että yleisönä. Musiikkiesityksissä harjoitellaan yhteisen työskentelyn suunnittelua, esityksen harjoittamista ja valmiin tuotoksen esittämistä: yhdessä arvioidaan työskentelyn onnistumista. Tutustutaan musiikin tallentamiseen yhteismusisoinnin yhteydessä. Musiikin tuottamia elämyksiä opitaan kuvaamaan sanallisesti, liikkuen ja piirtäen. Oppilaita ohjataan yhteismusisoinnissa soittimien ja äänentoistolaitteiden turvalliseen käyttöön. Kuulon suojaamiseen musisoidessa ja musiikkia kuunneltaessa kiinnitetään huomiota. Kehitetään kykyä arvioida omaa musiikin osaamista. Pyritään herättämään oppilaan mielenkiinto musiikin harrastamiseen.

Hyödynnetään musiikkiopiston fyysistä läheisyyttä yhteistyössä: rakennetaan siltaa oppilaan koulumusiikin ja koulun ulkopuolisen harrastustoiminnan välille.

Ylläpidetään ohjelmistossa pohjois-suomalaiseen kulttuuriperintöön kuuluvia kappaleita. Harjoitellaan laulusävelmistöä myös vieraalla kielellä. Vieraiden maiden musiikkikulttuureihin tutustuessa opitaan alueen melodiakieltä, rytmikkaa ja tekstejä, jolloin oma kielitaito kehittyy. Opetuksessa soitetaan ja lauletaan musiikkityyleihin, vuodenaikoihin, teemoihin ja tapahtumiin liittyvää musiikkia. Musiikin keskittynyttä kuuntelutaitoa kehitetään kuuntelemalla analyttisesti ja tyyllisesti monipuolisesti. Kuuntelukasvatuksessa jatketaan tutustumista sinfoniaorkesterin soittimiin. Musiikinopetuksessa perehdytään keskeisiin länsimaisen taidemusiikin säveltäjiin oppilaan kokemusmaailman ja musiikin aikakausten mukaan.

"Kuuksen klassikot" kuuntelulistan käyttö. Sama lista käytössä koko alakoulun ajan.

Ks. musiikkivinkit 4. lk:n kohdalta.

T2 ohjata oppilasta luontevaan äänenkäyttöön ja laulamiseen sekä kehittämään keho-, rytmii-, melodia- ja sointusoittimien soittotaitoaan musisoivan ryhmän jäsenenä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Laulaminen ja soittaminen ryhmän jäsenenä	Oppilas osallistuu yhteislauluun ja soittoon pyrkien sovittamaan osuutensa osaksi musiikillista kokonaisuutta.

Laulusävelmistö harjoitellaan oppilaan luontaiselta sävelkorkeudelta. Otetaan huomioon monella oppilaalla jo alkanut äänenmurros. Oppilaat harjoittelevat mahdollisuuksien mukaan moniäänistä laulamista (esim. helpot kaksiaääniset laulut, kaanonit ja helpot säestysmelodiat). Oppilaita rohkaistaan yksin ja yhdessä laulamiseen. Melodiasoitamisen taitoja kehitetään yhteissoitossa.

Yhteismusisoinnissa käytetään keskeisiä bändisoittimia ja harjoitellaan soittotekniikan alkeita. Tutustutaan musiikkitekologiaan bändisoittimien ja bändissä laulamisen kautta. Musiikin opetukseen kuuluu myös musiikillisten tuotosten tekeminen, harjoittaminen ja esittäminen - toiset huomioiden. Oppilas oppii tekemään havaintoja toteutuksen aikana miltä musiikki tuntui ja mitä mielikuvia musiikki herätti. Musisoinnissa voidaan käyttää oppilaiden omia sävellyksiä, pelejä, leikkejä ja oppimispelejä.

Oppilaat kertaavat nuottikirjoituksessa aiemmin oppimaansa. Kuvionuottimenetelmä perinteisen rinnalla. Tutustutaan eri oktaavialoihin. Yhteissoitossa säestämistä komppilapuista ja sointumerkeistä. Pyritään edelleen kiinnittämään huomiota harmoniaan yhteissoitossa: duuri, molli, septimi. Jo opitut muotorakenteet ja esitysmerkinnät kerrataan. Tutustutaan "nuottisuunnistukseen": intro, pomppa, segno, fine, coda. Havainnoidaan rytmikkaa eri musiikin lajeissa soittaen, laulaen ja liikkuen. Valsi, humppa, beat, blues.

Musiikkia integroidaan mukaan eri oppiaineisiin, kuten äidinkieleen, historiaan, kuvataiteeseen ja ympäristötietoon. Omaan ja vieraisiin kulttuureihin tutustutaan soittaen, laulaen ja kuunnellen. Oppilaille pyritään tarjoamaan musiikkielämyksiä konserteissa sekä itse esittäen että yleisönä. Musiikkiesityksissä harjoitellaan yhteisen työskentelyn suunnittelua, esityksen harjoittamista ja valmiin tuotoksen esittämistä: yhdessä arvioidaan työskentelyn onnistumista. Tutustutaan musiikin tallentamiseen yhteismusisoinnin yhteydessä. Musiikin tuottamia elämyksiä opitaan kuvaamaan sanallisesti, liikkuen ja piirtäen. Oppilaita ohjataan yhteismusisoinnissa soittimien ja äänentoistolaitteiden turvalliseen käyttöön. Kuulon suojaamiseen musisoidessa ja musiikkia kuunneltaessa kiinnitetään huomiota. Kehitetään kykyä arvioida omaa musiikin osaamista. Pyritään herättämään oppilaan mielenkiinto musiikin harrastamiseen.

Hyödynnetään musiikkiopiston fyysistä läheisyyttä yhteistyössä: rakennetaan siltaa oppilaan koulumusiikin ja koulun ulkopuolisen harrastustoiminnan välille.

Ylläpidetään ohjelmistossa pohjois-suomalaiseen kulttuuriperintöön kuuluvia kappaleita. Harjoitellaan laulusävelmistöä myös vieraalla kielellä. Vieraiden maiden musiikkikulttuureihin tutustuessa opitaan alueen melodiakieltä, rytmikkaa ja tekstejä, jolloin oma kielitaito kehittyy. Opetuksessa soitetaan ja lauletaan musiikkityyleihin, vuodenaikoihin, teemoihin ja tapahtumiin liittyvää musiikkia. Musiikin keskittynyttä kuuntelutaitoa kehitetään kuuntelemalla analyttisesti ja tyyllisesti monipuolisesti. Kuuntelukasvatuksessa jatketaan tutustumista sinfoniaorkesterin soittimiin. Musiikinopetuksessa perehdytään keskeisiin länsimaisen taidemusiikin säveltäjiin oppilaan kokemusmaailman ja musiikin aikakausten mukaan.

"Kuukauden klassikot" kuuntelulistat käyttö. Sama lista käytössä koko alakoulun ajan.

Ks. musiikkivinkit 4. lk:n kohdalta.

T3 kannustaa oppilasta keholliseen musiikin, kuvien, tarinoiden ja tunnetilojen ilmaisuun kokonaisvaltaisesti liikkuen

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Musiikkiliikunta	Oppilas liikkuu musiikin mukaan ja käyttää kehoaan musiikilliseen ilmaisuun.

Laulusävelmistö harjoitellaan oppilaan luontaiselta sävelkorkeudelta. Otetaan huomioon monella oppilaalla jo alkanut äänenmurros. Oppilaat harjoittelevat mahdollisuuksien mukaan moniäänistä laulamista (esim. helpot kaksiaäniset laulut, kaanonit ja helpot säestysmelodiat). Oppilaita rohkaistaan yksin ja yhdessä laulamiseen. Melodiasoittamisen taitoja kehitetään yhteissoitossa. Yhteismusisoinnissa käytetään keskeisiä bändisoittimia ja harjoitellaan soittotekniikan alkeita. Tutustutaan musiikkitekologiaan bändisoittimien ja bändissä laulamisen kautta. Musiikin

opetukseen kuuluu myös musiikillisten tuotosten tekeminen, harjoittaminen ja esittäminen - toiset huomioiden. Oppilas oppii tekemään havaintoja toteutuksen aikana miltä musiikki tuntui ja mitä mielikuvia musiikki herätti. Musisoinnissa voidaan käyttää oppilaiden omia sävellyksiä, pelejä, leikkejä ja oppimispelejä.

Oppilaat kertaavat nuottikirjoituksessa aiemmin oppimaansa. Kuvionuottimenetelmä perinteisen rinnalla. Tutustutaan eri oktaavialoihin. Yhteissoitossa säestämistä komppilapuista ja sointumerkeistä. Pyritään edelleen kiinnittämään huomiota harmoniaan yhteissoitossa: duuri, molli, septimi. Jo opitut muotorakenteet ja esitysmerkinnät kerrataan. Tutustutaan "nuottisuunnistukseen": intro, pomppa, segno, fine, coda. Havainnoidaan rytmikkaa eri musiikin lajeissa soittaen, laulaen ja liikkuen. Valssi, humppa, beat, blues.

Musiikkia integroidaan mukaan eri oppiaineisiin, kuten äidinkieleen, historiaan, kuvataiteeseen ja ympäristötietoon. Omaan ja vieraisiin kulttuureihin tutustutaan soittaen, laulaen ja kuunnellen. Oppilaille pyritään tarjoamaan musiikkielämyksiä konserteissa sekä itse esittäen että yleisönä. Musiikkiesityksissä harjoitellaan yhteisen työskentelyn suunnittelua, esityksen harjoittamista ja valmiin tuotoksen esittämistä: yhdessä arvioidaan työskentelyn onnistumista. Tutustutaan musiikin tallentamiseen yhteismusisoinnin yhteydessä. Musiikin tuottamia elämyksiä opitaan kuvaamaan sanallisesti, liikkuen ja piirtäen. Oppilaita ohjataan yhteismusisoinnissa soittimien ja äänentoistolaitteiden turvalliseen käyttöön. Kuulon suojaamiseen musisoidessa ja musiikkia kuunneltaessa kiinnitetään huomiota. Kehitetään kykyä arvioida omaa musiikin osaamista. Pyritään herättämään oppilaan mielenkiinto musiikin harrastamiseen.

Hyödynnetään musiikkiopiston fyysistä läheisyyttä yhteistyössä: rakennetaan siltaa oppilaan koulumusiikin ja koulun ulkopuolisen harrastustoiminnan välille.

Ylläpidetään ohjelmistossa pohjois-suomalaiseen kulttuuriperintöön kuuluvia kappaleita. Harjoitellaan laulusävelmistöä myös vieraalla kielellä. Vieraiden maiden musiikkikulttuureihin tutustuessa opitaan alueen melodiakieltä, rytmikkaa ja tekstejä, jolloin oma kielitaito kehittyy. Opetuksessa soitetaan ja lauletaan musiikkityyleihin, vuodenaikoihin, teemoihin ja tapahtumiin liittyvää musiikkia. Musiikin keskittynyttä kuuntelutaitoa kehitetään kuuntelemalla analyttisesti ja tyyllisesti monipuolisesti. Kuuntelukasvatuksessa jatketaan tutustumista sinfoniaorkesterin soittimiin. Musiikinopetuksessa perehdytään keskeisiin länsimaisen taidemusiikin säveltäjiin oppilaan kokemusmaailman ja musiikin aikakausien mukaan.

"Kaukauden klassikot" kuuntelulistan käyttö. Sama lista käytössä koko alakoulun ajan.

Ks. musiikkivinkit 4. lk:n kohdalta.

T4 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia ääniympäristön ja musiikin elämykselliseen kuunteluun sekä ohjata häntä jäsentämään kuulemaansa sekä kertomaan siitä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Musiikin kuuntelu	Oppilas kuuntelee keskittyneesti musiikkia ja esittää näkemyksiään kuulemastaan.

Laulusävelmistöä harjoitellaan oppilaan luontaiselta sävelkorkeudelta. Otetaan huomioon monella oppilaalla jo alkanut äänenmurros. Oppilaat harjoittelevat mahdollisuuksien mukaan moniäänistä laulamista (esim. helpot kaksiaäniset laulut, kaanonit ja helpot säestysmelodiat). Oppilaita rohkaistaan yksin ja yhdessä laulamiseen. Melodiasoittamisen taitoja kehitetään yhteissoitossa. Yhteismusisoinnissa käytetään keskeisiä bändisoittimia ja harjoitellaan soittotekniikan alkeita. Tutustutaan musiikkitekologiaan bändisoittimien ja bändissä laulamisen kautta. Musiikin opetukseen kuuluu myös musiikillisten tuotosten tekeminen, harjoittaminen ja esittäminen - toiset huomioiden. Oppilas oppii tekemään havaintoja toteutuksen aikana miltä musiikki tuntui ja mitä

mielikuvia musiikki herätti. Musisoinnissa voidaan käyttää oppilaiden omia sävellyksiä, pelejä, leikkejä ja oppimispelejä.

Oppilaat kertaavat nuottikirjoituksessa aiemmin oppimaansa. Kuvionuottimenetelmä perinteisen rinnalla. Tutustutaan eri oktaavialoihin. Yhteissoitossa säestämistä komppilapuista ja sointumerkeistä. Pyritään edelleen kiinnittämään huomiota harmoniaan yhteissoitossa: duuri, molli, septimi. Jo opitut muotorakenteet ja esitysmerkinnät kerrataan. Tutustutaan "nuottisuunnistukseen": intro, pomppa, segno, fine, coda. Havainnoidaan rytmikkaa eri musiikin lajeissa soittaen, laulaen ja liikkuen. Valssi, humppa, beat, blues.

Musiikkia integroidaan mukaan eri oppiaineisiin, kuten äidinkieleen, historiaan, kuvataiteeseen ja ympäristötietoon. Omaan ja vieraisiin kulttuureihin tutustutaan soittaen, laulaen ja kuunnellen. Oppilaille pyritään tarjoamaan musiikkielämyksiä konserteissa sekä itse esittäen että yleisönä. Musiikkiesityksissä harjoitellaan yhteisen työskentelyn suunnittelua, esityksen harjoittamista ja valmiin tuotoksen esittämistä: yhdessä arvioidaan työskentelyn onnistumista. Tutustutaan musiikin tallentamiseen yhteismusisoinnin yhteydessä. Musiikin tuottamia elämyksiä opitaan kuvaamaan sanallisesti, liikkuen ja piirtäen. Oppilaita ohjataan yhteismusisoinnissa soittimien ja äänentoistolaitteiden turvalliseen käyttöön. Kuulon suojaamiseen musisoidessa ja musiikkia kuunneltaessa kiinnitetään huomiota. Kehitetään kykyä arvioida omaa musiikin osaamista. Pyritään herättämään oppilaan mielenkiinto musiikin harrastamiseen.

Hyödynnetään musiikkiopiston fyysistä läheisyyttä yhteistyössä: rakennetaan siltaa oppilaan koulumusiikin ja koulun ulkopuolisen harrastustoiminnan välille.

Ylläpidetään ohjelmistossa pohjois-suomalaiseen kulttuuriperintöön kuuluvia kappaleita. Harjoitellaan laulusävelmistöä myös vieraalla kielellä. Vieraiden maiden musiikkikulttuureihin tutustuessa opitaan alueen melodiakieltä, rytmikkaa ja tekstejä, jolloin oma kielitaito kehittyy. Opetuksessa soitetaan ja lauletaan musiikkityyleihin, vuodenaikoihin, teemoihin ja tapahtumiin liittyvää musiikkia. Musiikin keskittynyttä kuuntelutaitoa kehitetään kuuntelemalla analyttisesti ja tyyllisesti monipuolisesti. Kuuntelukasvatuksessa jatketaan tutustumista sinfoniaorkesterin soittimiin. Musiikinopetuksessa perehdytään keskeisiin länsimaisen taidemusiikin säveltäjiin oppilaan kokemusmaailman ja musiikin aikakausien mukaan.

"Kuukauden klassikot" kuuntelulistana käyttö. Sama lista käytössä koko alakoulun ajan.

Ks. musiikkivinkit 4. lk:n kohdalta.

T5 rohkaista oppilasta improvisoimaan sekä suunnittelemaan ja toteuttamaan pienimuotoisia sävellyksiä tai monitaiteellisia kokonaisuuksia eri keinoin ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Luovan musiikillisen ajattelun ilmaiseminen eri keinoin	Oppilas keksii omia ratkaisuja käyttäen ääntä, musiikkia, kuvaa tai muita ilmaisutapoja ja osaa tarvittaessa ohjatusti hyödyntää musiikkiteknologian tarjoamia mahdollisuuksia.

Laulusävelmistö harjoitellaan oppilaan luontaiselta sävelkorkeudelta. Otetaan huomioon monella oppilaalla jo alkanut äänenmurros. Oppilaat harjoittelevat mahdollisuuksien mukaan moniäänistä laulamista (esim. helpot kaksiaäniset laulut, kaanonit ja helpot säestysmelodiat). Oppilaita rohkaistaan yksin ja yhdessä laulamiseen. Melodiasoittamisen taitoja kehitetään yhteissoitossa. Yhteismusisoinnissa käytetään keskeisiä bändisoittimia ja harjoitellaan soittotekniikan alkeita. Tutustutaan musiikkiteknologiaan bändisoittimien ja bändissä laulamisen kautta. Musiikin

opetukseen kuuluu myös musiikillisten tuotosten tekeminen, harjoittaminen ja esittäminen - toiset huomioiden. Oppilas oppii tekemään havaintoja toteutuksen aikana miltä musiikki tuntui ja mitä mielikuvia musiikki herätti. Musisoinnissa voidaan käyttää oppilaiden omia sävellyksiä, pelejä, leikkejä ja oppimispelejä.

Oppilaat kertaavat nuottikirjoituksessa aiemmin oppimaansa. Kuvionuottimenetelmä perinteisen rinnalla. Tutustutaan eri oktaavialoihin. Yhteissoitossa säestämistä komppilapuista ja sointumerkeistä. Pyritään edelleen kiinnittämään huomiota harmoniaan yhteissoitossa: duuri, molli, septimi. Jo opitut muotorakenteet ja esitysmarkinnat kerrataan. Tutustutaan "nuottisuunnistukseen": intro, pomppa, segno, fine, coda. Havainnoidaan rytmikkaa eri musiikin lajeissa soittaen, laulaen ja liikkuen. Valssi, humppa, beat, blues.

Musiikkia integroidaan mukaan eri oppiaineisiin, kuten äidinkieleen, historiaan, kuvataiteeseen ja ympäristötietoon. Omaan ja vieraisiin kulttuureihin tutustutaan soittaen, laulaen ja kuunnellen. Oppilaille pyritään tarjoamaan musiikkielämyksiä konserteissa sekä itse esittäen että yleisönä. Musiikkiesityksissä harjoitellaan yhteisen työskentelyn suunnittelua, esityksen harjoittamista ja valmiin tuotoksen esittämistä: yhdessä arvioidaan työskentelyn onnistumista. Tutustutaan musiikin tallentamiseen yhteismusisoinnin yhteydessä. Musiikin tuottamia elämyksiä opitaan kuvaamaan sanallisesti, liikkuen ja piirtäen. Oppilaita ohjataan yhteismusisoinnissa soittimien ja äänentoistolaitteiden turvalliseen käyttöön. Kuulon suojaamiseen musisoidessa ja musiikkia kuunneltaessa kiinnitetään huomiota. Kehitetään kykyä arvioida omaa musiikin osaamista. Pyritään herättämään oppilaan mielenkiinto musiikin harrastamiseen.

Hyödynnetään musiikkiopiston fyysistä läheisyyttä yhteistyössä: rakennetaan siltaa oppilaan koulumusiikin ja koulun ulkopuolisen harrastustoiminnan välille.

Ylläpidetään ohjelmistossa pohjois-suomalaiseen kulttuuriperintöön kuuluvia kappaleita. Harjoitellaan laulusävelmistöä myös vieraalla kielellä. Vieraiden maiden musiikkikulttuureihin tutustuessa opitaan alueen melodiakieltä, rytmikkaa ja tekstejä, jolloin oma kielitaito kehittyy. Opetuksessa soitetaan ja lauletaan musiikkityyleihin, vuodenaikoihin, teemoihin ja tapahtumiin liittyvää musiikkia. Musiikin keskittynyttä kuuntelutaitoa kehitetään kuuntelemalla analyttisesti ja tyylillisesti monipuolisesti. Kuuntelukasvatuksessa jatketaan tutustumista sinfoniaorkesterin soittimiin. Musiikinopetuksessa perehdytään keskeisiin länsimaisen taidemusiikin säveltäjiin oppilaan kokemusmaailman ja musiikin aikakausien mukaan.

"Kaukauden klassikot" kuuntelulistan käyttö. Sama lista käytössä koko alakoulun ajan.

Ks. musiikkivinkit 4. lk:n kohdalta.

T6 ohjata oppilasta tarkastelemaan musiikillisia kokemuksiaan ja musiikillisen maailman esteettistä, kulttuurista ja historiallista monimuotoisuutta

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Musiikin merkitysten havainnointi	Oppilas esittää näkemyksiä musiikilliseen toimintaan liittyvistä havainnoistaan ja kokemuksistaan.

Laulusävelmistö harjoitellaan oppilaan luontaiselta sävelkorkeudelta. Otetaan huomioon monella oppilaalla jo alkanut äänenmurros. Oppilaat harjoittelevat mahdollisuuksien mukaan moniäänistä laulamista (esim. helpot kaksiaäniset laulut, kaanonit ja helpot säestysmelodiat). Oppilaita rohkaistaan yksin ja yhdessä laulamiseen. Melodiasoittamisen taitoja kehitetään yhteissoitossa. Yhteismusisoinnissa käytetään keskeisiä bändisoittimia ja harjoitellaan soittotekniikan alkeita. Tutustutaan musiikkitekologiaan bändisoittimien ja bändissä laulamisen kautta. Musiikin opetukseen kuuluu myös musiikillisten tuotosten tekeminen, harjoittaminen ja esittäminen - toiset

huomioiden. Oppilas oppii tekemään havaintoja toteutuksen aikana miltä musiikki tuntui ja mitä mielikuvia musiikki herätti. Musisoinnissa voidaan käyttää oppilaiden omia sävellyksiä, pelejä, leikkejä ja oppimispelejä.

Oppilaat kertaavat nuottikirjoituksessa aiemmin oppimaansa. Kuvionuottimenetelmä perinteisen rinnalla. Tutustutaan eri oktaavialoihin. Yhteissoitossa säestämistä komppilapuista ja sointumerkeistä. Pyritään edelleen kiinnittämään huomiota harmoniaan yhteissoitossa: duuri, molli, septimi. Jo opitut muotorakenteet ja esitysmerkinnät kerrataan. Tutustutaan "nuottisuunnistukseen": intro, pomppu, segno, fine, coda. Havainnoidaan rytmikkaa eri musiikin lajeissa soittaen, laulaen ja liikkuen. Valssi, humppa, beat, blues.

Musiikkia integroidaan mukaan eri oppiaineisiin, kuten äidinkieleen, historiaan, kuvataiteeseen ja ympäristötietoon. Omaan ja vieraisiin kulttuureihin tutustutaan soittaen, laulaen ja kuunnellen. Oppilaille pyritään tarjoamaan musiikkielämyksiä konserteissa sekä itse esittäen että yleisönä. Musiikkiesityksissä harjoitellaan yhteisen työskentelyn suunnittelua, esityksen harjoittamista ja valmiin tuotoksen esittämistä: yhdessä arvioidaan työskentelyn onnistumista. Tutustutaan musiikin tallentamiseen yhteismusisoinnin yhteydessä. Musiikin tuottamia elämyksiä opitaan kuvaamaan sanallisesti, liikkuen ja piirtäen. Oppilaita ohjataan yhteismusisoinnissa soittimien ja äänentoistolaitteiden turvalliseen käyttöön. Kuulon suojaamiseen musisoidessa ja musiikkia kuunneltaessa kiinnitetään huomiota. Kehitetään kykyä arvioida omaa musiikin osaamista. Pyritään herättämään oppilaan mielenkiinto musiikin harrastamiseen.

Hyödynnetään musiikkiopiston fyysistä läheisyyttä yhteistyössä: rakennetaan siltaa oppilaan koulumusiikin ja koulun ulkopuolisen harrastustoiminnan välille.

Ylläpidetään ohjelmistossa pohjois-suomalaiseen kulttuuriperintöön kuuluvia kappaleita. Harjoitellaan laulusävelmistöä myös vieraalla kielellä. Vieraiden maiden musiikkikulttuureihin tutustuessa opitaan alueen melodiakieltä, rytmikkaa ja tekstejä, jolloin oma kielitaito kehittyy. Opetuksessa soitetaan ja lauletaan musiikkityyleihin, vuodenaikoihin, teemoihin ja tapahtumiin liittyvää musiikkia. Musiikin keskittynyttä kuuntelutaitoa kehitetään kuuntelemalla analyttisesti ja tyyllisesti monipuolisesti. Kuuntelukasvatuksessa jatketaan tutustumista sinfoniaorkesterin soittimiin. Musiikinopetuksessa perehdytään keskeisiin länsimaisen taidemusiikin säveltäjiin oppilaan kokemusmaailman ja musiikin aikakausien mukaan.

"Kuukauden klassikot" kuuntelulistana käyttö. Sama lista käytössä koko alakoulun ajan.

Ks. musiikkivinkit 4. lk:n kohdalta.

T7 ohjata oppilasta ymmärtämään musiikkikäsitteitä ja musiikin merkintätapojen periaatteita musisoinnin yhteydessä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Musiikin merkintätapojen ymmärtäminen	Oppilas toimii opiskeltujen musiikillisten merkintöjen mukaisesti musisoinnin yhteydessä.

Laulusävelmistö harjoitellaan oppilaan luontaiselta sävelkorkeudelta. Otetaan huomioon monella oppilaalla jo alkanut äänenmurros. Oppilaat harjoittelevat mahdollisuuksien mukaan moniäänistä laulamista (esim. helpot kaksiaäniset laulut, kaanonit ja helpot säestysmelodiat). Oppilaita rohkaistaan yksin ja yhdessä laulamiseen. Melodiasoittamisen taitoja kehitetään yhteissoitossa. Yhteismusisoinnissa käytetään keskeisiä bändisoittimia ja harjoitellaan soittotekniikan alkeita. Tutustutaan musiikkitekologiaan bändisoittimien ja bändissä laulamisen kautta. Musiikin opetukseen kuuluu myös musiikillisten tuotosten tekeminen, harjoittaminen ja esittäminen - toiset huomioiden. Oppilas oppii tekemään havaintoja toteutuksen aikana miltä musiikki tuntui ja mitä

mielikuvia musiikki herätti. Musisoinnissa voidaan käyttää oppilaiden omia sävellyksiä, pelejä, leikkejä ja oppimispelejä.

Oppilaat kertaavat nuottikirjoituksessa aiemmin oppimaansa. Kuvionuottimenetelmä perinteisen rinnalla. Tutustutaan eri oktaavialoihin. Yhteissoitossa säestämistä komppilapuista ja sointumerkeistä. Pyritään edelleen kiinnittämään huomiota harmoniaan yhteissoitossa: duuri, molli, septimi. Jo opitut muotorakenteet ja esitysmerkinnät kerrataan. Tutustutaan "nuottisuunnistukseen": intro, pomppa, segno, fine, coda. Havainnoidaan rytmikkaa eri musiikin lajeissa soittaen, laulaen ja liikkuen. Valssi, humppa, beat, blues.

Musiikkia integroidaan mukaan eri oppiaineisiin, kuten äidinkieleen, historiaan, kuvataiteeseen ja ympäristötietoon. Omaan ja vieraisiin kulttuureihin tutustutaan soittaen, laulaen ja kuunnellen. Oppilaille pyritään tarjoamaan musiikkielämyksiä konserteissa sekä itse esittäen että yleisönä. Musiikkiesityksissä harjoitellaan yhteisen työskentelyn suunnittelua, esityksen harjoittamista ja valmiin tuotoksen esittämistä: yhdessä arvioidaan työskentelyn onnistumista. Tutustutaan musiikin tallentamiseen yhteismusisoinnin yhteydessä. Musiikin tuottamia elämyksiä opitaan kuvaamaan sanallisesti, liikkuen ja piirtäen. Oppilaita ohjataan yhteismusisoinnissa soittimien ja äänentoistolaitteiden turvalliseen käyttöön. Kuulon suojaamiseen musisoidessa ja musiikkia kuunneltaessa kiinnitetään huomiota. Kehitetään kykyä arvioida omaa musiikin osaamista. Pyritään herättämään oppilaan mielenkiinto musiikin harrastamiseen.

Hyödynnetään musiikkiopiston fyysistä läheisyyttä yhteistyössä: rakennetaan siltaa oppilaan koulumusiikin ja koulun ulkopuolisen harrastustoiminnan välille.

Ylläpidetään ohjelmistossa pohjois-suomalaiseen kulttuuriperintöön kuuluvia kappaleita. Harjoitellaan laulusävelmistöä myös vieraalla kielellä. Vieraiden maiden musiikkikulttuureihin tutustuessa opitaan alueen melodiakieltä, rytmikkaa ja tekstejä, jolloin oma kielitaito kehittyy. Opetuksessa soitetaan ja lauletaan musiikkityyleihin, vuodenaikoihin, teemoihin ja tapahtumiin liittyvää musiikkia. Musiikin keskittynyttä kuuntelutaitoa kehitetään kuuntelemalla analyttisesti ja tyyllisesti monipuolisesti. Kuuntelukasvatuksessa jatketaan tutustumista sinfoniaorkesterin soittimiin. Musiikinopetuksessa perehdytään keskeisiin länsimaisen taidemusiikin säveltäjiin oppilaan kokemusmaailman ja musiikin aikakausten mukaan.

"Kuukauden klassikot" kuuntelulistana käyttö. Sama lista käytössä koko alakoulun ajan.

Ks. musiikkivinkit 4. lk:n kohdalta.

T8 ohjata oppilasta tunnistamaan musiikin vaikutuksia hyvinvointiin sekä huolehtimaan musisointi- ja ääniympäristön turvallisuudesta

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Välineiden ja laitteiden turvallinen käyttö	Oppilas käyttää laitteita ja soittimia ottaen huomioon muun muassa äänen ja musiikin voimakkuuteen liittyvät tekijät.

Laulusävelmistö harjoitellaan oppilaan luontaiselta sävelkorkeudelta. Otetaan huomioon monella oppilaalla jo alkanut äänenmurros. Oppilaat harjoittelevat mahdollisuuksien mukaan moniäänistä laulamista (esim. helpot kaksiaääniset laulut, kaanonit ja helpot säestysmelodiat). Oppilaita rohkaistaan yksin ja yhdessä laulamiseen. Melodiasoittamisen taitoja kehitetään yhteissoitossa. Yhteismusisoinnissa käytetään keskeisiä bändisoittimia ja harjoitellaan soittotekniikan alkeita. Tutustutaan musiikkitekologiaan bändisoittimien ja bändissä laulamisen kautta. Musiikin opetukseen kuuluu myös musiikillisten tuotosten tekeminen, harjoittaminen ja esittäminen - toiset huomioiden. Oppilas oppii tekemään havaintoja toteutuksen aikana miltä musiikki tuntui ja mitä

mielikuvia musiikki herätti. Musisoinnissa voidaan käyttää oppilaiden omia sävellyksiä, pelejä, leikkejä ja oppimispelejä.

Oppilaat kertaavat nuottikirjoituksessa aiemmin oppimaansa. Kuvionuottimenetelmä perinteisen rinnalla. Tutustutaan eri oktaavialoihin. Yhteissoitossa säestämistä komppilapuista ja sointumerkeistä. Pyritään edelleen kiinnittämään huomiota harmoniaan yhteissoitossa: duuri, molli, septimi. Jo opitut muotorakenteet ja esitysmerkinnät kerrataan. Tutustutaan "nuottisuunnistukseen": intro, pomppa, segno, fine, coda. Havainnoidaan rytmikkaa eri musiikin lajeissa soittaen, laulaen ja liikkuen. Valssi, humppa, beat, blues.

Musiikkia integroidaan mukaan eri oppiaineisiin, kuten äidinkieleen, historiaan, kuvataiteeseen ja ympäristötietoon. Omaan ja vieraisiin kulttuureihin tutustutaan soittaen, laulaen ja kuunnellen. Oppilaille pyritään tarjoamaan musiikkielämyksiä konserteissa sekä itse esittäen että yleisönä. Musiikkiesityksissä harjoitellaan yhteisen työskentelyn suunnittelua, esityksen harjoittamista ja valmiin tuotoksen esittämistä: yhdessä arvioidaan työskentelyn onnistumista. Tutustutaan musiikin tallentamiseen yhteismusisoinnin yhteydessä. Musiikin tuottamia elämyksiä opitaan kuvaamaan sanallisesti, liikkuen ja piirtäen. Oppilaita ohjataan yhteismusisoinnissa soittimien ja äänentoistolaitteiden turvalliseen käyttöön. Kuulon suojaamiseen musisoidessa ja musiikkia kuunneltaessa kiinnitetään huomiota. Kehitetään kykyä arvioida omaa musiikin osaamista. Pyritään herättämään oppilaan mielenkiinto musiikin harrastamiseen.

Hyödynnetään musiikkiopiston fyysistä läheisyyttä yhteistyössä: rakennetaan siltaa oppilaan koulumusiikin ja koulun ulkopuolisen harrastustoiminnan välille.

T9 ohjata oppilasta kehittämään musiikillista osaamistaan harjoittelun avulla, osallistumaan tavoitteiden asettamiseen ja arvioimaan edistymistään suhteessa tavoitteisiin

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Oppimaan oppiminen ja työskentelytaidot	Oppilas asettaa tavoitteen musiikillisen osaamisensa kehittämiseksi ja toimii tavoitteen mukaisesti yhteismusisoinnissa.

Laulusävelmistö harjoitellaan oppilaan luontaiselta sävelkorkeudelta. Otetaan huomioon monella oppilaalla jo alkanut äänenmurros. Oppilaat harjoittelevat mahdollisuuksien mukaan moniäänistä laulamista (esim. helpot kaksiaäniset laulut, kaanonit ja helpot säestysmelodiat). Oppilaita rohkaistaan yksin ja yhdessä laulamiseen. Melodiasoittamisen taitoja kehitetään yhteissoitossa. Yhteismusisoinnissa käytetään keskeisiä bändisoittimia ja harjoitellaan soittotekniikan alkeita. Tutustutaan musiikkitekologiaan bändisoittimien ja bändissä laulamisen kautta. Musiikin opetukseen kuuluu myös musiikillisten tuotosten tekeminen, harjoittaminen ja esittäminen - toiset huomioiden. Oppilas oppii tekemään havaintoja toteutuksen aikana miltä musiikki tuntui ja mitä mielikuvia musiikki herätti. Musisoinnissa voidaan käyttää oppilaiden omia sävellyksiä, pelejä, leikkejä ja oppimispelejä.

Oppilaat kertaavat nuottikirjoituksessa aiemmin oppimaansa. Kuvionuottimenetelmä perinteisen rinnalla. Tutustutaan eri oktaavialoihin. Yhteissoitossa säestämistä komppilapuista ja sointumerkeistä. Pyritään edelleen kiinnittämään huomiota harmoniaan yhteissoitossa: duuri, molli, septimi. Jo opitut muotorakenteet ja esitysmerkinnät kerrataan. Tutustutaan "nuottisuunnistukseen": intro, pomppa, segno, fine, coda. Havainnoidaan rytmikkaa eri musiikin lajeissa soittaen, laulaen ja liikkuen. Valssi, humppa, beat, blues.

Musiikkia integroidaan mukaan eri oppiaineisiin, kuten äidinkieleen, historiaan, kuvataiteeseen ja ympäristötietoon. Omaan ja vieraisiin kulttuureihin tutustutaan soittaen, laulaen ja kuunnellen.

Oppilaille pyritään tarjoamaan musiikkielämyksiä konserteissa sekä itse esittäen että yleisönä. Musiikkiesityksissä harjoitellaan yhteisen työskentelyn suunnittelua, esityksen harjoittamista ja valmiin tuotoksen esittämistä: yhdessä arvioidaan työskentelyn onnistumista. Tutustutaan musiikin tallentamiseen yhteismusisoinnin yhteydessä. Musiikin tuottamia elämyksiä opitaan kuvaamaan sanallisesti, liikkuen ja piirtäen. Oppilaita ohjataan yhteismusisoinnissa soittimien ja äänentoistolaitteiden turvalliseen käyttöön. Kuulon suojaamiseen musisoidessa ja musiikkia kuunneltaessa kiinnitetään huomiota. Kehitetään kykyä arvioida omaa musiikin osaamista. Pyritään herättämään oppilaan mielenkiinto musiikin harrastamiseen.

Hyödynnetään musiikkiopiston fyysistä läheisyyttä yhteistyössä: rakennetaan siltaa oppilaan koulumusiikin ja koulun ulkopuolisen harrastustoiminnan välille.

Ylläpidetään ohjelmistossa pohjois-suomalaiseen kulttuuriperintöön kuuluvia kappaleita. Harjoitellaan laulusävelmistöä myös vieraalla kielellä. Vieraiden maiden musiikkikulttuureihin tutustuessa opitaan alueen melodiakieltä, rytmikkaa ja tekstejä, jolloin oma kielitaito kehittyy. Opetuksessa soitetaan ja lauletaan musiikkityyleihin, vuodenaikoihin, teemoihin ja tapahtumiin liittyvää musiikkia. Musiikin keskittynyttä kuuntelutaitoa kehitetään kuuntelemalla analyttisesti ja tyyllisesti monipuolisesti. Kuuntelukasvatuksessa jatketaan tutustumista sinfoniaorkesterin soittimiin. Musiikinopetuksessa perehdytään keskeisiin länsimaisen taidemusiikin säveltäjiin oppilaan kokemusmaailman ja musiikin aikakausten mukaan.

"Kuukauden klassikot" kuuntelulistan käyttö. Sama lista käytössä koko alakoulun ajan.

Ks. musiikkivinkit 4. lk:n kohdalta.

33.6.17. Elämänkatsomustieto

Elämänkatsomustiedon tehtävä

Elämänkatsomustiedon opetuksen ydintehtävänä on edistää oppilaiden kykyä etsiä hyvää elämää. Elämänkatsomustiedossa ihmiset ymmärretään kulttuuriaan uusintavina ja luovina toimijoina, jotka kokevat ja tuottavat merkityksiä keskinäisessä toiminnassaan ja kanssakäymisissä ympäröivän maailman kanssa. Katsomuksia, inhimillisiä käytäntöjä ja niitä koskevia merkityksiä pidetään yksilöiden, yhteisöjen ja kulttuuriperinnön vuorovaikutuksen tuloksina. Elämänkatsomustiedossa painotetaan ihmisten kykyä vaikuttaa aktiivisesti omaan ajatteluunsa ja toimintaansa. Tämä koskee myös oppilaiden opiskelua ja oppimista. Siksi on keskeistä sovittaa opetukseen ja opiskeluun oppilaan oma ajattelu- ja kokemusmaailma.

Elämänkatsomustiedon opetuksen tehtävänä on kehittää oppilaiden valmiuksia kasvaa itsenäiseksi, suvaitsevaiseksi, vastuulliseksi ja arvostelukykyiseksi yhteisönsä jäseneksi. Tavoitteena on täysivaltainen demokraattinen kansalaisuus globalisoituvassa ja nopeasti muuttuvassa maailmassa. Tämä edellyttää elämänkatsomustiedon opetukselta monipuolisen katsomuksellisen ja kulttuurisen yleissivistyksen kartuttamisen lisäksi eettisen ja kriittisen ajattelun ja toimintakyvyn sekä oppimisen taitojen kehittämistä. Elämänkatsomustiedossa kriittinen ajattelu ymmärretään perusteita etsivänä, asiayhteydet hahmottavana ja tilannetajuisena sekä itseään korjaavana. Siihen liittyy avoin ja pohdiskeleva asenne.

Elämänkatsomustieto tukee laaja-alaisen osaamisen kehittymistä, erityisesti ajattelun ja oppimaan oppimisen taitoja, kulttuurisen osaamisen, vuorovaikutuksen ja ilmaisun taitoja, itsestä huolehtimista ja arjentaitoja sekä osallistumista, vaikuttamista ja vastuullisuutta.

Elämänkatsomustiedon tehtävä vuosiluokilla 3-6

Vuosiluokilla 3-6 elämänkatsomustiedon opetuksen erityisenä tehtävänä on rohkaista ja tukea oppilaiden pyrkimystä rakentaa identiteettiään ja elämänkatsomustaan. Opetuksessa keskeistä on tukea oppilaiden eettisen ajattelun taitojen ja kulttuurisen osaamisen kehittymistä sekä kykyä ilmaista omia näkemyksiään ja niiden perusteita.

Elämäkatsomustiedon oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Työtapojen valinnassa oppiaineen tavoitteiden kannalta keskeistä on luoda turvallinen ja avoin psyykkinen ja sosiaalinen oppimisympäristö, jossa jokainen oppilas kokee tulevaisuutensa kuulluksi ja arvostetuksi. Työskentelyssä tuetaan oppimisen itsesäätelytaitojen kehittymistä. Fyysistä oppimisympäristöä kehitetään erilaiset oppimisen ja työskentelemisen tavat huomioon ottavaksi ja joustavasti muunneltavaksi. Yhteisiä, opettajan ohjaamia tutkimuskeskusteluja rikastetaan toiminnallisilla aktiviteeteilla, saduilla, kertomuksilla, leikeillä, musiikilla, kuvataiteella ja draamalla. Toiminnallisissa aktiviteeteissa otetaan huomioon elinympäristön digitalisoituminen.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki elämäkatsomustiedossa vuosiluokilla 3-6

Oppiaineen tavoitteiden kannalta keskeistä ohjauksen ja tuen järjestämisessä on vahvistaa oppilaan osallisuuden ja minäpystyvyyden kokemusta. Elämäkatsomustieto oppiaineena tukee oppilaan hyvinvointia, kehitystä ja oppimista tarjoamalla mahdollisuuksia ja käsitteellisiä välineitä tutkia, jäsentää ja rakentaa omaa katsomuksellista identiteettiä yhdessä muiden kanssa. Ohjausta ja tukea tarvitaan erityisesti vuorovaikutus- ja ajattelutaitojen kehittymiseen. Oppilaiden yksilöllisen tuen tarpeet sekä mahdollisuus syventymiseen ja yksilölliseen etenemiseen otetaan huomioon työtapojen ja sisältöjen valinnassa.

Oppilaan oppimisen arviointi elämäkatsomustiedossa vuosiluokilla 3-6

Elämäkatsomustiedon opetuksessa oppimisen arviointi on ohjaavaa ja kannustavaa. Palautteella pyritään rohkaisemaan oppilasta perehtymään ja tutkimaan oppimisen kannalta keskeisiä lähteitä ja piirteitä sekä tekemään asioista omia tulkintoja. Arvioinnissa otetaan huomioon monimuotoiset kirjallisen ja suullisen tuottamisen tavat sekä muun tekemisen ja ilmaisumuotojen kautta osoitettu osaaminen. Tärkeää on niiden kautta osoitettu ilmaisu- ja perustelutaito. Yksityiskohtaisen muistamisen sijaan arvioinnissa kiinnitetään erityisesti huomiota tiedon soveltamiseen sekä ajattelun ja argumentaation kehittymiseen.

Elämäkatsomustiedon sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaan osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellään osaamisen taso 6. vuosiluokan lukuvuositolodistusta varten opettaja käyttää elämäkatsomustiedon valtakunnallisia arviointikriteereitä.

Vuosiluokka 3

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Kasvamisen hyvään elämään

Harjoitellaan toisen kohtaamista ja erilaisten näkökulmien arvostamista. Tutkitaan oikeudenmukaisuuden ilmenemistä jokapäiväisessä elämässä. Tutkitaan vapautta ja vastuuta, erityisesti ajattelun-, uskonnon- ja elämäkatsomuksen vapauden näkökulmista. Perehdytään arvon ja normin käsitteisiin. Pohditaan yhdenvertaisuutta, onnellisuutta ja hyvää elämää. Harjoitellaan oman näkemyksen erittelyä ja perustelemista suhteessa toisiin.

S2 Erilaisia elämäntapoja

Tutkitaan eri näkökulmista omaa identiteettiä. Perehdytään suomalaiseen kulttuuriin ja kulttuurivähemmistöihin sekä erilaisiin elämän- ja maailmankatsomuksiin. Pohditaan esimerkiksi yhdenvertaisuuden, hyväksymisen, ymmärtämisen, tietämisen, uskomisen ja luulemisen merkityksiä. Perehdytään maailman kulttuuriperintöön ja sen arvokkuuteen. Harjoitellaan oman näkemyksen erittelyä ja perustelemista suhteessa eri kulttuureihin ja katsomuksiin.

S3 Yhteiselämän perusteita

Perehdytään ihmisten yhteiselämän perusteisiin tutkimalla esimerkiksi sopimuksen, lupauksen, oikeuden ja velvollisuuden, yhdenvertaisuuden, rauhan ja demokratian merkityksiä niin erilaisissa oppilaan elämään liittyvissä arkipäivän tilanteissa ja ympäristöissä kuin laajemminkin. Perehdytään lapsen oikeuksiin pohtien niiden toteutumista lähellä ja kaukana. Harjoitellaan tekojen eettistä arviointia niiden kontekstin, tarkoitusten ja seurausten näkökulmista. Harjoitellaan omien näkemysten erittelyä ja perustelemista suhteessa yhteiselämän vaatimuksiin.

S4 Luonto ja kestävä tulevaisuus

Perehdytään erilaisiin aikakäsityksiin ja tapoihin selittää maailmaa sekä pohditaan niiden vaikutusta ihmisten elämään ja niihin liittyviä erilaisia tietokäsityksiä. Tutkitaan erilaisia luontokäsityksiä, luonnon ja ihmisen tulevaisuutta sekä kestävää kehitystä. Harjoitellaan omien näkemysten erittelyä ja perustelemista suhteessa maailmankuvaan ja kestävään tulevaisuuteen.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1, S2, S3, S4	L1, L2, L3, L7
T2	S1, S2, S3, S4	L1, L4, L5
T3	S1, S2, S3	L1, L4
T4	S1, S2, S3	L3, L7
T5	S2, S3, S4	L2, L4, L5
T6	S1, S2, S3, S4	L1, L2
T7	S1, S2, S3, S4	L1, L2, L5
T8	S1, S2, S3	L2, L7
T9	S3	L2, L3
T10	S1, S2, S3, S4	L5, L6, L7

Vuosiluokan tavoitteet

T1 luoda edellytyksiä oppilaan eettisten ajattelun taitojen kehittymiselle ja kannustaa oppilasta soveltamaan eettisiä periaatteita arjen tilanteisiin

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Käsitteiden hallinta ja soveltaminen	Oppilas osaa selittää muutamia keskeisiä etiikan käsitteitä ja jäsentää niiden avulla joitakin elämässä kohtaamiaan eettisiä tilanteita.

T2 ohjata oppilasta tunnistamaan ja arvioimaan väitteitä ja niiden perusteluita

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Väitteiden ja perusteluiden tunnistaminen ja arviointi	Oppilas osaa löytää keskustelusta väitteitä ja niiden perusteluita sekä pohtia perusteluiden asiaankuuluvuutta

T3 edistää oppilaan kykyä oivaltaa asioiden välisiä suhteita ja kehittää ajatteluaan

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Päätelytaidot	Oppilas osaa tunnistaa virhepäätelyä ja korjata sen pohjalta omaa ajatteluaan

T4 ohjata oppilasta kantamaan vastuuta itsestä, toisista ihmisistä ja luonnosta

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Vastuullisen toiminnan tunteminen	Oppilas osaa kuvata, mitä tarkoittaa itsestä, toisista ja luonnosta vastuun ottaminen sekä kertoa, mitä se tarkoittaa omassa toiminnassa

T5 ohjata oppilas tutustumaan suomalaiseen, eurooppalaiseen ja maailman kulttuuriperintöön sekä hahmottamaan kulttuurista moninaisuutta ilmiönä.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tietojen ja käsitteiden hallinta	Oppilas osaa nimetä ja selittää joitakin kulttuuriin liittyviä ilmiöitä suomalaisesta, eurooppalaisesta ja maailman kulttuuriperinnöstä. Oppilas osaa antaa esimerkkejä yhteisön tai yhteiskunnan kulttuurisesta moninaisuudesta

T6 tukea oppilasta rakentamaan katsomuksellista ja kulttuurista yleissivistystään

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tietojen ja käsitteiden hallinta	Oppilas osaa nimetä joitakin katsomusten ja kulttuurien tärkeimpiä piirteitä.

T7 ohjata oppilasta suunnittelemaan ja arvioimaan omaa katsomuksellista oppimistaan

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Oppimaan oppimisen taidot	Oppilas osaa asettaa opiskeluun liittyviä tavoitteita, pyrkii toimimaan tavoitteiden suunnassa ja arvioi niiden toteutumista sekä yksin että ryhmässä.

T8 rohkaista oppilasta ilmaisemaan katsomustaan ja kuuntelemaan muiden katsomuksellisia kannanottoja

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Vuorovaikutus-aidot ja toiminta ryhmän jäsenenä	Oppilas ilmaisee omaa katsomuksellista ajatteluaan rakentavasti ja osaa kuunnella toisten näkemyksiä ja kannanottoja.

T9 ohjata oppilas tuntemaan YK:n yleismaailmalliseen ihmisoikeuksien julistukseen perustuvaa ihmisoikeusetiikkaa, erityisesti lapsen oikeuksia

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ihmisoikeusetiikka	Oppilas tietää YK:n yleismaailmallisen ihmisoikeuksien julistuksen keskeisen sisällön ja osaa kertoa esimerkkejä lapsen oikeuksista.

T10 rohkaista oppilasta toimimaan aloitteellisesti ja vastuullisesti omassa ympäristössään

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Vaikuttamisen keinojen tunteminen	Oppilas osaa etsiä ja kuvata joitakin vastuullisen vaikuttamisen keinoja.

Vuosiluokka 4

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Kasvaminen hyvään elämään

Harjoitellaan toisen kohtaamista ja erilaisten näkökulmien arvostamista. Tutkitaan oikeudenmukaisuuden ilmenemistä jokapäiväisessä elämässä. Tutkitaan vapautta ja vastuuta, erityisesti ajattelun-, uskonnon- ja elämänkatsomuksen vapauden näkökulmista. Perehdytään arvon ja normin käsitteisiin. Pohditaan yhdenvertaisuutta, onnellisuutta ja hyvää elämää. Harjoitellaan oman näkemyksen erittelyä ja perustelemista suhteessa toisiin.

S2 Erilaisia elämäntapoja

Tutkitaan eri näkökulmista omaa identiteettiä. Perehdytään suomalaiseen kulttuuriin ja kulttuurivähemmistöihin sekä erilaisiin elämän- ja maailmankatsomuksiin. Pohditaan esimerkiksi yhdenvertaisuuden, hyväksymisen, ymmärtämisen, tietämisen, uskomisen ja luulemisen merkityksiä. Perehdytään maailman kulttuuriperintöön ja sen arvokkuuteen. Harjoitellaan oman näkemyksen erittelyä ja perustelemista suhteessa eri kulttuureihin ja katsomuksiin.

S3 Yhteiselämän perusteita

Perehdytään ihmisten yhteiselämän perusteisiin tutkimalla esimerkiksi sopimuksen, lupauksen, oikeuden ja velvollisuuden, yhdenvertaisuuden, rauhan ja demokratian merkityksiä niin erilaisissa oppilaan elämään liittyvissä arkipäivän tilanteissa ja ympäristöissä kuin laajemminkin. Perehdytään lapsen oikeuksiin pohtien niiden toteutumista lähellä ja kaukana. Harjoitellaan tekojen eettistä arviointia niiden kontekstin, tarkoitusten ja seurausten näkökulmista. Harjoitellaan omien näkemysten erittelyä ja perustelemista suhteessa yhteiselämän vaatimuksiin.

S4 Luonto ja kestävä tulevaisuus

Perehdytään erilaisiin aikakäsityksiin ja tapoihin selittää maailmaa sekä pohditaan niiden vaikutusta ihmisten elämään ja niihin liittyviä erilaisia tietokäsityksiä. Tutkitaan erilaisia luontokäsityksiä, luonnon ja ihmisen tulevaisuutta sekä kestävää kehitystä. Harjoitellaan omien näkemysten erittelyä ja perustelemista suhteessa maailmankuvaan ja kestävään tulevaisuuteen.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1, S2, S3, S4	L1, L2, L3, L7
T2	S1, S2, S3, S4	L1, L4, L5
T3	S1, S2, S3	L1, L4
T4	S1, S2, S3	L3, L7
T5	S2, S3, S4	L2, L4, L5
T6	S1, S2, S3, S4	L1, L2
T8	S1, S2, S3	L2, L7
T9	S3	L2, L3
T10	S1, S2, S3, S4	L5, L6, L7

Vuosiluokan tavoitteet

T1 luoda edellytyksiä oppilaan eettisten ajattelun taitojen kehittymiselle ja kannustaa oppilasta soveltamaan eettisiä periaatteita arjen tilanteisiin

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Käsitteiden hallinta ja soveltaminen	Oppilas osaa selittää muutamia keskeisiä etiikan käsitteitä ja jäsentää niiden avulla joitakin elämässä kohtaamiaan eettisiä tilanteita.

T2 ohjata oppilasta tunnistamaan ja arvioimaan väitteitä ja niiden perusteluita

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Väitteiden ja perusteluiden tunnistaminen ja arviointi	Oppilas osaa löytää keskustelusta väitteitä ja niiden perusteluita sekä pohtia perusteluiden asiaankuuluvuutta

T3 edistää oppilaan kykyä oivaltaa asioiden välisiä suhteita ja kehittää ajatteluaan

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Päätelytaidot	Oppilas osaa tunnistaa virhepäätelyä ja korjata sen pohjalta omaa ajatteluaan

T4 ohjata oppilasta kantamaan vastuuta itsestä, toisista ihmisistä ja luonnosta

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Vastuullisen toiminnan tunteminen	Oppilas osaa kuvata, mitä tarkoittaa itsestä, toisista ja luonnosta vastuun ottaminen sekä kertoa, mitä se tarkoittaa omassa toiminnassa

T5 ohjata oppilas tutustumaan suomalaiseen, eurooppalaiseen ja maailman kulttuuriperintöön sekä hahmottamaan kulttuurista moninaisuutta ilmiönä.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tietojen ja käsitteiden hallinta	Oppilas osaa nimetä ja selittää joitakin kulttuuriin liittyviä ilmiöitä suomalaisesta, eurooppalaisesta ja maailman kulttuuriperinnöstä. Oppilas osaa antaa esimerkkejä yhteisön tai yhteiskunnan kulttuurisesta moninaisuudesta

T6 tukea oppilasta rakentamaan katsomuksellista ja kulttuurista yleissivistystään

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tietojen ja käsitteiden hallinta	Oppilas osaa nimetä joitakin katsomusten ja kulttuurien tärkeimpiä piirteitä.

T8 rohkaista oppilasta ilmaisemaan katsomustaan ja kuuntelemaan muiden katsomuksellisia kannanottoja

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Vuorovaikutus-aidot ja toiminta ryhmän jäsenenä	Oppilas ilmaisee omaa katsomuksellista ajatteluaan rakentavasti ja osaa kuunnella toisten näkemyksiä ja kannanottoja.

T9 ohjata oppilas tuntemaan YK:n yleismaailmalliseen ihmisoikeuksien julistukseen perustuvaa ihmisoikeusetiikkaa, erityisesti lapsen oikeuksia

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ihmisoikeusetiikka	Oppilas tietää YK:n yleismaailmallisen ihmisoikeuksien julistuksen keskeisen sisällön ja osaa kertoa esimerkkejä lapsen oikeuksista.

T10 rohkaista oppilasta toimimaan aloitteellisesti ja vastuullisesti omassa ympäristössään

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Vaikuttamisen keinojen tunteminen	Oppilas osaa etsiä ja kuvata joitakin vastuullisen vaikuttamisen keinoja.

Vuosiluokka 5

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Kasvaminen hyvään elämään

Harjoitellaan toisen kohtaamista ja erilaisten näkökulmien arvostamista. Tutkitaan oikeudenmukaisuuden ilmenemistä jokapäiväisessä elämässä. Tutkitaan vapautta ja vastuuta, erityisesti ajattelun-, uskonnon- ja elämänkatsomuksen vapauden näkökulmista. Perehdytään arvon ja normin käsitteisiin. Pohditaan yhdenvertaisuutta, onnellisuutta ja hyvää elämää. Harjoitellaan oman näkemyksen erittelyä ja perustelemista suhteessa toisiin.

S2 Erilaisia elämäntapoja

Tutkitaan eri näkökulmista omaa identiteettiä. Perehdytään suomalaiseen kulttuuriin ja kulttuurivähemmistöihin sekä erilaisiin elämän- ja maailmankatsomuksiin. Pohditaan esimerkiksi yhdenvertaisuuden, hyväksymisen, ymmärtämisen, tietämisen, uskomisen ja luulemisen merkityksiä. Perehdytään maailman kulttuuriperintöön ja sen arvokkuuteen. Harjoitellaan oman näkemyksen erittelyä ja perustelemista suhteessa eri kulttuureihin ja katsomuksiin.

S3 Yhteiselämän perusteita

Perehdytään ihmisten yhteiselämän perusteisiin tutkimalla esimerkiksi sopimuksen, lupauksen, oikeuden ja velvollisuuden, yhdenvertaisuuden, rauhan ja demokratian merkityksiä niin erilaisissa oppilaan elämään liittyvissä arkipäivän tilanteissa ja ympäristöissä kuin laajemminkin. Perehdytään lapsen oikeuksiin pohtien niiden toteutumista lähellä ja kaukana. Harjoitellaan tekojen eettistä arviointia niiden kontekstin, tarkoitusten ja seurausten näkökulmista. Harjoitellaan omien näkemysten erittelyä ja perustelemista suhteessa yhteiselämän vaatimuksiin.

S4 Luonto ja kestävä tulevaisuus

Perehdytään erilaisiin aikakäsityksiin ja tapoihin selittää maailmaa sekä pohditaan niiden vaikutusta ihmisten elämään ja niihin liittyviä erilaisia tietokäsityksiä. Tutkitaan erilaisia luontokäsityksiä, luonnon ja ihmisen tulevaisuutta sekä kestävä kehitystä. Harjoitellaan omien näkemysten erittelyä ja perustelemista suhteessa maailmankuvaan ja kestävään tulevaisuuteen.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1, S2, S3, S4	L1, L2, L3, L7
T2	S1, S2, S3, S4	L1, L4, L5
T3	S1, S2, S3	L1, L4
T4	S1, S2, S3	L3, L7
T5	S2, S3, S4	L2, L4, L5
T6	S1, S2, S3, S4	L1, L2
T7	S1, S2, S3, S4	L1, L2, L5
T8	S1, S2, S3	L2, L7
T9	S3	L2, L3
T10	S1, S2, S3, S4	L5, L6, L7

Vuosiluokan tavoitteet

T1 luoda edellytyksiä oppilaan eettisten ajattelun taitojen kehittymiselle ja kannustaa oppilasta soveltamaan eettisiä periaatteita arjen tilanteisiin

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Käsitteiden hallinta ja soveltaminen	Oppilas osaa selittää muutamia keskeisiä etiikan käsitteitä ja jäsentää niiden avulla joitakin elämässä kohtaamiaan eettisiä tilanteita.

T2 ohjata oppilasta tunnistamaan ja arvioimaan väitteitä ja niiden perusteluita

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Väitteiden ja perusteluiden tunnistaminen ja arviointi	Oppilas osaa löytää keskustelusta väitteitä ja niiden perusteluita sekä pohtia perusteluiden asiaankuuluvuutta

T3 edistää oppilaan kykyä oivaltaa asioiden välisiä suhteita ja kehittää ajatteluaan

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Päätelytaidot	Oppilas osaa tunnistaa virhepäätelyä ja korjata sen pohjalta omaa ajatteluaan

T4 ohjata oppilasta kantamaan vastuuta itsestä, toisista ihmisistä ja luonnosta

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Vastuullisen toiminnan tunteminen	Oppilas osaa kuvata, mitä tarkoittaa itsestä, toisista ja luonnosta vastuun ottaminen sekä kertoa, mitä se tarkoittaa omassa toiminnassa

T5 ohjata oppilas tutustumaan suomalaiseen, eurooppalaiseen ja maailman kulttuuriperintöön sekä hahmottamaan kulttuurista moninaisuutta ilmiönä.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tietojen ja käsitteiden hallinta	Oppilas osaa nimetä ja selittää joitakin kulttuuriin liittyviä ilmiöitä suomalaisesta, eurooppalaisesta ja maailman kulttuuriperinnöstä. Oppilas osaa antaa esimerkkejä yhteisön tai yhteiskunnan kulttuurisesta moninaisuudesta

T6 tukea oppilasta rakentamaan katsomuksellista ja kulttuurista yleissivistystään

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tietojen ja käsitteiden hallinta	Oppilas osaa nimetä joitakin katsomusten ja kulttuurien tärkeimpiä piirteitä.

T7 ohjata oppilasta suunnittelemaan ja arvioimaan omaa katsomuksellista oppimistaan

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Oppimaan oppimisen taidot	Oppilas osaa asettaa opiskeluun liittyviä tavoitteita, pyrkii toimimaan tavoitteiden suunnassa ja arvioi niiden toteutumista sekä yksin että ryhmässä.

T8 rohkaista oppilasta ilmaisemaan katsomustaan ja kuuntelemaan muiden katsomuksellisia kannanottoja

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Vuorovaikutus-aidot ja toiminta ryhmän jäsenenä	Oppilas ilmaisee omaa katsomuksellista ajatteluaan rakentavasti ja osaa kuunnella toisten näkemyksiä ja kannanottoja.

T9 ohjata oppilas tuntemaan YK:n yleismaailmalliseen ihmisoikeuksien julistukseen perustuvaa ihmisoikeusetiikkaa, erityisesti lapsen oikeuksia

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ihmisoikeusetiikka	Oppilas tietää YK:n yleismaailmallisen ihmisoikeuksien julistuksen keskeisen sisällön ja osaa kertoa esimerkkejä lapsen oikeuksista.

T10 rohkaista oppilasta toimimaan aloitteellisesti ja vastuullisesti omassa ympäristössään

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Vaikuttamisen keinojen tunteminen	Oppilas osaa etsiä ja kuvata joitakin vastuullisen vaikuttamisen keinoja.

Vuosiluokka 6

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Kasvaminen hyvään elämään

Harjoitellaan toisen kohtaamista ja erilaisten näkökulmien arvostamista. Tutkitaan oikeudenmukaisuuden ilmenemistä jokapäiväisessä elämässä. Tutkitaan vapautta ja vastuuta, erityisesti ajattelun-, uskonnon- ja elämänkatsomuksen vapauden näkökulmista. Perehdytään arvon ja normin käsitteisiin. Pohditaan yhdenvertaisuutta, onnellisuutta ja hyvää elämää. Harjoitellaan oman näkemyksen erittelyä ja perustelemista suhteessa toisiin.

S2 Erilaisia elämäntapoja

Tutkitaan eri näkökulmista omaa identiteettiä. Perehdytään suomalaiseen kulttuuriin ja kulttuurivähemmistöihin sekä erilaisiin elämän- ja maailmankatsomuksiin. Pohditaan esimerkiksi yhdenvertaisuuden, hyväksymisen, ymmärtämisen, tietämisen, uskomisen ja luulemisen merkityksiä. Perehdytään maailman kulttuuriperintöön ja sen arvokkuuteen. Harjoitellaan oman näkemyksen erittelyä ja perustelemista suhteessa eri kulttuureihin ja katsomuksiin.

S3 Yhteiselämän perusteita

Perehdytään ihmisten yhteiselämän perusteisiin tutkimalla esimerkiksi sopimuksen, lupauksen, oikeuden ja velvollisuuden, yhdenvertaisuuden, rauhan ja demokratian merkityksiä niin erilaisissa oppilaan elämään liittyvissä arkipäivän tilanteissa ja ympäristöissä kuin laajemminkin. Perehdytään lapsen oikeuksiin pohtien niiden toteutumista lähellä ja kaukana. Harjoitellaan tekojen eettistä arviointia niiden kontekstin, tarkoitusten ja seurausten näkökulmista. Harjoitellaan omien näkemysten erittelyä ja perustelemista suhteessa yhteiselämän vaatimuksiin.

S4 Luonto ja kestävä tulevaisuus

Perehdytään erilaisiin aikakäsityksiin ja tapoihin selittää maailmaa sekä pohditaan niiden vaikutusta ihmisten elämään ja niihin liittyviä erilaisia tietokäsityksiä. Tutkitaan erilaisia luontokäsityksiä, luonnon ja ihmisen tulevaisuutta sekä kestävää kehitystä. Harjoitellaan omien näkemysten erittelyä ja perustelemista suhteessa maailmankuvaan ja kestävään tulevaisuuteen.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1, S2, S3, S4	L1, L2, L3, L7
T2	S1, S2, S3, S4	L1, L4, L5
T3	S1, S2, S3	L1, L4
T4	S1, S2, S3	L3, L7
T5	S2, S3, S4	L2, L4, L5
T6	S1, S2, S3, S4	L1, L2
T7	S1, S2, S3, S4	L1, L2, L5
T8	S1, S2, S3	L2, L7
T9	S3	L2, L3
T10	S1, S2, S3, S4	L5, L6, L7

Vuosiluokan tavoitteet

T1 luoda edellytyksiä oppilaan eettisten ajattelun taitojen kehittymiselle ja kannustaa oppilasta soveltamaan eettisiä periaatteita arjen tilanteisiin

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Käsitteiden hallinta ja soveltaminen	Oppilas osaa selittää muutamia keskeisiä etiikan käsitteitä ja jäsentää niiden avulla joitakin elämässä kohtaamiaan eettisiä tilanteita.

T2 ohjata oppilasta tunnistamaan ja arvioimaan väitteitä ja niiden perusteluita

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Väitteiden ja perusteluiden tunnistaminen ja arviointi	Oppilas osaa löytää keskustelusta väitteitä ja niiden perusteluita sekä pohtia perusteluiden asiaankuuluvuutta

T3 edistää oppilaan kykyä oivaltaa asioiden välisiä suhteita ja kehittää ajatteluaan

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Päätelytaidot	Oppilas osaa tunnistaa virhepäätelyä ja korjata sen pohjalta omaa ajatteluaan

T4 ohjata oppilasta kantamaan vastuuta itsestä, toisista ihmisistä ja luonnosta

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Vastuullisen toiminnan tunteminen	Oppilas osaa kuvata, mitä tarkoittaa itsestä, toisista ja luonnosta vastuun ottaminen sekä kertoa, mitä se tarkoittaa omassa toiminnassa

T5 ohjata oppilas tutustumaan suomalaiseen, eurooppalaiseen ja maailman kulttuuriperintöön sekä hahmottamaan kulttuurista moninaisuutta ilmiönä.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tietojen ja käsitteiden hallinta	Oppilas osaa nimetä ja selittää joitakin kulttuuriin liittyviä ilmiöitä suomalaisesta, eurooppalaisesta ja maailman kulttuuriperinnöstä. Oppilas osaa antaa esimerkkejä yhteisön tai yhteiskunnan kulttuurisesta moninaisuudesta

T6 tukea oppilasta rakentamaan katsomuksellista ja kulttuurista yleissivistystään

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tietojen ja käsitteiden hallinta	Oppilas osaa nimetä joitakin katsomusten ja kulttuurien tärkeimpiä piirteitä.

T7 ohjata oppilasta suunnittelemaan ja arvioimaan omaa katsomuksellista oppimistaan

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Oppimaan oppimisen taidot	Oppilas osaa asettaa opiskeluun liittyviä tavoitteita, pyrkii toimimaan tavoitteiden suunnassa ja arvioi niiden toteutumista sekä yksin että ryhmässä.

T8 rohkaista oppilasta ilmaisemaan katsomustaan ja kuuntelemaan muiden katsomuksellisia kannanottoja

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Vuorovaikutus-aidot ja toiminta ryhmän jäsenenä	Oppilas ilmaisee omaa katsomuksellista ajatteluaan rakentavasti ja osaa kuunnella toisten näkemyksiä ja kannanottoja.

T9 ohjata oppilas tuntemaan YK:n yleismaailmalliseen ihmisoikeuksien julistukseen perustuvaa ihmisoikeusetiikkaa, erityisesti lapsen oikeuksia

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ihmisoikeusetiikka	Oppilas tietää YK:n yleismaailmallisen ihmisoikeuksien julistuksen keskeisen sisällön ja osaa kertoa esimerkkejä lapsen oikeuksista.

T10 rohkaista oppilasta toimimaan aloitteellisesti ja vastuullisesti omassa ympäristössään

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Vaikuttamisen keinojen tunteminen	Oppilas osaa etsiä ja kuvata joitakin vastuullisen vaikuttamisen keinoja.

33.6.18. Kotitalouden valinnainen kurssi

Valinnaisen tehtävä

Oppia ruoanvalmistuksen ja leivonnan perustaitoja huomioiden oppilaiden ikäkausi.

Oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät erityispiirteet

Oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät erityispiirteet:

Kotitalouden luokka, varustus, työvälineet, pienkoneet ja -laitteet.

Korostetaan turvallista keittiötyöskentelyä.

Mahdollisuuksien mukaan tutustutaan paikallisiin, lähellä sijaitsevien erikoisliikkeiden tai pienyrittäjien toimintaan (esim. eräliikkeet, maatilat ja porotilat).

Tukeen ja ohjaukseen liittyvät erityispiirteet

Huomioidaan oppilaiden ikäkausi, kasvun ja kehityksen vaihe sekä osaamisen taso.

Arviointi

Oppilaan oppimisessa korostuu oppimisprosessin ohjaaminen sekä kannustavan ja opettavaisen palautteen antaminen. Arvioinnissa korostetaan oppilaan itse-, vertais- ja opettajan arviointia. Lisäksi huomioidaan huoltajien antama ohjaava ja kannustava palaute kotona tehdyistä töistä. Kurssin arviointimerkintä on suoritusmerkintä S.

Vuosiluokka 5

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

Vuosiluokan tavoitteet

Tavoitteena on, että oppilas oppii toimimaan keittiössä turvallisesti ja hygieenisesti. Oppilas oppii tekemään ohjatusti ja ohjeiden mukaan terveellisiä ja monipuolisia välipaloja. Osaa koostaa lautasmallin mukaisen aterian. Oppilas oppii tekemään välipalan ja arkiaterian

peruskatteen. Oppilas oppii siistimän työnsä jäljet. Oppii astioiden käsinpesun ja astianpesukoneen turvallisen käytön. Oppii huoltamaan päivittäin käyttämänsä kouluvaatteet. Oppii huolehtimaan oman huoneensa päivittäisestä siisteydestä.

Ravitsemus ja ruokatalous:

- keittiötyöskentelyn henkilökohtainen hygieniä
- lautasmalli
- lieden käyttö
- mikroaaltouunin käyttö
- vedenkeitTIMEN käyttö
- perusruoanvalmistusastiat, -välineet, mitat
- pienkoneet ja laitteet: sauvasekoitin, sähkövatkain
- keittäminen: puuron ja kiisselin valmistus
- terveelliset välipalat (aamu-, iltapäivä- ja iltapala): smooth-juomat, rahkat, voileivät, rieskarullaset jne.
- ruokalajien esivalmistelut ja ruoan tähteiden hyödyntäminen (esim. välipalojen/aterian valmistaminen jääkaappiin)
- leivonta; sekoitettavat suolaiset ja makeat pikataikinat (esim: pasteijat, tortut=kampanisut, hanna-tädin kakut, muffinit)
- ruokalajien ja leivonnaisten valmistuksessa painotetaan paikallisia ja perinteisiä raaka-aineita: marjat, raparperi, juurekset, peruna, poron- ja naudanliha, muikku, hauki, kuha

Keittiön ylläpitosiivous:

- työtasojen ja lieden puhdistus
- lattian lakaisu
- astioiden käsinpesu
- astianpesukoneen turvallinen täyttäminen käynnistys, sammutus ja tyhjentäminen

Omien vaatteiden päivittäinen hoito:

- kouluvaatteiden tuuletus

Oman huoneen päivittäinen/viikoittainen siivous:

- pedin petaus
- järjestely
- pölyjen pyyhintä
- imurointi

Vuosiluokka 6

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

Vuosiluokan tavoitteet

Tavoitteena on, että oppilas oppii toimimaan keittiössä turvallisesti ja hygieenisesti. Oppilas oppii tekemään ohjatusti ja ohjeiden mukaan terveellisiä ja monipuolisia välipaloja. Osaa koostaa lautasmallin mukaisen aterian. Oppilas oppii tekemään välipalan ja arkiaterian peruskatteen. Oppilas oppii siistimän työnsä jäljet. Oppii astioiden käsinpesun ja astianpesukoneen turvallisen käytön. Oppii huoltamaan

päivittäin käyttämänsä kouluvaatteet. Oppii huolehtimaan oman huoneensa päivittäisestä siisteydestä.

Ravitsemus ja ruokatalous:

- keittiötyöskentelyn henkilökohtainen hygienia
- lautasmalli
- lieden käyttö
- mikroaaltouunin käyttö
- vedenkeitTIMEN käyttö
- perusruoanvalmistusastiat, -välineet, mitat
- pienkoneet ja laitteet: sauvasekoitin, sähkövatkain
- keittäminen: puuron ja kiisselin valmistus
- terveelliset välipalat (aamu-, iltapäivä- ja iltapala): smooth-juomat, rahkat, voileivät, rieskarullaset jne.
- ruokalajien esivalmistelut ja ruoan tähteiden hyödyntäminen (esim. välipalojen/aterian valmistaminen jääkaappiin)
- leivonta; sekoitettavat suolaiset ja makeat pikataikinat (esim: pasteijat, tortut=kampanisut, hanna-tädin kakut, muffinit)
- ruokalajien ja leivonnaisten valmistuksessa painotetaan paikallisia ja perinteisiä raaka-aineita: marjat, raparperi, juurekset, peruna, poron- ja naudanliha, muikku, hauki, kuha

Keittiön ylläpitosiivous:

- työtasojen ja lieden puhdistus
- lattian lakaisu
- astioiden käsinpesu
- astianpesukoneen turvallinen täyttäminen käynnistys, sammutus ja tyhjentäminen

Omien vaatteiden päivittäinen hoito:

- kouluvaatteiden tuuletus

Oman huoneen päivittäinen/viikoittainen siivous:

- pedin petaus
- järjestely
- pölyjen pyyhintä
- imurointi

33.6.19. Oppilaanohjaus

Oppiaineen tehtävä

Oppilaanohjauksella on keskeinen merkitys sekä oppilaiden, koulun että yhteiskunnan näkökulmasta. Ohjaustoiminnan tulee muodostaa koko perusopetuksen ajan kestävä, perusopetuksen jälkeisiin opintoihin ulottuva jatkumo. Oppilaanohjauksella edistetään oppilaiden koulutyön onnistumista, opintojen sujumista sekä koulutuksen tuloksellisuutta ja vaikuttavuutta.

Oppilaanohjauksen tehtävänä on edistää oppilaiden kasvua ja kehitystä siten, että jokainen oppilas pystyy kehittämään opiskeluvälmiuksiaan ja vuorovaikutustaitojaan sekä oppimaan elämässä tarvittavia tietoja ja taitoja. Oppilaanohjaus tukee oppilaita tekemään omiin valmiuksiinsa, arvoihinsa ja lähtökohtiinsa sekä kiinnostukseensa perustuvia arkielämää, opiskelua, jatko-opintoja sekä tulevaisuutta koskevia päätöksiä ja valintoja. Ohjauksen avulla oppilaat oppivat tiedostamaan mahdollisuutensa vaikuttaa oman elämänsä suunnitteluun ja päätöksentekoon. Oppilaita kannustetaan pohtimaan ja kyseenalaistamaan koulutukseen ja ammatteihin liittyviä ennakkokäsityksiä ja tekemään valintansa omia vahvuuksiaan ja kiinnostuksen kohteitaan vastaten. Oppilaanohjausta toteutetaan yhteistyössä huoltajien kanssa.

Koulun ohjaussuunnitelmassa kuvataan oppilaanohjauksen järjestämisen rakenteet, toimintatavat, työn- ja vastuunjako sekä monialaiset verkostot, joita tarvitaan ohjauksen tavoitteiden toteutumiseksi. Suunnitelmassa kuvataan myös kodin ja koulun ohjausyhteistyö, koulun työelämäyhteistyö sekä työelämään tutustumisen järjestelyt. Ohjaussuunnitelman tavoitteiden toteutumista arvioidaan systemaattisesti. Oppilaiden opintojen sujuvuutta nivelvaiheissa edistetään perusopetuksen aikana ja jatko-opintoihin siirryttäessä opettajien välisellä ja opinto-ohjaajien keskinäisellä sekä tarvittaessa moniammatillisella yhteistyöllä. Opettajat hyödyntävät työssään ajantasaista tietoa jatko-opinnoista, työelämästä ja työtehtävistä sekä niissä tapahtuvista muutoksista.

Oppilaanohjaus yhdistää koulua yhteiskuntaan ja työelämään. Sen avulla edistetään oikeudenmukaisuuden, yhdenvertaisuuden, tasa-arvon ja osallisuuden toteutumista sekä ehkäistään syrjäytymistä koulutuksesta ja työelämästä. Oppilaanohjauksessa kehittyvät tiedot ja taidot edistävät osaltaan osaavan työvoiman saatavuutta sekä osaamisen kysynnän ja tarjonnan yhteensovittamista tulevaisuuden työelämässä.

Oppilaanohjaus vuosiluokilla 3-6

Vuosiluokilla 3-6 oppilaanohjaus toteutuu pääasiassa eri oppiaineiden opetuksen ja koulun muun toiminnan yhteydessä. Oppilaanohjaukseen voidaan myös varata oppitunteja opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla. Oppilaanohjauksesta vastaa luokanopettaja yhdessä muiden opettajien kanssa. Oppimisympäristönä oman kouluyhteisön ja lähiympäristön lisäksi voivat toimia lähiseudun yritykset ja muut yhteistyötahot.

Oppilaanohjauksella tuetaan oppilaita opiskelustrategioidensa tunnistamisessa ja kehittämisessä, vahvistetaan kykyä asettaa itselle tavoitteita ja arvioida tavoitteiden saavuttamista sekä edistetään oppimaan oppimisen taitojen kehittymistä. Ohjaus auttaa oppilaita omaksumaan erilaisia opiskelussa tarvittavia oppimisen, työskentelyn, tiedon omaksumisen sekä tiedonhallinnan taitoja ja menetelmiä, tunnistamaan oppiaineiden ominaispiirteitä sekä valitsemaan kuhunkin oppiaineeseen soveltuvia opiskelumenetelmiä. Ohjauksella tuetaan sosiaalisten taitojen ja ryhmässä toimimisen taitojen kehittymistä.

Oppilaanohjauksen tuella oppilaat kehittävät elämässä tarvittavia taitoja ja vahvistavat myönteistä käsitystä itsestään oppijana. Oppilaita ohjataan tunnistamaan ja arvostamaan sekä omia että toisten vahvuuksia, kykyjä ja taitoja. Heitä tuetaan ottamaan vastuuta elämästään, opiskelustaan, valinnoistaan sekä toiminnastaan ryhmän ja lähiyhteisönsä aktiivisena jäsenenä ja toimijana. Oppilaille tarjotaan mahdollisuuksia osallisuuteen ja vaikuttamiseen omassa kouluyhteisössä ja lähiympäristössä, jolloin heidän käsityksensä yhteiskunnallisista vaikutusmahdollisuuksista alkaa muotoutua.

Oppilaanohjauksen kautta oppilaat tutustuvat lähiseudun ammatteihin, työpaikkoihin ja elinkeinoelämään. Mahdollisten tutustumiskäyntien ja vierailujen yhtenä tehtävänä on esitellä oppilaille työelämää, yrittäjyyttä ja erilaisia ammatteja. Niillä myös edistetään oppilaiden ammatillisen kiinnostuksen heräämistä.

Oppilaanohjaus tukee oppilaita ja huoltajia opiskeluun liittyvässä tiedonsaannissa ja valinnoissa. Heille järjestetään mahdollisuuksia henkilökohtaiseen ohjauskeskusteluun oppilaan opiskelun ja valintojen tukemiseksi sekä erilaisissa oppimiseen ja koulunkäyntiin liittyvissä kysymyksissä.

34. Vuosiluokat 7-9

34.1. Vuosiluokkien 6 ja 7 välinen siirtymävaihe

Siirtyminen kuudennelta seitsemännelle luokalle edellyttää koulun tai koulujen henkilöstön suunnitelmallista yhteistyötä, opetuksen kannalta tarpeellisen tiedon siirtämistä sekä oppimisympäristöjen, toimintatapojen ja ohjaavien asiakirjojen tuntemista. Kodin ja koulun välisen vuorovaikutuksen merkitys korostuu siirtymävaiheessa. Siirtymä tarkoittaa oppilaille usein uuteen ryhmään sopeutumista, uusiin opettajiin ja ympäristöön tutustumista. Koulun tehtävä on huolehtia, että myös näillä vuosiluokilla työskentelytavat ja arviointikäytännöt ovat oppilaiden ikäkauteen ja edellytyksiin soveltuvia. Tärkeää on, että kotona ja koulussa huolehditaan myös oppilaiden mahdollisuudesta tuntea olonsa turvallisiksi samalla kun heitä rohkaistaan uusien asioiden kohtaamiseen. Monet tulevaisuuteen vaikuttavat valinnat tulevat ajankohtaisiksi. Oppilaiden kuunteleminen ja arvostaminen sekä heidän osallisuutensa omista asioista ja valinnoista päättämiseen on tärkeää.

Lain edellyttämä erityisen tuen päätöksen tarkistaminen tehdään ennen seitsemännelle luokalle siirtymistä.

Kemijärvellä siirtymävaiheeseen luokalta 6 luokalle 7 kuuluvat muun muassa seuraavat asiat: siirtopalaverit (luokanopettaja/ erityisopettaja/rehtori vastuuhenkilöinä), kouluun tutustuminen (tuleva luokanvalvoja/ erityisopettaja/opinto-ohjaaja ja tukioppilaat vastuuhenkilöinä), tukioppilastoiminta, kummitoiminta, ryhmäyttäminen, leirit toiminta ja oppilaskuntatoiminta. Tässä vaiheessa huomioidaan erityisesti vieraasta koulusta siirtyvät oppilaat. Opetusryhmiä muodostettaessa pyritään ottamaan huomioon mahdolliset toiveet ja ryhmän toimivuus.

Luokanvalvoja tarkkailee oppilaiden toimintaa ja keskustelee heidän kanssaan, seuraa mm. luokkansa poissaoloja, kuuntelee muiden opettajien kommentteja valvontaluokkansa toimista ja keskustele tarvittaessa vanhempien, erityisopettajan ja muiden kollegoidensa kanssa oppilaiden asioista. Yhteyttä huoltajiin pidetään mm. vanhempainiltojen tai muiden tapaamisten, wilman, sähköpostin ja puhelimen välityksellä.

Oppilaan oma vastuu koulunkäynnistä lisääntyy ja huoltajien tulee seurata oppilaan koulunkäyntiä aktiivisesti ja olla tarvittaessa yhteydessä kouluun.

34.2. Yhteisön jäsenenä kasvaminen

Perusopetuksen kullakin vuosiluokkakokonaisuudella on yhteisten tehtävien lisäksi oma erityinen tehtävänsä. Sen hoitaminen edellyttää oppilaiden ikäkauden ja kehitysvaiheen huomioonottamista sekä huolenpitoa oppilaiden sujuvista siirtymistä koulupolun nivelvaiheissa.

Vuosiluokkien 7-9 erityisenä tehtävänä on ohjata ja tukea oppilaita näiden voimakkaiden kehitysvuosien aikana, huolehtia perusopetuksen oppimäärän opiskelun loppuunsaattamisesta ja kannustaa kaikkia oppilaita opintojen jatkamiseen. Erityistä huolta pidetään siitä, että jokainen oppilas saisi mahdollisimman hyvät edellytykset perusopetuksen jälkeisille opinnoille ja osaisi pohtia ratkaisujaan realistisesti ja tietoon perustuen. Oppilaiden väliset yksilölliset kehityserot, myös poikien ja tyttöjen usein erilainen kehitysrytmi, alkavat näkyä aiempaa selvemmin ja vaikuttavat koulutyöhön. Oppilaita ohjataan oman kehityksensä ymmärtämiseen ja rohkaistaan itsensä hyväksymiseen sekä vastuunottoon itsestä ja omista opinnoista, kavereista ja lähiympäristöstä. Oppilaita tuetaan yhteisöllisyyteen, joka ei hyväksy minkäänlaista kiusaamista, seksuaalista häirintää, rasismia eikä muuta syrjintää. Välittämisellä, yksilöllisellä kohtaamisella sekä työskentelytapojen ja oppimisympäristöjen monimuotoisuudella vahvistetaan opiskelumotivaatiota. Opintojen aikaisen arvioinnin ja palautteen antamisen käytännöt suunnitellaan ja toteutetaan siten, että ne ovat vuorovaikutteisia ja oppimista ohjaavia sekä kannustavat oppilaita työskentelemään tavoitteellisesti yksilöinä ja ryhmänä. Kodin ja koulun yhteistyö saa uusia muotoja ja sisältöjä. Se on edelleen kasvavan nuoren tärkeä tuki.

Yhteisistä pelisäännöistä ja hyvistä käytöstavoista sopiminen oppilaiden ja huoltajien kanssa luo turvallisuutta ja edistää koulutyön onnistumista.

Vuosiluokkien 7-9 aikana oppilaat luovat perustaa aikuisidentiteetilleen, kartuttavat osaamistaan sekä suuntautuvat ja valmistautuvat perusopetuksen jälkeiseen elämään. Opetuksessa syvennetään, rikastetaan ja laajennetaan alemmilla vuosiluokilla opittua. Uusina yhteisinä oppiaineina alkavat kotitalous ja oppilaanohjaus. Fysiikan ja kemian, biologian ja maantiedon sekä terveystiedon opetus eriytyy ympäristöopista viideksi eri oppiaineeksi. Oppilaille tarjoutuu lisää valinnaisia aineita. Monialaiset oppimiskokonaisuudet ja valinnaiset aineet tarjoavat mahdollisuuksia oppilaiden kiinnostuksen kohteiden syventämiseen ja vapaa-ajalla opitun yhdistämiseen koulutyöhön. Ne luovat tilaisuuksia itsenäisyyden ja vastuullisuuden harjoitteluun esimerkiksi taiteellisissa produktioissa, tutkimushankkeissa tai yhteiskunnallisissa projekteissa.

Kemijärvellä oppilaskunnat toimivat koulujen sisällä eri vuosiluokkien yhteisöllisyyden kehittäjinä. Lisäksi meillä on tiivis yhteistyö koulujen ja nuorisotoimen välillä; nuorisoneuvostotoiminta, vertaistiedottaminen sekä erilaiset projektit edistävät toimimista ympäröivän yhteisön jäsenenä.

34.3. Perusopetuksen päättäminen ja seuraavaan koulutusvaiheeseen siirtyminen

Perusopetuksen ja toisen asteen nivelvaiheessa oppilaat suuntautuvat jatko-opintoihin ja tekevät päätöksiä koulutus- ja uravalinnoistaan. Siirtymä edellyttää suunnitelmallista ja monialaista yhteistyötä sekä vuorovaikutusta oppilaiden ja huoltajien kanssa. Tavoitteena on antaa oppilaille mahdollisimman hyvät valmiudet edetä perusopetuksesta seuraavaan koulutusvaiheeseen sekä turvata opiskelun edellytykset ja hyvinvointi. Siirtyminen kohti uutta elämänvaihetta edellyttää nuorilta lisääntyvää elämänhallintaa, itsenäisyyttä ja vastuullisuutta. Koulu tukee oppilaita tässä kehitysprosessissa, jolloin oppilaanohjauksen ja oppilashuollon merkitys korostuu. Oppilaat tarvitsevat runsaasti tietoa erilaisista peruskoulun jälkeisistä mahdollisuuksista sekä monipuolista ohjausta niin opinto-ohjaajalta kuin eri oppiaineiden opettajiltakin. On tärkeä varata aikaa keskustella oppilaiden kanssa heidän suunnitelmistaan ja auttaa oppilaita ymmärtämään jatko-opintojen asettamia vaatimuksia sekä tekemään realistisia valintoja.

Suunnitelmallinen ja monialainen yhteistyö toteutetaan Kemijärvellä järjestämällä vanhempainiltoja ja oppilaskohtaisia monialaisia kokoontumisia tapauskohtaisesti sekä antamalla yksilöllistä ohjausta. Päättöluokalla ennen toiselle asteelle hakeutumista tapahtuu huoltajien kuuleminen, joka toteutetaan lähettämällä kotiin huoltajien kuulemislomake, johon kirjataan oppilaan hakukohteet hakutoivejärjestyksessä.

Vanhempainilloissa tiedotetaan valinnaisaineista ja jatko-opintomahdollisuuksista. Valinnaisaineiden pohjalta oppilas vahvistaa taitojaan ja mahdollisuuksien mukaan kykenee tekemään niiden pohjalta päätöksiä ammatillisesta suuntautumisestaan.

Jatko-opintomahdollisuuksia kartoitetaan oppilaan ohjauksen tunnilla harjoittelemalla tiedonhakua eri lähteistä tieto- ja viestintätekniikkaa hyödyntäen. Oppilaat saavat tietoa jatko-opintomahdollisuuksista tutustumalla toisen asteen oppilaitoksiin ja ammattitietoutta lisätään yritysvierailuilla. Oppiaineiden opettajat ottavat huomioon opetuksessaan opettamansa aineen merkityksen jatko-opinnoissa ja eri ammateissa. Tämä tukee siirtymävaihetta ja antaa monipuolista näkökulmaa jatko-opintojen suunnitteluun.

Opinto-ohjaaja tapaa oppilaita henkilökohtaisissa tapaamisissa, joissa keskustellaan oppilaan jatko-opinnoista ja tavoitteista niihin pääsemiseksi. Realistisen tavoitteen löytäminen voi vaatia useita tapaamisia esimerkiksi opinto-ohjaajan, erityisopettajan, luokanvalvojan ja jopa ammatinvalintapsykologin kanssa yhdessä tai erikseen.

Opiskeluun ja hyvinvointiin liittyviä haasteet toisen asteen opinnoissa erityisesti vieraalla paikkakunnalla selvitetään oppilaille muun muassa oppilaanohjauksen tunnilla ja huoltajille vanhempainilloissa.

Opintojen loppuvaiheessa oppilaiden vastuuta omista opinnoista ja elämänhallinnasta korostetaan ja tiedonhaun valmiuksia lisätään. Näitä kaikkia voidaan sisällyttää kaikkiin oppiaineisiin. Tavoitteena on, että oppilas tiedostaa omat realistiset mahdollisuudet ja huoltajalla on riittävät tiedot, kun he ovat tekemässä yhdessä päätöstä jatko-opinnoista.

34.4. Laaja-alainen osaaminen vuosiluokilla 7-9

Laaja-alaisen osaamisen yleistavoitteet on määritelty luvussa 3. Tässä kuvataan, mitkä tavoitenäkökulmat painottuvat vuosiluokilla 7-9.

Edellytykset laaja-alaisen osaamisen kehittymiselle vahvistuvat oppilaiden kasvun myötä. Toisaalta oppiaineiden välisen yhteistyön ja kouluarjen hallinnan haasteet lisääntyvät. Koulu voi parhaimmillaan tarjota yhteisön, jonka murrosiässä oleva nuori voi kokea itselleen merkitykselliseksi ja joka auttaa jäsentämään sekä omaa kehitystä että ympäröivää maailmaa. Erityisen tärkeitä on luoda mahdollisuuksia itsetuntoa vahvistaviin osaamisen ja onnistumisen kokemuksiin sekä ohjata jokaista oppilasta tunnistamaan oma erityislaatunsa ja omat vahvuutensa ja näkemään realistisesti myös kehittymistarpeensa.

Näinä vuosina jatketaan kestäväen elämäntavan ja hyvinvoinnin pohjan rakentamista ja pohditaan oppilaiden kanssa kestäväen kehityksen sosiaalisia, yhteiskunnallisia ja taloudellisia sekä kulttuurisia ja ekologisia edellytyksiä. Opetukseen tuodaan esimerkkejä, käytäntöjä ja teoreettista pohdintaa siitä, miten kestäväen kehityksen eri ulottuvuudet ovat yhteydessä toisiinsa ja mitä kestävä elämäntapa käytännössä merkitsee.

Laaja-alaisen osaamisen kehittämistä tuetaan kaikissa oppiaineissa kullekin oppiaineelle luontevalla tavalla. Monialaisten oppimiskokonaisuuksien suunnittelu ja toteuttaminen yhdessä oppilaiden kanssa tähtää erityisesti laaja-alaisen osaamisen kehittämiseen ja syventämiseen.

34.5. Laaja-alaisen osaamisen alueet

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

Koulutyössä vahvistetaan oppilaiden aktiivista roolia oppimisprosessissa ja luodaan edellytyksiä oppimista tukeville myönteisille kokemuksille ja tunteille. Oppilaita kannustetaan ottamaan vastuuta opiskeluun liittyvien tavoitteiden asettamisesta, työn suunnittelusta ja oman työskentelyprosessin ja etenemisen arvioinnista. Heitä ohjataan tunnistamaan omat oppimis- ja opiskelustrategiansa ja kehittämään niitä tietoisesti. Oppilaat tarvitsevat keinoja tarkkaavaisuutensa ja keskittyneisyytensä ylläpitämiseen sekä ohjausta teknologian ja muiden apuvälineiden hyödyntämiseen opiskelussaan.

Oppilaita kannustetaan luottamaan itseensä ja näkemyksiinsä, perustelemaan ajatuksiaan ja soveltamaan koulun ulkopuolella opittuja taitoja koulutyössä. On tärkeää oppia kuuntelemaan itseä ja toisia, näkemään asioita toisten silmin sekä löytämään vaihtoehtoja ja luovia ratkaisuja. Rohkaisua tarvitaan epäselvän ja ristiriitaisen tiedon kohtaamiseen ja käsittelyyn. Tiedon rakentamisen erilaisia tapoja tutkitaan yhdessä ja oppilaita rohkaistaan tuomaan esille omaa kokemustietoaan ja pohtimaan sen merkitystä ajattelulle. Oppilailla tulee olla mahdollisuus tehdä havaintoja ja harjaannuttaa havaintoherkkyyttään, hakea monipuolisesti tietoa sekä tarkastella käsillä olevaa asiaa kriittisesti eri näkökulmista. Oppilaita rohkaistaan käyttämään kuvittelukykyään uuden oivaltamiseen ja luomiseen, yhdistelemään ennakkoluulottomasti erilaisia näkökulmia sekä rakentamaan uutta tietoa ja näkemystä. Oppilaiden omia ideoita tuetaan. Ajattelun taitoja kehitetään lisäksi luomalla monimuotoisia tilaisuuksia itsenäiseen ja yhteiseen ongelmanratkaisuun, argumentointiin, päättelyyn ja johtopäätösten tekemiseen sekä asioiden välisten vuorovaikutussuhteiden ja keskinäisten yhteyksien huomaamiseen ja siten systeemiseen

ajatteluun. Eettisen ajattelun kehittymistä tuetaan pohtien oikeaa ja väärää, hyvää elämää ja hyveitä sekä eettisen toiminnan periaatteita. Taiteet syventävät eettistä ja esteettistä ajattelua herättämällä tunteita ja luomalla uusia oivalluksia.

Oppiainerajat ylittävä, kokeileva, tutkiva ja toiminnallinen työskentely oppilaita kiinnostavien ilmiöiden tarkastelemiseksi on tärkeää paitsi ajattelun taitojen myös oppimisen motivaation ja perusopetuksen jälkeisiin opintoihin liittyvien valintojen kannalta. Eri oppiaineiden tunneilla pohditaan opiskelun sekä omien ajattelu- ja työskentelytapojen merkitystä tulevaisuudelle. Oppilaita autetaan ottamaan selvää opintoihin ja työhön liittyvistä mahdollisuuksista ja uravalinnoista ja tekemään valintansa perustellusti omia taipumuksiaan ja kiinnostuksen kohteitaan arvostaen.

Pyritään luomaan yksi monialainen oppimiskokonaisuus lukuvuoden aikana.

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Koulutyössä tuetaan oppilaiden kulttuuri-identiteetin muodostumista ja kulttuurisesti kestävästä elämäntapaa, joka perustuu ihmisoikeuksien kunnioittamiselle. Oppilaita ohjataan näkemään kulttuurinen moninaisuus lähtökohtaisesti myönteisenä voimavarana. Samalla heitä ohjataan tunnistamaan, miten kulttuurit, uskonnot ja katsomukset vaikuttavat yhteiskunnassa ja arjessa sekä pohtimaan, millaisia asioita ei voida ihmisoikeuksien vastaisina hyväksyä. Koulutyössä edistetään suunnitelmallisesti kunnioitusta ja luottamusta muita ihmisryhmiä ja kansoja kohtaan. Tutustutaan keskeisiin ihmisoikeussopimuksiin ja niiden merkitykseen ja toteutumiseen maailmassa.

Oppilaita ohjataan lukemaan ympäristön kulttuurisia viestejä, tuntemaan ja arvostamaan elinympäristöään ja sen kulttuuriperintöä sekä tunnistamaan siihen liittyviä arvoja. Mediaympäristöä analysoidaan ja sen vaikutuksia opitaan arvioimaan. Kulttuuriperintöön tutustutaan monipuolisesti ja osallistutaan sen ylläpitoon ja uusintamiseen. Oppilaat saavat mahdollisuuksia kokea ja tulkita taidetta, kulttuuria ja kulttuuriperintöä ja oppivat huomaamaan niiden merkityksen yksilöiden ja yhteisöjen hyvinvoinnille. Toimimalla yhteistyössä muiden tahojen kanssa koulu tarjoaa oppilaille monenlaisia tilaisuuksia ilmaista kulttuurista osaamistaan ja vaikuttaa esimerkiksi taiteen keinoin.

Kouluyhteisössä ja sen ulkopuolella tapahtuvan vuorovaikutuksen sekä kansainväliseen yhteistyöhön liittyvien kokemusten kautta oppilaiden maailmankuva avartuu ja taito käydä dialogia kehittyy. Oppilaat harjoittelevat ilmaisemaan mielipiteensä rakentavasti ja toimimaan osaamistaan soveltaen monenlaisissa esiintymis-, yhteistyö- ja vuorovaikutustilanteissa. Oppilaita ohjataan asettumaan toisen asemaan ja kasvatetaan kohtaamaan arvostavasti muita ihmisiä sekä noudattamaan hyviä tapoja. Oppilaita rohkaistaan ilmaisemaan itseään monipuolisesti. Heitä ohjataan myös arvostamaan ja hallitsemaan omaa kehoaan ja käyttämään sitä tunteiden, näkemysten, ajatusten ja ideoiden ilmaisemiseen. Koulutyöhön sisällytetään runsaasti mahdollisuuksia luovaan toimintaan. Oppilaita kannustetaan edistämään toiminnallaan esteettisyyttä ja nauttimaan sen eri ilmenemismuodoista.

Hyödynnetään paikkakunnalla asuvia tai vierailevia eri kulttuurien ja kansallisuuksien edustajia monikulttuurisuuden opetuksessa.

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Oppilaiden itsenäistymistä tuetaan yhteistyössä kotien kanssa. Oppilaita ohjataan ja kannustetaan ottamaan vastuuta itsestä, toisista ja arjen sujumisesta. Lisätään oppilaiden mahdollisuuksia osallistua koulutyön ja oppimisympäristön suunnitteluun ja toteuttamiseen. Oppilaita ohjataan tunnistamaan omaa ja yhteistä hyvinvointia edistäviä ja haittaavia tekijöitä ja harjaantumaan terveyttä, hyvinvointia ja turvallisuutta edistäviin toimintatapoihin. Eryistä huomiota kiinnitetään unen ja levon, tasapainoisen päivärytmin, liikkumisen ja monipuolisen ravinnon sekä päihteettömyyden merkitykseen ja hyvien tapojen tärkeyteen elämässä. Sosiaalisia taitoja

harjoitellaan ja tuetaan tunnetaitojen kehittymistä. Käsitellään yhdessä ristiriitaisten tunteiden ja ajatusten kohtaamista ja hallintaa. Oppilaat saavat valmiuksia suojata yksityisyyttään ja henkilökohtaisia rajojaan. He oppivat ennakoimaan ja välttämään vaaratilanteita ja toimimaan onnettomuustilanteissa tarkoituksenmukaisesti. Oppilaita ohjataan toimimaan kestävästi ja vastuullisesti myös liikenteen erilaisissa tilanteissa, erityisesti pyörällä ja mopolla liikuttaessa, sekä huolehtimaan turvavarusteiden käytöstä ja päihitteettömyydestä liikenteessä.

Eri oppiaineiden opetuksessa ja muussa koulutyössä oppilaat oppivat ymmärtämään teknologian kehitystä, monimuotoisuutta ja merkitystä omassa elämässä, kouluyhteisössä ja yhteiskunnassa. Oppilaita opetetaan ymmärtämään myös teknologian toimintaperiaatteita ja kustannusten muodostumista sekä harjoittelemaan sen vastuullista käyttöä ja teknologisten ideoiden kehittämistä ja mallintamista. Oppilaiden kanssa pohditaan teknologiaan liittyviä eettisiä kysymyksiä ja tulevaisuuden mahdollisuuksia. Oppilaita ohjataan tarkastelemaan kulutustottumuksiaan kestäväen tulevaisuuden näkökulmasta, tarkastelemaan mainosviestintää analyyttisesti ja toimimaan kriittisinä ja vastuullisina kuluttajina. Heitä opastetaan vahvistamaan edellytyksiään oman talouden suunnitteluun ja taloudesta huolehtimiseen. Perusopetuksen aikana oppilaat harjaantuvat kestäväen elämäntavan mukaisiin valintoihin ja toimintatapoihin elämän eri alueilla.

Koska toisen asteen jatko-opintopaikat voivat sijaita muualla kuin kotipaikkakunnalla, korostuvat Kemijärvellä nuorten itsestä huolehtimisen ja arjessa selviytymisen taidot.

L4 Monilukutaito

Oppilaita ohjataan monilukutaitoisuuden syventämiseen laajentamalla tekstien kirjoja kaikkien oppiaineiden opetuksessa. Teksteillä tarkoitetaan tässä sanallisten, kuvallisten, auditiivisten, numeeristen ja kinesteettisten symbolijärjestelmien sekä näiden yhdistelmien avulla ilmaistua tai ilmenevää tietoa. Harjoittelun painopiste on analyyttisessä, kriittisessä ja kulttuurisessa lukutaidossa. Oppilaat harjaantuvat kaikkien aistialueiden ja tietämisen tapojen monipuoliseen hyödyntämiseen oppimisessa. Tiedon tuottamisen, tulkinnan ja välittämisen taitoja harjoitellaan eri oppiaineille ominaisilla tavoilla sekä oppiaineiden yhteistyönä. Oppilaita rohkaistaan käyttämään monilukutaitoaan myös vaikuttamiseen ja osallistumiseen omassa elinympäristössä, mediassa ja yhteiskunnassa. Opetuksessa tarjotaan runsaasti tilaisuuksia näiden taitojen yhteistoiminnalliseen harjoitteluun.

Monilukutaidon kehittämisessä siirrytään aikaisempaa enemmän eri tilanteissa ja eri yhteyksissä käytettäviin teksteihin. Oppilaiden monilukutaitoa syvennetään tutustuttamalla heidät kertoviin, kuvaaviin, ohjaaviin, kantaa ottaviin ja pohtiviin tekstilajeihin. Opetuksessa vahvistetaan kulttuurista ja katsomuksellista lukutaitoa sekä ympäristölukutaitoa. Siinä tarkastellaan ja tulkitaan myös työelämään liittyviä tekstejä. Kuluttaja- ja talousosaamista kehitetään aihepiiriä monipuolisesti käsittelevien tekstien sekä niiden käyttöyhteyksiin tutustumalla. Numeraalista lukutaitoa hyödynnetään esimerkiksi arvioitaessa gallupien luotettavuutta tai ostotarjousten edullisuutta. Oppilaita ohjataan kehittämään kuvanlukutaitoa käyttämällä erilaisia kuvatulkinnan menetelmiä ja esittämisen tapoja. Medialukutaitoa syvennetään osallistumalla ja työskentelemällä eri medioiden parissa. Oppilaita kannustetaan ilmaisemaan näkemyksiään monipuolisten viestinnän ja vaikuttamisen keinojen avulla.

L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

Tieto- ja viestintäteknologian käyttö on luonteva osa oppilaan omaa ja yhteisön oppimista. Oppilaat syventävät taitojaan ja hyödyntävät opiskelussaan koulun ulkopuolella opittua. Heille muodostuu käsitys siitä, miten tieto- ja viestintäteknologiaa voi hyödyntää eri oppiaineiden opiskelussa, myöhemmissä opinnoissa ja työelämässä sekä yhteiskunnallisessa toiminnassa ja vaikuttamisessa. Oppimistehtävien yhteydessä tarkastellaan tv:n merkitystä yhteiskunnassa ja vaikutuksia kestäväen kehitykseen.

Käytännön taidot ja oma tuottaminen: Oppilaita kannustetaan oma-aloitteiseen tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämiseen erilaisissa oppimistehtävissä sekä eri tehtäviin sopivien

työtapojen ja välineiden valintaan. Heidän käsityksensä eri laitteiden, ohjelmistojen ja palvelujen käyttö- ja toimintalogiikasta syvenee. He harjaantuvat systematisoimaan, organisoimaan ja jakamaan tiedostoja sekä valmistamaan erilaisia digitaalisia tuotoksia itsenäisesti ja yhdessä. Ohjelmointia harjoitellaan osana eri oppiaineiden opintoja. Vastuullinen ja turvallinen toiminta: Oppilaita ohjataan turvalliseen ja eettisesti kestävään tieto- ja viestintäteknologian käyttöön. He oppivat, miten suojaudutaan mahdollisilta tietoturvariskeiltä ja välttämään tiedon häviämistä. Vastuulliseen toimintaan ohjataan pohtimalla, mitä esimerkiksi käsitteet tietosuoja ja tekijänoikeus tarkoittavat, ja mitä seurauksia vastuuttomasta ja lainvastaisesta toiminnasta voi olla. Oppilaita opastetaan terveellisten ja ergonomisten työtapojen omaksumiseen. Tiedonhallinta sekä tutkiva ja luova työskentely: Oppilaita ohjataan monipuoliseen tiedon hankintaan ja tuottamiseen sekä tietolähteiden monipuoliseen käyttöön tutkivan ja luovan työskentelyn pohjana. Samalla harjoitellaan lähdekriittisyyttä ja opitaan arvioimaan omaa ja muiden - myös erilaisten hakupalveluiden ja tietokantojen - tapaa toimia ja tuottaa tietoa. Vuorovaikutus ja verkostoituminen: Opetuksessa käytetään yhteisöllisiä palveluita ja koetaan yhteistyön ja vuorovaikutuksen merkitys oppimiselle, tutkivalle työskentelylle ja uuden luomiselle. Oppilaita opastetaan käyttämään erilaisia viestintäkanavia ja -tyylejä tarkoituksenmukaisesti. Harjoitellaan tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämistä myös kansainvälisessä vuorovaikutuksessa ja opitaan hahmottamaan sen merkitystä, mahdollisuuksia ja riskejä globaalissa maailmassa.

L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys

Opetuksessa edistetään oppilaiden kiinnostusta ja myönteistä asennetta työtä ja työelämää kohtaan sekä vahvistetaan siihen liittyvää tietopohjaa. Oppilaita opetetaan tuntemaan lähialueen elinkeinoelämän erityispiirteitä ja keskeisiä toimialoja. Huolehditaan siitä, että viimeistään tässä vaiheessa oppilaat saavat kokemuksia työelämästä ja yhteistyöstä koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa. Tällöin harjoitellaan myös työelämässä tarvittavaa asianmukaista käyttäytymistä ja yhteistyötaitoja ja huomataan kielitaidon ja vuorovaikutustaitojen merkitys. Koulutyöhön sisältyy toimintamuotoja, joissa tarjoutuu tilaisuus oppia tuntemaan erilaisia ammatteja ja työaloja sekä yritystoimintaa. Tällaisia ovat mm. työelämään tutustumisjaksot, koulussa vierailevien henkilöiden kanssa käytävät keskustelut, vierailut yrityksissä ja erilaisissa organisaatioissa sekä harjoitusyritystoiminta ja vapaaehtoistyö.

Koulussa harjoitellaan projektityöskentelyä ja verkostoitumista omassa yhteisössä, lähialueella ja Suomessa sekä mahdollisuuksien mukaan myös kansainvälisesti. Toiminnallisissa opiskelutilanteissa opitaan suunnittelemaan työprosesseja, asettamaan hypoteeseja, kokeilemaan erilaisia vaihtoehtoja, tekemään johtopäätöksiä ja löytämään uusia ratkaisuja olosuhteiden muuttuessa. Samalla opitaan tarttumaan tehtäviin aloitteellisesti, ennakoimaan työskentelyn mahdollisia vaikeuksia, arvioimaan ja ottamaan hallittuja riskejä, kohtaamaan myös epäonnistumisia ja pettymyksiä sekä viemään työ sisukkaasti loppuun. Näin oppilaat saavat tilaisuuksia oppia oman kokemuksensa kautta työn, yrittäjämäisen toimintatavan sekä yrittäjyyden merkityksen yhteisössä ja yhteiskunnassa. Oppilaita opastetaan ottamaan selvää opintoihin ja työhön liittyvistä mahdollisuuksista ja uravalinnoista. Heitä rohkaistaan tunnistamaan ja kehittämään omia taipumuksiaan, vahvuuksiaan ja kiinnostuksen kohteitaan sekä tekemään opintoihin ja työhön liittyvät valintansa perustellusti ja omista lähtökohdistaan, perinteisten sukupuoliroolien ja muiden roolimallien vaikutukset tiedostaen.

Kemijärvellä 8. ja 9. luokalla on viikon mittaiset TET-jaksot, joiden jälkeen seuraavat ohjaavan tahon palautteet ja palautekeskustelut opinto-ohjaajan kanssa. Voidaan järjestää henkilökohtaisia tutustumiskäyntejä oppilaitoksiin sekä koulutuskokeiluja. Erilaiset yritysvierailut sekä muun muassa kahvilatoiminta ja toripäivät tutustuttavat yritystoimintaan ja työelämään.

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Opetuksessa vahvistetaan ja syvennetään oppilaiden kiinnostusta yhteisiä ja yhteiskunnallisia asioita kohtaan ja harjoitellaan toimintaa demokraattisen yhteiskunnan jäsenenä. Omassa luokkayhteisössä ja eri opiskeluryhmissä, oppilaskunnassa sekä koulu yhteisössä tapahtuva

monimuotoinen osallistuminen ja siitä saatavat kuulluksi ja arvostetuksi tulemisen kokemukset auttavat näkemään vaikuttamisen mahdollisuuksia ja oppimaan vaikuttamisen tapoja. Oppilaat saavat tietoja ja kokemuksia yhteiskuntaa rakentavan osallistumisen keinoista ja muodoista kuten tukioppilastoiminnasta, ympäristötoiminnasta ja vapaaehtoistyöstä tai median, taite-elämän, julkisen sektorin, kansalaisjärjestöjen ja poliittisten puolueiden kautta vaikuttamisesta. Kokemukset tukevat oppilaiden itsetuntoa, oma-aloitteisuutta ja rohkaistumista vastuulliseen toimintaan. Osallistumalla oppilaat voivat harjaantua ilmaisemaan näkemyksensä rakentavasti, etsimään ratkaisuja yhteistyössä toisten kanssa sekä pohtimaan erilaisten toimintatapojen oikeutusta eri näkökulmista. Toiminnassa opitaan neuvottelemista, sovittelemista ja ristiriitojen ratkaisemista. Ympäristön ja toisten ihmisten hyväksi tehdyt konkreettiset teot ja yhteistyöprojektit laajentavat vastuun piiriä.

Oppilaita ohjataan ymmärtämään omien valintojen ja tekojen merkitys itselle sekä lähiyhteisölle, yhteiskunnalle ja luonnolle. Yhdessä pohditaan menneisyyden, nykyisyyden ja tulevaisuuden välisiä yhteyksiä ja erilaisia tulevaisuusvaihtoehtoja. Oppilaat saavat valmiuksia sekä omien että yhteisön ja yhteiskunnan toimintatapojen ja -rakenteiden arviointiin ja muuttamiseen kestävää hyvinvointia edistäviksi. Perusopetuksen aikana muodostuu näkemys siitä, miksi opiskelu ja osallistuminen ovat tärkeitä, mitä kestävä elämäntapa merkitsee ja miten koulussa hankittua osaamista voi käyttää kestävä tulevaisuuden rakentamisessa.

Kemijärven kouluissa on tuki- ja luottamusoppilaiden järjestämiä tapahtumia: kuulluksi tuleminen ja omaan opiskeluympäristöön vaikuttaminen ja yhteistyö nuorisotoimen kanssa ovat olennainen osa toimintaa. Oppilaskunnan ja tukioppilaiden ohjaajat vastaavat oppilaiden ja muiden opettajien kanssa toiminnan sujumisesta ja sen kehittämistä. Oppilaskunta suunnittelee ja toteuttaa tapahtumia sekä tiedottaa niistä. Tapahtumien jälkeen pidetään seurantalavereita ja toimintaa kehitetään sen mukaisesti.

34.6. Oppiaineet

34.6.1. Maantieto

Maantiedon tehtävä

Maantiedon opetuksen tehtävänä on tukea oppilaiden maailmankuvan rakentamista. Oppilaita ohjataan seuraamaan ajankohtaisia tapahtumia omassa lähiympäristössä ja koko maailmassa sekä autetaan oppilaita sijoittamaan uutiset maailman tapahtumista maantiedon opetuksessa saamaansa alueelliseen kehikkoon.

Maantieto on monitieteinen ja eri tiedonaloja integroiva oppiaine, jossa tutkitaan maapalloa ja sen alueita, luontoa, ihmisen toimintaa sekä erilaisia kulttuureita. Maantiedon opetuksessa otetaan huomioon luonnontieteiden, ihmistieteiden ja yhteiskuntatieteiden näkökulmat. Näin rakennetaan eheää kokonaiskuvaa monimuotoisesta maailmasta ja sen toiminnasta.

Maantiedon opetuksessa käsitellään luonnon ja ihmisen toiminnan vuorovaikutusta ja sen yhteyttä ympäristön tilaan sekä luodaan perustaa ymmärtää erilaisia alueellisia näkökulmia ja ristiriitoja maapallolla. Maantieteellisten syy- ja seuraussuhteiden sekä ympäristömuutosten ymmärtäminen ja analysointi aktivoivat oppilasta toimimaan vastuullisesti omassa arjessa.

Maantiedon opetuksessa otetaan huomioon oppilaiden oma elämämaailma. Opetus tarjoaa toiminnallisia kokemuksia erilaisissa oppimisympäristöissä, joissa oppilaat tekevät havaintoja ja tutkimuksia. Opiskelussa hyödynnetään monipuolisesti tieto- ja viestintäteknologiaa. Teknologian käyttö edistää myös oppilaiden yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa oppimisessa.

Maantiedon opetuksessa vahvistetaan oppilaiden valmiuksia kestävä kehitystä edistävään toimintatapaan. Opetus harjaannuttaa oppilaiden osallistumis- ja vaikuttamistaitoja ja antaa oppilaille keinoja aktiiviseen kansalaisuuteen ja kestävä tulevaisuuden rakentamiseen.

Maantiedon oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Maantiedon opetuksen tavoitteiden kannalta keskeistä on käyttää monipuolisia oppimisympäristöjä sekä koulussa että koulun ulkopuolella. Maastotyöskentely, kenttäretket luonnossa ja rakennetussa ympäristössä sekä sähköisten oppimisympäristöjen ja paikkatiedon käyttö ovat olennainen osa maantiedon opetusta. Pelillisuus lisää oppilaiden motivaatiota. Tutkimuksellinen lähestymistapa tukee maantieteellisen ajattelun sekä ongelmanratkaisu- ja tutkimustaitojen kehittymistä sekä edistää yhteisöllistä ja vuorovaikutteista työskentelyä.

Opetuksessa seurataan ajankohtaisia tapahtumia ja ilmiöitä lähiympäristössä ja muualla maailmassa. Työtapoja valittaessa otetaan huomioon oppilaiden elämämaailma, kansainvälisyys ja yhteistyö koulun ulkopuolisten tahojen kanssa. Opetuksessa annetaan aikaa oppilaiden ajattelulle, luovuudelle ja toiminnalle.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki maantiedossa vuosiluokilla 7-9

Maantiedon opetuksen tavoitteiden kannalta keskeistä on ohjata oppilaita hahmottamaan ympäröivää maailmaa ja ymmärtämään sen ilmiöitä. Ajankohtaisella uutis seurannalla tuetaan kunkin oppilaan maailmankuvan rakentumista. Kenttäopetuksessa lähiympäristöä tulkitaan kaikkia aisteja hyväksi käyttäen ja jaetaan kokemuksia oppilaiden ja opettajan välillä. Maantiedon tavoitteiden kannalta tuen järjestämisessä on keskeistä tiedostaa oppilaiden spatiaalisen hahmottamisen vaikeudet ja erityisesti vaikeudet kartanluvussa ja karttatulkinnassa. Oppilaita ohjataan ja tuetaan käyttämään paikkatietoa ja muuta geomediala arjen tilanteissa. Jokaisen oppilaan taitoja hahmottaa lähiympäristöä ja maailmaa harjaannutetaan tukemalla ja kannustamalla oppilasta hänen omien vahvuksiensa pohjalta sekä tarvittaessa vahvistamalla oppilaan taitoja eri tukimuotoja hyödyntäen. Eriyttämistä voi toteuttaa tutkimustehtävissä, joissa oppilaat voivat toimia erilaisissa rooleissa sekä harjoituksissa, joissa on mahdollista edetä yksilöllisesti ajattelun taitojen eri tasoille.

Oppilaan oppimisen arviointi maantiedossa vuosiluokilla 7-9

Maantiedon opetuksessa kannustava ja rakentava palaute opintojen aikana tukee oppilaiden motivaation rakentumista, tutkimustaitojen kehittymistä sekä auttaa oppilaita löytämään omat vahvuutensa. Oppilaille annetaan säännöllisesti tietoa oppimisen edistymisestä ja suoriutumuksesta suhteessa asetettuihin maantiedon tavoitteisiin. Palautteen avulla oppilaita rohkaistaan toimimaan aktiivisesti ja vastuullisesti omassa lähiympäristössä ja soveltamaan käytännössä oppimaansa tietoa. Maantiedon arvioinnissa oppilailla tulee olla mahdollisuus osoittaa osaamistaan monipuolisesti. Arviointi kohdistuu sekä oppilaiden tiedolliseen osaamiseen että maantiedon taitoihin kuten geomediataitoihin ja tiedon kriittiseen arviointitaitoon. Lisäksi arvioidaan taitoa käyttää maantiedolle ominaista välineistöä sekä tieto- ja viestintäteknologiaa. Arvioinnin ja palautteen tehtävänä on osaltaan kehittää jokaisen oppilaan työskentelytaitoja.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona maantiedon opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena. Päättöarvioinnilla määritellään, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut maantiedon oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen taso maantiedon valtakunnallisiin päättöarvioinnin kriteereihin. Maantiedossa oppilaan osaaminen kehittyy yleensä eri tavoitealueilla oppimäärän päättövaiheeseen saakka. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki valtakunnalliset päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle vastaava tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin kriteerien määrittämää osaamista Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Vuosiluokka 7

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Maapallon karttakuva ja alueet

Sisällöt valitaan siten, että oppilaiden ymmärrys kartan peruskäsitteistä sekä erilaisista maasto- ja teemakartoista syvenee. Sisällöissä keskitytään koko maailman hahmottamiseen sekä Suomen, Euroopan ja maailman keskeisen paikannimistön omaksumiseen. Karttojen, paikkatiedon ja muun geomedian käyttö yhdistetään maantiedon kaikkien muiden sisältöjen opiskeluun.

Opiskellaan maapallon asteverkko: Pituusasteet, leveysasteet. Paikan määrittäminen koordinaattien avulla.

S2 Ajankohtainen muuttuva maailma

Seurataan ajankohtaisia uutisia maailman eri alueilta ja sijoitetaan uutiset kartalle. Pohditaan kriittisesti uutistapahtumien taustoja ja alueellisia merkityksiä. Uutisseuranta yhdistetään maantiedon muiden sisältöjen opiskeluun. Tutustutaan työelämässä ja yhteiskunnan eri osa-alueilla tarvittavaan maantieteelliseen osaamiseen.

S3 Elämän perusedellytykset maapallolla

Sisällöt liittyvät planetaarisuuteen ja sen vaikutuksiin maapallolla. Käsitellään vuorokauden- ja vuodenaikojen vaihtelua sekä ilmasto- ja kasvillisuusvyöhykkeitä. Tarkastellaan elämän perusedellytyksiä kuten puhdasta ilmaa, vettä ja ravintoa, niiden esiintymistä ja kestäväää käyttöä.

S4 Muuttuvat maisemat ja elinympäristöt

Tarkastellaan oman kotiseudun erityispiirteitä sekä Suomen maisema-alueita. Tehdään kenttätutkimuksia omassa lähiympäristössä. Osallistutaan oman lähiympäristön monimuotoisuuden vaalimiseen sekä sen viihtyisyyden ja turvallisuuden suunnitteluun ja parantamiseen. Tutkitaan esimerkkien avulla maailman eri alueiden luonnon- ja kulttuurimaisemia.

Suomen maisema-alueet käsitellään 9.lk maantiedossa.

S5 Ihmiset ja kulttuurit maapallolla

Tutustutaan kulttuureihin, ihmisten elämään, asumiseen ja elinkeinoin Suomeen, Euroopassa ja eri puolilla maailmaa. Tarkastellaan esimerkkien avulla, miten ympäristö vaikuttaa elinkeinoin, asumiseen ja muuhun ihmisen toimintaan. Pohditaan ihmisoikeuksia ja hyvän elämän edellytyksiä erityisesti lasten ja nuorten näkökulmasta.

S6 Kestävä elämäntapa ja luonnonvarojen kestävä käyttö

Keskitytään luonnonvarojen kestäväään käyttöön ja biotalouden mahdollisuuksiin Suomessa ja muualla maailmassa. Tutkitaan tuotteiden elinkaaria sekä pohditaan omia kulutusvalintoja ja toimintaa vastuullisena kansalaisena. Perehdytään ympäristömuutoksiin, erityisesti ilmastonmuutokseen ja luonnon monimuotoisuuden heikkenemiseen. Käsitellään ympäristön tilaa ja yhteistyömahdollisuuksia Itämeren alueella. Pohditaan esimerkkien avulla globalisaation vaikutuksia ja alueellisia kehityskysymyksiä.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T2	S1, S2, S3, S4, S6	L4, L5
T4	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L7
T5	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1
T6	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L4, L5
T7	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L5, L6
T8	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1
T9	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L4
T10	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L2
T11	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L7
T12	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L7
T13	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L3, L7

Vuosiluokan tavoitteet

T2 ohjata oppilasta tutkimaan luonnonmaantieteellisiä ilmiöitä sekä vertailemaan luonnonmaisemia Suomessa ja muualla maapallolla

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Luonnonmaantieteellisten ilmiöiden hahmottaminen	Oppilas osaa selittää esimerkkien avulla Maan planetaarisuuden, vuorokauden- ja vuodenaikojen vaihtelun sekä hahmottaa maapallon kehät ja vyöhykkeisyyden. Oppilas osaa tunnistaa ja kuvailla luonnonmaisemia Suomessa ja maapallolla sekä osaa tuoda esille joitakin niiden syntyyn vaikuttaneita tekijöitä.

Opiskellaan maapallon asteverkko: Pituusasteet, leveysasteet. Paikan määrittäminen koordinaattien avulla.

Suomen maisema-alueet käsitellään 9.lk maantiedossa.

T4 kannustaa oppilasta pohtimaan ihmisen toiminnan ja luonnonympäristön välistä vuorovaikutusta sekä ymmärtämään luonnonvarojen kestävä käytön merkitys

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Luonnon ja ihmisen toiminnan välisen vuorovaikutuksen ymmärtäminen sekä luonnonvarojen kestävä käyttö	Oppilas osaa kuvata, miten luonnonympäristö vaikuttaa ihmisten elämään ja elinkeinoihin sekä millaisia vaikutuksia ihmisen toiminnalla on luonnonympäristön tilaan Suomessa ja eri puolilla maapalloa. Oppilas osaa kertoa, miksi luonnonvarojen kestävä käyttö on tärkeää.

Opiskellaan maapallon asteverkko: Pituusasteet, leveysasteet. Paikan määrittäminen koordinaattien avulla.

Suomen maisema-alueet käsitellään 9.lk maantiedossa.

T5 ohjata oppilasta kehittämään maantieteellistä ajattelutaitoa sekä kykyä esittää maantieteellisiä kysymyksiä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Maantieteellinen ajattelutaito	Oppilas osaa selittää että maantiedossa tutkitaan alueita ja alueiden välisiä eroja sekä hahmottaa kartoilta eri aluetasot: oma lähiympäristö, kunta, Suomi, Eurooppa ja koko maailma. Oppilas osaa esittää maantieteellisiä kysymyksiä ja pohtia vastauksia niihin.

Opiskellaan maapallon asteverkko: Pituusasteet, leveysasteet. Paikan määrittäminen koordinaattien avulla.

Suomen maisema-alueet käsitellään 9.lk maantiedossa.

T6 ohjata oppilasta kehittämään tilatajua sekä symboleiden, mittasuhteiden, suuntien ja etäisyyksien ymmärrystä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tilatajuna kehittyminen	Oppilas osaa mitata sekä jana- että suhdelukummittakaavan avulla etäisyyksiä kartalla, suunnata kartan todellisuuden mukaisesti ja liikkua maastossa kartan avulla.

Opiskellaan maapallon asteverkko: Pituusasteet, leveysasteet. Paikan määrittäminen koordinaattien avulla.

Suomen maisema-alueet käsitellään 9.lk maantiedossa.

T7 ohjata oppilasta harjaannuttamaan arkielämän geomeediataitoja sekä lukemaan, tulkitsemaan ja laatimaan karttoja ja muita malleja maantieteellisistä ilmiöistä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Geomeediataidot	Oppilas osaa käyttää kuvia, karttoja, karttapalveluja sekä muuta geomeediaa maantiedon sisältöjen opiskelussa sekä arkielämässä. Oppilas osaa laatia yksinkertaisia karttoja, diagrammeja sekä muita maantieteellisiä malleja.

Opiskellaan maapallon asteverkko: Pituusasteet, leveysasteet. Paikan määrittäminen koordinaattien avulla.

Suomen maisema-alueet käsitellään 9.lk maantiedossa.

T8 ohjata oppilasta kehittämään maantieteellisiä tutkimustaitoja

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tutkimustaidot	Oppilas osaa toteuttaa pienimuotoisen maantieteellisen tutkimuksen. Oppilas osaa havainnollistaa tutkimustuloksia geomedian avulla sekä esittää tutkimustulokset suullisesti.

Opiskellaan maapallon asteverkko: Pituusasteet, leveysasteet. Paikan määrittäminen koordinaattien avulla.

Suomen maisema-alueet käsitellään 9.lk maantiedossa.

T9 harjaannuttaa oppilasta havainnoimaan ympäristöä ja siinä tapahtuvia muutoksia sekä aktivoida oppilasta seuraamaan ajankohtaisia tapahtumia omassa lähiympäristössä, Suomessa ja koko maailmassa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ympäristölukutaito ja ympäristön muutosten arvioiminen	Oppilas osaa havainnoida lähiympäristön muutoksia, osaa antaa esimerkkejä Suomessa ja muualla maailmassa tapahtuvista ympäristön muutoksista ja osaa nimetä keskeisiä muutoksia aiheuttavia tekijöitä. Oppilas osaa tuoda esille maantieteellisiin ilmiöihin liittyvää ajankohtaista uutisointia ja osaa selittää tapahtumien taustoja.

Opiskellaan maapallon asteverkko: Pituusasteet, leveysasteet. Paikan määrittäminen koordinaattien avulla.

Suomen maisema-alueet käsitellään 9.lk maantiedossa.

T10 tukea oppilasta kehittämään vuorovaikutus- ja ryhmätyötaitoja sekä argumentoimaan ja esittämään selkeästi maantieteellistä tietoa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ryhmässä työskentelyn ja argumentoinnin taidot	Oppilas osaa toimia ryhmän jäsenenä ja arvioida omaa toimintaansa ryhmässä. Oppilas osaa esittää mielipiteitä maantieteellisistä asioista sekä kuunnella ja suhtautua rakentavasti erilaisiin näkemyksiin.

Opiskellaan maapallon asteverkko: Pituusasteet, leveysasteet. Paikan määrittäminen koordinaattien avulla.

Suomen maisema-alueet käsitellään 9.lk maantiedossa.

T11 ohjata oppilasta vaalimaan luontoa, rakennettua ympäristöä ja niiden monimuotoisuutta sekä vahvistaa oppilaan osallistumisen ja vaikuttamisen taitoja

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Osallistumisen ja vaikuttamisen taidot	Oppilas toimii projektissa, jossa yhdessä muiden kanssa vaikutetaan lähiympäristön viihtyisyyden parantamiseen tai ympäristön monimuotoisuuden säilyttämiseen. Oppilas ymmärtää ja osaa kuvata globaalin vastuun merkitystä omassa toiminnassaan.

Opiskellaan maapallon asteverkko: Pituusasteet, leveysasteet. Paikan määrittäminen koordinaattien avulla.

Suomen maisema-alueet käsitellään 9.lk maantiedossa.

T12 tukea oppilasta kasvamaan aktiiviseksi, vastuullisesti toimivaksi ja kestäväan elämäntapaan sitoutuneeksi kansalaiseksi

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
T12 tukea oppilasta kasvamaan aktiiviseksi, vastuullisesti toimivaksi ja kestäväan elämäntapaan sitoutuneeksi kansalaiseksi	Oppilas osaa kertoa, miten toimitaan vastuullisesti koulussa ja koulun ulkopuolella. Oppilas osaa ottaa kantaa kestäväan kehityksen kysymyksiin ja osaa antaa esimerkkejä miten toimitaan kestäväan elämäntavan mukaisesti.

Opiskellaan maapallon asteverkko: Pituusasteet, leveysasteet. Paikan määrittäminen koordinaattien avulla.

Suomen maisema-alueet käsitellään 9.lk maantiedossa.

T13 ohjata oppilasta arvostamaan alueellista identiteettiään sekä luonnon, ihmistoiminnan ja kulttuurien moninaisuutta sekä kunnioittamaan ihmisoikeuksia kaikkialla maailmassa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Alueellisen identiteetin sekä luonnon, ihmistoiminnan ja kulttuurien moninaisuuden tunnistaminen	Oppilas osaa luonnehtia omaan alueelliseen identiteettiinsä vaikuttavia tekijöitä sekä osaa kuvata lähiympäristön ja sen monimuotoisuuden merkitystä. Oppilas osaa kuvata kulttuurien ja ihmisten moninaisuuden merkitystä sekä osaa tarkastella yhteiskunnan ilmiöitä ihmisoikeuksien näkökulmasta.

Opiskellaan maapallon asteverkko: Pituusasteet, leveysasteet. Paikan määrittäminen koordinaattien avulla.

Suomen maisema-alueet käsitellään 9.lk maantiedossa.

Vuosiluokka 8

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Maapallon karttakuva ja alueet

Sisällöt valitaan siten, että oppilaiden ymmärrys kartan peruskäsitteistä sekä erilaisista maasto- ja teemakartoista syvenee. Sisällöissä keskitytään koko maailman hahmottamiseen sekä Suomen, Euroopan ja maailman keskeisen paikannimistön omaksumiseen. Karttojen, paikkatiedon ja muun geomedian käyttö yhdistetään maantiedon kaikkien muiden sisältöjen opiskeluun.

S2 Ajankohtainen muuttuva maailma

Seurataan ajankohtaisia uutisia maailman eri alueilta ja sijoitetaan uutiset kartalle. Pohditaan kriittisesti uutistapahtumien taustoja ja alueellisia merkityksiä. Uutisseuranta yhdistetään maantiedon muiden sisältöjen opiskeluun. Tutustutaan työelämässä ja yhteiskunnan eri osa-alueilla tarvittavaan maantieteelliseen osaamiseen.

S3 Elämän perusedellytykset maapallolla

Sisällöt liittyvät planetaarisuuteen ja sen vaikutuksiin maapallolla. Käsitellään vuorokauden- ja vuodenaikojen vaihtelua sekä ilmasto- ja kasvillisuusvyöhykkeitä. Tarkastellaan elämän perusedellytyksiä kuten puhdasta ilmaa, vettä ja ravintoa, niiden esiintymistä ja kestäväää käyttöä.

S4 Muuttuvat maisemat ja elinympäristöt

Tarkastellaan oman kotiseudun erityispiirteitä sekä Suomen maisema-alueita. Tehdään kenttätutkimuksia omassa lähiympäristössä. Osallistutaan oman lähiympäristön monimuotoisuuden vaalimiseen sekä sen viihtyisyyden ja turvallisuuden suunnitteluun ja parantamiseen. Tutkitaan esimerkkien avulla maailman eri alueiden luonnon- ja kulttuurimaisemia.

Edellä olevan kappaleen asiat käsitellään 9. luokan maantiedossa.

S5 Ihmiset ja kulttuurit maapallolla

Tutustutaan kulttuureihin, ihmisten elämään, asumiseen ja elinkeinoin Suomeen, Euroopassa ja eri puolilla maailmaa. Tarkastellaan esimerkkien avulla, miten ympäristö vaikuttaa elinkeinoin, asumiseen ja muuhun ihmisen toimintaan. Pohditaan ihmisoikeuksia ja hyvän elämän edellytyksiä erityisesti lasten ja nuorten näkökulmasta.

S6 Kestävä elämäntapa ja luonnonvarojen kestävä käyttö

Keskitytään luonnonvarojen kestävään käyttöön ja biotalouden mahdollisuuksiin Suomessa ja muualla maailmassa. Tutkitaan tuotteiden elinkaaria sekä pohditaan omia kulutusvalintoja ja toimintaa vastuullisena kansalaisena. Perehdytään ympäristönmuutoksiin, erityisesti ilmastonmuutokseen ja luonnon monimuotoisuuden heikkenemiseen. Käsitellään ympäristön tilaa ja yhteistyömahdollisuuksia Itämeren alueella. Pohditaan esimerkkien avulla globalisaation vaikutuksia ja alueellisia kehityskysymyksiä.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L4, L5
T2	S1, S2, S3, S4, S6	L4, L5
T3	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L2, L4
T4	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L7
T5	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1
T6	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L4, L5
T7	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L5, L6
T8	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1
T9	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L4
T10	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L2
T11	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L7
T12	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L7
T13	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L3, L7

Vuosiluokan tavoitteet

T1 tukea oppilaan jäsentyneen karttakuvan rakentumista maapallosta

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Maapallon karttakuvan hahmottaminen ja keskeisen paikannimistön tunteminen	Oppilas hahmottaa maapallon karttakuvan peruspiirteet sekä tietää keskeisten kohteiden sijainnin ja nimistön.

Edellä olevan kappaleen asiat käsitellään 9. luokan maantiedossa.

T2 ohjata oppilasta tutkimaan luonnonmaantieteellisiä ilmiöitä sekä vertailemaan luonnonmaisemia Suomessa ja muualla maapallolla

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Luonnonmaantieteellisten ilmiöiden hahmottaminen	Oppilas osaa selittää esimerkkien avulla Maan planetaarisuuden, vuorokauden- ja vuodenaikojen vaihtelun sekä hahmottaa maapallon kehät ja vyöhykkeisyyden. Oppilas osaa tunnistaa ja kuvailla luonnonmaisemia Suomessa ja maapallolla sekä osaa tuoda esille joitakin niiden syntyyn vaikuttaneita tekijöitä.

Edellä olevan kappaleen asiat käsitellään 9. luokan maantiedossa.

T3 ohjata oppilasta tutkimaan ihmismaantieteellisiä ilmiöitä ja kulttuurimaisemia sekä ymmärtämään erilaisia kulttuureita, elinkeinoja ja ihmisten elämää Suomessa ja maapallon eri alueilla

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ihmismaantieteellisten ilmiöiden hahmottaminen	Oppilas osaa kuvata ihmisten elämän ja kulttuurien piirteiden sekä kulttuurimaisemien vaihtelua Suomessa ja muualla maailmassa.

Edellä olevan kappaleen asiat käsitellään 9. luokan maantiedossa.

T4 kannustaa oppilasta pohtimaan ihmisen toiminnan ja luonnonympäristön välistä vuorovaikutusta sekä ymmärtämään luonnonvarojen kestävän käytön merkitys

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Luonnon ja ihmisen toiminnan välisen vuorovaikutuksen ymmärtäminen sekä luonnonvarojen kestävä käyttö	Oppilas osaa kuvata, miten luonnonympäristö vaikuttaa ihmisten elämään ja elinkeinoihin sekä millaisia vaikutuksia ihmisen toiminnalla on luonnonympäristön tilaan Suomessa ja eri puolilla maapalloa. Oppilas osaa kertoa, miksi luonnonvarojen kestävä käyttö on tärkeää.

Edellä olevan kappaleen asiat käsitellään 9. luokan maantiedossa.

T5 ohjata oppilasta kehittämään maantieteellistä ajattelutaitoa sekä kykyä esittää maantieteellisiä kysymyksiä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Maantieteellinen ajattelutaito	Oppilas osaa selittää että maantiedossa tutkitaan alueita ja alueiden välisiä eroja sekä hahmottaa kartoilta eri aluetasot: oma lähiympäristö, kunta, Suomi, Eurooppa ja koko maailma. Oppilas osaa esittää maantieteellisiä kysymyksiä ja pohtia vastauksia niihin.

Edellä olevan kappaleen asiat käsitellään 9. luokan maantiedossa.

T6 ohjata oppilasta kehittämään tilatajua sekä symboleiden, mittasuhteiden, suuntien ja etäisyyksien ymmärrystä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tilatajun kehittyminen	Oppilas osaa mitata sekä jana- että suhdelukummittakaavan avulla etäisyyksiä kartalla, suunnata kartan todellisuuden mukaisesti ja liikkua maastossa kartan avulla.

Edellä olevan kappaleen asiat käsitellään 9. luokan maantiedossa.

T7 ohjata oppilasta harjaannuttamaan arkielämän geomediataitoja sekä lukemaan, tulkitsemaan ja laatimaan karttoja ja muita malleja maantieteellisistä ilmiöistä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Geomediataidot	Oppilas osaa käyttää kuvia, karttoja, karttapalveluja sekä muuta geomedialla maantiedon sisältöjen opiskelussa sekä arkielämässä. Oppilas osaa laatia yksinkertaisia karttoja, diagrammeja sekä muita maantieteellisiä malleja.

Edellä olevan kappaleen asiat käsitellään 9. luokan maantiedossa.

T8 ohjata oppilasta kehittämään maantieteellisiä tutkimustaitoja

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tutkimustaidot	Oppilas osaa toteuttaa pienimuotoisen maantieteellisen tutkimuksen. Oppilas osaa havainnollistaa tutkimustuloksia geomedian avulla sekä esittää tutkimustulokset suullisesti.

Edellä olevan kappaleen asiat käsitellään 9. luokan maantiedossa.

T9 harjaannuttaa oppilasta havainnoimaan ympäristöä ja siinä tapahtuvia muutoksia sekä aktivoida oppilasta seuraamaan ajankohtaisia tapahtumia omissa lähiympäristöissä, Suomessa ja koko maailmassa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ympäristölukutaito ja ympäristön muutosten arvioiminen	Oppilas osaa havainnoida lähiympäristön muutoksia, osaa antaa esimerkkejä Suomessa ja muualla maailmassa tapahtuvista ympäristön muutoksista ja osaa nimetä keskeisiä muutoksia aiheuttavia tekijöitä. Oppilas osaa tuoda esille maantieteellisiin ilmiöihin liittyvää ajankohtaista uutisointia ja osaa selittää tapahtumien taustoja.

Edellä olevan kappaleen asiat käsitellään 9. luokan maantiedossa.

T10 tukea oppilasta kehittämään vuorovaikutus- ja ryhmätyötaitoja sekä argumentoimaan ja esittämään selkeästi maantieteellistä tietoa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ryhmässä työskentelyn ja argumentoinnin taidot	Oppilas osaa toimia ryhmän jäsenenä ja arvioida omaa toimintaansa ryhmässä. Oppilas osaa esittää mielipiteitä maantieteellisistä asioista sekä kuunnella ja suhtautua rakentavasti erilaisiin näkemyksiin.

Edellä olevan kappaleen asiat käsitellään 9. luokan maantiedossa.

T11 ohjata oppilasta vaalimaan luontoa, rakennettua ympäristöä ja niiden monimuotoisuutta sekä vahvistaa oppilaan osallistumisen ja vaikuttamisen taitoja

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Osallistumisen ja vaikuttamisen taidot	Oppilas toimii projektissa, jossa yhdessä muiden kanssa vaikutetaan lähiympäristön viihtyisyyden parantamiseen tai ympäristön monimuotoisuuden säilyttämiseen. Oppilas ymmärtää ja osaa kuvata globaalin vastuun merkitystä omassa toiminnassaan.

Edellä olevan kappaleen asiat käsitellään 9. luokan maantiedossa.

T12 tukea oppilasta kasvamaan aktiiviseksi, vastuullisesti toimivaksi ja kestäväan elämäntapaan sitoutuneeksi kansalaiseksi

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
T12 tukea oppilasta kasvamaan aktiiviseksi, vastuullisesti toimivaksi ja kestäväään elämäntapaan sitoutuneeksi kansalaiseksi	Oppilas osaa kertoa, miten toimitaan vastuullisesti koulussa ja koulun ulkopuolella. Oppilas osaa ottaa kantaa kestävään kehityksen kysymyksiin ja osaa antaa esimerkkejä miten toimitaan kestävään elämäntavan mukaisesti.

Edellä olevan kappaleen asiat käsitellään 9. luokan maantiedossa.

T13 ohjata oppilasta arvostamaan alueellista identiteettiään sekä luonnon, ihmistoiminnan ja kulttuurien moninaisuutta sekä kunnioittamaan ihmisoikeuksia kaikkialla maailmassa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Alueellisen identiteetin sekä luonnon, ihmistoiminnan ja kulttuurien moninaisuuden tunnistaminen	Oppilas osaa luonnehtia omaan alueelliseen identiteettiinsä vaikuttavia tekijöitä sekä osaa kuvata lähiympäristön ja sen monimuotoisuuden merkitystä. Oppilas osaa kuvata kulttuurien ja ihmisten moninaisuuden merkitystä sekä osaa tarkastella yhteiskunnan ilmiöitä ihmisoikeuksien näkökulmasta.

Edellä olevan kappaleen asiat käsitellään 9. luokan maantiedossa.

Vuosiluokka 9

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Maapallon karttakuva ja alueet

Sisällöt valitaan siten, että oppilaiden ymmärrys kartan peruskäsitteistä sekä erilaisista maasto- ja teemakartoista syvenee. Sisällöissä keskitytään koko maailman hahmottamiseen sekä Suomen, Euroopan ja maailman keskeisen paikannimistön omaksumiseen. Karttojen, paikkatiedon ja muun geomedian käyttö yhdistetään maantiedon kaikkien muiden sisältöjen opiskeluun.

S2 Ajankohtainen muuttuva maailma

Seurataan ajankohtaisia uutisia maailman eri alueilta ja sijoitetaan uutiset kartalle. Pohditaan kriittisesti uutistapahtumien taustoja ja alueellisia merkityksiä. Uutisseuranta yhdistetään maantiedon muiden sisältöjen opiskeluun. Tutustutaan työelämässä ja yhteiskunnan eri osa-alueilla tarvittavaan maantieteelliseen osaamiseen.

S3 Elämän perusedellytykset maapallolla

Sisällöt liittyvät planetaarisuuteen ja sen vaikutuksiin maapallolla. Käsitellään vuorokauden- ja vuodenaikojen vaihtelua sekä ilmasto- ja kasvillisuusvyöhykkeitä. Tarkastellaan elämän perusedellytyksiä kuten puhdasta ilmaa, vettä ja ravintoa, niiden esiintymistä ja kestäväää käyttöä.

S4 Muuttuvat maisemat ja elinympäristöt

Tarkastellaan oman kotiseudun erityispiirteitä sekä Suomen maisema-alueita. Tehdään kenttätutkimuksia omassa lähiympäristössä. Osallistutaan oman lähiympäristön monimuotoisuuden vaalimiseen sekä sen viihtyisyyden ja turvallisuuden suunnitteluun ja parantamiseen. Tutkitaan esimerkkien avulla maailman eri alueiden luonnon- ja kulttuurimaisemia.

S5 Ihmiset ja kulttuurit maapallolla

Tutustutaan kulttuureihin, ihmisten elämään, asumiseen ja elinkeinoihin Suomessa, Euroopassa ja eri puolilla maailmaa. Tarkastellaan esimerkkien avulla, miten ympäristö vaikuttaa elinkeinoin, asumiseen ja muuhun ihmisen toimintaan. Pohditaan ihmisoikeuksia ja hyvän elämän edellytyksiä erityisesti lasten ja nuorten näkökulmasta.

S6 Kestävä elämäntapa ja luonnonvarojen kestävä käyttö

Keskitytään luonnonvarojen kestäväan käyttöön ja biotalouden mahdollisuuksiin Suomessa ja muualla maailmassa. Tutkitaan tuotteiden elinkaaria sekä pohditaan omia kulutusvalintoja ja toimintaa vastuullisena kansalaisena. Perehdytään ympäristönmuutoksiin, erityisesti ilmastonmuutokseen ja luonnon monimuotoisuuden heikkenemiseen. Käsitellään ympäristön tilaa ja yhteistyömahdollisuuksia Itämeren alueella. Pohditaan esimerkkien avulla globalisaation vaikutuksia ja alueellisia kehityskysymyksiä.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L4, L5
T2	S1, S2, S3, S4, S6	L4, L5
T3	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L2, L4
T4	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L7
T5	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1
T6	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L4, L5
T7	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L5, L6
T8	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1
T9	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L4
T10	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L2
T11	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L7
T12	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L7
T13	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L3, L7

Vuosiluokan tavoitteet

T1 tukea oppilaan jäsenyteen karttakuvan rakentumista maapallosta

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Maapallon karttakuvan hahmottaminen ja keskeisen paikannimistön tunteminen	Oppilas hahmottaa maapallon karttakuvan peruspiirteet sekä tietää keskeisten kohteiden sijainnin ja nimistön.

T2 ohjata oppilasta tutkimaan luonnonmaantieteellisiä ilmiöitä sekä vertailemaan luonnonmaisemia Suomessa ja muualla maapallolla

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Luonnonmaantieteellisten ilmiöiden hahmottaminen	Oppilas osaa selittää esimerkkien avulla Maan planetaarisuuden, vuorokauden- ja vuodenaikojen vaihtelun sekä hahmottaa maapallon kehät ja vyöhykkeisyyden. Oppilas osaa tunnistaa ja kuvailla luonnonmaisemia Suomessa ja maapallolla sekä osaa tuoda esille joitakin niiden syntyyn vaikuttaneita tekijöitä.

T3 ohjata oppilasta tutkimaan ihmismaantieteellisiä ilmiöitä ja kulttuurimaisemia sekä ymmärtämään erilaisia kulttuureita, elinkeinoja ja ihmisten elämää Suomessa ja maapallon eri alueilla

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ihmismaantieteellisten ilmiöiden hahmottaminen	Oppilas osaa kuvata ihmisten elämän ja kulttuurien piirteiden sekä kulttuurimaisemien vaihtelua Suomessa ja muualla maailmassa.

T4 kannustaa oppilasta pohtimaan ihmisen toiminnan ja luonnonympäristön välistä vuorovaikutusta sekä ymmärtämään luonnonvarojen kestävän käytön merkitys

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Luonnon ja ihmisen toiminnan välisen vuorovaikutuksen ymmärtäminen sekä luonnonvarojen kestävä käyttö	Oppilas osaa kuvata, miten luonnonympäristö vaikuttaa ihmisten elämään ja elinkeinoihin sekä millaisia vaikutuksia ihmisen toiminnalla on luonnonympäristön tilaan Suomessa ja eri puolilla maapalloa. Oppilas osaa kertoa, miksi luonnonvarojen kestävä käyttö on tärkeää.

T5 ohjata oppilasta kehittämään maantieteellistä ajattelutaitoa sekä kykyä esittää maantieteellisiä kysymyksiä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Maantieteellinen ajattelutaito	Oppilas osaa selittää että maantiedossa tutkitaan alueita ja alueiden välisiä eroja sekä hahmottaa kartoilta eri aluetasot: oma lähiympäristö, kunta, Suomi, Eurooppa ja koko maailma. Oppilas osaa esittää maantieteellisiä kysymyksiä ja pohtia vastauksia niihin.

T6 ohjata oppilasta kehittämään tilatajua sekä symboleiden, mittasuhteiden, suuntien ja etäisyyksien ymmärrystä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tilatajun kehittyminen	Oppilas osaa mitata sekä jana- että suhdelukumittakaavan avulla etäisyyksiä kartalla, suunnata kartan todellisuuden mukaisesti ja liikkua maastossa kartan avulla.

T7 ohjata oppilasta harjaannuttamaan arkielämän geomediataitoja sekä lukemaan, tulkitsemaan ja laatimaan kartoja ja muita malleja maantieteellisistä ilmiöistä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Geomediataidot	Oppilas osaa käyttää kuvia, kartoja, karttapalveluja sekä muuta geomedialla maantiedon sisältöjen opiskelussa sekä arkielämässä. Oppilas osaa laatia yksinkertaisia kartoja, diagrammeja sekä muita maantieteellisiä malleja.

T8 ohjata oppilasta kehittämään maantieteellisiä tutkimustaitoja

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tutkimustaidot	Oppilas osaa toteuttaa pienimuotoisen maantieteellisen tutkimuksen. Oppilas osaa havainnollistaa tutkimustuloksia geomedian avulla sekä esittää tutkimustulokset suullisesti.

T9 harjaannuttaa oppilasta havainnoimaan ympäristöä ja siinä tapahtuvia muutoksia sekä aktivoida oppilasta seuraamaan ajankohtaisia tapahtumia omassa lähiympäristössä, Suomessa ja koko maailmassa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ympäristölukutaito ja ympäristön muutosten arvioiminen	Oppilas osaa havainnoida lähiympäristön muutoksia, osaa antaa esimerkkejä Suomessa ja muualla maailmassa tapahtuvista ympäristön muutoksista ja osaa nimetä keskeisiä muutoksia aiheuttavia tekijöitä. Oppilas osaa tuoda esille maantieteellisiin ilmiöihin liittyvää ajankohtaista uutisointia ja osaa selittää tapahtumien taustoja.

T10 tukea oppilasta kehittämään vuorovaikutus- ja ryhmätyötaitoja sekä argumentoimaan ja esittämään selkeästi maantieteellistä tietoa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ryhmässä työskentelyn ja argumentoinnin taidot	Oppilas osaa toimia ryhmän jäsenenä ja arvioida omaa toimintaansa ryhmässä. Oppilas osaa esittää mielipiteitä maantieteellisistä asioista sekä kuunnella ja suhtautua rakentavasti erilaisiin näkemyksiin.

T11 ohjata oppilasta vaalimaan luontoa, rakennettua ympäristöä ja niiden monimuotoisuutta sekä vahvistaa oppilaan osallistumisen ja vaikuttamisen taitoja

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Osallistumisen ja vaikuttamisen taidot	Oppilas toimii projektissa, jossa yhdessä muiden kanssa vaikutetaan lähiympäristön viihtyisyyden parantamiseen tai ympäristön monimuotoisuuden säilyttämiseen. Oppilas ymmärtää ja osaa kuvata globaalin vastuun merkitystä omassa toiminnassaan.

T12 tukea oppilasta kasvamaan aktiiviseksi, vastuullisesti toimivaksi ja kestäväan elämäntapaan sitoutuneeksi kansalaiseksi

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
T12 tukea oppilasta kasvamaan aktiiviseksi, vastuullisesti toimivaksi ja kestäväan elämäntapaan sitoutuneeksi kansalaiseksi	Oppilas osaa kertoa, miten toimitaan vastuullisesti koulussa ja koulun ulkopuolella. Oppilas osaa ottaa kantaa kestävän kehityksen kysymyksiin ja osaa antaa esimerkkejä miten toimitaan kestävän elämäntavan mukaisesti.

T13 ohjata oppilasta arvostamaan alueellista identiteettiään sekä luonnon, ihmistoiminnan ja kulttuurien moninaisuutta sekä kunnioittamaan ihmisoikeuksia kaikkialla maailmassa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Alueellisen identiteetin sekä luonnon, ihmistoiminnan ja kulttuurien moninaisuuden tunnistaminen	Oppilas osaa luonnehtia omaan alueelliseen identiteettiinsä vaikuttavia tekijöitä sekä osaa kuvata lähiympäristön ja sen monimuotoisuuden merkitystä. Oppilas osaa kuvata kulttuurien ja ihmisten moninaisuuden merkitystä sekä osaa tarkastella yhteiskunnan ilmiöitä ihmisoikeuksien näkökulmasta.

34.6.2. Biologia

Oppiaineen tehtävä

Biologian opetuksen tehtävänä on auttaa oppilaita ymmärtämään elämää ja sen kehittymistä, kartuttaa oppilaan luonnontuntemusta sekä ohjata oppilaita ymmärtämään ekosysteemien toimintaa, ihmisen elintoimintoja sekä perinnöllisyyden ja evoluution perusteita.

Biologian opetuksessa työskennellään myös luonnossa ja ohjataan oppilaita tutkivan oppimisen avulla tutustumaan biologisen tiedonhankinnan luonteeseen. Luonnon tutkimisessa käytetään sekä maasto- että laboratoriotyömenetelmiä. Elämyksellinen ja kokemuksellinen oppiminen virittää oppimisen iloa ja herättää kiinnostusta tarkkailla elinympäristön tilaa ja siinä tapahtuvia muutoksia. Opiskelussa hyödynnetään monipuolisesti tieto- ja viestintäteknologiaa. Teknologian käyttö edistää oppilaiden yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa biologian opetuksessa.

Biologian opetuksessa tuetaan oppilaiden ongelmanratkaisu- ja yhteistyötaitojen sekä yhteisöllisyyden kehittymistä ja annetaan valmiuksia biologiaa hyödyntävien alojen opiskeluun sekä työelämään.

Biologian opetus auttaa oppilaita ymmärtämään, miten biologian tietoja ja taitoja voidaan soveltaa ja hyödyntää omassa elämässä, eettisissä pohdintoissa, ajankohtaisten biologiaan liittyvien uutisten seurannassa sekä siinä, kuinka yhteiskunnalliseen päätöksentekoon voidaan vaikuttaa. Biologian opetus kehittää oppilaiden ympäristötietoisuutta ja halua vaalia luonnon monimuotoisuutta. Oppilaat saavat valmiuksia vaikuttaa ja osallistua oman lähiympäristönsä kehittämiseen ja sen säilymiseen elinvoimaisena. Oppilaita ohjataan kestävään elämäntapaan ja globaalin vastuun ymmärtämiseen.

Biologian oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Tavoitteena on, että biologian opetuksessa oppilailla on mahdollisuus työskennellä erilaisissa tutkimuksellisuutta tukevilla oppimisympäristöissä sekä koulussa että koulun ulkopuolella. Maasto- ja laboratoriotyöskentelyssä oppilaita ohjataan havainnoimaan ja käyttämään biologialle ominaisia tutkimusmenetelmiä. Biologian opetuksen tavoitteiden kannalta keskeistä on, että oppilaita ohjataan käyttämään myös sähköisiä oppimisympäristöjä biologisen tiedon hankinnassa, käsittelyssä, tulkinnassa ja esittämisessä.

Biologian työtapoja valittaessa painotetaan vuorovaikutusta ja yhteisöllisyyttä ottaen huomioon oppilaiden erilaiset tarpeet. Monipuolisten työtapojen avulla jokainen oppilas saa erilaisia kokemuksia, pystyy omaksumaan luonnontieteelle luonteenomaisia tutkimusmenetelmiä ja harjaantuu tekemään johtopäätöksiä sekä raportoimaan ja soveltamaan oppimaansa. Biologian opetuksen tavoitteiden mukaisesti elämyksellisyys, kokemuksellisuus ja toiminnallisuus kehittävät oppilaiden taitoa pohtia omia arvovalintoja. Lisäksi oppilaille kehittyy taito tarkastella kriittisesti ilmiöitä ja erilaisia tietolähteitä.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki biologiassa vuosiluokilla 7-9

Biologian opetuksen tavoitteiden kannalta keskeistä on ohjata oppilaita omakohtaiseen havainnointiin ja tutkimiseen itsenäisesti ja ryhmissä sekä erilaisissa oppimisympäristöissä. Maasto- ja laboratoriotyöskentely toteutetaan siten, että turvallisuuskysymykset otetaan huomioon. Oppilaiden yksilöllisen tuen tarpeet huomioidaan erilaisten työmenetelmien valinnassa. Kasvua, kehitystä sekä oppimisen iloa tukevat tutkimuksellisuus, yhdessä tekeminen, vastuullisuus omasta työskentelystä, luontosuhteen syveneminen sekä tiedon liittäminen jo ennestään opittuun. Biologian tavoitteiden kannalta on keskeistä tiedostaa oppilaiden mahdolliset vaikeudet laboratorio- ja maastotyöskentelyssä. Oppilaita tuetaan työskentelyssä kunkin omien vahvuuksien pohjalta sekä tarvittaessa vahvistamalla oppilaiden taitoja eri tukimuotoja hyödyntäen. Eriyttäminen on mahdollista yhteisissä tutkimustehtävissä, joissa oppilaat toimivat erilaisissa rooleissa ja etenevät yksilöllisesti ajattelun taitojen eri tasoille.

Oppilaan oppimisen arviointi biologiassa vuosiluokilla 7-9

Biologian opetuksessa kannustava ja rakentava palaute opintojen aikana tukee oppilaiden motivaation rakentamista, tutkimustaitojen kehittymistä sekä auttaa jokaista löytämään omat vahvuutensa. Oppilaille annetaan säännöllisesti tietoa oppimisen edistymisestä ja suoriutumuksesta suhteessa asetettuihin biologian tavoitteisiin. Palautteen avulla oppilaita rohkaistaan toimimaan aktiivisesti ja vastuullisesti omassa lähiympäristössä ja soveltamaan käytännössä oppimaansa biologista tietoa. Biologian arvioinnissa oppilailla tulee olla mahdollisuus osoittaa osaamistaan monipuolisesti. Arviointi kohdistuu sekä oppilaan tiedolliseen osaamiseen että biologisiin taitoihin erilaisissa oppimistilanteissa ja -ympäristöissä. Opettaja seuraa oppilaan taitoa tehdä havaintoja, kerätä, käsitellä, tulkita, arvioida ja esittää erilaisia aineistoja. Lisäksi arvioidaan oppilaan taitoa käyttää biologialle ominaista välineistöä, tieto- ja viestintäteknologiaa sekä taitoa toteuttaa pienimuotoisia kokeita ja tutkimuksia koulussa ja sen ulkopuolella. Arvioinnin ja palautteen tehtävänä on osaltaan kehittää jokaisen oppilaan työskentelytaitoja.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona biologian opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena. Päättöarvioinnilla määritellään, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut biologian oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen taso biologian valtakunnallisiin päättöarvioinnin kriteereihin. Biologiassa oppilaan osaaminen kehittyy yleensä eri tavoitealueilla oppimäärän päättövaiheeseen saakka. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki valtakunnalliset päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle vastaava tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin kriteerien määrittämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Vuosiluokka 7

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Biologinen tutkimus

Sisältöjä valitaan siten, että biologisen tutkimuksen vaiheet tulevat oppilaan oman toiminnan kautta tutuiksi.

Biologisen tutkimuksen kohteena voi olla esim. vesi, plankton, kala, vesilintu tai jokin muu eliö.

S2 Tutkimusretkiä luontoon ja lähiympäristöön

Sisältöjä valittaessa painotetaan vastuullista luonnossa liikkumista, lajintuntemusta sekä metsän ja muiden ekosysteemien tutkimista ja vertailua. Maastotyöskentelyssä havainnoidaan ja arvioidaan ympäristöä ja siinä tapahtuvia muutoksia sekä ihmisen vaikutusta niihin.

Maastossa liikkumista voidaan yhdistää esim. liikunta- tai teemapäivän muodossa monialaisena opintokokonaisuutena.

S3 Ekosysteemin perusrakenne ja toiminta

Sisällöt painottuvat suomalaisen metsäekosysteemin rakenteeseen ja toimintaan sekä ihmisen toiminnan vaikutuksiin niissä. Lisäksi käsitellään perustietoja vesi-, suo-, tunturi- ja kaupunkiekosysteemeistä. Tutustutaan lajien ekologiaan ja niiden välisiin vuorovaikutussuhteisiin. Opetukseen sisältyy eliökokoelman koostaminen. Sisältöjä valittaessa painotetaan ekosysteemien monimuotoisuuden tärkeyttä.

S4 Mitä elämä on?

Sisällöissä keskitytään tutkimaan elämän perusilmiöitä biologialle tyypillisin tutkimusmenetelmin. Opetukseen sisällytetään kasvien kasvatusta. Eliökunnan rakenteeseen ja monimuotoisuuteen perehdytään vertailemalla eliöiden rakenteita, elintoimintoja ja elinympäristöjä. Tutustutaan perinnöllisyyden ja evoluution perusteisiin. Tarkastellaan bioteknologian mahdollisuuksia ja haasteita.

S5 Ihminen

Sisällöissä keskitytään tutkimaan ihmiskehon toimintaa ja syvennetään tietämystä ihmisen rakenteesta, elintoiminnoista ja säätelyjärjestelmistä. Tarkastellaan kasvuun, kehitykseen ja terveyteen vaikuttavien biologisten tekijöiden perusteita. Tutustutaan, miten perimä ja ympäristö vaikuttavat ihmisen eri ominaisuuksien kehittymiseen.

S6 Kohti kestävää tulevaisuutta

Sisällöt liittyvät luonnon monimuotoisuuden säilyttämiseen, ilmastonmuutokseen, luonnonvarojen kestävään käyttöön ja muutokseen lähiympäristössä. Pohditaan luonnonvarojen kestävä käytön ekologisia, sosiaalisia, taloudellisia ja eettisiä periaatteita, kestävää ravinnontuotantoa sekä eläinten hyvinvointia. Käsitellään biotalouden ja ekosysteemipalveluiden mahdollisuuksia kestävä tulevaisuuden kannalta. Tutustutaan luonnonsuojelun tavoitteisiin, keinoihin ja saavutuksiin.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1, S2, S3, S4, S6	L4, L5
T2	S1, S2, S3, S4, S5	L4, L5
T3	S1, S2, S3, S4, S6	L4, L7
T6	S6	L4, L7
T7	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1
T8	S1, S2, S3, S4, S5	L1, L5
T9	S1, S2, S3, S4, S6	L5, L6, L7
T10	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L5
T11	S6	L2, L3, L7
T12	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L7
T13	S6	L7
T14	S6	L5, L7

Vuosiluokan tavoitteet

T1 ohjata oppilasta ymmärtämään ekosysteemin perusrakennetta ja toimintaa sekä vertailemaan erilaisia ekosysteemejä ja tunnistamaan lajeja

Oppilas oppii ekosysteemin biologiset peruskäsitteet. Lajintunnistuksessa voidaan korostaa paikallisten eliölajien opiskelua.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ekosysteemin rakenteen ja toiminnan hahmottaminen	Oppilas osaa kuvata metsäekosysteemin perusrakennetta ja toimintaa sekä tunnistaa erilaisia ekosysteemejä ja niiden ravintoverkkojen lajeja. Oppilas osaa kuvata monimuotoisuuden merkitystä ekosysteemien toiminnalle sekä pohtia metsien kestävän käytön merkitystä eliöille ja ihmiselle.

Biologisen tutkimuksen kohteena voi olla esim. vesi, plankton, kala, vesilintu tai jokin muu eliö.

Maastossa liikkumista voidaan yhdistää esim. liikunta- tai teemapäivän muodossa monialaisena opintokokonaisuutena.

T2 auttaa oppilasta kuvailemaan eliöiden rakenteita ja elintoimintoja sekä ymmärtämään eliökunnan rakennetta

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Eliökunnan rakenteen ja eliöiden rakenteen ja elintoimintojen hahmottaminen	Oppilas osaa kuvata eliökunnan luokittelun periaatteita, osaa nimetä eliöiden rakenteita sekä osaa kuvata eliöiden elintoimintoja. Oppilas osaa vertailla eri eliöryhmien sukulaisuutta rakenteellisten ja toiminnallisten sopeutumien pohjalta sekä tunnistaa, luokittelee ja vertailee eliöryhmiä.

Biologisen tutkimuksen kohteena voi olla esim. vesi, plankton, kala, vesilintu tai jokin muu eliö.

Maastossa liikkumista voidaan yhdistää esim. liikunta- tai teemapäivän muodossa monialaisena opintokokonaisuutena.

T3 ohjata oppilasta tutkimaan eliöiden sopeutumista eri elinympäristöihin ja ymmärtämään erilaisten elinympäristöjen merkitys luonnon monimuotoisuudelle

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Eliöiden sopeutumisen ja elinympäristöjen monimuotoisuuden hahmottaminen	Oppilas osaa tehdä havaintoja lajien esiintymisestä ja osaa kuvata lajien sopeutumista eri elinympäristöihin. Oppilas tunnistaa lähiympäristön tyypillisiä eliölajeja ja ymmärtää niiden merkityksen luonnon monimuotoisuudelle.

Biologisen tutkimuksen kohteena voi olla esim. vesi, plankton, kala, vesilintu tai jokin muu eliö.

Maastossa liikkumista voidaan yhdistää esim. liikunta- tai teemapäivän muodossa monialaisena opintokokonaisuutena.

T6 ohjata oppilasta arvioimaan luonnonympäristössä tapahtuvia muutoksia ja ihmisen vaikutusta ympäristöön sekä ymmärtämään ekosysteemipalveluiden merkitys

Oppilas oppii eri vuodenaikojen ja ihmisen toiminnan vaikutuksia vesiekosysteemiin.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Luonnonympäristössä tapahtuvien muutosten havainnointi	Oppilas osaa tehdä havaintoja ja pieniä tutkimuksia omassa lähiympäristössä tapahtuvista luonnollisista ja ihmisen toiminnan aiheuttamista luonnonympäristön muutoksista. Oppilas ymmärtää maapallon luonnonvarojen rajallisuuden ja ekosysteemipalveluiden merkityksen sekä tuntee kestävän elämäntavan perusteet ja jokamiehen oikeudet ja velvollisuudet.

T7 ohjata oppilasta kehittämään luonnontieteellistä ajattelutaitoa sekä syy- ja seuraussuhteiden ymmärtämistä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Luonnontieteellinen ajattelutaito	Oppilas osaa esittää mielekkäitä kysymyksiä luonnosta ja luonnonilmiöistä, osaa käyttää biologialle ominaisia peruskäsitteitä sekä tutkimus- ja tiedon-hankintamenetelmiä. Oppilas osaa esittää perusteltuja luonnontieteellisiä käsityksiä ja päätelmiä.

Biologisen tutkimuksen kohteena voi olla esim. vesi, plankton, kala, vesilintu tai jokin muu eliö.

Maastossa liikkumista voidaan yhdistää esim. liikunta- tai teemapäivän muodossa monialaisena opintokokonaisuutena.

T8 opastaa oppilasta käyttämään biologian tutkimusvälineistöä ja tieto- ja viestintäteknologiaa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Biologisen tutkimusvälineistön ja teknologian käyttö	Oppilas osaa työskennellä turvallisesti ja tavoitteellisesti laboratorioissa ja maastossa. Oppilas osaa käyttää tarkoituksenmukaisesti biologian tutkimusvälineistöä ja tieto- ja viestintäteknologiaa.

Biologisen tutkimuksen kohteena voi olla esim. vesi, plankton, kala, vesilintu tai jokin muu eliö.

Maastossa liikkumista voidaan yhdistää esim. liikunta- tai teemapäivän muodossa monialaisena opintokokonaisuutena.

T9 ohjata oppilasta koostamaan eliökokoelma ja kasvattamaan kasveja biologisten ilmiöiden ymmärtämiseksi

Oppilas oppii itse luonnossa liikkeessään tunnistamaan kasveja ja keräämään kasvikokoelman 7. luokan keväällä ja kesällä ennen 8. luokan alkua. Oppilas voi laatia myös digikasvion.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Eliökokoelman laatiminen ja kasvien kokeellinen kasvattaminen	Oppilas osaa koostaa ohjeiden mukaisesti perinteisen tai digitaalisen kasvikokoelman tai muun digitaalisen eliökokoelman. Oppilas toteuttaa ohjatusti kasvatuskokeen.

Biologisen tutkimuksen kohteena voi olla esim. vesi, plankton, kala, vesilintu tai jokin muu eliö.

Maastossa liikkumista voidaan yhdistää esim. liikunta- tai teemapäivän muodossa monialaisena opintokokonaisuutena.

T10 ohjata oppilasta tekemään tutkimuksia sekä koulussa että koulun ulkopuolella

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Biologisen tutkimuksen tekeminen	Oppilas osaa havainnoida ja tallentaa keräämiään tietoja laboratoriossa ja maastossa. Oppilas osaa esittää hypoteeseja ja tehdä ohjatusti pienimuotoisen biologisen tutkimuksen ja osaa raportoida sen tuloksia.

Biologisen tutkimuksen kohteena voi olla esim. vesi, plankton, kala, vesilintu tai jokin muu eliö.

Maastossa liikkumista voidaan yhdistää esim. liikunta- tai teemapäivän muodossa monialaisena opintokokonaisuutena.

T11 kannustaa oppilasta soveltamaan biologian tietoja ja taitoja omassa elämässä sekä yhteiskunnallisessa keskustelussa ja päätöksenteossa

Oppilas oppii kierrätyksen ideologiaa.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Biologisten tietojen ja taitojen soveltaminen arjessa	Oppilas osaa kuvata, miten biologisia tietoja ja taitoja voi hyödyntää omassa arjessa ja yhteiskunnassa sekä osaa perustella näkemyksiä biologisen tietämyksen pohjalta. Oppilas osallistuu lähiluonnon vaalimisprojektiin, sen toteuttamiseen ja tulosten raportointiin.

T12 innostaa oppilasta syventämään kiinnostusta luontoa ja sen ilmiöitä kohtaan sekä vahvistamaan luontosuhdetta ja ympäristötietoisuutta

Mahdollisuuksien mukaan paikalliset luontoon liittyvät yhdistykset ja järjestöt esittelevät paikallista toimintaansa.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Luontosuhteen ja ympäristötietoisuuden merkityksen hahmottaminen	Oppilaan osaa perustella esimerkkien avulla miten luonnossa toimitaan kestäväällä ja luonnon monimuotoisuutta säilyttävällä tavalla.

Biologisen tutkimuksen kohteena voi olla esim. vesi, plankton, kala, vesilintu tai jokin muu eliö.

Maastossa liikkumista voidaan yhdistää esim. liikunta- tai teemapäivän muodossa monialaisena opintokokonaisuutena.

T13 ohjata oppilasta tekemään eettisesti perusteltuja valintoja

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Eettisten kysymysten pohdinta	Oppilas osaa hyödyntää biologian tietoja ja taitoja ihmiseen ja ympäristöön liittyvien vastuukysymysten arvioinnissa ja esittää perusteluja eettisesti kestäville valinnoille.

T14 innostaa oppilasta vaikuttamaan ja toimimaan kestävän tulevaisuuden rakentamiseksi

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kestävän tulevaisuuden rakentamisen tiedot ja taidot	Oppilas osaa kuvata, miten toimitaan kestävän tulevaisuuden rakentamiseksi.

Vuosiluokka 8

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Biologinen tutkimus

Sisältöjä valitaan siten, että biologisen tutkimuksen vaiheet tulevat oppilaan oman toiminnan kautta tutuiksi.

Oppilas tutkii kasvien rakenteita ja elinympäristöjä kasvikoelmaa tehdessään. Erilaisten opetusmetodien avulla oppilas tutkii metsäekosysteemin eläimiä ja muita eliölajeja.

S2 Tutkimusretkiä luontoon ja lähiympäristöön

Sisältöjä valittaessa painotetaan vastuullista luonnossa liikkumista, lajintuntemusta sekä metsän ja muiden ekosysteemien tutkimista ja vertailua. Maastotyöskentelyssä havainnoidaan ja arvioidaan ympäristöä ja siinä tapahtuvia muutoksia sekä ihmisen vaikutusta niihin.

Maastotyöskentelyä voidaan yhdistää liikunta- tai teemapäivien luonnossa liikkumiseen.

S3 Ekosysteemin perusrakenne ja toiminta

Sisällöt painottuvat suomalaisen metsäekosysteemin rakenteeseen ja toimintaan sekä ihmisen toiminnan vaikutuksiin niissä. Lisäksi käsitellään perustietoja vesi-, suo-, tunturi- ja kaupunkiekosysteemeistä. Tutustutaan lajien ekologiaan ja niiden välisiin vuorovaikutussuhteisiin. Opetukseen sisältyy eliökokoelman koostaminen. Sisältöjä valittaessa painotetaan ekosysteemien monimuotoisuuden tärkeyttä.

Kasvikoelman koostaminen voidaan tehdä 7. ja 8. luokan välisenä kesäaikana.

S4 Mitä elämä on?

Sisällöissä keskitytään tutkimaan elämän perusilmiöitä biologialle tyypillisin tutkimusmenetelmin. Opetukseen sisällytetään kasvien kasvatusta. Eliökunnan rakenteeseen ja monimuotoisuuteen perehdytään vertailemalla eliöiden rakenteita, elintoimintoja ja elinympäristöjä. Tutustutaan

perinnöllisyyden ja evoluution perusteisiin. Tarkastellaan bioteknologian mahdollisuuksia ja haasteita.

S6 Kohti kestävää tulevaisuutta

Sisällöt liittyvät luonnon monimuotoisuuden säilyttämiseen, ilmastonmuutokseen, luonnonvarojen kestävään käyttöön ja muutoksiin lähiympäristössä. Pohditaan luonnonvarojen kestävä käytön ekologisia, sosiaalisia, taloudellisia ja eettisiä periaatteita, kestävää ravinnontuotantoa sekä eläinten hyvinvointia. Käsitellään biotalouden ja ekosysteemipalveluiden mahdollisuuksia kestävä tulevaisuuden kannalta. Tutustutaan luonnonsuojelun tavoitteisiin, keinoihin ja saavutuksiin.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1, S2, S3, S4, S6	L4, L5
T3	S1, S2, S3, S4, S6	L4, L7
T6	S6	L4, L7
T9	S1, S2, S3, S4, S6	L5, L6, L7
T11	S6	L2, L3, L7
T13	S6	L7
T14	S6	L5, L7

Vuosiluokan tavoitteet

T1 ohjata oppilasta ymmärtämään ekosysteemin perusrakennetta ja toimintaa sekä vertailemaan erilaisia ekosysteemejä ja tunnistamaan lajeja

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ekosysteemin rakenteen ja toiminnan hahmottaminen	Oppilas osaa kuvata metsäekosysteemin perusrakennetta ja toimintaa sekä tunnistaa erilaisia ekosysteemejä ja niiden ravintoverkkojen lajeja. Oppilas osaa kuvata monimuotoisuuden merkitystä ekosysteemien toiminnalle sekä pohtia metsien kestävä käytön merkitystä eliöille ja ihmiselle.

Oppilas tutkii kasvien rakenteita ja elinympäristöjä kasvikoelmaa tehdessään. Erilaisten opetusmetodien avulla oppilas tutkii metsäekosysteemin eläimiä ja muita eliölajeja.

Maastotyöskentelyä voidaan yhdistää liikunta- tai teemapäivien luonnossa liikkumiseen.

Kasvikoelman koostaminen voidaan tehdä 7. ja 8. luokan välisenä kesäaikana.

T3 ohjata oppilasta tutkimaan eliöiden sopeutumista eri elinympäristöihin ja ymmärtämään erilaisten elinympäristöjen merkitys luonnon monimuotoisuudelle

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Eliöiden sopeutumisen ja elinympäristöjen monimuotoisuuden hahmottaminen	Oppilas osaa tehdä havaintoja lajien esiintymisestä ja osaa kuvata lajien sopeutumista eri elinympäristöihin. Oppilas tunnistaa lähiympäristön tyypillisiä eliölajeja ja ymmärtää niiden merkityksen luonnon monimuotoisuudelle.

Oppilas tutkii kasvien rakenteita ja elinympäristöjä kasvikoelmaa tehdessään. Erilaisten opetusmetodien avulla oppilas tutkii metsäekosysteemin eläimiä ja muita eliölajeja.

Maastotyöskentelyä voidaan yhdistää liikunta- tai teemapäivien luonnossa liikkumiseen.

Kasvikoelman koostaminen voidaan tehdä 7. ja 8. luokan välisenä kesäaikana.

T6 ohjata oppilasta arvioimaan luonnonympäristössä tapahtuvia muutoksia ja ihmisen vaikutusta ympäristöön sekä ymmärtämään ekosysteemipalveluiden merkitys

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Luonnonympäristössä tapahtuvien muutosten havainnointi	Oppilas osaa tehdä havaintoja ja pieniä tutkimuksia omassa lähiympäristössä tapahtuvista luonnollisista ja ihmisen toiminnan aiheuttamista luonnonympäristön muutoksista. Oppilas ymmärtää maapallon luonnonvarojen rajallisuuden ja ekosysteemipalveluiden merkityksen sekä tuntee kestävän elämäntavan perusteet ja jokamiehen oikeudet ja velvollisuudet.

T9 ohjata oppilasta koostamaan eliökokoelma ja kasvattamaan kasveja biologisten ilmiöiden ymmärtämiseksi

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Eliökokoelman laatiminen ja kasvien kokeellinen kasvattaminen	Oppilas osaa koostaa ohjeiden mukaisesti perinteisen tai digitaalisen kasvikoelman tai muun digitaalisen eliökokoelman. Oppilas toteuttaa ohjatusti kasvatuskokeen.

Oppilas tutkii kasvien rakenteita ja elinympäristöjä kasvikoelmaa tehdessään. Erilaisten opetusmetodien avulla oppilas tutkii metsäekosysteemin eläimiä ja muita eliölajeja.

Maastotyöskentelyä voidaan yhdistää liikunta- tai teemapäivien luonnossa liikkumiseen.

Kasvikoelman koostaminen voidaan tehdä 7. ja 8. luokan välisenä kesäaikana.

T11 kannustaa oppilasta soveltamaan biologian tietoja ja taitoja omassa elämässä sekä yhteiskunnallisessa keskustelussa ja päätöksenteossa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Biologisten tietojen ja taitojen soveltaminen arjessa	Oppilas osaa kuvata, miten biologisia tietoja ja taitoja voi hyödyntää omassa arjessa ja yhteiskunnassa sekä osaa perustella näkemyksiä biologisen tietämyksen pohjalta. Oppilas osallistuu lähiluonnon vaalimisprojektiin, sen toteuttamiseen ja tulosten raportointiin.

T13 ohjata oppilasta tekemään eettisesti perusteltuja valintoja

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Eettisten kysymysten pohdinta	Oppilas osaa hyödyntää biologian tietoja ja taitoja ihmiseen ja ympäristöön liittyvien vastuukysymysten arvioinnissa ja esittää perusteluja eettisesti kestäville valinnoille.

T14 innostaa oppilasta vaikuttamaan ja toimimaan kestävän tulevaisuuden rakentamiseksi

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kestävän tulevaisuuden rakentamisen tiedot ja taidot	Oppilas osaa kuvata, miten toimitaan kestävän tulevaisuuden rakentamiseksi.

Vuosiluokka 9

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Biologinen tutkimus

Sisältöjä valitaan siten, että biologisen tutkimuksen vaiheet tulevat oppilaan oman toiminnan kautta tutuiksi.

Oppilas tutkii ihmisen elimistön anatomiaa.

S4 Mitä elämä on?

Sisällöissä keskitytään tutkimaan elämän perusilmiöitä biologialle tyypillisin tutkimusmenetelmin. Opetukseen sisällytetään kasvien kasvatusta. Eliökunnan rakenteeseen ja monimuotoisuuteen perehdytään vertailemalla eliöiden rakenteita, elintoimintoja ja elinympäristöjä. Tutustutaan perinnöllisyyden ja evoluution perusteisiin. Tarkastellaan bioteknologian mahdollisuuksia ja haasteita.

S5 Ihminen

Sisällöissä keskitytään tutkimaan ihmiskehon toimintaa ja syvennetään tietämystä ihmisen rakenteesta, elintoiminnoista ja säätelyjärjestelmistä. Tarkastellaan kasvuun, kehitykseen ja

terveyteen vaikuttavien biologisten tekijöiden perusteita. Tutustutaan, miten perimä ja ympäristö vaikuttavat ihmisen eri ominaisuuksien kehittymiseen.

S6 Kohti kestävää tulevaisuutta

Sisällöt liittyvät luonnon monimuotoisuuden säilyttämiseen, ilmastonmuutokseen, luonnonvarojen kestävään käyttöön ja muutoksiin lähiympäristössä. Pohditaan luonnonvarojen kestävä käytön ekologisia, sosiaalisia, taloudellisia ja eettisiä periaatteita, kestävää ravinnontuotantoa sekä eläinten hyvinvointia. Käsitellään biotalouden ja ekosysteemipalveluiden mahdollisuuksia kestävä tulevaisuuden kannalta. Tutustutaan luonnonsuojelun tavoitteisiin, keinoihin ja saavutuksiin.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T4	S1, S4, S5	L1
T5	S5	L3
T6	S6	L4, L7
T11	S6	L2, L3, L7
T13	S6	L7
T14	S6	L5, L7

Vuosiluokan tavoitteet

T4 ohjata oppilasta ymmärtämään perinnöllisyyden ja evoluution peruseriaatteita

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Perinnöllisyyden ja evoluution peruseriaatteiden hahmottaminen	Oppilas ymmärtää ja osaa kuvata perimän ja ympäristön vaikutusta eliöiden yksilönkehityksessä. Oppilas osaa kuvata miten elämä ja luonnon monimuotoisuus ovat kehittyneet maapallolla evoluution tuloksena.

Oppilas tutkii ihmisen elimistön anatomiaa.

T5 ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisen kehitystä ja elimistön perustoimintoja

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ihmiselimistön rakenteen ja toiminnan hahmottaminen	Oppilas osaa kuvata ihmiselimistön perusrakenteita ja elintoimintoja sekä osaa selostaa ihmisen kasvun ja kehittymisen pääperiaatteita.

T6 ohjata oppilasta arvioimaan luonnonympäristössä tapahtuvia muutoksia ja ihmisen vaikutusta ympäristöön sekä ymmärtämään ekosysteemipalveluiden merkitys

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Luonnonympäristössä tapahtuvien muutosten havainnointi	Oppilas osaa tehdä havaintoja ja pieniä tutkimuksia omassa lähiympäristössä tapahtuvista luonnollisista ja ihmisen toiminnan aiheuttamista luonnonympäristön muutoksista. Oppilas ymmärtää maapallon luonnonvarojen rajallisuuden ja ekosysteemipalveluiden merkityksen sekä tuntee kestävän elämäntavan perusteet ja jokamiehen oikeudet ja velvollisuudet.

T11 kannustaa oppilasta soveltamaan biologian tietoja ja taitoja omassa elämässä sekä yhteiskunnallisessa keskustelussa ja päätöksenteossa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Biologisten tietojen ja taitojen soveltaminen arjessa	Oppilas osaa kuvata, miten biologisia tietoja ja taitoja voi hyödyntää omassa arjessa ja yhteiskunnassa sekä osaa perustella näkemyksiä biologisen tietämyksen pohjalta. Oppilas osallistuu lähiluonnon vaalimisprojektiin, sen toteuttamiseen ja tulosten raportointiin.

T13 ohjata oppilasta tekemään eettisesti perusteltuja valintoja

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Eettisten kysymysten pohdinta	Oppilas osaa hyödyntää biologian tietoja ja taitoja ihmiseen ja ympäristöön liittyvien vastuukysymysten arvioinnissa ja esittää perusteluja eettisesti kestäville valinnoille.

T14 innostaa oppilasta vaikuttamaan ja toimimaan kestävän tulevaisuuden rakentamiseksi

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kestävän tulevaisuuden rakentamisen tiedot ja taidot	Oppilas osaa kuvata, miten toimitaan kestävän tulevaisuuden rakentamiseksi.

34.6.3. Liikunta

Oppiaineen tehtävä

Liikunnan opetuksen tehtävänä on vaikuttaa oppilaiden hyvinvointiin tukemalla fyysistä, sosiaalista ja psyykkistä toimintakykyä sekä myönteistä suhtautumista omaan kehoon. Oppiaineessa tärkeitä ovat yksittäisiin liikuntatunteihin liittyvät positiiviset kokemukset ja liikunnallisen elämäntavan tukeminen. Oppitunneilla korostuvat kehollisuus, fyysinen aktiivisuus ja yhdessä tekeminen. Liikunnan avulla edistetään yhdenvertaisuutta, tasa-arvoa ja yhteisöllisyyttä sekä tuetaan kulttuurista moninaisuutta. Opetus on turvallista, ja se perustuu eri vuodenaikojen ja paikallisten olosuhteiden tarjoihin mahdollisuuksiin. Liikunnassa hyödynnetään koulun tiloja,

lähiliikuntapaikkoja ja luontoa monipuolisesti. Oppilaita ohjataan ja sitoutetaan turvalliseen ja eettisesti kestävään toimintaan ja oppimisilmapiiriin.

Liikunnassa oppilaat kasvavat liikkumaan ja liikunnan avulla. Liikkumaan kasvamisen osatekijöitä ovat oppilaiden ikä- ja kehitystason mukainen fyysisesti aktiivinen toiminta, motoristen perustaitojen oppiminen ja fyysisten ominaisuuksien harjoittelu. Oppilaat saavat tietoa ja taitoja erilaisissa liikuntatilanteissa toimimiseen. Liikunnan avulla kasvamiseen kuuluu toisia kunnioittava vuorovaikutus, vastuullisuus, pitkäjänteinen itsensä kehittäminen, tunteiden tunnistaminen ja säätely sekä myönteisen minäkäsityksen kehittyminen. Liikunta tarjoaa mahdollisuuksia iloon, keholliseen ilmaisuun, osallisuuteen, sosiaaliseen, rentoutumiseen, leikinomaiseen kisailuun ja ponnisteluun sekä toisten auttamiseen. Liikunnassa oppilas saa valmiuksia terveytensä edistämiseen.

Oppiaineen tehtävä vuosiluokilla 7-9

”Liikutaan yhdessä minäkäsitystä ja osallisuutta vahvistaen, taitoja soveltaen.”

Vuosiluokilla 7-9 pääpaino on monipuolisessa perustaitojen soveltamisessa ja fyysisten ominaisuuksien harjoittamisen opiskelussa eri liikuntamuotojen ja -lajien avulla. Erityisen tärkeää on vahvistaa oppilaan myönteistä minäkäsitystä ja oman muuttuvan kehon hyväksymistä. Opetus tukee oppilaiden hyvinvointia, kasvua itsenäisyyteen, osallisuuteen sekä kannustaa terveyttä edistävään omaehtoiseen liikunnan harrastamiseen. Oppilaat osallistuvat kehitysvaiheensa mukaisesti toiminnan suunnitteluun sekä ottavat vastuuta omasta ja ryhmän toiminnasta.

Liikunnan oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Liikunnan tehtävää ja tavoitteita toteutetaan opettamalla turvallisesti ja monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä sisä- ja ulkotiloissa oppilaita osallistaen. Opetuksessa otetaan huomioon vuodenajat, paikalliset olosuhteet sekä koulun ja ympäristön tarjoamat mahdollisuudet tarkoituksenmukaisella tavalla. Opetuksen yhteydessä korostetaan fyysistä aktiivisuutta ja yhteistoiminnallisuutta ylläpitäviä työtapoja, kannustavaa vuorovaikutusta ja toisten auttamista sekä henkisesti ja fyysisesti turvallista toimintaa. Liikuntateknologian hyödyntämisellä tuetaan liikunnanopetuksen tavoitteiden saavuttamista. Koulun ulkopuolisille liikuntapaikoille siirtymisessä edistetään turvallista liikennekäyttäytymistä.

Liikunnassa teknologian hyödyntämistä voi olla esimerkiksi sykemittarin tai aktiivisuusrannekkeen käyttäminen harjoittelun apuna tai suorituksen kuvaaminen tai siihen tutustuminen netistä. Pallon- tai oppilaan liikkumisen nopeutta voidaan mitata tutkalla. Erilaisia liikkumiseen ja kuntoiluun tehtyjä sovelluksia ja ohjelmia voidaan myös hyödyntää opetuksessa.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki liikunnassa vuosiluokilla 7-9

Kannustava ja hyväksyvä ilmapiiri on edellytys liikunnanopetuksen tavoitteiden saavuttamiselle. Toiminnan tulee antaa kaikille oppilaille mahdollisuus onnistumiseen ja osallistumiseen sekä tukea hyvinvoinnin kannalta riittävää toimintakykyä. Opetuksessa on keskeistä oppilaiden yksilöllisyyden huomioon ottaminen, turvallinen työskentelyilmapiiri sekä organisoimisen ja opetusviestinnän selkeys. Pätevyyskokemuksia ja sosiaalista yhteenkuuluvuutta tuetaan oppilaslähtöisillä ja osallistavilla työtavoilla, sopivilla tehtävillä ja rohkaisevalla palautteella. Vuosiluokkien 7-9 opetuksessa kiinnitetään erityistä huomiota toimintakyvyn tukemiseen ja mieluisan liikuntaharrastuksen ylläpitämiseen tai löytämiseen.

Onnistumisen kokemukset voidaan taata tarjoamalla tehtävistä erilaisia versioita taito- ja kuntotaso huomioiden.

Oppilaan oppimisen arviointi liikunnassa vuosiluokilla 7-9

Oppilaiden kasvamista liikuntaan ja liikunnan avulla tuetaan monipuolisella, kannustavalla ja ohjaavalla palautteella ja arvioinnilla. Ne tukevat oppilaiden myönteistä käsitystä itsestä liikkujana. Palautteessa ja arvioinnissa otetaan huomioon oppilaiden yksilölliset vahvuudet sekä kehittymistarpeet ja tuetaan niitä. Liikunnan opetuksessa ja arvioinnissa tulee ottaa huomioon oppilaan terveydentila ja erityistarpeet.

Liikunnan arviointi perustuu fyysisen-, sosiaalisen ja psyykkisen toimintakyvyn tavoitteisiin. Arvioinnin kohteina ovat oppiminen (tavoitteet 2-6) ja työskentely (tavoitteet 1 ja 7-10), joten fyysisten kunto-ominaisuuksien tasoa ei käytetä arvioinnin perusteena. Move!-mittausten tuloksia ei käytetä oppilaan arvioinnin perusteina. Arvioinnissa käytetään monipuolisia menetelmiä siten, että oppilailla on mahdollisuus osoittaa parasta osaamistaan. Oppilaita ohjataan itsearviointiin.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona oppiaineen opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena. Päättöarvioinnilla määritellään, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut liikunnan oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen taso liikunnan valtakunnallisiin päättöarvioinnin kriteereihin. Osaaminen liikunnassa kehittyy kumulatiivisesti. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki valtakunnalliset päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle vastaava tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin kriteerien määrittämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

8.-9. luokkien valinnaisen liikunnan arviointi sisällytetään osaksi yhteisen liikunnan arvosanaa.

Vuosiluokka 7

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Fyysinen toimintakyky

Opetukseen sisältyy runsaasti fyysisesti aktiivista toimintaa. Liikunnan opetukseen valitaan havainto- ja ratkaisuntekotoitoja ja niiden soveltamista monipuolisesti kehittäviä turvallisia tehtäviä (kuten liikuntaleikit ja pallopelit). Tasapaino-, liikkumis- ja välineenkäsittelytaitoja vahvistetaan liikuntamuotojen (kuten jää-, lumi-, luonto-, perus-, musiikki- ja tanssiliikunta sekä palloilut ja voimistelut) ja liikuntalajien avulla monipuolisesti eri vuodenaikoina ja erilaisissa oppimisympäristöissä. Liikunnan opetukseen kuuluu uinnin, vesiliikunnan ja vesipelastuksen opetusta.

Monipuoliset tehtävät, leikit, harjoitteet ja pelit mahdollistavat osallisuuden, pätevyuden, itsenäisyyden sekä kehollisen ilmaisun ja esteettisyyden kokemuksia. Liikunnan opetukseen valitaan tehtäviä, joilla opetellaan harjoittelemaan voimaa, nopeutta, kestävyyttä ja liikkuvuutta. Liikuntatehtävien avulla oppilaat oppivat arvioimaan, ylläpitämään ja kehittämään omaa fyysistä toimintakykyään. Valtakunnallisen fyysisen toimintakyvyn seurantajärjestelmä Move!-n mittaukset tehdään niin, että ne tukevat 8. vuosiluokalla koulussa järjestettäviä laajoja terveystarkastuksia.

Kemijärvellä lumi- ja jääliikunnassa liikuntalajeina ovat hiihto ja luistelu. Näiden lisäksi opetuksessa voidaan käyttää muitakin talviliikuntalajeja

S2 Sosiaalinen toimintakyky

Liikuntatehtävien avulla oppilaat oppivat arvioimaan ja kehittämään omaa sosiaalista toimintakykyään. Liikunnan opetukseen valitaan erilaisia pari- ja ryhmätehtäviä, leikkejä, harjoituksia ja pelejä, joissa opitaan ottamaan toiset huomioon sekä auttamaan ja avustamaan

muita. Tehtävien myötä opitaan vastuun ottamista yhteisistä asioista ja niiden järjestelyistä sekä säännöistä. Myönteistä yhteisöllisyyttä lisätään ryhmätehtävillä.

S3 Psyykinen toimintakyky

Liikunnan opetuksessa käytetään tehtäviä, joissa opitaan pitkäjännitteisesti ponnistelemaan yksin ja yhdessä muiden kanssa tavoitteen saavuttamiseksi. Erilaisilla tehtävillä harjoitellaan vastuun ottamista. Iloa ja virkistystä tuottavilla liikuntatehtävillä edistetään myönteisten tunteiden kokemista, jotka vahvistavat pätevyyden kokemuksia ja myönteistä minäkäsitystä. Opetuksen yhteydessä annetaan tietoa liikunnan merkityksestä kasvulle ja kehitykselle, tutustutaan harjoittelun periaatteisiin sekä annetaan tietoa liikunnan harrastusmahdollisuuksista ja toimintatavoista eri liikuntamuodoissa.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1	L1, L3
T2	S1	L1, L3, L4
T3	S1	L3
T4	S1	L3
T5	S1	L3
T6	S1	L3
T7	S1	L3, L6, L7
T9	S2	L2, L6, L7
T10	S3	L1, L2, L3
T11	S3	L1, L2
T12	S3	L3

Vuosiluokan tavoitteet

T1 kannustaa oppilasta fyysiseen aktiivisuuteen, kokeilemaan erilaisia liikuntamuotoja ja harjoittelemaan parhaansa yrittäen

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Työskentely ja yrittäminen	Oppilas osallistuu liikuntatuntien toimintaan yleensä aktiivisesti kokeillen ja harjoitellen erilaisia liikuntamuotoja.

Kemijärvellä lumi- ja jääliikunnassa liikuntalajeina ovat hiihto ja luistelu. Näiden lisäksi opetuksessa voidaan käyttää muitakin talviliikuntalajeja

T2 ohjata oppilasta harjaannuttamaan havaintomotorisia taitojaan eli havainnoimaan itseään ja ympäristöään aistien avulla sekä tekemään liikuntatilanteisiin sopivia ratkaisuja

Havaintomotoriikassa kehitetään näkö-, kuulo-, tunto-, lihas-liike-, sekä tasapainoaistia oman kehon sekä tilan hahmottamiseen.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ratkaisujen teko erilaisissa liikuntatilanteissa	Oppilas tekee useimmiten tarkoituksenmukaisia ratkaisuja erilaisissa liikuntatilanteissa.

Kemijärvellä lumi- ja jääliikunnassa liikuntalajeina ovat hiihto ja luistelu. Näiden lisäksi opetuksessa voidaan käyttää muitakin talviliikuntalajeja

T3 ohjata oppilasta harjoittelun avulla kehittämään tasapaino- ja liikkumistaitojaan, jotta oppilas osaa käyttää, yhdistää ja soveltaa niitä monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä, eri vuodenaikoina ja eri liikuntamuodoissa

Tasapainotaitoja ovat mm. pyöriminen, heiluminen, tasapainoilu, taivuttaminen, ojentaminen, kieriminen, ylösalaiset asennot, alastulo, pysähtyminen sekä väistäminen.

Liikkumistaitoja ovat mm. käveleminen, juokseminen, hyppääminen, kinkkaaminen, hyppely, laukkaaminen, liukuminen, loikkaaminen ja kiipeäminen.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Motoriset perustaidot (tasapaino- ja liikkumistaidot), eri liikuntamuodoissa	Oppilas osaa käyttää, yhdistää ja soveltaa tasapaino- ja liikkumistaitoja useimmissa opetuksissa liikuntamuodoissa.

Kemijärvellä lumi- ja jääliikunnassa liikuntalajeina ovat hiihto ja luistelu. Näiden lisäksi opetuksessa voidaan käyttää muitakin talviliikuntalajeja

T4 ohjata oppilasta harjoittelun avulla kehittämään välineenkäsittelytaitojaan, jotta oppilas osaa käyttää, yhdistää ja soveltaa niitä monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä, eri välineillä, eri vuodenaikoina ja eri liikuntamuodoissa

Välineenkäsittelytaitoja ovat mm. heittäminen, kiinniottaminen, työntäminen, potkaiseminen, iskeminen, pomputtelu, vierittäminen ja lyöminen.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Motoriset perustaidot (välineenkäsittelytaidot) eri liikuntamuodoissa	Oppilas osaa käyttää, yhdistää ja soveltaa välineenkäsittelytaitoja useimmissa opetuksissa liikuntamuodoissa.

Kemijärvellä lumi- ja jääliikunnassa liikuntalajeina ovat hiihto ja luistelu. Näiden lisäksi opetuksessa voidaan käyttää muitakin talviliikuntalajeja

T5 kannustaa ja ohjata oppilasta arvioimaan, ylläpitämään ja kehittämään fyysisiä ominaisuuksiaan: voimaa, nopeutta, kestävyyttä ja liikkuvuutta

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Fyysisten ominaisuuksien arviointi, ylläpito ja kehittäminen	Oppilas osaa arvioida fyysisiä ominaisuuksiaan ja sen pohjalta harjoittaa voimaa, nopeutta, liikkuvuutta ja kestävyyttä.

Kemijärvellä lumi- ja jääliikunnassa liikuntalajeina ovat hiihto ja luistelu. Näiden lisäksi opetuksessa voidaan käyttää muitakin talviliikuntalajeja

T6 vahvistaa uima- ja vesipelastustaitoja, jotta oppilas osaa sekä uida että pelastautua ja pelastaa vedestä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Uima- ja vesipelastustaidot	Oppilas osaa uida, pelastautua ja pelastaa vedestä.

Kemijärvellä lumi- ja jääliikunnassa liikuntalajeina ovat hiihto ja luistelu. Näiden lisäksi opetuksessa voidaan käyttää muitakin talviliikuntalajeja

T7 ohjata oppilasta turvalliseen ja asialliseen toimintaan

Oppilas toimii turvallisesti ja asiallisesti liikuntatunneilla ja niihin liittyvissä siirtymisissä.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Toiminta liikuntatunneilla	Oppilas toimii turvallisesti ja asiallisesti liikuntatunneilla.

Kemijärvellä lumi- ja jääliikunnassa liikuntalajeina ovat hiihto ja luistelu. Näiden lisäksi opetuksessa voidaan käyttää muitakin talviliikuntalajeja

T9 ohjata oppilasta toimimaan reilun pelin periaatteella sekä ottamaan vastuuta yhteisistä oppimistilanteista

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Toiminta yhteisissä oppimistilanteissa	Oppilas noudattaa reilun pelin periaatteita ja osoittaa ottavansa vastuuta yhteisistä oppimistilanteista.

T10 kannustaa oppilasta ottamaan vastuuta omasta toiminnasta ja vahvistaa oppilaan itsenäisen työskentelyn taitoja

Oppilas varustautuu asianmukaisesti liikuntatunneille ja noudattaa sovittuja aikatauluja.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Työskentelytaidot	Oppilas osaa pääsääntöisesti työskennellä vastuullisesti ja itsenäisesti.

T11 huolehtia siitä, että oppilaat saavat riittävästi myönteisiä kokemuksia omasta kehosta, pätevydestä ja yhteisöllisyydestä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
	Ei vaikuta arvosanan muodostumiseen. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

T12 auttaa oppilasta ymmärtämään riittävän fyysisen aktiivisuuden ja liikunnallisen elämäntavan merkitys kokonaisvaltaiselle hyvinvoinnille

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
	Ei vaikuta arvosanan muodostumiseen. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

Vuosiluokka 8

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Fyysinen toimintakyky

Opetukseen sisältyy runsaasti fyysisesti aktiivista toimintaa. Liikunnan opetukseen valitaan havainto- ja ratkaisuntekotoitoja ja niiden soveltamista monipuolisesti kehittäviä turvallisia tehtäviä (kuten liikuntaleikit ja pallopelit). Tasapaino-, liikkumis- ja välineenkäsittelytaitoja vahvistetaan liikuntamuotojen (kuten jää-, lumi-, luonto-, perus-, musiikki- ja tanssiliikunta sekä palloilut ja voimistelut) ja liikuntalajien avulla monipuolisesti eri vuodenaikoina ja erilaisissa oppimisympäristöissä. Liikunnan opetukseen kuuluu uinnin, vesiliikunnan ja vesipelastuksen opetusta.

Monipuoliset tehtävät, leikit, harjoitteet ja pelit mahdollistavat osallisuuden, pätevyden, itsenäisyyden sekä kehollisen ilmaisuuden ja esteettisyyden kokemuksia. Liikunnan opetukseen valitaan tehtäviä, joilla opetellaan harjoittelemaan voimaa, nopeutta, kestävyyttä ja liikkuvuutta. Liikuntatehtävien avulla oppilaat oppivat arvioimaan, ylläpitämään ja kehittämään omaa fyysistä toimintakykyään. Valtakunnallisen fyysisen toimintakyvyn seurantajärjestelmä Move!:n mittaukset tehdään niin, että ne tukevat 8. vuosiluokalla koulussa järjestettäviä laajoja terveystarkastuksia.

Kemijärvellä lumi- ja jääliikunnassa liikuntalajeina ovat hiihto ja luistelu. Näiden lisäksi opetuksessa voidaan käyttää muitakin talviliikuntalajeja

S2 Sosiaalinen toimintakyky

Liikuntatehtävien avulla oppilaat oppivat arvioimaan ja kehittämään omaa sosiaalista toimintakykyään. Liikunnan opetukseen valitaan erilaisia pari- ja ryhmätehtäviä, leikkejä, harjoituksia ja pelejä, joissa opitaan ottamaan toiset huomioon sekä auttamaan ja avustamaan muita. Tehtävien myötä opitaan vastuun ottamista yhteisistä asioista ja niiden järjestelyistä sekä säännöistä. Myönteistä yhteisöllisyyttä lisätään ryhmätehtävillä.

S3 Psyykinen toimintakyky

Liikunnan opetuksessa käytetään tehtäviä, joissa opitaan pitkäjännitteisesti ponnistelemaan yksin ja yhdessä muiden kanssa tavoitteen saavuttamiseksi. Erilaisilla tehtävillä harjoitellaan vastuun ottamista. Iloa ja virkistystä tuottavilla liikuntatehtävillä edistetään myönteisten tunteiden kokemista, jotka vahvistavat pätevyyden kokemuksia ja myönteistä minäkäsitystä. Opetuksen yhteydessä annetaan tietoa liikunnan merkityksestä kasvulle ja kehitykselle, tutustutaan harjoittelun periaatteisiin sekä annetaan tietoa liikunnan harrastusmahdollisuuksista ja toimintatavoista eri liikuntamuodoissa.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1	L1, L3
T2	S1	L1, L3, L4
T3	S1	L3
T4	S1	L3
T5	S1	L3
T6	S1	L3
T7	S1	L3, L6, L7
T8	S2	L2, L3, L6, L7
T9	S2	L2, L6, L7
T10	S3	L1, L2, L3
T11	S3	L1, L2
T12	S3	L3
T13	S3	L1, L3

Vuosiluokan tavoitteet

T1 kannustaa oppilasta fyysiseen aktiivisuuteen, kokeilemaan erilaisia liikuntamuotoja ja harjoittelemaan parhaansa yrittäen

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Työskentely ja yrittäminen	Oppilas osallistuu liikuntatuntien toimintaan yleensä aktiivisesti kokeillen ja harjoitellen erilaisia liikuntamuotoja.

Kemijärvellä lumi- ja jääliikunnassa liikuntalajeina ovat hiihto ja luistelu. Näiden lisäksi opetuksessa voidaan käyttää muitakin talviliikuntalajeja

T2 ohjata oppilasta harjaannuttamaan havaintomotorisia taitojaan eli havainnoimaan itseään ja ympäristöään aistien avulla sekä tekemään liikuntatilanteisiin sopivia ratkaisuja

Havaintomotoriikassa kehitetään näkö-, kuulo-, tunto-, lihas-liike-, sekä tasapainoaistia oman kehon sekä tilan hahmottamiseen.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ratkaisujen teko erilaisissa liikuntatilanteissa	Oppilas tekee useimmiten tarkoituksenmukaisia ratkaisuja erilaisissa liikuntatilanteissa.

Kemijärvellä lumi- ja jääliikunnassa liikuntalajeina ovat hiihto ja luistelu. Näiden lisäksi opetuksessa voidaan käyttää muitakin talviliikuntalajeja

T3 ohjata oppilasta harjoittelun avulla kehittämään tasapaino- ja liikkumistaitojaan, jotta oppilas osaa käyttää, yhdistää ja soveltaa niitä monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä, eri vuodenaikoina ja eri liikuntamuodoissa

Tasapainotaitoja ovat mm. pyöriminen, heiluminen, tasapainoilu, taivuttaminen, ojentaminen, kieriminen, ylösalaiset asennot, alastulo, pysähtyminen sekä väistäminen.

Liikkumistaitoja ovat mm. käveleminen, juokseminen, hyppääminen, kinkkaaminen, hyppely, laukkaaminen, liukuminen, loikkaaminen ja kiipeäminen.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Motoriset perustaidot (tasapaino- ja liikkumistaidot), eri liikuntamuodoissa	Oppilas osaa käyttää, yhdistää ja soveltaa tasapaino- ja liikkumistaitoja useimmissa opetetuissa liikuntamuodoissa.

Kemijärvellä lumi- ja jääliikunnassa liikuntalajeina ovat hiihto ja luistelu. Näiden lisäksi opetuksessa voidaan käyttää muitakin talviliikuntalajeja

T4 ohjata oppilasta harjoittelun avulla kehittämään välineenkäsittelytaitojaan, jotta oppilas osaa käyttää, yhdistää ja soveltaa niitä monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä, eri välineillä, eri vuodenaikoina ja eri liikuntamuodoissa

Välineenkäsittelytaitoja ovat mm. heittäminen, kiinniottaminen, työntäminen, potkaiseminen, iskeminen, pomputtelu, vierittäminen ja lyöminen.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Motoriset perustaidot (välineenkäsittelytaidot) eri liikuntamuodoissa	Oppilas osaa käyttää, yhdistää ja soveltaa välineenkäsittelytaitoja useimmissa opetetuissa liikuntamuodoissa.

Kemijärvellä lumi- ja jääliikunnassa liikuntalajeina ovat hiihto ja luistelu. Näiden lisäksi opetuksessa voidaan käyttää muitakin talviliikuntalajeja

T5 kannustaa ja ohjata oppilasta arvioimaan, ylläpitämään ja kehittämään fyysisiä ominaisuuksiaan: voimaa, nopeutta, kestävyyttä ja liikkuvuutta

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Fyysisten ominaisuuksien arviointi, ylläpito ja kehittäminen	Oppilas osaa arvioida fyysisiä ominaisuuksiaan ja sen pohjalta harjoittaa voimaa, nopeutta, liikkuvuutta ja kestävyyttä.

Kemijärvellä lumi- ja jääliikunnassa liikuntalajeina ovat hiihto ja luistelu. Näiden lisäksi opetuksessa voidaan käyttää muitakin talviliikuntalajeja

T6 vahvistaa uima- ja vesipelastustaitoja, jotta oppilas osaa sekä uida että pelastautua ja pelastaa vedestä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Uima- ja vesipelastustaidot	Oppilas osaa uida, pelastautua ja pelastaa vedestä.

Kemijärvellä lumi- ja jääliikunnassa liikuntalajeina ovat hiihto ja luistelu. Näiden lisäksi opetuksessa voidaan käyttää muitakin talviliikuntalajeja

T7 ohjata oppilasta turvalliseen ja asialliseen toimintaan

Oppilas toimii turvallisesti ja asiallisesti liikuntatunneilla ja niihin liittyvissä siirtymisissä.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Toiminta liikuntatunneilla	Oppilas toimii turvallisesti ja asiallisesti liikuntatunneilla.

Kemijärvellä lumi- ja jääliikunnassa liikuntalajeina ovat hiihto ja luistelu. Näiden lisäksi opetuksessa voidaan käyttää muitakin talviliikuntalajeja

T8 ohjata oppilasta työskentelemään kaikkien kanssa sekä säätelemään toimintaansa ja tunneilmaisuaan liikuntatilanteissa toiset huomioon ottaen

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Vuorovaikutus- ja työskentelytaidot	Oppilas osaa toimia eri liikuntatilanteissa yhteisesti sovitulla tavalla.

T9 ohjata oppilasta toimimaan reilun pelin periaatteella sekä ottamaan vastuuta yhteisistä oppimistilanteista

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Toiminta yhteisissä oppimistilanteissa	Oppilas noudattaa reilun pelin periaatteita ja osoittaa ottavansa vastuuta yhteisistä oppimistilanteista.

T10 kannustaa oppilasta ottamaan vastuuta omasta toiminnasta ja vahvistaa oppilaan itsenäisen työskentelyn taitoja

Oppilas varustautuu asianmukaisesti liikuntatunneille ja noudattaa sovittuja aikatauluja.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Työskentelytaidot	Oppilas osaa pääsääntöisesti työskennellä vastuullisesti ja itsenäisesti.

T11 huolehtia siitä, että oppilaat saavat riittävästi myönteisiä kokemuksia omasta kehosta, pätevydestä ja yhteisöllisyydestä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
	Ei vaikuta arvosanan muodostumiseen. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

T12 auttaa oppilasta ymmärtämään riittävän fyysisen aktiivisuuden ja liikunnallisen elämäntavan merkitys kokonaisvaltaiselle hyvinvoinnille

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
	Ei vaikuta arvosanan muodostumiseen. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

T13 tutustuttaa oppilas yleisten liikuntamuotojen harrastamiseen liittyviin mahdollisuuksiin, tietoihin ja taitoihin, jotta hän saa edellytyksiä löytää itselleen sopivia iloa ja virkistystä tuottavia liikuntaharrastuksia

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
	Ei vaikuta arvosanan muodostumiseen. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

Vuosiluokka 9

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Fyysinen toimintakyky

Opetukseen sisältyy runsaasti fyysisesti aktiivista toimintaa. Liikunnan opetukseen valitaan havainto- ja ratkaisuntekötaitoja ja niiden soveltamista monipuolisesti kehittäviä turvallisia tehtäviä (kuten liikuntaleikit ja pallopelit). Tasapaino-, liikkumis- ja välineenkäsittelytaitoja vahvistetaan liikuntamuotojen (kuten jää-, lumi-, luonto-, perus-, musiikki- ja tanssiliikunta sekä palloilut ja voimistelut) ja liikuntalajien avulla monipuolisesti eri vuodenaikoina ja erilaisissa oppimisympäristöissä. Liikunnan opetukseen kuuluu uinnin, vesiliikunnan ja vesipelastuksen opetusta.

Monipuoliset tehtävät, leikit, harjoitteet ja pelit mahdollistavat osallisuuden, pätevyyden, itsenäisyyden sekä kehollisen ilmaisun ja esteettisyyden kokemuksia. Liikunnan opetukseen valitaan tehtäviä, joilla opetellaan harjoittelemaan voimaa, nopeutta, kestävyyttä ja liikkuvuutta. Liikuntatehtävien avulla oppilaat oppivat arvioimaan, ylläpitämään ja kehittämään omaa fyysistä toimintakykyään. Valtakunnallisen fyysisen toimintakyvyn seurantajärjestelmä Move!:n mittaukset tehdään niin, että ne tukevat 8. vuosiluokalla koulussa järjestettäviä laajoja terveystarkastuksia.

Kemijärvellä lumi- ja jääliikunnassa liikuntalajeina ovat hiihto ja luistelu. Näiden lisäksi opetuksessa voidaan käyttää muitakin talviliikuntalajeja.

S2 Sosiaalinen toimintakyky

Liikuntatehtävien avulla oppilaat oppivat arvioimaan ja kehittämään omaa sosiaalista toimintakykyään. Liikunnan opetukseen valitaan erilaisia pari- ja ryhmätehtäviä, leikkejä, harjoituksia ja pelejä, joissa opitaan ottamaan toiset huomioon sekä auttamaan ja avustamaan muita. Tehtävien myötä opitaan vastuun ottamista yhteisistä asioista ja niiden järjestelyistä sekä säännöistä. Myönteistä yhteisöllisyyttä lisätään ryhmätehtävillä.

S3 Psykkinen toimintakyky

Liikunnan opetuksessa käytetään tehtäviä, joissa opitaan pitkäjännitteisesti ponnistelemaan yksin ja yhdessä muiden kanssa tavoitteen saavuttamiseksi. Erilaisilla tehtävillä harjoitellaan vastuun ottamista. Iloa ja virkistystä tuottavilla liikuntatehtävillä edistetään myönteisten tunteiden kokemista, jotka vahvistavat pätevyyden kokemuksia ja myönteistä minäkäsitystä. Opetuksen yhteydessä annetaan tietoa liikunnan merkityksestä kasvuille ja kehitykselle, tutustutaan harjoittelun periaatteisiin sekä annetaan tietoa liikunnan harrastusmahdollisuuksista ja toimintatavoista eri liikuntamuodoissa.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1	L1, L3
T2	S1	L1, L3, L4
T3	S1	L3
T4	S1	L3
T5	S1	L3
T6	S1	L3
T7	S1	L3, L6, L7
T8	S2	L2, L3, L6, L7
T9	S2	L2, L6, L7
T10	S3	L1, L2, L3
T11	S3	L1, L2
T12	S3	L3
T13	S3	L1, L3

Vuosiluokan tavoitteet

T1 kannustaa oppilasta fyysiseen aktiivisuuteen, kokeilemaan erilaisia liikuntamuotoja ja harjoittelemaan parhaansa yrittäen

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Työskentely ja yrittäminen	Oppilas osallistuu liikuntatuntien toimintaan yleensä aktiivisesti kokeillen ja harjoitellen erilaisia liikuntamuotoja.

Kemijärvellä lumi- ja jääliikunnassa liikuntalajeina ovat hiihto ja luistelu. Näiden lisäksi opetuksessa voidaan käyttää muitakin talviliikuntalajeja.

T2 ohjata oppilasta harjaannuttamaan havaintomotorisia taitojaan eli havainnoimaan itseään ja ympäristöään aistien avulla sekä tekemään liikuntatilanteisiin sopivia ratkaisuja

Havaintomotoriikassa kehitetään näkö-, kuulo-, tunto-, lihas-liike-, sekä tasapainoaisia oman kehon sekä tilan hahmottamiseen.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ratkaisujen teko erilaisissa liikuntatilanteissa	Oppilas tekee useimmiten tarkoituksenmukaisia ratkaisuja erilaisissa liikuntatilanteissa.

Kemijärvellä lumi- ja jääliikunnassa liikuntalajeina ovat hiihto ja luistelu. Näiden lisäksi opetuksessa voidaan käyttää muitakin talviliikuntalajeja.

T3 ohjata oppilasta harjoittelun avulla kehittämään tasapaino- ja liikkumistaitojaan, jotta oppilas osaa käyttää, yhdistää ja soveltaa niitä monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä, eri vuodenaikoina ja eri liikuntamuodoissa

Tasapainotaidot ovat mm. pyöriminen, heiluminen, tasapainoilu, taivuttaminen, ojentaminen, kieriminen, ylösalaiset asennot, alastulo, pysähtyminen sekä väistäminen.

Liikkumistaidot ovat mm. käveleminen, juokseminen, hyppääminen, kinkkaaminen, hyppely, laukkaaminen, liukuminen, loikkaaminen ja kiipeäminen.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Motoriset perustaidot (tasapaino- ja liikkumistaidot), eri liikuntamuodoissa	Oppilas osaa käyttää, yhdistää ja soveltaa tasapaino- ja liikkumistaitoja useimmissa opetuksissa liikuntamuodoissa.

Kemijärvellä lumi- ja jääliikunnassa liikuntalajeina ovat hiihto ja luistelu. Näiden lisäksi opetuksessa voidaan käyttää muitakin talviliikuntalajeja.

T4 ohjata oppilasta harjoittelun avulla kehittämään välineenkäsittelytaitojaan, jotta oppilas osaa käyttää, yhdistää ja soveltaa niitä monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä, eri välineillä, eri vuodenaikoina ja eri liikuntamuodoissa

Välineenkäsittelytaitoja ovat mm. heittäminen, kiinniottaminen, työntäminen, potkaiseminen, iskeminen, pomputtelu, vierittäminen ja lyöminen.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Motoriset perustaidot (välineenkäsittelytaidot) eri liikuntamuodoissa	Oppilas osaa käyttää, yhdistää ja soveltaa välineenkäsittelytaitoja useimmissa opetetuissa liikuntamuodoissa.

Kemijärvellä lumi- ja jääliikunnassa liikuntalajeina ovat hiihto ja luistelu. Näiden lisäksi opetuksessa voidaan käyttää muitakin talviliikuntalajeja.

T5 kannustaa ja ohjata oppilasta arvioimaan, ylläpitämään ja kehittämään fyysisiä ominaisuuksiaan: voimaa, nopeutta, kestävyyttä ja liikkuvuutta

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Fyysisten ominaisuuksien arviointi, ylläpito ja kehittäminen	Oppilas osaa arvioida fyysisiä ominaisuuksiaan ja sen pohjalta harjoittaa voimaa, nopeutta, liikkuvuutta ja kestävyyttä.

Kemijärvellä lumi- ja jääliikunnassa liikuntalajeina ovat hiihto ja luistelu. Näiden lisäksi opetuksessa voidaan käyttää muitakin talviliikuntalajeja.

T6 vahvistaa uima- ja vesipelastustaitoja, jotta oppilas osaa sekä uida että pelastautua ja pelastaa vedestä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Uima- ja vesipelastustaidot	Oppilas osaa uida, pelastautua ja pelastaa vedestä.

Kemijärvellä lumi- ja jääliikunnassa liikuntalajeina ovat hiihto ja luistelu. Näiden lisäksi opetuksessa voidaan käyttää muitakin talviliikuntalajeja.

T7 ohjata oppilasta turvalliseen ja asialliseen toimintaan

Oppilas toimii turvallisesti ja asiallisesti liikuntatunneilla ja niihin liittyvissä siirtymisissä.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Toiminta liikuntatunneilla	Oppilas toimii turvallisesti ja asiallisesti liikuntatunneilla.

Kemijärvellä lumi- ja jääliikunnassa liikuntalajeina ovat hiihto ja luistelu. Näiden lisäksi opetuksessa voidaan käyttää muitakin talviliikuntalajeja.

T8 ohjata oppilasta työskentelemään kaikkien kanssa sekä säätelemään toimintaansa ja tunneilmaisuaan liikuntatilanteissa toiset huomioon ottaen

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Vuorovaikutus- ja työskentelytaidot	Oppilas osaa toimia eri liikuntatilanteissa yhteisesti sovitulla tavalla.

T9 ohjata oppilasta toimimaan reilun pelin periaatteella sekä ottamaan vastuuta yhteisistä oppimistilanteista

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Toiminta yhteisissä oppimistilanteissa	Oppilas noudattaa reilun pelin periaatteita ja osoittaa ottavansa vastuuta yhteisistä oppimistilanteista.

T10 kannustaa oppilasta ottamaan vastuuta omasta toiminnasta ja vahvistaa oppilaan itsenäisen työskentelyn taitoja

Oppilas varustautuu asianmukaisesti liikuntatunneille ja noudattaa sovittuja aikatauluja.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Työskentelytaidot	Oppilas osaa pääsääntöisesti työskennellä vastuullisesti ja itsenäisesti.

T11 huolehtia siitä, että oppilaat saavat riittävästi myönteisiä kokemuksia omasta kehosta, pätevyydestä ja yhteisöllisyydestä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
	Ei vaikuta arvosanan muodostumiseen. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

T12 auttaa oppilasta ymmärtämään riittävän fyysisen aktiivisuuden ja liikunnallisen elämäntavan merkitys kokonaisvaltaiselle hyvinvoinnille

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
	Ei vaikuta arvosanan muodostumiseen. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

T13 tutustuttaa oppilas yleisten liikuntamuotojen harrastamiseen liittyviin mahdollisuuksiin, tietoihin ja taitoihin, jotta hän saa edellytyksiä löytää itselleen sopivia iloa ja virkistystä tuottavia liikuntaharrastuksia

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
	Ei vaikuta arvosanan muodostumiseen. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

34.6.4. Vieraat kielet

Ranska, B2-oppimäärä

Vieraan kielen B2-oppimäärä vuosiluokilla 7-9

Valinnaisen B2-kielen opetus järjestetään useimmiten vuosiluokilla 8-9. B2-kieli on oppilaalle äidinkielen jälkeen kolmas tai neljäs opiskeltava kieli, joten oppilaalla on jo paljon kokemusta kielten opiskelusta. Hän kykenee käyttämään aiemmin hankkimaansa tietoa ja taitoa oppimisensa tukena. Oppilasta rohkaistaan käyttämään kaikkia opiskelemissään kieliä monipuolisessa vuorovaikutuksessa ja tiedonhankinnassa. Opetuksen tavoitteena on kehittää oppilaan kielellistä päättelykykyä ja samalla edistää hänen kielenopiskelutaitojaan. Kulttuurisen moninaisuuden ymmärtämistä syvennetään pohtimalla erilaisia kielyhteisöihin liittyviä arvosidonnaisia ilmiöitä. Myös tunteiden käsittelylle annetaan tilaa, ja tarpeen mukaan vaikeita asioita voidaan käsitellä myös koulun opetuskielellä.

Perusteissa kuvattu kehittyvän kielitaidon taso perusopetuksen päättövaiheessa soveltuu parhaiten indoeurooppalaisiin kieliin sekä eurooppalaisiin kieliin, joissa käytetään aakkosiin pohjautuvaa kirjoitusjärjestelmää. Muihin kieliin opetuksen järjestäjä laatii opetussuunnitelman noudattaen näitä perusteita soveltuvin osin. Kansainvälisesti hyväksytyjä kielikohtaisia viitekehyksiä noudatetaan soveltuvin osin ei-eurooppalaisten kielten opetuksessa (esim. kirjoitusmerkit). Opetusta voidaan integroida eri oppiaineiden ja monialaisten oppimiskokonaisuuksien opetukseen. Oppilaita rohkaistaan tiedon hakuun opetettavalla kielellä eri oppiaineissa.

Vieraan kielen B2-oppimäärän oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Tavoitteena on, että kielenkäyttö olisi mahdollisimman asianmukaista, luonnollista ja oppilaille merkityksellistä. Työskentelyssä korostuu pari- ja pienryhmätyö sekä yhdessä oppiminen erityyppisissä oppimisympäristöissä. Monikielisyys- ja kielikasvatuksen tavoitteiden saavuttamiseksi tarvitaan opettajien yhteistyötä. Pelillisyyden, musiikin ja draaman avulla oppilaat saavat mahdollisuuden kokeilla kasvavaa kielitaitoaan ja käsitellä myös asenteita. Opetuksessa käytetään monipuolisesti eri oppimisympäristöjä, viestintäkanavia ja -välineitä. Oppilaita ohjataan aktiiviseen toimijuuteen ja itsenäiseen vastuun ottoon omasta oppimisestaan Eurooppalaisen kielisalkun tai vastaavan työvälineen avulla. Oppilaat tutustuvat ympäröivän yhteisön monikielisyyteen ja -kulttuurisuuteen kotikansainvälisyyden avulla. Heille tarjotaan myös mahdollisuuksia harjoitella kansainvälistä yhteydenpitoa. Kohdekieltä käytetään aina kun se on mahdollista.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki vieraan kielen B2-oppimäärässä vuosiluokilla 7-9

Oppilaita ohjataan käyttämään kielitaitoaan rohkeasti. Rungas viestinnällinen harjoittelu tukee oppilaiden kielitaidon kehittymistä. Oppilaita kannustetaan opiskelemaan myös muita koulun

tarjoamia kieliä. Oppilaille, joilla on kieliin liittyviä oppimisvaikeuksia, tarjotaan tukea. Opetus suunnitellaan niin, että se tarjoaa haasteita myös muita nopeammin edistyneille tai kieltä entuudestaan osaaville.

Oppilaan oppimisen arviointi vieraan kielen B2-oppimäärässä vuosiluokilla 7-9

Oppimista arvioidaan monin eri tavoin myös itse- ja vertaisarvioinnin keinoin. Arviointi kohdistuu kaikkiin tavoitteisiin, ja arvioinnissa otetaan huomioon kaikki kielitaidon osa-alueet. Niiden arviointi perustuu Eurooppalaiseen viitekehykseen ja sen pohjalta laadittuun suomalaiseen sovellukseen. Kansainvälisesti hyväksytyjä kielikohtaisia viitekehyksiä noudatetaan soveltuvien osin ei-eurooppalaisten kielten opetuksessa. Arvioinnissa välineenä voidaan käyttää esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua tai vastaavaa työkalua.

Arviointi on monipuolista ja antaa oppilaille mahdollisuuden painottaa itselleen luontevia ilmaisumuotoja. Oppimista ohjaavan ja kannustavan palautteen avulla oppilaita autetaan tulemaan tietoisiksi omista taidoistaan ja kehittämään niitä. Heitä rohkaistaan käyttämään oppimaansa erilaisissa viestintätilanteissa. Monipuolinen arviointi tarjoaa mahdollisuuksia osoittaa osaamistaan myös oppilaille, joilla on kieleen liittyviä oppimisvaikeuksia tai joilla on muulla tavoin kielellisesti erilaiset lähtökohdat.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona oppiaineen opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena. Päättöarvioinnilla määritellään, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut vieraan kielen B2-oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen taso vieraan kielen B2-oppimäärän valtakunnallisiin päättöarvioinnin kriteereihin. Osaaminen kielitaidon eri osa-alueilla kehittyy kumuloituvasti. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki valtakunnalliset päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle vastaava tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin kriteerien määrittämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Vuosiluokka 8

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen

Tutkitaan ja vertaillaan piirteitä, jotka ovat opiskeltavalle kielelle luonteenomaisia ja jotka erottavat sitä tai tekevät siitä tunnistettavan aiemmin opitun perustelleella. Muodostetaan käsitys lähisukukielistä, tutustutaan opiskeltavan kielen levinneisyyden taustaan, etsitään oppilaita kiinnostavaa tietoa kielialueen kulttuurisista ja muista ilmiöistä. Pohditaan mahdollisia kyseiseen kieleen ja kulttuuriin liittyviä ennako-oletuksia.

S2 Kielenopiskelutaidot

Tutkitaan yhdessä, mikä edistää parhaiten kohdekielen oppimista, mihin kieltä voi käyttää ja mistä löytyy kiinnostavaa kohdekielistä aineistoa. Asetetaan omia tavoitteita, opetellaan antamaan ja vastaanottamaan palautetta.

S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä

Valitaan erilaisia kielenkäyttötarkoituksia ja erilaisia tekstejä lähinnä epämuodollisissa tilanteissa. Tarpeen mukaan opetellaan myös muodollisempaa kielenkäyttöä. Valitaan oppilaita kiinnostavia kielenkäytön aihepiirejä näkökulmana minä, me ja maailma. Opetellaan kuulemaan, puhumaan, lukemaan ja kirjoittamaan kohdekieltä monenlaisista aiheista. Keskeisiä aiheita ovat minä

itse, perheeni, ystäväni, koulu, harrastukset ja vapaa-ajan vietto sekä elämä kohdekielisessä ympäristössä. Lisäksi valitaan aiheita yhdessä. Valittaessa tekstejä ja aiheita otetaan jossain määrin huomioon opiskeltavan kielen maantieteellinen levinneisyys ja asema. Havainnoidaan kohdekielen rytmiä, intonaatiota ja muita ääntämisen piirteitä ja harjoitellaan ääntämään luontevasti. Harjoitellaan tunnistamaan opiskeltavan kielen foneettisen tarkekirjoituksen merkkejä sekä tuottamaan tarvittavia kirjoitusmerkkejä.

Keskeiset sisällöt: mm. minä ja perheeni, vapaa-aika ja harrastukset, matkustelu, lukusanat, kellonajat, viikonpäivät, päiväykset, värit, ääntäminen, ammatit, tervehtiminen, esittely, kiittäminen ja anteeksipyyttäminen.

Keskeiset rakenteet: mm. substantiivien suku, artikkelit ja monikko, genetiivi, säännöllisten verbien preesens, tavallisimpia epäsäännöllisiä verbejä, persoonapronominien painolliset muodot.

Sanastoa ja rakenteita harjoitellaan ja opetellaan monipuolisesti suullisten ja kirjallisten harjoitusten avulla. Tvt-osaamista kehitetään esim. tuotoksien tallentamisen ja esittämisen yhteydessä.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1	L1, L2, L4
T2	S2	L3
T3	S3	L4
T4	S3	L4
T5	S3	L4, L6
T6	S3	L4
T7	S3	L5

Vuosiluokan tavoitteet

T1 auttaa oppilasta hahmottamaan uuden opiskeltavan kielen suhde aiemmin opiskeleemiinsa kielisiin, tutustumaan kyseisen kielen kielialueeseen ja elämänmuodon joihinkin keskeisiin piirteisiin sekä tukea oppilaan kielellisen päättelykyvyn, uteliaisuuden ja monikielisyyden kehittymistä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Opiskeltavan kielen aseman, keskeisten erityispiirteiden ja kielialueen hahmottaminen	Oppilas tuntee opiskeltavan kielen asemaa maailman kielten joukossa ja keskeisimpiä kielen erityispiirteitä. Oppilas osaa luonnehtia joitakin opiskeltavan kielen kielialueen kulttuurisia ja muita ilmiöitä.

T2 rohkaista oppilasta näkemään opiskeltavan kielen taito osana elinikäistä oppimista ja oman kielivarannon karttumista, ohjata oppilasta löytämään itselleen ja ikäkaudelleen parhaiten sopivia tapoja oppia kieliä ja kannustaa häntä käyttämään vähäistäkin taitoaan myös oppituntien ulkopuolella

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tavoitteiden asettaminen, oppimisen reflektointi ja yhteistyö	Oppilas osaa arvioida omia kielenopiskelutavoitteitaan ja opiskelutapojaan. Oppilas huomaa, mihin hän voi käyttää kielitaitoaan myös koulun ulkopuolella ja osaa pohtia, miten hän voi käyttää taitoaan koulun päätyttyä.

T3 järjestää oppilaalle tilaisuuksia harjoitella eri viestintäkanavia käyttäen suullista ja kirjallista vuorovaikutusta

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa	Taitotaso A1.3: Oppilas selviytyy monista rutiininomaisista viestintätilanteista tukeutuen joskus viestintäkumppaniin.

Keskeiset sisällöt: mm. minä ja perheeni, vapaa-aika ja harrastukset, matkustelu, lukusanat, kellonajat, viikonpäivät, päiväykset, värit, ääntäminen, ammatit, tervehtiminen, esittely, kiittäminen ja anteeksipyyttäminen.

Keskeiset rakenteet: mm. substantiivien suku, artikkelit ja monikko, genetiivi, säännöllisten verbien preesens, tavallisimpia epäsäännöllisiä verbejä, persoonapronominien painolliset muodot.

Sanastoa ja rakenteita harjoitellaan ja opetellaan monipuolisesti suullisten ja kirjallisten harjoitusten avulla. Tvt-osaamista kehitetään esim. tuotoksien tallentamisen ja esittämisen yhteydessä.

T4 tukea oppilasta kielellisten viestintästrategioiden käytössä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Viestintästrategioiden käyttö	Taitotaso A1.3: Oppilas osallistuu viestintään, mutta tarvitsee vielä usein apukeinoja. Oppilas osaa reagoida suppein sanallisin ilmauksin, pienin elein (esim. nyökkäämällä), äännähdyksin, tai muunlaisella minimipalautteella. Oppilas joutuu pyytämään selvennystä tai toistoa hyvin usein.

Keskeiset sisällöt: mm. minä ja perheeni, vapaa-aika ja harrastukset, matkustelu, lukusanat, kellonajat, viikonpäivät, päiväykset, värit, ääntäminen, ammatit, tervehtiminen, esittely, kiittäminen ja anteeksipyyttäminen.

Keskeiset rakenteet: mm. substantiivien suku, artikkelit ja monikko, genetiivi, säännöllisten verbien preesens, tavallisimpia epäsäännöllisiä verbejä, persoonapronominien painolliset muodot.

Sanastoa ja rakenteita harjoitellaan ja opetellaan monipuolisesti suullisten ja kirjallisten harjoitusten avulla. Tvt-osaamista kehitetään esim. tuotoksien tallentamisen ja esittämisen yhteydessä.

T5 auttaa oppilasta laajentamaan kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvien ilmausten tuntemustaan

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Viestinnän kulttuurinen sopivuus	Taitotaso A1.3: Oppilas osaa käyttää yleisimpiä kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvia ilmauksia monissa rutiininomaisissa sosiaalisissa tilanteissa.

Keskeiset sisällöt: mm. minä ja perheeni, vapaa-aika ja harrastukset, matkustelu, lukusanat, kellonajat, viikonpäivät, päiväykset, värit, ääntäminen, ammatit, tervehtiminen, esittely, kiittäminen ja anteeksipyyttäminen.

Keskeiset rakenteet: mm. substantiivien suku, artikkelit ja monikko, genetiivi, säännöllisten verbien preesens, tavallisimpia epäsäännöllisiä verbejä, persoonapronominien painolliset muodot.

Sanastoa ja rakenteita harjoitellaan ja opetellaan monipuolisesti suullisten ja kirjallisten harjoitusten avulla. Tvt-osaamista kehitetään esim. tuotoksien tallentamisen ja esittämisen yhteydessä.

T6 rohkaista oppilasta tulkitsemaan ikätasolleen sopivia ja itseään kiinnostavia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tekstien tulkintataidot	Taitotaso A1.3: Oppilas ymmärtää yksinkertaista, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sisältävää kirjoitettua tekstiä ja hidasta puhetta asiayhteyden tukemana. Oppilas pystyy löytämään tarvitsemansa yksinkertaisen tiedon lyhyestä tekstistä.

Keskeiset sisällöt: mm. minä ja perheeni, vapaa-aika ja harrastukset, matkustelu, lukusanat, kellonajat, viikonpäivät, päiväykset, värit, ääntäminen, ammatit, tervehtiminen, esittely, kiittäminen ja anteeksipyyttäminen.

Keskeiset rakenteet: mm. substantiivien suku, artikkelit ja monikko, genetiivi, säännöllisten verbien preesens, tavallisimpia epäsäännöllisiä verbejä, persoonapronominien painolliset muodot.

Sanastoa ja rakenteita harjoitellaan ja opetellaan monipuolisesti suullisten ja kirjallisten harjoitusten avulla. Tvt-osaamista kehitetään esim. tuotoksien tallentamisen ja esittämisen yhteydessä.

T7 tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella ikätasolle sopivaa pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista kiinnittäen huomiota myös ääntämiseen ja tekstin sisällön kannalta oleellisiin rakenteisiin

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tekstien tuottamistaidot	Taitotaso A1.2: Oppilas pystyy kertomaan joistakin tutuista ja itselleen tärkeistä asioista käyttäen suppeaa ilmaisuväriä ja kirjoittaa muutaman lyhyen lauseen harjoitelluista aiheista. Oppilas ääntää useimmat harjoitellut ilmaisut ymmärrettävästi. Oppilas osaa hyvin suppean perussanaston, muutaman tilannesidonnaisen ilmauksen ja peruskieliopin aineksia.

Keskeiset sisällöt: mm. minä ja perheeni, vapaa-aika ja harrastukset, matkustelu, lukusanat, kellonajat, viikonpäivät, päiväykset, värit, ääntäminen, ammatit, tervehtiminen, esittely, kiittäminen ja anteeksipyyttäminen.

Keskeiset rakenteet: mm. substantiivien suku, artikkelit ja monikko, genetiivi, säännöllisten verbien preesens, tavallisimpia epäsäännöllisiä verbejä, persoonapronominien painolliset muodot.

Sanastoa ja rakenteita harjoitellaan ja opetellaan monipuolisesti suullisten ja kirjallisten harjoitusten avulla. Tvt-osaamista kehitetään esim. tuotoksien tallentamisen ja esittämisen yhteydessä.

Vuosiluokka 9

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen

Tutkitaan ja vertaillaan piirteitä, jotka ovat opiskeltavalle kielelle luonteenomaisia ja jotka erottavat sitä tai tekevät siitä tunnistettavan aiemmin opitun perustelleella. Muodostetaan käsitys lähisukukielistä, tutustutaan opiskeltavan kielen levinneisyyden taustaan, etsitään oppilaita kiinnostavaa tietoa kielialueen kulttuurisista ja muista ilmiöistä. Pohditaan mahdollisia kyseiseen kieleen ja kulttuuriin liittyviä ennako-oletuksia.

S2 Kielenopiskelutaidot

Tutkitaan yhdessä, mikä edistää parhaiten kohdekielen oppimista, mihin kieltä voi käyttää ja mistä löytyy kiinnostavaa kohdekielistä aineistoa. Asetetaan omia tavoitteita, opetellaan antamaan ja vastaanottamaan palautetta.

S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä

Valitaan erilaisia kielenkäyttötarkoituksia ja erilaisia tekstejä lähinnä epämuodollisissa tilanteissa. Tarpeen mukaan opetellaan myös muodollisempaa kielenkäyttöä. Valitaan oppilaita kiinnostavia kielenkäytön aihepiirejä näkökulmana minä, me ja maailma. Opetellaan kuulemaan, puhumaan, lukemaan ja kirjoittamaan kohdekieltä monenlaisista aiheista. Keskeisiä aiheita ovat minä itse, perheeni, ystäväni, koulu, harrastukset ja vapaa-ajan vietto sekä elämä kohdekielisessä ympäristössä. Lisäksi valitaan aiheita yhdessä. Valittaessa tekstejä ja aiheita otetaan jossain määrin huomioon opiskeltavan kielen maantieteellinen levinneisyys ja asema. Havainnoidaan kohdekielen rytmisiä, intonaatiota ja muita ääntämisen piirteitä ja harjoitellaan ääntämään luontevasti. Harjoitellaan tunnistamaan opiskeltavan kielen foneettisen tarkekirjoituksen merkkejä sekä tuottamaan tarvittavia kirjoitusmerkkejä.

Keskeiset sisällöt: mm. Suomesta kertominen, matkustaminen, ostoksien tekeminen, sää, kahvila- ja ruokailuelämää, harrastukset ja vapaa-aika, matkustus- ja ostopilanteet, mielipiteen ilmaisu, henkilön kuvailu.

Keskeiset rakenteet: mm. persoonapronominien objektimuodot, omistuspronominien monikko, adjektiivin taivutus ja paikka, säännöllisten verbien preesens, epäsäännöllisten verbien preesensmuotoja, futuuri, refleksiiviverbit, passé composé, persoonapronominien adverbiaalimuodot, partitiivi.

Sanastoa ja rakenteita harjoitellaan ja opetellaan monipuolisesti suullisten ja kirjallisten harjoitusten avulla. Tvt-osaamista kehitetään esim. tuotoksien tallentamisen ja esittämisen yhteydessä.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1	L1, L2, L4
T2	S2	L3
T3	S3	L4
T4	S3	L4
T5	S3	L4, L6
T6	S3	L4
T7	S3	L5

Vuosiluokan tavoitteet

T1 auttaa oppilasta hahmottamaan uuden opiskeltavan kielen suhde aiemmin opiskeleemiinsa kieliin, tutustumaan kyseisen kielen kielialueeseen ja elämänmuodon joihinkin keskeisiin piirteisiin sekä tukea oppilaan kielellisen päättelykyvyn, uteliaisuuden ja monikielisyuden kehittymistä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Opiskeltavan kielen aseman, keskeisten erityispiirteiden ja kielialueen hahmottaminen	Oppilas tuntee opiskeltavan kielen asemaa maailman kielten joukossa ja keskeisimpiä kielen erityispiirteitä. Oppilas osaa luonnehtia joitakin opiskeltavan kielen kielialueen kulttuurisia ja muita ilmiöitä.

T2 rohkaista oppilasta näkemään opiskeltavan kielen taito osana elinikäistä oppimista ja oman kielivarannon karttumista, ohjata oppilasta löytämään itselleen ja ikäkaudelleen parhaiten sopivia tapoja oppia kieliä ja kannustaa häntä käyttämään vähäistäkin taitoaan myös opituntien ulkopuolella

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tavoitteiden asettaminen, oppimisen reflektointi ja yhteistyö	Oppilas osaa arvioida omia kielenopiskelutavoitteitaan ja opiskelutapojaan. Oppilas huomaa, mihin hän voi käyttää kielitaitoaan myös koulun ulkopuolella ja osaa pohtia, miten hän voi käyttää taitoaan koulun päätyttyä.

T3 järjestää oppilaalle tilaisuuksia harjoitella eri viestintäkanavia käyttäen suullista ja kirjallista vuorovaikutusta

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa	Taitotaso A1.3: Oppilas selviytyy monista rutiininomaisista viestintätilanteista tukeutuen joskus viestintäkumppaniin.

Keskeiset sisällöt: mm. Suomesta kertominen, matkustaminen, ostoksien tekeminen, sää, kahvila- ja ruokailuelämää, harrastukset ja vapaa-aika, matkustus- ja ostostilanteet, mielipiteen ilmaisu, henkilön kuvailu.

Keskeiset rakenteet: mm. persoonapronominien objektimuodot, omistuspronominien monikko, adjektiivin taivutus ja paikka, säännöllisten verbien preesens, epäsäännöllisten verbien preesensmuotoja, futuuri, refleksiiviverbit, passé composé, persoonapronominien adverbiaalimuodot, partitiivi.

Sanastoa ja rakenteita harjoitellaan ja opetellaan monipuolisesti suullisten ja kirjallisten harjoitusten avulla. Tvt-osaamista kehitetään esim. tuotoksien tallentamisen ja esittämisen yhteydessä.

T4 tukea oppilasta kielellisten viestintästrategioiden käytössä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Viestintästrategioiden käyttö	Taitotaso A1.3: Oppilas osallistuu viestintään, mutta tarvitsee vielä usein apukeinoja. Oppilas osaa reagoida suppein sanallisin ilmauksin, pienin elein (esim. nyökkäämällä), äännähdyksin, tai muunlaisella minimipalautteella. Oppilas joutuu pyytämään selvennystä tai toistoa hyvin usein.

Keskeiset sisällöt: mm. Suomesta kertominen, matkustaminen, ostoksien tekeminen, sää, kahvila- ja ruokailuelämää, harrastukset ja vapaa-aika, matkustus- ja ostostilanteet, mielipiteen ilmaisu, henkilön kuvailu.

Keskeiset rakenteet: mm. persoonapronominien objektimuodot, omistuspronominien monikko, adjektiivin taivutus ja paikka, säännöllisten verbien preesens, epäsäännöllisten verbien preesensmuotoja, futuuri, refleksiiviverbit, passé composé, persoonapronominien adverbiaalimuodot, partitiivi.

Sanastoa ja rakenteita harjoitellaan ja opetellaan monipuolisesti suullisten ja kirjallisten harjoitusten avulla. Tvt-osaamista kehitetään esim. tuotoksien tallentamisen ja esittämisen yhteydessä.

T5 auttaa oppilasta laajentamaan kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvien ilmausten tuntemustaan

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Viestinnän kulttuurinen sopivuus	Taitotaso A1.3: Oppilas osaa käyttää yleisimpiä kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvia ilmauksia monissa rutiinomaisissa sosiaalisissa tilanteissa.

Keskeiset sisällöt: mm. Suomesta kertominen, matkustaminen, ostoksien tekeminen, sää, kahvila- ja ruokailuelämää, harrastukset ja vapaa-aika, matkustus- ja ostopilanteet, mielipiteen ilmaisu, henkilön kuvailu.

Keskeiset rakenteet: mm. persoonapronominien objektimuodot, omistuspronominien monikko, adjektiivin taiputus ja paikka, säännöllisten verbien preesens, epäsäännöllisten verbien preesensmuotoja, futuuri, refleksiiviverbit, passé composé, persoonapronominien adverbiaalimuodot, partitiivi.

Sanastoa ja rakenteita harjoitellaan ja opetellaan monipuolisesti suullisten ja kirjallisten harjoitusten avulla. Tvt-osaamista kehitetään esim. tuotoksien tallentamisen ja esittämisen yhteydessä.

T6 rohkaista oppilasta tulkitsemaan ikätasolle sopivia ja itseään kiinnostavia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tekstien tulkintataidot	Taitotaso A1.3: Oppilas ymmärtää yksinkertaista, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sisältävää kirjoitettua tekstiä ja hidasta puhetta asiayhteyden tukemana. Oppilas pystyy löytämään tarvitsemansa yksinkertaisen tiedon lyhyestä tekstistä.

Keskeiset sisällöt: mm. Suomesta kertominen, matkustaminen, ostoksien tekeminen, sää, kahvila- ja ruokailuelämää, harrastukset ja vapaa-aika, matkustus- ja ostopilanteet, mielipiteen ilmaisu, henkilön kuvailu.

Keskeiset rakenteet: mm. persoonapronominien objektimuodot, omistuspronominien monikko, adjektiivin taiputus ja paikka, säännöllisten verbien preesens, epäsäännöllisten verbien preesensmuotoja, futuuri, refleksiiviverbit, passé composé, persoonapronominien adverbiaalimuodot, partitiivi.

Sanastoa ja rakenteita harjoitellaan ja opetellaan monipuolisesti suullisten ja kirjallisten harjoitusten avulla. Tvt-osaamista kehitetään esim. tuotoksien tallentamisen ja esittämisen yhteydessä.

T7 tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella ikätasolle sopivaa pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista kiinnittäen huomiota myös ääntämiseen ja tekstin sisällön kannalta oleellisiin rakenteisiin

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tekstien tuottamistaidot	Taitotaso A1.2: Oppilas pystyy kertomaan joistakin tutuista ja itselleen tärkeistä asioista käyttäen suppeaa ilmaisuväriä ja kirjoittaa muutaman lyhyen lauseen harjoitelluista aiheista. Oppilas ääntää useimmat harjoitellut ilmaisut ymmärrettävästi. Oppilas osaa hyvin suppean perussanaston, muutaman tilannesidonnaisen ilmauksen ja peruskieliopin aineksia.

Keskeiset sisällöt: mm. Suomesta kertominen, matkustaminen, ostoksien tekeminen, sää, kahvila- ja ruokailuelämää, harrastukset ja vapaa-aika, matkustus- ja ostopilanteet, mielipiteen ilmaisu, henkilön kuvailu.

Keskeiset rakenteet: mm. persoonapronominien objektimuodot, omistuspronominien monikko, adjektiivin taipumus ja paikka, säännöllisten verbien preesens, epäsäännöllisten verbien preesensmuotoja, futuuri, refleksiiviverbit, passé composé, persoonapronominien adverbiaalimuodot, partitiivi.

Sanastoa ja rakenteita harjoitellaan ja opetellaan monipuolisesti suullisten ja kirjallisten harjoitusten avulla. Tvt-osaamista kehitetään esim. tuotoksien tallentamisen ja esittämisen yhteydessä.

Englanti, A1-oppimäärä

Oppiaineen tehtävä

Kieli on oppimisen ja ajattelun edellytys. Kieli on mukana kaikessa koulun toiminnassa, ja jokainen opettaja on kielen opettaja. Kielten opiskelu edistää ajattelutaitojen kehittymistä. Se antaa aineksia monikielisen ja -kulttuurisen identiteetin muodostumiselle ja arvostamiselle. Sanavaraston ja rakenteiden karttuessa myös vuorovaikutus- ja tiedonhankintataidot kehittyvät. Kielten opiskelussa on runsaasti sijaa ilolle, leikkisyydelle ja luovuudelle.

Kieltenopetus on osa kielikasvatusta ja johdatusta kielitietoisuuteen. Oppilaissa herätetään kiinnostus kouluyhteisön ja ympäröivän maailman kielelliseen ja kulttuuriseen moninaisuuteen ja heitä rohkaistaan viestimään autenttisesti ympäristöissä. Koulussa ohjataan arvostamaan eri kieliä, niiden puhujia ja erilaisia kulttuureita. Sukupuolten tasa-arvoa kielivalinnoissa ja kielten opiskelussa vahvistetaan erilaisia oppilaita kiinnostavalla kielivalintatiedotuksella, rohkaisemalla oppilaita tekemään aidosti itseään kiinnostavia valintoja sukupuolesta riippumatta, käsittelemällä opetuksessa monipuolisesti erilaisia aiheita sekä käyttämällä vaihtelevia ja toiminnallisia työtapoja.

Kielten opiskelu valmistaa oppilaita suunnitelmalliseen ja luovaan työskentelyyn erilaisissa kokoonpanoissa. Oppilaille ja oppilasryhmille luodaan mahdollisuuksia verkostoitumiseen ja yhteydenpitoon ihmisten kanssa myös eri puolilla maailmaa. Tieto- ja viestintäteknologia tarjoaa yhden luontevan mahdollisuuden toteuttaa kieltenopetusta autenttisista tilanteista ja oppilaiden viestintätarpeista lähtien. Opetus antaa myös valmiuksia osallisuuteen ja aktiiviseen vaikuttamiseen kansainvälisessä maailmassa.

Opetus vahvistaa oppilaiden luottamusta omiin kykyihinsä oppia kieliä ja käyttää niitä rohkeasti. Oppilaille annetaan mahdollisuus edetä yksilöllisesti ja saada tarpeen mukaan

tukea oppimiselleen. Opetus järjestetään niin, että myös muita nopeammin etenevät tai kieltä entuudestaan osaavat voivat edistyä.

Huom! ePerustetyökälussa olevan teknisen virheen vuoksi, kopioituu alla oleva teksti vuosiluokkien 1.-2. vieraan kielen (A1) kohdalta myös 3.-6- vuosiluokkien kohdalle. Tekstiä ei voi poistaa.

Oppiaineen tehtävä

Kieli on oppimisen ja ajattelun edellytys. Kieli on mukana kaikessa koulun toiminnassa, ja jokainen opettaja on kielen opettaja. Kielten opiskelu edistää ajattelutaitojen kehittymistä. Se antaa aineksia monikielisen ja -kulttuurisen identiteetin muodostumiselle ja arvostamiselle. Sanavaraston ja rakenteiden karttuessa myös vuorovaikutus- ja tiedonhankintataidot kehittyvät. Kielten opiskelussa on runsaasti sijaa ilolle, leikkisyydelle ja luovuudelle.

Kieltenopetus on osa kielikasvatusta ja johdatusta kielitietoisuuteen. Oppilaissa herätetään kiinnostus kouluyhteisön ja ympäröivän maailman kielelliseen ja kulttuuriseen moninaisuuteen ja heitä rohkaistaan viestimään autenttisisissa ympäristöissä. Koulussa ohjataan arvostamaan eri kieliä, niiden puhujia ja erilaisia kulttuureita. Sukupuolten tasa-arvoa kielivalinnoissa ja kielten opiskelussa vahvistetaan erilaisia oppilaita kiinnostavalla kielivalintatiedotuksella, rohkaisemalla oppilaita tekemään aidosti itseään kiinnostavia valintoja sukupuolesta riippumatta, käsittelemällä opetuksessa monipuolisesti erilaisia aiheita sekä käyttämällä vaihtelevia ja toiminnallisia työtapoja.

Kielten opiskelu valmistaa oppilaita suunnitelmalliseen ja luovaan työskentelyyn erilaisissa kokoonpanoissa. Oppilaille ja oppilasryhmille luodaan mahdollisuuksia verkostoitumiseen ja yhteydenpitoon ihmisten kanssa myös eri puolilla maailmaa. Tieto- ja viestintäteknologia tarjoaa yhden luontevan mahdollisuuden toteuttaa kieltenopetusta autenttisista tilanteista ja oppilaiden viestintätarpeista lähtien. Opetus antaa myös valmiuksia osallisuuteen ja aktiiviseen vaikuttamiseen kansainvälisessä maailmassa.

Opetus vahvistaa oppilaiden luottamusta omiin kykyihinsä oppia kieliä ja käyttää niitä rohkeasti. Oppilaille annetaan mahdollisuus edetä yksilöllisesti ja saada tarpeen mukaan tukea oppimiselleen. Opetus järjestetään niin, että myös muita nopeammin etenevät tai kieltä entuudestaan osaavat voivat edistyä.

Opetussuunnitelman teksti

Oppiaineen tehtävä

Vuosiluokilla 1–2 vieraan kielen ja saamen kielen opetuksen erityisenä tehtävänä on herättää oppilaiden myönteinen asenne kielenoppimiseen sekä vahvistaa oppilaiden luottamusta omiin kykyihinsä oppia kieliä ja käyttää vähäistäkin kielitaitoa rohkeasti. Opetus herättelee oppilaiden uteliaisuutta kieliin. Opetus tukee oppilaan kykyä havainnoida ja hyödyntää ympäröivässä maailmassa olevia kielellisiä ja kulttuurisia virikkeitä. Opetuksessa tarjotaan monipuolisia kokemuksia vieraasta kielestä tai saamen kielestä sekä niihin liittyvistä kulttuureista. Opetuksessa korostuu oppimisen ilo, vaihtelevat työtavat, toiminnallisuus ja suullinen vuorovaikutus arkeen liittyvissä tilanteissa. Käsiteltävät aihepiirit valitaan yhdessä oppilaiden kanssa heitä aidosti itseään kiinnostavista asioista. Opetuksessa käsitellään monipuolisesti erilaisia aiheita. Opetuksen alussa oppilaalta ei edellytetä luku- ja kirjoitustaitoa. Oppilaan kiinnostusta suullista ja kirjoitettua kieltä kohtaan herätellään ja lisätään. Vähitellen lisätään myös oppilaan kiinnostusta lukemista ja kirjoittamista kohtaan.

Kemijärven paikallinen opetussuunnitelma (Työryhmä: Eija Rae lehtori, Niina Tikkanen luokanopettaja, Kristiina Heiskanen luokanopettaja, Tiina Välikangas luokanopettaja, Tommi Kannianen erityisopettaja (työryhmän pj ja sihteeri)

Kemijärven kaupungin perusopetuksessa A1-kieli on englanti. A1-kielen opetus alkaa ensimmäisen vuosiluokan syksyllä. A1- kielen laajuus on 1 vvt ensimmäisellä ja 1 vvt toisella

vuosiluokalla. Vieraan kielen oppiminen aloitetaan kielisuihku-tyyppisesti. Aihealueiden käsittelyä syvennetään taitojen karttuessa.

Kemijärven kaupungin perusopetuksessa vuosiluokilla 1-2 englannin kielen opetuksessa korostuu leikillisuus. Opetus vahvistaa oppilaiden luottamusta omiin taitoihin ja kykyihinsä oppia kieliä ja ilmaista itseään rohkeasti. Opetuksessa herätellään kielellistä ja kulttuurista uteliaisuutta. Opetuksen lähtökohtana on kielitietoisuus, joka ohjaa arvostamaan monikulttuurista ympäristöä.

Oppimisympäristöt ja työtavat

Työtapojen valinnassa tulee ottaa huomioon erilaiset ja eri taustoista tulevat oppijat sekä oppilaiden ikäkausi ja kehitysvaihe. Työtapojen tulee olla monipuolisia, oppilaslähtöisiä ja oppilaita osallistavia. Työtapoja valittaessa lähtökohtana ovat toiminnallisuus ja tutkiva oppiminen. Opetusta voidaan eheyttää niin, että kohdekielen taitojen oppiminen nivotaan muiden oppiaineiden opetukseen.

Työtavoilla ohjataan oppilaita monipuoliseen vuorovaikutukseen, yhteiseen pohtimiseen, kielelliseen uteliaisuuteen ja päättelyyn sekä yhteistyötaitojen kehittämiseen. Työtavoissa yhdistyy leikinomaisuus, musiikki, draama, pelit ja liike sekä eri aistien hyödyntäminen. Oppilaille tarjotaan suullisen vuorovaikutuksen lisäksi mahdollisuuksia tutustua kohdekielen ja oppia sitä myös kirjoitetun kielen kautta. Oppilaita ohjataan pohtimaan kielen oppimistaan esimerkiksi eurooppalaisen kielisalkun tai vastaavan työväliseen avulla sekä vähitellen ottamaan vastuuta omasta oppimisestaan.

Opetuksessa voidaan hyödyntää koko koulua ja koulun lähiympäristöä oppimisympäristöinä. Monikielisyys, kulttuurinen moninaisuus ja kielitietoisuus ovat näkyvissä oppimisympäristöissä. Kohdekieli kuuluu ja näkyy oppimistilanteissa ja oppilaalle tutuissa vuorovaikutustilanteissa. Oppimisympäristöjä voidaan muuttaa erilaisiin kielenoppimistilanteisiin sopiviksi ja siten mahdollistaa monipuoliset työtavat sekä työskentely ryhmässä ja itsenäisesti. Oppimisympäristöjä suunnitellaan yhdessä oppilaiden kanssa. Oppimisympäristöt tukevat oppilaan luontaista uteliaisuutta ja kokeilunhalua sekä leikillisyyttä ja mielikuvitusta, jotta oppilas rohkaistuu käyttämään vähäistäkin kielitaitoaan alusta asti. Oppimisympäristöjen avulla vahvistetaan oppilaiden monilukutaidon kehittymistä hyödyntämällä opetuksessa esimerkiksi kuvia, liikettä, ääntä ja erilaisia didaktisia välineitä. Opetuksessa tarjotaan oppilaille mahdollisuuksia tutustua kohdekielen ja kohdekielen liittyvään kulttuuriin hyödyntämällä erilaisia oppimisympäristöjä sekä mahdollisuuksien mukaan esimerkiksi verkkoyhteyksiä muiden kohdekieltä puhuvien kanssa.

Kemijärven paikallinen opetussuunnitelma

*Kemijärven kaupungin perusopetuksessa käytetään monipuolisia työtapoja ja huomioidaan oppilaiden osallistaminen. Vierasta kieltä voidaan käyttää ja oppia niin **englannin kuin muidenkin oppiaineiden yhteydessä**. Opetuksessa käytetään vaihtelevia toiminnallisia työtapoja esimerkiksi lauluja, leikkejä, draamaa, pelejä ja liikkumista. Opetuksen tukena voidaan käyttää verkkomateriaaleja ja mahdollisuuksien mukaan internetissä olevia erilaisia oppimisympäristöjä/ oppimispelejä. Pääpaino on suullisen kieli- ja viestintätaidon sekä laaja-alaisen osaamisen kehittämisessä. Lisäksi kieltä kuullaan, toistetaan ja se tehdään oppimisympäristössä näkyväksi. Näin tuetaan oppilaan oppimista ja kiinnostuksen heräämistä kieltä kohtaan.*

Ohjaus ja tuki

Oppilaita ohjataan käyttämään kielitaitoaan rohkeasti. Rungas viestinnällinen harjoittelu, kielenopiskelutaitojen vahvistaminen sekä toiminnalliset, luovuutta ja osallisuutta edistävät työtavat tukevat oppilaiden kielitaidon kehittymistä. Oppilaille tarjotaan tilaisuuksia tutustua myös muihin koulun tarjoamiin kieliin. Heille kerrotaan monipuolisen kielitaidon merkityksestä ja heitä kannustetaan opiskelemaan monipuolisesti kieliä.

Opetus tulee järjestää oppilaiden lähtökohdat huomioon ottaen ja opetusta tulee tarvittaessa eriyttää. Oppilaalla on oikeus saada oppimisen tukea tuen tarpeen ilmetessä. Oppilaan vapauttamiseen kielen opiskelusta tulee olla erityisen painavat syyt ja sen tulee perustua jokaisen oppilaan osalta yksilölliseen harkintaan. Oppimisen ja koulunkäynnin tuesta määrätään

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden 2014 luvussa 7. Opetus suunnitellaan niin, että se tarjoaa haasteita myös muita nopeammin edistyneille tai kohdekieltä entuudestaan osaaville oppilaille. Oppilaita ohjataan löytämään itselleen sopivaa ja kiinnostavaa oppimista edistävää aineistoa esimerkiksi verkosta tai kirjastosta.

Oppilaan oppimisen arviointi

Lukuvuoden aikana toteutettavan arvioinnin ensisijainen tehtävä on ohjata oppimista kannustavan palautteen avulla. Opettajan antama palaute antaa oppilaille mahdollisuuden tulla tietoisiksi oppimisen tavoitteista sekä omista taidoista ja niiden kehittamisestä. Opintoissa edistymisen kannalta on keskeistä, että opettaja antaa oppilaille mahdollisuuksia osoittaa osaamistaan eri tavoin. Oppilaat harjoittelevat opettajan ohjaamana itse- ja vertaisarvioinnin taitoja osana kielten opiskelua.

Lukuvuoden päätteeksi A1-kielen sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi tekemiensä havaintojen perusteella oppilaiden osaamista suhteessa kaikkiin opetussuunnitelman perusteissa oppimiselle asetettuihin tavoitteisiin. Opettajan arvioissa oppilaan oppimista on huolehdittava siitä, että oppilaat voivat osoittaa osaamistaan eri tavoin.

Kemijärven paikallinen opetussuunnitelma

Kemijärven kaupungin perusopetuksessa huomioidaan oppilas yksilönä. Englannin oppimisen arvioinnin tavoitteena on vahvistaa oppilaan myönteistä minäkuvaa kielenoppijana. Opetuksessa annetaan jatkuvaa ja kannustavaa palautetta. Arvioinnissa annetaan oppilaalle mahdollisuus ilmaista osaamistaan monin tavoin ja harjoitellaan itse- ja vertaisarviointia.

*Lukuvuoden päätteeksi A1-kielen arviointi annetaan vuosiluokilla 1-2 sanallisesti muodossa **Hyväksytty tai Hylätty**.*

Englannin A-oppimäärän tehtävä vuosiluokilla 7-9

Oppilaita rohkaistaan käyttämään englantia monipuolisessa vuorovaikutuksessa ja tiedonhankinnassa. Opetuksen tavoitteena on tukea oppilasta vuosiluokilla 3-6 saavutettujen taitojen syventämisessä, kehittää oppilaan kielellistä päättelykykyä ja samalla edistää hänen kielenopiskelutaitojaan. Kulttuurisen moninaisuuden ymmärtämistä syvennetään pohtimalla erilaisia kieliyhteisöihin liittyviä arvosidonnaisia ilmiöitä. Myös tunteiden käsittelylle annetaan tilaa, ja tarpeen mukaan vaikeita asioita voidaan käsitellä myös koulun opetuskielillä.

Useat oppilaat käyttävät englantia kasvavassa määrin vapaa-aikanaan. Tämä oppilaiden informaalin oppimisen kautta hankkima taito otetaan huomioon opetuksen suunnittelussa ja sisältöjä valittaessa.

Englannin opetusta voidaan integroida eri oppiaineiden ja monialaisten oppimiskokonaisuuksien opetukseen ja päinvastoin. Oppilaita rohkaistaan tiedonhakuun englannin kielellä eri oppiaineissa.

Englannin A-oppimäärän oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Tavoitteena on, että kielenkäyttö olisi mahdollisimman asianmukaista, luonnollista ja oppilaille merkityksellistä. Työskentelyssä korostuu pari- ja pienryhmätyö sekä yhdessä oppiminen erityyppisissä oppimisympäristöissä. Monikielisyys- ja kielikasvatuksen tavoitteiden saavuttamiseksi tarvitaan opettajien yhteistyötä. Pelillisyyden, musiikin ja draaman avulla oppilaat saavat mahdollisuuden kokeilla kasvavaa kielitaitoaan ja käsitellä myös asenteita. Opetuksessa käytetään monipuolisesti eri oppimisympäristöjä, viestintäkanavia ja -välineitä. Teksteistä hankitaan tietoa, niitä jaetaan ja julkaistaan. Oppilaita ohjataan aktiiviseen toimijuuteen ja itsenäiseen vastuun ottoon omasta oppimisestaan Eurooppalaisen kielisalkun tai vastaavan työvälineen avulla. Oppilaat tutustuvat ympäröivän yhteisön monikielisyyteen ja -kulttuurisuuteen kotikansainvälisyyden avulla. Heille tarjotaan myös mahdollisuuksia harjoitella kansainvälistä yhteydenpitoa. Englantia käytetään aina kun se on mahdollista.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki englannin A-oppimäärässä vuosiluokilla 7-9

Oppilaita ohjataan käyttämään kielitaitoaan rohkeasti. Rungas viestinnällinen harjoittelu tukee oppilaiden kielitaidon kehittymistä. Oppilaita kannustetaan opiskelemaan myös muita koulun tarjoamia kieliä. Oppilaille, joilla on kieliin liittyviä oppimisvaikeuksia, tarjotaan tukea. Opetus suunnitellaan niin, että se tarjoaa haasteita myös muita nopeammin edistyville tai englantia entuudestaan osaaville oppilaille.

Oppilaan oppimisen arviointi englannin A-oppimäärässä vuosiluokilla 7-9

Oppimista arvioidaan monin eri tavoin myös itse- ja vertaisarvioinnin keinoin. Arviointi kohdistuu kaikkiin tavoitteisiin, ja arvioinnissa otetaan huomioon kaikki kielitaidon osa-alueet. Niiden arviointi perustuu Eurooppalaiseen viitekehykseen ja sen pohjalta laadittuun suomalaiseen sovellukseen. Arvioinnissa välineenä voidaan käyttää esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua.

Arviointi on monipuolista ja antaa oppilaille mahdollisuuden painottaa itselleen luontevia ilmaisumuotoja. Oppimista ohjaavan ja kannustavan palautteen avulla oppilaita autetaan tulemaan tietoisiksi omista taidoistaan ja kehittämään niitä. Heitä rohkaistaan käyttämään oppimaansa erilaisissa viestintätilanteissa. Monipuolinen arviointi tarjoaa mahdollisuuksia osoittaa osaamistaan myös oppilaille, joilla on kieleen liittyviä oppimisvaikeuksia tai joilla on muulla tavoin kielellisesti erilaiset lähtökohdat.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona oppiaineen opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena. Päättöarvioinnilla määritellään, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut englannin kielen A-oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen taso englannin kielen A-oppimäärän valtakunnallisiin päättöarvioinnin kriteereihin. Osaaminen kielitaidon eri osa-alueilla kehittyy kumuloituvasti. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki valtakunnalliset päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle vastaava tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin kriteerien määrittämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Vuosiluokka 7

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen

Rakennetaan ymmärrystä maailman moni- ja rinnakkaiskielisydestä sekä kielellisistä oikeuksista. Tutkitaan englannin kielen kehittymistä globaaliksi lingua francaksi. Otetaan selkoa joidenkin sellaisten maiden kulttuureista ja elämänmuodoista, joissa englantia on keskeisin yhteiskunnassa käytetty kieli. Käytetään sellaisia kielitiedon käsitteitä, jotka auttavat oppilaita englannin kielen opiskelussa sekä kielten välisessä vertailussa. Hankitaan tietoa joistakin englannin kielen varianteista.

S2 Kielenopiskelutaidot

Vahvistetaan edelleen kielenopiskelutaitoja. Harjoitellaan oppimateriaalin monipuolista käyttöä, sanastojen käyttöä, kokonaisuuksien hahmottamista, ryhmittelyä, tiedon hakemista ja tiedon luotettavuuden arviointia.

S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä

Sisältöjä yhdessä valittaessa näkökulmana on nuoren toiminta englannin kielellä eri yhteisöissä, ajankohtaisuus, oppilaiden kiinnostuksen kohteet, suuntautuminen toisen asteen opintoihin

sekä tutustuminen nuorten työelämässä ja opiskelussa tarvittavaan kielitaitoon sekä oppilaiden osallisuus ja toimijuus paikallisesti ja globaalisti. Otetaan huomioon englannin kielen levinneisyys ja asema globaalin kommunikaation kielenä. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisista teksteistä, kuten kertovista, kuvaavista tai vaikuttavista teksteistä. Havainnoidaan ja harjoitellaan runsaasti erilaisia vuorovaikutustilanteita eri viestintäkanavia hyödyntäen.

Keskeiset sisällöt: mm. minä ja perheeni, harrastukset, asioiminen tavallisimmissa tilanteissa. Laajennetaan sanaston hallintaa. Alakoulussa opitun ydinsanaston kertaaminen.

Keskeiset rakenteet: Olla-verbit (be ja have), verbin aikamuodot, persoonapronominien eri muodot, substantiivien, adjektiivien ja muodollisen subjektin käyttö sekä prepositioiden tuntemisen vahvistus.

Työtavat: Monipuolisia suullisia ja kirjallisia harjoitteita yksin, pareittain ja ryhmittäin, opitun kertaaminen kotona. Tiedonhakua kohdemaista ja niiden kulttuureista. Mahdollisiin monialaisiin oppimiskokonaisuuksiin osallistuminen.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1	L1, L2
T2	S1	L1, L2
T3	S1	L1, L3
T4	S2	L1, L3
T5	S2	L1
T6	S3	L4

Vuosiluokan tavoitteet

T1 edistää oppilaan taitoa pohtia englannin asemaan ja variantteihin liittyviä ilmiöitä ja arvoja antaa oppilaalle valmiuksia kehittää kulttuurienvälisiä toimintakykyä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kielten statuksiin liittyvien kysymysten huomaaminen ja kulttuurienvälinen toimintakyky	Oppilas osaa kuvata pääpiirteittäin, missä englantia puhutaan ja mainita englannin levinneisyyden syitä sekä pohtia englannin kielen asemaan, variantteihin ja arvostukseen liittyviä ilmiöitä. Oppilas osaa pohtia kielen ja kulttuurin suhdetta englannin osalta. Oppilas havaitsee, että arvot vaihtelevat riippuen yksilöllisestä kokemuksesta ja kulttuurisesta näkökulmasta.

T2 kannustaa löytämään kiinnostavia englanninkielisiä sisältöjä ja toimintaympäristöjä, jotka laajentavat käsitystä globalisoituvasta maailmasta ja siinä toimimisen mahdollisuuksista

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Maailmankansalaisen taitojen kehittäminen englannin kieltä hyödyntämällä	Oppilas osaa tehdä havaintoja mahdollisuuksista toimia ja oppia englanninkielisissä toimintaympäristöissä.

T3 ohjata oppilasta havaitsemaan, millaisia säännönmukaisuuksia englannin kielessä on, miten samoja asioita ilmaistaan muissa kielissä sekä käyttämään kielitiedon käsitteitä oppimisensa tukena

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kielellinen päättely	Oppilas osaa tehdä havaintojensa perusteella johtopäätöksiä englannin kielen säännönmukaisuuksista ja soveltaa johtopäätöksiään sekä verrata sitä, miten sama asia ilmaistaan jossakin muussa kielessä. Oppilas tuntee englannin kielen keskeisiä kielitiedon käsitteitä.

T4 rohkaista oppilasta asettamaan tavoitteita, hyödyntämään monipuolisia tapoja oppia englantia ja arvioimaan oppimistaan itsenäisesti ja yhteistyössä sekä ohjata oppilasta moniteiseen vuorovaikutukseen, jossa tärkeintä on viestin välittyminen

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tavoitteiden asettaminen, oppimisen reflektointi ja yhteistyö	Oppilas osaa asettaa omia kielenopiskelutavoitteitaan ja arvioida opiskelutapojaan. Oppilas osaa toimia vuorovaikutustilanteessa toisia kannustaen.

T5 kehittää oppilaan itsenäisyyttä soveltaa luovasti kielitaitoaan sekä elinikäisen kielenopiskelun valmiuksia

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Elinikäisen kielenopiskelun valmiuksien kehittyminen	Oppilas huomaa, mihin hän voi käyttää englannin taitoaan myös koulun ulkopuolella ja osaa pohtia, miten hän voi käyttää taitoaan koulun päätyttyä.

T6 rohkaista oppilasta osallistumaan keskusteluihin monenlaisista oppilaiden ikätasolle ja elämäkokemukseen sopivista aiheista, joissa käsitellään myös mielipiteitä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa	Taitotaso B1.1: Oppilas pystyy viestimään, osallistumaan keskusteluihin ja ilmaisemaan mielipiteitään melko vaivattomasti jokapäiväisissä viestintätilanteissa.

Keskeiset sisällöt: mm. minä ja perheeni, harrastukset, asioiminen tavallisimmissa tilanteissa. Laajennetaan sanaston hallintaa. Alakoulussa opitun ydinsanaston kertaaminen.

Keskeiset rakenteet: Olla-verbit (be ja have), verbin aikamuodot, persoonapronominien eri muodot, substantiivien, adjektiivien ja muodollisen subjektin käyttö sekä prepositioiden tuntemisen vahvistus.

Työtavat: Monipuolisia suullisia ja kirjallisia harjoitteita yksin, pareittain ja ryhmittäin, opitun kertaaminen kotona. Tiedonhakua kohdemaista ja niiden kulttuureista. Mahdollisiin monialaisiin oppimiskokonaisuuksiin osallistuminen.

Vuosiluokka 8

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen

Rakennetaan ymmärrystä maailman moni- ja rinnakkaiskielisyydestä sekä kielellisistä oikeuksista. Tutkitaan englannin kielen kehittymistä globaaliksi lingua francaksi. Otetaan selkoa joidenkin sellaisten maiden kulttuureista ja elämänmuodoista, joissa englanti on keskeisin yhteiskunnassa käytetty kieli. Käytetään sellaisia kielitiedon käsitteitä, jotka auttavat oppilaita englannin kielen opiskelussa sekä kielten välisessä vertailussa. Hankitaan tietoa joistakin englannin kielen varianteista.

S2 Kielenopiskelutaidot

Vahvistetaan edelleen kielenopiskelutaitoja. Harjoitellaan oppimateriaalin monipuolista käyttöä, sanastojen käyttöä, kokonaisuuksien hahmottamista, ryhmittelyä, tiedon hakemista ja tiedon luotettavuuden arviointia.

S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä

Sisältöjä yhdessä valittaessa näkökulmana on nuoren toiminta englannin kielellä eri yhteisöissä, ajankohtaisuus, oppilaiden kiinnostuksen kohteet, suuntautuminen toisen asteen opintoihin sekä tutustuminen nuorten työelämässä ja opiskelussa tarvittavaan kielitaitoon sekä oppilaiden osallisuus ja toimijuus paikallisesti ja globaalisti. Otetaan huomioon englannin kielen levinneisyys ja asema globaalin kommunikaation kielenä. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisista teksteistä, kuten kertovista, kuvaavista tai vaikuttavista teksteistä. Havainnoidaan ja harjoitellaan runsaasti erilaisia vuorovaikutustilanteita eri viestintäkanavia hyödyntäen.

Keskeiset sisällöt: Itsestä kertomista laajennetaan vapaa-ajan viettoon ja mielipiteiden ilmaisemiseen. Harjoitellaan oman elämän ja arjen kannalta tärkeitä asiointitaitoja, esimerkiksi ostostilanteet, lääkäriissä käynti, matkustaminen.

Keskeiset rakenteet: Perusaikamuotojen vahvistaminen, mukaan lukien kestopuodot ja apuverbit korvaavine rakenteineen. Futuurin ja 1. konditionaalien käyttö ehtolauseen kanssa. Sanajärjestyksen harjoittelu. Artikkelien hallinnan syventäminen, liitekysymyksen ja genetiivimuotojen käyttö. Adjektiivin muuntaminen adverbiksi ja pronominien käytön laajentaminen.

Työtavat: Monipuolisia suullisia ja kirjallisia harjoitteita yksin, pareittain ja ryhmittäin, opitun kertaaminen kotona. Tiedonhakua kohdemaista ja niiden kulttuureista. Mahdollisiin monialaisiin oppimiskokonaisuuksiin osallistuminen.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1	L1, L2
T2	S1	L1, L2
T3	S1	L1, L3
T4	S2	L1, L3
T5	S2	L1
T6	S3	L4
T7	S3	L4, L6
T8	S3	L2
T9	S3	L4
T10	S3	L5, L6

Vuosiluokan tavoitteet

T1 edistää oppilaan taitoa pohtia englannin asemaan ja variantteihin liittyviä ilmiöitä ja arvoja antaa oppilaalle valmiuksia kehittää kulttuurienvälisiä toimintakykyä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kielten statuksiin liittyvien kysymysten huomaaminen ja kulttuurienvälinen toimintakyky	Oppilas osaa kuvata pääpiirteittäin, missä englantia puhutaan ja mainita englannin levinneisyyden syitä sekä pohtia englannin kielen asemaan, variantteihin ja arvostukseen liittyviä ilmiöitä. Oppilas osaa pohtia kielen ja kulttuurin suhdetta englannin osalta. Oppilas havaitsee, että arvot vaihtelevat riippuen yksilöllisestä kokemuksesta ja kulttuurisesta näkökulmasta.

T2 kannustaa löytämään kiinnostavia englanninkielisiä sisältöjä ja toimintaympäristöjä, jotka laajentavat käsitystä globalisoituvasta maailmasta ja siinä toimimisen mahdollisuuksista

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Maailmankansalaisen taitojen kehittäminen englannin kieltä hyödyntämällä	Oppilas osaa tehdä havaintoja mahdollisuuksista toimia ja oppia englanninkielisissä toimintaympäristöissä.

T3 ohjata oppilasta havaitsemaan, millaisia säännönmukaisuuksia englannin kielessä on, miten samoja asioita ilmaistaan muissa kielissä sekä käyttämään kielitiedon käsitteitä oppimisensa tukena

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kielellinen päättely	Oppilas osaa tehdä havaintojensa perusteella johtopäätöksiä englannin kielen säännönmukaisuuksista ja soveltaa johtopäätöksiään sekä verrata sitä, miten sama asia ilmaistaan jossakin muussa kielessä. Oppilas tuntee englannin kielen keskeisiä kielitiedon käsitteitä.

T4 rohkaista oppilasta asettamaan tavoitteita, hyödyntämään monipuolisia tapoja oppia englantia ja arvioimaan oppimistaan itsenäisesti ja yhteistyössä sekä ohjata oppilasta myönteiseen vuorovaikutukseen, jossa tärkeintä on viestin välittyminen

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tavoitteiden asettaminen, oppimisen reflektointi ja yhteistyö	Oppilas osaa asettaa omia kielenopiskelutavoitteitaan ja arvioida opiskelutapojaan. Oppilas osaa toimia vuorovaikutustilanteessa toisia kannustaen.

T5 kehittää oppilaan itsenäisyyttä soveltaa luovasti kielitaitoaan sekä elinikäisen kielenopiskelun valmiuksia

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Elinikäisen kielenopiskelun valmiuksien kehittyminen	Oppilas huomaa, mihin hän voi käyttää englannin taitoaan myös koulun ulkopuolella ja osaa pohtia, miten hän voi käyttää taitoaan koulun päätyttyä.

T6 rohkaista oppilasta osallistumaan keskusteluihin monenlaisista oppilaiden ikätasolle ja elämäkokemukseen sopivista aiheista, joissa käsitellään myös mielipiteitä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa	Taitotaso B1.1: Oppilas pystyy viestimään, osallistumaan keskusteluihin ja ilmaisemaan mielipiteitään melko vaivattomasti jokapäiväisissä viestintätilanteissa.

Keskeiset sisällöt: Itsestä kertomista laajennetaan vapaa-ajan viettoon ja mielipiteiden ilmaisemiseen. Harjoitellaan oman elämän ja arjen kannalta tärkeitä asiointitaitoja, esimerkiksi ostostilanteet, lääkärissä käynti, matkustaminen.

Keskeiset rakenteet: Perusaikamuotojen vahvistaminen, mukaan lukien kesto- ja apuverbit korvaavine rakenteineen. Futuurin ja 1. konditionaalien käyttö ehtolauseen kanssa. Sanajärjestyksen harjoittelu. Artikkelien hallinnan syventäminen, liitekysymyksen ja genetiivimuotojen käyttö. Adjektiivin muuntaminen adverbiksi ja pronomien käytön laajentaminen.

Työtavat: Monipuolisia suullisia ja kirjallisia harjoitteita yksin, pareittain ja ryhmittäin, opitun kertaaminen kotona. Tiedonhakua kohdemaista ja niiden kulttuureista. Mahdollisiin monialaisiin oppimiskokonaisuuksiin osallistuminen.

T7 tukea oppilaan aloitteellisuutta viestinnässä, kompensatiokeinojen käytössä ja merkitysneuvottelun käymisessä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Viestintästrategioiden käyttö	Taitotasoa B1.1: Oppilas pystyy jossain määrin olemaan aloitteellinen viestinnän eri vaiheissa ja osaa varmistaa, onko viestintäkumppani ymmärtänyt viestin sekä kiertää tai korvata tuntemattoman sanan tai muotoilla viestinsä uudelleen. Oppilas pystyy neuvottelemaan tuntemattomien ilmauksien merkityksistä.

Keskeiset sisällöt: Itsestä kertomista laajennetaan vapaa-ajan viettoon ja mielipiteiden ilmaisemiseen. Harjoitellaan oman elämän ja arjen kannalta tärkeitä asiointitaitoja, esimerkiksi ostostilanteet, lääkärissä käynti, matkustaminen.

Keskeiset rakenteet: Perusaikamuotojen vahvistaminen, mukaan lukien kesto- ja apuverbit korvaavine rakenteineen. Futuurin ja 1. konditionaalien käyttö ehtolauseen kanssa. Sanajärjestyksen harjoittelu. Artikkelien hallinnan syventäminen, liitekysymyksen ja genetiivimuotojen käyttö. Adjektiivin muuntaminen adverbiksi ja pronomien käytön laajentaminen.

Työtavat: Monipuolisia suullisia ja kirjallisia harjoitteita yksin, pareittain ja ryhmittäin, opitun kertaaminen kotona. Tiedonhakua kohdemaista ja niiden kulttuureista. Mahdollisiin monialaisiin oppimiskokonaisuuksiin osallistuminen.

T8 auttaa oppilasta tunnistamaan viestinnän kulttuurisia piirteitä ja tukea oppilaiden rakentavaa kulttuurienvälistä viestintää

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Viestinnän kulttuurinen sopivuus	Taitotasoa B1.1: Oppilas osoittaa tuntevansa tärkeimmät kohteliaisuussäännöt. Oppilas pystyy ottamaan vuorovaikutuksessaan huomioon joitakin tärkeimpiä kulttuurisiin käytänteisiin liittyviä näkökohtia.

Keskeiset sisällöt: Itsestä kertomista laajennetaan vapaa-ajan viettoon ja mielipiteiden ilmaisemiseen. Harjoitellaan oman elämän ja arjen kannalta tärkeitä asiointitaitoja, esimerkiksi ostostilanteet, lääkärissä käynti, matkustaminen.

Keskeiset rakenteet: Perusaikamuotojen vahvistaminen, mukaan lukien kesto- ja apuverbit korvaavine rakenteineen. Futuurin ja 1. konditionaalien käyttö ehtolauseen kanssa. Sanajärjestyksen harjoittelu. Artikkelien hallinnan syventäminen, liitekysymyksen ja genetiivimuotojen käyttö. Adjektiivin muuntaminen adverbiksi ja pronomien käytön laajentaminen.

Työtavat: Monipuolisia suullisia ja kirjallisia harjoitteita yksin, pareittain ja ryhmittäin, opitun kertaaminen kotona. Tiedonhakua kohdemaista ja niiden kulttuureista. Mahdollisiin monialaisiin oppimiskokonaisuuksiin osallistuminen.

T9 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia kuulla ja lukea monenlaisia itselleen merkityksellisiä yleiskielisiä ja yleistajuisia tekstejä erilaisista lähteistä sekä tulkita niitä käyttäen erilaisia strategioita

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tekstien tulkintataidot	Taitotasoa B1.1: Oppilas ymmärtää pääasiat ja joitakin yksityiskohtia selkeästä ja lähes normaalitempoisesta yleiskielisestä puheesta tai yleistajuisesta kirjoitetusta tekstistä ja ymmärtää yhteiseen kokemukseen tai yleistietoon perustuvaa puhetta tai kirjoitettua tekstiä. Oppilas löytää pääajatuksen, avainsanat ja tärkeitä yksityiskohtia myös valmistautumatta.

Keskeiset sisällöt: Itsestä kertomista laajennetaan vapaa-ajan viettoon ja mielipiteiden ilmaisemiseen. Harjoitellaan oman elämän ja arjen kannalta tärkeitä asiointitaitoja, esimerkiksi ostostilanteet, lääkärissä käynti, matkustaminen.

Keskeiset rakenteet: Perusaikamuotojen vahvistaminen, mukaan lukien kesto- ja apuverbit korvaavine rakenteineen. Futuurin ja 1. konditionaalien käyttö ehtolauseen kanssa. Sanajärjestyksen harjoittelu. Artikkelien hallinnan syventäminen, liitekysymyksen ja genetiivimuotojen käyttö. Adjektiivin muuntaminen adverbiksi ja pronomien käytön laajentaminen.

Työtavat: Monipuolisia suullisia ja kirjallisia harjoitteita yksin, pareittain ja ryhmittäin, opitun kertaaminen kotona. Tiedonhakua kohdemaista ja niiden kulttuureista. Mahdollisiin monialaisiin oppimiskokonaisuuksiin osallistuminen.

T10 ohjata oppilasta tuottamaan sekä puhuttua että kirjoitettua tekstiä erilaisiin tarkoituksiin yleisistä ja itselleen merkityksellisistä aiheista kiinnittäen huomiota rakenteiden monipuolisuuteen ja ohjaten hyvään ääntämiseen

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tekstien tuottamistaidot	Taitotasoa B1.1: Oppilas osaa kertoa ydinkohdat ja myös hiukan yksityiskohtia erilaisista jokapäiväiseen elämään liittyvistä itseään kiinnostavista todellisista tai kuvitteellisista aiheista käyttäen melko laajaa sanastoa ja rakennevalikoimaa sekä joitakin yleisiä fraaseja ja idiomeja. Oppilas osaa soveltaa useita ääntämisen perussääntöjä muissakin kuin harjoitelluissa ilmauksissa.

Keskeiset sisällöt: Itsestä kertomista laajennetaan vapaa-ajan viettoon ja mielipiteiden ilmaisemiseen. Harjoitellaan oman elämän ja arjen kannalta tärkeitä asiointitaitoja, esimerkiksi ostostilanteet, lääkärissä käynti, matkustaminen.

Keskeiset rakenteet: Perusaikamuotojen vahvistaminen, mukaan lukien kesto- ja apuverbit korvaavine rakenteineen. Futuurin ja 1. konditionaalien käyttö ehtolauseen kanssa. Sanajärjestyksen harjoittelu. Artikkelien hallinnan syventäminen, liitekysymyksen ja genetiivimuotojen käyttö. Adjektiivin muuntaminen adverbiksi ja pronomien käytön laajentaminen.

Työtavat: Monipuolisia suullisia ja kirjallisia harjoitteita yksin, pareittain ja ryhmittäin, opitun kertaaminen kotona. Tiedonhakua kohdemaista ja niiden kulttuureista. Mahdollisiin monialaisiin oppimiskokonaisuuksiin osallistuminen.

Vuosiluokka 9

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen

Rakennetaan ymmärrystä maailman moni- ja rinnakkaiskielisyydestä sekä kielellisistä oikeuksista. Tutkitaan englannin kielen kehittymistä globaaliksi lingua francaksi. Otetaan selkoa joidenkin sellaisten maiden kulttuureista ja elämänmuodoista, joissa englanti on keskeisin yhteiskunnassa käytetty kieli. Käytetään sellaisia kielitiedon käsitteitä, jotka auttavat oppilaita englannin kielen opiskelussa sekä kielten välisessä vertailussa. Hankitaan tietoa joistakin englannin kielen varianteista.

S2 Kielenopiskelutaidot

Vahvistetaan edelleen kielenopiskelutaitoja. Harjoitellaan oppimateriaalin monipuolista käyttöä, sanastojen käyttöä, kokonaisuuksien hahmottamista, ryhmittelyä, tiedon hakemista ja tiedon luotettavuuden arviointia.

S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä

Sisältöjä yhdessä valittaessa näkökulmana on nuoren toiminta englannin kielellä eri yhteisöissä, ajankohtaisuus, oppilaiden kiinnostuksen kohteet, suuntautuminen toisen asteen opintoihin sekä tutustuminen nuorten työelämässä ja opiskelussa tarvittavaan kielitaitoon sekä oppilaiden osallisuus ja toimijuus paikallisesti ja globaalisti. Otetaan huomioon englannin kielen levinneisyys ja asema globaalien kommunikation kielenä. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisista teksteistä, kuten kertovista, kuvaavista tai vaikuttavista teksteistä. Havainnoidaan ja harjoitellaan runsaasti erilaisia vuorovaikutustilanteita eri viestintäkanavia hyödyntäen.

Keskeiset sisällöt: mm. opiskelu ja tulevaisuuden suunnittelu, ympäristö ja teknologia, media ja kulttuuri: näistä ja omasta kotimaasta kertominen.

Keskeiset rakenteet: Aikamuotojen kertaus, passiivi, verbin infitiivi- ja ing-muodot. Epäsuora kerronta ja kysymys, 2. konditionaali ja ehtolause. Adverbien vertailu, paljoussanat ja artikkelit maantieteellisten nimien yhteydessä.

Työtavat: Monipuolisia suullisia ja kirjallisia harjoitteita yksin, pareittain ja ryhmittäin, opitun kertaaminen kotona. Tiedonhakua kohdemaista ja niiden kulttuureista. Mahdollisiin monialaisiin oppimiskokonaisuuksiin osallistuminen.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1	L1, L2
T2	S1	L1, L2
T3	S1	L1, L3
T4	S2	L1, L3
T5	S2	L1
T6	S3	L4
T7	S3	L4, L6
T8	S3	L2
T9	S3	L4
T10	S3	L5, L6

Vuosiluokan tavoitteet

T1 edistää oppilaan taitoa pohtia englannin asemaan ja variantteihin liittyviä ilmiöitä ja arvoja antaa oppilaalle valmiuksia kehittää kulttuurienvälisiä toimintakykyä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kielten statuksiin liittyvien kysymysten huomaaminen ja kulttuurienvälinen toimintakyky	Oppilas osaa kuvata pääpiirteittäin, missä englantia puhutaan ja mainita englannin levinneisyyden syitä sekä pohtia englannin kielen asemaan, variantteihin ja arvostukseen liittyviä ilmiöitä. Oppilas osaa pohtia kielen ja kulttuurin suhdetta englannin osalta. Oppilas havaitsee, että arvot vaihtelevat riippuen yksilöllisestä kokemuksesta ja kulttuurisesta näkökulmasta.

T2 kannustaa löytämään kiinnostavia englanninkielisiä sisältöjä ja toimintaympäristöjä, jotka laajentavat käsitystä globalisoituvasta maailmasta ja siinä toimimisen mahdollisuuksista

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Maailmankansalaisen taitojen kehittäminen englannin kieltä hyödyntämällä	Oppilas osaa tehdä havaintoja mahdollisuuksista toimia ja oppia englanninkielisissä toimintaympäristöissä.

T3 ohjata oppilasta havaitsemaan, millaisia säännönmukaisuuksia englannin kielessä on, miten samoja asioita ilmaistaan muissa kielissä sekä käyttämään kielitiedon käsitteitä oppimisensa tukena

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kielellinen päättely	Oppilas osaa tehdä havaintojensa perusteella johtopäätöksiä englannin kielen säännönmukaisuuksista ja soveltaa johtopäätöksiään sekä verrata sitä, miten sama asia ilmaistaan jossakin muussa kielessä. Oppilas tuntee englannin kielen keskeisiä kielitiedon käsitteitä.

T4 rohkaista oppilasta asettamaan tavoitteita, hyödyntämään monipuolisia tapoja oppia englantia ja arvioimaan oppimistaan itsenäisesti ja yhteistyössä sekä ohjata oppilasta myönteiseen vuorovaikutukseen, jossa tärkeintä on viestin välittyminen

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tavoitteiden asettaminen, oppimisen reflektointi ja yhteistyö	Oppilas osaa asettaa omia kielenopiskelutavoitteitaan ja arvioida opiskelutapojaan. Oppilas osaa toimia vuorovaikutustilanteessa toisia kannustaen.

T5 kehittää oppilaan itsenäisyyttä soveltaa luovasti kielitaitoaan sekä elinikäisen kielenopiskelun valmiuksia

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Elinikäisen kielenopiskelun valmiuksien kehittyminen	Oppilas huomaa, mihin hän voi käyttää englannin taitoaan myös koulun ulkopuolella ja osaa pohtia, miten hän voi käyttää taitoaan koulun päätyttyä.

T6 rohkaista oppilasta osallistumaan keskusteluihin monenlaisista oppilaiden ikätasolle ja elämäkokemukseen sopivista aiheista, joissa käsitellään myös mielipiteitä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa	Taitotaso B1.1: Oppilas pystyy viestimään, osallistumaan keskusteluihin ja ilmaisemaan mielipiteitään melko vaivattomasti jokapäiväisissä viestintätilanteissa.

Keskeiset sisällöt: mm. opiskelu ja tulevaisuuden suunnittelu, ympäristö ja teknologia, media ja kulttuuri: näistä ja omasta kotimaasta kertominen.

Keskeiset rakenteet: Aikamuotojen kertaus, passiivi, verbin infinitiivi- ja ing-muodot. Epäsuora kerronta ja kysymys, 2. konditionaali ja ehtolause. Adverbien vertailu, paljoussanat ja artikkelit maantieteellisten nimien yhteydessä.

Työtavat: Monipuolisia suullisia ja kirjallisia harjoitteita yksin, pareittain ja ryhmittäin, opitun kertaaminen kotona. Tiedonhakua kohdemaista ja niiden kulttuureista. Mahdollisiin monialaisiin oppimiskokonaisuuksiin osallistuminen.

T7 tukea oppilaan aloitteellisuutta viestinnässä, kompensatiokeinojen käytössä ja merkitysneuvottelun käymisessä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Viestintästrategioiden käyttö	Taitotaso B1.1: Oppilas pystyy jossain määrin olemaan aloitteellinen viestinnän eri vaiheissa ja osaa varmistaa, onko viestintäkumppani ymmärtänyt viestin sekä kiertää tai korvata tuntemattoman sanan tai muotoilla viestinsä uudelleen. Oppilas pystyy neuvottelemaan tuntemattomien ilmauksien merkityksistä.

Keskeiset sisällöt: mm. opiskelu ja tulevaisuuden suunnittelu, ympäristö ja teknologia, media ja kulttuuri: näistä ja omasta kotimaasta kertominen.

Keskeiset rakenteet: Aikamuotojen kertaus, passiivi, verbin infinitiivi- ja ing-muodot. Epäsuora kerronta ja kysymys, 2. konditionaali ja ehtolause. Adverbien vertailu, paljoussanat ja artikkelit maantieteellisten nimien yhteydessä.

Työtavat: Monipuolisia suullisia ja kirjallisia harjoitteita yksin, pareittain ja ryhmittäin, opitun kertaaminen kotona. Tiedonhakua kohdemaista ja niiden kulttuureista. Mahdollisiin monialaisiin oppimiskokonaisuuksiin osallistuminen.

T8 auttaa oppilasta tunnistamaan viestinnän kulttuurisia piirteitä ja tukea oppilaiden rakentavaa kulttuurienvälistä viestintää

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Viestinnän kulttuurinen sopivuus	Taitotaso B1.1: Oppilas osoittaa tuntevansa tärkeimmät kohteliaisuussäännöt. Oppilas pystyy ottamaan vuorovaikutuksessaan huomioon joitakin tärkeimpiä kulttuurisiin käytänteisiin liittyviä näkökohtia.

Keskeiset sisällöt: mm. opiskelu ja tulevaisuuden suunnittelu, ympäristö ja teknologia, media ja kulttuuri: näistä ja omasta kotimaasta kertominen.

Keskeiset rakenteet: Aikamuotojen kertaus, passiivi, verbin infinitiivi- ja ing-muodot. Epäsuora kerronta ja kysymys, 2. konditionaali ja ehtolause. Adverbien vertailu, paljoussanat ja artikkelit maantieteellisten nimien yhteydessä.

Työtavat: Monipuolisia suullisia ja kirjallisia harjoitteita yksin, pareittain ja ryhmittäin, opitun kertaaminen kotona. Tiedonhakua kohdemaista ja niiden kulttuureista. Mahdollisiin monialaisiin oppimiskokonaisuuksiin osallistuminen.

T9 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia kuulla ja lukea monenlaisia itselleen merkityksellisiä yleiskielisiä ja yleistajuisia tekstejä erilaisista lähteistä sekä tulkita niitä käyttäen erilaisia strategioita

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tekstien tulkintataidot	Taitotaso B1.1: Oppilas ymmärtää pääasiat ja joitakin yksityiskohtia selkeästä ja lähes normaalitempoisesta yleiskielisestä puheesta tai yleistajuisesta kirjoitetusta tekstistä ja ymmärtää yhteiseen kokemukseen tai yleistietoon perustuvaa puhetta tai kirjoitettua tekstiä. Oppilas löytää pääajatuksen, avainsanat ja tärkeitä yksityiskohtia myös valmistautumatta.

Keskeiset sisällöt: mm. opiskelu ja tulevaisuuden suunnittelu, ympäristö ja teknologia, media ja kulttuuri: näistä ja omasta kotimaasta kertominen.

Keskeiset rakenteet: Aikamuotojen kertaus, passiivi, verbin infinitiivi- ja ing-muodot. Epäsuora kerronta ja kysymys, 2. konditionaali ja ehtolause. Adverbien vertailu, paljoussanat ja artikkelit maantieteellisten nimien yhteydessä.

Työtavat: Monipuolisia suullisia ja kirjallisia harjoitteita yksin, pareittain ja ryhmittäin, opitun kertaaminen kotona. Tiedonhakua kohdemaista ja niiden kulttuureista. Mahdollisiin monialaisiin oppimiskokonaisuuksiin osallistuminen.

T10 ohjata oppilasta tuottamaan sekä puhuttua että kirjoitettua tekstiä erilaisiin tarkoituksiin yleisistä ja itselleen merkityksellisistä aiheista kiinnittäen huomiota rakenteiden monipuolisuuteen ja ohjaten hyvään ääntämiseen

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tekstien tuottamistaidot	Taitotaso B1.1: Oppilas osaa kertoa ydinkohdat ja myös hiukan yksityiskohtia erilaisista jokapäiväiseen elämään liittyvistä itseään kiinnostavista todellisista tai kuvitteellisista aiheista käyttäen melko laajaa sanastoa ja rakennevalikoimaa sekä joitakin yleisiä fraaseja ja idiomeja. Oppilas osaa soveltaa useita ääntämisen perussääntöjä muissakin kuin harjoitelluissa ilmauksissa.

Keskeiset sisällöt: mm. opiskelu ja tulevaisuuden suunnittelu, ympäristö ja teknologia, media ja kulttuuri: näistä ja omasta kotimaasta kertominen.

Keskeiset rakenteet: Aikamuotojen kertaus, passiivi, verbin infinitiivi- ja ing-muodot. Epäsuora kerronta ja kysymys, 2. konditionaali ja ehtolause. Adverbien vertailu, paljoussanat ja artikkelit maantieteellisten nimien yhteydessä.

Työtavat: Monipuolisia suullisia ja kirjallisia harjoitteita yksin, pareittain ja ryhmittäin, opitun kertaaminen kotona. Tiedonhakua kohdemaista ja niiden kulttuureista. Mahdollisiin monialaisiin oppimiskokonaisuuksiin osallistuminen.

Saksa, B2-oppimäärä

Vieraan kielen B2-oppimäärä vuosiluokilla 7-9

Valinnaisen B2-kielen opetus järjestetään useimmiten vuosiluokilla 8-9. B2-kieli on oppilaalle äidinkielen jälkeen kolmas tai neljäs opiskeltava kieli, joten oppilaalla on jo paljon kokemusta

kielten opiskelusta. Hän kykenee käyttämään aiemmin hankkimaansa tietoa ja taitoa oppimisensa tukena. Oppilasta rohkaistaan käyttämään kaikkia opiskelemaan kieliä monipuolisessa vuorovaikutuksessa ja tiedonhankinnassa. Opetuksen tavoitteena on kehittää oppilaan kielellistä päättelykykyä ja samalla edistää hänen kielenopiskelutaitojaan. Kulttuurisen moninaisuuden ymmärtämistä syvennetään pohtimalla erilaisia kieliyhteisöihin liittyviä arvosidonnaisia ilmiöitä. Myös tunteiden käsittelylle annetaan tilaa, ja tarpeen mukaan vaikeita asioita voidaan käsitellä myös koulun opetuskielellä.

Perusteissa kuvattu kehittyvän kielitaidon taso perusopetuksen päättövaiheessa soveltuu parhaiten indoeurooppalaisiin kieliin sekä eurooppalaisiin kieliin, joissa käytetään aakkosiin pohjautuvaa kirjoitusjärjestelmää. Muihin kieliin opetuksen järjestäjä laatii opetussuunnitelman noudattaen näitä perusteita soveltuvin osin. Kansainvälisesti hyväksytyjä kielikohtaisia viitekehyksiä noudatetaan soveltuvin osin ei-eurooppalaisten kielten opetuksessa (esim. kirjoitusmerkit). Opetusta voidaan integroida eri oppiaineiden ja monialaisten oppimiskokonaisuuksien opetukseen. Oppilaita rohkaistaan tiedon hakuun opetettavalla kielellä eri oppiaineissa.

Vieraan kielen B2-oppimäärän oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Tavoitteena on, että kielenkäyttö olisi mahdollisimman asianmukaista, luonnollista ja oppilaille merkityksellistä. Työskentelyssä korostuu pari- ja pienryhmätyö sekä yhdessä oppiminen erityyppisissä oppimisympäristöissä. Monikielisyys- ja kielikasvatuksen tavoitteiden saavuttamiseksi tarvitaan opettajien yhteistyötä. Pelillisyyden, musiikin ja draaman avulla oppilaat saavat mahdollisuuden kokeilla kasvavaa kielitaitoaan ja käsitellä myös asenteita. Opetuksessa käytetään monipuolisesti eri oppimisympäristöjä, viestintäkanavia ja -välineitä. Oppilaita ohjataan aktiiviseen toimijuuteen ja itsenäiseen vastuun ottoon omasta oppimisestaan Eurooppalaisen kielisalkun tai vastaavan työvälineen avulla. Oppilaat tutustuvat ympäröivän yhteisön monikielisyyteen ja -kulttuurisuuteen kotikansainvälisyyden avulla. Heille tarjotaan myös mahdollisuuksia harjoitella kansainvälistä yhteydenpitoa. Kohdekieltä käytetään aina kun se on mahdollista.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki vieraan kielen B2-oppimäärässä vuosiluokilla 7-9

Oppilaita ohjataan käyttämään kielitaitoaan rohkeasti. Rungas viestinnällinen harjoittelu tukee oppilaiden kielitaidon kehittymistä. Oppilaita kannustetaan opiskelemaan myös muita koulun tarjoamia kieliä. Oppilaille, joilla on kieliin liittyviä oppimisvaikeuksia, tarjotaan tukea. Opetus suunnitellaan niin, että se tarjoaa haasteita myös muita nopeammin edistyville tai kieltä entuudestaan osaaville.

Oppilaan oppimisen arviointi vieraan kielen B2-oppimäärässä vuosiluokilla 7-9

Oppimista arvioidaan monin eri tavoin myös itse- ja vertaisarvioinnin keinoin. Arviointi kohdistuu kaikkiin tavoitteisiin, ja arvioinnissa otetaan huomioon kaikki kielitaidon osa-alueet. Niiden arviointi perustuu Eurooppalaiseen viitekehukseen ja sen pohjalta laadittuun suomalaiseen sovellukseen. Kansainvälisesti hyväksytyjä kielikohtaisia viitekehyksiä noudatetaan soveltuvin osin ei-eurooppalaisten kielten opetuksessa. Arvioinnissa välineenä voidaan käyttää esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua tai vastaavaa työkalua.

Arviointi on monipuolista ja antaa oppilaille mahdollisuuden painottaa itselleen luontevia ilmaisumuotoja. Oppimista ohjaavan ja kannustavan palautteen avulla oppilaita autetaan tulemaan tietoisiksi omista taidoistaan ja kehittämään niitä. Heitä rohkaistaan käyttämään oppimaansa erilaisissa viestintätilanteissa. Monipuolinen arviointi tarjoaa mahdollisuuksia

osoittaa osaamistaan myös oppilaille, joilla on kieleen liittyviä oppimisvaikeuksia tai joilla on muulla tavoin kielellisesti erilaiset lähtökohdat.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona oppiaineen opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena. Päättöarvioinnilla määritellään, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut vieraan kielen B2-oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen taso vieraan kielen B2-oppimäärän valtakunnallisiin päättöarvioinnin kriteereihin. Osaaminen kielitaidon eri osa-alueilla kehittyy kumuloituvasti. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki valtakunnalliset päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle vastaava tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin kriteerien määrittämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Vuosiluokka 8

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen

Tutkitaan ja vertaillaan piirteitä, jotka ovat opiskeltavalle kielelle luonteenomaisia ja jotka erottavat sitä tai tekevät siitä tunnistettavan aiemmin opitun perustelleella. Muodostetaan käsitys lähisukukielistä, tutustutaan opiskeltavan kielen levinneisyyden taustaan, etsitään oppilaita kiinnostavaa tietoa kielialueen kulttuurisista ja muista ilmiöistä. Pohditaan mahdollisia kyseiseen kieleen ja kulttuuriin liittyviä ennako-oletuksia.

S2 Kielenopiskelutaidot

Tutkitaan yhdessä, mikä edistää parhaiten kohdekielen oppimista, mihin kieltä voi käyttää ja mistä löytyy kiinnostavaa kohdekielistä aineistoa. Asetetaan omia tavoitteita, opetellaan antamaan ja vastaanottamaan palautetta.

S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä

Valitaan erilaisia kielenkäyttötarkoituksia ja erilaisia tekstejä lähinnä epämuodollisissa tilanteissa. Tarpeen mukaan opetellaan myös muodollisempaa kielenkäyttöä. Valitaan oppilaita kiinnostavia kielenkäytön aihepiirejä näkökulmana minä, me ja maailma. Opetellaan kuulemaan, puhumaan, lukemaan ja kirjoittamaan kohdekieltä monenlaisista aiheista. Keskeisiä aiheita ovat minä itse, perheeni, ystäväni, koulu, harrastukset ja vapaa-ajan vietto sekä elämä kohdekielisessä ympäristössä. Lisäksi valitaan aiheita yhdessä. Valittaessa tekstejä ja aiheita otetaan jossain määrin huomioon opiskeltavan kielen maantieteellinen levinneisyys ja asema. Havainnoidaan kohdekielen rytmiä, intonaatiota ja muita ääntämisen piirteitä ja harjoitellaan ääntämään luontevasti. Harjoitellaan tunnistamaan opiskeltavan kielen foneettisen tarkekirjoituksen merkkejä sekä tuottamaan tarvittavia kirjoitusmerkkejä.

Keskeiset sisällöt: mm. esittäytyminen, kuulumisten kysyminen, tien kysyminen ja neuvominen, vapaa-aika, sää, perhe ja asuminen, kellonajat, kulkuneuvot, ääntäminen.

Keskeiset rakenteet: sein- ja haben-verbit, verbin preesens, kieltolauseet, modaaliverbit, lukusanat. Lisäksi harjoitellaan possessiivipronomineja, sivulauseen sanajärjestystä, akkusatiivia ja eriäviä yhdysverbejä.

Sanastoa ja rakenteita harjoitellaan ja opetellaan monipuolisesti suullisten ja kirjallisten harjoitusten avulla. Kehitetään tvt-osaamista esim. tuotosten tallentamisen ja esittämisen välineenä.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1	L1, L2, L4
T2	S2	L3
T3	S3	L4
T4	S3	L4
T5	S3	L4, L6
T6	S3	L4
T7	S3	L5

Vuosiluokan tavoitteet

T1 auttaa oppilasta hahmottamaan uuden opiskeltavan kielen suhde aiemmin opiskelemissä kieliin, tutustumaan kyseisen kielen kielialueeseen ja elämänmuodon joihinkin keskeisiin piirteisiin sekä tukea oppilaan kielellisen päättelykyvyn, uteliaisuuden ja monikielisyyden kehittymistä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Opiskeltavan kielen aseman, keskeisten erityispiirteiden ja kielialueen hahmottaminen	Oppilas tuntee opiskeltavan kielen asemaa maailman kielten joukossa ja keskeisimpiä kielen erityispiirteitä. Oppilas osaa luonnehtia joitakin opiskeltavan kielen kielialueen kulttuurisia ja muita ilmiöitä.

T2 rohkaista oppilasta näkemään opiskeltavan kielen taito osana elinikäistä oppimista ja oman kielivarannon karttumista, ohjata oppilasta löytämään itselleen ja ikäkaudelleen parhaiten sopivia tapoja oppia kieliä ja kannustaa häntä käyttämään vähäistäkin taitoaan myös oppituntien ulkopuolella

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tavoitteiden asettaminen, oppimisen reflektointi ja yhteistyö	Oppilas osaa arvioida omia kielenopiskelutavoitteitaan ja opiskelutapojaan. Oppilas huomaa, mihin hän voi käyttää kielitaitoaan myös koulun ulkopuolella ja osaa pohtia, miten hän voi käyttää taitoaan koulun päätyttyä.

T3 järjestää oppilaille tilaisuuksia harjoitella eri viestintäkanavia käyttäen suullista ja kirjallista vuorovaikutusta

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa	Taitotaso A1.3: Oppilas selviytyy monista rutiininomaisista viestintätilanteista tukeutuen joskus viestintäkumppaniin.

Keskeiset sisällöt: mm. esittäytyminen, kuulumisten kysyminen, tien kysyminen ja neuvominen, vapaa-aika, sää, perhe ja asuminen, kellonajat, kulkuneuvot, ääntäminen.

Keskeiset rakenteet: sein- ja haben-verbit, verbin preesens, kieltolauseet, modaaliverbit, lukusanat. Lisäksi harjoitellaan possessiivipronomineja, sivulauseen sanajärjestystä, akkusatiivia ja eriäviä yhdysverbejä.

Sanastoa ja rakenteita harjoitellaan ja opetellaan monipuolisesti suullisten ja kirjallisten harjoitusten avulla. Kehitetään tv-t-osaamista esim. tuotosten tallentamisen ja esittämisen välineenä.

T4 tukea oppilasta kielellisten viestintästrategioiden käytössä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Viestintästrategioiden käyttö	Taitotaso A1.3: Oppilas osallistuu viestintään, mutta tarvitsee vielä usein apukeinoja. Oppilas osaa reagoida suppein sanallisin ilmauksin, pienin elein (esim. nyökkäämällä), äännähdyksin, tai muunlaisella minimipalautteella. Oppilas joutuu pyytämään selvennystä tai toistoa hyvin usein.

Keskeiset sisällöt: mm. esittäytyminen, kuulumisten kysyminen, tien kysyminen ja neuvominen, vapaa-aika, sää, perhe ja asuminen, kellonajat, kulkuneuvot, ääntäminen.

Keskeiset rakenteet: sein- ja haben-verbit, verbin preesens, kieltolauseet, modaaliverbit, lukusanat. Lisäksi harjoitellaan possessiivipronomineja, sivulauseen sanajärjestystä, akkusatiivia ja eriäviä yhdysverbejä.

Sanastoa ja rakenteita harjoitellaan ja opetellaan monipuolisesti suullisten ja kirjallisten harjoitusten avulla. Kehitetään tv-t-osaamista esim. tuotosten tallentamisen ja esittämisen välineenä.

T5 auttaa oppilasta laajentamaan kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvien ilmausten tuntemustaan

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Viestinnän kulttuurinen sopivuus	Taitotaso A1.3: Oppilas osaa käyttää yleisimpiä kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvia ilmauksia monissa rutiinomaisissa sosiaalisissa tilanteissa.

Keskeiset sisällöt: mm. esittäytyminen, kuulumisten kysyminen, tien kysyminen ja neuvominen, vapaa-aika, sää, perhe ja asuminen, kellonajat, kulkuneuvot, ääntäminen.

Keskeiset rakenteet: sein- ja haben-verbit, verbin preesens, kieltolauseet, modaaliverbit, lukusanat. Lisäksi harjoitellaan possessiivipronomineja, sivulauseen sanajärjestystä, akkusatiivia ja eriäviä yhdysverbejä.

Sanastoa ja rakenteita harjoitellaan ja opetellaan monipuolisesti suullisten ja kirjallisten harjoitusten avulla. Kehitetään tv-t-osaamista esim. tuotosten tallentamisen ja esittämisen välineenä.

T6 rohkaista oppilasta tulkitsemaan ikätasolleen sopivia ja itseään kiinnostavia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tekstien tulkintataidot	Taitotaso A1.3: Oppilas ymmärtää yksinkertaista, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sisältävää kirjoitettua tekstiä ja hidasta puhetta asiayhteyden tukemana. Oppilas pystyy löytämään tarvitsemansa yksinkertaisen tiedon lyhyestä tekstistä.

Keskeiset sisällöt: mm. esittäytyminen, kuulumisten kysyminen, tien kysyminen ja neuvominen, vapaa-aika, sää, perhe ja asuminen, kellonajat, kulkuneuvot, ääntäminen.

Keskeiset rakenteet: sein- ja haben-verbit, verbin preesens, kieltolauseet, modaaliverbit, lukusanat. Lisäksi harjoitellaan possessiivipronomineja, sivulauseen sanajärjestystä, akkusatiivia ja eriäviä yhdysverbejä.

Sanastoa ja rakenteita harjoitellaan ja opetellaan monipuolisesti suullisten ja kirjallisten harjoitusten avulla. Kehitetään tv-t-osaamista esim. tuotosten tallentamisen ja esittämisen välineenä.

T7 tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella ikätasolle sopivaa pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista kiinnittäen huomiota myös ääntämiseen ja tekstin sisällön kannalta oleellisimpiin rakenteisiin

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tekstien tuottamistaidot	Taitotaso A1.2: Oppilas pystyy kertomaan joistakin tutuista ja itselleen tärkeistä asioista käyttäen suppeaa ilmaisuväriä ja kirjoittaa muutaman lyhyen lauseen harjoitelluista aiheista. Oppilas ääntää useimmat harjoitellut ilmaisut ymmärrettävästi. Oppilas osaa hyvin suppean perussanaston, muutaman tilannesidonnaisen ilmauksen ja peruskieliopin aineksia.

Keskeiset sisällöt: mm. esittäytyminen, kuulumisten kysyminen, tien kysyminen ja neuvominen, vapaa-aika, sää, perhe ja asuminen, kellonajat, kulkuneuvot, ääntäminen.

Keskeiset rakenteet: sein- ja haben-verbit, verbin preesens, kieltolauseet, modaaliverbit, lukusanat. Lisäksi harjoitellaan possessiivipronomineja, sivulauseen sanajärjestystä, akkusatiivia ja eriäviä yhdysverbejä.

Sanastoa ja rakenteita harjoitellaan ja opetellaan monipuolisesti suullisten ja kirjallisten harjoitusten avulla. Kehitetään tv-t-osaamista esim. tuotosten tallentamisen ja esittämisen välineenä.

Vuosiluokka 9

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen

Tutkitaan ja vertaillaan piirteitä, jotka ovat opiskeltavalle kielelle luonteenomaisia ja jotka erottavat sitä tai tekevät siitä tunnistettavan aiemmin opitun perustelleella. Muodostetaan käsitys lähisukukielistä, tutustutaan opiskeltavan kielen levinneisyyden taustaan, etsitään oppilaita kiinnostavaa tietoa kielialueen kulttuurisista ja muista ilmiöistä. Pohditaan mahdollisia kyseiseen kieleen ja kulttuuriin liittyviä ennako-oletuksia.

S2 Kielenopiskelutaidot

Tutkitaan yhdessä, mikä edistää parhaiten kohdekielen oppimista, mihin kieltä voi käyttää ja mistä löytyy kiinnostavaa kohdekielistä aineistoa. Asetetaan omia tavoitteita, opetellaan antamaan ja vastaanottamaan palautetta.

S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä

Valitaan erilaisia kielenkäyttötarkoituksia ja erilaisia tekstejä lähinnä epämuodollisissa tilanteissa. Tarpeen mukaan opetellaan myös muodollisempaa kielenkäyttöä. Valitaan oppilaita kiinnostavia kielenkäytön aihepiirejä näkökulmana minä, me ja maailma. Opetellaan kuulemaan, puhumaan, lukemaan ja kirjoittamaan kohdekieltä monenlaisista aiheista. Keskeisiä aiheita ovat minä itse, perheeni, ystäväni, koulu, harrastukset ja vapaa-ajan vietto sekä elämä kohdekielisessä ympäristössä. Lisäksi valitaan aiheita yhdessä. Valittaessa tekstejä ja aiheita otetaan jossain määrin huomioon opiskeltavan kielen maantieteellinen levinneisyys ja asema. Havainnoidaan kohdekielen rytmisiä, intonaatiota ja muita ääntämisen piirteitä ja harjoitellaan ääntämään luontevasti. Harjoitellaan tunnistamaan opiskeltavan kielen foneettisen tarkekirjoituksen merkkejä sekä tuottamaan tarvittavia kirjoitusmerkkejä.

Keskeiset sisällöt: mm. harrastukset, pukeutuminen, palvelutilanteita esim. kaupassa, Suomesta kertominen, saksankielisiin maihin tutustuminen.

Keskeiset rakenteet: perfekti, adjektiivit, prepositiot ja sijamuodot. Lisäksi harjoitellaan dativiin käyttöä ja adjektiivien vertailua.

Sanastoa ja rakenteita harjoitellaan ja opetellaan monipuolisesti suullisten ja kirjallisten harjoitusten avulla. Kehitetään tvt-osaamista esim. tuotosten tallentamisen ja esittämisen välineenä.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1	L1, L2, L4
T2	S2	L3
T3	S3	L4
T4	S3	L4
T5	S3	L4, L6
T6	S3	L4
T7	S3	L5

Vuosiluokan tavoitteet

T1 auttaa oppilasta hahmottamaan uuden opiskeltavan kielen suhde aiemmin opiskeleemiinsa kieliin, tutustumaan kyseisen kielen kielialueeseen ja elämänmuodon joihinkin keskeisiin piirteisiin sekä tukea oppilaan kielellisen päättelykyvyn, uteliaisuuden ja monikielisyyden kehittymistä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Opiskeltavan kielen aseman, keskeisten erityispiirteiden ja kielialueen hahmottaminen	Oppilas tuntee opiskeltavan kielen asemaa maailman kielten joukossa ja keskeisimpiä kielen erityispiirteitä. Oppilas osaa luonnehtia joitakin opiskeltavan kielen kielialueen kulttuurisia ja muita ilmiöitä.

T2 rohkaista oppilasta näkemään opiskeltavan kielen taito osana elinikäistä oppimista ja oman kielivarannon karttumista, ohjata oppilasta löytämään itselleen ja ikäkaudelleen parhaiten sopivia tapoja oppia kieliä ja kannustaa häntä käyttämään vähäistäkin taitoaan myös opituntien ulkopuolella

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tavoitteiden asettaminen, oppimisen reflektointi ja yhteistyö	Oppilas osaa arvioida omia kielenopiskelutavoitteitaan ja opiskelutapojaan. Oppilas huomaa, mihin hän voi käyttää kielitaitoaan myös koulun ulkopuolella ja osaa pohtia, miten hän voi käyttää taitoaan koulun päätyttyä.

T3 järjestää oppilalle tilaisuuksia harjoitella eri viestintäkanavia käyttäen suullista ja kirjallista vuorovaikutusta

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa	Taitotaso A1.3: Oppilas selviytyy monista rutiininomaisista viestintätilanteista tukeutuen joskus viestintäkumppaniin.

Keskeiset sisällöt: mm. harrastukset, pukeutuminen, palvelutilanteita esim. kaupassa, Suomesta kertominen, saksankielisiin maihin tutustuminen.

Keskeiset rakenteet: perfekti, adjektiivit, prepositiot ja sijamuodot. Lisäksi harjoitellaan dativiin käyttöä ja adjektiivien vertailua.

Sanastoa ja rakenteita harjoitellaan ja opetellaan monipuolisesti suullisten ja kirjallisten harjoitusten avulla. Kehitetään tvt-osaamista esim. tuotosten tallentamisen ja esittämisen välineenä.

T4 tukea oppilasta kielellisten viestintästrategioiden käytössä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Viestintästrategioiden käyttö	Taitotaso A1.3: Oppilas osallistuu viestintään, mutta tarvitsee vielä usein apukeinoja. Oppilas osaa reagoida suppein sanallisin ilmauksin, pienin elein (esim. nyökkäämällä), äännähdyksin, tai muunlaisella minimipalautteella. Oppilas joutuu pyytämään selvennystä tai toistoa hyvin usein.

Keskeiset sisällöt: mm. harrastukset, pukeutuminen, palvelutilanteita esim. kaupassa, Suomesta kertominen, saksankielisiin maihin tutustuminen.

Keskeiset rakenteet: perfekti, adjektiivit, prepositiot ja sijamuodot. Lisäksi harjoitellaan dativiin käyttöä ja adjektiivien vertailua.

Sanastoa ja rakenteita harjoitellaan ja opetellaan monipuolisesti suullisten ja kirjallisten harjoitusten avulla. Kehitetään tvt-osaamista esim. tuotosten tallentamisen ja esittämisen välineenä.

T5 auttaa oppilasta laajentamaan kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvien ilmausten tuntemustaan

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Viestinnän kulttuurinen sopivuus	Taitotaso A1.3: Oppilas osaa käyttää yleisimpiä kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvia ilmauksia monissa rutiinimaisissa sosiaalisissa tilanteissa.

Keskeiset sisällöt: mm. harrastukset, pukeutuminen, palvelutilanteita esim. kaupassa, Suomesta kertominen, saksankielisiin maihin tutustuminen.

Keskeiset rakenteet: perfekti, adjektiivit, prepositiot ja sijamuodot. Lisäksi harjoitellaan dativiin käyttöä ja adjektiivien vertailua.

Sanastoa ja rakenteita harjoitellaan ja opetellaan monipuolisesti suullisten ja kirjallisten harjoitusten avulla. Kehitetään tvt-osaamista esim. tuotosten tallentamisen ja esittämisen välineenä.

T6 rohkaista oppilasta tulkitsemaan ikätasolleen sopivia ja itseään kiinnostavia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tekstien tulkintataidot	Taitotaso A1.3: Oppilas ymmärtää yksinkertaista, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sisältävää kirjoitettua tekstiä ja hidasta puhetta asiayhteyden tukemana. Oppilas pystyy löytämään tarvitsemansa yksinkertaisen tiedon lyhyestä tekstistä.

Keskeiset sisällöt: mm. harrastukset, pukeutuminen, palvelutilanteita esim. kaupassa, Suomesta kertominen, saksankielisiin maihin tutustuminen.

Keskeiset rakenteet: perfekti, adjektiivit, prepositiot ja sijamuodot. Lisäksi harjoitellaan dativiin käyttöä ja adjektiivien vertailua.

Sanastoa ja rakenteita harjoitellaan ja opetellaan monipuolisesti suullisten ja kirjallisten harjoitusten avulla. Kehitetään tvt-osaamista esim. tuotosten tallentamisen ja esittämisen välineenä.

T7 tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella ikätasolle sopivaa pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista kiinnittäen huomiota myös ääntämiseen ja tekstin sisällön kannalta oleellisiin rakenteisiin

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tekstien tuottamistaidot	Taitotaso A1.2: Oppilas pystyy kertomaan joistakin tutuista ja itselleen tärkeistä asioista käyttäen suppeaa ilmaisuväriä ja kirjoittaa muutaman lyhyen lauseen harjoitelluista aiheista. Oppilas ääntää useimmat harjoitellut ilmaisut ymmärrettävästi. Oppilas osaa hyvin suppean perussanaston, muutaman tilannesidonnaisen ilmauksen ja peruskieliopin aineksia.

Keskeiset sisällöt: mm. harrastukset, pukeutuminen, palvelutilanteita esim. kaupassa, Suomesta kertominen, saksankielisiin maihin tutustuminen.

Keskeiset rakenteet: perfekti, adjektiivit, prepositiot ja sijamuodot. Lisäksi harjoitellaan dativiin käyttöä ja adjektiivien vertailua.

Sanastoa ja rakenteita harjoitellaan ja opetellaan monipuolisesti suullisten ja kirjallisten harjoitusten avulla. Kehitetään tvt-osaamista esim. tuotosten tallentamisen ja esittämisen välineenä.

Venäjä, B2-oppimäärä

Vieraan kielen B2-oppimäärä vuosiluokilla 7-9

Valinnaisen B2-kielen opetus järjestetään useimmiten vuosiluokilla 8-9. B2-kieli on oppilaalle äidinkielen jälkeen kolmas tai neljäs opiskeltava kieli, joten oppilaalla on jo paljon kokemusta kielten opiskelusta. Hän kykenee käyttämään aiemmin hankkimaansa tietoa ja taitoa oppimisensa tukena. Oppilasta rohkaistaan käyttämään kaikkia opiskelemissään kieliä monipuolisessa vuorovaikutuksessa ja tiedonhankinnassa. Opetuksen tavoitteena on kehittää oppilaan kielellistä päättelykykyä ja samalla edistää hänen kielenopiskelutaitojaan. Kulttuurisen moninaisuuden ymmärtämistä syvennetään pohtimalla erilaisia kieliyhteisöihin liittyviä arvosidonnaisia ilmiöitä. Myös tunteiden käsittelylle annetaan tilaa, ja tarpeen mukaan vaikeita asioita voidaan käsitellä myös koulun opetuskielillä.

Perusteissa kuvattu kehittyvän kielitaidon taso perusopetuksen päättövaiheessa soveltuu parhaiten indoeurooppalaisiin kieliin sekä eurooppalaisiin kieliin, joissa käytetään aakkosiin pohjautuvaa kirjoitusjärjestelmää. Muihin kieliin opetuksen järjestäjä laatii opetussuunnitelman noudattaen näitä perusteita soveltuvin osin. Kansainvälisesti hyväksytyjä kielikohtaisia viitekehyksiä noudatetaan soveltuvin osin ei-eurooppalaisten kielten opetuksessa (esim. kirjoitusmerkit). Opetusta voidaan integroida eri oppiaineiden ja monialaisten

oppimiskokonaisuuksien opetukseen. Oppilaita rohkaistaan tiedon hakuun opetettavalla kielellä eri oppiaineissa.

Vieraan kielen B2-oppimäärän oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Tavoitteena on, että kielenkäyttö olisi mahdollisimman asianmukaista, luonnollista ja oppilaille merkityksellistä. Työskentelyssä korostuu pari- ja pienryhmätyö sekä yhdessä oppiminen erityyppisissä oppimisympäristöissä. Monikielisyys- ja kielikasvatuksen tavoitteiden saavuttamiseksi tarvitaan opettajien yhteistyötä. Pelillisyyden, musiikin ja draaman avulla oppilaat saavat mahdollisuuden kokeilla kasvavaa kielitaitoaan ja käsitellä myös asenteita. Opetuksessa käytetään monipuolisesti eri oppimisympäristöjä, viestintäkanavia ja -välineitä. Oppilaita ohjataan aktiiviseen toimijuuteen ja itsenäiseen vastuun ottoon omasta oppimisestaan Eurooppalaisen kielisalkun tai vastaavan työvälineen avulla. Oppilaat tutustuvat ympäröivän yhteisön monikielisyyteen ja -kulttuurisuuteen kotikansainvälisyyden avulla. Heille tarjotaan myös mahdollisuuksia harjoitella kansainvälistä yhteydenpitoa. Kohdekieltä käytetään aina kun se on mahdollista.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki vieraan kielen B2-oppimäärässä vuosiluokilla 7-9

Oppilaita ohjataan käyttämään kielitaitoaan rohkeasti. Rungas viestinnällinen harjoittelu tukee oppilaiden kielitaidon kehittymistä. Oppilaita kannustetaan opiskelemaan myös muita koulun tarjoamia kieliä. Oppilaille, joilla on kieliin liittyviä oppimisvaikeuksia, tarjotaan tukea. Opetus suunnitellaan niin, että se tarjoaa haasteita myös muita nopeammin edistyville tai kieltä entuudestaan osaaville.

Oppilaan oppimisen arviointi vieraan kielen B2-oppimäärässä vuosiluokilla 7-9

Oppimista arvioidaan monin eri tavoin myös itse- ja vertaisarvioinnin keinoin. Arviointi kohdistuu kaikkiin tavoitteisiin, ja arvioinnissa otetaan huomioon kaikki kielitaidon osa-alueet. Niiden arviointi perustuu Eurooppalaiseen viitekehykseen ja sen pohjalta laadittuun suomalaiseen sovellukseen. Kansainvälisesti hyväksytyjä kielikohtaisia viitekehyksiä noudatetaan soveltuvien osin ei-eurooppalaisten kielten opetuksessa. Arvioinnissa välineenä voidaan käyttää esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua tai vastaavaa työkalua.

Arviointi on monipuolista ja antaa oppilaille mahdollisuuden painottaa itselleen luontevia ilmaisumuotoja. Oppimista ohjaavan ja kannustavan palautteen avulla oppilaita autetaan tulemaan tietoisiksi omista taidoistaan ja kehittämään niitä. Heitä rohkaistaan käyttämään oppimaansa erilaisissa viestintätilanteissa. Monipuolinen arviointi tarjoaa mahdollisuuksia osoittaa osaamistaan myös oppilaille, joilla on kieleen liittyviä oppimisvaikeuksia tai joilla on muulla tavoin kielellisesti erilaiset lähtökohdat.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona oppiaineen opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena. Päättöarvioinnilla määritellään, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut vieraan kielen B2-oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen taso vieraan kielen B2-oppimäärän valtakunnallisiin päättöarvioinnin kriteereihin. Osaaminen kielitaidon eri osa-alueilla kehitty kumulatiivisesti. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki valtakunnalliset päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle vastaava tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin kriteerien määrittämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Vuosiluokka 8

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen

Tutkitaan ja vertaillaan piirteitä, jotka ovat opiskeltavalle kielelle luonteenomaisia ja jotka erottavat sitä tai tekevät siitä tunnistettavan aiemmin opitun perustelleella. Muodostetaan käsitys lähisukukielistä, tutustutaan opiskeltavan kielen levinneisyyden taustaan, etsitään oppilaita kiinnostavaa tietoa kielialueen kulttuurisista ja muista ilmiöistä. Pohditaan mahdollisia kyseiseen kieleen ja kulttuuriin liittyviä ennakko-oletuksia.

S2 Kielenopiskelutaidot

Tutkitaan yhdessä, mikä edistää parhaiten kohdekielen oppimista, mihin kieltä voi käyttää ja mistä löytyy kiinnostavaa kohdekielistä aineistoa. Asetetaan omia tavoitteita, opetellaan antamaan ja vastaanottamaan palautetta.

S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä

Valitaan erilaisia kielenkäyttötarkoituksia ja erilaisia tekstejä lähinnä epämuodollisissa tilanteissa. Tarpeen mukaan opetellaan myös muodollisempaa kielenkäyttöä. Valitaan oppilaita kiinnostavia kielenkäytön aihepiirejä näkökulmana minä, me ja maailma. Opetellaan kuulemaan, puhumaan, lukemaan ja kirjoittamaan kohdekieltä monenlaisista aiheista. Keskeisiä aiheita ovat minä itse, perheeni, ystäväni, koulu, harrastukset ja vapaa-ajan vietto sekä elämä kohdekielisessä ympäristössä. Lisäksi valitaan aiheita yhdessä. Valittaessa tekstejä ja aiheita otetaan jossain määrin huomioon opiskeltavan kielen maantieteellinen levinneisyys ja asema. Havainnoidaan kohdekielen rytmisiä, intonaatiota ja muita ääntämisen piirteitä ja harjoitellaan ääntämään luontevasti. Harjoitellaan tunnistamaan opiskeltavan kielen foneettisen tarkekirjoituksen merkkejä sekä tuottamaan tarvittavia kirjoitusmerkkejä.

Keskeiset sisällöt: Kyrilliset kirjaimet, tervehdykset, perhejäsenet, koulutarvikkeet ja lukujärjestys, asuinalue, ajanvietto, ruoka ja juoma, vaatteet, värit, viikonpäivät, maat, kansallisuudet ja kielet.

Keskeiset rakenteet: Persoonapronominit, lukusanat 0-1000, kellonaika, minulla on, B- ja HA-prepositiot, omistuspronominin, preteriti, verbin infinitiivi ja preesens, monikko.

Työtavat: Monipuoliset ja teknologiaa hyödyntävät työtavat.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1	L1, L2, L4
T2	S2	L3
T3	S3	L4
T4	S3	L4
T6	S3	L4

Vuosiluokan tavoitteet

T1 auttaa oppilasta hahmottamaan uuden opiskeltavan kielen suhde aiemmin opiskelemiinsa kieliin, tutustumaan kyseisen kielen kielialueeseen ja elämänmuodon

joihinkin keskeisiin piirteisiin sekä tukea oppilaan kielellisen päättelykyvyn, uteliaisuuden ja monikielisyyden kehittymistä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Opiskeltavan kielen aseman, keskeisten erityispiirteiden ja kielialueen hahmottaminen	Oppilas tuntee opiskeltavan kielen asemaa maailman kielten joukossa ja keskeisimpiä kielen erityispiirteitä. Oppilas osaa luonnehtia joitakin opiskeltavan kielen kielialueen kulttuurisia ja muita ilmiöitä.

T2 rohkaista oppilasta näkemään opiskeltavan kielen taito osana elinikäistä oppimista ja oman kielivarannon karttumista, ohjata oppilasta löytämään itselleen ja ikäkaudelleen parhaiten sopivia tapoja oppia kieliä ja kannustaa häntä käyttämään vähäistäkin taitoaan myös oppituntien ulkopuolella

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tavoitteiden asettaminen, oppimisen reflektointi ja yhteistyö	Oppilas osaa arvioida omia kielenopiskelutavoitteitaan ja opiskelutapojaan. Oppilas huomaa, mihin hän voi käyttää kielitaitoaan myös koulun ulkopuolella ja osaa pohtia, miten hän voi käyttää taitoaan koulun päätyttyä.

T3 järjestää oppilalle tilaisuuksia harjoitella eri viestintäkanavia käyttäen suullista ja kirjallista vuorovaikutusta

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa	Taitotaso A1.3: Oppilas selviytyy monista rutiininomaisista viestintätilanteista tukeutuen joskus viestintäkumppaniin.

Keskeiset sisällöt: Kyrilliset kirjaimet, tervehdykset, perhejäsenet, koulutarvikkeet ja lukujärjestys, asuinalue, ajanvietto, ruoka ja juoma, vaatteet, värit, viikonpäivät, maat, kansallisuudet ja kielet.

Keskeiset rakenteet: Persoonapronominit, lukusanat 0-1000, kellonaika, minulla on, B- ja HA-prepositiot, omistuspronomininit, preteriti, verbin infinitiivi ja presens, monikko.

Työtavat: Monipuoliset ja teknologiaa hyödyntävät työtavat.

T4 tukea oppilasta kielellisten viestintästrategioiden käytössä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Viestintästrategioiden käyttö	Taitotaso A1.3: Oppilas osallistuu viestintään, mutta tarvitsee vielä usein apukeinoja. Oppilas osaa reagoida suppein sanallisin ilmauksin, pienin elein (esim. nyökkäämällä), äännähdyksin, tai muunlaisella minimipalautteella. Oppilas joutuu pyytämään selvennystä tai toistoa hyvin usein.

Keskeiset sisällöt: Kyrilliset kirjaimet, tervehdykset, perhejäsenet, koulutarvikkeet ja lukujärjestys, asuinalue, ajanvietto, ruoka ja juoma, vaatteet, värit, viikonpäivät, maat, kansallisuudet ja kielet.

Keskeiset rakenteet: Persoonapronominit, lukusanat 0-1000, kellonaika, minulla on, B- ja HA-prepositiot, omistuspronominin, preteriti, verbin infinitiivi ja presens, monikko.

Työtavat: Monipuoliset ja teknologiaa hyödyntävät työtavat.

T6 rohkaista oppilasta tulkitsemaan ikätasolleen sopivia ja itseään kiinnostavia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tekstien tulkintataidot	Taitotaso A1.3: Oppilas ymmärtää yksinkertaista, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sisältävää kirjoitettua tekstiä ja hidasta puhetta asiayhteyden tukemana. Oppilas pystyy löytämään tarvitsemansa yksinkertaisen tiedon lyhyestä tekstistä.

Keskeiset sisällöt: Kyrilliset kirjaimet, tervehdykset, perhejäsenet, koulutarvikkeet ja lukujärjestys, asuinalue, ajanvietto, ruoka ja juoma, vaatteet, värit, viikonpäivät, maat, kansallisuudet ja kielet.

Keskeiset rakenteet: Persoonapronominit, lukusanat 0-1000, kellonaika, minulla on, B- ja HA-prepositiot, omistuspronominin, preteriti, verbin infinitiivi ja presens, monikko.

Työtavat: Monipuoliset ja teknologiaa hyödyntävät työtavat.

Vuosiluokka 9

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S2 Kielenopiskelutaidot

Tutkitaan yhdessä, mikä edistää parhaiten kohdekielen oppimista, mihin kieltä voi käyttää ja mistä löytyy kiinnostavaa kohdekielistä aineistoa. Asetetaan omia tavoitteita, opetellaan antamaan ja vastaanottamaan palautetta.

S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä

Valitaan erilaisia kielenkäyttötarkoituksia ja erilaisia tekstejä lähinnä epämuodollisissa tilanteissa. Tarpeen mukaan opetellaan myös muodollisempaa kielenkäyttöä. Valitaan oppilaita kiinnostavia

kielenkäytön aihepiirejä näkökulmana minä, me ja maailma. Opetellaan kuulemaan, puhumaan, lukemaan ja kirjoittamaan kohdekieltä monenlaisista aiheista. Keskeisiä aiheita ovat minä itse, perheeni, ystäväni, koulu, harrastukset ja vapaa-ajan vietto sekä elämä kohdekielisessä ympäristössä. Lisäksi valitaan aiheita yhdessä. Valittaessa tekstejä ja aiheita otetaan jossain määrin huomioon opiskeltavan kielen maantieteellinen levinneisyys ja asema. Havainnoidaan kohdekielen rytmisiä, intonaatiota ja muita ääntämisen piirteitä ja harjoitellaan ääntämään luontevasti. Harjoitellaan tunnistamaan opiskeltavan kielen foneettisen tarkekirjoituksen merkkejä sekä tuottamaan tarvittavia kirjoitusmerkkejä.

Keskeiset aihepiirit: Kaupungissa, kuukaudet, koulun tilat, laitteet ja kalusteet, harrastuksia, ajanilmaisuja, matkustaminen.

Keskeiset rakenteet: Opeteltujen rakenteiden kertaaminen ja syventäminen, paikanilmaisuja, genetiivi, järjestysluvut 1-8, aspekti ja preteriti, missä ja minne-muotojen ero.

Kurssi 4 on vapaaehtoinen kurssi, jolla kerrataan ja syvennetään opittuja rakenteita sekä tutustutaan Venäjän kulttuuriin.

Työtavat: Monipuoliset ja teknologiaa hyödyntävät työtavat.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T2	S2	L3
T3	S3	L4
T4	S3	L4
T5	S3	L4, L6
T6	S3	L4
T7	S3	L5

Vuosiluokan tavoitteet

T2 rohkaista oppilasta näkemään opiskeltavan kielen taito osana elinikäistä oppimista ja oman kielivarannon kattumista, ohjata oppilasta löytämään itselleen ja ikäkaudelleen parhaiten sopivia tapoja oppia kieliä ja kannustaa häntä käyttämään vähäistäkin taitoaan myös oppituntien ulkopuolella

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tavoitteiden asettaminen, oppimisen reflektointi ja yhteistyö	Oppilas osaa arvioida omia kielenopiskelutavoitteitaan ja opiskelutapojaan. Oppilas huomaa, mihin hän voi käyttää kielitaitoaan myös koulun ulkopuolella ja osaa pohtia, miten hän voi käyttää taitoaan koulun päätyttyä.

T3 järjestää oppilaalle tilaisuuksia harjoitella eri viestintäkanavia käyttäen suullista ja kirjallista vuorovaikutusta

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa	Taitotaso A1.3: Oppilas selviytyy monista rutiininomaisista viestintätilanteista tukeutuen joskus viestintäkumppaniin.

Keskeiset aihepiirit: Kaupungissa, kuukaudet, koulun tilat, laitteet ja kalusteet, harrastuksia, ajanilmaisuja, matkustaminen.

Keskeiset rakenteet: Opeteltujen rakenteiden kertaaminen ja syventäminen, paikanilmaisuja, genetiivi, järjestysluvut 1-8, aspekti ja preteriti, missä ja minne-muotojen ero.

Kurssi 4 on vapaaehtoinen kurssi, jolla kerrataan ja syvennetään opittuja rakenteita sekä tutustutaan Venäjän kulttuuriin.

Työtavat: Monipuoliset ja teknologiaa hyödyntävät työtavat.

T4 tukea oppilasta kielellisten viestintästrategioiden käytössä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Viestintästrategioiden käyttö	Taitotaso A1.3: Oppilas osallistuu viestintään, mutta tarvitsee vielä usein apukeinoja. Oppilas osaa reagoida suppein sanallisin ilmauksin, pienin elein (esim. nyökkäämällä), äännähdyksin, tai muunlaisella minimipalautteella. Oppilas joutuu pyytämään selvennystä tai toistoa hyvin usein.

Keskeiset aihepiirit: Kaupungissa, kuukaudet, koulun tilat, laitteet ja kalusteet, harrastuksia, ajanilmaisuja, matkustaminen.

Keskeiset rakenteet: Opeteltujen rakenteiden kertaaminen ja syventäminen, paikanilmaisuja, genetiivi, järjestysluvut 1-8, aspekti ja preteriti, missä ja minne-muotojen ero.

Kurssi 4 on vapaaehtoinen kurssi, jolla kerrataan ja syvennetään opittuja rakenteita sekä tutustutaan Venäjän kulttuuriin.

Työtavat: Monipuoliset ja teknologiaa hyödyntävät työtavat.

T5 auttaa oppilasta laajentamaan kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvien ilmausten tuntemustaan

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Viestinnän kulttuurinen sopivuus	Taitotaso A1.3: Oppilas osaa käyttää yleisimpiä kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvia ilmauksia monissa rutiininomaisissa sosiaalisissa tilanteissa.

Keskeiset aihepiirit: Kaupungissa, kuukaudet, koulun tilat, laitteet ja kalusteet, harrastuksia, ajanilmaisuja, matkustaminen.

Keskeiset rakenteet: Opeteltujen rakenteiden kertaaminen ja syventäminen, paikanilmaisuja, genetiivi, järjestysluvut 1-8, aspekti ja preteriti, missä ja minne-muotojen ero.

Kurssi 4 on vapaaehtoinen kurssi, jolla kerrataan ja syvennetään opittuja rakenteita sekä tutustutaan Venäjän kulttuuriin.

Työtavat: Monipuoliset ja teknologiaa hyödyntävät työtavat.

T6 rohkaista oppilasta tulkitsemaan ikätasolleen sopivia ja itseään kiinnostavia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tekstien tulkintataidot	Taitotasoa A1.3: Oppilas ymmärtää yksinkertaista, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sisältävää kirjoitettua tekstiä ja hidasta puhetta asiayhteyden tukemana. Oppilas pystyy löytämään tarvitsemansa yksinkertaisen tiedon lyhyestä tekstistä.

Keskeiset aihepiirit: Kaupungissa, kuukaudet, koulun tilat, laitteet ja kalusteet, harrastuksia, ajanilmaisuja, matkustaminen.

Keskeiset rakenteet: Opeteltujen rakenteiden kertaaminen ja syventäminen, paikanimaisuja, genetiivi, järjestysluvut 1-8, aspekti ja preteriti, missä ja minne-muotojen ero.

Kurssi 4 on vapaaehtoinen kurssi, jolla kerrataan ja syvennetään opittuja rakenteita sekä tutustutaan Venäjän kulttuuriin.

Työtavat: Monipuoliset ja teknologiaa hyödyntävät työtavat.

T7 tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella ikätasolle sopivaa pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista kiinnittäen huomiota myös ääntämiseen ja tekstin sisällön kannalta oleellisimpiin rakenteisiin

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tekstien tuottamistaidot	Taitotasoa A1.2: Oppilas pystyy kertomaan joistakin tutuista ja itselleen tärkeistä asioista käyttäen suppeaa ilmaisuväriä ja kirjoittaa muutaman lyhyen lauseen harjoitelluista aiheista. Oppilas ääntää useimmat harjoitellut ilmaisut ymmärrettävästi. Oppilas osaa hyvin suppean perussanaston, muutaman tilannesidonnaisen ilmauksen ja peruskieliopin aineksia.

Keskeiset aihepiirit: Kaupungissa, kuukaudet, koulun tilat, laitteet ja kalusteet, harrastuksia, ajanilmaisuja, matkustaminen.

Keskeiset rakenteet: Opeteltujen rakenteiden kertaaminen ja syventäminen, paikanimaisuja, genetiivi, järjestysluvut 1-8, aspekti ja preteriti, missä ja minne-muotojen ero.

Kurssi 4 on vapaaehtoinen kurssi, jolla kerrataan ja syvennetään opittuja rakenteita sekä tutustutaan Venäjän kulttuuriin.

Työtavat: Monipuoliset ja teknologiaa hyödyntävät työtavat.

34.6.5. Fysiikka

Oppiaineen tehtävä

Fysiikan opetuksen tehtävänä on tukea oppilaiden luonnontieteellisen ajattelun sekä maailmankuvan kehittymistä. Fysiikan opetus auttaa ymmärtämään fysiikan ja teknologian merkitystä jokapäiväisessä elämässä, elinympäristössä ja yhteiskunnassa. Opetus tukee oppilaiden valmiuksia keskustella fysiikan ja teknologian asioista ja ilmiöistä. Opetus välittää kuvaa fysiikan merkityksestä kestäväen tulevaisuuden rakentamisessa: fysiikkaa tarvitaan uusien teknologisten ratkaisujen kehittämisessä sekä ympäristön ja ihmisten hyvinvoinnin turvaamisessa. Opetus ohjaa oppilaita ottamaan vastuuta ympäristöstään.

Fysiikan opetuksen tehtävänä on tukea fysiikkaan liittyvien käsitteiden rakentumista sekä ilmiöiden ymmärtämistä. Vuosiluokilla 7-9 opiskelun pääpaino on kvalitatiivisella tasolla, mutta oppilaiden abstraktin ajattelun ja matemaattisten taitojen kehittyessä laajennetaan työskentelyä joidenkin ilmiöiden osalta kvantitatiiviselle tasolle. Aikaisemmat kokemukset, uudet havainnot ja näkökulmat muokkautuvat oppilaiden ja opettajien vuorovaikutuksessa johdonmukaiseksi kokonaisuudeksi kohti luonnontieteellisten teorioiden mukaista käsitystä ympäröivästä todellisuudesta. Opetus ohjaa luonnontieteille ominaiseen ajatteluun, tiedonhankintaan, tietojen käyttämiseen, ideointiin, vuorovaikutukseen sekä tiedon luotettavuuden ja merkityksen arviointiin eri tilanteissa.

Fysiikan opetuksen lähtökohtana ovat luonnosta ja teknologisesta ympäristöstä tehdyt havainnot ja tutkimukset. Tutkimusten tekemisellä on oleellinen merkitys käsitteiden omaksumisessa ja ymmärtämisessä, tutkimisen taitojen oppimisessa ja luonnontieteiden luonteen hahmottamisessa. Tutkimusten tekeminen kehittää työskentelyn ja yhteistyön taitoja, luovaa ja kriittistä ajattelua sekä innostaa oppilaita fysiikan opiskeluun.

Opetuksen tehtävänä on ohjata oppilaita hahmottamaan fysiikan osaamisen merkitystä myös jatko-opintojen ja työelämän kannalta. Yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa edistetään tarjoamalla oppilaille mahdollisuuksia soveltaa fysiikkaa erilaisissa konteksteissa sekä tutustua monipuolisesti ammatteihin, joissa tarvitaan fysiikan osaamista.

Fysiikan oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Monipuolisilla työtavoilla ja oppimisympäristöillä tuetaan fysiikan tavoitteiden saavuttamista. Tutkimuksellinen lähestymistapa tukee käsitteiden rakentumista ja tutkimisen taitojen oppimista. Tavoitteiden kannalta keskeistä on oppilaiden osallisuus ja vuorovaikutus yksinkertaisten tutkimusten suunnittelussa ja toteuttamisessa. Kokeellisessa työskentelyssä noudatetaan työturvallisuuslainsäädäntöä ja erityisesti nuoria työntekijöitä koskevia rajoituksia.

Oppimisympäristöissä käytetään tieto- ja viestintäteknologiaa luontevalla tavalla. Jotta fysiikan ja teknologian soveltamiseen voidaan tutustua monipuolisesti, koulun tilojen lisäksi hyödynnetään paikallisia mahdollisuuksia kuten lähiympäristöä sekä yhteistyötä yritysten ja asiantuntijoiden kanssa.

Käytetään oppilastöitä osana oppimista.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki fysiikassa vuosiluokilla 7-9

Fysiikan tavoitteiden kannalta keskeistä on ohjata oppilaita itsenäiseen ja pitkäjänteiseen työskentelyyn sekä tunnistamaan oppimistapojaan. Käsitteiden omaksumista ja ymmärtämistä tuetaan, jotta oppilaille muodostuu selkeitä kokonaisuuksia. Kokeellisessa työskentelyssä oppilaita ohjataan turvalliseen ja sujuvaan työskentelyyn. Tutkimustehtävillä voidaan eriyttää opetusta, jolloin oppilaat voivat toimia erilaisissa rooleissa tai edetä yksilöllisesti ajattelutaitojen eri tasoille. Erilaisilla malleilla ja niiden käyttötavoilla voidaan myös haastaa

oppilaiden kehittyviä abstraktin ajattelun taitoja. Ohjaus ja tuki, työtapojen valinta, osallisuus toiminnan suunnittelussa sekä onnistumisen kokemukset tukevat oppilaiden oppijaminäkuvan vahvistumista.

Eriyttäminen toteutetaan oppilaiden henkilökohtaisten tarpeiden mukaan.

Oppilaan oppimisen arviointi fysiikassa vuosiluokilla 7-9

Työskentelyn jäsentäminen pienemmiksi kokonaisuuksiksi, projekteiksi tai kokeellisiksi töiksi, joilla on omat tavoitteensa ja arviointiperusteensa, tukee monipuolista arviointia. Kokeellisen työskentelyn arviointi voi edetä hierarkkisesti työskentelyn, havainnoinnin ja mittaamisen perustaidoista ohjeistettuihin tutkimustehtäviin ja lopulta avoimiin tutkimuksiin. Oppilaita ohjataan tunnistamaan omia ennakkotietojaan, -taitojaan ja -käsityksiään. Työskentelyn etenemistä ohjataan rakentavan palautteen ja kysymysten avulla. Kannustava palaute tukee erityisesti tutkimisen taitojen kehittymistä ja motivaation rakentumista. Kokonaisuuksien lopussa arvioidaan asetettujen tavoitteiden saavuttamista ja suunnataan huomiota kohti uusia kehittämishaasteita. Arviointi perustuu monimuotoisten tuotosten lisäksi työskentelyn havainnointiin. Tuotosten sisällön lisäksi arvioidaan opiskeluprosessia ja työn eri vaiheita kuten kysymysten muodostamista, aiheen rajaamista, tiedonhakua, näkökulmien perustelemista, käsitteiden käyttöä, ilmaisun selkeyttä ja työn loppuun saattamista. Oppilaiden itsearviointia ja vertaispalautetta sekä opettajan ja oppilaiden välisiä keskusteluja voidaan käyttää arvioinnin tukena.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona fysiikan opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena. Päättöarvioinnilla määritellään, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut fysiikan oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen taso fysiikan päättöarvioinnin kriteereihin. Fysiikassa oppilaan osaaminen kehitty yleensä eri tavoitealueilla oppimäärän päättövaiheeseen saakka. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki valtakunnalliset päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle vastaava tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin kriteerien määrittämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Arvioidaan työskentelyä, havainnointia ja opiskeluprosessin eri vaiheita.

Vuosiluokka 7

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Luonnontieteellinen tutkimus

Eri sisältöalueista ja oppilaiden mielenkiinnon kohteista valitaan sopivia sisältöjä tarkasti ohjeistettuihin ja avoimiin tutkimuksiin. Erilaisissa tutkimuksissa painotetaan tarkoituksenmukaisesti tutkimisprosessin vaiheita kuten ongelman tai ilmiön pohtimista, suunnittelua, koejärjestelyjen rakentamista, havainnointia ja mittaamista, tulosten koontia ja käsittelyä sekä tulosten arviointia ja esittämistä. Tutustutaan tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämiseen tutkimusten eri vaiheissa.

Harjoitellaan mittaamista.

S2 Fysiikka omassa elämässä ja elinympäristössä

Sisältöjä valitaan siten, että oman elämän ja elinympäristön ilmiöitä pohditaan erityisesti terveyden ja turvallisuuden näkökulmista. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon paikallinen

toimintaympäristö. Tutustutaan sähkömagneettisen ja hiukkassäteilyn lajeihin. Joihinkin lämpöilmiöihin syvennytään kvalitatiivisella tasolla.

Lämpöilmiöt käsitellään kahdeksannella luokalla.

S3 Fysiikka yhteiskunnassa

Fysiikan ilmiöihin ja teknologisiin sovelluksiin liittyviä sisältöjä valitaan erityisesti yhteiskunnan toiminnan ja kehittymisen näkökulmista. Pääpaino on energiantuotannossa ja kestävässä energiavarojen käytössä. Tutustutaan erilaisiin koulutuspolkuihin ja ammatteihin, joissa tarvitaan fysiikan osaamista.

Tutustutaan ammatteihin, joissa tarvitaan fysiikkaa.

S4 Fysiikka maailmankuvan rakentajana

Sisältöjä valitaan siten, että niissä tulevat esiin fysiikan luonne tieteenä, energian säilymisen periaate sekä maailmankaikkeuden rakenteet ja mittasuhteet. Sisältöihin kuuluvat myös tutustuminen fysiikkaan liittyviin uutisiin, ajankohtaisiin ilmiöihin, sovelluksiin ja nykypäivän tutkimukseen.

Tutustutaan energian säilymisen periaatteeseen sekä maailmankaikkeuden rakenteisiin ja mittasuhteisiin.

S5 Vuorovaikutus ja liike

Sisällöt liittyvät erilaisiin vuorovaikutuksiin ja kappaleiden liiketiloihin. Kahden kappaleen vuorovaikutustilanteista siirrytään yhteen kappaleeseen vaikuttaviin voimiin ja niiden vaikutukseen kappaleen liikkeeseen. Liiketilaa kuvataan tasaisen ja muuttuvan liikkeen malleilla myös kvantitatiivisesti. Mekaaninen työ ja teho kytetään kvalitatiivisesti energiaan.

Vuorovaikutus ja liike käsitellään kahdeksannella luokalla.

S6 Sähkö

Virtapiirin tarkastelussa käytetään lähtökohtana jännitteen ja sähkövirran välistä yhteyttä. Sitä tarkastellaan ensin kvalitatiivisesti ilmiöiden ja ominaisuuksien tasolla, sitten kvantitatiivisesti mittaamalla suureiden arvoja ja tutkimalla suureiden välisiä riippuvuuksia. Sisältöjä valitaan myös kodin sähköturvallisuuteen sekä sähkön käyttöön ja tuottamiseen liittyen. Sähköinen varautuminen ja magnetismi yhdistetään kvalitatiivisesti virtapiirien ilmiömaailmaan.

Sähkö käsitellään yhdeksännellä luokalla.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1
T2	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L6
T3	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L6, L7
T5	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L7
T6	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L2, L5
T7	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L2, L5
T10	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1
T11	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1
T13	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L4

Vuosiluokan tavoitteet

T1 kannustaa ja innostaa oppilasta fysiikan opiskeluun

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
	Ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

Harjoitellaan mittaamista.

Lämpöilmiöt käsitellään kahdeksannella luokalla.

Tutustutaan ammatteihin, joissa tarvitaan fysiikkaa.

Tutustutaan energian säilymisen periaatteeseen sekä maailmankaikkeuden rakenteisiin ja mittasuhteisiin.

Vuorovaikutus ja liike käsitellään kahdeksannella luokalla.

Sähkö käsitellään yhdeksännellä luokalla.

T2 ohjata ja kannustaa oppilasta tunnistamaan omaa fysiikan osaamistaan, asettamaan tavoitteita omalle työskentelylleen sekä työskentelemään pitkäjänteisesti

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tavoitteellinen työskentely ja oppimaan oppimisen taidot	Oppilas osaa asettaa omia tavoitteita pienten kokonaisuuksien osalta ja työskennellä niiden saavuttamiseksi. Oppilas osaa kuvata omaa osaamistaan opettajan antaman palautteen, vertaispalautteen ja itsearvioinnin perusteella.

Harjoitellaan mittaamista.

Lämpöilmiöt käsitellään kahdeksannella luokalla.

Tutustutaan ammatteihin, joissa tarvitaan fysiikkaa.

Tutustutaan energian säilymisen periaatteeseen sekä maailmankaikkeuden rakenteisiin ja mittasuhteisiin.

Vuorovaikutus ja liike käsitellään kahdeksannella luokalla.

Sähkö käsitellään yhdeksännellä luokalla.

T3 ohjata oppilasta ymmärtämään fysiikan osaamisen merkitystä omassa elämässä, elinympäristössä ja yhteiskunnassa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Fysiikan merkityksen arvioiminen	Oppilas osaa kuvata esimerkkien avulla, miten fysiikan tietoja ja taitoja tarvitaan erilaisissa tilanteissa. Oppilas osaa kuvata fysiikan osaamisen merkitystä eri ammateissa ja jatko-opinnoissa.

Harjoitellaan mittaamista.

Lämpöilmiöt käsitellään kahdeksannella luokalla.

Tutustutaan ammatteihin, joissa tarvitaan fysiikkaa.

Tutustutaan energian säilymisen periaatteeseen sekä maailmankaikkeuden rakenteisiin ja mittasuhteisiin.

Vuorovaikutus ja liike käsitellään kahdeksannella luokalla.

Sähkö käsitellään yhdeksännellä luokalla.

T5 kannustaa oppilasta muodostamaan kysymyksiä tarkasteltavista ilmiöistä sekä kehittämään kysymyksiä edelleen tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohdiksi

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kysymysten muodostaminen sekä tutkimusten ja muun toiminnan suunnittelu	Oppilas osaa muodostaa kysymyksiä tarkasteltavasta ilmiöstä. Oppilas osaa tarkentaa kysymyksiä tutkimuksen tai muun toiminnan kohteeksi esimerkiksi rajaamalla muuttujia.

Harjoitellaan mittaamista.

Lämpöilmiöt käsitellään kahdeksannella luokalla.

Tutustutaan ammatteihin, joissa tarvitaan fysiikkaa.

Tutustutaan energian säilymisen periaatteeseen sekä maailmankaikkeuden rakenteisiin ja mittasuhteisiin.

Vuorovaikutus ja liike käsitellään kahdeksannella luokalla.

Sähkö käsitellään yhdeksännellä luokalla.

T6 ohjata oppilasta toteuttamaan kokeellisia tutkimuksia yhteistyössä muiden kanssa sekä työskentelemään turvallisesti ja johdonmukaisesti

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kokeellisen tutkimuksen toteuttaminen	Oppilas osaa työskennellä turvallisesti sekä tehdä havaintoja ja mittauksia ohjeiden tai suunnitelman mukaan. Oppilas osaa toteuttaa yhteistyössä muiden kanssa erilaisia tutkimuksia.

Harjoitellaan mittaamista.

Lämpöilmiöt käsitellään kahdeksannella luokalla.

Tutustutaan ammatteihin, joissa tarvitaan fysiikkaa.

Tutustutaan energian säilymisen periaatteeseen sekä maailmankaikkeuden rakenteisiin ja mittasuhteisiin.

Vuorovaikutus ja liike käsitellään kahdeksannella luokalla.

Sähkö käsitellään yhdeksännellä luokalla.

T7 ohjata oppilasta käsittelemään, tulkitsemaan ja esittämään omien tutkimustensa tuloksia sekä arvioimaan niitä ja koko tutkimusprosessia

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tutkimusten tulosten käsittely, esittäminen ja arviointi	Oppilas osaa käsitellä, tulkita ja esittää tutkimusten tuloksia. Oppilas osaa arvioida tulosten oikeellisuutta ja luotettavuutta sekä osaa kuvata tutkimusprosessin toimivuutta.

Harjoitellaan mittaamista.

Lämpöilmiöt käsitellään kahdeksannella luokalla.

Tutustutaan ammatteihin, joissa tarvitaan fysiikkaa.

Tutustutaan energian säilymisen periaatteeseen sekä maailmankaikkeuden rakenteisiin ja mittasuhteisiin.

Vuorovaikutus ja liike käsitellään kahdeksannella luokalla.

Sähkö käsitellään yhdeksännellä luokalla.

T10 ohjata oppilasta käyttämään fysiikan käsitteitä täsmällisesti sekä jäsentämään omia käsitteitä kohti luonnontieteellisten teorioiden mukaisia käsityksiä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Käsitteiden käyttö ja jäsentäminen	Oppilas osaa kuvata ja selittää ilmiöitä fysiikan keskeisten käsitteiden avulla. Oppilas osaa yhdistää ilmiöön siihen liittyvät ominaisuudet ja ominaisuuksia kuvaavat suureet.

Harjoitellaan mittaamista.

Lämpöilmiöt käsitellään kahdeksannella luokalla.

Tutustutaan ammatteihin, joissa tarvitaan fysiikkaa.

Tutustutaan energian säilymisen periaatteeseen sekä maailmankaikkeuden rakenteisiin ja mittasuhteisiin.

Vuorovaikutus ja liike käsitellään kahdeksannella luokalla.

Sähkö käsitellään yhdeksännellä luokalla.

T11 ohjata oppilasta käyttämään erilaisia malleja ilmiöiden kuvaamisessa ja selittämisessä sekä ennusteiden tekemisessä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Mallien käyttäminen	Oppilas osaa käyttää yksinkertaisia malleja ja tehdä ennusteita sekä harjoittelee yksinkertaisten mallien muodostamista mittaustuloksista. Oppilas osaa kuvata mallia ja nimetä mallin rajoituksia tai puutteita.

Harjoitellaan mittaamista.

Lämpöilmiöt käsitellään kahdeksannella luokalla.

Tutustutaan ammatteihin, joissa tarvitaan fysiikkaa.

Tutustutaan energian säilymisen periaatteeseen sekä maailmankaikkeuden rakenteisiin ja mittasuhteisiin.

Vuorovaikutus ja liike käsitellään kahdeksannella luokalla.

Sähkö käsitellään yhdeksännellä luokalla.

T13 ohjata oppilasta hahmottamaan luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä sekä tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Luonnontieteellisen tiedon luonteen hahmottaminen	Oppilas osaa kuvata fysiikkaan liittyvien esimerkkien avulla luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä. Oppilas osaa kuvata esimerkkien avulla tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa.

Harjoitellaan mittaamista.

Lämpöilmiöt käsitellään kahdeksannella luokalla.

Tutustutaan ammatteihin, joissa tarvitaan fysiikkaa.

Tutustutaan energian säilymisen periaatteeseen sekä maailmankaikkeuden rakenteisiin ja mittasuhteisiin.

Vuorovaikutus ja liike käsitellään kahdeksannella luokalla.

Sähkö käsitellään yhdeksännellä luokalla.

Vuosiluokka 8

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Luonnontieteellinen tutkimus

Eri sisältöalueista ja oppilaiden mielenkiinnon kohteista valitaan sopivia sisältöjä tarkasti ohjeistettuihin ja avoimiin tutkimuksiin. Erilaisissa tutkimuksissa painotetaan tarkoituksenmukaisesti tutkimisprosessin vaiheita kuten ongelman tai ilmiön pohtimista, suunnittelua, koejärjestelyjen rakentamista, havainnointia ja mittaamista, tulosten koontia ja käsittelyä sekä tulosten arviointia ja esittämistä. Tutustutaan tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämiseen tutkimusten eri vaiheissa.

S2 Fysiikka omassa elämässä ja elinympäristössä

Sisältöjä valitaan siten, että oman elämän ja elinympäristön ilmiöitä pohditaan erityisesti terveyden ja turvallisuuden näkökulmista. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon paikallinen toimintaympäristö. Tutustutaan sähkömagneettisen ja hiukkassäteilyn lajeihin. Joihinkin lämpöilmiöihin syvennyttään kvalitatiivisella tasolla.

Tutustutaan lämpöilmiöihin.

S3 Fysiikka yhteiskunnassa

Fysiikan ilmiöihin ja teknologisiin sovelluksiin liittyviä sisältöjä valitaan erityisesti yhteiskunnan toiminnan ja kehittymisen näkökulmista. Pääpaino on energiantuotannossa ja kestävässä energiavarojen käytössä. Tutustutaan erilaisiin koulutuspolkuihin ja ammatteihin, joissa tarvitaan fysiikan osaamista.

S4 Fysiikka maailmankuvan rakentajana

Sisältöjä valitaan siten, että niissä tulevat esiin fysiikan luonne tieteenä, energian säilymisen periaate sekä maailmankaikkeuden rakenteet ja mittasuhteet. Sisältöihin kuuluvat myös tutustuminen fysiikkaan liittyviin uutisiin, ajankohtaisiin ilmiöihin, sovelluksiin ja nykypäivän tutkimukseen.

S5 Vuorovaikutus ja liike

Sisällöt liittyvät erilaisiin vuorovaikutuksiin ja kappaleiden liiketiloihin. Kahden kappaleen vuorovaikutustilanteista siirrytään yhteen kappaleeseen vaikuttaviin voimiin ja niiden vaikutukseen kappaleen liikkeeseen. Liiketilaa kuvataan tasaisen ja muuttuvan liikkeen malleilla myös kvantitatiivisesti. Mekaaninen työ ja teho kytketään kvalitatiivisesti energiaan.

Tutustutaan vuorovaikutuksiin ja voimiin sekä tasaiseen ja muuttuvaan liikkeeseen. Kytketään toisiinsa energia, työ ja teho.

S6 Sähkö

Virtapiirin tarkastelussa käytetään lähtökohtana jännitteen ja sähkövirran välistä yhteyttä. Sitä tarkastellaan ensin kvalitatiivisesti ilmiöiden ja ominaisuuksien tasolla, sitten kvantitatiivisesti mittaamalla suureiden arvoja ja tutkimalla suureiden välisiä riippuvuuksia. Sisältöjä valitaan myös kodin sähköturvallisuuteen sekä sähkön käyttöön ja tuottamiseen liittyen. Sähköinen varautuminen ja magnetismi yhdistetään kvalitatiivisesti virtapiirien ilmiömaailmaan.

Sähkö käsitellään yhdeksännellä luokalla.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1
T2	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L6
T3	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L6, L7
T5	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L7
T6	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L2, L5
T7	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L2, L5
T10	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1
T11	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1
T13	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L4
T14	S5, S6	L1

Vuosiluokan tavoitteet

T1 kannustaa ja innostaa oppilasta fysiikan opiskeluun

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
	Ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

Tutustutaan lämpöilmiöihin.

Tutustutaan vuorovaikutuksiin ja voimiin sekä tasaiseen ja muuttuvaan liikkeeseen. Kytetään toisiinsa energia, työ ja teho.

Sähkö käsitellään yhdeksännellä luokalla.

T2 ohjata ja kannustaa oppilasta tunnistamaan omaa fysiikan osaamistaan, asettamaan tavoitteita omalle työskentelylleen sekä työskentelemään pitkäjänteisesti

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tavoitteellinen työskentely ja oppimaan oppimisen taidot	Oppilas osaa asettaa omia tavoitteita pienten kokonaisuuksien osalta ja työskennellä niiden saavuttamiseksi. Oppilas osaa kuvata omaa osaamistaan opettajan antaman palautteen, vertaispalautteen ja itsearviointin perusteella.

Tutustutaan lämpöilmiöihin.

Tutustutaan vuorovaikutuksiin ja voimiin sekä tasaiseen ja muuttuvaan liikkeeseen. Kytetään toisiinsa energia, työ ja teho.

Sähkö käsitellään yhdeksännellä luokalla.

T3 ohjata oppilasta ymmärtämään fysiikan osaamisen merkitystä omassa elämässä, elinympäristössä ja yhteiskunnassa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Fysiikan merkityksen arvioiminen	Oppilas osaa kuvata esimerkkien avulla, miten fysiikan tietoja ja taitoja tarvitaan erilaisissa tilanteissa. Oppilas osaa kuvata fysiikan osaamisen merkitystä eri ammateissa ja jatko-opinnoissa.

Tutustutaan lämpöilmiöihin.

Tutustutaan vuorovaikutuksiin ja voimiin sekä tasaiseen ja muuttuvaan liikkeeseen. Kytetään toisiinsa energia, työ ja teho.

Sähkö käsitellään yhdeksännellä luokalla.

T5 kannustaa oppilasta muodostamaan kysymyksiä tarkasteltavista ilmiöistä sekä kehittämään kysymyksiä edelleen tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohdiksi

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kysymysten muodostaminen sekä tutkimusten ja muun toiminnan suunnittelu	Oppilas osaa muodostaa kysymyksiä tarkasteltavasta ilmiöstä. Oppilas osaa tarkentaa kysymyksiä tutkimuksen tai muun toiminnan kohteeksi esimerkiksi rajaamalla muuttujia.

Tutustutaan lämpöilmiöihin.

Tutustutaan vuorovaikutuksiin ja voimiin sekä tasaiseen ja muuttuvaan liikkeeseen. Kytetään toisiinsa energia, työ ja teho.

Sähkö käsitellään yhdeksännellä luokalla.

T6 ohjata oppilasta toteuttamaan kokeellisia tutkimuksia yhteistyössä muiden kanssa sekä työskentelemään turvallisesti ja johdonmukaisesti

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kokeellisen tutkimuksen toteuttaminen	Oppilas osaa työskennellä turvallisesti sekä tehdä havaintoja ja mittauksia ohjeiden tai suunnitelman mukaan. Oppilas osaa toteuttaa yhteistyössä muiden kanssa erilaisia tutkimuksia.

Tutustutaan lämpöilmiöihin.

Tutustutaan vuorovaikutuksiin ja voimiin sekä tasaiseen ja muuttuvaan liikkeeseen. Kytetään toisiinsa energia, työ ja teho.

Sähkö käsitellään yhdeksännellä luokalla.

T7 ohjata oppilasta käsittelemään, tulkitsemaan ja esittämään omien tutkimustensa tuloksia sekä arvioimaan niitä ja koko tutkimusprosessia

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tutkimusten tulosten käsittely, esittäminen ja arviointi	Oppilas osaa käsitellä, tulkita ja esittää tutkimusten tuloksia. Oppilas osaa arvioida tulosten oikeellisuutta ja luotettavuutta sekä osaa kuvata tutkimusprosessin toimivuutta.

Tutustutaan lämpöilmiöihin.

Tutustutaan vuorovaikutuksiin ja voimiin sekä tasaiseen ja muuttuvaan liikkeeseen. Kytetään toisiinsa energia, työ ja teho.

Sähkö käsitellään yhdeksännellä luokalla.

T10 ohjata oppilasta käyttämään fysiikan käsitteitä täsmällisesti sekä jäsentämään omia käsitteitä kohti luonnontieteellisten teorioiden mukaisia käsityksiä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Käsitteiden käyttö ja jäsentäminen	Oppilas osaa kuvata ja selittää ilmiöitä fysiikan keskeisten käsitteiden avulla. Oppilas osaa yhdistää ilmiöön siihen liittyvät ominaisuudet ja ominaisuuksia kuvaavat suureet.

Tutustutaan lämpöilmiöihin.

Tutustutaan vuorovaikutuksiin ja voimiin sekä tasaiseen ja muuttuvaan liikkeeseen. Kytetään toisiinsa energia, työ ja teho.

Sähkö käsitellään yhdeksännellä luokalla.

T11 ohjata oppilasta käyttämään erilaisia malleja ilmiöiden kuvaamisessa ja selittämisessä sekä ennusteiden tekemisessä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Mallien käyttäminen	Oppilas osaa käyttää yksinkertaisia malleja ja tehdä ennusteita sekä harjoittelee yksinkertaisten mallien muodostamista mittaustuloksista. Oppilas osaa kuvata mallia ja nimetä mallin rajoituksia tai puutteita.

Tutustutaan lämpöilmiöihin.

Tutustutaan vuorovaikutuksiin ja voimiin sekä tasaiseen ja muuttuvaan liikkeeseen. Kytetään toisiinsa energia, työ ja teho.

Sähkö käsitellään yhdeksännellä luokalla.

T13 ohjata oppilasta hahmottamaan luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä sekä tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Luonnontieteellisen tiedon luonteen hahmottaminen	Oppilas osaa kuvata fysiikkaan liittyvien esimerkkien avulla luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä. Oppilas osaa kuvata esimerkkien avulla tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa.

Tutustutaan lämpöilmiöihin.

Tutustutaan vuorovaikutuksiin ja voimiin sekä tasaiseen ja muuttuvaan liikkeeseen. Kytetään toisiinsa energia, työ ja teho.

Sähkö käsitellään yhdeksännellä luokalla.

T14 ohjata oppilasta saavuttamaan riittävät tiedolliset valmiudet jatko-opintoja varten vuorovaikutuksesta ja liikkeestä sekä sähköstä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tiedollisten jatko-opinto-valmiuksien saavuttaminen	Oppilas osaa käyttää vuorovaikutuksen ja liikkeen sekä sähköä keskeisiä käsitteitä, olioita, ilmiöitä, ominaisuuksia, suureita, malleja ja lakeja tutuissa tilanteissa.

Tutustutaan vuorovaikutuksiin ja voimiin sekä tasaiseen ja muuttuvaan liikkeeseen. Kytetään toisiinsa energia, työ ja teho.

Sähkö käsitellään yhdeksännellä luokalla.

Vuosiluokka 9

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Luonnontieteellinen tutkimus

Eri sisältöalueista ja oppilaiden mielenkiinnon kohteista valitaan sopivia sisältöjä tarkasti ohjeistettuihin ja avoimiin tutkimuksiin. Erilaisissa tutkimuksissa painotetaan tarkoituksenmukaisesti tutkimisprosessin vaiheita kuten ongelman tai ilmiön pohtimista, suunnittelua, koejärjestelyjen rakentamista, havainnointia ja mittaamista, tulosten koontia ja käsittelyä sekä tulosten arviointia ja esittämistä. Tutustutaan tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämiseen tutkimusten eri vaiheissa.

S2 Fysiikka omassa elämässä ja elinympäristössä

Sisältöjä valitaan siten, että oman elämän ja elinympäristön ilmiöitä pohditaan erityisesti terveyden ja turvallisuuden näkökulmista. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon paikallinen toimintaympäristö. Tutustutaan sähkömagneettisen ja hiukkassäteilyn lajeihin. Joihinkin lämpöilmiöihin syvennyttään kvalitatiivisella tasolla.

Tutustutaan säteilylajeihin.

S3 Fysiikka yhteiskunnassa

Fysiikan ilmiöihin ja teknologisiin sovelluksiin liittyviä sisältöjä valitaan erityisesti yhteiskunnan toiminnan ja kehittymisen näkökulmista. Pääpaino on energiantuotannossa ja kestävässä energiavarojen käytössä. Tutustutaan erilaisiin koulutuspolkuihin ja ammatteihin, joissa tarvitaan fysiikan osaamista.

Perehdytään energiantuotantoon ja kestäväan energiavarojen käyttöön.

S4 Fysiikka maailmankuvan rakentajana

Sisältöjä valitaan siten, että niissä tulevat esiin fysiikan luonne tieteenä, energian säilymisen periaate sekä maailmankaikkeuden rakenteet ja mittasuhteet. Sisältöihin kuuluvat myös tutustuminen fysiikkaan liittyviin uutisiin, ajankohtaisiin ilmiöihin, sovelluksiin ja nykypäivän tutkimukseen.

S5 Vuorovaikutus ja liike

Sisällöt liittyvät erilaisiin vuorovaikutuksiin ja kappaleiden liiketiloihin. Kahden kappaleen vuorovaikutustilanteista siirrytään yhteen kappaleeseen vaikuttaviin voimiin ja niiden vaikutukseen kappaleen liikkeeseen. Liiketilaa kuvataan tasaisen ja muuttuvan liikkeen malleilla myös kvantitatiivisesti. Mekaaninen työ ja teho kytetään kvalitatiivisesti energiaan.

Vuorovaikutus ja liike käsitellään kahdeksannella luokalla.

S6 Sähkö

Virtapiirin tarkastelussa käytetään lähtökohtana jännitteen ja sähkövirran välistä yhteyttä. Sitä tarkastellaan ensin kvalitatiivisesti ilmiöiden ja ominaisuuksien tasolla, sitten kvantitatiivisesti mittaamalla suureiden arvoja ja tutkimalla suureiden välisiä riippuvuuksia. Sisältöjä valitaan myös kodin sähköturvallisuuteen sekä sähkön käyttöön ja tuottamiseen liittyen. Sähköinen varautuminen ja magnetismi yhdistetään kvalitatiivisesti virtapiirien ilmiömaailmaan.

Tutustutaan sähköiseen varautumiseen ja magnetismiin. Tutkitaan tasavirtapiiriä, siihen liittyviä suureita ja niiden välisiä riippuvuuksia. Perehdytään sähkön tuottamiseen ja sähköturvallisuuteen.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1
T2	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L6
T3	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L6, L7
T4	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L3, L7
T5	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L7
T6	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L2, L5
T7	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L2, L5
T8	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L2, L3, L5
T9	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L5
T10	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1
T11	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1
T12	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L2, L4
T13	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L4
T14	S5, S6	L1
T15	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L6

Vuosiluokan tavoitteet

T1 kannustaa ja innostaa oppilasta fysiikan opiskeluun

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
	Ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

Tutustutaan säteilylajeihin.

Perehdytään energiantuotantoon ja kestävään energiavarojen käyttöön.

Vuorovaikutus ja liike käsitellään kahdeksannella luokalla.

Tutustutaan sähköiseen varautumiseen ja magnetismiin. Tutkitaan tasavirtapiiriä, siihen liittyviä suureita ja niiden välisiä riippuvuuksia. Perehdytään sähkön tuottamiseen ja sähköturvallisuuteen.

T2 ohjata ja kannustaa oppilasta tunnistamaan omaa fysiikan osaamistaan, asettamaan tavoitteita omalle työskentelylleen sekä työskentelemään pitkäjänteisesti

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tavoitteellinen työskentely ja oppimaan oppimisen taidot	Oppilas osaa asettaa omia tavoitteita pienten kokonaisuuksien osalta ja työskennellä niiden saavuttamiseksi. Oppilas osaa kuvata omaa osaamistaan opettajan antaman palautteen, vertaispalautteen ja itsearvioinnin perusteella.

Tutustutaan säteilylajeihin.

Perehdytään energiantuotantoon ja kestävään energiavarojen käyttöön.

Vuorovaikutus ja liike käsitellään kahdeksannella luokalla.

Tutustutaan sähköiseen varautumiseen ja magnetismiin. Tutkitaan tasavirtapiiriä, siihen liittyviä suureita ja niiden välisiä riippuvuuksia. Perehdytään sähkön tuottamiseen ja sähköturvallisuuteen.

T3 ohjata oppilasta ymmärtämään fysiikan osaamisen merkitystä omassa elämässä, elinympäristössä ja yhteiskunnassa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Fysiikan merkityksen arvioiminen	Oppilas osaa kuvata esimerkkien avulla, miten fysiikan tietoja ja taitoja tarvitaan erilaisissa tilanteissa. Oppilas osaa kuvata fysiikan osaamisen merkitystä eri ammateissa ja jatko-opinnoissa.

Tutustutaan säteilylajeihin.

Perehdytään energiantuotantoon ja kestävään energiavarojen käyttöön.

Vuorovaikutus ja liike käsitellään kahdeksannella luokalla.

Tutustutaan sähköiseen varautumiseen ja magnetismiin. Tutkitaan tasavirtapiiriä, siihen liittyviä suureita ja niiden välisiä riippuvuuksia. Perehdytään sähkön tuottamiseen ja sähköturvallisuuteen.

T4 ohjata oppilasta käyttämään fysiikan osaamistaan kestäväen tulevaisuuden rakentamisessa sekä arvioimaan omia valintojaan energiavarojen kestäväen käytön kannalta

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kestäväen kehityksen tiedot ja taidot fysiikan kannalta	Oppilas osaa kuvata esimerkkien avulla, miten fysiikan osaamista tarvitaan kestäväen tulevaisuuden rakentamiseksi. Oppilas osaa kuvata erilaisia valintoja energiavarojen kestäväen käytön kannalta.

Tutustutaan säteilylajeihin.

Perehdytään energiantuotantoon ja kestävään energiavarojen käyttöön.

Vuorovaikutus ja liike käsitellään kahdeksannella luokalla.

Tutustutaan sähköiseen varautumiseen ja magnetismiin. Tutkitaan tasavirtapiiriä, siihen liittyviä suureita ja niiden välisiä riippuvuuksia. Perehdytään sähkön tuottamiseen ja sähköturvallisuuteen.

T5 kannustaa oppilasta muodostamaan kysymyksiä tarkasteltavista ilmiöistä sekä kehittämään kysymyksiä edelleen tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohdiksi

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kysymysten muodostaminen sekä tutkimusten ja muun toiminnan suunnittelu	Oppilas osaa muodostaa kysymyksiä tarkasteltavasta ilmiöstä. Oppilas osaa tarkentaa kysymyksiä tutkimuksen tai muun toiminnan kohteeksi esimerkiksi rajaamalla muuttujia.

Tutustutaan säteilylajeihin.

Perehdytään energiantuotantoon ja kestävään energiavarojen käyttöön.

Vuorovaikutus ja liike käsitellään kahdeksannella luokalla.

Tutustutaan sähköiseen varautumiseen ja magnetismiin. Tutkitaan tasavirtapiiriä, siihen liittyviä suureita ja niiden välisiä riippuvuuksia. Perehdytään sähkön tuottamiseen ja sähköturvallisuuteen.

T6 ohjata oppilasta toteuttamaan kokeellisia tutkimuksia yhteistyössä muiden kanssa sekä työskentelemään turvallisesti ja johdonmukaisesti

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kokeellisen tutkimuksen toteuttaminen	Oppilas osaa työskennellä turvallisesti sekä tehdä havaintoja ja mittauksia ohjeiden tai suunnitelman mukaan. Oppilas osaa toteuttaa yhteistyössä muiden kanssa erilaisia tutkimuksia.

Tutustutaan säteilylajeihin.

Perehdytään energiantuotantoon ja kestävään energiavarojen käyttöön.

Vuorovaikutus ja liike käsitellään kahdeksannella luokalla.

Tutustutaan sähköiseen varautumiseen ja magnetismiin. Tutkitaan tasavirtapiiriä, siihen liittyviä suureita ja niiden välisiä riippuvuuksia. Perehdytään sähkön tuottamiseen ja sähköturvallisuuteen.

T7 ohjata oppilasta käsittelemään, tulkitsemaan ja esittämään omien tutkimustensa tuloksia sekä arvioimaan niitä ja koko tutkimusprosessia

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tutkimusten tulosten käsittely, esittäminen ja arviointi	Oppilas osaa käsitellä, tulkita ja esittää tutkimusten tuloksia. Oppilas osaa arvioida tulosten oikeellisuutta ja luotettavuutta sekä osaa kuvata tutkimusprosessin toimivuutta.

Tutustutaan säteilylajeihin.

Perehdytään energiantuotantoon ja kestävään energiavarojen käyttöön.

Vuorovaikutus ja liike käsitellään kahdeksannella luokalla.

Tutustutaan sähköiseen varautumiseen ja magnetismiin. Tutkitaan tasavirtapiiriä, siihen liittyviä suureita ja niiden välisiä riippuvuuksia. Perehdytään sähkön tuottamiseen ja sähköturvallisuuteen.

T8 ohjata oppilasta ymmärtämään teknologisten sovellusten toimintaperiaatteita ja merkitystä sekä innostaa osallistumaan yksinkertaisten teknologisten ratkaisujen ideointiin, suunnitteluun, kehittämiseen ja soveltamiseen yhteistyössä muiden kanssa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Teknologinen osaaminen ja yhteistyö teknologisessa ongelmanratkaisussa	Oppilas osaa kuvata joitakin teknologisia sovelluksia ja niiden toimintaperiaatteita. Oppilas osaa työskennellä yhteistyössä teknologisen ratkaisun ideoinnissa, suunnittelussa, kehittämisessä ja soveltamisessa.

Tutustutaan säteilylajeihin.

Perehdytään energiantuotantoon ja kestävään energiavarojen käyttöön.

Vuorovaikutus ja liike käsitellään kahdeksannella luokalla.

Tutustutaan sähköiseen varautumiseen ja magnetismiin. Tutkitaan tasavirtapiiriä, siihen liittyviä suureita ja niiden välisiä riippuvuuksia. Perehdytään sähkön tuottamiseen ja sähköturvallisuuteen.

T9 opastaa oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon ja mittaustulosten hankkimiseen, käsittelemiseen ja esittämiseen sekä tukea oppilaan oppimista havainnollistavien simulaatioiden avulla

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tieto- ja viestintätekniiikan käyttö	Oppilas osaa käyttää tieto- ja viestintäteknologisia välineitä tai sovelluksia tiedon ja mittaustulosten hankkimiseen, käsittelemiseen ja esittämiseen. Oppilas osaa tehdä havaintoja ja päätelmiä simulaatiosta.

Tutustutaan säteilylajeihin.

Perehdytään energiantuotantoon ja kestävään energiavarojen käyttöön.

Vuorovaikutus ja liike käsitellään kahdeksannella luokalla.

Tutustutaan sähköiseen varautumiseen ja magnetismiin. Tutkitaan tasavirtapiiriä, siihen liittyviä suureita ja niiden välisiä riippuvuuksia. Perehdytään sähkön tuottamiseen ja sähköturvallisuuteen.

T10 ohjata oppilasta käyttämään fysiikan käsitteitä täsmällisesti sekä jäsentämään omia käsitteitä kohti luonnontieteellisten teorioiden mukaisia käsityksiä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Käsitteiden käyttö ja jäsentäminen	Oppilas osaa kuvata ja selittää ilmiöitä fysiikan keskeisten käsitteiden avulla. Oppilas osaa yhdistää ilmiöön siihen liittyvät ominaisuudet ja ominaisuuksia kuvaavat suureet.

Tutustutaan säteilylajeihin.

Perehdytään energiantuotantoon ja kestävään energiavarojen käyttöön.

Vuorovaikutus ja liike käsitellään kahdeksannella luokalla.

Tutustutaan sähköiseen varautumiseen ja magnetismiin. Tutkitaan tasavirtapiiriä, siihen liittyviä suureita ja niiden välisiä riippuvuuksia. Perehdytään sähkön tuottamiseen ja sähköturvallisuuteen.

T11 ohjata oppilasta käyttämään erilaisia malleja ilmiöiden kuvaamisessa ja selittämisessä sekä ennusteiden tekemisessä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Mallien käyttäminen	Oppilas osaa käyttää yksinkertaisia malleja ja tehdä ennusteita sekä harjoittelee yksinkertaisten mallien muodostamista mittaustuloksista. Oppilas osaa kuvata mallia ja nimetä mallin rajoituksia tai puutteita.

Tutustutaan säteilylajeihin.

Perehdytään energiantuotantoon ja kestävään energiavarojen käyttöön.

Vuorovaikutus ja liike käsitellään kahdeksannella luokalla.

Tutustutaan sähköiseen varautumiseen ja magnetismiin. Tutkitaan tasavirtapiiriä, siihen liittyviä suureita ja niiden välisiä riippuvuuksia. Perehdytään sähkön tuottamiseen ja sähköturvallisuuteen.

T12 ohjata oppilasta käyttämään ja arvioimaan kriittisesti eri tietolähteitä sekä ilmaisemaan ja perustelemaan erilaisia näkemyksiä fysiikalle ominaisella tavalla

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Argumentointi-aidot ja tietolähteiden käyttäminen	Oppilas osaa hakea tietoa erilaisista tietolähteistä ja valita joitakin luotettavia tietolähteitä. Oppilas osaa ilmaista ja perustella erilaisia näkemyksiä fysiikalle ominaisella tavalla.

Tutustutaan säteilylajeihin.

Perehdytään energiantuotantoon ja kestävään energiavarojen käyttöön.

Vuorovaikutus ja liike käsitellään kahdeksannella luokalla.

Tutustutaan sähköiseen varautumiseen ja magnetismiin. Tutkitaan tasavirtapiiriä, siihen liittyviä suureita ja niiden välisiä riippuvuuksia. Perehdytään sähkön tuottamiseen ja sähköturvallisuuteen.

T13 ohjata oppilasta hahmottamaan luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä sekä tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Luonnontieteellisen tiedon luonteen hahmottaminen	Oppilas osaa kuvata fysiikkaan liittyvien esimerkkien avulla luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä. Oppilas osaa kuvata esimerkkien avulla tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa.

Tutustutaan säteilylajeihin.

Perehdytään energiantuotantoon ja kestävään energiavarojen käyttöön.

Vuorovaikutus ja liike käsitellään kahdeksannella luokalla.

Tutustutaan sähköiseen varautumiseen ja magnetismiin. Tutkitaan tasavirtapiiriä, siihen liittyviä suureita ja niiden välisiä riippuvuuksia. Perehdytään sähkön tuottamiseen ja sähköturvallisuuteen.

T14 ohjata oppilasta saavuttamaan riittävät tiedolliset valmiudet jatko-opintoja varten vuorovaikutuksesta ja liikkeestä sekä sähköstä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tiedollisten jatko-opinto-valmiuksien saavuttaminen	Oppilas osaa käyttää vuorovaikutuksen ja liikkeen sekä sähkön keskeisiä käsitteitä, olioita, ilmiöitä, ominaisuuksia, suureita, malleja ja lakeja tutuissa tilanteissa.

Vuorovaikutus ja liike käsitellään kahdeksannella luokalla.

Tutustutaan sähköiseen varautumiseen ja magnetismiin. Tutkitaan tasavirtapiiriä, siihen liittyviä suureita ja niiden välisiä riippuvuuksia. Perehdytään sähkön tuottamiseen ja sähköturvallisuuteen.

T15 ohjata oppilasta soveltamaan fysiikan tietojaan ja taitojaan monialaisissa oppimiskokonaisuuksissa sekä tarjota mahdollisuuksia tutustua fysiikan soveltamiseen erilaisissa tilanteissa kuten luonnossa, elinkeinoelämässä, järjestöissä tai tiedeyhteisöissä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tietojen ja taitojen soveltaminen eri tilanteissa	Oppilas osaa käyttää fysiikan tietojaan ja taitojaan monialaisessa oppimiskokonaisuudessa tai tilanteessa, jossa fysiikkaa sovelletaan eri ympäristöissä.

Tutustutaan säteilylajeihin.

Perehdytään energiantuotantoon ja kestävään energiavarojen käyttöön.

Vuorovaikutus ja liike käsitellään kahdeksannella luokalla.

Tutustutaan sähköiseen varautumiseen ja magnetismiin. Tutkitaan tasavirtapiiriä, siihen liittyviä suureita ja niiden välisiä riippuvuuksia. Perehdytään sähkön tuottamiseen ja sähköturvallisuuteen.

34.6.6. Käsiyö

Oppiaineen tehtävä

Käsiyön oppiaineen tehtävänä on ohjata oppilaita kokonaiseen käsiyöprosessin hallintaan. Käsiyö on monimateriaalinen oppiaine, jossa toteutetaan käsiyöilmaisuun, muotoiluun ja teknologiaan perustuvaa toimintaa. Tähän kuuluu tuotteen tai teoksen itsenäinen tai yhteisöllinen suunnittelu, valmistus ja oman tai yhteisen käsiyöprosessin arviointi. Käsiyön tekeminen on tutkivaa, keksivää ja kokeilevaa toimintaa ja siinä toteutetaan ennakkoluulottomasti erilaisia visuaalisia, materiaalisia, teknisiä sekä valmistusmenetelmällisiä ratkaisuja. Käsiyössä opetellaan ymmärtämään, arvioimaan ja kehittämään erilaisia teknologisia sovelluksia sekä käyttämään opittuja tietoja ja taitoja arjessa. Käsiyössä kehitetään oppilaiden avaruudellista hahmottamista, tuntoaistia ja käsillä tekemistä, jotka edistävät motorisia taitoja, luovuutta ja suunnitteluosaamista. Opetuksella vahvistetaan edellytyksiä monipuoliseen työskentelyyn. Käsiyön merkitys on pitkäjänteisessä ja innovatiivisessa työskentelyprosessissa sekä itsetuntoa vahvistavassa, mielihyvää tuottavassa kokemuksessa.

Opetuksessa painotetaan oppilaiden erilaisia kiinnostuksen kohteita ja korostetaan yhteisöllistä toimintaa. Käsityössä lähtökohtana on erilaisten laaja-alaisten teemojen kokonaisvaltainen tarkastelu oppiainerajat luontevasti ylittäen. Ympäröivän materiaalisesta maailman tuntemus luo perustaa kestäväälle elämäntavalle ja kehitykselle. Tähän sisältyy myös oppilaiden oma elämämpiiri, paikallinen kulttuuriperintö sekä yhteisön kulttuurinen moninaisuus. Käsityö kasvattaa eettisiä, tiedostavia, osallistuvia sekä osaavia ja yritteliäitä kansalaisia, jotka arvostavat itseään tekijöinä ja joilla on taito käsityöilmaisuun sekä halu ylläpitää ja kehittää käsityökulttuuria.

Oppiaineen tehtävä vuosiluokilla 7-9

Vuosiluokilla 7-9 käsityön opetus vahvistaa ja syventää oppilaiden omasta elämysmaailmasta nousevaa innovointia ja ongelmanratkaisua sekä käsityön tekemiseen, ilmaisuun ja suunnitteluun liittyvien tietojen ja taitojen osaamista. Käsityön opiskelu pohjautuu rakennetun ympäristön ja monimateriaalisen maailman havainnointiin, tutkimiseen ja tiedon soveltamiseen. Tekemisen taitoja syvennettäessä tunnustetaan myös erilaisia teknologisia toimintaperiaatteita ja niihin liittyviä käytännön ongelmia. Käsityön kasvatustehtävänä on tukea oppilaiden hyvinvointia ja elämänhallintaa sekä työelämään ja ammattiin liittyviä valintoja.

Käsityön oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Monipuoliset laitteet, koneet, työvälineet ja ympäristöt mahdollistavat monimateriaalisen käsityön oppimisen ja vastuullisen työskentelyasenteen omaksumisen. Arkielämää, luontoa, rakennettua ja esineympäristöä havainnoidaan ja hyödynnetään käsityön suunnittelussa ja valmistuksessa. Käsityössä hyödynnetään mobiililaitteita ja harjaannutaan kolmiulotteisten piirrosten ja mallien tekemiseen. Opetuksessa käytetään teknisen työn ja tekstiilityön työtapoja. Toiminnallista oppimista tuetaan tutkivan oppimisen projekteilla yhteistyössä ulkopuolisten asiantuntijoiden ja eri tahojen kanssa oppiaineiden rajoja ylittäen. Käsityöhön tutustutaan museo- ja näyttely- ja yritysvierailuilla.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki käsityössä vuosiluokilla 7-9

Oppiaineen tavoitteiden kannalta keskeistä ohjauksen/tuen järjestämisessä on huomioida pedagogisesti erilaiset työ- ja vuorovaikutustavat, joilla tuetaan oppilaiden käsityötaitojen oppimista, suunnittelua ja yhteisöllistä työskentelyä. Yksilö-, ryhmä- ja yhteisöllisillä työtavoilla kannustetaan oppilaita osallisuuteen, aktiivisuuteen ja itseohjautuvuuteen. Opetuksessa huomioidaan oppilaiden erilaiset edellytykset ja tarpeet käsityön opiskeluun ja tehdään sen mukaisia eriytettyjä ratkaisuja esimerkiksi käytettävien oppimisympäristöjen, työvälineiden, työtapojen ja työtehtävien valinnassa.

Oppilaan oppimisen arviointi käsityössä vuosiluokilla 7-9

Oppimisen arviointi on oppilaita ohjaavaa ja kannustavaa. Arviointi perustuu kokonaiseen käsityön prosessiin, sen tavoitteisiin ja kriteereihin sekä opiskelun aikana tehtyyn jatkuvaan arviointiin ja dokumentointiin. Huolehditaan siitä, että oppilaat tietävät arvioinnin perusteet. Eri vaiheiden dokumentointi toimii arvioinnin välineenä. Oppilaat saavat monipuolista palautetta edistymisestään ja osaamisestaan. Arvioinnilla tuetaan laaja-alaisen käsityötaitojen kehittymistä. Oppilaille annetaan erilaisia mahdollisuuksia osoittaa edistymistään ja kannustetaan omien vahvuuksien ylläpitämiseen sekä kehittymässä olevien taitojensa hallitsemiseen. Oppilaita ohjataan arvioimaan omaa oppimistaan ja tarjotaan erilaisia tapoja tehdä itse- ja vertaisarviointia. Palautteen anto on vuorovaikutteista, jolloin myös opettaja saa palautetta käyttämistään menetelmistä tai työtavoista.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona oppiaineen opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena. Päättöarvioinnilla määritellään, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut käsityön oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan

osaamisen taso käsityön valtakunnallisiin päättöarvioinnin kriteereihin. Osaaminen oppiaineessa kehittyi koko opiskelun ajan. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki valtakunnalliset päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle vastaava tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin kriteerien määrittämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta. Numeroarvosana laaditaan yhdessä käsityön opetukseen osallistuneiden opettajien kesken.

Vuosiluokka 7

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Innovointi

Ratkaistaan erilaisia tuotesuunnittelutehtäviä luovasti ja kekseliäästi käyttäen käsityön käsitteistöä, merkkejä ja symboleja. Toteutetaan suunnitelmat itseilmaisua vahvistaen. Tehdään käsityöprosessin itse- ja vertaisarviointia prosessin edetessä.

S2 Muotoilu

Perehdytään asumisen, liikkumisen ja pukeutumisen yhteiskunnalliseen, kulttuuriseen ja teknologiseen kehitykseen sekä hyödynnetään paikallisuutta ja eri kulttuurien perinteitä, nykyisyyttä ja tulevaisuutta suunnittelussa, muotoilussa ja toteutuksessa.

S3 Kokeilu

Harjoitellaan erilaisia tapoja muokata, yhdistää ja käsitellä materiaaleja sekä käytetään luovasti ja rohkeasti erilaisia perinteisiä ja uusia materiaaleja ja valmistustekniikoita. Käytetään sulautettuja järjestelmiä käsityöhön eli sovelletaan ohjelmointia suunnitelmiin ja valmistettaviin tuotteisiin.

S4 Dokumentointi ja arviointi

Tutustutaan eri menetelmien tarjoamiin mahdollisuuksiin tuotteiden suunnittelu- ja valmistusprosessissa. Analysoidaan tuotteiden muotoilua ja käytettävyyttä. Kokonainen käsityöprosessi dokumentoidaan hyödyntäen tieto- ja viestintäteknologiaa.

S5 Tekeminen

Valmistetaan erilaisia laadukkaita ja toimivia, ekologisesti ja eettisesti kestäviä tuotteita tai teoksia. Käytetään käsityön tekemiseen tarvittavia työvälineitä, koneita ja laitteita monipuolisesti ja tarkoituksenmukaisesti.

S6 Työturvallisuus

Perehdytään työturvallisuuteen ja kartoitetaan ja arvioidaan työn vaaroja sekä riskejä osana käsityöprosessia. Työskennellään turvallisesti.

Työturvallisuuteen perehdytetään kaksi kertaa vuodessa, elokuussa lukuvuoden alkaessa ja kerraten kevätlukukauden alussa.

S8 Tiedostaminen ja osallistuminen

Tutkitaan käsityön ja tuotteiden erilaisia merkityksiä yksilön, yhteiskunnan ja ympäristön näkökulmasta. Pohditaan käsityötä hyvinvoinnin ja kestävän kehityksen edistäjänä arjessa. Harjoitellaan käsityöllä osallistumista, vaikuttamista ja viestimistä.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S2, S3, S4, S5	L2, L3
T3	S1, S2, S3, S4, S5	L4, L6
T4	S1, S2, S3, S4, S5	L2, L4
T5	S6	L3, L6
T6	S1, S2, S3, S4, S5	L5
T8	S8	L1, L4, L7

Vuosiluokan tavoitteet

T1 ohjata oppilasta suunnittelemaan työskentelyään sekä ideoimaan, tutkimaan ja kokeilemaan yritteliäästi

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Työskentely ja tuottaminen	Oppilas suunnittelee työskentelyään, osaa tehdä valintoja ja etsiä työhönsä omia ratkaisuja.

T3 opastaa oppilasta tutustumaan ja käyttämään monipuolisesti erilaisia työvälineitä, materiaaleja ja tarkoituksenmukaisia työtapoja sekä kehittämään innovaatioita

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Valmistaminen, tekniikat ja työstömenetelmät	Oppilas osaa valita tarkoituksenmukaisia materiaaleja sekä tekniikoita ja työstömenetelmiä ja osaa käyttää niitä valmistaessaan suunnittelemaansa tuotteita/teoksia.

T4 ohjata oppilasta käyttämään sujuvasti käsityön käsitteitä, merkkejä ja symboleja sekä vahvistamaan visuaalista, materiaalista ja teknologista ilmaisua

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Visuaalinen materiaallinen ja teknologinen ilmaisu	Oppilas käyttää käsityön keskeisiä käsitteitä ja osaa esittää ideansa selkeästi sekä toteuttaa ne suunnitelmaan perusten ottaen huomioon esteettisyyden ja toimivuuden.

T5 ohjata oppilasta havainnoimaan, ennakoimaan ja reagoimaan työtilanteisiin liittyviin riskitekijöihin ja toimimaan turvallisesti käsityöprosessissa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Turvallinen työskentely	Oppilas osaa arvioida työskentelyn vaaroja ja riskejä sekä toimia turvallisesti käsityöprosessissa.

Työturvallisuuteen perehdytetään kaksi kertaa vuodessa, elokuussa lukuvuoden alkaessa ja kerraten kevätlukukauden alussa.

T6 ohjata oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologian mahdollisuuksia käsityön suunnittelussa, valmistuksessa ja dokumentoinnissa, sekä yhteisöllisen tiedon tuottamisessa ja jakamisessa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tieto- ja viestintäteknologiset taidot Yhteisöllinen työskentely	Oppilas osaa käyttää itsenäisesti ja yhdessä toisten kanssa suunnittelussa ja valmistamisessa sekä oman tai yhteisen käsityöprosessin dokumentoinnissa tieto- ja viestintäteknologiaa.

T8 ohjata oppilaita taloudelliseen ajatteluun ja kehittämään käsityöprosessiin liittyviä valintoja, jotka edistävät kestävästä elämäntapaa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Valintojen tekeminen ja niiden perustelut	Oppilas osaa perustella käsityön merkityksen kestäväälle elämäntavalle ja tehdä sen mukaisia valintoja työskentelyssään.

Vuosiluokka 8

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Innovointi

Ratkaistaan erilaisia tuotesuunnittelutehtäviä luovasti ja kekseliäästi käyttäen käsityön käsitteistöä, merkkejä ja symboleja. Toteutetaan suunnitelmat itseilmaisua vahvistaen. Tehdään käsityöprosessin itse- ja vertaisarviointia prosessin edetessä.

Oppilas osaa

- suunnitella ja toteuttaa valmistettavan työnsä itsenäisesti
- hyödyntää soveltaen aiemmin oppimaansa

S2 Muotoilu

Perehdytään asumisen, liikkumisen ja pukeutumisen yhteiskunnalliseen, kulttuuriseen ja teknologiseen kehitykseen sekä hyödynnetään paikallisuutta ja eri kulttuurien perinteitä, nykyisyyttä ja tulevaisuutta suunnittelussa, muotoilussa ja toteutuksessa.

S3 Kokeilu

Harjoitellaan erilaisia tapoja muokata, yhdistää ja käsitellä materiaaleja sekä käytetään luovasti ja rohkeasti erilaisia perinteisiä ja uusia materiaaleja ja valmistustekniikoita. Käytetään sulautettuja järjestelmiä käsityöhön eli sovelletaan ohjelmointia suunnitelmiin ja valmistettaviin tuotteisiin.

S4 Dokumentointi ja arviointi

Tutustutaan eri menetelmien tarjoamiin mahdollisuuksiin tuotteiden suunnittelu- ja valmistusprosessissa. Analysoidaan tuotteiden muotoilua ja käytettävyyttä. Kokonainen käsityöprosessi dokumentoidaan hyödyntäen tieto- ja viestintäteknologiaa.

S5 Tekeminen

Valmistetaan erilaisia laadukkaita ja toimivia, ekologisesti ja eettisesti kestäviä tuotteita tai teoksia. Käytetään käsityön tekemiseen tarvittavia työvälineitä, koneita ja laitteita monipuolisesti ja tarkoituksenmukaisesti.

Oppilas

- osaa toimia ryhmässä
- osaa pyytää neuvoa tarvittaessa

S6 Työturvallisuus

Perehdytään työturvallisuuteen ja kartoitetaan ja arvioidaan työn vaaroja sekä riskejä osana käsityöprosessia. Työskennellään turvallisesti.

S8 Tiedostaminen ja osallistuminen

Tutkitaan käsityön ja tuotteiden erilaisia merkityksiä yksilön, yhteiskunnan ja ympäristön näkökulmasta. Pohditaan käsityötä hyvinvoinnin ja kestävä kehityksen edistäjänä arjessa. Harjoitellaan käsityöllä osallistumista, vaikuttamista ja viestimistä.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S2, S3, S4, S5	L2, L3
T2	S1, S2, S3, S4, S5	L1
T3	S1, S2, S3, S4, S5	L4, L6
T4	S1, S2, S3, S4, S5	L2, L4
T5	S6	L3, L6
T6	S1, S2, S3, S4, S5	L5
T8	S8	L1, L4, L7

Vuosiluokan tavoitteet

T1 ohjata oppilasta suunnittelemaan työskentelyään sekä ideoimaan, tutkimaan ja kokeilemaan yritteliäästi

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Työskentely ja tuottaminen	Oppilas suunnittelee työskentelyään, osaa tehdä valintoja ja etsiä työhönsä omia ratkaisuja.

Oppilas

- osaa toimia ryhmässä
- osaa pyytää neuvoa tarvittaessa

T2 ohjata oppilasta asettamaan käsityöhön omia oppimisen ja työskentelyn tavoitteita sekä toteuttamaan niiden perusteella kokonainen käsityöprosessi ja arvioimaan oppimistaan

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kokonaisen käsityöprosessin toteuttaminen	Oppilas osaa asettaa työskentelylleen tavoitteita sekä työskentelee käsityöprosessin mukaisesti ja arvioi realistisesti oppimistaan käsityöprosessin aikana.

Oppilas osaa

- suunnitella ja toteuttaa valmistettavan työnsä itsenäisesti
- hyödyntää soveltaen aiemmin oppimaansa

Oppilas

- osaa toimia ryhmässä
- osaa pyytää neuvoa tarvittaessa

T3 opastaa oppilasta tutustumaan ja käyttämään monipuolisesti erilaisia työvälineitä, materiaaleja ja tarkoituksenmukaisia työtapoja sekä kehittämään innovaatioita

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Valmistaminen, tekniikat ja työstömenetelmät	Oppilas osaa valita tarkoituksenmukaisia materiaaleja sekä tekniikoita ja työstömenetelmiä ja osaa käyttää niitä valmistaessaan suunnittelemaansa tuotteita/teoksia.

Oppilas osaa

- suunnitella ja toteuttaa valmistettavan työnsä itsenäisesti
- hyödyntää soveltaen aiemmin oppimaansa

Oppilas

- osaa toimia ryhmässä
- osaa pyytää neuvoa tarvittaessa

T4 ohjata oppilasta käyttämään sujuvasti käsityön käsitteitä, merkkejä ja symboleja sekä vahvistamaan visuaalista, materiaalista ja teknologista ilmaisuaan

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Visuaalinen materiaallinen ja teknologinen ilmaisu	Oppilas käyttää käsityön keskeisiä käsitteitä ja osaa esittää ideansa selkeästi sekä toteuttaa ne suunnitelmaan perusten ottaen huomioon esteettisyyden ja toimivuuden.

Oppilas osaa

- suunnitella ja toteuttaa valmistettavan työnsä itsenäisesti
- hyödyntää soveltaen aiemmin oppimaansa

Oppilas

- osaa toimia ryhmässä
- osaa pyytää neuvoa tarvittaessa

T5 ohjata oppilasta havainnoimaan, ennakoimaan ja reagoimaan työtilanteisiin liittyviin riskitekijöihin ja toimimaan turvallisesti käsityöprosessissa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Turvallinen työskentely	Oppilas osaa arvioida työskentelyn vaaroja ja riskejä sekä toimia turvallisesti käsityöprosessissa.

T6 ohjata oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologian mahdollisuuksia käsityön suunnittelussa, valmistuksessa ja dokumentoinnissa, sekä yhteisöllisen tiedon tuottamisessa ja jakamisessa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tieto- ja viestintäteknologiset taidot Yhteisöllinen työskentely	Oppilas osaa käyttää itsenäisesti ja yhdessä toisten kanssa suunnittelussa ja valmistamisessa sekä oman tai yhteisen käsityöprosessin dokumentoinnissa tieto- ja viestintäteknologiaa.

Oppilas osaa

- suunnitella ja toteuttaa valmistettavan työnsä itsenäisesti
- hyödyntää soveltaen aiemmin oppimaansa

Oppilas

- osaa toimia ryhmässä
- osaa pyytää neuvoa tarvittaessa

T8 ohjata oppilaita taloudelliseen ajatteluun ja kehittämään käsityöprosessiin liittyviä valintoja, jotka edistävät kestäväää elämäntapaa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Valintojen tekeminen ja niiden perustelut	Oppilas osaa perustella käsityön merkityksen kestäväälle elämäntavalle ja tehdä sen mukaisia valintoja työskentelyssään.

Vuosiluokka 9

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Innovointi

Ratkaistaan erilaisia tuotesuunnittelutehtäviä luovasti ja kekseliäästi käyttäen käsityön käsitteistöä, merkkejä ja symboleja. Toteutetaan suunnitelmat itseilmaisua vahvistaen. Tehdään käsityöprosessin itse- ja vertaisarviointia prosessin edetessä.

S2 Muotoilu

Perehdytään asumisen, liikkumisen ja pukeutumisen yhteiskunnalliseen, kulttuuriseen ja teknologiseen kehitykseen sekä hyödynnetään paikallisuutta ja eri kulttuurien perinteitä, nykyisyyttä ja tulevaisuutta suunnittelussa, muotoilussa ja toteutuksessa.

S3 Kokeilu

Harjoitellaan erilaisia tapoja muokata, yhdistää ja käsitellä materiaaleja sekä käytetään luovasti ja rohkeasti erilaisia perinteisiä ja uusia materiaaleja ja valmistustekniikoita. Käytetään sulautettuja järjestelmiä käsityöhön eli sovelletaan ohjelmointia suunnitelmiin ja valmistettaviin tuotteisiin.

S4 Dokumentointi ja arviointi

Tutustutaan eri menetelmien tarjoamiin mahdollisuuksiin tuotteiden suunnittelu- ja valmistusprosessissa. Analysoidaan tuotteiden muotoilua ja käytettävyyttä. Kokonainen käsityöprosessi dokumentoidaan hyödyntäen tieto- ja viestintäteknologiaa.

S5 Tekeminen

Valmistetaan erilaisia laadukkaita ja toimivia, ekologisesti ja eettisesti kestäviä tuotteita tai teoksia. Käytetään käsityön tekemiseen tarvittavia työvälineitä, koneita ja laitteita monipuolisesti ja tarkoituksenmukaisesti.

S6 Työturvallisuus

Perehdytään työturvallisuuteen ja kartoitetaan ja arvioidaan työn vaaroja sekä riskejä osana käsityöprosessia. Työskennellään turvallisesti.

S7 Yrittäjämäinen oppiminen

Tutustutaan yrittäjämäiseen oppimiseen, yrittäjyyteen ja järjestöyhteistyöhön havainnollisesti, virtuaalisesti, opintokäynneillä tai yritysvierailuilla. Huomioidaan käsityöosaamisen merkitys työelämälle. Hyödynnetään kulttuurilaitosten tarjontaa ideoinnin lähteenä.

S8 Tiedostaminen ja osallistuminen

Tutkitaan käsityön ja tuotteiden erilaisia merkityksiä yksilön, yhteiskunnan ja ympäristön näkökulmasta. Pohditaan käsityötä hyvinvoinnin ja kestävä kehityksen edistäjänä arjessa. Harjoitellaan käsityöllä osallistumista, vaikuttamista ja viestimistä.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S2, S3, S4, S5	L2, L3
T2	S1, S2, S3, S4, S5	L1
T3	S1, S2, S3, S4, S5	L4, L6
T4	S1, S2, S3, S4, S5	L2, L4
T5	S6	L3, L6
T6	S1, S2, S3, S4, S5	L5
T7	S7	L6
T8	S8	L1, L4, L7

Vuosiluokan tavoitteet

T1 ohjata oppilasta suunnittelemaan työskentelyään sekä ideoimaan, tutkimaan ja kokeilemaan yritteliäästi

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Työskentely ja tuottaminen	Oppilas suunnittelee työskentelyään, osaa tehdä valintoja ja etsiä työhönsä omia ratkaisuja.

T2 ohjata oppilasta asettamaan käsityöhön omia oppimisen ja työskentelyn tavoitteita sekä toteuttamaan niiden perusteella kokonainen käsityöprosessi ja arvioimaan oppimistaan

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kokonaisen käsityöprosessin toteuttaminen	Oppilas osaa asettaa työskentelylleen tavoitteita sekä työskentelee käsityöprosessin mukaisesti ja arvioi realistisesti oppimistaan käsityöprosessin aikana.

T3 opastaa oppilasta tutustumaan ja käyttämään monipuolisesti erilaisia työvälineitä, materiaaleja ja tarkoituksenmukaisia työtapoja sekä kehittämään innovaatioita

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Valmistaminen, tekniikat ja työstömenetelmät	Oppilas osaa valita tarkoituksenmukaisia materiaaleja sekä tekniikoita ja työstömenetelmiä ja osaa käyttää niitä valmistaessaan suunnittelemaan tuotteita/ teoksia.

T4 ohjata oppilasta käyttämään sujuvasti käsityön käsitteitä, merkkejä ja symboleja sekä vahvistamaan visuaalista, materiaalista ja teknologista ilmaisuaan

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Visuaalinen materiaallinen ja teknologinen ilmaisu	Oppilas käyttää käsityön keskeisiä käsitteitä ja osaa esittää ideansa selkeästi sekä toteuttaa ne suunnitelmaan perusten ottaen huomioon esteettisyyden ja toimivuuden.

T5 ohjata oppilasta havainnoimaan, ennakoimaan ja reagoimaan työtilanteisiin liittyviin riskitekijöihin ja toimimaan turvallisesti käsityöprosessissa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Turvallinen työskentely	Oppilas osaa arvioida työskentelyn vaaroja ja riskejä sekä toimia turvallisesti käsityöprosessissa.

T6 ohjata oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologian mahdollisuuksia käsityön suunnittelussa, valmistuksessa ja dokumentoinnissa, sekä yhteisöllisen tiedon tuottamisessa ja jakamisessa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tieto- ja viestintäteknologiset taidot Yhteisöllinen työskentely	Oppilas osaa käyttää itsenäisesti ja yhdessä toisten kanssa suunnittelussa ja valmistamisessa sekä oman tai yhteisen käsityöprosessin dokumentoinnissa tieto- ja viestintäteknologiaa.

T7 ohjata oppilasta tuntemaan käsityön, kädentaitojen ja teknologisen kehityksen merkitys omassa elämässään, yhteiskunnassa, yrittäjyydessä ja muussa työelämässä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kädentaitojen ja käsityön merkityksen hahmottaminen arkielämässä ja yhteiskunnassa	Oppilas osaa esimerkkien avulla kuvailla käsityön merkitystä arjessa, yhteiskunnassa ja työelämässä.

T8 ohjata oppilaita taloudelliseen ajatteluun ja kehittämään käsityöprosessiin liittyviä valintoja, jotka edistävät kestäväää elämäntapaa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Valintojen tekeminen ja niiden perustelut	Oppilas osaa perustella käsityön merkityksen kestäväälle elämäntavalle ja tehdä sen mukaisia valintoja työskentelyssään.

34.6.7. Kuvataide

Oppiaineen tehtävä

Kuvataiteen opetuksen tehtävä on ohjata oppilaita tutkimaan ja ilmaisemaan kulttuurisesti moninaista todellisuutta taiteen keinoin. Oppilaiden identiteettien rakentumista, kulttuurista osaamista ja yhteisöllisyyttä vahvistetaan kuvia tuottamalla ja tulkitsemalla. Oppilaiden omat kokemukset, mielikuvitus ja kokeileminen luovat perustan opetukselle. Kuvataiteen opetus kehittää kykyä ymmärtää taiteen, ympäristön ja muun visuaalisen kulttuurin ilmiöitä. Oppilaille tarjotaan tapoja arvottaa todellisuutta ja vaikuttaa siihen. Kulttuuriperinnön tuntemusta vahvistamalla tuetaan traditioiden välittymistä ja uudistumista. Opetus tukee oppilaiden kriittisen ajattelun kehittymistä sekä kannustaa heitä vaikuttamaan omaan elinympäristöön ja yhteiskuntaan. Kuvataiteen opetuksessa luodaan perustaa oppilaiden paikalliselle ja globaalille toimijuudelle.

Taiteelle ominainen työskentely harjaannuttaa kokemukselliseen, moniaistiseen ja toiminnalliseen oppimiseen. Oppilaat tarkastelevat kuvataidetta ja muuta visuaalista kulttuuria historiallisista ja kulttuurisista näkökulmista. Opetuksessa tutustutaan erilaisiin näkemyksiin taiteen tehtävistä. Oppilaita ohjataan käyttämään monipuolisesti erilaisia välineitä, materiaaleja, teknologioita ja ilmaisun keinoja. Opetuksessa kannustetaan monilukutaidon kehittämiseen hyödyntämällä visuaalisuutta sekä muita tiedon tuottamisen ja esittämisen tapoja. Oppilaille tarjotaan mahdollisuuksia monialaisiin oppimiskokonaisuuksiin yhteistyössä muun opetuksen ja koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa. Opetuksessa tutustutaan museoihin ja muihin kulttuurikohteisiin sekä tarkastellaan kuvataiteen harrastusmahdollisuuksia.

Oppiaineen tehtävä vuosiluokilla 7-9

Vuosiluokilla 7-9 oppilaita ohjataan syventämään omakohtaista suhdettaan kuvataiteeseen ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin sekä asettamaan määrätietoisia tavoitteita toiminnalleen. Opetuksessa vahvistetaan oppilaiden kuvallisen tuottamisen taitoja sekä kannustetaan häntä toimimaan erilaisissa visuaalisissa ympäristöissä. Oppilaita harjaannutetaan tutkimaan kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin henkilökohtaisia ja yhteiskunnallisia merkityksiä sekä käyttämään niitä osallistumisen ja vaikuttamisen muotoina. Opetuksessa kehitetään yhdessä toimimisen taitoja sekä rakennetaan yhteyksiä ajankohtaisiin kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin toimintatapoihin ja ilmiöihin. Opetus harjaannuttaa hyödyntämään tieto- ja viestintäteknologiaa ja verkkoympäristöjä luovasti, kriittisesti ja vastuullisesti. Oppilaille tarjotaan riittäviä edellytyksiä perusopetuksen jälkeisille opinnoille sekä huomioidaan työelämässä ja yhteiskunnassa tarvittavia yleisiä valmiuksia.

Oppiaineen tehtävä on perusteellisesti selvitetty ja kuvattu valtakunnallisessa opetussuunnitelman perusteissa.

Kuvataiteen oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Tavoitteena on tarjota oppimisympäristöjä ja työtapoja, joilla mahdollistetaan monipuolinen materiaalien, teknologioiden ja ilmaisukeinojen käyttäminen sekä niiden luova soveltaminen. Opetustilanteissa luodaan aktiiviseen kokeilemiseen ja harjoitteluun rohkaiseva ilmapiiri. Pedagogisilla ratkaisuilla tuetaan moniaistista havainnointia, pitkäjänteistä työskentelyä sekä tutkivaa ja tavoitteellista taideoppimista. Opetuksessa otetaan huomioon yksilölliset kuvailmaisuuden tarpeet ja mahdollistetaan tarkoituksenmukainen työskentely yksin ja ryhmässä. Tavoitteena on luoda oppimiseen ja vuorovaikutukseen kannustava toimintakulttuuri sekä koulussa että koulun ulkopuolisissa ympäristöissä. Vuosiluokilla 7-9 tuetaan tutkivaa ja ilmiökeskeistä työskentelyä taiteen traditioita ja aikalaistaiteen toimintatapoja hyödyntämällä. Opetuksessa luodaan mahdollisuuksia verkko- ja mediaympäristöjen monipuoliselle käytölle, taiteidenvälisille ja koulun ulkopuolisille projekteille sekä globaalien kysymysten käsittelylle.

Kuvataiteen oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet on selitetty ja kuvattu valtakunnallisessa opetus suunnitelman perusteissa.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki kuvataiteessa vuosiluokilla 7-9

Tavoitteena ohjauksen, eriyttämisen ja tuen järjestämisessä on oppilaiden sosiaalisten, psyykkisten ja motoristen lähtökohtien ja taitojen huomioon ottaminen. Taideoppimisen yksilöllinen ja yhteisöllinen luonne tukee oppilaan identiteettien rakentumista, osallisuutta ja hyvinvointia. Opetuksessa otetaan huomioon oppilaiden yksilölliset ohjauksen tarpeet. Opetusta eriytetään tarvittaessa esimerkiksi ilmaisukeinojen, työtapojen ja oppimisympäristöjen valinnoilla. Opetustilanteissa oppilaat voivat hyödyntää vahvuuksiaan, soveltaa erilaisia työtapoja ja käyttää vaihtoehtoisia lähestymistapoja. Taideoppimiselle luodaan turvallinen, moninaisuutta kunnioittava ja itseilmaisuun rohkaiseva ilmapiiri, jossa oppilaat saavat henkilökohtaista ohjausta ja tukea. Vaihtoehtoisia pedagogisia lähestymistapoja voidaan tarvita erityisesti havaintojen ja tunteiden visuaalisessa ilmaisussa sekä motoristen taitojen kehittämisessä. Ohjauksen, eriyttämisen ja tuen järjestämisessä voidaan hyödyntää esimerkiksi leikinomaisuutta, pelejä ja eri aistialueisiin liittyviä kokemuksia. Vuosiluokilla 7-9 tavoitteena on vahvistaa oppilaan osaamista kuvataiteessa perusopetuksen jälkeisiin opintoihin valmistavasta näkökulmasta.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki on kuvattu valtakunnallisessa opetussuunnitelman perusteissa.

Oppilaan oppimisen arviointi kuvataiteessa vuosiluokilla 7-9

Oppimisen arviointi kuvataiteessa on luonteeltaan kannustavaa, ohjaavaa ja oppilaiden yksilöllisen edistymisen huomioivaa. Arvioinnilla tuetaan kuvan tuottamisen ja tulkinnan taitojen, taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin tuntemuksen, pitkäjänteisten työtapojen sekä itsearviointitaitojen kehittymistä. Oppilaita ohjataan arvioinnilla omien ajatusten ilmaisemiseen ja toisten näkemysten arvostamiseen. Oppimisen arviointi kohdistuu kaikkiin opetuksen tavoitteissa määriteltäviin taideoppimisen ulottuvuuksiin.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona kuvataiteen opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena. Päättöarvioinnilla määritellään, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut kuvataiteen oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen taso kuvataiteen valtakunnallisiin päättöarvioinnin kriteereihin. Kuvataiteessa oppilaan osaaminen kehittyy kaikissa opetuksen tavoitteissa kuvatuilla taideoppimisen ulottuvuuksilla oppimäärän päättymiseen saakka. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki valtakunnalliset päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle vastaava tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin kriteerien määrittämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Arvioinnin perusteet on kuvattu opetussuunnitelman perusteissa.

Vuosiluokka 7

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Omat kuvakulttuurit

Opetuksen sisällöiksi valitaan oppilaiden tekemiä kuvia ja kuvakulttuureja, joihin he osallistuvat omaehtoisesti. Opetuksen sisältöjä valitaan myös oppilaiden omia kuvakulttuureja uudistavista ilmiöistä. Omia kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään omien kuvakulttuurien merkitystä omaan elinympäristöön sekä yhteiskuntaan vaikuttamisen kannalta.

Kuvallinen tuottaminen omien kuvien ja kuvakulttuurien pohjalta. Työskentelyn lähtökohtana on oppilaiden omat ajatukset ja kiinnostuksen kohteet. Analysoidaan ja vertaillaan taidekuvia, mediakuvia ja esineympäristöä.

S2 Ympäristön kuvakulttuurit

Opetuksen sisällöt valitaan erilaisista ympäristöistä, esineistä, mediakulttuureista ja virtuaalimaailmoista. Sisältöjä valitaan monipuolisesti rakennetuista ja luonnon ympäristöistä sekä mediasta. Sisältöjen valinnoilla kehitetään oppilaan tietoisuutta erilaisia ympäristöjä ja medioita koskevista laajemmista kysymyksistä. Ympäristön kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään erilaisten ympäristöjen ja medioiden merkitystä sekä oppilaiden elinpiirin että globaalin maailman näkökulmista.

Hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan oppilaiden käyttämiä media- ja kuvamaailmoja esim. pelejä, verkkoyhteisöjä yms. Valitaan opetuksen aiheita Lapin luonnosta ja rakennetusta ympäristöstä.

S3 Taiteen maailmat

Opetuksen sisällöt valitaan eri aikoina, eri ympäristöissä ja eri kulttuureissa tuotetusta kuvataiteesta. Oppilaat syventyvät erilaisiin taidekäsitteisiin ja taiteen ilmiöihin tarkastelemalla niitä taiteilijan ja vastaanottajan sekä taiteen instituutioiden ja yhteiskunnan näkökulmista. Taideteoksia käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään kulttuurisen moninaisuuden vaikutuksia sekä taiteen tuottamiseen että tulkintaan yksilön ja yhteiskunnan näkökulmista.

Tarkastellaan taiteilijoita ja heidän teoksiaan eri aikakausina eri kulttuureissa. Huomioidaan paikallinen kuvataide ja sen historia. Taiteen maailmoja käsitellään tarkastelemalla teoksia sekä käsittelemällä niitä visuaalisin keinoin, perinteisin menetelmin tai nykyteknologian avulla.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1, S2, S3	L1, L3, L4, L5
T2	S1, S2, S3	L2, L4, L5, L6
T3	S1, S2, S3	L2, L3, L4, L5
T4	S1, S2, S3	L2, L3, L5, L6
T5	S1, S2, S3	L1, L2, L3, L5
T6	S1, S2, S3	L1, L2, L4, L7
T7	S1, S2, S3	L1, L4, L5, L6
T8	S1, S2, S3	L2, L3, L6, L7
T9	S1, S2, S3	L1, L2, L5, L6
T10	S1, S2, S3	L3, L4, L6, L7
T11	S1, S2, S3	L1, L2, L4, L7

Vuosiluokan tavoitteet

T1 kannustaa oppilasta havainnoimaan, taidetta, ympäristöä ja muuta visuaalista kulttuuria moniaistisesti ja käyttämään monipuolisesti kuvallisen tuottamisen menetelmiä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Taiteen, ympäristön ja muun visuaalisen kulttuurin havainnoiminen	Oppilas osaa käyttää erilaisia havaintovälineitä ympäristön ja sen kuvien tarkastelussa.

Kuvallinen tuottaminen omien kuvien ja kuvakulttuurien pohjalta. Työskentelyn lähtökohtana on oppilaiden omat ajatukset ja kiinnostuksen kohteet. Analysoidaan ja vertaillaan taidekuvia, mediakuvia ja esineympäristöä.

Hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan oppilaiden käyttämiä media- ja kuvamaailmoja esim. pelejä, verkkoyhteisöjä yms. Valitaan opetuksen aiheita Lapin luonnosta ja rakennetusta ympäristöstä.

Tarkastellaan taiteilijoita ja heidän teoksiaan eri aikakausina eri kulttuureissa. Huomioidaan paikallinen kuvataide ja sen historia. Taiteen maailmoja käsitellään tarkastelemalla teoksia sekä käsittelemällä niitä visuaalisin keinoin, perinteisin menetelmin tai nykYTEknologian avulla.

T2 rohkaista oppilasta keskustelemaan omista ja muiden havainnoista ja ajatuksista sekä perustelemaan näkemyksiään

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Havaintojen ja ajattelun vaikutusten pohtiminen	Oppilas osaa sanallistaa havaintojaan ja ajatteluaan taiteesta, ympäristöstä ja muusta visuaalisesta kulttuurista.

Kuvallinen tuottaminen omien kuvien ja kuvakulttuurien pohjalta. Työskentelyn lähtökohtana on oppilaiden omat ajatukset ja kiinnostuksen kohteet. Analysoidaan ja vertaillaan taidekuvia, mediakuvia ja esineympäristöä.

Hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan oppilaiden käyttämiä media- ja kuvamaailmoja esim. pelejä, verkkoyhteisöjä yms. Valitaan opetuksen aiheita Lapin luonnosta ja rakennetusta ympäristöstä.

Tarkastellaan taiteilijoita ja heidän teoksiaan eri aikakausina eri kulttuureissa. Huomioidaan paikallinen kuvataide ja sen historia. Taiteen maailmoja käsitellään tarkastelemalla teoksia sekä käsittelemällä niitä visuaalisin keinoin, perinteisin menetelmin tai nykYTEKNOLOGIAN avulla.

T3 innostaa oppilasta ilmaisemaan havaintojaan ja ajatuksiaan kuvallisesti erilaisia välineitä ja tiedon tuottamisen tapoja käyttäen eri ympäristöissä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Havaintojen ja ajatusten kuvallinen ilmaiseminen	Oppilas osaa ilmaista havaintojaan ja ajatuksiaan kuvallisesti erilaisia välineitä ja tiedon tuottamisen tapoja käyttäen.

Kuvallinen tuottaminen omien kuvien ja kuvakulttuurien pohjalta. Työskentelyn lähtökohtana on oppilaiden omat ajatukset ja kiinnostuksen kohteet. Analysoidaan ja vertaillaan taidekuvia, mediakuvia ja esineympäristöä.

Hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan oppilaiden käyttämiä media- ja kuvamaailmoja esim. pelejä, verkkoyhteisöjä yms. Valitaan opetuksen aiheita Lapin luonnosta ja rakennetusta ympäristöstä.

Tarkastellaan taiteilijoita ja heidän teoksiaan eri aikakausina eri kulttuureissa. Huomioidaan paikallinen kuvataide ja sen historia. Taiteen maailmoja käsitellään tarkastelemalla teoksia sekä käsittelemällä niitä visuaalisin keinoin, perinteisin menetelmin tai nykYTEKNOLOGIAN avulla.

T4 ohjata oppilasta soveltamaan erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja ilmaisun keinoja sekä syventämään kuvallisen tuottamisen taitojaan

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kuvailmaisun taitojen syventäminen	Oppilas osaa käyttää tavoitteellisesti erilaisia kuvallisen tuottamisen materiaaleja, tekniikoita ja keinoja kuvailmaisussaan.

Kuvallinen tuottaminen omien kuvien ja kuvakulttuurien pohjalta. Työskentelyn lähtökohtana on oppilaiden omat ajatukset ja kiinnostuksen kohteet. Analysoidaan ja vertaillaan taidekuvia, mediakuvia ja esineympäristöä.

Hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan oppilaiden käyttämiä media- ja kuvamaailmoja esim. pelejä, verkkoyhteisöjä yms. Valitaan opetuksen aiheita Lapin luonnosta ja rakennetusta ympäristöstä.

Tarkastellaan taiteilijoita ja heidän teoksiaan eri aikakausina eri kulttuureissa. Huomioidaan paikallinen kuvataide ja sen historia. Taiteen maailmoja käsitellään tarkastelemalla teoksia sekä käsittelemällä niitä visuaalisin keinoin, perinteisin menetelmin tai nykytekniikan avulla.

T5 ohjata oppilasta tutkivaan lähestymistapaan itsenäisessä ja yhteistoiminnallisessa kuvallisessa työskentelyssä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tutkivan lähestymistavan käyttäminen	Oppilas osaa käyttää tutkivaa lähestymistapaa itsenäisesti tai ryhmässä työskennellessään.

Kuvallinen tuottaminen omien kuvien ja kuvakulttuurien pohjalta. Työskentelyn lähtökohtana on oppilaiden omat ajatukset ja kiinnostuksen kohteet. Analysoidaan ja vertaillaan taidekuvia, mediakuvia ja esineympäristöä.

Hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan oppilaiden käyttämiä media- ja kuvamaailmoja esim. pelejä, verkkoyhteisöjä yms. Valitaan opetuksen aiheita Lapin luonnosta ja rakennetusta ympäristöstä.

Tarkastellaan taiteilijoita ja heidän teoksiaan eri aikakausina eri kulttuureissa. Huomioidaan paikallinen kuvataide ja sen historia. Taiteen maailmoja käsitellään tarkastelemalla teoksia sekä käsittelemällä niitä visuaalisin keinoin, perinteisin menetelmin tai nykytekniikan avulla.

T6 rohkaista oppilasta ilmaisemaan mielipiteitään sekä soveltamaan kuvallisen viestinnän ja vaikuttamisen keinoja omissa kuvissaan

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kuvallisen tuottamisen avulla vaikuttaminen	Oppilas pyrkii vaikuttamaan ympäristöön ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin kuvallisin keinoin.

Kuvallinen tuottaminen omien kuvien ja kuvakulttuurien pohjalta. Työskentelyn lähtökohtana on oppilaiden omat ajatukset ja kiinnostuksen kohteet. Analysoidaan ja vertaillaan taidekuvia, mediakuvia ja esineympäristöä.

Hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan oppilaiden käyttämiä media- ja kuvamaailmoja esim. pelejä, verkkoyhteisöjä yms. Valitaan opetuksen aiheita Lapin luonnosta ja rakennetusta ympäristöstä.

Tarkastellaan taiteilijoita ja heidän teoksiaan eri aikakausina eri kulttuureissa. Huomioidaan paikallinen kuvataide ja sen historia. Taiteen maailmoja käsitellään tarkastelemalla teoksia sekä käsittelemällä niitä visuaalisin keinoin, perinteisin menetelmin tai nykytekniikan avulla.

T7 ohjata oppilasta soveltamaan kuvallisia, sanallisia ja muita kuvatulkinnan menetelmiä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kuvatulkinnan menetelmien soveltaminen	Oppilas osaa käyttää joitakin kuvallisia, sanallisia ja muita kuvatulkinnan menetelmiä.

Kuvallinen tuottaminen omien kuvien ja kuvakulttuurien pohjalta. Työskentelyn lähtökohtana on oppilaiden omat ajatukset ja kiinnostuksen kohteet. Analysoidaan ja vertaillaan taidekuvia, mediakuvia ja esineympäristöä.

Hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan oppilaiden käyttämiä media- ja kuvamaailmoja esim. pelejä, verkkoyhteisöjä yms. Valitaan opetuksen aiheita Lapin luonnosta ja rakennetusta ympäristöstä.

Tarkastellaan taiteilijoita ja heidän teoksiaan eri aikakausina eri kulttuureissa. Huomioidaan paikallinen kuvataide ja sen historia. Taiteen maailmoja käsitellään tarkastelemalla teoksia sekä käsittelemällä niitä visuaalisin keinoin, perinteisin menetelmin tai nykYTEknologian avulla.

T8 ohjata oppilasta tarkastelemaan taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin merkitystä yksilölle, yhteisölle ja yhteiskunnalle historian ja kulttuurin näkökulmista

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Visuaalisen kulttuurin merkityksen tarkasteleminen	Oppilas osallistuu tulkinnoillaan keskusteluun taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin merkityksestä.

Kuvallinen tuottaminen omien kuvien ja kuvakulttuurien pohjalta. Työskentelyn lähtökohtana on oppilaiden omat ajatukset ja kiinnostuksen kohteet. Analysoidaan ja vertaillaan taidekuvia, mediakuvia ja esineympäristöä.

Hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan oppilaiden käyttämiä media- ja kuvamaailmoja esim. pelejä, verkkoyhteisöjä yms. Valitaan opetuksen aiheita Lapin luonnosta ja rakennetusta ympäristöstä.

Tarkastellaan taiteilijoita ja heidän teoksiaan eri aikakausina eri kulttuureissa. Huomioidaan paikallinen kuvataide ja sen historia. Taiteen maailmoja käsitellään tarkastelemalla teoksia sekä käsittelemällä niitä visuaalisin keinoin, perinteisin menetelmin tai nykYTEknologian avulla.

T9 innostaa oppilasta soveltamaan eri aikojen ja kulttuurien kuvailmaisun tapoja kuvallisessa tuottamisessaan

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kulttuuristen kuvailmaisun tapojen soveltaminen	Oppilas osaa soveltaa joitakin kulttuurisesti erilaisia kuvailmaisun tapoja.

Kuvallinen tuottaminen omien kuvien ja kuvakulttuurien pohjalta. Työskentelyn lähtökohtana on oppilaiden omat ajatukset ja kiinnostuksen kohteet. Analysoidaan ja vertaillaan taidekuvia, mediakuvia ja esineympäristöä.

Hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan oppilaiden käyttämiä media- ja kuvamaailmoja esim. pelejä, verkkoyhteisöjä yms. Valitaan opetuksen aiheita Lapin luonnosta ja rakennetusta ympäristöstä.

Tarkastellaan taiteilijoita ja heidän teoksiaan eri aikakausina eri kulttuureissa. Huomioidaan paikallinen kuvataide ja sen historia. Taiteen maailmoja käsitellään tarkastelemalla teoksia sekä käsittelemällä niitä visuaalisin keinoin, perinteisin menetelmin tai nykYTEknologian avulla.

T10 ohjata oppilasta ottamaan kantaa taiteessa, ympäristössä ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmeneviin arvoihin

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Näkemyksen esittäminen	Oppilas osaa ilmaista näkemyksiään taiteessa, ympäristössä ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmenevistä arvoista.

Kuvallinen tuottaminen omien kuvien ja kuvakulttuurien pohjalta. Työskentelyn lähtökohtana on oppilaiden omat ajatukset ja kiinnostuksen kohteet. Analysoidaan ja vertaillaan taidekuvia, mediakuvia ja esineympäristöä.

Hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan oppilaiden käyttämiä media- ja kuvamaailmoja esim. pelejä, verkkoyhteisöjä yms. Valitaan opetuksen aiheita Lapin luonnosta ja rakennetusta ympäristöstä.

Tarkastellaan taiteilijoita ja heidän teoksiaan eri aikakausina eri kulttuureissa. Huomioidaan paikallinen kuvataide ja sen historia. Taiteen maailmoja käsitellään tarkastelemalla teoksia sekä käsittelemällä niitä visuaalisin keinoin, perinteisin menetelmin tai nykYTEknologian avulla.

T11 kannustaa oppilasta ottamaan kuvailmaisussaan huomioon kulttuurinen moninaisuus ja kestävä kehitys sekä vaikuttamaan kuvien avulla

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kuvallinen ilmaiseminen ja vaikuttaminen	Oppilas tarkastelee kuvailmaisussaan kulttuurista moninaisuutta ja kestävä kehitystä sekä tunnistaa kuvilla vaikuttamisen mahdollisuuksia.

Kuvallinen tuottaminen omien kuvien ja kuvakulttuurien pohjalta. Työskentelyn lähtökohtana on oppilaiden omat ajatukset ja kiinnostuksen kohteet. Analysoidaan ja vertaillaan taidekuvia, mediakuvia ja esineympäristöä.

Hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan oppilaiden käyttämiä media- ja kuvamaailmoja esim. pelejä, verkkoyhteisöjä yms. Valitaan opetuksen aiheita Lapin luonnosta ja rakennetusta ympäristöstä.

Tarkastellaan taiteilijoita ja heidän teoksiaan eri aikakausina eri kulttuureissa. Huomioidaan paikallinen kuvataide ja sen historia. Taiteen maailmoja käsitellään tarkastelemalla teoksia sekä käsittelemällä niitä visuaalisin keinoin, perinteisin menetelmin tai nykyteknologian avulla.

Vuosiluokka 8

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Omat kuvakulttuurit

Opetuksen sisällöiksi valitaan oppilaiden tekemiä kuvia ja kuvakulttuureja, joihin he osallistuvat omaehtoisesti. Opetuksen sisältöjä valitaan myös oppilaiden omia kuvakulttuureja uudistavista ilmiöistä. Omia kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään omien kuvakulttuurien merkitystä omaan elinympäristöön sekä yhteiskuntaan vaikuttamisen kannalta.

Kuvallinen tuottaminen omien kuvien ja kuvakulttuurien pohjalta. Työskentelyn lähtökohtana on oppilaiden omat ajatukset ja kiinnostuksen kohteet. Analysoidaan ja vertaillaan taidekuvia, mediakuvia ja esineympäristöä.

S2 Ympäristön kuvakulttuurit

Opetuksen sisällöt valitaan erilaisista ympäristöistä, esineistä, mediakulttuureista ja virtuaalimaailmoista. Sisältöjä valitaan monipuolisesti rakennetuista ja luonnon ympäristöistä sekä mediasta. Sisältöjen valinnoilla kehitetään oppilaan tietoisuutta erilaisia ympäristöjä ja medioita koskevista laajemmista kysymyksistä. Ympäristön kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään erilaisten ympäristöjen ja medioiden merkitystä sekä oppilaiden elinpiirin että globaalin maailman näkökulmista.

Hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan oppilaiden käyttämiä media- ja kuvamaailmoja esim. pelejä, verkkoyhteisöjä yms. Valitaan opetuksen aiheita Lapin luonnosta ja rakennetusta ympäristöstä.

S3 Taiteen maailmat

Opetuksen sisällöt valitaan eri aikoina, eri ympäristöissä ja eri kulttuureissa tuotetusta kuvataiteesta. Oppilaat syvenyvät erilaisiin taidekäsitteisiin ja taiteen ilmiöihin tarkastelemalla niitä taiteilijan ja vastaanottajan sekä taiteen instituutioiden ja yhteiskunnan näkökulmista. Taideteoksia käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään kulttuurisen moninaisuuden vaikutuksia sekä taiteen tuottamiseen että tulkintaan yksilön ja yhteiskunnan näkökulmista.

Tarkastellaan taiteilijoita ja heidän teoksiaan eri aikakausina eri kulttuureissa. Huomioidaan paikallinen kuvataide ja sen historia. Taiteen maailmoja käsitellään tarkastelemalla teoksia sekä käsittelemällä niitä visuaalisin keinoin, perinteisin menetelmin tai nykyteknologian avulla.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1, S2, S3	L1, L3, L4, L5
T2	S1, S2, S3	L2, L4, L5, L6
T3	S1, S2, S3	L2, L3, L4, L5
T4	S1, S2, S3	L2, L3, L5, L6
T5	S1, S2, S3	L1, L2, L3, L5
T6	S1, S2, S3	L1, L2, L4, L7
T7	S1, S2, S3	L1, L4, L5, L6
T8	S1, S2, S3	L2, L3, L6, L7
T9	S1, S2, S3	L1, L2, L5, L6
T10	S1, S2, S3	L3, L4, L6, L7
T11	S1, S2, S3	L1, L2, L4, L7

Vuosiluokan tavoitteet

T1 kannustaa oppilasta havainnoimaan, taidetta, ympäristöä ja muuta visuaalista kulttuuria moniaistisesti ja käyttämään monipuolisesti kuvallisen tuottamisen menetelmiä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Taiteen, ympäristön ja muun visuaalisen kulttuurin havainnoiminen	Oppilas osaa käyttää erilaisia havaintovälineitä ympäristön ja sen kuvien tarkastelussa.

Kuvallinen tuottaminen omien kuvien ja kuvakulttuurien pohjalta. Työskentelyn lähtökohtana on oppilaiden omat ajatukset ja kiinnostuksen kohteet. Analysoidaan ja vertaillaan taidekuvia, mediakuvia ja esineympäristöä.

Hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan oppilaiden käyttämiä media- ja kuvamaailmoja esim. pelejä, verkkoyhteisöjä yms. Valitaan opetuksen aiheita Lapin luonnosta ja rakennetusta ympäristöstä.

Tarkastellaan taiteilijoita ja heidän teoksiaan eri aikakausina eri kulttuureissa. Huomioidaan paikallinen kuvataide ja sen historia. Taiteen maailmoja käsitellään tarkastelemalla teoksia sekä käsittelemällä niitä visuaalisin keinoin, perinteisin menetelmin tai nykYTEknologian avulla.

T2 rohkaista oppilasta keskustelemaan omista ja muiden havainnoista ja ajatuksista sekä perustelemaan näkemyksiään

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Havaintojen ja ajattelun vaikutusten pohtiminen	Oppilas osaa sanallistaa havaintojaan ja ajatteluaan taiteesta, ympäristöstä ja muusta visuaalisesta kulttuurista.

Kuvallinen tuottaminen omien kuvien ja kuvakulttuurien pohjalta. Työskentelyn lähtökohtana on oppilaiden omat ajatukset ja kiinnostuksen kohteet. Analysoidaan ja vertaillaan taidekuvia, mediakuvia ja esineympäristöä.

Hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan oppilaiden käyttämiä media- ja kuvamaailmoja esim. pelejä, verkkoyhteisöjä yms. Valitaan opetuksen aiheita Lapin luonnosta ja rakennetusta ympäristöstä.

Tarkastellaan taiteilijoita ja heidän teoksiaan eri aikakausina eri kulttuureissa. Huomioidaan paikallinen kuvataide ja sen historia. Taiteen maailmoja käsitellään tarkastelemalla teoksia sekä käsittelemällä niitä visuaalisin keinoin, perinteisin menetelmin tai nykYTEknologian avulla.

T3 innostaa oppilasta ilmaisemaan havaintojaan ja ajatuksiaan kuvallisesti erilaisia välineitä ja tiedon tuottamisen tapoja käyttäen eri ympäristöissä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Havaintojen ja ajatusten kuvallinen ilmaiseminen	Oppilas osaa ilmaista havaintojaan ja ajatuksiaan kuvallisesti erilaisia välineitä ja tiedon tuottamisen tapoja käyttäen.

Kuvallinen tuottaminen omien kuvien ja kuvakulttuurien pohjalta. Työskentelyn lähtökohtana on oppilaiden omat ajatukset ja kiinnostuksen kohteet. Analysoidaan ja vertaillaan taidekuvia, mediakuvia ja esineympäristöä.

Hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan oppilaiden käyttämiä media- ja kuvamaailmoja esim. pelejä, verkkoyhteisöjä yms. Valitaan opetuksen aiheita Lapin luonnosta ja rakennetusta ympäristöstä.

Tarkastellaan taiteilijoita ja heidän teoksiaan eri aikakausina eri kulttuureissa. Huomioidaan paikallinen kuvataide ja sen historia. Taiteen maailmoja käsitellään tarkastelemalla teoksia sekä käsittelemällä niitä visuaalisin keinoin, perinteisin menetelmin tai nykYTEknologian avulla.

T4 ohjata oppilasta soveltamaan erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja ilmaisun keinoja sekä syventämään kuvallisen tuottamisen taitojaan

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kuvailmaisun taitojen syventäminen	Oppilas osaa käyttää tavoitteellisesti erilaisia kuvallisen tuottamisen materiaaleja, tekniikoita ja keinoja kuvailmaisussaan.

Kuvallinen tuottaminen omien kuvien ja kuvakulttuurien pohjalta. Työskentelyn lähtökohtana on oppilaiden omat ajatukset ja kiinnostuksen kohteet. Analysoidaan ja vertaillaan taidekuvia, mediakuvia ja esineympäristöä.

Hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan oppilaiden käyttämiä media- ja kuvamaailmoja esim. pelejä, verkkoyhteisöjä yms. Valitaan opetuksen aiheita Lapin luonnosta ja rakennetusta ympäristöstä.

Tarkastellaan taiteilijoita ja heidän teoksiaan eri aikakausina eri kulttuureissa. Huomioidaan paikallinen kuvataide ja sen historia. Taiteen maailmoja käsitellään tarkastelemalla teoksia sekä käsittelemällä niitä visuaalisin keinoin, perinteisin menetelmin tai nykytekniikan avulla.

T5 ohjata oppilasta tutkivaan lähestymistapaan itsenäisessä ja yhteistoiminnallisessa kuvallisessa työskentelyssä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tutkivan lähestymistavan käyttäminen	Oppilas osaa käyttää tutkivaa lähestymistapaa itsenäisesti tai ryhmässä työskennellessään.

Kuvallinen tuottaminen omien kuvien ja kuvakulttuurien pohjalta. Työskentelyn lähtökohtana on oppilaiden omat ajatukset ja kiinnostuksen kohteet. Analysoidaan ja vertaillaan taidekuvia, mediakuvia ja esineympäristöä.

Hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan oppilaiden käyttämiä media- ja kuvamaailmoja esim. pelejä, verkkoyhteisöjä yms. Valitaan opetuksen aiheita Lapin luonnosta ja rakennetusta ympäristöstä.

Tarkastellaan taiteilijoita ja heidän teoksiaan eri aikakausina eri kulttuureissa. Huomioidaan paikallinen kuvataide ja sen historia. Taiteen maailmoja käsitellään tarkastelemalla teoksia sekä käsittelemällä niitä visuaalisin keinoin, perinteisin menetelmin tai nykytekniikan avulla.

T6 rohkaista oppilasta ilmaisemaan mielipiteitään sekä soveltamaan kuvallisen viestinnän ja vaikuttamisen keinoja omissa kuvissaan

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kuvallisen tuottamisen avulla vaikuttaminen	Oppilas pyrkii vaikuttamaan ympäristöön ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin kuvallisin keinoin.

Kuvallinen tuottaminen omien kuvien ja kuvakulttuurien pohjalta. Työskentelyn lähtökohtana on oppilaiden omat ajatukset ja kiinnostuksen kohteet. Analysoidaan ja vertaillaan taidekuvia, mediakuvia ja esineympäristöä.

Hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan oppilaiden käyttämiä media- ja kuvamaailmoja esim. pelejä, verkkoyhteisöjä yms. Valitaan opetuksen aiheita Lapin luonnosta ja rakennetusta ympäristöstä.

Tarkastellaan taiteilijoita ja heidän teoksiaan eri aikakausina eri kulttuureissa. Huomioidaan paikallinen kuvataide ja sen historia. Taiteen maailmoja käsitellään tarkastelemalla teoksia sekä käsittelemällä niitä visuaalisin keinoin, perinteisin menetelmin tai nykytekniikan avulla.

T7 ohjata oppilasta soveltamaan kuvallisia, sanallisia ja muita kuvatulkinnan menetelmiä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kuvatulkinnan menetelmien soveltaminen	Oppilas osaa käyttää joitakin kuvallisia, sanallisia ja muita kuvatulkinnan menetelmiä.

Kuvallinen tuottaminen omien kuvien ja kuvakulttuurien pohjalta. Työskentelyn lähtökohtana on oppilaiden omat ajatukset ja kiinnostuksen kohteet. Analysoidaan ja vertaillaan taidekuvia, mediakuvia ja esineympäristöä.

Hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan oppilaiden käyttämiä media- ja kuvamaailmoja esim. pelejä, verkkoyhteisöjä yms. Valitaan opetuksen aiheita Lapin luonnosta ja rakennetusta ympäristöstä.

Tarkastellaan taiteilijoita ja heidän teoksiaan eri aikakausina eri kulttuureissa. Huomioidaan paikallinen kuvataide ja sen historia. Taiteen maailmoja käsitellään tarkastelemalla teoksia sekä käsittelemällä niitä visuaalisin keinoin, perinteisin menetelmin tai nykYTEknologian avulla.

T8 ohjata oppilasta tarkastelemaan taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin merkitystä yksilölle, yhteisölle ja yhteiskunnalle historian ja kulttuurin näkökulmista

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Visuaalisen kulttuurin merkityksen tarkasteleminen	Oppilas osallistuu tulkinnoillaan keskusteluun taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin merkityksestä.

Kuvallinen tuottaminen omien kuvien ja kuvakulttuurien pohjalta. Työskentelyn lähtökohtana on oppilaiden omat ajatukset ja kiinnostuksen kohteet. Analysoidaan ja vertaillaan taidekuvia, mediakuvia ja esineympäristöä.

Hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan oppilaiden käyttämiä media- ja kuvamaailmoja esim. pelejä, verkkoyhteisöjä yms. Valitaan opetuksen aiheita Lapin luonnosta ja rakennetusta ympäristöstä.

Tarkastellaan taiteilijoita ja heidän teoksiaan eri aikakausina eri kulttuureissa. Huomioidaan paikallinen kuvataide ja sen historia. Taiteen maailmoja käsitellään tarkastelemalla teoksia sekä käsittelemällä niitä visuaalisin keinoin, perinteisin menetelmin tai nykYTEknologian avulla.

T9 innostaa oppilasta soveltamaan eri aikojen ja kulttuurien kuvailmaisun tapoja kuvallisessa tuottamisessaan

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kulttuuristen kuvailmaisun tapojen soveltaminen	Oppilas osaa soveltaa joitakin kulttuurisesti erilaisia kuvailmaisun tapoja.

Kuvallinen tuottaminen omien kuvien ja kuvakulttuurien pohjalta. Työskentelyn lähtökohtana on oppilaiden omat ajatukset ja kiinnostuksen kohteet. Analysoidaan ja vertaillaan taidekuvia, mediakuvia ja esineympäristöä.

Hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan oppilaiden käyttämiä media- ja kuvamaailmoja esim. pelejä, verkkoyhteisöjä yms. Valitaan opetuksen aiheita Lapin luonnosta ja rakennetusta ympäristöstä.

Tarkastellaan taiteilijoita ja heidän teoksiaan eri aikakausina eri kulttuureissa. Huomioidaan paikallinen kuvataide ja sen historia. Taiteen maailmoja käsitellään tarkastelemalla teoksia sekä käsittelemällä niitä visuaalisin keinoin, perinteisin menetelmin tai nykYTEknologian avulla.

T10 ohjata oppilasta ottamaan kantaa taiteessa, ympäristössä ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmeneviin arvoihin

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Näkemyksen esittäminen	Oppilas osaa ilmaista näkemyksiään taiteessa, ympäristössä ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmenevistä arvoista.

Kuvallinen tuottaminen omien kuvien ja kuvakulttuurien pohjalta. Työskentelyn lähtökohtana on oppilaiden omat ajatukset ja kiinnostuksen kohteet. Analysoidaan ja vertaillaan taidekuvia, mediakuvia ja esineympäristöä.

Hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan oppilaiden käyttämiä media- ja kuvamaailmoja esim. pelejä, verkkoyhteisöjä yms. Valitaan opetuksen aiheita Lapin luonnosta ja rakennetusta ympäristöstä.

Tarkastellaan taiteilijoita ja heidän teoksiaan eri aikakausina eri kulttuureissa. Huomioidaan paikallinen kuvataide ja sen historia. Taiteen maailmoja käsitellään tarkastelemalla teoksia sekä käsittelemällä niitä visuaalisin keinoin, perinteisin menetelmin tai nykYTEknologian avulla.

T11 kannustaa oppilasta ottamaan kuvailmaisussaan huomioon kulttuurinen moninaisuus ja kestävä kehitys sekä vaikuttamaan kuvien avulla

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kuvallinen ilmaiseminen ja vaikuttaminen	Oppilas tarkastelee kuvailmaisussaan kulttuurista moninaisuutta ja kestävää kehitystä sekä tunnistaa kuvilla vaikuttamisen mahdollisuuksia.

Kuvallinen tuottaminen omien kuvien ja kuvakulttuurien pohjalta. Työskentelyn lähtökohtana on oppilaiden omat ajatukset ja kiinnostuksen kohteet. Analysoidaan ja vertaillaan taidekuvia, mediakuvia ja esineympäristöä.

Hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan oppilaiden käyttämiä media- ja kuvamaailmoja esim. pelejä, verkkoyhteisöjä yms. Valitaan opetuksen aiheita Lapin luonnosta ja rakennetusta ympäristöstä.

Tarkastellaan taiteilijoita ja heidän teoksiaan eri aikakausina eri kulttuureissa. Huomioidaan paikallinen kuvataide ja sen historia. Taiteen maailmoja käsitellään tarkastelemalla teoksia sekä käsittelemällä niitä visuaalisin keinoin, perinteisin menetelmin tai nykyteknologian avulla.

Vuosiluokka 9

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Omat kuvakulttuurit

Opetuksen sisällöiksi valitaan oppilaiden tekemiä kuvia ja kuvakulttuureja, joihin he osallistuvat omaehtoisesti. Opetuksen sisältöjä valitaan myös oppilaiden omia kuvakulttuureja uudistavista ilmiöistä. Omia kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään omien kuvakulttuurien merkitystä omaan elinympäristöön sekä yhteiskuntaan vaikuttamisen kannalta.

Kuvallinen tuottaminen omien kuvien ja kuvakulttuurien pohjalta. Työskentelyn lähtökohtana on oppilaiden omat ajatukset ja kiinnostuksen kohteet. Analysoidaan ja vertaillaan taidekuvia, mediakuvia ja esineympäristöä.

S2 Ympäristön kuvakulttuurit

Opetuksen sisällöt valitaan erilaisista ympäristöistä, esineistä, mediakulttuureista ja virtuaalimaailmoista. Sisältöjä valitaan monipuolisesti rakennetuista ja luonnon ympäristöistä sekä mediasta. Sisältöjen valinnoilla kehitetään oppilaan tietoisuutta erilaisia ympäristöjä ja medioita koskevista laajemmista kysymyksistä. Ympäristön kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään erilaisten ympäristöjen ja medioiden merkitystä sekä oppilaiden elinpiirin että globaalin maailman näkökulmista.

Hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan oppilaiden käyttämiä media- ja kuvamaailmoja esim. pelejä, verkkoyhteisöjä yms. Valitaan opetuksen aiheita Lapin luonnosta ja rakennetusta ympäristöstä.

S3 Taiteen maailmat

Opetuksen sisällöt valitaan eri aikoina, eri ympäristöissä ja eri kulttuureissa tuotetusta kuvataiteesta. Oppilaat syventyvät erilaisiin taidekäsitteisiin ja taiteen ilmiöihin tarkastelemalla niitä taiteilijan ja vastaanottajan sekä taiteen instituutioiden ja yhteiskunnan näkökulmista. Taideteoksia käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään kulttuurisen moninaisuuden vaikutuksia sekä taiteen tuottamiseen että tulkintaan yksilön ja yhteiskunnan näkökulmista.

Tarkastellaan taiteilijoita ja heidän teoksiaan eri aikakausina eri kulttuureissa. Huomioidaan paikallinen kuvataide ja sen historia. Taiteen maailmoja käsitellään tarkastelemalla teoksia sekä käsittelemällä niitä visuaalisin keinoin, perinteisin menetelmin tai nykyteknologian avulla.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1, S2, S3	L1, L3, L4, L5
T2	S1, S2, S3	L2, L4, L5, L6
T3	S1, S2, S3	L2, L3, L4, L5
T4	S1, S2, S3	L2, L3, L5, L6
T5	S1, S2, S3	L1, L2, L3, L5
T6	S1, S2, S3	L1, L2, L4, L7
T7	S1, S2, S3	L1, L4, L5, L6
T8	S1, S2, S3	L2, L3, L6, L7
T9	S1, S2, S3	L1, L2, L5, L6
T10	S1, S2, S3	L3, L4, L6, L7
T11	S1, S2, S3	L1, L2, L4, L7

Vuosiluokan tavoitteet

T1 kannustaa oppilasta havainnoimaan, taidetta, ympäristöä ja muuta visuaalista kulttuuria moniaistisesti ja käyttämään monipuolisesti kuvallisen tuottamisen menetelmiä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Taiteen, ympäristön ja muun visuaalisen kulttuurin havainnoiminen	Oppilas osaa käyttää erilaisia havaintovälineitä ympäristön ja sen kuvien tarkastelussa.

Kuvallinen tuottaminen omien kuvien ja kuvakulttuurien pohjalta. Työskentelyn lähtökohtana on oppilaiden omat ajatukset ja kiinnostuksen kohteet. Analysoidaan ja vertaillaan taidekuvia, mediakuvia ja esineympäristöä.

Hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan oppilaiden käyttämiä media- ja kuvamaailmoja esim. pelejä, verkkoyhteisöjä yms. Valitaan opetuksen aiheita Lapin luonnosta ja rakennetusta ympäristöstä.

Tarkastellaan taiteilijoita ja heidän teoksiaan eri aikakausina eri kulttuureissa. Huomioidaan paikallinen kuvataide ja sen historia. Taiteen maailmoja käsitellään tarkastelemalla teoksia sekä käsittelemällä niitä visuaalisin keinoin, perinteisin menetelmin tai nykYTEknologian avulla.

T2 rohkaista oppilasta keskustelemaan omista ja muiden havainnoista ja ajatuksista sekä perustelemaan näkemyksiään

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Havaintojen ja ajattelun vaikutusten pohtiminen	Oppilas osaa sanallistaa havaintojaan ja ajatteluaan taiteesta, ympäristöstä ja muusta visuaalisesta kulttuurista.

Kuvallinen tuottaminen omien kuvien ja kuvakulttuurien pohjalta. Työskentelyn lähtökohtana on oppilaiden omat ajatukset ja kiinnostuksen kohteet. Analysoidaan ja vertaillaan taidekuvia, mediakuvia ja esineympäristöä.

Hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan oppilaiden käyttämiä media- ja kuvamaailmoja esim. pelejä, verkkoyhteisöjä yms. Valitaan opetuksen aiheita Lapin luonnosta ja rakennetusta ympäristöstä.

Tarkastellaan taiteilijoita ja heidän teoksiaan eri aikakausina eri kulttuureissa. Huomioidaan paikallinen kuvataide ja sen historia. Taiteen maailmoja käsitellään tarkastelemalla teoksia sekä käsittelemällä niitä visuaalisin keinoin, perinteisin menetelmin tai nykYTEknologian avulla.

T3 innostaa oppilasta ilmaisemaan havaintojaan ja ajatuksiaan kuvallisesti erilaisia välineitä ja tiedon tuottamisen tapoja käyttäen eri ympäristöissä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Havaintojen ja ajatusten kuvallinen ilmaiseminen	Oppilas osaa ilmaista havaintojaan ja ajatuksiaan kuvallisesti erilaisia välineitä ja tiedon tuottamisen tapoja käyttäen.

Kuvallinen tuottaminen omien kuvien ja kuvakulttuurien pohjalta. Työskentelyn lähtökohtana on oppilaiden omat ajatukset ja kiinnostuksen kohteet. Analysoidaan ja vertaillaan taidekuvia, mediakuvia ja esineympäristöä.

Hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan oppilaiden käyttämiä media- ja kuvamaailmoja esim. pelejä, verkkoyhteisöjä yms. Valitaan opetuksen aiheita Lapin luonnosta ja rakennetusta ympäristöstä.

Tarkastellaan taiteilijoita ja heidän teoksiaan eri aikakausina eri kulttuureissa. Huomioidaan paikallinen kuvataide ja sen historia. Taiteen maailmoja käsitellään tarkastelemalla teoksia sekä käsittelemällä niitä visuaalisin keinoin, perinteisin menetelmin tai nykYTEknologian avulla.

T4 ohjata oppilasta soveltamaan erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja ilmaisun keinoja sekä syventämään kuvallisen tuottamisen taitojaan

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kuvailmaisun taitojen syventäminen	Oppilas osaa käyttää tavoitteellisesti erilaisia kuvallisen tuottamisen materiaaleja, tekniikoita ja keinoja kuvailmaisussaan.

Kuvallinen tuottaminen omien kuvien ja kuvakulttuurien pohjalta. Työskentelyn lähtökohtana on oppilaiden omat ajatukset ja kiinnostuksen kohteet. Analysoidaan ja vertaillaan taidekuvia, mediakuvia ja esineympäristöä.

Hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan oppilaiden käyttämiä media- ja kuvamaailmoja esim. pelejä, verkkoyhteisöjä yms. Valitaan opetuksen aiheita Lapin luonnosta ja rakennetusta ympäristöstä.

Tarkastellaan taiteilijoita ja heidän teoksiaan eri aikakausina eri kulttuureissa. Huomioidaan paikallinen kuvataide ja sen historia. Taiteen maailmoja käsitellään tarkastelemalla teoksia sekä käsittelemällä niitä visuaalisin keinoin, perinteisin menetelmin tai nykytekniikan avulla.

T5 ohjata oppilasta tutkivaan lähestymistapaan itsenäisessä ja yhteistoiminnallisessa kuvallisessa työskentelyssä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tutkivan lähestymistavan käyttäminen	Oppilas osaa käyttää tutkivaa lähestymistapaa itsenäisesti tai ryhmässä työskennellessään.

Kuvallinen tuottaminen omien kuvien ja kuvakulttuurien pohjalta. Työskentelyn lähtökohtana on oppilaiden omat ajatukset ja kiinnostuksen kohteet. Analysoidaan ja vertaillaan taidekuvia, mediakuvia ja esineympäristöä.

Hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan oppilaiden käyttämiä media- ja kuvamaailmoja esim. pelejä, verkkoyhteisöjä yms. Valitaan opetuksen aiheita Lapin luonnosta ja rakennetusta ympäristöstä.

Tarkastellaan taiteilijoita ja heidän teoksiaan eri aikakausina eri kulttuureissa. Huomioidaan paikallinen kuvataide ja sen historia. Taiteen maailmoja käsitellään tarkastelemalla teoksia sekä käsittelemällä niitä visuaalisin keinoin, perinteisin menetelmin tai nykytekniikan avulla.

T6 rohkaista oppilasta ilmaisemaan mielipiteitään sekä soveltamaan kuvallisen viestinnän ja vaikuttamisen keinoja omissa kuvissaan

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kuvallisen tuottamisen avulla vaikuttaminen	Oppilas pyrkii vaikuttamaan ympäristöönsä ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin kuvallisin keinoin.

Kuvallinen tuottaminen omien kuvien ja kuvakulttuurien pohjalta. Työskentelyn lähtökohtana on oppilaiden omat ajatukset ja kiinnostuksen kohteet. Analysoidaan ja vertaillaan taidekuvia, mediakuvia ja esineympäristöä.

Hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan oppilaiden käyttämiä media- ja kuvamaailmoja esim. pelejä, verkkoyhteisöjä yms. Valitaan opetuksen aiheita Lapin luonnosta ja rakennetusta ympäristöstä.

Tarkastellaan taiteilijoita ja heidän teoksiaan eri aikakausina eri kulttuureissa. Huomioidaan paikallinen kuvataide ja sen historia. Taiteen maailmoja käsitellään tarkastelemalla teoksia sekä käsittelemällä niitä visuaalisin keinoin, perinteisin menetelmin tai nykytekniikan avulla.

T7 ohjata oppilasta soveltamaan kuvallisia, sanallisia ja muita kuvatulkinna menetelmiä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kuvatulkinnan menetelmien soveltaminen	Oppilas osaa käyttää joitakin kuvallisia, sanallisia ja muita kuvatulkinnan menetelmiä.

Kuvallinen tuottaminen omien kuvien ja kuvakulttuurien pohjalta. Työskentelyn lähtökohtana on oppilaiden omat ajatukset ja kiinnostuksen kohteet. Analysoidaan ja vertaillaan taidekuvia, mediakuvia ja esineympäristöä.

Hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan oppilaiden käyttämiä media- ja kuvamaailmoja esim. pelejä, verkkoyhteisöjä yms. Valitaan opetuksen aiheita Lapin luonnosta ja rakennetusta ympäristöstä.

Tarkastellaan taiteilijoita ja heidän teoksiaan eri aikakausina eri kulttuureissa. Huomioidaan paikallinen kuvataide ja sen historia. Taiteen maailmoja käsitellään tarkastelemalla teoksia sekä käsittelemällä niitä visuaalisin keinoin, perinteisin menetelmin tai nykYTEknologian avulla.

T8 ohjata oppilasta tarkastelemaan taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin merkitystä yksilölle, yhteisölle ja yhteiskunnalle historian ja kulttuurin näkökulmista

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Visuaalisen kulttuurin merkityksen tarkasteleminen	Oppilas osallistuu tulkinnoillaan keskusteluun taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin merkityksestä.

Kuvallinen tuottaminen omien kuvien ja kuvakulttuurien pohjalta. Työskentelyn lähtökohtana on oppilaiden omat ajatukset ja kiinnostuksen kohteet. Analysoidaan ja vertaillaan taidekuvia, mediakuvia ja esineympäristöä.

Hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan oppilaiden käyttämiä media- ja kuvamaailmoja esim. pelejä, verkkoyhteisöjä yms. Valitaan opetuksen aiheita Lapin luonnosta ja rakennetusta ympäristöstä.

Tarkastellaan taiteilijoita ja heidän teoksiaan eri aikakausina eri kulttuureissa. Huomioidaan paikallinen kuvataide ja sen historia. Taiteen maailmoja käsitellään tarkastelemalla teoksia sekä käsittelemällä niitä visuaalisin keinoin, perinteisin menetelmin tai nykYTEknologian avulla.

T9 innostaa oppilasta soveltamaan eri aikojen ja kulttuurien kuvailmaisun tapoja kuvallisessa tuottamisessaan

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kulttuuristen kuvailmaisun tapojen soveltaminen	Oppilas osaa soveltaa joitakin kulttuurisesti erilaisia kuvailmaisun tapoja.

Kuvallinen tuottaminen omien kuvien ja kuvakulttuurien pohjalta. Työskentelyn lähtökohtana on oppilaiden omat ajatukset ja kiinnostuksen kohteet. Analysoidaan ja vertaillaan taidekuvia, mediakuvia ja esineympäristöä.

Hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan oppilaiden käyttämiä media- ja kuvamaailmoja esim. pelejä, verkkoyhteisöjä yms. Valitaan opetuksen aiheita Lapin luonnosta ja rakennetusta ympäristöstä.

Tarkastellaan taiteilijoita ja heidän teoksiaan eri aikakausina eri kulttuureissa. Huomioidaan paikallinen kuvataide ja sen historia. Taiteen maailmoja käsitellään tarkastelemalla teoksia sekä käsittelemällä niitä visuaalisin keinoin, perinteisin menetelmin tai nykYTEknologian avulla.

T10 ohjata oppilasta ottamaan kantaa taiteessa, ympäristössä ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmeneviin arvoihin

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Näkemyksen esittäminen	Oppilas osaa ilmaista näkemyksiään taiteessa, ympäristössä ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmenevistä arvoista.

Kuvallinen tuottaminen omien kuvien ja kuvakulttuurien pohjalta. Työskentelyn lähtökohtana on oppilaiden omat ajatukset ja kiinnostuksen kohteet. Analysoidaan ja vertaillaan taidekuvia, mediakuvia ja esineympäristöä.

Hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan oppilaiden käyttämiä media- ja kuvamaailmoja esim. pelejä, verkkoyhteisöjä yms. Valitaan opetuksen aiheita Lapin luonnosta ja rakennetusta ympäristöstä.

Tarkastellaan taiteilijoita ja heidän teoksiaan eri aikakausina eri kulttuureissa. Huomioidaan paikallinen kuvataide ja sen historia. Taiteen maailmoja käsitellään tarkastelemalla teoksia sekä käsittelemällä niitä visuaalisin keinoin, perinteisin menetelmin tai nykYTEknologian avulla.

T11 kannustaa oppilasta ottamaan kuvailmaisussaan huomioon kulttuurinen moninaisuus ja kestävä kehitys sekä vaikuttamaan kuvien avulla

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kuvallinen ilmaiseminen ja vaikuttaminen	Oppilas tarkastelee kuvailmaisussaan kulttuurista moninaisuutta ja kestävä kehitystä sekä tunnistaa kuvilla vaikuttamisen mahdollisuuksia.

Kuvallinen tuottaminen omien kuvien ja kuvakulttuurien pohjalta. Työskentelyn lähtökohtana on oppilaiden omat ajatukset ja kiinnostuksen kohteet. Analysoidaan ja vertaillaan taidekuvia, mediakuvia ja esineympäristöä.

Hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan oppilaiden käyttämiä media- ja kuvamaailmoja esim. pelejä, verkkoyhteisöjä yms. Valitaan opetuksen aiheita Lapin luonnosta ja rakennetusta ympäristöstä.

Tarkastellaan taiteilijoita ja heidän teoksiaan eri aikakausina eri kulttuureissa. Huomioidaan paikallinen kuvataide ja sen historia. Taiteen maailmoja käsitellään tarkastelemalla teoksia sekä käsittelemällä niitä visuaalisin keinoin, perinteisin menetelmin tai nykytekniikan avulla.

34.6.8. Yhteiskuntaoppi

Oppiaineen tehtävä

Yhteiskuntaopin opetuksen tehtävänä on tukea oppilaiden kasvua aktiiviseksi, vastuuntuntoiseksi ja yritteliäiseksi kansalaisiksi. Oppilaita ohjataan toimimaan erilaisuutta ymmärtävässä, ihmisoikeuksia ja tasa-arvoa kunnioittavassa moniarvoisessa yhteiskunnassa demokratian arvojen ja periaatteiden mukaan. Oppiaineen tehtävänä on antaa yhteiskunnan toiminnasta ja kansalaisen vaikutusmahdollisuuksista tiedollinen perusta sekä rohkaista oppilaita kehittymään oma-aloitteisiksi yhteiskunnallisiksi ja taloudellisiksi toimijoiksi.

Yhteiskuntaopin opetuksessa oppilaita ohjataan seuraamaan ajankohtaisia kysymyksiä ja tapahtumia sekä ymmärtämään niiden yhteyksiä omaan elämään. Keskeistä on oppia hankkimaan ja arvioimaan kriittisesti erityyppisten toimijoiden tuottamaa tietoa sekä soveltamaan sitä kohtaamisissaan tilanteissa. Oppilaita kannustetaan osallistumaan sekä toimimaan aktiivisesti ja rakentavasti erilaisissa tilanteissa ja yhteisöissä. Heitä ohjataan ymmärtämään, että yhteiskunnallinen päätöksenteko perustuu valintoihin, joita tehdään vaihtoehtoisten mahdollisuuksien välillä pyrkimyksenä löytää yhteisymmärrys.

Yhteiskuntaopin tehtävä vuosiluokilla 7-9

Vuosiluokkien 7-9 opetuksessa korostetaan oppilaiden vaikuttamismahdollisuuksia ja -taitoja demokratiassa sekä vastuuta omaan elämään liittyvien valintojen tekemisessä. Päätöksentekoa ja vaikuttamista harjoitellaan kouluyhteisössä ja muiden lähiyhteisön toimijoiden kanssa.

Opetuksessa kiinnitetään huomiota yhteiskunnan ja yhteisöllisen elämän rakenteisiin sekä niihin liittyviin käsitteisiin. Oppilaita ohjataan arvioimaan yhteiskunnan ja talouden kysymyksiä sekä vertailemaan niihin liittyviä erilaisia mielipiteitä ja toimintavaihtoehtoja erilaisten ihmisryhmien ja arvopäämäärien kannalta. Yhteiskunnallisten asioiden opiskelussa näkökulma laajenee kattamaan myös globaalit kysymykset

Yhteiskuntaopin oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Tavoitteena on tukea oppilaiden kasvua aktiiviseksi kansalaisiksi käyttämällä monipuolisia toiminnallisia työtapoja. Jatkuva ajankohtaisten asioiden ja tapahtumien seuraaminen, analysoiminen ja niistä keskusteleminen on keskeistä. Vuorovaikutus yhteiskunnan eri toimijoiden kanssa on niin ikään tärkeää. Opetuksessa voidaan käyttää myös oppiainerajat ylittäviä lähestymistapoja esimerkiksi erilaisten projektien yhteydessä. Yhteistoiminnallisten työtapojen lisäksi tutkiva oppiminen korostuu. Median tarkastelulla ja tieto- ja viestintätekniikan hyödyntämisellä on keskeinen osa opiskelussa.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki yhteiskuntaopissa vuosiluokilla 7-9

Oppiaineen tavoitteiden ja luonteen kannalta keskeistä on ohjata oppilaita näkemään itsensä kansalaisyhteiskunnan jäsenenä sekä tukea heidän kasvuaan erilaisten yhteisöjen aktiiviseksi jäseniksi. Oppilaiden monipuolista kommunikointia, osallisuutta ja yhteistoimintaa tuetaan käytännön harjoitteilla. Heitä harjaannutetaan etsimään, ymmärtämään ja soveltamaan yhteiskuntaa ja taloutta koskevaa tietoa, jonka merkitystä he arvioivat paitsi omasta myös yleisestä näkökulmasta. Oppiaineen käsitteellinen luonne ja esimerkiksi kuvien, graafien ja tilastojen avaaminen otetaan huomioon opetusjärjestelyissä ja työtavoissa.

Oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi yhteiskuntaopissa vuosiluokilla 7-9

Oppimisen arviointi on yhteiskuntaopissa oppilaita ohjaavaa ja kannustavaa. Monipuolisella palautteella oppilaita kannustetaan toimimaan aktiivisesti omissa lähiyhteisöissään ja soveltamaan käytännön arjessa yhteiskunnallista ja taloudellista osaamistaan. Arvioinnissa otetaan huomioon oppilaiden monimuotoiset toiminnan ja tuottamisen tavat. Arvioinnilla tuetaan yhteiskunnallisten tietojen ja taitojen soveltamista kiinnitetään huomiota siihen, miten monipuolisesti ja näkemyksiään perustellen oppilaat oppivat rakentamaan omaa käsitystään yhteiskunnasta.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona yhteiskuntaopin opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena. Päättöarvioinnilla määritellään, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut yhteiskuntaopin oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen taso yhteiskuntaopin valtakunnallisiin päättöarvioinnin kriteereihin. Yhteiskuntaopissa oppilaan osaaminen kehittyy kaikilla tavoitealueilla oppimäärän päättövaiheeseen saakka. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki valtakunnalliset päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle vastaava tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin kriteerien määrittämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Vuosiluokka 9

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Arkielämä ja oman elämän hallinta

Perehdytään yksilön vastuisiin, velvollisuuksiin, oikeuksiin sekä oman elämän ja talouden hallintaan. Paneudutaan erilaisiin mahdollisuuksiin oman tulevaisuuden suunnittelussa tutustumalla työelämään ja elinkeinoihin. Käsitellään sekä oman että lähiyhteisöjen, kuten perheiden, hyvinvoinnin ja turvallisuuden edistämistä.

Vierailijat.

S2 Demokraattinen yhteiskunta

Paneudutaan demokraattisen yhteiskunnan ja oikeusvaltion periaatteisiin ja toimintatapoihin. Opetuksessa perehdytään ihmisoikeuksiin ja niihin liittyviin kansainvälisiin sopimuksiin. Opetuksen sisältönä ovat yhteiskunnan rakenteet ja vallankäyttö. Tarkastellaan lisäksi mielipiteiden kanavoitumista yksilön, järjestöjen, median ja julkisen vallan toiminnaksi ja päätöksenteoksi Suomessa ja kansainvälisesti.

Tutustaan kaupunginvaltuuston, -hallituksen ja eri lautakuntien toimintaan.

S3 Aktiivinen kansalaisuus ja vaikuttaminen

Tutustutaan erilaisiin yhteiskunnallisen vaikuttamisen kanaviin ja keinoihin. Harjoitellaan yhteiskunnallisessa osallistumisessa, työelämässä ja taloudellisessa toiminnassa tarvittavia taitoja luomalla aitoja tilaisuuksia koulun arjessa aktiiviselle, vastuulliselle ja rakentavalle yhteistyölle ja vaikuttamiselle myös yhteistyössä koulun ulkopuolisten tahojen kanssa.

Osallistumien mahdollisuuksien mukaan nuorisovaaleihin tai vastaavaan.

S4 Taloudellinen toiminta

Perehdytään talouden peruskäsitteisiin, ilmiöihin ja keskeisiin toimijoihin sekä tarkastellaan taloutta myös kestäväen kehityksen ja erilaisten taloudellisten toimijoiden näkökulmasta. Lisäksi perehdytään talouden ja hyvinvoinnin kysymyksiin muun muassa työn, ammattien ja yrittäjyyden kautta. Talouden ilmiöiden tarkastelussa huomioidaan paikalliset ja globaalit näkökulmat.

Tutustuminen paikalliseen yritystoimintaan. Vierailut.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1, S2, S3, S4	L4, L7
T2	S1, S2, S3, S4	L1, L2, L4, L7
T3	S2, S3	L2, L4, L7
T4	S1, S2, S3	L3, L4, L5
T5	S1, S4	L1, L4, L6, L7
T6	S1, S2, S3	L2, L4
T7	S1, S2, S3	L1, L4, L7
T8	S1, S4	L2, L4, L6, L7
T9	S1, S2, S3, S4	L1, L2, L7

Vuosiluokan tavoitteet

T1 ohjata oppilasta syventämään kiinnostustaan ympäröivään yhteiskuntaan ja vahvistaa oppilaan kiinnostusta yhteiskuntaoppiin tiedonalana

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
	Ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

Vierailijat.

Tutustaan kaupunginvaltuuston, -hallituksen ja eri lautakuntien toimintaan.

Osallistumien mahdollisuuksien mukaan nuorisovaaleihin tai vastaavaan.

Tutustuminen paikalliseen yritystoimintaan. Vierailut.

T2 ohjata oppilasta harjaannuttamaan eettistä arviointikykyään liittyen erilaisiin inhimillisiin, yhteiskunnallisiin ja taloudellisiin kysymyksiin

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
	Ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

Vierailijat.

Tutustaan kaupunginvaltuuston, -hallituksen ja eri lautakuntien toimintaan.

Osallistumien mahdollisuuksien mukaan nuorisovaaleihin tai vastaavaan.

Tutustuminen paikalliseen yritystoimintaan. Vierailut.

T3 ohjata oppilasta ymmärtämään oikeusvaltion periaatteita, ihmisoikeuksien yleismaailmallista merkitystä sekä syventämään tietoa suomalaisen oikeusjärjestelmän toiminnasta

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Oikeusvaltion periaatteiden ja toiminnan hahmottaminen	Oppilas erittelee, miten ihmisoikeus- ja oikeusvaltioperiaatteet ilmenevät Suomessa ja maailmassa. Oppilas hankkii ja esittää tietoja laista ja oikeudesta asianmukaista tietolähdettä käyttäen.

Tutustaan kaupunginvaltuuston, -hallituksen ja eri lautakuntien toimintaan.

Osallistumien mahdollisuuksien mukaan nuorisovaaleihin tai vastaavaan.

T4 ohjata oppilasta syventämään ja pitämään ajan tasalla yhteiskuntaa, talouden toimintaa ja yksityistä taloudenpitoa koskevia tietojaan ja taitojaan sekä arvioimaan kriittisesti median roolia ja merkitystä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Yhteiskuntaa, mediaa, taloutta ja taloudenpitoa koskevat tiedot ja taidot	Oppilas hankkii tietoa yhteiskunnasta ja taloudesta eri lähteitä käyttäen sekä vertailee lähteiden tietoja keskenään. Hän erittelee median roolia yksilöiden elämässä ja sen toimintaa julkisen keskustelun osana.

Vierailijat.

Tutustaan kaupunginvaltuuston, -hallituksen ja eri lautakuntien toimintaan.

Osallistumien mahdollisuuksien mukaan nuorisovaaleihin tai vastaavaan.

T5 rohkaista oppilasta kehittymään yritteliääksi ja vastuulliseksi taloudelliseksi toimijaksi, joka tuntee yrittäjyyttä ja työelämää sekä niiden tarjoamia mahdollisuuksia ja osaa suunnitella omaa tulevaisuuttaan

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Yrittäjyys- ja työelämätaidot	Oppilas erittelee palkkatyön ja yrittäjyyden asemaa yhteiskunnassa. Hän vertailee palkkatyön ja yrittäjyyden tarjoamia mahdollisuuksia yksilölle.

Vierailijat.

Tutustuminen paikalliseen yritystoimintaan. Vierailut.

T6 ohjata oppilasta tarkastelemaan yhteiskunnallista toimintaa sekä eri yhteisöjä ja vähemmistöryhmiä monipuolisesti ja avarakatseisesti

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Eri yhteisöjen ja vähemmistöjen tarkastelu	Oppilas erittelee erilaisten väestöryhmien asemaan vaikuttavia tekijöitä yhteiskunnassa.

Vierailijat.

Tutustaan kaupunginvaltuuston, -hallituksen ja eri lautakuntien toimintaan.

Osallistumien mahdollisuuksien mukaan nuorisovaaleihin tai vastaavaan.

T7 ohjata oppilasta ymmärtämään yhteiskunnallisen päätöksenteon periaatteita ja demokraattisia toimintatapoja paikallisella, kansallisella ja Euroopan unionin tasolla sekä globaalisti ja toimimaan aktiivisena, omaa lähiyhteisöä kehittävänä kansalaisena

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Yhteiskunnallisen päätöksenteon periaatteiden hahmottaminen sekä demokraattisten pelisääntöjen ja toimintatapojen tunteminen	Oppilas erittelee, miten eri päätöksentekotavat edistävät demokratiaa ja miten demokraattista päätöksentekoa tuetaan paikallisella, kansallisella, Euroopan unionin ja globaalilla tasolla. Oppilas soveltaa demokraattisia toimintatapoja omassa lähiyhteisössään.

Vierailijat.

Tutustaan kaupunginvaltuuston, -hallituksen ja eri lautakuntien toimintaan.

Osallistumien mahdollisuuksien mukaan nuorisovaaleihin tai vastaavaan.

T8 ohjata oppilasta talouden perusteiden ymmärtämiseen, oman talouden hallintaan ja vastuulliseen kuluttamiseen kestävä kehityksen periaatteiden mukaisesti

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Talouden perusteiden hahmottaminen	Oppilas erittelee taloudellisen toiminnan eri muotojen merkitystä kansantaloudessa. Oppilas erittelee, mitä vaatimuksia kestävä tulevaisuus asettaa koti- ja kansantaloudelle sekä yksilön taloudenpidolle.

Vierailijat.

Tutustuminen paikalliseen yritystoimintaan. Vierailut.

T9 ohjata oppilasta laajentamaan näkemyksiään, osallistumaan yhteiskunnalliseen toimintaan ja keskusteluun sekä käyttämään mediataitojaan ja tietojään yhteiskunnasta omien käsitystensä muodostamisessa ja kansalaisena toimimisessa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Yhteiskunnallinen ajattelu, osallistumis- ja vaikuttamistaidot	Oppilas osallistuu yhteiskunnallis-poliittisten kysymysten käsittelyyn ja vertailee erilaisia tapoja vaikuttaa. Oppilas perustelee monipuolisesti mielipiteitä yhteiskunnallisista aiheista.

Vierailijat.

Tutustaan kaupunginvaltuuston, -hallituksen ja eri lautakuntien toimintaan.

Osallistumien mahdollisuuksien mukaan nuorisovaaleihin tai vastaavaan.

Tutustuminen paikalliseen yritystoimintaan. Vierailut.

34.6.9. Matematiikka

Matematiikan tehtävä

Matematiikan opetuksen tehtävänä on kehittää oppilaiden loogista, täsmällistä ja luovaa matemaattista ajattelua. Opetus luo pohjan matemaattisten käsitteiden ja rakenteiden ymmärtämiselle sekä kehittää oppilaiden kykyä käsitellä tietoa ja ratkaista ongelmia. Matematiikan kumulatiivisesta luonteesta johtuen opetus etenee systemaattisesti. Konkretia ja toiminnallisuus ovat keskeinen osa matematiikan opetusta ja opiskelua. Oppimista tuetaan hyödyntämällä tieto- ja viestintäteknologiaa.

Matematiikan opetus tukee oppilaiden myönteistä asennetta matematiikkaa kohtaan sekä positiivista minäkuvaa matematiikan oppijoina. Se kehittää myös viestintä-, vuorovaikutus- ja yhteistyötaitoja. Matematiikan opiskelu on tavoitteellista ja pitkäjänteistä toimintaa, jossa oppilaat ottavat vastuuta omasta oppimisestaan.

Opetus ohjaa oppilaita ymmärtämään matematiikan hyödyllisyyden omassa elämässään ja laajemmin yhteiskunnassa. Opetus kehittää oppilaiden kykyä käyttää ja soveltaa matematiikkaa monipuolisesti.

Oppiaineen tehtävä vuosiluokilla 7-9

Vuosiluokkien 7–9 matematiikan opetuksen tehtävänä on vahvistaa matemaattista yleissivistystä. Opetuksessa syvennetään matemaattisten käsitteiden ja niiden välisten yhteyksien ymmärtämistä. Opetus innostaa oppilaita löytämään ja hyödyntämään matematiikkaa omassa elämässään. Oppilaiden valmiuksiin kuuluvat ongelmien matemaattinen mallintaminen ja ratkaiseminen. Matematiikan opetus ohjaa oppilaita tavoitteelliseen, täsmälliseen, keskittyneeseen ja pitkäjänteiseen toimintaan. Oppilaita rohkaistaan esittämään ratkaisujaan ja keskustelemaan niistä. Opetuksessa kehitetään oppilaiden yhteistyötaitoja.

Matematiikan oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Opetuksen lähtökohdat valitaan oppilaita kiinnostavista aiheista, ilmiöistä ja niihin liittyvistä ongelmista. Konkretia toimii edelleen tärkeänä osana matematiikan opiskelua. Rohkaistaan oppilaita käyttämään ajattelua tukevia piirroksia ja välineitä. Opetuksessa käytetään vaihtelevia työtapoja. Ongelmia matematisoidaan, ratkaistaan ja tulkitaan yksin ja yhdessä. Yhdessä työskennellessä jokainen toimii sekä itsensä että ryhmän hyväksi. Oppimispelit ovat yksi motivoiva työtapo. Tieto- ja viestintäteknologiaa, kuten taulukkolaskentaa ja dynaamista geometriaohjelmistoa, hyödynnetään opetuksen, oppimisen, tuottamisen, arvioinnin sekä luovuuden välineenä.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki matematiikassa vuosiluokilla 7-9

Jokaisella oppilaalla tulee olla mahdollisuus saada opetusta myös aiempien vuosiluokkien keskeisimmistä sisällöistä, jos hän ei hallitse niitä riittävästi. Lisäksi annetaan ennakoivaa tukea tarvittaessa uusien sisältöjen oppimiseksi. Oppilaiden matematiikan osaamista ja taitojen kehittymistä seurataan jatkuvasti yhdessä oppilaiden kanssa. Oppilaille korostetaan asioiden ymmärtämisen tärkeyttä. Oppilaita tuetaan suurempien asiakokonaisuuksien hahmottamisessa ja yhteyksien löytämisessä. Eriyttämisessä otetaan huomioon jokaisen oppilaan osaaminen ja annetaan mahdollisuus onnistumisen elämyksiin.

Sisältöjä voidaan rikastuttaa syventämällä yhteisesti käsiteltävää aihetta oppilaiden kiinnostuksen ja taitotason mukaan. Taitavia oppilaita tuetaan tarjoamalla heille vaihtoehtoisia työskentelymuotoja, kuten esimerkiksi erilaisia projekteja ja ongelmälähtöisiä tutkimustehtäviä oppilaita kiinnostavista matemaattisista aiheista.

Eriyttäminen toteutetaan oppilaiden henkilökohtaisten tarpeiden mukaan.

Oppilaan oppimisen arviointi matematiikassa vuosiluokilla 7-9

Monipuolisella arvioinnilla ja kannustavalla palautteella tuetaan matemaattisen ajattelun ja itseluottamuksen kehittymistä ja ylläpidetään ja vahvistetaan opiskelumotivaatiota. Palaute tukee oppilaiden myönteistä minäkuvaa matematiikan oppijana. Oppilaille annetaan säännöllisesti tietoa oppimisen edistymisestä ja suoriutumisesta suhteessa asetettuihin matematiikan tavoitteisiin. Arviointi ohjaa oppilaita kehittämään matematiikan osaamistaan ja ymmärtämistään sekä pitkäjänteisen työskentelyn taitoja. Palaute auttaa oppilaita huomaamaan, mitä tietoja ja taitoja tulisi edelleen kehittää ja miten.

Oppilailla on aktiivinen rooli arvioinnissa. Itsearviointissa oppilaat oppivat asettamaan tavoitteita oppimiselleen ja havainnoimaan edistymistään suhteessa tavoitteisiin. Lisäksi oppilaita ohjataan kiinnittämään huomiota tapaansa työskennellä sekä tiedostamaan asennettaan matematiikan opiskelua kohtaan.

Oppilailla tulee olla mahdollisuus osoittaa osaamistaan eri tavoin. Arvioinnin kohteena ovat matemaattiset tiedot ja taidot sekä niiden soveltaminen. Lisäksi arvioinnissa kiinnitetään huomiota tekemisen tapaan ja taitoon perustella ratkaisuja sekä ratkaisujen rakenteeseen ja oikeellisuuteen. Arvioinnissa otetaan huomioon myös taito hyödyntää välineitä mukaan lukien tieto- ja viestintäteknologiaa.

Yhdessä työskenneltäessä arvioidaan sekä ryhmän jäsenten että koko ryhmän toimintaa ja tuotosta. Tuotoksen arvioinnissa kiinnitetään huomiota tuotoksen matemaattiseen sisältöön ja esitystapaan. Palautteella ohjataan oppilaita ymmärtämään jokaisen ryhmän jäsenen työskentelyn ja kehittymisen merkitys. Oppilaita ohjataan tuotosten ja toiminnan arvioimiseen.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona matematiikan opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena. Päättöarvioinnilla määritellään, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut matematiikan oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen taso matematiikan valtakunnallisiin päättöarvioinnin kriteereihin. Matematiikassa oppilaan osaaminen kehittyy eri tavoitealueilla oppimäärän päättövaiheeseen saakka. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki valtakunnalliset päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle vastaava tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin oppiaineen kriteerien määrittämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Vuosiluokka 7

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Ajattelun taidot ja menetelmät

Harjoitellaan loogista ajattelua vaativia toimintoja kuten sääntöjen ja riippuvuuksien etsimistä ja esittämistä täsmällisesti. Pohditaan ja määritetään vaihtoehtojen lukumääriä. Vahvistetaan oppilaiden päättelykykyä ja taitoa perustella. Harjoitellaan matemaattisen tekstin tulkitsemista ja tuottamista. Tutustutaan todistamisen perusteisiin. Harjoitellaan väitelauseiden totuusarvon päättelyä. Syvennetään algoritmista ajattelua. Ohjelmoidaan ja samalla harjoitellaan hyviä ohjelmointikäytäntöjä. Sovelletaan itse tehtyjä tai valmiita tietokoneohjelmia osana matematiikan opiskelua.

S2 Luvut ja laskutoimitukset

Harjoitellaan peruslaskutoimituksia myös negatiivisilla luvuilla. Vahvistetaan laskutaitoa murtoluvuilla ja opitaan murtoluvun kertominen ja jakaminen murtoluvulla. Tutustutaan

vastaluvun, käänteisluvun ja itseisarvon käsitteisiin. Lukualuetta laajennetaan reaalityöihin. Perehdytään lukujen jaollisuuteen ja jaetaan lukuja alkutekijöihin. Syvennetään desimaalilukujen laskutoimituksien osaamista. Vahvistetaan ymmärrystä tarkan arvon ja likiarvon erosta sekä pyöristämisestä. Varmistetaan prosentin käsitteen ymmärtäminen. Harjoitellaan prosenttiosuuden laskemista ja prosenttiluvun osoittaman määrän laskemista kokonaisuudesta. Lisäksi opitaan laskemaan muuttunut arvo, perusarvo sekä muutos- ja vertailuprosentti. Harjoitellaan potenssilaskentaa, kun eksponenttina on kokonaisluku. Perehdytään neliöjuuren käsitteeseen ja käytetään neliöjuurta laskutoimituksissa.

Keskeiset sisällöt:

- laskujärjestys
- vastaluku
- käänteisluku
- itseisarvo
- peruslaskutoimitukset kokonais-, desimaali- ja murtoluvuilla
- pyöristäminen
- jaollisuus
- tekijöihin jakaminen
- potenssin käsite

S3 Algebra

Perehdytään muuttujan käsitteeseen ja lausekkeen arvon laskemiseen. Harjoitellaan potenssilausekkeiden sieventämistä. Tutustutaan polynomien käsitteeseen ja harjoitellaan polynomien yhteen-, vähennys- ja kertolaskua. Harjoitellaan muodostamaan lausekkeita ja sieventämään niitä. Muodostetaan ja ratkaistaan ensimmäisen asteen yhtälöitä ja vakiinaisia toisen asteen yhtälöitä. Ratkaistaan yhtälöpareja graafisesti ja algebrallisesti. Tutustutaan ensimmäisen asteen epäyhtälöihin ja ratkaistaan niitä. Syvennetään oppilaiden taitoa tutkia ja muodostaa lukujonoja. Käytetään verrantoa tehtävien ratkaisussa.

Keskeiset sisällöt:

- Muuttujan käsite
- kirjainlausekkeen sieventäminen
- yhtälön ratkaiseminen
- lukujonot

S4 Funktiot

Kuvataan riippuvuuksia sekä graafisesti että algebrallisesti. Tutustutaan suoraan ja kääntäen verrannollisuuteen. Perehdytään funktion käsitteeseen. Piirretään suoraa ja paraabeleja koordinaatistoon. Opitaan suoran kulmakertoimen ja vakiotermin käsitteet. Tulkitaan kuvaajia esimerkiksi tutkimalla funktion kasvamista ja vähenemistä. Määritetään funktioiden nollakohtia.

S5 Geometria

Laajennetaan pisteen, janan, suoran ja kulman käsitteiden ymmärtämistä ja perehdytään viivan ja puolisuoran käsitteisiin. Tutkitaan suoriin, kulmiin ja monikulmioihin liittyviä ominaisuuksia. Vahvistetaan yhdenmuotoisuuden ja yhtenevyyden käsitteiden ymmärtämistä. Harjoitellaan

geometriska konstrueringar. Övas användningen av Pythagoras sats, Pythagoras satsens omvändningssats och trigonometriska funktioner. Övas bågen- och cirkelbågen och studeras Thales sats.

Läses om månens omkrets och yta.

Övas att beräkna cirkelns yta, bågen och båglängd och sektorns yta.

Studeras tredimensionella kroppar. Övas att beräkna klotets, kubbans och kubbans yta och volymer.

Övas att använda måttens och enhetsomvandlingarnas regler.

Kärna innehåller:

- plan geometri
- månens omkrets
- likhet och symmetri
- rumskroppars beskrivning
- geometrisk konstruering.

S6 Datahantering och statistik och sannolikhet

Övas elevernas färdigheter att samla, organisera och analysera data. Övas att beräkna medelvärde och typvärde och förståelse för frekvens, relativ frekvens och median. Studeras sannolikhetens regler. Övas att tolka olika typer av diagram. Läses om sannolikhet.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L3, L5
T2	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L3, L7
T3	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L4
T4	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L2, L4, L5
T5	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L3, L4, L5, L6
T6	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L3, L4, L6
T7	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L2, L3, L4, L5, L6, L7
T8	S1, S4, S6	L1, L4, L5
T9	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L5
T10	S1, S2	L1, L3, L4
T11	S2	L1, L4
T12	S2	L1, L4
T14	S3, S4	L1, L4
T15	S3, S4	L1, L4, L5
T16	S5	L1, L4, L5
T17	S5	L1, L4, L5
T18	S5	L1, L4
T20	S1	L1, L4, L5, L6

Vuosiluokan tavoitteet

T1 vahvistaa oppilaan motivaatiota, myönteistä minäkuvaa ja itseluottamusta matematiikan oppijana

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
	Ei vaikuta arvosanan muodostamiseen. Oppilaita ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

Keskeiset sisällöt:

- laskujärjestys
- vastaluku
- käänteisluku
- itseisarvo
- peruslaskutoimitukset kokonais-, desimaali- ja murtoluvuilla
- pyöristäminen
- jaollisuus

- tekijöihin jakaminen
- potenssin käsite

Keskeiset sisällöt:

- Muuttujan käsite
- kirjainlausekkeen sieventäminen
- yhtälön ratkaiseminen
- lukujonot

Keskeiset sisällöt:

- tasogeometria
- monikulmiot
- yhtenevyys ja symmetria
- avaruuskappaleiden esittely
- geometrinen konstruointi.

T2 kannustaa oppilasta ottamaan vastuuta matematiikan oppimisesta sekä yksin että yhdessä toimien

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Vastuunottaminen opiskelusta	Oppilas ottaa vastuuta omasta oppimisestaan ja osallistuu rakentavasti ryhmän toimintaan.

Keskeiset sisällöt:

- laskujärjestys
- vastaluku
- käänteisluku
- itseisarvo
- peruslaskutoimitukset kokonais-, desimaali- ja murtoluvuilla
- pyöristäminen
- jaollisuus
- tekijöihin jakaminen
- potenssin käsite

Keskeiset sisällöt:

- Muuttujan käsite
- kirjainlausekkeen sieventäminen
- yhtälön ratkaiseminen

- lukujonot

Keskeiset sisällöt:

- tasogeometria
- monikulmiot
- yhtenevyys ja symmetria
- avaruuskappaleiden esittely
- geometrinen konstruointi.

T3 ohjata oppilasta havaitsemaan ja ymmärtämään oppimiensa asioiden välisiä yhteyksiä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Opittujen asioiden yhteydet	Oppilas havaitsee ja selittää oppimiensa asioiden välisiä yhteyksiä

Keskeiset sisällöt:

- laskujärjestys
- vastaluku
- käänteisluku
- itseisarvo
- peruslaskutoimitukset kokonais-, desimaali- ja murtoluvuilla
- pyöristäminen
- jaollisuus
- tekijöihin jakaminen
- potenssin käsite

Keskeiset sisällöt:

- Muuttujan käsite
- kirjainlausekkeen sieventäminen
- yhtälön ratkaiseminen
- lukujonot

Keskeiset sisällöt:

- tasogeometria
- monikulmiot
- yhtenevyys ja symmetria
- avaruuskappaleiden esittely
- geometrinen konstruointi.

T4 kannustaa oppilasta harjaantumaan täsmälliseen matemaattiseen ilmaisuun suullisesti ja kirjallisesti

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Matemaattinen ilmaisu	Oppilas osaa ilmaista matemaattista ajatteluaan sekä suullisesti että kirjallisesti.

Keskeiset sisällöt:

- laskujärjestys
- vastaluku
- käänteisluku
- itseisarvo
- peruslaskutoimitukset kokonais-, desimaali- ja murtoluvuilla
- pyöristäminen
- jaollisuus
- tekijöihin jakaminen
- potenssin käsite

Keskeiset sisällöt:

- Muuttujan käsite
- kirjainlausekkeen sieventäminen
- yhtälön ratkaiseminen
- lukujonot

Keskeiset sisällöt:

- tasogeometria
- monikulmiot
- yhtenevyys ja symmetria
- avaruuskappaleiden esittely
- geometrinen konstruointi.

T5 tukea oppilasta loogista ja luovaa ajattelua vaativien matemaattisten tehtävien ratkaisemisessa ja siinä tarvittavien taitojen kehittämisessä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ongelmanratkaisutaito	Oppilas osaa jäsentää ongelmia ja ratkaista niitä hyödyntäen matematiikkaa.

Keskeiset sisällöt:

- laskujärjestys
- vastaluku
- käänteisluku
- itseisarvo
- peruslaskutoimitukset kokonais-, desimaali- ja murtoluvuilla
- pyöristäminen
- jaollisuus
- tekijöihin jakaminen
- potenssin käsite

Keskeiset sisällöt:

- Muuttujan käsite
- kirjainlausekkeen sieventäminen
- yhtälön ratkaiseminen
- lukujonot

Keskeiset sisällöt:

- tasogeometria
- monikulmiot
- yhtenevyys ja symmetria
- avaruuskappaleiden esittely
- geometrinen konstruointi.

T6 ohjata oppilasta arvioimaan ja kehittämään matemaattisia ratkaisujaan sekä tarkastelemaan kriittisesti tuloksen mielekkyyttä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Taito arvioida ja kehittää matemaattisia ratkaisuja	Oppilas osaa arvioida matemaattista ratkaisuaan ja tarkastelee kriittisesti tuloksen mielekkyyttä

Keskeiset sisällöt:

- laskujärjestys
- vastaluku
- käänteisluku
- itseisarvo
- peruslaskutoimitukset kokonais-, desimaali- ja murtoluvuilla
- pyöristäminen

- jaollisuus
- tekijöihin jakaminen
- potenssin käsite

Keskeiset sisällöt:

- Muuttujan käsite
- kirjainlausekkeen sieventäminen
- yhtälön ratkaiseminen
- lukujonot

Keskeiset sisällöt:

- tasogeometria
- monikulmiot
- yhtenevyys ja symmetria
- avaruuskappaleiden esittely
- geometrinen konstruointi.

T7 rohkaista oppilasta soveltamaan matematiikkaa muissakin oppiaineissa ja ympäröivässä yhteiskunnassa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Matematiikan soveltaminen	Oppilas osaa soveltaa matematiikkaa eri ympäristöissä

Keskeiset sisällöt:

- laskujärjestys
- vastaluku
- käänteisluku
- itseisarvo
- peruslaskutoimitukset kokonais-, desimaali- ja murtoluvuilla
- pyöristäminen
- jaollisuus
- tekijöihin jakaminen
- potenssin käsite

Keskeiset sisällöt:

- Muuttujan käsite
- kirjainlausekkeen sieventäminen

- yhtälön ratkaiseminen
- lukujonot

Keskeiset sisällöt:

- tasogeometria
- monikulmiot
- yhtenevyys ja symmetria
- avaruuskappaleiden esittely
- geometrinen konstruointi.

T8 ohjata oppilasta kehittämään tiedonhallinta- ja analysointitaitojaan sekä opastaa tiedon kriittiseen tarkasteluun

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tiedon analysointi ja kriittinen tarkastelu	Oppilas osaa itse hankkia, käsitellä ja esittää tilastotietoa

T9 opastaa oppilasta soveltamaan tieto- ja viestintäteknologiaa matematiikan opiskelussa sekä ongelmien ratkaisemisessa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tieto- ja viestintäteknologian käyttö	Oppilas osaa soveltaa tieto- ja viestintäteknologiaa matematiikan opiskelussa

Keskeiset sisällöt:

- laskujärjestys
- vastaluku
- käänteisluku
- itseisarvo
- peruslaskutoimitukset kokonais-, desimaali- ja murtoluvuilla
- pyöristäminen
- jaollisuus
- tekijöihin jakaminen
- potenssin käsite

Keskeiset sisällöt:

- Muuttujan käsite
- kirjainlausekkeen sieventäminen
- yhtälön ratkaiseminen

- lukujonot

Keskeiset sisällöt:

- tasogeometria
- monikulmiot
- yhtenevyys ja symmetria
- avaruuskappaleiden esittely
- geometrinen konstruointi.

T10 ohjata oppilasta vahvistamaan päättely- ja päässälaskutaitoa ja kannustaa oppilasta käyttämään laskutaitoaan eri tilanteissa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Päättely- ja laskutaito	Oppilas käyttää aktiivisesti päättely- ja päässälaskutaitoa eri tilanteissa

Keskeiset sisällöt:

- laskujärjestys
- vastaluku
- käänteisluku
- itseisarvo
- peruslaskutoimitukset kokonais-, desimaali- ja murtoluvuilla
- pyöristäminen
- jaollisuus
- tekijöihin jakaminen
- potenssin käsite

T11 ohjata oppilasta kehittämään kykyään laskea peruslaskutoimituksia rationaaliluvuilla

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Peruslaskutoimitukset rationaaliluvuilla	Oppilas osaa sujuvasti peruslaskutoimitukset rationaaliluvuilla

Keskeiset sisällöt:

- laskujärjestys
- vastaluku
- käänteisluku
- itseisarvo
- peruslaskutoimitukset kokonais-, desimaali- ja murtoluvuilla

- pyöristäminen
- jaollisuus
- tekijöihin jakaminen
- potenssin käsite

T12 tukea oppilasta laajentamaan lukukäsitteen ymmärtämistä reaalitylukuihin

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Lukukäsite	Oppilas tunnistaa reaalityluvut ja osaa kuvailla niiden ominaisuuksia

Keskeiset sisällöt:

- laskujärjestys
- vastaluku
- käänteisluku
- itseisarvo
- peruslaskutoimitukset kokonais-, desimaali- ja murtoluvuilla
- pyöristäminen
- jaollisuus
- tekijöihin jakaminen
- potenssin käsite

T14 ohjata oppilasta ymmärtämään tuntemattoman käsite ja kehittämään yhtälöratkaisutaitojaan

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tuntemattoman käsite ja yhtälöratkaisutaidot	Oppilas osaa ratkaista ensimmäisen asteen yhtälön symbolisesti. Oppilas osaa ratkaista vaillinaisen toisen asteen yhtälön esimerkiksi pääättelemällä tai symbolisesti.

Keskeiset sisällöt:

- Muuttujan käsite
- kirjainlausekkeen sieventäminen
- yhtälön ratkaiseminen
- lukujonot

T15 ohjata oppilasta ymmärtämään muuttujan käsite ja tutustuttaa funktion käsitteeseen. Ohjata oppilasta harjoittelemaan funktion kuvaajan tulkitsemista ja tuottamista

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Muuttujan ja funktion käsitteet sekä kuvaajien tulkitseminen ja tuottaminen	Oppilas ymmärtää muuttujan ja funktion käsitteen sekä osaa piirtää ensimmäisen ja toisen asteen funktion kuvaajan. Oppilas osaa tulkita kuvaajia monipuolisesti.

Keskeiset sisällöt:

- Muuttujan käsite
- kirjainlausekkeen sieventäminen
- yhtälön ratkaiseminen
- lukujonot

T16 tukea oppilasta ymmärtämään geometrian käsitteitä ja niiden välisiä yhteyksiä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Geometrian käsitteiden ja niiden välisten yhteyksien hahmottaminen	Oppilas osaa nimetä ja kuvailla suoriin, kulmiin ja monikulmioihin liittyviä ominaisuuksia sekä niiden välisiä yhteyksiä

Keskeiset sisällöt:

- tasogeometria
- monikulmiot
- yhtenevyys ja symmetria
- avaruuskappaleiden esittely
- geometrinen konstruointi.

T17 ohjata oppilasta ymmärtämään ja hyödyntämään suorakulmaiseen kolmioon ja ympyrään liittyviä ominaisuuksia

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Suorakulmaisen kolmion ja ympyrän ominaisuuksien hahmottaminen	Oppilas osaa käyttää Pythagoraan lausetta ja trigonometrisia funktioita. Oppilas ymmärtää kehäkulman ja keskuskulman käsitteet.

Keskeiset sisällöt:

- tasogeometria
- monikulmiot
- yhtenevyys ja symmetria
- avaruuskappaleiden esittely
- geometrinen konstruointi.

T18 kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan laskea pinta-aloja ja tilavuuksia

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Pinta-alojen ja tilavuuksien laskutaito	Oppilas osaa laskea tasokuvioiden pinta-aloja ja kappaleiden tilavuuksia. Oppilas osaa pinta-ala- ja tilavuusyksiköiden muunnoksia.

Keskeiset sisällöt:

- tasogeometria
- monikulmiot
- yhtenevyys ja symmetria
- avaruuskappaleiden esittely
- geometrinen konstruointi.

T20 ohjata oppilasta kehittämään algoritmista ajatteluaan sekä taitojaan soveltaa matematiikkaa ja ohjelmointia ongelmien ratkaisemiseen

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Algoritmisen ajattelu ja ohjelmointitaidot	Oppilas osaa soveltaa algoritmisen ajattelun periaatteita ja osaa ohjelmoida yksinkertaisia ohjelmia.

Vuosiluokka 8

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Ajattelun taidot ja menetelmät

Harjoitellaan loogista ajattelua vaativia toimintoja kuten sääntöjen ja riippuvuuksien etsimistä ja esittämistä täsmällisesti. Pohditaan ja määritetään vaihtoehtojen lukumääriä. Vahvistetaan oppilaiden päättelykykyä ja taitoa perustella. Harjoitellaan matemaattisen tekstin tulkitsemista ja tuottamista. Tutustutaan todistamisen perusteisiin. Harjoitellaan väitelauseiden totuusarvon päättelyä. Syvennetään algoritmista ajattelua. Ohjelmoidaan ja samalla harjoitellaan hyviä ohjelmointikäytäntöjä. Sovelletaan itse tehtyjä tai valmiita tietokoneohjelmia osana matematiikan opiskelua.

S2 Luvut ja laskutoimitukset

Harjoitellaan peruslaskutoimituksia myös negatiivisilla luvuilla. Vahvistetaan laskutaitoa murtoluvuilla ja opitaan murtoluvun kertominen ja jakaminen murtoluvulla. Tutustutaan vastaluvun, käänteisluvun ja itseisarvon käsitteisiin. Lukualuetta laajennetaan reaalityyppisiin. Perehdytään lukujen jaollisuuteen ja jaetaan lukuja alkutekijöihin. Syvennetään desimaalilukujen laskutoimituksien osaamista. Vahvistetaan ymmärrystä tarkan arvon ja likiarvon erosta sekä pyöristämisestä. Varmistetaan prosentin käsitteen ymmärtäminen. Harjoitellaan prosenttiosuuden laskemista ja prosenttiluvun osoittaman määrän laskemista kokonaisuudesta. Lisäksi opitaan laskemaan muuttunut arvo, perusarvo sekä muutos- ja vertailuprosentti. Harjoitellaan potenssilaskentaa, kun eksponenttina on kokonaisluku. Perehdytään neliöjuuren käsitteeseen ja käytetään neliöjuurta laskutoimituksissa.

Keskeiset sisällöt:

- prosentit
- potenssikaavat
- neliöjuuret

S3 Algebra

Perehdytään muuttujan käsitteeseen ja lausekkeen arvon laskemiseen. Harjoitellaan potenssilausekkeiden sieventämistä. Tutustutaan polynomien käsitteeseen ja harjoitellaan polynomien yhteen-, vähennys- ja kertolaskua. Harjoitellaan muodostamaan lausekkeita ja sieventämään niitä. Muodostetaan ja ratkaistaan ensimmäisen asteen yhtälöitä ja vakiinaisia toisen asteen yhtälöitä. Ratkaistaan yhtälöpareja graafisesti ja algebrallisesti. Tutustutaan ensimmäisen asteen epäyhtälöihin ja ratkaistaan niitä. Syvennetään oppilaiden taitoa tutkia ja muodostaa lukujonoja. Käytetään verrantoa tehtävien ratkaisussa.

Keskeiset sisällöt:

- polynomit
- yhtälöt
- ongelmanratkaisu

S4 Funktiot

Kuvataan riippuvuuksia sekä graafisesti että algebrallisesti. Tutustutaan suoraan ja kääntäen verrannollisuuteen. Perehdytään funktion käsitteeseen. Piirretään suoria ja paraabeleja koordinaatistoon. Opitaan suoran kulmakertoimen ja vakiotermin käsitteet. Tulkitaan kuvaajia esimerkiksi tutkimalla funktion kasvamista ja vähenemistä. Määritetään funktioiden nollakohtia.

Keskeinen sisältö:

- verrannollisuus

S5 Geometria

Laajennetaan pisteen, janan, suoran ja kulman käsitteiden ymmärtämistä ja perehdytään viivan ja puolisuoran käsitteisiin. Tutkitaan suoriin, kulmiin ja monikulmioihin liittyviä ominaisuuksia. Vahvistetaan yhdenmuotoisuuden ja yhtenevyyden käsitteiden ymmärtämistä. Harjoitellaan geometrista konstruointia. Opitaan käyttämään Pythagoraan lausetta, Pythagoraan lauseen käänteislausetta ja trigonometrisia funktioita. Opitaan kehä- ja keskuskulma sekä tutustutaan Thaleen lauseeseen.

Lasketaan monikulmioiden piirejä ja pinta-aloja.

Harjoitellaan laskemaan ympyrän pinta-ala, kehän ja kaaren pituus sekä sektorin pinta-ala.

Tutkitaan kolmiulotteisia kappaleita. Opitaan laskemaan pallon, lieriön ja kartion pinta-aloja ja tilavuuksia.

Varmennetaan ja laajennetaan mittayksiköiden ja yksikkömuunnosten hallintaa.

Keskeiset sisällöt:

- yksikkömuunnokset
- ympyrä

- piiri
- pinta-ala
- Pythagoraan lause

S6 Tietojen käsittely ja tilastot sekä todennäköisyys

Syvennetään oppilaiden taitoja kerätä, jäsentää ja analysoida tietoa. Varmistetaan keskiarvon ja tyyppiä arvon ymmärtäminen. Harjoitellaan määrittämään frekvenssi, suhteellinen frekvenssi ja mediaani. Tutustutaan hajonnan käsitteeseen. Tulkitaan ja tuotetaan erilaisia diagrammeja. Lasketaan todennäköisyyksiä.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L3, L5
T2	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L3, L7
T3	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L4
T4	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L2, L4, L5
T5	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L3, L4, L5, L6
T6	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L3, L4, L6
T7	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L2, L3, L4, L5, L6, L7
T8	S1, S4, S6	L1, L4, L5
T9	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L5
T10	S1, S2	L1, L3, L4
T11	S2	L1, L4
T13	S2, S6	L1, L3, L6
T14	S3, S4	L1, L4
T15	S3, S4	L1, L4, L5
T16	S5	L1, L4, L5
T17	S5	L1, L4, L5
T18	S5	L1, L4
T19	S6	L3, L4, L5
T20	S1	L1, L4, L5, L6

Vuosiluokan tavoitteet

T1 vahvistaa oppilaan motivaatiota, myönteistä minäkuvausta ja itseluottamusta matematiikan oppijana

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
	Ei vaikuta arvosanan muodostamiseen. Oppilaita ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

Keskeiset sisällöt:

- prosentit
- potenssikaavat
- neliöjuuret

Keskeiset sisällöt:

- polynomit
- yhtälöt
- ongelmanratkaisu

Keskeinen sisältö:

- verrannollisuus

Keskeiset sisällöt:

- yksikkömuunnokset
- ympyrä
- piiri
- pinta-ala
- Pythagoraan lause

T2 kannustaa oppilasta ottamaan vastuuta matematiikan oppimisesta sekä yksin että yhdessä toimien

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Vastuunottaminen opiskelusta	Oppilas ottaa vastuuta omasta oppimisestaan ja osallistuu rakentavasti ryhmän toimintaan.

Keskeiset sisällöt:

- prosentit
- potenssikaavat
- neliöjuuret

Keskeiset sisällöt:

- polynomit
- yhtälöt
- ongelmanratkaisu

Keskeinen sisältö:

- verrannollisuus

Keskeiset sisällöt:

- yksikkömuunnokset
- ympyrä
- piiri
- pinta-ala
- Pythagoraan lause

T3 ohjata oppilasta havaitsemaan ja ymmärtämään oppimiensa asioiden välisiä yhteyksiä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Opittujen asioiden yhteydet	Oppilas havaitsee ja selittää oppimiensa asioiden välisiä yhteyksiä

Keskeiset sisällöt:

- prosentit
- potenssikaavat
- neliöjuuret

Keskeiset sisällöt:

- polynomit
- yhtälöt
- ongelmanratkaisu

Keskeinen sisältö:

- verrannollisuus

Keskeiset sisällöt:

- yksikkömuunnokset
- ympyrä
- piiri
- pinta-ala
- Pythagoraan lause

T4 kannustaa oppilasta harjaantumaan täsmälliseen matemaattiseen ilmaisuun suullisesti ja kirjallisesti

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Matemaattinen ilmaisu	Oppilas osaa ilmaista matemaattista ajatteluaan sekä suullisesti että kirjallisesti.

Keskeiset sisällöt:

- prosentit
- potenssikaavat
- neliöjuuret

Keskeiset sisällöt:

- polynomit
- yhtälöt
- ongelmanratkaisu

Keskeinen sisältö:

- verrannollisuus

Keskeiset sisällöt:

- yksikkömuunnokset
- ympyrä
- piiri
- pinta-ala
- Pythagoraan lause

T5 tukea oppilasta loogista ja luovaa ajattelua vaativien matemaattisten tehtävien ratkaisemisessa ja siinä tarvittavien taitojen kehittämisessä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ongelmanratkaisutaito	Oppilas osaa jäsentää ongelmia ja ratkaista niitä hyödyntäen matematiikkaa.

Keskeiset sisällöt:

- prosentit
- potenssikaavat
- neliöjuuret

Keskeiset sisällöt:

- polynomit
- yhtälöt
- ongelmanratkaisu

Keskeinen sisältö:

- verrannollisuus

Keskeiset sisällöt:

- yksikkömuunnokset
- ympyrä
- piiri
- pinta-ala
- Pythagoraan lause

T6 ohjata oppilasta arvioimaan ja kehittämään matemaattisia ratkaisujaan sekä tarkastelemaan kriittisesti tuloksen mielekkyyttä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Taito arvioida ja kehittää matemaattisia ratkaisuja	Oppilas osaa arvioida matemaattista ratkaisuaan ja tarkastelee kriittisesti tuloksen mielekkyyttä

Keskeiset sisällöt:

- prosentit
- potenssikaavat
- neliöjuuret

Keskeiset sisällöt:

- polynomit
- yhtälöt
- ongelmanratkaisu

Keskeinen sisältö:

- verrannollisuus

Keskeiset sisällöt:

- yksikkömuunnokset
- ympyrä
- piiri
- pinta-ala
- Pythagoraan lause

T7 rohkaista oppilasta soveltamaan matematiikkaa muissakin oppiaineissa ja ympäröivässä yhteiskunnassa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Matematiikan soveltaminen	Oppilas osaa soveltaa matematiikkaa eri ympäristöissä

Keskeiset sisällöt:

- prosentit
- potenssikaavat
- neliöjuuret

Keskeiset sisällöt:

- polynomit
- yhtälöt
- ongelmanratkaisu

Keskeinen sisältö:

- verrannollisuus

Keskeiset sisällöt:

- yksikkömuunnokset
- ympyrä
- piiri
- pinta-ala
- Pythagoraan lause

T8 ohjata oppilasta kehittämään tiedonhallinta- ja analysointitaitojaan sekä opastaa tiedon kriittiseen tarkasteluun

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tiedon analysointi ja kriittinen tarkastelu	Oppilas osaa itse hankkia, käsitellä ja esittää tilastotietoa

Keskeinen sisältö:

- verrannollisuus

T9 opastaa oppilasta soveltamaan tieto- ja viestintäteknologiaa matematiikan opiskelussa sekä ongelmien ratkaisemisessa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tieto- ja viestintäteknologian käyttö	Oppilas osaa soveltaa tieto- ja viestintäteknologiaa matematiikan opiskelussa

Keskeiset sisällöt:

- prosentit
- potenssikaavat
- neliöjuuret

Keskeiset sisällöt:

- polynomit
- yhtälöt
- ongelmanratkaisu

Keskeinen sisältö:

- verrannollisuus

Keskeiset sisällöt:

- yksikkömuunnokset
- ympyrä
- piiri
- pinta-ala
- Pythagoraan lause

T10 ohjata oppilasta vahvistamaan päättely- ja päässälaskutaitoa ja kannustaa oppilasta käyttämään laskutaitoaan eri tilanteissa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Päätely- ja laskutaito	Oppilas käyttää aktiivisesti päätely- ja päässälaskutaitoa eri tilanteissa

Keskeiset sisällöt:

- prosentit
- potenssikaavat
- neliöjuuret

T11 ohjata oppilasta kehittämään kykyään laskea peruslaskutoimituksia rationaaliluvuilla

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Peruslaskutoimitukset rationaaliluvuilla	Oppilas osaa sujuvasti peruslaskutoimitukset rationaaliluvuilla

Keskeiset sisällöt:

- prosentit

- potenssikaavat
- neliöjuuret

T13 tukea oppilasta laajentamaan ymmärrystään prosenttilaskennasta

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Prosentin käsite ja prosenttilaskenta	Oppilas osaa kertoa prosenttien käsitteen käytöstä. Oppilas osaa laskea prosenttiosuuden, prosenttiluvun osoittaman määrän kokonaisuudesta sekä muutos- ja vertailuprosentin. Oppilas osaa käyttää tietojaan eri tilanteissa.

Keskeiset sisällöt:

- prosentit
- potenssikaavat
- neliöjuuret

T14 ohjata oppilasta ymmärtämään tuntemattoman käsite ja kehittämään yhtälönratkaisutaitojaan

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tuntemattoman käsite ja yhtälönratkaisutaidot	Oppilas osaa ratkaista ensimmäisen asteen yhtälön symbolisesti. Oppilas osaa ratkaista vaillinaisen toisen asteen yhtälön esimerkiksi päätelemällä tai symbolisesti.

Keskeiset sisällöt:

- polynomit
- yhtälöt
- ongelmanratkaisu

Keskeinen sisältö:

- verrannollisuus

T15 ohjata oppilasta ymmärtämään muuttujan käsite ja tutustuttaa funktion käsitteeseen. Ohjata oppilasta harjoittelemaan funktion kuvaajan tulkitsemista ja tuottamista

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Muuttujan ja funktion käsitteet sekä kuvaajien tulkitseminen ja tuottaminen	Oppilas ymmärtää muuttujan ja funktion käsitteen sekä osaa piirtää ensimmäisen ja toisen asteen funktion kuvaajan. Oppilas osaa tulkita kuvaajia monipuolisesti.

Keskeiset sisällöt:

- polynomit
- yhtälöt
- ongelmanratkaisu

Keskeinen sisältö:

- verrannollisuus

T16 tukea oppilasta ymmärtämään geometrian käsitteitä ja niiden välisiä yhteyksiä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Geometrian käsitteiden ja niiden välisten yhteyksien hahmottaminen	Oppilas osaa nimetä ja kuvailla suoriin, kulmiin ja monikulmioihin liittyviä ominaisuuksia sekä niiden välisiä yhteyksiä

Keskeiset sisällöt:

- yksikkömuunnokset
- ympyrä
- piiri
- pinta-ala
- Pythagoraan lause

T17 ohjata oppilasta ymmärtämään ja hyödyntämään suorakulmaiseen kolmioon ja ympyrään liittyviä ominaisuuksia

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Suorakulmaisen kolmion ja ympyrän ominaisuuksien hahmottaminen	Oppilas osaa käyttää Pythagoraan lausetta ja trigonometrisia funktioita. Oppilas ymmärtää kehäkulman ja keskuskulman käsitteet.

Keskeiset sisällöt:

- yksikkömuunnokset
- ympyrä
- piiri
- pinta-ala
- Pythagoraan lause

T18 kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan laskea pinta-aloja ja tilavuuksia

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Pinta-alojen ja tilavuuksien laskutaito	Oppilas osaa laskea tasokuvioiden pinta-aloja ja kappaleiden tilavuuksia. Oppilas osaa pinta-ala- ja tilavuusyksiköiden muunnoksia.

Keskeiset sisällöt:

- yksikkömuunnokset
- ympyrä
- piiri
- pinta-ala
- Pythagoraan lause

T19 ohjata oppilasta määrittämään tilastollisia tunnuslukuja ja laskemaan todennäköisyyksiä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tilastolliset tunnusluvut ja todennäköisyyslaskenta	Oppilas hallitsee keskeiset tilastolliset tunnusluvut ja osaa antaa niistä esimerkkejä. Oppilas osaa määrittää sekä klassisia että tilastollisia todennäköisyyksiä.

T20 ohjata oppilasta kehittämään algoritmista ajatteluaan sekä taitojaan soveltaa matematiikkaa ja ohjelmointia ongelmien ratkaisemiseen

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Algoritmisen ajattelu ja ohjelmointitaidot	Oppilas osaa soveltaa algoritmisen ajattelun periaatteita ja osaa ohjelmoida yksinkertaisia ohjelmia.

Vuosiluokka 9

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Ajattelun taidot ja menetelmät

Harjoitellaan loogista ajattelua vaativia toimintoja kuten sääntöjen ja riippuvuuksien etsimistä ja esittämistä täsmällisesti. Pohditaan ja määritetään vaihtoehtojen lukumääriä. Vahvistetaan oppilaiden päättelykykyä ja taitoa perustella. Harjoitellaan matemaattisen tekstin tulkitsemista ja tuottamista. Tutustutaan todistamisen perusteisiin. Harjoitellaan väitelauseiden totuusarvon päättelyä. Syvennetään algoritmista ajattelua. Ohjelmoidaan ja samalla harjoitellaan hyviä ohjelmointikäytäntöjä. Sovelletaan itse tehtyjä tai valmiita tietokoneohjelmia osana matematiikan opiskelua.

S2 Luvut ja laskutoimitukset

Harjoitellaan peruslaskutoimituksia myös negatiivisilla luvuilla. Vahvistetaan laskutaitoa murtoluvuilla ja opitaan murtoluvun kertominen ja jakaminen murtoluvulla. Tutustutaan

vastaluvun, käänteisluvun ja itseisarvon käsitteisiin. Lukualuetta laajennetaan reaalityöihin. Perehdytään lukujen jaollisuuteen ja jaetaan lukuja alkutekijöihin. Syvennetään desimaalilukujen laskutoimituksien osaamista. Vahvistetaan ymmärrystä tarkan arvon ja likiarvon erosta sekä pyöristämisestä. Varmistetaan prosentin käsitteen ymmärtäminen. Harjoitellaan prosenttiosuuden laskemista ja prosenttiluvun osoittaman määrän laskemista kokonaisuudesta. Lisäksi opitaan laskemaan muuttunut arvo, perusarvo sekä muutos- ja vertailuprosentti. Harjoitellaan potenssilaskentaa, kun eksponenttina on kokonaisluku. Perehdytään neliöjuuren käsitteeseen ja käytetään neliöjuurta laskutoimituksissa.

Keskeinen sisältö:

- prosentit.

S3 Algebra

Perehdytään muuttujan käsitteeseen ja lausekkeen arvon laskemiseen. Harjoitellaan potenssilausekkeiden sieventämistä. Tutustutaan polynomien käsitteeseen ja harjoitellaan polynomien yhteen-, vähennys- ja kertolaskua. Harjoitellaan muodostamaan lausekkeita ja sieventämään niitä. Muodostetaan ja ratkaistaan ensimmäisen asteen yhtälöitä ja vakiinaisia toisen asteen yhtälöitä. Ratkaistaan yhtälöpareja graafisesti ja algebrallisesti. Tutustutaan ensimmäisen asteen epäyhtälöihin ja ratkaistaan niitä. Syvennetään oppilaiden taitoa tutkia ja muodostaa lukujonoja. Käytetään verrantoa tehtävien ratkaisussa.

Keskeinen sisältö:

-yhtälö ja yhtälöpari.

S4 Funktiot

Kuvataan riippuvuuksia sekä graafisesti että algebrallisesti. Tutustutaan suoraan ja kääntäen verrannollisuuteen. Perehdytään funktion käsitteeseen. Piirretään suoria ja paraabeleja koordinaatistoon. Opitaan suoran kulmakertoimen ja vakiotermin käsitteet. Tulkitaan kuvaajia esimerkiksi tutkimalla funktion kasvamista ja vähenemistä. Määritetään funktioiden nollakohtia.

Keskeinen sisältö:

- funktio ja sen ominaisuuksia
- verrannollisuus graafisesti
- suoran ja paraabelin piirtäminen.

S5 Geometria

Laajennetaan pisteen, janan, suoran ja kulman käsitteiden ymmärtämistä ja perehdytään viivan ja puolisuoran käsitteisiin. Tutkitaan suoriin, kulmiin ja monikulmioihin liittyviä ominaisuuksia. Vahvistetaan yhdenmuotoisuuden ja yhtenevyyden käsitteiden ymmärtämistä. Harjoitellaan geometrista konstruointia. Opitaan käyttämään Pythagoraan lausetta, Pythagoraan lauseen käänteislausetta ja trigonometrisia funktioita. Opitaan kehä- ja keskuskulma sekä tutustutaan Thaleen lauseeseen.

Lasketaan monikulmioiden piirejä ja pinta-aloja.

Harjoitellaan laskemaan ympyrän pinta-ala, kehän ja kaaren pituus sekä sektorin pinta-ala.

Tutkitaan kolmiulotteisia kappaleita. Opitaan laskemaan pallon, lieriön ja kartion pinta-aloja ja tilavuuksia.

Varmennetaan ja laajennetaan mittayksiköiden ja yksikkömuunnosten hallintaa.

Keskeiset sisällöt:

- trigonometria
- avaruusgeometria.

S6 Tietojen käsittely ja tilastot sekä todennäköisyys

Syvennetään oppilaiden taitoja kerätä, jäsentää ja analysoida tietoa. Varmistetaan keskiarvon ja tyyppiarvon ymmärtäminen. Harjoitellaan määrittämään frekvenssi, suhteellinen frekvenssi ja mediaani. Tutustutaan hajonnan käsitteeseen. Tulkitaan ja tuotetaan erilaisia diagrammeja. Lasketaan todennäköisyyksiä.

Keskeiset sisällöt:

- tilastot ja todennäköisyys

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L3, L5
T2	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L3, L7
T3	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L4
T4	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L2, L4, L5
T5	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L3, L4, L5, L6
T6	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L3, L4, L6
T7	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L2, L3, L4, L5, L6, L7
T8	S1, S4, S6	L1, L4, L5
T9	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L5
T10	S1, S2	L1, L3, L4
T11	S2	L1, L4
T13	S2, S6	L1, L3, L6
T14	S3, S4	L1, L4
T15	S3, S4	L1, L4, L5
T16	S5	L1, L4, L5
T17	S5	L1, L4, L5
T18	S5	L1, L4
T19	S6	L3, L4, L5
T20	S1	L1, L4, L5, L6

Vuosiluokan tavoitteet

T1 vahvistaa oppilaan motivaatiota, myönteistä minäkuvaa ja itseluottamusta matematiikan oppijana

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
	Ei vaikuta arvosanan muodostamiseen. Oppilaita ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

Keskeinen sisältö:

- prosentit.

Keskeinen sisältö:

- yhtälö ja yhtälöpari.

Keskeinen sisältö:

- funktio ja sen ominaisuuksia
- verrannollisuus graafisesti
- suoran ja paraabelin piirtäminen.

Keskeiset sisällöt:

- trigonometria
- avaruusgeometria.

Keskeiset sisällöt:

- tilastot ja todennäköisyys

T2 kannustaa oppilasta ottamaan vastuuta matematiikan oppimisesta sekä yksin että yhdessä toimien

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Vastuunottaminen opiskelusta	Oppilas ottaa vastuuta omasta oppimisestaan ja osallistuu rakentavasti ryhmän toimintaan.

Keskeinen sisältö:

- prosentit.

Keskeinen sisältö:

- yhtälö ja yhtälöpari.

Keskeinen sisältö:

- funktio ja sen ominaisuuksia
- verrannollisuus graafisesti
- suoran ja paraabelin piirtäminen.

Keskeiset sisällöt:

- trigonometria
- avaruusgeometria.

Keskeiset sisällöt:

- tilastot ja todennäköisyys

T3 ohjata oppilasta havaitsemaan ja ymmärtämään oppimiensa asioiden välisiä yhteyksiä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Opittujen asioiden yhteydet	Oppilas havaitsee ja selittää oppimiensa asioiden välisiä yhteyksiä

Keskeinen sisältö:

- prosentit.

Keskeinen sisältö:

- yhtälö ja yhtälöpari.

Keskeinen sisältö:

- funktio ja sen ominaisuuksia
- verrannollisuus graafisesti
- suoran ja paraabelin piirtäminen.

Keskeiset sisällöt:

- trigonometria
- avaruusgeometria.

Keskeiset sisällöt:

- tilastot ja todennäköisyys

T4 kannustaa oppilasta harjaantumaan täsmälliseen matemaattiseen ilmaisuun suullisesti ja kirjallisesti

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Matemaattinen ilmaisu	Oppilas osaa ilmaista matemaattista ajatteluaan sekä suullisesti että kirjallisesti.

Keskeinen sisältö:

- prosentit.

Keskeinen sisältö:

- yhtälö ja yhtälöpari.

Keskeinen sisältö:

- funktio ja sen ominaisuuksia
- verrannollisuus graafisesti
- suoran ja paraabelin piirtäminen.

Keskeiset sisällöt:

- trigonometria
- avaruusgeometria.

Keskeiset sisällöt:

- tilastot ja todennäköisyys

T5 tukea oppilasta loogista ja luovaa ajattelua vaativien matemaattisten tehtävien ratkaisemisessa ja siinä tarvittavien taitojen kehittämisessä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ongelmanratkaisutaito	Oppilas osaa jäsentää ongelmia ja ratkaista niitä hyödyntäen matematiikkaa.

Keskeinen sisältö:

- prosentit.

Keskeinen sisältö:

- yhtälö ja yhtälöpari.

Keskeinen sisältö:

- funktio ja sen ominaisuuksia
- verrannollisuus graafisesti
- suoran ja paraabelin piirtäminen.

Keskeiset sisällöt:

- trigonometria
- avaruusgeometria.

Keskeiset sisällöt:

- tilastot ja todennäköisyys

T6 ohjata oppilasta arvioimaan ja kehittämään matemaattisia ratkaisujaan sekä tarkastelemaan kriittisesti tuloksen mielekkyyttä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Taito arvioida ja kehittää matemaattisia ratkaisuja	Oppilas osaa arvioida matemaattista ratkaisuaan ja tarkastelee kriittisesti tuloksen mielekkyyttä

Keskeinen sisältö:

- prosentit.

Keskeinen sisältö:

-yhtälö ja yhtälöpari.

Keskeinen sisältö:

- funktio ja sen ominaisuuksia

- verrannollisuus graafisesti

- suoran ja paraabelin piirtäminen.

Keskeiset sisällöt:

- trigonometria

- avaruusgeometria.

Keskeiset sisällöt:

- tilastot ja todennäköisyys

T7 rohkaista oppilasta soveltamaan matematiikkaa muissakin oppiaineissa ja ympäröivässä yhteiskunnassa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Matematiikan soveltaminen	Oppilas osaa soveltaa matematiikkaa eri ympäristöissä

Keskeinen sisältö:

- prosentit.

Keskeinen sisältö:

-yhtälö ja yhtälöpari.

Keskeinen sisältö:

746

- funktio ja sen ominaisuuksia
- verrannollisuus graafisesti
- suoran ja paraabelin piirtäminen.

Keskeiset sisällöt:

- trigonometria
- avaruusgeometria.

Keskeiset sisällöt:

- tilastot ja todennäköisyys

T8 ohjata oppilasta kehittämään tiedonhallinta- ja analysointitaitojaan sekä opastaa tiedon kriittiseen tarkasteluun

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tiedon analysointi ja kriittinen tarkastelu	Oppilas osaa itse hankkia, käsitellä ja esittää tilastotietoa

Keskeinen sisältö:

- funktio ja sen ominaisuuksia
- verrannollisuus graafisesti
- suoran ja paraabelin piirtäminen.

Keskeiset sisällöt:

- tilastot ja todennäköisyys

T9 opastaa oppilasta soveltamaan tieto- ja viestintäteknologiaa matematiikan opiskelussa sekä ongelmien ratkaisemisessa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tieto- ja viestintäteknologian käyttö	Oppilas osaa soveltaa tieto- ja viestintäteknologiaa matematiikan opiskelussa

Keskeinen sisältö:

- prosentit.

Keskeinen sisältö:

- yhtälö ja yhtälöpari.

Keskeinen sisältö:

- funktio ja sen ominaisuuksia

- verrannollisuus graafisesti
- suoran ja paraabelin piirtäminen.

Keskeiset sisällöt:

- trigonometria
- avaruusgeometria.

Keskeiset sisällöt:

- tilastot ja todennäköisyys

T10 ohjata oppilasta vahvistamaan päättely- ja päässälaskutaitoa ja kannustaa oppilasta käyttämään laskutaitoaan eri tilanteissa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Päätely- ja laskutaito	Oppilas käyttää aktiivisesti päätely- ja päässälaskutaitoa eri tilanteissa

Keskeinen sisältö:

- prosentit.

T11 ohjata oppilasta kehittämään kykyään laskea peruslaskutoimituksia rationaaliluvuilla

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Peruslaskutoimitukset rationaaliluvuilla	Oppilas osaa sujuvasti peruslaskutoimitukset rationaaliluvuilla

Keskeinen sisältö:

- prosentit.

T13 tukea oppilasta laajentamaan ymmärrystään prosenttilaskennasta

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Prosentin käsite ja prosenttilaskenta	Oppilas osaa kertoa prosenttien käsitteen käytöstä. Oppilas osaa laskea prosenttiosuuden, prosenttiluvun osoittaman määrän kokonaisuudesta sekä muutos- ja vertailuprosentin. Oppilas osaa käyttää tietojaan eri tilanteissa.

Keskeinen sisältö:

- prosentit.

Keskeiset sisällöt:

- tilastot ja todennäköisyys

T14 ohjata oppilasta ymmärtämään tuntemattoman käsite ja kehittämään yhtälönratkaisutaitojaan

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tuntemattoman käsite ja yhtälönratkaisutaidot	Oppilas osaa ratkaista ensimmäisen asteen yhtälön symbolisesti. Oppilas osaa ratkaista vaillinaisen toisen asteen yhtälön esimerkiksi pääättelemällä tai symbolisesti.

Keskeinen sisältö:

- yhtälö ja yhtälöpari.

Keskeinen sisältö:

- funktio ja sen ominaisuuksia
- verrannollisuus graafisesti
- suoran ja paraabelin piirtäminen.

T15 ohjata oppilasta ymmärtämään muuttujan käsite ja tutustuttaa funktion käsitteeseen. Ohjata oppilasta harjoittelemaan funktion kuvaajan tulkitsemista ja tuottamista

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Muuttujan ja funktion käsitteet sekä kuvaajien tulkitseminen ja tuottaminen	Oppilas ymmärtää muuttujan ja funktion käsitteen sekä osaa piirtää ensimmäisen ja toisen asteen funktion kuvaajan. Oppilas osaa tulkita kuvaajia monipuolisesti.

Keskeinen sisältö:

- yhtälö ja yhtälöpari.

Keskeinen sisältö:

- funktio ja sen ominaisuuksia
- verrannollisuus graafisesti
- suoran ja paraabelin piirtäminen.

T16 tukea oppilasta ymmärtämään geometrian käsitteitä ja niiden välisiä yhteyksiä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Geometrian käsitteiden ja niiden välisten yhteyksien hahmottaminen	Oppilas osaa nimetä ja kuvailla suoriin, kulmiin ja monikulmioihin liittyviä ominaisuuksia sekä niiden välisiä yhteyksiä

Keskeiset sisällöt:

- trigonometria
- avaruusgeometria.

T17 ohjata oppilasta ymmärtämään ja hyödyntämään suorakulmaiseen kolmioon ja ympyrään liittyviä ominaisuuksia

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Suorakulmaisen kolmion ja ympyrän ominaisuuksien hahmottaminen	Oppilas osaa käyttää Pythagoraan lausetta ja trigonometrisia funktioita. Oppilas ymmärtää kehäkulman ja keskuskulman käsitteet.

Keskeiset sisällöt:

- trigonometria
- avaruusgeometria.

T18 kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan laskea pinta-aloja ja tilavuuksia

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Pinta-alojen ja tilavuuksien laskutaito	Oppilas osaa laskea tasokuvioiden pinta-aloja ja kappaleiden tilavuuksia. Oppilas osaa pinta-ala- ja tilavuusyksiköiden muunnoksia.

Keskeiset sisällöt:

- trigonometria
- avaruusgeometria.

T19 ohjata oppilasta määrittämään tilastollisia tunnuslukuja ja laskemaan todennäköisyyksiä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tilastolliset tunnusluvut ja todennäköisyyslaskenta	Oppilas hallitsee keskeiset tilastolliset tunnusluvut ja osaa antaa niistä esimerkkejä. Oppilas osaa määrittää sekä klassisia että tilastollisia todennäköisyyksiä.

Keskeiset sisällöt:

- tilastot ja todennäköisyys

T20 ohjata oppilasta kehittämään algoritmista ajatteluaan sekä taitojaan soveltaa matematiikkaa ja ohjelmointia ongelmien ratkaisemiseen

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Algoritmisen ajattelu ja ohjelmointitaidot	Oppilas osaa soveltaa algoritmisen ajattelun periaatteita ja osaa ohjelmoida yksinkertaisia ohjelmia.

34.6.10. Uskonto

Oppiaineen tehtävä

Uskonnon opetuksen tehtävänä on antaa oppilaille laaja uskonnollinen ja katsomuksellinen yleissivistys. Opetus perehdyttää oppilaita opiskeltavaan uskontoon ja sen monimuotoisuuteen. Se tutustuttaa uskonto- ja katsomuserinteisiin Suomessa sekä uskontoihin ja katsomuksiin muualla maailmassa. Oppiaine edistää uskonnon ja kulttuurin välisen suhteen ymmärtämistä sekä uskontojen ja katsomusten monilukutaitoa. Opetus antaa monipuolista tietoa uskonnoista ja auttaa ymmärtämään niistä käytävää keskustelua. Oppilaita ohjataan kriittiseen ajatteluun sekä tarkastelemaan uskontoja ja katsomuksia eri näkökulmista. Opetuksessa pohditaan uskon ja tiedon suhdetta sekä uskonnoille ominaista kieltä, symboliikkaa ja käsitteistöä. Uskonnon opetus antaa valmiuksia uskontojen ja katsomusten dialogiin, jota käydään sekä katsomusten sisällä että niiden välillä. Opetus kannustaa oppilaita kunnioittamaan elämää, ihmisarvoa sekä omaa ja toisen pyhää.

Opetuksessa tutustutaan opiskeltavan uskonnon ja muiden uskontojen sekä katsomusten eettiseen ajatteluun ja rohkaistaan oppilaita pohtimaan omakohtaisesti eettisiä kysymyksiä. Opetus tukee oppilaan itsetuntemusta, itsensä arvostamista ja elämänhallintataitojen kehittymistä koko perusopetuksen ajan. Opetus antaa oppilaalle aineksia oman identiteetin, elämäkatsomuksen ja maailmankatsomuksen rakentamiseen ja arviointiin. Uskonnon opetus tukee oppilaan kasvua yhteisön ja demokraattisen yhteiskunnan vastuulliseksi jäseneksi ja maailmankansalaiseksi.

Oppiaineen tehtävä vuosiluokilla 7-9

Vuosiluokilla 7-9 uskonnon opetuksessa perehdytään opiskeltavaan uskontoon kulttuurisena ja yhteiskunnallisena ilmiönä. Opetuksessa syvennetään ja rikastetaan tietoa opiskeltavan uskonnon juurista, lähteistä, opista ja opetuksista sekä vaikutuksista maailmassa.

Opetuksessa tutustutaan sekä maailman suuriin uskontoperinteisiin että uskonnottomuuteen. Opetuksessa tarkastellaan uskontojen yhteiskunnallista ja poliittista vaikutusta sekä uskonnonvapautta ja opetellaan tunnistamaan ja analysoimaan uskonnollisia teemoja tieteessä, mediassa, taiteessa ja populaarikulttuurissa.

Opetuksessa käsitellään eettisen ajattelun keskeiset käsitteet sekä opiskeltavan uskonnon eettiset periaatteet. Opetuksessa perehdytään Ihmisoikeuksien yleismaailmalliseen julistukseen sekä eri uskontojen ja katsomusten eettisiin näkemyksiin. Opetuksessa pohditaan ihmisyyteen kuuluvia elämäkysymyksiä ja ajankohtaisia eettisiä ongelmia. Uskonnon opetus tarjoaa oppilaille voimavaroja kasvuun kohti aikuisuutta.

Uskonnon eri oppimäärät vuosiluokilla 7-9

Perusopetuslain 11§:n mukaan perusopetuksessa oppiaineena on uskonto tai elämäkatsomustieto. Uskonto toteutetaan saman lain 13§:n mukaan oppilaiden uskonnollisen yhdyskunnan mukaisesti oman uskonnon opetuksena erillisten oppimäärien mukaan. Oppiaineen

yhtenäisyyden takaamiseksi kaikille oman uskonnon opetuksen muodoille on laadittu yhteiset tavoitteet ja keskeiset sisällöt.

Eri uskontojen oppimääräkuvauksissa tarkennetaan kaikille yhteisiä sisältöjä oppilaan oman uskonnon luonteeseen mukaisesti. Paikalliset opetussuunnitelmat laaditaan perusteiden yhteisten tavoitteiden, sisältökuvauksen ja eri uskontojen tarkennettujen oppimääräkuvauksen pohjalta.

Uskonnon oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Tavoitteena on ilmentää uskontojen ja katsomusten moninaisuutta kunnioittavasti ja arvostavasti. Asioita tarkastellaan kokemuksellisuuden, toiminnallisuuden ja yhteisöllisen oppimisen avulla. Keskeistä on opittavien asioiden syventävä käsitteellistäminen ja käsitteiden yhteinen pohdinta. Uskonnon opetuksessa käytetään oppimista edistäviä tietoteknisiä sovelluksia siten, että oppilaiden oma aktiivisuus ja vuorovaikutus korostuvat. Opetuksessa pyritään kiireettömyyteen. Keskustelu on tärkeä osa opetusta. Opetuksessa voidaan mahdollisuuksien mukaan hyödyntää vierailuja ja vierailijoita. Opetuksessa voidaan toteuttaa yksilö- tai ryhmäprojekteja myös oppiaineen eri oppimäärien kesken sekä oppiainerajat ylittäen.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki uskonnossa vuosiluokilla 7-9

Oppimäärien toteutuksessa tehdään toimintaan ja opetukseen liittyvät ratkaisut huomioiden oppilaiden erilaiset uskonnolliset ja katsomukselliset taustat sekä kehittyvä kielitaito. Opetuksessa luodaan oppimista ja osallisuutta, sekä vuorovaikutus- ja dialogitaitoja edistäviä yhteisiä tilanteita sekä ohjataan ja vahvistetaan oppilaan opiskelutaitoja ja oma-aloitteisuutta.

Oppilaan oppimisen arviointi uskonnossa vuosiluokilla 7-9

Arviointi perustuu työskentelyn havainnointiin ja keskusteluihin sekä oppilaiden monimuotoisten tuotosten tarkasteluun. Tuotosten sisällön lisäksi arvioidaan opiskeluprosessia ja työn eri vaiheita. Arviointi on monipuolista ja oppilaille annettava palaute ohjaavaa ja kannustavaa. Oppilaille annetaan säännöllisesti tietoa oppimisen edistymisestä ja suoriutumisesta suhteessa asetettuihin tavoitteisiin. Oppilaiden itsearviointia ja vertaispalautetta käytetään arvioinnin tukena.

Päätösarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona oppiaineen opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena. Päätösarvioinnilla määritellään, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut uskonnon oppimäärän tavoitteet. Päätösarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen taso valtakunnallisiin päätösarvioinnin kriteereihin. Osaaminen oppiaineessa kehittyä kumulatiivisesti oppilaiden ajattelun taitojen syventyessä. Päätösarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki valtakunnalliset päätösarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle vastaava tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin kriteerien määrittämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Ortodoksinen uskonto

Oppimäärän tehtävä vuosiluokilla 7-9

Vuosiluokilla 7-9 uskonnon opetuksessa perehdytään opiskeltavaan uskontoon kulttuurisena ja yhteiskunnallisena ilmiönä. Opetuksessa syvennetään ja rikastetaan tietoa opiskeltavan uskonnon juurista, lähteistä, opista ja opetuksista sekä vaikutuksista maailmassa.

Opetuksessa tutustutaan sekä maailman suuriin uskontoperinteisiin että uskonnottomuuteen. Opetuksessa tarkastellaan uskontojen yhteiskunnallista ja poliittista vaikutusta sekä

uskonnonvapautta ja opetellaan tunnistamaan ja analysoimaan uskonnollisia teemoja tieteessä, mediassa, taiteessa ja populaarikulttuurissa.

Opetuksessa käsitellään eettisen ajattelun keskeiset käsitteet sekä opiskeltavan uskonnon eettiset periaatteet. Opetuksessa perehdytään Ihmisoikeuksien yleismaailmalliseen julistukseen sekä eri uskontojen ja katsomusten eettisiin näkemyksiin. Opetuksessa pohditaan ihmisyyteen kuuluvia elämänkysymyksiä ja ajankohtaisia eettisiä ongelmia. Uskonnon opetus tarjoaa oppilaille voimavaroja kasvuun kohti aikuisuutta.

Uskonnon eri oppimäärät vuosiluokilla 7-9

Perusopetuslain 11 §:n mukaan perusopetuksessa oppiaineena on uskonto tai elämäkatsomustieto. Uskonto toteutetaan saman lain 13 §:n mukaan oppilaiden uskonnollisen yhdyskunnan mukaisesti oman uskonnon opetuksena erillisten oppimäärien mukaan. Oppiaineen yhtenäisyyden takaamiseksi kaikille oman uskonnon opetuksen muodoille on laadittu yhteiset tavoitteet ja keskeiset sisällöt.

Eri uskontojen oppimääräkuvauksissa tarkennetaan kaikille yhteisiä sisältöjä oppilaan oman uskonnon luonteen mukaisesti. Paikalliset opetussuunnitelmat laaditaan perusteiden yhteisten tavoitteiden, sisältökuvausten ja eri uskontojen tarkennettujen oppimääräkuvausten pohjalta.

Vuosiluokka 7

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Suhde omaan uskontoon:

Opetuksessa keskeisiä sisältöjä ovat kristillisen kirkon synty ja kehitys ortodoksisen kirkon näkökulmasta. Perehdytään syvällisemmin kirkon leviämiseen ja lähetystyöhön sekä kristinuskon saapumiseen Suomeen idästä ja lännestä. Perehdytään luostarilaitokseen opin kehittäjänä ja säilyttäjänä sekä tutustutaan bysanttilaiseen aikakauteen kirkon hallinnollisen muotoutumisen ja kirkkotaiteen näkökulmasta. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon kirkon opillinen kehitys. Syvennetään tietämystä Raamatusta kirjana ja tutkitaan sen syntyhistoriaa, sisältöä ja käyttöä kirkon toiminnassa. Tärkeitä sisältöjä opetuksessa ovat uskontunnustus, jumalanpalvelukset, mysteeriot, kirkkotaide ja kirkkomusiikki sekä kirkkovuosi kirkon opin ilmentäjinä sekä niihin liittyvä keskeinen ortodoksinen sanasto. Perehdytään ortodoksisen kirkon toimintaan Suomessa. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon ortodoksisuus kirjallisuudessa, musiikissa ja taiteessa.

S2 Uskontojen maailma

Tutustutaan uskonnollisuuteen inhimillisen elämän piirteenä, suomalaisten muinaisuskontoon ja tämän ajan uskonnollisuuteen sekä uskonnottomuuteen elämäkatsomuksena. Perehdytään kristillisen kirkon leviämiseen, katoliseen ja luterilaiseen kirkkoon sekä muihin keskeisimpiin kristillisiin kirkkoihin ja yhteisöihin. Keskeisinä sisältöinä ovat suuret maailmanuskonnot, niiden tapakulttuuri ja erityispiirteet, ja uudemman ajan uskonnot sekä perehtyminen uskontojen välisiin yhtäläisyyksiin ja eroihin suhteessa toisiinsa ja ortodoksisuuteen. Perehdytään ortodoksisiin patriarkaatteihin ja muihin ortodoksisiin tai sitä lähellä oleviin kirkkoihin. Uskontojen ja ortodoksisuuden kulttuuri- ja yhteiskunnallinen vaikutus ja näkyminen sekä Suomessa että ortodoksienemmistöisissä maissa sekä uskontoihin liittyvä ajankohtainen tieto ja sen arviointi tulee ottaa huomioon opetuksen sisältöjä valittaessa. Syvennetään ekumenian ja uskontojen välisen dialogin tuntemusta.

S3 Hyvä elämä

Opetuksessa keskeisiä sisältöjä ovat etiikan yleiset perusteet ja lähtökohdat. Perehdytään kristillisen etiikan ja muiden uskontojen eettisen ajattelun yleispiirteisiin. Tutkitaan ortodoksisen etiikan perustana olevaa ihmiskäsitystä sekä kirkon opetusta ja Raamatun kertomuksia. Syvennetään tietoa ortodoksisista kirkollisista käytänteistä hyvän elämän tukena. Pohditaan

omaan elämään, yhteiskunnan jäsenyyteen, ympäristöön ja luontoon sekä globaaliin vastuuseen liittyviä kysymyksiä. Nostetaan keskusteluun mediassa esiintyviä ajankohtaisia eettisiä kysymyksiä osana yhteiskuntakeskustelua. Pohditaan eettisten arvojen tiedostamista, soveltamista ja merkitystä ihmisenä kasvamisessa ja omassa arjessa. Sisältöjen valinnalla tuetaan oppilaiden ymmärrystä yhteiskunnallisesta sovusta, rauhasta ja kaikkien ihmisten välisestä keskinäisestä kunnioituksesta. Tärkeitä sisältöjä ovat YK:n Yleismaailmallinen ihmisoikeuksien julistus, YK:n Lapsen oikeuksien sopimus ja ihmisoikeusetiikka.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1, S2	L1
T2	S1	L2
T3	S2	L2, L3, L6
T4	S1, S2, S3	L2, L4, L6
T5	S1, S3	L1, L2, L4, L5, L7
T6	S3	L2, L7
T7	S1, S3	L5, L6
T8	S1, S2, S3	L7
T9	S2, S3	L1, L2
T10	S1, S2, S3	L6

Vuosiluokan tavoitteet

T1 ohjata oppilasta havaitsemaan uskonnon ja kulttuurin vuorovaikutus sekä tunnistamaan uskontoon liittyvä monimuotoisuus

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Uskontojen merkityksen hahmottaminen kulttuurissa ja yhteiskunnassa	Oppilas tunnistaa ja osaa nimetä uskontoon liittyviä piirteitä ympäröivässä kulttuurissa.

T2 ohjata oppilasta syventämään tietojään opiskeltavasta uskonnosta ja sen vaikutuksista

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Uskontoa koskevan tiedon hallitseminen	Oppilas osaa kuvailla opiskelemansa uskonnon syntyhistoriaa ja vaikutusta. Hän tuntee uskonnon perusopetukset sekä osaa mainita tärkeimmät lähteet.

T3 ohjata oppilasta perehtymään uskontoihin ja katsomuksiin eri puolilla maailmaa sekä uskonnottomuuteen

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Maailmanuskontojen ja erilaisten katsomusten tunteminen	Oppilas osoittaa hallitsevansa perustiedot suurista maailmassa vaikuttavista uskonnoista ja uskonottomuudesta. Hän osaa kuvailla uskonnoissa ja katsomuksissa vallitsevaa moninaisuutta.

T4 ohjata oppilasta tuntemaan eri uskontojen ja katsomusten tapoja ja symboleita sekä tunnistamaan uskonnollisia aiheita mediassa, maailmanpolitiikassa, taiteessa ja populaarikulttuurissa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Uskonnon ja kulttuurin lukutaito	Oppilas osaa nimetä eri uskontoperinteiden tapoja ja symboleja. Hän osaa antaa esimerkkejä uskonnollisista aiheista mediassa, taiteessa ja populaarikulttuurissa.

T5 ohjata oppilasta havaitsemaan ja arvioimaan erilaisia argumentaation tapoja sekä uskonnon ja tieteen kielen välisiä eroja

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ajattelun ja vuorovaikutuksen taidot	Oppilas tunnistaa ja osaa antaa esimerkkejä erilaisista argumentaation tavoista sekä joistakin uskonnon ja tieteen kielen välisistä eroista.

T6 ohjata oppilasta perehtymään eettisen ajattelun keskeisiin käsitteisiin, ihmisoikeuksiin sekä opiskeltavan uskonnon ja muiden uskontojen ja katsomusten eettisiin periaatteisiin

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Etiikkaa koskeva tieto ja ihmisoikeusetiikka	Oppilas tuntee ja osaa nimetä etiikan keskeisiä käsitteitä. Hän osaa nimetä tärkeimmät ihmisoikeussopimukset ja kertoa niiden keskeisestä sisällöstä. Oppilas tuntee opiskeltavan uskonnon sekä muiden uskontojen ja katsomusten eettisiä periaatteita.

T7 auttaa oppilasta pohtimaan uskontojen ja katsomusten maailmanlaajuista merkitystä ihmisten valintojen perusteina ja ohjaajina

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Uskontojen ja katsomusten merkitys globaalisti	Oppilas osaa kuvailla ja arvioida uskontojen ja katsomusten maailmanlaajuista merkitystä ihmisten valintojen perusteina ja ohjaajina.

T8 rohkaista oppilasta pohtimaan ihmisyyteen kuuluvia elämänskysymyksiä, ajankohtaisia eettisiä kysymyksiä ja omien arvojen suhdetta niihin

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Eettinen ajattelu	Oppilas pohtii ihmisyyteen kuuluvia elämänskysymyksiä ja osaa kertoa ajankohtaisista eettisistä kysymyksistä.

T9 innostaa oppilasta tutkimaan omien valintojensa eettisiä ulottuvuuksia ja niiden vaikutusta hyvinvointiin ja kannustaa kestävään elämäntapaan

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Eettinen ajattelu	Oppilas pohtii omien valintojensa eettisiä ulottuvuuksia ja osaa kertoa niiden vaikutuksesta omaan ja toisten ihmisten hyvinvointiin ja kestävään tulevaisuuteen.

T10 rohkaista oppilaita kohtaamaan erilaisia ihmisiä nyt ja tulevaisuudessa jatko-opinnoissa, työelämässä ja vapaa-ajalla

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
	Ei vaikuta arvosanan muodostamiseen. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

Vuosiluokka 8

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Suhde omaan uskontoon:

Opetuksessa keskeisiä sisältöjä ovat kristillisen kirkon synty ja kehitys ortodoksisen kirkon näkökulmasta. Perehdytään syvällisemmin kirkon leviämiseen ja lähetystyöhön sekä kristinuskon saapumiseen Suomeen idästä ja lännestä. Perehdytään luostarilaitokseen opin kehittäjänä ja säilyttäjänä sekä tutustutaan bysanttilaiseen aikakauteen kirkon hallinnollisen muotoutumisen ja kirkkotaiteen näkökulmasta. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon kirkon opillinen kehitys. Syvennetään tietämystä Raamatusta kirjana ja tutkitaan sen syntyhistoriaa, sisältöä ja käyttöä kirkon toiminnassa. Tärkeitä sisältöjä opetuksessa ovat uskontunnustus, jumalanpalvelukset, mysteerit, kirkkotaide ja kirkkomusiikki sekä kirkkovuosi kirkon opin ilmentäjinä sekä niihin liittyvä keskeinen ortodoksinen sanasto. Perehdytään ortodoksisen kirkon toimintaan Suomessa. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon ortodoksisuus kirjallisuudessa, musiikissa ja taiteessa.

S2 Uskontojen maailma

Tutustutaan uskonnollisuuteen inhimillisen elämän piirteenä, suomalaisten muinaisuskontoon ja tämän ajan uskonnollisuuteen sekä uskonnottomuuteen elämänskatsomuksena. Perehdytään kristillisen kirkon leviämiseen, katoliseen ja luterilaiseen kirkkoon sekä muihin keskeisimpiin kristillisiin kirkkoihin ja yhteisöihin. Keskeisinä sisältöinä ovat suuret maailmanuskonnot, niiden tapakulttuuri ja erityispiirteet, ja uudemman ajan uskonnot sekä perehtyminen uskontojen välisiin yhtäläisyyksiin ja eroihin suhteessa toisiinsa ja ortodoksisuuteen. Perehdytään ortodoksiin

patriarkaatteihin ja muihin ortodoksisiin tai sitä lähellä oleviin kirkkoihin. Uskontojen ja ortodoksisuuden kulttuuri- ja yhteiskunnallinen vaikutus ja näkyminen sekä Suomessa että ortodoksienemmistöisissä maissa sekä uskontoihin liittyvä ajankohtainen tieto ja sen arviointi tulee ottaa huomioon opetuksen sisältöjä valittaessa. Syvennetään ekumenian ja uskontojen välisen dialogin tuntemusta.

S3 Hyvä elämä

Opetuksessa keskeisiä sisältöjä ovat etiikan yleiset perusteet ja lähtökohdat. Perehdytään kristillisen etiikan ja muiden uskontojen eettisen ajattelun yleispiirteisiin. Tutkitaan ortodoksisen etiikan perustana olevaa ihmiskäsitystä sekä kirkon opetusta ja Raamatun kertomuksia. Syvennetään tietoa ortodoksisista kirkollisista käytänteistä hyvän elämän tukena. Pohditaan omaan elämään, yhteiskunnan jäsenyyteen, ympäristöön ja luontoon sekä globaaliin vastuuseen liittyviä kysymyksiä. Nostetaan keskusteluun mediassa esiintyviä ajankohtaisia eettisiä kysymyksiä osana yhteiskuntakeskustelua. Pohditaan eettisten arvojen tiedostamista, soveltamista ja merkitystä ihmisenä kasvamisessa ja omassa arjessa. Sisältöjen valinnalla tuetaan oppilaiden ymmärrystä yhteiskunnallisesta sovusta, rauhasta ja kaikkien ihmisten välisestä keskinäisestä kunnioituksesta. Tärkeitä sisältöjä ovat YK:n Yleismaailmallinen ihmisoikeuksien julistus, YK:n Lapsen oikeuksien sopimus ja ihmisoikeusetiikka.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1, S2	L1
T2	S1	L2
T3	S2	L2, L3, L6
T4	S1, S2, S3	L2, L4, L6
T5	S1, S3	L1, L2, L4, L5, L7
T6	S3	L2, L7
T7	S1, S3	L5, L6
T8	S1, S2, S3	L7
T9	S2, S3	L1, L2
T10	S1, S2, S3	L6

Vuosiluokan tavoitteet

T1 ohjata oppilasta havaitsemaan uskonnon ja kulttuurin vuorovaikutus sekä tunnistamaan uskontoon liittyvä monimuotoisuus

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Uskontojen merkityksen hahmottaminen kulttuurissa ja yhteiskunnassa	Oppilas tunnistaa ja osaa nimetä uskontoon liittyviä piirteitä ympäröivässä kulttuurissa.

T2 ohjata oppilasta syventämään tietojään opiskeltavasta uskonnosta ja sen vaikutuksista

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Uskontoa koskevan tiedon hallitseminen	Oppilas osaa kuvailla opiskelemansa uskonnon syntyhistoriaa ja vaikutusta. Hän tuntee uskonnon perusopetukset sekä osaa mainita tärkeimmät lähteet.

T3 ohjata oppilasta perehtymään uskontoihin ja katsomuksiin eri puolilla maailmaa sekä uskonnottomuuteen

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Maailmanuskontojen ja erilaisten katsomusten tunteminen	Oppilas osoittaa hallitsevansa perustiedot suurista maailmassa vaikuttavista uskonnoista ja uskonnottomuudesta. Hän osaa kuvailla uskonnoissa ja katsomuksissa vallitsevaa moninaisuutta.

T4 ohjata oppilasta tuntemaan eri uskontojen ja katsomusten tapoja ja symboleita sekä tunnistamaan uskonnollisia aiheita mediassa, maailmanpolitiikassa, taiteessa ja populaarikulttuurissa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Uskonnon ja kulttuurin lukutaito	Oppilas osaa nimetä eri uskontoperinteiden tapoja ja symboleja. Hän osaa antaa esimerkkejä uskonnollisista aiheista mediassa, taiteessa ja populaarikulttuurissa.

T5 ohjata oppilasta havaitsemaan ja arvioimaan erilaisia argumentaation tapoja sekä uskonnon ja tieteen kielen välisiä eroja

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ajattelun ja vuorovaikutuksen taidot	Oppilas tunnistaa ja osaa antaa esimerkkejä erilaisista argumentaation tavoista sekä joistakin uskonnon ja tieteen kielen välisistä eroista.

T6 ohjata oppilasta perehtymään eettisen ajattelun keskeisiin käsitteisiin, ihmisoikeuksiin sekä opiskeltavan uskonnon ja muiden uskontojen ja katsomusten eettisiin periaatteisiin

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Etiikkaa koskeva tieto ja ihmisoikeusetiikka	Oppilas tuntee ja osaa nimetä etiikan keskeisiä käsitteitä. Hän osaa nimetä tärkeimmät ihmisoikeussopimukset ja kertoa niiden keskeisestä sisällöstä. Oppilas tuntee opiskeltavan uskonnon sekä muiden uskontojen ja katsomusten eettisiä periaatteita.

T7 auttaa oppilasta pohtimaan uskontojen ja katsomusten maailmanlaajuista merkitystä ihmisten valintojen perusteina ja ohjaajina

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Uskontojen ja katsomusten merkitys globaalisti	Oppilas osaa kuvailla ja arvioida uskontojen ja katsomusten maailmanlaajuista merkitystä ihmisten valintojen perusteina ja ohjaajina.

T8 rohkaista oppilasta pohtimaan ihmisyyteen kuuluvia elämänskysymyksiä, ajankohtaisia eettisiä kysymyksiä ja omien arvojen suhdetta niihin

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Eettinen ajattelu	Oppilas pohtii ihmisyyteen kuuluvia elämänskysymyksiä ja osaa kertoa ajankohtaisista eettisistä kysymyksistä.

T9 innostaa oppilasta tutkimaan omien valintojensa eettisiä ulottuvuuksia ja niiden vaikutusta hyvinvointiin ja kannustaa kestävään elämäntapaan

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Eettinen ajattelu	Oppilas pohtii omien valintojensa eettisiä ulottuvuuksia ja osaa kertoa niiden vaikutuksesta omaan ja toisten ihmisten hyvinvointiin ja kestävään tulevaisuuteen.

T10 rohkaista oppilaita kohtaamaan erilaisia ihmisiä nyt ja tulevaisuudessa jatko-opinnoissa, työelämässä ja vapaa-ajalla

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
	Ei vaikuta arvosanan muodostamiseen. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

Vuosiluokka 9

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Suhde omaan uskontoon:

Opetuksessa keskeisiä sisältöjä ovat kristillisen kirkon synty ja kehitys ortodoksisen kirkon näkökulmasta. Perehdytään syvällisemmin kirkon leviämiseen ja lähetystyöhön sekä kristinuskon saapumiseen Suomeen idästä ja lännestä. Perehdytään luostarilaitokseen opin kehittäjänä ja säilyttäjänä sekä tutustutaan bysanttilaiseen aikakauteen kirkon hallinnollisen muotoutumisen ja kirkkotaiteen näkökulmasta. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon kirkon opillinen kehitys. Syvennetään tietämystä Raamatusta kirjana ja tutkitaan sen syntyhistoriaa, sisältöä ja käyttöä kirkon toiminnassa. Tärkeitä sisältöjä opetuksessa ovat uskontunnustus, jumalanpalvelukset, mysteerit, kirkkotaide ja kirkkomusiikki sekä kirkkovuosi kirkon opin ilmentäjänä sekä niihin

liittyvä keskeinen ortodoksinen sanasto. Perehdytään ortodoksinen kirkon toimintaan Suomessa. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon ortodoksisuus kirjallisuudessa, musiikissa ja taiteessa.

S2 Uskontojen maailma

Tutustutaan uskonnollisuuteen inhimillisen elämän piirteinä, suomalaisten muinaisuskontoon ja tämän ajan uskonnollisuuteen sekä uskonnottomuuteen elämäkatsomuksena. Perehdytään kristillisen kirkon leviämiseen, katoliseen ja luterilaiseen kirkkoon sekä muihin keskeisimpiin kristillisiin kirkkoihin ja yhteisöihin. Keskeisinä sisältöinä ovat suuret maailmanuskonnot, niiden tapakulttuuri ja erityispiirteet, ja uudemman ajan uskonnot sekä perehtyminen uskontojen välisiin yhtäläisyyksiin ja eroihin suhteessa toisiinsa ja ortodoksisuuteen. Perehdytään ortodoksisiiin patriarkaatteihin ja muihin ortodoksisiiin tai sitä lähellä oleviin kirkkoihin. Uskontojen ja ortodoksisuuden kulttuuri- ja yhteiskunnallinen vaikutus ja näkyminen sekä Suomessa että ortodoksienemmistöisissä maissa sekä uskontoihin liittyvä ajankohtainen tieto ja sen arviointi tulee ottaa huomioon opetuksen sisältöjä valittaessa. Syvennetään ekumenian ja uskontojen välisen dialogin tuntemusta.

S3 Hyvä elämä

Opetuksessa keskeisiä sisältöjä ovat etiikan yleiset perusteet ja lähtökohdat. Perehdytään kristillisen etiikan ja muiden uskontojen eettisen ajattelun yleispiirteisiin. Tutkitaan ortodoksinen etiikan perustana olevaa ihmiskäsitystä sekä kirkon opetusta ja Raamatun kertomuksia. Syvennetään tietoa ortodoksisista kirkollisista käytänteistä hyvän elämän tukena. Pohditaan omaan elämään, yhteiskunnan jäsenyyteen, ympäristöön ja luontoon sekä globaaliin vastuuseen liittyviä kysymyksiä. Nostetaan keskusteluun mediassa esiintyviä ajankohtaisia eettisiä kysymyksiä osana yhteiskuntakeskustelua. Pohditaan eettisten arvojen tiedostamista, soveltamista ja merkitystä ihmisenä kasvamisessa ja omassa arjessa. Sisältöjen valinnalla tuetaan oppilaiden ymmärrystä yhteiskunnallisesta sovusta, rauhasta ja kaikkien ihmisten välisestä keskinäisestä kunnioituksesta. Tärkeitä sisältöjä ovat YK:n Yleismaailmallinen ihmisoikeuksien julistus, YK:n Lapsen oikeuksien sopimus ja ihmisoikeusetiikka.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1, S2	L1
T2	S1	L2
T3	S2	L2, L3, L6
T4	S1, S2, S3	L2, L4, L6
T5	S1, S3	L1, L2, L4, L5, L7
T6	S3	L2, L7
T7	S1, S3	L5, L6
T8	S1, S2, S3	L7
T9	S2, S3	L1, L2
T10	S1, S2, S3	L6

Vuosiluokan tavoitteet

T1 ohjata oppilasta havaitsemaan uskonnon ja kulttuurin vuorovaikutus sekä tunnistamaan uskontoon liittyvä monimuotoisuus

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Uskontojen merkityksen hahmottaminen kulttuurissa ja yhteiskunnassa	Oppilas tunnistaa ja osaa nimetä uskontoon liittyviä piirteitä ympäröivässä kulttuurissa.

T2 ohjata oppilasta syventämään tietojaan opiskeltavasta uskonnosta ja sen vaikutuksista

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Uskontoa koskevan tiedon hallitseminen	Oppilas osaa kuvailla opiskelemansa uskonnon syntyhistoriaa ja vaikutusta. Hän tuntee uskonnon perusopetukset sekä osaa mainita tärkeimmät lähteet.

T3 ohjata oppilasta perehtymään uskontoihin ja katsomuksiin eri puolilla maailmaa sekä uskonnottomuuteen

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Maailmanuskontojen ja erilaisten katsomusten tunteminen	Oppilas osoittaa hallitsevansa perustiedot suurista maailmassa vaikuttavista uskonnoista ja uskonnottomuudesta. Hän osaa kuvailla uskonnoissa ja katsomuksissa vallitsevaa moninaisuutta.

T4 ohjata oppilasta tuntemaan eri uskontojen ja katsomusten tapoja ja symboleita sekä tunnistamaan uskonnollisia aiheita mediassa, maailmanpolitiikassa, taiteessa ja populaarikulttuurissa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Uskonnon ja kulttuurin lukutaito	Oppilas osaa nimetä eri uskontoperinteiden tapoja ja symboleja. Hän osaa antaa esimerkkejä uskonnollisista aiheista mediassa, taiteessa ja populaarikulttuurissa.

T5 ohjata oppilasta havaitsemaan ja arvioimaan erilaisia argumentaation tapoja sekä uskonnon ja tieteen kielen välisiä eroja

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ajattelun ja vuorovaikutuksen taidot	Oppilas tunnistaa ja osaa antaa esimerkkejä erilaisista argumentaation tavoista sekä joistakin uskonnon ja tieteen kielen välisistä eroista.

T6 ohjata oppilasta perehtymään eettisen ajattelun keskeisiin käsitteisiin, ihmisoikeuksiin sekä opiskeltavan uskonnon ja muiden uskontojen ja katsomusten eettisiin periaatteisiin

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Etiikkaa koskeva tieto ja ihmisoikeusetiikka	Oppilas tuntee ja osaa nimetä etiikan keskeisiä käsitteitä. Hän osaa nimetä tärkeimmät ihmisoikeussopimukset ja kertoa niiden keskeisestä sisällöstä. Oppilas tuntee opiskeltavan uskonnon sekä muiden uskontojen ja katsomusten eettisiä periaatteita.

T7 auttaa oppilasta pohtimaan uskontojen ja katsomusten maailmanlaajuista merkitystä ihmisten valintojen perusteina ja ohjaajina

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Uskontojen ja katsomusten merkitys globaalisti	Oppilas osaa kuvailla ja arvioida uskontojen ja katsomusten maailmanlaajuista merkitystä ihmisten valintojen perusteina ja ohjaajina.

T8 rohkaista oppilasta pohtimaan ihmisyyteen kuuluvia elämänskysymyksiä, ajankohtaisia eettisiä kysymyksiä ja omien arvojen suhdetta niihin

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Eettinen ajattelu	Oppilas pohtii ihmisyyteen kuuluvia elämänskysymyksiä ja osaa kertoa ajankohtaisista eettisistä kysymyksistä.

T9 innostaa oppilasta tutkimaan omien valintojensa eettisiä ulottuvuuksia ja niiden vaikutusta hyvinvointiin ja kannustaa kestävään elämäntapaan

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Eettinen ajattelu	Oppilas pohtii omien valintojensa eettisiä ulottuvuuksia ja osaa kertoa niiden vaikutuksesta omaan ja toisten ihmisten hyvinvointiin ja kestävään tulevaisuuteen.

T10 rohkaista oppilaita kohtaamaan erilaisia ihmisiä nyt ja tulevaisuudessa jatko-opinnoissa, työelämässä ja vapaa-ajalla

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
	Ei vaikuta arvosanan muodostamiseen. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

Evangelisluterilainen uskonto

Oppimäärän tehtävä vuosiluokilla 7-9

Vuosiluokilla 7-9 uskonnon opetuksessa perehdytään opiskeltavaan uskontoon kulttuurisena ja yhteiskunnallisena ilmiönä. Opetuksessa syvennetään ja rikastetaan tietoa opiskeltavan uskonnon juurista, lähteistä, opista ja opetuksista sekä vaikutuksista maailmassa.

Opetuksessa tutustutaan sekä maailman suuriin uskontoperinteisiin että uskonnottomuuteen. Opetuksessa tarkastellaan uskontojen yhteiskunnallista ja poliittista vaikutusta sekä uskonnonvapautta ja opetellaan tunnistamaan ja analysoimaan uskonnollisia teemoja tieteessä, mediassa, taiteessa ja populaarikulttuurissa.

Opetuksessa käsitellään eettisen ajattelun keskeiset käsitteet sekä opiskeltavan uskonnon eettiset periaatteet. Opetuksessa perehdytään Ihmisoikeuksien yleismaailmalliseen julistukseen sekä eri uskontojen ja katsomusten eettisiin näkemyksiin. Opetuksessa pohditaan ihmisyyteen kuuluvia elämänkysymyksiä ja ajankohtaisia eettisiä ongelmia. Uskonnon opetus tarjoaa oppilaille voimavaroja kasvuun kohti aikuisuutta.

Uskonnon eri oppimäärät vuosiluokilla 7-9

Perusopetuslain 11 §:n mukaan perusopetuksessa oppiaineena on uskonto tai elämäntutkimus. Uskonto toteutetaan saman lain 13 §:n mukaan oppilaiden uskonnollisen yhdyskunnan mukaisesti oman uskonnon opetuksena erillisten oppimäärien mukaan. Oppiaineen yhtenäisyyden takaamiseksi kaikille oman uskonnon opetuksen muodoille on laadittu yhteiset tavoitteet ja keskeiset sisällöt.

Eri uskontojen oppimääräkuvauksissa tarkennetaan kaikille yhteisiä sisältöjä oppilaan oman uskonnon luonteen mukaisesti. Paikalliset opetussuunnitelmat laaditaan perusteiden yhteisten tavoitteiden, sisältökuvausten ja eri uskontojen tarkennettujen oppimääräkuvauksen pohjalta.

Vuosiluokka 7

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Suhde omaan uskontoon

Opetuksen sisältöjen valinnassa keskeistä on kristinusko eri puolilla maailmaa, painottaen nykytilannetta. Opetuksessa tarkastellaan kristinuskon syntyä, leviämistä ja jakaantumista kirkkokunniksi. Perehdytään suurimpiin kristillisiin kirkkokuntiin: katolinen ja ortodoksinen kirkko sekä protestanttiset kirkot, erityisesti luterilainen kirkko. Opetuksessa perehdytään kirkkokuntien levinneisyyteen, keskeisiin opetuksiin. Tutkitaan Raamatun syntyhistoriaa, keskeistä sisältöä ja tulkintatapoja sekä uskonnon kulttuurivaikutuksia. Perehdytään syvemmin kristinuskoon Suomessa ja sen kulttuurivaikutuksiin. Jäsenetään omaa suhdetta luterilaisuuteen, suomalaisuuteen ja eurooppalaisuuteen.

Opetuksessa tutustutaan kristinuskon syntyhistoriaan ja Raamatun kertomuksiin.

S2 Uskontojen maailma

Opetuksessa tarkastellaan suurten maailmanuskontojen levinneisyyttä, perusopetuksia ja vaikutusta kulttuuriin eri puolilla maailmaa. Tutustutaan lisäksi luonnonuskontoihin ja uusiin uskonnollisiin liikkeisiin sekä uskonnottomuuteen elämäntutkimuksena. Uskontoja tarkastellaan tieteellisestä näkökulmasta ottaen huomioon uskonnon eri ulottuvuudet. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon uskon ja tiedon sekä uskonnollisen kielen ja tieteellisen kielen erottaminen, uskontokritiikki sekä uskontojen näkyminen kulttuurin eri osa-alueilla, mediassa, politiikassa, populaarikulttuurissa, taiteessa ja tapakulttuurissa. Syvennetään ekumenian sekä uskontojen

ja katsomusten välisen dialogin ymmärtämistä osana uskontojen välistä toimintaa ja maailmanrauhaa.

Opetuksessa tutustutaan maailmanuskontojen perusoppeihin sekä niiden yksilöllisiin, yhteisöllisiin ja kulttuurisiin vaikutuksiin. Tarkastellaan myös luonnonuskontoja ja muita uskonnollisia ja uskonnottomia liikkeitä.

S3 Hyvä elämä

Opetuksessa keskeistä on etiikan peruskäsitteiden tunteminen ja ymmärtäminen. Perehdytään syvällisemmin kristinuskon ja muiden uskontojen eettiseen opetukseen ja eri kristillisten kirkkojen eettisiin painotuksiin sekä Raamatun ja etiikan suhteeseen. Tutustutaan YK:n Yleismaailmalliseen ihmisoikeuksien julistukseen ja ihmisoikeusetiikkaan. Opetuksen sisällöksi valitaan elämänkysymyksiin, suomalaiseen yhteiskuntaan, globaaliin vastuuseen sekä ympäristöön ja eläimiin liittyviä eettisiä kysymyksiä. Tarkastellaan eettisiä kysymyksiä mediasta otetuilla ajankohtaisilla esimerkeillä. Pohditaan omien valintojen eettisiä ulottuvuuksia ja niiden vaikutusta omaan ja toisten hyvinvointiin.

Opetuksessa tuodaan esille eri uskontojen eettisiä periaatteita.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1, S2	L1
T2	S1	L2
T3	S2	L2, L3, L6
T4	S1, S2, S3	L2, L4, L6
T6	S3	L2, L7
T7	S1, S3	L5, L6
T8	S1, S2, S3	L7
T9	S2, S3	L1, L2
T10	S1, S2, S3	L6

Vuosiluokan tavoitteet

T1 ohjata oppilasta havaitsemaan uskonnon ja kulttuurin vuorovaikutus sekä tunnistamaan uskontoon liittyvä monimuotoisuus

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Uskontojen merkityksen hahmottaminen kulttuurissa ja yhteiskunnassa	Oppilas tunnistaa ja osaa nimetä uskontoon liittyviä piirteitä ympäröivässä kulttuurissa.

Opetuksessa tutustutaan kristinuskon syntyhistoriaan ja Raamatun kertomuksiin.

Opetuksessa tutustutaan maailmanuskontojen perusoppeihin sekä niiden yksilöllisiin, yhteisöllisiin ja kulttuurisiin vaikutuksiin. Tarkastellaan myös luonnonuskontoja ja muita uskonnollisia ja uskonnottomia liikkeitä.

T2 ohjata oppilasta syventämään tietojaan opiskeltavasta uskonnosta ja sen vaikutuksista

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Uskontoa koskevan tiedon hallitseminen	Oppilas osaa kuvailla opiskelemansa uskonnon syntyhistoriaa ja vaikutusta. Hän tuntee uskonnon perusopetukset sekä osaa mainita tärkeimmät lähteet.

Opetuksessa tutustutaan kristinuskon syntyhistoriaan ja Raamatun kertomuksiin.

T3 ohjata oppilasta perehtymään uskontoihin ja katsomuksiin eri puolilla maailmaa sekä uskonnottomuuteen

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Maailmanuskontojen ja erilaisten katsomusten tunteminen	Oppilas osoittaa hallitsevansa perustiedot suurista maailmassa vaikuttavista uskonnoista ja uskonnottomuudesta. Hän osaa kuvailla uskonnoissa ja katsomuksissa vallitsevaa moninaisuutta.

Opetuksessa tutustutaan maailmanuskontojen perusoppeihin sekä niiden yksilöllisiin, yhteisöllisiin ja kulttuurisiin vaikutuksiin. Tarkastellaan myös luonnonuskontoja ja muita uskonnollisia ja uskonnottomia liikkeitä.

T4 ohjata oppilasta tuntemaan eri uskontojen ja katsomusten tapoja ja symboleita sekä tunnistamaan uskonnollisia aiheita mediassa, maailmanpolitiikassa, taiteessa ja populaarikulttuurissa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Uskonnon ja kulttuurin lukutaito	Oppilas osaa nimetä eri uskontoperinteiden tapoja ja symboleja. Hän osaa antaa esimerkkejä uskonnollisista aiheista mediassa, taiteessa ja populaarikulttuurissa.

Opetuksessa tutustutaan kristinuskon syntyhistoriaan ja Raamatun kertomuksiin.

Opetuksessa tutustutaan maailmanuskontojen perusoppeihin sekä niiden yksilöllisiin, yhteisöllisiin ja kulttuurisiin vaikutuksiin. Tarkastellaan myös luonnonuskontoja ja muita uskonnollisia ja uskonnottomia liikkeitä.

Opetuksessa tuodaan esille eri uskontojen eettisiä periaatteita.

T6 ohjata oppilasta perehtymään eettisen ajattelun keskeisiin käsitteisiin, ihmisoikeuksiin sekä opiskeltavan uskonnon ja muiden uskontojen ja katsomusten eettisiin periaatteisiin

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Etiikkaa koskeva tieto ja ihmisoikeusetiikka	Oppilas tuntee ja osaa nimetä etiikan keskeisiä käsitteitä. Hän osaa nimetä tärkeimmät ihmisoikeussopimukset ja kertoa niiden keskeisestä sisällöstä. Oppilas tuntee opiskeltavan uskonnon sekä muiden uskontojen ja katsomusten eettisiä periaatteita.

Opetuksessa tuodaan esille eri uskontojen eettisiä periaatteita.

T7 auttaa oppilasta pohtimaan uskontojen ja katsomusten maailmanlaajuista merkitystä ihmisten valintojen perusteina ja ohjaajina

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Uskontojen ja katsomusten merkitys globaalisti	Oppilas osaa kuvailla ja arvioida uskontojen ja katsomusten maailmanlaajuista merkitystä ihmisten valintojen perusteina ja ohjaajina.

Opetuksessa tutustutaan kristinuskon syntyhistoriaan ja Raamatun kertomuksiin.

Opetuksessa tuodaan esille eri uskontojen eettisiä periaatteita.

T8 rohkaista oppilasta pohtimaan ihmisyyteen kuuluvia elämänskysymyksiä, ajankohtaisia eettisiä kysymyksiä ja omien arvojen suhdetta niihin

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Eettinen ajattelu	Oppilas pohtii ihmisyyteen kuuluvia elämänskysymyksiä ja osaa kertoa ajankohtaisista eettisistä kysymyksistä.

Opetuksessa tutustutaan kristinuskon syntyhistoriaan ja Raamatun kertomuksiin.

Opetuksessa tutustutaan maailmanuskontojen perusoppeihin sekä niiden yksilöllisiin, yhteisöllisiin ja kulttuurisiin vaikutuksiin. Tarkastellaan myös luonnonuskontoja ja muita uskonnollisia ja uskonnottomia liikkeitä.

Opetuksessa tuodaan esille eri uskontojen eettisiä periaatteita.

T9 innostaa oppilasta tutkimaan omien valintojensa eettisiä ulottuvuuksia ja niiden vaikutusta hyvinvointiin ja kannustaa kestävään elämäntapaan

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Eettinen ajattelu	Oppilas pohtii omien valintojensa eettisiä ulottuvuuksia ja osaa kertoa niiden vaikutuksesta omaan ja toisten ihmisten hyvinvointiin ja kestävään tulevaisuuteen.

Opetuksessa tutustutaan maailmanuskontojen perusoppeihin sekä niiden yksilöllisiin, yhteisöllisiin ja kulttuurisiin vaikutuksiin. Tarkastellaan myös luonnonuskontoja ja muita uskonnollisia ja uskonnottomia liikkeitä.

Opetuksessa tuodaan esille eri uskontojen eettisiä periaatteita.

T10 rohkaista oppilaita kohtaamaan erilaisia ihmisiä nyt ja tulevaisuudessa jatko-opinnoissa, työelämässä ja vapaa-ajalla

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
	Ei vaikuta arvosanan muodostamiseen. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

Opetuksessa tutustutaan kristinuskon syntyhistoriaan ja Raamatun kertomuksiin.

Opetuksessa tutustutaan maailmanuskontojen perusoppeihin sekä niiden yksilöllisiin, yhteisöllisiin ja kulttuurisiin vaikutuksiin. Tarkastellaan myös luonnonuskontoja ja muita uskonnollisia ja uskonnottomia liikkeitä.

Opetuksessa tuodaan esille eri uskontojen eettisiä periaatteita.

Vuosiluokka 8

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Suhde omaan uskontoon

Opetuksen sisältöjen valinnassa keskeistä on kristinusko eri puolilla maailmaa, painottaen nykytilannetta. Opetuksessa tarkastellaan kristinuskon syntyä, leviämistä ja jakaantumista kirkkokunniksi. Perehdytään suurimpiin kristillisiin kirkkokuntiin: katolinen ja ortodoksinen kirkko sekä protestanttiset kirkot, erityisesti luterilainen kirkko. Opetuksessa perehdytään kirkkokuntien levinneisyyteen, keskeisiin opetuksiin. Tutkitaan Raamatun syntyhistoriaa, keskeistä sisältöä ja tulkintatapoja sekä uskonnon kulttuurivaikutuksia. Perehdytään syvemmin kristinuskoon Suomessa ja sen kulttuurivaikutuksiin. Jäsennetään omaa suhdetta luterilaisuuteen, suomalaisuuteen ja eurooppalaisuuteen.

Käydään läpi pääasiat kristinuskon vaiheista, uskonnon syntymisestä nykypäivään asti. Tutustutaan myös kristinuskon vaiheisiin ja merkitykseen Suomessa.

S2 Uskontojen maailma

Opetuksessa tarkastellaan suurten maailmanuskontojen levinneisyyttä, perusopetuksia ja vaikutusta kulttuuriin eri puolilla maailmaa. Tutustutaan lisäksi luonnonuskontoihin ja uusiin

uskonnollisiin liikkeisiin sekä uskonottomuuteen elämänkatsomuksena. Uskontoja tarkastellaan tieteellisestä näkökulmasta ottaen huomioon uskonnon eri ulottuvuudet. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon uskon ja tiedon sekä uskonnollisen kielen ja tieteellisen kielen erottaminen, uskontokritiikki sekä uskontojen näkyminen kulttuurin eri osa-alueilla, mediassa, politiikassa, populaarikulttuurissa, taiteessa ja tapakulttuurissa. Syvennetään ekumenian sekä uskontojen ja katsomusten välisen dialogin ymmärtämistä osana uskontojen välistä toimintaa ja maailmanrauhaa.

Opetuksessa perehdytään ekumenian ja uskontodialogin periaatteisiin ja toteuttamiseen.

S3 Hyvä elämä

Opetuksessa keskeistä on etiikan peruskäsitteiden tunteminen ja ymmärtäminen. Perehdytään syvällisemmin kristinuskon ja muiden uskontojen eettiseen opetukseen ja eri kristillisten kirkkojen eettisiin painotuksiin sekä Raamatun ja etiikan suhteeseen. Tutustutaan YK:n Yleismaailmalliseen ihmisoikeuksien julistukseen ja ihmisoikeusetiikkaan. Opetuksen sisällöksi valitaan elämänkysymyksiin, suomalaiseen yhteiskuntaan, globaaliin vastuuseen sekä ympäristöön ja eläimiin liittyviä eettisiä kysymyksiä. Tarkastellaan eettisiä kysymyksiä mediasta otetuilla ajankohtaisilla esimerkeillä. Pohditaan omien valintojen eettisiä ulottuvuuksia ja niiden vaikutusta omaan ja toisten hyvinvointiin.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1, S2	L1
T2	S1	L2
T3	S2	L2, L3, L6
T4	S1, S2, S3	L2, L4, L6
T5	S1, S3	L1, L2, L4, L5, L7
T6	S3	L2, L7
T7	S1, S3	L5, L6
T8	S1, S2, S3	L7
T9	S2, S3	L1, L2
T10	S1, S2, S3	L6

Vuosiluokan tavoitteet

T1 ohjata oppilasta havaitsemaan uskonnon ja kulttuurin vuorovaikutus sekä tunnistamaan uskontoon liittyvä monimuotoisuus

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Uskontojen merkityksen hahmottaminen kulttuurissa ja yhteiskunnassa	Oppilas tunnistaa ja osaa nimetä uskontoon liittyviä piirteitä ympäröivässä kulttuurissa.

Käydään läpi pääasiat kristinuskon vaiheista, uskonnon syntymisestä nykypäivään asti. Tutustutaan myös kristinuskon vaiheisiin ja merkitykseen Suomessa.

Opetuksessa perehdytään ekumenian ja uskontodialogin periaatteisiin ja toteuttamiseen.

T2 ohjata oppilasta syventämään tietojaan opiskeltavasta uskonnosta ja sen vaikutuksista

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Uskontoa koskevan tiedon hallitseminen	Oppilas osaa kuvailla opiskelemansa uskonnon syntyhistoriaa ja vaikutusta. Hän tuntee uskonnon perusopetukset sekä osaa mainita tärkeimmät lähteet.

Käydään läpi pääasiat kristinuskon vaiheista, uskonnon syntymisestä nykypäivään asti. Tutustutaan myös kristinuskon vaiheisiin ja merkitykseen Suomessa.

T3 ohjata oppilasta perehtymään uskontoihin ja katsomuksiin eri puolilla maailmaa sekä uskonnottomuuteen

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Maailmanuskontojen ja erilaisten katsomusten tunteminen	Oppilas osoittaa hallitsevansa perustiedot suurista maailmassa vaikuttavista uskonnoista ja uskonnottomuudesta. Hän osaa kuvailla uskonnoissa ja katsomuksissa vallitsevaa moninaisuutta.

Opetuksessa perehdytään ekumenian ja uskontodialogin periaatteisiin ja toteuttamiseen.

T4 ohjata oppilasta tuntemaan eri uskontojen ja katsomusten tapoja ja symboleita sekä tunnistamaan uskonnollisia aiheita mediassa, maailmanpolitiikassa, taiteessa ja populaarikulttuurissa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Uskonnon ja kulttuurin lukutaito	Oppilas osaa nimetä eri uskontoperinteiden tapoja ja symboleja. Hän osaa antaa esimerkkejä uskonnollisista aiheista mediassa, taiteessa ja populaarikulttuurissa.

Käydään läpi pääasiat kristinuskon vaiheista, uskonnon syntymisestä nykypäivään asti. Tutustutaan myös kristinuskon vaiheisiin ja merkitykseen Suomessa.

Opetuksessa perehdytään ekumenian ja uskontodialogin periaatteisiin ja toteuttamiseen.

T5 ohjata oppilasta havaitsemaan ja arvioimaan erilaisia argumentaation tapoja sekä uskonnon ja tieteen kielen välisiä eroja

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ajattelun ja vuorovaikutuksen taidot	Oppilas tunnistaa ja osaa antaa esimerkkejä erilaisista argumentaation tavoista sekä joistakin uskonnon ja tieteen kielen välisistä eroista.

Käydään läpi pääasiat kristinuskon vaiheista, uskonnon syntyamisestä nykypäivään asti. Tutustutaan myös kristinuskon vaiheisiin ja merkitykseen Suomessa.

T6 ohjata oppilasta perehtymään eettisen ajattelun keskeisiin käsitteisiin, ihmisoikeuksiin sekä opiskeltavan uskonnon ja muiden uskontojen ja katsomusten eettisiin periaatteisiin

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Etiikkaa koskeva tieto ja ihmisoikeusetiikka	Oppilas tuntee ja osaa nimetä etiikan keskeisiä käsitteitä. Hän osaa nimetä tärkeimmät ihmisoikeussopimukset ja kertoa niiden keskeisestä sisällöstä. Oppilas tuntee opiskeltavan uskonnon sekä muiden uskontojen ja katsomusten eettisiä periaatteita.

T7 auttaa oppilasta pohtimaan uskontojen ja katsomusten maailmanlaajuista merkitystä ihmisten valintojen perusteina ja ohjaajina

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Uskontojen ja katsomusten merkitys globaalisti	Oppilas osaa kuvailla ja arvioida uskontojen ja katsomusten maailmanlaajuista merkitystä ihmisten valintojen perusteina ja ohjaajina.

Käydään läpi pääasiat kristinuskon vaiheista, uskonnon syntyamisestä nykypäivään asti. Tutustutaan myös kristinuskon vaiheisiin ja merkitykseen Suomessa.

T8 rohkaista oppilasta pohtimaan ihmisyyteen kuuluvia elämänskysymyksiä, ajankohtaisia eettisiä kysymyksiä ja omien arvojen suhdetta niihin

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Eettinen ajattelu	Oppilas pohtii ihmisyyteen kuuluvia elämänskysymyksiä ja osaa kertoa ajankohtaisista eettisistä kysymyksistä.

Käydään läpi pääasiat kristinuskon vaiheista, uskonnon syntyamisestä nykypäivään asti. Tutustutaan myös kristinuskon vaiheisiin ja merkitykseen Suomessa.

Opetuksessa perehdytään ekumenian ja uskontodialogin periaatteisiin ja toteuttamiseen.

T9 innostaa oppilasta tutkimaan omien valintojensa eettisiä ulottuvuuksia ja niiden vaikutusta hyvinvointiin ja kannustaa kestävään elämäntapaan

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Eettinen ajattelu	Oppilas pohtii omien valintojensa eettisiä ulottuvuuksia ja osaa kertoa niiden vaikutuksesta omaan ja toisten ihmisten hyvinvointiin ja kestävään tulevaisuuteen.

Opetuksessa perehdytään ekumenian ja uskontodialogin periaatteisiin ja toteuttamiseen.

T10 rohkaista oppilaita kohtaamaan erilaisia ihmisiä nyt ja tulevaisuudessa jatkoopinnoissa, työelämässä ja vapaa-ajalla

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
	Ei vaikuta arvosanan muodostamiseen. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

Käydään läpi pääasiat kristinuskon vaiheista, uskonnon syntymisestä nykypäivään asti. Tutustutaan myös kristinuskon vaiheisiin ja merkitykseen Suomessa.

Opetuksessa perehdytään ekumenian ja uskontodialogin periaatteisiin ja toteuttamiseen.

Vuosiluokka 9

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Suhde omaan uskontoon

Opetuksen sisältöjen valinnassa keskeistä on kristinuskon eri puolilla maailmaa, painottaen nykytilannetta. Opetuksessa tarkastellaan kristinuskon syntyä, leviämistä ja jakaantumista kirkkokunniksi. Perehdytään suurimpiin kristillisiin kirkkokuntiin: katolinen ja ortodoksinen kirkko sekä protestanttiset kirkot, erityisesti luterilainen kirkko. Opetuksessa perehdytään kirkkokuntien levinneisyyteen, keskeisiin opetuksiin. Tutkitaan Raamatun syntyhistoriaa, keskeistä sisältöä ja tulkintatapoja sekä uskonnon kulttuurivaikutuksia. Perehdytään syvemmin kristinuskoon Suomessa ja sen kulttuurivaikutuksiin. Jäsennetään omaa suhdetta luterilaisuuteen, suomalaisuuteen ja eurooppalaisuuteen.

Perehdytään uskonnon, erityisesti oman uskonnon, keskeiseen sisältöön ja periaatteisiin. Tarkastellaan eri kirkkokuntien oppeja ja opetuksia pohjaksi eettiselle pohdinnalle.

S2 Uskontojen maailma

Opetuksessa tarkastellaan suurten maailmanuskontojen levinneisyyttä, perusopetuksia ja vaikutusta kulttuuriin eri puolilla maailmaa. Tutustutaan lisäksi luonnonuskontoihin ja uusiin uskonnollisiin liikkeisiin sekä uskonnottomuuteen elämäntapana. Uskontoja tarkastellaan tieteellisestä näkökulmasta ottaen huomioon uskonnon eri ulottuvuudet. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon uskon ja tiedon sekä uskonnollisen kielen ja tieteellisen kielen erottaminen, uskontokritiikki sekä uskontojen näkyminen kulttuurin eri osa-alueilla, mediassa, politiikassa,

populaarikulttuurissa, taiteessa ja tapakulttuurissa. Syvennetään ekumenian sekä uskontojen ja katsomusten välisen dialogin ymmärtämistä osana uskontojen välistä toimintaa ja maailmanrauhaa.

Opetuksessa tarkastellaan uskontojen vaikutusta kulttuuriin. Perehdytään uskonnolliseen ja tieteelliseen kieleen sekä erilaisten katsomusten kohtaamiseen.

S3 Hyvä elämä

Opetuksessa keskeistä on etiikan peruskäsitteiden tunteminen ja ymmärtäminen. Perehdytään syvällisemmin kristinuskon ja muiden uskontojen eettiseen opetukseen ja eri kristillisten kirkkojen eettisiin painotuksiin sekä Raamatun ja etiikan suhteeseen. Tutustutaan YK:n Yleismaailmalliseen ihmisoikeuksien julistukseen ja ihmisoikeuseetiikkaan. Opetuksen sisällöksi valitaan elämäkysymyksiin, suomalaiseen yhteiskuntaan, globaaliin vastuuseen sekä ympäristöön ja eläimiin liittyviä eettisiä kysymyksiä. Tarkastellaan eettisiä kysymyksiä mediasta otetuilla ajankohtaisilla esimerkeillä. Pohditaan omien valintojen eettisiä ulottuvuuksia ja niiden vaikutusta omaan ja toisten hyvinvointiin.

Tutustutaan etiikan keskeiseen käsitteistöön sekä uskonnon, erityisesti kristinuskon, eettisiin periaatteisiin. Tarkastellaan erilaisia ajankohtaisia ja oppilaiden elämään liittyviä kysymyksiä etiikan näkökulmasta. Pohditaan eettisten valintojen vaikutuksia itsen ja ympäristöön.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1, S2	L1
T2	S1	L2
T3	S2	L2, L3, L6
T4	S1, S2, S3	L2, L4, L6
T5	S1, S3	L1, L2, L4, L5, L7
T6	S3	L2, L7
T7	S1, S3	L5, L6
T8	S1, S2, S3	L7
T9	S2, S3	L1, L2
T10	S1, S2, S3	L6

Vuosiluokan tavoitteet

T1 ohjata oppilasta havaitsemaan uskonnon ja kulttuurin vuorovaikutus sekä tunnistamaan uskontoon liittyvä monimuotoisuus

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Uskontojen merkityksen hahmottaminen kulttuurissa ja yhteiskunnassa	Oppilas tunnistaa ja osaa nimetä uskontoon liittyviä piirteitä ympäröivässä kulttuurissa.

Perehdytään uskonnon, erityisesti oman uskonnon, keskeiseen sisältöön ja periaatteisiin. Tarkastellaan eri kirkkokuntien oppeja ja opetuksia pohjaksi eettiselle pohdinnalle.

Opetuksessa tarkastellaan uskontojen vaikutusta kulttuuriin. Perehdytään uskonnolliseen ja tieteelliseen kieleen sekä erilaisten katsomusten kohtaamiseen.

T2 ohjata oppilasta syventämään tietojaan opiskeltavasta uskonnosta ja sen vaikutuksista

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Uskontoa koskevan tiedon hallitseminen	Oppilas osaa kuvailla opiskelemaansa uskonnon syntyhistoriaa ja vaikutusta. Hän tuntee uskonnon perusopetukset sekä osaa mainita tärkeimmät lähteet.

Perehdytään uskonnon, erityisesti oman uskonnon, keskeiseen sisältöön ja periaatteisiin. Tarkastellaan eri kirkkokuntien oppeja ja opetuksia pohjaksi eettiselle pohdinnalle.

T3 ohjata oppilasta perehtymään uskontoihin ja katsomuksiin eri puolilla maailmaa sekä uskonnottomuuteen

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Maailmanuskontojen ja erilaisten katsomusten tunteminen	Oppilas osoittaa hallitsevansa perustiedot suurista maailmassa vaikuttavista uskonnoista ja uskonnottomuudesta. Hän osaa kuvailla uskonnoissa ja katsomuksissa vallitsevaa moninaisuutta.

Opetuksessa tarkastellaan uskontojen vaikutusta kulttuuriin. Perehdytään uskonnolliseen ja tieteelliseen kieleen sekä erilaisten katsomusten kohtaamiseen.

T4 ohjata oppilasta tuntemaan eri uskontojen ja katsomusten tapoja ja symboleita sekä tunnistamaan uskonnollisia aiheita mediassa, maailmanpolitiikassa, taiteessa ja populaarikulttuurissa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Uskonnon ja kulttuurin lukutaito	Oppilas osaa nimetä eri uskontoperinteiden tapoja ja symboleja. Hän osaa antaa esimerkkejä uskonnollisista aiheista mediassa, taiteessa ja populaarikulttuurissa.

Perehdytään uskonnon, erityisesti oman uskonnon, keskeiseen sisältöön ja periaatteisiin. Tarkastellaan eri kirkkokuntien oppeja ja opetuksia pohjaksi eettiselle pohdinnalle.

Opetuksessa tarkastellaan uskontojen vaikutusta kulttuuriin. Perehdytään uskonnolliseen ja tieteelliseen kieleen sekä erilaisten katsomusten kohtaamiseen.

Tutustutaan etiikan keskeiseen käsitteistöön sekä uskonnon, erityisesti kristinuskon, eettisiin periaatteisiin. Tarkastellaan erilaisia ajankohtaisia ja oppilaiden elämään liittyviä kysymyksiä etiikan näkökulmasta. Pohditaan eettisten valintojen vaikutuksia itseen ja ympäristöön.

T5 ohjata oppilasta havaitsemaan ja arvioimaan erilaisia argumentaation tapoja sekä uskonnon ja tieteen kielen välisiä eroja

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ajattelun ja vuorovaikutuksen taidot	Oppilas tunnistaa ja osaa antaa esimerkkejä erilaisista argumentaation tavoista sekä joistakin uskonnon ja tieteen kielen välisistä eroista.

Perehdytään uskonnon, erityisesti oman uskonnon, keskeiseen sisältöön ja periaatteisiin. Tarkastellaan eri kirkkokuntien oppeja ja opetuksia pohjaksi eettiselle pohdinnalle.

Tutustutaan etiikan keskeiseen käsitteistöön sekä uskonnon, erityisesti kristinuskon, eettisiin periaatteisiin. Tarkastellaan erilaisia ajankohtaisia ja oppilaiden elämään liittyviä kysymyksiä etiikan näkökulmasta. Pohditaan eettisten valintojen vaikutuksia itseen ja ympäristöön.

T6 ohjata oppilasta perehtymään eettisen ajattelun keskeisiin käsitteisiin, ihmisoikeuksiin sekä opiskeltavan uskonnon ja muiden uskontojen ja katsomusten eettisiin periaatteisiin

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Etiikkaa koskeva tieto ja ihmisoikeusetiikka	Oppilas tuntee ja osaa nimetä etiikan keskeisiä käsitteitä. Hän osaa nimetä tärkeimmät ihmisoikeussopimukset ja kertoa niiden keskeisestä sisällöstä. Oppilas tuntee opiskeltavan uskonnon sekä muiden uskontojen ja katsomusten eettisiä periaatteita.

Tutustutaan etiikan keskeiseen käsitteistöön sekä uskonnon, erityisesti kristinuskon, eettisiin periaatteisiin. Tarkastellaan erilaisia ajankohtaisia ja oppilaiden elämään liittyviä kysymyksiä etiikan näkökulmasta. Pohditaan eettisten valintojen vaikutuksia itseen ja ympäristöön.

T7 auttaa oppilasta pohtimaan uskontojen ja katsomusten maailmanlaajuista merkitystä ihmisten valintojen perusteina ja ohjaajina

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Uskontojen ja katsomusten merkitys globaalisti	Oppilas osaa kuvailla ja arvioida uskontojen ja katsomusten maailmanlaajuista merkitystä ihmisten valintojen perusteina ja ohjaajina.

Perehdytään uskonnon, erityisesti oman uskonnon, keskeiseen sisältöön ja periaatteisiin. Tarkastellaan eri kirkkokuntien oppeja ja opetuksia pohjaksi eettiselle pohdinnalle.

Tutustutaan etiikan keskeiseen käsitteistöön sekä uskonnon, erityisesti kristinuskon, eettisiin periaatteisiin. Tarkastellaan erilaisia ajankohtaisia ja oppilaiden elämään liittyviä kysymyksiä etiikan näkökulmasta. Pohditaan eettisten valintojen vaikutuksia itseen ja ympäristöön.

T8 rohkaista oppilasta pohtimaan ihmisyyteen kuuluvia elämäkysymyksiä, ajankohtaisia eettisiä kysymyksiä ja omien arvojen suhdetta niihin

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Eettinen ajattelu	Oppilas pohtii ihmisyyteen kuuluvia elämäkysymyksiä ja osaa kertoa ajankohtaisista eettisistä kysymyksistä.

Perehdytään uskonnon, erityisesti oman uskonnon, keskeiseen sisältöön ja periaatteisiin. Tarkastellaan eri kirkkokuntien oppeja ja opetuksia pohjaksi eettiselle pohdinnalle.

Opetuksessa tarkastellaan uskontojen vaikutusta kulttuuriin. Perehdytään uskonnolliseen ja tieteelliseen kieleen sekä erilaisten katsomusten kohtaamiseen.

Tutustutaan etiikan keskeiseen käsitteistöön sekä uskonnon, erityisesti kristinuskon, eettisiin periaatteisiin. Tarkastellaan erilaisia ajankohtaisia ja oppilaiden elämään liittyviä kysymyksiä etiikan näkökulmasta. Pohditaan eettisten valintojen vaikutuksia itseen ja ympäristöön.

T9 innostaa oppilasta tutkimaan omien valintojensa eettisiä ulottuvuuksia ja niiden vaikutusta hyvinvointiin ja kannustaa kestävään elämäntapaan

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Eettinen ajattelu	Oppilas pohtii omien valintojensa eettisiä ulottuvuuksia ja osaa kertoa niiden vaikutuksesta omaan ja toisten ihmisten hyvinvointiin ja kestävään tulevaisuuteen.

Opetuksessa tarkastellaan uskontojen vaikutusta kulttuuriin. Perehdytään uskonnolliseen ja tieteelliseen kieleen sekä erilaisten katsomusten kohtaamiseen.

Tutustutaan etiikan keskeiseen käsitteistöön sekä uskonnon, erityisesti kristinuskon, eettisiin periaatteisiin. Tarkastellaan erilaisia ajankohtaisia ja oppilaiden elämään liittyviä kysymyksiä etiikan näkökulmasta. Pohditaan eettisten valintojen vaikutuksia itseen ja ympäristöön.

T10 rohkaista oppilaita kohtaamaan erilaisia ihmisiä nyt ja tulevaisuudessa jatko-opinnoissa, työelämässä ja vapaa-ajalla

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
	Ei vaikuta arvosanan muodostamiseen. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

Perehdytään uskonnon, erityisesti oman uskonnon, keskeiseen sisältöön ja periaatteisiin. Tarkastellaan eri kirkkokuntien oppeja ja opetuksia pohjaksi eettiselle pohdinnalle.

Opetuksessa tarkastellaan uskontojen vaikutusta kulttuuriin. Perehdytään uskonnolliseen ja tieteelliseen kieleen sekä erilaisten katsomusten kohtaamiseen.

Tutustutaan etiikan keskeiseen käsitteistöön sekä uskonnon, erityisesti kristinuskon, eettisiin periaatteisiin. Tarkastellaan erilaisia ajankohtaisia ja oppilaiden elämään liittyviä kysymyksiä etiikan näkökulmasta. Pohditaan eettisten valintojen vaikutuksia itseen ja ympäristöön.

34.6.11. Kuvataide

Valinnaisen tehtävä

Valinnaisen kuvataiteen tehtävänä on ohjata oppilaita havainnoimaan ja ilmentämään omaa itseään, ympäristöään ja ajatuksiaan kuvataiteen keinoin.

Oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät erityispiirteet

Lopullinen kurssisisältö ja painotusalueet muokataan jokaisen kurssin alussa yhdessä oppilaiden kanssa. Vuosittain pyritään tekemään myös yhteistyötä paikallisten toimijoiden kanssa. Kuvataiteen kursseihin sisältyy mahdollisesti opintoretkeä ja vierailukäyntejä esimerkiksi Kemijärven kulttuurikeskuksessa.

Tukeen ja ohjaukseen liittyvät erityispiirteet

Tavoitteena ohjauksen, eriyttämisen ja tuen järjestämisessä on oppilaiden sosiaalisten, psyykkisten ja motoristen lähtökohtien ja taitojen huomioon ottaminen. Opetuksessa otetaan huomioon oppilaiden yksilölliset ohjauksen tarpeet.

Arviointi

Oppimisen arviointi kuvataiteessa on luonteeltaan kannustavaa, ohjaavaa ja oppilaiden yksilöllisen edistymisen huomioivaa. Arvioinnilla tuetaan kuvan tuottamisen ja tulkinnan taitojen, taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin tuntemuksen, pitkäjänteisten työtapojen sekä itsearviointitaitojen kehittymistä. Oppilaita ohjataan arvioinnilla omien ajatusten ilmaisemiseen ja toisten näkemysten arvostamiseen. Oppimisen arviointi kohdistuu kaikkiin opetuksen tavoitteissa määriteltäviin taideoppimisen ulottuvuuksiin.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona kuvataiteen opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena. Päättöarvioinnilla määritellään, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut kuvataiteen oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen taso kuvataiteen valtakunnallisiin päättöarvioinnin kriteereihin. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki valtakunnalliset päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle vastaava tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin kriteerien määrittämää osaamista. Arvosana kahdeksan tason ylittäminen joiden tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Vuosiluokka 9

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

Vuosiluokan tavoitteet

S1 Omat kuvakulttuurit

- perinteisiin ja teknologiaa hyödyntäviin kuvanveiston mahdollisuuksiin perehtyminen

- tekniikoina esimerkiksi savi, paperimassa, pahvi, puu, laserleikkaus, luonnonmateriaalit ja 3D -tulostus
- ympäristö- ja tilataiteen teosten toteuttaminen valituilla tekniikoilla
- oman lopputyön toteuttaminen kuvataiteen eri tekniikoita käyttäen tai yhdistellen
- prosessipäiväkirjan tuottaminen ja työskentelyn dokumentointi omavalintaisella menetelmällä

S2 Ympäristön kuvakulttuurit

- kuvanveistoon ja muotoiluun tutustuminen
- visuaalisen ympäristön kuvat lähtökohtana työskentelylle
- ajankohtaisten yhteiskunnallisten ilmiöiden tarkasteleminen ja käsitteleminen taiteen keinoin

S3 Taiteen maailma

- kanta-aottavaan taiteeseen tutustuminen ja mielipiteiden ilmaisu taiteen keinoin
- näyttelyrakentamiseen tutustuminen ja yhteisnäyttelyn toteuttaminen
- ajankohtaisten taiteen ilmiöiden ja tekijöiden käyttäminen oman työskentelyn lähtökohtana
- taidenäyttelyihin tutustuminen ja tapahtumiin osallistuminen osana työskentelyprosessia
- taidehistorian osa-alueiden hyödyntäminen työskentelyssä
- taiteilijan työhön tutustuminen

34.6.12. Tekstiilikäsityö valinnainen

Valinnaisen tehtävä

Käsityön tehtävänä on harjaannuttaa oppilaan suunnittelutaitoja ja työskentelytaitoja. Käsityössä oppilaalle syntyy kuva kokonaisen käsityön prosessista. Oppilas oppii ongelmanratkaisutaitoja, eri tekniikoiden hallintaa sekä soveltamaan etsimäänsä tietoa. Käsityöprosessin opitaan tarkastelemaan dokumentoinnin ja itsearviointin avulla.

Käsityön opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 7–9

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laajaalainen osaaminen
T1 ohjata oppilasta suunnittelemaan työskentelyään sekä ideoimaan, tutkimaan ja kokeilemaan yritteliäästi	S2–S5	L2, L3
T2 ohjata oppilasta asettamaan käsityöhön omia oppimisen ja työskentelyn tavoitteita sekä toteuttamaan niiden perusteella kokonainen käsityöprosessi ja arvioimaan oppimistaan	S1–S5	L1
T3 opastaa oppilasta tutustumaan ja käyttämään monipuolisesti erilaisia työvälineitä, materiaaleja ja tarkoituksenmukaisia työtapoja sekä kehittämään innovaatioita	S1–S5	L4, L6
T4 ohjata oppilasta käyttämään sujuvasti käsityön käsitteitä, merkkejä ja symboleja sekä vahvistamaan visuaalista, materiaalista ja teknologista ilmaisuaan	S1–S5	L2, L4
T5 ohjata oppilasta havainnoimaan, ennakoimaan ja reagoimaan työtilanteisiin liittyviin riskitekijöihin ja toimimaan turvallisesti käsityöprosessissa	S6	L3, L6
T6 ohjata oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologian mahdollisuuksia käsityön suunnittelussa, valmistuksessa ja dokumentoinnissa, sekä yhteisöllisen tiedon tuottamisessa ja jakamisessa	S1–S5	L5
T7 ohjata oppilasta tuntemaan käsityön, kädentaitojen ja teknologisen kehityksen merkitys omassa elämässään, yhteiskunnassa, yrittäjyydessä ja muussa työelämässä	S7	L6
T8 ohjata oppilasta taloudelliseen ajatteluun ja kehittämään käsityöprosessiin	S8	L1, L4, L7

liittyviä valintoja, jotka edistävät kestäväää elämäntapaa		
--	--	--

Oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät erityispiirteet

Tukeen ja ohjaukseen liittyvät erityispiirteet

Oppilaitaan tuetaan heidän taitotasonsa mukaan tarvittaessa eriyttäen.

Arviointi

Oppimisen arviointi on oppilaita ohjaavaa ja kannustavaa. Arviointi perustuu kokonaiseen käsityön prosessiin, sen tavoitteisiin ja kriteereihin sekä opiskelun aikana tehtyyn jatkuvaan arviointiin ja dokumentointiin. Huolehditaan siitä, että oppilaat tietävät arvioinnin perusteet. Eri vaiheiden dokumentointi toimii arvioinnin välineenä. Oppilaat saavat monipuolista palautetta edistymisestään ja osaamisestaan. Arvioinnilla tuetaan laaja-alaisen käsityötaidon kehittymistä. Oppilaille annetaan erilaisia mahdollisuuksia osoittaa edistymistään ja kannustetaan omien vahvuuksien ylläpitämiseen sekä kehittymässä olevien taitojensa hallitsemiseen. Oppilaita ohjataan arvioimaan omaa oppimistaan ja tarjotaan erilaisia tapoja tehdä itse- ja vertaisarviointia. Palautteen anto on vuorovaikutteista, jolloin myös opettaja saa palautetta käyttämistään menetelmistä tai työtavoista. Arvioinnissa otetaan huomioon työskentelytaidot, suunnittelutaidot, tekniikanhallinta, tietoaineksen hallinta, ongelmanratkaisutaidot, valmiin työn laatu, käsityöprosessin dokumentointi ja oppilaan itsearviointi.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona oppiaineen opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena. Päättöarviointilla määritellään, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut käsityön oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen taso käsityön valtakunnallisiin päättöarviointin kriteereihin. Osaaminen oppiaineessa kehittyy koko opiskelun ajan. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki valtakunnalliset päättöarviointin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle vastaava tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin kriteerien määrittämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta. Numeroarvosana laaditaan yhdessä käsityön opetukseen osallistuneiden opettajien kesken.

Vuosiluokka 8

Vuosiluokan tavoitteet

T1–T8

S1 Innovointi ja S2 Muotoilu

Tuotesuunnittelu omaan tarpeeseen, omia kiinnostuksen kohteita painottaen. Esimerkiksi asumiseen, kotiin, pukeutumiseen, vanhan muokkaamiseen, vapaa-aikaan ja liikkumiseen liittyvät työt. Tuotesuunnittelu omaan tarpeeseen, omia kiinnostuksen kohteita painottaen.

T1–T3, T6–T7

S3 Kokeilu

Kokeillaan ja tutkitaan materiaalien ominaisuuksia valmistusteknisesti (esimerkiksi työstettävyyden ja kestävyyskokeileminen ja tutkiminen). Kokeillaan erilaisia työtekniikoita. Kokeilu on yhä enemmän omatoimista ja itseohjautuvaa.

T1–T8

S4 Dokumentointi ja arviointi

Prosessia dokumentoidaan ja arvioidaan monipuolisesti esimerkiksi oppimispäiväkirjan, piirtämisen ja valokuvaamisen mahdollisuuksia hyödyntäen.

T1–T6

S5 Tekeminen ja S6 Työturvallisuus

Tuotteen valmistaminen oman suunnitelman pohjalta tekstiilityön ja teknisen työn materiaaleilla ja välineillä. Positiivinen ilmapiiri, toimiva työympäristö, sekä tekeminen ja työturvallisuus liittyvät opetuksessa kiinteästi toisiinsa.

T1–T8

S7 Yrittäjämäinen oppiminen ja S8 Tiedostaminen ja osallistuminen

Yrittäminen, työelämätaidot ja yrittävä lähestymistapa ovat keskeisiä tuottamisprosessin lähtökohtia. Opiskelussa yhdistyvät työn tekemisen kulttuuri ja luova ajattelu. Opitaan havaitsemaan omien valintojen ja oman toiminnan ympäristövaikutukset.

Vuosiluokka 9

Vuosiluokan tavoitteet

T1–T8

S1 Innovointi ja S2 Muotoilu

Tuotesuunnittelu omaan tarpeeseen, omia kiinnostuksen kohteita painottaen. Esimerkiksi asumiseen, kotiin, pukeutumiseen, vanhan muokkaamiseen, vapaa-aikaan ja liikkumiseen liittyvät työt. Tuotesuunnittelu omaan tarpeeseen, omia kiinnostuksen kohteita painottaen.

T1–T3, T6–T7

S3 Kokeilu

Kokeillaan ja tutkitaan materiaalien ominaisuuksia valmistusteknisesti (esimerkiksi työstettävyyden ja kestävyyskokeileminen ja tutkiminen). Kokeillaan erilaisia työtekniikoita. Kokeilu on yhä enemmän omatoimista ja itseohjautuvaa.

T1–T8

S4 Dokumentointi ja arviointi

Prosessia dokumentoidaan ja arvioidaan monipuolisesti esimerkiksi oppimispäiväkirjan, piirtämisen ja valokuvaamisen mahdollisuuksia hyödyntäen.

T1–T6

S5 Tekeminen ja S6 Työturvallisuus

Tuotteen valmistaminen oman suunnitelman pohjalta tekstiilityön ja teknisen työn materiaaleilla ja välineillä. Positiivinen ilmapiiri, toimiva työympäristö, sekä tekeminen ja työturvallisuus liittyvät opetuksessa kiinteästi toisiinsa.

T1–T8

S7 Yrittäjämäinen oppiminen ja S8 Tiedostaminen ja osallistuminen

Yrittäminen, työelämätaidot ja yrittävä lähestymistapa ovat keskeisiä tuottamisprosessin lähtökohtia. Opiskelussa yhdistyvät työn tekemisen kulttuuri ja luova ajattelu. Opitaan havaitsemaan omien valintojen ja oman toiminnan ympäristövaikutukset.

34.6.13. Historia

Oppiaineen tehtävä

Historian opetuksen tehtävänä on kehittää oppilaiden historiatietoisuutta ja kulttuurien tuntemusta sekä kannustaa heitä omaksumaan vastuullisen kansalaisuuden periaatteet. Menneisyyttä koskevan tiedon avulla oppilaita ohjataan ymmärtämään nykyisyyteen johtanutta kehitystä, henkisen ja aineellisen työn arvoa sekä pohtimaan tulevaisuuden valintoja. Oppilaita ohjataan näkemään yksilön merkitys historiallisena toimijana sekä oivaltamaan toiminnan taustalla esiintyviä tekijöitä ja ihmisten motiiveja. Tarkoituksena on tukea oppilaiden identiteetin rakentumista sekä edistää heidän kasvuaan aktiivisiksi ja erilaisuutta ymmärtäviksi yhteiskunnan jäseniksi.

Historianopetuksessa oppilaat paneutuvat erilaisten toimijoiden tuottaman tiedon kriittiseen käsittelyyn ja historiallisen lähdeaineiston ulottuvuuksiin. Opetuksessa syvennyttään lisäksi historian tutkimuksen lähtökohtaan, jonka mukaan menneestä pyritään muodostamaan mahdollisimman luotettava kuva saatavilla olevan todistusaineiston perusteella. Opetuksen tavoitteena on kehittää historian tekstitaitoja: taitoa lukea ja analysoida menneisyyden toimijoiden tuottamia lähteitä sekä tehdä päteviä tulkintoja niiden tarkoituksesta ja merkityksestä.

Oppilaita ohjataan ymmärtämään historiatiedon tulkinnallisuutta ja moniperspektiivisyyttä sekä selittämään historiallisessa kehityksessä ilmenevää muutosta ja jatkuvuutta. Historianopetus auttaa oppilaita tunnistamaan yhteiskunnassa olevia arvoja, arvojännitteitä ja niissä tapahtuneita muutoksia eri aikoina.

Oppiaineen tehtävä vuosiluokilla 7-9

Vuosiluokilla 7-9 historian opetuksen tehtävänä on syventää oppilaiden käsitystä historiallisen tiedon luonteesta. Opetus tukee oppilaiden oman identiteetin kehittymistä ja perehdyttää kulttuurien vaikutuksiin yksilöihin ja yhteiskuntiin. Opetuksessa korostetaan vuorovaikutuksellisia ja tutkimuksellisia työtapoja.

Historian oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Ajankohtaisten tapahtumien historiallisia juuria tarkastelemalla liitetään opiskeltavat sisällöt yhteiskuntaopin keskeisiin käsitteisiin.

Oppiaineiden tavoitteiden kannalta keskeistä on korostaa tutkimuksellisia työtapoja, esimerkiksi erilaisten ikätasolle sopivien ensi- ja toisen käden lähteiden tutkimista sekä avoimien

oppimisympäristöjen käyttöä historiallisissa tutkimustehtävissä. Tavoitteena on kannustaa oppilaita omien tulkintojen tekemiseen ja eriävien tulkintojen arvioimiseen.

Oppilaita innostetaan hankkimaan tietoa koulun ulkopuolisesta historiakulttuurista, kuten peleistä, elokuvista ja kirjallisuudesta, sekä kehittämään historiallisen ajattelun taitojaan ja kriittistä arviointikykyään niiden avulla.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki historiassa vuosiluokilla 7-9

Historian opiskelussa rohkaistaan monipuoliseen havainnointiin, kommunikointiin, tekstin ja puheen tuottamiseen ja tulkintaan sekä draaman ja kuvallisen ilmaisun käyttöön. Tarvittaessa erilaisten tekstien ymmärtämiseen ohjataan yksinkertaistamalla tekstejä ja avaamalla tekstissä käytettyjä käsitteitä.

Jotkut historianopetuksessa käytetyt käsitteet (esimerkiksi yhteiskunta ja demokratia) ovat sellaisia, joiden ymmärtämistä syvennetään koko peruskoulun ajan oppilaan siirtyessä konkreettisesta ajattelusta käsitteelliseen ajatteluun.

Oppilaan oppimisen arviointi historiassa vuosiluokilla 7-9

Historian opetuksessa palautteella pyritään rohkaisemaan oppilaita omiin tulkintoihin ja näkemystensä argumentointiin. Kirjallisten tehtävien ohella arvioinnissa on otettava huomioon oppilaiden monimuotoiset työskentelyn ja tuottamisen tavat. Sisältöjen muistamisen sijasta arvioinnissa kiinnitetään huomiota tiedon soveltamiseen ja historiallisen ajattelun hallintaan.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona historian opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena. Päättöarvioinnilla määritellään, miten kukin oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut historian oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosana muodostetaan suhteuttamalla jokaisen oppilaan osaamisen taso historian valtakunnallisiin päättöarvioinnin kriteereihin. Historian osaamisen kehittyminen on kumulatiivinen prosessi, jossa opiskeltavia sisältöjä käytetään oppilaiden historiallisen ajattelun vahvistamiseen. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki valtakunnalliset päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle vastaava tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin kriteerien määrittämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Vuosiluokka 7

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Teollisuusyhteiskunnan synty ja kehitys

Perehdytään ilmiöön, joka on muuttanut ihmisen elämää, ihmisen ja luonnon suhdetta sekä maailmaa.

Teollinen vallankumous. Teollistuminen ja sen vaikutukset ihmisten elämään. Metsäteollisuuden alku Kemijärvellä, suuret savotat. Globalisaation vaikutukset paikkakunnan teollisuuteen. Säätöyhteiskunnan mureneminen. Kaupungistuminen.

S2 Ihmiset muuttavat maailmaa

Tutustutaan yhteiskunnallisiin aatteisiin, niiden merkitykseen ja seurauksiin sekä siihen, miten ihmiset ovat pystyneet vaikuttamaan omana aikanaan.

Kansallisuusaatteen heijastukset Suomeen.

S3 Suomea luodaan, rakennetaan ja puolustetaan

Perehdytään kulttuurin merkitykseen identiteetin rakentamisessa autonomian ajalla ja itsenäisen Suomen alkutaipaleeseen.

J.K. Kyyhkynen aikakauden edustajana Kemijärven taide-elämässä.

S5 Hyvinvointiyhteiskunnan rakentaminen

Tarkastellaan arkielämän historiaa ja tämän päivän juuria. Kehityksen yksilölle tuomien saavutusten ohella perehdytään elinkeinorakenteen muutokseen ja palveluammattien yleistyseen sekä kaupungistumiseen.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1, S2, S3, S5	L1, L2, L3, L4, L5, L6, L7
T2	S1, S2, S3, S5	L1, L2, L3, L4, L5
T3	S1, S2, S3, S5	L1, L2, L4
T4	S1, S2, S3, S5	L1, L2, L3
T5	S1, S2, S3, S5	L1, L2, L3, L4, L6, L7
T6	S1, S2, S3, S5	L1, L2, L4
T7	S1, S2, S3, S5	L1, L2, L4
T8	S1, S2, S3, S5	L1, L2, L4
T9	S1, S2, S3, S5	L1, L2, L3, L4, L7
T10	S1, S2, S3, S5	L1, L2, L4, L5
T11	S1, S2, S3, S5	L1, L2, L4, L5
T12	S1, S2, S3, S5	L1, L2, L3, L4, L5, L6, L7

Vuosiluokan tavoitteet

T1 vahvistaa oppilaan kiinnostusta historiasta tiedonalana ja identiteettiä rakentavana oppiaineena

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
	Ei käytetä arvosanan muodostumisen periaatteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

Teollinen vallankumous. Teollistuminen ja sen vaikutukset ihmisten elämään. Metsäteollisuuden alku Kemijärvellä, suuret savotat. Globalisaation vaikutukset paikkakunnan teollisuuteen. Säätöyhteiskunnan mureneminen. Kaupungistuminen.

Kansallisuusaatteen heijastukset Suomeen.

J.K. Kyyhkynen aikakauden edustajana Kemijärven taide-elämässä.

I maailmansota

T2 aktivoida oppilasta hankkimaan historiallista tietoa sekä arvioimaan tiedonlähteiden luotettavuutta

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Historiatiedon hankkiminen	Oppilas osaa etsiä tietoa erilaisista historian tiedonlähteistä ja havaitsee niiden luotettavuudessa eroja.

Teollinen vallankumous. Teollistuminen ja sen vaikutukset ihmisten elämään. Metsäteollisuuden alku Kemijärvellä, suuret savotat. Globalisaation vaikutukset paikkakunnan teollisuuteen. Sääty-yhteiskunnan mureneminen. Kaupungistuminen.

Kansallisuusaatteen heijastukset Suomeen.

J.K. Kyyhkyinen aikakauden edustajana Kemijärven taide-elämässä.

I maailmansota

T3 auttaa oppilasta ymmärtämään, että historiallista tietoa voidaan tulkita eri tavoin

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Lähteiden tulkitseminen	Oppilas osaa lukea ja tulkita erilaisia lähteitä.

Teollinen vallankumous. Teollistuminen ja sen vaikutukset ihmisten elämään. Metsäteollisuuden alku Kemijärvellä, suuret savotat. Globalisaation vaikutukset paikkakunnan teollisuuteen. Sääty-yhteiskunnan mureneminen. Kaupungistuminen.

Kansallisuusaatteen heijastukset Suomeen.

J.K. Kyyhkyinen aikakauden edustajana Kemijärven taide-elämässä.

I maailmansota

T4 vahvistaa oppilaan kykyä ymmärtää historiallista aikaa ja siihen liittyviä käsitteitä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kronologian ymmärtäminen	Oppilas osaa sijoittaa opiskelemansa asiat ajallisiin yhteyksiinsä ja niiden avulla aikajärjestykseen.

Teollinen vallankumous. Teollistuminen ja sen vaikutukset ihmisten elämään. Metsäteollisuuden alku Kemijärvellä, suuret savotat. Globalisaation vaikutukset paikkakunnan teollisuuteen. Sääty-yhteiskunnan mureneminen. Kaupungistuminen.

Kansallisuusaatteen heijastukset Suomeen.

J.K. Kyyhkynen aikakauden edustajana Kemijärven taide-elämässä.

I maailmansota

T5 ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisen toimintaan ja päätöksentekoon vaikuttaneita tekijöitä erilaisissa historiallisissa tilanteissa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Historiallinen empatia	Oppilas pystyy asettautumaan menneen ajan ihmisen asemaan ja kuvailemaan tämän toiminnan motiiveja.

Teollinen vallankumous. Teollistuminen ja sen vaikutukset ihmisten elämään. Metsäteollisuuden alku Kemijärvellä, suuret savotat. Globalisaation vaikutukset paikkakunnan teollisuuteen. Säätöyhteiskunnan mureneminen. Kaupungistuminen.

Kansallisuusaatteen heijastukset Suomeen.

J.K. Kyyhkynen aikakauden edustajana Kemijärven taide-elämässä.

I maailmansota

T6 auttaa oppilasta arvioimaan erilaisia syitä historiallisille tapahtumille ja ilmiöille

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Syy- ja seuraus-suhteiden ymmärtäminen historiassa	Oppilas osaa erotella historiallisia tapahtumia tai ilmiöitä selittävät tekijät vähemmän tärkeistä.

Teollinen vallankumous. Teollistuminen ja sen vaikutukset ihmisten elämään. Metsäteollisuuden alku Kemijärvellä, suuret savotat. Globalisaation vaikutukset paikkakunnan teollisuuteen. Säätöyhteiskunnan mureneminen. Kaupungistuminen.

Kansallisuusaatteen heijastukset Suomeen.

J.K. Kyyhkynen aikakauden edustajana Kemijärven taide-elämässä.

I maailmansota

T7 ohjata oppilasta analysoimaan historiallista muutosta ja jatkuvuutta

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Muutoksen ja jatkuvuuden ymmärtäminen	Oppilas osaa selittää, miksi joillain elämänalueilla toimittiin ennen samoin tai toisin kuin nykyään.

Teollinen vallankumous. Teollistuminen ja sen vaikutukset ihmisten elämään. Metsäteollisuuden alku Kemijärvellä, suuret savotat. Globalisaation vaikutukset paikkakunnan teollisuuteen. Sääty-yhteiskunnan mureneminen. Kaupungistuminen.

Kansallisuusaatteen heijastukset Suomeen.

J.K. Kyyhkynen aikakauden edustajana Kemijärven taide-elämässä.

I maailmansota

T8 kannustaa oppilasta tulkintojen tekemiseen

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Historian tulkitseminen	Oppilas osaa muodostaa historian tapahtumista ja ilmiöistä omia perusteltuja tulkintoja.

Teollinen vallankumous. Teollistuminen ja sen vaikutukset ihmisten elämään. Metsäteollisuuden alku Kemijärvellä, suuret savotat. Globalisaation vaikutukset paikkakunnan teollisuuteen. Sääty-yhteiskunnan mureneminen. Kaupungistuminen.

Kansallisuusaatteen heijastukset Suomeen.

J.K. Kyyhkynen aikakauden edustajana Kemijärven taide-elämässä.

I maailmansota

T9 ohjata oppilasta selittämään ihmisen toiminnan tarkoitusperiä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ihmisen toiminnan selittäminen	Oppilas osaa kuvailla ihmisen toiminnan tarkoitusperiä

Teollinen vallankumous. Teollistuminen ja sen vaikutukset ihmisten elämään. Metsäteollisuuden alku Kemijärvellä, suuret savotat. Globalisaation vaikutukset paikkakunnan teollisuuteen. Sääty-yhteiskunnan mureneminen. Kaupungistuminen.

Kansallisuusaatteen heijastukset Suomeen.

J.K. Kyyhkynen aikakauden edustajana Kemijärven taide-elämässä.

I maailmansota

T10 ohjata oppilasta selittämään, miksi historiallista tietoa voidaan tulkita ja käyttää eri tavoin eri tilanteissa ja arvioimaan kriittisesti tulkintojen luotettavuutta

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Historiallisten tulkintojen selittäminen ja arvioiminen	Oppilas osaa arvioida historian tapahtumista tai ilmiöistä tehtyjen tulkintojen luotettavuutta.

Teollinen vallankumous. Teollistuminen ja sen vaikutukset ihmisten elämään. Metsäteollisuuden alku Kemijärvellä, suuret savotat. Globalisaation vaikutukset paikkakunnan teollisuuteen. Sääty-yhteiskunnan mureneminen. Kaupungistuminen.

Kansallisuusaatteen heijastukset Suomeen.

J.K. Kyyhkyinen aikakauden edustajana Kemijärven taide-elämässä.

I maailmansota

T11 harjaannuttaa oppilasta käyttämään erilaisia lähteitä, vertailemaan niitä ja muodostamaan oman perustellun tulkintansa niiden pohjalta

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Historiatiedon tuottaminen	Oppilas osaa vastata menneisyyttä koskeviin kysymyksiin käyttämällä eri lähteistä saamaansa informaatiota.

Teollinen vallankumous. Teollistuminen ja sen vaikutukset ihmisten elämään. Metsäteollisuuden alku Kemijärvellä, suuret savotat. Globalisaation vaikutukset paikkakunnan teollisuuteen. Sääty-yhteiskunnan mureneminen. Kaupungistuminen.

Kansallisuusaatteen heijastukset Suomeen.

J.K. Kyyhkyinen aikakauden edustajana Kemijärven taide-elämässä.

I maailmansota

T12 ohjata oppilasta arvioimaan tulevaisuuden vaihtoehtoja historiatietämyksensä avulla

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Historiatietoisuus	Oppilas osaa kuvailla, miten menneisyyden tulkinnoilla perustellaan tulevaisuuden valintoja

Teollinen vallankumous. Teollistuminen ja sen vaikutukset ihmisten elämään. Metsäteollisuuden alku Kemijärvellä, suuret savotat. Globalisaation vaikutukset paikkakunnan teollisuuteen. Säätöyhteiskunnan mureneminen. Kaupungistuminen.

Kansallisuusaatteen heijastukset Suomeen.

J.K. Kyyhkynen aikakauden edustajana Kemijärven taide-elämässä.

I maailmansota

Vuosiluokka 8

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Teollisuusyhteiskunnan synty ja kehitys

Perehdytään ilmiöön, joka on muuttanut ihmisen elämää, ihmisen ja luonnon suhdetta sekä maailmaa.

S2 Ihmiset muuttavat maailmaa

Tutustutaan yhteiskunnallisiin aatteisiin, niiden merkitykseen ja seurauksiin sekä siihen, miten ihmiset ovat pystyneet vaikuttamaan omana aikanaan.

S3 Suomea luodaan, rakennetaan ja puolustetaan

Perehdytään kulttuurin merkitykseen identiteetin rakentamisessa autonomian ajalla ja itsenäisen Suomen alkutaipaleeseen.

S4 Suurten sotien aika

Perehdytään maailmansotiin, kylmään sotaan ja sodista selviytymiseen erityisesti tavallisten ihmisten ja ihmisoikeuskysymysten näkökulmasta. Paneudutaan ihmisoikeusrikoksiin kuten holokaustiin ja muihin kansanvainoihin sekä ihmisoikeuksien edistämiseen.

II maailmansodan aika Lapissa.

Paikallinen sotahistoria: Mäntyvaara, Lapin sota.

Jälleenrakentaminen.

S5 Hyvinvointiyhteiskunnan rakentaminen

Tarkastellaan arkielämän historiaa ja tämän päivän juuria. Kehityksen yksilölle tuomien saavutusten ohella perehdytään elinkeinorakenteen muutokseen ja palveluammattien yleistymiseen sekä kaupungistumiseen.

Globalisaation vaikutukset Suomeen ja Kemijärvelle.

S6 Nykyisen maailmanpolitiikan juuret

Syvennytään kehittyneiden ja kehittyvien maiden yhteiseen historiaan sekä uudenlaisten poliittisten jännitteiden syntyyn ja ratkaisuihin maailmassa.

Ajankohtaiset asiat ja niiden vaikutukset Suomeen ja Kemijärveen.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L2, L3, L4, L5, L6, L7
T2	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L2, L3, L4, L5
T3	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L2, L4
T4	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L2, L3
T5	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L2, L3, L4, L6, L7
T6	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L2, L4
T7	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L2, L4
T8	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L2, L4
T9	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L2, L3, L4, L7
T10	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L2, L4, L5
T11	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L2, L4, L5
T12	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L2, L3, L4, L5, L6, L7

Vuosiluokan tavoitteet

T1 vahvistaa oppilaan kiinnostusta historiasta tiedonalana ja identiteettiä rakentavana oppiaineena

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
	Ei käytetä arvosanan muodostumisen periaatteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

II maailmansodan aika Lapissa.

Paikallinen sotahistoria: Mäntyvaara, Lapin sota.

Jälleenrakentaminen.

Globalisaation vaikutukset Suomeen ja Kemijärvelle.

Ajankohtaiset asiat ja niiden vaikutukset Suomeen ja Kemijärveen.

T2 aktivoida oppilasta hankkimaan historiallista tietoa sekä arvioimaan tiedonlähteiden luotettavuutta

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Historiatiedon hankkiminen	Oppilas osaa etsiä tietoa erilaisista historian tiedonlähteistä ja havaitsee niiden luotettavuudessa eroja.

II maailmansodan aika Lapissa.

Paikallinen sotahistoria: Mäntyvaara, Lapin sota.

Jälleenrakentaminen.

Globalisaation vaikutukset Suomeen ja Kemijärvelle.

Ajankohtaiset asiat ja niiden vaikutukset Suomeen ja Kemijärveen.

T3 auttaa oppilasta ymmärtämään, että historiallista tietoa voidaan tulkita eri tavoin

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Lähteiden tulkitseminen	Oppilas osaa lukea ja tulkita erilaisia lähteitä.

II maailmansodan aika Lapissa.

Paikallinen sotahistoria: Mäntyvaara, Lapin sota.

Jälleenrakentaminen.

Globalisaation vaikutukset Suomeen ja Kemijärvelle.

Ajankohtaiset asiat ja niiden vaikutukset Suomeen ja Kemijärveen.

T4 vahvistaa oppilaan kykyä ymmärtää historiallista aikaa ja siihen liittyviä käsitteitä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kronologian ymmärtäminen	Oppilas osaa sijoittaa opiskelemansa asiat ajallisiin yhteyksiinsä ja niiden avulla aikajärjestykseen.

II maailmansodan aika Lapissa.

Paikallinen sotahistoria: Mäntyvaara, Lapin sota.

Jälleenrakentaminen.

Globalisaation vaikutukset Suomeen ja Kemijärvelle.

Ajankohtaiset asiat ja niiden vaikutukset Suomeen ja Kemijärveen.

T5 ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisen toimintaan ja päätöksentekoon vaikuttaneita tekijöitä erilaisissa historiallisissa tilanteissa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Historiallinen empatia	Oppilas pystyy asettautumaan menneen ajan ihmisen asemaan ja kuvailemaan tämän toiminnan motiiveja.

II maailmansodan aika Lapissa.

Paikallinen sotahistoria: Mäntyvaara, Lapin sota.

Jälleenrakentaminen.

Globalisaation vaikutukset Suomeen ja Kemijärvelle.

Ajankohtaiset asiat ja niiden vaikutukset Suomeen ja Kemijärveen.

T6 auttaa oppilasta arvioimaan erilaisia syitä historiallisille tapahtumille ja ilmiöille

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Syy- ja seuraus-suhteiden ymmärtäminen historiassa	Oppilas osaa erotella historiallisia tapahtumia tai ilmiöitä selittävät tekijät vähemmän tärkeistä.

II maailmansodan aika Lapissa.

Paikallinen sotahistoria: Mäntyvaara, Lapin sota.

Jälleenrakentaminen.

Globalisaation vaikutukset Suomeen ja Kemijärvelle.

Ajankohtaiset asiat ja niiden vaikutukset Suomeen ja Kemijärveen.

T7 ohjata oppilasta analysoimaan historiallista muutosta ja jatkuvuutta

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Muutoksen ja jatkuvuuden ymmärtäminen	Oppilas osaa selittää, miksi joillain elämänalueilla toimittiin ennen samoin tai toisin kuin nykyään.

II maailmansodan aika Lapissa.

Paikallinen sotahistoria: Mäntyvaara, Lapin sota.

Jälleenrakentaminen.

Globalisaation vaikutukset Suomeen ja Kemijärvelle.

Ajankohtaiset asiat ja niiden vaikutukset Suomeen ja Kemijärveen.

T8 kannustaa oppilasta tulkintojen tekemiseen

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Historian tulkitseminen	Oppilas osaa muodostaa historian tapahtumista ja ilmiöistä omia perusteltuja tulkintoja.

II maailmansodan aika Lapissa.

Paikallinen sotahistoria: Mäntyvaara, Lapin sota.

Jälleenrakentaminen.

Globalisaation vaikutukset Suomeen ja Kemijärvelle.

Ajankohtaiset asiat ja niiden vaikutukset Suomeen ja Kemijärveen.

T9 ohjata oppilasta selittämään ihmisen toiminnan tarkoituseriä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ihmisen toiminnan selittäminen	Oppilas osaa kuvailla ihmisen toiminnan tarkoituseriä

II maailmansodan aika Lapissa.

Paikallinen sotahistoria: Mäntyvaara, Lapin sota.

Jälleenrakentaminen.

Globalisaation vaikutukset Suomeen ja Kemijärvelle.

Ajankohtaiset asiat ja niiden vaikutukset Suomeen ja Kemijärveen.

T10 ohjata oppilasta selittämään, miksi historiallista tietoa voidaan tulkita ja käyttää eri tavoin eri tilanteissa ja arvioimaan kriittisesti tulkintojen luotettavuutta

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Historiallisten tulkintojen selittäminen ja arvioiminen	Oppilas osaa arvioida historian tapahtumista tai ilmiöistä tehtyjen tulkintojen luotettavuutta.

II maailmansodan aika Lapissa.

Paikallinen sotahistoria: Mäntyvaara, Lapin sota.

Jälleenrakentaminen.

Globalisaation vaikutukset Suomeen ja Kemijärvelle.

Ajankohtaiset asiat ja niiden vaikutukset Suomeen ja Kemijärveen.

T11 harjaannuttaa oppilasta käyttämään erilaisia lähteitä, vertailemaan niitä ja muodostamaan oman perustellun tulkintansa niiden pohjalta

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Historiatiedon tuottaminen	Oppilas osaa vastata menneisyyttä koskeviin kysymyksiin käyttämällä eri lähteistä saamaansa informaatiota.

II maailmansodan aika Lapissa.

Paikallinen sotahistoria: Mäntyvaara, Lapin sota.

Jälleenrakentaminen.

Globalisaation vaikutukset Suomeen ja Kemijärvelle.

Ajankohtaiset asiat ja niiden vaikutukset Suomeen ja Kemijärveen.

T12 ohjata oppilasta arvioimaan tulevaisuuden vaihtoehtoja historiatietämyksensä avulla

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Historiatietoisuus	Oppilas osaa kuvailla, miten menneisyyden tulkinnoilla perustellaan tulevaisuuden valintoja

II maailmansodan aika Lapissa.

Paikallinen sotahistoria: Mäntyvaara, Lapin sota.

Jälleenrakentaminen.

Globalisaation vaikutukset Suomeen ja Kemijärvelle.

Ajankohtaiset asiat ja niiden vaikutukset Suomeen ja Kemijärveen.

Vuosiluokka 9

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Teollisuusyhteiskunnan synty ja kehitys

Perehdytään ilmiöön, joka on muuttanut ihmisen elämää, ihmisen ja luonnon suhdetta sekä maailmaa.

S2 Ihmiset muuttavat maailmaa

Tutustutaan yhteiskunnallisiin aatteisiin, niiden merkitykseen ja seurauksiin sekä siihen, miten ihmiset ovat pystyneet vaikuttamaan omana aikanaan.

S3 Suomea luodaan, rakennetaan ja puolustetaan

Perehdytään kulttuurin merkitykseen identiteetin rakentamisessa autonomian ajalla ja itsenäisen Suomen alkutaipaleeseen.

S4 Suurten sotien aika

Perehdytään maailmansotiin, kylmään sotaan ja sodista selviytymiseen erityisesti tavallisten ihmisten ja ihmisoikeuskysymysten näkökulmasta. Paneudutaan ihmisoikeusrikoksiin kuten holokaustiin ja muihin kansanvainoihin sekä ihmisoikeuksien edistämiseen.

S5 Hyvinvointiyhteiskunnan rakentaminen

Tarkastellaan arkielämän historiaa ja tämän päivän juuria. Kehityksen yksilölle tuomien saavutusten ohella perehdytään elinkeinorakenteen muutokseen ja palveluammattien yleistyseen sekä kaupungistumiseen.

S6 Nykyisen maailmanpolitiikan juuret

Syvennytään kehittyneiden ja kehittyvien maiden yhteiseen historiaan sekä uudenlaisten poliittisten jännitteiden syntyyn ja ratkaisuihin maailmassa.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L2, L3, L4, L5, L6, L7
T2	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L2, L3, L4, L5
T3	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L2, L4
T4	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L2, L3
T5	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L2, L3, L4, L6, L7
T6	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L2, L4
T7	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L2, L4
T8	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L2, L4
T9	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L2, L3, L4, L7
T10	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L2, L4, L5
T11	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L2, L4, L5
T12	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L2, L3, L4, L5, L6, L7

Vuosiluokan tavoitteet

T1 vahvistaa oppilaan kiinnostusta historiasta tiedonalana ja identiteettiä rakentavana oppiaineena

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
	Ei käytetä arvosanan muodostumisen periaatteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

T2 aktivoida oppilasta hankkimaan historiallista tietoa sekä arvioimaan tiedonlähteiden luotettavuutta

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Historiatiedon hankkiminen	Oppilas osaa etsiä tietoa erilaisista historian tiedonlähteistä ja havaitsee niiden luotettavuudessa eroja.

T3 auttaa oppilasta ymmärtämään, että historiallista tietoa voidaan tulkita eri tavoin

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Lähteiden tulkitseminen	Oppilas osaa lukea ja tulkita erilaisia lähteitä.

T4 vahvistaa oppilaan kykyä ymmärtää historiallista aikaa ja siihen liittyviä käsitteitä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kronologian ymmärtäminen	Oppilas osaa sijoittaa opiskelemansa asiat ajallisiin yhteyksiinsä ja niiden avulla aikajärjestykseen.

T5 ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisen toimintaan ja päätöksentekoon vaikuttaneita tekijöitä erilaisissa historiallisissa tilanteissa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Historiallinen empatia	Oppilas pystyy asettautumaan menneen ajan ihmisen asemaan ja kuvailemaan tämän toiminnan motiiveja.

T6 auttaa oppilasta arvioimaan erilaisia syitä historiallisille tapahtumille ja ilmiöille

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Syy- ja seuraus-suhteiden ymmärtäminen historiassa	Oppilas osaa erotella historiallisia tapahtumia tai ilmiöitä selittävät tekijät vähemmän tärkeistä.

T7 ohjata oppilasta analysoimaan historiallista muutosta ja jatkuvuutta

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Muutoksen ja jatkuvuuden ymmärtäminen	Oppilas osaa selittää, miksi joillain elämänalueilla toimittiin ennen samoin tai toisin kuin nykyään.

T8 kannustaa oppilasta tulkintojen tekemiseen

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Historian tulkitseminen	Oppilas osaa muodostaa historian tapahtumista ja ilmiöistä omia perusteltuja tulkintoja.

T9 ohjata oppilasta selittämään ihmisen toiminnan tarkoitusperiä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ihmisen toiminnan selittäminen	Oppilas osaa kuvailla ihmisen toiminnan tarkoitusperiä

T10 ohjata oppilasta selittämään, miksi historiallista tietoa voidaan tulkita ja käyttää eri tavoin eri tilanteissa ja arvioimaan kriittisesti tulkintojen luotettavuutta

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Historiallisten tulkintojen selittäminen ja arvioiminen	Oppilas osaa arvioida historian tapahtumista tai ilmiöistä tehtyjen tulkintojen luotettavuutta.

T11 harjaannuttaa oppilasta käyttämään erilaisia lähteitä, vertailemaan niitä ja muodostamaan oman perustellun tulkintansa niiden pohjalta

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Historiatiedon tuottaminen	Oppilas osaa vastata menneisyyttä koskeviin kysymyksiin käyttämällä eri lähteistä saamaansa informaatiota.

T12 ohjata oppilasta arvioimaan tulevaisuuden vaihtoehtoja historiatietämyksensä avulla

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Historiatietoisuus	Oppilas osaa kuvailla, miten menneisyyden tulkinnoilla perustellaan tulevaisuuden valintoja

34.6.14. Tekninen käsityö valinnainen

Valinnaisen tehtävä

Syventää ja laajentaa aikaisemmin opittuja tietoja ja taitoja. Mahdollisuuksien mukaan tutustutaan uusiin käsityöhön liittyviin osa-alueisiin.

Oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät erityispiirteet

Tukeen ja ohjaukseen liittyvät erityispiirteet

Arviointi

Arvioidaan arvosanalla 8 ja 9 luokalla kahden tunnin valinta ja suoritusmerkinnällä 9 luokan yhden tunnin valinta.

Vuosiluokka 8

Vuosiluokka 9

34.6.15. Kemia

Oppiaineen tehtävä

Kemian opetuksen tehtävänä on tukea oppilaiden luonnontieteellisen ajattelun sekä maailmankuvan kehittymistä. Kemian opetus auttaa ymmärtämään kemian ja sen sovellusten merkitystä jokapäiväisessä elämässä, elinympäristössä, yhteiskunnassa ja teknologiassa. Opetus tukee oppilaiden valmiuksia tehdä valintoja sekä käyttää tietoja ja taitoja elämän eri tilanteissa. Opetus välittää kuvaa kemian merkityksestä kestäväen tulevaisuuden rakentamisessa: kemiaa tarvitaan uusien ratkaisujen kehittämisessä sekä ympäristön ja ihmisten hyvinvoinnin turvaamisessa. Opetus ohjaa oppilaita ottamaan vastuuta ympäristöstään.

Kemian opetuksen tehtävänä on tukea kemiaan liittyvien käsitteiden rakentumista sekä ilmiöiden ymmärtämistä. Vuosiluokilla 7-9 opiskelun pääpaino on makroskooppisella tasolla, mutta oppilaiden abstraktin ajattelun kehittyessä yhteyttä submikroskooppisiin ja symbolisiin malleihin vahvistetaan. Oppilaiden aikaisemmista kokemuksista ja havainnoista edetään ilmiöiden kuvaamiseen ja selittämiseen sekä aineen rakenteen ja kemiallisten reaktioiden mallintamiseen kemian merkkikielellä. Opetus ohjaa luonnontieteille ominaiseen ajatteluun, tiedonhankintaan, tietojen käyttämiseen, ideointiin, vuorovaikutukseen sekä tiedon luotettavuuden ja merkityksen arviointiin eri tilanteissa.

Kemian opetuksen lähtökohtana on elinympäristöön liittyvien aineiden ja ilmiöiden havainnointi ja tutkiminen. Tutkimusten tekemisellä on oleellinen merkitys käsitteiden sisäistämisessä, tutkimisen taitojen oppimisessa ja luonnontieteiden luonteen hahmottamisessa. Tutkimusten tekeminen kehittää työskentelyn ja yhteistyön taitoja, luovaa ja kriittistä ajattelua sekä innostaa oppilaita kemian opiskeluun.

Opetuksen tehtävänä on ohjata oppilaita hahmottamaan kemian osaamisen merkitystä myös jatko-opintojen ja työelämän kannalta. Yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa edistetään tarjoamalla oppilaille mahdollisuuksia soveltaa kemiaa erilaisissa konteksteissa sekä tutustua monipuolisesti ammatteihin, joissa tarvitaan kemian osaamista.

Kemian oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Monipuolisilla työtavoilla ja oppimisympäristöillä tuetaan kemian tavoitteiden saavuttamista. Tutkimuksellinen lähestymistapa tukee käsitteiden rakentumista ja tutkimisen taitojen oppimista. Tavoitteiden kannalta keskeistä on oppilaiden osallisuus ja vuorovaikutus yksinkertaisten tutkimusten suunnittelussa ja toteuttamisessa. Kokeellisessa työskentelyssä noudatetaan kemikaali- ja jätelainsäädäntöä sekä työturvallisuuslainsäädäntöä ja erityisesti nuoria työntekijöitä koskevia rajoituksia.

Oppimisympäristöissä käytetään tieto- ja viestintäteknologiaa luontevalla tavalla. Jotta kemian ja teknologian soveltamiseen voidaan tutustua monipuolisesti, koulun tilojen lisäksi hyödynnetään

paikallisia mahdollisuuksia kuten lähiympäristöä sekä yhteistyötä yritysten ja asiantuntijoiden kanssa.

Käytetään oppilastoita osana oppimista.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki kemiassa vuosiluokilla 7-9

Kemian tavoitteiden kannalta keskeistä on ohjata oppilaita itsenäiseen ja pitkäjänteiseen työskentelyyn sekä tunnistamaan oppimistapojaan. Käsitteiden omaksumista ja ymmärtämistä tuetaan, jotta oppilaille muodostuu käsitteistä selkeitä kokonaisuuksia. Kokeellisessa työskentelyssä oppilaita ohjataan turvalliseen ja sujuvaan työskentelyyn. Tutkimustehtävillä voidaan eriyttää opetusta, jolloin oppilaat voivat toimia erilaisissa rooleissa tai edetä yksilöllisesti ajattelutaitojen eri tasoille. Erilaisilla malleilla ja niiden käyttötavoilla voidaan myös haastaa oppilaiden kehittyviä abstraktin ajattelun taitoja. Ohjaus ja tuki, työtapojen valinta, osallisuus toiminnan suunnittelussa sekä onnistumisen kokemukset tukevat oppilaiden oppijaminäkuvan vahvistumista.

Eriyttäminen toteutetaan oppilaiden henkilökohtaisten tarpeiden mukaan.

Oppilaan oppimisen arviointi kemiassa vuosiluokilla 7-9

Työskentelyn jäsentäminen pienemmiksi kokonaisuuksiksi, projekteiksi tai kokeellisiksi töiksi, joilla on omat tavoitteensa ja arviointiperusteensa, tukee monipuolista arviointia. Kokeellisen työskentelyn arviointi voi edetä hierarkkisesti turvallisen työskentelyn periaatteista taitotehtäviin ja suljetuista tutkimustehtävistä aina avoimiin tutkimuksiin asti. Oppilaita ohjataan tunnistamaan omia ennakkotietojaan, -taitojaan ja -käsityksiään. Työskentelyn etenemistä ohjataan rakentavan palautteen ja kysymysten avulla. Kannustava palaute tukee erityisesti tutkimisen taitojen kehittymistä ja motivaation rakentumista. Kokonaisuuksien lopussa arvioidaan asetettujen tavoitteiden saavuttamista ja suunnataan huomiota kohti uusia kehittämishaasteita. Arviointi perustuu monimuotoisten tuotosten lisäksi työskentelyn havainnointiin. Tuotosten sisällön lisäksi arvioidaan opiskeluprosessia ja työn eri vaiheita kuten kysymysten muodostamista, aiheen rajaamista, tiedonhakua, näkökulmien perustelemista, käsitteiden käyttöä, ilmaisen selkeyttä ja työn loppuun saattamista. Oppilaiden itsearviointia ja vertaispalautetta sekä opettajan ja oppilaiden välisiä keskusteluja voidaan käyttää arvioinnin tukena.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona kemian opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena. Päättöarvioinnilla määritellään, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut kemian oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen taso kemian päättöarvioinnin kriteereihin. Kemiassa oppilaan osaaminen kehitty yleensä eri tavoitealueilla oppimäärän päättövaiheeseen saakka. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki valtakunnalliset päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle vastaava tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin kriteerien määrittämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Arvioidaan työskentelyä, havainnointia ja opiskeluprosessin eri vaiheita.

Vuosiluokka 7

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Luonnontieteellinen tutkimus

Turvallisen työskentelyn periaatteet ja perustyötaidot luovat pohjan kokeelliselle työskentelylle. Eri sisältöalueista ja oppilaiden mielenkiinnon kohteista valitaan sopivia aihepiirejä suljettuihin ja avoimiin tutkimuksiin. Erilaisissa tutkimuksissa painotetaan tarkoituksenmukaisesti tutkimusprosessin eri vaiheita kuten ongelman tai ilmiön pohtimista, suunnittelua, koejärjestelyn toteuttamista, havainnointia, tulosten koontia ja käsittelyä sekä tulosten arviointia ja esittämistä. Tutustutaan tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämiseen tutkimusten eri vaiheissa.

S2 Kemia omassa elämässä ja elinympäristössä

Sisältöjä valitaan siten, että oman elämän ja elinympäristön ilmiöitä pohditaan erityisesti terveyden ja turvallisuuden näkökulmista. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon paikallinen toimintaympäristö ja lähiympäristön tila. Tutustutaan kodin kemikaaleihin ja paloturvallisuuteen. Tutkitaan olomuotojen muutoksia.

Tutustutaan paloturvallisuuteen ja tutkitaan olomuotojen muutoksia.

S3 Kemia yhteiskunnassa

Kemian ilmiöihin ja sovelluksiin liittyviä sisältöjä valitaan erityisesti ihmiskunnan hyvinvoinnin ja teknologian näkökulmista. Pääpaino on kestävässä luonnonvarojen käytössä, ja tuotteiden elinkaariajattelu on yhtenä tarkastelutapana. Tutustutaan erilaisiin koulutuspolkuihin ja ammatteihin, joissa tarvitaan kemian osaamista.

Tutustutaan ammatteihin, joissa tarvitaan kemian osaamista.

S4 Kemia maailmankuvan rakentajana

Sisältöjä valitaan siten, että niissä tulee esiin kemian luonne tieteenä, aineen ja energian säilymisen periaatteet sekä luonnon mittasuhteet. Sisältöihin kuuluvat myös tutustuminen kemiaan liittyviin uutisiin, ajankohtaisiin ilmiöihin, sovelluksiin ja nykypäivän tutkimukseen.

S5 Aineiden ominaisuudet ja rakenne

Tutkitaan monipuolisesti seosten ja puhtaiden aineiden ominaisuuksia kuten vesi- ja rasvaliukoisuutta. Alkuaineiden ominaisuuksien pohjalta tutustutaan aineen koostumiseen atomeista, atomin rakenteeseen ja jaksolliseen järjestelmään. Malleja ja simulaatioita käytetään yhdisteiden rakentumisen hahmottamisessa. Tutustutaan hiileen, sen yhdisteisiin ja ravintoaineisiin. Perehdytään johonkin orgaaniseen yhdisteryhmään.

Tutkitaan seoksia ja tutustutaan alkuaineisiin.

S6 Aineiden ominaisuudet ja muutokset

Tutustutaan energian ja aineiden muuttumiseen kemiallisissa reaktioissa. Havainnoidaan reaktionnopeutta ja pohditaan siihen vaikuttavia tekijöitä. Perehdytään hiilen kiertokulkuun ja sen merkitykseen elämälle. Tutustutaan pitoisuuteen ja happamuuteen arkisten esimerkkien yhteydessä. Harjoitellaan kemian merkkikielen ja yksinkertaisten reaktioyhtälöiden tulkitsemista.

Tutkitaan kemiallisia reaktioita ja tutustutaan kemian merkkikieleen.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1
T2	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L6
T3	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L6, L7
T5	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L7
T6	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L2, L5
T7	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L2, L5
T10	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1
T13	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L4

Vuosiluokan tavoitteet

T1 kannustaa ja innostaa oppilasta kemian opiskeluun

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
	Ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

Tutustutaan paloturvallisuuteen ja tutkitaan olomuotojen muutoksia.

Tutustutaan ammatteihin, joissa tarvitaan kemian osaamista.

Tutkitaan seoksia ja tutustutaan alkuaineisiin.

Tutkitaan kemiallisia reaktioita ja tutustutaan kemian merkkikieleen.

T2 ohjata ja kannustaa oppilasta tunnistamaan omaa kemian osaamistaan, asettamaan tavoitteita omalle työskentelylleen sekä työskentelemään pitkäjänteisesti

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tavoitteellinen työskentely ja oppimaan oppimisen taidot	Oppilas osaa asettaa omia tavoitteita pienten kokonaisuuksien osalta ja työskennellä niiden saavuttamiseksi. Oppilas osaa kuvata omaa osaamistaan opettajan antaman palautteen, vertaispalautteen ja itsearviointin perusteella.

Tutustutaan paloturvallisuuteen ja tutkitaan olomuotojen muutoksia.

Tutustutaan ammatteihin, joissa tarvitaan kemian osaamista.

Tutkitaan seoksia ja tutustutaan alkuaineisiin.

Tutkitaan kemiallisia reaktioita ja tutustutaan kemian merkkikieleen.

T3 ohjata oppilasta ymmärtämään kemian osaamisen merkitystä omassa elämässä, elinympäristössä ja yhteiskunnassa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kemian merkityksen arvioiminen	Oppilas osaa kuvata esimerkkien avulla, miten kemian tietoja ja taitoja tarvitaan erilaisissa tilanteissa. Oppilas osaa kuvata kemian osaamisen merkitystä eri ammateissa ja jatko-opinnoissa.

Tutustutaan paloturvallisuuteen ja tutkitaan olomuotojen muutoksia.

Tutustutaan ammatteihin, joissa tarvitaan kemian osaamista.

Tutkitaan seoksia ja tutustutaan alkuaineisiin.

Tutkitaan kemiallisia reaktioita ja tutustutaan kemian merkkikieleen.

T5 kannustaa oppilasta muodostamaan kysymyksiä tarkasteltavista ilmiöistä sekä kehittämään kysymyksiä edelleen tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohdiksi

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kysymysten muodostaminen sekä tutkimusten ja muun toiminnan suunnittelu	Oppilas osaa muodostaa kysymyksiä tarkasteltavasta ilmiöstä. Oppilas osaa tarkentaa kysymyksiä tutkimuksen tai muun toiminnan kohteeksi esimerkiksi rajaamalla muuttujia.

Tutustutaan paloturvallisuuteen ja tutkitaan olomuotojen muutoksia.

Tutustutaan ammatteihin, joissa tarvitaan kemian osaamista.

Tutkitaan seoksia ja tutustutaan alkuaineisiin.

Tutkitaan kemiallisia reaktioita ja tutustutaan kemian merkkikieleen.

T6 ohjata oppilasta toteuttamaan kokeellisia tutkimuksia yhteistyössä muiden kanssa sekä työskentelemään turvallisesti ja johdonmukaisesti

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kokeellisen tutkimuksen toteuttaminen	Oppilas hallitsee perustyötaidot, osaa työskennellä turvallisesti sekä tehdä havaintoja ohjeiden tai suunnitelman mukaan. Oppilas osaa toteuttaa yhteistyössä muiden kanssa suljettuja ja avoimia tutkimuksia.

Tutustutaan paloturvallisuuteen ja tutkitaan olomuotojen muutoksia.

Tutustutaan ammatteihin, joissa tarvitaan kemian osaamista.

Tutkitaan seoksia ja tutustutaan alkuaineisiin.

Tutkitaan kemiallisia reaktioita ja tutustutaan kemian merkkikieleen.

T7 ohjata oppilasta käsittelemään, tulkitsemaan ja esittämään omien tutkimustensa tuloksia sekä arvioimaan niitä ja koko tutkimusprosessia

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tutkimusten tulosten käsittely, esittäminen ja arviointi	Oppilas osaa käsitellä, tulkita ja esittää tutkimusten tuloksia. Oppilas osaa arvioida tulosten oikeellisuutta ja luotettavuutta sekä osaa kuvata tutkimusprosessin toimivuutta.

Tutustutaan paloturvallisuuteen ja tutkitaan olomuotojen muutoksia.

Tutustutaan ammatteihin, joissa tarvitaan kemian osaamista.

Tutkitaan seoksia ja tutustutaan alkuaineisiin.

Tutkitaan kemiallisia reaktioita ja tutustutaan kemian merkkikieleen.

T10 ohjata oppilasta käyttämään kemian käsitteitä täsmällisesti sekä jäsentämään omia käsitteitä kohti luonnontieteellisten teorioiden mukaisia käsityksiä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Käsitteiden käyttö ja jäsentäminen	Oppilas osaa käyttää kemian keskeisiä käsitteitä oikeassa asiayhteydessä ja yhdistää niitä toisiinsa. Oppilas osaa kuvata ja selittää ilmiöitä kemian keskeisten käsitteiden avulla.

Tutustutaan paloturvallisuuteen ja tutkitaan olomuotojen muutoksia.

Tutustutaan ammatteihin, joissa tarvitaan kemian osaamista.

Tutkitaan seoksia ja tutustutaan alkuaineisiin.

Tutkitaan kemiallisia reaktioita ja tutustutaan kemian merkkikieleen.

T13 ohjata oppilasta hahmottamaan luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä sekä tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Luonnontieteellisen tiedon luonteen hahmottaminen	Oppilas osaa kuvata kemiaan liittyvien esimerkkien avulla luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä. Oppilas osaa kuvata esimerkkien avulla tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa.

Tutustutaan paloturvallisuuteen ja tutkitaan olomuotojen muutoksia.

Tutustutaan ammatteihin, joissa tarvitaan kemian osaamista.

Tutkitaan seoksia ja tutustutaan alkuaineisiin.

Tutkitaan kemiallisia reaktioita ja tutustutaan kemian merkkikieleen.

Vuosiluokka 8

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Luonnontieteellinen tutkimus

Turvallisen työskentelyn periaatteet ja perustyötaidot luovat pohjan kokeelliselle työskentelylle. Eri sisältöalueista ja oppilaiden mielenkiinnon kohteista valitaan sopivia aihepiirejä suljettuihin ja avoimiin tutkimuksiin. Erilaisissa tutkimuksissa painotetaan tarkoituksenmukaisesti tutkimusprosessin eri vaiheita kuten ongelman tai ilmiön pohtimista, suunnittelua, koejärjestelyn toteuttamista, havainnointia, tulosten koontia ja käsittelyä sekä tulosten arviointia ja esittämistä. Tutustutaan tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämiseen tutkimusten eri vaiheissa.

S2 Kemia omassa elämässä ja elinympäristössä

Sisältöjä valitaan siten, että oman elämän ja elinympäristön ilmiöitä pohditaan erityisesti terveyden ja turvallisuuden näkökulmista. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon paikallinen toimintaympäristö ja lähiympäristön tila. Tutustutaan kodin kemikaaleihin ja paloturvallisuuteen. Tutkitaan olomuotojen muutoksia.

Tutustutaan kodin kemikaaleihin.

S3 Kemia yhteiskunnassa

Kemian ilmiöihin ja sovelluksiin liittyviä sisältöjä valitaan erityisesti ihmiskunnan hyvinvoinnin ja teknologian näkökulmista. Pääpaino on kestävässä luonnonvarojen käytössä, ja tuotteiden elinkaariajattelu on yhtenä tarkastelutapana. Tutustutaan erilaisiin koulutuspolkuihin ja ammatteihin, joissa tarvitaan kemian osaamista.

Tutkitaan metallien ominaisuuksia ja tutustutaan metallien elinkaareen.

S4 Kemia maailmankuvan rakentajana

Sisältöjä valitaan siten, että niissä tulee esiin kemian luonne tieteenä, aineen ja energian säilymisen periaatteet sekä luonnon mittasuhteet. Sisältöihin kuuluvat myös tutustuminen kemiaan liittyviin uutisiin, ajankohtaisiin ilmiöihin, sovelluksiin ja nykypäivän tutkimukseen.

S5 Aineiden ominaisuudet ja rakenne

Tutkitaan monipuolisesti seosten ja puhtaiden aineiden ominaisuuksia kuten vesi- ja rasvaliukoisuutta. Alkuaineiden ominaisuuksien pohjalta tutustutaan aineen koostumiseen atomeista, atomin rakenteeseen ja jaksolliseen järjestelmään. Malleja ja simulaatioita käytetään yhdisteiden rakentumisen hahmottamisessa. Tutustutaan hiileen, sen yhdisteisiin ja ravintoaineisiin. Perehdytään johonkin orgaaniseen yhdisteryhmään.

Tutustutaan atomin rakenteeseen, jaksolliseen järjestelmään ja yhdisteiden rakentumiseen. Tutkitaan alkuaineiden ja yhdisteiden ominaisuuksia.

S6 Aineiden ominaisuudet ja muutokset

Tutustutaan energian ja aineiden muuttumiseen kemiallisissa reaktioissa. Havainnoidaan reaktionnopeutta ja pohditaan siihen vaikuttavia tekijöitä. Perehdytään hiilen kiertokulkuun ja sen merkitykseen elämälle. Tutustutaan pitoisuuteen ja happamuuteen arkisten esimerkkien yhteydessä. Harjoitellaan kemian merkkikielen ja yksinkertaisten reaktioyhtälöiden tulkitsemista.

Tutustutaan pitoisuuteen ja happamuuteen.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1
T2	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L6
T3	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L6, L7
T4	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L3, L7
T5	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L7
T6	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L2, L5
T7	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L2, L5
T8	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L2, L3, L5
T10	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1
T11	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1
T13	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L4
T14	S5, S6	L1

Vuosiluokan tavoitteet

T1 kannustaa ja innostaa oppilasta kemian opiskeluun

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
	Ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

Tutustutaan kodin kemikaaleihin.

Tutkitaan metallien ominaisuuksia ja tutustutaan metallien elinkaareen.

Tutustutaan atomin rakenteeseen, jaksolliseen järjestelmään ja yhdisteiden rakentumiseen. Tutkitaan alkuaineiden ja yhdisteiden ominaisuuksia.

Tutustutaan pitoisuuteen ja happamuuteen.

T2 ohjata ja kannustaa oppilasta tunnistamaan omaa kemian osaamistaan, asettamaan tavoitteita omalle työskentelylleen sekä työskentelemään pitkäjänteisesti

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tavoitteellinen työskentely ja oppimaan oppimisen taidot	Oppilas osaa asettaa omia tavoitteita pienten kokonaisuuksien osalta ja työskennellä niiden saavuttamiseksi. Oppilas osaa kuvata omaa osaamistaan opettajan antaman palautteen, vertaispalautteen ja itsearviointin perusteella.

Tutustutaan kodin kemikaaleihin.

Tutkitaan metallien ominaisuuksia ja tutustutaan metallien elinkaareen.

Tutustutaan atomin rakenteeseen, jaksolliseen järjestelmään ja yhdisteiden rakentumiseen. Tutkitaan alkuaineiden ja yhdisteiden ominaisuuksia.

Tutustutaan pitoisuuteen ja happamuuteen.

T3 ohjata oppilasta ymmärtämään kemian osaamisen merkitystä omassa elämässä, elinympäristössä ja yhteiskunnassa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kemian merkityksen arvioiminen	Oppilas osaa kuvata esimerkkien avulla, miten kemian tietoja ja taitoja tarvitaan erilaisissa tilanteissa. Oppilas osaa kuvata kemian osaamisen merkitystä eri ammateissa ja jatko-opinnoissa.

Tutustutaan kodin kemikaaleihin.

Tutkitaan metallien ominaisuuksia ja tutustutaan metallien elinkaareen.

Tutustutaan atomin rakenteeseen, jaksolliseen järjestelmään ja yhdisteiden rakentumiseen. Tutkitaan alkuaineiden ja yhdisteiden ominaisuuksia.

Tutustutaan pitoisuuteen ja happamuuteen.

T4 ohjata oppilasta käyttämään kemian osaamistaan kestävän tulevaisuuden rakentamisessa sekä arvioimaan omia valintojaan luonnonvarojen kestävän käytön ja tuotteen elinkaaren kannalta

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kestävän kehityksen tiedot ja taidot kemian kannalta	Oppilas osaa kuvata esimerkkien avulla, miten kemian osaamista tarvitaan kestävän tulevaisuuden rakentamiseksi. Oppilas osaa kuvata erilaisia valintoja luonnonvarojen kestävän käytön ja tuotteen elinkaaren kannalta.

Tutustutaan kodin kemikaaleihin.

Tutkitaan metallien ominaisuuksia ja tutustutaan metallien elinkaareen.

Tutustutaan atomin rakenteeseen, jaksolliseen järjestelmään ja yhdisteiden rakentumiseen. Tutkitaan alkuaineiden ja yhdisteiden ominaisuuksia.

Tutustutaan pitoisuuteen ja happamuuteen.

T5 kannustaa oppilasta muodostamaan kysymyksiä tarkasteltavista ilmiöistä sekä kehittämään kysymyksiä edelleen tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohdiksi

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kysymysten muodostaminen sekä tutkimusten ja muun toiminnan suunnittelu	Oppilas osaa muodostaa kysymyksiä tarkasteltavasta ilmiöstä. Oppilas osaa tarkentaa kysymyksiä tutkimuksen tai muun toiminnan kohteeksi esimerkiksi rajaamalla muuttujia.

Tutustutaan kodin kemikaaleihin.

Tutkitaan metallien ominaisuuksia ja tutustutaan metallien elinkaareen.

Tutustutaan atomin rakenteeseen, jaksolliseen järjestelmään ja yhdisteiden rakentumiseen. Tutkitaan alkuaineiden ja yhdisteiden ominaisuuksia.

Tutustutaan pitoisuuteen ja happamuuteen.

T6 ohjata oppilasta toteuttamaan kokeellisia tutkimuksia yhteistyössä muiden kanssa sekä työskentelemään turvallisesti ja johdonmukaisesti

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kokeellisen tutkimuksen toteuttaminen	Oppilas hallitsee perustyötaidot, osaa työskennellä turvallisesti sekä tehdä havaintoja ohjeiden tai suunnitelman mukaan. Oppilas osaa toteuttaa yhteistyössä muiden kanssa suljettuja ja avoimia tutkimuksia.

Tutustutaan kodin kemikaaleihin.

Tutkitaan metallien ominaisuuksia ja tutustutaan metallien elinkaareen.

Tutustutaan atomin rakenteeseen, jaksolliseen järjestelmään ja yhdisteiden rakentumiseen. Tutkitaan alkuaineiden ja yhdisteiden ominaisuuksia.

Tutustutaan pitoisuuteen ja happamuuteen.

T7 ohjata oppilasta käsittelemään, tulkitsemaan ja esittämään omien tutkimustensa tuloksia sekä arvioimaan niitä ja koko tutkimusprosessia

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tutkimusten tulosten käsittely, esittäminen ja arviointi	Oppilas osaa käsitellä, tulkita ja esittää tutkimusten tuloksia. Oppilas osaa arvioida tulosten oikeellisuutta ja luotettavuutta sekä osaa kuvata tutkimusprosessin toimivuutta.

Tutustutaan kodin kemikaaleihin.

Tutkitaan metallien ominaisuuksia ja tutustutaan metallien elinkaareen.

Tutustutaan atomin rakenteeseen, jaksolliseen järjestelmään ja yhdisteiden rakentumiseen. Tutkitaan alkuaineiden ja yhdisteiden ominaisuuksia.

Tutustutaan pitoisuuteen ja happamuuteen.

T8 ohjata oppilasta hahmottamaan kemian soveltamista teknologiassa sekä osallistumaan kemiaa soveltavien ratkaisujen ideointiin, suunnitteluun, kehittämiseen ja soveltamiseen yhteistyössä muiden kanssa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Teknologinen osaaminen ja yhteistyö teknologisessa ongelmanratkaisussa	Oppilas osaa kuvata joitakin esimerkkejä kemian soveltamisesta teknologiassa. Oppilas osaa työskennellä yhteistyössä yksinkertaisen kemiaa soveltavan ratkaisun ideoinnissa, suunnittelussa, kehittämisessä ja soveltamisessa.

Tutustutaan kodin kemikaaleihin.

Tutkitaan metallien ominaisuuksia ja tutustutaan metallien elinkaareen.

Tutustutaan atomin rakenteeseen, jaksolliseen järjestelmään ja yhdisteiden rakentumiseen. Tutkitaan alkuaineiden ja yhdisteiden ominaisuuksia.

Tutustutaan pitoisuuteen ja happamuuteen.

T10 ohjata oppilasta käyttämään kemian käsitteitä täsmällisesti sekä jäsentämään omia käsite rakenteitaan kohti luonnontieteellisten teorioiden mukaisia käsityksiä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Käsitteiden käyttö ja jäsentyminen	Oppilas osaa käyttää kemian keskeisiä käsitteitä oikeassa asiayhteydessä ja yhdistää niitä toisiinsa. Oppilas osaa kuvata ja selittää ilmiöitä kemian keskeisten käsitteiden avulla.

Tutustutaan kodin kemikaaleihin.

Tutkitaan metallien ominaisuuksia ja tutustutaan metallien elinkaareen.

Tutustutaan atomin rakenteeseen, jaksolliseen järjestelmään ja yhdisteiden rakentumiseen. Tutkitaan alkuaineiden ja yhdisteiden ominaisuuksia.

Tutustutaan pitoisuuteen ja happamuuteen.

T11 ohjata oppilasta käyttämään erilaisia malleja kuvaamaan ja selittämään aineen rakennetta ja kemiallisia ilmiöitä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Mallien käyttäminen	Oppilas osaa kuvata aineen rakennetta ja kemiallisia ilmiöitä malleilla tai kuvauksilla.

Tutustutaan kodin kemikaaleihin.

Tutkitaan metallien ominaisuuksia ja tutustutaan metallien elinkaareen.

Tutustutaan atomin rakenteeseen, jaksolliseen järjestelmään ja yhdisteiden rakentumiseen. Tutkitaan alkuaineiden ja yhdisteiden ominaisuuksia.

Tutustutaan pitoisuuteen ja happamuuteen.

T13 ohjata oppilasta hahmottamaan luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä sekä tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Luonnontieteellisen tiedon luonteen hahmottaminen	Oppilas osaa kuvata kemiaan liittyvien esimerkkien avulla luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä. Oppilas osaa kuvata esimerkkien avulla tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa.

Tutustutaan kodin kemikaaleihin.

Tutkitaan metallien ominaisuuksia ja tutustutaan metallien elinkaareen.

Tutustutaan atomin rakenteeseen, jaksolliseen järjestelmään ja yhdisteiden rakentumiseen. Tutkitaan alkuaineiden ja yhdisteiden ominaisuuksia.

Tutustutaan pitoisuuteen ja happamuuteen.

T14 ohjata oppilasta ymmärtämään peruseriaatteita aineen ominaisuuksista, rakenteesta ja aineiden muutoksista

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tiedollisten jatko-opintovalmiuksien saavuttaminen	Oppilas osaa käyttää aineen ominaisuuksien, rakenteiden ja aineiden muutoksien keskeisiä käsitteitä, ilmiöitä ja malleja tutuissa tilanteissa.

Tutustutaan atomin rakenteeseen, jaksolliseen järjestelmään ja yhdisteiden rakentumiseen. Tutkitaan alkuaineiden ja yhdisteiden ominaisuuksia.

Tutustutaan pitoisuuteen ja happamuuteen.

Vuosiluokka 9

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Luonnontieteellinen tutkimus

Turvallisen työskentelyn periaatteet ja perustyötaidot luovat pohjan kokeelliselle työskentelylle. Eri sisältöalueista ja oppilaiden mielenkiinnon kohteista valitaan sopivia aihepiirejä suljettuihin ja avoimiin tutkimuksiin. Erilaisissa tutkimuksissa painotetaan tarkoituksenmukaisesti tutkimusprosessin eri vaiheita kuten ongelman tai ilmiön pohtimista, suunnittelua, koejärjestelyn toteuttamista, havainnointia, tulosten koontia ja käsittelyä sekä tulosten arviointia ja esittämistä. Tutustutaan tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämiseen tutkimusten eri vaiheissa.

S2 Kemia omassa elämässä ja elinympäristössä

Sisältöjä valitaan siten, että oman elämän ja elinympäristön ilmiöitä pohditaan erityisesti terveyden ja turvallisuuden näkökulmista. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon paikallinen toimintaympäristö ja lähiympäristön tila. Tutustutaan kodin kemikaaleihin ja paloturvallisuuteen. Tutkitaan olomuotojen muutoksia.

S3 Kemia yhteiskunnassa

Kemian ilmiöihin ja sovelluksiin liittyviä sisältöjä valitaan erityisesti ihmiskunnan hyvinvoinnin ja teknologian näkökulmista. Pääpaino on kestävässä luonnonvarojen käytössä, ja tuotteiden elinkaariajattelu on yhtenä tarkastelutapana. Tutustutaan erilaisiin koulutuspolkuihin ja ammatteihin, joissa tarvitaan kemian osaamista.

Tutustutaan öljynjalostusteollisuuteen ja sen tuotteisiin.

S4 Kemia maailmankuvan rakentajana

Sisältöjä valitaan siten, että niissä tulee esiin kemian luonne tieteenä, aineen ja energian säilymisen periaatteet sekä luonnon mittasuhteet. Sisältöihin kuuluvat myös tutustuminen kemiaan liittyviin uutisiin, ajankohtaisiin ilmiöihin, sovelluksiin ja nykypäivän tutkimukseen.

S5 Aineiden ominaisuudet ja rakenne

Tutkitaan monipuolisesti seosten ja puhtaiden aineiden ominaisuuksia kuten vesi- ja rasvaliukoisuutta. Alkuaineiden ominaisuuksien pohjalta tutustutaan aineen koostumiseen atomeista, atomin rakenteeseen ja jaksolliseen järjestelmään. Malleja ja simulaatioita käytetään yhdisteiden rakentumisen hahmottamisessa. Tutustutaan hiileen, sen yhdisteisiin ja ravintoaineisiin. Perehdytään johonkin orgaaniseen yhdisteryhmään.

Tutustutaan hiileen, sen yhdisteisiin ja ravintoaineisiin. Tutkitaan orgaanisten yhdisteiden ominaisuuksia.

S6 Aineiden ominaisuudet ja muutokset

Tutustutaan energian ja aineiden muuttumiseen kemiallisissa reaktioissa. Havainnoidaan reaktionnopeutta ja pohditaan siihen vaikuttavia tekijöitä. Perehdytään hiilen kiertokulkuun ja sen merkitykseen elämälle. Tutustutaan pitoisuuteen ja happamuuteen arkisten esimerkkien yhteydessä. Harjoitellaan kemian merkkikielen ja yksinkertaisten reaktioyhtälöiden tulkitsemista.

Perehdytään hiilen kiertokulkuun.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1
T2	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L6
T3	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L6, L7
T4	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L3, L7
T5	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L7
T6	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L2, L5
T7	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L2, L5
T8	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L2, L3, L5
T9	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L5
T10	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1
T12	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L2, L4
T13	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L1, L4
T15	S1, S2, S3, S4, S5, S6	L6

Vuosiluokan tavoitteet

T1 kannustaa ja innostaa oppilasta kemian opiskeluun

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
	Ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

Tutustutaan öljynjalostusteollisuuteen ja sen tuotteisiin.

Tutustutaan hiileen, sen yhdisteisiin ja ravintoaineisiin. Tutkitaan orgaanisten yhdisteiden ominaisuuksia.

Perehdytään hiilen kiertokulkuun.

T2 ohjata ja kannustaa oppilasta tunnistamaan omaa kemian osaamistaan, asettamaan tavoitteita omalle työskentelylleen sekä työskentelemään pitkäjänteisesti

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tavoitteellinen työskentely ja oppimaan oppimisen taidot	Oppilas osaa asettaa omia tavoitteita pienten kokonaisuuksien osalta ja työskennellä niiden saavuttamiseksi. Oppilas osaa kuvata omaa osaamistaan opettajan antaman palautteen, vertaispalautteen ja itsearviointin perusteella.

Tutustutaan öljynjalostusteollisuuteen ja sen tuotteisiin.

Tutustutaan hiileen, sen yhdisteisiin ja ravintoaineisiin. Tutkitaan orgaanisten yhdisteiden ominaisuuksia.

Perehdytään hiilen kiertokulkuun.

T3 ohjata oppilasta ymmärtämään kemian osaamisen merkitystä omassa elämässä, elinympäristössä ja yhteiskunnassa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kemian merkityksen arvioiminen	Oppilas osaa kuvata esimerkkien avulla, miten kemian tietoja ja taitoja tarvitaan erilaisissa tilanteissa. Oppilas osaa kuvata kemian osaamisen merkitystä eri ammateissa ja jatko-opinnoissa.

Tutustutaan öljynjalostusteollisuuteen ja sen tuotteisiin.

Tutustutaan hiileen, sen yhdisteisiin ja ravintoaineisiin. Tutkitaan orgaanisten yhdisteiden ominaisuuksia.

Perehdytään hiilen kiertokulkuun.

T4 ohjata oppilasta käyttämään kemian osaamistaan kestävän tulevaisuuden rakentamisessa sekä arvioimaan omia valintojaan luonnonvarojen kestävän käytön ja tuotteen elinkaaren kannalta

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kestävän kehityksen tiedot ja taidot kemian kannalta	Oppilas osaa kuvata esimerkkien avulla, miten kemian osaamista tarvitaan kestävän tulevaisuuden rakentamiseksi. Oppilas osaa kuvata erilaisia valintoja luonnonvarojen kestävän käytön ja tuotteen elinkaaren kannalta.

Tutustutaan öljynjalostusteollisuuteen ja sen tuotteisiin.

Tutustutaan hiileen, sen yhdisteisiin ja ravintoaineisiin. Tutkitaan orgaanisten yhdisteiden ominaisuuksia.

Perehdytään hiilen kiertokulkuun.

T5 kannustaa oppilasta muodostamaan kysymyksiä tarkasteltavista ilmiöistä sekä kehittämään kysymyksiä edelleen tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohdiksi

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kysymysten muodostaminen sekä tutkimusten ja muun toiminnan suunnittelu	Oppilas osaa muodostaa kysymyksiä tarkasteltavasta ilmiöstä. Oppilas osaa tarkentaa kysymyksiä tutkimuksen tai muun toiminnan kohteeksi esimerkiksi rajaamalla muuttujia.

Tutustutaan öljynjalostusteollisuuteen ja sen tuotteisiin.

Tutustutaan hiileen, sen yhdisteisiin ja ravintoaineisiin. Tutkitaan orgaanisten yhdisteiden ominaisuuksia.

Perehdytään hiilen kiertokulkuun.

T6 ohjata oppilasta toteuttamaan kokeellisia tutkimuksia yhteistyössä muiden kanssa sekä työskentelemään turvallisesti ja johdonmukaisesti

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kokeellisen tutkimuksen toteuttaminen	Oppilas hallitsee perustyötaidot, osaa työskennellä turvallisesti sekä tehdä havaintoja ohjeiden tai suunnitelman mukaan. Oppilas osaa toteuttaa yhteistyössä muiden kanssa suljettuja ja avoimia tutkimuksia.

Tutustutaan öljynjalostusteollisuuteen ja sen tuotteisiin.

Tutustutaan hiileen, sen yhdisteisiin ja ravintoaineisiin. Tutkitaan orgaanisten yhdisteiden ominaisuuksia.

Perehdytään hiilen kiertokulkuun.

T7 ohjata oppilasta käsittelemään, tulkitsemaan ja esittämään omien tutkimustensa tuloksia sekä arvioimaan niitä ja koko tutkimusprosessia

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tutkimusten tulosten käsittely, esittäminen ja arviointi	Oppilas osaa käsitellä, tulkita ja esittää tutkimusten tuloksia. Oppilas osaa arvioida tulosten oikeellisuutta ja luotettavuutta sekä osaa kuvata tutkimusprosessin toimivuutta.

Tutustutaan öljynjalostusteollisuuteen ja sen tuotteisiin.

Tutustutaan hiileen, sen yhdisteisiin ja ravintoaineisiin. Tutkitaan orgaanisten yhdisteiden ominaisuuksia.

Perehdytään hiilen kiertokulkuun.

T8 ohjata oppilasta hahmottamaan kemian soveltamista teknologiassa sekä osallistumaan kemiaa soveltavien ratkaisujen ideointiin, suunnitteluun, kehittämiseen ja soveltamiseen yhteistyössä muiden kanssa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Teknologinen osaaminen ja yhteistyö teknologisessa ongelmanratkaisussa	Oppilas osaa kuvata joitakin esimerkkejä kemian soveltamisesta teknologiassa. Oppilas osaa työskennellä yhteistyössä yksinkertaisen kemiaa soveltavan ratkaisun ideoinnissa, suunnittelussa, kehittämisessä ja soveltamisessa.

Tutustutaan öljynjalostusteollisuuteen ja sen tuotteisiin.

Tutustutaan hiileen, sen yhdisteisiin ja ravintoaineisiin. Tutkitaan orgaanisten yhdisteiden ominaisuuksia.

Perehdytään hiilen kiertokulkuun.

T9 ohjata oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon ja tutkimustulosten hankkimiseen, käsittelemiseen ja esittämiseen sekä tukea oppilaan oppimista havainnollistavien simulaatioiden avulla

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tieto- ja viestintätekniiikan käyttö	Oppilas osaa käyttää tieto- ja viestintäteknologisia välineitä tai sovelluksia tiedon ja tutkimustulosten hankkimiseen, käsittelemiseen ja esittämiseen. Oppilas osaa tehdä havaintoja ja päätelmiä simulaatiosta.

Tutustutaan öljynjalostusteollisuuteen ja sen tuotteisiin.

Tutustutaan hiileen, sen yhdisteisiin ja ravintoaineisiin. Tutkitaan orgaanisten yhdisteiden ominaisuuksia.

Perehdytään hiilen kiertokulkuun.

T10 ohjata oppilasta käyttämään kemian käsitteitä täsmällisesti sekä jäsentämään omia käsiterakenteitaan kohti luonnontieteellisten teorioiden mukaisia käsityksiä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Käsitteiden käyttö ja jäsentäminen	Oppilas osaa käyttää kemian keskeisiä käsitteitä oikeassa asiayhteydessä ja yhdistää niitä toisiinsa. Oppilas osaa kuvata ja selittää ilmiöitä kemian keskeisten käsitteiden avulla.

Tutustutaan öljynjalostusteollisuuteen ja sen tuotteisiin.

Tutustutaan hiileen, sen yhdisteisiin ja ravintoaineisiin. Tutkitaan orgaanisten yhdisteiden ominaisuuksia.

Perehdytään hiilen kiertokulkuun.

T12 ohjata oppilasta käyttämään ja arvioimaan kriittisesti eri tietolähteitä sekä ilmaisemaan ja perustelemaan erilaisia näkemyksiä kemialle ominaisella tavalla

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Argumentointitaidot ja tietolähteiden käyttäminen	Oppilas osaa hakea tietoa erilaisista tietolähteistä ja valita joitakin luotettavia tietolähteitä. Oppilas osaa ilmaista ja perustella erilaisia näkemyksiä kemialle ominaisella tavalla.

Tutustutaan öljynjalostusteollisuuteen ja sen tuotteisiin.

Tutustutaan hiileen, sen yhdisteisiin ja ravintoaineisiin. Tutkitaan orgaanisten yhdisteiden ominaisuuksia.

Perehdytään hiilen kiertokulkuun.

T13 ohjata oppilasta hahmottamaan luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä sekä tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Luonnontieteellisen tiedon luonteen hahmottaminen	Oppilas osaa kuvata kemiaan liittyvien esimerkkien avulla luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä. Oppilas osaa kuvata esimerkkien avulla tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa.

Tutustutaan öljynjalostusteollisuuteen ja sen tuotteisiin.

Tutustutaan hiileen, sen yhdisteisiin ja ravintoaineisiin. Tutkitaan orgaanisten yhdisteiden ominaisuuksia.

Perehdytään hiilen kiertokulkuun.

T15 ohjata oppilasta soveltamaan kemian tietojaan ja taitojaan monialaisissa oppimiskokonaisuuksissa sekä tarjota mahdollisuuksia tutustua kemian soveltamiseen erilaisissa tilanteissa kuten luonnossa, elinkeinoelämässä, järjestöissä tai tiedeyhteisöissä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tietojen ja taitojen soveltaminen eri tilanteissa	Oppilas osaa käyttää kemian tietojaan ja taitojaan monialaisessa oppimiskokonaisuudessa tai tilanteessa, jossa kemiaa sovelletaan eri ympäristöissä.

Tutustutaan öljynjalostusteollisuuteen ja sen tuotteisiin.

Tutustutaan hiileen, sen yhdisteisiin ja ravintoaineisiin. Tutkitaan orgaanisten yhdisteiden ominaisuuksia.

Perehdytään hiilen kiertokulkuun.

34.6.16. Ruotsi

Valinnaisen tehtävä

Kerrataan ja syvennetään keskeistä sanastoa ja rakenteita. Suullisen ja kirjallisen kielitaidon syventäminen ja tvt-osaamisen edelleen kehittäminen. Keskitytään jatko-opinnoissa tarvittaviin taitoihin ja sisältöihin.

Oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät erityispiirteet

Tukeen ja ohjaukseen liittyvät erityispiirteet

Arviointi

Suoritusmerkintä perustuu jatkuvaan näyttöön ja läsnäoloon. Poissaolot korvataan täydentävillä tehtävillä.

Vuosiluokka 9

34.6.17. Valinnainen B2- ranska ja saksa

Valinnaisen tehtävä

Ko. vuosiluokan oppimäärä. Tavoitteet ja sisällöt löytyvät kohdasta **vieraat kielet, B2**.

Oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät erityispiirteet

Tukeen ja ohjaukseen liittyvät erityispiirteet

Arviointi

Numeroarviointi

Vuosiluokka 8

Vuosiluokan tavoitteet

B2-kielten tavoitteet ja sisällöt näkyvät kohdassa vieraat kielet.

Vuosiluokka 9

Vuosiluokan tavoitteet

B2-kielten tavoitteet ja sisällöt näkyvät kohdassa vieraat kielet.

34.6.18. Toinen kotimainen kieli

Oppiaineen tehtävä

Kieli on oppimisen ja ajattelun edellytys. Kieli on mukana kaikessa koulun toiminnassa, ja jokainen opettaja on kielen opettaja. Kielten opiskelu edistää ajattelutaitojen kehittymistä. Se antaa aineksia monikielisen ja -kulttuurisen identiteetin muodostumiselle ja arvostamiselle.

Sanavaraston ja rakenteiden karttuessa myös vuorovaikutus- ja tiedonhankintataidot kehittyvät. Kielten opiskelussa on runsaasti sijaa ilolle, leikillisyydelle ja luovuudelle.

Toisen kotimaisen kielen opetus on osa kielikasvatusta ja johdatusta kielitietoisuuteen. Oppilaissa herätetään kiinnostus kouluyhteisön ja ympäröivän maailman kielelliseen ja kulttuuriseen moninaisuuteen ja heitä rohkaistaan viestimään autenttisisissa kieliympäristöissä. Koulussa ohjataan arvostamaan eri kieliä, niiden puhujia ja erilaisia kulttuureita. Sukupuolten tasa-arvoa kielivalinnoissa ja kielten opiskelussa vahvistetaan erilaisia oppilaita kiinnostavalla kielivalintatiedotuksella, rohkaisemalla oppilaita tekemään aidosti itseään kiinnostavia valintoja sukupuolesta riippumatta, käsittelemällä opetuksessa monipuolisesti erilaisia aiheita sekä käyttämällä vaihtelevia ja toiminnallisia työtapoja.

Toisen kotimaisen kielen opiskelu valmistaa oppilaita suunnitelmalliseen ja luovaan työskentelyyn erilaisissa kokoonpanoissa. Oppilaille ja oppilasryhmille luodaan mahdollisuuksia verkostoitumiseen ja yhteydenpitoon ihmisten kanssa myös eri puolilla Pohjoismaita. Tieto- ja viestintäteknologia tarjoaa yhden luontevan mahdollisuuden toteuttaa kieltenopetusta autenttisista tilanteista ja oppilaiden viestintätarpeista lähtien. Opetus antaa myös valmiuksia osallisuuteen ja aktiiviseen vaikuttamiseen.

Opetus vahvistaa oppilaiden luottamusta omiin kykyihinsä oppia kieliä ja käyttää niitä rohkeasti. Oppilaille annetaan mahdollisuus edetä yksilöllisesti ja saada tarpeen mukaan tukea oppimiselleen. Opetus järjestetään niin, että myös muita nopeammin etenevät tai kieltä entuudestaan osaavat voivat edistyä.

Kielten opetuksessa kehitetään monilukutaitoa ja käsitellään erilaisia tekstejä. Lasten ja nuorten erilaiset kiinnostuksen kohteet otetaan huomioon tekstien valinnassa. Opetuksessa luodaan siltoja myös eri kielten välille sekä oppilaiden vapaa-ajan kielenkäyttöön. Oppilaita ohjataan hakemaan osaamillaan kielillä tietoa.

Ruotsin kieli, B1-oppimäärä

Ruotsin kieli, B1-oppimäärä vuosiluokilla 7-9

Oppilaita rohkaistaan käyttämään ruotsin kieltä monipuolisessa vuorovaikutuksessa ja tiedonhankinnassa. Opetuksen tavoitteena on tukea oppilasta vuosiluokilla 3-6 saavutettujen taitojen syventämisessä, kehittää oppilaan kielellistä päättelykykyä ja samalla edistää hänen kielenopiskelutaitojaan. Kulttuurisen moninaisuuden ymmärtämistä syvennetään pohtimalla erilaisia kieliyhteisöihin liittyviä arvosidonnaisia ilmiöitä. Myös tunteiden käsittelylle annetaan tilaa, ja tarpeen mukaan vaikeita asioita voidaan käsitellä myös koulun opetuskielellä.

Ruotsin kielen B1-oppimäärän oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Tavoitteena on, että kielenkäyttö olisi mahdollisimman asianmukaista, luonnollista ja oppilaille merkityksellistä. Työskentelyssä korostuu pari- ja pienryhmätyö sekä yhdessä oppiminen erityyppisissä oppimisympäristöissä. Monikielisyys- ja kielikasvatuksen tavoitteiden saavuttamiseksi tarvitaan opettajien yhteistyötä. yhteistyötä. Pelillisyyden, musiikin ja draaman avulla oppilaat saavat mahdollisuuden kokeilla kasvavaa kielitaitoaan ja käsitellä myös asenteita. Opetuksessa käytetään monipuolisesti eri oppimisympäristöjä, viestintäkanavia ja -välineitä. Oppilaita ohjataan aktiiviseen toimijuuteen ja itsenäiseen vastuun ottoon omasta oppimisestaan Eurooppalaisen kielisalkun tai vastaavan työvälineen avulla. Oppilaat tutustuvat ympäröivän yhteisön monikielisyyteen ja -kulttuurisuuteen kotikansainvälisyyden avulla. Heille tarjotaan myös mahdollisuuksia harjoitella kansainvälistä yhteydenpitoa. Ruotsin kieltä käytetään aina kun se on mahdollista.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki ruotsin kielen B1-oppimäärässä vuosiluokilla 7-9

Oppilaita ohjataan käyttämään kielitaitoaan rohkeasti. Rungas viestinnällinen harjoittelu tukee oppilaiden kielitaidon kehittymistä. Oppilaita kannustetaan opiskelemaan myös muita koulun tarjoamia kieliä. Oppilaille, joilla on kieliin liittyviä oppimisvaikeuksia, tarjotaan tukea. Opetus suunnitellaan niin, että se tarjoaa haasteita myös muita nopeammin edistyville tai ruotsin kieltä entuudestaan osaaville oppilaille.

Oppilaan oppimisen arviointi ruotsin kielen B1-oppimäärässä vuosiluokilla 7-9

Oppimista arvioidaan monin eri tavoin myös itse- ja vertaisarvioinnin keinoin. Arviointi kohdistuu kaikkiin tavoitteisiin ja arvioinnissa otetaan huomioon kaikki kielitaidon osa-alueet. Niiden arviointi perustuu Eurooppalaiseen viitekehykseen ja sen pohjalta laadittuun suomalaiseen sovellukseen. Arvioinnissa välineenä voidaan käyttää esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua. Arviointi on monipuolista ja antaa oppilaille mahdollisuuden painottaa itselleen luontevia ilmaisumuotoja. Oppimista ohjaavan ja kannustavan palautteen avulla oppilaita autetaan tulemaan tietoisiksi omista taidoistaan ja kehittämään niitä. Oppilaita rohkaistetaan käyttämään oppimaansa erilaisissa viestintätilanteissa. Monipuolinen arviointi tarjoaa mahdollisuuksia osoittaa osaamistaan myös oppilaille, joilla on kieleen liittyviä oppimisvaikeuksia tai joilla on muulla tavoin kielellisesti erilaiset lähtökohdat.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona oppiaineen opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena. Päättöarvioinnilla määritellään, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut ruotsin kielen B1-oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen taso oppiaineen valtakunnallisiin ruotsin kielen B1-oppimäärän päättöarvioinnin kriteereihin. Osaaminen kielitaidon eri osa-alueilla kehittyy kumulatiivisesti. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki valtakunnalliset päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle vastaava tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin kriteerien määrittämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Eurooppalainen viitekehyksen käyttö arvioinnin osana. Oppilas arvioi säännöllisesti omaa työskentelyään ja taitojaan suhteessa omiin tavoitteisiinsa. Vertaisarviointia käytetään myös. Laajempi itsearviointi kaksi kertaa lukuvuodessa. Numeerinen arviointi

Vuosiluokka 7

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen

Tehdään ja raportoidaan havainnoita pohjoismaisista kielenkäyttöympäristöistä, Suomen, Ruotsin ja muiden Pohjoismaiden kulttuurin ominaispiirteistä sekä Pohjoismaita yhdistävistä tekijöistä. Havainnoidaan suomenruotsin ja ruotsinruotsin eroja sekä verrataan ruotsin kieltä oppilaiden aiemmin opiskelemiin kieliin. Käytetään sellaisia kielitiedon käsitteitä, jotka auttavat oppilaita kielten välisessä vertailussa ja ruotsin kielen opiskelussa.

Seitsemännellä vuosiluokalla tutustutaan ruotsin kielen käyttömahdollisuuksiin Pohjoismaissa ja syvennetään tietoisuutta Pohjoismaiden kulttuurista ja historiasta.

S2 Kielenopiskelutaidot

Käytetään erilaisia opiskelustrategioita, oppimateriaaleja ja oppimisympäristöjä tehokkaasti ja opiskelumotivaatiota vahvistavalla tavalla. Käytetään itsenäiseen, pitkäjänteiseen työskentelyyn ja kriittiseen tiedonhankintaan ohjaavia toimintatapoja. Harjoitetaan vuorovaikutustaitoja ja rohkaistaan oppilaita monipuoliseen kielen käytön harjoittamiseen erilaisissa tilanteissa.

Osa opetuksesta voidaan järjestää projektityöskentelyinä, jolloin oppilaat itse valitsevat aiheen, asettavat tavoitteet ja työskentelytavat sekä arvioivat omaa työskentelyään. Oppimateriaaleina voidaan käyttää kirjan lisäksi myös oppilaiden itse valitsemia tekstejä.

S3 Kehittyvä kielitaito: taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä

Sisältöjä valittaessa näkökulmana on nuoren toiminta ruotsin kielellä eri yhteisöissä, ajankohtaisuus, oppilaiden kiinnostuksen kohteet, suuntautuminen toisen asteen opintoihin sekä tutustuminen nuorten työelämässä ja opiskelussa tarvittavaan kielitaitoon. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisista teksteistä. Harjoitellaan runsaasti erilaisia vuorovaikutustilanteita eri viestintäkanavia hyödyntäen.

Keskeiset sisällöt: mm. itsestä ja lähipiiristä kertominen, matkustaminen, tienneuvominen ja ostoksilla käynti.

Keskeiset rakenteet: Kerrataan substantiivi- ja adjektiivioppia. Opetellaan persoonapronominien kaikki muodot, kaikki aikamuodot, imperatiivi sekä tutustutaan adjektiivin vertailuun ja järjestyslukuihin.

Sanastoa ja rakenteita harjoitellaan ja opetellaan monipuolisesti suullisten ja kirjallisten harjoitusten avulla. Kehitetään tvt-osaamista esim. tuotosten tallentamisen ja esittämisen välineenä.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1	L2, L5
T2	S1	L1, L4
T3	S1	L1
T4	S2	L2, L7
T5	S3	L4
T6	S3	L4
T7	S3	L2, L4, L6
T8	S3	L4
T9	S3	L4, L5

Vuosiluokan tavoitteet

T1 ohjata oppilasta tutustumaan pohjoismaiseen kieliympäristöön sekä Pohjoismaita yhdistäviin arvoihin

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Pohjoismaisen kieliympäristön ja arvojen hahmottaminen	Oppilas osaa kertoa, mitä kieliä Pohjoismaissa puhutaan ja kuvailla Pohjoismaita yhdistäviä arvoja.

Seitsemännellä vuosiluokalla tutustutaan ruotsin kielen käyttömahdollisuuksiin Pohjoismaissa ja syvennetään tietoisuutta Pohjoismaiden kulttuurista ja historiasta.

T2 ohjata oppilasta havaitsemaan, millaisia säännönmukaisuuksia ruotsin kielessä on, miten samoja asioita ilmaistaan muissa kielissä sekä käyttämään kielitiedon käsitteitä oppimisensa tukena

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kielellinen päättely	Oppilas osaa tehdä havaintojensa perusteella johtopäätöksiä ruotsin kielen säännönmukaisuuksista ja soveltaa johtopäätöksiään sekä verrata sitä, miten sama asia ilmaistaan jossakin muussa kielessä. Oppilas tuntee ruotsin kielen keskeisiä kielitiedon käsitteitä.

Seitsemännellä vuosiluokalla tutustutaan ruotsin kielen käyttömahdollisuuksiin Pohjoismaissa ja syvennetään tietoisuutta Pohjoismaiden kulttuurista ja historiasta.

T3 rohkaista oppilasta asettamaan tavoitteita, hyödyntämään monipuolisia tapoja oppia kieliä ja arvioimaan oppimistaan itsenäisesti ja yhteistyössä sekä ohjata oppilasta myönteiseen vuorovaikutukseen, jossa tärkeintä on viestin välittyminen

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tavoitteiden asettaminen, oppimisen reflektointi ja yhteistyö	Oppilas osaa asettaa omia kielenopiskelutavoitteitaan ja arvioida opiskelutapojaan. Oppilas osaa toimia vuorovaikutustilanteessa toisia kannustaen.

Seitsemännellä vuosiluokalla tutustutaan ruotsin kielen käyttömahdollisuuksiin Pohjoismaissa ja syvennetään tietoisuutta Pohjoismaiden kulttuurista ja historiasta.

T4 kannustaa oppilasta huomaamaan mahdollisuuksia käyttää ruotsin kieltä omassa elämässään ja ohjata oppilasta käyttämään ruotsia rohkeasti erilaisissa tilanteissa koulussa ja koulun ulkopuolella.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Elinikäisen kielenopiskelun valmiuksien kehittyminen	Oppilas huomaa, mihin hän voi käyttää ruotsin taitoaan myös koulun ulkopuolella ja osaa pohtia, miten hän voi käyttää taitoaan koulun päätyttyä.

Osa opetuksesta voidaan järjestää projektityöskentelyinä. jolloin oppilaat itse valitsevat aiheen, asettavat tavoitteet ja työskentelytavat sekä arvioivat omaa työskentelyään. Oppimateriaaleina voidaan käyttää kirjan lisäksi myös oppilaiden itse valitsevia tekstejä.

T5 järjestää oppilaalle tilaisuuksia harjoitella eri viestintäkanavia käyttäen suullista ja kirjallista vuorovaikutusta

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa	Taitotaso: A1.3: Oppilas selviytyy monista rutiininomaisista viestintätilanteista tukeutuen joskus viestintäkumppaniin.

Keskeiset sisällöt: mm. itsestä ja lähipiiristä kertominen, matkustaminen, tienneuvominen ja ostoksilla käynti.

Keskeiset rakenteet: Kerrataan substantiivi- ja adjektiiviooppia. Opetellaan persoonapronominien kaikki muodot, kaikki aikamuodot, imperatiivi sekä tutustutaan adjektiivin vertailuun ja järjestyslukuihin.

Sanastoa ja rakenteita harjoitellaan ja opetellaan monipuolisesti suullisten ja kirjallisten harjoitusten avulla. Kehitetään tvt-osaamista esim. tuotosten tallentamisen ja esittämisen välineenä.

T6 tukea oppilasta kielellisten viestintästrategioiden käytössä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Viestintästrategioiden käyttö	Taitotaso A1.3: Oppilas osallistuu viestintään, mutta tarvitsee vielä usein apukeinoja. Oppilas osaa reagoida suppein sanallisin ilmauksin, pienin elein (esim. nyökkäämällä), äännähdyksin, tai muunlaisella minimipalautteella. Joutuu pyytämään selvennystä tai toistoa hyvin usein.

Keskeiset sisällöt: mm. itsestä ja lähipiiristä kertominen, matkustaminen, tienneuvominen ja ostoksilla käynti.

Keskeiset rakenteet: Kerrataan substantiivi- ja adjektiiviooppia. Opetellaan persoonapronominien kaikki muodot, kaikki aikamuodot, imperatiivi sekä tutustutaan adjektiivin vertailuun ja järjestyslukuihin.

Sanastoa ja rakenteita harjoitellaan ja opetellaan monipuolisesti suullisten ja kirjallisten harjoitusten avulla. Kehitetään tvt-osaamista esim. tuotosten tallentamisen ja esittämisen välineenä.

T7 auttaa oppilasta laajentamaan kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvien ilmausten tuntemustaan

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Viestinnän kulttuurinen sopivuus	Taitotaso A1.3: Oppilas osaa käyttää yleisimpiä kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvia ilmauksia monissa rutiinomaisissa sosiaalisissa tilanteissa.

Keskeiset sisällöt: mm. itsestä ja lähipiiristä kertominen, matkustaminen, tienneuvominen ja ostoksilla käynti.

Keskeiset rakenteet: Kerrataan substantiivi- ja adjektiivioppia. Opetellaan persoonapronominien kaikki muodot, kaikki aikamuodot, imperatiivi sekä tutustutaan adjektiivin vertailuun ja järjestyslukuihin.

Sanastoa ja rakenteita harjoitellaan ja opetellaan monipuolisesti suullisten ja kirjallisten harjoitusten avulla. Kehitetään tvt-osaamista esim. tuotosten tallentamisen ja esittämisen välineenä.

T8 rohkaista oppilasta tulkitsemaan ikätasolleen sopivia ja itseään kiinnostavia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tekstien tulkintataidot	Taitotaso A1.3: Oppilas ymmärtää yksinkertaista, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sisältävää kirjoitettua tekstiä ja hidasta puhetta asiayhteyden tukemana. Oppilas pystyy löytämään tarvitsemansa yksinkertaisen tiedon lyhyestä tekstistä.

Keskeiset sisällöt: mm. itsestä ja lähipiiristä kertominen, matkustaminen, tienneuvominen ja ostoksilla käynti.

Keskeiset rakenteet: Kerrataan substantiivi- ja adjektiivioppia. Opetellaan persoonapronominien kaikki muodot, kaikki aikamuodot, imperatiivi sekä tutustutaan adjektiivin vertailuun ja järjestyslukuihin.

Sanastoa ja rakenteita harjoitellaan ja opetellaan monipuolisesti suullisten ja kirjallisten harjoitusten avulla. Kehitetään tvt-osaamista esim. tuotosten tallentamisen ja esittämisen välineenä.

T9 tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista erilaisista aiheista kiinnittäen huomiota myös ääntämiseen ja tekstin sisällön kannalta oleellisimpiin rakenteisiin

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tekstien tuottamistaidot	Taitotaso A1.3: Oppilas osaa rajallisen määrän lyhyitä, ulkoa opeteltuja ilmauksia, keskeistä sanastoa ja perustason lauserakenteita. Oppilas pystyy kertomaan arkisista ja itselleen tärkeistä asioista käyttäen suppeaa ilmaisuvarastoa ja kirjoittamaan yksinkertaisia viestejä. Oppilas ääntää harjoitellut ilmaisut ymmärrettävästi.

Keskeiset sisällöt: mm. itsestä ja lähipiiristä kertominen, matkustaminen, tienneuvominen ja ostoksilla käynti.

Keskeiset rakenteet: Kerrataan substantiivi- ja adjektiiviooppia. Opetellaan persoonapronominien kaikki muodot, kaikki aikamuodot, imperatiivi sekä tutustutaan adjektiivin vertailuun ja järjestyslukuihin.

Sanastoa ja rakenteita harjoitellaan ja opetellaan monipuolisesti suullisten ja kirjallisten harjoitusten avulla. Kehitetään tvt-osaamista esim. tuotosten tallentamisen ja esittämisen välineenä.

Vuosiluokka 8

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen

Tehdään ja raportoidaan havaintoja pohjoismaisista kielenkäyttöympäristöistä, Suomen, Ruotsin ja muiden Pohjoismaiden kulttuurin ominaispiirteistä sekä Pohjoismaita yhdistävistä tekijöistä. Havainnoidaan suomenruotsin ja ruotsinruotsin eroja sekä verrataan ruotsin kieltä oppilaiden aiemmin opiskelemiin kieliin. Käytetään sellaisia kielitiedon käsitteitä, jotka auttavat oppilaita kielten välisessä vertailussa ja ruotsin kielen opiskelussa.

Kahdeksannella vuosiluokalla tutustutaan ruotsin kielen käyttömahdollisuuksiin Pohjoismaissa ja syvennetään tietoisuutta Pohjoismaiden kulttuurista.

S2 Kielenopiskelutaidot

Käytetään erilaisia opiskelustrategioita, oppimateriaaleja ja oppimisympäristöjä tehokkaasti ja opiskelumotivaatiota vahvistavalla tavalla. Käytetään itsenäiseen, pitkäjänteiseen työskentelyyn ja kriittiseen tiedonhankintaan ohjaavia toimintatapoja. Harjoitetaan vuorovaikutustaitoja ja rohkaistaan oppilaita monipuoliseen kielen käytön harjoittamiseen erilaisissa tilanteissa.

Osa opetuksesta voidaan järjestää projektityöskentelynä. jolloin oppilaat itse valitsevat aiheen, asettavat tavoitteet ja työskentelytavat sekä arvioivat omaa työskentelyään. Oppimateriaaleina voidaan käyttää kirjan lisäksi myös oppilaiden itse valitsemia tekstejä.

S3 Kehittyvä kielitaito: taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä

Sisältöjä valittaessa näkökulmana on nuoren toiminta ruotsin kielellä eri yhteisöissä, ajankohtaisuus, oppilaiden kiinnostuksen kohteet, suuntautuminen toisen asteen opintoihin sekä tutustuminen nuorten työelämässä ja opiskelussa tarvittavaan kielitaitoon. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisista teksteistä. Harjoitellaan runsaasti erilaisia vuorovaikutustilanteita eri viestintäkanavia hyödyntäen.

Keskeiset sisällöt: mm. matkustaminen, luonto ja ympäristö sekä ravintolassa asiominen.

Keskeiset rakenteet: Kerrataan ja laajennetaan sanastoa. Ylläpidetään aiemmin opittua. Opetellaan adjektiivin vertailu, konditionaali, adverbit, sivulause.

Sanastoa ja rakenteita harjoitellaan ja opetellaan monipuolisesti suullisten ja kirjallisten harjoitusten avulla. Kehitetään tvt-osaamista esim. tuotosten tallentamisen ja esittämisen välineenä.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1	L2, L5
T2	S1	L1, L4
T3	S1	L1
T4	S2	L2, L7
T5	S3	L4
T6	S3	L4
T7	S3	L2, L4, L6
T8	S3	L4
T9	S3	L4, L5

Vuosiluokan tavoitteet

T1 ohjata oppilasta tutustumaan pohjoismaiseen kieliympäristöön sekä Pohjoismaita yhdistäviin arvoihin

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Pohjoismaisen kieliympäristön ja arvojen hahmottaminen	Oppilas osaa kertoa, mitä kieliä Pohjoismaissa puhutaan ja kuvailla Pohjoismaita yhdistäviä arvoja.

Kahdeksannella vuosiluokalla tutustutaan ruotsin kielen käyttömahdollisuuksiin Pohjoismaissa ja syvennetään tietoisuutta Pohjoismaiden kulttuurista.

T2 ohjata oppilasta havaitsemaan, millaisia säännönmukaisuuksia ruotsin kielessä on, miten samoja asioita ilmaistaan muissa kielissä sekä käyttämään kielitiedon käsitteitä oppimisensa tukena

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kielellinen päättely	Oppilas osaa tehdä havaintojensa perusteella johtopäätöksiä ruotsin kielen säännönmukaisuuksista ja soveltaa johtopäätöksiään sekä verrata sitä, miten sama asia ilmaistaan jossakin muussa kielessä. Oppilas tuntee ruotsin kielen keskeisiä kielitiedon käsitteitä.

Kahdeksannella vuosiluokalla tutustutaan ruotsin kielen käyttömahdollisuuksiin Pohjoismaissa ja syvennetään tietoisuutta Pohjoismaiden kulttuurista.

T3 rohkaista oppilasta asettamaan tavoitteita, hyödyntämään monipuolisia tapoja oppia kieliä ja arvioimaan oppimistaan itsenäisesti ja yhteistyössä sekä ohjata oppilasta myönteiseen vuorovaikutukseen, jossa tärkeintä on viestin välittyminen

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tavoitteiden asettaminen, oppimisen reflektointi ja yhteistyö	Oppilas osaa asettaa omia kielenopiskelutavoitteitaan ja arvioida opiskelutapojaan. Oppilas osaa toimia vuorovaikutustilanteessa toisia kannustaen.

Kahdeksannella vuosiluokalla tutustutaan ruotsin kielen käyttömahdollisuuksiin Pohjoismaissa ja syvennetään tietoisuutta Pohjoismaiden kulttuurista.

T4 kannustaa oppilasta huomaamaan mahdollisuuksia käyttää ruotsin kieltä omassa elämässään ja ohjata oppilasta käyttämään ruotsia rohkeasti erilaisissa tilanteissa koulussa ja koulun ulkopuolella.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Elinikäisen kielenopiskelun valmiuksien kehittyminen	Oppilas huomaa, mihin hän voi käyttää ruotsin taitoaan myös koulun ulkopuolella ja osaa pohtia, miten hän voi käyttää taitoaan koulun päätyttyä.

Osa opetuksesta voidaan järjestää projektityöskentelynä, jolloin oppilaat itse valitsevat aiheen, asettavat tavoitteet ja työskentelytavat sekä arvioivat omaa työskentelyään. Oppimateriaaleina voidaan käyttää kirjan lisäksi myös oppilaiden itse valitsemia tekstejä.

T5 järjestää oppilaalle tilaisuuksia harjoitella eri viestintäkanavia käyttäen suullista ja kirjallista vuorovaikutusta

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa	Taitotasoa: A1.3: Oppilas selviytyy monista rutiininomaisista viestintätilanteista tukeutuen joskus viestintäkumppaniin.

Keskeiset sisällöt: mm. matkustaminen, luonto ja ympäristö sekä ravintolassa asiointi.

Keskeiset rakenteet: Kerrataan ja laajennetaan sanastoa. Ylläpidetään aiemmin opittua. Opetellaan adjektiivin vertailu, konditionaali, adverbit, sivulause.

Sanastoa ja rakenteita harjoitellaan ja opetellaan monipuolisesti suullisten ja kirjallisten harjoitusten avulla. Kehitetään tvt-osaamista esim. tuotosten tallentamisen ja esittämisen välineenä.

T6 tukea oppilasta kielellisten viestintästrategioiden käytössä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Viestintästrategioiden käyttö	Taitotaso A1.3: Oppilas osallistuu viestintään, mutta tarvitsee vielä usein apukeinoja. Oppilas osaa reagoida suppein sanallisin ilmauksin, pienin elein (esim. nyökkäämällä), äännähdyksin, tai muunlaisella minimipalautteella. Joutuu pyytämään selvennystä tai toistoa hyvin usein.

Keskeiset sisällöt: mm. matkustaminen, luonto ja ympäristö sekä ravintolassa asiointi.

Keskeiset rakenteet: Kerrataan ja laajennetaan sanastoa. Ylläpidetään aiemmin opittua. Opetellaan adjektiivin vertailu, konditionaali, adverbit, sivulause.

Sanastoa ja rakenteita harjoitellaan ja opetellaan monipuolisesti suullisten ja kirjallisten harjoitusten avulla. Kehitetään tv-osaamista esim. tuotosten tallentamisen ja esittämisen välineenä.

T7 auttaa oppilasta laajentamaan kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvien ilmausten tuntemustaan

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Viestinnän kulttuurinen sopivuus	Taitotaso A1.3: Oppilas osaa käyttää yleisimpiä kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvia ilmauksia monissa rutiinomaisissa sosiaalisissa tilanteissa.

Keskeiset sisällöt: mm. matkustaminen, luonto ja ympäristö sekä ravintolassa asiointi.

Keskeiset rakenteet: Kerrataan ja laajennetaan sanastoa. Ylläpidetään aiemmin opittua. Opetellaan adjektiivin vertailu, konditionaali, adverbit, sivulause.

Sanastoa ja rakenteita harjoitellaan ja opetellaan monipuolisesti suullisten ja kirjallisten harjoitusten avulla. Kehitetään tv-osaamista esim. tuotosten tallentamisen ja esittämisen välineenä.

T8 rohkaista oppilasta tulkitsemaan ikätasolleen sopivia ja itseään kiinnostavia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tekstien tulkintataidot	Taitotaso A1.3: Oppilas ymmärtää yksinkertaista, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sisältävää kirjoitettua tekstiä ja hidasta puhetta asiayhteyden tukemana. Oppilas pystyy löytämään tarvitsemansa yksinkertaisen tiedon lyhyestä tekstistä.

Keskeiset sisällöt: mm. matkustaminen, luonto ja ympäristö sekä ravintolassa asiointi.

Keskeiset rakenteet: Kerrataan ja laajennetaan sanastoa. Ylläpidetään aiemmin opittua. Opetellaan adjektiivin vertailu, konditionaali, adverbit, sivulause.

Sanastoa ja rakenteita harjoitellaan ja opetellaan monipuolisesti suullisten ja kirjallisten harjoitusten avulla. Kehitetään tvt-osaamista esim. tuotosten tallentamisen ja esittämisen välineenä.

T9 tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista erilaisista aiheista kiinnittäen huomiota myös ääntämiseen ja tekstin sisällön kannalta oleellisimpiin rakenteisiin

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tekstien tuottamistaidot	Taitotaso A1.3: Oppilas osaa rajallisen määrän lyhyitä, ulkoa opeteltuja ilmauksia, keskeistä sanastoa ja perustason lauserakenteita. Oppilas pystyy kertomaan arkisista ja itselleen tärkeistä asioista käyttäen suppeaa ilmaisuvälinettä ja kirjoittamaan yksinkertaisia viestejä. Oppilas ääntää harjoitellut ilmaisut ymmärrettävästi.

Keskeiset sisällöt: mm. matkustaminen, luonto ja ympäristö sekä ravintolassa asiointi.

Keskeiset rakenteet: Kerrataan ja laajennetaan sanastoa. Ylläpidetään aiemmin opittua. Opetellaan adjektiivin vertailu, konditionaali, adverbit, sivulause.

Sanastoa ja rakenteita harjoitellaan ja opetellaan monipuolisesti suullisten ja kirjallisten harjoitusten avulla. Kehitetään tvt-osaamista esim. tuotosten tallentamisen ja esittämisen välineenä.

Vuosiluokka 9

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen

Tehdään ja raportoidaan havaintoja pohjoismaisista kielenkäyttöympäristöistä, Suomen, Ruotsin ja muiden Pohjoismaiden kulttuurin ominaispiirteistä sekä Pohjoismaita yhdistävistä tekijöistä. Havainnoidaan suomenruotsin ja ruotsinruotsin eroja sekä verrataan ruotsin kieltä oppilaiden aiemmin opiskeleemiin kieliin. Käytetään sellaisia kielitiedon käsitteitä, jotka auttavat oppilaita kielten välisessä vertailussa ja ruotsin kielen opiskelussa.

Yhdeksännellä vuosiluokalla syvennetään Pohjoismaiden kulttuuriosaamista.

S2 Kielenopiskelutaidot

Käytetään erilaisia opiskelustrategioita, oppimateriaaleja ja oppimisympäristöjä tehokkaasti ja opiskelumotivaatiota vahvistavalla tavalla. Käytetään itsenäiseen, pitkäjänteiseen työskentelyyn ja kriittiseen tiedonhankintaan ohjaavia toimintatapoja. Harjoitetaan vuorovaikutustaitoja ja rohkaistaan oppilaita monipuoliseen kielen käytön harjoittamiseen erilaisissa tilanteissa.

Osa opetuksesta voidaan järjestää projektityöskentelyä. jolloin oppilaat itse valitsevat aiheen, asettavat tavoitteet ja työskentelytavat sekä arvioivat omaa työskentelyään. Oppimateriaaleina voidaan käyttää kirjan lisäksi myös oppilaiden itse valitsevia tekstejä.

Yhdeksännellä vuosiluokalla harjoitellaan ja syvennetään jatko-opinnoissa ja työelämässä tarvittavia taitoja: vastuullisuus, kriittisyys, tavoitteellisuus.

S3 Kehittyvä kielitaito: taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä

Sisältöjä valittaessa näkökulmana on nuoren toiminta ruotsin kielellä eri yhteisöissä, ajankohtaisuus, oppilaiden kiinnostuksen kohteet, suuntautuminen toisen asteen opintoihin sekä tutustuminen nuorten työelämässä ja opiskelussa tarvittavaan kielitaitoon. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisista teksteistä. Harjoitellaan runsaasti erilaisia vuorovaikutustilanteita eri viestintäkanavia hyödyntäen.

Keskeiset sisällöt: Kerrataan aiemmin opittujen aihepiirien sanastoa. Uusia aihepiirejä ovat mm. jatko-opinnot ja työelämä.

Keskeiset rakenteet: Kerrataan opittuja rakenteita. Opetellaan infinitiivi.

Sanastoa ja rakenteita harjoitellaan ja opetellaan monipuolisesti suullisten ja kirjallisten harjoitusten avulla. Kehitetään tvt-osaamista esim. tuotosten tallentamisen ja esittämisen välineenä.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1	L2, L5
T2	S1	L1, L4
T3	S1	L1
T4	S2	L2, L7
T5	S3	L4
T6	S3	L4
T7	S3	L2, L4, L6
T8	S3	L4
T9	S3	L4, L5

Vuosiluokan tavoitteet

T1 ohjata oppilasta tutustumaan pohjoismaiseen kieliympäristöön sekä Pohjoismaita yhdistäviin arvoihin

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Pohjoismaisen kieliympäristön ja arvojen hahmottaminen	Oppilas osaa kertoa, mitä kieliä Pohjoismaissa puhutaan ja kuvailla Pohjoismaita yhdistäviä arvoja.

Yhdeksännellä vuosiluokalla syvennetään Pohjoismaiden kulttuuriosaamista.

T2 ohjata oppilasta havaitsemaan, millaisia säännönmukaisuuksia ruotsin kielessä on, miten samoja asioita ilmaistaan muissa kielissä sekä käyttämään kielitiedon käsitteitä oppimisensa tukena

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kielellinen päättely	Oppilas osaa tehdä havaintojensa perusteella johtopäätöksiä ruotsin kielen säännönmukaisuuksista ja soveltaa johtopäätöksiään sekä verrata sitä, miten sama asia ilmaistaan jossakin muussa kielessä. Oppilas tuntee ruotsin kielen keskeisiä kielitiedon käsitteitä.

Yhdeksännellä vuosiluokalla syvennetään Pohjoismaiden kulttuuriosaamista.

T3 rohkaista oppilasta asettamaan tavoitteita, hyödyntämään monipuolisia tapoja oppia kieliä ja arvioimaan oppimistaan itsenäisesti ja yhteistyössä sekä ohjata oppilasta myönteiseen vuorovaikutukseen, jossa tärkeintä on viestin välittyminen

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tavoitteiden asettaminen, oppimisen reflektointi ja yhteistyö	Oppilas osaa asettaa omia kielenopiskelutavoitteitaan ja arvioida opiskelutapojaan. Oppilas osaa toimia vuorovaikutustilanteessa toisia kannustaen.

Yhdeksännellä vuosiluokalla syvennetään Pohjoismaiden kulttuuriosaamista.

T4 kannustaa oppilasta huomaamaan mahdollisuuksia käyttää ruotsin kieltä omassa elämässään ja ohjata oppilasta käyttämään ruotsia rohkeasti erilaisissa tilanteissa koulussa ja koulun ulkopuolella.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Elinikäisen kielenopiskelun valmiuksien kehittyminen	Oppilas huomaa, mihin hän voi käyttää ruotsin taitoaan myös koulun ulkopuolella ja osaa pohtia, miten hän voi käyttää taitoaan koulun päätyttyä.

Osa opetuksesta voidaan järjestää projektityöskentelynä, jolloin oppilaat itse valitsevat aiheen, asettavat tavoitteet ja työskentelytavat sekä arvioivat omaa työskentelyään. Oppimateriaaleina voidaan käyttää kirjan lisäksi myös oppilaiden itse valitsemia tekstejä.

Yhdeksännellä vuosiluokalla harjoitellaan ja syvennetään jatko-opinnoissa ja työelämässä tarvittavia taitoja: vastuullisuus, kriittisyys, tavoitteellisuus.

T5 järjestää oppilaalle tilaisuuksia harjoitella eri viestintäkanavia käyttäen suullista ja kirjallista vuorovaikutusta

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa	Taitotaso: A1.3: Oppilas selviytyy monista rutiininomaisista viestintätilanteista tukeutuen joskus viestintäkumppaniin.

Keskeiset sisällöt: Kerrataan aiemmin opittujen aihepiirien sanastoa. Uusia aihepiirejä ovat mm. jatko-opinnot ja työelämä.

Keskeiset rakenteet: Kerrataan opittuja rakenteita. Opetellaan infinitiivi.

Sanastoa ja rakenteita harjoitellaan ja opetellaan monipuolisesti suullisten ja kirjallisten harjoitusten avulla. Kehitetään tvt-osaamista esim. tuotosten tallentamisen ja esittämisen välineenä.

T6 tukea oppilasta kielellisten viestintästrategioiden käytössä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Viestintästrategioiden käyttö	Taitotasoa A1.3: Oppilas osallistuu viestintään, mutta tarvitsee vielä usein apukeinoja. Oppilas osaa reagoida suppein sanallisin ilmauksin, pienin elein (esim. nyökkäämällä), äännähdyksin, tai muunlaisella minimipalautteella. Joutuu pyytämään selvennystä tai toistoa hyvin usein.

Keskeiset sisällöt: Kerrataan aiemmin opittujen aihepiirien sanastoa. Uusia aihepiirejä ovat mm. jatko-opinnot ja työelämä.

Keskeiset rakenteet: Kerrataan opittuja rakenteita. Opetellaan infinitiivi.

Sanastoa ja rakenteita harjoitellaan ja opetellaan monipuolisesti suullisten ja kirjallisten harjoitusten avulla. Kehitetään tvt-osaamista esim. tuotosten tallentamisen ja esittämisen välineenä.

T7 auttaa oppilasta laajentamaan kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvien ilmausten tuntemustaan

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Viestinnän kulttuurinen sopivuus	Taitotasoa A1.3: Oppilas osaa käyttää yleisimpiä kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvia ilmauksia monissa rutiinomaisissa sosiaalisissa tilanteissa.

Keskeiset sisällöt: Kerrataan aiemmin opittujen aihepiirien sanastoa. Uusia aihepiirejä ovat mm. jatko-opinnot ja työelämä.

Keskeiset rakenteet: Kerrataan opittuja rakenteita. Opetellaan infinitiivi.

Sanastoa ja rakenteita harjoitellaan ja opetellaan monipuolisesti suullisten ja kirjallisten harjoitusten avulla. Kehitetään tvt-osaamista esim. tuotosten tallentamisen ja esittämisen välineenä.

T8 rohkaista oppilasta tulkitsemaan ikätasolleen sopivia ja itseään kiinnostavia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tekstien tulkintataidot	Taitotaso A1.3: Oppilas ymmärtää yksinkertaista, tuttua sanastoa ja ilmaisia sisältävää kirjoitettua tekstiä ja hidasta puhetta asiayhteyden tukemana. Oppilas pystyy löytämään tarvitsemansa yksinkertaisen tiedon lyhyestä tekstistä.

Keskeiset sisällöt: Kerrataan aiemmin opittujen aihepiirien sanastoa. Uusia aihepiirejä ovat mm. jatko-opinnot ja työelämä.

Keskeiset rakenteet: Kerrataan opittuja rakenteita. Opetellaan infinitiivi.

Sanastoa ja rakenteita harjoitellaan ja opetellaan monipuolisesti suullisten ja kirjallisten harjoitusten avulla. Kehitetään tvt-osaamista esim. tuotosten tallentamisen ja esittämisen välineenä.

T9 tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista erilaisista aiheista kiinnittäen huomiota myös ääntämiseen ja tekstin sisällön kannalta oleellisimpiin rakenteisiin

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tekstien tuottamistaidot	Taitotaso A1.3: Oppilas osaa rajallisen määrän lyhyitä, ulkoa opeteltuja ilmauksia, keskeistä sanastoa ja perustason lauserakenteita. Oppilas pystyy kertomaan arkisista ja itselleen tärkeistä asioista käyttäen suppeaa ilmaisuvarastoa ja kirjoittamaan yksinkertaisia viestejä. Oppilas ääntää harjoitellut ilmaisut ymmärrettävästi.

Keskeiset sisällöt: Kerrataan aiemmin opittujen aihepiirien sanastoa. Uusia aihepiirejä ovat mm. jatko-opinnot ja työelämä.

Keskeiset rakenteet: Kerrataan opittuja rakenteita. Opetellaan infinitiivi.

Sanastoa ja rakenteita harjoitellaan ja opetellaan monipuolisesti suullisten ja kirjallisten harjoitusten avulla. Kehitetään tvt-osaamista esim. tuotosten tallentamisen ja esittämisen välineenä.

34.6.19. Äidinkieli ja kirjallisuus

Oppiaineen tehtävä

Tehtäväkuvaus, oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet sekä ohjaus, eriyttäminen ja tuki sekä oppilaan oppimisen arviointi koskevat kaikkia äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen oppimääriä.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksen tehtävänä on kehittää oppilaiden kieli-, vuorovaikutus- ja tekstitaitoja ja ohjata heitä kiinnostumaan kielestä, kirjallisuudesta ja muusta kulttuurista ja tulemaan tietoisiksi itsestään viestijoinä ja kielenkäyttäjinä. Oppilaiden arjen kieli- ja tekstitaitoja laajennetaan niin, että he saavat valmiuksia havaintojen ja ilmiöiden käsitteellistämiseen, ajattelunsa kielentämiseen ja luovuutensa kehittämiseen.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opetus vastaa yhteistyössä muiden oppiaineiden ja kotien kanssa oppilaiden kielikasvatuksesta ja auttaa heitä rakentamaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiä monikulttuurisessa ja medioituneessa yhteiskunnassa. Äidinkieli ja kirjallisuus on monitieteinen taito-, tieto- ja kulttuuriaine. Opetus perustuu laajaan tekstikäsitteeseen. Keskeisiä ovat monimuotoisten tekstien tulkitsemisen ja tuottamisen sekä tiedon hankinnan ja jakamisen taidot. Ikäkaudelle ja kielitaidolle soveltuva kirjallisuus vahvistaa luovuuden ja mielikuvituksen monipuolista kehittymistä ja laajentaa oppilaiden käsitystä oman kielellisen ilmaisunsa mahdollisuuksista. Kirjallisuus yhdistää oppilaan kulttuuriinsa ja avartaa käsitystä muista kulttuureista.

Oppilaita rohkaistaan rakentamaan ja vastuulliseen vuorovaikutukseen erilaisissa viestintäympäristöissä. Osana eettistä kasvatusta oppilaita ohjataan ymmärtämään omien kielellisten ja viestinnällisten valintojen vaikutuksia toisiin ihmisiin. Metakognitiivisista taidoista äidinkielen opetuksessa painottuvat tekstien tulkitsemisen ja tuottamisen strategiset taidot. Kielitiedon opetuksen tehtävänä on tukea ja kehittää kielitietoisuutta ja kielen havainnoinnin taitoja. Opetus perustuu yhteisölliseen ja funktionaaliseen näkemykseen kielestä: kielen rakenteita opiskellaan ikäkaudelle tyypillisten kielenkäyttötilanteiden ja tekstilajien yhteydessä. Opetuksessa edetään portaittain oppilaiden kehitysvaiheen mukaan.

Opetus tutustuttaa moniin kulttuurisisältöihin, joista keskeisiä ovat sanataide, media, draama, teatteritaide sekä puhe- ja viestintäkulttuurit. Sanataiteeseen kuuluu kaunokirjallisten tekstien kirjoittaminen ja tulkitseminen. Kirjallisuuden opetuksen tehtävänä on lukemiseen innostaminen, elämysten saaminen ja jakaminen, kulttuurintuntemuksen syventäminen, eettisen kasvun tukeminen sekä oppilaiden kielen ja mielikuvituksen rikastaminen. Draama vahvistaa oppiaineen toiminnallista, kokemuksellista, elämyksellistä ja esteettistä luonnetta. Mediakasvatus tähtää mediasisältöjen tulkitsemiseen ja tuottamiseen ja niiden ymmärtämiseen kulttuurisena ilmiönä. Puhe- ja viestintäkulttuurien opetus vahvistaa vuorovaikutus- ja viestintätaitoja.

Keskeisiä motivaatiotekijöitä äidinkielen ja kirjallisuuden oppimisessa ovat opittavien asioiden merkityksellisyys oppilaille ja osallisuuden kokemukset. Oppilaiden kiinnostusta vahvistetaan luomalla mahdollisuuksia aktiiviseen toimijuuteen ja omiin valintoihin sekä ottamalla huomioon oppilaiden tekstimaailma ja kokemukset sekä laajentamalla niitä. Opetuksessa, oppimisympäristön luomisessa ja opetusmenetelmien valinnassa otetaan huomioon oppilaiden erilaisuus, yhdenvertaisuus ja sukupuolten tasa-arvo ja tuetaan niin edistyneitä kuin oppimisvaikeuksien kanssa ponnistelevia. Äidinkielen oppimäärät tekevät yhteistyötä.

Oppiaineen tehtävä vuosiluokilla 7-9

Vuosiluokilla 7–9 äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksen tehtävänä on edistää oppilaiden kielellisiä ja kulttuurisia taitoja monimuotoisissa viestintäympäristöissä. Oppilaita ohjataan toimimaan erilaisissa vuorovaikutustilanteissa ja monimediasissa ympäristöissä niin, että he hahmottavat oman viestijäkuvansa ja pystyvät osaltaan vaikuttamaan myönteiseen viestintäilmaperiiniin. Opetuksen tehtävänä on rohkaista oppilaita oma-aloitteisiksi ja osallistuviksi kansalaisiksi, jotka osaavat perustella näkemyksiään ja vaikuttaa omaan elämäänsä ja ympäröivään yhteiskuntaan eri viestintävälineitä hyödyntäen. Tekstien valikoima laajenee yhteiskunnallisten sekä opiskelu- ja työelämässä tarvittavien tekstien suuntaan. Oppilaita ohjataan puhutun ja kirjoitetun kielen normien hallintaan ja taitoon käyttää tilanteeseen sopivaa kieltä. Kirjallisuuden analyysin ja tulkinnan taitoja syvennetään. Oppilaita ohjataan kirjallisuuden lukemiseen, oman lukuharrastuksen syventämiseen ja lukuelämysten hankkimiseen.

- lukemisen ja kirjoittamisen taitojen harjaannuttaminen

Äidinkielen ja kirjallisuus -oppiaineen oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Tavoitteena on rakentaa yhteisöllinen ja oppimaan oppimisen taitojen kehittymistä edistävä oppimisympäristö, joka tarjoaa runsaasti kielellisiä virikkeitä sekä mahdollisuuksia etsiä, käyttää

ja tuottaa tietoa laajoistakin tekstikokonaisuuksista myös monimediaisissa ympäristöissä. Äidinkielen oppimisympäristöön kuuluu myös koulun ulkopuolinen kulttuuri- ja mediatarjonta. Työtavat valitaan niin, että luetun ymmärtämisen strategioiden hallinta vahvistuu ja tekstin tuottamisen prosessit sujuvoituvat. Tekstejä tuotetaan yksin ja yhdessä myös viestintäteknologiaa hyödyntäen. Opetusta eheytetään prosessi- ja projektityöskentelyn avulla ja valitaan työtavat niin, että oppiaineen sisältöalueet integroituvat luontevasti toisiinsa. Draamaa integroidaan eri sisältöalueiden, erityisesti kirjallisuuden, ja muiden oppiaineiden opetukseen. Äidinkielen ja kirjallisuuden opetus integroituu luontevasti esimerkiksi vieraiden kielten, historian, maantiedon ja kuvataiteen opetukseen. Jokaisen oppilaan viestijäkuvaa vahvistetaan vuorovaikutusharjoituksin.

- prosessimaisuuden painottaminen ja palautteen käyttö taitojen kehittämisessä ja suorituksissa
- ideariihityyppinen vertaisoppiminen ajattelutaitojen kehittämisessä, esimerkiksi kirjoitelmien sisältöjen ideoinnissa, mielipiteiden muodostamisessa ja tekstien avaamisessa
- netin avulla tiedon etsintää ja sisältöjen arviointia

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa vuosiluokilla 7-9

Opetuksen tavoitteena on tukea oppilaiden koulussa ja koulun ulkopuolella tapahtuvaa oppimista auttamalla häntä löytämään ja käyttämään itselleen sopivia opiskelustrategioita sekä tunnistamaan omia vahvuuksiaan. Oppilaita ohjataan löytämään ja valitsemaan itseään kiinnostavaa ja omalle lukutaidolle ja -tavalle soveltuvia tekstejä monimuotoisten tekstien joukosta ja kannustetaan kirjallisuuden ja muiden tekstien omaehtoiseen lukemiseen. Oppilaita ohjataan myös turvalliseen ja vastuulliseen mediaympäristössä toimimiseen. Vuorovaikutustaitojen ja tekstien tuottamistaitojen kehittämiseksi annetaan yksilöllistä ohjausta ja palautetta. Oppilaat saavat ohjausta ja tukea mahdollisissa kielellisissä oppimisvaikeuksissa, käsitteiden oppimisessa ja ajatusten kielentämisessä. Myös kielellisesti lahjakkaita tuetaan esimerkiksi lukuhaasteiden ottamisessa ja itselleen soveltuvien työtapojen löytämisessä ja tavoitteiden asettamisessa. Tekstit ja työtavat valitaan niin, että oppilaiden yhdenvertaisuus ja sukupuolten tasa-arvo toteutuu.

Oppilaan oppimisen arviointi äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa vuosiluokilla 7-9

Vuosiluokilla 7-9 oppilaan oppimisen arviointi on monipuolista, ohjaavaa ja kannustavaa. Kannustava ja rakentava palaute tukee oppilaiden motivaation rakentumista ja kielellisten valmiuksien kehittymistä sekä auttaa oppilaita löytämään omat vahvuutensa. Oppilaille annetaan säännöllisesti tietoa oppimisen edistymisestä ja suoriutumisesta suhteessa tavoitteisiinsa. Arviointi nivotaan kiinteäksi osaksi oppimisprosessia. Oppimista tukevan ja erittelevän palautteen avulla oppilaita autetaan tulemaan tietoisiksi omista taidoistaan, tiedoistaan ja työskentelyprosesseistaan ja annetaan välineitä niiden kehittämiseen. Vuosiluokilla 7–9 opetuksen kaikki neljä tavoitealuetta ovat oppilaiden oppimisen arvioinnissa yhtä tärkeitä. Niiden arviointi perustuu monipuolisiin suullisiin ja kirjallisiin näyttöihin sekä opettajan havaintoihin erilaisissa kielenkäyttö- ja tekstianalyysitilanteissa. Oppilailla tulee olla mahdollisuus osoittaa osaamistaan monipuolisesti. Itsearviointiin lisäksi harjoitellaan vertaisarviointia.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona oppiaineen opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena. Päättöarvioinnilla määritellään, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen taso asianomaisen oppimäärän valtakunnallisiin päättöarvioinnin kriteereihin. Osaaminen oppiaineessa kehittyy kumulatiivisesti. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki valtakunnalliset päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle vastaava tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin kriteerien määrittämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

- numeroilla arvioitavat näytöt (kokeet, kirjoitelmat, ryhmätyöt, esitykset)
- suoritukset (hylätty-suoritettu)

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus

Oppimäärän erityinen tehtävä

Tuntijakoasetuksen mukaan koulun opetuskielen mukaan määräytyvän äidinkielen ja kirjallisuuden sijasta maahanmuuttajille voidaan opettaa joko kokonaan tai osittain suomen tai ruotsin kieltä erityisen maahanmuuttajille tarkoitetun oppimäärän mukaisesti. Tämän oppimäärän tehtävänä on tukea lapsen ja nuoren kasvua kieliyhteisön täysivaltaiseksi jäseneksi, jolla on kielelliset valmiudet jatko-opintoihin. Opetuksen avulla pyritään monilukutaitoon, jonka avulla oppilas osaa hakea tietoa sekä ymmärtää, tuottaa, arvioi ja analysoi erilaisia puhuttuja ja kirjoitettuja suomenkielisiä tekstejä päivittäisessä vuorovaikutuksessa, koulutyöskentelyssä ja yhteiskunnassa. Opetuksessa tuetaan kielitaidon eri osa-alueiden sekä eri tiedonalojen kielen kehittymistä.

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän erityisenä tehtävänä on tukea oppilaan monikielisyyden kehittymistä sekä herättää kiinnostus ja tarjota välineitä kielitaidon elinikäiseen kehittämiseen. Yhteistyössä kotien, oman äidinkielen opetuksen sekä muiden oppiaineiden kanssa suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -opetus auttaa oppilasta rakentamaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiään kulttuurisesti monimuotoisessa ja monimediaisessa yhteiskunnassa.

Suomen kielen oppiminen tukee kotoutumista suomalaiseen yhteiskuntaan. Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän opetuksen lähtökohtana ovat oppilaille merkitykselliset ja tarpeelliset tekstilajit ja kielenkäyttötilanteet, joiden avulla kielen muotoja, merkityksiä ja käyttöä tutkitaan ja opitaan analysoimaan. Kielitaitoa kehitetään kaikilla kielen käytön osa-alueilla, joita ovat kuullun ymmärtäminen, puhuminen, luetun ymmärtäminen ja kirjoittaminen. Ymmärtämis- ja tuottamistaitojen kehittyminen nivoutuvat toisiinsa. Oppilaiden kielen osaaminen laajenee arkielämän konkreettisesta kielestä käsitteellisen ajattelun kieleen. He saavat valmiudet havaintojen ja ilmiöiden sekä oman ajattelunsa, tunteidensa ja mielipiteidensä ilmaisemiseen tilanteeseen sopivalla tavalla. Opetuksessa arvostetaan ja hyödynnetään oppilaiden osaamia kieliä.

Kunkin oppilaan tarpeen suomi toisena kielenä -oppimäärään määrittävät oppilasta opettavat opettajat yhdessä. Oppilaan huoltaja päättää oppimääriä koskevista valinnoista. Koska opetus tulee järjestää oppilaiden ikäkauden ja edellytysten mukaisesti, oppimäärän valinnassa on keskeistä, että oppilas saa hänelle parhaiten soveltuvan oppimäärän mukaista opetusta. Oppilas voi opiskella suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärää, jos hänen äidinkieltensä ei ole suomi, ruotsi tai saame tai hänellä on muutoin monikielinen tausta. Oppimäärän tarpeen selvittämisessä huomioidaan myös seuraavat näkökulmat:

- *oppilaan suomen kielen peruskielitaidossa on puutteita jollakin tai joillakin kielitaidon osa-alueilla, jolloin oppilaan osaaminen ei anna vielä edellytyksiä yhdenvertaiseen kouluyhteisön jäsenenä toimimiseen päivittäisessä vuorovaikutuksessa ja koulutyöskentelyssä tai*
- *oppilaan suomen kielen taito ei anna vielä edellytyksiä suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän opiskeluun.*

Kun oppilas opiskelee suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän mukaan, hänelle opetetaan suomea tai ruotsia toisena kielenä joko kokonaan tai osittain suomen kielen ja kirjallisuuden opetuksen sijaan. Opetusjärjestelyiden lähtökohtana ovat oppilaan oppimistarpeet ja kielenoppimisen vaihe. Mikäli oppilaan oppimääräksi on valittu suomi toisena kielenä ja kirjallisuus, hänen edistymistään ja suoriutumistaan arvioidaan suhteessa tämän oppimäärän tavoitteisiin ja kriteereihin riippumatta siitä, minkä opetusryhmän yhteydessä kyseinen opetus on järjestetty. Tärkeää on, että oppilas tulee osalliseksi samoista teksteistä ja tekstilajeista kuin luokkatasonsa muutkin oppilaat. Kesken perusopetuksen Suomeen muuttaneiden oppilaiden opetuksen tavoitteiden asettamisessa ja sisältöjen valinnassa tulee ottaa huomioon oppilaan

kielitaito sekä aiemmin opitut tiedot ja taidot. Tarvittaessa laaditaan oppimissuunnitelma. Opetuksessa hyödynnetään tavoitteellisesti erilaisia oppimisympäristöjä, jotka tukevat kielitaidon monipuolista kehittymistä sekä koulussa että sen ulkopuolella. Oppilas voi siirtyä opiskelemaan suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän mukaan, jos hänellä on riittävät edellytykset sen tavoitteiden mukaiseen opiskeluun.

Kieltä pyritään oppimaan luonnollisissa yhteyksissä.

Oppiaineen tehtävä vuosiluokilla 7-9

Vuosiluokilla 7–9 opetuksen erityisenä tehtävänä on vakiinnuttaa ja monipuolistaa suomen kielen taitoa, oppimaan oppimisen ja vuorovaikutuksen taitoja ja monilukutaitoa. Opetuksessa otetaan huomioon oppilaiden kielitaito ja vahvuudet. Oppilaiden kielitietoutta, tekstimaailmaa ja kulttuurintuntemusta laajennetaan. Kehitetään kielellisiä valmiuksia jatko-opintoja, yhteiskuntaa ja työelämää varten. Kirjallisuuden opetuksessa kannustetaan monipuoliseen, elämykselliseen ja erittelevään lukemiseen.

Äidinkielen ja kirjallisuus -oppiaineen oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Tavoitteena on rakentaa yhteisöllinen ja oppimaan oppimisen taitojen kehittymistä edistävä oppimisympäristö, joka tarjoaa runsaasti kielellisiä virikkeitä sekä mahdollisuuksia etsiä, käyttää ja tuottaa tietoa laajoistakin tekstikokonaisuuksista myös monimediaisissa ympäristöissä. Äidinkielen oppimisympäristöön kuuluu myös koulun ulkopuolinen kulttuuri- ja mediatarjonta. Työtavat valitaan niin, että luetun ymmärtämisen strategioiden hallinta vahvistuu ja tekstin tuottamisen prosessit sujuvoituvat. Tekstejä tuotetaan yksin ja yhdessä myös viestintäteknologiaa hyödyntäen. Opetusta eheytetään prosessi- ja projektityöskentelyn avulla ja valitaan työtavat niin, että oppiaineen sisältöalueet integroituvat luontevasti toisiinsa. Draamaa integroidaan eri sisältöalueiden, erityisesti kirjallisuuden, ja muiden oppiaineiden opetukseen. Äidinkielen ja kirjallisuuden opetus integroituu luontevasti esimerkiksi vieraiden kielten, historian, maantiedon ja kuvataiteen opetukseen. Jokaisen oppilaan viestijäkuvaa vahvistetaan vuorovaikutusharjoituksin.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa vuosiluokilla 7-9

Opetuksen tavoitteena on tukea oppilaiden koulussa ja koulun ulkopuolella tapahtuvaa oppimista auttamalla häntä löytämään ja käyttämään itselleen sopivia opiskelustrategioita sekä tunnistamaan omia vahvuuksiaan. Oppilaita ohjataan löytämään ja valitsemaan itseään kiinnostavaa ja omalle lukutaidolle ja -tavalle soveltuvia tekstejä monimuotoisten tekstien joukosta ja kannustetaan kirjallisuuden ja muiden tekstien omaehtoiseen lukemiseen. Oppilaita ohjataan myös turvalliseen ja vastuulliseen mediaympäristössä toimimiseen. Vuorovaikutustaitojen ja tekstien tuottamistaitojen kehittämiseksi annetaan yksilöllistä ohjausta ja palautetta. Oppilaat saavat ohjausta ja tukea mahdollisissa kielellisissä oppimisvaikeuksissa, käsitteiden oppimisessa ja ajatusten kielentämisessä. Myös kielellisesti lahjakkaita tuetaan esimerkiksi lukuhaasteiden ottamisessa ja itselleen soveltuvien työtapojen löytämisessä ja tavoitteiden asettamisessa. Tekstit ja työtavat valitaan niin, että oppilaiden yhdenvertaisuus ja sukupuolten tasa-arvo toteutuu.

Oppilaan oppimisen arviointi äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa vuosiluokilla 7-9

Vuosiluokilla 7-9 oppilaan oppimisen arviointi on monipuolista, ohjaavaa ja kannustavaa. Kannustava ja rakentava palaute tukee oppilaiden motivaation rakentumista ja kielellisten valmiuksien kehittymistä sekä auttaa oppilaita löytämään omat vahvuutensa. Oppilaille annetaan säännöllisesti tietoa oppimisen edistymisestä ja suoriutumisesta suhteessa tavoitteisiin.

Arviointi nivotaan kiinteäksi osaksi oppimisprosessia. Oppimista tukevan ja erittelevän palautteen avulla oppilaita autetaan tulemaan tietoisiksi omista taidoistaan, tiedoistaan ja työskentelyprosesseistaan ja annetaan välineitä niiden kehittämiseen. Vuosiluokilla 7–9 opetuksen kaikki neljä tavoitealuetta ovat oppilaiden oppimisen arvioinnissa yhtä tärkeitä. Niiden arviointi perustuu monipuolisiin suullisiin ja kirjallisiin näyttöihin sekä opettajan havaintoihin erilaisissa kielenkäyttö- ja tekstianalyysitilanteissa. Oppilailla tulee olla mahdollisuus osoittaa osaamistaan monipuolisesti. Itsearviointiin lisäksi harjoitellaan vertaisarviointia.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona oppiaineen opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena. Päättöarvioinnilla määritellään, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen taso asianomaisen oppimäärän valtakunnallisiin päättöarvioinnin kriteereihin. Osaaminen oppiaineessa kehittyy kumulatiivisesti. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki valtakunnalliset päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle vastaava tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin kriteerien määrittämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Vuosiluokka 7

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen

Harjoitellaan muodollisempia vuorovaikutustilanteita, argumentointia, selostamista, referointia sekä puhe-esityksen pitämistä ja havainnollistamista. Vahvistetaan taitoja työskennellä keskustellen erilaisten aiheiden ja tekstien parissa. Tutkitaan ja käytetään kieltä osana toimintaa: kussakin toiminnassa tarvittavat kiteytyneet fraasit ja ilmaukset, tuttavallisuuden ja muodollisuuden ilmaiseminen, modaalisuus sekä vahvistaminen ja pehmentäminen mielipiteen ilmaisussa, tiivistämisen keinot ja toisen puheeseen viittaaminen. Harjoitellaan kriittistä suhtautumista kuultuun sekä kuullun käyttöä oman ilmaisun mallina. Harjoitetaan oppilaiden kykyä käyttää puheen ja kokonaisilmaisun keinoja (kehon, äänen, tilan ja ajan keinoja) itseilmaisussa. Harjoitellaan valmisteltujen puhe-esitysten pitämistä.

S3 Tekstien tuottaminen

Tuotetaan erityisesti pohtivia, kanta-aottavia ja ohjaavia tekstejä tekstilajivalikoimaa laajentaen ja ohjataan käyttämään sanastoa, fraseologiaa ja kieliopillisia rakenteita monipuolisesti (mm. infiniittiset rakenteet tiiviin ilmaisun keinoina). Vakiinnutetaan kirjoittamisprosessin eri vaiheiden hallintaa sekä erilaisten tietolähteiden käyttöä. Harjoitellaan eri tyylilajeja ja rekistereitä sekä erilaisia tapoja ilmaista persoonaa ja aikaa johdonmukaisesti tekstissä. Opitaan valitsemaan tekstiin sopivat ilmaisutavat.

S5 Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena

Tuetaan eri tiedonalojen tekstien lukemisen, kirjoittamisen, kuuntelemisen ja puhumisen taitoja. Vertaillaan arkikieltä ja eri tiedonalojen tapoja käyttää kieltä. Vahvistetaan tieto- ja viestintäteknologian käyttötaitoja tiedonhankinnassa, oppimisessa ja oman oppimisen arvioinnissa. Syvennetään oppilaan taitoa käyttää omaa äidinkieltään ja muita osaamiaan kieliä kaiken oppimisen tukena.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T3	S1	L2
T7	S3	L2, L3
T11	S5	L1, L2, L7
T12	S5	L1, L4, L6
T13	S5	L1, L5, L6

Vuosiluokan tavoitteet

T3 kannustaa oppilasta kehittämään esiintymistaitojaan ja taitoaan ilmaista itseään erilaisissa tilanteissa tavoitteellisesti ja erilaisia ilmaisukeinoja hyödyntäen

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Esiintymistaidot	Oppilas osaa valmistella itsenäisesti esityksen ja osaa esiintyä ja ilmaista itseään tilanteen mukaisesti.

T7 auttaa oppilasta vakiinnuttamaan kirjoitetun yleiskielen normien ja eri tekstilajeissa tarvittavan sanaston ja kieliopillisten rakenteiden hallintaa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kirjoitetun kielen hallinta	Oppilas tuottaa ymmärrettäviä ja koherentteja tekstejä, tuntee pääosin kirjoitetun kielen perussäännöt ja soveltaa niitä kirjoittaessaan.

T11 ohjata oppilasta vakiinnuttamaan myönteistä käsitystä itsestään viestijänä, lukijana, tekstien tuottajana sekä kielenoppijana, ohjata häntä näkemään ja vertaamaan erilaisia oppimistyyliä ja tapoja sekä oppimaan muilta

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Viestijäkuvan kehittyminen ja oman kielenoppimisen reflektointi	Viestijäkuvan kehittymistä ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilas tunnistaa omat vahvuutensa ja kehittämiskohteensa kielenoppijana ja osaa asettaa itselleen oppimistavoitteita.

T12 ohjata oppilasta havainnoimaan, miten kieltä käytetään eri tiedonaloilla

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Eri tiedonalojen kielen havainnointi	Oppilas tunnistaa eri tiedonalojen tapoja käyttää kieltä.

T13 kannustaa oppilasta kehittämään tiedonhankintataitoja, oman työskentelyn suunnittelua, jäsentämistä ja arviointia itsenäisesti ja ryhmässä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tiedonhankinta sekä oman työskentelyn suunnittelu, jäsentäminen ja arvioiminen	Oppilas osaa etsiä tietoa monipuolisesti eri lähteistä sekä pystyy suunnittelemaan, jäsentämään ja arvioimaan työskentelyään itsenäisesti ja ryhmän jäsenenä.

Vuosiluokka 8

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen

Harjoitellaan muodollisempia vuorovaikutustilanteita, argumentointia, selostamista, referointia sekä puhe-esityksen pitämistä ja havainnollistamista. Vahvistetaan taitoja työskennellä keskustellen erilaisten aiheiden ja tekstien parissa. Tutkitaan ja käytetään kieltä osana toimintaa: kussakin toiminnassa tarvittavat kiteytyneet fraasit ja ilmaukset, tuttavallisuuden ja muodollisuuden ilmaiseminen, modaalisuus sekä vahvistaminen ja pehmentäminen mielipiteen ilmaisussa, tiivistämisen keinot ja toisen puheeseen viittaaminen. Harjoitellaan kriittistä suhtautumista kuultuun sekä kuullun käyttöä oman ilmaisun mallina. Harjoitetaan oppilaiden kykyä käyttää puheen ja kokonaisilmaisun keinoja (kehon, äänen, tilan ja ajan keinoja) itseilmaisussa. Harjoitellaan valmisteltujen puhe-esitysten pitämistä.

S2 Tekstien tulkitseminen

Syvennetään opiskelun, yhteiskunnan ja kulttuurin kannalta merkityksellisten tekstien monipuolista lukemista ja analysointia. Tekstejä tarkastellaan niissä esiintyvien arvojen, ideologioiden ja vaikuttamiskeinojen kannalta (näkökulman, lauseen rakenteen, henkilöiden ja asioiden nimeämisen, kielikuvien ja ironian vaikutus tekstin tulkintaan). Vakiinnutetaan lukustrategioiden joustavaa soveltamista ja laajennetaan sana- ja käsitevarantoa. Harjoitellaan erittelemään erityisesti pohtivien, kantaa ottavien ja ohjaavien tekstilajien kielellisiä piirteitä sekä tunnistamaan kirjallisuuden tyylivirtauksia teksteissä. Harjoitellaan omien ja muiden tekstien analysointia, palautteen antoa ja vastaanottamista.

S3 Tekstien tuottaminen

Tuotetaan erityisesti pohtivia, kantaottavia ja ohjaavia tekstejä tekstilajivalikoimaa laajentaen ja ohjataan käyttämään sanastoa, fraseologiaa ja kieliopillisia rakenteita monipuolisesti (mm. infiniittiset rakenteet tiiviin ilmaisun keinoina). Vakiinnutetaan kirjoittamisprosessin eri vaiheiden hallintaa sekä erilaisten tietolähteiden käyttöä. Harjoitellaan eri tyylilajeja ja rekistereitä sekä erilaisia tapoja ilmaista persoonaa ja aikaa johdonmukaisesti tekstissä. Opitaan valitsemaan tekstiin sopivat ilmaisutavat.

S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen

Tutkitaan tekstejä ja tehdään päätelmiä kielen merkityksistä, rakenteista (lauseenjäsennys, modaalisuus, rektio) ja kielellisten valintojen vaikutuksesta tekstin sävyyn. Vertaillaan suomea oppilaille tuttuihin kieliin ja tutkitaan, miten kielet vaikuttavat toisiinsa. Tutustutaan Suomen kielitilanteeseen ja kielen kehityksen päävaiheisiin. Tutustutaan kirjallisuuteen, elokuvaan, teatteriin ja mediakulttuuriin. Vahvistetaan kulttuurisen monimuotoisuuden ymmärrystä vertailemalla kulttuurisia kokemuksia eri puolilta maailmaa ja eri aikoina. Tutkitaan kriittisesti median toimintatapoja omassa elämässä ja yhteiskunnassa.

S5 Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena

Tuetaan eri tiedonalojen tekstien lukemisen, kirjoittamisen, kuuntelemisen ja puhumisen taitoja. Vertaillaan arkikieltä ja eri tiedonalojen tapoja käyttää kieltä. Vahvistetaan tietojen viestintäteknologian käyttötaitoja tiedonhankinnassa, oppimisessa ja oman oppimisen arvioinnissa. Syvennetään oppilaan taitoa käyttää omaa äidinkieltään ja muita osaamiaan kieliä kaiken oppimisen tukena.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T2	S1	L2, L4, L5
T3	S1	L2
T5	S2	L1, L2, L4
T6	S3	L1, L2, L4
T8	S4	L4
T11	S5	L1, L2, L7
T12	S5	L1, L4, L6
T13	S5	L1, L5, L6

Vuosiluokan tavoitteet

T2 ohjata oppilasta syventämään muodollisten puhetilanteiden, opetuspuheen ja median puhuttujen tekstien ymmärtämistaitoja

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ymmärtämistaidot vuorovaikutustilanteissa	Oppilas ymmärtää muodollisia puhetilanteita, opetuspuhetta ja mediaa.

T3 kannustaa oppilasta kehittämään esiintymistaitojaan ja taitoaan ilmaista itseään erilaisissa tilanteissa tavoitteellisesti ja erilaisia ilmaisukeinoja hyödyntäen

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Esiintymistaidot	Oppilas osaa valmistella itsenäisesti esityksen ja osaa esiintyä ja ilmaista itseään tilanteen mukaisesti.

T5 ohjata oppilasta kriittiseen tekstien tulkintaan itsenäisesti ja ryhmässä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tekstien tulkinta	Oppilas osaa tehdä tekstistä päätelmiä ja kriittisiä kysymyksiä.

T6 ohjata oppilasta vahvistamaan taitoa suunnitella, tuottaa ja muokata tekstejä itsenäisesti ja ryhmässä sekä hyödyntämään eri tekstilajeja omien tekstien malleina ja lähteinä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tekstilajitaidot tekstien tuottamisessa	Oppilas hyödyntää tekstien kirjallisessa ja suullisessa tuottamisessa tietoa kertovan, kuvaavan, ohjaavan, kantaa ottavan ja pohtivan tekstin tekstilajipiirteistä.

T8 ohjata oppilasta syventämään kielitietoisuuttaan ja kiinnostumaan kielen ilmiöistä, auttaa oppilasta tunnistamaan kielen rakenteita, eri rekistereitä, tyylipiirteitä ja sävyjä ja ymmärtämään kielellisten valintojen merkityksiä ja seurauksia

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kielitietoisuuden kehittyminen	Oppilas osaa kuvailla tekstien kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä, pohtii niiden merkityksiä ja osaa kuvailla eri rekisterien ja tyylien välisiä eroja.

T11 ohjata oppilasta vakiinnuttamaan myönteistä käsitystä itsestään viestijänä, lukijana, tekstien tuottajana sekä kielenoppijana, ohjata häntä näkemään ja vertaamaan erilaisia oppimistyyliä ja tapoja sekä oppimaan muilta

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Viestijäkuvan kehittyminen ja oman kielenoppimisen reflektointi	Viestijäkuvan kehittymistä ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilas tunnistaa omat vahvuutensa ja kehittämiskohteensa kielenoppijana ja osaa asettaa itselleen oppimistavoitteita.

T12 ohjata oppilasta havainnoimaan, miten kieltä käytetään eri tiedonaloilla

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Eri tiedonalojen kielen havainnointi	Oppilas tunnistaa eri tiedonalojen tapoja käyttää kieltä.

T13 kannustaa oppilasta kehittämään tiedonhankintataitoja, oman työskentelyn suunnittelua, jäsentämistä ja arviointia itsenäisesti ja ryhmässä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tiedonhankinta sekä oman työskentelyn suunnittelu, jäsentäminen ja arvioiminen	Oppilas osaa etsiä tietoa monipuolisesti eri lähteistä sekä pystyy suunnittelemaan, jäsentämään ja arvioimaan työskentelyään itsenäisesti ja ryhmän jäsenenä.

Vuosiluokka 9

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen

Harjoitellaan muodollisempia vuorovaikutustilanteita, argumentointia, selostamista, referointia sekä puhe-esityksen pitämistä ja havainnollistamista. Vahvistetaan taitoja työskennellä keskustellen erilaisten aiheiden ja tekstien parissa. Tutkitaan ja käytetään kieltä osana toimintaa: kussakin toiminnassa tarvittavat kiteytyneet fraasit ja ilmaukset, tuttavallisuuden ja muodollisuuden ilmaiseminen, modaalisuus sekä vahvistaminen ja pehmentäminen mielipiteen ilmaisussa, tiivistämisen keinot ja toisen puheeseen viittaaminen. Harjoitellaan kriittistä suhtautumista kuultuun sekä kuullun käyttöä oman ilmaisun mallina. Harjoitetaan oppilaiden kykyä käyttää puheen ja kokonaisilmaisun keinoja (kehon, äänen, tilan ja ajan keinoja) itseilmaisussa. Harjoitellaan valmisteltujen puhe-esitysten pitämistä.

S2 Tekstien tulkitseminen

Syvennetään opiskelun, yhteiskunnan ja kulttuurin kannalta merkityksellisten tekstien monipuolista lukemista ja analysointia. Tekstejä tarkastellaan niissä esiintyvien arvojen, ideologioiden ja vaikuttamiskeinojen kannalta (näkökulman, lauseen rakenteen, henkilöiden ja asioiden nimeämisen, kielikuvien ja ironian vaikutus tekstin tulkintaan). Vakiinnutetaan lukustrategioiden joustavaa soveltamista ja laajennetaan sana- ja käsitevarantoa. Harjoitellaan erittelemään erityisesti pohtivien, kantaa ottavien ja ohjaavien tekstilajien kielellisiä piirteitä sekä tunnistamaan kirjallisuuden tyylivirtauksia teksteissä. Harjoitellaan omien ja muiden tekstien analysointia, palautteen antoa ja vastaanottamista.

S3 Tekstien tuottaminen

Tuotetaan erityisesti pohtivia, kantaaottavia ja ohjaavia tekstejä tekstilajivalikoimaa laajentaen ja ohjataan käyttämään sanastoa, fraseologiaa ja kieliopillisia rakenteita monipuolisesti (mm. infiniittiset rakenteet tiiviin ilmaisun keinoina). Vakiinnutetaan kirjoittamisprosessin eri vaiheiden hallintaa sekä erilaisten tietolähteiden käyttöä. Harjoitellaan eri tyylilajeja ja rekistereitä sekä erilaisia tapoja ilmaista persoonaa ja aikaa johdonmukaisesti tekstissä. Opitaan valitsemaan tekstiin sopivat ilmaisutavat.

S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen

Tutkitaan tekstejä ja tehdään päätelmiä kielen merkityksistä, rakenteista (lauseenjäsennys, modaalisuus, rektio) ja kielellisten valintojen vaikutuksesta tekstin sävyyn. Vertaillaan suomea oppilaille tuttuihin kieliin ja tutkitaan, miten kielet vaikuttavat toisiinsa. Tutustutaan Suomen kielitilanteeseen ja kielen kehityksen päävaiheisiin. Tutustutaan kirjallisuuteen, elokuvaan, teatteriin ja mediakulttuuriin. Vahvistetaan kulttuurisen monimuotoisuuden ymmärrystä vertailemalla kulttuurisia kokemuksia eri puolilta maailmaa ja eri aikoina. Tutkitaan kriittisesti median toimintatapoja omassa elämässä ja yhteiskunnassa.

S5 Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena

Tuetaan eri tiedonalojen tekstien lukemisen, kirjoittamisen, kuuntelemisen ja puhumisen taitoja. Vertaillaan arkikieltä ja eri tiedonalojen tapoja käyttää kieltä. Vahvistetaan tietojen ja viestintäteknologian käyttötaitoja tiedonhankinnassa, oppimisessa ja oman oppimisen arvioinnissa. Syvennetään oppilaan taitoa käyttää omaa äidinkieltään ja muita osaamiaan kieliä kaiken oppimisen tukena.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1	L1, L2, L4
T3	S1	L2
T4	S2	L1, L2, L4
T6	S3	L1, L2, L4
T9	S4	L2
T10	S4	L2
T11	S5	L1, L2, L7
T12	S5	L1, L4, L6
T13	S5	L1, L5, L6

Vuosiluokan tavoitteet

T1 rohkaista oppilasta kehittämään taitoaan toimia tavoitteellisesti, eettisesti ja vuorovaikutussuhdetta rakentaen koulun ja yhteiskunnan vuorovaikutustilanteissa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Vuorovaikutustaidot	Oppilas osaa toimia vuorovaikutustilanteissa rakentavasti.

T3 kannustaa oppilasta kehittämään esiintymistaitojaan ja taitoaan ilmaista itseään erilaisissa tilanteissa tavoitteellisesti ja erilaisia ilmaisukeinoja hyödyntäen

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Esiintymistaidot	Oppilas osaa valmistella itsenäisesti esityksen ja osaa esiintyä ja ilmaista itseään tilanteen mukaisesti.

T4 ohjata oppilasta hyödyntämään tekstilajitietoutta tekstien tulkinnassa, laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan, käyttämään tehokkaasti lukustrategioita ja päättämään tekstin merkityksiä tekstuaalisten, sanastollisten ja kieliopillisten vihjeiden perusteella

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tekstilajitaidot tekstien tulkinnassa	Oppilas osaa tarkastella tekstejä kriittisesti ja tunnistaa tekstilajeja. Oppilas osaa kuvailla kertovan, kuvaavan, ohjaavan, kantaa ottavan ja pohtivan tekstin tekstilajipiirteitä tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen. Oppilas ymmärtää, että teksteillä on erilaisia tavoitteita ja tarkoituksia.

T6 ohjata oppilasta vahvistamaan taitoa suunnitella, tuottaa ja muokata tekstejä itsenäisesti ja ryhmässä sekä hyödyntämään eri tekstilajeja omien tekstien malleina ja lähteinä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tekstilajitaidot tekstien tuottamisessa	Oppilas hyödyntää tekstien kirjallisessa ja suullisessa tuottamisessa tietoa kertovan, kuvaavan, ohjaavan, kantaa ottavan ja pohtivan tekstin tekstilajipiirteistä.

T9 innostaa oppilasta tutustumaan kirjallisuuden lajeihin, suomalaiseen kirjallisuuteen, sen historiaan ja yhteyksiin maailmankirjallisuuteen sekä ohjata tunnistamaan tekstin suhteita toisiin teksteihin

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kirjallisuuden ja sen vaiheiden tuntemus	Oppilas tuntee suomalaista kirjallisuutta, osaa nimetä sen tärkeimpiä vaiheita ja sen yhteyksiä maailmankirjallisuuteen.

T10 auttaa oppilasta avartamaan kulttuurinäkemyksensä ja erittelemään koulun ja yhteiskunnan monikielisyyttä ja kulttuurista monimuotoisuutta sekä tunnistamaan kulttuurien samanlaisuuksia ja erilaisten ilmiöiden kulttuurisidonnaisuutta

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kulttuuritietoisuuden kehittyminen	Oppilas osaa kuvailla kulttuurin monimuotoisuutta ja perustella yhteiskunnan monikielisyyden merkitystä.

T11 ohjata oppilasta vakiinnuttamaan myönteistä käsitystä itsestään viestijänä, lukijana, tekstien tuottajana sekä kielenoppijana, ohjata häntä näkemään ja vertaamaan erilaisia oppimistyyliä ja tapoja sekä oppimaan muilta

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Viestijäkuvan kehittyminen ja oman kielenoppimisen reflektointi	Viestijäkuvan kehittymistä ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilas tunnistaa omat vahvuutensa ja kehittämiskohteensa kielenoppijana ja osaa asettaa itselleen oppimistavoitteita.

T12 ohjata oppilasta havainnoimaan, miten kieltä käytetään eri tiedonaloilla

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Eri tiedonalojen kielen havainnointi	Oppilas tunnistaa eri tiedonalojen tapoja käyttää kieltä.

T13 kannustaa oppilasta kehittämään tiedonhankintataitoja, oman työskentelyn suunnittelua, jäsentämistä ja arviointia itsenäisesti ja ryhmässä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tiedonhankinta sekä oman työskentelyn suunnittelu, jäsentäminen ja arvioiminen	Oppilas osaa etsiä tietoa monipuolisesti eri lähteistä sekä pystyy suunnittelemaan, jäsentämään ja arvioimaan työskentelyään itsenäisesti ja ryhmän jäsenenä.

Suomen kieli ja kirjallisuus Kemijärvellä

Oppimäärän erityinen tehtävä

Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän erityisenä tehtävänä on kehittää oppilaiden suomen kielen, moniluku- sekä vuorovaikutustaitoja ja tutustuttaa kirjallisuuteen ja kulttuuriin. Opetus tukee oppilaiden monilukutaidon, kielitietoisuuden ja kielellisen identiteetin rakentumista. Opetuksessa ohjataan oppilaita ymmärtämään suomen kielen, kirjallisuuden ja muun kulttuurin merkitystä ja asemaa monikulttuurisessa ja monikielisessä yhteiskunnassa. Oppilaita ohjataan huomaamaan koulun ulkopuolella opitun kieli-, media- ja kulttuuritietouden merkitys suomen kielen oppimisen tukena.

Opetuksessa otetaan huomioon suomen ja ruotsin kielten asema kansalliskielinä ja suomen asema enemmistökielenä ja pääasiallisena opetuksen kielenä. Suomen kieli on paitsi opetuksen kohde myös väline muiden oppiaineiden opiskelussa, ja opetuksessa vahvistuvat keskeiset oppimaan oppimisen ja ajattelun taidot. Tehdään yhteistyötä suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän ja muiden äidinkieli ja kirjallisuus -oppimäärien kanssa.

Oppimäärän tehtävä vuosiluokilla 7-9

Vuosiluokilla 7–9 erityisenä tehtävänä on monipuolistaa oppimaan oppimisen ja vuorovaikutuksen taitoja ja monilukutaitoa. Oppilaiden kielitietoutta, tekstimaailmaa ja kulttuurintuntemusta laajennetaan. Opetuksessa ohjataan tilanteeseen sopivaan kielenkäyttöön, ilmaisuun ja viestintään eri ympäristöissä. Jatko-opinnoissa ja työelämässä tarvittavat kielelliset ja vuorovaikutusvalmiudet otetaan huomioon. Kirjallisuudenopetuksessa kannustetaan elämykselliseen ja monipuoliseen lukemiseen.

Äidinkielen ja kirjallisuus -oppiaineen oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Tavoitteena on rakentaa yhteisöllinen ja oppimaan oppimisen taitojen kehittymistä edistävä oppimisympäristö, joka tarjoaa runsaasti kielellisiä virikkeitä sekä mahdollisuuksia etsiä, käyttää ja tuottaa tietoa laajoistakin tekstikokonaisuuksista myös monimediaisissa ympäristöissä. Äidinkielen oppimisympäristöön kuuluu myös koulun ulkopuolinen kulttuuri- ja mediatarjonta. Työtavat valitaan niin, että luetun ymmärtämisen strategioiden hallinta vahvistuu ja tekstin tuottamisen prosessit sujuvoituvat. Tekstejä tuotetaan yksin ja yhdessä myös viestintäteknologiaa hyödyntäen. Opetusta eheytetään prosessi- ja projektityöskentelyn avulla ja valitaan työtavat niin, että oppiaineen sisältöalueet integroituvat luontevasti toisiinsa. Draamaa integroidaan eri sisältöalueiden, erityisesti kirjallisuuden, ja muiden oppiaineiden opetukseen. Äidinkielen ja kirjallisuuden opetus integroituu luontevasti esimerkiksi vieraiden kielten, historian, maantiedon ja kuvataiteen opetukseen. Jokaisen oppilaan viestijäkuvaa vahvistetaan vuorovaikutusharjoituksin.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa vuosiluokilla 7-9

Opetuksen tavoitteena on tukea oppilaiden koulussa ja koulun ulkopuolella tapahtuvaa oppimista auttamalla häntä löytämään ja käyttämään itselleen sopivia opiskelustrategioita sekä tunnistamaan omia vahvuuksiaan. Oppilaita ohjataan löytämään ja valitsemaan itseään kiinnostavaa ja omalle lukutaidolle ja -tavalle soveltuvia tekstejä monimuotoisten tekstien joukosta ja kannustetaan kirjallisuuden ja muiden tekstien omaehtoiseen lukemiseen. Oppilaita ohjataan myös turvalliseen ja vastuulliseen mediaympäristössä toimimiseen. Vuorovaikutustaitojen ja tekstien tuottamistaitojen kehittämiseksi annetaan yksilöllistä ohjausta ja palautetta. Oppilaat saavat ohjausta ja tukea mahdollisissa kielellisissä oppimisvaikeuksissa, käsitteiden oppimisessa ja ajatusten kielentämisessä. Myös kielellisesti lahjakkaita tuetaan esimerkiksi lukuhaasteiden ottamisessa ja itselleen soveltuvien työtapojen löytämisessä ja tavoitteiden asettamisessa. Tekstit ja työtavat valitaan niin, että oppilaiden yhdenvertaisuus ja sukupuolten tasa-arvo toteutuu.

Oppilaan oppimisen arviointi äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa vuosiluokilla 7-9

Vuosiluokilla 7-9 oppilaan oppimisen arviointi on monipuolista, ohjaavaa ja kannustavaa. Kannustava ja rakentava palaute tukee oppilaiden motivaation rakentamista ja kielellisten valmiuksien kehittymistä sekä auttaa oppilaita löytämään omat vahvuutensa. Oppilaille annetaan säännöllisesti tietoa oppimisen edistymisestä ja suoriutumisesta suhteessa tavoitteisiin. Arviointi nivotaan kiinteäksi osaksi oppimisprosessia. Oppimista tukevan ja erittelevän palautteen avulla oppilaita autetaan tulemaan tietoisiksi omista taidoistaan, tiedoistaan ja työskentelyprosesseistaan ja annetaan välineitä niiden kehittämiseen. Vuosiluokilla 7–9 opetuksen kaikki neljä tavoitealuetta ovat oppilaiden oppimisen arvioinnissa yhtä tärkeitä. Niiden arviointi perustuu monipuolisiin suullisiin ja kirjallisiin näyttöihin sekä opettajan havaintoihin erilaisissa kielenkäyttö- ja tekstianalyysitilanteissa. Oppilailla tulee olla mahdollisuus osoittaa osaamistaan monipuolisesti. Itsearviointiin lisäksi harjoitellaan vertaisarviointia.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona oppiaineen opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena. Päättöarvioinnilla määritellään, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen taso asianomaisen oppimäärän valtakunnallisiin päättöarvioinnin kriteereihin. Osaaminen oppiaineessa kehittyy kumulatiivisesti. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki valtakunnalliset päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle vastaava tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin kriteerien määrittämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Vuosiluokka 7

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen

Vahvistetaan taitoa toimia erilaisissa, myös koulun ulkopuolisissa, vuorovaikutustilanteissa ja havainnoidaan omasta ja muiden viestinnästä syntyviä vaikutelmia ja merkityksiä. Harjoitellaan kuuntelemisen ja puhumisen taitoja ideointi-, väittely-, neuvottelu- ja ongelmanratkaisutilanteissa. Tehdään havaintoja viestintätilanteille tyypillisistä kielen keinoista ja omaksutaan niitä osaksi omaa kielenkäyttöä. Tutustutaan teatteriin taidemuotona ja teatteri-ilmaisun keinoin draaman toimintamuotojen avulla. Harjoitetaan oppilaiden kykyä käyttää puheen ja kokonaisilmaisun keinoja itseilmaisussa. Harjoitellaan valmisteltujen puhe-esitysten pitämistä sekä havainnollistamista. Harjoitellaan arvioimaan omia vuorovaikutustaitoja ja viestintätapoja ja havaitsemaan niiden kehittämiskohteita.

S2 Tekstien tulkitseminen

Tekstien tulkinnan taitoja syvennetään lukemalla ja tutkimalla fiktiivisiä, media- ja asiatekstejä eri muodoissaan: kaunokirjallisuutta, tietokirjallisuutta sekä erilaisia painetun, sähköisen ja audiovisuaalisen median tekstejä. Syvennetään tekstin ymmärtämisen strategioita ja seurataan lukutaidon kehittymistä. Tutustutaan erilaisiin pohtiviin ja kantaa ottaviin teksteihin sekä niiden vaikutuskeinoihin ja keskeisiin kielellisiin piirteisiin, kuten mielipiteen ja faktan erottamiseen, suostuttelun, varmuusasteiden, asenteiden ja affektiivisuuden ilmaisuun, henkilöön viittaamiseen suoriin ja epäsuoriin keinoihin, referointiin, asioiden välisten suhteiden osoittamiseen perustelukeinoihin ja retorisiin keinoihin. Tutustutaan kuvaa, ääntä ja kirjoitusta yhdistäviin teksteihin ja niiden ilmaisutapoihin. Pohditaan tekstien tarkoitusperiä ja kohderyhmiä ja esitetään kriittisen lukijan kysymyksiä. Eläydytään luettuun, reflektoidaan omaa elämää luetun avulla ja jaetaan lukukokemuksia. Laajennetaan lukuharrastusta nuortenkirjallisuudesta yleiseen kauno- ja tietokirjallisuuteen. Harjoitellaan kirjallisuuden analyysi- ja tulkintataitoja ja lisätään käsitteiden käyttöä tekstien tarkastelussa ja vertailussa. Tunnistetaan ja tulkitaan kielen kuvallisuutta ja symboliikkaa ja syvennetään fiktion kielen ja kerronnan keinojen tuntemusta. Tutustutaan tiedonhaun vaiheisiin, erilaisiin tietolähteisiin ja arvioidaan niiden luotettavuutta.

S3 Tekstien tuottaminen

Tuotetaan fiktiivisiä ja ei-fiktiivisiä tekstejä eri muodoissaan: kielellisinä, visuaalisina, audiovisuaalisina ja verkkoteksteinä. Harjoitellaan tekstien tuottamista vaiheittain. Annetaan ja vastaanotetaan palautetta tekstin tuottamisen eri vaiheissa. Perehdytään erityyppisten tekstien tavoitteisiin ja arviointikriteereihin. Opiskellaan kertoville, kuvaaville, ohjaaville ja erityisesti pohtiville ja kantaa ottaville teksteille tyypillisiä tekstuaalisia, visuaalisia ja kielellisiä piirteitä ja hyödynnetään tätä tietoa tuottaessa omia tekstejä. Harjoitellaan tekstien kohdentamista ja kielen ja muiden ilmaisutapojen mukauttamista eri kohderyhmille ja eri tarkoituksiin sopiviksi. Tutkitaan kirjoitettujen tekstien elementtejä, sekä hyödynnetään tätä tietoa omista teksteistä. Syvennetään ymmärrystä kirjoitetun yleiskielen piirteistä: hahmotetaan kappaleiden, virkkeiden ja lauseiden rakenteita (erilaiset kappalerakenteet, pää- ja sivulauseet, lauseenvastikkeet, lauseenjäsenet, lauseke) ja opitaan käyttämään asioiden välisten suhteiden ilmaisukeinoja sekä ilmaisemaan viittaussuhteita. Tarkastellaan erilaisia ajan ja suhtautumisen ilmaisutapoja, sekä harjoitellaan niiden käyttöä omista teksteistä. Tutkitaan sanastoon liittyviä rekisteri- ja tyylipiirteitä ja opitaan valitsemaan kuhunkin tekstiin sopivat ilmaisutavat. Opitaan käyttämään kirjoitetun yleiskielen konventioita omien tekstien tuottamisessa ja muokkauksessa. Vahvistetaan opiskelussa tarvittavien tekstien tuottamisen taitoja, kuten referoimista, tiivistämistä, muistiinpanojen tekoa ja lähteiden käyttöä. Perehdytään tekijänoikeuksiin ja noudatetaan tekijänoikeuksia omia tekstejä tuottaessa.

Sanaluokat, nominien ja verbin taivutus, kielenhuollon perusteet.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T3	S1	L1, L2, L3, L7
T5	S2	L1, L2, L4
T8	S2	L2, L4, L5, L6
T12	S3	L2, L4, L5, L6
T14	S3	L2, L4, L5, L6

Vuosiluokan tavoitteet

T3 ohjata oppilasta monipuolistamaan taitojaan ilmaista itseään erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa, myös draaman keinoin.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kokonaisilmaisun ja esiintymisen taidot	Oppilas osaa ilmaista itseään ja käyttää tavoitteen ja tilanteen mukaisesti kokonaisilmaisun keinoja. Oppilas osaa esittää sekä spontaanin että valmistellun puheenvuoron tai puhe-esityksen ja ottaa esittäessään huomioon yleisönsä ja käyttää joitakin havainnollistamisen keinoja.

T5 ohjata oppilasta kehittämään tekstien ymmärtämisessä, tulkinnassa ja analysoimisessa tarvittavia strategioita ja metakognitiivisia taitoja sekä taitoa arvioida oman lukemisensa kehittämistarpeita

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tekstinymmärtämisen strategiat	Oppilas osaa käyttää tekstinymmärtämisen strategioita itsenäisesti. Oppilas osaa arvioida omaa lukutaitoaan ja nimetä kehittämiskohteita.

T8 kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan arvioida erilaisista lähteistä hankkimaansa tietoa ja käyttämään sitä tarkoituksenmukaisella tavalla

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tiedonhankintataidot ja lähdekriittisyys	Oppilas osaa nimetä tiedonhaun keskeiset vaiheet ja tietää, mistä ja miten tietoa voidaan hakea. Oppilas osaa arvioida tietojen käytettävyyttä ja lähteiden luotettavuutta.

T12 ohjata oppilasta vahvistamaan tekstin tuottamisen prosesseja, tarjota oppilaalle tilaisuuksia tuottaa tekstiä yhdessä muiden kanssa sekä rohkaista oppilasta vahvistamaan taitoa antaa ja ottaa vastaan palautetta sekä arvioida itseään tekstin tuottajana

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tekstien tuottamisen prosessien hallinta	Oppilas osaa nimetä tekstien tuottamisen prosessin vaiheita ja osaa työskennellä niiden mukaisesti sekä yksin että ryhmässä. Oppilas antaa ja vastaanottaa palautetta teksteistä ja osaa arvioida omia tekstintuottamisen taitojaan ja nimetä niiden kehittämiskohteita.

Sanaluokat, nominien ja verbin taivutus, kielenhuollon perusteet.

T14 harjaannuttaa oppilasta vahvistamaan tiedon hallinnan ja käyttämisen taitoja ja monipuolistamaan lähteiden käyttöä ja viittaustapojen hallintaa omassa tekstissä sekä opastaa oppilasta toimimaan eettisesti verkossa yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tiedon esittäminen, hallinta ja eettinen viestintä	Oppilas osaa käyttää omassa teksteissään muualta hankittua tietoa. Oppilas osaa tehdä muistiinpanoja, tiivistää hankkimaansa tietoa ja käyttää lähteitä omassa tekstissään. Oppilas noudattaa tekijänoikeuksia ja osaa merkitä lähteet.

Sanaluokat, nominien ja verbin taiputus, kielenhuollon perusteet.

Vuosiluokka 8

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen

Vahvistetaan taitoa toimia erilaisissa, myös koulun ulkopuolisissa, vuorovaikutustilanteissa ja havainnoidaan omasta ja muiden viestinnästä syntyviä vaikutelmia ja merkityksiä. Harjoitellaan kuuntelemisen ja puhumisen taitoja ideointi-, väittely-, neuvottelu- ja ongelmanratkaisutilanteissa. Tehdään havaintoja viestintätilanteille tyypillisistä kielen keinoista ja omaksutaan niitä osaksi omaa kielenkäyttöä. Tutustutaan teatteriin taidemuotona ja teatteri-ilmaisun keinoihin draaman toimintamuotojen avulla. Harjoitetaan oppilaiden kykyä käyttää puheen ja kokonaisilmaisun keinoja itseilmaisussa. Harjoitellaan valmisteltujen puhe-esitysten pitämistä sekä havainnollistamista. Harjoitellaan arvioimaan omia vuorovaikutustaitoja ja viestintätapoja ja havaitsemaan niiden kehittämiskohteita.

S2 Tekstien tulkitseminen

Tekstien tulkinnan taitoja syvennetään lukemalla ja tutkimalla fiktiivisiä, media- ja asiatekstejä eri muodoissaan: kaunokirjallisuutta, tietokirjallisuutta sekä erilaisia painetun, sähköisen ja audiovisuaalisen median tekstejä. Syvennetään tekstin ymmärtämisen strategioita ja seurataan lukutaidon kehittymistä. Tutustutaan erilaisiin pohtiviin ja kantaa ottaviin teksteihin sekä niiden vaikutuskeinoihin ja keskeisiin kielellisiin piirteisiin, kuten mielipiteen ja faktan erottamiseen, suostuttelun, varmuusasteiden, asenteiden ja affektiivisuuden ilmaisuun, henkilöön viittaamisen suoriin ja epäsuoriin keinoihin, referointiin, asioiden välisten suhteiden osoittamiseen perustelukeinoihin ja retorisiin keinoihin. Tutustutaan kuvaa, ääntä ja kirjoitusta yhdistäviin teksteihin ja niiden ilmaisutapoihin. Pohditaan tekstien tarkoitusperiä ja kohderyhmiä ja esitetään kriittisen lukijan kysymyksiä. Eläydytään luettuun, reflektoidaan omaa elämää luetun avulla ja jaetaan lukukokemuksia. Laajennetaan lukuharrastusta nuortenkirjallisuudesta yleiseen kauno- ja tietokirjallisuuteen. Harjoitellaan kirjallisuuden analyysi- ja tulkintataitoja ja lisätään käsitteiden käyttöä tekstien tarkastelussa ja vertailussa. Tunnistetaan ja tulkitaan kielen kuvallisuutta ja symboliikkaa ja syvennetään fiktion kielen ja kerronnan keinojen tuntemusta. Tutustutaan tiedonhaun vaiheisiin, erilaisiin tietolähteisiin ja arvioidaan niiden luotettavuutta.

S3 Tekstien tuottaminen

Tuotetaan fiktiivisiä ja ei-fiktiivisiä tekstejä eri muodoissaan: kielellisinä, visuaalisina, audiovisuaalisina ja verkkoteksteinä. Harjoitellaan tekstien tuottamista vaihteittain. Annetaan ja vastaanotetaan palautetta tekstin tuottamisen eri vaiheissa. Perehdytään erityyppisten tekstien

tavoitteisiin ja arviointikriteereihin. Opiskellaan kertoville, kuvaaville, ohjaaville ja erityisesti pohtiville ja kantaa ottaville teksteille tyypillisiä tekstuaalisia, visuaalisia ja kielellisiä piirteitä ja hyödynnetään tätä tietoa tuottaessa omia tekstejä. Harjoitellaan tekstien kohdentamista ja kielen ja muiden ilmaisutapojen mukauttamista eri kohderyhmille ja eri tarkoituksiin sopiviksi. Tutkitaan kirjoitettujen tekstien elementtejä, sekä hyödynnetään tätä tietoa omista teksteistä. Syvennetään ymmärrystä kirjoitetun yleiskielen piirteistä: hahmotetaan kappaleiden, virkkeiden ja lauseiden rakenteita (erilaiset kappalerakenteet, pää- ja sivulauseet, lauseenvastikkeet, lauseenjäsenet, lauseke) ja opitaan käyttämään asioiden välisten suhteiden ilmaisukeinoja sekä ilmaisemaan viittaussuhteita. Tarkastellaan erilaisia ajan ja suhtautumisen ilmaisutapoja, sekä harjoitellaan niiden käyttöä omista teksteistä. Tutkitaan sanastoon liittyviä rekisteri- ja tyylipiirteitä ja opitaan valitsemaan kuhunkin tekstiin sopivat ilmaisutavat. Opitaan käyttämään kirjoitetun yleiskielen konventioita omien tekstien tuottamisessa ja muokkauksessa. Vahvistetaan opiskelussa tarvittavien tekstien tuottamisen taitoja, kuten referoimista, tiivistämistä, muistiinpanojen tekoa ja lähteiden käyttöä. Perehdytään tekijänoikeuksiin ja noudatetaan tekijänoikeuksia omia tekstejä tuottaessa.

Modukset, lauseenjäsenet ja kielenhuollon perusteita.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T2	S1	L1, L2, L3, L7
T3	S1	L1, L2, L3, L7
T4		L1, L2, L6, L7
T6	S2	L1, L2, L4, L5
T9	S2	L1, L2, L4, L5
T11	S3	L2, L4, L5

Vuosiluokan tavoitteet

T2 kannustaa oppilasta monipuolistamaan ryhmäviestintätaitojaan ja kehittämään taitojaan perustella näkemyksiään sekä kielellisiä ja viestinnällisiä valintojaan

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Vuorovaikutus ryhmässä	Oppilas osaa ilmaista mielipiteensä ja perustella sen uskottavasti. Oppilas ottaa toisten näkemykset huomioon ja tekee yhteistyötä heidän kanssaan vuorovaikutustilanteissa.

T3 ohjata oppilasta monipuolistamaan taitojaan ilmaista itseään erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa, myös draaman keinoin.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kokonaisilmaisun ja esiintymisen taidot	Oppilas osaa ilmaista itseään ja käyttää tavoitteen ja tilanteen mukaisesti kokonaisilmaisun keinoja. Oppilas osaa esittää sekä spontaanin että valmistellun puheenvuoron tai puhe-esityksen ja ottaa esittäessään huomioon yleisönsä ja käyttää joitakin havainnollistamisen keinoja.

T4 kannustaa oppilasta syventämään viestijäkuvaansa niin, että hän oppii havainnoimaan omaa viestintäänsä, tunnistamaan vahvuuksiaan sekä kehittämisalueitaan erilaisissa, myös monimediaisissa viestintäympäristöissä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Vuorovaikutustaitojen kehittäminen	Oppilas osaa arvioida omia vuorovaikutustaitojaan saamansa palautteen pohjalta ja nimetä kehittämiskohteita.

T6 tarjota oppilaalle monipuolisia mahdollisuuksia valita, käyttää, tulkita ja arvioida monimuotoisia kaunokirjallisia, asia- ja mediatekstejä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tekstimaailman monipuolistuminen ja monilukutaito	Oppilas osaa käyttää ja tulkita ohjatusti erityyppisiä, monimuotoisia ja myös itselleen uudenlaisia tekstejä.

T9 kannustaa oppilasta laajentamaan kiinnostusta itselle uudenlaisia fiktiivisiä kirjallisuus- ja tekstilajityyppejä kohtaan ja monipuolistamaan luku-, kuuntelu- ja katselukokemuksiaan ja niiden jakamisen keinoja sekä syventämään ymmärrystä fiktion keinoista

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Fiktiivisten tekstien erittely ja tulkinta ja lukukokemusten jakaminen	Oppilas osaa tulkita fiktiivisiä tekstejä, käyttää keskeisimpiä käsitteitä puhuessaan teksteistä ja osaa liittää tekstit johonkin kontekstiin. Oppilas löytää itsenäisesti itselleen ja tilanteeseen sopivaa luettavaa, kuunneltavaa ja katseltavaa. Oppilas lukee useita kirjoja ja osaa jakaa lukukokemuksiaan.

T11 tarjota oppilaalle tilaisuuksia tuottaa kertovia, kuvaavia, ohjaavia ja erityisesti kantaa ottavia ja pohtivia tekstejä, myös monimediaisissa ympäristöissä, ja auttaa oppilasta valitsemaan kuhunkin tekstilajiin ja tilanteeseen sopivia ilmaisutapoja

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tekstilajien hallinta	Oppilas osaa ohjatusti tuottaa kertovia, kuvaavia, ohjaavia ja erityisesti pohtivia ja kantaa ottavia tekstejä ja käyttää niille tyypillisiä ilmaisutapoja.

Modukset, lauseenjäsenet ja kielenhuollon perusteita.

Vuosiluokka 9

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen

Vahvistetaan taitoa toimia erilaisissa, myös koulun ulkopuolisissa, vuorovaikutustilanteissa ja havainnoidaan omasta ja muiden viestinnästä syntyviä vaikutelmia ja merkityksiä. Harjoitellaan kuuntelemisen ja puhumisen taitoja ideointi-, väittely-, neuvottelu- ja ongelmanratkaisutilanteissa. Tehdään havaintoja viestintätilanteille tyypillisistä kielen keinoista ja omaksutaan niitä osaksi omaa kielenkäyttöä. Tutustutaan teatteriin taidemuotona ja teatteri-ilmaisun keinoihin draaman toimintamuotojen avulla. Harjoitetaan oppilaiden kykyä käyttää puheen ja kokonaisilmaisun keinoja itseilmaisussa. Harjoitellaan valmisteltujen puhe-esitysten pitämistä sekä havainnollistamista. Harjoitellaan arvioimaan omia vuorovaikutustaitoja ja viestintätapoja ja havaitsemaan niiden kehittämiskohteita.

S2 Tekstien tulkitseminen

Tekstien tulkinnan taitoja syvennetään lukemalla ja tutkimalla fiktiivisiä, media- ja asiatekstejä eri muodoissaan: kaunokirjallisuutta, tietokirjallisuutta sekä erilaisia painetun, sähköisen ja audiovisuaalisen median tekstejä. Syvennetään tekstin ymmärtämisen strategioita ja seurataan lukutaidon kehittymistä. Tutustutaan erilaisiin pohtiviin ja kantaa ottaviin teksteihin sekä niiden vaikutuskeinoihin ja keskeisiin kielellisiin piirteisiin, kuten mielipiteen ja faktan erottamiseen, suostuttelun, varmuusasteiden, asenteiden ja affektiivisuuden ilmaisuun, henkilöön viittaamiseen suoriin ja epäsuoriin keinoihin, referointiin, asioiden välisten suhteiden osoittamiseen perustelukeinoihin ja retorisiin keinoihin. Tutustutaan kuvaa, ääntä ja kirjoitusta yhdistäviin teksteihin ja niiden ilmaisutapoihin. Pohditaan tekstien tarkoitusperiä ja kohderyhmiä ja esitetään kriittisen lukijan kysymyksiä. Eläydytään luettuun, reflektoidaan omaa elämää luetun avulla ja jaetaan lukukokemuksia. Laajennetaan lukuharrastusta nuortenkirjallisuudesta yleiseen kauno- ja tietokirjallisuuteen. Harjoitellaan kirjallisuuden analyysi- ja tulkintataitoja ja lisätään käsitteiden käyttöä tekstien tarkastelussa ja vertailussa. Tunnistetaan ja tulkitaan kielen kuvallisuutta ja symboliikkaa ja syvennetään fiktion kielen ja kerronnan keinojen tuntemusta. Tutustutaan tiedonhaun vaiheisiin, erilaisiin tietolähteisiin ja arvioidaan niiden luotettavuutta.

S3 Tekstien tuottaminen

Tuotetaan fiktiivisiä ja ei-fiktiivisiä tekstejä eri muodoissaan: kielellisinä, visuaalisina, audiovisuaalisina ja verkkoteksteinä. Harjoitellaan tekstien tuottamista vaiheittain. Annetaan ja vastaanotetaan palautetta tekstin tuottamisen eri vaiheissa. Perehdytään erityyppisten tekstien tavoitteisiin ja arviointikriteereihin. Opiskellaan kertoville, kuvaaville, ohjaaville ja erityisesti pohtiville ja kantaa ottaville teksteille tyypillisiä tekstuaalisia, visuaalisia ja kielellisiä piirteitä ja hyödynnetään tätä tietoa tuottaessa omia tekstejä. Harjoitellaan tekstien kohdentamista ja kielen ja muiden ilmaisutapojen mukauttamista eri kohderyhmille ja eri tarkoituksiin sopiviksi. Tutkitaan kirjoitettujen tekstien elementtejä, sekä hyödynnetään tätä tietoa omissa teksteissä. Syvennetään ymmärrystä kirjoitetun yleiskielen piirteistä: hahmotetaan kappaleiden, virkkeiden ja lauseiden rakenteita (erilaiset kappalerakenteet, pää- ja sivulauseet, lauseenvastikkeet, lauseenjäsenet, lauseke) ja opitaan käyttämään asioiden välisten suhteiden ilmaisukeinoja sekä ilmaisemaan

viittaussuhteita. Tarkastellaan erilaisia ajan ja suhtautumisen ilmaisutapoja, sekä harjoitellaan niiden käyttöä omista teksteistä. Tutkitaan sanastoon liittyviä rekisteri- ja tyyli- ja opitaan valitsemaan kuhunkin tekstiin sopivat ilmaisutavat. Opitaan käyttämään kirjoitetun yleiskielen konventioita omien tekstien tuottamisessa ja muokkauksessa. Vahvistetaan opiskelussa tarvittavien tekstien tuottamisen taitoja, kuten referoimista, tiivistämistä, muistiinpanojen tekoa ja lähteiden käyttöä. Perehdytään tekijänoikeuksiin ja noudatetaan tekijänoikeuksia omia tekstejä tuottaessa.

S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen

Tutkitaan tekstejä ja niiden rakentamia merkityksiä ja käytetään käsitteitä, joiden avulla kieltä voidaan tarkastella. Tehdään tekstejä eritellen havaintoja kielen rakenteista, eri rekistereille ja tyyli- ja tyypillisistä piirteistä ja kielellisten valintojen vaikutuksesta tekstin tyyliin ja sävyyn. Tutustutaan Suomen kielitilanteeseen, kielten sukulaisuussuhteisiin, suomen sukukieliin ja suomen kielen vaihteluun ja vaiheisiin sekä kielen ohjailun periaatteisiin. Vertaillaan suomea oppilaille tuttuihin kieliin ja tutustutaan suomen kielelle tyypillisiin äänne-, muoto- ja lauserakenteen piirteisiin. Tutkitaan kielten vaikutusta toisiinsa sanaston ja nimistön tasolla. Tutustutaan kulttuurin käsitteeseen ja sen eri ilmenemismuotoihin, kuten kansanperinteeseen, elokuvaan, teatteriin, puhekulttuuriin ja mediakulttuurin eri muotoihin. Tarjotaan mahdollisuuksia tuottaa kulttuuria itse. Tutustutaan kirjallisuuden päälajeihin, joihinkin alalajeihin, keskeisiin tyylivirtauksiin ja sekä yleisen että suomalaisen kirjallisuuden vaiheisiin. Luetaan monipuolisesti nuortenkirjoja, klassikoita ja nykykirjallisuutta, myös tietokirjoja. Kannustetaan aktiiviseen ja monipuoliseen kirjaston tarjonnan hyödyntämiseen.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1	L2, L3, L6, L7
T3	S1	L1, L2, L3, L7
T7	S2	L1, L2, L4
T10	S3	L2, L4, L5, L7
T15	S4	L1, L2, L4
T16	S4	L1, L2, L4
T17	S4	L2, L4, L6, L7

Vuosiluokan tavoitteet

T1 ohjata oppilasta laajentamaan taitoaan toimia tavoitteellisesti, motivoituneesti, eettisesti ja rakentavasti erilaisissa viestintäympäristöissä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Vuorovaikutus erilaisissa viestintäympäristöissä	Oppilas osaa toimia tavoitteen mukaisesti erilaisissa viestintäympäristöissä ja -tilanteissa, osoittaa ymmärtävänsä muiden puheenvuoroja ja osaa tarkkailla oman viestintänsä vaikutuksia muihin.

T3 ohjata oppilasta monipuolistamaan taitojaan ilmaista itseään erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa, myös draaman keinoin.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kokonaisilmaisun ja esiintymisen taidot	Oppilas osaa ilmaista itseään ja käyttää tavoitteen ja tilanteen mukaisesti kokonaisilmaisun keinoja. Oppilas osaa esittää sekä spontaanin että valmistellun puheenvuoron tai puhe-esityksen ja ottaa esittäessään huomioon yleisönsä ja käyttää joitakin havainnollistamisen keinoja.

T7 ohjata oppilasta kehittämään erittelevää ja kriittistä lukutaitoa, harjaannuttaa oppilasta tekemään havaintoja teksteistä ja tulkitsemaan niitä tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen sekä vakiinnuttamaan ja laajentamaan sana- ja käsitevarantoa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tekstien erittely ja tulkinta	Oppilas osaa tarkastella tekstejä kriittisesti, tunnistaa tekstilajeja ja osaa kuvailla joitakin, pohtivien, kantaa ottavien ja ohjaavien tekstien kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen. Oppilas ymmärtää, että teksteillä on erilaisia tavoitteita ja tarkoituseriä.

T10 rohkaista oppilasta ilmaisemaan ajatuksiaan kirjoittamalla ja tuottamalla monimuotoisia tekstejä sekä auttaa oppilasta tunnistamaan omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan tekstin tuottajana

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ajatusten ilmaiseminen, tekstimaailman monipuolistuminen ja monilukutaito	Oppilas tuottaa ohjatusti myös itselleen uudenlaisia tekstejä, kokeilee erilaisia tapoja ja keinoja tuottaa tekstiä ja ilmaista näkemyksiään. Oppilas osaa kuvailla itseään tekstien tuottajana.

T15 ohjata oppilasta syventämään kielitietoisuuttaan ja kiinnostumaan kielen ilmiöistä, auttaa oppilasta tunnistamaan kielen rakenteita, eri rekistereitä, tyyli- ja sävyjä ja ymmärtämään kielellisten valintojen merkityksiä ja seurauksia

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kielitietoisuuden kehittyminen	Oppilas osaa kuvailla tekstien kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä, pohtia niiden merkityksiä ja kuvata eri rekisterien ja tyylien välisiä eroja.

T16 kannustaa oppilasta avartamaan kirjallisuus- ja kulttuurinäkemystään, tutustuttaa häntä kirjallisuuden historiaan ja nykykirjallisuuteen, kirjallisuuden eri lajeihin sekä auttaa

häntä pohtimaan kirjallisuuden ja kulttuurin merkitystä omassa elämässään, tarjota oppilaalle mahdollisuuksia luku- ja muiden kulttuurielämysten hankkimiseen ja jakamiseen

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kirjallisuuden tuntemuksen, kulttuuritietoisuuden ja lukuharrastuksen kehittyminen	Oppilas tuntee ja ymmärtää kulttuurin monimuotoisuutta sekä osaa kuvata omia kulttuurikokemuksiaan. Oppilas tuntee kirjallisuuden vaiheita ja suomalaisen kulttuurin juuria. Oppilas tuntee kirjallisuuden pääalajat ja on lukenut sovitut kirjat.

T17 ohjata oppilas tutustumaan Suomen kielelliseen ja kulttuuriseen monimuotoisuuteen, suomen kielen taustaan ja piirteisiin ja auttaa oppilasta pohtimaan äidinkielen merkitystä sekä tiedostamaan omasta kielellisestä ja kulttuurisesta identiteetistään sekä innostaa oppilasta aktiiviseksi kulttuuritarjonnan käyttäjäksi ja tekijäksi

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kielen merkityksen ja aseman hahmottaminen	Oppilas osaa kuvailla Suomen kielellistä ja kulttuurista monimuotoisuutta. Oppilas osaa kuvailla äidinkielen merkitystä ja suomen kielen piirteitä ja asemaa muiden kielten joukossa.

34.6.20. Matematiikan valinnainen

Valinnaisen tehtävä

Peruskoulun oppimäärän vahvistaminen ja toisen asteen opintoihin valmentautuminen.

Oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät erityispiirteet

Tukeen ja ohjaukseen liittyvät erityispiirteet

Arviointi

Suoritusmerkintä

Vuosiluokka 9

Vuosiluokan tavoitteet

Peruskoulun oppimäärän vahvistaminen ja toisen asteen opintoihin valmentautuminen.

Sisällöt valitaan oppilaiden kiinnostus ja tarpeet huomioon ottaen.

34.6.21. valinnainen liikunta

Valinnaisen tehtävä

Liikunnan valinnaisen oppiaineen tehtävänä on syventää ja laajentaa liikunnassa läpikäytyjä tietoja ja taitoja sekä tarjota oppilaalle mahdollisuus kehittää osaamistaan kiinnostuksensa suunnassa. Myös psyykkisten taitojen, kuten esimerkiksi itsehillinnän, itsensä tuntemisen ja yritteliäisyyden kehittäminen on luontevaa. Sosiaaliset taidot kehittyvät erilaisten vuorovaikutustilanteiden kautta. Aineella on myös tärkeä tehtävä oppilaan viikottaisen liikuntamäärän lisääjänä. Valinnaisella liikunnalla myös tuetaan opiskelumotivaatiota. Valinnaisella liikunnalla voi olla merkitystä liikunta-, sosiaali- ja terveysalalle pyrittäessä.

Oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät erityispiirteet

Liikunnan tehtävää ja tavoitteita toteutetaan opettamalla turvallisesti ja monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä sisä- ja ulkotiloissa. Opetuksessa huomioidaan vuodenaajat, paikalliset olosuhteet sekä koulun ja ympäristön tarjoamat mahdollisuudet tarkoituksenmukaisella tavalla. Opetuksen yhteydessä korostetaan fyysistä aktiivisuutta ja yhteistoiminnallisuutta ylläpitäviä työtapoja, kannustavaa vuorovaikutusta sekä toisten auttamista ja huomioimista. Oppilaille annetaan valinnaisessa liikunnassa myös mahdollisuuksia olla mukana päätöksenteossa tuntien ohjelman suhteen, turvallisuus- sekä valvontanäkökohdat huomioiden.

Tukeen ja ohjaukseen liittyvät erityispiirteet

Oppiaineen suunnittelussa ja toteutuksessa otetaan oppilaan erityispiirteet huomioon.

Arviointi

Valinnaisen liikunnan arviointi suoritetaan osana yhteisen liikunnan arvosanaa.

Vuosiluokka 8

Vuosiluokan tavoitteet

T1 kannustaa oppilasta fyysiseen aktiivisuuteen, kokeilemaan erilaisia liikuntamuotoja ja harjoittelemaan parhaansa yrittäen

Ohjelmaan valitaan myös sellaisia liikuntalajeja ja -muotoja, joita ei ole yhteisen liikunnan sisällöissä myös oppilaiden omat kiinnostuksenkohteet huomioiden.

T2 ohjata oppilasta harjaannuttamaan havaintomotorisia taitojaan eli havainnoimaan itseään ja ympäristöään aistien avulla sekä tekemään liikuntatilanteisiin sopivia ratkaisuja

Valitaan erilaisia harjoitteita, jotka vaativat havaintomotoriikan käyttöä.

T3 ohjata oppilasta harjoittelun avulla kehittämään tasapaino- ja liikkumistaitojaan, jotta oppilas osaa käyttää, yhdistää ja soveltaa niitä monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä, eri vuodenaikoina ja eri liikuntamuodoissa

Valitaan liikuntamuotoja, jotka monipuolisesti kehittävät tasapaino- ja liikkumistaitoja vuodenaajat huomioiden.

T4 ohjata oppilasta harjoittelun avulla kehittämään välineenkäsittelytaitojaan, jotta oppilas osaa käyttää, yhdistää ja soveltaa niitä monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä, eri välineillä, eri vuodenaikoina ja eri liikuntamuodoissa

Valitaan liikuntamuotoja, jotka monipuolisesti kehittävät välineenkäsittelytaitoja vuodenaikojen huomioiden.

T5 kannustaa ja ohjata oppilasta arvioimaan, ylläpitämään ja kehittämään fyysisiä ominaisuuksiaan: voimaa, nopeutta, kestävyyttä ja liikkuvuutta

Käytetään monipuolisesti erilaisia kunnan kehittämisen menetelmiä ja ohjataan oppilasta omaehtoiseen harjoitteluun ja oman fyysisen kunnan arviointiin.

T6 vahvistaa uima- ja vesipelastustaitoja, jotta oppilas osaa sekä uida että pelastautua ja pelastaa vedestä

Käytetään monipuolisesti eri vesiliikunnan muotoja.

T7 ohjata oppilasta turvalliseen ja asialliseen toimintaan

T8 ohjata oppilasta työskentelemään kaikkien kanssa sekä säätelemään toimintaansa ja tunneilmaisuaan liikuntatilanteissa toiset huomioon ottaen

T9 ohjata oppilasta toimimaan reilun pelin periaatteella sekä ottamaan vastuuta yhteisistä oppimistilanteista

T10 kannustaa oppilasta ottamaan vastuuta omasta toiminnasta ja vahvistaa oppilaan itsenäisen työskentelyn taitoja

T11 huolehtia siitä, että oppilaat saavat riittävästi myönteisiä kokemuksia omasta kehosta, pätevydestä ja yhteisöllisyydestä

Tarjotaan eritasoisia harjoitteita, annetaan oppilaille mahdollisuuksia vaikuttaa sisältöihin, vaalitaan liikuntatuntien myönteistä ilmapiiriä.

T12 auttaa oppilasta ymmärtämään riittävän fyysisen aktiivisuuden ja liikunnallisen elämäntavan merkityksen kokonaisvaltaiselle hyvinvoinnille

T13 tutustuttaa oppilas yleisten liikuntamuotojen harrastamiseen liittyviin mahdollisuuksiin, tietoihin ja taitoihin, jotta hän saa edellytyksiä löytää itselleen sopivia iloa ja virkistystä tuottavia liikuntaharrastuksia

Vuosiluokka 9

Vuosiluokan tavoitteet

T1 kannustaa oppilasta fyysiseen aktiivisuuteen, kokeilemaan erilaisia liikuntamuotoja ja harjoittelemaan parhaansa yrittäen

Tarjotaan eritasoisia harjoitteita, annetaan oppilaille mahdollisuus vaikuttaa sisältöihin, vaalitaan liikuntatuntien myönteistä ilmapiiriä.

T2 ohjata oppilasta harjaannuttamaan havaintomotorisia taitojaan eli havainnoimaan itseään ja ympäristöään aistien avulla sekä tekemään liikuntatilanteisiin sopivia ratkaisuja

Valitaan erilaisia harjoitteita, jotka vaativat havaintomotoriikan käyttöä.

T3 ohjata oppilasta harjoittelun avulla kehittämään tasapaino- ja liikkumistaitojaan, jotta oppilas osaa käyttää, niitä monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä, eri vuodenaikoina ja eri liikuntamuodoissa

Valitaan liikuntamuotoja, jotka monipuolisesti kehittävät tasapaino- ja liikkumistaitoja, vuodenaikat huomioiden.

T4 ohjata oppilasta harjoittelun avulla kehittämään välineenkäsittelytaitojaan, jotta oppilas osaa käyttää, yhdistää ja soveltaa niitä monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä, eri välineillä, eri vuodenaikoina ja eri liikuntamuodoissa

Valitaan liikuntamuotoja, jotka monipuolisesti kehittävät välineenkäsittelytaitoja, vuodenaikat huomioiden.

T5 kannustaa ja ohjata oppilasta arvioimaan, ylläpitämään ja kehittämään fyysisiä ominaisuuksiaan: voimaa, nopeutta, kestävyyttä ja liikkuvuutta

Käytetään monipuolisesti erilaisia kunnon kehittämisen menetelmiä ja ohjataan oppilasta omaehtoiseen harjoitteluun ja fyysisen kunnon arviointiin.

T6 vahvistaa uima- ja vesipelastustaitoja, jotta oppilas osaa sekä uida että pelastautua ja pelastaa vedestä

Käytetään monipuolisesti eri vesiliikuntamuotoja.

T7 ohjata oppilasta turvalliseen ja asialliseen toimintaan

T8 ohjata oppilasta työskentelemään kaikkien kanssa sekä säätelemään toimintaansa ja tunneilmaisuaan liikuntatilanteissa toiset huomioon ottaen

T9 ohjata oppilasta toimimaan reilun pelin periaatteella sekä ottamaan vastuuta yhteisistä oppimistilanteista

T10 kannustaa oppilasta ottamaan vastuuta omasta toiminnasta ja vahvistaa oppilaan itsenäisen työskentelyn taitoja

T11 huolehtia siitä, että oppilaat saavat riittävästi myönteisiä kokemuksia omasta kehosta, pätevyydestä ja yhteisöllisyydestä

Tarjotaan eritasoisia harjoitteita, annetaan oppilaille mahdollisuuksia vaikuttaa sisältöihin, valitaan liikuntatuntien myönteistä ilmapiiriä.

T12 auttaa oppilasta ymmärtämään riittävän fyysisen aktiivisuuden ja liikunnallisen elämäntavan merkitys kokonaisvaltaiselle hyvinvoinnille

T13 tutustuttaa oppilas yleisten liikuntamuotojen harrastamiseen liittyviin mahdollisuuksiin, tietoihin ja taitoihin, jotta hän saa edellytyksiä löytää itselleen sopivia iloa ja virkistystä tuottavia liikuntaharrastuksia

34.6.22. Maantiedon valinnainen

Valinnaisen tehtävä

Yleismaantieteen syventävä kurssi, jossa painotetaan mantereita, maita ja kartan lukua.

Oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät erityispiirteet

Tukeen ja ohjaukseen liittyvät erityispiirteet

Arviointi

Vuosiluokka 9

34.6.23. Musiikki

Oppiaineen tehtävä

Musiikin opetuksen tehtävänä on luoda edellytykset monipuoliseen musiikilliseen toimintaan ja aktiiviseen kulttuuriseen osallisuuteen. Opetus ohjaa oppilaita tulkitsemaan musiikin monia merkityksiä eri kulttuureissa sekä yksilöiden ja yhteisöjen toiminnoissa. Oppilaiden musiikillinen osaaminen laajenee, mikä vahvistaa myönteistä suhdetta musiikkiin ja luo pohjaa musiikin elinikäiselle harrastamiselle. Musiikin opetus rakentaa arvostavaa ja uteliasta suhtautumista musiikkiin ja kulttuuriseen monimuotoisuuteen.

Toiminnallinen musiikin opetus ja opiskelu edistävät oppilaiden musiikillisten taitojen ja ymmärryksen kehittymistä, kokonaisvaltaista kasvua ja kykyä toimia yhteistyössä muiden kanssa. Näitä vahvistetaan ottamalla musiikin opetuksessa huomioon oppilaiden musiikilliset kiinnostuksen kohteet, muut oppiaineet, eheyttävät teemat, koulun juhlat ja tapahtumat sekä koulun ulkopuolella tapahtuva toiminta. Oppilaiden ajattelua ja oivalluskykyä kehitetään tarjoamalla säännöllisesti mahdollisuuksia äänen ja musiikin parissa toimimiseen, säveltämiseen sekä muuhun luovaan tuottamiseen. Musiikin opetuksessa oppilaat opiskelevat musiikkia monipuolisesti, mikä edesauttaa heidän ilmaisutaitojensa kehittymistä.

Oppiaineen tehtävä vuosiluokilla 7-9

***Vuosiluokkien 7-9** musiikin opetus luo mahdollisuuksia musiikillisen osaamisen ja maailmankuvan laajentamiseen. Samalla opetus ohjaa oppilaita tulkitsemaan musiikin merkityksiä ja jäsentämään musiikkiin liittyviä tunteita ja kokemuksia. Opetuksen tehtävänä on myös kehittää oppilaiden kriittistä musiikkikulttuurien lukutaitoa ohjaamalla heitä analysoimaan ja arvioimaan, miten musiikilla viestitään ja vaikutetaan. Oppilaiden toimijuutta ja ajattelua vahvistetaan kertaamalla ja syventämällä aiemmin opittuja musiikillisia taitoja. Lisäksi oppilaat saavat tilaisuuksia oman oppimisensa suunnitteluun ja arviointiin. Heillä on mahdollisuus monipuoliseen luovaan musiikilliseen ilmaisuun ja musiikin tuottamiseen yksin ja yhdessä muiden kanssa. Tätä tuetaan luomalla yhteyksiä muihin ilmaisumuotoihin. Käyttäessään tieto- ja viestintätekniikkaa oppilaat tutustuvat musiikin ja digitaalisen median tekijänoikeuksiin ja käyttömahdollisuuksiin sekä niihin liittyviin mahdollisiin eettisiin ongelmiin.*

Musiikin opetuksessa lähtökohtana on AINA soittaminen, laulaminen ja kuunteleminen. Oppilas oppii tekemällä ja kokemalla. Kannustava ilmapiiri ja positiivinen palaute rohkaisevat oppilasta ilmaisemaan itseään vapautuneesti ja omana itsenään yhteisöllisyyden kasvaessa.

Tiedollinen aines opitaan musiikillisen kokemuksen yhteydessä ja sen kautta. Tieto on alisteista tekemiselle: Bach opitaan soittamalla Bachia.

Kuvionuottimenetelmää käytetään jokaisella luokkaasteella.

Tieto ja viestintätekniikkaa hyödynnetään oppimisessa.

Syventävinä työtapoina voidaan käyttää edellä mainittujen lisäksi liikettä, draamaa ja musiikillista keksimistä.

Musiikinopettaja osallistuu oppilaidensa musisointiin osana ryhmää. Toimintaa johdetaan keskeltä, ei korokkeelta. Opettaja on konserttimestari, ei kapellimestari.

Musiikillinen oppiminen on tavoitteellista toimintaa, jossa tavoitteita tärkeämpää on itse toiminta.

Musiikillinen perusturva: Kemijärven kaupungin opetussuunnitelmaan on kirjattu minimitalvoitteet ja minimisällöt. Näitä voidaan laajentaa opetusryhmän taitojen ja kiinnostuksen mukaan. Näin taataan kaikille oppilaille musiikillisten tietojen ja taitojen jatkuvuus oppilaan siirtyessä koulusta toiseen.

Musiikin oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Tavoitteena on luoda pedagogisesti monipuolinen ja joustava musiikin opiskelukokonaisuus, jossa erilaiset musiikilliset työtavat ja vuorovaikutustilanteet sekä yhteismusisointi ja muu musiikillinen yhteistoiminta on mahdollista. Oppimisen ilo, luovaan ajatteluun rohkaiseva ilmapiiri sekä myönteiset musiikkikokemukset ja -elämykset innostavat oppilaita ja sitouttavat heidät kehittämään musiikillista osaamistaan. Opetustilanteissa luodaan mahdollisuuksia tieto- ja viestintäteknologian käyttöön musiikillisessa toiminnassa. Musiikkikäsitteitä opiskellaan musiikillisin työtavoin. Opetuksessa hyödynnetään taide- ja kulttuurilaitosten sekä muiden yhteistyötahojen tarjoamia mahdollisuuksia.

Myönteiset musiikkikokemukset ja -elämykset syntyvät parhaiten turvallisessa oppimisympäristössä. Opetusryhmän koko ja oppimisympäristö muodostetaan sellaisiksi, että oppimisen ilo ja aktiivinen osallistuminen musiikilliseen toimintaan on mahdollista.

Musiikin opetuksessa lähtökohtana on AINA soittaminen, laulaminen ja kuunteleminen. Oppilas oppii tekemällä ja kokemalla. Kannustava ilmapiiri ja positiivinen palaute rohkaisevat oppilasta ilmaisemaan itseään vapautuneesti ja omana itsenään. Tiedollinen aines opitaan musiikillisen kokemuksen yhteydessä ja sen kautta. Tieto on alisteista tekemiselle: Bach opitaan soittamalla Bachia.

Oppimisessa voidaan hyödyntää tieto- ja viestintätekniikkaa. Syventävinä työtapoina voidaan käyttää lisäksi liikettä, draamaa ja musiikillista keksimistä.

Musiikin oppiminen on tavoitteellista toimintaa, jossa tavoitetta tärkeämpää on itse toiminta.

Kouluympäristön lisäksi oppimisympäristöjä voi olla:

Taidetapahtumat ja konsertit

Yhteistyö esim. Itä-Lapin Mediapajan, kirjaston, musiikkiopiston ja seurakunnan kanssa

Esiintymiset koulun ulkopuolisissa tapahtumissa

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki musiikissa vuosiluokilla 7-9

Musiikin opetuksessa ja työskentelyn suunnittelussa otetaan huomioon oppilaiden erilaiset tarpeet, aikaisempi oppiminen ja kiinnostuksen kohteet. Työtapoja, opetusvälineitä ja soittimistoa sekä ryhmätyöskentelyä koskevat ratkaisut tehdään oppilaita kuullen. Ratkaisuilla luodaan musiikin oppimista edistäviä yhteismusisoinnin tilanteita sekä vahvistetaan oppilaiden itsetuntoa, työskentelytaitoja ja oma-aloitteisuutta. Työtapojen valinnassa kiinnitetään huomiota musiikkikulttuurin ja musiikin opetuksen mahdollisten sukupuolittuneiden käytäntöjen muuttamiseen.

Oppilasta ohjataan löytämään omat musiikilliset vahvuutensa sekä kannustetaan kokeilemaan uusia asioita ennakkoluulottomasti ja epäonnistumista pelkäämättä.

Eriyttäminen on osa musiikin tuntityöskentelyä: haastavampia tehtäviä voidaan antaa oppilaille, joiden valmiudet ovat pidemmällä. Oppilaalle tarjotaan omalle tasolleen sopivia haasteita, jotta hänelle muodostuisi positiivinen musiikillinen minäkuva yrittämisen ja onnistumisen kokemuksen kautta.

Oppilaan yksilölliset tarpeet otetaan huomioon riittävin tukitoimin, jotta musiikin oppiminen olisi mahdollista niin yksilölle kuin opetusryhmän muillekin jäsenille.

Eriyttämisessä käytetään Kuvionuotit nuotinkirjoitusmenetelmää kaikilla luokkaasteilla.

Oppiaineena musiikki soveltuu monipuolisuudessaan kaikkien oppiaineiden eheyttäviin monialaisiin oppimiskokonaisuuksiin.

Musiikin opetus tarjoaa nuorelle mahdollisuuden käsitellä tunteitaan, ilmaista itseään ja rakentaa omaa minäkuvaansa.

Oppilaan oppimisen arviointi musiikissa vuosiluokilla 7-9

Musiikin opetuksessa oppilas tarvitsee realistista ja samalla kannustavaa ja rohkaisevaa palautetta myös perusopetuksen 7-9 vuosiluokilla. Ohjaava palaute auttaa oppilasta hahmottamaan yhä paremmin soivaa musiikillista toteutusta, musiikillista ilmaisua ja musiikin merkityksiä. Palautetta oppilas tarvitsee erityisesti, kun hän toteuttaa luovaan tuottamiseen ja musiikkiteknologiaan liittyviä kokonaisuuksia.

Musiikin päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona musiikin opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena. Päättöarvioinnilla määritellään, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut musiikin yhteisenä opetettavan oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen taso musiikin valtakunnallisiin päättöarvioinnin kriteereihin. Musiikissa oppilaan osaaminen kehittyy kaikilla tavoitealueilla oppimäärän päättymiseen saakka. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki valtakunnalliset päättöarvioinnin kriteerit. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin kriteerien määrittämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Oppimisprosessin kannalta keskeisiä arvioinnin ja palautteen antamisen kohteita musiikissa ovat:

- myönteinen asenne ja innostuneisuus
- musiikilliset yhteistyötaidot
- tavoitteellinen toimiminen musiikillisen ryhmän jäsenenä
- musiikin peruskäsitteiden hahmottaminen ja soveltaminen
- omat tuotokset

Vuosiluokka 7

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Miten musiikissa toimitaan

Opetuksessa on keskeistä musiikillisten ilmaisutaitojen monipuolinen kehittäminen sekä omien ideoiden ja ratkaisujen tuottaminen. Äänenkäyttöä, laulutaitoa ja käytössä olevien keho-, rytm-, melodia- ja sointusoittimien soittotaitoja syvennetään yhteismusisoinnissa.

Laulusävelmistö harjoitellaan oppilaan luontaisella sävelkorkeudella ottaen huomioon pokien ja tyttöjen erilaiset äänen kehitysvaiheet (äänenmurros). Oppilaita rohkaistaan kehittämään ja ylläpitämään laulutaitoa. Lauletaan yksi- ja moniäänistä ohjelmistoa ryhmän taitotaso huomioiden (kaanonit, helpot ja vaativammat stemmalaulut). Tarvittaessa yhteismusisoinnin aikana oppimista syvennetään ja eriytetään eri taitotasojen mukaan. Perussykettä ja rytmisiä taitoja vahvistetaan. Bändisoittimista (kerraten ja syventäen) käydään läpi kitarat, basso, rummut ja pianosoittimet. Yhteismusisoinnin yhteydessä tutustutaan ja osin syvennytään mikrofonilauluun sekä ns. laulukamojen käyttöön. Opetuksessa käytetään monipuolisesti erilaisia koulusoittimia ja muuta musiikin tekemiseen soveltuvaa välineistöä.

S2 Mistä musiikki muodostuu

Musisoinnissa käytetään aiemmin opittuja musiikkikäsitteitä ja musiikin perusmerkintätapoja. Taitojen kehittyessä käsitteellistä osaamista syvennetään ja sovelletaan musisoinnin eri tilanteissa. Opetuksessa huomioidaan myös tulkinnan merkitys musiikillisessa ilmaisussa.

Yhteismusisoinnin ja kuuntelun yhteydessä kiinnitetään huomiota harmoniaan: kolmisoinnut, duurisegmentointu ja mahdollisesti mukaan laajempia nelisointuja. Eri nuotinkirjoitustavoista tutustutaan, kerrataan ja syvennytään kuvionuttimenetelmään, perinteiseen nuotinkirjoitukseen G-avaimella sekä eri kielisoittimien tabulatuurimerkintöihin. Pyritään saavuttamaan helpohkon nuotinkirjoituksen lukutaito, jota hyödynnetään musisoinnissa. Musiikin esittämiseen liittyvistä merkintätavoista käsitellään aiemmin opitut asiat (forte-piano, segno, coda ja kertausmerkit). Musiikin opiskeltavia muotorakenteita ja symboleita 7. luokalla ovat esim. intro, säkeistö, kertosäe, coda, sekä klassisen musiikin muotorakenteista sonaatti- ja rondomuoto.

S3 Musiikki omassa elämässä, yhteisössä ja yhteiskunnassa

Musiikillisten taitojen ja tietojen ohella opetuksessa käsitellään oppilaiden esille tuomia aihepiirejä sekä heidän musiikkiin liittyviä kokemuksiaan ja havaintojaan. Myös kuluttamisen ja kestävän hyvinvoinnin näkökulmat ovat olennaisia musiikissa. Opetuksessa rakennetaan yhteyksiä musiikin ja muiden oppiaineiden sekä erilaisten yhteiskunnallisten ilmiöiden välille. Samalla pohditaan ja arvioidaan kriittisesti musiikin merkityksiä elämän eri tilanteissa eri aikoina ja aikakausina.

Musiikkia integroidaan muiden oppiaineiden kanssa. Omaan ja vieraisiin kulttuureihin tutustutaan soittaen, laulaen ja kuunnellen. Improvisointi, musiikilliset kokeilut ja oppilaiden omat musiikilliset ideat ovat osa musiikkituntien prosessia. Oppilaita ohjataan yhteismusisoinnissa soittimien ja äänentoistolaitteiden turvalliseen käyttöön. Oppilaan omaa motivaatiota ja positiivista musiikkisuhdetta ylläpidetään. Oppilasta rohkaistaan laulamaan yksin ja yhdessä sekä huomioidaan äänenmurros luonnollisena osana äänen kehityskaarta. Lauluteksteihin kiinnitetään huomiota, niiden sisältöön suhtaudutaan kriittisesti ja niistä keskustellaan. Musiikin ja median välistä suhdetta pohditaan. Kuullonhuollon asiat kerrataan. Pyritään herättämään oppilaan mielenkiinto musiikin elinikäiseen harrastamiseen. Tutustutaan musiikin harrastamismahdollisuuksiin ja ammatteihin.

S4 Ohjelmisto

Ohjelmistoon ja erityisesti kuunteluohjelmistoon valitaan monipuolisesti eri kulttuurien ja aikakausien musiikkia kansanmusiikista taidemusiikkiin ajankohtaiset musiikilliset ilmiöt huomioiden. Äänenkäyttöä ja laulutaitoa harjoitetaan yksi- ja moniäänisten yhteislaulujen tai soololaulujen, äänikokeilujen ja erilaisten ääniharjoitteiden avulla. Ohjelmiston valinnassa otetaan huomioon kulttuuriperinnön vaaliminen, oppilaita innostavat teokset ja tehtävät sekä ohjelmiston käyttökelpoisuus musiikillisten taitojen oppimisessa. Ohjelmistoon sisältyvät myös oppilaiden omat luovat tuotokset ja sävellykset.

Tutustutaan musiikissa monipuolisesti tyylilajeihin, kuten kansanmusiikkiin, taidemusiikkiin, eri kulttuurien musiikkiin ja populaarimusiikkiin. Musiikin tunneilla lauletaan monipuolista musiikkia omalla ja vierailta kielillä. Vieraiden maiden musiikkikulttuurin yhteydessä opitaan melodiakieltä, rytmikkaa ja tekstejä, jolloin oma kielitaito kehittyy. Musiikin keskittynyttä kuuntelutaitoa kehitetään kuuntelemalla analyttisesti ja monipuolisesti eri musiikin lajeja. Opetuksessa soitetaan ja lauletaan eri vuodenaikoihin, teemoihin ja tapahtumiin liittyvää musiikkia. Musiikkiliikuntaa ja bodiperkussiota hyödynnetään. Osa ohjelmistosta harjoitellaan esitettävään kuntoon ja voidaan jopa tallentaa. Ohjelmiston osana voidaan käyttää myös oppilaiden itse tekemiä kokeellisia soittimia, pelejä ja ohjelmia.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1, S2, S3, S4	L2, L7
T2	S1, S2, S3, S4	L2
T3	S1, S2, S3, S4	L2
T4	S1, S2, S3, S4	L2
T5	S1, S2, S3, S4	L2
T6	S1, S2, S3, S4	L1, L2, L6
T9	S1, S2, S3, S4	L4
T10	S1, S2, S3, S4	L3, L4
T11	S1, S2, S3, S4	L3

Vuosiluokan tavoitteet

T1 kannustaa oppilasta rakentamaan toimintaan musisoivan ryhmän ja musiikillisten yhteisöjen jäsenenä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Musiikillisen ryhmän jäsenenä toimiminen	Oppilas toimii musiikillisen ryhmän jäsenenä, huolehtii osuudestaan ja kannustaa toisia.

Laulusävelmistö harjoitellaan oppilaan luontaisella sävelkorkeudella ottaen huomioon pokien ja tyttöjen erilaiset äänen kehitysvaiheet (äänenmurros). Oppilaita rohkaistaan kehittämään ja ylläpitämään laulutaitoa. Lauletaan yksi- ja moniäänistä ohjelmistoa ryhmän taitotaso huomioiden (kaanonit, helpot ja vaativammat stemmalaulut). Tarvittaessa yhteismusisoinnin aikana oppimista syvennetään ja eriytetään eri taitotasojen mukaan. Perussykettä ja rytmisiä taitoja vahvistetaan. Bändisoittimista (kerraten ja syventäen) käydään läpi kitarat, basso, rummut ja pianosoittimet. Yhteismusisoinnin yhteydessä tutustutaan ja osin syvennyetään mikrofoni lauluun sekä ns.

laulukamujen käyttöön. Opetuksessa käytetään monipuolisesti erilaisia kouluosoittimia ja muuta musiikin tekemiseen soveltuvaa välineistöä.

Yhteismusisoinnin ja kuuntelun yhteydessä kiinnitetään huomiota harmoniaan: kolmisoinnut, duuriseptimisointu ja mahdollisesti mukaan laajempia nelisointuja. Eri nuotinkirjoitustavoista tutustutaan, kerrataan ja syvennytään kuvionuttimenetelmään, perinteiseen nuotinkirjoitukseen G-avaimella sekä eri kielisoittimien tabulatuurimerkintöihin. Pyritään saavuttamaan helpohkon nuotinkirjoituksen lukutaito, jota hyödynnetään musisoinnissa. Musiikin esittämiseen liittyvistä merkintätavoista käsitellään aiemmin opitut asiat (forte-piano, segno, coda ja kertausmerkit). Musiikin opiskeltavia muotorakenteita ja symboleita 7. luokalla ovat esim. intro, säkeistö, kertosäe, coda, sekä klassisen musiikin muotorakenteista sonaatti- ja rondomuoto.

Musiikkia integroidaan muiden oppiaineiden kanssa. Omaan ja vieraisiin kulttuureihin tutustutaan soittaen, laulaen ja kuunnellen. Improvisointi, musiikilliset kokeilut ja oppilaiden omat musiikilliset ideat ovat osa musiikkituntien prosessia. Oppilaita ohjataan yhteismusisoinnissa soittimien ja äänentoistolaitteiden turvalliseen käyttöön. Oppilaan omaa motivaatiota ja positiivista musiikkisuhdetta ylläpidetään. Oppilasta rohkaistaan laulamaan yksin ja yhdessä sekä huomioidaan äänenmurros luonnollisena osana äänen kehityskaarta. Lauluteksteihin kiinnitetään huomiota, niiden sisältöön suhtaudutaan kriittisesti ja niistä keskustellaan. Musiikin ja median välistä suhdetta pohditaan. Kuullonhuollon asiat kerrataan. Pyritään herättämään oppilaan mielenkiinto musiikin elinikäiseen harrastamiseen. Tutustutaan musiikin harrastamismahdollisuuksiin ja ammatteihin.

Tutustutaan musiikissa monipuolisesti tyylilajeihin, kuten kansanmusiikkiin, taidemusiikkiin, eri kulttuurien musiikkiin ja populaarimusiikkiin. Musiikin tunneilla lauletaan monipuolista musiikkia omalla ja vierailta kielillä. Vieraiden maiden musiikkikulttuurin yhteydessä opitaan melodiakieltä, rytmikkaa ja tekstejä, jolloin oma kielitaito kehittyy. Musiikin keskittynyttä kuuntelutaitoa kehitetään kuuntelemalla analyttisesti ja monipuolisesti eri musiikin lajeja. Opetuksessa soitetaan ja lauletaan eri vuodenaikoihin, teemoihin ja tapahtumiin liittyvää musiikkia. Musiikkiliikuntaa ja bodiperkussiota hyödynnetään. Osa ohjelmistosta harjoitellaan esitettävään kuntoon ja voidaan jopa tallentaa. Ohjelmiston osana voidaan käyttää myös oppilaiden itse tekemiä kokeellisia soittimia, pelejä ja ohjelmia.

T2 ohjata oppilasta ylläpitämään äänenkäyttö- ja laulutaitoaan sekä kehittämään niitä edelleen musisoivan ryhmän jäsenenä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Äänenkäyttö ja laulaminen musiikkiryhmän jäsenenä	Oppilas käyttää ääntään musiikillisen ilmaisun välineenä ja osallistuu yhteislauluun sovittaen osuutensa osaksi kokonaisuutta.

Laulusävelmistö harjoitellaan oppilaan luontaisella sävelkorkeudella ottaen huomioon pokien ja tyttöjen erilaiset äänen kehitysvaiheet (äänenmurros). Oppilaita rohkaistaan kehittämään ja ylläpitämään laulutaitoa. Lauletaan yksi- ja moniäänistä ohjelmistoa ryhmän taitotaso huomioiden (kaanonit, helpot ja vaativammat stemmalaulut). Tarvittaessa yhteismusisoinnin aikana oppimista syvennetään ja eriytetään eri taitotasojen mukaan. Perussykettä ja rytmisiä taitoja vahvistetaan. Bändisoittimista (kerraten ja syventäen) käydään läpi kitarat, basso, rummut ja pianosoittimet. Yhteismusisoinnin yhteydessä tutustutaan ja osin syvennytään mikrofonilauluun sekä ns. laulukamujen käyttöön. Opetuksessa käytetään monipuolisesti erilaisia kouluosoittimia ja muuta musiikin tekemiseen soveltuvaa välineistöä.

Yhteismusisoinnin ja kuuntelun yhteydessä kiinnitetään huomiota harmoniaan: kolmisoinnut, duurisepitmisointu ja mahdollisesti mukaan laajempia nelisointuja. Eri nuotinkirjoitustavoista tutustutaan, kerrataan ja syvennytään kuvionuttimenetelmään, perinteiseen nuotinkirjoitukseen G-avaimella sekä eri kielisoittimien tabulatuurimerkintöihin. Pyritään saavuttamaan helpohkon nuotinkirjoituksen lukutaito, jota hyödynnetään musisoinnissa. Musiikin esittämiseen liittyvistä merkintätavoista käsitellään aiemmin opitut asiat (forte-piano, segno, coda ja kertausmerkit). Musiikin opiskeltavia muotorakenteita ja symboleita 7. luokalla ovat esim. intro, säkeistö, kertosäe, coda, sekä klassisen musiikin muotorakenteista sonaatti- ja rondomuoto.

Musiikkia integroidaan muiden oppiaineiden kanssa. Omaan ja vieraisiin kulttuureihin tutustutaan soittaen, laulaen ja kuunnellen. Improvisointi, musiikilliset kokeilut ja oppilaiden omat musiikilliset ideat ovat osa musiikkituntien prosessia. Oppilaita ohjataan yhteismusisoinnissa soittimien ja äänentoistolaitteiden turvalliseen käyttöön. Oppilaan omaa motivaatiota ja positiivista musiikkisuhdetta ylläpidetään. Oppilasta rohkaistaan laulamaan yksin ja yhdessä sekä huomioidaan äänenmurros luonnollisena osana äänen kehityskaarta. Lauluteksteihin kiinnitetään huomiota, niiden sisältöön suhtaudutaan kriittisesti ja niistä keskustellaan. Musiikin ja median välistä suhdetta pohditaan. Kuullonhuollon asiat kerrataan. Pyritään herättämään oppilaan mielenkiinto musiikin elinikäiseen harrastamiseen. Tutustutaan musiikin harrastamismahdollisuuksiin ja ammatteihin.

Tutustutaan musiikissa monipuolisesti tyylilajeihin, kuten kansanmusiikkiin, taidemusiikkiin, eri kulttuurien musiikkiin ja populaarimusiikkiin. Musiikin tunneilla lauletaan monipuolista musiikkia omalla ja vierailta kielillä. Vieraiden maiden musiikkikulttuurin yhteydessä opitaan melodiakieltä, rytmikkaa ja tekstejä, jolloin oma kielitaito kehittyy. Musiikin keskittynyttä kuuntelutaitoa kehitetään kuuntelemalla analyttisesti ja monipuolisesti eri musiikin lajeja. Opetuksessa soitetaan ja lauletaan eri vuodenaikoihin, teemoihin ja tapahtumiin liittyvää musiikkia. Musiikkiliikuntaa ja bodiperkussiota hyödynnetään. Osa ohjelmistosta harjoitellaan esitettävään kuntoon ja voidaan jopa tallentaa. Ohjelmiston osana voidaan käyttää myös oppilaiden itse tekemiä kokeellisia soittimia, pelejä ja ohjelmia.

T3 kannustaa oppilasta kehittämään edelleen soitto- ja yhteismusisointitaitojaan keho-, rytm-, melodia- ja sointusoittimin

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Soittaminen musiikkiryhmän jäsenenä	Oppilas soittaa keho-, rytm-, melodia- ja sointusoittimia ja osallistuu yhteissoittoon melko sujuvasti.

Laulusävelmistö harjoitellaan oppilaan luontaisella sävelkorkeudella ottaen huomioon pokien ja tyttöjen erilaiset äänen kehitysvaiheet (äänenmurros). Oppilaita rohkaistaan kehittämään ja ylläpitämään laulutaitoa. Lauletaan yksi- ja moniäänistä ohjelmistoa ryhmän taitotasoa huomioiden (kaanonit, helpot ja vaativammat stemmalaulut). Tarvittaessa yhteismusisoinnin aikana oppimista syvennetään ja eriytetään eri taitotasojen mukaan. Perussykettä ja rytmisiä taitoja vahvistetaan. Bändisoittimista (kerraten ja syventäen) käydään läpi kitarat, basso, rummut ja pianosoittimet. Yhteismusisoinnin yhteydessä tutustutaan ja osin syvennytään mikrofonilauluun sekä ns. laulukamojen käyttöön. Opetuksessa käytetään monipuolisesti erilaisia koulusoittimia ja muuta musiikin tekemiseen soveltuvaa välineistöä.

Yhteismusisoinnin ja kuuntelun yhteydessä kiinnitetään huomiota harmoniaan: kolmisoinnut, duurisepitmisointu ja mahdollisesti mukaan laajempia nelisointuja. Eri nuotinkirjoitustavoista tutustutaan, kerrataan ja syvennytään kuvionuttimenetelmään, perinteiseen nuotinkirjoitukseen G-avaimella sekä eri kielisoittimien tabulatuurimerkintöihin. Pyritään saavuttamaan helpohkon nuotinkirjoituksen lukutaito, jota hyödynnetään musisoinnissa. Musiikin esittämiseen liittyvistä

merkintätavoista käsitellään aiemmin opitut asiat (forte-piano, segno, coda ja kertausmerkit). Musiikin opiskeltavia muotorakenteita ja symboleita 7. luokalla ovat esim. intro, säkeistö, kertosäe, coda, sekä klassisen musiikin muotorakenteista sonaatti- ja rondomuoto.

Musiikkia integroidaan muiden oppiaineiden kanssa. Omaan ja vieraisiin kulttuureihin tutustutaan soittaen, laulaen ja kuunnellen. Improvisointi, musiikilliset kokeilut ja oppilaiden omat musiikilliset ideat ovat osa musiikkituntien prosessia. Oppilaita ohjataan yhteismusisoinnissa soittimien ja äänentoistolaitteiden turvalliseen käyttöön. Oppilaan omaa motivaatiota ja positiivista musiikkisuhdetta ylläpidetään. Oppilasta rohkaistaan laulamaan yksin ja yhdessä sekä huomioidaan äänenmurros luonnollisena osana äänen kehityskaarta. Lauluteksteihin kiinnitetään huomiota, niiden sisältöön suhtaudutaan kriittisesti ja niistä keskustellaan. Musiikin ja median välistä suhdetta pohditaan. Kuullonhuollon asiat kerrataan. Pyritään herättämään oppilaan mielenkiinto musiikin elinikäiseen harrastamiseen. Tutustutaan musiikin harrastamismahdollisuuksiin ja ammatteihin.

Tutustutaan musiikissa monipuolisesti tyylilajeihin, kuten kansanmusiikkiin, taidemusiikkiin, eri kulttuurien musiikkiin ja populaarimusiikkiin. Musiikin tunneilla lauletaan monipuolista musiikkia omalla ja vierailta kielillä. Vieraiden maiden musiikkikulttuurin yhteydessä opitaan melodiakieltä, rytmikkaa ja tekstejä, jolloin oma kielitaito kehittyy. musiikin keskittynyttä kuuntelutaitoa kehitetään kuuntelemalla analyttisesti ja monipuolisesti eri musiikin lajeja. Opetuksessa soitetaan ja lauletaan eri vuodenaikoihin, teemoihin ja tapahtumiin liittyvää musiikkia. Musiikkiliikuntaa ja bodiperkussiota hyödynnetään. Osa ohjelmistosta harjoitellaan esitettävään kuntoon ja voidaan jopa tallentaa. Ohjelmiston osana voidaan käyttää myös oppilaiden itse tekemiä kokeellisia soittimia, pelejä ja ohjelmia.

T4 rohkaista oppilasta monipuoliseen musiikkiliikunnalliseen kokemiseen ja ilmaisuun

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Musiikkiliikunta	Oppilas osoittaa hahmottavansa musiikin perussykkeen liikkeessään ja sovitaa liikeilmaisuaan kuulemaansa musiikkiin.

Laulusävelmistö harjoitellaan oppilaan luontaisella sävelkorkeudella ottaen huomioon pokien ja tyttöjen erilaiset äänen kehitysvaiheet (äänenmurros). Oppilaita rohkaistaan kehittämään ja ylläpitämään laulutaitoa. Lauletaan yksi- ja moniäänistä ohjelmistoa ryhmän taitotaso huomioidin (kaanonit, helpot ja vaativammat stemmalaulut). Tarvittaessa yhteismusisoinnin aikana oppimista syvennetään ja eriytetään eri taitotasojen mukaan. Perussykettä ja rytmisiä taitoja vahvistetaan. Bändisoittimista (kerraten ja syventäen) käydään läpi kitarat, basso, rummut ja pianosoittimet. Yhteismusisoinnin yhteydessä tutustutaan ja osin syvennyttään mikrofonilauluun sekä ns. laulukamojen käyttöön. Opetuksessa käytetään monipuolisesti erilaisia koulusoittimia ja muuta musiikin tekemiseen soveltuvaa välineistöä.

Yhteismusisoinnin ja kuuntelun yhteydessä kiinnitetään huomiota harmoniaan: kolmisoinnut, duurisepitmisointu ja mahdollisesti mukaan laajempia nelisointuja. Eri nuotinkirjoitustavoista tutustutaan, kerrataan ja syvennyttään kuvionuttimenetelmään, perinteiseen nuotinkirjoitukseen G-avaimella sekä eri kielisoittimien tabulatuurimerkintöihin. Pyritään saavuttamaan helpohkon nuotinkirjoituksen lukutaito, jota hyödynnetään musisoinnissa. Musiikin esittämiseen liittyvistä merkintätavoista käsitellään aiemmin opitut asiat (forte-piano, segno, coda ja kertausmerkit). Musiikin opiskeltavia muotorakenteita ja symboleita 7. luokalla ovat esim. intro, säkeistö, kertosäe, coda, sekä klassisen musiikin muotorakenteista sonaatti- ja rondomuoto.

Musiikkia integroidaan muiden oppiaineiden kanssa. Omaan ja vieraisiin kulttuureihin tutustutaan soittaen, laulaen ja kuunnellen. Improvisointi, musiikilliset kokeilut ja oppilaiden omat musiikilliset ideat ovat osa musiikkituntien prosessia. Oppilaita ohjataan yhteismusisoinnissa soittimien ja äänentoistolaitteiden turvalliseen käyttöön. Oppilaan omaa motivaatiota ja positiivista musiikkisuhdetta ylläpidetään. Oppilasta rohkaistaan laulamaan yksin ja yhdessä sekä huomioidaan äänenmurros luonnollisena osana äänen kehityskaarta. Lauluteksteihin kiinnitetään huomiota, niiden sisältöön suhtaudutaan kriittisesti ja niistä keskustellaan. Musiikin ja median välistä suhdetta pohditaan. Kuullonhuollon asiat kerrataan. Pyritään herättämään oppilaan mielenkiinto musiikin elinikäiseen harrastamiseen. Tutustutaan musiikin harrastamismahdollisuuksiin ja ammatteihin.

Tutustutaan musiikissa monipuolisesti tyylilajeihin, kuten kansanmusiikkiin, taidemusiikkiin, eri kulttuurien musiikkiin ja populaarimusiikkiin. Musiikin tunneilla lauletaan monipuolista musiikkia omalla ja vieraila kielillä. Vieraiden maiden musiikkikulttuurin yhteydessä opitaan melodiakieltä, rytmikkaa ja tekstejä, jolloin oma kielitaito kehittyy. Musiikin keskittynyttä kuuntelutaitoa kehitetään kuuntelemalla analyttisesti ja monipuolisesti eri musiikin lajeja. Opetuksessa soitetaan ja lauletaan eri vuodenaikoihin, teemoihin ja tapahtumiin liittyvää musiikkia. Musiikkiliikuntaa ja bodiperkussiota hyödynnetään. Osa ohjelmistosta harjoitellaan esitettävään kuntoon ja voidaan jopa tallentaa. Ohjelmiston osana voidaan käyttää myös oppilaiden itse tekemiä kokeellisia soittimia, pelejä ja ohjelmia.

T5 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia ääniympäristön ja musiikin elämykselliseen kuunteluun ja havainnointiin sekä ohjata häntä keskustelemaan havainnoistaan

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ääniympäristön ja musiikin kuuntelu ja siitä keskusteleminen	Oppilas kuuntelee ääniympäristöä ja musiikkia ja osaa kertoa havainnoistaan.

Laulusävelmistö harjoitellaan oppilaan luontaisella sävelkorkeudella ottaen huomioon pokien ja tyttöjen erilaiset äänen kehitysvaiheet (äänenmurros). Oppilaita rohkaistaan kehittämään ja ylläpitämään laulutaitoa. Lauletaan yksi- ja moniäänistä ohjelmistoa ryhmän taitotasoa huomioiden (kaanonit, helpot ja vaativammat stemmalaulut). Tarvittaessa yhteismusisoinnin aikana oppimista syvennetään ja eriytetään eri taitotasojen mukaan. Perussykettä ja rytmisiä taitoja vahvistetaan. Bändisoittimista (kerraten ja syventäen) käydään läpi kitarat, basso, rummut ja pianosoittimet. Yhteismusisoinnin yhteydessä tutustutaan ja osin syvennyttään mikrofonilauluun sekä ns. laulukamojen käyttöön. Opetuksessa käytetään monipuolisesti erilaisia koulusoittimia ja muuta musiikin tekemiseen soveltuvaa välineistöä.

Yhteismusisoinnin ja kuuntelun yhteydessä kiinnitetään huomiota harmoniaan: kolmisoinnut, duurisepitmisointu ja mahdollisesti mukaan laajempia nelisointuja. Eri nuotinkirjoitustavoista tutustutaan, kerrataan ja syvennyttään kuvionuttimenetelmään, perinteiseen nuotinkirjoitukseen G-avaimella sekä eri kielisoittimien tabulatuurimerkintöihin. Pyritään saavuttamaan helpohkon nuotinkirjoituksen lukutaito, jota hyödynnetään musisoinnissa. Musiikin esittämiseen liittyvistä merkintätavoista käsitellään aiemmin opitut asiat (forte-piano, segno, coda ja kertausmerkit). Musiikin opiskeltavia muotorakenteita ja symboleita 7. luokalla ovat esim. intro, säkeistö, kertosäe, coda, sekä klassisen musiikin muotorakenteista sonaatti- ja rondomuoto.

Musiikkia integroidaan muiden oppiaineiden kanssa. Omaan ja vieraisiin kulttuureihin tutustutaan soittaen, laulaen ja kuunnellen. Improvisointi, musiikilliset kokeilut ja oppilaiden omat musiikilliset ideat ovat osa musiikkituntien prosessia. Oppilaita ohjataan yhteismusisoinnissa soittimien ja äänentoistolaitteiden turvalliseen käyttöön. Oppilaan omaa motivaatiota ja positiivista musiikkisuhdetta ylläpidetään. Oppilasta rohkaistaan laulamaan yksin ja yhdessä sekä huomioidaan äänenmurros luonnollisena osana äänen kehityskaarta. Lauluteksteihin

kiinnitetään huomiota, niiden sisältöön suhtaudutaan kriittisesti ja niistä keskustellaan. Musiikin ja median välistä suhdetta pohditaan. Kuullonhuollon asiat kerrataan. Pyritään herättämään oppilaan mielenkiinto musiikin elinikäiseen harrastamiseen. Tutustutaan musiikin harrastamismahdollisuuksiin ja ammatteihin.

Tutustutaan musiikissa monipuolisesti tyyllilajeihin, kuten kansanmusiikkiin, taidemusiikkiin, eri kulttuurien musiikkiin ja populaarimusiikkiin. Musiikin tunneilla lauletaan monipuolista musiikkia omalla ja vierailta kielillä. Vieraiden maiden musiikkikulttuurin yhteydessä opitaan melodiakieltä, rytmikkaa ja tekstejä, jolloin oma kielitaito kehittyy. musiikin keskittynyttä kuuntelutaitoa kehitetään kuuntelemalla analyttisesti ja monipuolisesti eri musiikin lajeja. Opetuksessa soitetaan ja lauletaan eri vuodenaikoihin, teemoihin ja tapahtumiin liittyvää musiikkia. Musiikkiliikuntaa ja bodiperkussiota hyödynnetään. Osa ohjelmistosta harjoitellaan esitettävään kuntoon ja voidaan jopa tallentaa. Ohjelmiston osana voidaan käyttää myös oppilaiden itse tekemiä kokeellisia soittimia, pelejä ja ohjelmia.

T6 kannustaa oppilasta rakentamaan luovaa suhdetta musiikkiin ja ohjata heitä improvisointiin, sovittamiseen ja säveltämiseen sekä taiteidenväliseen työskentelyyn

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Musiikin luova tuottaminen	Oppilas osaa käyttää musiikillisia tai muita äänellisiä elementtejä kehittäessään ja toteuttaessaan uusia musiikillisia ideoita yksin tai ryhmän jäsenenä.

Laulusävelmistö harjoitellaan oppilaan luontaisella sävelkorkeudella ottaen huomioon pokien ja tyttöjen erilaiset äänen kehitysvaiheet (äänenmurros). Oppilaita rohkaistaan kehittämään ja ylläpitämään laulutaitoa. Lauletaan yksi- ja moniäänistä ohjelmistoa ryhmän taitotaso huomioidn (kaanonit, helpot ja vaativammat stemmalaulut). Tarvittaessa yhteismusisoinnin aikana oppimista syvennetään ja eriytetään eri taitotasojen mukaan. Perussykettä ja rytmisiä taitoja vahvistetaan. Bändisoittimista (kerraten ja syventäen) käydään läpi kitarat, basso, rummut ja pianosoittimet. Yhteismusisoinnin yhteydessä tutustutaan ja osin syvennyttään mikrofonilauluun sekä ns. laulukamojen käyttöön. Opetuksessa käytetään monipuolisesti erilaisia koulusoittimia ja muuta musiikin tekemiseen soveltuvaa välineistöä.

Yhteismusisoinnin ja kuuntelun yhteydessä kiinnitetään huomiota harmoniaan: kolmisoinnut, duuriseptimisointu ja mahdollisesti mukaan laajempia nelisointuja. Eri nuotinkirjoitustavoista tutustutaan, kerrataan ja syvennyttään kuvionuttimenetelmään, perinteiseen nuotikirjoitukseen G-avaimella sekä eri kielisoittimien tabulatuurimerkintöihin. Pyritään saavuttamaan helpohkon nuotikirjoituksen lukutaito, jota hyödynnetään musisoinnissa. Musiikin esittämiseen liittyvistä merkintätavoista käsitellään aiemmin opitut asiat (forte-piano, segno, coda ja kertausmerkit). Musiikin opiskeltavia muotorakenteita ja symboleita 7. luokalla ovat esim. intro, säkeistö, kertosaä, coda, sekä klassisen musiikin muotorakenteista sonaatti- ja rondomuoto.

Musiikkia integroidaan muiden oppiaineiden kanssa. Omaan ja vieraisiin kulttuureihin tutustutaan soittaen, laulaen ja kuunnellen. Improvisointi, musiikilliset kokeilut ja oppilaiden omat musiikilliset ideat ovat osa musiikkituntien prosessia. Oppilaita ohjataan yhteismusisoinnissa soittimien ja äänentoistolaitteiden turvalliseen käyttöön. Oppilaan omaa motivaatiota ja positiivista musiikkisuhdetta ylläpidetään. Oppilasta rohkaistaan laulamaan yksin ja yhdessä sekä huomioidaan äänenmurros luonnollisena osana äänen kehityskaarta. Lauluteksteihin kiinnitetään huomiota, niiden sisältöön suhtaudutaan kriittisesti ja niistä keskustellaan. Musiikin ja median välistä suhdetta pohditaan. Kuullonhuollon asiat kerrataan. Pyritään herättämään oppilaan mielenkiinto musiikin elinikäiseen harrastamiseen. Tutustutaan musiikin harrastamismahdollisuuksiin ja ammatteihin.

Tutustutaan musiikissa monipuolisesti tyylilajeihin, kuten kansanmusiikkiin, taidemusiikkiin, eri kulttuurien musiikkiin ja populaarimusiikkiin. Musiikin tunneilla lauletaan monipuolista musiikkia omalla ja vierailta kielillä. Vieraiden maiden musiikkikulttuurin yhteydessä opitaan melodiakieltä, rytmikkaa ja tekstejä, jolloin oma kielitaito kehittyy. musiikin keskittynyttä kuuntelutaitoa kehitetään kuuntelemalla analyttisesti ja monipuolisesti eri musiikin lajeja. Opetuksessa soitetaan ja lauletaan eri vuodenaikoihin, teemoihin ja tapahtumiin liittyvää musiikkia. Musiikkiliikuntaa ja bodiperkussiota hyödynnetään. Osa ohjelmistosta harjoitellaan esitettävään kuntoon ja voidaan jopa tallentaa. Ohjelmiston osana voidaan käyttää myös oppilaiden itse tekemiä kokeellisia soittimia, pelejä ja ohjelmia.

T9 rohkaista ja ohjata oppilasta keskustelemaan musiikista käyttäen musiikin käsitteitä ja terminologiaa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Musiikillisten käsitteiden ja symbolien käyttö	Oppilas käyttää musiikin peruskäsitteitä ja merkintätapoja sekä termejä musiikillisessa toiminnassa.

Laulusävelmistö harjoitellaan oppilaan luontaisella sävelkorkeudella ottaen huomioon pokien ja tyttöjen erilaiset äänen kehitysvaiheet (äänenmurros). Oppilaita rohkaistaan kehittämään ja ylläpitämään laulutaitoa. Lauletaan yksi- ja moniäänistä ohjelmistoa ryhmän taitotasoa huomioiden (kaanonit, helpot ja vaativammat stemmalaulut). Tarvittaessa yhteismusisoinnin aikana oppimista syvennetään ja eriytetään eri taitotasojen mukaan. Perussykettä ja rytmisiä taitoja vahvistetaan. Bändisoittimista (kerraten ja syventäen) käydään läpi kitarat, basso, rummut ja pianosoittimet. Yhteismusisoinnin yhteydessä tutustutaan ja osin syvennyetään mikrofonilauluun sekä ns. laulukamojen käyttöön. Opetuksessa käytetään monipuolisesti erilaisia koulusoittimia ja muuta musiikin tekemiseen soveltuvaa välineistöä.

Yhteismusisoinnin ja kuuntelun yhteydessä kiinnitetään huomiota harmoniaan: kolmisoinnut, duurisepitointu ja mahdollisesti mukaan laajempia nelisointuja. Eri nuotinkirjoitustavoista tutustutaan, kerrataan ja syvennyetään kuvionuttimenetelmään, perinteiseen nuotinkirjoitukseen G-avaimella sekä eri kielisoittimien tabulatuurimerkintöihin. Pyritään saavuttamaan helpohkon nuotinkirjoituksen lukutaito, jota hyödynnetään musisoinnissa. Musiikin esittämiseen liittyvistä merkintätavoista käsitellään aiemmin opitut asiat (forte-piano, segno, coda ja kertausmerkit). Musiikin opiskeltavia muotorakenteita ja symboleita 7. luokalla ovat esim. intro, säkeistö, kertosäe, coda, sekä klassisen musiikin muotorakenteista sonaatti- ja rondomuoto.

Musiikkia integroidaan muiden oppiaineiden kanssa. Omaan ja vieraisiin kulttuureihin tutustutaan soittaen, laulaen ja kuunnellen. Improvisointi, musiikilliset kokeilut ja oppilaiden omat musiikilliset ideat ovat osa musiikkituntien prosessia. Oppilaita ohjataan yhteismusisoinnissa soittimien ja äänentoistolaitteiden turvalliseen käyttöön. Oppilaan omaa motivaatiota ja positiivista musiikkisuhdetta ylläpidetään. Oppilasta rohkaistaan laulamaan yksin ja yhdessä sekä huomioidaan äänenmurros luonnollisena osana äänen kehityskaarta. Lauluteksteihin kiinnitetään huomiota, niiden sisältöön suhtaudutaan kriittisesti ja niistä keskustellaan. Musiikin ja median välistä suhdetta pohditaan. Kuullonhuollon asiat kerrataan. Pyritään herättämään oppilaan mielenkiinto musiikin elinikäiseen harrastamiseen. Tutustutaan musiikin harrastamismahdollisuuksiin ja ammatteihin.

Tutustutaan musiikissa monipuolisesti tyylilajeihin, kuten kansanmusiikkiin, taidemusiikkiin, eri kulttuurien musiikkiin ja populaarimusiikkiin. Musiikin tunneilla lauletaan monipuolista musiikkia omalla ja vierailta kielillä. Vieraiden maiden musiikkikulttuurin yhteydessä opitaan melodiakieltä, rytmikkaa ja tekstejä, jolloin oma kielitaito kehittyy. musiikin keskittynyttä kuuntelutaitoa kehitetään kuuntelemalla analyttisesti ja monipuolisesti eri musiikin lajeja. Opetuksessa soitetaan ja

lauletaan eri vuodenaikoihin, teemoihin ja tapahtumiin liittyvää musiikkia. Musiikkiliikuntaa ja bodiperkussiota hyödynnetään. Osa ohjelmistosta harjoitellaan esitettävään kuntoon ja voidaan jopa tallentaa. Ohjelmiston osana voidaan käyttää myös oppilaiden itse tekemiä kokeellisia soittimia, pelejä ja ohjelmia.

T10 ohjata oppilasta tunnistamaan musiikin vaikutuksia tunteisiin ja hyvinvointiin

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Musiikin hyvinvointivaikutusten tunnistaminen	Oppilaan kanssa keskustellaan musiikin vaikutuksista hyvinvointiin ja tunteisiin, mutta tavoitetta ei oteta huomioon päättöarvosanan muodostamisessa.

Laulusävelmistö harjoitellaan oppilaan luontaisella sävelkorkeudella ottaen huomioon pokien ja tyttöjen erilaiset äänen kehitysvaiheet (äänenmurros). Oppilaita rohkaistaan kehittämään ja ylläpitämään laulutaitoa. Lauletaan yksi- ja moniäänistä ohjelmistoa ryhmän taitotaso huomioidin (kaanonit, helpot ja vaativammat stemmalaulut). Tarvittaessa yhteismusisoinnin aikana oppimista syvennetään ja eriytetään eri taitotasojen mukaan. Perussykettä ja rytmisiä taitoja vahvistetaan. Bändisoittimista (kerraten ja syventäen) käydään läpi kitarat, basso, rummut ja pianosoittimet. Yhteismusisoinnin yhteydessä tutustutaan ja osin syvennytään mikrofonilauluun sekä ns. laulukamojen käyttöön. Opetuksessa käytetään monipuolisesti erilaisia koulusoittimia ja muuta musiikin tekemiseen soveltuvaa välineistöä.

Yhteismusisoinnin ja kuuntelun yhteydessä kiinnitetään huomiota harmoniaan: kolmisoinnut, duurisegmentointu ja mahdollisesti mukaan laajempia nelisointuja. Eri nuotinkirjoitustavoista tutustutaan, kerrataan ja syvennytään kuvionuttimenetelmään, perinteiseen nuotinkirjoitukseen G-avaimella sekä eri kielisoittimien tabulatuurimerkintöihin. Pyritään saavuttamaan helpohkon nuotinkirjoituksen lukutaito, jota hyödynnetään musisoinnissa. Musiikin esittämiseen liittyvistä merkintätavoista käsitellään aiemmin opitut asiat (forte-piano, segno, coda ja kertausmerkit). Musiikin opiskeltavia muotorakenteita ja symboleita 7. luokalla ovat esim. intro, säkeistö, kertosäe, coda, sekä klassisen musiikin muotorakenteista sonaatti- ja rondomuoto.

Musiikkia integroidaan muiden oppiaineiden kanssa. Omaan ja vieraisiin kulttuureihin tutustutaan soittaen, laulaen ja kuunnellen. Improvisointi, musiikilliset kokeilut ja oppilaiden omat musiikilliset ideat ovat osa musiikkituntien prosessia. Oppilaita ohjataan yhteismusisoinnissa soittimien ja äänentoistolaitteiden turvalliseen käyttöön. Oppilaan omaa motivaatiota ja positiivista musiikkisuhdetta ylläpidetään. Oppilasta rohkaistaan laulamaan yksin ja yhdessä sekä huomioidaan äänenmurros luonnollisena osana äänen kehityskaarta. Lauluteksteihin kiinnitetään huomiota, niiden sisältöön suhtaudutaan kriittisesti ja niistä keskustellaan. Musiikin ja median välistä suhdetta pohditaan. Kuullonhuollon asiat kerrataan. Pyritään herättämään oppilaan mielenkiinto musiikin elinikäiseen harrastamiseen. Tutustutaan musiikin harrastamismahdollisuuksiin ja ammatteihin.

Tutustutaan musiikissa monipuolisesti tyylilajeihin, kuten kansanmusiikkiin, taidemusiikkiin, eri kulttuurien musiikkiin ja populaarimusiikkiin. Musiikin tunneilla lauletaan monipuolista musiikkia omalla ja vieraila kielillä. Vieraiden maiden musiikkikulttuurin yhteydessä opitaan melodiakieltä, rytmikkaa ja tekstejä, jolloin oma kielitaito kehittyy. musiikin keskittynyttä kuuntelutaitoa kehitetään kuuntelemalla analyttisesti ja monipuolisesti eri musiikin lajeja. Opetuksessa soitetaan ja lauletaan eri vuodenaikoihin, teemoihin ja tapahtumiin liittyvää musiikkia. Musiikkiliikuntaa ja bodiperkussiota hyödynnetään. Osa ohjelmistosta harjoitellaan esitettävään kuntoon ja voidaan jopa tallentaa. Ohjelmiston osana voidaan käyttää myös oppilaiden itse tekemiä kokeellisia soittimia, pelejä ja ohjelmia.

T11 ohjata oppilasta huolehtimaan kuulostaan sekä musisointi- ja ääniympäristön turvallisuudesta

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kuulosta sekä musisointi- ja ääniympäristön turvallisuudesta huolehtiminen	Oppilas käyttää laitteita ja soittimia musisointitilanteissa ottaen huomioon muun muassa äänen ja musiikin voimakkuuteen sekä muut turvalliseen toimintaan liittyvät tekijät.

Laulusävelmistö harjoitellaan oppilaan luontaisella sävelkorkeudella ottaen huomioon pokien ja tyttöjen erilaiset äänen kehitysvaiheet (äänenmurros). Oppilaita rohkaistaan kehittämään ja ylläpitämään laulutaitoa. Lauletaan yksi- ja moniäänistä ohjelmistoa ryhmän taitotasoa huomioiden (kaanonit, helpot ja vaativammat stemmalaulut). Tarvittaessa yhteismusisoinnin aikana oppimista syvennetään ja eriytetään eri taitotasojen mukaan. Perussykettä ja rytmisiä taitoja vahvistetaan. Bändisoittimista (kerraten ja syventäen) käydään läpi kitarat, basso, rummut ja pianosoittimet. Yhteismusisoinnin yhteydessä tutustutaan ja osin syvennyttään mikrofonilauluun sekä ns. laulukamojen käyttöön. Opetuksessa käytetään monipuolisesti erilaisia koulusoittimia ja muuta musiikin tekemiseen soveltuvaa välineistöä.

Yhteismusisoinnin ja kuuntelun yhteydessä kiinnitetään huomiota harmoniaan: kolmisoinnut, duurisepitmisointu ja mahdollisesti mukaan laajempia nelisointuja. Eri nuotinkirjoitustavoista tutustutaan, kerrataan ja syvennyttään kuvionuttimenetelmään, perinteiseen nuotinkirjoitukseen G-avaimella sekä eri kielisoittimien tabulatuurimerkintöihin. Pyritään saavuttamaan helpohkon nuotinkirjoituksen lukutaito, jota hyödynnetään musisoinnissa. Musiikin esittämiseen liittyvistä merkintätavoista käsitellään aiemmin opitut asiat (forte-piano, segno, coda ja kertausmerkit). Musiikin opiskeltavia muotorakenteita ja symboleita 7. luokalla ovat esim. intro, säkeistö, kertosäe, coda, sekä klassisen musiikin muotorakenteista sonaatti- ja rondomuoto.

Musiikkia integroidaan muiden oppiaineiden kanssa. Omaan ja vieraisiin kulttuureihin tutustutaan soittaen, laulaen ja kuunnellen. Improvisointi, musiikilliset kokeilut ja oppilaiden omat musiikilliset ideat ovat osa musiikkituntien prosessia. Oppilaita ohjataan yhteismusisoinnissa soittimien ja äänentoistolaitteiden turvalliseen käyttöön. Oppilaan omaa motivaatiota ja positiivista musiikkisuhdetta ylläpidetään. Oppilasta rohkaistaan laulamaan yksin ja yhdessä sekä huomioidaan äänenmurros luonnollisena osana äänen kehityskaarta. Lauluteksteihin kiinnitetään huomiota, niiden sisältöön suhtaudutaan kriittisesti ja niistä keskustellaan. Musiikin ja median välistä suhdetta pohditaan. Kuullonhuollon asiat kerrataan. Pyritään herättämään oppilaan mielenkiinto musiikin elinikäiseen harrastamiseen. Tutustutaan musiikin harrastamismahdollisuuksiin ja ammatteihin.

Tutustutaan musiikissa monipuolisesti tyyllilajeihin, kuten kansanmusiikkiin, taidemusiikkiin, eri kulttuurien musiikkiin ja populaarimusiikkiin. Musiikin tunneilla lauletaan monipuolista musiikkia omalla ja vierailta kielillä. Vieraiden maiden musiikkikulttuurin yhteydessä opitaan melodiakieltä, rytmikkaa ja tekstejä, jolloin oma kielitaito kehittyy. Musiikin keskittynyttä kuuntelutaitoa kehitetään kuuntelemalla analyttisesti ja monipuolisesti eri musiikin lajeja. Opetuksessa soitetaan ja lauletaan eri vuodenaikoihin, teemoihin ja tapahtumiin liittyvää musiikkia. Musiikkiliikuntaa ja bodiperkussiota hyödynnetään. Osa ohjelmistosta harjoitellaan esitettävään kuntoon ja voidaan jopa tallentaa. Ohjelmiston osana voidaan käyttää myös oppilaiden itse tekemiä kokeellisia soittimia, pelejä ja ohjelmia.

Vuosiluokka 8

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Miten musiikissa toimitaan

Opetuksessa on keskeistä musiikillisten ilmaisutaitojen monipuolinen kehittäminen sekä omien ideoiden ja ratkaisujen tuottaminen. Äänenkäyttöä, laulutaitoa ja käytössä olevien keho-, rytm-, melodia- ja sointusoittimien soittotaitoja syvennetään yhteismusisoinnissa.

Laulusävelmistö harjoitellaan oppilaan luontaisella sävelkorkeudella ottaen huomioon pokien ja tyttöjen erilaiset äänen kehitysvaiheet (äänenmurros). Oppilaita rohkaistaan kehittämään ja ylläpitämään laulutaitoa. Lauletaan yksi- ja moniäänistä ohjelmistoa ryhmän taitotaso huomioiden (kaanonit, helpot ja vaativammat stemmalaulut). Tarvittaessa yhteismusisoinnin aikana oppimista syvennetään ja eriytetään eri taitotasojen mukaan. Perussykettä ja rytmisiä taitoja vahvistetaan. Bändisoittimista (kerraten ja syventäen) käydään läpi kitarat, basso, rummut ja pianosoittimet. Yhteismusisoinnin yhteydessä tutustutaan ja osin syvennytään mikrofonilauluun sekä ns. laulukamojen käyttöön. Opetuksessa käytetään monipuolisesti erilaisia koulusoittimia ja muuta musiikin tekemiseen soveltuvaa välineistöä.

S2 Mistä musiikki muodostuu

Musisoinnissa käytetään aiemmin opittuja musiikkikäsitteitä ja musiikin perusmerkintätapoja. Taitojen kehittyessä käsitteellistä osaamista syvennetään ja sovelletaan musisoinnin eri tilanteissa. Opetuksessa huomioidaan myös tulkinnan merkitys musiikillisessa ilmaisussa.

Yhteismusisoinnin ja kuuntelun yhteydessä kiinnitetään huomiota harmoniaan: kolmisoinnut, duurisegmentointu ja mahdollisesti mukaan laajempia nelisointuja. Eri nuotinkirjoitustavoista kerrataan ja syvennytään kuvionuttimenetelmään, perinteiseen nuotikirjoitukseen G-avaimella sekä eri kielisoittimien tabulatuurimerkintöihin. Pyritään saavuttamaan helpohkon nuotikirjoituksen lukutaito, jota hyödynnetään musisoinnissa. Kerrataan 7. luokalla opittuja musiikkikäsitteitä ja musiikin merkintätapoja. Musiikin opiskeltavia muotorakenteita ja symboleita 7. luokalla ovat esim. intro, säkeistö, kertosaie, coda, sekä klassisen musiikin muotorakenteista sonaatti- ja rondomuoto.

S3 Musiikki omassa elämässä, yhteisössä ja yhteiskunnassa

Musiikillisten taitojen ja tietojen ohella opetuksessa käsitellään oppilaiden esille tuomia aihepiirejä sekä heidän musiikkiin liittyviä kokemuksiaan ja havaintojaan. Myös kuluttamisen ja kestävän hyvinvoinnin näkökulmat ovat olennaisia musiikissa. Opetuksessa rakennetaan yhteyksiä musiikin ja muiden oppiaineiden sekä erilaisten yhteiskunnallisten ilmiöiden välille. Samalla pohditaan ja arvioidaan kriittisesti musiikin merkityksiä elämän eri tilanteissa eri aikoina ja aikakausina.

S4 Ohjelmisto

Ohjelmistoon ja erityisesti kuunteluohjelmistoon valitaan monipuolisesti eri kulttuurien ja aikakausien musiikkia kansanmusiikista taidemusiikkiin ajankohtaiset musiikilliset ilmiöt huomioiden. Äänenkäyttöä ja laulutaitoa harjoitetaan yksi- ja moniäänisten yhteislaulujen tai soololaulujen, äänikokeilujen ja erilaisten ääniharjoitteiden avulla. Ohjelmiston valinnassa otetaan huomioon kulttuuriperinnön vaaliminen, oppilaita innostavat teokset ja tehtävät sekä ohjelmiston käyttökelpoisuus musiikillisten taitojen oppimisessa. Ohjelmistoon sisältyvät myös oppilaiden omat luovat tuotokset ja sävellykset.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T2	S1, S2, S3, S4	L2
T3	S1, S2, S3, S4	L2
T4	S1, S2, S3, S4	L2
T5	S1, S2, S3, S4	L2
T6	S1, S2, S3, S4	L1, L2, L6
T7	S1, S2, S3, S4	L1, L2, L5
T8	S1, S2, S3, S4	L2, L4
T9	S1, S2, S3, S4	L4
T10	S1, S2, S3, S4	L3, L4
T11	S1, S2, S3, S4	L3
T12	S1, S2, S3, S4	L1

Vuosiluokan tavoitteet

T2 ohjata oppilasta ylläpitämään äänenkäyttö- ja laulutaitoaan sekä kehittämään niitä edelleen musisoivan ryhmän jäsenenä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Äänenkäyttö ja laulaminen musiikkiryhmän jäsenenä	Oppilas käyttää ääntään musiikillisen ilmaisun välineenä ja osallistuu yhteislauluun sovittaen osuutensa osaksi kokonaisuutta.

Laulusävelmistö harjoitellaan oppilaan luontaisella sävelkorkeudella ottaen huomioon pokien ja tyttöjen erilaiset äänen kehitysvaiheet (äänenmurros). Oppilaita rohkaistaan kehittämään ja ylläpitämään laulutaitoa. Lauletaan yksi- ja moniäänistä ohjelmistoa ryhmän taitotaso huomioiden (kaanonit, helpot ja vaativammat stemmalaulut). Tarvittaessa yhteismusisoinnin aikana oppimista syvennetään ja eriytetään eri taitotasojen mukaan. Perussykettä ja rytmisiä taitoja vahvistetaan. Bändisoittimista (kerraten ja syventäen) käydään läpi kitarat, basso, rummut ja pianosoittimet. Yhteismusisoinnin yhteydessä tutustutaan ja osin syvennytään mikrofonilauluun sekä ns. laulukamojen käyttöön. Opetuksessa käytetään monipuolisesti erilaisia koulusoittimia ja muuta musiikin tekemiseen soveltuvaa välineistöä.

Yhteismusisoinnin ja kuuntelun yhteydessä kiinnitetään huomiota harmoniaan: kolmisoinnut, duuriseptimisointu ja mahdollisesti mukaan laajempia nelisointuja. Eri nuotinkirjoitustavoista kerrataan ja syvennytään kuvionuttimenetelmään, perinteiseen nuotikirjoitukseen G-avaimella sekä eri kielisoittimien tabulatuurimerkintöihin. Pyritään saavuttamaan helpohkon nuotikirjoituksen lukutaito, jota hyödynnetään musisoinnissa. Kerrataan 7. luokalla opittuja musiikkikäsitteitä ja musiikin merkintätapoja. Musiikin opiskeltavia muotorakenteita ja symboleita 7. luokalla ovat esim. intro, säkeistö, kertosaie, coda, sekä klassisen musiikin muotorakenteista sonaatti- ja rondomuoto.

T3 kannustaa oppilasta kehittämään edelleen soitto- ja yhteismusisointitaitojaan keho-, rytmi-, melodia- ja sointusoittimin

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Soittaminen musiikkiryhmän jäsenenä	Oppilas soittaa keho-, rytm-, melodia- ja soitusosittimia ja osallistuu yhteissoittoon melko sujuvasti.

Laulusävelmistö harjoitellaan oppilaan luontaisella sävelkorkeudella ottaen huomioon pokien ja tyttöjen erilaiset äänen kehitysvaiheet (äänenmurros). Oppilaita rohkaistaan kehittämään ja ylläpitämään laulutaitoa. Lauletaan yksi- ja moniäänistä ohjelmistoa ryhmän taitotasoa huomioiden (kaanonit, helpot ja vaativammat stemmalaulut). Tarvittaessa yhteismusisoinnin aikana oppimista syvennetään ja eriytetään eri taitotasojen mukaan. Perussykettä ja rytmisiä taitoja vahvistetaan. Bändisoittimista (kerraten ja syventäen) käydään läpi kitarat, basso, rummut ja pianosoittimet. Yhteismusisoinnin yhteydessä tutustutaan ja osin syvennyetään mikrofonilauluun sekä ns. laulukamojen käyttöön. Opetuksessa käytetään monipuolisesti erilaisia koulusoittimia ja muuta musiikin tekemiseen soveltuvaa välineistöä.

Yhteismusisoinnin ja kuuntelun yhteydessä kiinnitetään huomiota harmoniaan: kolmisoinnut, duurisepitmisointu ja mahdollisesti mukaan laajempia nelisointuja. Eri nuotinkirjoitustavoista kerrataan ja syvennyetään kuvionuttimenetelmään, perinteiseen nuotinkirjoitukseen G-avaimella sekä eri kielisoittimien tabulatuurimerkintöihin. Pyritään saavuttamaan helpohkon nuotinkirjoituksen lukutaito, jota hyödynnetään musisoinnissa. Kerrataan 7. luokalla opittuja musiikkikäsitteitä ja musiikin merkintätapoja. Musiikin opiskeltavia muotorakenteita ja symboleita 7. luokalla ovat esim. intro, säkeistö, kertosaie, coda, sekä klassisen musiikin muotorakenteista sonaatti- ja rondomuoto.

T4 rohkaista oppilasta monipuoliseen musiikkiliikunnalliseen kokemukseen ja ilmaisuun

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Musiikkiliikunta	Oppilas osoittaa hahmottavansa musiikin perussykkeen liikkeessään ja sovitaa liikeilmaisuaan kuulemaansa musiikkiin.

Laulusävelmistö harjoitellaan oppilaan luontaisella sävelkorkeudella ottaen huomioon pokien ja tyttöjen erilaiset äänen kehitysvaiheet (äänenmurros). Oppilaita rohkaistaan kehittämään ja ylläpitämään laulutaitoa. Lauletaan yksi- ja moniäänistä ohjelmistoa ryhmän taitotasoa huomioiden (kaanonit, helpot ja vaativammat stemmalaulut). Tarvittaessa yhteismusisoinnin aikana oppimista syvennetään ja eriytetään eri taitotasojen mukaan. Perussykettä ja rytmisiä taitoja vahvistetaan. Bändisoittimista (kerraten ja syventäen) käydään läpi kitarat, basso, rummut ja pianosoittimet. Yhteismusisoinnin yhteydessä tutustutaan ja osin syvennyetään mikrofonilauluun sekä ns. laulukamojen käyttöön. Opetuksessa käytetään monipuolisesti erilaisia koulusoittimia ja muuta musiikin tekemiseen soveltuvaa välineistöä.

Yhteismusisoinnin ja kuuntelun yhteydessä kiinnitetään huomiota harmoniaan: kolmisoinnut, duurisepitmisointu ja mahdollisesti mukaan laajempia nelisointuja. Eri nuotinkirjoitustavoista kerrataan ja syvennyetään kuvionuttimenetelmään, perinteiseen nuotinkirjoitukseen G-avaimella sekä eri kielisoittimien tabulatuurimerkintöihin. Pyritään saavuttamaan helpohkon nuotinkirjoituksen lukutaito, jota hyödynnetään musisoinnissa. Kerrataan 7. luokalla opittuja musiikkikäsitteitä ja musiikin merkintätapoja. Musiikin opiskeltavia muotorakenteita ja symboleita 7. luokalla ovat esim. intro, säkeistö, kertosaie, coda, sekä klassisen musiikin muotorakenteista sonaatti- ja rondomuoto.

T5 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia ääniympäristön ja musiikin elämykselliseen kuunteluun ja havainnointiin sekä ohjata häntä keskustelemaan havainnoistaan

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ääniympäristön ja musiikin kuuntelu ja siitä keskusteleminen	Oppilas kuuntelee ääniympäristöä ja musiikkia ja osaa kertoa havainnoistaan.

Laulusävelmistö harjoitellaan oppilaan luontaisella sävelkorkeudella ottaen huomioon pokien ja tyttöjen erilaiset äänen kehitysvaiheet (äänenmurros). Oppilaita rohkaistaan kehittämään ja ylläpitämään laulutaitoa. Lauletaan yksi- ja moniäänistä ohjelmistoa ryhmän taitotasoa huomioiden (kaanonit, helpot ja vaativammat stemmalaulut). Tarvittaessa yhteismusisoinnin aikana oppimista syvennetään ja eriytetään eri taitotasojen mukaan. Perussykettä ja rytmisiä taitoja vahvistetaan. Bändisoittimista (kerraten ja syventäen) käydään läpi kitarat, basso, rummut ja pianosoittimet. Yhteismusisoinnin yhteydessä tutustutaan ja osin syvennyetään mikrofonilauluun sekä ns. laulukamojen käyttöön. Opetuksessa käytetään monipuolisesti erilaisia kouluosoittimia ja muuta musiikin tekemiseen soveltuvaa välineistöä.

Yhteismusisoinnin ja kuuntelun yhteydessä kiinnitetään huomiota harmoniaan: kolmisoinnut, duurisepitmisointu ja mahdollisesti mukaan laajempia nelisointuja. Eri nuotinkirjoitustavoista kerrataan ja syvennyetään kuvionuttimenetelmään, perinteiseen nuotikirjoitukseen Gavaimella sekä eri kielisoittimien tabulatuurimerkintöihin. Pyritään saavuttamaan helpohkon nuotikirjoituksen lukutaito, jota hyödynnetään musisoinnissa. Kerrataan 7. luokalla opittuja musiikkikäsitteitä ja musiikin merkintätapoja. Musiikin opiskeltavia muotorakenteita ja symboleita 7. luokalla ovat esim. intro, säkeistö, kertosaie, coda, sekä klassisen musiikin muotorakenteista sonaatti- ja rondomuoto.

T6 kannustaa oppilasta rakentamaan luovaa suhdetta musiikkiin ja ohjata heitä improvisointiin, sovittamiseen ja säveltämiseen sekä taiteidenväliseen työskentelyyn

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Musiikin luova tuottaminen	Oppilas osaa käyttää musiikillisia tai muita äänellisiä elementtejä kehittäessään ja toteuttaessaan uusia musiikillisia ideoita yksin tai ryhmän jäsenenä.

Laulusävelmistö harjoitellaan oppilaan luontaisella sävelkorkeudella ottaen huomioon pokien ja tyttöjen erilaiset äänen kehitysvaiheet (äänenmurros). Oppilaita rohkaistaan kehittämään ja ylläpitämään laulutaitoa. Lauletaan yksi- ja moniäänistä ohjelmistoa ryhmän taitotasoa huomioiden (kaanonit, helpot ja vaativammat stemmalaulut). Tarvittaessa yhteismusisoinnin aikana oppimista syvennetään ja eriytetään eri taitotasojen mukaan. Perussykettä ja rytmisiä taitoja vahvistetaan. Bändisoittimista (kerraten ja syventäen) käydään läpi kitarat, basso, rummut ja pianosoittimet. Yhteismusisoinnin yhteydessä tutustutaan ja osin syvennyetään mikrofonilauluun sekä ns. laulukamojen käyttöön. Opetuksessa käytetään monipuolisesti erilaisia kouluosoittimia ja muuta musiikin tekemiseen soveltuvaa välineistöä.

Yhteismusisoinnin ja kuuntelun yhteydessä kiinnitetään huomiota harmoniaan: kolmisoinnut, duurisepitmisointu ja mahdollisesti mukaan laajempia nelisointuja. Eri nuotinkirjoitustavoista kerrataan ja syvennyetään kuvionuttimenetelmään, perinteiseen nuotikirjoitukseen Gavaimella sekä eri kielisoittimien tabulatuurimerkintöihin. Pyritään saavuttamaan helpohkon nuotikirjoituksen lukutaito, jota hyödynnetään musisoinnissa. Kerrataan 7. luokalla opittuja musiikkikäsitteitä ja musiikin merkintätapoja. Musiikin opiskeltavia muotorakenteita ja symboleita

7. luokalla ovat esim. intro, säkeistö, kertosäe, coda, sekä klassisen musiikin muotorakenteista sonaatti- ja rondomuoto.

T7 ohjata oppilasta musiikin tallentamiseen ja tieto- ja viestintäteknologian luovaan ilmaisulliseen käyttöön sekä musiikin tekemisessä että osana monialaisia kokonaisuuksia

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Musiikkiteknologian käyttö	Oppilas osaa käyttää musiikkiteknologian tarjoamia mahdollisuuksia omassa tai ryhmän ilmaisussa.

Laulusävelmistö harjoitellaan oppilaan luontaisella sävelkorkeudella ottaen huomioon pokien ja tyttöjen erilaiset äänen kehitysvaiheet (äänenmurros). Oppilaita rohkaistaan kehittämään ja ylläpitämään laulutaitoa. Lauletaan yksi- ja moniäänistä ohjelmistoa ryhmän taitotasoa huomioiden (kaanonit, helpot ja vaativammat stemmalaulut). Tarvittaessa yhteismusisoinnin aikana oppimista syvennetään ja eriytetään eri taitotasojen mukaan. Perussykettä ja rytmisiä taitoja vahvistetaan. Bändisoittimista (kerraten ja syventäen) käydään läpi kitarat, basso, rummut ja pianosoittimet. Yhteismusisoinnin yhteydessä tutustutaan ja osin syvennyttään mikrofonilauluun sekä ns. laulukamojen käyttöön. Opetuksessa käytetään monipuolisesti erilaisia kouluosoittimia ja muuta musiikin tekemiseen soveltuvaa välineistöä.

Yhteismusisoinnin ja kuuntelun yhteydessä kiinnitetään huomiota harmoniaan: kolmisoinnut, duurisepitmisointu ja mahdollisesti mukaan laajempia nelisointuja. Eri nuotinkirjoitustavoista kerrataan ja syvennyttään kuvionuttimenetelmään, perinteiseen nuotinkirjoitukseen G-avaimella sekä eri kielisoittimien tabulatuurimerkintöihin. Pyritään saavuttamaan helpohkon nuotinkirjoituksen lukutaito, jota hyödynnetään musisoinnissa. Kerrataan 7. luokalla opittuja musiikkikäsitteitä ja musiikin merkintätapoja. Musiikin opiskeltavia muotorakenteita ja symboleita 7. luokalla ovat esim. intro, säkeistö, kertosäe, coda, sekä klassisen musiikin muotorakenteista sonaatti- ja rondomuoto.

T8 ohjata oppilasta tarkastelemaan musiikkia taiteenlajina ja ymmärtämään, miten musiikkia käytetään viestimiseen ja vaikuttamiseen eri kulttuureissa.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kulttuurinen osaaminen	Oppilas osaa jäsentää musiikin käyttötapoja ja ilmenemismuotoja ja kertoa havainnoistaan.

Laulusävelmistö harjoitellaan oppilaan luontaisella sävelkorkeudella ottaen huomioon pokien ja tyttöjen erilaiset äänen kehitysvaiheet (äänenmurros). Oppilaita rohkaistaan kehittämään ja ylläpitämään laulutaitoa. Lauletaan yksi- ja moniäänistä ohjelmistoa ryhmän taitotasoa huomioiden (kaanonit, helpot ja vaativammat stemmalaulut). Tarvittaessa yhteismusisoinnin aikana oppimista syvennetään ja eriytetään eri taitotasojen mukaan. Perussykettä ja rytmisiä taitoja vahvistetaan. Bändisoittimista (kerraten ja syventäen) käydään läpi kitarat, basso, rummut ja pianosoittimet. Yhteismusisoinnin yhteydessä tutustutaan ja osin syvennyttään mikrofonilauluun sekä ns. laulukamojen käyttöön. Opetuksessa käytetään monipuolisesti erilaisia kouluosoittimia ja muuta musiikin tekemiseen soveltuvaa välineistöä.

Yhteismusisoinnin ja kuuntelun yhteydessä kiinnitetään huomiota harmoniaan: kolmisoinnut, duurisepitmisointu ja mahdollisesti mukaan laajempia nelisointuja. Eri nuotinkirjoitustavoista kerrataan ja syvennyttään kuvionuttimenetelmään, perinteiseen nuotinkirjoitukseen G-

avaimella sekä eri kielisoittimien tabulatuurimerkintöihin. Pyritään saavuttamaan helpohkon nuottikirjoituksen lukutaito, jota hyödynnetään musisoinnissa. Kerrataan 7. luokalla opittuja musiikkikäsitteitä ja musiikin merkintätapoja. Musiikin opiskeltavia muotorakenteita ja symboleita 7. luokalla ovat esim. intro, säkeistö, kertosaie, coda, sekä klassisen musiikin muotorakenteista sonaatti- ja rondomuoto.

T9 rohkaista ja ohjata oppilasta keskustelemaan musiikista käyttäen musiikin käsitteitä ja terminologiaa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Musiikillisten käsitteiden ja symbolien käyttö	Oppilas käyttää musiikin peruskäsitteitä ja merkintätapoja sekä termejä musiikillisessa toiminnassa.

Laulusävelmistö harjoitellaan oppilaan luontaisella sävelkorkeudella ottaen huomioon pokien ja tyttöjen erilaiset äänen kehitysvaiheet (äänenmurros). Oppilaita rohkaistaan kehittämään ja ylläpitämään laulutaitoa. Lauletaan yksi- ja moniäänistä ohjelmistoa ryhmän taitotaso huomioidn (kaanonit, helpot ja vaativammat stemmalaulut). Tarvittaessa yhteismusisoinnin aikana oppimista syvennetään ja eriytetään eri taitotasojen mukaan. Perussykettä ja rytmisiä taitoja vahvistetaan. Bändisoittimista (kerraten ja syventäen) käydään läpi kitarat, basso, rummut ja pianosoittimet. Yhteismusisoinnin yhteydessä tutustutaan ja osin syvennyetään mikrofonilauluun sekä ns. laulukamojen käyttöön. Opetuksessa käytetään monipuolisesti erilaisia koulusoittimia ja muuta musiikin tekemiseen soveltuvaa välineistöä.

Yhteismusisoinnin ja kuuntelun yhteydessä kiinnitetään huomiota harmoniaan: kolmisoinnut, duuriseptimisointu ja mahdollisesti mukaan laajempia nelisointuja. Eri nuotinkirjoitustavoista kerrataan ja syvennyetään kuvionuttimenetelmään, perinteiseen nuottikirjoitukseen G-avaimella sekä eri kielisoittimien tabulatuurimerkintöihin. Pyritään saavuttamaan helpohkon nuottikirjoituksen lukutaito, jota hyödynnetään musisoinnissa. Kerrataan 7. luokalla opittuja musiikkikäsitteitä ja musiikin merkintätapoja. Musiikin opiskeltavia muotorakenteita ja symboleita 7. luokalla ovat esim. intro, säkeistö, kertosaie, coda, sekä klassisen musiikin muotorakenteista sonaatti- ja rondomuoto.

T10 ohjata oppilasta tunnistamaan musiikin vaikutuksia tunteisiin ja hyvinvointiin

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Musiikin hyvinvointivaikutusten tunnistaminen	Oppilaan kanssa keskustellaan musiikin vaikutuksista hyvinvointiin ja tunteisiin, mutta tavoitetta ei oteta huomioon päättöarvosanan muodostamisessa.

Laulusävelmistö harjoitellaan oppilaan luontaisella sävelkorkeudella ottaen huomioon pokien ja tyttöjen erilaiset äänen kehitysvaiheet (äänenmurros). Oppilaita rohkaistaan kehittämään ja ylläpitämään laulutaitoa. Lauletaan yksi- ja moniäänistä ohjelmistoa ryhmän taitotaso huomioidn (kaanonit, helpot ja vaativammat stemmalaulut). Tarvittaessa yhteismusisoinnin aikana oppimista syvennetään ja eriytetään eri taitotasojen mukaan. Perussykettä ja rytmisiä taitoja vahvistetaan. Bändisoittimista (kerraten ja syventäen) käydään läpi kitarat, basso, rummut ja pianosoittimet. Yhteismusisoinnin yhteydessä tutustutaan ja osin syvennyetään mikrofonilauluun sekä ns. laulukamojen käyttöön. Opetuksessa käytetään monipuolisesti erilaisia koulusoittimia ja muuta musiikin tekemiseen soveltuvaa välineistöä.

Yhteismusisoinnin ja kuuntelun yhteydessä kiinnitetään huomiota harmoniaan: kolmisoinnut, duurisepitmisointu ja mahdollisesti mukaan laajempia nelisointuja. Eri nuotinkirjoitustavoista kerrataan ja syvennyttään kuvionuttimenetelmään, perinteiseen nuotikirjoitukseen G-avaimella sekä eri kielisoittimien tabulatuurimerkintöihin. Pyritään saavuttamaan helpohkon nuotikirjoituksen lukutaito, jota hyödynnetään musisoinnissa. Kerrataan 7. luokalla opittuja musiikkikäsitteitä ja musiikin merkintätapoja. Musiikin opiskeltavia muotorakenteita ja symboleita 7. luokalla ovat esim. intro, säkeistö, kertosaie, coda, sekä klassisen musiikin muotorakenteista sonaatti- ja rondomuoto.

T11 ohjata oppilasta huolehtimaan kuulostaan sekä musisointi- ja ääniympäristön turvallisuudesta

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kuulosta sekä musisointi- ja ääniympäristön turvallisuudesta huolehtiminen	Oppilas käyttää laitteita ja soittimia musisointitilanteissa ottaen huomioon muun muassa äänen ja musiikin voimakkuuteen sekä muut turvalliseen toimintaan liittyvät tekijät.

Laulusävelmistö harjoitellaan oppilaan luontaisella sävelkorkeudella ottaen huomioon pokien ja tyttöjen erilaiset äänen kehitysvaiheet (äänenmurros). Oppilaita rohkaistaan kehittämään ja ylläpitämään laulutaitoa. Lauletaan yksi- ja moniäänistä ohjelmistoa ryhmän taitotaso huomioiden (kaanonit, helpot ja vaativammat stemmalaulut). Tarvittaessa yhteismusisoinnin aikana oppimista syvennetään ja eriytetään eri taitotasojen mukaan. Perussykettä ja rytmisiä taitoja vahvistetaan. Bändisoittimista (kerraten ja syventäen) käydään läpi kitarat, basso, rummut ja pianosoittimet. Yhteismusisoinnin yhteydessä tutustutaan ja osin syvennyttään mikrofonilauluun sekä ns. laulukamojen käyttöön. Opetuksessa käytetään monipuolisesti erilaisia koulusoittimia ja muuta musiikin tekemiseen soveltuvaa välineistöä.

Yhteismusisoinnin ja kuuntelun yhteydessä kiinnitetään huomiota harmoniaan: kolmisoinnut, duurisepitmisointu ja mahdollisesti mukaan laajempia nelisointuja. Eri nuotinkirjoitustavoista kerrataan ja syvennyttään kuvionuttimenetelmään, perinteiseen nuotikirjoitukseen G-avaimella sekä eri kielisoittimien tabulatuurimerkintöihin. Pyritään saavuttamaan helpohkon nuotikirjoituksen lukutaito, jota hyödynnetään musisoinnissa. Kerrataan 7. luokalla opittuja musiikkikäsitteitä ja musiikin merkintätapoja. Musiikin opiskeltavia muotorakenteita ja symboleita 7. luokalla ovat esim. intro, säkeistö, kertosaie, coda, sekä klassisen musiikin muotorakenteista sonaatti- ja rondomuoto.

T12 ohjata oppilasta kehittämään musiikillista osaamistaan harjoittelun avulla, asettamaan tavoitteita musiikilliselle oppimiselleen ja arvioimaan edistymistään suhteessa tavoitteisiin.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Oppimisen taidot	Oppilas asettaa ohjattuna musisointiin, musiikkiliikuntaan tai säveltämiseen ja muuhun luovaan tuottamiseen liittyviä tavoitteita sekä arvioi edistymistään suhteessa niihin.

Laulusävelmistö harjoitellaan oppilaan luontaisella sävelkorkeudella ottaen huomioon pokien ja tyttöjen erilaiset äänen kehitysvaiheet (äänenmurros). Oppilaita rohkaistaan kehittämään ja

ylläpitämään laulutaitoa. Lauletaan yksi- ja moniäänistä ohjelmistoa ryhmän taitotaso huomioiden (kaanonit, helpot ja vaativammat stemmalaulut). Tarvittaessa yhteismusisoinnin aikana oppimista syvennetään ja eriytetään eri taitotasojen mukaan. Perussykettä ja rytmisiä taitoja vahvistetaan. Bändisoittimista (kerraten ja syventäen) käydään läpi kitarat, basso, rummut ja pianosoittimet. Yhteismusisoinnin yhteydessä tutustutaan ja osin syvennytään mikrofonilauluun sekä ns. laulukamojen käyttöön. Opetuksessa käytetään monipuolisesti erilaisia koulusoittimia ja muuta musiikin tekemiseen soveltuvaa välineistöä.

Yhteismusisoinnin ja kuuntelun yhteydessä kiinnitetään huomiota harmoniaan: kolmisoinnut, duurisepitmisointu ja mahdollisesti mukaan laajempia nelisointuja. Eri nuotinkirjoitustavoista kerrataan ja syvennytään kuvionuttimenetelmään, perinteiseen nuotinkirjoitukseen G-avaimella sekä eri kielisoittimien tabulatuurimerkintöihin. Pyritään saavuttamaan helpohkon nuotinkirjoituksen lukutaito, jota hyödynnetään musisoinnissa. Kerrataan 7. luokalla opittuja musiikkikäsitteitä ja musiikin merkintätapoja. Musiikin opiskeltavia muotorakenteita ja symboleita 7. luokalla ovat esim. intro, säkeistö, kertosaie, coda, sekä klassisen musiikin muotorakenteista sonaatti- ja rondomuoto.

Vuosiluokka 9

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Miten musiikissa toimitaan

Opetuksessa on keskeistä musiikillisten ilmaisutaitojen monipuolinen kehittäminen sekä omien ideoiden ja ratkaisujen tuottaminen. Äänenkäyttöä, laulutaitoa ja käytössä olevien keho-, rytm-, melodia- ja sointusoittimien soittotaitoja syvennetään yhteismusisoinnissa.

S2 Mistä musiikki muodostuu

Musisoinnissa käytetään aiemmin opittuja musiikkikäsitteitä ja musiikin perusmerkintätapoja. Taitojen kehittyessä käsitteellistä osaamista syvennetään ja sovelletaan musisoinnin eri tilanteissa. Opetuksessa huomioidaan myös tulkinnan merkitys musiikillisessa ilmaisussa.

S3 Musiikki omassa elämässä, yhteisössä ja yhteiskunnassa

Musiikillisten taitojen ja tietojen ohella opetuksessa käsitellään oppilaiden esille tuomia aihepiirejä sekä heidän musiikkiin liittyviä kokemuksiaan ja havaintojaan. Myös kuluttamisen ja kestävän hyvinvoinnin näkökulmat ovat olennaisia musiikissa. Opetuksessa rakennetaan yhteyksiä musiikin ja muiden oppiaineiden sekä erilaisten yhteiskunnallisten ilmiöiden välille. Samalla pohditaan ja arvioidaan kriittisesti musiikin merkityksiä elämän eri tilanteissa eri aikoina ja aikakausina.

S4 Ohjelmisto

Ohjelmistoon ja erityisesti kuunteluohjelmistoon valitaan monipuolisesti eri kulttuurien ja aikakausien musiikkia kansanmusiikista taidemusiikkiin ajankohtaiset musiikilliset ilmiöt huomioiden. Äänenkäyttöä ja laulutaitoa harjoitetaan yksi- ja moniäänisten yhteislaulujen tai soololaulujen, äänikokeilujen ja erilaisten ääniharjoitteiden avulla. Ohjelmiston valinnassa otetaan huomioon kulttuuriperinnön vaaliminen, oppilaita innostavat teokset ja tehtävät sekä ohjelmiston käyttökelpoisuus musiikillisten taitojen oppimisessa. Ohjelmistoon sisältyvät myös oppilaiden omat luovat tuotokset ja sävellykset.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T2	S1, S2, S3, S4	L2
T3	S1, S2, S3, S4	L2
T4	S1, S2, S3, S4	L2
T6	S1, S2, S3, S4	L1, L2, L6
T7	S1, S2, S3, S4	L1, L2, L5
T8	S1, S2, S3, S4	L2, L4
T10	S1, S2, S3, S4	L3, L4
T11	S1, S2, S3, S4	L3
T12	S1, S2, S3, S4	L1

Vuosiluokan tavoitteet

T2 ohjata oppilasta ylläpitämään äänenkäyttö- ja laulutaitoaan sekä kehittämään niitä edelleen musisoivan ryhmän jäsenenä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Äänenkäyttö ja laulaminen musiikkiryhmän jäsenenä	Oppilas käyttää ääntään musiikillisen ilmaisun välineenä ja osallistuu yhteislauluun sovittaen osuutensa osaksi kokonaisuutta.

T3 kannustaa oppilasta kehittämään edelleen soitto- ja yhteismusisointitaitojaan keho-, rytmi-, melodia- ja sointusoittimin

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Soittaminen musiikkiryhmän jäsenenä	Oppilas soittaa keho-, rytmi-, melodia- ja sointusoittimia ja osallistuu yhteissoittoon melko sujuvasti.

T4 rohkaista oppilasta monipuoliseen musiikkiliikunnalliseen kokemiseen ja ilmaisuun

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Musiikkiliikunta	Oppilas osoittaa hahmottavansa musiikin perussykkeen liikkeessään ja sovittaa liikeilmaisuaan kuulemaansa musiikkiin.

T6 kannustaa oppilasta rakentamaan luovaa suhdetta musiikkiin ja ohjata heitä improvisointiin, sovittamiseen ja säveltämiseen sekä taiteidenväliseen työskentelyyn

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Musiikin luova tuottaminen	Oppilas osaa käyttää musiikillisia tai muita äänellisiä elementtejä kehittäessään ja toteuttaessaan uusia musiikillisia ideoita yksin tai ryhmän jäsenenä.

T7 ohjata oppilasta musiikin tallentamiseen ja tieto- ja viestintäteknologian luovaan ilmaisulliseen käyttöön sekä musiikin tekemisessä että osana monialaisia kokonaisuuksia

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Musiikkiteknologian käyttö	Oppilas osaa käyttää musiikkiteknologian tarjoamia mahdollisuuksia omassa tai ryhmän ilmaisussa.

T8 ohjata oppilasta tarkastelemaan musiikkia taiteenlajina ja ymmärtämään, miten musiikkia käytetään viestimiseen ja vaikuttamiseen eri kulttuureissa.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kulttuurinen osaaminen	Oppilas osaa jäsentää musiikin käyttötapoja ja ilmenemismuotoja ja kertoa havainnoistaan.

T10 ohjata oppilasta tunnistamaan musiikin vaikutuksia tunteisiin ja hyvinvointiin

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Musiikin hyvinvointivaikutusten tunnistaminen	Oppilaan kanssa keskustellaan musiikin vaikutuksista hyvinvointiin ja tunteisiin, mutta tavoitetta ei oteta huomioon päättöarvosanan muodostamisessa.

T11 ohjata oppilasta huolehtimaan kuulostaan sekä musisointi- ja ääniympäristön turvallisuudesta

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kuulosta sekä musisointi- ja ääniympäristön turvallisuudesta huolehtiminen	Oppilas käyttää laitteita ja soittimia musisointitilanteissa ottaen huomioon muun muassa äänen ja musiikin voimakkuuteen sekä muut turvalliseen toimintaan liittyvät tekijät.

T12 ohjata oppilasta kehittämään musiikillista osaamistaan harjoittelun avulla, asettamaan tavoitteita musiikilliselle oppimiselleen ja arvioimaan edistymistään suhteessa tavoitteisiin.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Oppimisen taidot	Oppilas asettaa ohjattuna musisointiin, musiikkiliikuntaan tai säveltämiseen ja muuhun luovaan tuottamiseen liittyviä tavoitteita sekä arvioi edistymistään suhteessa niihin.

34.6.24. Kemian valinnainen

Valinnaisen tehtävä

Syventää kokeellisen työskentelyn taitoja.

Oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät erityispiirteet

Tukeen ja ohjaukseen liittyvät erityispiirteet

Arviointi

Suoritusmerkintä

Vuosiluokka 9

Vuosiluokan tavoitteet

Tavoitteena on syventää kokeellisen työskentelyn taitoja.

Suunnitellaan ja toteutetaan kokeellisia tutkimuksia oppilaiden kiinnostus huomioiden. Harjoitellaan tulosten arviointia ja esittämistä.

34.6.25. Kuvataide

Valinnaisen tehtävä

Valinnaisen kuvataiteen tehtävänä on ohjata oppilaita havainnoimaan ja ilmentämään omaa itseään, ympäristöään ja ajatuksiaan kuvataiteen keinoin.

Oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät erityispiirteet

Lopullinen kurssisisältö ja painotusalueet muokataan jokaisen kurssin alussa yhdessä oppilaiden kanssa. Vuosittain pyritään tekemään myös yhteistyötä paikallisten toimijoiden kanssa. Kuvataiteen kursseihin sisältyy mahdollisesti opintoretkeä ja vierailukäyntejä esimerkiksi Kemijärven kulttuurikeskuksessa.

Tukeen ja ohjaukseen liittyvät erityispiirteet

Tavoitteena ohjauksen, eriyttämisen ja tuen järjestämisessä on oppilaiden sosiaalisten, psyykkisten ja motoristen lähtökohtien ja taitojen huomioon ottaminen. Opetuksessa otetaan huomioon oppilaiden yksilölliset ohjauksen tarpeet.

Arviointi

Oppimisen arviointi kuvataiteessa on luonteeltaan kannustavaa, ohjaavaa ja oppilaiden yksilöllisen edistymisen huomioivaa. Arvioinnilla tuetaan kuvan tuottamisen ja tulkinnan taitojen, taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin tuntemuksen, pitkäjänteisten työtapojen sekä itsearviointitaitojen kehittymistä. Oppilaita ohjataan arvioinnilla omien ajatusten ilmaisemiseen ja toisten näkemysten arvostamiseen. Oppimisen arviointi kohdistuu kaikkiin opetuksen tavoitteissa määriteltyihin taideoppimisen ulottuvuuksiin.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona kuvataiteen opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena. Päättöarvioinnilla määritellään, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut kuvataiteen oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen taso kuvataiteen valtakunnallisiin päättöarvioinnin kriteereihin. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki valtakunnalliset päättöarvioinnit kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle vastaava tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin kriteerien määrittämää osaamista. Arvosana kahdeksan tason ylittäminen joiden tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Vuosiluokka 8

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

Vuosiluokan tavoitteet

T1-T11

S1 Omat kuvakulttuurit

- oppilaiden omien mielenkiinnonkohteiden hyödyntäminen teosten aihepiirin valinnassa
- piirustuksen tekniikoihin ja eri piirtimien käyttöön perehtyminen
- akvarelli- ja akryylimaalauksen sekä kokeilevien tekniikoiden opiskeleminen
- valokuvaustekniikoihin tutustuminen
- kuvankäsittelyyn perehtyminen muokkaamalla omia kuvia ja median kuvastoa
- mahdollisuuksien mukaan lisätyn todellisuuden sisällön luominen kouluympäristöön tai sosiaalisen median kanavien hyödyntäminen tuotosten julkaisussa ja aiheiden metsästyksessä

T1-T11

S2 Ympäristön kuvakulttuurit

- visuaalisen ympäristön kuvat lähtökohtana työskentelylle
- ajankohtaisten yhteiskunnallisten ilmiöiden tarkasteleminen ja käsitteleminen taiteen keinoin
- median ja kuvataiteen vaikuttamisen keinoihin tutustuminen

T1-T11

S3 Taiteen maailma

- ajankohtaisten taiteen ilmiöiden ja tekijöiden käyttäminen oman työskentelyn lähtökohtana

- taidenäyttelyihin tutustuminen ja tapahtumiin osallistuminen osana työskentelyprosessia
- taidehistorian osa-alueiden hyödyntäminen työskentelyssä
- taiteilijan työhön tutustuminen

34.6.26. Elämäkatsomustieto

Elämäkatsomustiedon tehtävä

Elämäkatsomustiedon opetuksen ydintehtävänä on edistää oppilaiden kykyä etsiä hyvää elämää. Elämäkatsomustiedossa ihmiset ymmärretään kulttuuriaan uusintavina ja luovina toimijoina, jotka kokevat ja tuottavat merkityksiä keskinäisessä toiminnassaan ja kanssakäymisissä ympäröivän maailman kanssa. Katsomuksia, inhimillisiä käytäntöjä ja niitä koskevia merkityksiä pidetään yksilöiden, yhteisöjen ja kulttuuriperinnön vuorovaikutuksen tuloksina. Elämäkatsomustiedossa painotetaan ihmisten kykyä vaikuttaa aktiivisesti omaan ajatteluunsa ja toimintaansa. Tämä koskee myös oppilaiden opiskelua ja oppimista. Siksi on keskeistä sovittaa opetukseen ja opiskeluun oppilaan oma ajattelu- ja kokemusmaailma.

Elämäkatsomustiedon opetuksen tehtävänä on kehittää oppilaiden valmiuksia kasvaa itsenäiseksi, suvaitseväiseksi, vastuulliseksi ja arvostelukykyiseksi yhteisönsä jäseneksi. Tavoitteena on täysivaltainen demokraattinen kansalaisuus globalisoituvassa ja nopeasti muuttuvassa maailmassa. Tämä edellyttää elämäkatsomustiedon opetukselta monipuolisen katsomuksellisen ja kulttuurisen yleissivistyksen kartuttamisen lisäksi eettisen ja kriittisen ajattelu- ja toimintakyvyn sekä oppimisen taitojen kehittämistä. Elämäkatsomustiedossa kriittinen ajattelu ymmärretään perusteita etsivänä, asiayhteydet hahmottavana ja tilannetajuisena sekä itseään korjaavana. Siihen liittyy avoin ja pohdiskeleva asenne.

Elämäkatsomustieto tukee laaja-alaisen osaamisen kehittymistä, erityisesti ajattelun ja oppimaan oppimisen taitoja, kulttuurisen osaamisen, vuorovaikutuksen ja ilmaisun taitoja, itsestä huolehtimista ja arjentaitoja sekä osallistumista, vaikuttamista ja vastuullisuutta.

Elämäkatsomustiedon tehtävä vuosiluokilla 7-9

Vuosiluokilla 7-9 elämäkatsomustiedon opetuksen erityisenä tehtävänä on kasvattaa oppilaiden kykyä oman tulevaisuutensa hahmottamiseen ja suunnittelemiseen. Oppilaiden identiteetin ja elämäkatsomuksen rakentamisen tukemisessa otetaan erityisesti huomioon yleissivistävän tietoperustan laajentaminen sekä oppilaiden omakohtaiset valinnat perusopetuksen jälkeen. Oppilaita tuetaan omakohtaisten hyvän elämän mallien löytämisessä.

Elämäkatsomustiedon oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Työtapojen valinnassa on oppiaineen tavoitteiden kannalta keskeistä taata turvallinen ja avoin oppimis- ja keskusteluympäristö, jossa oppilas kokee tulevansa kuulluksi ja arvostetuksi. Erityisesti kunkin uuden ryhmän aloittaessa ryhmäytyminen on olennainen osa oppimisympäristön rakentumista. Työskentelyssä tuetaan oppimisen itsesäätelytaitojen kehittymistä. Oppilaat elävät globalisoituvassa mediamaailmassa, jota erilaiset digitaaliset sovellukset muokkaavat. Siksi elämäkatsomustiedon oppimisympäristössä on olennaista, että välitön henkilökohtainen yhteisöllinen kanssakäyminen voi yhdistyä erilaisten medioiden ja digitaalisen vuorovaikutuksen pedagogisesti monipuoliseen hyödyntämiseen.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki elämäkatsomustiedossa vuosiluokilla 7-9

Oppiaineen tavoitteiden kannalta keskeistä ohjauksen ja tuen järjestämisessä on vahvistaa oppilaan osallisuuden ja minäpystyvyyden kokemusta. Elämäkatsomustieto oppiaineena tukee oppilaan hyvinvointia, kehitystä ja oppimista tarjoamalla mahdollisuuksia ja käsitteellisiä välineitä

tutkia, jäsentää ja rakentaa omaa katsomuksellista identiteettiä yhdessä muiden kanssa. Ohjausta ja tukea tarvitaan oppiaineen käsitteellisen sisällön hahmottamiseen erityisesti eettisissä kysymyksissä sekä vuorovaikutus- ja ajattelutaitojen kehittymiseen. Oppilaiden yksilöllisen tuen tarpeet sekä mahdollisuus syventymiseen ja yksilölliseen etenemiseen otetaan huomioon työtapojen ja sisältöjen valinnassa.

Oppilaan oppimisen arviointi elämäkatsomustiedossa vuosiluokilla 7-9

Elämäkatsomustiedon arviointi perustuu työskentelyn havainnointiin ja keskusteluihin ja argumentaatioon sekä oppilaiden monimuotoisten tuotosten tarkasteluun. Tuotosten sisällön lisäksi arvioidaan opiskeluprosessia ja työn eri vaiheita kuten kysymysten muodostamista, perusteluiden rakentamista, aiheen rajaamista, tiedonhakua, näkökulmien perustelemista, käsitteiden käyttöä, ilmaisun selkeyttä ja työn loppuun saattamista. Oppilaiden itsearviointia ja vertaispalautetta käytetään arvioinnin tukena.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona oppiaineen opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena. Päättöarvioinnilla määritellään, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut elämäkatsomustiedon oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen taso elämäkatsomustiedon valtakunnallisiin päättöarvioinnin kriteereihin. Osaaminen oppiaineessa kehittyy kumulatiivisesti oppilaiden ajattelun taitojen syventyessä. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki valtakunnalliset päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle vastaava tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin kriteerien määrittämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoritutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Vuosiluokka 7

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Katsomus ja kulttuuri

Perehdytään maailmankuvan ja maailmankatsomuksen käsitteisiin. Käydään oppilaan elämäkatsomuksen ja identiteetin rakentamista tukevia keskusteluja. Perehdytään Unescon suojelemaan maailman kulttuuri- ja luonnonperintöön ja seurataan kulttuurin ilmenemistä muun muassa mediassa ja taiteessa. Perehdytään teistisiin ja ateistisiin katsomuksiin nykymaailmassa, esimerkiksi sekulaariin humanismiin, kristinuskoon ja islamiin. Tutustutaan valittuihin katsomusten historian ja niiden kohtaamisen käännteisiin sekä arvioidaan katsomusvapauden ja yhdenvertaisuuden toteutumista erilaisissa yhteiskunnissa.

S2 Etiikan perusteita

Tutustutaan etiikan peruskysymyksiin ja pääsuuntiin. Pohditaan hyvän elämän lähtökohtia ja yleisinhimillisiä arvoja: totuus, hyvyys, kauneus ja oikeudenmukaisuus. Perehdytään teon eettisen arvioinnin näkökulmiin, kuten teon tahallisuuteen, tekijän tarkoitukseen ja teon seurauksiin. Sovelletaan eettistä lähestymistapaa ja käsitteistöä nuorten arjessa esiintyviin tilanteisiin. Perehdytään sosiaalisessa mediassa ja muissa tiedotusvälineissä esiintyviin ajankohtaisiin kysymyksiin eettisestä näkökulmasta. Tarkastellaan kulttuurista moninaisuutta rikkautena, oikeutena ja eettisenä kysymyksenä.

S3 Ihmisoikeudet ja kestävä tulevaisuus

Perehdytään ihmisarvoon, ihmisoikeuksiin ja ihmisten väliseen yhdenvertaisuuteen. Tutustutaan ihmisoikeuksien kehitykseen ja ihmisoikeusloukkauksiin, kuten holokaustiin. Tutustutaan erilaisiin käsityksiin ihmisen ja luonnon suhteesta, esim. humanistiseen, utilistiseen, mystiseen ja luontokeskeiseen. Perehdytään luonnon ja yhteiskunnan kestäväen tulevaisuuden

mahdollisuuksiin sekä ympäristöetiikkaan liittyviin kysymyksiin kuten eläinten oikeuksiin. Pohditaan, miten voidaan toimia vastuullisesti kestävän tulevaisuuden hyväksi.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1	L1, L2, L4
T2	S1	L2, L7
T3	S1	L1, L2, L5
T4	S1, S3	L1, L3
T5	S1, S3	L2, L3, L6, L7
T6	S1, S2, S3	L1, L2, L4
T7	S1, S2, S3	L2, L3, L7
T8	S2, S3	L5, L7
T9	S1, S2, S3	L5, L6, L7
T10	S2, S3	L1, L7

Vuosiluokan tavoitteet

T1 ohjata oppilasta tunnistamaan, ymmärtämään ja käyttämään katsomuksellisia käsitteitä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Käsitteiden hallinta ja soveltaminen	Oppilas osaa käyttää katsomuksellisia käsitteitä ja tunnistaa niiden välisiä suhteita.

T2 ohjata oppilasta tutustumaan erilaisiin kulttuureihin ja katsomuksiin ja perehtymään Unescon maailmanperintöohjelmaan

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kulttuurien ja katsomusten tunteminen	Oppilas osaa hankkia tietoa erilaisista kulttuureista ja katsomuksista. Oppilas osaa kertoa Unescon maailmanperintöohjelman lähtökohdista ja nimetä joitain maailmanperintökohteita.

T3 ohjata oppilasta tuntemaan erilaisia uskonnottomia ja uskonnollisia katsomuksia, niiden keskinäistä vuorovaikutusta sekä tiedon ja tutkimuksen roolia katsomusten arvioinnissa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Erilaisten katsomusten tunteminen ja vertailu	Oppilas osaa nimetä keskeisten maailmankatsomusten ja kulttuurien tärkeimpiä piirteitä ja kehityskulkuja, erityisesti seemiläisen monoteismin ja sekulaarin humanismin historiallisia, kulttuurisia ja yhteiskunnallisia vaiheita. Oppilas osaa kertoa, miten katsomuksia voi tarkastella tutkivasti ja tieteellisesti

T4 ohjata oppilasta tuntemaan uskonnollisen ajattelun ja uskontokritiikin perusteita

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Uskonnollisen ajattelun ja uskontokritiikin tunteminen	Oppilas osaa selittää uskonnollisen ajattelun luonnetta ja antaa esimerkkejä uskontokritiikin pääpiirteistä.

T5 ohjata oppilasta tuntemaan katsomusvapaus ihmisoikeutena sekä katsomusvapauden turvaamisen kansallisia ja kansainvälisiä keinoja

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Katsomusvapauden merkityksen hahmottaminen	Oppilas osaa antaa esimerkkejä katsomusvapaudesta ihmisoikeutena ja joistakin katsomusvapauden turvaamisen mekanismeista sekä niiden puutteista erilaisissa tilanteissa.

T6 ohjata oppilasta hahmottamaan erilaisia katsomuksellisia ratkaisuja sekä niiden taustalla olevia yksilöllisiä ja yhteisöllisiä perusteita

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Katsomuksellisten valintojen perusteiden tarkastelu	Oppilas osaa kuvata erilaisten ihmisten katsomuksellisten valintojen taustalla olevia yksilöllisiä ja yhteisöllisiä perusteita.

T7 kannustaa oppilasta maailman moninaisuuden ja kaikkien yhdenvertaisen kohtelun hyväksymiseen ja ymmärtämiseen

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Monikulttuurisuuden ja yhdenvertaisuuden hahmottaminen	Oppilas osaa kuvata monimuotoisuutta ja antaa esimerkkejä ihmisten yhdenvertaisesta kohtelusta

T8 ohjata oppilasta huomaamaan eettisiä ulottuvuuksia elämästään ja ympäristöstään sekä kehittämään eettistä ajatteluaan

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Eettisen ajattelun taidot	Oppilas osaa käyttää eettistä käsitteistöä sekä tulkita ja soveltaa sitä

T9 innostaa oppilasta pohtimaan omien valintojensa vaikutusta kestävään tulevaisuuteen paikallisesti ja globaalisti

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kestävän elämäntavan periaatteiden tunteminen	Oppilas osaa nimetä keskeisiä luonnon ja yhteiskunnan kestävään tulevaisuuteen liittyviä piirteitä ja tarkastella kestävä elämäntavan merkitystä tulevaisuudelle. Oppilas tuntee keinoja vaikuttaa paikallisesti ja globaalisti.

T10 ohjata oppilas tuntemaan ihmisarvon, ihmisoikeuksien ja ihmisten yhdenvertaisuuden merkitystä ja eettinen perusta

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Eettisen ajattelun taidot	Oppilas osaa nimetä tärkeimmät ihmisoikeuksiin ja yhdenvertaisuuteen liittyvät käsitteet ja perustella ihmisoikeuksien merkitystä.

Vuosiluokka 8

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Katsomus ja kulttuuri

Perehdytään maailmankuvan ja maailmankatsomuksen käsitteisiin. Käydään oppilaan elämäntutkimuksen ja identiteetin rakentamista tukevia keskusteluja. Perehdytään Unescon suojelemaan maailman kulttuuri- ja luonnonperintöön ja seurataan kulttuurin ilmenemistä muun muassa mediassa ja taiteessa. Perehdytään teistisiin ja ateistisiin katsomuksiin nykymaailmassa, esimerkiksi sekulaariin humanismiin, kristinuskoon ja islamiin. Tutustutaan valittuihin katsomusten historian ja niiden kohtaamisen käännteisiin sekä arvioidaan katsomusvapauden ja yhdenvertaisuuden toteutumista erilaisissa yhteiskunnissa.

S2 Etiikan perusteita

Tutustutaan etiikan peruskysymyksiin ja pääsuuntiin. Pohditaan hyvän elämän lähtökohtia ja yleisinhimillisiä arvoja: totuus, hyvyys, kauneus ja oikeudenmukaisuus. Perehdytään teon eettisen arvioinnin näkökulmiin, kuten teon tahallisuuteen, tekijän tarkoitukseen ja teon seurauksiin. Sovelletaan eettistä lähestymistapaa ja käsitteistöä nuorten arjessa esiintyviin tilanteisiin. Perehdytään sosiaalisessa mediassa ja muissa tiedotusvälineissä esiintyviin ajankohtaisiin kysymyksiin eettisestä näkökulmasta. Tarkastellaan kulttuurista moninaisuutta rikkautena, oikeutena ja eettisenä kysymyksenä.

S3 Ihmisoikeudet ja kestävä tulevaisuus

Perehdytään ihmisarvoon, ihmisoikeuksiin ja ihmisten väliseen yhdenvertaisuuteen. Tutustutaan ihmisoikeuksien kehitykseen ja ihmisoikeusloukkauksiin, kuten holokaustiin. Tutustutaan erilaisiin käsityksiin ihmisen ja luonnon suhteesta, esim. humanistiseen, utilistiseen, mystiseen ja luontokeskeiseen. Perehdytään luonnon ja yhteiskunnan kestäväen tulevaisuuden mahdollisuuksiin sekä ympäristöetiikkaan liittyviin kysymyksiin kuten eläinten oikeuksiin. Pohditaan, miten voidaan toimia vastuullisesti kestäväen tulevaisuuden hyväksi.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1	L1, L2, L4
T2	S1	L2, L7
T3	S1	L1, L2, L5
T4	S1, S3	L1, L3
T5	S1, S3	L2, L3, L6, L7
T6	S1, S2, S3	L1, L2, L4
T7	S1, S2, S3	L2, L3, L7
T8	S2, S3	L5, L7
T9	S1, S2, S3	L5, L6, L7
T10	S2, S3	L1, L7

Vuosiluokan tavoitteet

T1 ohjata oppilasta tunnistamaan, ymmärtämään ja käyttämään katsomuksellisia käsitteitä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Käsitteiden hallinta ja soveltaminen	Oppilas osaa käyttää katsomuksellisia käsitteitä ja tunnistaa niiden välisiä suhteita.

T2 ohjata oppilasta tutustumaan erilaisiin kulttuureihin ja katsomuksiin ja perehtymään Unescon maailmanperintöohjelmaan

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kulttuurien ja katsomusten tunteminen	Oppilas osaa hankkia tietoa erilaisista kulttuureista ja katsomuksista. Oppilas osaa kertoa Unescon maailmanperintöohjelman lähtökohdista ja nimetä joitain maailmanperintökohteita.

T3 ohjata oppilasta tuntemaan erilaisia uskonnottomia ja uskonnollisia katsomuksia, niiden keskinäistä vuorovaikutusta sekä tiedon ja tutkimuksen roolia katsomusten arvioinnissa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Erilaisten katsomusten tunteminen ja vertailu	Oppilas osaa nimetä keskeisten maailmankatsomusten ja kulttuurien tärkeimpiä piirteitä ja kehityskulkuja, erityisesti seemiläisen monoteismin ja sekulaarin humanismin historiallisia, kulttuurisia ja yhteiskunnallisia vaiheita. Oppilas osaa kertoa, miten katsomuksia voi tarkastella tutkivasti ja tieteellisesti

T4 ohjata oppilasta tuntemaan uskonnollisen ajattelun ja uskontokritiikin perusteita

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Uskonnollisen ajattelun ja uskontokritiikin tunteminen	Oppilas osaa selittää uskonnollisen ajattelun luonnetta ja antaa esimerkkejä uskontokritiikin pääpiirteistä.

T5 ohjata oppilasta tuntemaan katsomusvapaus ihmisoikeutena sekä katsomusvapauden turvaamisen kansallisia ja kansainvälisiä keinoja

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Katsomusvapauden merkityksen hahmottaminen	Oppilas osaa antaa esimerkkejä katsomusvapaudesta ihmisoikeutena ja joistakin katsomusvapauden turvaamisen mekanismeista sekä niiden puutteista erilaisissa tilanteissa.

T6 ohjata oppilasta hahmottamaan erilaisia katsomuksellisia ratkaisuja sekä niiden taustalla olevia yksilöllisiä ja yhteisöllisiä perusteita

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Katsomuksellisten valintojen perusteiden tarkastelu	Oppilas osaa kuvata erilaisten ihmisten katsomuksellisten valintojen taustalla olevia yksilöllisiä ja yhteisöllisiä perusteita.

T7 kannustaa oppilasta maailman moninaisuuden ja kaikkien yhdenvertaisen kohtelun hyväksymiseen ja ymmärtämiseen

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Monikulttuurisuuden ja yhdenvertaisuuden hahmottaminen	Oppilas osaa kuvata monimuotoisuutta ja antaa esimerkkejä ihmisten yhdenvertaisesta kohtelusta

T8 ohjata oppilasta huomaamaan eettisiä ulottuvuuksia elämästään ja ympäristöstään sekä kehittämään eettistä ajatteluaan

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Eettisen ajattelun taidot	Oppilas osaa käyttää eettistä käsitteistöä sekä tulkita ja soveltaa sitä

T9 innostaa oppilasta pohtimaan omien valintojensa vaikutusta kestävään tulevaisuuteen paikallisesti ja globaalisti

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kestävän elämäntavan periaatteiden tunteminen	Oppilas osaa nimetä keskeisiä luonnon ja yhteiskunnan kestävään tulevaisuuteen liittyviä piirteitä ja tarkastella kestävä elämäntavan merkitystä tulevaisuudelle. Oppilas tuntee keinoja vaikuttaa paikallisesti ja globaalisti.

T10 ohjata oppilas tuntemaan ihmisarvon, ihmisoikeuksien ja ihmisten yhdenvertaisuuden merkitystä ja eettinen perusta

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Eettisen ajattelun taidot	Oppilas osaa nimetä tärkeimmät ihmisoikeuksiin ja yhdenvertaisuuteen liittyvät käsitteet ja perustella ihmisoikeuksien merkitystä.

Vuosiluokka 9

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Katsomus ja kulttuuri

Perehdytään maailmankuvan ja maailmankatsomuksen käsitteisiin. Käydään oppilaan elämäntutkimuksen ja identiteetin rakentamista tukevia keskusteluja. Perehdytään Unescon suojelemaan maailman kulttuuri- ja luonnonperintöön ja seurataan kulttuurin ilmenemistä muun muassa mediassa ja taiteessa. Perehdytään teistisiin ja ateistisiin katsomuksiin nykymaailmassa, esimerkiksi sekulaariin humanismiin, kristinuskoon ja islamiin. Tutustutaan valittuihin katsomusten historian ja niiden kohtaamisen käännteisiin sekä arvioidaan katsomusvapauden ja yhdenvertaisuuden toteutumista erilaisissa yhteiskunnissa.

S2 Etiikan perusteita

Tutustutaan etiikan peruskysymyksiin ja pääsuuntiin. Pohditaan hyvän elämän lähtökohtia ja yleisinhimillisiä arvoja: totuus, hyvyys, kauneus ja oikeudenmukaisuus. Perehdytään teon eettisen arvioinnin näkökulmiin, kuten teon tahallisuuteen, tekijän tarkoitukseen ja teon seurauksiin. Sovelletaan eettistä lähestymistapaa ja käsitteistöä nuorten arjessa esiintyviin tilanteisiin. Perehdytään sosiaalisessa mediassa ja muissa tiedotusvälineissä esiintyviin ajankohtaisiin kysymyksiin eettisestä näkökulmasta. Tarkastellaan kulttuurista moninaisuutta rikkautena, oikeutena ja eettisenä kysymyksenä.

S3 Ihmisoikeudet ja kestävä tulevaisuus

Perehdytään ihmisarvoon, ihmisoikeuksiin ja ihmisten väliseen yhdenvertaisuuteen. Tutustutaan ihmisoikeuksien kehitykseen ja ihmisoikeusloukkauksiin, kuten holokaustiin. Tutustutaan erilaisiin käsityksiin ihmisen ja luonnon suhteesta, esim. humanistiseen, utilistiseen, mystiseen ja luontokeskeiseen. Perehdytään luonnon ja yhteiskunnan kestäväen tulevaisuuden mahdollisuuksiin sekä ympäristöetiikkaan liittyviin kysymyksiin kuten eläinten oikeuksiin. Pohditaan, miten voidaan toimia vastuullisesti kestäväen tulevaisuuden hyväksi.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1	L1, L2, L4
T2	S1	L2, L7
T3	S1	L1, L2, L5
T4	S1, S3	L1, L3
T5	S1, S3	L2, L3, L6, L7
T6	S1, S2, S3	L1, L2, L4
T7	S1, S2, S3	L2, L3, L7
T8	S2, S3	L5, L7
T9	S1, S2, S3	L5, L6, L7
T10	S2, S3	L1, L7

Vuosiluokan tavoitteet

T1 ohjata oppilasta tunnistamaan, ymmärtämään ja käyttämään katsomuksellisia käsitteitä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Käsitteiden hallinta ja soveltaminen	Oppilas osaa käyttää katsomuksellisia käsitteitä ja tunnistaa niiden välisiä suhteita.

T2 ohjata oppilasta tutustumaan erilaisiin kulttuureihin ja katsomuksiin ja perehtymään Unescon maailmanperintöohjelmaan

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kulttuurien ja katsomusten tunteminen	Oppilas osaa hankkia tietoa erilaisista kulttuureista ja katsomuksista. Oppilas osaa kertoa Unescon maailmanperintöohjelman lähtökohdista ja nimetä joitain maailmanperintökohteita.

T3 ohjata oppilasta tuntemaan erilaisia uskonnottomia ja uskonnollisia katsomuksia, niiden keskinäistä vuorovaikutusta sekä tiedon ja tutkimuksen roolia katsomusten arvioinnissa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Erilaisten katsomusten tunteminen ja vertailu	Oppilas osaa nimetä keskeisten maailmankatsomusten ja kulttuurien tärkeimpiä piirteitä ja kehityskulkuja, erityisesti seemiläisen monoteismin ja sekulaarin humanismin historiallisia, kulttuurisia ja yhteiskunnallisia vaiheita. Oppilas osaa kertoa, miten katsomuksia voi tarkastella tutkivasti ja tieteellisesti

T4 ohjata oppilasta tuntemaan uskonnollisen ajattelun ja uskontokritiikin perusteita

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Uskonnollisen ajattelun ja uskontokritiikin tunteminen	Oppilas osaa selittää uskonnollisen ajattelun luonnetta ja antaa esimerkkejä uskontokritiikin pääpiirteistä.

T5 ohjata oppilasta tuntemaan katsomusvapaus ihmisoikeutena sekä katsomusvapauden turvaamisen kansallisia ja kansainvälisiä keinoja

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Katsomusvapauden merkityksen hahmottaminen	Oppilas osaa antaa esimerkkejä katsomusvapaudesta ihmisoikeutena ja joistakin katsomusvapauden turvaamisen mekanismeista sekä niiden puutteista erilaisissa tilanteissa.

T6 ohjata oppilasta hahmottamaan erilaisia katsomuksellisia ratkaisuja sekä niiden taustalla olevia yksilöllisiä ja yhteisöllisiä perusteita

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Katsomuksellisten valintojen perusteiden tarkastelu	Oppilas osaa kuvata erilaisten ihmisten katsomuksellisten valintojen taustalla olevia yksilöllisiä ja yhteisöllisiä perusteita.

T7 kannustaa oppilasta maailman moninaisuuden ja kaikkien yhdenvertaisen kohtelun hyväksymiseen ja ymmärtämiseen

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Monikulttuurisuuden ja yhdenvertaisuuden hahmottaminen	Oppilas osaa kuvata monimuotoisuutta ja antaa esimerkkejä ihmisten yhdenvertaisesta kohtelusta

T8 ohjata oppilasta huomaamaan eettisiä ulottuvuuksia elämästään ja ympäristöstään sekä kehittämään eettistä ajatteluaan

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Eettisen ajattelun taidot	Oppilas osaa käyttää eettisiä käsitteistöä sekä tulkita ja soveltaa sitä

T9 innostaa oppilasta pohtimaan omien valintojensa vaikutusta kestäväan tulevaisuuteen paikallisesti ja globaalisti

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kestävän elämäntavan periaatteiden tunteminen	Oppilas osaa nimetä keskeisiä luonnon ja yhteiskunnan kestäväan tulevaisuuteen liittyviä piirteitä ja tarkastella kestävan elämäntavan merkitystä tulevaisuudelle. Oppilas tuntee keinoja vaikuttaa paikallisesti ja globaalisti.

T10 ohjata oppilas tuntemaan ihmisarvon, ihmisoikeuksien ja ihmisten yhdenvertaisuuden merkitys ja eettinen perusta

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Eettisen ajattelun taidot	Oppilas osaa nimetä tärkeimmät ihmisoikeuksiin ja yhdenvertaisuuteen liittyvät käsitteet ja perustella ihmisoikeuksien merkitystä.

34.6.27. Terveystieto

Oppiaineen tehtävä

Terveystieto on monitieteiseen tietoperustaan pohjautuva oppiaine. Terveystiedon opetuksen tehtävänä on oppilaiden monipuolisen terveysosaamisen kehittäminen. Lähtökohtana on elämän kunnioittaminen ja ihmisoikeuksien mukainen arvokas elämä. Terveystieteen, hyvinvointiin ja turvallisuuteen liittyviä ilmiöitä tarkastellaan ikäkaudelle sopivalla tavalla terveysosaamisen eri osa-alueiden kautta. Näitä ovat terveyteen liittyvät tiedot, taidot, itsetuntemus, kriittinen ajattelu sekä eettinen vastuullisuus.

Opetuksessa huomioidaan terveyteen liittyvien ilmiöiden moniulotteisuus ja -tasoisuus: terveyttä tukevat ja kuluttavat fyysiset, psyykkiset ja sosiaaliset tekijät sekä näiden väliset yhteydet ja syy-seuraussuhteet. Terveystietoa tarkastellaan ihmisen elämänsä eri vaiheissa, yksilön, perheen, yhteisön ja yhteiskunnan tasolla sekä soveltuvin osin myös globaalisti. Oppilaiden kehittyessä ja elinpiirin kasvaessa terveyteen liittyvien kysymysten tarkastelu laajenee ja syvenee. Keskeistä on ohjata oppilaita ymmärtämään terveyttä voimavarana jokapäiväisessä elämässä, elinympäristössä ja yhteiskunnassa. Opetuksen tulee tukea oppilaiden yksilöllistä ja yhteisöllistä tiedon hankintaa, rakentamista, arviointia ja käyttämistä. Lisäksi tuetaan turvallisuustaitoihin, sosiaalisiin taitoihin sekä tunteiden tunnistamiseen ja säätelyyn liittyvien valmiuksien kehittymistä.

Terveystieteen avulla oppilaat hahmottavat terveyden laaja-alaisuutta ja saavat valmiuksia tehdä tarkoituksenmukaisia ja perusteltuja terveyteen liittyviä valintoja ja päätöksiä. Terveystieteen avulla lisää kykyä tunnistaa ja muokata tekijöitä, jotka mahdollistavat oppilaiden

oman ja ympäristönsä terveyden ja hyvinvoinnin arvostamisen, ylläpitämisen ja edistämisen. Opetuksessa hyödynnetään mahdollisuuksia havainnoida ja tutkia terveyteen ja turvallisuuteen liittyviä ilmiöitä omassa elin-, ja oppimisympäristössä, tehdä yhteistyötä eri oppiaineiden kanssa sekä harjoitella ja soveltaa osaamista käytännössä.

Terveystietoa opetetaan vuosiluokilla 1-6 osana ympäristöoppia. Vuosiluokilla 7-9 opetuksessa syvennetään ja laajennetaan alempien vuosiluokkien aikana käsiteltyjä teemoja ikäkauden mukaisesti. Opetuksessa pyritään aiempaa tarkempaan tiedonalakohtaiseen käsitteiden käyttöön ja vahvistetaan kriittiseen ajatteluun, itsetuntemukseen ja eettiseen pohdintaan liittyvää osaamista ikäkauden mukaisesti. Opetuksessa eri vuosiluokilla otetaan huomioon opetettavan aineksen ja siihen liittyvän osaamisen merkitys oppilaiden ikäkauden ja kehitysvaiheen näkökulmasta.

Terveystiedon oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Erilaisia työtapoja hyödyntävä tutkiva oppiminen, arjen terveysilmiöiden käsitteleminen ja ajankohtaisuuden huomioiminen luovat perustaa oppimiselle, osaamisen soveltamiselle sekä kriittisen ajattelun ja oppimisen taitojen kehittymiselle.

Ilmiölähtöisyyden avulla oppilaita rohkaistaan omien tietojen ja kokemusten esiintuomiseen, kysymysten esittämiseen ja vastausten etsimiseen, tietojen jäsentämiseen, johtopäätösten tekemiseen ja niiden perustelemiseen. Oppilaita ohjataan eri tekijöiden merkityksellisyyden arviointiin sekä laajempien asiakokonaisuuksien hahmottamiseen. Aktiivinen toiminta, tavoitteellisuus ja pohtiva työskentely kehittävät sekä eettisiä valmiuksia että tunne-, vuorovaikutus-, ajattelu- ja yhteistyötaitoja.

Monipuolisen fyysisen ympäristön lisäksi terveystiedon keskeisiä oppimisympäristöjä ovat ihmisten väliset vuorovaikutustilanteet, yhteisöt ja sähköiset ympäristöt. Oppimisympäristöjä ja työtapoja valitessa tulee huomioida, että ne mahdollistavat tiedon rakentamisen yksin ja yhdessä, toiminnallisuuden, liikunnallisuuden, kokemuksellisuuden, draaman ja tarinoiden käytön sekä terveyteen yhteydessä olevien ilmiöiden tutkimisen mahdollisimman luonnollisissa tilanteissa ja ympäristöissä.

Oman oppimisympäristön aktiivinen havainnointi, oppilaiden mukaan ottaminen oppimisympäristöjen ja työtapojen valintaan sekä voimavaroalähtöinen terveyden ja turvallisuuden edistäminen tarjoavat mahdollisuuksia terveysosaamisen harjoittelulle ja soveltamiselle kouluyhteisössä. Ne tukevat samalla yhteenkuuluvuutta, yhteisöllistä hyvinvointia ja osallisuutta omassa opetusryhmässä ja koko kouluyhteisössä.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki terveystiedossa vuosiluokilla 7-9

Monet terveystiedon aihepiirit koskettavat oppilaiden kehitysvaihetta, yksilöllisiä kokemuksia ja elämäntilannetta. Opetuksessa ja työtapojen valinnassa otetaan huomioon oppilaiden kehitykseen, elämäntilanteeseen ja kulttuuriin liittyvät erityistarpeet. Oppilaita ohjataan ymmärtämään ja kunnioittamaan jokaisen oikeutta yksityisyyteen ja koskemattomuuteen itseään koskevissa terveyteen ja sairauteen liittyvissä kysymyksissä.

Opetus suunnitellaan siten, että se mahdollistaa yhteistyön eri oppiaineiden, kouluterveydenhuollon ja muun oppilashuollon kanssa ja tarjoaa mahdollisuuksia harjoitella ja soveltaa terveysosaamiseen eri osa-alueita osana yhteisöllistä oppilashuoltoa ja koulun toimintakulttuuria. Yhteistyöllä varmistetaan myös oppilaan tarvitsema henkilökohtainen tuki oppimiseen ja elämäntilanteeseen liittyvissä kysymyksissä.

Oppilaan oppimisen arviointi terveystiedossa vuosiluokilla 7-9

Terveystiedon arvioinnin kohteena on terveysosaamisen eri osa-alueiden arviointi. Arvioinnin ja palautteen tehtävänä on tukea oppimista ja kannustaa oppilaita kehittämään terveysosaamistaan sekä soveltamaan sitä arjessa. Oppilailla tulee olla mahdollisuus osoittaa osaamistaan

monipuolisesti, opetuksen eri vaiheissa ja osaamisalueen ominaispiirteet huomioon ottaen. Oppimisen tukena käytetään myös itsearviointia ja vertaispalautetta. Terveystiedossa on erityisen tärkeitä huolehtia siitä, että arviointi ei kohdistu oppilaan arvoihin, asenteisiin, terveyskäyttäytymiseen, sosiaalisuuteen, temperamenttiin tai muihin henkilökohtaisiin ominaisuuksiin. Eettistä pohdintaa ja itsetuntemusta koskevissa tavoitteissa kiinnitetään huomiota siihen, miten oppilas pohtii ja perustelee käsiteltävää aihetta terveyden näkökulmasta, tiedonalan käsitteitä ja erilaisia lähteitä käyttäen.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona terveystiedon opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena. Päättöarvioinnilla määritellään, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut terveystiedon oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen taso terveystiedon valtakunnallisiin päättöarvioinnin kriteereihin. Osaaminen terveystiedossa kehittyy oppimäärän päättövaiheeseen saakka. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki valtakunnalliset päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle vastaava tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin kriteerien määrittämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Vuosiluokka 7

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Terveyttä tukeva kasvu ja kehitys

Sisällöissä painotetaan terveyden eri osa-alueiden kokonaisvaltaista hahmottamista terveyden edistämisen ja sairauksien ehkäisyn näkökulmasta. Opetuksessa käsitellään elämänkulun sekä kasvun ja kehityksen yleisiä tunnuspiirteitä, monimuotoisuutta ja henkilökohtaisuutta. Kasvun ja kehityksen sisällöissä painottuvat identiteetin, minäkuvan ja itsetuntemuksen rakentuminen, seksuaalinen kehittyminen, huolenpidon sekä perheen ja läheisten merkitys, mielen hyvinvointi ja itsensä arvostaminen sekä turvataidot. Tunne- ja vuorovaikutustaitojen sisällöissä kiinnitetään huomiota vuorovaikutustilanteissa toimimiseen, tunteiden ilmaisuun ja niiden säätelyyn. Lisäksi perehdytään ristiriitojen, ongelmatilanteiden, stressin ja kriisien rakentavaan käsittelyyn.

Oppii hahmottamaan terveyttä tukevan kasvun ja kehityksen kokonaisuutta ja oppii ymmärtämään niihin liittyviä käsitteitä.

S2 Terveyttä tukevat ja kuluttavat tekijät sekä sairauksien ehkäisy

Sisältöjä valitaan syventäen tietoa ja ymmärrystä terveyttä tukevista voimavaroista ja sairauksia ehkäisevistä tekijöistä. Terveystieteen liittyvistä tottumuksista käsitellään arkirytmi, uni, ravitsemus ja liikunta. Sisällöissä perehdytään seksuaalisuuteen, seksuaaliterveyden eri osa-alueisiin ja seksuaalisen kehityksen monimuotoisuuteen. Terveystieteen voimavaroista tarkastellaan mielenterveyttä, hyvinvointia tukevia ympäristöjä ja yhteisöjä sekä mielekästä vapaa-ajan toimintaa. Lisäksi käsitellään turvallisuustaitoja ja -valmiuksia, ensiaputaitoja, itsehoitoa sekä tuen ja avun hakemista. Sisältöjä valittaessa otetaan huomioon myös ajankohtaisia terveysilmiöitä sekä tarkastellaan terveyteen liittyvän tiedon luotettavuutta.

Terveyden vaaratekijöistä nostetaan esiin liikkumattomuus ja passiivinen elämäntapa, ravitsemuksen ja nukkumisen ongelmat, kiusaaminen ja stressi. Sisällöissä otetaan huomioon nuoren mielen pahoinvointi, riippuvuudet sekä päihteet ja niiden käytön ehkäisy. Sairauksien ehkäisyyn liittyvistä sisällöistä valitaan keskeiset ja ajankohtaiset tartuntataudit sekä kansantaudit ja tapaturmat.

Oppilas tutustuu keskeisiin sisältöihin terveyttä tukevista ja sairautta ehkäisevistä asioista.

S3 Terveys, yhteisöt, yhteiskunta ja kulttuuri

Sisällöissä otetaan esille opiskelu-, työ- ja toimintakyky nuoruudessa. Kestävää elämäntapaa tarkastellessa otetaan huomioon sosiaalinen kestävyys ja vastuullinen kuluttaminen. Elinympäristön terveysvaikutuksia käsiteltäessä nostetaan esille keskeisiä terveyden edistämisen ja sairauksien ehkäisyn keinoja, terveyspalvelut, kansalaistoiminta ja ympäristön terveysriskit.

Tietolähteitä, erilaisia terveystarkkailu- ja vaikuttamisen keinoja tarkastellaan erityisesti tiedon luotettavuuden ja terveysvaikutusten näkökulmasta. Terveiden edistämisen sisällöissä otetaan huomioon kulttuurin terveyttä edistävä merkitys ja kulttuurinen herkkyys, kestävä elämäntapa, kansalaisten yhdenvertaisuus ja osallisuus sekä ihmisoikeuksien kunnioittaminen. Sisältöjä käsiteltäessä otetaan huomioon eri näkökulmia kuten lapsuus ja lasten oikeudet, vanhuus, vammaisuus tai pitkäaikaissairaus.

Tutustuu terveyden osa-alueisiin yksilön, yhteisön, yhteiskunnan ja kulttuurin näkökulmasta.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1, S2, S3	L1, L2, L3, L7
T2	S1	L2, L3, L4, L7
T3	S1	L1, L3, L4, L6
T4	S1, S3	L1, L2, L3, L4, L6, L7
T5	S1, S2, S3	L1, L2, L3, L4
T	S2, S3	L2, L3, L5, L6, L7
T7	S1, S2	L2, L3, L4, L7
T	S1, S2, S3	L1, L2, L3, L4, L5, L6, L7
T	S3	L2, L4, L5, L7
T	S1, S2	L1, L3, L6
T	S1, S2, S3	L1, L2, L3, L7
T	S3	L1, L2, L3, L4, L5, L6, L7

Vuosiluokan tavoitteet

T1 ohjata oppilasta ymmärtämään terveyden laaja-alaisuutta, terveyden edistämistä sekä elämäntapaa, kasvua ja kehitystä voimavaroiltaan

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Terveyteen liittyvät käsitykset	Oppilas osaa kuvata terveyden osa-alueet ja näiden välistä vuorovaikutusta esimerkkien avulla sekä kuvata esimerkein mitä terveyden edistämällä tarkoitetaan. Oppilas pystyy esittelemään elämäntapansa eri vaiheita, erityisesti nuoruuden kehitystä ja kuvaamaan esimerkkien avulla terveyden, kasvun ja kehityksen merkitystä elämän voimavarana.

Oppii hahmottamaan terveyttä tukevan kasvun ja kehityksen kokonaisuutta ja oppii ymmärtämään niihin liittyviä käsitteitä.

Oppilas tutustuu keskeisiin sisältöihin terveyttä tukevista ja sairautta ehkäisevistä asioista.

Tutustuu terveyden osa-alueisiin yksilön, yhteisön, yhteiskunnan ja kulttuurin näkökulmasta.

T2 ohjata oppilasta kehittämään valmiuksiaan tunne- ja vuorovaikutustaidoissa ja kykyä toimia erilaisissa ristiriita- ja kriisitilanteissa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Vuorovaikutus- ja tunnetaitojen sekä käyttäytymisen säätelyn analysointi	Oppilas osaa nimetä useita tunteita sekä osaa antaa esimerkkejä tunteiden ja käyttäytymisen välisestä vuorovaikutuksesta ja käyttäytymisen säätelystä. Oppilas pystyy tuottamaan ratkaisuja ristiriitatilanteiden selvittämiseen sekä esitellä keinoja stressin ja kriisien käsittelyyn.

Oppii hahmottamaan terveyttä tukevan kasvun ja kehityksen kokonaisuutta ja oppii ymmärtämään niihin liittyviä käsitteitä.

T3 ohjata oppilasta kehittämään itsetuntemustaan, omien arvojen ja asenteiden sekä kehon ja mielen viestien tunnistamista ja säätelemään käyttäytymistään, oppimistaan ja opiskeluaan tukevia tekijöitä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
	Ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

Oppii hahmottamaan terveyttä tukevan kasvun ja kehityksen kokonaisuutta ja oppii ymmärtämään niihin liittyviä käsitteitä.

T4 ohjata oppilasta pohtimaan yksilöllisyyteen, yhteisöllisyyteen ja yhdenvertaisuuteen liittyviä kysymyksiä terveyden näkökulmasta sekä tukea oppilaan valmiuksia luoda vastuullisia ratkaisuja ihmisten välisissä vuorovaikutustilanteissa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Terveydellisen kehityksen analysointi ja toiminta vuorovaikutustilanteissa	Oppilas osaa eritellä esimerkkien avulla yksilölliseen kehitykseen liittyviä kysymyksiä terveyden näkökulmasta ja arvioida sosiaalisten suhteiden merkitystä mielen hyvinvoinnille ja terveydelle. Oppilas osaa nimetä ja kuvata yhdessä toimimiseen ja vuorovaikutukseen liittyviä eettisiä kysymyksiä ja tilanteita tuottaa niihin vastuullisia ratkaisuja.

Oppii hahmottamaan terveyttä tukevan kasvun ja kehityksen kokonaisuutta ja oppii ymmärtämään niihin liittyviä käsitteitä.

Tutustuu terveyden osa-alueisiin yksilön, yhteisön, yhteiskunnan ja kulttuurin näkökulmasta.

T5 ohjata oppilasta syventämään ymmärrystään fyysisestä, psyykkisestä ja sosiaalisesta terveydestä ja niitä vahvistavista ja vaarantavista tekijöistä ja mekanismeista sekä tukea oppilaan valmiuksia käyttää näihin liittyviä käsitteitä asianmukaisesti

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Terveysten vaikuttavien tekijöiden tunnistaminen ja terveyteen liittyvien käsitteiden käyttäminen	Oppilas pystyy nimeämään useita terveyttä tukevia ja vaarantavia tekijöitä sekä kuvaamaan pääpiirteissään näiden välisiä yhteyksiä ja syy- ja seuraussuhteita. Oppilas osaa käyttää keskeisiä terveyteen ja sairauteen liittyviä käsitteitä asianmukaisesti.

Oppii hahmottamaan terveyttä tukevan kasvun ja kehityksen kokonaisuutta ja oppii ymmärtämään niihin liittyviä käsitteitä.

Oppilas tutustuu keskeisiin sisältöihin terveyttä tukevista ja sairautta ehkäisevistä asioista.

Tutustuu terveyden osa-alueisiin yksilön, yhteisön, yhteiskunnan ja kulttuurin näkökulmasta.

T 6 tukea oppilaan kehittymistä terveyteen ja sairauteen liittyvän tiedon hankkijana ja käyttäjänä sekä edistää valmiuksia toimia tarkoituksenmukaisesti terveyteen, turvallisuuteen ja sairauksiin liittyvissä tilanteissa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Terveysten, turvallisuuden ja sairauteen liittyvien tietojen ja taitojen soveltaminen	Oppilas osaa hakea terveyteen liittyvää luotettavaa tietoa erilaisista lähteistä ja käyttää sitä pääosin asianmukaisesti. Oppilas osaa kuvata esimerkein tai esittää asianmukaisia toimintamalleja itsehoitossa, avun hakemisessa ja terveyttä ja turvallisuutta vaarantavissa tilanteissa.

Oppilas tutustuu keskeisiin sisältöihin terveyttä tukevista ja sairautta ehkäisevistä asioista.

Tutustuu terveyden osa-alueisiin yksilön, yhteisön, yhteiskunnan ja kulttuurin näkökulmasta.

T7 ohjata oppilasta tunnistamaan ja arvioimaan omia terveyteen ja turvallisuuteen liittyviä tottumuksiaan, valintojaan ja niiden perusteluja sekä rohkaista oppilasta pohtimaan oman terveyden kannalta merkityksellisiä voimavaroja

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
	Ei käytettä arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

Oppii hahmottamaan terveyttä tukevan kasvun ja kehityksen kokonaisuutta ja oppii ymmärtämään niihin liittyviä käsitteitä.

Oppilas tutustuu keskeisiin sisältöihin terveyttä tukevista ja sairautta ehkäisevistä asioista.

T 8 ohjata oppilasta tunnistamaan ja tarkastelemaan kriittisesti terveyteen ja sairauteen liittyviä ilmiöitä, niihin liittyviä arvoja ja normeja sekä arvioimaan tiedon luotettavuutta ja merkitystä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Terveyteen ja sairauteen liittyvien ilmiöiden tarkastelu ja terveyteen liittyvän tiedon luotettavuuden arvioiminen	Oppilas osaa eritellä terveystottumusten omaksumiseen vaikuttavia tekijöitä ja osaa selittää terveystottumuksiin liittyvien ilmiöiden muodostumista. Oppilas osaa kuvata elämäntapoihin liittyviä eettisiä kysymyksiä ja esimerkkejä käyttäen arvioida elämäntapoihin liittyvien valintojen seurauksia. Oppilas osaa arvioida terveyteen liittyvän tiedon luotettavuutta usean tiedon luotettavuutta kuvaavan tekijän pohjalta.

Oppii hahmottamaan terveyttä tukevan kasvun ja kehityksen kokonaisuutta ja oppii ymmärtämään niihin liittyviä käsitteitä.

Oppilas tutustuu keskeisiin sisältöihin terveyttä tukevista ja sairautta ehkäisevistä asioista.

Tutustuu terveyden osa-alueisiin yksilön, yhteisön, yhteiskunnan ja kulttuurin näkökulmasta.

T 9 ohjata oppilasta ymmärtämään ympäristön, yhteisöjen, kulttuurin, ja tieto- ja viestintäteknologian merkitystä terveydelle ja hyvinvoinnille

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ympäristön terveysvaikutusten hahmottaminen	Oppilas osaa kuvata elinympäristön aiheuttamia keskeisiä suoria ja epäsuoria vaikutuksia terveyteen sekä esitellä yhteisöjen, kulttuurin, median ja tieto- ja viestintäteknologian yhteyksiä terveyteen.

Tutustuu terveyden osa-alueisiin yksilön, yhteisön, yhteiskunnan ja kulttuurin näkökulmasta.

T 10 ohjata oppilasta luomaan perustaa opiskelu-, toiminta- ja työkyvylle ja sen ylläpitämiselle sekä kuvaamaan terveystalvvelujen asianmukaista käyttöä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Työkyvyn edistämisen keinojen hahmottaminen	Oppilas osaa laatia opiskelu-, toiminta- ja työkykyä edistäviä suunnitelmia. Oppilas osaa kuvata miten hakeutua oman koulun ja kunnan terveystalvveluihin ja antaa useampia esimerkkejä siitä, miten niitä voi hyödyntää tarkoituksenmukaisesti eri tilanteissa.

Oppii hahmottamaan terveyttä tukevan kasvun ja kehityksen kokonaisuutta ja oppii ymmärtämään niihin liittyviä käsitteitä.

Oppilas tutustuu keskeisiin sisältöihin terveyttä tukevista ja sairautta ehkäisevistä asioista.

T 11 ohjata oppilasta ymmärtämään ja arvioimaan perheen ja omaan elämänpääriin kuuluvien ihmisten ja yhteisöjen edustamia terveystalvvelysityksiä, tunnistamaan niiden merkitystä itselle sekä muodostamaan kuvaa itselle sopivista oppimisen keinoista.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Terveystalvvelysitysten arviointi sekä oppimista edistävien tekijöiden hahmottaminen	Oppilas osaa pohtia esimerkein sitä, miten perhe, lähiyhteisöt, muut sosiaaliset yhteisöt vaikuttavat käsityksiin terveydestä. Oppilas osaa esimerkein eritellä omaa oppimistaan tukevia tekijöitä.

Oppii hahmottamaan terveyttä tukevan kasvun ja kehityksen kokonaisuutta ja oppii ymmärtämään niihin liittyviä käsitteitä.

Oppilas tutustuu keskeisiin sisältöihin terveyttä tukevista ja sairautta ehkäisevistä asioista.

Tutustuu terveyden osa-alueisiin yksilön, yhteisön, yhteiskunnan ja kulttuurin näkökulmasta.

T 12 tukea oppilaan valmiuksia arvioida kriittisesti terveyteen ja sairauteen liittyvää viestintää sekä eritellä yksilön oikeuksia, vastuita ja vaikuttamiskeinoja terveyttä ja turvallisuutta koskevissa asioissa omassa oppimisympäristössä ja lähiyhteisöissä.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Terveysteen liittyvän viestinnän arviointi sekä terveyteen ja turvallisuuteen vaikuttavien keinojen tunteminen	Oppilas osaa arvioida terveyteen liittyvän viestinnän luotettavuutta ja merkitystä sekä perustella terveyteen ja turvallisuuteen liittyviä käsityksiä. Oppilas osaa eritellä elämäntapojen seurauksia toisille ja ympäristön terveydelle sekä esitellä esimerkein keinoja ja tapoja miten terveyteen voidaan vaikuttaa lähiyhteisöissä.

Tutustuu terveyden osa-alueisiin yksilön, yhteisön, yhteiskunnan ja kulttuurin näkökulmasta.

Vuosiluokka 8

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Terveyttä tukeva kasvu ja kehitys

Sisällöissä painotetaan terveyden eri osa-alueiden kokonaisvaltaista hahmottamista terveyden edistämisen ja sairauksien ehkäisyn näkökulmasta. Opetuksessa käsitellään elämäntapojen sekä kasvun ja kehityksen yleisiä tunnuspiirteitä, monimuotoisuutta ja henkilökohtaisuutta. Kasvun ja kehityksen sisällöissä painottuvat identiteetti, minäkuvan ja itsetuntemuksen rakentuminen, seksuaalinen kehittyminen, huolenpidon sekä perheen ja läheisten merkitys, mielen hyvinvointi ja itsensä arvostaminen sekä turvataidot. Tunne- ja vuorovaikutustaitojen sisällöissä kiinnitetään huomiota vuorovaikutustilanteissa toimimiseen, tunteiden ilmaisuun ja niiden säätelyyn. Lisäksi perehdytään ristiriitojen, ongelmatilanteiden, stressin ja kriisien rakentavaan käsittelyyn.

Oppii ymmärtämään kasvua ja kehitystä tukevia terveyden sisältöalueita.

S2 Terveyttä tukevat ja kuluttavat tekijät sekä sairauksien ehkäisy

Sisältöjä valitaan syventäen tietoa ja ymmärrystä terveyttä tukevista voimavaroista ja sairauksia ehkäisevistä tekijöistä. Terveyteen liittyvistä tottumuksista käsitellään arkirytmii, uni, ravitsemus ja liikunta. Sisällöissä perehdytään seksuaalisuuteen, seksuaaliterveyden eri osa-alueisiin ja seksuaalisen kehityksen monimuotoisuuteen. Terveyden voimavaroista tarkastellaan mielenterveyttä, hyvinvointia tukevia ympäristöjä ja yhteisöjä sekä mielekästä vapaa-ajan toimintaa. Lisäksi käsitellään turvallisuustaitoja ja -valmiuksia, ensiaputaitoja, itsehoitoa sekä tuen ja avun hakemista. Sisältöjä valittaessa otetaan huomioon myös ajankohtaisia terveysilmiöitä sekä tarkastellaan terveyteen liittyvän tiedon luotettavuutta.

Terveyden vaaratekijöistä nostetaan esiin liikumattomuus ja passiivinen elämäntapa, ravitsemuksen ja nukkumisen ongelmat, kiusaaminen ja stressi. Sisällöissä otetaan huomioon nuoren mielen pahoinvointi, riippuvuudet sekä päihteet ja niiden käytön ehkäisy. Sairauksien ehkäisyyn liittyvistä sisällöistä valitaan keskeiset ja ajankohtaiset tartuntataudit sekä kansantaudit ja tapaturmat.

Oppilas ymmärtää pääasiat terveyttä tukevista ja sairautta ehkäisevistä asioista.

S3 Terveys, yhteisöt, yhteiskunta ja kulttuuri

Sisällöissä otetaan esille opiskelu-, työ- ja toimintakyky nuoruudessa. Kestävää elämäntapaa tarkastellessa otetaan huomioon sosiaalinen kestävyys ja vastuullinen kuluttaminen. Elinympäristön terveysvaikutuksia käsiteltäessä nostetaan esille keskeisiä terveyden edistämisen ja sairauksien ehkäisyn keinoja, terveyspalvelut, kansalaistoiminta ja ympäristön terveysriskit.

Tietolähteitä, erilaisia terveystarkkailu- ja vaikuttamisen keinoja tarkastellaan erityisesti tiedon luotettavuuden ja terveysvaikutusten näkökulmasta. Terveiden edistämisen sisällöissä otetaan huomioon kulttuurin terveyttä edistävä merkitys ja kulttuurinen herkkyys, kestävä elämäntapa, kansalaisten yhdenvertaisuus ja osallisuus sekä ihmisoikeuksien kunnioittaminen. Sisältöjä käsiteltäessä otetaan huomioon eri näkökulmia kuten lapsuus ja lasten oikeudet, vanhuus, vammaisuus tai pitkäaikaissairaus.

Ymmärtää terveyden osa-alueet yksilön, yhteisön, yhteiskunnan ja kulttuurin näkökulmasta.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1, S2, S3	L1, L2, L3, L7
T2	S1	L2, L3, L4, L7
T3	S1	L1, L3, L4, L6
T4	S1, S3	L1, L2, L3, L4, L6, L7
T5	S1, S2, S3	L1, L2, L3, L4
T	S2, S3	L2, L3, L5, L6, L7
T7	S1, S2	L2, L3, L4, L7
T	S1, S2, S3	L1, L2, L3, L4, L5, L6, L7
T	S3	L2, L4, L5, L7
T	S1, S2	L1, L3, L6
T	S1, S2, S3	L1, L2, L3, L7
T	S3	L1, L2, L3, L4, L5, L6, L7

Vuosiluokan tavoitteet

T1 ohjata oppilasta ymmärtämään terveyden laaja-alaisuutta, terveyden edistämistä sekä elämäntapaa, kasvua ja kehitystä voimavaroiltaan

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Terveyteen liittyvät käsitykset	Oppilas osaa kuvata terveyden osa-alueet ja näiden välistä vuorovaikutusta esimerkkien avulla sekä kuvata esimerkein mitä terveyden edistämällä tarkoitetaan. Oppilas pystyy esittelemään elämäntapansa eri vaiheita, erityisesti nuoruuden kehitystä ja kuvaamaan esimerkkien avulla terveyden, kasvun ja kehityksen merkitystä elämän voimavarana.

Oppii ymmärtämään kasvua ja kehitystä tukevia terveyden sisältöalueita.

Oppilas ymmärtää pääasiat terveyttä tukevista ja sairautta ehkäisevistä asioista.

Ymmärtää terveyden osa-alueet yksilön, yhteisön, yhteiskunnan ja kulttuurin näkökulmasta.

T2 ohjata oppilasta kehittämään valmiuksiaan tunne- ja vuorovaikutustaidoissa ja kykyä toimia erilaisissa ristiriita- ja kriisitilanteissa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Vuorovaikutus- ja tunnetaitojen sekä käyttäytymisen säätelyn analysointi	Oppilas osaa nimetä useita tunteita sekä osaa antaa esimerkkejä tunteiden ja käyttäytymisen välisestä vuorovaikutuksesta ja käyttäytymisen säätelystä. Oppilas pystyy tuottamaan ratkaisuja ristiriitatilanteiden selvittämiseen sekä esitellä keinoja stressin ja kriisien käsittelyyn.

Oppii ymmärtämään kasvua ja kehitystä tukevia terveyden sisältöalueita.

T3 ohjata oppilasta kehittämään itsetuntemustaan, omien arvojen ja asenteiden sekä kehon ja mielen viestien tunnistamista ja säätelemään käyttäytymistään, oppimistaan ja opiskeluaan tukevia tekijöitä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
	Ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

Oppii ymmärtämään kasvua ja kehitystä tukevia terveyden sisältöalueita.

T4 ohjata oppilasta pohtimaan yksilöllisyyteen, yhteisöllisyyteen ja yhdenvertaisuuteen liittyviä kysymyksiä terveyden näkökulmasta sekä tukea oppilaan valmiuksia luoda vastuullisia ratkaisuja ihmisten välisissä vuorovaikutustilanteissa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Terveydellisen kehityksen analysointi ja toiminta vuorovaikutustilanteissa	Oppilas osaa eritellä esimerkkien avulla yksilölliseen kehitykseen liittyviä kysymyksiä terveyden näkökulmasta ja arvioida sosiaalisten suhteiden merkitystä mielen hyvinvoinnille ja terveydelle. Oppilas osaa nimetä ja kuvata yhdessä toimimiseen ja vuorovaikutukseen liittyviä eettisiä kysymyksiä ja tilanteita tuottaa niihin vastuullisia ratkaisuja.

Oppii ymmärtämään kasvua ja kehitystä tukevia terveyden sisältöalueita.

Ymmärtää terveyden osa-alueet yksilön, yhteisön, yhteiskunnan ja kulttuurin näkökulmasta.

T5 ohjata oppilasta syventämään ymmärrystään fyysisestä, psyykkisestä ja sosiaalisesta terveydestä ja niitä vahvistavista ja vaarantavista tekijöistä ja mekanismeista sekä tukea oppilaan valmiuksia käyttää näihin liittyviä käsitteitä asianmukaisesti

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Terveysten vaikuttavien tekijöiden tunnistaminen ja terveyden liittyvien käsitteiden käyttäminen	Oppilas pystyy nimeämään useita terveyttä tukevia ja vaarantavia tekijöitä sekä kuvaamaan pääpiirteissään näiden välisiä yhteyksiä ja syy- ja seuraussuhteita. Oppilas osaa käyttää keskeisiä terveyden ja sairautteen liittyviä käsitteitä asianmukaisesti.

Oppii ymmärtämään kasvua ja kehitystä tukevia terveyden sisältöalueita.

Oppilas ymmärtää pääasiat terveyttä tukevista ja sairautta ehkäisevistä asioista.

Ymmärtää terveyden osa-alueet yksilön, yhteisön, yhteiskunnan ja kulttuurin näkökulmasta.

T 6 tukea oppilaan kehittymistä terveyden ja sairautteen liittyvän tiedon hankkijana ja käyttäjänä sekä edistää valmiuksia toimia tarkoituksenmukaisesti terveyden, turvallisuuteen ja sairauksiin liittyvissä tilanteissa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Terveysten, turvallisuuteen ja sairautteen liittyvien tietojen ja taitojen soveltaminen	Oppilas osaa hakea terveyden liittyvää luotettavaa tietoa erilaisista lähteistä ja käyttää sitä pääosin asianmukaisesti. Oppilas osaa kuvata esimerkein tai esittää asianmukaisia toimintamalleja itsehoitossa, avun hakemisessa ja terveyttä ja turvallisuutta vaarantavissa tilanteissa.

Oppilas ymmärtää pääasiat terveyttä tukevista ja sairautta ehkäisevistä asioista.

Ymmärtää terveyden osa-alueet yksilön, yhteisön, yhteiskunnan ja kulttuurin näkökulmasta.

T7 ohjata oppilasta tunnistamaan ja arvioimaan omia terveyden ja turvallisuuteen liittyviä tottumuksiaan, valintojaan ja niiden perusteluja sekä rohkaista oppilasta pohtimaan oman terveyden kannalta merkityksellisiä voimavaroja

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
	Ei käytettä arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

Oppii ymmärtämään kasvua ja kehitystä tukevia terveyden sisältöalueita.

Oppilas ymmärtää pääasiat terveyttä tukevista ja sairautta ehkäisevistä asioista.

T 8 ohjata oppilasta tunnistamaan ja tarkastelemaan kriittisesti terveyteen ja sairauteen liittyviä ilmiöitä, niihin liittyviä arvoja ja normeja sekä arvioimaan tiedon luotettavuutta ja merkitystä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Terveystieteen ja sairauksien liittyvien ilmiöiden tarkastelu ja terveyteen liittyvän tiedon luotettavuuden arvioiminen	Oppilas osaa eritellä terveystottumusten omaksumiseen vaikuttavia tekijöitä ja osaa selittää terveystottumuksiin liittyvien ilmiöiden muodostumista. Oppilas osaa kuvata elämäntapoihin liittyviä eettisiä kysymyksiä ja esimerkkejä käyttäen arvioida elämäntapoihin liittyvien valintojen seurauksia. Oppilas osaa arvioida terveyteen liittyvän tiedon luotettavuutta usean tiedon luotettavuutta kuvaavan tekijän pohjalta.

Oppii ymmärtämään kasvua ja kehitystä tukevia terveyden sisältöalueita.

Oppilas ymmärtää pääasiat terveyttä tukevista ja sairautta ehkäisevistä asioista.

Ymmärtää terveyden osa-alueet yksilön, yhteisön, yhteiskunnan ja kulttuurin näkökulmasta.

T 9 ohjata oppilasta ymmärtämään ympäristön, yhteisöjen, kulttuurin, ja tieto- ja viestintäteknologian merkitystä terveydelle ja hyvinvoinnille

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ympäristön terveysvaikutusten hahmottaminen	Oppilas osaa kuvata elinympäristön aiheuttamia keskeisiä suoria ja epäsuoria vaikutuksia terveyteen sekä esitellä yhteisöjen, kulttuurin, median ja tieto- ja viestintäteknologian yhteyksiä terveyteen.

Ymmärtää terveyden osa-alueet yksilön, yhteisön, yhteiskunnan ja kulttuurin näkökulmasta.

T 10 ohjata oppilasta luomaan perustaa opiskelu-, toiminta- ja työkyvylle ja sen ylläpitämiselle sekä kuvaamaan terveyspalvelujen asianmukaista käyttöä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Työkyvyn edistämisen keinojen hahmottaminen	Oppilas osaa laatia opiskelu-, toiminta- ja työkykyä edistäviä suunnitelmia. Oppilas osaa kuvata miten hakeutua oman koulun ja kunnan terveyspalveluihin ja antaa useampia esimerkkejä siitä, miten niitä voi hyödyntää tarkoituksenmukaisesti eri tilanteissa.

Oppii ymmärtämään kasvua ja kehitystä tukevia terveyden sisältöalueita.

Oppilas ymmärtää pääasiat terveyttä tukevista ja sairautta ehkäisevistä asioista.

T 11 ohjata oppilasta ymmärtämään ja arvioimaan perheen ja omaan elämäntilaan kuuluvien ihmisten ja yhteisöjen edustamia terveystieteitä, tunnistamaan niiden merkitystä itselle sekä muodostamaan kuvaa itselle sopivista oppimisen keinoista.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Terveyksikäsitteiden arviointi sekä oppimista edistävien tekijöiden hahmottaminen	Oppilas osaa pohtia esimerkein sitä, miten perhe, lähiyhteisöt, muut sosiaaliset yhteisöt vaikuttavat käsityksiin terveydestä. Oppilas osaa esimerkein eritellä omaa oppimistaan tukevia tekijöitä.

Oppii ymmärtämään kasvua ja kehitystä tukevia terveyden sisältöalueita.

Oppilas ymmärtää pääasiat terveyttä tukevista ja sairautta ehkäisevistä asioista.

Ymmärtää terveyden osa-alueet yksilön, yhteisön, yhteiskunnan ja kulttuurin näkökulmasta.

T 12 tukea oppilaan valmiuksia arvioida kriittisesti terveyteen ja sairauteen liittyvää viestintää sekä eritellä yksilön oikeuksia, vastuita ja vaikuttamiskeinoja terveyttä ja turvallisuutta koskevissa asioissa omassa oppimisympäristössä ja lähiyhteisöissä.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Terveyteen liittyvän viestinnän arviointi sekä terveyteen ja turvallisuuteen vaikuttavien keinojen tunteminen	Oppilas osaa arvioida terveyteen liittyvän viestinnän luotettavuutta ja merkitystä sekä perustella terveyteen ja turvallisuuteen liittyviä käsityksiä. Oppilas osaa eritellä elämäntapojen seurauksia toisille ja ympäristön terveydelle sekä esitellä esimerkein keinoja ja tapoja miten terveyteen voidaan vaikuttaa lähiyhteisöissä.

Ymmärtää terveyden osa-alueet yksilön, yhteisön, yhteiskunnan ja kulttuurin näkökulmasta.

Vuosiluokka 9

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Terveyttä tukeva kasvu ja kehitys

Sisällöissä painotetaan terveyden eri osa-alueiden kokonaisvaltaista hahmottamista terveyden edistämisen ja sairauksien ehkäisyn näkökulmasta. Opetuksessa käsitellään elämäntilan sekä kasvun ja kehityksen yleisiä tunnuspiirteitä, monimuotoisuutta ja henkilökohtaisuutta. Kasvun ja kehityksen sisällöissä painottuvat identiteetti, minäkuvan ja itsetuntemuksen rakentuminen, seksuaalinen kehittyminen, huolenpidon sekä perheen ja läheisten merkitys, mielen hyvinvointi ja itsensä arvostaminen sekä turvataidot. Tunne- ja vuorovaikutustaitojen sisällöissä kiinnitetään huomiota vuorovaikutustilanteissa toimimiseen, tunteiden ilmaisuun ja niiden säätelyyn. Lisäksi perehdytään ristiriitojen, ongelmatilanteiden, stressin ja kriisien rakentavaan käsittelyyn.

Oppii soveltamaan, pohtimaan ja tutkimaan kasvuun ja kehitykseen liittyviä terveyden sisältöalueita.

S2 Terveyttä tukevat ja kuluttavat tekijät sekä sairauksien ehkäisy

Sisältöjä valitaan syventäen tietoa ja ymmärrystä terveyttä tukevista voimavaroista ja sairauksia ehkäisevistä tekijöistä. Terveyyteen liittyvistä tottumuksista käsitellään arkirytmii, uni, ravitsemus ja liikunta. Sisällöissä perehdytään seksuaalisuuteen, seksuaaliterveyden eri osa-alueisiin ja seksuaalisen kehityksen monimuotoisuuteen. Terveyyden voimavaroista tarkastellaan mielenterveyttä, hyvinvointia tukevia ympäristöjä ja yhteisöjä sekä mielekästä vapaa-ajan toimintaa. Lisäksi käsitellään turvallisuustaitoja ja -valmiuksia, ensiaputaitoja, itsehoitoa sekä tuen ja avun hakemista. Sisältöjä valittaessa otetaan huomioon myös ajankohtaisia terveysilmiöitä sekä tarkastellaan terveyteen liittyvän tiedon luotettavuutta.

Terveyyden vaaratekijöistä nostetaan esiin liikumattomuus ja passiivinen elämäntapa, ravitsemuksen ja nukkumisen ongelmat, kiusaaminen ja stressi. Sisällöissä otetaan huomioon nuoren mielen pahoinvointi, riippuvuudet sekä päihteet ja niiden käytön ehkäisy. Sairauksien ehkäisyyn liittyvistä sisällöistä valitaan keskeiset ja ajankohtaiset tartuntataudit sekä kansantaudit ja tapaturmat.

Oppilas harjaantuu käyttämään ja soveltamaan terveyttä tukevia ja sairautta ehkäiseviä asioita.

S3 Terveys, yhteisöt, yhteiskunta ja kulttuuri

Sisällöissä otetaan esille opiskelu-, työ- ja toimintakyky nuoruudessa. Kestävää elämäntapaa tarkastellessa otetaan huomioon sosiaalinen kestävyys ja vastuullinen kuluttaminen. Elinympäristön terveysvaikutuksia käsiteltäessä nostetaan esille keskeisiä terveyden edistämisen ja sairauksien ehkäisyn keinoja, terveyspalvelut, kansalaistoiminta ja ympäristön terveysriskit.

Tietolähteitä, erilaisia terveystarkkinnoinnin ja vaikuttamisen keinoja tarkastellaan erityisesti tiedon luotettavuuden ja terveystarkkinnosten näkökulmasta. Terveyyden edistämisen sisällöissä otetaan huomioon kulttuurin terveyttä edistävä merkitys ja kulttuurinen herkkyys, kestävä elämäntapa, kansalaisten yhdenvertaisuus ja osallisuus sekä ihmisoikeuksien kunnioittaminen. Sisältöjä käsiteltäessä otetaan huomioon eri näkökulmia kuten lapsuus ja lasten oikeudet, vanhuus, vammaisuus tai pitkäaikaissairaus.

Osaa soveltaa pääasiat terveyden osa-alueista yksilön, yhteisön, yhteiskunnan ja kulttuurin näkökulmasta.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1, S2, S3	L1, L2, L3, L7
T2	S1	L2, L3, L4, L7
T3	S1	L1, L3, L4, L6
T4	S1, S3	L1, L2, L3, L4, L6, L7
T5	S1, S2, S3	L1, L2, L3, L4
T	S2, S3	L2, L3, L5, L6, L7
T7	S1, S2	L2, L3, L4, L7
T	S1, S2, S3	L1, L2, L3, L4, L5, L6, L7
T	S3	L2, L4, L5, L7
T	S1, S2	L1, L3, L6
T	S1, S2, S3	L1, L2, L3, L7
T	S3	L1, L2, L3, L4, L5, L6, L7

Vuosiluokan tavoitteet

T1 ohjata oppilasta ymmärtämään terveyden laaja-alaisuutta, terveyden edistämistä sekä elämäntapaa, kasvua ja kehitystä voimavaralähtöisesti

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Terveyteen liittyvät käsitykset	Oppilas osaa kuvata terveyden osa-alueet ja näiden välistä vuorovaikutusta esimerkkien avulla sekä kuvata esimerkein mitä terveyden edistämällä tarkoitetaan. Oppilas pystyy esittelemään elämäntapaa eri vaiheita, erityisesti nuoruuden kehitystä ja kuvaamaan esimerkkien avulla terveyden, kasvun ja kehityksen merkitystä elämän voimavarana.

Oppii soveltamaan, pohtimaan ja tutkimaan kasvuun ja kehitykseen liittyviä terveyden sisältöalueita.

Oppilas harjaantuu käyttämään ja soveltamaan terveyttä tukevia ja sairautta ehkäiseviä asioita.

Osaa soveltaa pääasiat terveyden osa-alueista yksilön, yhteisön, yhteiskunnan ja kulttuurin näkökulmasta.

T2 ohjata oppilasta kehittämään valmiuksiaan tunne- ja vuorovaikutustaidoissa ja kykyä toimia erilaisissa ristiriita- ja kriisitilanteissa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Vuorovaikutus- ja tunnetaitojen sekä käyttäytymisen säätelyn analysointi	Oppilas osaa nimetä useita tunteita sekä osaa antaa esimerkkejä tunteiden ja käyttäytymisen välisestä vuorovaikutuksesta ja käyttäytymisen säätelystä. Oppilas pystyy tuottamaan ratkaisuja ristiriitatilanteiden selvittämiseen sekä esitellä keinoja stressin ja kriisien käsittelyyn.

Oppii soveltamaan, pohtimaan ja tutkimaan kasvuun ja kehitykseen liittyviä terveyden sisältöalueita.

T3 ohjata oppilasta kehittämään itsetuntemustaan, omien arvojen ja asenteiden sekä kehon ja mielen viestien tunnistamista ja säätelemään käyttäytymistään, oppimistaan ja opiskeluaan tukevia tekijöitä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
	Ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

Oppii soveltamaan, pohtimaan ja tutkimaan kasvuun ja kehitykseen liittyviä terveyden sisältöalueita.

T4 ohjata oppilasta pohtimaan yksilöllisyyteen, yhteisöllisyyteen ja yhdenvertaisuuteen liittyviä kysymyksiä terveyden näkökulmasta sekä tukea oppilaan valmiuksia luoda vastuullisia ratkaisuja ihmisten välisissä vuorovaikutustilanteissa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Terveydellisen kehityksen analysointi ja toiminta vuorovaikutustilanteissa	Oppilas osaa eritellä esimerkkien avulla yksilölliseen kehitykseen liittyviä kysymyksiä terveyden näkökulmasta ja arvioida sosiaalisten suhteiden merkitystä mielen hyvinvoinnille ja terveydelle. Oppilas osaa nimetä ja kuvata yhdessä toimimiseen ja vuorovaikutukseen liittyviä eettisiä kysymyksiä ja tilanteita tuottaa niihin vastuullisia ratkaisuja.

Oppii soveltamaan, pohtimaan ja tutkimaan kasvuun ja kehitykseen liittyviä terveyden sisältöalueita.

Osaa soveltaa pääasiat terveyden osa-alueista yksilön, yhteisön, yhteiskunnan ja kulttuurin näkökulmasta.

T5 ohjata oppilasta syventämään ymmärrystään fyysisestä, psyykkisestä ja sosiaalisesta terveydestä ja niitä vahvistavista ja vaarantavista tekijöistä ja mekanismeista sekä tukea oppilaan valmiuksia käyttää näihin liittyviä käsitteitä asianmukaisesti

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Terveysten vaikuttavien tekijöiden tunnistaminen ja terveyteen liittyvien käsitteiden käyttäminen	Oppilas pystyy nimeämään useita terveyttä tukevia ja vaarantavia tekijöitä sekä kuvaamaan pääpiirteissään näiden välisiä yhteyksiä ja syy- ja seuraussuhteita. Oppilas osaa käyttää keskeisiä terveyteen ja sairauteen liittyviä käsitteitä asianmukaisesti.

Oppii soveltamaan, pohtimaan ja tutkimaan kasvuun ja kehitykseen liittyviä terveyden sisältöalueita.

Oppilas harjaantuu käyttämään ja soveltamaan terveyttä tukevia ja sairautta ehkäiseviä asioita.

Osaa soveltaa pääasiat terveyden osa-alueista yksilön, yhteisön, yhteiskunnan ja kulttuurin näkökulmasta.

T 6 tukea oppilaan kehittymistä terveyteen ja sairauteen liittyvän tiedon hankkijana ja käyttäjänä sekä edistää valmiuksia toimia tarkoituksenmukaisesti terveyteen, turvallisuuteen ja sairauksiin liittyvissä tilanteissa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Terveysten, turvallisuuteen ja sairauteen liittyvien tietojen ja taitojen soveltaminen	Oppilas osaa hakea terveyteen liittyvää luotettavaa tietoa erilaisista lähteistä ja käyttää sitä pääosin asianmukaisesti. Oppilas osaa kuvata esimerkein tai esittää asianmukaisia toimintamalleja itsehoitossa, avun hakemisessa ja terveyttä ja turvallisuutta vaarantavissa tilanteissa.

Oppilas harjaantuu käyttämään ja soveltamaan terveyttä tukevia ja sairautta ehkäiseviä asioita.

Osaa soveltaa pääasiat terveyden osa-alueista yksilön, yhteisön, yhteiskunnan ja kulttuurin näkökulmasta.

T7 ohjata oppilasta tunnistamaan ja arvioimaan omia terveyteen ja turvallisuuteen liittyviä tottumuksiaan, valintojaan ja niiden perusteluja sekä rohkaista oppilasta pohtimaan oman terveyden kannalta merkityksellisiä voimavaroja

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
	Ei käytetty arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

Oppii soveltamaan, pohtimaan ja tutkimaan kasvuun ja kehitykseen liittyviä terveyden sisältöalueita.

Oppilas harjaantuu käyttämään ja soveltamaan terveyttä tukevia ja sairautta ehkäiseviä asioita.

T 8 ohjata oppilasta tunnistamaan ja tarkastelemaan kriittisesti terveyteen ja sairauteen liittyviä ilmiöitä, niihin liittyviä arvoja ja normeja sekä arvioimaan tiedon luotettavuutta ja merkitystä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Terveyteen ja sairauteen liittyvien ilmiöiden tarkastelu ja terveyteen liittyvän tiedon luotettavuuden arvioiminen	Oppilas osaa eritellä terveystottumusten omaksumiseen vaikuttavia tekijöitä ja osaa selittää terveystottumuksiin liittyvien ilmiöiden muodostumista. Oppilas osaa kuvata elämäntapoihin liittyviä eettisiä kysymyksiä ja esimerkkejä käyttäen arvioida elämäntapoihin liittyvien valintojen seurauksia. Oppilas osaa arvioida terveyteen liittyvän tiedon luotettavuutta usean tiedon luotettavuutta kuvaavan tekijän pohjalta.

Oppii soveltamaan, pohtimaan ja tutkimaan kasvuun ja kehitykseen liittyviä terveyden sisältöalueita.

Oppilas harjaantuu käyttämään ja soveltamaan terveyttä tukevia ja sairautta ehkäiseviä asioita.

Osaa soveltaa pääasiat terveyden osa-alueista yksilön, yhteisön, yhteiskunnan ja kulttuurin näkökulmasta.

T 9 ohjata oppilasta ymmärtämään ympäristön, yhteisöjen, kulttuurin, ja tieto- ja viestintäteknologian merkitystä terveydelle ja hyvinvoinnille

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ympäristön terveysvaikutusten hahmottaminen	Oppilas osaa kuvata elinympäristön aiheuttamia keskeisiä suoria ja epäsuoria vaikutuksia terveyteen sekä esitellä yhteisöjen, kulttuurin, median ja tieto- ja viestintäteknologian yhteyksiä terveyteen.

Osaa soveltaa pääasiat terveyden osa-alueista yksilön, yhteisön, yhteiskunnan ja kulttuurin näkökulmasta.

T 10 ohjata oppilasta luomaan perustaa opiskelu-, toiminta- ja työkyvylle ja sen ylläpitämiselle sekä kuvaamaan terveystalouden ja hyvinvoinnin merkitystä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Työkyvyn edistämisen keinojen hahmottaminen	Oppilas osaa laatia opiskelu-, toiminta- ja työkykyä edistäviä suunnitelmia. Oppilas osaa kuvata miten hakeutua oman koulun ja kunnan terveystalouteen ja antaa useampia esimerkkejä siitä, miten niitä voi hyödyntää tarkoituksenmukaisesti eri tilanteissa.

Oppii soveltamaan, pohtimaan ja tutkimaan kasvuun ja kehitykseen liittyviä terveyden sisältöalueita.

Oppilas harjaantuu käyttämään ja soveltamaan terveyttä tukevia ja sairautta ehkäiseviä asioita.

T 11 ohjata oppilasta ymmärtämään ja arvioimaan perheen ja omaan elämänpiiriin kuuluvien ihmisten ja yhteisöjen edustamia terveystaloutta, tunnistamaan niiden merkitystä itselle sekä muodostamaan kuvaa itselle sopivista oppimisen keinoista.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Terveystalouten arviointi sekä oppimista edistävien tekijöiden hahmottaminen	Oppilas osaa pohtia esimerkein sitä, miten perhe, lähiyhteisöt, muut sosiaaliset yhteisöt vaikuttavat käsityksiin terveydestä. Oppilas osaa esimerkein eritellä omaa oppimistaan tukevia tekijöitä.

Oppii soveltamaan, pohtimaan ja tutkimaan kasvuun ja kehitykseen liittyviä terveyden sisältöalueita.

Oppilas harjaantuu käyttämään ja soveltamaan terveyttä tukevia ja sairautta ehkäiseviä asioita.

Osaa soveltaa pääasiat terveyden osa-alueista yksilön, yhteisön, yhteiskunnan ja kulttuurin näkökulmasta.

T 12 tukea oppilaan valmiuksia arvioida kriittisesti terveyteen ja sairauteen liittyvää viestintää sekä eritellä yksilön oikeuksia, vastuita ja vaikuttamiskeinoja terveyttä ja turvallisuutta koskevissa asioissa omassa oppimisympäristössä ja lähiyhteisöissä.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Terveyteen liittyvän viestinnän arviointi sekä terveyteen ja turvallisuuteen vaikuttavien keinojen tunteminen	Oppilas osaa arvioida terveyteen liittyvän viestinnän luotettavuutta ja merkitystä sekä perustella terveyteen ja turvallisuuteen liittyviä käsityksiä. Oppilas osaa eritellä elämäntapojen seurauksia toisille ja ympäristön terveydelle sekä esitellä esimerkein keinoja ja tapoja miten terveyteen voidaan vaikuttaa lähiyhteisöissä.

Osaa soveltaa pääasiat terveyden osa-alueista yksilön, yhteisön, yhteiskunnan ja kulttuurin näkökulmasta.

34.6.28. Biologian valinnainen

Valinnaisen tehtävä

Biologian syventävä kurssi elämää ja lukiota varten.

Oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät erityispiirteet

Tukeen ja ohjaukseen liittyvät erityispiirteet

Arviointi

Vuosiluokka 9

34.6.29. Tieto- ja viestintäteknologia, valinnainen

Valinnaisen tehtävä

Kemijärven kaupungin paikallinen opetussuunnitelma (Georgios Apostolakis)

Kurssin tarkoitus on antaa oppilaille valmiudet hyödyntämään sujuvasti erilaisia tietoteknisiä laitteita, ohjelmistoja ja palveluita oman opiskelunsa välineinä. Oppilas saa tietoja ja taitoja, joita saa käyttää säännöllisesti myöhemmässä akateemisessa tai ammattielämässä. Niihin tietoihin kuuluu mm. tekstinkäsittely, taulukoiden tekeminen, taulukoiden esittäminen graafisesti, yksinkertaisten laskentakaavojen käyttö taulukkolaskentaohjelmalla, esityksien tekeminen esitysgraafiikkaohjelmalla, kuvankäsittelyä ja nettisivujen koodauksen perustiedot. Lisäksi, harjoitellaan ohjelmointia C#-kielellä.

Oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät erityispiirteet

Hillatien koulun lehden valmistus antaa myös mahdollisuuksia oppilaille osallistua vaativan julkaisun tekemiseen ja digitaalisten arkistojen (teksti, kuva, video, ääni) tuotantoon, siirtoon, muokkaukseen ja jakeluun.

Tukeen ja ohjaukseen liittyvät erityispiirteet

Arviointi

Numeroarviointi, jatkuva arviointimalli. Oppilas tekee tehtävän sähköiseen portfolioon viikoittain.

Vuosiluokka 8

Vuosiluokka 9

34.6.30. Oppilaanohjaus

Oppiaineen tehtävä

Oppilaanohjauksella on keskeinen merkitys sekä oppilaiden, koulun että yhteiskunnan näkökulmasta. Ohjaustoiminnan tulee muodostaa koko perusopetuksen ajan kestävä, perusopetuksen jälkeisiin opintoihin ulottuva jatkumo. Oppilaanohjauksella edistetään oppilaiden koulutyön onnistumista, opintojen sujumista sekä koulutuksen tuloksellisuutta ja vaikuttavuutta.

Oppilaanohjauksen tehtävänä on edistää oppilaiden kasvua ja kehitystä siten, että jokainen oppilas pystyy kehittämään opiskeluvälineitään ja vuorovaikutustaitojaan sekä oppimaan elämässä tarvittavia tietoja ja taitoja. Oppilaanohjaus tukee oppilaita tekemään omiin

valmiuksiinsa, arvoihinsa ja lähtökohtiinsa sekä kiinnostukseensa perustuvia arkielämää, opiskelua, jatko-opintoja sekä tulevaisuutta koskevia päätöksiä ja valintoja. Ohjauksen avulla oppilaat oppivat tiedostamaan mahdollisuutensa vaikuttaa oman elämänsä suunnitteluun ja päätöksentekoon. Oppilaita kannustetaan pohtimaan ja kyseenalaistamaan koulutukseen ja ammatteihin liittyviä ennakkokäsityksiä ja tekemään valintansa omia vahvuuksiaan ja kiinnostuksen kohteitaan vastaten. Oppilaanohjausta toteutetaan yhteistyössä huoltajien kanssa.

Koulun ohjaussuunnitelmassa kuvataan oppilaanohjauksen järjestämisen rakenteet, toimintatavat, työn- ja vastuunjako sekä monialaiset verkostot, joita tarvitaan ohjauksen tavoitteiden toteutumiseksi. Suunnitelmassa kuvataan myös kodin ja koulun ohjausyhteistyö, koulun työelämäyhteistyö sekä työelämään tutustumisen järjestelyt. Ohjaussuunnitelman tavoitteiden toteutumista arvioidaan systemaattisesti. Oppilaiden opintojen sujuvuutta nivelvaiheissa edistetään perusopetuksen aikana ja jatko-opintoihin siirryttäessä opettajien välisellä ja opinto-ohjaajien keskinäisellä sekä tarvittaessa moniammatillisella yhteistyöllä. Opettajat hyödyntävät työssään ajantasaista tietoa jatko-opinnoista, työelämästä ja työtehtävistä sekä niissä tapahtuvista muutoksista.

Oppilaanohjaus yhdistää koulua yhteiskuntaan ja työelämään. Sen avulla edistetään oikeudenmukaisuuden, yhdenvertaisuuden, tasa-arvon ja osallisuuden toteutumista sekä ehkäistään syrjäytymistä koulutuksesta ja työelämästä. Oppilaanohjauksessa kehittyvät tiedot ja taidot edistävät osaltaan osaavan työvoiman saatavuutta sekä osaamisen kysynnän ja tarjonnan yhteensovittamista tulevaisuuden työelämässä.

Oppilaanohjaus vuosiluokilla 7-9

Vuosiluokilla 7-9 oppilaanohjauksen tehtävänä on tukea oppilaiden siirtymistä vuosiluokkien 7-9 oppimisympäristöön ja työskentelytapoihin. Vuosiluokkien 7-9 aikana jokaista oppilasta ohjataan edelleen kehittämään oppimaan oppimisen taitojaan ja opiskelunvalmiuksiaan. Oppilaita autetaan hahmottamaan valintojen vaikutusta opintoihin ja tulevaisuuteen. Oppilaanohjauksen tehtävänä yhdessä muiden oppiaineiden kanssa on selkeyttää opiskeltavien oppiaineiden merkitystä jatko-opintojen ja työelämätaitojen kannalta sekä laajentaa oppilaiden käsityksiä työelämästä, työtehtävistä, yrittäjyydestä ja tulevaisuuden osaamistarpeista. Päävastuu oppilaanohjauksen toteuttamisesta on opinto-ohjaajalla.

Oppilaanohjauksen tehtävänä on kehittää oppilaiden valmiuksia selviytyä muuttuvissa elämäntilanteissa, opintojen nivelvaiheissa sekä työuran siirtymissä. Oppilaat oppivat käyttämään ja hyödyntämään erilaisia tieto-, neuvonta- ja ohjauspalveluita. Ohjauksella vahvistetaan oppilaiden toimijuutta ja oma-aloitteisuutta koulutus- ja uravalintoihin koskevassa päätöksenteossa. Oppilaanohjaus tarjoaa oppilaille tietoa ja tutustumismahdollisuuksia peruskoulun jälkeisiin koulutus- ja opiskeluvaihtoehtoihin yhteistyössä vastaanottavan oppilaitoksen sekä huoltajien kanssa. Ohjauksen tehtävänä on edistää opintojen loppuun saattamista sekä yhteishaun yhteydessä tehtävän jatkosuunnittelun avulla tukea siirtymistä perusopetuksen jälkeisiin opintoihin.

Oppilaanohjauksen oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Oppilaanohjauksen työtapoja käytetään monipuolisesti oppilaiden yksilölliset sekä ryhmäkohtaiset tarpeet ja valmiudet huomioiden. Ohjausmuotoina ovat yksilöllisiin kysymyksiin syventyvä henkilökohtainen ohjaus, pienryhmäohjaus ja luokkamuotoinen ohjaus. Ryhmiä muodostetaan joustavasti ohjauksen sisältö ja vertaistuen mahdollisuudet huomioiden. Henkilökohtaisessa ohjauksessa oppilaalla on mahdollisuus keskustella opintoihinsa, koulutus- ja ammatinvalintoihinsa sekä elämäntilanteeseensa liittyvistä kysymyksistä. Pienryhmäohjauksessa oppilas oppii ryhmässä käsittelemään kaikille yhteisiä tai kunkin ryhmään osallistuvan oppilaan henkilökohtaisia, muiden oppilaiden kanssa jaettavissa olevia ohjauksellisia kysymyksiä. Ohjauksen jatkumo turvataan tarjoamalla oppilaanohjausta kaikilla luokkatasoilla. Huoltajalle järjestetään tarvittaessa tilaisuuksia neuvotella oppilaan opiskeluun ja valintoihin liittyvistä kysymyksistä opettajan, opinto-ohjaajan, oppilaan ja huoltajan yhteisissä tapaamisissa.

Oppimisympäristöinä hyödynnetään koulun ja verkkoympäristöjen rinnalla lähiympäristöä ja työelämää. Oppilaalle tulee järjestää perusopetuksen 7-9 vuosiluokkien aikana työelämään tutustumisjaksoja (TET) koulutus- ja ammatinvalintojensa perustaksi ja työn arvostuksen lisäämiseksi. Oppilaan tulee voida hankkia omakohtaisia kokemuksia työelämästä ja ammasteista aidossa työympäristössä. Työelämään tutustumisen yhteydessä oppilaalle tulee järjestää mahdollisuus arvioida hankkimiaan tietoja ja kokemuksia. Työelämään tutustumista toteutetaan yhdessä muiden oppiaineiden kanssa hyödyntäen niiden oppisisältöjä ja työtapoja.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki oppilaanohjauksessa vuosiluokilla 7-9

Oppilaanohjauksessa huomioidaan jokaisen oppilaan yksilölliset lähtökohdat ja tarpeet. Ohjausta eriytetään ottamalla huomioon oppilaiden henkilökohtaiset tavoitteet, kokemukset, harrastukset, kiinnostuksen kohteet, osaamisalueet sekä elämäntilanteeseen vaikuttavat tekijät. Keskeistä on eri toimijoiden yhteistyö erityisesti opiskeluun kuuluvien siirtymä- ja nivelvaiheiden ohjauksessa. Moniammatillista ja -hallinnollista yhteistyötä tehdään erityisesti tukea tarvitsevien oppilaiden ja koulutuksen ulkopuolelle jäämässä olevien nuorten opintojen jatkumisen turvaamisessa.

Tukea tarvitsevan oppilaan kohdalla jatko-opintoihin liittyvä ohjaus aloitetaan riittävän varhain. Jatko-opintoja suunnitellaan yhteistyössä oppilaan, hänen huoltajansa, sekä tarvittaessa vastaanottavan oppilaitoksen ja peruskoulun edustajien kesken. Suunnittelussa otetaan huomioon oppilaan yksilölliset taipumukset, tuen tarve ja koulutuksen mahdollistamat työllistymisnäkymät. Oppilaalle ja hänen huoltajalleen tarjotaan mahdollisuuksia tutustua oppilaalle soveltuviin perusopetuksen jälkeisiin opintoihin ja järjestäviin oppilaitoksiin. Oppilaalle ja huoltajalle annetaan riittävästi tietoa tuen jatkumisen mahdollisuuksista perusopetuksen jälkeisissä opinnoissa sekä muista tukimuodoista.

Oppilaan oppimisen arviointi oppilaanohjauksessa vuosiluokilla 7-9

Oppilaanohjauksesta ei anneta arvosanaa kuten muista oppiaineista. Oppilaanohjauksessa arviointi perustuu oppilaiden itsearviointiin sekä vuorovaikutteiseen, ohjaavaan ja kannustavaan palautteeseen eri ohjaustoimien yhteydessä.

Oppilaat pohtivat yhdessä opettajan kanssa ja oppivat arvioimaan valmiuksiaan, osaamistaan ja taitojaan, toimintakykyään, toimijuuttaan ja voimavarojaan, ohjaus- ja tuentarpeensa määrää ja laatua sekä ryhmätyö- ja vuorovaikutustaitojaan. Oppilaita ohjataan tunnistamaan arvojen, uskomusten ja itselleen merkittävien ihmisten vaikutusta valintoihin ja päätöksiin. He harjaantuvat arvioimaan tiedonhankinta-, tieto- ja viestintätekniikan taitojaan koulutus- ja työelämätiedon hankkimisessa. Oppilaita kannustetaan kiinnittämään huomiota myös taitoonsa tunnistaa eri tietolähteiden luotettavuutta ja tarkoituksenmukaisuutta. Oppilaita ohjataan tiedostamaan erilaisten itsearviointimenetelmien ja -välineiden taustat sekä tunnistamaan niiden käyttömahdollisuuksia omassa urasuunnittelussaan. Opettajan tuella oppilaat oppivat löytämään tuki- ja ohjauspalveluita tarjoavat tahot koulussa ja yhteiskunnassa sekä kehittävät taitoaan hakea tarvitsemiaan palveluita.

Vuosiluokka 7

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Oppiminen ja opiskelu

Keskeisinä sisältöalueina oppilaanohjauksessa ovat kouluyhteisössä toimimisen sekä opiskelutaitojen ja oppimaan oppimisen taitojen harjoittelu yhteistyössä muiden oppiaineiden kanssa elinikäisen oppimisen ja yhteisöllisyyden näkökulmista. Oppilaat harjoittelevat asettamaan itselleen opiskeluun liittyviä tavoitteita opintojen eri vaiheissa, arvioimaan itsenäisen toiminnan kehittymistä ja tavoitteiden toteutumista sekä ottamaan vastuuta omasta oppimisestaan, opintoihin liittyvien valintojen tekemisestä sekä opintojensa etenemisestä.

Kuudennen luokan keväällä oppilaat tutustuvat yläkouluun tuleviin luokanvalvojiin ja muihin oppilaan arjessa oleviin toimijoihin. Yläkoulun tukioppilaiden avustuksella tutustutaan tulevaan kouluympäristöön sekä uusiin oppiaineisiin vieraillemalla oppitunneilla. 7.-luokan alussa järjestetään ryhmätyöleiri, jonka tavoitteena on ryhmässä toimiminen ja uusiin luokkatovereihin tutustuminen.

- Koulunkäynti ja opiskelu yläkoulussa
- Vanhempainilta 7-luokan syksyllä aiheena opiskelu yläkoulussa ja ryhmään sopeutuminen
- Vaikuttaminen koulu yhteisössä
- Opintojen arviointi
- Vastuu opiskelusta
- Oppimaan oppiminen
- Opiskelutekniikka

S2 Itsetuntemus ja elinikäinen urasuunnittelu

Oppilaanohjauksessa käsitellään sisältöalueita, joiden avulla oppilaat laajentavat itsetuntemustaan ja itsearviointitaitojaan, tulevaisuuden suunnittelu- ja päätöksentekotaitojaan sekä kehittävät taitojaan ratkaista ongelmia tilanteessa, jossa valmista ratkaisua ei ole annettu. Harjoitettavat taidot koskevat mm. urasuunnittelu- ja urahallintataitoja, motivaatiota sekä yleisiä elämässä tarvittavia taitoja. Analysointivalmiuksia sekä omiin valintoihin vaikuttavien tekijöiden tunnistamista harjoitetaan. Tällaisia tekijöitä ovat esimerkiksi arvot ja asenteet, oppilaan taidot sekä sosiaaliset verkostot.

- Koulun toimintakulttuuri
- Itsetuntemus, minäkuva, unelmat ja tavoitteet
- Sosiaalinen verkosto
- Arjen hallinta
- Elämänhallinta

S3 Opiskelussa ja työelämässä tarvittavat taidot

Oppilaanohjauksessa tarjotaan oppilaille mahdollisuuksia harjaannuttaa taitojaan toimijana erilaisissa ympäristöissä. Huomiota kiinnitetään monipuolisten opiskelussa ja työelämässä tarvittavien taitojen sekä monikanavaisten vuorovaikutus- ja viestintätaitojen kehittymiseen. Viestintätaitoihin kuuluu myös eri tietolähteiden kautta saadun tiedon luotettavuuden arviointi urasuunnittelun kannalta.

- Ryhmän jäsenenä toimiminen
- Oppiminen ryhmässä
- Oppimisympäristö

S5 Jatko-opinnot ja niihin hakeutuminen

Oppilaiden jatko-opintojen ja tulevaisuuden suunnittelun taitojen kehittyminen on jatkumo, jota syvennetään oppilaanohjauksen sisällöissä koko perusopetuksen ajan. Oppilaanohjauksessa oppilaat tutustuvat Suomen koulutusjärjestelmän tarjoamiin erilaisiin jatko-opintomahdollisuuksiin ja oppivat etsimään tarkempaa tietoa jatko-opinnoista sekä niihin hakeutumisesta sekä hyödyntämään eri tieto-, neuvonta- ja ohjauspalveluita.

- Kiinnostuksen kohteet, unelmat ja haaveet
- Valinnaisaineet ja niiden valinta
- Peruskoulun päättötodistuksen merkitys jatko-opintojen kannalta
- Koulutusjärjestelmä
- Vanhempainilta valinnaisainetarjonnasta 7-luokan keväällä

- Koulun sisäinen TET. 7.-luokkalaiset suorittavat yhden päivän mittaisen työelämään tutustumisensa koulun työntekijän työtehtävään tutustumalla ja/tai haastattelemalla työntekijää hänen työpaikallaan.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1, S2	L3, L7
T2	S1	L1
T3	S1, S2	L1
T4	S2	L3
T5	S2, S5	L1, L3
T6	S2, S3, S5	L6, L7

Vuosiluokan tavoitteet

T1 auttaa oppilasta muodostamaan kokonais käsitys vuosiluokkien 7-9 toimintatavoista ja opiskelu ympäristöstä, kehittää oppilaan valmiutta toimia kyseisessä ympäristössä ja erilaisissa ryhmissä sekä tukea oppilasta itsenäiseen toimintaan ja vastuun ottamiseen opiskelustaan ja tekemistään valinnoista

Opiskelu yläkoulussa. Siirtymävaihe kuudennelta seitsemännelle luokalle tarkoittaa oppilaille usein uuteen ryhmään sopeutumista, uusiin opettajiin ja ympäristöön tutustumista. Osalla oppilasta yläkoulu jatkuu samassa rakennuksessa, mutta yläkouluun tulee oppilaita myös muista alakouluista. Näillä oppilailta muutos yläkouluun on suurempi siirryttäessä myös fyysisesti uuteen kouluun.

Tuetaan oppilaiden siirtymistä vuosiluokkien 7-9 oppimisympäristöön ja työskentelytapoihin. Perehdytään muutoksiin joita tapahtuu alakoulusta yläkouluun; vastuu omista opinnoista lisääntyy, uusia oppiaineita, useita opettajia, omat vaikutusmahdollisuudet, uusiin luokkatovereihin tutustuminen sekä osallisuus.

Kuudennen luokan keväällä oppilaat tutustuvat yläkouluun tuleviin luokanvalvojiin ja muihin oppilaan arjessa oleviin toimijoihin. Yläkoulun tukioppilaiden avustuksella tutustutaan tulevaan koulu ympäristöön sekä uusiin oppiaineisiin vieraillemalla oppitunneilla. 7.-luokan alussa järjestetään ryhmäytysleiri, jonka tavoitteena on ryhmässä toimiminen ja uusiin luokkatovereihin tutustuminen.

- Koulunkäynti ja opiskelu yläkoulussa
  - Vanhempainilta 7-luokan syksyllä aiheena opiskelu yläkoulussa ja ryhmään sopeutuminen
  - Vaikuttaminen kouluyhteisössä
  - Opintojen arviointi
  - Vastuu opiskelusta
  - Oppimaan oppiminen
  - Opiskelutekniikka
-
- Koulun toimintakulttuuri
  - Itsetuntemus, minäkuva, unelmat ja tavoitteet
  - Sosiaalinen verkosto
  - Arjen hallinta
  - Elämänhallinta

T2 kannustaa ja ohjata oppilaita kehittämään opiskelutaitojaan sekä oppimaan oppimisen taitojaan

Mitä oppiminen on? Oppimisprosessin vaiheet? Oppilas ymmärtää oppimisen tavoitteellisena toimintana, joka perustuu aikaisempiin tietoihin, taitoihin, tunteisiin ja kokemuksiin. Omien opiskelutaitojen kartoitus ja kehittäminen sekä sopivien oppimistapojen löytäminen että asetetut tavoitteet voidaan saavuttaa. Oppilas ymmärtää motivaation merkityksen uuden oppimisessa. Oppimaan oppimisessa korostetaan myös oppimisympäristön, keskittymisen ja levon merkitystä.

Vahvistetaan oppilaiden aktiivista roolia oppimisprosessissa ja luodaan edellytyksiä oppimista tukeville myönteisille kokemuksille ja tunteille. Oppilaita kannustetaan ottamaan vastuuta opiskeluun liittyvien tavoitteiden asettamisesta, työn suunnittelusta, ajankäytöstä ja arjenhallinnasta. Korostetaan vastuuta oman työskentelyprosessin ja etenemisen arvioinnista. Heitä ohjataan tunnistamaan omat oppimis- ja opiskelustrategiansa ja kehittämään niitä tietoisesti. Oppilaat tutustuvat opiskelun eri tapoihin testein ja pohtimalla omia oppimistapojaan ja niistä saamiinsa kokemuksiin. Oppilaat saavat ohjeita ainekohtaisesti opiskelutapoihin sekä kokeisiin valmistautumisessa. Aineenopettajat ohjaavat oppilaita oikeisiin työskentelytapoihin omien oppiaineidensa osalta ja pyrkivät huomioimaan tämän myös omassa opetuksessaan.

Oppilaat harjoittelevat asettamaan itselle opiskeluun liittyviä tavoitteita ja heitä kannustetaan pohtimaan omia vahvuuksia ja kehittämiskohteita jotta tavoitteet saavutettaisiin. Oppilaat arvioivat omien opiskelutapojen lisäksi oppimisympäristön sekä levon merkitystä oppimisessaan. Oppimisvaikeuksien tunnistaminen ja hyväksyminen osana persoonaa ja tuen vastaanottamiseen rohkaiseminen.

Kuudennen luokan keväällä oppilaat tutustuvat yläkouluun tuleviin luokanvalvojiin ja muihin oppilaan arjessa oleviin toimijoihin. Yläkoulun tukioppilaiden avustuksella tutustutaan tulevaan kouluympäristöön sekä uusiin oppiaineisiin vieraillemalla oppitunneilla. 7.-luokan alussa järjestetään ryhmäytysleiri, jonka tavoitteena on ryhmässä toimiminen ja uusiin luokkatovereihin tutustuminen.

- Koulunkäynti ja opiskelu yläkoulussa
- Vanhempainilta 7-luokan syksyllä aiheena opiskelu yläkoulussa ja ryhmään sopeutuminen
- Vaikuttaminen kouluyhteisössä
- Opintojen arviointi
- Vastuu opiskelusta
- Oppimaan oppiminen
- Opiskelutekniikka

T3 luoda edellytyksiä oppilaan halulle oppia, arvioida osaamistaan, tunnistaa ja hyödyntää taitojaan ja vahvuuksiaan, kehittää kykyään tunnistaa oppimiskohteitaan sekä antaa valmiuksia muuttaa tarvittaessa suunnitelmiaan ja toimintamallejaan

Itsetuntemuksen lisääminen; omat vahvuudet ja taidot sekä kehittämiskohteet.

Kyky muuttaa suunnitelmiaan.

Kuudennen luokan keväällä oppilaat tutustuvat yläkouluun tuleviin luokanvalvojiin ja muihin oppilaan arjessa oleviin toimijoihin. Yläkoulun tukioppilaiden avustuksella tutustutaan tulevaan kouluympäristöön sekä uusiin oppiaineisiin vieraillemalla oppitunneilla. 7.-luokan alussa järjestetään ryhmäytysleiri, jonka tavoitteena on ryhmässä toimiminen ja uusiin luokkatovereihin tutustuminen.

- Koulunkäynti ja opiskelu yläkoulussa
- Vanhempainilta 7-luokan syksyllä aiheena opiskelu yläkoulussa ja ryhmään sopeutuminen
- Vaikuttaminen kouluyhteisössä
- Opintojen arviointi
- Vastuu opiskelusta

- Oppimaan oppiminen
- Opiskelutekniikka
- Koulun toimintakulttuuri
- Itsetuntemus, minäkuva, unelmat ja tavoitteet
- Sosiaalinen verkosto
- Arjen hallinta
- Elämänhallinta

T4 ohjata oppilasta tunnistamaan omiin valintoihinsa vaikuttavia tekijöitä sekä suhteuttamaan omaa toimintaansa kykyjensä, edellytystensä ja kiinnostuksensa mukaisesti

Valinnaisaineiden valinta omien vahvuuksien ja mieltymysten mukaisesti.

Rohkaista oppilasta tunnistamaan oman persoonan luonteenpiirteet ja pohtimaan niiden vaikutusta mm. itsetuntoon, vuorovaikutukseen toisten kanssa, tulevaisuuden suunnitelmiin. Omien toiveiden, taipumusten ja näkemysten yhteensovittaminen.

Itsetunnon vahvistaminen: Ihmisten erilaisuuden hyväksyminen, positiivinen ajattelu itsestä ja muista. Rohkaista keskittymään omiin vahvuuksiin hyväksymällä myös omat heikkoudet.

- Koulun toimintakulttuuri
- Itsetuntemus, minäkuva, unelmat ja tavoitteet
- Sosiaalinen verkosto
- Arjen hallinta
- Elämänhallinta

T5 ohjata oppilaita asettamaan sekä pitkän että lyhyen aikavälin tavoitteita, tekemään niitä koskevia suunnitelmia sekä arvioimaan niiden toteutumista

Oppilas asettaa välitavoitteita opintoihinsa jotka edistävät tavoitteisiin pääsemistä kuten toisen asteen opinnot ja ammatti.

Suunnitelmallisuus opinnoissa; oppilas valitsee itselle mielekkäitä ja jatko-opintoja tukevia valinnaisaineita.

- Koulun toimintakulttuuri
- Itsetuntemus, minäkuva, unelmat ja tavoitteet
- Sosiaalinen verkosto
- Arjen hallinta
- Elämänhallinta
- Kiinnostuksen kohteet, unelmat ja haaveet
- Valinnaisaineet ja niiden valinta
- Peruskoulun päättötodistuksen merkitys jatko-opintojen kannalta
- Koulutusjärjestelmä
- Vanhempainilta valinnaisainetarjonnasta 7-luokan keväällä
- Koulun sisäinen TET. 7.-luokkalaiset suorittavat yhden päivän mittaisen työelämään tutustumisensa koulun työntekijän työtehtävään tutustumalla ja/tai haastatteleamalla työntekijää hänen työpaikallaan.

T6 auttaa oppilasta ymmärtämään työn merkitys oman elämänsä ja yhteiskunnan kannalta sekä edistää oppilaan taitoa tunnistaa opiskeltavien oppiaineiden merkitys tulevien opintojen sekä työelämässä ja työllistymisessä tarvittavan osaamisen kannalta

Oppilas ymmärtää miksi eri oppiaineita opiskellaan ja mihin niissä hankittuja taitoja tarvitaan jatko-opinnoissa, arjenhallinnassa ja myöhemmin työelämässä.

- Koulun toimintakulttuuri
  - Itsetuntemus, minäkuva, unelmat ja tavoitteet
  - Sosiaalinen verkosto
  - Arjen hallinta
  - Elämänhallinta
-
- Ryhmän jäsenenä toimiminen
  - Oppiminen ryhmässä
  - Oppimisympäristö
-
- Kiinnostuksen kohteet, unelmat ja haaveet
  - Valinnaisaineet ja niiden valinta
  - Peruskoulun päättötodistuksen merkitys jatko-opintojen kannalta
  - Koulutusjärjestelmä
  - Vanhempainilta valinnaisainetarjonnasta 7-luokan keväällä
  - Koulun sisäinen TET. 7.-luokkalaiset suorittavat yhden päivän mittaisen työelämään tutustumisensa koulun työntekijän työtehtävään tutustumalla ja/tai haastattelemalla työntekijää hänen työpaikallaan.

Vuosiluokka 8

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Oppiminen ja opiskelu

Keskeisinä sisältöalueina oppilaanohjauksessa ovat koulu yhteisössä toimimisen sekä opiskelutaitojen ja oppimaan oppimisen taitojen harjoittelu yhteistyössä muiden oppiaineiden kanssa elinikäisen oppimisen ja yhteisöllisyyden näkökulmista. Oppilaat harjoittelevat asettamaan itselleen opiskeluun liittyviä tavoitteita opintojen eri vaiheissa, arvioimaan itsenäisen toiminnan kehittymistä ja tavoitteiden toteutumista sekä ottamaan vastuuta omasta oppimisestaan, opintoihin liittyvien valintojen tekemisestä sekä opintojensa etenemisestä.

S2 Itsetuntemus ja elinikäinen urasuunnittelu

Oppilaanohjauksessa käsitellään sisältöalueita, joiden avulla oppilaat laajentavat itsetuntemustaan ja itsearviointitaitojaan, tulevaisuuden suunnittelu- ja päätöksentekotaitojaan sekä kehittävät taitojaan ratkaista ongelmia tilanteessa, jossa valmista ratkaisua ei ole annettu. Harjoitettavat taidot koskevat mm. urasuunnittelu- ja urahallintataitoja, motivaatiota sekä yleisiä elämässä tarvittavia taitoja. Analysointivalmiuksia sekä omiin valintoihin vaikuttavien tekijöiden tunnistamista harjoitetaan. Tällaisia tekijöitä ovat esimerkiksi arvot ja asenteet, oppilaan taidot sekä sosiaaliset verkostot.

S3 Opiskelussa ja työelämässä tarvittavat taidot

Oppilaanohjauksessa tarjotaan oppilaille mahdollisuuksia harjaannuttaa taitojaan toimijana erilaisissa ympäristöissä. Huomiota kiinnitetään monipuolisten opiskelussa ja työelämässä tarvittavien taitojen sekä monikanavaisten vuorovaikutus- ja viestintätaitojen kehittämiseen.

Viestintätaitoihin kuuluu myös eri tietolähteiden kautta saadun tiedon luotettavuuden arviointi urasuunnittelun kannalta.

S4 Työelämään tutustuminen

Eri elinkeinoihin, työelämään ja ammattialoihin tutustuminen sekä työn hakemisen harjoittelu lisäävät oppilaiden työelämä-tietoutta. Samalla oppilaat tutustuvat itseään kiinnostaviin aloihin, ammatteihin ja yrittäjyyteen. Työelämä-taitoja harjoitellaan erityisesti työelämään tutustumisjaksoilla (TET), joista saatua kokemusta, tietoa ja palautetta hyödynnetään eri oppiaineiden opiskelussa sekä tulevaisuuden suunnitelmia tehtäessä. Huomiota kiinnitetään työelämän tasa-arvokysymyksiin.

S5 Jatko-opinnot ja niihin hakeutuminen

Oppilaiden jatko-opintojen ja tulevaisuuden suunnittelun taitojen kehittyminen on jatkumo, jota syvennetään oppilaanohjauksen sisällöissä koko perusopetuksen ajan. Oppilaanohjauksessa oppilaat tutustuvat Suomen koulutusjärjestelmän tarjoamiin erilaisiin jatko-opintomahdollisuuksiin ja oppivat etsimään tarkempaa tietoa jatko-opinnoista sekä niihin hakeutumisesta sekä hyödyntämään eri tieto-, neuvonta- ja ohjauspalveluita.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1, S2	L3, L7
T2	S1	L1
T3	S1, S2	L1
T4	S2	L3
T5	S2, S5	L1, L3
T6	S2, S3, S5	L6, L7
T7	S2, S3, S4, S5	L4, L5, L6
T8	S4, S5	L4, L5
T9	S2, S3, S5	L4, L5, L6

Vuosiluokan tavoitteet

T1 auttaa oppilasta muodostamaan kokonais käsitys vuosiluokkien 7-9 toimintatavoista ja opiskelu-ympäristöstä, kehittää oppilaan valmiutta toimia kyseisessä ympäristössä ja erilaisissa ryhmissä sekä tukea oppilasta itsenäiseen toimintaan ja vastuun ottamiseen opiskelustaan ja tekemistään valinnoista

Omien opiskelutaitojen vahvistaminen ja kehittäminen.

- Vanhempainilta syksyllä aiheena koulunkäynti ja oppiminen
- Omien toimintatapojen arviointi sekä niiden muuttaminen ja kehittäminen
- Oppilaan oman vastuun korostaminen opinnoissa; opinnoissa edistyminen, omat tavoitteet ja tarvittaessa tukitoimiin osallistuminen

T2 kannustaa ja ohjata oppilaita kehittämään opiskelutaitojaan sekä oppimaan oppimisen taitojaan

Palautetaan mieleen oppimisprosessin vaiheet ja oppimistyylit.

- Kerrataan seitsemänneltä luokalta arjenhallinta, koulunkäynti, oppimaan oppiminen sekä palautetaan mieleen opiskelutekniikoita
- Vanhempainilta syksyllä aiheena koulunkäynti ja oppiminen

T3 luoda edellytyksiä oppilaan halulle oppia, arvioida osaamistaan, tunnistaa ja hyödyntää taitojaan ja vahvuuksiaan, kehittää kykyään tunnistaa oppimiskohteitaan sekä antaa valmiuksia muuttaa tarvittaessa suunnitelmiaan ja toimintamallejaan

Oppilas saa käsityksen Suomen koulutusjärjestelmästä ja muuttuvasta työelämästä. Korostetaan koulutuksen tärkeyttä osana ihmisen työuraa ammattitaidon ylläpitämisessä. Moniosaamisen merkitys työmarkkinoilla.

- Koulutusjärjestelmä
- Ammatit
- Työelämä tietouden lisääminen

T4 ohjata oppilasta tunnistamaan omiin valintoihinsa vaikuttavia tekijöitä sekä suhteuttamaan omaa toimintaansa kykyjensä, edellytystensä ja kiinnostuksensa mukaisesti

Oppilas perehtyy Suomen koulutusjärjestelmään ja sen tuomiin mahdollisuuksiin peruskoulun jälkeen. Suunnitelmallisuus opinnoissa korostuu oppilaan tiedostaessa toisen asteen sekä sen jälkeisten opintojen edellyttämiä tietoja ja taitoja jotka hankitaan peruskoulussa. Oppilas ymmärtää oman työpanoksen tavoitteiden saavuttamisessa.

Ammatteihin tutustumiseen tarjoaa mahdollisuuden työpaikkavierailut ja/tai työelämän edustajien vierailut koulussa. Tietotekniikan hyödyntäminen tiedonhankinnassa korostuu ohjauksessa ja oppilaita ohjataan ajantasaisen tiedon hankintaan. Tyypillisiä tehtäviä ovat mm. vierailut oppilaitosten verkkosivuilla ja Opintopolku-sivustolla. Oppilaita pyritään aktivoitumaan etsimään tietoa mielenkiinnonkohteista. Kirjallista materiaalia käytetään tukimateriaalina.

- Koulutusjärjestelmä
- Koulutusalat
- Ammatilliset perustutkinnot
- Ammatit
- Lukiokoulutus

T5 ohjata oppilaita asettamaan sekä pitkän että lyhyen aikavälin tavoitteita, tekemään niitä koskevia suunnitelmia sekä arvioimaan niiden toteutumista

Oppilaat tutustuvat viikon ajan työelämään valitsemassaan työpaikassa. Oppilas hakee työpaikan itsenäisesti ja tekee sopimuksen työnantajan kanssa. Oppilas tekee tutustumisjaksoon liittyvät tehtävät mm. itsearvioinnin, päiväkirjan ja saa työnantajalta palautteen jaksolta. Tutustumisjaksosta käydään palautekeskustelu luokkamuotoisesti sekä henkilökohtaisesti. Työelämään tutustuminen suoritetaan omalla kotipaikkakunnalla. Oppilaanohjaaja kiertää tutustumisjakson aikana työpaikoilla ja toimii koulun yhteyshenkilönä.

- Vanhempainilta 8-luokan keväällä aiheena työelämään tutustuminen sekä 9-luokan valinnaisaineet.
- Työelämään tutustuminen kevätlukukaudella; suunnittelu, tiedottaminen, sopimukset ja raportointi.

T6 auttaa oppilasta ymmärtämään työn merkitys oman elämänsä ja yhteiskunnan kannalta sekä edistää oppilaan taitoa tunnistaa opiskeltavien oppiaineiden merkitys tulevien opintojen sekä työelämässä ja työllistymisessä tarvittavan osaamisen kannalta

Oppilaat tutustuvat viikon ajan työelämään valitsemassaan työpaikassa. Oppilas hakee työpaikan itsenäisesti ja tekee sopimuksen työnantajan kanssa. Oppilas tekee tutustumisjaksoon liittyvät tehtävät mm. itsearviointin, päiväkirjan ja saa työnantajalta palautteen jaksolta. Tutustumisjaksosta käydään palautekeskustelu luokkamuotoisesti sekä henkilökohtaisesti. Työelämään tutustuminen suoritetaan omalla kotipaikkakunnalla. Oppilaanohjaaja kiertää tutustumisjakson aikana työpaikoilla ja toimii koulun yhteyshenkilönä.

- Vanhempainilta 8-luokan keväällä aiheena työelämään tutustuminen
- Työelämään tutustuminen kevätlukukaudella; suunnittelu, tiedottaminen, sopimukset ja raportointi.

T7 ohjata oppilasta kehittämään taitoaan arvioida eri työtehtävissä tarvittavaa osaamista, vuorovaikutus- ja viestintätaitoja sekä itselleen sopivia ammattialoja ja vahvistamaan valmiuksia hakea tietoa vaadittavan osaamisen hankkimisesta perusopetuksen jälkeen

T8 antaa oppilaalle ja huoltajalle tietoa Suomen koulutusjärjestelmän pääpiirteistä ja sen mahdollisuuksista, tukea oppilaan taitoa etsiä koulutus- ja työelämä tietoa sekä Suomesta että ulkomailta

T9 ohjata oppilasta käyttämään monikanavaisia tieto-, neuvonta- ja ohjauspalveluja sekä arvioimaan eri tietolähteiden kautta saadun tiedon luotettavuutta ja tarkoituksenmukaisuutta urasuunnittelun näkökulmasta

Vuosiluokka 9

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Oppiminen ja opiskelu

Keskeisinä sisältöalueina oppilaanohjauksessa ovat koulu yhteisössä toimimisen sekä opiskelutaitojen ja oppimaan oppimisen taitojen harjoittelu yhteistyössä muiden oppiaineiden kanssa elinikäisen oppimisen ja yhteisöllisyyden näkökulmista. Oppilaat harjoittelevat asettamaan itselleen opiskeluun liittyviä tavoitteita opintojen eri vaiheissa, arvioimaan itsenäisen toiminnan kehittymistä ja tavoitteiden toteutumista sekä ottamaan vastuuta omasta oppimisestaan, opintoihin liittyvien valintojen tekemisestä sekä opintojensa etenemisestä.

- myös eri oppiaineiden tunneilla käsitellään opiskelun sekä omien ajattelu- ja työskentelytapojen merkitystä tulevaisuudelle
- Vanhempainilta syksyllä aiheena koulunkäynti ja oppiminen
- Opintopolun sekä muiden internetin tietolähteiden käyttö
- Wilman käyttö omien opintojen seurannassa

S2 Itsetuntemus ja elinikäinen urasuunnittelu

Oppilaanohjauksessa käsitellään sisältöalueita, joiden avulla oppilaat laajentavat itsetuntemustaan ja itsearviointitaitojaan, tulevaisuuden suunnittelu- ja päätöksentekotaitojaan sekä kehittävät taitojaan ratkaista ongelmia tilanteessa, jossa valmista ratkaisua ei ole annettu. Harjoitettavat taidot koskevat mm. urasuunnittelu- ja urahallintataitoja, motivaatiota sekä yleisiä elämässä tarvittavia taitoja. Analysointivalmiuksia sekä omiin valintoihin vaikuttavien tekijöiden tunnistamista harjoitetaan. Tällaisia tekijöitä ovat esimerkiksi arvot ja asenteet, oppilaan taidot sekä sosiaaliset verkostot.

- Henkilökohtaiset ohjauskeskustelut
- Omien vahvuuksien ja kehittämiskohteiden arviointia sekä valmiuksia toisen asteen opintoihin
- Opiskelijan vastuun kasvaminen toisella asteella; opinnoissa ja elämänhallinnassa

S3 Opiskelussa ja työelämässä tarvittavat taidot

Oppilaanohjauksessa tarjotaan oppilaille mahdollisuuksia harjaannuttaa taitojaan toimijana erilaisissa ympäristöissä. Huomiota kiinnitetään monipuolisten opiskelussa ja työelämässä tarvittavien taitojen sekä monikanavaisten vuorovaikutus- ja viestintätaitojen kehittymiseen. Viestintätaitoihin kuuluu myös eri tietolähteiden kautta saadun tiedon luotettavuuden arviointi urasuunnittelun kannalta.

S4 Työelämään tutustuminen

Eri elinkeinoihin, työelämään ja ammattialoihin tutustuminen sekä työn hakemisen harjoittelu lisäävät oppilaiden työelämä tietoutta. Samalla oppilaat tutustuvat itseään kiinnostaviin aloihin, ammatteihin ja yrittäjyyteen. Työelämä taitoja harjoitellaan erityisesti työelämään tutustumisjaksoilla (TET), joista saatua kokemusta, tietoa ja palautetta hyödynnetään eri oppiaineiden opiskelussa sekä tulevaisuuden suunnitelmia tehtäessä. Huomiota kiinnitetään työelämän tasa-arvokysymyksiin.

- Tutustuminen toisen asteen oppilaitoksiin Kemijärvellä
- Koulutus- ja työelämä messut/tutustuminen toisen asteen koulutukseen vieraalla paikkakunnalla
- Työelämään tutustumisjakso 9-luokan syyslukukaudella
- Tutustumisvierailuja paikallisiin yrityksiin
- Vierailijoita työelämästä

S5 Jatko-opinnot ja niihin hakeutuminen

Oppilaiden jatko-opintojen ja tulevaisuuden suunnittelun taitojen kehittyminen on jatkumo, jota syvennetään oppilaanohjauksen sisällöissä koko perusopetuksen ajan. Oppilaanohjauksessa oppilaat tutustuvat Suomen koulutusjärjestelmän tarjoamiin erilaisiin jatko-opintomahdollisuuksiin ja oppivat etsimään tarkempaa tietoa jatko-opinnoista sekä niihin hakeutumisesta sekä hyödyntämään eri tieto-, neuvonta- ja ohjauspalveluita.

- Koulutusjärjestelmät
- Koulutusalat
- Ammatilliset perustutkinnot
- Amatit
- Lukiokoulutus
- Opintopolun sekä muiden internetin tietolähteiden käyttö
- Tieto-, neuvonta- ja ohjauspalvelujen tarjontaan tutustuminen

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T2	S1	L1
T3	S1, S2	L1
T4	S2	L3
T5	S2, S5	L1, L3
T6	S2, S3, S5	L6, L7
T7	S2, S3, S4, S5	L4, L5, L6
T8	S4, S5	L4, L5
T9	S2, S3, S5	L4, L5, L6
T10	S4, S5	L2

Vuosiluokan tavoitteet

T2 kannustaa ja ohjata oppilaita kehittämään opiskelutaitojaan sekä oppimaan oppimisen taitojaan

Oppilas asettaa tavoitteita viimeiselle vuodelle perusopetuksessa. Tavoitteet asetetaan oppilaan sen hetkinen taso huomioiden. Oppilas ymmärtää arvosanojen merkityksen toisen asteen valintaperusteena.

Oppilas ymmärtää opiskelutaitojen ja oppimaan oppimisen merkityksen jatkuvana ja muuttuva prosessina. Oppilas ymmärtää oman vastuunsa oppimisessa ja harjaantuu seuraamaan opintojensa edistymistä. Oppilas pyrkii asettamaan uusia tavoitteita siten että valmiudet toisen asteen opintoihin paranevat.

Vahvistetaan oppilaiden aktiivista roolia ja kannustetaan ottamaan vastuuta opiskeluun liittyvien tavoitteiden asettamisesta.

Oppilas hyödyntää tietotekniikkaa tiedonhankinnassa ja opintojensa seurannassa.

- myös eri oppiaineiden tunneilla käsitellään opiskelun sekä omien ajattelu- ja työskentelytapojen merkitystä tulevaisuudelle
- Vanhempainilta syksyllä aiheena koulunkäynti ja oppiminen
- Opintopolun sekä muiden internetin tietolähteiden käyttö
- Wilman käyttö omien opintojen seurannassa

T3 luoda edellytyksiä oppilaan halulle oppia, arvioida osaamistaan, tunnistaa ja hyödyntää taitojaan ja vahvuuksiaan, kehittää kykyään tunnistaa oppimiskohteitaan sekä antaa valmiuksia muuttaa tarvittaessa suunnitelmiaan ja toimintamallejaan

Oppilas hankkii tietoa koulutusvaihtoehdoista. Pohtii omaa osaamistaan, vahvuuksiaan ja kehittämiskohteita toisen asteen koulutusta suunnitellessaan.

Oppilas ymmärtää koulutuksen merkityksen työllistymisessä ja ammattitaidon ylläpitämisessä.

Oppilas osaa hakea tietoa miten erilaisia urapolkuja voi rakentaa aikaisempien opintojen pohjalta.

- myös eri oppiaineiden tunneilla käsitellään opiskelun sekä omien ajattelu- ja työskentelytapojen merkitystä tulevaisuudelle
- Vanhempainilta syksyllä aiheena koulunkäynti ja oppiminen

- Opintopolun sekä muiden internetin tietolähteiden käyttö
- Wilman käyttö omien opintojen seurannassa
- Henkilökohtaiset ohjauskeskustelut
- Omien vahvuuksien ja kehittämiskohteiden arviointia sekä valmiuksia toisen asteen opintoihin
- Opiskelijan vastuun kasvaminen toisella asteella; opinnoissa ja elämänhallinnassa

T4 ohjata oppilasta tunnistamaan omiin valintoihinsa vaikuttavia tekijöitä sekä suhteuttamaan omaa toimintaansa kykyjensä, edellytystensä ja kiinnostuksensa mukaisesti

Oppilas tutustuu ammatteihin ja niiden koulutusvaatimuksiin. Oppilas vertaa hankimaansa tietoa ammattien työtehtävistä ja pohtii niiden soveltuvuutta omiin mieltymyksiin, vahvuuksiin ja taitoihin.

Ammatillista suuntautumista voidaan arvioida tekemällä suuntaa antavia ammatinvalintatestejä.

Oppilas kykenee tekemää päätöksiä hankkimiensa tietojen pohjalta ja rajaamaan koulutuksia yhteisvalintaa varten.

- Henkilökohtaiset ohjauskeskustelut
- Omien vahvuuksien ja kehittämiskohteiden arviointia sekä valmiuksia toisen asteen opintoihin
- Opiskelijan vastuun kasvaminen toisella asteella; opinnoissa ja elämänhallinnassa

T5 ohjata oppilaita asettamaan sekä pitkän että lyhyen aikavälin tavoitteita, tekemään niitä koskevia suunnitelmia sekä arvioimaan niiden toteutumista

Henkilökohtaisen urapolun suunnittelu; Ammattien tuntemus ja vaihtoehdot saavuttaa niiden vaatima osaaminen.

- Henkilökohtaiset ohjauskeskustelut
- Omien vahvuuksien ja kehittämiskohteiden arviointia sekä valmiuksia toisen asteen opintoihin
- Opiskelijan vastuun kasvaminen toisella asteella; opinnoissa ja elämänhallinnassa
- Koulutusjärjestelmät
- Koulutusalat
- Ammatilliset perustutkinnot
- Ammatit
- Lukiokoulutus
- Opintopolun sekä muiden internetin tietolähteiden käyttö
- Tieto-, neuvonta- ja ohjauspalvelujen tarjontaan tutustuminen

T6 auttaa oppilasta ymmärtämään työn merkitys oman elämänsä ja yhteiskunnan kannalta sekä edistää oppilaan taitoa tunnistaa opiskeltavien oppiaineiden merkitys tulevien opintojen sekä työelämässä ja työllistymisessä tarvittavan osaamisen kannalta

Oppilas saa käsityksen työelämän muutoksista ja niiden vaikutuksesta työpaikkoihin, uusien ammattien syntyyn ja ammattien häviämiseen.

Oppilas ymmärtää koulutuksen merkityksen työllistymisen kannalta kaikilla aloilla. Oppilaalle muodostuu käsitys, että opiskelu jatkuu läpi työuran ammatista riippumatta ja kyky oppia kuuluu myös työelämään.

Teknologian kehittyminen muuttaa ammattien työtehtäviä. Työelämässä ollaan pitkään ja työskennellään usein eri ammateissa.

Työelämä vaatii taitoja, joita harjoitellaan koulussa kuten yhteistyö- ja vuorovaikutustaidot ja sääntöjen noudattaminen

- Henkilökohtaiset ohjauskeskustelut
- Omien vahvuuksien ja kehittämiskohteiden arviointia sekä valmiuksia toisen asteen opintoihin
- Opiskelijan vastuun kasvaminen toisella asteella; opinnoissa ja elämänhallinnassa

- Koulutusjärjestelmät
- Koulutusalat
- Ammatilliset perustutkinnot
- Ammatit
- Lukiokoulutus
- Opintopolun sekä muiden internetin tietolähteiden käyttö
- Tieto-, neuvonta- ja ohjauspalvelujen tarjontaan tutustuminen

T7 ohjata oppilasta kehittämään taitoaan arvioida eri työtehtävissä tarvittavaa osaamista, vuorovaikutus- ja viestintätaitoja sekä itselleen sopivia ammattialoja ja vahvistamaan valmiuksia hakea tietoa vaadittavan osaamisen hankkimisesta perusopetuksen jälkeen

Oppilaat tutustuvat syyslukukaudella viikon ajan työelämään valitsemassaan työpaikassa. Oppilas hakee työpaikan itsenäisesti, tekee sopimuksen työnantajan kanssa. Oppilas tekee tutustumisjaksoon liittyvät tehtävät mm. itsearvioinnin, työntekijän haastattelun ja saa työnantajalta todistuksen arviointineen jaksolta. Tutustumisjaksosta käydään palautekeskustelu luokkamuotoisesti sekä henkilökohtaisesti. Työelämään tutustuminen suoritetaan omalla kotipaikkakunnalla tai vaihtoehtoisesti vieraalla paikkakunnalla. Oppilaanohjaaja kiertää tutustumisjakson aikana kotipaikkakunnan työpaikoilla ja toimii koulun yhteyshenkilönä.

- TET
- Yritysvierailut
- Työelämän edustajien vierailut koululla
- Tutustuminen toisen asteen oppilaitoksiin kotipaikkakunnalla
- Koulutus- ja työelämämessut/tutustuminen toisen asteen koulutukseen vieraalla paikkakunnalla
- Opintopolun käyttö

- Henkilökohtaiset ohjauskeskustelut
- Omien vahvuuksien ja kehittämiskohteiden arviointia sekä valmiuksia toisen asteen opintoihin
- Opiskelijan vastuun kasvaminen toisella asteella; opinnoissa ja elämänhallinnassa

- Tutustuminen toisen asteen oppilaitoksiin Kemijärvellä
- Koulutus- ja työelämämessut/tutustuminen toisen asteen koulutukseen vieraalla paikkakunnalla
- Työelämään tutustumisjakso 9-luokan syyslukukaudella
- Tutustumisvierailuja paikallisiin yrityksiin
- Vierailijoita työelämästä

- Koulutusjärjestelmät
- Koulutusalat
- Ammatilliset perustutkinnot

- Ammatit
- Lukiokoulutus
- Opintopolun sekä muiden internetin tietolähteiden käyttö
- Tieto-, neuvonta- ja ohjauspalvelujen tarjontaan tutustuminen

T8 antaa oppilaalle ja huoltajalle tietoa Suomen koulutusjärjestelmän pääpiirteistä ja sen mahdollisuuksista, tukea oppilaan taitoa etsiä koulutus- ja työelämä tietoa sekä Suomesta että ulkomailta

- Opintopolun käyttö ja muu tiedonhankinta
- vanhempainilta syyslukukaudella aiheena yhteisvalinnan aikataulut ja alueellinen koulutustarjonta
- huoltajien tiedottaminen yhteishaun periaatteista ja heidän vastuusta yhteisvalintapäätöksiä tehtäessä
- työelämätaidot; työelämän muutokset
- työnhaku; kesätyömahdollisuudet ja työkokemuksen merkitys
- yrittäjäyys
- Tutustuminen toisen asteen oppilaitoksiin Kemijärvellä
- Koulutus- ja työelämämessut/tutustuminen toisen asteen koulutukseen vieraalla paikkakunnalla
- Työelämään tutustumisjakso 9-luokan syyslukukaudella
- Tutustumisvierailuja paikallisiin yrityksiin
- Vierailijoita työelämästä
- Koulutusjärjestelmät
- Koulutusalat
- Ammatilliset perustutkinnot
- Ammatit
- Lukiokoulutus
- Opintopolun sekä muiden internetin tietolähteiden käyttö
- Tieto-, neuvonta- ja ohjauspalvelujen tarjontaan tutustuminen

T9 ohjata oppilasta käyttämään monikanavaisia tieto-, neuvonta- ja ohjauspalveluja sekä arvioimaan eri tietolähteiden kautta saadun tiedon luotettavuutta ja tarkoituksenmukaisuutta urasuunnittelun näkökulmasta

- Koulutus- ja työelämätiedon hyödyntäminen omassa urasuunnittelussa
- kustannukset toisen asteen opinnoissa
- opintososiaaliset edut toisen asteen opinnoissa
- työ- ja elinkeinotoimistojen palvelut
- tutustuminen työllisyystilanteeseen alueellisesti ja ammattialoittain
- tiedonhankinta tieto-, neuvonta- ja ohjauspalveluista
- Henkilökohtaiset ohjauskeskustelut
- Omien vahvuuksien ja kehittämiskohteiden arviointia sekä valmiuksia toisen asteen opintoihin
- Opiskelijan vastuun kasvaminen toisella asteella; opinnoissa ja elämänhallinnassa
- Koulutusjärjestelmät
- Koulutusalat
- Ammatilliset perustutkinnot
- Ammatit
- Lukiokoulutus

- Opintopolun sekä muiden internetin tietolähteiden käyttö
- Tieto-, neuvonta- ja ohjauspalvelujen tarjontaan tutustuminen

T10 tukea oppilaan taitoja tunnistaa kulttuuritaustansa sekä kykyä toimia kulttuurienvälisissä kohtaamisissa ja yhteistyötilanteissa, opastaa oppilasta hankkimaan ja omaksumaan tietoa opiskelu- ja työskentelymahdollisuuksista monikansallisissa työympäristöissä sekä ulkomailla

- Ammatit ja koulutuksen hyödyntäminen kansainvälisesti kotimaassa ja ulkomailla
  - Opintopolun käyttö ja muu tiedonhankinta opiskelumahdollisuuksista
  - Yhteishaku; yhteishaun periaatteet ja valintaperusteet
  - opiskelu ulkomailla mahdollisuudet toisen asteen opintojen aikana
  - tiedonhankinta ulkomailla opiskelusta ja työskentelymahdollisuuksista
-
- Tutustuminen toisen asteen oppilaitoksiin Kemijärvellä
  - Koulutus- ja työelämämessut/tutustuminen toisen asteen koulutukseen vieraalla paikkakunnalla
  - Työelämään tutustumisjakso 9-luokan syyslukukaudella
  - Tutustumisvierailuja paikallisiin yrityksiin
  - Vierailijoita työelämästä
-
- Koulutusjärjestelmät
  - Koulutusalat
  - Ammatilliset perustutkinnot
  - Ammatit
  - Lukiokoulutus
  - Opintopolun sekä muiden internetin tietolähteiden käyttö
  - Tieto-, neuvonta- ja ohjauspalvelujen tarjontaan tutustuminen

34.6.31. Kotitalous valinnainen

Valinnaisen tehtävä

Syventää kotitalouden oppiaineen tietämisen ja taitamisen osaamista sekä itsenäistä ja vuorovaikutteista osaamista.

Oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät erityispiirteet

Kotitalouden valinnaisaineessa korostetaan, tuetaan ja ohjataan valinnaisuuden näkökulmasta oppijälähtöistä suunnittelua, toimintaa ja oppimisprosessin arviointia.

Tukeen ja ohjaukseen liittyvät erityispiirteet

Ohjataan oppijälähtöiseen itsenäiseen ajatteluun ja erilaisten oppimistilanteiden luoviin ratkaisutapoihin.

Arviointi

Arvioinnissa perustana on valtakunnallinen hyvän (arvosana 8) taso. Arvioinnissa korostetaan oppijan itse- ja vertaisarviointia. Opettajan arvioinnissa korostetaan oppimisprosessia tukevaa ja kannustavaa arviointia.

Vuosiluokka 8

Vuosiluokan tavoitteet

T1 ohjata oppilasta suunnittelemaan, organisoimaan ja arvioimaan työtä ja toimintaa. T2 ohjata oppilasta harjoittelemaan kotitalouden hallinnassa tarvittavia kädentaitoja sekä kannustaa luovuuteen ja estetiikan huomioimiseen.

Harjaannuttaa ja vahvistaa oppilaan ruoanvalmistuksen ja leivonnan tietoja ja taitoja.

T3 ohjata ja rohkaista oppilasta valitsemaan ja käyttämään hyvinvointia edistävästi ja kestävästi kulutuksen mukaisesti materiaaleja, työvälineitä, laitteita sekä tieto- ja viestintäteknologiaa. T4 Ohjata oppilasta suunnittelemaan ajankäyttöä ja työn etenemistä sekä ylläpitämään järjestystä oppimistehtävien aikana. T5 Ohjata ja motivoida oppilasta toimimaan hygieenisesti, turvallisesti ja ergonomisesti sekä ohjata kiinnittämään huomiota käytettävissä oleviin voimavaroihin. T11 harjaannuttaa oppilasta lukemaan, tulkitsemaan ja arvioimaan toimintaohjeita sekä merkkejä ja symboleja, jotka käsittelevät kotitaloutta ja ympäristöä.

Ohjataan ja rohkaistaan oppilasta suunnittelemaan, valitsemaan ja käyttämään turvallisia, tarkoituksenmukaisia ja hygienisiä työmenetelmiä ja -tapoja käytettävissä olevan ajan puitteissa. Ottamaan vastuuta omasta työskentelystä, ylläpitämään järjestystä ja tekemään työt loppuun asti.

T6 ohjata oppilasta harjoittelemaan kuuntelua ja rakentavaa keskustelua ja argumentointia oppimistehtävien suunnittelussa ja toteuttamisessa. T8 ohjata oppilasta työskentelemään yksin ja ryhmässä sekä sopimaan työtehtävien jakamisesta ja ajankäytöstä. T9 kannustaa oppilasta toimimaan hyvien tapojen mukaisesti vuorovaikutustilanteissa sekä pohtimaan oman käytöksen merkitystä ryhmän ja yhteisön toiminnassa. T12 ohjata oppilasta ongelmanratkaisuun ja luovuuteen erilaisissa tilanteissa ja ympäristöissä.

Ohjata oppilasta neuvottelemaan ja sopimaan sekä omista että ryhmän tehtävien tekemisestä loppuun asti.

Oppilas osaa ottaa muut huomioon, käyttäytyä asiallisesti ja kohteliaasti. Lisäksi osaa ottaa ja antaa asiallista sekä rakentavaa palautetta.

T11 harjaannuttaa oppilasta lukemaan, tulkitsemaan ja arvioimaan toimintaohjeita sekä merkkejä ja symboleja, jotka käsittelevät kotitaloutta ja lähiympäristöä.

Harjaannuttaa oppilasta soveltamaan ruoanvalmistukseen, leivontaan ja kotitalouden toimintaan liittyviä toimintaohjeita.

OPPISÄLLÖT: S1 Ruokaosaaminen ja ruokakulttuuri, S2 Asuminen ja yhdessä eläminen, S3 Kuluttaja- ja talousosaaminen

Oppisällöt koostuvat 4 jaksosta, jossa huomioidaan kalenterivuoden, lukuvuoden ja luonnon kiertokulku sekä mahdollisuuksien mukaan lähiympäristön tapahtumat.

1 JAKSO: elokuu - lokakuu (syysloma)

2 JAKSO: lokakuu - joulukuu (joululoma)

3 JAKSO: tammikuu - maaliskuu (hiihtoloma)

4 JAKSO: maaliskuu - toukokuu (kesäloma)

Oppisällöt suunnitellaan yhdessä oppijoiden kanssa 7. luokan keväällä sekä 8. luokan syys- ja kevätlukukauden alussa. Suunnitelmaa tarkistetaan ja päivitetään lukuvuoden aikana.

Oppimistehtävät sisältävät aina seuraavat vaiheet:

- tehtävien ja työn suunnittelu, toteutus ja arviointi
- itsenäisen ja ryhmän tehtävien tekeminen loppuun asti käytävissä olevan ajan puitteissa

OPPISÄLLÖT:

- perusruoanvalmistus- ja leivontataidot hallintaan
- erityisruokavaliot
- kansallinen ruokakulttuuri: Peräpohjola ja Lappi
- arjen/pyhän ja juhlan ruokakulttuurin peruseräaatteita
- keittiön ylläpito-, määräaikaikais- ja perussiivous
- kotitalouden laitteiden ja koneiden puhdistus
- kerrataan ja syvennetään tekstiilienhoitoa

Arviointi:

Arvioinnin perustana on valtakunnallinen hyvän (arvosana 8) taso. Oppilaan oppimisessa korostuu oppimisprosessin ohjaaminen sekä kannustavan ja opettavaisen palautteen antaminen. Arvioinnissa korostetaan oppilaan itse-, vertais- ja opettajan arviointia. Arviointitapoja ovat mm. käytännön työn arviointi, teoria- ja käytännöntyökokeet, esitykset ja projektit. Lisäksi huomioidaan oma harrastuneisuus, huoltajan antama ohjaava ja kannustava arviointi mahdollisten kotitehtävien osalta sekä kotitalouden harjaantumisen näkökulmasta. Edellä mainittujen arviointitapojen tavoitteena on etenevä, vahvistuva ja syvenevä oppiminen, oppilaan nykyisen ja lähitulevaisuuden kodin näkökulmasta.

Vuosiluokka 9

Vuosiluokan tavoitteet

T1 Ohjata oppilasta suunnittelemaan, organisoimaan ja arvioimaan työtä ja toimintaa. T2 ohjata oppilasta harjoittelemaan kotitalouden hallinnassa tarvittavia kädentaitoja sekä kannustaa luovuuteen ja estetiikan huomioimiseen. T3 ohjata ja rohkaista oppilasta valitsemaan ja käyttämään hyvintointia edistäviä ja kestävän kehityksen mukaisia materiaaleja, työvälineitä, laitteita sekä tieto- ja viestintäteknologiaa. T4 ohjata oppilasta suunnittelemaan ajankäyttöä, ja työn etenemistä sekä tieto- että viestintäteknologiaa. T5 ohjata ja motivoida oppilasta toimimaan hygieenisesti, turvallisesti ja ergonomisesti sekä ohjata kiinnittämään oppilaan huomiota käytettävissä oleviin voimavaroihin. T7 aktivoida

oppilasta tunnistamaan arjen rakentumista ja kulttuurisesti monimuotoisia toimintaympäristöjä sekä kotitalouden perinteitä

"Oppis huolehtiin ittestään ja huushollistaan!" 9 lk:n oppilas vuonna 1999.

Tavoitteena on painottaa kotitalouden tietämyksen ja taitojen vahvistumista erityisesti aikuistuvan nuoren tulevaisuuden näkökulmasta. Tavoitteena on, että oppija osaa suunnitella, tehdä, arvioida ja kehittää kotitaloudellista osaamistaan aiemmin opitun pohjalta erilaisissa toimintaympäristöissä käytettävissä olevien voimavarojen mukaisesti. Oppija osaa hyödyntää tiedon etsimisessä sekä kirjallisia lähteitä että sähköistä viestintäteknologiaa sekä osaa arvioida lähteitä kriittisesti.

T6 ohjata oppilasta harjoittelemaan kuuntelua sekä rakentavaa keskustelua ja argumentointia oppimisehtävien suunnittelussa ja toteuttamisessa. T8 ohjata oppilasta työskentelemään yksin ja ryhmässä sekä sopimaan työtehtävien jakamisesta ja ajankäytöstä. T9 kannustaa oppilasta toimimaan hyvien tapojen mukaisesti vuorovaikutustilanteissa sekä pohtimaan oman käytöksen merkitystä ryhmän ja yhteisön toiminnassa. 12 ohjata oppilasta ongelmanratkaisuun ja luovuuteen erilaisissa tilanteissa ja ympäristöissä

Ohjataan oppilasta neuvottelemaan, argumentoimaan ja sopimaan oppimisehtävien suunnittelusta ja tekemisestä yhdessä erilaisten oppijoiden kanssa. Ohjataan oppilasta arvioimaan ja soveltamaan tekemistään käytettävissä olevan ajan ja voimavarojen mukaan. Kannustetaan oppilasta jakamaan ja tukemaan toistensa kotitaloudellista osaamista. Kannustetaan oppilasta toimimaan hyvien käytöstapojen mukaisesti. Tuetaan oppilasta ottamaan sekä antamaan asiallista, rakentavaa palautetta.

T10 kannustaa oppilasta hankkimaan ja arvioimaan kotitalouteen liittyvää tietoa sekä ohjata käyttämään luotettavaa tietoa valintojen perustana. T11 harjaannuttaa oppilasta lukemaan, tulkitsemaan ja arvioimaan toimintaohjeita sekä merkkejä ja symboleja, jotka käsittelevät kotitaloutta ja lähiympäristöä. T12 ohjata oppilasta ongelmanratkaisuun ja luovuuteen erilaisissa tilanteissa ja ympäristöissä. T13 ohjata oppilasta kestäväan elämäntapaan kiinnittämällä oppilaan huomiota ympäristö- ja kustannustietoisuuteen osana arjen valintoja.

Ohjata oppilasta kriittisesti etsimään, arvioimaan ja soveltamaan sekä kirjallisia lähteitä että sähköisiä viestintälaitteita. Ohjata oppilasta tulkitsemaan ja soveltamaan kotitalouden erilaisia toimintaohjeita, jotka liittyvät kokonaisvaltaiseen hyvinvointiin ja terveyteen, kodin hoitoon ja vastuulliseen kuluttamiseen. Osaa tehdä kestäväan kehityksen mukaisia valintoja. Ohjata oppilasta kehittämään kotitaloudellista osaamistaan erilaisissa toimintaympäristöissä kulloistenkin voimavarojen puitteissa. Ohjata hyödyntämään kotitalouden palveluiden tarkoituksenmukaista käyttämistä taloudessaan.

"Oppis huolehtiin ittestään ja huushollistaan!" 9. lk:n poika vuonna 1999

OPPISÄLLÖT

S1 Ruokaosaaminen ja ruokakulttuuri, S2 Asuminen ja yhdessä eläminen, S3 Kuluttaja- ja talousosaaminen kodissa:

Oppisällöt jaetaan 4:ään jaksoon, jossa huomioidaan kalenterivuoden, lukuvuoden ja luonnon kiertokulku sekä mahdollisuuksien mukaan lähiympäristön tapahtumat.

1 JAKSO: elokuu - lokakuu (syysloma)

2 JAKSO: lokakuu - joulukuu (joululoma)

3 JAKSO: tammikuu - maaliskuu (hiihtoloma)

4 JAKSO: maaliskuu - toukokuu (kesäloma)

Oppisisällöt perustuvat aiemmin opittuihin asioihin, jolloin osaamisen taso kertautuu, syvenee ja monipuolistuu.

Oppisisällöt suunnitellaan yhdessä oppijoiden tarpeiden ja toiveiden pohjalta 8. lukuvuoden lopussa ja/tai 9. lukuvuoden alussa.

Suunnitelmaa tarkistetaan ja päivitetään lukuvuoden aikana.

Oppimistehtävät sisältävät:

- työn suunnittelun, toteutuksen ja arvioinnin
- tasapuolisen ja vastuullisen työnjaon sekä -tekemisen alusta loppuun asti

Oppisisällöt:

- perusruoanvalmistus- ja leivontataidot...ulkomuistiin asti
- ravitsemussuositusten kertaus ja uudet "trendit"
- terveellinen ja taloudellinen ruoka opiskelijan ja aikuistuvan nuoren taloudessa
- kestävä kehitys, esimerkiksi ruoan tähteiden hyödyntäminen
- kansainvälinen ruokakulttuuri
- Kodin juhlat: suunnittelu, toteutus, budjetointi:
  - arjen ja juhlan pöytätavat, tarjoilun perusteet
  - perhejuhlat: ammattiinvalmistujaiset/ylioppilasjuhlat, opiskelijan "tuparit" jne.
- "Oma huusholli":
  - asunnon hankinta
  - sopimukset
  - muutto ja muuttosiivous
  - kotitalouteen tarvittavat tarkoituksenmukaiset tavarat, kodikoneet ja laitteet
  - asunnon hoitoon liittyvien tietojen ja taitojen oppiminen ja kertaus nuoren ensiasunnon näkökulmasta

Arviointi:

Arvioinnin perustana on valtakunnallinen hyvän (arvosana 8) taso. Oppilaan oppimisessa korostuu oppimisprosessin ohjaaminen sekä kannustavan ja opettavaisen palautteen antaminen. Arvioinnissa korostetaan oppilaan itse-, vertais- ja opettajan arviointia. Arviointitapoina voivat olla työprosessin arviointi, teoria- ja käytännön työskentelyn koe, sekä projektit. Lisäksi huomioidaan oppijan harrastuneisuus, huoltajien antama ohjaava ja kannustava arviointi mahdollisten kotitehtävien osalta sekä kotitalouden harjaantumisen näkökulmasta. Tavoitteena on, että nuoresta vähitellen kehittyä kotitaloudellisesti ja yhteiskunnallisesti vastuullisesti toimiva henkilö.

34.6.32. Kotitalous

Oppiaineen tehtävä

Kotitalouden opetuksen tehtävänä on kehittää kodin arjen hallinnan sekä kestävän ja hyvinvointia edistävän elämäntavan edellyttämiä tietoja, taitoja, asenteita ja toimintavalmiuksia. Opetuksessa edistetään kädentaitoja ja luovuutta sekä kykyä tehdä valintoja ja toimia kodin arjessa kestävästi. Opetuksessa luodaan perustaa oppilaiden kotitaloudelliselle osaamiselle, mikä merkitsee taitoa toimia eri ympäristöissä ja toteuttaa kotitalouden tehtäviä. Opetuksella tuetaan oppilaiden kasvua kodin arjen perusedellytysten ylläpitämisestä huolehtiviksi kuluttajiksi. Kotitalousopetuksessa kehitetään kanssaihmisistä huoltajiksi lähimmäisiksi ja kasvatetaan perheen, kodin ja yhteiskunnan aktiivisiksi jäseniksi.

Opetus antaa valmiuksia vuorovaikutukseen ja yhdessä elämiseen. Kotitalousopetuksessa luodaan perusta kestäväan asumiseen, ruokaosaamiseen ja kuluttajuuteen. Oppilaat saavat käsityksen kodin teknologisoituvasta arjesta, kustannustietoisesta toiminnasta sekä tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämisestä kotitalouden toiminnassa.

Kotitalouden keskeisten sisältöjen ja oppimistehtävien avulla kehitetään oppilaiden suunnittelu-, organisointi-, työskentely- ja voimavarojen hallinnan taitoja. Kotitalouden tehtävänä on vahvistaa valmiuksia pitkäjänteiseen työskentelyyn, yhdessä toimimiseen ja kriittiseen tiedonhallintaan. Erityistä huomiota kiinnitetään jokaisen oppilaan yhdenvertaiseen ja tasapuoliseen osallisuuteen oppimistilanteissa. Oppiaine kasvattaa toiminnallisuuteen ja yritteliäisyyteen sekä vastuullisuuteen ja taloudellisuuteen.

Oppiaine soveltaa toiminnaksi eri alojen tietoa, ja yhteistyö muiden oppiaineiden kanssa monipuolistaa oppimiskokemuksia. Eheyttävä opetus tukee erilaisten kodin arkeen liittyvien käsitteiden, asioiden tai ilmiöiden keskinäisten yhteyksien ja syy-seuraussuhteiden ymmärtämistä syventäen oppimista. Kotitalouden opetus kattaa laaja-alaisen osaamisen kaikki osa-alueet.

Kotitalousopetus rakennetaan suunnitelmalliseksi oppimista tukevaksi jatkumoksi, jolloin tiedot ja taidot syvenevät vaiheittain kokonaisuuksiksi. Oppilaiden itsenäisyys ja vastuu kasvavat vähitellen, ja opetus ohjaa ongelmanratkaisuun, tiedon ja taidon soveltamiseen ja luovuuteen. Opittua sovelletaan ja syvennetään omassa kodissa ja lähipiirissä kotitehtävien avulla.

Kotitalousopetusta voidaan opetuksen järjestäjän niin päättäessä antaa jo alemmilla vuosiluokilla. Tällöin noudatetaan kotitalouden oppimäärän opetussuunnitelman perusteita oppilaiden iän huomioon ottaen. Opetuksen tavoitteet, keskeiset sisältöalueet ja toteutus määritellään paikallisessa opetussuunnitelmassa opetussuunnitelman perusteita soveltaen.

-

Kotitalouden oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Oppiaineen tavoitteiden kannalta keskeistä oppimisympäristön valinnassa on, että se mahdollistaa seuraavat tekijät: vuorovaikutteinen toiminta, yhteisöllinen tiedon rakentaminen ja osaamisen jakaminen, tutkiva ja soveltava opiskelu sekä työskentelyn arviointi. Työn arvostaminen ja loppuun saattaminen, pitkäjänteinen tapa tehdä työtä, kunnioittava ja kiireetön ilmapiiri sekä mahdollisuus oppia myös epäonnistumisista ovat osa turvallisuutta. Opetuksessa hyödynnetään niin luokkayhteisöä, koulutiloja ja kouluympäristöä kuin digitaalisia ympäristöjä ja yhteistyöverkostoja. Oppimistehtävät vahvistavat oppilaiden näkemystä arjen rakentumisesta ja monimuotoisuudesta sekä harjaannuttavat soveltamaan koulussa opiskeltuja asioita omaan perhevaiheeseen. Työtapojen ja menetelmien valinnassa on keskeistä tiedon ja taidon kietoutuminen yhteen ja soveltaminen käytäntöön.

Oppilas on oppija, toimija ja kokija. Kotitalouden oppiaineessa yhdistyy eri oppiaineiden monialaisuus. Tavoitteena on tukea ja ohjata nuorta tekemään tietoisesti terveyttä ja hyvinvointia edistäviä valintoja omassa arjessaan.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki kotitaloudessa vuosiluokilla 7-9

Kotitalouden oppiaineen tavoitteiden kannalta keskeistä ohjauksen, eriyttämisen ja tuen järjestämisessä on oppilaiden motivaation, oman toiminnan ohjauksen ja itseohjautuvuuden asteittainen lisääntyminen. Lisäksi olennaista on työskentelyn kehittyminen vuorovaikutteiseksi, pitkäjänteiseksi ja tietoperustaiseksi. Oppimistilanteen ja tietoympäristön selkeä rakenne sekä vaikeustason mielekkäisyys korostuvat opetuksen suunnittelussa. Eriyttämisen lähtökohtana ovat oppilaiden osaamistason mukaiset arkipäivän rakentumiseen liittyvät oppimistilanteet ja joustavat opetusjärjestelyt.

Käytännön toimintataitojen tukemisen suunnittelussa korostuu arkipäivän ilmiöiden ja kotitalouden oppimistilanteiden kietoutuminen toisiinsa. Yhteistyö- ja vuorovaikutustaitojen tukemisessa keskitytään sosiaalisten tilanteiden harjoitteluun. Tiedonhallintataitojen kehittymistä tuetaan käyttämällä yksinkertaisia ja selkeitä ohjeita ja kuvia. Oppitunnin siirtymävaiheiden tunnistaminen edellyttää ohjausta ja tukea ajanhallinnassa ja oppimistehtävän jäsentelyssä. Kotitalous oppiaineena antaa mahdollisuuden soveltaa koulussa opittuja ja harjoiteltuja asioita oppilaiden omassa arjessa.

Ohjauksella tuetaan oppilaiden kiinnostusta syventää ja laajentaa kotitalouden oppimista sekä luodaan valmiuksia siirtyä perusopetuksen jälkeiseen koulutukseen ja sen kautta kotitaloudellista asiantuntijuutta edellyttävään työelämään.

Oppilasta ohjataan ja rohkaistaan soveltamaan aiemmin opittua oman taitotasonsa mukaan erilaisissa toimintaympäristöissä sekä itsenäisesti että vuorovaikutteisesti toinen toistaan kunnioittaen. Ryhmäkoko, samanaikaisopetus ja avustavan henkilöstön tarve arvioidaan suhteessa opetuksen tavoitteisiin, oppimisympäristöön ja tilojen joustavuuteen.

Oppilaan oppimisen arviointi kotitaloudessa vuosiluokilla 7-9

Kotitaloudessa oppimisen arviointi on monimuotoista, ohjaavaa ja kannustavaa. Oppilaat saavat palautetta taidostaan toimia eri asiayhteyksissä ja toteuttaa kotitalouden tehtäviä. Ajattelua tuetaan ohjaamalla oppilaita pohtimaan tapaansa hahmottaa ja käsitellä omaa ympäristöä. Huomiota kiinnitetään myös kotitalouden käsitteiden hahmottamiseen ja sisältöjen omaksumiseen. Opetuksessa huolehditaan siitä, että jokainen oppilas ja hänen huoltajansa ovat tietoisia tavoitteista, arviointiperusteista ja päättöarvioinnin kriteereistä. Oppilaille annetaan säännöllisesti tietoa oppimisen edistymisestä ja suoriutumisesta suhteessa asetettuihin tavoitteisiin.

Päättöarviointi sijoittuu siihen luvuuteen, jona oppiaineen opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena. Päättöarvioinnilla määritellään, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut kotitalouden oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen taso kotitalous-oppiaineen valtakunnallisiin päättöarvioinnin kriteereihin. Osaaminen oppiaineessa kehittyy koko yhteisen kotitalouden opetuksen ajan vahvistuvana ja etenevänä oppimisena. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki valtakunnalliset päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle vastaava tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin kriteerien määrittämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Oppilaan oppimisessa korostetaan keskustelevan ja opettavaisen palautteen antamista. Arvioinnissa käytetään oppilaan itse-, vertais- ja opettajan arviointia. Lisäksi huomioidaan huoltajien antama ohjaava ja kannustava arviointi kotitehtävien osalta sekä kotitalouden harrastuneisuuden näkökulmasta.

Vuosiluokka 7

Vuosiluokan keskeiset sisältöalueet

S1 Ruokaosaaminen ja ruokakulttuuri

Sisällöt valitaan siten, että ne tukevat ruoanvalmistus- ja leivontataitojen kehittymistä. Aterioiden suunnittelu, toteutus ja erilaiset ruokailutilanteet tähtäävät ruokaan ja syömiseen liittyvien valintojen ja tottumusten pohtimiseen ravitsemussuositusten, ruokaturvallisuuden, ruokaketjun, elintarviketuntemuksen, taloudellisuuden, eettisyyden ja ruokaan liittyvän luotettavan tiedon

näkökulmasta. Opetussisältöihin kuuluvat ruoka- ja tapakulttuuri osana identiteettiä sekä kodin juhlia.

Oppilas oppii:

- Suunnittelemaan ja koostamaan terveellisiä ja monipuolisia arkiaterioita ottaen huomioon ravitsemussuositukset, lautasmallin ja ruokakolmion.
- Valmistamaan ohjatusti ja ohjeiden mukaan suomalaisia perusruokia ja leivonnaisia käyttämällä tarkoituksenmukaisia ruoanvalmistusastioita, -välineitä, pienkoneita ja -laitteita.
- Tunnistamaan ruoka-aineryhmät.
- Oppilas tietää tavallisimpien ruoka-aineiden ominaisuuksia ruoanvalmistuksessa ja leivonnassa.
- Hyödyntämään ruoan tähteitä.
- Oppilas tutustuu kansainvälisen ruokakulttuurin pääperiaatteisiin.
- Toimimaan keittiössä järkevästi, turvallisesti ja hygieenisesti.
- Tekemään työnsä alusta loppuun asti.
- Oppii keittiön ylläpito- ja määräaikaissivousmenetelmät hygieenisesti, turvallisesti, ergonomisesti ja taloudellisesti sekä soveltamaan niitä omassa taloudessaan.
- Käyttämään, puhdistamaan ja huoltamaan tavallisimpia keittiön koneita ja laitteita turvallisesti, monipuolisesti ja ergonomisesti.

Valtakunnallisten sisältöjen lisäksi suunnitelmassa huomioidaan:

- Lapin ja Kemijärven luonnon kiertokulun mukaiset ruoka-aineryhmät:
  - marjat, sienet, kasvikset, tyypillisimmät kalalajit (muikku, kuha, hauki, lohi), riistaeläimistä mahdollisuuksien mukaan poron ja hirven liha.
- Vuoden kierron mukaiset juhlat ja kodin juhlat:
  - Itsenäisyyspäivä, joulun ja uuden vuoden aika, Kalevalan päivä, Laskiainen
  - isäin- ja äitienpäivä.
- Pyritään hyödyntämään paikallisilta toimijoilta saatavaa lähiruokaa.
- Opetellaan valmistamaan ruokia ja leivonnaisia paikallisilla perinneresepteillä.
- Tutustutaan alueen tavallisiin villiyrtteihin mahdollisuuksien mukaan (nokkonen, voikukka, maitohorsma); niiden tunnistaminen, kerääminen ja käyttäminen ruoanvalmistuksessa sekä leivonnassa.

Lukuvuosi jaetaan neljään osaan:

1 JAKSO: elokuun puoliväli-lokakuun puoliväli (syysloma)

2 JAKSO: lokakuun puoliväli-joulukuun puoliväli (joululoma)

3 JAKSO: tammikuu-maaliskuun puoliväli (hiihtoloma)

4 JAKSO: maaliskuu-toukokuun loppu (kesäloma)

Oppisisällöt koostuvat laajemmista kokonaisuuksista, joissa huomioidaan:

- kalenterivuoden kiertokulku ja
- lukuvuosi ja lukukaudet
- yläkoulun aloitus koulunkäynnissä: uusi koulu, luokka ja kotitalouden ryhmät
- koulun muut yhteiset tapahtumat
- kaupungin ja lähiympäristön muut mahdolliset tapahtumat

S2 Asuminen ja yhdessä eläminen

Sisällöt valitaan siten, että ne tukevat yhdessä elämisen, asumistaitojen ja asumisen ympäristö- ja kustannustietoisuuden kehittymistä. Puhtaanapito samoin kuin tekstiilien ja materiaalien hoito tarkoituksenmukaisine aineineen, laitteineen, välineineen ja työtapoineen tähtäävät arjessa tarvittavien taitojen kehittymiseen. Sisältöjen avulla perehdytään hyviin tapoihin, tasapuoliseen

voimavarojen käyttöön ja vastuunottoon perheessä. Sisällöt johdattavat arvioimaan asumiseen ja kotitalouteen liittyviä palveluita.

Oppilas oppii:

- Arvostamaan asunnon puhtaututeen liittyviä käytänteitä.
- Valitsemaan tarkoituksenmukaisia siivousmenetelmiä asunnon eri tiloissa huomioiden tilojen toiminnan, materiaalit ja likaantumisen.
- Käyttämään hygienisiä, tarkoituksenmukaisia, ekologisia, aikaa ja energiaa säästäviä välineitä, koneita, aineita ja työtapoja.
- Jakamaan ja tekemään asunnon puhtaanapitoon liittyviä töitä tasapuolisesti.
- Huolehtimaan ja tekemään oman huoneensa ylläpitosiivouksesta.
- Huoltamaan omat käyttövaatteensa, niin että ne säilyvät käyttökelpoisina ja siisteinä.

S3 Kuluttaja- ja talousosaaminen kodissa

Sisällöt valitaan siten, että ne ohjaavat oppilaita asioimaan sekä tuntemaan vastuitaan ja oikeuksiaan valintoja ja sopimuksia tekevinä kuluttajina. Sisällöt johdattavat median- ja teknologian käyttöön arjen työvälineenä ja kannustavat pohtimaan vertaisryhmän ja median vaikutusta omiin kulutusvalintoihin. Sisällöt harjaannuttavat vastuulliseen päätöksentekoon ja ajankohtaisen tiedon hankintaan sekä evästävät tunnistamaan kotitalouksien rahankäyttöön liittyviä tilanteita ja ongelmia.

Oppilas oppii:

- Hahmottamaan kotitalouden kustannukset.
- Tekemään omia rahankäyttösuunnitelmia.
- Oppii hyödyntämään paikkakunnan palveluita.

Oppilas harjaantuu vähitellen vastuulliseksi kuluttajaksi.

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1	S1, S2, S3	L3
T2	S1, S2	L2, L3
T3	S1, S2, S3	L3, L4, L5, L7
T4	S1, S2	L1, L3, L6
T5	S1, S2, S3	L3, L5, L7
T6	S1, S2, S3	L1, L2, L6, L7
T7	S1, S2, S3	L2, L3
T8	S1, S2	L3, L6, L7
T9	S1, S2, S3	L2, L6, L7
T10	S1, S2, S3	L1, L4
T11	S1, S2, S3	L4
T12	S1, S2, S3	L1
T13	S1, S2, S3	L1, L7

Vuosiluokan tavoitteet

T1 ohjata oppilasta suunnittelemaan, organisoimaan ja arvioimaan työtä ja toimintaa

Oppilas oppii:

- Suunnittelemaan, kehittämään ja tekemään terveellistä ja monipuolista ruoanvalmistusta. Ravitsemuksen ja ruokatalouden suunnittelun perustana ovat suomalaiset ravitsemussuositukset (ruokakolmio ja lautasmalli).
- Harjoitustöitä tehdään kotitalouden oppitunneilla. Työn suunnittelua, tekemistä ja loppuun saattamista arvioivat oppilas itse, vertaisarviointina muut oppilaat ja opettaja.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tavoitteiden asettaminen, työn toteutus, ja oppimaan oppimisen taidot	Oppilas asettaa tavoitteita toiminnalleen ja työskentelee niiden saavuttamiseksi. Oppilas arvioi itse tavoitteiden saavuttamista ja omaa työskentelyään. Oppilas tunnistaa omaa osaamistaan itsearviointiin, opettajan antaman palautteen ja vertaispalautteen perusteella.

Oppilas oppii:

- Suunnittelemaan ja koostamaan terveellisiä ja monipuolisia arkiaterioita ottaen huomioon ravitsemussuositukset, lautasmallin ja ruokakolmion.
- Valmistamaan ohjatusti ja ohjeiden mukaan suomalaisia perusruokia ja leivonnaisia käyttämällä tarkoituksenmukaisia ruoanvalmistusastioita, -välineitä, pienkoneita ja -laitteita.
- Tunnistamaan ruoka-aineryhmät.
- Oppilas tietää tavallisimpien ruoka-aineiden ominaisuuksia ruoanvalmistuksessa ja leivonnassa.
- Hyödyntämään ruoan tähteitä.
- Oppilas tutustuu kansainvälisen ruokalulttuurin pääperiaatteisiin.
- Toimimaan keittiössä järkevästi, turvallisesti ja hygieenisesti.
- Tekemään työnsä alusta loppuun asti.
- Oppii keittiön ylläpito- ja määräaikaissivousmenetelmät hygieenisesti, turvallisesti, ergonomisesti ja taloudellisesti sekä soveltamaan niitä omassa taloudessaan.
- Käyttämään, puhdistamaan ja huoltamaan tavallisimpia keittiön koneita ja laitteita turvallisesti, monipuolisesti ja ergonomisesti.

Valtakunnallisten sisältöjen lisäksi suunnitelmassa huomioidaan:

- Lapin ja Kemijärven luonnon kiertokulun mukaiset ruoka-aineryhmät:
  - marjat, sienet, kasvikset, tyypillisimmät kalalajit (muikku, kuha, hauki, lohi), riistaeläimistä mahdollisuuksien mukaan poron ja hirven liha.
- Vuoden kierron mukaiset juhlat ja kodin juhlat:
  - Itsenäisyyspäivä, joulun ja uuden vuoden aika, Kalevalan päivä, Laskiainen
  - isäin- ja äitienpäivä.
- Pyritään hyödyntämään paikallisilta toimijoilta saatavaa lähiruokaa.
- Opetellaan valmistamaan ruokia ja leivonnaisia paikallisilla perinneresepteillä.
- Tutustutaan alueen tavallisiin villiyrtteihin mahdollisuuksien mukaan (nokkonen, voikukka, maitohorsma); niiden tunnistaminen, kerääminen ja käyttäminen ruoanvalmistuksessa sekä leivonnassa.

Lukuvuosi jaetaan neljään osaan:

1 JAKSO: elokuun puoliväli-lokakuun puoliväli (syysloma)

2 JAKSO: lokakuun puoliväli-joulukuun puoliväli (joululoma)

3 JAKSO: tammikuu-maaliskuun puoliväli (hiihtoloma)

4 JAKSO: maaliskuu-toukokuun loppu (kesäloma)

Oppisisällöt koostuvat laajemmista kokonaisuuksista, joissa huomioidaan:

- kalenterivuoden kiertokulku ja
- lukuvuosi ja lukukaudet
- yläkoulun aloitus koulunkäynnissä: uusi koulu, luokka ja kotitalouden ryhmät
- koulun muut yhteiset tapahtumat
- kaupungin ja lähiympäristön muut mahdolliset tapahtumat

Oppilas oppii:

- Arvostamaan asunnon puhtaututeen liittyviä käytänteitä.
- Valitsemaan tarkoituksenmukaisia siivousmenetelmiä asunnon eri tiloissa huomioiden tilojen toiminnan, materiaalit ja likaantumisen.
- Käyttämään hygienisiä, tarkoituksenmukaisia, ekologisia, aikaa ja energiaa säästäviä välineitä, koneita, aineita ja työtapoja.
- Jakamaan ja tekemään asunnon puhtaanapitoon liittyviä töitä tasapuolisesti.
- Huolehtimaan ja tekemään oman huoneensa ylläpitosiivouksesta.
- Huoltamaan omat käyttövaatteensa, niin että ne säilyvät käyttökelpoisina ja siisteinä.

Oppilas oppii:

- Hahmottamaan kotitalouden kustannukset.
- Tekemään omia rahankäyttösuunnitelmia.
- Oppii hyödyntämään paikkakunnan palveluita.

Oppilas harjaantuu vähitellen vastuulliseksi kuluttajaksi.

T2 ohjata oppilasta harjoittelemaan kotitalouden hallinnassa tarvittavia kädentaitoja sekä kannustaa luovuuteen ja estetiikan huomioimiseen

Ravitsemus ja ruokatalous:

- Oppilas **oppiii valmistamaan** perusruokia ja -leivonnaisia käyttämällä kyseiseen työhön sopivia ruoanvalmistusastioita, -välineitä, pienkoneita ja -laitteita turvallisesti ja järkevästi.

Asunnon eri tilojen ylläpitosiivous:

- Oppilas **ymmärtää** siivouksen tavoitteet; terveellisyys, turvallisuus, taloudellisuus, viihtyisyys ja esteettisyys.
- **Oppilas osaa valita ja käyttää** tarkoituksenmukaisia siivousmenetelmiä asunnon eri tiloissa huomioiden tilojen toiminnan, materiaalit ja likaantumisen.
- Oppilas oppii **käyttämään** ekologisia, aikaa ja energiaa säästäviä välineitä, koneita, aineita ja työtapoja.

Tekstiilit:

- **Oppilas oppii huoltamaan** käyttövaatteensa, niin että ne ovat mahdollisimman pitkään käyttökelpoisia ja esteettisesti siistejä.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kädentaidot ja estetiikka	Oppilas osaa käyttää tavallisimpia työmenetelmiä ruoan valmistuksessa ja leivonnassa sekä asumiseen liittyvien perustehtävien toteuttamisessa ja ottaa huomioon esteettiset näkökulmat

Oppilas oppii:

- Suunnittelemaan ja koostamaan terveellisiä ja monipuolisia arkiaterioita ottaen huomioon ravitsemussuosituksen, lautasmallin ja ruokakolmion.
- Valmistamaan ohjastusti ja ohjeiden mukaan suomalaisia perusruokia ja leivonnaisia käyttämällä tarkoituksenmukaisia ruoanvalmistusastioita, -välineitä, pienkoneita ja -laitteita.
- Tunnistamaan ruoka-aineryhmät.
- Oppilas tietää tavallisimpien ruoka-aineiden ominaisuuksia ruoanvalmistuksessa ja leivonnassa.
- Hyödyntämään ruoan tähteitä.
- Oppilas tutustuu kansainvälisen ruokalulttuurin pääperiaatteisiin.
- Toimimaan keittiössä järkevästi, turvallisesti ja hygieenisesti.
- Tekemään työnsä alusta loppuun asti.
- Oppii keittiön ylläpito- ja määräaikaissivousmenetelmät hygieenisesti, turvallisesti, ergonomisesti ja taloudellisesti sekä soveltamaan niitä omassa taloudessaan.
- Käyttämään, puhdistamaan ja huoltamaan tavallisimpia keittiön koneita ja laitteita turvallisesti, monipuolisesti ja ergonomisesti.

Valtakunnallisten sisältöjen lisäksi suunnitelmassa huomioidaan:

- Lapin ja Kemijärven luonnon kiertokulun mukaiset ruoka-aineryhmät:
  - marjat, sienet, kasvikset, tyypillisimmät kalalajit (muikku, kuha, hauki, lohi), riistaeläimistä mahdollisuuksien mukaan poron ja hirven liha.
- Vuoden kierron mukaiset juhlat ja kodin juhlat:
  - Itsenäisyyspäivä, joulun ja uuden vuoden aika, Kalevalan päivä, Laskiainen
  - isäin- ja äitienpäivä.
- Pyritään hyödyntämään paikallisilta toimijoilta saatavaa lähiruokaa.
- Opetellaan valmistamaan ruokia ja leivonnaisia paikallisilla perinneresepteillä.
- Tutustutaan alueen tavallisimpiin villiyrtteihin mahdollisuuksien mukaan (nokkonen, voikukka, maitohorsma); niiden tunnistaminen, kerääminen ja käyttäminen ruoanvalmistuksessa sekä leivonnassa.

Lukuvuosi jaetaan neljään osaan:

1 JAKSO: elokuun puoliväli-lokakuun puoliväli (syysloma)

2 JAKSO: lokakuun puoliväli-joulukuun puoliväli (joululoma)

3 JAKSO: tammikuu-maaliskuun puoliväli (hiihtoloma)

4 JAKSO: maaliskuu-toukokuun loppu (kesäloma)

Oppisisällöt koostuvat laajemmista kokonaisuuksista, joissa huomioidaan:

- kalenterivuoden kiertokulku ja
- lukuvuosi ja lukukaudet
- yläkoulun aloitus koulunkäynnissä: uusi koulu, luokka ja kotitalouden ryhmät
- koulun muut yhteiset tapahtumat
- kaupungin ja lähiympäristön muut mahdolliset tapahtumat

Oppilas oppii:

- Arvostamaan asunnon puhtaututeen liittyviä käytänteitä.
- Valitsemaan tarkoituksenmukaisia siivousmenetelmiä asunnon eri tiloissa huomioiden tilojen toiminnan, materiaalit ja likaantumisen.
- Käyttämään hygienisiä, tarkoituksenmukaisia, ekologisia, aikaa ja energiaa säästäviä välineitä, koneita, aineita ja työtapoja.
- Jakamaan ja tekemään asunnon puhtaanapitoon liittyviä töitä tasapuolisesti.
- Huolehtimaan ja tekemään oman huoneensa ylläpitosiivouksesta.
- Huoltamaan omat käyttövaatteensa, niin että ne säilyvät käyttökelpoisina ja siisteinä.

T3 ohjata ja rohkaista oppilasta valitsemaan ja käyttämään hyvinvointia edistävästi ja kestäväen kulutuksen mukaisesti materiaaleja, työvälineitä, laitteita sekä tieto- ja viestintäteknologiaa

Oppilas kykenee etsimään, arvioimaan ja soveltamaan kirjallisia ja sähköisiä tiedonlähteitä.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kuluttajataidot sekä terveyden edistäminen ja teknologian käyttö	Oppilas valitsee ja käyttää taloudellisesti materiaaleja ja teknologiaa kotitalouden toiminnassaan sekä pohtii valintoja terveyden ja kestävyden kannalta.

Oppilas oppii:

- Suunnittelemaan ja koostamaan terveellisiä ja monipuolisia arkiaterioita ottaen huomioon ravitsemussuositukset, lautasmallin ja ruokakolmion.
- Valmistamaan ohjatusti ja ohjeiden mukaan suomalaisia perusruokia ja leivonnaisia käyttämällä tarkoituksenmukaisia ruoanvalmistusastioita, -välineitä, pienkoneita ja -laitteita.
- Tunnistamaan ruoka-aineryhmät.
- Oppilas tietää tavallisimpien ruoka-aineiden ominaisuuksia ruoanvalmistuksessa ja leivonnassa.
- Hyödyntämään ruoan tähteitä.
- Oppilas tutustuu kansainvälisen ruokalulttuurin pääperiaatteisiin.
- Toimimaan keittiössä järkevästi, turvallisesti ja hygieenisesti.
- Tekemään työnsä alusta loppuun asti.
- Oppii keittiön ylläpito- ja määräaikaissiivousmenetelmät hygieenisesti, turvallisesti, ergonomisesti ja taloudellisesti sekä soveltamaan niitä omassa taloudessaan.
- Käyttämään, puhdistamaan ja huoltamaan tavallisimpia keittiön koneita ja laitteita turvallisesti, monipuolisesti ja ergonomisesti.

Valtakunnallisten sisältöjen lisäksi suunnitelmassa huomioidaan:

- Lapin ja Kemijärven luonnon kiertokulun mukaiset ruoka-aineryhmät:
  - marjat, sienet, kasvikset, tyypillisimmät kalalajit (muikku, kuha, hauki, lohi), riistaeläimistä mahdollisuuksien mukaan poron ja hirven liha.
- Vuoden kierron mukaiset juhlat ja kodin juhlat:
  - Itsenäisyyspäivä, joulun ja uuden vuoden aika, Kalevalan päivä, Laskiainen
  - isäin- ja äitienpäivä.
- Pyritään hyödyntämään paikallisilta toimijoilta saatavaa lähiruokaa.
- Opetellaan valmistamaan ruokia ja leivonnaisia paikallisilla perinneresepteillä.
- Tutustutaan alueen tavallisiin villiyrtteihin mahdollisuuksien mukaan (nokkonen, voikukka, maitohorsma); niiden tunnistaminen, kerääminen ja käyttäminen ruoanvalmistuksessa sekä leivonnassa.

Lukuvuosi jaetaan neljään osaan:

1 JAKSO: elokuun puoliväli-lokakuun puoliväli (syysloma)

2 JAKSO: lokakuun puoliväli-joulukuun puoliväli (joululoma)

3 JAKSO: tammikuu-maaliskuun puoliväli (hiihtoloma)

4 JAKSO: maaliskuu-toukokuun loppu (kesäloma)

Oppisisällöt koostuvat laajemmista kokonaisuuksista, joissa huomioidaan:

- kalenterivuoden kiertokulku ja
- lukuvuosi ja lukukaudet
- yläkoulun aloitus koulunkäynnissä: uusi koulu, luokka ja kotitalouden ryhmät
- koulun muut yhteiset tapahtumat
- kaupungin ja lähiympäristön muut mahdolliset tapahtumat

Oppilas oppii:

- Arvostamaan asunnon puhtaututeen liittyviä käytänteitä.
- Valitsemaan tarkoituksenmukaisia siivousmenetelmiä asunnon eri tiloissa huomioiden tilojen toiminnan, materiaalit ja likaantumisen.
- Käyttämään hygienisiä, tarkoituksenmukaisia, ekologisia, aikaa ja energiaa säästäviä välineitä, koneita, aineita ja työtapoja.
- Jakamaan ja tekemään asunnon puhtaanapitoon liittyviä töitä tasapuolisesti.
- Huolehtimaan ja tekemään oman huoneensa ylläpitosiivouksesta.
- Huoltamaan omat käyttövaatteensa, niin että ne säilyvät käyttökelpoisina ja siisteinä.

Oppilas oppii:

- Hahmottamaan kotitalouden kustannukset.
- Tekemään omia rahankäyttösuunnitelmia.
- Oppii hyödyntämään paikkakunnan palveluita.

Oppilas harjaantuu vähitellen vastuulliseksi kuluttajaksi.

T4 ohjata oppilasta suunnittelemaan ajankäyttöään ja työn etenemistä sekä ylläpitämään järjestystä oppimistehtävien aikana

Oppilas oppii suunnittelemaan ja toimimaan tarkoituksenmukaisesti, ripeästi ja vastuullisesti työn alusta sen loppuun saattamiseen asti sekä itsenäisesti että ryhmässä.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Ajanhallinta ja järjestyksen ylläpitäminen	Oppilas osaa toimia annettujen ohjeiden mukaisesti vaiheittain ja järjestystä ylläpitäen sekä suunnitella ajankäyttöään sen mukaisesti.

Oppilas oppii:

- Suunnittelemaan ja koostamaan terveellisiä ja monipuolisia arkiaterioita ottaen huomioon ravitsemussuositukset, lautasmallin ja ruokakolmion.
- Valmistamaan ohjatusti ja ohjeiden mukaan suomalaisia perusruokia ja leivonnaisia käyttämällä tarkoituksenmukaisia ruoanvalmistusastioita, -välineitä, pienkoneita ja -laitteita.
- Tunnistamaan ruoka-aineryhmät.
- Oppilas tietää tavallisimpien ruoka-aineiden ominaisuuksia ruoanvalmistuksessa ja leivonnassa.

- Hyödyntämään ruoan tähteitä.
- Oppilas tutustuu kansainvälisen ruokaluttuurin pääperiaatteisiin.
- Toimimaan keittiössä järkevästi, turvallisesti ja hygieenisesti.
- Tekemään työnsä alusta loppuun asti.
- Oppii keittiön ylläpito- ja määräaikaissivousmenetelmät hygieenisesti, turvallisesti, ergonomisesti ja taloudellisesti sekä soveltamaan niitä omassa taloudessaan.
- Käyttämään, puhdistamaan ja huoltamaan tavallisimpia keittiön koneita ja laitteita turvallisesti, monipuolisesti ja ergonomisesti.

Valtakunnallisten sisältöjen lisäksi suunnitelmassa huomioidaan:

- Lapin ja Kemijärven luonnon kiertokulun mukaiset ruoka-aineryhmät:
  - marjat, sienet, kasvikset, tyypillisimmät kalalajit (muikku, kuha, hauki, lohi), riistaeläimistä mahdollisuuksien mukaan poron ja hirven liha.
- Vuoden kierron mukaiset juhlat ja kodin juhlat:
  - Itsenäisyyspäivä, joulun ja uuden vuoden aika, Kalevalan päivä, Laskiainen
  - isäin- ja äitienpäivä.
- Pyritään hyödyntämään paikallisilta toimijoilta saatavaa lähiruokaa.
- Opetellaan valmistamaan ruokia ja leivonnaisia paikallisilla perinneresepteillä.
- Tutustutaan alueen tavallisimpiin villiyrtteihin mahdollisuuksien mukaan (nokkonen, voikukka, maitohorsma); niiden tunnistaminen, kerääminen ja käyttäminen ruoanvalmistuksessa sekä leivonnassa.

Lukuvuosi jaetaan neljään osaan:

1 JAKSO: elokuun puoliväli-lokakuun puoliväli (syysloma)

2 JAKSO: lokakuun puoliväli-joulukuun puoliväli (joululoma)

3 JAKSO: tammikuu-maaliskuun puoliväli (hiihtoloma)

4 JAKSO: maaliskuu-toukokuun loppu (kesäloma)

Oppisisällöt koostuvat laajemmista kokonaisuuksista, joissa huomioidaan:

- kalenterivuoden kiertokulku ja
- lukuvuosi ja lukukaudet
- yläkoulun aloitus koulunkäynnissä: uusi koulu, luokka ja kotitalouden ryhmät
- koulun muut yhteiset tapahtumat
- kaupungin ja lähiympäristön muut mahdolliset tapahtumat

Oppilas oppii:

- Arvostamaan asunnon puhtaututeen liittyviä käytänteitä.
- Valitsemaan tarkoituksenmukaisia siivousmenetelmiä asunnon eri tiloissa huomioiden tilojen toiminnan, materiaalit ja likaantumisen.
- Käyttämään hygienisiä, tarkoituksenmukaisia, ekologisia, aikaa ja energiaa säästäviä välineitä, koneita, aineita ja työtapoja.
- Jakamaan ja tekemään asunnon puhtaanapitoon liittyviä töitä tasapuolisesti.
- Huolehtimaan ja tekemään oman huoneensa ylläpitosiivouksesta.
- Huoltamaan omat käyttövaatteensa, niin että ne säilyvät käyttökelpoisina ja siisteinä.

T5 ohjata ja motivoida oppilasta toimimaan hygieenisesti, turvallisesti ja ergonomisesti sekä ohjata kiinnittämään oppilaan huomiota käytettävissä oleviin voimavaroihin

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Turvallisuus ja voimavarojen kannalta kestävä toiminta	Oppilas työskentelee ohjeiden mukaan hygieenisen ja turvallisen työskentelyn periaatteita noudattaen sekä ajan, kustannusten tai energiankäytön kannalta tarkoituksenmukaisesti. Oppilas pyrkii kiinnittämään huomiota ergonomiaan.

Oppilas oppii:

- Suunnittelemaan ja koostamaan terveellisiä ja monipuolisia arkiaterioita ottaen huomioon ravitsemussuositukset, lautasmallin ja ruokakolmion.
- Valmistamaan ohjatusti ja ohjeiden mukaan suomalaisia perusruokia ja leivonnaisia käyttämällä tarkoituksenmukaisia ruoanvalmistusastioita, -välineitä, pienkoneita ja -laitteita.
- Tunnistamaan ruoka-aineryhmät.
- Oppilas tietää tavallisimpien ruoka-aineiden ominaisuuksia ruoanvalmistuksessa ja leivonnassa.
- Hyödyntämään ruoan tähteitä.
- Oppilas tutustuu kansainvälisen ruokalulttuurin pääperiaatteisiin.
- Toimimaan keittiössä järkevästi, turvallisesti ja hygieenisesti.
- Tekemään työnsä alusta loppuun asti.
- Oppii keittiön ylläpito- ja määräaikaissivousmenetelmät hygieenisesti, turvallisesti, ergonomisesti ja taloudellisesti sekä soveltamaan niitä omassa taloudessaan.
- Käyttämään, puhdistamaan ja huoltamaan tavallisimpia keittiön koneita ja laitteita turvallisesti, monipuolisesti ja ergonomisesti.

Valtakunnallisten sisältöjen lisäksi suunnitelmassa huomioidaan:

- Lapin ja Kemijärven luonnon kiertokulun mukaiset ruoka-aineryhmät:
  - marjat, sienet, kasvikset, tyypillisimmät kalalajit (muikku, kuha, hauki, lohi), riistaeläimistä mahdollisuuksien mukaan poron ja hirven liha.
- Vuoden kierron mukaiset juhlat ja kodin juhlat:
  - Itsenäisyyspäivä, joulun ja uuden vuoden aika, Kalevalan päivä, Laskiainen
  - isäin- ja äitienpäivä.
- Pyritään hyödyntämään paikallisilta toimijoilta saatavaa lähiruokaa.
- Opetellaan valmistamaan ruokia ja leivonnaisia paikallisilla perinneresepteillä.
- Tutustutaan alueen tavallisiin villiyrtteihin mahdollisuuksien mukaan (nokkonen, voikukka, maitohorsma); niiden tunnistaminen, kerääminen ja käyttäminen ruoanvalmistuksessa sekä leivonnassa.

Lukuvuosi jaetaan neljään osaan:

1 JAKSO: elokuun puoliväli-lokakuun puoliväli (syysloma)

2 JAKSO: lokakuun puoliväli-joulukuun puoliväli (joululoma)

3 JAKSO: tammikuu-maaliskuun puoliväli (hiihtoloma)

4 JAKSO: maaliskuu-toukokuun loppu (kesäloma)

Oppisisällöt koostuvat laajemmista kokonaisuuksista, joissa huomioidaan:

- kalenterivuoden kiertokulku ja
- lukuvuosi ja lukukaudet
- yläkoulun aloitus koulunkäynnissä: uusi koulu, luokka ja kotitalouden ryhmät
- koulun muut yhteiset tapahtumat
- kaupungin ja lähiympäristön muut mahdolliset tapahtumat

Oppilas oppii:

- Arvostamaan asunnon puhtaututeen liittyviä käytänteitä.
- Valitsemaan tarkoituksenmukaisia siivousmenetelmiä asunnon eri tiloissa huomioiden tilojen toiminnan, materiaalit ja likaantumisen.
- Käyttämään hygienisiä, tarkoituksenmukaisia, ekologisia, aikaa ja energiaa säästäviä välineitä, koneita, aineita ja työtapoja.
- Jakamaan ja tekemään asunnon puhtaanapitoon liittyviä töitä tasapuolisesti.
- Huolehtimaan ja tekemään oman huoneensa ylläpitosiivouksesta.
- Huoltamaan omat käyttövaatteensa, niin että ne säilyvät käyttökelpoisina ja siisteinä.

Oppilas oppii:

- Hahmottamaan kotitalouden kustannukset.
- Tekemään omia rahankäyttösuunnitelmia.
- Oppii hyödyntämään paikkakunnan palveluita.

Oppilas harjaantuu vähitellen vastuulliseksi kuluttajaksi.

T6 ohjata oppilasta harjoittelemaan kuuntelua ja rakentavaa keskustelua ja argumentointia oppimistehtävien suunnittelussa ja toteuttamisessa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Kuuntelu, keskustelu ja argumentointi	Oppilas pyrkii kuuntelemaan eri näkökulmia ja ilmaisemaan rakentavasti omia näkemyksiään yhteisissä suunnittelu- ja työtilanteissa.

Oppilas oppii:

- Suunnittelemaan ja koostamaan terveellisiä ja monipuolisia arkiaterioita ottaen huomioon ravitsemussuositukset, lautasmallin ja ruokakolmion.
- Valmistamaan ohjatusti ja ohjeiden mukaan suomalaisia perusruokia ja leivonnaisia käyttämällä tarkoituksenmukaisia ruoanvalmistusastioita, -välineitä, pienkoneita ja -laitteita.
- Tunnistamaan ruoka-aineryhmät.
- Oppilas tietää tavallisimpien ruoka-aineiden ominaisuuksia ruoanvalmistuksessa ja leivonnassa.
- Hyödyntämään ruoan tähteitä.
- Oppilas tutustuu kansainvälisen ruokalulttuurin pääperiaatteisiin.
- Toimimaan keittiössä järkevästi, turvallisesti ja hygieenisesti.
- Tekemään työnsä alusta loppuun asti.
- Oppii keittiön ylläpito- ja määräaikaissiivousmenetelmät hygieenisesti, turvallisesti, ergonomisesti ja taloudellisesti sekä soveltamaan niitä omassa taloudessaan.
- Käyttämään, puhdistamaan ja huoltamaan tavallisimpia keittiön koneita ja laitteita turvallisesti, monipuolisesti ja ergonomisesti.

Valtakunnallisten sisältöjen lisäksi suunnitelmassa huomioidaan:

- Lapin ja Kemijärven luonnon kiertokulun mukaiset ruoka-aineryhmät:
  - marjat, sienet, kasvikset, tyypillisimmät kalalajit (muikku, kuha, hauki, lohi), riistaeläimistä mahdollisuuksien mukaan poron ja hirven liha.
- Vuoden kierron mukaiset juhlat ja kodin juhlat:
  - Itsenäisyyspäivä, joulun ja uuden vuoden aika, Kalevalan päivä, Laskiainen
  - isäin- ja äitienpäivä.
- Pyritään hyödyntämään paikallisilta toimijoilta saatavaa lähiruokaa.
- Opetellaan valmistamaan ruokia ja leivonnaisia paikallisilla perinneresepteillä.

- Tutustutaan alueen tavallisiin villiyrtteihin mahdollisuuksien mukaan (nokkonen, voikukka, maitohorsma); niiden tunnistaminen, kerääminen ja käyttäminen ruoanvalmistuksessa sekä leivonnassa.

Lukuvuosi jaetaan neljään osaan:

- 1 JAKSO: elokuun puoliväli-lokakuun puoliväli (syysloma)
- 2 JAKSO: lokakuun puoliväli-joulukuun puoliväli (joululoma)
- 3 JAKSO: tammikuu-maaliskuun puoliväli (hiihtoloma)
- 4 JAKSO: maaliskuu-toukokuun loppu (kesäloma)

Oppisisällöt koostuvat laajemmista kokonaisuuksista, joissa huomioidaan:

- kalenterivuoden kiertokulku ja
- lukuvuosi ja lukukaudet
- yläkoulun aloitus koulunkäynnissä: uusi koulu, luokka ja kotitalouden ryhmät
- koulun muut yhteiset tapahtumat
- kaupungin ja lähiympäristön muut mahdolliset tapahtumat

Oppilas oppii:

- Arvostamaan asunnon puhtautteen liittyviä käytänteitä.
- Valitsemaan tarkoituksenmukaisia siivousmenetelmiä asunnon eri tiloissa huomioiden tilojen toiminnan, materiaalit ja likaantumisen.
- Käyttämään hygienisiä, tarkoituksenmukaisia, ekologisia, aikaa ja energiaa säästäviä välineitä, koneita, aineita ja työtapoja.
- Jakamaan ja tekemään asunnon puhtaanapitoon liittyviä töitä tasapuolisesti.
- Huolehtimaan ja tekemään oman huoneensa ylläpitosiivouksesta.
- Huoltamaan omat käyttövaatteensa, niin että ne säilyvät käyttökelpoisina ja siisteinä.

Oppilas oppii:

- Hahmottamaan kotitalouden kustannukset.
- Tekemään omia rahankäyttösuunnitelmia.
- Oppii hyödyntämään paikkakunnan palveluita.

Oppilas harjaantuu vähitellen vastuulliseksi kuluttajaksi.

T7 aktivoida oppilasta tunnistamaan arjen rakentumista ja kulttuurisesti monimuotoisia toimintaympäristöjä sekä kotitalouksien perinteitä

Oppilas ymmärtää kotitöiden merkityksen kodin yhteishengen vahvistamisessa ja tasa-arvoisen työnajaon.

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Arjen rakentumisen ja kotitalouksien erilaisuuden hahmottaminen	Oppilas osaa kuvailla kodin arkirutiineita. Oppilas osaa antaa esimerkkejä erilaisista perherakenteista ja kotitalouksien perinteistä sekä pohtia niiden vaikutusta arjen rutiineihin.

Oppilas oppii:

- Suunnittelemaan ja koostamaan terveellisiä ja monipuolisia arkiaterioita ottaen huomioon ravitsemussuositukset, lautasmallin ja ruokakolmion.
- Valmistamaan ohjatusti ja ohjeiden mukaan suomalaisia perusruokia ja leivonnaisia käyttämällä tarkoituksenmukaisia ruoanvalmistusastioita, -välineitä, pienkoneita ja -laitteita.
- Tunnistamaan ruoka-aineryhmät.
- Oppilas tietää tavallisimpien ruoka-aineiden ominaisuuksia ruoanvalmistuksessa ja leivonnassa.
- Hyödyntämään ruoan tähteitä.
- Oppilas tutustuu kansainvälisen ruokalulttuurin pääperiaatteisiin.
- Toimimaan keittiössä järkevästi, turvallisesti ja hygieenisesti.
- Tekemään työnsä alusta loppuun asti.
- Oppii keittiön ylläpito- ja määräaikaissiivousmenetelmät hygieenisesti, turvallisesti, ergonomisesti ja taloudellisesti sekä soveltamaan niitä omassa taloudessaan.
- Käyttämään, puhdistamaan ja huoltamaan tavallisimpia keittiön koneita ja laitteita turvallisesti, monipuolisesti ja ergonomisesti.

Valtakunnallisten sisältöjen lisäksi suunnitelmassa huomioidaan:

- Lapin ja Kemijärven luonnon kiertokulun mukaiset ruoka-aineryhmät:
  - marjat, sienet, kasvikset, tyypillisimmät kalalajit (muikku, kuha, hauki, lohi), riistaeläimistä mahdollisuuksien mukaan poron ja hirven liha.
- Vuoden kierron mukaiset juhlat ja kodin juhlat:
  - Itsenäisyyspäivä, joulun ja uuden vuoden aika, Kalevalan päivä, Laskiainen
  - isäin- ja äitienpäivä.
- Pyritään hyödyntämään paikallisilta toimijoilta saatavaa lähiruokaa.
- Opetellaan valmistamaan ruokia ja leivonnaisia paikallisilla perinneresepteillä.
- Tutustutaan alueen tavallisiin villiyrtteihin mahdollisuuksien mukaan (nokkonen, voikukka, maitohorsma); niiden tunnistaminen, kerääminen ja käyttäminen ruoanvalmistuksessa sekä leivonnassa.

Lukuvuosi jaetaan neljään osaan:

1 JAKSO: elokuun puoliväli-lokakuun puoliväli (syysloma)

2 JAKSO: lokakuun puoliväli-joulukuun puoliväli (joululoma)

3 JAKSO: tammikuu-maaliskuun puoliväli (hiitoloma)

4 JAKSO: maaliskuu-toukokuun loppu (kesäloma)

Oppisisällöt koostuvat laajemmista kokonaisuuksista, joissa huomioidaan:

- kalenterivuoden kiertokulku ja
- lukuvuosi ja lukukaudet
- yläkoulun aloitus koulunkäynnissä: uusi koulu, luokka ja kotitalouden ryhmät
- koulun muut yhteiset tapahtumat
- kaupungin ja lähiympäristön muut mahdolliset tapahtumat

Oppilas oppii:

- Arvostamaan asunnon puhtaututeen liittyviä käytänteitä.
- Valitsemaan tarkoituksenmukaisia siivousmenetelmiä asunnon eri tiloissa huomioiden tilojen toiminnan, materiaalit ja likaantumisen.
- Käyttämään hygienisiä, tarkoituksenmukaisia, ekologisia, aikaa ja energiaa säästäviä välineitä, koneita, aineita ja työtapoja.
- Jakamaan ja tekemään asunnon puhtaanapitoon liittyviä töitä tasapuolisesti.
- Huolehtimaan ja tekemään oman huoneensa ylläpitosiivouksesta.
- Huoltamaan omat käyttövaatteensa, niin että ne säilyvät käyttökelpoisina ja siisteinä.

Oppilas oppii:

- Hahmottamaan kotitalouden kustannukset.
- Tekemään omia rahankäyttösuunnitelmia.
- Oppii hyödyntämään paikkakunnan palveluita.

Oppilas harjaantuu vähitellen vastuulliseksi kuluttajaksi.

T8 ohjata oppilasta työskentelemään yksin ja ryhmässä sekä sopimaan työtehtävien jakamisesta ja ajankäytöstä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Voimavarojen käyttäminen ja sopimuksen tekeminen	Oppilas osaa työskennellä yksin ja pyrkii toimimaan ryhmässä rakentavasti ja työtehtävistä neuvotellen. Oppilas osaa selittää, mitä tarkoittaa tasapuolinen työnjako sekä pääsee sopimukseen ajankäytöstä ja työtehtävien jakamisesta osallistumalla päätöksentekoon.

Oppilas oppii:

- Suunnittelemaan ja koostamaan terveellisiä ja monipuolisia arkiaterioita ottaen huomioon ravitsemussuositukset, lautasmallin ja ruokakolmion.
- Valmistamaan ohjatusti ja ohjeiden mukaan suomalaisia perusruokia ja leivonnaisia käyttämällä tarkoituksenmukaisia ruoanvalmistusastioita, -välineitä, pienkoneita ja -laitteita.
- Tunnistamaan ruoka-aineryhmät.
- Oppilas tietää tavallisimpien ruoka-aineiden ominaisuuksia ruoanvalmistuksessa ja leivonnassa.
- Hyödyntämään ruoan tähteitä.
- Oppilas tutustuu kansainvälisen ruokalulttuurin pääperiaatteisiin.
- Toimimaan keittiössä järkevästi, turvallisesti ja hygieenisesti.
- Tekemään työnsä alusta loppuun asti.
- Oppii keittiön ylläpito- ja määräaikaissivousmenetelmät hygieenisesti, turvallisesti, ergonomisesti ja taloudellisesti sekä soveltamaan niitä omassa taloudessaan.
- Käyttämään, puhdistamaan ja huoltamaan tavallisimpia keittiön koneita ja laitteita turvallisesti, monipuolisesti ja ergonomisesti.

Valtakunnallisten sisältöjen lisäksi suunnitelmassa huomioidaan:

- Lapin ja Kemijärven luonnon kiertokulun mukaiset ruoka-aineryhmät:
  - marjat, sienet, kasvikset, tyypillisimmät kalalajit (muikku, kuha, hauki, lohi), riistaeläimistä mahdollisuuksien mukaan poron ja hirven liha.
- Vuoden kierron mukaiset juhlat ja kodin juhlat:
  - Itsenäisyyspäivä, joulun ja uuden vuoden aika, Kalevalan päivä, Laskiainen
  - isäin- ja äitienpäivä.
- Pyritään hyödyntämään paikallisilta toimijoilta saatavaa lähiruokaa.
- Opetellaan valmistamaan ruokia ja leivonnaisia paikallisilla perinneresepteillä.
- Tutustutaan alueen tavallisimpiin villiyrtteihin mahdollisuuksien mukaan (nokkonen, voikukka, maitohorsma); niiden tunnistaminen, kerääminen ja käyttäminen ruoanvalmistuksessa sekä leivonnassa.

Lukuvuosi jaetaan neljään osaan:

1 JAKSO: elokuun puoliväli-lokakuun puoliväli (syysloma)

2 JAKSO: lokakuun puoliväli-joulukuun puoliväli (joululoma)

3 JAKSO: tammikuu-maaliskuun puoliväli (hiihtoloma)

4 JAKSO: maaliskuu-toukokuun loppu (kesäloma)

Oppisisällöt koostuvat laajemmista kokonaisuuksista, joissa huomioidaan:

- kalenterivuoden kiertokulku ja
- lukuvuosi ja lukukaudet
- yläkoulun aloitus koulunkäynnissä: uusi koulu, luokka ja kotitalouden ryhmät
- koulun muut yhteiset tapahtumat
- kaupungin ja lähiympäristön muut mahdolliset tapahtumat

Oppilas oppii:

- Arvostamaan asunnon puhtaututeen liittyviä käytänteitä.
- Valitsemaan tarkoituksenmukaisia siivousmenetelmiä asunnon eri tiloissa huomioiden tilojen toiminnan, materiaalit ja likaantumisen.
- Käyttämään hygienisiä, tarkoituksenmukaisia, ekologisia, aikaa ja energiaa säästäviä välineitä, koneita, aineita ja työtapoja.
- Jakamaan ja tekemään asunnon puhtaanapitoon liittyviä töitä tasapuolisesti.
- Huolehtimaan ja tekemään oman huoneensa ylläpitosiivouksesta.
- Huoltamaan omat käyttövaatteensa, niin että ne säilyvät käyttökelpoisina ja siisteinä.

T9 kannustaa oppilasta toimimaan hyvien tapojen mukaisesti vuorovaikutustilanteissa sekä pohtimaan oman käytöksen merkitystä ryhmän ja yhteisön toiminnassa

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
	Ei käytetä oppiaineen arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

Oppilas oppii:

- Suunnittelemaan ja koostamaan terveellisiä ja monipuolisia arkiaterioita ottaen huomioon ravitsemussuosituksen, lautasmallin ja ruokakolmion.
- Valmistamaan ohjatuksi ja ohjeiden mukaan suomalaisia perusruokia ja leivonnaisia käyttämällä tarkoituksenmukaisia ruoanvalmistusastioita, -välineitä, pienkoneita ja -laitteita.
- Tunnistamaan ruoka-aineryhmät.
- Oppilas tietää tavallisimpien ruoka-aineiden ominaisuuksia ruoanvalmistuksessa ja leivonnassa.
- Hyödyntämään ruoan tähteitä.
- Oppilas tutustuu kansainvälisen ruokalulttuurin pääperiaatteisiin.
- Toimimaan keittiössä järkevästi, turvallisesti ja hygieenisesti.
- Tekemään työnsä alusta loppuun asti.
- Oppii keittiön ylläpito- ja määräaikaissiivousmenetelmät hygieenisesti, turvallisesti, ergonomisesti ja taloudellisesti sekä soveltamaan niitä omassa taloudessaan.
- Käyttämään, puhdistamaan ja huoltamaan tavallisimpia keittiön koneita ja laitteita turvallisesti, monipuolisesti ja ergonomisesti.

Valtakunnallisten sisältöjen lisäksi suunnitelmassa huomioidaan:

- Lapin ja Kemijärven luonnon kiertokulun mukaiset ruoka-aineryhmät:
  - marjat, sienet, kasvikset, tyypillisimmät kalalajit (muikku, kuha, hauki, lohi), riistaeläimistä mahdollisuuksien mukaan poron ja hirven liha.

- Vuoden kierron mukaiset juhlat ja kodin juhlat:
  - Itsenäisyyspäivä, joulun ja uuden vuoden aika, Kalevalan päivä, Laskiainen
  - isäin- ja äitienpäivä.
- Pyritään hyödyntämään paikallisilta toimijoilta saatavaa lähiruokaa.
- Opetellaan valmistamaan ruokia ja leivonnaisia paikallisilla perinneresepteillä.
- Tutustutaan alueen tavallisiin villiyrtteihin mahdollisuuksien mukaan (nokkonen, voikukka, maitohorsma); niiden tunnistaminen, kerääminen ja käyttäminen ruoanvalmistuksessa sekä leivonnassa.

Lukuvuosi jaetaan neljään osaan:

1 JAKSO: elokuun puoliväli-lokakuun puoliväli (syysloma)

2 JAKSO: lokakuun puoliväli-joulukuun puoliväli (joululoma)

3 JAKSO: tammikuu-maaliskuun puoliväli (hiihtoloma)

4 JAKSO: maaliskuu-toukokuun loppu (kesäloma)

Oppisisällöt koostuvat laajemmista kokonaisuuksista, joissa huomioidaan:

- kalenterivuoden kiertokulku ja
- lukuvuosi ja lukukaudet
- yläkoulun aloitus koulunkäynnissä: uusi koulu, luokka ja kotitalouden ryhmät
- koulun muut yhteiset tapahtumat
- kaupungin ja lähiympäristön muut mahdolliset tapahtumat

Oppilas oppii:

- Arvostamaan asunnon puhtaututeen liittyviä käytänteitä.
- Valitsemaan tarkoituksenmukaisia siivousmenetelmiä asunnon eri tiloissa huomioiden tilojen toiminnan, materiaalit ja likaantumisen.
- Käyttämään hygienisiä, tarkoituksenmukaisia, ekologisia, aikaa ja energiaa säästäviä välineitä, koneita, aineita ja työtapoja.
- Jakamaan ja tekemään asunnon puhtaanapitoon liittyviä töitä tasapuolisesti.
- Huolehtimaan ja tekemään oman huoneensa ylläpitosiivouksesta.
- Huoltamaan omat käyttövaatteensa, niin että ne säilyvät käyttökelpoisina ja siisteinä.

Oppilas oppii:

- Hahmottamaan kotitalouden kustannukset.
- Tekemään omia rahankäyttösuunnitelmia.
- Oppii hyödyntämään paikkakunnan palveluita.

Oppilas harjaantuu vähitellen vastuulliseksi kuluttajaksi.

T10 kannustaa oppilasta hankkimaan ja arvioimaan kotitalouteen liittyvää tietoa sekä ohjata käyttämään luotettavaa tietoa valintojen perustana

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Tietojen hankinta ja käyttö	Oppilas osaa etsiä kotitalouden sisältöalueisiin liittyviä tietoja eri tietolähteistä ja pohtia erilaisen tiedon luotettavuutta sekä osaa tulkita pakkausmerkintöjä. Oppilas tuntee ruoka- ja ravintoaineryhmät ja niiden ominaisuuksia.

Oppilas oppii:

- Suunnittelemaan ja koostamaan terveellisiä ja monipuolisia arkiaterioita ottaen huomioon ravitsemussuositukset, lautasmallin ja ruokakolmion.
- Valmistamaan ohjatusti ja ohjeiden mukaan suomalaisia perusruokia ja leivonnaisia käyttämällä tarkoituksenmukaisia ruoanvalmistusastioita, -välineitä, pienkoneita ja -laitteita.
- Tunnistamaan ruoka-aineryhmät.
- Oppilas tietää tavallisimpien ruoka-aineiden ominaisuuksia ruoanvalmistuksessa ja leivonnassa.
- Hyödyntämään ruoan tähteitä.
- Oppilas tutustuu kansainvälisen ruokalulttuurin pääperiaatteisiin.
- Toimimaan keittiössä järkevästi, turvallisesti ja hygieenisesti.
- Tekemään työnsä alusta loppuun asti.
- Oppii keittiön ylläpito- ja määräaikaissivousmenetelmät hygieenisesti, turvallisesti, ergonomisesti ja taloudellisesti sekä soveltamaan niitä omassa taloudessaan.
- Käyttämään, puhdistamaan ja huoltamaan tavallisimpia keittiön koneita ja laitteita turvallisesti, monipuolisesti ja ergonomisesti.

Valtakunnallisten sisältöjen lisäksi suunnitelmassa huomioidaan:

- Lapin ja Kemijärven luonnon kiertokulun mukaiset ruoka-aineryhmät:
  - marjat, sienet, kasvikset, tyypillisimmät kalalajit (muikku, kuha, hauki, lohi), riistaeläimistä mahdollisuuksien mukaan poron ja hirven liha.
- Vuoden kierron mukaiset juhlat ja kodin juhlat:
  - Itsenäisyyspäivä, joulun ja uuden vuoden aika, Kalevalan päivä, Laskiainen
  - isäin- ja äitienpäivä.
- Pyritään hyödyntämään paikallisilta toimijoilta saatavaa lähiruokaa.
- Opetellaan valmistamaan ruokia ja leivonnaisia paikallisilla perinneresepteillä.
- Tutustutaan alueen tavallisiin villiyrtteihin mahdollisuuksien mukaan (nokkonen, voikukka, maitohorsma); niiden tunnistaminen, kerääminen ja käyttäminen ruoanvalmistuksessa sekä leivonnassa.

Lukuvuosi jaetaan neljään osaan:

1 JAKSO: elokuun puoliväli-lokakuun puoliväli (syysloma)

2 JAKSO: lokakuun puoliväli-joulukuun puoliväli (joululoma)

3 JAKSO: tammikuu-maaliskuun puoliväli (hiihtoloma)

4 JAKSO: maaliskuu-toukokuun loppu (kesäloma)

Oppisisällöt koostuvat laajemmista kokonaisuuksista, joissa huomioidaan:

- kalenterivuoden kiertokulku ja
- lukuvuosi ja lukukaudet
- yläkoulun aloitus koulunkäynnissä: uusi koulu, luokka ja kotitalouden ryhmät
- koulun muut yhteiset tapahtumat
- kaupungin ja lähiympäristön muut mahdolliset tapahtumat

Oppilas oppii:

- Arvostamaan asunnon puhtaututeen liittyviä käytänteitä.
- Valitsemaan tarkoituksenmukaisia siivousmenetelmiä asunnon eri tiloissa huomioiden tilojen toiminnan, materiaalit ja likaantumisen.
- Käyttämään hygienisiä, tarkoituksenmukaisia, ekologisia, aikaa ja energiaa säästäviä välineitä, koneita, aineita ja työtapoja.
- Jakamaan ja tekemään asunnon puhtaanapitoon liittyviä töitä tasapuolisesti.
- Huolehtimaan ja tekemään oman huoneensa ylläpitosiivouksesta.
- Huoltamaan omat käyttövaatteensa, niin että ne säilyvät käyttökelpoisina ja siisteinä.

Oppilas oppii:

- Hahmottamaan kotitalouden kustannukset.
- Tekemään omia rahankäyttösuunnitelmia.
- Oppii hyödyntämään paikkakunnan palveluita.

Oppilas harjaantuu vähitellen vastuulliseksi kuluttajaksi.

T11 harjaannuttaa oppilasta lukemaan, tulkitsemaan ja arvioimaan toimintaohjeita sekä merkkejä ja symboleja, jotka käsittelevät kotitaloutta ja lähiympäristöä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Toimintaohjeiden, merkkien ja symbolien käyttö ja jäsentyminen	Oppilas osaa tulkita ja käyttää kotitalouden toimintaohjeita ja osaa nimetä tyypillisiä kotitalouden merkkejä ja symboleja sekä tulkita niitä arjen ilmiöiden yhteydessä.

Oppilas oppii:

- Suunnittelemaan ja koostamaan terveellisiä ja monipuolisia arkiaterioita ottaen huomioon ravitsemussuositukset, lautasmallin ja ruokakolmion.
- Valmistamaan ohjatusti ja ohjeiden mukaan suomalaisia perusruokia ja leivonnaisia käyttämällä tarkoituksenmukaisia ruoanvalmistusastioita, -välineitä, pienkoneita ja -laitteita.
- Tunnistamaan ruoka-aineryhmät.
- Oppilas tietää tavallisimpien ruoka-aineiden ominaisuuksia ruoanvalmistuksessa ja leivonnassa.
- Hyödyntämään ruoan tähteitä.
- Oppilas tutustuu kansainvälisen ruokalulttuurin pääperiaatteisiin.
- Toimimaan keittiössä järkevästi, turvallisesti ja hygieenisesti.
- Tekemään työnsä alusta loppuun asti.
- Oppii keittiön ylläpito- ja määräaikaissivousmenetelmät hygieenisesti, turvallisesti, ergonomisesti ja taloudellisesti sekä soveltamaan niitä omassa taloudessaan.
- Käyttämään, puhdistamaan ja huoltamaan tavallisimpia keittiön koneita ja laitteita turvallisesti, monipuolisesti ja ergonomisesti.

Valtakunnallisten sisältöjen lisäksi suunnitelmassa huomioidaan:

- Lapin ja Kemijärven luonnon kiertokulun mukaiset ruoka-aineryhmät:
  - marjat, sienet, kasvikset, tyypillisimmät kalalajit (muikku, kuha, hauki, lohi), riistaeläimistä mahdollisuuksien mukaan poron ja hirven liha.
- Vuoden kierron mukaiset juhlat ja kodin juhlat:
  - Itsenäisyyspäivä, joulun ja uuden vuoden aika, Kalevalan päivä, Laskiainen
  - isäin- ja äitienpäivä.
- Pyritään hyödyntämään paikallisilta toimijoilta saatavaa lähiruokaa.
- Opetellaan valmistamaan ruokia ja leivonnaisia paikallisilla perinneresepteillä.
- Tutustutaan alueen tavallisiin villiyrtteihin mahdollisuuksien mukaan (nokkonen, voikukka, maitohorsma); niiden tunnistaminen, kerääminen ja käyttäminen ruoanvalmistuksessa sekä leivonnassa.

Lukuvuosi jaetaan neljään osaan:

- 1 JAKSO: elokuun puoliväli-lokakuun puoliväli (syysloma)
- 2 JAKSO: lokakuun puoliväli-joulukuun puoliväli (joululoma)
- 3 JAKSO: tammikuu-maaliskuun puoliväli (hiihtoloma)

4 JAKSO: maaliskuu-toukokuun loppu (kesäloma)

Oppisisällöt koostuvat laajemmista kokonaisuuksista, joissa huomioidaan:

- kalenterivuoden kiertokulku ja
- lukuvuosi ja lukukaudet
- yläkoulun aloitus koulunkäynnissä: uusi koulu, luokka ja kotitalouden ryhmät
- koulun muut yhteiset tapahtumat
- kaupungin ja lähiympäristön muut mahdolliset tapahtumat

Oppilas oppii:

- Arvostamaan asunnon puhtaututeen liittyviä käytänteitä.
- Valitsemaan tarkoituksenmukaisia siivousmenetelmiä asunnon eri tiloissa huomioiden tilojen toiminnan, materiaalit ja likaantumisen.
- Käyttämään hygienisiä, tarkoituksenmukaisia, ekologisia, aikaa ja energiaa säästäviä välineitä, koneita, aineita ja työtapoja.
- Jakamaan ja tekemään asunnon puhtaanapitoon liittyviä töitä tasapuolisesti.
- Huolehtimaan ja tekemään oman huoneensa ylläpitosiivouksesta.
- Huoltamaan omat käyttövaatteensa, niin että ne säilyvät käyttökelpoisina ja siisteinä.

Oppilas oppii:

- Hahmottamaan kotitalouden kustannukset.
- Tekemään omia rahankäyttösuunnitelmia.
- Oppii hyödyntämään paikkakunnan palveluita.

Oppilas harjaantuu vähitellen vastuulliseksi kuluttajaksi.

T12 ohjata oppilasta, ongelmanratkaisuun ja luovuuteen erilaisissa tilanteissa ja ympäristöissä

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Käsitteiden omaksuminen, tietojen ja taitojen soveltaminen, luova ilmaisu sekä palveluiden tunnistaminen	Oppilas pystyy käyttämään kotitalouden käsitteitä, tietojaan ja taitojaan monialaisessa oppimiskokonaisuudessa tai tilanteessa, jossa kotitalouden osaamista sovelletaan eri ympäristöissä Oppilas osaa kuvailla erilaisia kotitalouden palveluita ja pohtia niiden merkitystä ja mahdollisuuksia arkielämässä.

Oppilas oppii:

- Suunnittelemaan ja koostamaan terveellisiä ja monipuolisia arkiaterioita ottaen huomioon ravitsemussuositukset, lautasmallin ja ruokakolmion.
- Valmistamaan ohjatusti ja ohjeiden mukaan suomalaisia perusruokia ja leivonnaisia käyttämällä tarkoituksenmukaisia ruoanvalmistusastioita, -välineitä, pienkoneita ja -laitteita.
- Tunnistamaan ruoka-aineryhmät.
- Oppilas tietää tavallisimpien ruoka-aineiden ominaisuuksia ruoanvalmistuksessa ja leivonnassa.
- Hyödyntämään ruoan tähteitä.
- Oppilas tutustuu kansainvälisen ruokalulttuurin pääperiaatteisiin.
- Toimimaan keittiössä järkevästi, turvallisesti ja hygieenisesti.
- Tekemään työnsä alusta loppuun asti.

- Oppii keittiön ylläpito- ja määräaikaissiivousmenetelmät hygieenisesti, turvallisesti, ergonomisesti ja taloudellisesti sekä soveltamaan niitä omassa taloudessaan.
- Käyttämään, puhdistamaan ja huoltamaan tavallisimpia keittiön koneita ja laitteita turvallisesti, monipuolisesti ja ergonomisesti.

Valtakunnallisten sisältöjen lisäksi suunnitelmassa huomioidaan:

- Lapin ja Kemijärven luonnon kiertokulun mukaiset ruoka-aineryhmät:
  - marjat, sienet, kasvikset, tyypillisimmät kalalajit (muikku, kuha, hauki, lohi), riistaeläimistä mahdollisuuksien mukaan poron ja hirven liha.
- Vuoden kierron mukaiset juhlat ja kodin juhlat:
  - Itsenäisyyspäivä, joulun ja uuden vuoden aika, Kalevalan päivä, Laskiainen
  - isäin- ja äitienpäivä.
- Pyritään hyödyntämään paikallisilta toimijoilta saatavaa lähiruokaa.
- Opetellaan valmistamaan ruokia ja leivonnaisia paikallisilla perinneresepteillä.
- Tutustutaan alueen tavallisiin villiyrtteihin mahdollisuuksien mukaan (nokkonen, voikukka, maitohorsma); niiden tunnistaminen, kerääminen ja käyttäminen ruoanvalmistuksessa sekä leivonnassa.

Lukuvuosi jaetaan neljään osaan:

- 1 JAKSO: elokuun puoliväli-lokakuun puoliväli (syysloma)
- 2 JAKSO: lokakuun puoliväli-joulukuun puoliväli (joululoma)
- 3 JAKSO: tammikuu-maaliskuun puoliväli (hihtoloma)
- 4 JAKSO: maaliskuu-toukokuun loppu (kesäloma)

Oppisisällöt koostuvat laajemmista kokonaisuuksista, joissa huomioidaan:

- kalenterivuoden kiertokulku ja
- lukuvuosi ja lukukaudet
- yläkoulun aloitus koulunkäynnissä: uusi koulu, luokka ja kotitalouden ryhmät
- koulun muut yhteiset tapahtumat
- kaupungin ja lähiympäristön muut mahdolliset tapahtumat

Oppilas oppii:

- Arvostamaan asunnon puhtaututeen liittyviä käytänteitä.
- Valitsemaan tarkoituksenmukaisia siivousmenetelmiä asunnon eri tiloissa huomioiden tilojen toiminnan, materiaalit ja likaantumisen.
- Käyttämään hygienisiä, tarkoituksenmukaisia, ekologisia, aikaa ja energiaa säästäviä välineitä, koneita, aineita ja työtapoja.
- Jakamaan ja tekemään asunnon puhtaanapitoon liittyviä töitä tasapuolisesti.
- Huolehtimaan ja tekemään oman huoneensa ylläpitosiivouksesta.
- Huoltamaan omat käyttövaatteensa, niin että ne säilyvät käyttökelpoisina ja siisteinä.

Oppilas oppii:

- Hahmottamaan kotitalouden kustannukset.
- Tekemään omia rahankäyttösuunnitelmia.
- Oppii hyödyntämään paikkakunnan palveluita.

Oppilas harjaantuu vähitellen vastuulliseksi kuluttajaksi.

T13 ohjata oppilasta kestäväan elämäntapaan kiinnittämällä oppilaan huomiota ympäristö- ja kustannustietoisuuteen osana arjen valintoja

Arviointikriteerit vuosiluokkakokonaisuuden päätteeksi

Arvioinnin kohde	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Mittaamisen ja laskemisen sekä kierrättämisen soveltaminen omaan toimintaan ja päätöksentekoon	Oppilas osaa huolehtia kodin jätteiden peruslajittelusta ja osaa selittää mitaamisen ja laskemisen sekä ympäristöä säästävän kodin arjen toiminnan yhteydet osana kustannus- ja ympäristötietoista toimintaa.

Oppilas oppii:

- Suunnittelemaan ja koostamaan terveellisiä ja monipuolisia arkiaterioita ottaen huomioon ravitsemussuositukset, lautasmallin ja ruokakolmion.
- Valmistamaan ohjatusti ja ohjeiden mukaan suomalaisia perusruokia ja leivonnaisia käyttämällä tarkoituksenmukaisia ruoanvalmistusastioita, -välineitä, pienkoneita ja -laitteita.
- Tunnistamaan ruoka-aineryhmät.
- Oppilas tietää tavallisimpien ruoka-aineiden ominaisuuksia ruoanvalmistuksessa ja leivonnassa.
- Hyödyntämään ruoan tähteitä.
- Oppilas tutustuu kansainvälisen ruokalulttuurin pääperiaatteisiin.
- Toimimaan keittiössä järkevästi, turvallisesti ja hygieenisesti.
- Tekemään työnsä alusta loppuun asti.
- Oppii keittiön ylläpito- ja määräaikaissivousmenetelmät hygieenisesti, turvallisesti, ergonomisesti ja taloudellisesti sekä soveltamaan niitä omassa taloudessaan.
- Käyttämään, puhdistamaan ja huoltamaan tavallisimpia keittiön koneita ja laitteita turvallisesti, monipuolisesti ja ergonomisesti.

Valtakunnallisten sisältöjen lisäksi suunnitelmassa huomioidaan:

- Lapin ja Kemijärven luonnon kiertokulun mukaiset ruoka-aineryhmät:
  - marjat, sienet, kasvikset, tyypillisimmät kalalajit (muikku, kuha, hauki, lohi), riistaeläimistä mahdollisuuksien mukaan poron ja hirven liha.
- Vuoden kierron mukaiset juhlat ja kodin juhlat:
  - Itsenäisyyspäivä, joulun ja uuden vuoden aika, Kalevalan päivä, Laskiainen
  - isäin- ja äitienpäivä.
- Pyritään hyödyntämään paikallisilta toimijoilta saatavaa lähiruokaa.
- Opetellaan valmistamaan ruokia ja leivonnaisia paikallisilla perinneresepteillä.
- Tutustutaan alueen tavallisimpiin villiyrtteihin mahdollisuuksien mukaan (nokkonen, voikukka, maitohorsma); niiden tunnistaminen, kerääminen ja käyttäminen ruoanvalmistuksessa sekä leivonnassa.

Lukuvuosi jaetaan neljään osaan:

1 JAKSO: elokuun puoliväli-lokakuun puoliväli (syysloma)

2 JAKSO: lokakuun puoliväli-joulukuun puoliväli (joululoma)

3 JAKSO: tammikuu-maaliskuun puoliväli (hiihtoloma)

4 JAKSO: maaliskuu-toukokuun loppu (kesäloma)

Oppisisällöt koostuvat laajemmista kokonaisuuksista, joissa huomioidaan:

- kalenterivuoden kiertokulku ja
- lukuvuosi ja lukukaudet
- yläkoulun aloitus koulunkäynnissä: uusi koulu, luokka ja kotitalouden ryhmät
- koulun muut yhteiset tapahtumat
- kaupungin ja lähiympäristön muut mahdolliset tapahtumat

Oppilas oppii:

- Arvostamaan asunnon puhtaututeen liittyviä käytänteitä.
- Valitsemaan tarkoituksenmukaisia siivousmenetelmiä asunnon eri tiloissa huomioiden tilojen toiminnan, materiaalit ja likaantumisen.
- Käyttämään hygienisiä, tarkoituksenmukaisia, ekologisia, aikaa ja energiaa säästäviä välineitä, koneita, aineita ja työtapoja.
- Jakamaan ja tekemään asunnon puhtaanapitoon liittyviä töitä tasapuolisesti.
- Huolehtimaan ja tekemään oman huoneensa ylläpitosiivouksesta.
- Huoltamaan omat käyttövaatteensa, niin että ne säilyvät käyttökelpoisina ja siisteinä.

Oppilas oppii:

- Hahmottamaan kotitalouden kustannukset.
- Tekemään omia rahankäyttösuunnitelmia.
- Oppii hyödyntämään paikkakunnan palveluita.

Oppilas harjaantuu vähitellen vastuulliseksi kuluttajaksi.